Reactienota Circulair Materialenplan (CMP)

Bijlagendocument

Versie december 2025

Inhoud

Inleiding en leeswijzer 6

1. Bijlage 1: Overzicht insprekers 7

2. Bijlage 2: Alle zienswijzen en reacties 11

2.1 Generieke zienswijzen 11

2.1.1 Status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen CMP 11

2.1.2 Indeling en website CMP 19

2.1.3 Doorontwikkeling minimumstandaard en hoogwaardige verwerking 20

2.1.4 Keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend) 22

2.1.5 Biogrondstoffen algemeen 25

2.1.6 Bouw/GWW 25

2.1.7 Data en monitoring 27

2.1.8 Participatie en uitvoering 27

2.2 Onderdeel Wat is het CMP? 29

2.3 Onderdeel Over de toetsingskaders 32

2.4 Onderdeel Afwijken 33

2.5 Onderdeel Calamiteiten 35

2.6 Onderdeel Circulair materiaalgebruik 37

2.7 Onderdeel Overzicht wetgeving 45

2.8 Onderdeel Decentrale regels 46

2.9 Onderdeel Grondstoffengebruik en afvalpreventie 49

2.10 Onderdeel Reparatie en hergebruik 50

2.11 Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen 54

2.12 Onderdeel Secundaire grondstoffen 76

2.13 Onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof 80

2.14 Onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval 101

2.15 Onderdeel Gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval 105

2.16 Onderdeel Mengen van afvalstoffen 107

2.17 Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal 113

2.18 Onderdeel Instrumenten voor sturing 122

2.19 Onderdeel Vormen van recycling beoordelen 125

2.20 Onderdeel Minimumstandaard voor verwerking 133

2.21 Onderdeel Gebruik van het kostencriterium 135

2.22 Onderdeel Voorkomen verbranden en storten recyclebaar afval 137

2.23 Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken 137
2.24 Onderdeel Bepalen R1/D10 AVI's 151
2.25 Onderdeel Capaciteit van AVI's 152
2.26 Onderdeel Beperken import brandbaar afval 157
2.27 Onderdeel Storten in een circulaire economie 159
2.28 Onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten 162
2.29 Onderdeel Vergunnen opslag van afval op stortplaatsen 166
2.30 Onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden 167
2.31 Onderdeel Injectie van afval bij de winning van olie en gas 169
2.32 Onderdeel Injectie van afval in cavernes 169
2.33 Onderdeel Nazorg voor stortplaatsen 170
2.34 Onderdeel Grensoverschrijdend transport 171
2.35 Ketenplan Beton 174
2.36 Ketenplan Hout 188
2.37 Ketenplan Kunstgras 196
2.38 Ketenplan Papier en karton 201
2.39 Ketenplan Textiel 204
2.40 Ketenplan Zonnepanelen 208
2.41 Afvalplan Actief kool 216
2.42 Afvalplan Afvalwaterstromen 217
2.43 Afvalplan Asbesthoudend afval 220
2.44 Afvalplan Asfalt 222
2.45 Afvalplan Assen biomassa energiewinning 225
2.46 Afvalplan Assen slibverbranding 226
2.47 Afvalplan Assen van AVI's 227
2.48 Afvalplan Autowrakken 244
2.49 Afvalplan Baggerspecie 245
2.50 Afvalplan Banden en rubber 255
2.51 Afvalplan Batterijen 260
2.52 Afvalplan Bioafval 263
2.53 Afvalplan Bouw- en sloopafval gemengd 270
2.54 Afvalplan Cellenbeton 271
2.55 Afvalplan Dakafval 272
2.56 Afvalplan Drukhouders en brandblussers 273
2.57 Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur 276
2.58 Afvalplan EPS-piepschuim 281

2.59 Afvalplan Fotografisch afval 283
2.60 Afvalplan Gips 283
2.61 Afvalplan Glas 284
2.62 Afvalplan Groenafval 287
2.63 Afvalplan Grond 292
2.64 Afvalplan Kabels en kabelrestanten 298
2.65 Afvalplan Kunststoffen 299
2.66 Afvalplan Kwik en kwikhoudend afval 303
2.67 Afvalplan Luiers en incontinentiemateriaal 305
2.68 Afvalplan Matrassen 307
2.69 Afvalplan Metalen 309
2.70 Afvalplan Oliehoudend afval overig 313
2.71 Afvalplan Oliehoudende boorspoeling 313
2.72 Afvalplan Openbare ruimte 314
2.73 Afvalplan PCB-houdend afval 315
2.74 Afvalplan Procesafhankelijk industrieel afval 315
2.75 Afvalplan PUR/PIR-isolatie 316
2.76 Afvalplan Residuen divers 321
2.77 Afvalplan Restafval 324
2.78 Afvalplan Reststoffen drinkwaterbereiding 326
2.79 Afvalplan Reststoffen kolencentrales 327
2.80 Afvalplan Shredderafval 327
2.81 Afvalplan Sloopschepen 329
2.82 Afvalplan Steenachtig materiaal 329
2.83 Afvalplan Steenwol 332
2.84 Afvalplan Straalgrit 333
2.85 Afvalplan Tapijt 333
2.86 Afvalplan Verpakkingen 334
2.87 Afvalplan Waterzuiveringsslib 340
2.88 Afvalplan Zeefzand 343
2.89 Afvalplan Zorgafval 345
2.90 Afvalplan Zwavelhoudend afval 348
2.91 Leidraad bepalen R1-status 348
2.92 Leidraad gebruik minimumstandaard 349
2.93 Leidraad indelen verwerkingshandelingen 353
2.94 Leidraad maken van een mLCA 354

2.95 Leidraad ontheffing stortverbod 356
2.96 Leidraad vergunningverlening afvalverwerking 358
2.97 Handreiking afvalstof of niet-afvalstof 363
2.98 Handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen 366
2.99 Handreiking voortgezet gebruik bij milieustraten 367
2.100 Handreiking bepalen euralcodes 368
2.101 Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie 368
2.102 Handreiking risicoanalyse ZZS bij nuttige toepassing 369
2.103 Begrippenlijst 370
2.104 Beslisboom vergunningplicht mengen 375
2.105 Factsheet dierlijk afval 375
2.106 Factsheet gevaarlijk afval 376
2.107 Wel/niet lijsten afvalscheiding 376
2.108 Bijlage monitoring en prognose afvalbeheer 377
2.109 Bijlage verplichtingen wetgeving 378
2.110 Milieu Effect Rapport (MER) 378

3. Bijlage 3; Consultatie leidraden injectie 383

3.1 Overzicht insprekers op de leidraden injectie 383
3.2 Zienswijzen op de leidraden injectie 383

Inleiding en leeswijzer

In dit document staan alle reacties op de ingebrachte zienwijzen. Dit document is een bijlage bij de reactienota waarin de hoofdlijnen van de ingekomen zienwijzen zijn verwoord inclusief een beeld van wat daar mee is gedaan en of de zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Dit document bevat 3 bijlagen.

Bijlage 1 bevat een tabel met alle partijen die een zienwijze op het ontwerp-CMP hebben ingediend. Insprekers vinden in de laatste kolom het registratienummer dat zij bij na het indienen van hun zienswijze hebben ontvangen (vooral van belang voor particulieren die niet bij naam mogen worden genoemd om zo zichzelf te kunnen herkennen). In de eerste kolom staat een nummer dat bij het verwerken van de ingebrachte zienswijzen is gebuikt. Deze nummering is ook gebruikt om in de tabellen in bijlage 2 aan te geven welke zienswijzen door de betreffende inspreker zijn ingebracht.

In bijlage 2 zijn alle ingebrachte zienwijzen weergeven en voorzien van een reactie. Ook is telkens aangegeven of de betreffende zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

- Per onderwerp, afvalplan, ketenplan, leidraad, etc. is een aparte tabel opgenomen. Alleen de CMP-onderdelen waarvoor geen enkele zienwijze is ingediend, ontbreken.[1]
- In deze tabellen zijn ook de reacties opgenomen van de commissie voor de milieueffectrapportage, de ILT (toets op handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid) en Rijkswaterstaat (uitvoeringstoets).
- De nummers uit de eerste kolom van de tabel in bijlage 1 zijn in de tabellen van bijlage 2 steeds terug te vinden in de vierde[2] kolom. Zo is na te gaan wie een bepaalde zienswijze heeft ingebracht en kan iedere inspreker ook de antwoorden op zijn of haar zienwijzen vinden.
- Waar in een antwoord op een zienswijze wordt verwezen naar een antwoord op een andere zienwijze, zijn de nummers van deze verwijzingen zoveel mogelijk interne links zodat de lezer snel door het document kan navigeren.
- Naast zienswijze van insprekers is het CMP op sommige punten ook ambtshalve aangepast t.o.v. het ontwerp. Bijvoorbeeld voor de leesbaarheid of als gevolg van ondertussen gewijzigde wetgeving of beleid. Deze zienswijzen staan bij het betreffende onderwerp met als inspreker ‘ambtshalve’. In de kolom ‘samenvatting zienswijze’ staat in dat geval ‘n.v.t.’.

In het CMP is aangegeven dat er aparte leidraden komen voor respectievelijk ‘injectie activiteiten bij de winning van gas & olie’ en ‘injectie activiteiten bij de winning van zout’. Ook is aangeven dat voor deze leidraden een aparte consultatie georganiseerd is buiten de consultatie op het CMP zelf. In bijlage 3 staan de partijen die hebben ingesproken (paragraaf 3.1) en de ingebrachte zienwijzen met de reactie daarop (paragraaf 3.2).

1 Onderdelen waarvoor geen zienwijzen zijn ontvangen zijn:
   - de afvalplannen Afgewerkte olie, Olie- en brandstofrestanten, Oplosmiddelen en glycolen en Hardingszouten
   - de handreikingen onbehandeld hout en plantaardig residu voor diervoeder
   - bijlage afvalpreventieprogramma Nederland
   - factsheet ozon- en F-gassen

2 Alleen in de tabel over het MER is dit de derde kolom.

1. Bijlage 1: Overzicht insprekers

In onderstaande tabel staan de particulieren (anoniem) en organisaties waarvan een reactie is ontvangen op het Ontwerp-CMP. Het nummer in de eerste kolom is gebruikt om in de tabellen in bijlage 2 aan te geven welke zienswijzen door de betreffende inspreker zijn ingebracht.

Nr.	Inspreker	Registratienummer IenW
001	Particulier 01	103044958
002	Particulier 02	103054812
003	Particulier 03	103056242
004	Particulier 04	103056901
005	Particulier 05	103093561
006	BioPanel B.V.	103155958
007	Vereniging Afvalbedrijven	103239146
008	Diaper Recycling Europe BV	103266421
009	Devoa	103415231
010	OD Noordzeekanaalgebied	103418506
011	Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD)	103427672
012	BRBS Recycling	103539036
013	AEB Amsterdam	103430621
014	VNO-NCW MKB-Nederland, namens VTCR	103432939
015	Bouwend Nederland	103441291
016	Ministerie van Defensie	103441833
017	GIDARA	103463296
018	EEW Energy from Waste Delfzijl B.V.	103474887
019	NVPG	103475995
020	Building Balance	103495787
021	Ministerie van KGG	103515156
022	Vlakglas Recycling Nederland	103524576
023	National Association of Waste Disposal Officers (NAWDO)	103525515
024	Renewi	103529077
025	Vereniging van Waterbouwers	103529776
026	VERAS	103547593
027	BOAS B.V. en Recycle Service Centrum (RSC)	103553418
028	VNCI	103554758
029	Provincie Zuid-Holland en Zuid-Hollandse omgevingsdiensten	103556570
030	Gemeente Haarlem	103565825
031	Deltalinqs	103566758
032	KNB	103573205
033	Groene Verbinders B.V.	103578434
034	FNV	103580298
035	NVPU	103580524
036	Particulier 06	103581189
037	Attero B.V.	103581776
038	CarpetBeater	103582776
039	Particulier 07	103583463
040	Gemeente Leiden	103585682
041	Rockwool B.V.	103585735
042	Gemeente Enschede	103586313
043	Unie van Waterschappen	103589107
044	Cityport	103599411
045	Particulier 08	103600178
046	Gemeente Twenterand	103601489
047	Recycling Kombinatie Reko BV	103602736

Nr.	Inspreker	Registratienummer IenW
048	Avantium N.V.	103605026
049	VVNH (CentrumHout/NBVT/VVNH)	103605209
050	Cumela Nederland	103606630
051	Uitvoeringsteam circulair ontwerpen betonakkoord / Archiview	103606696
052	Reterra b.v.	103606888
053	VSGM BV	103607382
054	NRK Recycling	103607733
055	Provincie Groningen	103608436
056	Recycling Aluminium Verpakkingen Nederland (RAVN)	103609206
057	Vereniging van EvenementenMakers en VNPF	103609814
058	Black Bear Carbon BV	103610125
059	B-CIS BV	103610338
060	Boskalis Environmental B.V.	103610981
061	Sortiva B.V.	103611129
062	Verpact	103611161
063	Cascade, vereniging van oppervlaktedelfstoffenwinners	103611341
064	Interprovinciaal Overleg (IPO)	103611350
065	Neste Netherlands/Neste Components	103611612
066	ThermusP BV	103611805
067	NOC*NSF	103611972
068	NV Afvalzorg Holding	103612340
069	Brancheverenigging Kringloop Nederland	103612443
070	GMB BioEnergie B.V.	103612548
071	Stiba	103612698
072	Holland Solar	103612755
073	Particulier 09	103612851
074	Vereniging Koffiecapsule Recycling Nederland	103613098
075	Particulier 10	103614714
076	Geothermie Nederland	103614787
077	Particulier 11	103614899
078	Theo Pouw Secundaire Grondstoffen	103616251
079	Vereniging Industriële Bouwgrondstoffen	103616284
080	Particulier 12	103616544
081	BVOR	103616712
082	Stichting OPEN	103621558
083	Heros Sluiskil BV	103622304
084	NVRD	103622917
085	Smart Delta Resources (SDR)	103623296
086	Twence Holding BV namens Stadt Münster (Dld)	103623869
087	Chane Botlek Terminal B.V.	103624010
088	HKS Scrap Metals B.V.	103624217
089	Provincie Gelderland	103624223
090	Vakgroep Bodembewust	103624299
091	Betonakkoord	103625243
092	Stichting HEDRA	103625314
093	RWE Generation NL BV	103625635
094	Brancheverenigging Immobilisatiebedrijven	103625945
095	RIVM	103626183
096	Copper8	103626251
097	Omrin/Afvalsturing Friesland NV	103628195
098	Blue2Green Recycling BV	103628421
099	Stuurgroep PVC & Ketenbeheer	103628562
100	RDF Industry Group	103628676
101	Stichting Papier Recycling Nederland	103628736
102	Omgevingsdienst NL	103628905

Nr.	Inspreker	Registratienummer IenW
103	AquaMinerals	103628919
104	Nederlandse Vereniging Leveranciers van Bouwgrondstoffen (NVLB)	103628974
105	Stichting Chemelot	103629084
106	Stichting Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland	103629164
107	Samenwerkende Bedrijven Eemsregio	103629220
108	Meerlanden Holding NV	103629222
109	Element NL	103629278
110	Elsinga Beleidsplanning & Innovatie	103629326
111	VOBN (Betonhuis)	103629402
112	Asbeter	103629700
113	REYM BV	103629713
114	ARN B.V.	103629807
115	ProBitumen Benelux	103630097
116	St. Samen Tegen Voedselverspilling	103630359
117	RetourMatras B.V.	103630564
118	Havenbedrijf Rotterdam	103630707
119	BVF-Platform	103630908
120	VMRG	103630926
121	Federatie Nederlandse Oudpapier Industrie (FNOI)	103630949
122	Vereniging Metalen Verpakkingen Nederland	103631068
123	TNO	103631093
124	Green Events Nederland BV	103631216
125	Dops Recycling Technologies B.V.	103631295
126	Gemeente Rotterdam	103631341
127	RecyBEM B.V.	103631353
128	Urban Mine	103631383
129	Vereniging VACO	103631602
130	Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.	103631668
131	NV ROVA Holding	103631696
132	Royal HaskoningDHV	103631751
133	HVC	103631798
134	Blue Phoenix Group	103631893
135	Metaal Recycling Federatie (MRF)	103631965
136	Gemeente Haarlemmermeer	103631978
137	LeAF	103632128
138	Stybenex	103632147
139	Gemeente Amsterdam	103632774
140	Holland Bioplastics	103632974
141	Too Good To Go	103633034
142	Indaver Nederland	103633048
143	Staatstoezicht op de Mijnen	103633358
144	InSus BV	103633916
145	Theo Pouw Secundaire Bouwstoffen B.V.	103634056
146	VOMS	103634423
147	Stichting Circular Plastics NL	103634623
148	Critical	103637385
149	A. Groeneveld B.V.	103640721
150	TLN	103642910
151	Gemeenten Hardenberg en Ommen	103643308
152	Nationaal Recycling Forum	103646833
153	KBN	103647150
154	NRK Verpakkingen	103648397
155	Sortiva Deponie B.V.	103640278
156	Sortiva Recycling B.V.	103640213
157	GP Groot	103616388

Nr.	Inspreker	Registratienummer IenW
158	Vereniging van Nederlandse Gemeenten	103941184
159	RWS-Uitvoeringstoets Rijkswaterstaat	n.v.t.
160	HUF-toets ILT	n.v.t.
161	Toetsingsadvies Cie-MER	n.v.t.

2. Bijlage 2: Alle zienswijzen en reacties

2.1 Generieke zienswijzen

Deze eerste paragraaf bevat de zienwijzen die niet direct zijn gekoppeld aan en specifieke passsage in het CMP.

2.1.1 Status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen CMP

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007, 014, 015, 024, 028, 031, 060, 064, 065, 069, 079, 080, 084, 095, 108, 111, 126, 131, 150, 152	Veel insprekers spreken hun waardering uit voor de stappen die gezet zijn met het CMP, bijvoorbeeld met nieuwe structuur en de ketenplannen. Toch geven diverse insprekers aan wetgeving of producteisen aan de voorkant van de keten te missen. Ze vinden de nadruk in het CMP nog te veel op de afvalfase liggen en vinden het jammer dat voor de voorkant van de keten de teksten informatief zijn en pleiten ervoor dat het CMP ook daar meer sturend is. Ook merken insprekers op dat het CMP uitgaat van bestaande wetgeving en missen een overkoepelende visie en ambities voor het CMP. Insprekers vragen ook hoe het CMP zich verhoudt tot het Nationaal Programma Circulaire Economie en de CE-wet. *[De vergelijkbare zienswijzen over de rol van het CMP worden hier samen beantwoord. Specifieke punten van de insprekers voor het CMP komen bij de betreffende onderwerpen aan de orde. Daarnaast zijn hieronder in deze tabel meer algemene zienswijzen beantwoord die niet gekoppeld konden worden aan een specifiek onderdeel van het CMP.]*	Het ministerie bedankt de insprekers voor hun ondersteuning van de richting die is ingezet met het CMP en begrijpt de wensen voor de voorkant van de keten en de langetermijnvisie. • De visie en doelen voor circulaire economie en hoe dat te bereiken staat niet in het CMP. Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) geeft de overkoepelende visie, doelen en maatregelen aan die Nederland neemt. De rijksoverheid zet hiervoor in op een mix van beprijzende, stimulerende en normerende maatregelen, waaronder wetgeving. Ook is hierin de samenhang van het beleid voor circulaire economie met andere beleidsdoelen uitgewerkt. Het NPCE wordt elke twee jaar geactualiseerd. • Het CMP is een van de instrumenten binnen de normerende maatregelen. Het CMP is zelf geen wetgeving, maar werkt door in besluiten van bevoegde gezagen over afvalstoffen, zoals vergunningen en decentrale regels. Dit volgt uit de Wet milieubeheer. Het voorschrijven van bindende regels voor producten gebeurt in wet- en regelgeving en valt buiten de reikwijdte van het CMP. Zo zijn er de afgelopen jaren in Europees verband bijvoorbeeld meerdere verordeningen aangenomen die secundair materiaalgebruik bevorderen in nieuwe producten, bijvoorbeeld door verplichtingen voor de toepassing van recyclaat onder de Kaderverordening Ecodesign en in de Verpakkingenverordening. • Het Rijk werkt aan een Circulaire Economie-wet (CE-wet) in de Wm. Dit is een modernisering van de Wm voor wat betreft de artikelen die gaan over stoffen, producten en afvalstoffen. Met de komst van de CE-wet wordt de Wm beter aangesloten op de gedachte, taal en begrippen van de circulaire economie. • Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Signalen uit de praktijk zijn leidend bij de beslissing waar het CMP zich op moet focussen in de doorontwikkeling. Waar mogelijk en voorzien worden verwachte nieuwe ontwikkelingen opgenomen in de paragraaf 'Toekomstplannen' van het betreffende onderwerp. Naar aanleiding van de zienswijzen is in 'Wat is het CMP' en 'Over de toetsingskaders' duidelijker toegelicht in tekst en afbeeldingen wat de rol is van het CMP binnen het circulaire economie beleid en in relatie tot wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	002	Inspreker geeft aan het CMP een nobel streven te vinden, maar bedrijven zullen volgens inspreker niet meedoen omdat circulair geld kost. Inspreker reageert niet op een specifiek onderdeel van het CMP.	Inspreker reageert op de financiële aspecten van de transitie naar een circulaire economie. Omdat de reactie niet ingaat op een specifiek punt van het CMP, verwijst het ministerie hier naar het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Hierin kan inspreker lezen welke normerende, beprijzende en stimulerende maatregelen Nederland treft om te komen tot een circulaire economie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	003	Inspreker geeft aan dat de wetgeving nu te complex is. Het CMP draagt volgens inspreker niet bij aan vereenvoudiging. Inspreker geeft niet aan op welk onderdeel de reactie betrekking heeft.	Omdat de zienswijze niet ingaat op specifieke punten van het CMP, kan de zienswijze voor het CMP niet beantwoord worden. In het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) kan inspreker lezen welke maatregelen Nederland treft om te komen tot een circulaire economie. Onderdeel hiervan is onder andere de wijziging van de Wet milieubeheer om beter aan te sluiten op de transitie naar een circulaire economie en de wet leesbaarder en begrijpelijker te maken (ook wel aangeduid met 'CE-wet'). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	005	Inspreker heeft de 'Snelstartgids circulaire meubels' ingediend. Inspreker geeft niet aan op welk onderdeel deze zienswijze betrekking heeft.	We hebben kennisgenomen van deze gids, maar dit heeft niet geleid tot aanpassingen in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	006	Inspreker geeft aan dat het CMP teveel de focus heeft op het verwerken van bestaande materialen. Ook geeft inspreker enkel voorbeelden van gebruik van materialen die erg belastend zijn. Inspreker stelt voor het gebruik van milieuonvriendelijke (virgin) materialen te gaan belasten waardoor het gebruik van nieuwe of alternatieve milieuvriendelijke materialen aantrekkelijker wordt. Inspreker geeft niet aan op welk specifiek onderdeel van het CMP de zienswijze betrekking heeft.	Zowel in 'Circulair materiaalgebruik' als in de ketenplannen van het CMP is expliciet aandacht voor ontwerp en materiaalkeuze. De stelling van inspreker dat een juiste keuze van materiaal belangrijk is wordt dan ook onderschreven. Daarnaast wordt in 'Vormen van recycling beoordelen' expliciet gesteld dat het streven naar altijd maar terugbrengen van materialen naar dezelfde toepassing (closed-loop-recycling) lang niet altijd het doel moet zijn, omdat daarmee mogelijk meer belastende materiaalkeuzes die in het verleden zijn gemaakt worden doorgezet naar het heden. Inspreker spreekt over het belasten van materialen, hiervoor is het CMP niet het juiste instrument. Zie het onderwerp 'Secundaire grondstoffen' voor meer informatie over het nationale beleid en de rol van het CMP hierin.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: De insteek van de inspreker wordt onderschreven, maar leidt niet tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	begrippen	nee	007	In het CMP wordt niet altijd consistent omgegaan met begrippen en inspreker wijst op het gebruik van R1 in verschillende delen van het CMP • "*andere nuttige toepassing*" (bijv. ketenplan hout) • "*andere nuttige toepassing (bijvoorbeeld hoofdgebruik als brandstof)*" (bijv. ketenplan textiel) • "*andere nuttige toepassing, waaronder energieterugwinning*" (bijv. in de afvalhiërarchie uit de leidraad gebruik minimumstandaard – Toetsingskaders CMP, paragraaf 2.1) "*verbranden als vorm van verwijdering*" (bijv. in paragraaf 2.2 minimumstandaard uit het materialenplan restafval - in hoofdstuk 3 van hetzelfde afvalplan wordt deze zelfde omschrijving bovendien gebruikt voor D10 en dit is zeer verwarrend - inspreker denkt overigens wel te weten waardoor deze verwarring is ontstaan).	Inspreker heeft gelijk dat er in sommige gevallen verschillende bewoordingen worden gebruikt om hetzelfde te zeggen. Deze verschillende bewoordingen hebben meestal een historische achtergrond en indertijd is vaak bewust gekozen om in die specifieke situatie duidelijk te maken wat er wordt bedoeld. Omdat er nergens een evident onjuist gebruik is, is de keuze gemaakt om hier te gaan voor duidelijkheid en continuïteit boven uniformiteit. Voor restafval constateert inspreker ten onrechte dat R1 in het afvalplan zou worden gelijkgesteld aan 'verbranden als vorm van verwijdering'. De minimumstandaard was en blijft 'verbranden als vorm van verwijdering'. Inspreker denkt mogelijk dat het ministerie dit gelijkstelt aan R1 omdat de Nederlandse AVI's een R1-status hebben. Maar dat staat er niet en is ook niet zo. Wetende wat de status van de Nederlandse AVI's (op dit moment) is, is er toch een bewuste keuze gemaakt om de minimumstandaard op het niveau "verbranden als vorm van verwijdering" te leggen en dat is dus D10. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
7.	algemeen	nee	012, 028, 152	Inspreker onderschrijft het streven naar een volledig Circulaire Economie en schetst de weg naar het CMP vanaf het eerste LAP, dat als gevolg van het centraliseren van de verantwoordelijkheid voor de sturing van afvalstoffen van het provinciale naar het rijksniveau geleid heeft tot de verplichting tot het hebben en regelmatig actualiseren van een LAP. Inspreker geeft aan dat de verwachting die zij had dat een eerste CMP een plan zou worden dat een realistisch handelingsperspectief en regelgeving zou bieden om te komen tot een kringloopeconomie zonder verlies van grondstoffen niet is ingevuld en hierin kansen zijn gemist. Er was een grotere stimulans vanuit het CMP mogelijk geweest. Inspreker constateert dat het ontwerp CMP op onderdelen een terugkeer naar centrale sturing betekent daar waar deze eerder is losgelaten. Tegelijkertijd wordt op andere onderdelen juist nog meer vrijheid gegeven aan decentrale overheden om initiatieven te ontwikkelen waarvan de (financiële) risico's voor milieu, omgeving en maatschappij op voorhand niet te overzien zijn. Centrale sturing bevordert het verkrijgen van een gelijk speelveld en een evenwichtigere markt voor recyclaten. Tegelijkertijd ontbreken in het ontwerp concrete maatregelen die zorgen dat het aantrekkelijk is voor opdrachtgevers te kiezen voor hernieuwde grondstoffen. Het stimuleren van het gebruik van recyclaten middels een "pull-strategie" ontbreekt in alle afval- en ketenplannen alsmede in de algemene onderwerpen. Overigens is een groot compliment voor deze aanpassing van LAP3 naar CMP eveneens op zijn plaats. De intentie om te komen naar meer circulariteit verdient steun, maar is geen gemakkelijke opgave. Inspreker hoopt hierbij te helpen met haar reacties. Ook volgens inspreker 028 en 152 wordt nog te weinig gekeken naar wat nodig is voor de vervanging van primair fossiele materialen en hoogwaardige inzet van recyclaat en welke combinatie van technologieën, ook in onderlinge samenhang, hiervoor benodigd is.	Voldoende vraag naar recyclaat is vanzelfsprekend een cruciale voorwaarde om ketens te kunnen sluiten en materiaal daadwerkelijk in de keten te kunnen houden. Echter, veel instrumenten (verplicht gebruik van recyclaat, MVI, fiscale stimulering) liggen buiten het CMP. Zij vragen bijvoorbeeld vaak om een wettelijke basis en vragen soms ook om een internationale insteek. De bijdrage van het CMP ligt vooral op het ondersteunen van het produceren van kwalitatief goede secundaire grondstoffen. Hierbij zijn vooral de toetsingskaders voor mengen van afvalstoffen, zorgstoffen en immobiliseren van afvalstoffen belangrijke pijlers. Hoe het gebruik van recyclaten wordt gestimuleerd en wat daarbij de rol is van het CMP is toegelicht in 'Secundaire grondstoffen' in het CMP. Daarnaast kan het behulpzaam zijn om het Nationaal Programma Circulaire Economie te raadplegen. Hierin wordt de rijksbrede visie op het circulaire economiebeleid toegelicht en komen ook andere instrumenten aan bod die zich bijvoorbeeld richten op andere ketenfases. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
8.	hoofdlijnen notitie (3.3)	nee	026	Onduidelijk wat in par 3.3 bedoeld is met "informatievoorziening naar de voorkant van de keten" en hoe dat ingevuld wordt. De invulling van par 3.3.5 "Wetgeving voor circulariteit" is onvoldoende duidelijk.	Inspreker geeft aan dat paragraaf 3.3 van de hoofdlijnennotitie onduidelijk is. In deze paragraaf wordt aangegeven dat het CMP een juridische basis heeft in de Wet milieubeheer. Hieruit volgt dat bestuursorganen rekening moeten houden met het CMP voor taken en bevoegdheden met betrekking tot afvalstoffen. Dit betekent dat de juridisch bindende onderdelen van het CMP alleen kunnen gaan over afvalstoffen. Het CMP omvat echter meer dan alleen de juridische bindende onderdelen. Het bevat ook teksten die gericht zijn op de voorkant van de keten. Zie in het CMP bijvoorbeeld de ketenplannen waarin voor de heel keten geschetst wordt wat belangrijk is voor circulariteit en welke wetgeving daarvoor geldt. Inspreker geeft daarnaast aan dat paragraaf 3.3.5 van de hoofdlijnennotitie onduidelijk is. De tekst in deze paragraaf is uitgewerkt in het onderwerp 'Overzicht wetgeving'. Hopelijk is die uitgebreidere toelichting voldoende. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat met het CMP de overheid het sturen op circulariteit vooral over laat aan de markt. Inspreker geeft aan dat de overheid financiële prikkels in zou moeten voeren of de minimumstandaard op moet hogen.	Inspreker geeft aan dat de overheid financiële prikkels in zou moeten voeren of de minimumstandaard op moet hogen. Het instrument CMP bevat niet de mogelijkheid om financiële prikkels toe te passen. De minimumstandaard is bedoeld als ondergrens en legt vast welke vorm van verwerking als minimum geldt om nog voor een vergunning in aanmerking te komen. Het ophogen van een minimumstandaard vindt plaats wanneer dit mogelijk is. Zie voor meer informatie 'Minimumstandaard voor verwerking' onder 'Hoogwaardige verwerking'. In het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) staan de stimulerende, beprijzende en normerende maatregelen die Nederland treft om de transitie naar een circulaire economie te maken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
10.	algemeen	nee	031, 032, 033, 065, 084	Inspreker 031 waardeert de herziening van het beleidskader LAP3 naar dit vernieuwde CMP, waarbij de nadruk verschuift van een traditionele afvalbenadering naar een circulair perspectief. Dit is een cruciale stap in de noodzakelijke systeemverandering, zowel op nationaal als Europees niveau. Dit plan zet de eerste stap in de overgang van het principe 'afval, tenzij' naar 'grondstof, tenzij' en draagt bij aan een toekomstbestendig economisch model. Inspreker acht het van groot belang dat de nationale richtlijnen in lijn worden gebracht met Europese regelgeving en dat er geen strengere nationale normen en kaders worden gehanteerd met het oog op gelijk speelveld voor industrieën die in internationale context opereren; dat zet de grondstoffentransitie in Nederland bij voorbaat al op achterstand. Inspreker 065 vindt het aanpassen en actualiseren van de regelgeving rondom het gebruik van afval als grondstof is noodzakelijk om afval- en reststromen op industriële schaal te kunnen verwerken.	Het ministerie is blij dat men de inhoud van het CMP waardeert. De overgang van het principe 'afval, tenzij' naar 'grondstof, tenzij' wordt echter niet gedeeld. Dit raakt de wettelijke definitie van het begrip afvalstoffen. Op grond van artikel 1.1 Wet milieubeheer zijn afvalstoffen "alle stoffen, mengsels of voorwerpen, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen". Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip en zal zich voor de inhoud moeten houden aan de geldende wet- en regelgeving. De zienswijze van de inspreker 084 dat afvalstoffen niet kunnen worden gerecycled of hergebruikt is onjuist. Voor meer informatie over het recyclen van afvalstoffen wordt verwezen naar 'Vormen van recycling beoordelen'. Daarnaast kunnen bepaalde afvalstoffen via de route 'voorbereiding voor hergebruik' weer een niet-afvalstof worden om vervolgens te worden hergebruikt. Zie voor meer informatie 'Reparatie en hergebruik', 'Secundaire grondstoffen' en 'Afvalstof of niet-afvalstof'. Daarnaast geeft de inspreker 031 aan geen strengere nationale normen en kaders te wensen, vergeleken met Europa, in verband met een gelijk speelveld. Voor het CMP zijn de specifieke zienswijzen die hiervoor zijn benoemd bij de betreffende onderwerpen beantwoord.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker 084 merkt op dat er veel gesproken wordt over afvalstoffen in plaats van grondstoffen. Dit past niet bij de geest van het CMP. Een afvalstof is immers niet meer te recyclen of bijvoorbeeld te hergebruiken, waar dat bij grondstoffen wel het geval is. Inspreker 032 geeft aan op de hoofdlijn positief te zijn over het CMP. Maar inspreker ziet nog wel kansen om in het CMP beleid op te nemen dat bijdraagt aan de daadwerkelijke creatie van nieuwe afzetmarkten voor secundaire grondstoffen, met name wat betreft de kwalificatie van afvalstoffen en niet afvalstoffen. Inspreker 033 geeft aan dat veel termen die in het CMP niet meer passend zijn bij het denken en werken volgens een Circulaire Economie. Een voorbeeld hiervan is de term afvalstof, die zou vervangen moeten worden door grondstoffen of materialen. Inspreker 151 geeft aan dat de toegepaste terminologie in het gehele ontwerp-CMP aanpassing verdient. De aanduiding: ‘‘afval’’ past niet als overgeschakeld wordt van de oude, lineaire economie naar een circulaire economie.	**Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
11.	algemeen	nee	032, 095, 104	Insprekers spreken aan dat beleidsdoelen en instrumenten op elkaar moeten worden afgestemd en dat voorkomen moet worden dat instrumenten elkaar tegenwerken op doelen en maatregelen. Inspreker 095 doet de aanbeveling om in het CMP aandacht te hebben voor de onderlinge relatie tussen de ketenplannen en ketens en mogelijk conflicterende beleidsdoelen om de samenhang te verbeteren en ervoor te zorgen dat alle betrokken partijen een gemeenschappelijk begrip krijgen van de richting waarin de circulaire economie zich ontwikkelt. Inspreker 104 typeert circulariteit als middel, niet als doel en geeft aan dat circulariteit een instrument is binnen het bredere Europese beleid voor verduurzaming. In de bouwsector betekent dit: het vergroten van de duurzaamheid van materialen. Het CMP moet dit uitgangspunt expliciet maken en zorgen voor een gebalanceerde afweging tussen circulariteit en andere duurzaamheidsoverwegingen.	Het ministerie onderschrijft het belang van een gebalanceerde afweging tussen circulariteit en andere duurzaamheidsoverwegingen. Voor het Nederlandse beleid voor circulaire economie wordt deze samenhang en afstemming uitgewerkt in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). In het CMP komt de afweging van verschillende aspecten bijvoorbeeld aan bod in ‘Vormen van recycling beoordelen’. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
12.	algemeen	nee	032	Inspreker vraagt zich af of met dit CMP de keramische industrie wel invulling kan geven aan de EU Taxonomie, namelijk dat per 2O28 producten uit ten minste 30% secundaire materialen dienen te bestaan. Inspreker zegt: Het gebruik van deze secundaire grondstoffen betekent gebruik van materialen die overeenkomstig art. 3 van de Kaderrichtlijn Afval voor reuse of recycle geschikt zijn en daarmee geen afval-status hebben overeenkomstig art. 6 van deze Richtlijn.	De EU Taxonomie bevat criteria op meerdere duurzaamheidsthema’s (waaronder circulariteit) en richt zich op partijen die financiële producten aanbieden. De criteria dragen o.a. bij aan transparantie en het voorkomen van greenwashing. Voor bepaalde bedrijven is er een verplichting om te rapporteren aan de hand van de EU-taxonomie. Dit betreft een transparantieverplichting en geen prestatieverplichting. De doelstelling en reikwijdte van de EU-taxonomie ligt dus buiten de werkingssfeer van het CMP. Onduidelijk is wat de inspreker bedoelt met zijn verwijzing naar de Kra. Deze richtlijn is niet rechtstreeks toepasselijk, maar moet in nationale wetgeving worden geïmplementeerd. Om te kunnen spreken van recycling of hergebruik moet inderdaad zijn voldaan aan deze wettelijke definities, zoals deze zijn opgenomen in de Wm. Ook artikel 6 Kra is in de Wm geïmplementeerd (artikel 1.1 lid 6 Wm). Om te bepalen of er sprake is van een einde-afvalstof, zal moeten worden beoordeeld of aan de voorwaarden, opgenomen in dit artikel, wordt voldaan. Zie voor meer informatie ‘Afvalstof of niet-afvalstof’. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
13.	algemeen	nee	034	Inspreker verwelkomt het CMP als een belangrijke stap richting een duurzamere toekomst en heeft een aantal algemene aanbevelingen: a. Werknemers die met het CMP moeten werken hebben een onmisbare rol door hun ervaringen en inzichten en kunnen daarmee bijdragen aan praktische en effectieve oplossingen b. Werknemers in de afvalsector zouden beter beschermd moeten worden, met name m.b.t. werken met ZZS, batterijen en lachgascilinders c. investeringen in technologieën die het mogelijk maken om grondstoffen efficiënter te benutten en afval te minimaliseren zijn nodig en versterk de ketensamenwerking door duidelijke richtlijnen en standaarden op te stellen d. hergebruik wordt onderschreven e. educatie en bewustwording onder consumenten en bedrijven is van groot belang om gedragsverandering te stimuleren m.b.t. afvalpreventie f. bevorderen van de deeleconomie kan helpen doelen te bereiken g. meer investeringen in recyclingfaciliteiten en het ontwikkelen van nieuwe technologieën die het recyclingproces efficiënter maken Er zou onderzocht moeten worden hoeveel CO2-uitstoot en andere emissies de import van afval in Nederland veroorzaakt versus de hoeveelheid CO2-uitstoot en andere emissies Nederland veroorzaakt in het buitenland.	Naar aanleiding van de algemene aanbevelingen van de inspreker: a. Het ministerie deelt deze zienswijze. Om deze reden wordt ingezet op een goede participatie bij toekomstige wijzigingen van het CMP. b. De reikwijdte van het CMP strekt zich niet tot de bescherming van werknemers. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. c. Inspreker constateert terecht dat investeringen in technologieën en samenwerking in de keten van groot belang zijn. Om die reden wordt al aan productgroepen en samenwerking gewerkt via het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). d. Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen. e. De zienswijze over educatie overstijgt de reikwijdte van het CMP. Binnen de reikwijdte van het CMP wordt waar mogelijk ingezet op het onderwerp afvalpreventie. Zie ‘Grondstoffengebruik en afvalpreventie’ en ‘Decentrale regels’. Inzetten op gedragsverandering van consumenten valt hier echter buiten. f. Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen. g. Zie het derde punt van deze zienswijze. Voor het halen van de klimaatdoelen wordt ieder land individueel aangesproken. Dit betekent dat CO_2-emissies van het verbranden van buitenlands afval in Nederland ten laste komen van de Nederlandse uitstoot. Dit is één van de redenen dan Nederland de overcapaciteit op het gebied van afvalverbranding wil afbouwen. Relevant is echter dat behalve emissies die de import of export met zich meebrengt (transport en verwerking van het afval) er ook positieve effecten zijn (minder emissie door beperking van gebruik van primair materiaal). Het voert te ver om voor het CMP een integrale balans de effecten van import en export op emissies te maken, ook al omdat import en export van afval binnen Europa voor een deel valt onder het principe van de gemeenschappelijke markt en dus niet zomaar via het CMP kan worden beperkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
14.	algemeen	nee	036	Inspreker verzoekt om uitdrukkelijker aan te geven dat inspraak of participatie van burgers op onder meer de Afvalstoffenverordening, gelet op het Verdrag van Aarhus, altijd verplicht is.	Op de te doorlopen procedurelestappen voor het vaststellen van onder andere de afvalstoffenverordening is de Awb van toepassing. Het ministerie vindt het niet nodig deze wettelijke regels nogmaals in het CMP te herhalen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
15.	algemeen	nee	037	De crux van de circulaire economie ligt volgens inspreker nu in marktcreatie en het internationaal concurrerend worden voor afvalimport. Volgens PBL verwerkt de Nederlandse economie jaarlijks 386 Mton grondstoffen waarvan 235 Mton abiotisch/fossiel. Om in 2030 de inzet van abiotische grondstoffen te halveren moeten we ruim 100 Mton gerecyclede en biogrondstoffen te vinden. Hiervan zou slechts 1,4 Mton te halen zijn door meer grondstoffen te recyclen die nu in de AEC belanden. Het CMP richt zich op het verkeerde probleem. Het zou er in de transitie van een ‘Landelijk Afvalbeheersplan’ naar een Circulair Materialen Plan niet langer om moeten	Het CMP is slechts één instrument dat kan worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. De wens van inspreker kan niet alleen met het CMP worden aangepakt. In het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) worden de doelen en maatregelen bepaald voor het Nederlandse grondstoffengebruik en de monitoring van circulaire economie. De maatregelen voor voldoende secundaire grondstoffen en de rol van het CMP daarbij wordt toegelicht in het onderwerp ‘Secundaire grondstoffen’ in het CMP.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				gaan hoe we de 60 Mton afval zo circulair mogelijk verwerken, maar juist hoe we de Nederlandse economie concurrerend maken in het verkrijgen van voldoende circulaire grondstoffen om een welvarende circulaire economie te krijgen. Inspreker roept op om prioriteit te geven aan deze marktcreatie voor secundaire grondstoffen en een reëel plan te maken hoe voldoende circulaire grondstoffen voor de Nederlandse economie verkregen kunnen worden en wat dit betekent voor de hoeveelheid recyclingresiduen in Nederland.	**Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
16.	algemeen	nee	040	Inspreker geeft aan goed uit de voeten te kunnen met het CMP als het nieuwe landelijke beleidskader voor afval- en grondstoffen. Inspreker spreekt waardering uit voor de richtlijnen voor het voortgezet gebruik van een milieustraat, circulair ambachtscentrum, repaircafé en kringloopbedrijf. Inspreker verzoekt om beleid omtrent mogelijkheden van gezamenlijk inzamelen van huishoudelijk afval en bedrijfsafval van de KWD sector uit te werken.	Inspreker verzoekt om beleid voor gezamenlijk inzamelen van huishoudelijk afval en bedrijfsafval van de KWD sector uit te werken. Het CMP is hiervoor niet het juiste instrument. Het beleid voor huishoudelijk afval en vergelijkbaar afval uit de kantoor-, winkel- en dienstensector is uitgewerkt in het NPCE en het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG). Het ministerie werkt daarin bijvoorbeeld uit wat de (on)mogelijkheden zijn voor meer landelijke standaardisering van afvalscheiding en inzameling. De regelgeving voor afvalinzameling van huishoudelijke- en bedrijfsafvalstoffen is geregeld in de Wet milieubeheer. Het CMP bevat daar een uitwerking van in toelichting en toetsingskaders. Indien de het beleid en regels omtrent het gezamenlijk inzamelen van huishoudelijke- en bedrijfsafvalstoffen wordt gewijzigd zal het CMP hierop worden aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
17.	algemeen	nee	044	Inspreker geeft aan dat de implementatie van circulaire maatregelen veel tijd en middelen vraagt, wat voor MKB-bedrijven een uitdaging kan zijn. Er is behoefte aan ondersteuning en begeleiding vanuit de overheid om de overgang naar circulair ondernemen te vergemakkelijken. Inspreker geeft mee dat maatregelen praktisch toepasbaar moeten zijn voor kleinere bedrijven, met duidelijke richtlijnen en haalbare doelen. Inspreker spreekt daarnaast de hoop uit dat de overheid in gesprek gaat met ondernemers.	Het CMP is slechts één instrument dat kan worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. Het ondersteunen van bedrijven om circulaire praktijken te implementeren gebeurt niet via het CMP, maar bijvoorbeeld via het programma VANG Buitenshuis voor de dienstensector en het programma CIRCO voor circulair ontwerpen en. Zie het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) voor meer informatie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
18.	algemeen	nee	050, 053, 084, 102	Insprekers merken op dat innovatie en experimenteerruimte onderbelicht is in het CMP. Voorkomen moet worden dat innovatieve technieken belemmerd worden. Daarvoor is een duidelijk toelatingskader nodig.	Naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen over innovatie en experimenten is ervoor gekozen het onderwerp 'Proefnemingen' toe te voegen aan het CMP. Daarnaast is de eerder gepubliceerde Handreiking proefnemingen voor circulaire economie geactualiseerd. Hierin staat meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte. Daarnaast wordt als toekomstplan ingezet op doorontwikkeling van het instrument minimumstandaard. Met het CMP wil het ministerie het voor bedrijven aantrekkelijker maken om materialen op een meer hoogwaardige manier te verwerken dan de minimumvereisten. Dit is beschreven in de hoofdlijnennotitie bij het ontwerp-CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft wel geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	algemeen	nee	050	Inspreker geeft aan een belangrijke rol te spelen in verschillende afval- en reststromen waaronder onder andere baggerspecie, grond, bioafval en puin. Inspreker geeft aan dat het voor de sector van groot belang is dat er duidelijk en eenduidige wet- en regelgeving komt op het gebied van circulaire reststromen. Inspreker geeft niet aan op welk punt daar nu geen sprake van is.	Inspreker geeft aan dat het van groot belang is dat er eenduidige wet- en regelgeving komt op het gebied van circulaire reststromen. Inspreker geeft geen concrete verbeteringen. De transitie naar een circulaire economie is een ontwikkeling die gaande is, wetgeving wordt daarom voortdurend aangepast en verbeterd en het CMP wordt hierbij aansluitend aangepast. Belanghebbenden kunnen aan de Helpdesk Afvalbeheer vragen stellen over de wetgeving en de uitvoering daarvan. Als blijkt dat er knelpunten zijn in de uitvoering van wetgeving, bekijkt het ministerie of deze verholpen kunnen worden, bijvoorbeeld door inbreng in Europese wetgeving of door de toetsingskaders in het CMP aan te passen. Het ministerie onderschrijft dat het bevorderen van het vervangen van grondstoffen en hoogwaardige verwerking belangrijk is voor de transitie naar een circulaire econome. In het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) staan de stimulerende, beprijzende en normerende maatregelen die op dit vlak worden genomen. Het CMP geeft hierop een korte toelichting in het onderwerp 'Secundaire grondstoffen'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
20.	algemeen	nee	060	Inspreker geeft aan dat in Omgevingsplannen of Waterschapsverordeningen geen circulaire doelstellingen worden opgenomen. Daardoor is het niet mogelijk een bredere afweging dan het milieubelang te maken. Daarnaast wordt dit verwoord in decentrale regels. Inspreker pleit ervoor om meer nadruk te leggen dat circulariteit een basisonderdeel moet zijn van lokaal beleid.	Inspreker geeft aan dat het goed zou zijn als circulariteit een basisonderdeel is van lokaal beleid. Het ministerie onderschrijft dat, maar de rol van het CMP is daarin echter beperkt. Provincies en gemeenten kunnen via hun Omgevingsvisie of andere beleidsdocumenten hun lokale beleidsvisie uiteenzetten, onder andere voor circulaire economie. De decentrale regels die zij voor de uitvoering daarvan nodig hebben, zetten zij in hun omgevingsplan of afvalstoffenverordening. De rol van het CMP is dat de overheden zich bij het opstellen en wijzigen van deze decentrale regels rekening moeten houden met de toetsingskaders van het CMP. Dit is nodig om een zekere mate van uniformiteit te borgen. Het gaat dan om de onderwerpen in 'Decentrale regels' en/of een specifiek afvalplan of ketenplan. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
21.	algemeen	nee	064	Inspreker beschouwt het CMP als cruciaal instrument om rechtszekerheid, duidelijkheid en een gelijk speelveld te waarborgen en in verheugd met de komst van dit CMP. Inspreker ziet het als een positieve ontwikkeling dat het CMP meer kaders biedt voor sturing op de voorkant van de keten. Daarmee zet het CMP naar mening van inspreker belangrijke stappen in de transitie naar een CE. Inspreker noemt aandachtspunten waarop het CMP verbeterd kan worden: a. Duidelijke toetsingskaders zijn essentieel voor efficiënte en effectieve uitvoering. Interpretatieverschillen moeten worden voorkomen. [*red: voorstellen van inspreker op concrete toetsingskaders zijn aldaar opgenomen in deze Reactienota*] b. Ook ziet inspreker het aantal ketenplannen graag snel uitgebreid. Inspreker verwijst ook naar haar punten in de detailzienswijzen [*red: aldaar opgenomen in deze Reactienota*]. c. Inspreker adviseert het Rijk om de coördinerende en faciliterende rol te hebben/houden in het delen van kennis en het ondersteunen van de uitvoering. Inspreker noemt voorbeelden. Faciliteer de uitvoering en implementatie van wijzigingen van het CMP (t.o.v. LAP3 en bij tussentijdse wijzigingen) in relatie tot de actualisatieplicht van vergunningen. Zorg dat het uitvoerbaar blijft gezien ook de bestaande knelpunten	Het ministerie is blij dat het voorstel-CMP op prijs wordt gesteld. Wat betreft de aandachtspunten van de inspreker: a. Het ministerie deelt de zienswijze dat duidelijke toetsingskaders van belang zijn. De specifieke voorstellen zijn opgenomen in de betreffende tabel behorend bij het specifieke onderwerp. b. Inspreker ziet de ketenplannen graag snel uitbreiden. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan zal het ministerie na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Specifieke punten zijn verder uitgewerkt in de tabel bij het betreffende onderwerp. c. Bij de vaststelling van het CMP wordt een was/wordt-tabel opgesteld met de gemaakte wijzigingen ten opzichte van het LAP. Deze tabel zal beschikbaar worden gemaakt op de CMP-website en geeft een duidelijk overzicht van de gemaakte wijzigingen die gecontroleerd moeten worden voor de actualisatieplicht van vergunningen. Daarnaast houdt het ministerie contact met de medeoverheden om signalen uit de praktijk te horen voor het CMP. In 'Wat is het CMP' is verder toegelicht hoe stakeholders worden betrokken bij de ontwikkeling van het CMP. Daarnaast is er in het kader van het Nationaal Programma Circulaire Economie bijvoorbeeld ook de Krachtenbundeling Rijk-Regio waarin de overheden afspraken hebben gemaakt voor samenwerking op diverse thema's zoals VTH.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				op het gebied van VTH-taken door omgevingsdiensten. Inspreker doet ook een voorstel voor een actieve evaluatie met een gebruikersgroep die bestaat uit vertegenwoordigers van ODn, provincies, gemeenten, waterschappen en de ILT. d. Zorg voor een actieve monitoring van de voortgang en de effectiviteit van het CMP. Sluit daarbij zoveel mogelijk aan bij bestaande monitoringsstructuren zoals het ICER.	d. De ICER is inderdaad de basis van de monitoring voor circulaire economie en het beleid in het NPCE. Zie aanvullend de bijlage 'Monitoring en prognose afvalbeheer' voor meer informatie over monitoring en het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
22.	algemeen	nee	064	Inspreker onderschrijft dat het belangrijk is dat de transitie naar een CE op een gezonde en veilige wijze gebeurt. Goed om te constateren dat de maatregelen uit het CMP impact kunnen hebben op de omgevingskwaliteit (inspreker noemt voorbeelden zoals emissies naar lucht of water) en dat dit hier en daar wordt genoemd. Tegelijkertijd maken de toetsingskaders voor deze omgevingsaspecten geen onderdeel uit van het CMP. Inspreker verzoekt om in relevante onderdelen van het CMP ook het effect op de omgevingsfactoren lucht, water, geluid, geurhinder, vliegenoverlast etc. te benoemen en naar de relevante beoordelingskaders te verwijzen. Inspreker noemt voorbeelden. Inspreker geeft bovendien aan dat het niet altijd gegarandeerd is dat een circulaire economie hand in hand gaat met een gezonde en veilige leefomgeving (ZZS, geluid, geurhinder, microplastics). Voorzie het bevoegd gezag zo veel mogelijk van afwegingskaders om de circulariteit en omgevingskwaliteit gebalanceerd mee te kunnen nemen in de uitvoeringspraktijk.	Het ministerie is blij dat het ontwerp-CMP op prijs wordt gesteld. Voor de toetsingskaders heeft CMP een juridische basis in de Wet milieubeheer. Hieruit volgt dat bestuursorganen rekening moeten houden met het CMP voor taken en bevoegdheden met betrekking tot afvalstoffen. Het CMP geeft uitleg over de relevante wettelijke kaders en beleid voor circulaire economie (zoals over productwetgeving en verlengen van de levensduur) en geeft waar nodig toetsingskaders voor afvalstoffen. Voor de andere omgevingsaspecten is het de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag om daar de kennis voor in huis te hebben en beschikbare kaders en hulpmiddelen op bijv www.iplo.nl te gebruiken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
23.	algemeen	nee	067	Inspreker spreekt waardering uit voor het initiatief voor het CMP en onderkend het belang van verantwoord omgaan met materialen en duurzaamheid. In de sport wordt veel materiaal gebruikt dat op een zeker moment wordt afgedankt (sporthallen, kunstgrasveleden, kleding en sportattributen). Inspreker geeft 4 algemene punten mee voor het CMP: • Betrek de sportsector actief bij ontwikkeling en implementatie van circulaire materiaalstrategieën • Ondersteun sportclubs- en verenigingen om circulaire praktijken te implementeren • Investeer in innovatieve technieken die kunnen bijdragen aan een circulaire economie binnen de sport • Het is belangrijk duidelijke criteria en meetinstrumenten te ontwikkelen om te monitoren en evalueren	Gesprekken met stakeholders zijn van groot belang om kennis en expertise op te halen en het CMP zo inhoudelijk te verbeteren. In 'Wat is het CMP' is aangeven hoe stakeholders betrokken worden en hoe zij signalen over specifieke onderwerpen die relevant zijn voor het CMP kunnen doorgeven, bijvoorbeeld via de helpdesk. Het CMP is slechts één instrument dat kan worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. Het ondersteunen van bedrijven om circulaire praktijken te implementeren gebeurt niet via het CMP, maar bijvoorbeeld via het programma VANG Buitenshuis. Zie het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) voor meer informatie over stimulering, innovatie en monitoring van circulaire economie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
24.	algemeen	nee	068	Inspreker mist in het CMP de connectie met CO2-emissiereductie.	De emissie van CO2 speelt weldegelijk een rol. Zo kan bij het vergelijken van vormen van verwerking van afval met een levenscyclusanalyse (LCA) deze emissie een rol spelen. Echter, de transitie naar een circulaire economie en de klimaattransitie kunnen in specifieke gevallen op gespannen voet staan. Waar het voor de klimaatdoelen wenselijk kan zijn om een afvalstof te gebruiken voor het opwekken van energie kan het voor de transitie naar een circulaire economie wenselijk zijn om dezelfde afvalstof in de keten te houden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
25.	algemeen	nee	069	Inspreker 069 mist een belangrijke koppeling van circulariteit met sociale doelstellingen en sociale werkgelegenheid. Een koppeling die juist veel kansen biedt in het circulaire domein. Door de koppeling te leggen tussen ambities op gebied van circulaire economie en sociale werkgelegenheid, kun je aan beide opgaven werken. In Europa zien we bijvoorbeeld al enige mate van erkenning van dit feit bij de herziening van de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra). Inspreker licht dit verder toe.	Het ministerie onderschrijft het belang van koppeling van circulariteit met sociale doelstellingen. Het CMP bevat, in tegenstelling tot het LAP, geen eigen doelstellingen meer. De doelstellingen en afstemming met andere beleidsdoelen is uitgewerkt in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
26.	algemeen	nee	079	Inspreker kan zich voorstellen dat bij een actualisatie van het CMP het onderwerp circulaire economie onder EZK geplaatst wordt, waardoor een bredere benadering gestimuleerd wordt. Het komt dan immers meer in de wereld van het economisch denken.	Vanwege de verankering in de Wet milieubeheer valt het CMP onder het ministerie van IenW. Bij dit ministerie ligt ook de coördinatie voor het opstellen van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Voor het NPCE en het CMP werkt het ministerie van IenW samen met andere ministeries, waaronder EZK. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
27.	algemeen	nee	069, 080, 136, 150	Insprekers geven reactie op het instrument uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Inspreker 080 geeft onder andere suggesties om kosten beter toe te rekenen aan producenten en het toepassen van tariefdifferentiatie. Insprekers 136 en 150 doen suggesties voor de inzamelingsystemen en UPV.	De zienswijzen van de insprekers over UPV ligt buiten de reikwijdte van het CMP. Evenwel zal het ministerie van IenW de visie meenemen in het kader van een ander traject dat loopt. Dit traject heeft tot doel het UPV-instrumentarium te moderniseren. Zie voor meer informatie over dit traject de Kamerbrief over doorontwikkeling UPV. **Conclusie:** Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
28.	algemeen	nee	080	Inspreker geeft aan dat het nodig is een gelijk speelveld te creëren voor nieuwe grondstoffen en gerecyclede grondstoffen. Ingrijpen in de verhouding tussen deze is nodig, omdat nieuwe grondstoffen tegen hele lage prijzen worden aangeboden en gerecyclede grondstoffen zo geen kans krijgen. Inspreker pleit voor een eerlijke prijsbepaling voor nieuwe grondstoffen waarin alle negatieve effecten zijn meegenomen, of een duurzaamheidsheffing op nieuwe grondstoffen. Dit zal volgens inspreker direct invloed hebben op herontwerp van producten.	Het CMP is slechts één instrument dat kan worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. De wens van inspreker kan niet met het CMP worden aangepakt. Hiervoor is één van de andere instrumenten nodig. Zie het onderwerp 'Secundaire grondstoffen' in het CMP en het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) voor meer informatie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
29.	algemeen	nee	084	Inspreker roept [*verwijzend naar al haar zienswijzen*] op tot: a. Heldere en meetbare doelstellingen met solide monitoring (incl. tussentijdse rapportages). b. Eenduidige en eenvoudige definities rondom (einde-)afvalstatus, met oog voor een gedifferentieerde risicogerichte benadering. c. Verankering van de gemeentelijke regierol en decentrale beleidsruimte, plus instrumenten om preventie en innovatieve inzamelsystemen te stimuleren. d. Meer aandacht voor preventie, verplichte recyclaatpercentages en innovatie in keten- en afvalplannen, inclusief praktische belemmeringen (certificering, vergunningprocedures). e. Concretere uitwerking van ketenplannen (verpakkingen, metalen, glas, openbare ruimte, etc.) en regie op hoogwaardige hergebruikstrajecten.	Naar aanleiding van de oproep van inspreker: a. Het CMP is slechts één instrument dat kan worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. Het CMP bevat, in tegenstelling tot het LAP, geen eigen doelstellingen meer. Voor de doelstellingen en monitoring wordt aansluiting gezocht bij het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Daarnaast wordt verwezen naar bijlage 'Monitoring en prognose afvalbeheer'. b. Met betrekking tot de definities bij het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof moet vanuit het CMP worden aangesloten bij de geldende wetgeving en jurisprudentie. Zie voor meer informatie het onderwerp 'Afvalstof of niet-afvalstof' in het CMP en de bijbehorende handreiking. c. Zie voor meer informatie over 'Decentrale regels'. d. Zie voor meer informatie over deze onderwerpen 'Grondstoffengebruik en afvalpreventie en Vormen van recycling beoordelen'. Daarnaast is er naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen over innovatie voor gekozen het

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				f. Meer duidelijkheid over de juridische afdwingbaarheid en de manier waarop het ministerie eventuele afwijkingen van het CMP opvolgt. g. Het CMP wordt regelmatig geactualiseerd: hoe wordt dit geborgd en hoe worden stakeholders structureel betrokken? h. Wat is concreet de beoogde impact van het CMP op te behalen circulaire doelen? i. Hoe wordt gemonitord met indicatoren en tussentijds gerapporteerd? Welke maatregelen leveren wat op? j. Komt er op de CMP-website ruimte voor uitwisseling van best practices, kennis en samenwerking? k. Hoe bevordert de rijksoverheid concreet de samenwerking in de keten? l. Hoe worden gemeenten voldoende financieel ondersteund bij de extra taken die voortkomen uit het CMP? Zonder heldere afspraken, een duidelijke juridische status en concrete actiepunten dreigt het CMP een opsomming te blijven van regels, in plaats van een stuwende kracht voor de CE. Het is zaak dat het CMP wordt doorontwikkeld tot een samenhangend en toekomstgericht beleidskader, waarin alle betrokken partijen daadwerkelijk worden gefaciliteerd en aangemoedigd om circulaire keuzes te maken. In het verlengde hiervan benadrukt inspreker de noodzaak van voldoende beleidsmatige en financiële ruimte om de circulaire ambities waar te maken. Te gedetailleerde of inflexibele regels (zoals een verplichte melding of verstrekkingsverplichting bij afwijken) kunnen leiden tot extra administratieve lasten en onnodige vertraging. De inspreker ziet liever een kader dat enerzijds duidelijke grenzen stelt, maar anderzijds ruimte biedt voor lokaal maatwerk en experimenten.	onderwerp 'Proefnemingen' toe te voegen aan het CMP. Zie de bijbehorende handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte. e. Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het aanpassen van het afvalplan tot een ketenplan. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan kunnen we na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Om te beslissen of dit afvalplan daarvoor in aanmerking komt kijken we: • Of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is • Of het een stroom is van een groot genoeg volume • Of het een stroom is waarbij we kunnen aansluiten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan, helpt bij deze beslissing. f. Op grond van de Wet milieubeheer (Wm) moeten bevoegde gezagen rekening houden met het CMP. Rekening houden met het CMP betekent dat een bevoegd gezag in het algemeen het CMP moet volgen, maar dat zij in bijzondere gevallen, mits zij daar een voldoende motivering voor hebben, mogen afwijken van het CMP. In bijzondere gevallen kunnen andere belangen dan het belang dat wordt gediend met het CMP de doorslag geven. Het bestuursorgaan moet daar dan wel goede redenen voor hebben en dit moet deugdelijk worden gemotiveerd. Het bevoegde gezag dat voornemens is af te wijken van het CMP moet het ontwerpbesluit of besluit waarin wordt afgeweken binnen een week na terinzagelegging of bekendmaking verstrekken op grond van artikel 10.14 lid 4 Wm. De Minister van IenW is voornemens om een advies te geven op de voorgenomen afwijking. Deze gang van zaken is vergelijkbaar met de procedure zoals beschreven in voorgaande afvalbeheerplannen. Op grond van artikel 3:2 Awb en 3:46 Awb moet het bevoegd gezag gemotiveerd aangeven hoe het rekening heeft gehouden met het advies. Zie voor meer informatie het onderwerp 'Afwijken' in het CMP. g. Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Om dit te kunnen bereiken zijn gesprekken met stakeholders van groot belang om kennis en expertise bij betrokkenen en belanghebbenden op te halen. In 'Wat is het CMP' is toegelicht hoe stakeholders signalen kunnen doorgeven en hoe zij worden betrokken bij wijzigingen. h. Zie punt 1 van dit antwoord. i. Zie punt 1 van dit antwoord. j. De CMP-website gaat geen ruimte bieden voor uitwisseling van best practices, kennis en samenwerking. k. Het CMP is slechts één instrument dat kan worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. In het NPCE worden maatregelen per productgroep beschreven en in dat kader wordt ook gewerkt aan samenwerking in de ketens. l. Het CMP bevat ten opzichte van het LAP geen taakverzwaring voor bevoegde gezagen. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in wetgeving. Bij wetswijzigingen wordt de impact op uitvoering beoordeeld. De procedure die gevolgd dient te worden als een bestuursorgaan afwijkt van het CMP blijft op hoofdlijnen hetzelfde als die in het LAP. Met als verschil dat de verplichting om de minister te informeren een wettelijke grondslag krijgt. Er worden geen extra lasten van enige substantie voorzien; bestuursorganen moeten de voor de verstrekkingsverplichting benodigde informatie op grond van de Awb ook al in hun eigen besluiten opnemen. De enige extra stap is het delen van deze informatie met de minister. Zie ook het verslag van de consultatie: Overheid.nl | Consultatie Wijziging besluiten voor Circulair Materialenplan. Voor de concluderende opmerkingen van inspreker wordt terugverwezen naar het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. **Conclusie:** De algemene punten van inspreker hebben, behalve de toevoeging van het onderwerp 'Proefnemingen' aan het CMP, niet geleid tot een wijziging van teksten van het CMP.
30.	hoofdlijnennotitie (**1.2**)	nee	084	Het kijken naar de hele keten (ontwerp, productie, gebruik, afvalverwerking en nieuwe toepassing) is een waardevolle verbreding. Tegelijk ontbreekt een meer economische benadering die het gebruik van secundaire grondstoffen sterker faciliteert en stimuleert.	Zie het onderwerp 'Secundaire grondstoffen' in het CMP en het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) voor meer uitleg over de verschillende maatregelen en de rol van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
31.	hoofdlijnennotitie (**2.3**) wetgeving	nee	084	Wordt bij de aanpassing van de Wm ook naar andere punten gekeken, zoals het verder in lijn brengen met de Europese kaderrichtlijn voor 'stedelijk afval'? Dit blijft onduidelijk.	Dit onderwerp gaat over aanpassing van wetgeving. Dat ligt buiten de ontwerp-tekst van het CMP en wordt daarom hier niet van een inhoudelijk antwoord voorzien. Meer informatie over de wijziging van de Wm in het kader van de CE-wet vindt u in de Kamerbrief over hoofdlijnennotitie CE-wet. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
32.	hoofdlijnennotitie (**3.3.2**)	nee	084	Het CMP legt weinig nadruk op preventie. Gemeenten missen concrete instrumenten om lokaal afvalpreventie te stimuleren (vooral zwerfvuil en rommel in de openbare ruimte worden genoemd). Inspreker bepleit: • Duidelijke doelstellingen en indicatoren voor preventie (wie, wat, wanneer?). • Toegankelijke handvatten voor lokale overheden om preventie in vergunningen of beleid te integreren. Aandacht voor 'consumptie onderweg' en prikkels om verpakkingen en on-the-go consumptie te beperken.	Het CMP bevat voor vergunningverlening het onderwerp 'Grondstoffengebruik en afvalpreventie' en de 'Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie'. Zie het 'Overzicht wetgeving' voor meer informatie over de wetgeving die wordt ingezet om verpakkingen en wegwerpartikelen te verminderen. Voor de regels die gemeenten kunnen stellen voor zwerfafval in de openbare ruimte wordt verwezen naar 'Decentrale regels'. Naar aanleiding van deze zienswijze is aan dit hoofdstuk een verwijzing toegevoegd naar de Menukaart afvalpreventie, die concrete handvaten biedt aan gemeenten om afval te voorkomen. Zie verder het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) meer informatie over de doelen en maatregelen voor het terugdringen van zwerfafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft wel geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
33.	algemeen	nee	092	Inspreker is voorstander van de bredere ketenbenadering die het CMP introduceert. De nadruk op hoogwaardige recycling en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen sluit goed aan bij de ontwikkelingen in onze sector. Ook de expliciete aandacht voor het bevorderen van innovatie en samenwerking binnen de waardeketen biedt kansen voor verdere verduurzaming van verpakkingsmaterialen – waaronder drankenkartons.	Het ministerie is blij dat de inspreker de inhoud van het CMP waardeert en kansen biedt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
34.	algemeen	nee	104, 150, 153	Insprekers vragen aandacht voor de gevolgen van circulaire economie voor logistiek en ruimtebehoefte. Inspreker 104 wijst op de impact van grote transportbewegingen bij de beoordeling van circulariteit en geeft aan dat afvalstoffen en secundaire materialen vaak over grote afstanden door Europa worden vervoerd. Inspreker 150 geeft aan dat net zoals in het LAP, er bij het ontwerp CMP geen rekening gehouden is met de logistieke activiteiten die het indirecte gevolg zijn van beleid- en regelgeving. Alsof de logistieke handelingen vanzelfsprekend zijn. Inspreker 153 pleit voor grotere inzet van vervoer over water. Insprekers vragen om regie te nemen en logistiek en ruimte mee te nemen in beleidsontwikkeling en toetsingskaders.	Het CMP is een informatiebron en toetsingskader binnen het beleid en wetgeving voor circulaire economie. De manier waarop grondstoffen en afvalstoffen worden vervoerd en welke maatregelen daarvoor worden genomen is echter niet vastgelegd in het CMP. Het rijksbeleid voor mobiliteit staat in de Mobiliteitsvisie 2050. Daarnaast werkt het Rijk onder andere aan de Nota Ruimte. In het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) wordt aandacht besteed aan mobiliteit, (retour)logistiek en ruimtelijke impact. Ook wordt in het kader van de Krachtenbundeling Rijk-Regio samenwerkingsafspraken gemaakt tussen overheden over het aspect ruimte en circulaire economie. **Conclusie:** Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
35.	hoofdlijnennotitie (3.2.6)	nee	114	Inspreker vraagt zich met betrekking tot thermische verwerking af of chemische recycling ook komt te vallen onder de verplichting Afvalstoffenbelasting af te dragen.	De reikwijdte van de afvalstoffenbelasting wordt niet bepaald door het CMP, maar door de Wet belastingen op milieugrondslag. Op dit moment vallen alleen storten en verbranden in AVI's onder die reikwijdte. Het is niet mogelijk om in het kader van de inspraak op het CMP uitspreken te doen over de ontwikkelingen van de belasting in de toekomst. **Conclusie:** Deze informatieve vraag heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
36.	algemeen	nee	114	Inspreker constateert dat er erg veel wordt gevraagd van afvalverwerkende en recyclende bedrijven en dat het veelal éénrichtingsverkeer is. Verplichtingen die door de overheid zijn aangegaan (afnemer opgewerkte bodemassen) of verantwoordelijkheden die de overheid móet nemen (tegen gaan van de enorm negatieve effecten van ontploffende lachgas cylinders) worden niet ingevuld of nagekomen. En toch wenst de overheid dat deze afval/recyclingsector allerlei investeringen gaat doen en risico's aangaat.	Een transitie vraagt altijd veel aanpassingsvermogen van zowel overheid als bedrijven. Het is onontkoombaar dat bepaalde bestaande processen moeten worden afgebouwd en dat nieuwe innovatieve ontwikkelingen juist extra kansen gaan krijgen. Dat hier sprake is van eenrichtingsverkeer wordt niet herkend. In het hele traject van het opstellen van het CMP is zeer veel met marktpartijen gesproken. Het bodemas-dossier dat inspreker aanhaalt is hier een heel goed voorbeeld van. Ook omdat hier sprake is van onenigheid binnen de markt en de overheid hier haar verantwoordelijk heeft genomen om stappen te zetten die voor een betere toepasbaarheid en imago van bodemas als bouwstof zorgen. Deze stappen zijn noodzakelijk en uiteindelijk in het belang van alle partijen in de markt. In dit dossier worden ook stappen gezet om – het door veel marktpartijen altijd gevraagde – gelijke speelveld naderbij te brengen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
37.	algemeen	nee	114	Inspreker constateert dat de Rijksoverheid op vele gebieden haar beleid aangaande afvalverwerking, nutsvoorzieningen, de circulaire economie en emissiereductie wil herzien. Daarbij grijpen (bijna) alle beleidsdelen op elkaar in. Bijna al die aspecten moeten op het juiste moment 'goed vallen' wil de gewenste transitie gerealiseerd worden. De consequentie is dat een voor de maatschappij cruciale nutsvoorziening zwaar onder druk is komen te staan, dat er grote onzekerheden zijn geïntroduceerd waardoor veel minder investeringen gedaan gaan worden en dat voor hun soort bedrijven (afvalenergiecentrale) geldt dat erg veel middelen en aandacht naar storten en verbranden gaat in plaats van naar nieuwe recyclingmethoden.	In zowel het onderdeel over storten als over thermische afvalverwerking van het CMP is terug te lezen dat de functie van beide vormen van verwerking als noodzakelijke terugvaloptie wordt onderkend. Tegelijk moeten beide routes alleen worden ingezet voor afvalstoffen die we op dit moment echt niet kunnen of willen recyclen. Een afbouw hiervan is dus een onontkoombare consequentie van het traject naar een circulaire economie waar we met zijn allen in zitten. Dat er weinig aandacht is voor nieuwe en innovatieve recyclemethoden is overigens iets dat niet wordt herkend. Met het instrument minimumstandaard en zeker met de beoogde doorontwikkeling daarvan wordt hier juist op ingezet. Ook de diverse trajecten de zijn gericht op minder verbranden van recyclebare materialen kunnen hier worden genoemd net als de specifieke aandacht voor proefnemingen wat in het definitieve CMP tot een extra onderwerp heeft geleid ten opzichte van het ontwerp. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
38.	algemeen	nee	125	Inspreker geeft als compliment dat hij significante verbeteringen ziet op diverse terreinen t.o.v. het LAP maar vindt het niet genoeg. Waar het LAP veel circulaire ontwikkelingen bijna actief remt, ziet inspreker nog steeds formuleringen en regels die dat zullen blijven doen. Meer algemene formuleringen en meer aandacht voor resultaatverplichtingen (en niet het hoe) zouden welkom zijn. Daarnaast is het CMP duidelijk geënt op bij de schrijvers bekende (circulaire) technieken. Inspreker mist helaas ruimte voor disruptieve nieuwe circulaire technologieën. Naar mening van inspreker is het CMP nog te veel geschreven vanuit de gedachte dat afval "vies" is, geen waarde vertegenwoordigt en dat er strikt voorgeschreven routes moeten zijn om de verschillende 'afval'-soorten toch te verwerken. Die voorgeschreven routes beperken de ruimte voor circulaire vernieuwing. Inspreker hoopt dat die ruimte er wel gaat komen. • Inspreker schetst de technologie die het ontwikkelt (thermolyse) en die op punten afwijkt van de bestaande pyrolyse- en vergassingstechnieken. Daarmee kan inspreker naar eigen zeggen meer en andere invoermaterialen verwerken en ook andere nieuwe producten maken. Inspreker noemt diverse voorbeelden. Thermolyse komt helaas in het CMP niet voor. • Inspreker geeft bovendien dat de business cases niet afhankelijk is van gate fees (verwijderingsbijdragen) maar restmaterialen inkoopt. Daarmee krijgt het begrip "afval" naar mening van inspreker een geheel andere lading. Inspreker begrijpt dat regulering van groot belang is. Inadequate regelgeving mag echter haar mooie ontwikkelingen niet remmen. Regelgeving zou vooral gericht moeten zijn op de resultaten. Resultaten met betrekking tot circulariteit, massabalans, energiebalans en het voorkomen van mogelijk ongewenste neveneffecten.	Het ministerie is blij met de waardering voor het ontwerp-CMP. Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Om innovatieve bedrijven te ondersteunen, is voor het CMP gewerkt aan een beleidsvernieuwing waarbij de minimumstandaard sneller kan worden opgehoogd wanneer er een veelbelovende nieuwe verwerkingsmethode beschikbaar is, zodat deze techniek verplicht moet worden toegepast. Meer informatie hierover staat in de hoofdlijnennotitie paragraaf 3.4.1. Naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen over innovatie en proefnemingen is er daarnaast een onderwerp 'Proefnemingen' toegevoegd aan het CMP. Het bevat onder andere een verwijzing naar de Handreiking proefnemingen. Zie deze handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte. Specifiek wordt nog opgemerkt: • Thermolyse is een vorm van chemische recycling (mits het geproduceerde synthese gas als grondstof voor de maakindustrie wordt ingezet). Chemische recycling komt in het CMP uitgebreid terug. • Dat inspreker afval kan inkopen is prettig voor haar business case en voor de ontdoener, maar betekent niet automatisch dat geen sprake is van afval. Het kan namelijk nog steeds voldoen aan de wettelijke definitie van het begrip afvalstoffen. Ook is het voor het CMP niet direct van invloed. • Omdat inspreker niet aangeeft om welke regelgeving het gaat – en regelgeving bovendien buiten het CMP ligt – kan hier geen inhoudelijke reactie op worden gegeven. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft wel geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
39.	algemeen	nee	126	Inspreker geeft aan dat baanbrekende, gedurfde kaders zoals een verhoging van de minimale verwerkingsniveaus van afvalstromen of doorkijkjes naar wat er in de nabije toekomst wel mogelijk wordt ontbreken. Daarnaast lijkt er weinig ruimte te zijn voor innovatie en experimenten.	De minimumstandaard is bedoeld als ondergrens en legt vast welke vorm van verwerking als minimum geldt om nog voor een vergunning in aanmerking te komen. Het ophogen van een minimumstandaard vindt plaats wanneer dit mogelijk is. Zie voor meer informatie over dit onderwerp 'Minimumstandaard voor verwerking'. Daarnaast bevat elk hoofdstuk een paragraaf genaamd 'toekomstplannen'. Om innovatieve bedrijven te ondersteunen, is voor het CMP gewerkt aan een beleidsvernieuwing waarbij de minimumstandaard sneller kan worden opgehoogd wanneer er een veelbelovende nieuwe verwerkingsmethode beschikbaar is, zodat deze techniek verplicht moet worden toegepast. Meer informatie hierover staat in de hoofdlijnennotitie paragraaf 3.4.1. Naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen over proefnemingen is er voor gekozen het onderwerp 'Proefnemingen' toe te voegen aan het CMP. Dit bevat onder andere een verwijzing naar de Handreiking proefnemingen. Zie deze handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Het CMP is gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.
40.	algemeen	nee	127	Inspreker noemt diverse aandachtspunten: • Aansluiting en afstemming op EU-beleid, dus geen landelijke wetgeving of richtlijnen, die vooruit lopen en daardoor de transitie remmen of de concurrentiepositie van lokale ketenpartijen nadelig beïnvloeden, dus een gelijk speelveld in Europa, geen kop op EU regelgeving, etc. • Aansluiting op bestaande EU-definities en regelgeving. Voor hoogwaardige recycling en minimale ontwerpeisen. Zie PPWR, ESPR, NWSR, ELVR versus ELT, etc. • Aansluiting van de End of Waste-regelgeving en uitvoering op de praktijk met uitvoeringsmandaat van UPV-organisaties en producentensystemen. • Aansluiten bij de End-of-life-ketenmanagementervaring van UPV-organisaties en producentensystemen en stimuleren en ondersteunen van hun circulaire ambities. Ontwikkeling van normering voor kwaliteit van circulaire materialen ketens bijvoorbeeld door het stellen van eisen aan de toepassing van (gevalideerde) LCA's ter onderbouwing van gemaakte keuzes.	Inspreker noemt diverse aandachtspunten over het aansluiten bij EU-beleid en wetgeving. Het ministerie heeft zich ingespannen om in het CMP uitleg te geven van internationale en nationale relevante wetgeving en om aan te sluiten bij definities die hieruit voortkomen. Daarnaast vraagt de inspreker om de ontwikkeling van normeringen voor kwaliteit van materialen. Het CMP geeft met de minimumstandaard aan waar verwerking minimaal aan moet voldoen en in de Leidraad mLCA wordt toegelicht hoe deze gemaakt moeten worden. **Conclusie:** Omdat inspreker verder niet concreet heeft aangegeven waar in het CMP eventueel geen goede aansluiting is, heeft deze zienswijze niet geleid tot aanpassing van het CMP.
41.	algemeen	nee	133	Inspreker is in het algemeen positief over het ontwerp CMP en de wijze waarop het de transitie naar een circulaire economie via kennis en kaders voor overheden en bedrijven ondersteunt. Vooral omdat het ontwerp CMP breder naar de hele keten kijkt dan het vorige Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). Gelet op die brede scoop pleiten inspreker ervoor dat het CMP verder wordt doorontwikkeld tot een samenhangend en toekomstgericht beleidskader voor het maken van circulaire keuzes ('het CMP als groeimodel'). Inspreker vraagt wel aandacht voor preventie maatregelen, verplichte recyclaatpercentages, innovatie in keten- en afvalplannen en de praktische uitvoerbaarheid en belemmeringen waar we tegenaan lopen zoals vergunningprocedures, verschillende interpretaties en een ongelijk speelveld. Het helpt als er concrete acties worden aangereikt om de hoeveelheid grijs afval, die zijn weg vindt naar AVI's, te verminderen. Als voorbeeld: 30 jaar na de invoering van gescheiden gft inzameling bestaat de inhoud van de grijze restafvalbak gemiddeld nog altijd uit 30% organische verteerbaar materiaal.	Het ministerie is blij met de waardering voor het ontwerp-CMP. Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Zie ook de toekomstplannen in de diverse CMP-hoofdstukken voor een beeld waar naar toegewerkt wordt met het CMP. Signalen uit de praktijk zijn leidend bij de beslissing waar het CMP zich op moet focussen in de doorontwikkeling. Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan, helpt bij deze beslissing. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
42.	algemeen	nee	139	Inspreker geeft aan dat het rijk incidentele, zogenaamde 'CDOKE 'middelen aan voor decentrale overheden om capaciteit voor duurzame taken te kunnen financieren. Inspreker roept het rijk op bij verlengen van de CDOKE regeling ook capaciteit voor de indirecte ecologische impact (scope 3) toe te staan. Dat zou de uitvoering van het CMP zeker bevorderen.	Deze zienswijze gaat over een financiële regeling en betreft niet het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
43.	algemeen	nee	154	Als brancheorganisatie vertegenwoordigt inspreker de belangen van de kunststofverwerkende industrie en in het bijzonder de producenten van verpakkingen. Inspreker onderschrijft de ambities van het Ontwerp-CMP en het streven naar een circulaire economie. Inspreker wil daarbij aandacht vragen voor de volgende punten en randvoorwaarden die zij cruciaal acht voor een haalbare en eerlijke transitie, met behoud van de concurrentiepositie van onze sector: • Aansluiting en afstemming op EU beleid dus geen landelijke wetgeving of richtlijnen die daarop vooruit lopen en daardoor de transitie remmen of de concurrentiepositie van lokale ketenpartijen nadelig beïnvloeden. Met andere woorden een gelijk speelveld in Europa. • Het aansluiten op definities, waaronder die voor hoogwaardige recycling en recyclaat en minimale ontwerpeisen, zoals die zijn of worden beschreven in de Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) • Het ondersteunen van circulaire ambitie in de keten door het actueel houden van definities, omschrijvingen en vereisten zodat deze innovatie niet beperken maar juist stimuleren en de kosten van afvalverwerking eerlijk over de keten verdelen. • Ontwikkeling van een normering voor kwaliteit van circulaire materialen ketens bijvoorbeeld door het stellen van eisen aan de toepassing van LCA's ter onderbouwing van gemaakte keuzes.	De inspreker benoemt belangrijke punten voor de transitie naar een circulaire economie voor de kunststofverwerkende industrie. Voor het CMP zijn de zienswijzen van de inspreker bij de betreffende onderwerpen beantwoord. Verder geeft inspreker aan: • Geen landelijke wetgeving of richtlijnen te willen, in verband met een gelijk speelveld in Europa. Veel wetgeving bepalen de Europese lidstaten samen in EU-verband, waar nodig wordt dit nationaal geïmplementeerd en ingevuld. Het CMP geeft alleen waar nodig een uitwerking in toetsingskaders voor besluiten over afvalstoffen. Dit volgt uit de wettelijke basis van het CMP in de Wet milieubeheer. • Dat de begrippen hoogwaardige recycling en recyclaat aan moeten sluiten bij de gebruikte definities in de PPWR. Deze beide begrippen worden in de PPWR niet voorzien van een definitie. In de begrippenlijst is terug te vinden hoe deze begrippen in het CMP gedefinieerd worden. Hierbij is gekozen voor een definitie die de lading dekt van hoe de begrippen worden gebruikt in het CMP. • Dat het belangrijk is om zaken actueel te houden, zodat deze de innovatie niet te beperken. Naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen is ervoor gekozen een onderwerp 'Proefnemingen' toe te voegen aan het CMP. Het bevat onder andere een verwijzing naar de 'Handreiking proefnemingen voor circulaire economie'. Zie deze handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte. • In het CMP wordt al gebruikgemaakt van het instrument LCA om bepaalde keuzes te onderbouwen. Om het instrument zo goed mogelijk in de zetten voor circulaire keuzes wordt hier bijvoorbeeld bewust naar meerdere levenscycli gekeken om zo keuzes die leiden tot meer en vaker in de keten houden van materialen hier ook de waardering voor krijgen. Meer informatie is te vinden in de 'Leidraad maken van een mLCA' van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft wel geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
44.	algemeen	nee	158	Inspreker is verheugd dat de rijksoverheid de ambitie voor een volledig circulaire economie in 2050 verder verankert in wet- en regelgeving. Het CMP biedt gemeenten handvatten voor circulaire inkoop en de toepassing van secundaire grondstoffen binnen aanbestedingsbeleid en afvalstoffenregelgeving. Gemeenten kunnen hun rol echter alleen effectief vervullen als er duidelijke randvoorwaarden worden gesteld. Partijen hebben behoefte aan duidelijkheid. Het wettelijke kader mag de doorontwikkeling van de circulaire economie niet belemmeren. Terwijl regels voor het einde van de keten strikter worden, ontbreekt houvast voor gemeenten op het gebied van preventie. Inspreker vindt preventie onderbelicht en mist concrete instrumenten om te voorkomen dat materialen afval worden. Er ontbreken handreikingen voor beleid en vergunningstelsels die MKB-initiatieven stimuleren, circulaire buffer- en sorteerlocaties ondersteunen en die circulaire ambachtscentra verder ontwikkelen. Terecht scherpt het Rijk het einde-afvalcriterium en de toepassing van secundaire grondstoffen aan voor een efficiëntere vergunningverlening. Dit proces kan versneld worden door vooraf materialen te classificeren als gevaarlijk of niet-gevaarlijk. Bevoegde gezagen zouden niet zelf nog definities moeten vaststellen, wat eerder al leidde tot versnipperde regelgeving en vertragingen.	Inspreker merkt terecht op dat het CMP enkel handvaten biedt voor circulair materiaalgebruik, terwijl gemeenten duidelijke randvoorwaarden nodig hebben. Inspreker geeft aan het onderwerp preventie onderbelicht te vinden in het CMP. Het ministerie kan zich niet vinden in deze opmerking. Het CMP bevat over dit thema de onderdelen 'Grondstoffengebruik en afvalpreventie en de 'Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie'. Daarnaast komt dit thema ook terug in de ketenplannen en in het onderwerp 'Decentrale regels'. Inspreker geeft aan dat gemeenten de vrijheid moeten behouden om alternatieve inzamelsystemen in te voeren. Gemeenten hebben wettelijke verplichtingen met betrekking tot de inzameling van afvalstoffen. Welke mogelijkheden de gemeente heeft om aan deze wettelijke verplichtingen te voldoen is uitgewerkt in 'Gescheiden inzameling huishoudelijk afval'. Inspreker geeft ook aan dat producenten moeten worden gestimuleerd om producten en materialen herbruikbaar te maken. Hiervoor gelden in sommige gevallen al Europese producteisen, zoals voor Ecodesign. Het CMP heeft hier geen aanvullende rol in. Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het ontbreken van handreikingen voor beleid en vergunningstelsels. Om die reden kan deze zienswijze niet goed van een antwoord worden voorzien. Informatie over de Omgevingswet kan een bedrijf vinden via iplo.nl. Specifieke vragen over deze wet kunnen altijd gesteld worden aan het Informatiepunt Leefomgeving via het vragenformulier van iplo.nl. Initiatiefnemers kunnen ook via hun brancheverenigingen of andere samenwerkingsverbanden werken aan handreikingen. Een voorbeeld is de website Circulair Ambachtscentrum (https://circulairambachtscentrum.nl/). Deze biedt handvaten voor het opzetten en ontwikkelen van circulaire ambachtscentra.

Zienswijzen over status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				De uitdaging voor het Rijk is om maatschappelijke spelers voldoende ruimte te geven voor circulaire initiatieven, zonder dat wetgeving deze ontwikkeling afremt. Gemeenten moeten de vrijheid behouden om alternatieve inzamelsystemen in te voeren en producenten moeten worden gestimuleerd om hun producten en materialen herbruikbaarder te maken. Inspreker verwacht dat de voortgang van de circulaire economie door het Rijk kritisch wordt gemonitord en bijgestuurd waar nodig. Het CMP mag niet knellend zijn, maar moet voldoende flexibiliteit bieden om de transitie vooruit te helpen.	Ook bij de zienswijze over het vooraf classificeren van afval als gevaarlijk of niet-gevaarlijk is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert. Of sprake is van gevaarlijk afval of niet moet de houder per partij beoordelen aan de hand van de Regeling Europese afvalstoffenlijst (Eural). Voor stedelijk afval zijn de euralcodes van hoofdstuk 20 van de Eural van toepassing. Hoofdstuk 5 'Omgaan met de euralcode' van de 'Leidraad vergunningverlening afvalverwerking' bevat meer informatie over de Eural. Het is dan ook niet duidelijk waarom en in welke gevallen inspreker stelt dat bevoegde gezagen zelf definities moeten vaststellen. De inspreker wijst terecht op het belang van het inzichtelijk hebben van data over een circulaire economie. Om die reden wordt al intensief samengewerkt tussen kennisinstellingen in het consortium van PBL voor de monitoring en sturing van een circulaire economie. Tweejaarlijks rapporteert PBL daarover via de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER). Daarbij worden alle beschikbare databronnen gecombineerd om een totaalbeeld te geven over materiaalstromen en ketens. Ook het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) wordt tweejaarlijks geactualiseerd. Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
45.	algemeen	nee	159	Rijkswaterstaat (hierna RWS) geeft haar zienswijze vanuit haar rol als uitvoeringsorganisatie; opdrachtgever van projecten waarin grond, bagger en bouwstoffen vrijkomen of worden gebruikt, bevoegd gezag voor toepassingen van voorgenoemde stoffen en beheerder van areaal waarin deze stoffen voorkomen. Er wordt aangegeven dat het CMP uitvoerbaar is als verduidelijkt wordt dat het CMP op zichzelf geen juridische status heeft. Daarnaast moet in de tekst beter geduid worden wat de positie/betekenis is van het CMP ten opzichte van de bovenliggende regelgeving.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat het CMP geen juridische status heeft. Dat is niet juist. Bestuursorganen die taken en bevoegdheden uitoefenen met betrekking tot afvalstoffen moeten volgens de wet rekening houden met het CMP (artikel 10.14 Wm en artikel 8.9 lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving). Zie 'Over de toetsingskaders' voor meer informatie over dit onderwerp en de relatie met de bovenliggende met wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
46.	algemeen	nee	159	RWS doet de aanbeveling om in het CMP eisen te stellen aan materialen voor toekomstvast langdurig gebruik (re-recycling). Dit is belangrijk voor zowel de (constructieve) kwaliteit van infrastructuur als voor het bestuurlijk draagvlak.	In het CMP is op meerdere plaatsen aandacht voor het ook meermaals kunnen recyclen van materialen en de kwaliteit van de secundaire grondstoffen van de toekomst. Enkele voorbeelden zijn de aandacht voor meermaals recyclen in onderdeel 'Circulair materiaalgebruik', het over meerdere cycli kijken bij uitvoeren van levenscyclusanalyses, de definitie van hoogwaardige recycling (in onderdeel 'Vormen van recycling beoordelen') en de inzet op reinigen van AVI-bodemas ('Afvalplan assen van AVI's' en 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' en 'Ketenplan beton'). Wel wordt nog verwezen naar het antwoord op zienswijze 63 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. De inzet van het CMP is primair het borgen van de milieuhygiënische kwaliteit van de grondstoffen van de toekomst. Het beperken van bodemas in beton om civiel- of productietechnische redenen wordt aan de markt overgelaten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

2.1.2 Indeling en website CMP

Zienswijzen op Indeling en Website CMP					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	indeling en website	nee	007, 029, 068, 102	Insprekers geven aan dat de vele verwijzingen naar andere hoofdstukken lastig lezen. Inspreker doet de suggestie om een overkoepelend schema op te nemen. Insprekers 007, 068 en 102 doen de suggestie om naar een integraal document toe te werken.	Insprekers hebben gelijk dat de leesbaarheid van het CMP document nog kan worden verbeterd vergeleken met het ontwerp. Bij de inwerkingtreding van het CMP zal alle informatie beschikbaar komen op de website. Hierbij zullen alle verwijzingen werkende links bevatten. Hiermee wordt direct doorklikken naar de informatie waarnaar verwezen wordt mogelijk, wat de leesbaarheid verbeterd en zorgt dat het CMP meer een integraal document is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
2.	indeling en website	nee	029	Inspreker vraagt zich af wat uitklapkaders zijn.	De groene kaders zijn teksten die meer informatie geven over een onderwerp. Op de website worden dat blokjes die uitgeklapt kunnen worden als de lezer daarover meer wil weten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
3.	indeling en website	nee	029	Inspreker geeft aan dat op veel plekken in het CMP wordt verwezen naar het hoofdstuk 'gebruik van kostencriterium'. De verwijzingen naar dit hoofdstuk zijn niet correct; de verwijzing naar 5.3.2 van dit stuk dat moet zijn 3.2. En 5.4 moet zijn 4.	Inspreker wordt bedankt voor deze correctie. De CMP-teksten zullen worden gecontroleerd op deze verwijzing en waar nodig worden aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft wel geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	indeling en website	nee	045	Inspreker geeft de suggestie mee dat het handig was geweest om de website voor het CMP op te stellen voordat de inspraak zou worden opengesteld.	Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	indeling en website	nee	050, 101	Inspreker 050 geeft aan dat het doorvoeren van eenzelfde structuur voor de onderdelen van het CMP bijdraagt aan de gebruiksvriendelijkheid. Insprekers geven aan dat veelvuldig wordt verwezen naar andere	Het ministerie is blij dat de gestandaardiseerde structuur op prijs wordt gesteld. De links tussen verschillende onderdelen zullen op de website van het CMP wel werken, zodat men eenvoudig andere relevante onderdelen van het CMP kan vinden.

Zienswijzen op Indeling en Website CMP					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				hoofdstukken en paragrafen, maar dat de links niet werken. Nu kan niet doorgeklikt worden en het zoeken naar het juiste hoofdstuk is niet eenvoudig. Er wordt gepleit voor een duidelijke website.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
6.	indeling en website	nee	064	Inspreker wijst op het belang van een goede zoekfunctie in de uiteindelijke webversie van het CMP gezien de hoeveelheid aan onderwerpen en documenten. Inspreker adviseert verderop in haar reactie om ook een integraaldocument te maken omdat dat betere mogelijkheden geeft tot zoeken op termen.	Het CMP zal niet beschikbaar komen als één PDF. Door de grootte is dit technisch niet mogelijk. Op een website is integraal doorzoeken van de teksten juist wel mogelijk. Een goede werking van een zoekfunctie is inderdaad van belang zoals de inspreker aangeeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
7.	indeling en website	nee	068	Inspreker constateert dat zeer veel links en verwijzingen niet werken of verwijzen naar de verkeerde site.	Inspreker heeft gelijk dat de leesbaarheid van het CMP document nog kan worden verbeterd vergeleken met het ontwerp. De links tussen verschillende onderdelen zullen op de website van het CMP wel werken en correct verwijzen, zodat men eenvoudig andere relevante onderdelen van het CMP kan vinden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
8.	indeling en website	nee	069	Het is een goede stap dat gebruiksvriendelijkheid en toegankelijk een verbeterslag krijgen ten opzichte van LAP3. Vanwege sociale inclusie en het feit dat een breed werkveld aan de slag moet kunnen met handreikingen en de belangrijke informatie die het CMP bevat zou een B1 taalniveau zoveel mogelijk aan te raden zijn. Door inclusief taalgebruik te kiezen, versterken we sociale inclusie. Wat onmisbaar is voor de circulaire transitie. Inspreker noemt voorbeelden waar het taalgebruik nog niet op B1 niveau zit.	Het ministerie is blij dat de gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid op prijs wordt gesteld. Voor het CMP is ook gewerkt aan het taalniveau. Hierbij is gestreefd naar makkelijk en concreet taalgebruik. Helaas is het gebruik van termen die wat moeilijker zijn af en toe niet te voorkomen, omdat rekening moet worden gehouden met de primaire doelgroepen van het CMP die bepaald jargon juist nodig hebben, bijvoorbeeld vanwege de aansluiting bij geldende wetgeving. Verbeteringen zijn echter altijd mogelijk. De genoemde voorbeelden van de inspreker zullen hierin worden meegenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft wel geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	indeling en website	nee	102	Inspreker geeft aan dat het loslaten van de nummering van het LAP er voor zorgt dat specifieke afvalplannen minder makkelijker zijn te onthouden. Het is makkelijker deze weer te nummeren zodat de verschillende types afval in groepjes kunnen. Inspreker doet als suggestie om de afvalplannen te verdelen in de volgende groepen: huishoudelijk en daarop lijkend bedrijfsafval, bouw en sloop, industrie, verwerkingsresiduen (assen, slibben en residuen) en dan te nummeren.	Vergeleken met het LAP zijn aan het CMP plannen toegevoegd of vervallen. Hierdoor zou de nummering moeten worden aangepast. Bij toekomstige wijzigingen van het CMP zou dit weer kunnen gebeuren. Om deze reden is ervoor gekozen om de nummering los te laten. Voor het CMP is gekozen om alle afvalplannen en ketenplannen een korte naam te geven die op alfabetische volgorde getoond worden. Zo is de lijst voor gebruikers makkelijk te scannen en is de korte naam bruikbaar in teksten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
10.	indeling en website	nee	102	Door het gebruik van groen kolommen voor achtergrondinformatie lijkt het alsof deze informatie juist van meer belang is dan de hoofdtekst. Dit komt de leesbaarheid volgens de inspreker niet te goede. De titels van paragrafen zweven nu boven het onderwerp waardoor het niet duidelijk wordt of het echt bij de tekst hoort.	Op de website wordt dit duidelijker. De groene kaders zijn dan ingeklapt en dienen als extra informatie. Daarnaast zal er door de hele website een consistente weergave zijn van de koppen gebaseerd op de algemene Rijkshuisstijl. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
11.	indeling en website	nee	114	Inspreker vindt de samenhang tussen de vele documenten niet altijd helder en geeft aan dat er zeer veel herhalingen zijn opgenomen. Zeker niet als belangrijke andere documenten die net zijn verschenen worden meegerekend: UPV Luiers, Beleidsvisie Afvalverbranding. Ook zijn vele in de documenten opgenomen links niet werkzaam. De keten- en afvalplannen zijn in hun opzet werkbaar. Echter er zijn formuleringen niet helder en voor meerdere interpretaties vatbaar.	Inspreker heeft gelijk dat de samenhang van de CMP documenten nog kan worden verbeterd vergeleken met het ontwerp. Bij de inwerkingtreding van het CMP zal alle informatie beschikbaar komen op de website. Hierbij zullen alle verwijzingen werkende links bevatten. Hiermee wordt direct doorklikken naar de informatie waarnaar verwezen wordt mogelijk, wat de samenhang verbetert en zorgt dat het CMP meer een integraal document is. Daarnaast geeft inspreker aan dat het CMP veel herhaling bevat vergeleken met andere bestaande documenten. Het CMP geeft voor wetgeving meer informatie over hoe de wetgeving in elkaar zit en wat daarbij belangrijk is voor circulariteit. Zo nodig wordt bij besluiten over afvalstoffen een toetsingskader gegeven waar het bevoegde gezag rekening mee moet houden. Door de uitleg van wetgeving en beleid zullen er herhalingen zijn. Soms is dit ook nodig bij verschillende onderwerpen te herhalen. Gebruikers kunnen via de helpdesk wel aangeven welke concrete herhalingen niet nodig zouden zijn. Het ministerie is blij dat de opzet van de keten- en afvalplannen op prijs wordt gesteld. Het is jammer dat hier nog onduidelijkheden bij bestaan. De zienswijzen op specifieke afval- en ketenplannen worden in de tabel bij het betreffende afval- of ketenplan verder beantwoord. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

2.1.3 Doorontwikkeling minimumstandaard en hoogwaardige verwerking

Zienswijzen op Doorontwikkeling minimumstandaard en Hoogwaardige verwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	001	Bij een realistisch afval- en circulair beleid hoort dat wordt onderkend dat inzet op meer recycling ook meer residustromen gaat opleveren, óók om materiaalketens zuiver te kunnen houden en zodoende materialen zo veel mogelijk te kunnen recyclen. In de transitie naar een circulaire economie zal Nederland verder meer grotendeels recyclebare afvalstromen moeten gaan importeren om aan voldoende gerecyclede grondstoffen te kunnen komen voor de verdere verduurzaming van de Nederlandse industrie. Ook hier uit zal een toename van residustromen ontstaan. Hiervoor is een adequate beschikbaarheid van zowel stort- als verbrandingscapaciteit nodig.	Inspreker heeft gelijk. Zie de onderwerpen ‘Thermische afvalverwerking’ en ‘Storten of nuttig toepassen’ waar hierop wordt ingegaan.

Zienswijzen op Doorontwikkeling minimumstandaard en Hoogwaardige verwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	hoofdlijnen notitie (3.4.1)	nee	007	Inspreker ondersteunt het uitgangspunt dat door sneller ophogen om innovatieve bedrijven te ondersteunen, ook sneller kan worden ingespeeld op de technische ontwikkelingen. Bedrijven die nieuwe recyclingtechnieken ontwikkelen, hebben hier bij de start vaak niet voldoende capaciteit voor. De vraag zal dan ook zijn hoe bedrijven worden bewogen om te investeren in capaciteitsuitbreiding. Dit zal parallel moeten lopen met de ontwikkelingen in wetgeving, technische capaciteit en marktvraag. Hierbij moet verder worden bedacht dat deze insteek ook onzekerheid geeft, omdat een bedrijf met de betreffende techniek een risico loopt wanneer op relatief korte termijn (binnen 10 jaar) een nieuwe innovatie wordt gestimuleerd en de investering niet kan worden terugverdiend. Verder moet sprake zijn van een in de praktijk bewezen techniek en vastgestelde, objectieve criteria die momenteel nog ontbreken. Inspreker is bereid om hierover met het ministerie mee te denken.	In deze zienswijze wordt ingegaan op een voornemen voor verdere beleidsontwikkeling en niet op de huidige tekst van het CMP. Een aantal vragen die inspreker opwerpt zullen bij die doorontwikkeling van het instrument minimumstandaard zeker aan de orde komen. Het is daarom nu niet het moment om daar inhoudelijk op in te gaan. Het is prettig op te lezen dat inspreker het idee ondersteunt en bereid is bij de verdere ontwikkeling mee te denken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
3.	hoofdlijnen notitie (3.4)	nee	007	Inspreker citeert de punten in de opsomming 1, 2 en 3 en merkt op: a. Bij 'ten eerste': De reden dat hoogwaardige recycling niet of onvoldoende van de grond komt, is niet het gevolg van onvoldoende aanbod van materialen. Bij faillissementen bleek vooral dat deze het gevolg waren van een technische oorzaak, er geen of te weinig afzet is voor het recyclaat of dat het recyclaat met verlies is afgezet. b. Bij 'ten derde': de invulling van 'een klein deel mogen storten' is nu nog niet uitgewerkt. Deze uitwerking is bepalend voor het eventueel succesvol kunnen zijn van beleid hierop. Bij voorbaat willen wij meegeven dat cascaderen van afval een alternatieve werkwijze is die wij kansrijk(er) achten, bijvoorbeeld de 15% slib residuen in de 'green deel AEC-bodemas'. Graag zouden wij vanuit de sector met het ministerie bezien welke mogelijkheden hier al dan niet haalbaar voor zijn. c. Inspreker heeft waardering voor de intentie om te onderzoeken hoe hoogwaardige recycling te gaan realiseren, maar vraagt zich wel af welke meerwaarde een vollastsystematiek voor hoogwaardige recycling gaat geven en in welke mate dit een werkelijke oplossingsrichting is om recycling verder te helpen. Verder is een verregaande marktinterventie niet zonder risico's voor zowel de sector als de overheid. Het is eveneens zeer tijdrovend en niet altijd efficiënt wanneer recyclingbedrijven continu worden gevraagd of men een hoogwaardiger recyclingtechniek kan aanbieden. Naar ons inzicht kan effectief vraag-gestuurd circulair beleid veel meer gaan bijdragen aan hoogwaardige recycling, omdat de markt dan vanzelf de vraag bij de recyclingsector zal neerleggen. Het grote knelpunt in de huidige recyclingmarkt is immers niet de beschikbaarheid van recyclaat, maar de veelal weggevallen vraag naar recyclaat door met name de lage prijzen voor 'virgin' materiaal. Inspreker adviseert en verzoek daarom nadrukkelijke om haar zienswijze te volgen en samen met de sector te gaan inzetten op vraag-gestuurd beleid, dus 'pull'- en niet 'push'gericht. Verder is hierbij van belang dat bij een toenemende vraag naar recyclaat innovaties elkaar snel kunnen opvolgen. De intentie moet daarom niet zijn om nieuwe technieken (al dan niet tijdelijk) uit te sluiten in het CMP. Doelvoorschriften zullen hier effectiever blijken dan middelvoorschriften. Met betrekking tot het onderwerp hoogwaardige recycling is het van belang is dat éérst recycling en de afzet van recyclaat tegen een eerlijke marktprijs sowieso een kans gaat krijgen, ongeacht de vraag of deze 'hoogwaardig' is of niet en zo de afzet een concrete stimulans krijgt. 'Laagwaardige' recycling heeft immers nog altijd de voorkeur boven geen afzet, als op het gebruik van primaire grondstoffen wordt bespaard. Een overweging die inspreker in dit verband en in het kader van vollastverklaringen heeft is dat het uiteraard de voorkeur zou hebben wanneer de producent éérst in de markt moet informeren naar de beschikbaarheid van (hoogwaardig) recyclaat (tot een nog te bepalen hoeveelheid) voordat men tot toepassing van primaire grondstoffen overgaat. Dit zou (hoogwaardige) recycling echt gaan stimuleren. Inspreker denkt hierin graag mee met het ministerie.	a. Het zal zeker zo zijn dat innovaties soms om technische redenen geen succes worden. Uit evaluaties van het LAP en diverse casussen in de praktijk blijkt dat ook het feit dat nieuwe initiatieven niet kunnen concurreren met bestaande maar goedkopere vormen van verwerking regelmatig een probleem is. De vollastsystematiek moet deze initiatieven helpen om marktaandeel te veroveren ondanks een hogere prijs. Zie verder ook de antwoorden op zienswijzen 18 in onderdeel Minimumstandaard voor verwerking en 5 en 42 in Onderdeel Vormen van recycling beoordelen. b. Inspreker weet dat op dit punt door de overheid een voorstel tot concretiseren is ingebracht in de begeleidingscommissie-LAP, maar dat diverse markpartijen zich niet wilden vastleggen op een vast percentage storten. Dit onderwerp komt bij de doorontwikkeling van het CMP zeker weer terug. c. Voorlopig idee is dat de vollastsystematiek moet helpen in gevallen waarin nieuwe initiatieven niet kunnen concurreren met bestaande maar goedkopere vormen van verwerking (onder a van dit antwoord). Zie verder echter het antwoord op de vorige zienswijze (2) in deze tabel. Dit wordt dus onderwerp van de verdere ontwikkeling. Dat afzet van secundair materiaal cruciaal is wordt onderschreven. Zie voor de rol van het CMP hierin echter het antwoord op zienswijze 6 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Het is prettig om te lezen dat inspreker bereid is bij de verdere ontwikkeling mee te denken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	minimum-standaard	nee	064	Inspreker adviseert het CMP aan te vullen met een module/procesbeschrijving voor het handelingsperspectief voor VTH in situaties waarin een sleutelspeler in een keten uitvalt. Inspreker geeft als voorbeeld dat er maar één bedrijf is dat substraatmatten recyclet. Dat is kwetsbaar. Aandacht voor 'opvang' in landelijke verwerking is gewenst.	Er wordt gewerkt aan een plan om effectief te kunnen reageren op calamiteiten. Dit ligt echter buiten het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	hoofdlijnen notitie (3.4)	nee	069	Meer sturen op hoogwaardige verwerking is een goede stap, minimumstandaarden kunnen hier zeker bij helpen. In de Hoofdlijnennotitie wordt erkent dat een minimumstandaard te weinig stimulans biedt om het beter te doen dan het mininum. Inspreker vraagt of de drie genoemde vlakken voldoende basis bieden bij de doorontwikkeling om ambitieuzere (en op de R-ladder hogere) methodes van verwerking te stimuleren?	Het is prettig op te lezen dat inspreker het idee ondersteunt. Het idee is inderdaad dat met de drie genoemde punten meer hoogwaardige verwerking een forse impuls kan worden gegeven. Wel wordt opgemerkt dat dit betrekking heeft op de fase afvalbeheer. Een belangrijk onderdeel van een circulaire economie, maar zeker niet het enige. Voor het versterken van meerdere op de door inspreker genoemde R-ladder zijn inspanningen elders in de keten nodig. Die worden niet gedekt door deze drie punten maar door andere delen van het CMP of instrumenten buiten het CMP. Deze zijn na te lezen in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). **Conclusie:** Deze informatieve vraag heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP
6.	hoofdlijnen notitie (3.4.1)	nee	069	Inspreker reageert op de beschreven vollastsystematiek die beschreven is in par.3.4.1: Vanuit de R-ladder geredeneerd zou hergebruik en reparatie altijd de voorrang hebben op recycling en tot slot storten. Dit zou betekenen dat repareren altijd voorrang zou hebben op recycling (zolang er capaciteit is). Inspreker vraagt of deze redenering klopt, of dat de vollastsystematiek alleen toeziet op de minimumstandaarden. Inspreker vraagt dit principe van vollast te verduidelijken.	Zie het antwoord op vorige zienswijze (5) in deze tabel. Sturen op hoogwaardig verwerken van afvalstoffen is een cruciaal onderdeel van de transitie naar een circulaire economie, maar inderdaad zeker niet het enige. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
7.	hoofdlijnen notitie (3.4.1)	nee	084, 144	Inspreker is van mening dat de vollastverklaring ervoor kan zorgen dat er (te) lang twee parallelle systemen blijven bestaan en vraag of er een maximumtermijn is waarbinnen de oude standaard definitief moet worden vervangen? Bovendien kan een vollastverklaring ongewenste neveneffecten hebben (bijv. fraudegevoeligheid of belemmering van innovatie). Inspreker pleit voor heldere kaders rond vollast en maximale overgangstermijnen. Inspreker 144 voegt hieraan toe dat wetgeving en technische capaciteit parallel dienen te lopen. Hoe gaat men bedrijven bewegen om te investeren in de capaciteit uitbreiding als dit tot standaard wordt verheven? Er zal meer nodig zijn om bedrijven te bewegen te investeren.	Zie verder ook het antwoord op de zienswijze 2 in deze tabel; Ter aanvulling nog dat de systematiek met een vollastverklaring vanzelfsprekend moet worden ingezet om innovatieve initiatieven te ondersteunen die anders niet van de grond zouden komen, maar dat dit niet mag leiden tot het onnodig lang wachten met definitief ophogen van de minimumstandaard. Punten die verder worden genoemd gaan bij de doorontwikkeling zeker aandacht krijgen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op Doorontwikkeling minimumstandaard en Hoogwaardige verwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
8.	hoofdlijnen notitie (3.4.1)	nee	110	Inspreker citeert delen van de tekst over vollast en vervolgt: Mooi om de transitie die met storten naar verbranden en energiewinning begon nu eenvoudig door te zetten naar recycling. Gezien het vaak maar gaat om een kleine lijst installaties adviseert inspreker om morgen te beginnen met deze eerste lijsten recyclinginstallaties om daarvoor vollast te borgen en investeringen in circulaire economie te bevorderen.	Het is goed op te lezen dat inspreker het idee ondersteunt. Deze zienswijze wordt verder ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	hoofdlijnen notitie (3.4.1)	nee	110	Inspreker citeert delen van de tekst over vollast en vervolgt: Gezien dit voor verbrandingsinstallaties nu met de R1-status werkt (die een zekere energie-efficiëntie borgt), is de mLCA-referentie voor recyclingtechnieken (die milieu- en klimaatefficiëntie borgt) logisch. Inspreker adviseert om in 2026 al te beginnen met de eerste recyclinginstallaties met significant betere mLCA's dan de minimumstandaard, zoals die er zijn voor luierrecycling. Daarbij geeft inspreker de volgende adviezen: • Borg in AO/IC's dat euralcodes van de (voor- en/of na-)gescheiden materiaalstromen alleen met een vollastverklaring mogen worden geaccepteerd voor verbranding. • Handhaaf met LOD's op door AVI's/AEC's verwerkte recyclebare eural-volumes; indien stromen verwerkt zonder vollastverklaring. • Verifieer dit met een 'vinger aan de pols' door lagere %s van betreffende materiaalstromen in restafvalsorteeranalyses.	Allereest de opmerking dat het hier om 2 aparte zaken gaat. De hier genoemde vollastsystematiek is bedoeld om innovatieve initiatieven die moeite hebben marktaandeel te veroveren te ondersteunen. De LCA-methodiek is bruikbaar om te bepalen welke innovatieve initiatieven voldoende meerwaarde hebben om op deze manier te worden ondersteund. Welke stromen in aanmerking komen, en of luierrecycling daar één van kan zijn, zal parallel aan het verder uitwerken van de systematiek worden opgepakt. Naast de LCA spelen hierbij ook andere aspecten een rol. De adviezen van inspreker kunnen bij de verdere ontwikkeling van de systematiek mogelijk een plek krijgen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

2.1.4 Keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend)

Zienswijzen op keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend)					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	keten/ afvalplannen	nee	007	Waarom is er geen afval-, keten- of materiaalplan voor afgevangen CO_2 of -nog beter- koolstof?	In hoofdstuk 'Over de toetsingskaders' wordt ingegaan op de reikwijdte van het CMP. Zoals hier is aangeven vallen "*Gasvormige effluenten die in de atmosfeer worden uitgestoten, alsmede kooldioxide dat wordt afgevangen en getransporteerd met het oog op geologische opslag en dat geologisch is opgeslagen*" buiten het CMP omdat daar andere regelgeving op van toepassing is. Het is dan ook logisch dat het gevaagde keten- of afvalplan ook niet in het CMP is opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
2.	keten/ afvalplannen	nee	029, 055, 064	Inspreker geeft aan dat het sectorplan afvalstoffen van schepen niet meer in het CMP terug komt. Inspreker vraagt zich af hoe de verwerking van deze afvalstoffen zijn ondervangen. Inspreker 055 voegt hieraan toe dat aan de sectorplannen munitie (lap 46), vuurwerk (sp 47) en overig explosief afval niet terug in het CMP en er wordt ook geen verklaring gegeven waarom en waar dit dan wel wordt besproken.	Het klopt dat het sectorplan afvalstoffen van schepen niet terugkomt in het CMP. De redenen hiervoor zijn de volgende: • Een plan is met name bedoeld om aan te geven welke verwerking wel en niet vergund mag worden. Het verwerken van scheepsafvalstoffen gebeurt op land. Het sectorplan in LAP3 bevat alleen een specifiek toetsingskader voor chemicaliën-houdend niet-waterig afval. De minimumstandaard van verwerking voor dit afval is verwijderen door verbranden. Het CMP heeft een apart afvalplan voor sterk verontreinigd afvalwaterstromen en baden, dus ook dat is elders geborgd. Deze minimumstandaard bevindt zich bovendien op een dusdanig laag niveau dat hij in de praktijk weinig meerwaarde heeft voor vergunningverlening. Op grond van het CMP moet bij de verwerking van chemicaliën-houdend niet-waterig scheepsafval rekening worden gehouden met het Afvalplan afvalwater en waar dit plan niet past, met de afvalhiërarchie. • Ook bevat het sectorplan informatie met betrekking tot het Besluit inzamelen afvalstoffen (Bia). Deze informatie is in het CMP opgenomen in het hoofdstuk over het Bia in de 'Leidraad vergunningverlening afvalverwerking'. Dat staat daar beter op zijn plek. Het sectorplan is daarmee komen te vervallen. Ook wordt aangegeven dat de sectorplannen munitie, vuurwerk en overig explosief afval niet terugkomen in het CMP. Voor de ontdoeners van munitie, explosieven en (nog niet afgestoken) vuurwerk is het vooral van belang dat men weet waar het afval naar toe moet. De informatie in deze sectorplannen is gericht op veiligheid tijdens inzameling en verwerking van de afvalstof. Veilige inzameling en verwerking wordt geregeld in het Bal, het vuurwerkbesluit en de seveso-richtlijn. De sectorplannen waren een beschrijving van deze geldende regels uit andere regelgeving en voegden hier zelf niets aan toe. Dit overwegende is er geen goede reden om deze sectorplannen te behouden voor het CMP. Indien blijkt dat hier vraag naar is zou wel een factsheet of één of meerdere FAQ's kunnen worden opgesteld over deze onderwerpen. **Conclusie**: Deze zienswijzen hebben niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
3.	keten/ afvalplannen	nee	029, 087	Insprekers verzoeken een separaat materialenplan voor niet minerale olie. Dit viel in LAP3 onder procesafhankelijk industrieel afval en het valt nu onder bioafval. Qua minimumstandaard past dit niet goed gezien de toepassing in biobrandstoffen. In de minerale olie plannen wordt voor plantaardige olie verwezen naar de algemene afval hiërarchie.	Inspreker constateert dat *plantaardige en dierlijke oliën en vetten* niet expliciet genoemd worden in het CMP. Wanneer deze afvalstoffen vrijkomen in de levensmiddelenindustrie vallen ze in het CMP als organisch afval onder het Afvalplan bioafval. Daarom wordt naar aanleiding van deze zienswijze een aparte minimumstandaard toegevoegd voor *plantaardige en dierlijke oliën en vetten*, te weten: 'Andere nuttige toepassing, waaronder energieterugwinning'. Hiermee wordt duidelijkheid gegeven en aangesloten op de staande praktijk (en beleid) voor deze afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijzen hebben geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	keten/ afvalplannen	nee	029	Inspreker geeft aan dat het handig zou zijn als een toelichting wordt gegeven hoe de filosofie om meer voor in ketens en het denken in ketens in plaats van sectoren doorwerkt in het CMP.	Evenals het LAP bevat het CMP kaders voor de fase van afvalbeheer. Dit is van belang omdat hoogwaardig beheer van afvalstoffen een essentieel onderdeel is van een circulaire economie. In aanvulling op het LAP heeft het CMP echter ook veel meer aandacht voor andere fasen van de keten. Om de transitie naar een circulaire economie te realiseren is het immers nodig om al bij de keuze voor een productie de vraag te stellen of dat product wel nodig is en bij ontwerp en gebruik al rekening te houden met de latere fasen in de keten. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot een aantal ketenplannen, tot een hoofdstuk circulair materiaalgebruik, tot een hoofdstuk reparatie & hergebruik, etc. Door het hele CMP heen is zo aandacht voor alle fasen in de keten en het feit dat keuzes in de ene fase de mogelijkheden in en andere fase beïnvloeden terug te zien.

Zienswijzen op keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend)					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	keten/ afvalplannen	nee	032	Inspreker geeft aan positief te staan tegenover het grotere belang van ketenplannen omdat daarmee dichter wordt gekomen bij hetgeen bij een sector past, toepasbaar en gebruikelijk is/kan worden binnen de mogelijkheden van een materiaalketen. Het bevordert bovendien innovatie en initiatief van ondernemers met winst voor transitie naar een circulaire economie.	Het ministerie is blij met de waardering die uit de zienswijze spreekt voor de ketenplannen. Zoals verwoord in de hoofdlijnennotitie zal zodra het CMP in werking is getreden en ervaringen met de ketenplannen bij de gebruikers van het CMP zijn opgehaald, wordt bepaald welke verdere stromen zich lenen voor een ketenplan en wanneer deze uitgewerkt worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
6.	keten/ afvalplannen	nee	045	Inspreker geeft aan dat er een afvalplan voor windturbine wieken zou moeten worden opgesteld.	Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het maken van een nieuw afvalplan. Het bevat nu CMP een aantal afval- en ketenplannen. Na vaststelling van het CMP zal worden toegewerkt naar een eerste wijziging. Of en zo ja welke nieuwe afval- en ketenplannen er bij moeten komen zal worden bekeken. Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan, helpt bij het maken van een beslissing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
7.	keten/ afvalplannen	nee	054	Inspreker geeft aan blij te zijn met de ontwikkeling van de 6 ketenplannen waarin geredeneerd wordt vanuit ketenperspectief. Inspreker geeft aan dat er meer ketenplannen nodig zijn omdat er vanuit Europese wetgeving steeds vaker gestuurd wordt op ontwerpeisen. Inspreker geeft aan dat er op deze ontwerpeisen gestuurd moet worden en dat er daarom ook meer ketenplannen nodig zijn.	Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het opnemen van meer ketenplan. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan kunnen we na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Om te beslissen of een afvalplan daarvoor in aanmerking komt kijkt het ministerie: • Of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is • Of het een stroom is van een groot genoeg volume • Of het een stroom is waarbij we kunnen aansluiten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Ontwerpeisen worden bepaald in wetgeving, bijvoorbeeld de Europese Ecodesign voor duurzame producten verordening. Deze verordening en bijbehorende productspecifieke wetgeving is direct werkend. Het CMP geeft hierbij geen toetsingskaders, maar heeft een toelichtende rol in de ketenplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
8.	keten/ afvalplannen	nee	064	Met een verwijzing naar het rapport “Verkenning van gevaarlijke stoffen in de energietransitie (RIVM)" geeft inspreker aan een ketenplan (circulair ontwerp van) windmolens, batterijen in elektrische auto's en andere energietechnologieën te missen (m.u.v. zonnepanelen). Uit het rapport blijken bij een deel van de materialen en technologieën gevaarlijke stoffen aanwezig te zijn. Ook wordt in het RIVM-rapport aangegeven dat naar verwachting meer inzameling- en recyclinginfrastructuur worden opgericht voor o.a. zonnepanelen, windturbines en batterijen. Inspreker haalt diverse adviezen uit het rapport aan over ZZS, circulariteit, vrijkomende volumes voor inzameling en verwerking, etc. Ook verwijst inspreker hiervoor naar het advies "Naar een meer circulaire energietransitie met uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, analyse van de inzet van UPV voor batterijen in elektrische auto’s, zonnepanelen en windmolens” van het PBL.	Zoals verwoord in de hoofdlijnennotitie zal zodra het CMP in werking is getreden en ervaringen met de ketenplannen bij de gebruikers van het CMP zijn opgehaald, wordt bepaald welke verdere stromen zich lenen voor een ketenplan en wanneer deze uitgewerkt worden. Hierbij zal ook naar de materialen voor de energietransitie worden gekeken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	keten/ afvalplannen	nee	068	Als algemeen punt bij de keten- en afvalplannen geeft Inspreker aan dat bij sommige afvalstoffen in de paragraaf over de afvalcategorieën staat dat storten van deze categorie een optie is, terwijl er voor die afvalstof een stortverbod geldt op basis van het Bssa. Dit schept verwarring bij de vraag of de afvalstroom wel of niet gestort mag worden.	Zie het antwoord op zienswijze 4 in Leidraad ontheffing stortverbod. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
10.	keten/ afvalplannen	nee	069	Inspreker vraagt hoe na inwerkingtreding de ervaringen met de ketenplannen van het CMP worden opgehaald en vervolgens wordt bepaald voor welke stromen nog ketenplannen zullen volgen? Hoe wordt er zorg gedragen voor een afspiegeling van alle relevante stakeholders, waarin zij ook écht gehoord worden? En wordt er niet alleen gekeken naar het toevoegen van nieuwe ketenplannen, maar ook naar het aanvullen en herzien van bestaande ketenplannen?	Deze zienswijze gaat over de vervolgstappen die gezet moeten worden met betrekking tot de ketenplannen. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan kunnen we na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Om te beslissen of een afvalplan daarvoor in aanmerking komt kijken we: • Of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is • Of het een stroom is van een groot genoeg volume • Of het een stroom is waarbij we kunnen aansluiten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Om dit te kunnen bereiken zijn gesprekken met stakeholders van groot belang om kennis en expertise bij betrokkenen en belanghebbenden op te halen en het CMP zo inhoudelijk te verrijken. In ‘Wat is het CMP’ is aangeven hoe stakeholders betrokken worden en hoe zij signalen over specifieke onderwerpen die relevant zijn voor het CMP kunnen doorgeven, bijvoorbeeld via de helpdesk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
11.	keten/ afvalplannen	nee	084	Inspreker vindt het een gemiste kans dat er geen ketenplan voor verpakkingen is opgesteld, omdat er nu nauwelijks handvatten zijn om eisen op te nemen voor de ontwerpfase. Dit kan juist meer sturing geven op ontwerp en recycling.	Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het aanpassen van het afvalplan tot een ketenplan. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan kunnen we na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Om te beslissen of dit afvalplan daarvoor in aanmerking komt kijken we: • Of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is • Of het een stroom is van een groot genoeg volume • Of het een stroom is waarbij we kunnen aansluiten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan, helpt bij deze beslissing. **Conclusie**:

Zienswijzen op keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend)					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
12.	keten/ afvalplannen	nee	095	Inspreker geeft aan dat bij circulair materiaalgebruik bij 'ontwerp en produceer voor hoogwaardige recycling' ook al aandacht kan worden gevraagd voor ontwerp zonder zorgstoffen.	In 'Circulair materiaalgebruik' en bij dit onderwerp in de ketenplannen wordt apart aandacht besteed aan het verminderen van ZZS en zorgstoffen. Om de toelichting kort te houden is dit niet herhaald bij andere punten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
13.	keten/ afvalplannen	nee	102	De verwoording in de huidige plannen kan invloed hebben op de uitkomsten. De woorden "keuze", "sturen" en "stimuleren", komen vaak voor en dragen volgens inspreker mogelijk bij aan het gevoel van vrijblijvendheid.	Inspreker geeft aan dat bepaalde woordkeuzes een gevoel van vrijblijvendheid kunnen geven. Het eerste deel van de ketenplannen is informatief van aard. Dit heeft geleid tot dergelijke woordkeuzes. In het tweede deel van de ketenplannen en in de afvalplannen wordt wel sturing geven. Deze stukken zijn te herkennen aan de kopjes 'toetsingskaders'. Met deze teksten moeten bevoegde gezagen daadwerkelijk rekening houden bij het uitoefenen van hun taken en bevoegdheden. Hier zit dus een meer dwingend karakter, wat ook terugkomt in de gebruikte woordkeuzes daar. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
14.	keten/ afvalplannen	nee	064, 108	Inspreker refereert aan de aantallen afvalplannen (54) en ketenplannen (6). Het aantal ketenplannen is nog beperkt in het ontwerp CMP. Om vaart te maken met de transitie dringt insprekers er op aan om het aantal ketenplannen in de komende jaren snel op te voeren.	Het ministerie is blij met de waardering die uit de zienswijze spreekt voor de ketenplannen. Zoals verwoord in de hoofdlijnennotitie zal zodra het CMP in werking is getreden en ervaringen met de ketenplannen bij de gebruikers van het CMP zijn opgehaald, wordt bepaald welke verdere stromen zich lenen voor een ketenplan en wanneer deze uitgewerkt worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
15.	keten/ afvalplannen	nee	123	Inspreker reageert in zijn algemeenheid op de paragrafen 4.1: De circulaire ontwerpstrategieën worden genummerd (van 1 tot 11) weergegeven in de ketenplannen. Dit suggereert dat er een hiërarchische volgorde is. Dit kan misleidend zijn, aangezien sommige stappen in bepaalde contexten mogelijk een groter effect hebben (op de milieu-impact). Het zou nuttig zijn om te verduidelijken dat de impact per ketenplan varieert en dat een LCA per ketenplan kan helpen bij het bepalen wat de meest effectieve/impactvolle strategie is.	De volgorde en nummering zijn gebaseerd op de uitgangspunten in het onderwerp circulair materiaalgebruik. Het ministerie is niet van mening dat dit misleidend is. De volgorde volgt min of meer de keten, van ontwerp, productie, naar gebruik en verwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
16.	keten/ afvalplannen	nee	125	De afvalplannen en ketenplannen van het CMP bevatten (toetsings-)kaders voor 60 specifieke materialen. Deze kaders zijn naar mening van inspreker deels verouderd en in veel gevallen belemmeren zij vernieuwing in de (circulaire) verwerking van deze materialen. Verder geeft inspreker aan dat het ontbreekt aan voldoende tijd om op alle kaders en afvalplannen afzonderlijk te reageren. Opmerkingen van inspreker op een aantal voorbeeld-plannen moeten gezien worden als (waar van toepassing) in gelijke mate geldend voor alle andere plannen.	Van belang is dat de minimumstandaard het minimum is en dat 'even goed of beter' in de meeste gevallen ook gewoon voor een vergunning in aanmerking komt (zie ook hoofdstuk 'minimumstandaard voor verwerking'). In zijn algemeenheid zijn minimumstandaarden dus geen beperking voor innovatie en meer hoogwaardige vormen van verwerking. Inspreker gaat als voorbeeld in op actief kool, daar staat ook expliciet in het afvalplan dat meer hoogwaardige vormen van verwerken dan de minimumstandaard in principe zijn toegestaan. Inspreker wijst ook op de verplichting tot gescheiden houden van deze afvalstof en stelt die te discussie. Los van het feit dat die verplichting is gebaseerd op de wet en niet op het CMP, geldt ook hier dat een vergunning voor het verwerken samen met ander afval alsnog verleend kan worden wanneer dat de verwerking volgens de minimumstandaard (of hoogwaardiger dan de minimumstandaard) niet doorkruist. Het CMP maakt dus meer mogelijk dan inspreker denkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
17.	keten/ afvalplannen	nee	139	Inspreker vindt het een gemiste kans dat in de documenten die horen bij 'Materialen' nog relatief weinig aandacht voor afvalpreventie is (vooral in de toetsingskaders ontbreekt dit), terwijl preventie toch bovenaan de afvalhiërarchie en circulariteitsladder staat.	Inspreker geeft aan dat er nog relatief weinig aandacht is voor afvalpreventie. Het CMP bevat over dit onderwerp 'Grondstoffengebruik en afvalpreventie' en de 'Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie'. Daarnaast komt dit onderwerp ook terug in de ketenplannen. Het feit dat dit geen onderdeel is van de toetsingskaders komt door de wettelijke basis van het CMP in de Wet milieubeheer. Deze ziet op 'afvalstoffen'. Voor deze andere ketenfases zijn andere beleidsinstrumenten die worden ingezet. Voor een volledig overzicht van alle inspanningen die de Rijksoverheid verricht op gebied van circulaire economie, zie het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
18.	keten/ afvalplannen	nee	146	Inspreker constateert dat het CMP in tegenstelling tot LAP3 geen afvalplan scheepsafval meer bevat. Hierdoor wordt een kans gemist om de brug te slaan tussen de internationale regels t.a.v. scheepsafvalstoffen en de nationale regels/beleid t.a.v. scheepsafvalstoffen. Van het CMP gaat dan ook (te) weinig stimulans uit om te komen tot doelmatige en hoogwaardige verwerking van scheepsafvalstoffen. Ook bijvoorbeeld de verduidelijking ten aanzien van afvalstoffen van offshore activiteiten verdwijnt uit het beleidsplan.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel waarin wordt toegelicht waarom het plan scheepsafvalstoffen niet terugkomt in het CMP. Met betrekking tot de acceptatie en administratie van scheepafvalstoffen, de opslag van scheepsafval op inzamelvaartuigen en de verplichtingen die voortvloeien uit het Besluit inzamelen afvalstoffen (Bia) voor scheepsafvalstoffen bevat de 'Leidraad vergunningverlening afvalverwerking' een toetsingskader en relevante informatie. Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4.1.2.3 'Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen Leidraad vergunningverlening afvalverwerking' een infokader toegevoegd die de grens tussen scheepsafval en afval van land aangeeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een toevoeging van informatie aan de 'Leidraad vergunningverlening afvalverwerking'.
19.	keten/ afvalplannen	nee	146	Inspreker geeft aan dat de scheepvaart een internationale bedrijfstak is. Een veel gehoorde klacht van de scheepvaart is dat de regelgeving rondom scheepsafvalstoffen per land, en in sommige gevallen per haven verschilt. Dat bemoeilijkt niet alleen de afgifte, maar kan ook leiden tot een ongelijk speelveld. De lijst met gescheiden te houden stoffen in is zo'n voorbeeld van een specifieke Nederlandse regeling. Het gescheiden aanbieden van afvalstoffen is een belangrijke voorwaarde om tot een hoogwaardige verwerking te kunnen komen. Om dit in de scheepvaart te realiseren dient dit echter in internationaal verband (Europees) te gebeuren. Afzonderlijke eisen in afzonderlijke landen werken alleen maar contraproductief. Het lijkt ons dan ook beter om een actiepunt op te nemen om specifiek voor de scheepvaart tot een internationaal afgestemde lijst te komen, bijvoorbeeld in het Scheepsafvalstoffenverdrag en de Europese richtlijn havenontvangstvoorzieningen.	Inspreker geeft aan dat regelgeving omtrent het gescheiden houden van afvalstoffen voor de scheepvaart beter op internationaal niveau geregeld kan worden. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van internationale regelgeving. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend)					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
20.	keten/ afvalplannen	Ja/nee	012, 024, 029, 102, 159	Diverse insprekers hebben op- en aanmerkingen geplaatst bij verschillende aspecten of teksten van het format van de toetsingskaders en/of de toelichting daarop van de keten- en afvalplannen. Het gaat om de volgende zaken: a. Inspreker 159: par. 2.1.1 (overzicht met afvalcategorieën): RWS stelt voor om deze tabel aan te vullen met diverse kolommen waaronder de bijbehorende euralcodes en minimumstandaard. b. Inspreker 029, par. 5.1: De verwijzingen naar de desbetreffende paragrafen zijn niet helemaal helder. De toevoegingen zoals die in andere paragrafen staan missen hier. c. Inspreker 012, par. 5.1.1 (gemengd bsa): In de derde regel van deze tabel is sprake van "onderstaande regels". Op welke regels wordt gedoeld? d. Inspreker 102, par. 5.1.1 (grond): Hier zou een aanwijzing om grond en steenachtige materialen zo veel mogelijk gescheiden te houden toegevoegd kunnen worden, dit als een van de voorbeelden voor de geldende verplichtingen. e. Inspreker 102, par.3.3.1 (hoofdstuk mengen): Inspreker vraag of hier ook de IPPC-installatie moet worden meegenomen? IPPC-installaties vallen onder 3.3.10 van het Bal en niet 3.5.11. In artikel 3.184, derde lid onder n van het Bal is aangegeven dat de mba van paragraaf 3.5.11 niet van toepassing is op IPPC-installaties. f. Inspreker 024, par. 7.3 (AEEA): Er wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Recycling van afvalstoffen', maar dat kan inspreker niet vinden.	a. De suggestie is niet overgenomen. De opbouw van het format is zorgvuldig gekozen en bovendien is wat RWS in de uitvoeringstoets vraagt op onderdelen niet uitvoerbaar (vb. omwille van het feit dat de koppeling tussen euralcodes, afvalcategorieën en minimumstandaarden niet 1-op-1-op-1 is). b. Omdat de inhoud van het CMP wordt aangeboden als website met werkende linkjes behoeft deze zienswijze geen aanpassing in het format van de afval- en ketenplannen. c. De formulering is gewijzigd naar 'deze alinea'. d. Het doel van deze paragraaf is overzicht bieden over de regels die gelden omdat die regels te weinig bekend zijn. Het opnemen van voorbeelden is op dit moment geen onderdeel van het format dat in elk plan wordt gebruikt. Als op termijn blijkt dat hier meer vraag naar is en dit meerwaarde heeft, zal dit worden meegenomen in de doorontwikkeling/optimalisatie van het format. e. Inspreker maakt een terechte opmerking. Deze leidt tot het toevoegen van een extra zin in alle keten- en afvalplannen: Aan de rij over gescheiden houden (algemeen) is de volgende bepaling toegevoegd: Een IPPC-installatie moet afvalstoffen altijd gescheiden houden omdat mengen altijd vergunningplichtig is. De vergunningplicht geldt immers voor de hele installatie en alle functioneel ondersteunende activiteiten (art. 3.79 Bal). f. De verwijzing is aangepast naar: paragraaf 2.3.6 'kritieke materialen en hoogwaardigheid' van het onderwerp 'Vormen van recycling beoordelen'. **Conclusie**: Een aantal van deze zienswijzen hebben tot aanpassingen van het format van de afvalplannen en het afvaldeel van de ketenplannen geleid.

2.1.5 Biogrondstoffen algemeen

Zienswijzen op Biogrondstoffen algemeen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	Biogrond-stoffen	nee	020	Inspreker geeft aan dat het CMP een belangrijk beleidskader vormt voor het afvalbeheer en grondstoffenbeleid in Nederland. Inspreker geeft aan dat de mate waarin biogrondstoffen en biobased bouwmaterialen worden opgenomen en gestimuleerd binnen het CMP achter blijft bij de ambities op het gebied van de klimaat- en circulaire doelen die de bouwsector moet zien te bereiken. Inspreker stelt een aantal punten: • Biobased bouwmaterialen zouden moeten worden benoemd als een alternatief voor primaire grondstoffen. • Te veel focus op afvalbeheer en secundaire grondstoffen, gebruik hernieuwbaar materiaal wordt niet genoeg meegenomen. • Te veel focus op niet biobased materialen als beton, kunststoffen en metalen, terwijl er geen plannen zijn voor concrete biobased materialen. • ZZS en zorgstoffen krijgen veel aandacht, biobased alternatieven als niet-toxische optie worden niet expliciet gepositioneerd. • Afvaldefinities en vergunningeisen benadelen biobased t.o.v. niet-biobased. • Stem de toetsingskaders en vergunningplicht voor mengen en verwerking af op de eigenschappen van biobased materialen. • Stel een ketenplan op voor biobased materialen, vergelijkbaar met ketenplannen als beton, metalen en kunststoffen. • Creëer gerichte stimuleringsmaatregelen voor biobased materialen. • Betrek biobased materialen bij monitoring.	Inspreker wenst een sterkere sturing op de transitie naar een circulaire economie op het gebied van de bouw. Het belang hiervoor wordt gedeeld. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en kan enkel indirect sturen: enerzijds inspirerend, anderzijds door vergunningverleners en toezichthouders beleidsrichting te geven voor hun werkzaamheden. Om de beschikbaarheid van biogrondstoffen te vergroten en het gebruik te optimaliseren werkt het kabinet aan een biogrondstoffenstrategie. Het is van belang dat het CMP hier ook bij wordt betrokken, onder meer om de beschikbaarheid van bioafval en groenafval als biogrondstof te vergroten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
2.	Biogrond-stoffen	nee	033	Inspreker geeft aan de redeneerlijn en terminologie uit de "Kamerbrief over stand van zaken uitvoering duurzaamheidskader biogrondstoffen (Kamerstuk | 22-12-2023)" in het CMP te missen. In de kamerbrief wordt bijvoorbeeld gesproken over biogrondstoffen en niet over "groenafval" of "bioafval".	Zoals in de kamerbrief: "Voortgang duurzaamheidskader biogrondstoffen" van 20 december 2024 staat werkt het kabinet aan een biogrondstoffenstrategie, om de beschikbaarheid van biogrondstoffen te vergroten en het gebruik te optimaliseren. Het is van belang dat het CMP hier ook bij wordt betrokken, onder meer om de beschikbaarheid van bioafval en groenafval als biogrondstof te vergroten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

2.1.6 Bouw/GWW

				Zienswijzen op Bouw/GWW	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	001	Inspreker geeft aan het CMP een positieve ontwikkeling te vinden. Inspreker verwijst naar de website van Madaster; een website om hergebruik van bouwmaterialen te faciliteren.	Het ministerie bedankt de inspreker voor diens compliment. We hebben kennisgenomen van de website. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
2.	bouw/GWW	nee	015	Inspreker geeft aan dat de nieuwe richtlijnen van het Circulair Materialenplan verschillende instrumenten introduceren om circulariteit te toetsen. In het kader van GWW-aanbestedingen is het essentieel dat de bewijslast voor circulariteit op een heldere en objectieve manier wordt vastgesteld. Om dit te waarborgen, is het van belang dat: • De beoordeling zoveel mogelijk kwantitatief gebeurt in plaats van kwalitatief.	Het CMP geeft kaders voor de verwerking van afvalstoffen en handvatten voor een circulair gebruik van materialen. In het kader van dat laatste wordt ook de MKI op enkele plekken genoemd als manier om binnen aanbestedingen het aspect duurzaamheid / circulariteit mee te wegen. Ook het instrument MVI wordt in dit kader als voorbeeld genoemd. Van belang is echter dat dit gaat om instrumenten buiten het CMP. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol.

				Zienswijzen op Bouw/GWW	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• Aangesloten wordt bij bestaande systemen en databronnen. Inspreker beschrijft De Nationale Milieu Database (NMD). • De bestaande MKI/LCA-methodologie wordt benut om circulariteit kwantitatief te meten. Dit biedt inzicht in de milieubelasting per levenscyclusfase (A1-D) en maakt de mate van circulariteit aantoonbaar. • Minimale eisen worden gesteld om de markt breed in beweging te krijgen en innovatie verder te stimuleren. Door deze uitgangspunten te hanteren, wordt een consistente en meetbare aanpak gewaarborgd, waardoor circulariteit in de GWW-sector daadwerkelijk kan worden gestimuleerd en verankerd in aanbestedingen.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	063	Inspreker onderschrijft het belang van het CMP als middel om te komen tot een duurzame en efficiënte bouwketen. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om een realistische en uitvoerbare strategie te hanteren waarin de circulaire ambities in balans worden gebracht met de maatschappelijke opgaven op het gebied van woningbouw, infrastructuur en klimaatadaptatie. Zonder een stabiele en toereikende beschikbaarheid van primaire grondstoffen dreigen deze ambities reeds binnen enkele jaren ernstig in gevaar te komen. Inspreker vraagt in wezen om erkenning van het belang van primaire grondstoffen om deze maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren. Volgens inspreker ontbreekt dit in het CMP en noemt het ketenplan Beton in het bijzonder.	Een circulaire economie is geen doel op zich, maar een middel om meer duurzaamheid te bereiken door minder en efficiënter gebruik van grondstoffen. Dit betekent dat het gebruik van primaire grondstoffen niet per definitie wordt uitgesloten. Zo is het vervangen van primaire abiotische grondstoffen door duurzaam geproduceerde hernieuwbare grondstoffen nadrukkelijk één van de manieren om de transitie naar een circulaire economie vorm te geven (zie ook onderwerp 'Circulair materiaalgebruik' van het CMP). Dit is ook in 'Ketenplan beton' terug te vinden. Zo wordt in paragraaf 4.1 onder punt 3 bijvoorbeeld ook ingegaan op het gebruik van duurzame bouwmaterialen in plaats van beton en wordt in paragraaf 5.2.3 bijvoorbeeld in gegaan op het gebruik van andere bindmiddelen (vervangen van cement) in beton. Het CMP heeft dus wel degelijk aandacht voor het gebruik van primaire grondstoffen, maar alles wel tegen de achtergrond van de transitie naar een circulaire economie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	gehele CMP	nee	094, 094	Het CMP stelt aan V-bouwstoffen de eisen voor een tweede leven of bij hernieuwde toepassing bij naar de kwaliteitseisen van NV-bouwstof. Terwijl de Nederlandse wetgeving voorziet in zowel NV als V-bouwstof. Waarom is deze keuze gemaakt en houdt het juridisch stand? Wordt hiermee met een beleidsstuk (nadrukkelijk géén wetgeving) vanaf geweken? Impliceert naar een lobby c.q. subjectieve beoordeling.	Zie de antwoorden op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal (de reden voor deze beleidskeuze) en zienswijze 72 in Ketenplan Beton (juridische status van en verhouding tussen diverse instrumenten).
5.	bouw	nee	026	Inspreker geeft, naast haar reactie op de verschillende onderdelen van het CMP ook volgende algemene reactie die deels ook ingaat op specifieke onderwerpen: • Inspreker ziet de doelen van het NPCE als leidend om te komen tot een daadwerkelijk circulaire bouweconomie. Het CMP is één van de instrumenten om daar te komen en vindt dit een goede stap. • Wel vindt inspreker dat het afvalbegrip nog erg dominant is en daarmee recycling en hergebruik te veel in de weg zit. Inspreker constateert dat de rechtszekerheid van een niet-afvalstof ondergeschikt is aan die van een afvalstof, dat is een gemiste kans. • Gewaakt moet worden voor juridificering en administratieve lastendruk als gevolg daarvan. Een voorbeeld is de 'verstrekkingsverplichting' (par 3.5.1 van de Hoofdlijnennotitie). Ruim baan moet juist gegeven worden aan hernieuwbare stoffen en producten die direct inzetbaar zijn en die tijdelijk opgeslagen moeten worden in afwachting van afzet en nieuwe toepassingen. Voor deze (vaak private) opslag, moeten geen belemmeringen zijn vanuit de regelgeving en vergunningverlening. • Vanuit het Betonakkoord en Bouwakkoord Staal is een notitie opgesteld met daarin een pleidooi aan het kabinet van het verplicht stellen van circulair slopen. Inspreker is van oordeel dat het verplicht stellen van circulair slopen in het belang is van het bereiken van de circulaire bouweconomie. Feitelijk zou dit onderdeel moeten zijn van het algemene kader van het CMP. Hiernaast bepleiten wij dat circulair slopen in alle afvalplannen, waarbij de materialen en producten afkomstig zijn van sloopprojecten, moet zijn opgenomen. In ieder geval in de plannen voor beton, staal en hout. Dit dient de minimumstandaard te zijn voor de materialen die ontstaan als gevolg van het slopen en renoveren van bouwprojecten. • Circulair slopen is hier gedefinieerd als "het zodanig slopen, ontmantelen, demonteren en remonteren, dat de producten en grondstoffen die vrijkomen, in andere objecten en werken weer hoogwaardig worden toegepast (ontleend aan Lexicon Circulaire bouw van CB'23)". Hierbij geldt: hoe hoger op de R-ladder des te hoogwaardiger het hergebruik en des te groter de milieuwinst. Circulair slopen volgt op het besluit dat de levensduur van een gebouw of kunstwerk niet meer kan worden verlengd. Bij circulair slopen heeft producthergebruik prioriteit boven hoogwaardige en daarna laagwaardige recycling van materiaalstromen. • Hiernaast is de afzet van bouwproducten als gevolg van circulair slopen van groot belang. Het CMP dient hier ook richtinggevend te zijn voor opdrachtgevers van projecten en leveranciers van bouwproducten. • Inspreker constateert dat het CMP weinig verwijzingen bevat naar het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Het Bbl is momenteel erg gericht op toepassing van primaire materialen. De link naar het Bbl zou in ieder geval in het CMP genoemd moeten worden. Bij voorkeur worden daar ook maatregelen aan gekoppeld. • We moeten ons realiseren dat momenteel in de bouw verschillende materialen worden toegepast (brandvertragers, samengestelde materialen, kunststoffen) die pas over decades vrijkomen en dan mogelijk een probleem vormen. Daaraan zou in het CMP meer aandacht besteed moeten worden. • Een ander knelpunt dat niet geadresseerd wordt, is CE-markering van hergebruiksproducten. Inspreker vraagt aandacht voor de huidige onduidelijke eisen van CE-markering op het moment dat bouwproducten hergebruikt worden. Ook in het document Overzicht wetgeving wordt CE-markering (naar mening van inspreker onterecht) niet aangehaald.	Naar aanleiding van de algemene reacties van de inspreker: • Het ministerie deelt deze zienswijze. • Op grond van artikel 1.1 Wet milieubeheer wordt bepaald wat afvalstoffen zijn en wanneer er sprake kan zijn van een niet-afvalstof (einde-afvalstof of bijproduct). Het CMP moet zich houden aan deze geldende wetgeving. • Het CMP bevat ten opzichte van het LAP geen taakverzwaring voor bevoegde gezagen. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in wetgeving. Bij wetswijzigingen wordt de impact op uitvoering beoordeeld. De procedure die gevolgd dient te worden als een bestuursorgaan afwijkt van het CMP blijft op hoofdlijnen hetzelfde als die in het LAP. Met als verschil dat de verplichting om de minister te informeren een wettelijke grondslag krijgt. Er worden geen extra lasten van enige substantie voorzien; bestuursorganen moeten de voor de verstrekkingsverplichting benodigde informatie op grond van de Awb ook al in hun eigen besluiten opnemen. De enige extra stap is het delen van deze informatie met de minister. Zie ook het verslag van de consultatie: Overheid.nl | Consultatie Wijziging besluiten voor Circulair Materialenplan. Omdat materialen in een circulaire economie steeds vaker opnieuw gebruikt worden, is het belangrijk dat dit veilig voor milieu en volksgezondheid gebeurt. Pas als deze beoordeling heeft plaatsgevonden kan het etiket afval vervallen. Voor de opslag van afvalstoffen gelden op grond van artikel 3a Bssa en het Bal maximale termijnen. De termijn voor opslag is maximaal één jaar. Alleen als de vergunninghouder aantoont dat de opslag gevolgd wordt door nuttige toepassing van de afvalstoffen is de termijn voor de opslag maximaal drie jaar. Deze termijnen bieden bedrijven de ruimte om een verwerkingsvoorraad aan te leggen. Langere opslagtermijnen zijn dus wettelijk niet toegestaan, maar ook niet wenselijk vanwege de opruimkosten bij een eventueel faillissement. • Inspreker geeft aan dat circulair slopen onderdeel zou moeten zijn van het CMP. Ook al zou inspreker het graag anders zien, voor het slopen geldt wetgeving en ook het CMP heeft maar een beperkte reikwijdte. Het ministerie staat positief tegenover alle initiatieven die leiden tot schonere fracties sloopafval. De regels voor het gescheiden houden van afvalstoffen op bouw- en slooplocaties staan in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Het CMP heeft slechts een beschrijvende rol bij het gescheiden houden van afval op deze locaties en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Daardoor is het ook niet mogelijk om circulaire slopen in de minimumstandaard op te nemen. In de paragraaf toekomstplannen van het afvalplan gemengd bouw- en sloopafval staat wel dat een onderzoek wordt uitgevoerd naar het instellen van wat genoemd wordt de 'best beschikbare werkwijze' voor de verwerking van gemengde afvalstoffen. De gedachte is dat als sorteerbedrijven werken volgens deze best beschikbare werkwijze (BBW) de hoeveelheid recyclebare afvalstoffen in het residu verder afneemt. Mocht dit op termijn leiden tot een aanpassing van beleid, dan is het mogelijk dat de minimumstandaard in het CMP conform die beleidswijziging wordt aangepast. Gelet op dit onderzoek is het niet gewenst om op dit moment de door inspreker gevraagde wijziging door te voeren in diverse afvalplannen. • De definitie voor circulair slopen wordt ter kennisgeving aangenomen. • Deze wens ligt buiten de reikwijdte van het CMP. • Het CMP bevat een grote diversiteit aan teksten over verschillende onderwerpen. In de teksten wordt een verwijzing naar wetgeving opgenomen wanneer dat relevant is voor de betreffende tekst. Inspreker geeft niet aan waar een verwijzing naar het Bbl wordt gemist. Daarnaast heeft, zoals hierboven benoemd, het CMP slechts een beschrijvende rol op dit gebied en is het opleggen van concrete maatregelen hierdoor niet mogelijk. Om deze reden leidt deze zienswijze niet tot aanpassing van het CMP. • Het CMP is geen strategisch instrument, maar zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Wel is in elk hoofdstuk een paragraaf 'toekomstplannen' opgenomen. In deze paragraaf wordt per onderwerp een vooruitblik gegeven voor waar naar verwachting in de toekomst naartoe gewerkt zal worden. • Inspreker geeft aan dat er geen aandacht is voor CE-markering in 'Overzicht wetgeving'. Het ministerie kan zich niet vinden in deze opmerking. Zie paragraaf 3.3.4 van dit onderwerp. **Conclusie**: De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.1.7 Data en monitoring

Zienswijzen op Data en Monitoring					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	data en monitoring	nee	062	Inspreker geeft [*red. met het Afvalplan verpakkingen als voorbeeld*] aan dat de beschikbare recyclingcapaciteit randvoorwaardelijk is om tot de circulaire ambities (en diverse wettelijke doelstellingen) te komen. Daarom moet het level-playing-field in Europa gewaarborgd worden ten aanzien van de recyclingmarkt. Het CMP zou kunnen voorzien in een verkenning naar de benodigde recyclingcapaciteit voor de komende jaren om de circulaire ambities te kunnen behalen. Dit vraagt om een verkenning naar de benodigde recyclingcapaciteit en inzet van de gehele keten om te komen tot een Deltaplan om de recyclingcapaciteit op peil te houden.	Inspreker vraagt om een verkenning naar de benodigde recyclingcapaciteit en inzet van de gehele keten om te komen tot een Deltaplan om de recyclingcapaciteit op peil te houden. Tevens zou daarmee een level playing-field in Europa gewaarborgd moeten worden ten aanzien van de recyclingmarkt. Los van de vraag of het mogelijk is een dergelijk overzicht op te stellen in een internationale recyclingmarkt, biedt het CMP geen mogelijkheden om op nationaal niveau te sturen op de benodigde recyclingcapaciteit. Dat is een marktactiviteit. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	data en monitoring	nee	064	Inspreker wijst op het belang van het in kaart brengen van materiaalstromen (data) om te kunnen komen tot ketensamenwerking t.b.v. een circulair systeem. In de documentatie lijkt nog weinig te staan over de verschillende informatiesystemen en hun rol in het inzichtelijk maken van materiaalstromen. Bovendien zal het CMP regelmatig geactualiseerd worden. Dit kan gevolgen hebben voor het melden van afvalstoffen (wel of geen afval meer) of melden in andere systemen. Het kan dus zijn dat materiaalstromen bij het actualiseren van het CMP van de radar vallen. Graag meer houvast in de aanpak van het CMP m.b.t. het inzichtelijk maken van materiaalstromen en ketens. De data van het LMA en AMICE zijn van belang om de beleidsdoelen voor de circulaire economie - grondstoffenreductie, hoogwaardiger hergebruik, minimumstandaard - zoals geformuleerd door het PBL te meten.	De inspreker wijst terecht op het belang van het inzichtelijk hebben van data over materiaalstromen in de keten. Transparantie in de ketens is van belang om te komen tot o.a. het realiseren van de beleidsdoelen richting een circulaire economie. Om die reden wordt al intensief samengewerkt tussen kennisinstellingen in het consortium van PBL voor de monitoring en sturing van een circulaire economie. Tweejaarlijks rapporteert PBL daarover via de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER). Daarbij worden alle beschikbare databronnen gecombineerd om een totaalbeeld te geven over materiaalstromen en ketens. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst in het CMP.
3.	data en monitoring	nee	073	Inspreker noemt het CMP een belangrijk, zo niet het belangrijkste, instrument maar mist het SMART maken van de verschillende materialenplannen (Specifiek – Meetbaar – Acceptabel – Relevant – Tijdgebonden). Het ontwerp-CMP geeft voor de materiaalstromen namelijk niet aan welke inspanningen nodig zijn om tot circulariteit te komen. Het is onduidelijk welk deel van een specifieke materiaalstroom op dit moment al conform die minimumstandaard wordt verwerkt en welk deel nog niet. Ook leest inspreker niet welke acties ondernomen gaan worden om alsnog aan die minimumstandaard te gaan voldoen. Bovendien ontbreekt het beeld of 100% verwerken volgens de minimumstandaard leidt tot de gewenste circulaire economie. Inspreker adviseert om dit op te pakken alvorens het CMP vast te stellen. Daarnaast zal de uiteindelijke sleutel liggen bij de implementatie van het plan.	Inspreker constateert dat het lastig is om aan te geven welk deel van een materiaalstroom op dit moment conform de minimumstandaard wordt verwerkt en welk deel niet. Dit is een terechte constatering en een direct gevolg van het feit dat sommige minimumstandaarden niet via de beschikbare kennis vanuit de monitoring te toetsen zijn. Zo is bijvoorbeeld de minimumstandaard voor “Niet voor recycling geschikt papier en karton” *andere vormen van nuttige toepassing*. Vanuit de monitoringcijfers is echter niet vast te stellen of het inderdaad ging om niet voor recycling geschikt papier en karton. De minimumstandaard beschrijft de minimale hoogwaardigheid van de verwerking van een bepaalde afvalstof of categorie van afvalstoffen. Daarmee wordt voorkomen dat afvalstoffen laagwaardiger worden verwerkt dan wenselijk is. Het periodiek actualiseren van het CMP en de minimumstandaarden zorgt ervoor dat het onnodig verlies van materialen voor een circulaire economie geminimaliseerd wordt waar mogelijk en zo een bijdrage geleverd wordt aan de transitie naar een circulaire economie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	data en monitoring	nee	102	In “Circulair materiaalgebruik” staat dat ketensamenwerking nodig is om een circulair systeem op te zetten. Dit kan eigenlijk alleen door het in beeld brengen van de stromen aan de hand van data. In de documentatie is inspreker nog weinig tegengekomen over de verschillende informatiesystemen en hun rol in het inzichtelijk maken van de stromen om te bepalen. Bijvoorbeeld staat in onder andere het hoofdstuk over “afvalstof of niet-afvalstof” dat het CMP regelmatig geactualiseerd kan worden op basis van nieuwe bevindingen zoals milieu- en volksgezondheidsaspecten. Hierbij kan het zijn dat niet alle stromen gemeld hoeven te worden, maar dat de stromen ook in verschillende systemen moeten worden gerapporteerd. Het LMA en AMICE gaan vooral over bijvoorbeeld afvalstromen, maar als bevonden wordt dat een bepaalde stroom geen afval meer betreft, dan zal het dus mogelijk in een ander/parallel systeem moeten worden gemeld. Het kan dus zijn dat stromen bij het actualiseren uit het oog verloren raken of onvoldoende in kaart kunnen worden gebracht. Inspreker zou graag meer houvast willen zien in de aanpak van het CMP voor het inzichtelijk maken van de stromen en ketens.	Inspreker constateert terecht dat niet-afvalstoffen niet terugkomen in bijvoorbeeld de LMA-meldingen in AMICE. Zo kunnen beleidsmatige wijzigingen er inderdaad tot leiden dat bepaalde stromen uit het zicht van de afvalregistraties geraken. Om die reden wordt al intensief samengewerkt tussen kennisinstellingen in het consortium van PBL voor de monitoring en sturing van een circulaire economie. Tweejaarlijks rapporteert PBL daarover via de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER). Daarbij worden alle beschikbare databronnen gecombineerd om een totaalbeeld te geven over materiaalstromen en ketens. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.1.8 Participatie en uitvoering

Zienswijzen op Participatie en Uitvoering					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	participatie en uitvoering	nee	007, 012, 069, 097, 102	Diverse insprekers geven met eigen bewoordingen aan dat een reactietermijn van 6 weken voor het CMP (ruim 800 pagina’s) te kort is om een gedegen analyse uit te kunnen voeren, de samenhang tussen de verschillende onderdelen te doorgronden of de eigen achterban gedegen te kunnen raadplegen. De genoemde noodzaak en tempo van werken is begrijpelijk, maar een langere inspraakperiode voor zo’n omgangrijk en belangrijk plan zou verstandiger zijn geweest en de zorgvuldigheid ten goede komen. Inspreker 012 spreekt de verwachting uit dat er in de toekomst nog aanvullende reacties zullen komen, waar hopelijk adequaat op gereageerd kan worden. Inspreker beveelt aan om hiervoor alvast het pad te effenen opdat dit ook procedureel en juridisch mogelijk is. Insprekers 007 is zich bewust van de wettelijke termijn, maar verzoekt om bij toekomstige wijzigingen teksten eerder te delen. De opvolger van de begeleidingscommissie-LAP lijkt inspreker hiervoor een goed gremium.	De termijn is een wettelijk vastgestelde termijn. Met betrekking tot de voorbereiding van het CMP is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Hier is een termijn van zes weken vastgesteld voor het naar voren brengen van zienswijzen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	participatie en uitvoering	nee	007	Het CMP treedt slechts 4 weken na publicatie in de Staatscourant in werking. Inspreker verzoekt deze termijn te vergroten (bv. 3 - 6 maanden) om de sector de kans te geven alles de bedrijfsprocessen hierop in te kunnen richten en te kunnen afstemmen op het CMP.	Op grond van artikel 10.12 lid 1 Wet milieubeheer treedt het CMP na vier weken na publicatie in de Staatscourant in werking. Op grond van dit artikel zou een langere termijn mogelijk zijn, echter geldt op grond van lid 2 van datzelfde artikel de verplichting om het afvalbeheerplan iedere zes jaar te vervangen voor een nieuw plan, met een mogelijke verlenging van twee jaar. Deze termijn verloopt het einde van dit jaar. Hierdoor is een verlenging van de inwerkingtreding juridisch gezien niet mogelijk, omdat dit zou betekenen dat er tijdelijk geen landelijk afvalbeheerplan is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op Participatie en Uitvoering					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
3.	participatie en uitvoering	nee	007, 113, 114	Inspreker verzoekt een transponeringstabel te maken van LAP3 naar het definitieve CMP. Het Met de nieuwe opzet zijn een veelvoud aan losse documenten ontstaan. Het helpt de gebruiker om in een overzicht te zien waar in het CMP de onderdelen van het LAP 3 te vinden zijn. Inspreker 114 vraagt of op basis van de Ministeriële regeling 'Aanwijzingen voor de regelgeving' een transponeringstabel zelfs niet verplicht is. Zie hiervoor de 'Aanwijzing 9.12. Transponeringstabel EU implementatieregeling'. Inspreker verzoekt deze vraag expliciet en onderbouwd te beantwoorden. Inspreker 007 verzoekt om na opstellen van de tabel eenieder alsnog de gelegenheid te geven hierop (aanvullend) te reageren	Inspreker verzoekt een transponeringtabel te maken van LAP3 naar het CMP. Bij de vaststelling van het CMP wordt een was/wordt tabel opgesteld voor de gemaakte wijzigingen ten opzichte van het LAP. Deze tabel zal beschikbaar worden gemaakt op de CMP-website. Daarnaast zal een overzicht beschikbaar worden gesteld waarin staat hoe de sectorplannen zich verhouden tot de keten- en afvalplannen. Ook komt op de website een overzicht van de onderwerpen in het CMP en waar deze op de website te vinden zijn. Een andere inspreker vraagt zich af of op basis van Aanwijzing 9.12 Transponeringstabel EU-implementatieregeling een transponeringstabel niet verplicht is. Deze aanwijzing ziet op de toelichting bij een regeling ter implementatie van een bindende EU-rechts-handeling. Het CMP betreft geen regeling, maar is een beleidsregel. Om deze reden is deze verplichting niet van toepassing op het CMP. Echter, bevat het CMP, vergelijkbaar met het LAP, wel degelijk een transponeringstabel om aan te geven hoe en waar het CMP voldoet aan de wettelijke verplichtingen, opgelegd in nationale of Europese wetgeving. Zie voor dit overzicht de bijlage 'Verplichtingen wetgeving'. Een inspreker zou aan de hand van een transponeringstabel graag aanvullend willen reageren op het CMP. De wettelijke procedure voor het indienen van zienswijzen is afgerond. Wanneer wordt ingezet op een wijziging van het CMP zal worden gezorgd voor een goede participatie van relevante stakeholders. In 'Wat is het CMP' is aangeven hoe stakeholders betrokken worden en hoe zij signalen over specifieke onderwerpen die relevant zijn voor het CMP kunnen doorgeven, bijvoorbeeld via de helpdesk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	participatie en uitvoering	nee	012	Inspreker beschouwt dit ontwerp CMP als een uitnodiging aan alle stakeholders om in de periode tot de inwerkingtreding te komen tot een CMP dat recht doet aan de Circulaire doelstellingen. Aangenomen dat het reguliere LAP-overleg wordt opgevolgd door een periodiek CMP-overleg [*red. inspreker doelt op de begeleidingscommissie LAP*], zijn wij van mening dat de brancheorganisaties samen met de Overheid op termijn een wel doordacht en goed uitvoerbaar Circulair Materialen Plan in werking kunnen krijgen.	Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen. Wanneer wordt ingezet op een wijziging van het CMP zal ook worden gezorgd voor een goede participatie van relevante stakeholders. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	participatie en uitvoering	nee	028, 069	De inspreker 028 adviseert de overheid om ketenpartijen beter en eerder te betrekken in een volgende versie van het CMP. Inspreker 069 vraagt hoe wordt geborgd dat relevante stakeholders op tijd en structureel betrokken worden bij het actualiseren van het CMP? Hoe gaat de Rijksoverheid de samenwerking in de keten bevorderen?	In 'Wat is het CMP' is aangeven hoe stakeholders betrokken worden en hoe zij signalen over specifieke onderwerpen die relevant zijn voor het CMP kunnen doorgeven, bijvoorbeeld via de helpdesk. Wanneer wordt ingezet op een wijziging van het CMP zal ook worden gezorgd voor een goede participatie van relevante stakeholders. In het kader van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) wordt ingezet op diverse productgroepen en op samenwerking van partijen in de keten. Het CMP kan hier een van de instrumenten zijn voor de uitvoering van wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	participatie en uitvoering	nee	029	Inspreker geeft het volgende aan: Deze wijziging van de Wet Milieubeheer is begin 2023 al in de internetconsultatie geweest. Toen is geadviseerd en besloten geen inspraak hierop te doen. "Door deze afwijkingsprocedure een wettelijke basis te geven in de Wm, wordt duidelijker dat het LAP feitelijk algemeen verbindende voorschriften bevat, en dus veel verder gaat dan 'zelfbindende beleidsregels'. Met de regels van het LAP worden immers andere bestuursorganen dan de minister (ook) gebonden in de uitoefening van hun bevoegdheden. Gezien de koppeling met de KRA, en de wijze waarop het CMP tot stand gaat komen (inclusief de 'plan-mer' hierop) is deze versteviging van de adviesmogelijkheid van de minister volgens inspreker een terechte wijziging van de Wm."	Inspreker verwijst naar de 'Wijzigingswet van de Wet milieubeheer in verband met de invoering van een verplichting voor het bestuursorgaan tot het verstrekken van een afschrift aan de minister bij afwijking van het circulair materialenplan en tot wijziging van het begrip landelijk afvalbeheerplan in circulair materialenplan'. Inspreker trekt uit de hierin opgenomen verstrekkingsverplichting de conclusie dat het CMP 'algemeen verbindende voorschriften bevat, en veel verder gaat dan zelfbindende beleidsregels'. Wat inspreker met deze opmerking bedoelt is niet duidelijk. algemeen verbindende voorschriften zijn een naar buiten werkende algemene regel, vastgesteld bij of krachtens wet dan wel, in bijzondere gevallen, bij of krachtens zelfstandige algemene maatregel van bestuur. Het CMP bevat beleidsregels: Bestuursorganen die taken en bevoegdheden uitoefenen met betrekking tot afvalstoffen moeten volgens de wet rekening houden met het CMP (artikel 10.14 Wm en artikel 8.9 lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving). Zie voor meer informatie over dit onderwerp 'Over de toetsingskaders'. Rekening houden met het CMP betekent dat een bevoegd gezag in het algemeen het CMP moet volgen, maar dat zij in bijzondere gevallen, mits zij daar een voldoende motivering voor hebben, mogen afwijken van het CMP. In bijzondere gevallen kunnen andere belangen dan het belang dat wordt gediend met het CMP de doorslag geven. Het bestuursorgaan moet daar dan wel goede redenen voor hebben en dit moet deugdelijk worden gemotiveerd. Het bevoegde gezag dat voornemens is af te wijken van het CMP moet het ontwerpbesluit of besluit waarin wordt afgeweken binnen een week na ter inzage legging of bekendmaking verstrekken op grond van artikel 10.14 lid 4 Wm. De Minister van IenW is voornemens om een advies te geven op de voorgenomen afwijking. Deze gang van zaken is vergelijkbaar met de procedure zoals beschreven in voorgaande afvalbeheerplannen. Zie voor meer informatie over dit onderwerp 'Afwijken'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	participatie en uitvoering	nee	037	Inspreker meent dat fundamentele aanpassingen in beleid eerst aan de Tweede kamer moeten worden voorgelegd alvorens in het CMP te worden verwerkt. Als voorbeeld noemt inspreker de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet de benaderen als een Europese markt waarbij landen samenwerken om gezamenlijk de circulaire, energie- en klimaatdoelen te behalen.	In lijn met de Wet milieubeheer stelt de minister het CMP vast en informeert dan actief de beide kamers van de Staten Generaal. Daarnaast is parallel aan de voorbereiding van het ontwerp CMP is ook de beleidsvisie afvalverbranding aangeboden aan de Tweede Kamer. In deze beleidsvisie wordt ook expliciet gesproken van een streven naar zelfvoorziening voor afvalverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	participatie en uitvoering	nee	043	Inspreker spreekt waardering uit voor CMP als digitale tool. Inspreker is ook positief over het uniforme kader voor het gebruik van grondstoffen, het omgaan met afval en het verlenen van vergunningen. Inspreker geeft aan dat het van belang is dat de nieuw vormgegeven plannen onder het CMP geen belemmering vormen voor de inspanningen die inspreker in het kader van terugwinning en hergebruik heeft gedaan. Inspreker geeft aan dat ze gezien het dynamische karakter van het CMP verwachten om eventuele belemmeringen die nu in hun review niet zijn meegenomen op een later moment nog aan de orde kunnen worden gesteld.	Het CMP zal voortdurend in ontwikkeling zijn en aangevuld worden waar nieuwe ontwikkelingen of beleid daar aanleiding toe geven. Wanneer het CMP in werking is getreden, zal ook al gewerkt worden aan een eerste wijziging. Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Om dit te kunnen bereiken zijn gesprekken met stakeholders van groot belang om kennis en expertise bij betrokkenen en belanghebbenden op te halen en het CMP zo inhoudelijk te verrijken. In 'Wat is het CMP' is toegelicht op welke manieren stakeholders signalen kunnen doorgeven. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	participatie en uitvoering	nee	029, 043, 102, 108	Inspreker 043 geeft aan een toelichtende tekst te missen waarin de aanpassingen van het CMP tov LAP3 duidelijk worden. Inspreker 102 verzoekt om een verduidelijking van de omzetting LAP3 naar CMP en wat in	Voor een algemeen overzicht van de aanpassingen van LAP3 naar het CMP wordt verwezen naar de Hoofdlijnennotitie ontwerp Circulair Materialenplan. Deze hoofdlijnennotitie gaat in op de belangrijkste veranderingen en ontwikkelingen ten opzichte van

Zienswijzen op Participatie en Uitvoering					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				welke plannen terecht is gekomen. Insprekers verzoeken om bij elke herziening van het CMP een was/wordt lijst toe te voegen met een overzicht van punten waarop vergunningen geactualiseerd moeten worden ten opzichte van eerdere versies van het CMP.	het LAP. Daarnaast wordt bij vaststelling van het CMP een was/wordt tabel opgesteld voor de gemaakte wijzigingen ten opzichte van het LAP. Deze tabel zal beschikbaar worden gemaakt op de CMP-website. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	participatie en uitvoering	nee	050, 079	Inspreker geeft aan niet geconsulteerd te zijn geweest bij de totstandkoming van het CMP. Inspreker vindt dat een te beperkt aantal stakeholders zijn uitgenodigd om mee te denken. Inspreker vindt het een gemiste kans om een gebalanceerd voorstel te schrijven wat op de gebruikers is afgestemd. Inspreker geeft ook aan dat de periode om in te kunnen spreken te kort is om het gehele CMP te kunnen lezen.	Het hoofddoel voor de participatie rond het CMP is het ophalen van kennis en expertise bij betrokkenen en belanghebbenden om het CMP zo inhoudelijk te verrijken. Het is jammer op te horen dat inspreker voor zijn gevoel niet de gelegenheid heeft gehad om te reageren op de brede enquête of aan te sluiten bij de stakeholdersbijeenkomsten waar dit nodig was. De inspreker wordt dan ook vriendelijk bedankt voor dit signaal. Inspreker wordt er op gewezen dat toekomstige bijeenkomsten kenbaar zullen worden gemaakt op de CMP-website. Als dit een onderwerp is waar inspreker bij aanwezig wil zijn kan aanmelding via de website. Daarnaast is in 'Wat is het CMP' is toegelicht op welke manieren stakeholders signalen kunnen doorgeven. Dat kan bijvoorbeeld via de helpdesk. Met betrekking tot inspreekperiode geldt een wettelijke termijn van zes weken voor het naar voren brengen van zienswijzen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	participatie en uitvoering	nee	084, 158	Inspreker verwacht dat het CMP kan leiden tot extra taken en verantwoordelijkheden voor gemeenten en ODn (o.a. bij VTH). Deze 'taakverzwaring' vraagt om passende kennis, capaciteit en voldoende financiële middelen. De voorziening uit het gemeentefonds staat echter onder druk vanaf 2026, waardoor een veronderstelde extra inzet lastig te realiseren is. Inspreker benadrukt het belang om deze financiële consequenties mee te wegen bij de verdere uitwerking van het CMP. Inspreker 158 verwijst naar de krachtenbundeling tussen Rijk en regio's en vindt daarnaast dat het Rijk, als systeemverantwoordelijke voor het CMP, zijn coördinerende en faciliterende rol zal moeten blijven spelen, zo nodig versterkt met het ontwikkelen van handleidingen en adviezen voor gemeenten en omgevingsdiensten.	Het CMP bevat ten opzichte van het LAP geen taakverzwaring voor bevoegde gezagen. De taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in wetgeving. Bij wetswijzigingen wordt de impact op uitvoering beoordeeld. De procedure die gevolgd dient te worden als een bestuursorgaan afwijkt van het CMP blijft op hoofdlijnen hetzelfde als die in het LAP. Met als verschil dat de verplichting om de minister te informeren een wettelijke grondslag krijgt. Er worden geen extra lasten van enige substantie voorzien; bestuursorganen moeten de voor de verstrekkingsverplichting benodigde informatie op grond van de Awb ook al in hun eigen besluiten opnemen. De enige extra stap is het delen van deze informatie met de minister. Zie ook het verslag van de consultatie: Overheid.nl | Consultatie Wijziging besluiten voor Circulair Materialenplan. **Conclusie:** Deze zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	participatie en uitvoering	nee	102	Zoals in de hoofdlijnennotitie is benoemd blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. Inspreker verzoekt hierbij wel rekening te houden met de inspanningen in de uitvoering om hier goed op te kunnen inspelen.	Het ministerie is zich zeer bewust van de effecten op de uitvoering. Het CMP is ook juist bedoeld om voor de uitvoering van wetgeving duidelijkheid en uniformiteit te faciliteren. Het ministerie blijft ook met bevoegd gezag en de uitvoerende organisaties in gesprek hierover. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	participatie en uitvoering	nee	102	Wat betekent nu de overgang naar het CMP voor de bestaande vergunningen in het LAP3? Inspreker verzoekt een lijst beschikbaar te stellen van sectorplannen naar afvalplannen met daarbij een overzicht van de gewijzigde minimumstandaard en eventuele sturingsvoorschriften.	Als het CMP wordt aangepast, kan dit van belang zijn voor de inhoud van bestaande vergunningen. Daarom moet bevoegd gezag bij de inwerkingtreding van een nieuw of aangepast CMP voldoen aan de actualisatieplicht (artikel 8.98 lid 2 Bkl en artikel 8.99 lid 2 Bkl). Dit houdt in dat bevoegd gezag bij de inwerkingtreding van een nieuw of gewijzigd CMP moet controleren of de omgevingsvergunning of de aan de omgevingsvergunning verbonden voorschriften nog voldoen aan de vereisten zoals beschreven in het CMP. Als dat niet zo is, moet het bevoegd gezag de omgevingsvergunning intrekken (artikel 8.102 lid 1 onder a en lid 3 Bkl) of de voorschriften wijzigen. Bij de vaststelling van het CMP wordt een was/wordt tabel opgesteld voor de gemaakte wijzigingen ten opzichte van het LAP. Deze tabel zal beschikbaar worden gemaakt op de CMP-website. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	participatie en uitvoering	nee	125	Voor een klein bedrijf [*lees inspreker*] valt het niet mee om het hele speelveld te overzien en alle betrokken documenten volledig te lezen. Aan de andere kant is een up-to-date CMP van groot belang voor de verdere ontwikkeling van de technologie en bedrijf van inspreker. Inspreker heeft zich daarom beperkt tot een aantal thema's die van direct belang zijn.	Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	participatie en uitvoering	nee	139	Inspreker uit de algemene zorg dat extra regels en/ of nieuwe normen ertoe kunnen leiden dat het voor innovatieve bedrijven die nieuwe, circulaire bedrijfsmodellen en -oplossingen willen uitvoeren nog moeilijker wordt om de juiste vergunningen te krijgen. Inspreker roept op intensief met omgevingsdiensten samen te werken om duidelijkheid te krijgen over wat de nieuwe regels in de praktijk betekenen en medewerkers van omgevingsdiensten voldoende expertise en 'rugdekking' te geven bij het vergunnen van nieuwe circulaire bedrijfsactiviteiten.	Naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen over proefnemingen is er voor gekozen een onderwerp 'Proefnemingen' toe te voegen aan het CMP. Dit bevat onder andere een verwijzing naar de Handreiking proefnemingen. Zie dit onderwerp en de handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft wel geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.2 Onderdeel Wat is het CMP?

Zienswijzen op onderdeel Wat is het CMP?					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	inleiding	nee	132	Inspreker geeft mee dat 'circulariteit' in de zin van 'circulaire economie' meerdere definities kent. Een belangrijk onderdeel van de definitie van circulair is dat stoffen ofwel geen afval worden, ofwel weer grondstof worden nadat zij afval zijn geweest. De kwestie 'Afvalstof of niet afvalstof' is hierin zeer bepalend.	Inspreker geeft aan dat 'circulariteit' in de zin van 'circulaire economie' meerdere definities kent. Inspreker heeft hierin gelijk. Daarnaast geeft de inspreker aan dat een belangrijk onderdeel van circulair is dat stoffen ofwel geen afval worden, ofwel weer grondstof worden nadat zij afval zijn geweest. De kwestie 'Afvalstof of niet afvalstof' is hierin zeer bepalend. Ook hierin heeft de inspreker gelijk. De vraag of een materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is, moet worden beantwoord door middel van wetgeving. In het CMP is in het onderwerp 'Afvalstof of niet-afvalstof' toegelicht hoe de wetgeving en bijbehorende

Zienswijzen op onderdeel Wat is het CMP?					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					jurisprudentie uitgelegd moet worden. De Handreiking afvalstof of niet-afvalstof geeft een nog uitgebreidere toelichting met specifieke voorbeelden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	2	nee	012	Voor het CMP is een belangrijk overkoepelende beleidsinstrument het NPCE 2023-2030. Het Nederlandse beleid om tot een circulaire economie te komen staat in het NPCE beschreven. Het NPCE wordt in (september) 2025 opnieuw vastgesteld, terwijl de consultatie voor het CMP tot 18 februari loopt. Hoe wordt geborgd dat deze twee overlopende processen niet tot ongewenste situaties in de dagelijkse uitvoering gaat leiden?	Inspreker geeft aan dat het NPCE een belangrijk overkoepelend beleidsinstrument is en vraagt zich af hoe geborgd wordt dat het CMP aansluiting vindt bij het binnenkort gewijzigde NPCE. Inspreker heeft gelijk dat het NPCE een belangrijk overkoepelend beleidsinstrument is voor het CMP en dat het CMP hierbij moet aansluiten. Voor LAP3 is het echter zo dat deze eind 2025 afloopt en de wettelijke verplichting bestaat om een nieuw afvalbeheerplan vast te stellen (artikel 10.3 Wet milieubeheer (Wm). Dit nieuwe afvalbeheerplan zal eind 2025 het CMP worden. In de dagelijkse uitvoering is het NPCE het overkoepelende programma waarin de beleidsdoelen en maatregelen om tot een circulaire economie te komen in 2050 worden uiteengezet voor Nederland. Het CMP is één van de instrumenten om daar te komen. Het is een praktisch instrument bij vergunningverlening, toezicht en handhaving en bij het opstellen van decentrale regels. De beide beleidsdocumenten hebben dus een verschillende functie en zullen in de dagelijkse uitvoering niet tot ongewenste situaties leiden. Bovendien worden beide geregeld geactualiseerd om waar nodig bij te sturen in de gewenste richting. **Conclusie:** Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
3.	2	nee	028	Inspreker reageert op p.3 *Vervangen van grondstoffen: primaire grondstoffen vervangen door secundaire grondstoffen of duurzame biogrondstoffen die zo hoogwaardig mogelijk toegepast worden, of door andere meer algemeen beschikbare grondstoffen met minder milieudruk; ('substitution').* Deze omschrijving lijkt het gebruik van atmosferische CO2 als grondstof uit te sluiten. Deze CO2 is niet per definitie secundair. Suggestie van inspreker om deze omschrijving uit te breiden.	Op zich kan het prima in een circulaire economie passen om atmosferische CO_2 als grondstof voor de maakindustrie te gebruiken. Het kan tevens een bijdrage leveren aan het beperken van klimaatverandering. Het CMP sluit bij de omschrijving van 'substitutie' aan bij de omschrijving zoals die is opgenomen in het NPCE en de tekst wordt daarom niet aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	2	nee	028	Bij p.3 *Verlengen van de levensduur van producten: producten langer en intensiever gebruiken door hergebruik en reparatie.* Dit vertraagt de vraag naar nieuwe grondstoffen ('slow the loop');" merkt inspreker op: Intensiever gebruik zorgt niet automatisch voor een verlengde levensduur, wel voor een hogere benuttingsgraad.	De inspreker heeft gelijk, dit is aangepast in de tekst. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	2	nee	028	Bij p.3 *Verwerken van materialen, zo hoogwaardig mogelijk: de kringloop sluiten door recycling van materialen en grondstoffen, zodat er minder afval wordt verbrand of gestort én er meer hoogwaardig aanbod van secundaire grondstoffen ontstaat ('close the loop').* geeft inspreker aan dat het van belang is om aan te geven dat 'close the loop' anders is dan 'closed-loop recycling' (zie definitie 'Hoogwaardige recycling' in Vormen van recycling beoordelen) om misverstanden te voorkomen.	Inspreker geeft aan dat 'close the loop' iets anders is dan 'closed-loop recycling' en verwijst hierbij naar de definitie 'Hoogwaardige recycling'. Inspreker heeft hierin gelijk. 'Close the loop' staat voor beperken van verlies aan materiaal door verbranden en storten. Dit is niet hetzelfde als 'closed-loop-recycling'. Om verwarring te voorkomen zijn in dit inleidende hoofdstuk de Engelse termen verwijderd. Het verschil is uitgebreid toegelicht in het onderwerp 'Vormen van recycling beoordelen'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	3	nee	015, 060	Inspreker geeft aan een SMART formulering te missen voor het begrip 'andere nuttige toepassing'. Voor inspreker is het niet duidelijk wat hier onder valt en hoe dit zich bijvoorbeeld verhoudt tot recycling.	Deze zienswijze heeft duidelijk gemaakt dat het niet handig is om de afvalhiërarchie en daarin gebruikte begrippen in dit inleidende hoofdstuk al te noemen, terwijl deze elders in het CMP veel uitgebreider aan bod komen. Deze zienwijze heeft er toe geleid – samen met zienwijze 8 in deze tabel –dat de tekst over de afvalhiërarchie uit hoofdstuk 'Wat is het CMP' is vervangen door een tekst waarin met verwijzingen naar andere delen van het CMP wordt aangeven hoe het CMP bijdraagt aan een hoogwaardige verwerking van afvalstoffen. **Conclusie:** De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de begrippenlijst en dit onderdeel van het CMP.
7.	3	nee	028, 126	Insprekers reageren op de eerste zin: *De kern van het CMP moet zijn bescherming van milieu, volksgezondheid én leveringszekerheid door goed beheer van grondstoffen, materialen en producten gedurende de gehele gebruikscyclus.* Inspreker 126 geeft over de zin aan dat de volgende stap het beter omgaan met waardevolle grondstoffen uit het afval is, om zo een bijdrage te leveren aan de circulaire doelstellingen van 2030 en 2050. Insprekers zien anders weinig verschil met het LAP3 als het gaat om circulaire kaders die bijdragen aan de circulaire doelstellingen.	Insprekers hebben gelijk dat goed beheer van grondstoffen, materialen en producten gedurende de gehele gebruikscyclus van groot belang is. Het CMP draagt bij aan de doelen vanuit het Nationaal Programma Circulaire Economie, zoals ook in het onderdeel wordt toegelicht. Hierbij is het CMP kaderstellend voor besluiten over afvalstoffen. Om verwarring te voorkomen is ervoor gekozen deze zin weg te halen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	3	nee	058	Inspreker verzoekt het uitgangspunt "hoe hoger een vorm van verwerking staat in de afvalhiërarchie, hoe hoogwaardiger deze vorm van verwerking is" te nuanceren. Recycling naar basischemicaliën wordt als laagwaardiger ingeschaald dan hergebruik, terwijl de aard van het terugbrengen tot de basis ertoe leidt dat meerdere recyclingcycli mogelijk worden. Bij hergebruik moeten de materialen soms na levensduurverlenging worden verwijderd.	In andere delen van het CMP – zoals 'Instrumenten voor sturing' wordt een uitgebreidere weergave van de afvalhiërarchie gegeven en daar wordt de inschaling duidelijk. Deze zienswijze heeft er toe geleid – samen met zienswijze 6 in deze tabel - dat de tekst over de afvalhiërarchie uit hoofdstuk 'Wat is het CMP' is vervangen door een tekst waarin met verwijzingen naar andere delen van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	3	nee	131	Inspreker verwijst naar het uitgangspunt *hoe hoger een vorm van verwerking staat in de afvalhiërarchie, hoe hoogwaardiger deze vorm van verwerking is* en geeft aan dat buiten beschouwing wordt gelaten dat sommige vormen van verwerking veel meer energie kosten dan anderen. Dat is strikt genomen nog steeds 'veilig' voor het milieu, maar kan een grotere negatieve impact hebben dan een 'laagwaardigere' vorm van verwerking. Hoewel de energietransitie circulaire innovatie niet moet blokkeren, is het wenselijk om de 'hoogwaardigheid' van verwerking integraal te bekijken, inclusief effecten op bijvoorbeeld de energietransitie.	Terzijde wordt opgemerkt dat de zin waar inspreker op reageert uit het hoofdstuk "Wat is het CMP' is geschrapt (zie de antwoorden op de zienswijzen 6 en 8 in deze tabel). Inhoudelijk wordt verwezen naar hoofdstuk 'Instrumenten voor sturing' van het CMP. Hier is uitgewerkt dat de afvalhiërarchie wel de basis is voor de hoogwaardigheid. Ondanks schrappen uit het hoofdstuk "Wat is het CMP' staat het uitganspunt dus nog overeind en past ook in de wetgeving. Echter in hoofdstuk 'Instrumenten voor sturing' wordt ook expliciet aangegeven dat de afvalhiërarchie geen dogma is. Het instrument mLCA is bijvoorbeeld een manier om in een specifiek geval tot een ander oordeel te komen en een hoog energiegebruik speelt hierbij een rol. Het CMP bevat dus al de nuancering die inspreker vraagt. Overigens is niet te voorkomen dat de transities naar een circulaire economie en naar duurzame energie soms op gespannen voet staan.

Zienswijzen op onderdeel Wat is het CMP?					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	3	nee	131	Inspreker geeft aan dat de opname van zowel de circulaire strategieën als de afvalhiërarchie een waardevolle ontwikkeling is, maar pleit ervoor om nog een stap verder te gaan en beide aan elkaar te verbinden. Nu zijn het twee losse onderdelen, terwijl het meerwaarde zou hebben om bijvoorbeeld aan te geven welke circulaire strategieën bijdragen aan welk niveau van de afvalhiërarchie, of andersom.	Inspreker pleit ervoor om de afvalhiërarchie en de vier circulariteitsstrategieën aan elkaar te koppelen. De inspreker doet geen suggesties hoe dit aan elkaar zou kunnen worden gekoppeld. De afvalhiërarchie en circulariteitsstrategieën hebben een verschillend doel maar gaan wel uit van dezelfde filosofie en denkwijze over wat meer of minder circulair is. De afvalhiërarchie is een wettelijk vastgesteld instrument (Kaderrichtlijn afvalstoffen) wordt gebruikt om hoogwaardigheid van afvalverwerking te beoordelen. De circulaire strategieën helpen om manieren te vinden om naar een circulaire economie te komen. In algemene zin geeft de afvalhiërarchie aan dat preventie en hergebruik te verkiezen zijn boven recycling en verwijdering. Dit sluit aan bij de eerste circulaire strategieën. In theorie zouden beide aan elkaar gekoppeld kunnen worden, maar dit zou voor beide doelen niet verhelderend en praktisch werken. De gedachten over hoe we tot een circulaire economie komen zijn echter in ontwikkeling. Bij bijvoorbeeld een herziening van de Kaderrichtlijn afvalstoffen zou de inspreker voorstellen kunnen indienen voor het meer circulair maken van de afvalhiërarchie. In het CMP worden vooralsnog beide toegelicht. Met de indeling van het CMP naar de circulaire strategieën wordt een stap gezet om op alle vlakken voor circulaire economie handvatten te geven bij de uitvoering van wetgeving. De afvalhiërarchie en de uitwerking daarvan in het CMP is daarin een belangrijk instrument bij hoogwaardige verwerking. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	4	nee	060	Inspreker verzoekt te duiden of er rekening moet worden gehouden met het CMP door decentrale overheden en bevoegde gezagen, of dat zij moeten borgen dat er voldaan wordt aan het CMP.	Een toelichting op de doorwerking van het CMP naar besluiten van bevoegde gezagen en naar decentrale regels is te vinden in het aparte onderdeel 'Over de toetsingskaders'. Op de website wordt in de tekst in 'Wat is het CMP' een link aangebracht naar die toelichting. Het verzoek van inspreker heeft daarom niet geleid tot wijziging van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	5.1	nee	028	Hier staat niet opgenomen welk proces wordt doorlopen om te borgen dat stakeholders tijdig en op een juiste manier worden betrokken. En welke van de genoemde mogelijke wijzigingen zijn inspraakplichtig? Suggestie om dit toe te voegen om stakeholders vooraf voldoende duidelijkheid te geven.	Het proces van wijzigingen bestaat uit signalen die bij het ministerie binnenkomen via de helpdesk of bijvoorbeeld via de afwijkingsprocedure door de verstrekkingsverplichting. Het ministerie onderzoekt die signalen en besluit of dit leidt tot wijziging. Voor wijzigingen worden relevante stakeholders betrokken om informatie op te halen. Vervolgens wordt voor wijzigingen in de toetsingskaders de wettelijke procedure (artikel 10.13 Wm) gevolgd. Naar aanleiding van deze zienswijze is ervoor gekozen de tekst over dit onderwerp te verduidelijken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
13.	5.1	nee	060	Inspreker verzoekt te duiden met welke interval het CMP wordt aangepast.	Op grond van de Wet milieubeheer moet het CMP elke 6 jaar worden geactualiseerd. Daarnaast zal het CMP eerder worden herzien als blijkt dat aanpassing van beleid noodzakelijk is in verband met nieuwe ontwikkelingen in de praktijk. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	5.1	nee	064	Inspreker citeert: "*Zo is en blijft het CMP een dynamisch en groeiend instrument dat voortdurend inspeelt op en een weerslag is van de laatste ontwikkelingen en zo praktisch bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie*." Inspreker geeft aan dat altijd voldoende duidelijk moet zijn aan welke versie op welk moment getoetst moet worden. Een goed overzicht van wijzigingen is ook van belang voor de actualisatieverplichting van vergunningen. Inspreker verzoekt om bij elke wijzigingen een was/wordt overzicht te maken van de punten waarop vergunningen geactualiseerd moeten worden ten opzichte van vorige versies.	Inspreker merkt terecht op dat altijd duidelijk moet zijn welke versie op dat moment geldt. Dit zal de versie zijn die op de website getoond wordt. Eerdere versies zullen bij elk onderdeel van het CMP in PDF downloadbaar zijn, zodat ook terug te vinden is welke wijzigingen zijn gedaan en wat op een bepaald tijdstip in het verleden gold. Daarnaast wordt ook voor elke wijzing een was/wordt tabel opgesteld. Deze procedure was al zo onder het LAP en zal worden voortgezet onder het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
15.	5.2	nee	043	Inspreker geeft aan de rol van de begeleidingscommissie te missen in dit hoofdstuk. Inspreker geeft aan graag nauw betrokken te willen zijn bij de ontwikkeling van het CMP. De begeleidingscommissie kan daar in voorzien.	De begeleidingscommissie LAP houdt met de ingang van het CMP op te bestaan. In paragraaf 5.2 is toegelicht op welke wijze stakeholders hun inbreng kunnen geven op het CMP. Naast de helpdesk, de nationale conferentie en overleg met bevoegd gezag heeft het ministerie ook overleggen met stakeholders in het kader van het NPCE waar signalen over het CMP aan het ministerie meegegeven kunnen worden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	5.2	nee	125	Nieuwe technologie kan de toetsingskaders snel doen verouderen. Wat is de procedure om de toetsingskaders aan te doen passen?	Het proces van wijzigingen bestaat uit signalen die bij het ministerie binnenkomen bijvoorbeeld via de helpdesk of via de afwijkingsprocedure door de verstrekkingsverplichting. Het ministerie onderzoekt die signalen en besluit of dit leidt tot wijziging. Voor wijzigingen worden relevante stakeholders betrokken om informatie op te halen. Vervolgens wordt voor wijzigingen in de toetsingskaders de wettelijke procedure (artikel 10.13 Wm) gevolgd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.3 Onderdeel Over de toetsingskaders

Zienswijzen op onderdeel Over de toetsingskaders					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	131	Inspreker geeft aan dat het in algemene zin opvalt dat de toetsingskaders vooral eenzijdig gericht zijn op de afvalstatus. Het zou mooi zijn als ook de onderwerpen over andere delen van de productieketen (ontwerp, productie en gebruik) van toetsingskaders voorzien worden. Hiermee krijgen deze fases gelijkwaardig belang met de afvalfase, wat aansluit bij het bredere circulaire beleid.	Inspreker geeft aan dat het wenselijk is dat andere delen van de productieketen die behandeld worden in het CMP ook van een toetsingskader worden voorzien. De grondslag van het CMP staat in artikel 10.14 Wet milieubeheer. Hier staat samengevat dat bevoegd gezag rekening moet houden met het CMP, voor zover een taak of bevoegdheid wordt uitgeoefend met betrekking tot afvalstoffen. Vanwege deze grondslag is het in het CMP wel mogelijk om informatie op te nemen over de andere onderdelen van de productieketen, maar kunnen dit geen toetsingskaders zijn. Voor meer informatie over dit onderwerp wordt verwezen naar 'Over de toetsingskaders'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	1	nee	028	Het gegeven dat rekening dient te wordt gehouden met het CMP is volgens inspreker geen garantie dat bevoegdheden ook op een uniforme wijze worden uitgevoerd. Er zijn mogelijkheden tot verschillen in interpretatie van eenzelfde tekstpassages in het CMP door verschillende bevoegde gezagen. Suggestie om aan te vullen hoe actief kan worden geborgd dat de daadwerkelijke werkwijze inderdaad uniform is en welke mogelijkheid actoren hebben om in geval van vermoede niet-uniformiteit dit aanhangig te maken. Het voorbeeld van de oprichting van het Kennisplatform 'Afval of niet' toont immers dat de praktijk grilliger blijkt en dat aanvullende inspanning nodig voor kennisdeling en wegnemen van verschillen tussen verschillende bevoegde gezagen. Deze opmerking gaat nadrukkelijk niet over afwijken.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat verschillende bevoegde gezagen het CMP verschillend kunnen uitleggen en hierdoor ook verschillend kunnen toepassen. Inspreker geeft niet aan waar deze risico's op te veel interpretatieruimte zitten, waardoor het niet mogelijk is om dit aspect te concretiseren. In het CMP zijn de toetsingskaders opgenomen waar bevoegde gezagen rekening mee moeten houden. Geen situatie is gelijk, en bevoegd gezag moet per geval beoordelen hoe het CMP in dat specifieke geval moet worden meegewogen. Hierdoor kunnen inderdaad verschillen ontstaan in de toepassing van de toetsingskaders in het CMP in verschillende gevallen. Zolang er niet wordt afgeweken van het CMP (zie 'Afwijken) en wordt voldaan aan de toetsingskaders wordt dit niet gezien als problematisch. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
3.	1	nee	029	Inspreker geeft aan dat er in het hoofdstuk staat dat met het CMP rekening gehouden moet worden en dat dat betekent dat die besluiten moeten voldoen aan de toetsingskaders in het CMP. Gemotiveerd afwijken is mogelijk. Inspreker geeft aan dat onder de Wm/Wabo is aangegeven dat als de wet aangeeft dat 'rekening moet worden gehouden met' gemotiveerd afgeweken kan worden. Inspreker geeft aan dat daarom 'moet worden voldaan' de lading niet dekt.	Inspreker heeft gelijk. De tekst is op basis van deze zienswijze aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	1	nee	032	Inspreker staat positief tegenover het in de Wm verankeren van de afwijkingsprocedure. Het voorkomt onduidelijkheid.	Het is fijn om te lezen dat de inspreker positief staat tegenover deze ontwikkeling. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	1.2	nee	012, 015, 060	Inspreker 012 vindt het hier gestelde over het intrekken van de omgevingsvergunning of het wijzigingen van de voorschriften nogal rigoureus. Inspreker 015 en 060 geven aan dat het intrekken van vergunningen als deze niet voldoen aan het CMP zorgt voor onzekerheid. Insprekers vragen zich af of dit innovatieve technieken stimuleert.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat het wijzigen of intrekken van de omgevingsvergunning naar aanleiding van een gewijzigd of aangepast CMP wordt gezien als rigoureus. Het actualiseren van vergunningen is van belang voor uniformiteit in de vergunningverlening. Als vergunningen niet binnen een bepaalde periode na wijziging van het CMP worden aangepast, leidt dit tot minder uniformiteit en een ongelijk speelveld. Daarnaast kan het niet (of niet tijdig) aanpassen van de vergunning leiden tot een laagwaardiger verwerking van afvalstoffen dan wenselijk is. Dit is onwenselijk als de voorschriften uit een oogpunt van milieubescherming, niet meer toereikend zijn. Om deze reden is de mogelijkheid om een vergunning te wijzigen, of zelfs in te trekken, niet slechts opgenomen in het CMP, maar is dit wettelijk vereist. Dit is verduidelijkt in de tekst. In deze zienswijze wordt aangegeven dat het intrekken van vergunningen als deze niet voldoen aan het CMP zorgt voor onzekerheid. Van deze mogelijkheid kan uitsluitend gebruik worden gemaakt als niet kan worden volstaan met wijziging van de vergunningvoorschriften. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan vergunningen voor een verwerking die niet langer is toegestaan en wijziging van de vergunning geen mogelijkheid is. Het intrekken van een vergunning zal dus niet zomaar gebeuren. Tot slot wordt de vraag gesteld over de gevolgen voor innovatieve technieken. Het doel van het aanpassen van de toetsingskaders in het CMP zoals de minimumstandaard is het ondersteunen van hoogwaardige verwerking en uniformeren van de beoordeling van bevoegde gezagen. Als bijvoorbeeld een minimumstandaard wordt verhoogd zal laagwaardige verwerking (bijvoorbeeld storten of verbranden) niet meer zijn toegestaan en zal dit positief zijn voor innovatieve hoogwaardige technieken die wel aan die minimumstandaard kunnen voldoen. **Conclusie:** Deze zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	1, 2	nee	015	Inspreker vraagt zich af in hoeverre bedrijven rekening moeten houden met het CMP. Dienen zij enkel te waarborgen dat eraan voldaan wordt, of moeten ze het CMP actief implementeren in hun beleid? Dit zijn verschillende zaken en het is van belang dat hier duidelijkheid over komt.	De toetsingskaders van het CMP werken voor het grootste deel via vergunningen door naar bedrijven. Als bedrijven activiteiten willen ontplooien die niet in lijn zijn met het CMP, dan weigert het bevoegd gezag in principe hiervoor een vergunning te verlenen. Dit betekent dat bedrijven wel degelijk rekening moeten houden met de inhoud van het CMP. Ook kan het zijn dat in het CMP bepaalde wettelijke bepalingen worden ingevuld. Dit is bijvoorbeeld het geval bij artikel 3.39 Bal. Op grond van dit artikel bepaalt het CMP welke afvalstoffen bedrijven gescheiden moeten houden die bij hun bedrijfsactiviteiten ontstaan. Het CMP is daarmee dus feitelijk de uitwerking van een regel en het bevoegd gezag kan een bedrijf aanspreken op het naleven van die regels. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	1.2	nee	028	Inspreker ziet in deze paragraaf veranderingen van het LAP naar het CMP in de context van VTH. Inspreker geeft hierbij aan: -Zorg over administratieve lasten: Zorgen over de extra administratieve lasten die gepaard gaan met de actualisatieplicht. Het regelmatig controleren en aanpassen van omgevingsvergunningen kan tijdrovend en kostbaar zijn. -Behoefte aan duidelijkheid en ondersteuning: Duidelijkheid en ondersteuning bij de implementatie van de nieuwe regels. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van richtlijnen of trainingen om ervoor te zorgen dat bedrijven voldoen aan de nieuwe vereisten zonder onnodige complicaties om te voorkomen dat bedrijven onnodig worden belast.	De opgenomen informatie in paragraaf 1.2 is niet nieuw vergeleken met het LAP. Ook is deze wettelijke verplichting niet nieuw onder de Omgevingswet, maar bestond al onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Het is goed om te lezen dat de aangepaste teksten in het CMP hebben geleid tot de realisatie dat deze wettelijke plicht bestaat. Het CMP heeft als taak de wetgeving toe te lichten en waar nodig toetsingskaders te geven aan bevoegd gezag. Vanuit het CMP worden geen trainingen voor bedrijven georganiseerd. Nadat het CMP in werking is getreden zullen wel algemene bijeenkomsten gepland worden om deze toe te lichten en vragen te beantwoorden. Houd de website van het CMP in de gaten voor wanneer deze bijeenkomsten worden gepland. **Conclusie:**

Zienswijzen op onderdeel Over de toetsingskaders					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	1.2	nee	102	Het ontwerp-CMP (over de toetsingskaders par. 1.2) bevat net als in het LAP een verwijzing naar actualisatieplicht (thans opgenomen in art. 8.98 lid 2 Bkl): nadat het CMP is vastgesteld moet binnen 1 jaar de omgevingsvergunningen daarop zijn aangepast. Net als in de inspraak m.b.t. wijziging art.5.10 Besluit omgevingsrecht (februari 2017) herhaalt de inspreker hier dat de termijn van 1 jaar volstrekt onhaalbaar is en is gebleken; het ontwerp-CMP stelt dat als vergunningen niet binnen een bepaalde periode na wijziging van het CMP worden aangepast, dit leidt tot minder uniformiteit in de (voorschriften bij de) omgevingsvergunningen voor afvalverwerkende bedrijven en bedrijven waar afval vrij komt, maw: niet tot een gelijk speelveld. Om daadwerkelijk een gelijk speelveld te bereiken moet naar oordeel van de inspreker ook de actualisatietermijn realistisch zijn. Inspreker stelt, net als bij LAP3 een realistischer actualisatietermijn voor van 3 jaar op te nemen in het Bkl voor nadat het CMP in werking is getreden, zodat een gelijk speelveld daadwerkelijk kan worden bereikt.	De termijn van een jaar is zoals de inspreker stelt wenselijk voor een gelijk speelveld en is daarom zo opgenomen in het Bkl. De actualisatietermijn is vastgelegd in wetgeving en kan daarom niet met deze inspraakprocedure voor het CMP worden gewijzigd. Het ministerie ziet dit als een signaal in het kader van het onderwerp VTH en CE voor de Krachtenbundeling-Rijk-Regio. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	inleidende tekst	nee	029	Inspreker verzoekt te duiden hoe uniformiteit wordt gewaarborgd als bevoegde gezagen rekening moeten houden met het CMP, maar bevoegde gezagen ook de bevoegdheid hebben om bijvoorbeeld in een omgevingsplan verdergaande regels op te stellen.	De grondslag voor het rekening houden met het CMP volgt uit artikel 10.14 Wet milieubeheer. Hier staat dat ook bij het uitoefenen van een taak of bevoegdheid krachtens artikel 4.1 van de Omgevingswet rekening moet worden gehouden met het CMP. Dit betekent dat de provincie bij het opstellen van een omgevingsverordening, de waterschappen bij het opstellen van een waterschapsverordening, en de gemeente bij het opstellen van een omgevingsplan rekening moeten houden met het CMP. De toetsingskaders waar de overheden rekening mee moeten houden bij het opstellen of wijzigen van bijvoorbeeld een omgevingsplan zijn uitgewerkt in het onderwerp 'Decentrale regels'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	2	nee	029	Inspreker verzoekt aan te geven hoe het feit dat het CMP onderdelen bevat die doorwerken naar de besluitvorming van bestuursorganen, maar ook onderdelen bevat die niet bindend zijn, zich verhoudt tot het wetsvoorstel om in de Wm afvalbeheerplan te wijzigen naar het CMP. Dat impliceert volgens inspreker dat er rekening moet worden gehouden met het gehele CMP. Biedt de Wm wel de ruimte om van het CMP af te wijken? En zo nee, wordt de Wm daar dan op aangepast.	Artikel 10.14 Wet milieubeheer is zodanig aangepast dat bevoegd gezag rekening moet houden met het CMP, voor zover een taak of bevoegdheid wordt uitgeoefend met betrekking tot afvalstoffen. In het CMP is dit voor elk onderwerp herkenbaar aan het kopje 'Toetsingskaders'. Het CMP geeft toelichting op wetgeving en wat bijdraagt aan circulariteit, waar nodig is in de toetsingskaders expliciet uitgewerkt waar bevoegde gezagen rekening mee moeten houden bij de uitvoering van hun taken en bevoegdheden. Rekening houden met het CMP betekent dat een bevoegd gezag in het algemeen het CMP moet volgen, maar dat zij in bijzondere gevallen, mits zij daar een voldoende motivering voor hebben, mogen afwijken van het CMP. In bijzondere gevallen kunnen andere belangen dan het belang dat wordt gediend met het CMP de doorslag geven. Het bestuursorgaan moet daar dan wel goede redenen voor hebben en dit moet deugdelijk worden gemotiveerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	3	nee	029	Met betrekking tot afvalstoffen waarop de Wm niet van toepassing is. Wat is de wettelijke grondslag om in het CMP voor deze afvalstoffen toch afvalplannen op te stellen?	In artikel 10.1a lid 1 Wm is te lezen dat titel 10.2 Wm wel van toepassing is op deze afvalstoffen. Titel 10.2 betreft het Circulair Materialenplan. Dit betekent dat artikel 10.14 Wm wel een grondslag vormt om informatie op te nemen in het CMP over deze afvalstoffen. Daarnaast volgt de grondslag voor rekening houden met het CMP uit artikel 8.9 lid 2 Bkl. Hier staat samengevat dat voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een milieubelastende activiteit, bij de beoordeling van de aanvraag rekening wordt gehouden met het artikel 10.14 Wm. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.4 Onderdeel Afwijken

Zienswijzen op onderdeel Afwijken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	029	Inspreker spreekt in zijn algemeenheid in op de afwijkingsprocedure.	Deze zienswijze is voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	055	Inspreker geeft aan dat het al in consultatie is geweest een jaar geleden. Procedure is strakgetrokken en daarmee verbeterd.	De inspreker wordt bedankt voor het compliment. Deze zienswijze is voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	007, 012	Inspreker 007 haalt het gesteld over de 'verstrekkingsplicht' aan en meldt dat momenteel de processen voor vergunningverlening in het algemeen om velerlei redenen zeer moeizaam verlopen en geen zicht bestaat op het beperken van het tijdsverloop van procedures. Inspreker heeft grote zorgen dat deze introductie – ook door een eventueel gebrek aan capaciteit bij het ministerie – leidt tot een verdere stagnatie van de vergunningsprocessen in het algemeen en in het bijzonder voor proefnemingen en het gebruik maken van de experimenteerruimte die hard nodig is om te komen tot een circulaire economie. Inspreker verzoekt dan ook om in het CMP aan te geven op welke wijze wordt voorkomen dat de introductie van de verstrekkingsplicht zal leiden tot verdere stagnatie van de vergunningsprocessen. Bij inspreker 012 leeft ook de vrees van stagnatie van vergunningen en ziet graag dat wordt geregeld dat dit niet zal gebeuren. Als de intentie er is om ongebreidelde verzwaringen van vergunningen door OD's te beperken, dan deelt inspreker het beeld dat hier een maatregel wordt bedacht om dit te beperken.	De afwijkingsprocedure is in LAP1 (2002) geïntroduceerd ten behoeve van een uniforme uitvoering van de vergunningverlening en handhaving voor afvalbewerkende- en verwerkende inrichtingen. Deze procedure is dus niet nieuw. Deze procedure hoeft alleen te worden gevolgd als er wordt afgeweken van het CMP. Afwijken van het CMP moet in beginsel worden gezien als een uitzonderlijke situatie die niet vaak voorkomt. Daarnaast wordt er vanuit de verstrekkingsverplichting geen extra informatie verlangd, naast de informatie die al van belang is voor de besluitvorming voor het bevoegde gezag. Om deze reden wordt geen stagnatie van het vergunningenproces verwacht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	algemeen	nee	031	De strengere procedure rondom de afwijkingsmogelijkheid van de minimumstandaard is volgens de inspreker zorgwekkend. Het CMP verleent alleen een vergunning indien de aangevraagde verwerking minstens even hoogwaardig is als de minimumstandaard. Dit beperkt de ontwikkeling van nieuwe technologieën, terwijl een succesvolle transitie juist vraagt om maatwerk en ruimte voor innovatie. In de praktijk zullen aanvragen tot	De afwijkingsprocedure is in LAP1 (2002) geïntroduceerd ten behoeve van een uniforme uitvoering van de vergunningverlening en handhaving voor afvalbewerkende- en verwerkende inrichtingen. Deze procedure is sinds 2002 niet strenger geworden, maar wel juridisch verankerd, om naleving te garanderen. Deze afwijkingsprocedure is tot op heden nog niet de reden geweest voor maandenlange vertraging en dit wordt ook niet verwacht.

Zienswijzen op onderdeel Afwijken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				afwijking zelden worden ingediend, en indien dit wel gebeurt, is de doorlooptijd vaak maandenlang. Dit belemmert volgens inspreker niet alleen de transitie naar een circulaire economie, maar verergert ook de problematiek rondom de einde-afvalstatus. Additioneel is inspreker van mening dat aangepast en verduidelijkend beleid rondom einde-afvalstatus onderdeel moet zijn van het Circulair Materialenplan.	Het CMP is een beleidsinstrument en verleend geen vergunningen, dat doet het betreffende bevoegd gezag op basis van het CMP. Met de transitie naar een circulaire economie is innovatie gewenst. De minimumstandaard helpt ervoor te zorgen dat de gewenste innovatie voldoende hoogwaardig is en er daadwerkelijk wordt toegewerkt naar een circulaire economie in plaats van een belemmering hiervan. De connectie tussen het volgen van de afwijkingsprocedure en de einde-afvalstatus van een product wordt niet begrepen. Zie voor meer informatie over de einde-afvalstatus het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	algemeen	nee	158	Inspreker geeft aan dat het ontwerp-CMP gemeenten verplicht om elke afwijking te melden aan de minister (de zogeheten 'verstrekkingsverplichting'). Dit vergroot de administratieve lasten en bureaucratie en kan initiatieven onnodig vertragen of laten mislukken. Daarnaast eist het CMP melding bij een minder vergaande afvalscheiding dan het toetsingskader voorschrijft. Dit is te vergaand, aangezien afwijkingen vaak voortkomen uit logistieke, budgettaire of efficiëntie-overwegingen. Gemeenten hanteren vanzelfsprekend al een kritische blik op circulaire doelstellingen en de inrichting van hun organisatie.	De afwijkingsprocedure is in LAP1 (2002) geïntroduceerd ten behoeve van een uniforme uitvoering van de vergunningverlening en handhaving voor afvalbewerkende- en verwerkende inrichtingen. Deze procedure is dus niet nieuw. Deze procedure hoeft alleen te worden gevolgd als er wordt afgeweken van het CMP. Afwijken van het CMP moet in beginsel worden gezien als een uitzonderlijke situatie die niet vaak voorkomt. Daarnaast wordt er vanuit de verstrekkingsverplichting geen extra informatie verlangd, naast de informatie die al van belang is voor de besluitvorming voor het bevoegde gezag. Om deze reden wordt geen onnodige vertraging of mislukking verwacht. In het hoofdstuk wordt aangegeven dat het bevoegd gezag afwijkt wanneer het van plan is in hun eigen kantoren en andere gebouwen en bij werkzaamheden in de openbare ruimte afvalstoffen op een minder vergaande wijze te scheiden dan is voorgeschreven in het toetsingskader van het [hoofdstuk gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval]. Hoe de inspreker dit interpreteert als strenger dan wat er in het toetsingskaders van gescheiden houden staat is niet duidelijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	1	nee	102	In de aanhef onder 'Afwijken' staat vermeld dat bij het beoordelen van de eventuele afvalstatus van een materiaal rekening gehouden moet worden met het CMP. Deze komt niet meer terug onder 1 'Doelgroep'.	Het vaststellen van de afvalstatus door een bevoegd gezag gebeurt in het kader van de uitoefening van de bevoegdheden bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze staat in paragraaf 1, onder het kopje decentrale overheden, bij de tweede bullit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	2	nee	029	Inspreker doet de suggestie om de zinssnede 'goed kan motiveren' te vervangen door 'en het voornemen en besluit goed motiveert'.	Deze zienswijze betreft een taalkundige suggestie. Deze suggestie is overgenomen.
8.	3	nee	024	Met verwijzing naar de info over de 'verstrekkingsverplichting' (artikel 10.14 lid 4 Wm) meldt inspreker dat 10.14 Wm op dit moment geen lid 4 kent. Inspreker geeft aan dat het lijkt dat dit lid ook nog ter discussie staat?	Artikel 10.14 lid 4 Wm zal tegelijkertijd met het CMP in werking treden. Deze wijziging staat niet meer ter discussie omdat het wetsvoorstel tot wijziging van de Wm door de Eerste en Tweede Kamer is goedgekeurd (zie Staatsblad 2025, 77). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	3	nee	029	Inspreker verzoekt om aan te geven bij de beschreven gevallen waar sprake van is (het voornemen tot) afwijken van het CMP, dat dit alleen betrekking heeft op die delen van het CMP waar rekening mee moet worden gehouden.	Deze informatie is al te vinden in paragraaf 3: *In de volgende gevallen is er sprake van (het voornemen tot) afwijken van het CMP:* • *afwijken van een toetsingskader zoals opgenomen in paragraaf 4 van de hoofdstukken;* • *afwijken van een toetsingskader zoals opgenomen in de leidraden;* • *afwijken van toetsingskaders in paragraaf 1 tot en met 3 in de afvalplannen;* • *afwijken van toetsingskaders in paragraaf 9 tot en met 11 in de ketenplannen.* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	3.1	nee	028	Inspreker reageert op de tweede bullet. Het is niet duidelijk uit deze omschrijving wanneer een activiteit wordt geclassificeerd als proefneming. Suggestie om dit op te nemen met hierin duidelijke voorwaarden over bijvoorbeeld frequentie, duur van een proefneming en aan welke volumes dit gebonden is.	Naar aanleiding van deze en diverse andere inspraakreacties over proefnemingen is er voor gekozen een kort hoofdstuk proefnemingen toe te voegen aan het CMP. In de tekst is een verwijzing naar het hoofdstuk proefnemingen toegevoegd. Het hoofdstuk proefnemingen bevat onder andere een verwijzing naar de Handreiking proefnemingen. Zie deze handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte.
11.	3.1	nee	102	Onder 3.1 van afwijken toetsingskaders (afwijken-ontwerp-cmp-jan2025.pdf) staat o.a. vermeld dat afwijken van CMP bij het nemen van besluiten zoals proefnemingen die niet voldoen aan de minimumstandaard, en afwijken van CMP bij besluiten te nemen over afvalstof-niet afvalstof; ook in die gevallen is de 'verstrekkingsverplichting' van toepassing op basis waarvan de Minister het bevoegde gezag kan adviseren en bij het niet opvolgen van dat advies, in bezwaar of beroep kan tegen het besluit. De inspreker is van mening dat bij proefnemingen reeds sprake is van een situatie die afwijkt van het wettelijke kader, daarom is het juist een proefneming waarbij veelal nieuwe technieken of werkwijzen worden beproefd voor een relatief korte tijdsduur, deze proefnemingen zijn niet te vergelijken met een vergunning. Om die reden voert een verstrekkingsverplichting volgens inspreker bij proefnemingen te ver. Ook bij bestuurlijke rechtsoordelen over status afvalstof-niet-afvalstof acht de inspreker de vertrekkingsprocedure niet opportuun, alleen al omdat dergelijke rechtsoordelen op zichzelf geen rechtsgevolgen in het leven roepen en in beginsel geen Awb-besluiten zijn, bijzondere omstandigheden daargelaten[1 zoals Stena Waco-Vz-uitspraak Ab RvSECLI:NL:RVS:2013:BZ8384]. De inspreker verzoekt met klem de vertrekkingsverplichting niet van toepassing te verklaren op proefnemingen en bestuurlijke rechtsoordelen 'afval of niet', in deze 2 situaties acht de inspreker een dergelijke procedure juist onevenredig bezwarend, mede uit oogpunt van bevorderen circulariteit waar het CMP juist van uitgaat. Zie ook afvalstof-of-niet-afvalstof-ontwerp-cmp-jan2025.pdf	Inspreker geeft aan dat een verstrekkingsverplichting bij proefnemingen te ver gaat. Deze zienswijze wordt niet gedeeld. Bij proefnemingen is het juist wenselijk om aan de verstrekkingsverplichting te voldoen, omdat dit inzicht kan geven in opkomende ontwikkelingen waarop het CMP mogelijk moet worden aangepast. Zie ook het hoofdstuk proefnemingen voor meer informatie over dit onderwerp. Daarnaast acht de inspreker de verstrekkingsverplichting bij bestuurlijke rechtsoordelen over status afvalstof-niet-afvalstof niet opportuun. Ook deze zienswijze wordt niet gedeeld. Indien het bevoegd gezag bijvoorbeeld van mening is dat er toch sprake is van voldoende hoogwaardig gebruik, in tegenstelling tot de minimumstandaard, en vast wil stellen dat er sprake is van een niet-afvalstof in een bestuurlijk rechtsoordeel, is er sprake van afwijken van het CMP. Een bestuurlijk rechtsoordeel mag dan op zichzelf niet gericht zijn op een rechtsgevolg, de houder van een materiaal mag er wel van uitgaan dat het bevoegd gezag bij de uitoefening van bevoegdheden bij vergunningverlening, toezicht en handhaving zal handelen in overeenstemming met de zienswijze in het bestuurlijke rechtsoordeel voor die concrete situatie. Als het bevoegd gezag van plan is af te wijken van het CMP moet aan de verstrekkingsverplichting worden voldaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	4.1	ja	007, 024, 028, 102	Insprekers reageren op "Beoordeling van het voornemen tot afwijken". Hier staat niet opgenomen binnen welke termijn de minister met een beoordeling moet komen van het voornemen tot afwijken. Suggestie om	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst verduidelijkt, door de toevoeging van een termijn van zes weken.

Zienswijzen op onderdeel Afwijken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				hier wel een termijn voor op te nemen (deze zijn immers wel opgenomen voor bevoegd gezag). Dit geeft vooraf meer gewenste duidelijkheid aan bedrijven en bevoegde gezagen over doorlooptijden. Insprekers 007 en 024 geven daar nog bij aan dat voor het in behandeling nemen van het verzoek en voor de beoordeling daarvan toepassing moet worden gegeven aan artikel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht. Bij het nemen van een besluit tot het afgeven van een verklaring, moet invulling worden gegeven aan artikel 3.46 van de Algemene wet bestuursrecht, waaruit volgt dat een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering.	
13.	4.1	ja	160	ILT pleit er voor om de adviesbevoegdheid van ILT in procedures waarin een afwijking van het CMP wordt aangevraagd te benoemen in deze paragraaf. Daarnaast wijst ILT op het belang van afstemming en stelt voor om werkafspraken hierover te maken.	Het hoofdstuk afwijken van het CMP gaat niet over de adviesbevoegdheid van de ILT. Op verwarring te voorkomen wordt deze dan ook niet opgenomen in het hoofdstuk. De rol van de ILT en het belang hier werkafspraken over te maken wordt wel erkend door het ministerie. Gesprekken hierover zijn gevoerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	4.1	ja	102	In figuur 1 wordt gesproken over een verklaring van geen bezwaar. Dit instrument komt volgens inspreker niet terug in de Wm of de Ow. Eerder wordt gesproken over een advies. Een VVGB doet denken aan een bindend advies.	• De tekst van het eerste groene blokje in het figuur is gewijzigd in: "IenW zendt positief advies aan bevoegd gezag". • De tekst onder het kopje 'Beoordeling van het voornemen tot afwijken is gewijzigd in: "De Minister van IenW beoordeelt het voornemen tot afwijken. Bij gerechtvaardigde redenen voor afwijken zendt IenW een positief advies naar bevoegd gezag. Mochten de redenen voor afwijken niet sluitend zijn, dan geeft de minister schriftelijk een negatief advies aan het bevoegd gezag."
15.	4.1	ja	102	Volgens artikel 8.9 lid 2 Bkl jo. 10.14 Wm dienen bestuursorganen 'rekening te houden met' het LAP (na aanpassing dus CMP). 'Rekening houden met' is minder streng dan 'in acht nemen'. 'Rekening houden met' impliceert dat er gemotiveerd kan worden afgeweken door het bestuursorgaan. Maar door het nog toe te voegen vierde lid bij artikel 10.14 Wm, moet een dergelijke (voorgenomen) afwijking worden gemeld aan het Ministerie van IenW. Zo is het ook opgenomen in paragraaf 4.1 van het document 'afwijken'. Uit de procedure, zoals beschreven in paragraaf 4.1, volgt dat I&W een verklaring van geen bezwaar kan zenden aan het bestuursorgaan. Daarmee lijkt er volgens inspreker sprake te zijn van instemming, of in ieder geval van verplichte advisering in het geval dat er sprake is van een MBA in relatie tot afvalstoffen. Inspreker vraagt zich af of dat wel overeenkomt met artikel 4.30. (advies en instemming door Minister van Infrastructuur en Waterstaat) van het Omgevingsbesluit? Het lijkt erop, alsof er nu via een omweg (CMP) een extra verplichte adviseur wordt aangewezen. Of moet artikel 4.30 Ob nog worden aangepast, met een verwijzing naar het toekomstige 10.14 vierde lid Wm?	Artikel 10.14 lid 4 Wet milieubeheer betreft een verstrekkingsverplichting geen verplichte advisering. Het bevoegde gezag dat voornemens is af te wijken van het CMP moet het ontwerpbesluit of besluit waarin wordt afgeweken binnen een week na ter inzage legging of bekendmaking verstrekken. De Minister van IenW is voornemens om een advies te geven op de voorgenomen afwijking. Deze gang van zaken is vergelijkbaar met de procedure zoals beschreven in voorgaande afvalbeheerplannen. Op grond van artikel 3:2 Awb en 3:46 Awb moet bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen worden vergaart. Daarnaast moet een besluit berusten op een deugdelijke motivering. Als het bevoegd gezag bij een ontwerpbesluit een negatief advies ontvangt vanuit het Ministerie van IenW, zal dit advies meegenomen moeten worden bij de vaststelling van het definitieve besluit. Daarbij zal het bevoegd gezag moeten motiveren hoe zij het advies hebben meegenomen in hun uiteindelijke besluit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	4.1	ja	131	Inspreker verwijst naar de tekst onder 'Beoordeling van het voornemen tot afwijken' en geeft aan dat er geen termijn staat vermeld. Aangezien het bestuursorgaan gebonden is aan maximale termijnen van verstrekking is het logisch dat ook voor de beoordeling door het ministerie een maximale termijn geldt. Dit voorkomt dat bestuursorganen lang in onzekerheid verkeren en het verdere proces daardoor vertraging oploopt.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst verduidelijkt, door de toevoeging van een termijn van zes weken.
17.	4.2	ja	007, 024	Over een voornemen tot afwijken door de minister zelf of de ILT vraagt inspreker of het Ministerie van IenW, of namens deze de ILT, dezelfde beschrijving moeten maken zoals genoemd wordt op pagina 4 paragraaf 4.1. Hierbij moet ook het voorgeschreven formulier gebruikt worden. In de huidige tekst is nu niet duidelijk dat dit ook daadwerkelijk zo gevolgd moet worden.	Gebruik van hetzelfde formulier, bedoeld voor bevoegd gezag, door de ILT wordt niet als logisch gezien. De ILT is onderdeel van het ministerie van IenW. Dit zou dan een vorm van zelfrapportage zijn. Over de interne werkafspraken voor het ministerie en de ILT zijn gesprekken gevoerd. De ILT zal ieder jaar een overzicht publiceren van de door hen gemaakte afwijkingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
18.	4.2	ja	160	ILT benoemt de extra taak om een overzicht bij te houden van de gemaakte afwijkingen en deze jaarlijks te publiceren. Daarvoor zal extra capaciteit nodig zijn.	Het CMP is in overleg met de ILT opgesteld. Afwijken van het CMP is in beginsel een uitzonderlijke situatie die niet vaak voor komt. Hierdoor is de verwachting dat het aantal afwijkingen door de ILT laag zal zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
19.	4.2	ja	028	Het blijkt niet duidelijk uit de tekst of het informeren van betrokken bestuursorganen kan leiden tot het afzien van het voornemen tot afwijken indien hier verschil van mening over ontstaat.	Het ministerie van IenW en de ILT zijn net als andere bevoegde gezagen gebonden aan de Algemene wet bestuursrecht. Op grond van artikel 3:2 Awb en 3:46 Awb moet het ministerie of de ILT gemotiveerd aangeven hoe het rekening heeft gehouden met het advies van betrokken bestuursorganen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.5 Onderdeel Calamiteiten

Zienswijzen op onderdeel Calamiteiten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	Hoofdlijnen notitie (3.2.6)	nee	084	Bij calamiteiten (bijv. langdurige uitval van een AVI) is er onvoldoende regie op storten en opslaan. Inspreker zou graag een antwoord zien op de vraag of er geen aanvullende voorzieningen moeten komen om bij dergelijke gebeurtenissen sneller te kunnen schakelen. Ook ziet hij bij dergelijke calamiteiten hier een duidelijkere regierol voor het Rijk.	Deze zienswijze gaat over de regierol van het Rijk. Momenteel wordt er door het ministerie van IenW in samenwerking met afvalbedrijven en andere bevoegde gezagen op het gebied van afvalverwerking gewerkt aan een landelijk calamiteitenplan afvalverwerking, waar dit onderwerp aan bod komt. Het CMP heeft geen invloed op de vaststelling van dit plan en op deze regierol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel Calamiteiten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	007	Inspreker heeft ten aanzien van de calamiteiten de volgende vragen: • Wat wordt precies onder een calamiteit verstaan en op grond van welke criteria het ministerie mag gaan besluiten dat sprake is van een calamiteit en wanneer deze voorbij is. • Op welke wijze kan het ministerie worden verzocht om een situatie te beoordelen als een calamiteit en of een dergelijk besluit open komt te staan voor bezwaar en beroep. • Hierbij komt ook de vraag naar voren in hoeverre andere EU-lidstaten als bv. België en Duitsland op basis van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen een beroep kunnen doen op Nederlandse verwerkingscapaciteit als in deze landen een calamiteit aan de orde is en in eigen land onvoldoende verwerkingscapaciteit beschikbaar is. • Zal ook sprake zijn van een calamiteit wanneer afval wordt geëxporteerd dat ook in Nederland kan worden verwerkt, terwijl Nederlandse recycling-/sorteer-installaties en AVI's een tekort aan afval hebben. Inspreker bepleit zeker geen nationale markten, maar stelt deze vraag in het verlengde van het bovenstaande en doet het verzoek de visie hierop expliciet te duiden.	• Een calamiteit is een onverwachte gebeurtenis die een gevaar kan opleveren voor milieu of volksgezondheid. Denk aan een brand, een lekkage van gevaarlijke stoffen of een technische storing. (Zie de inleiding bij het hoofdstuk calamiteiten). Het ministerie besluit niet of er sprake is van een calamiteit, maar of er sprake is van een calamiteit waarbij mag worden afgeweken van het CMP. Naar aanleiding van deze zienswijze is dit duidelijker neergezet in paragraaf 3 van het hoofdstuk calamiteiten. De vaststelling dat afwijken van het CMP niet langer nodig is volgt uit gesprekken met het betreffende bevoegd gezag en de betrokken bedrijven. Dit zal per geval bekeken en beoordeeld worden. • De beslissing van het ministerie om een calamiteit waarbij mag worden afgeweken van het CMP als zodanig aan te wijzen is geen besluit waar beroep en bezwaar tegen open staat. Uiteindelijk ligt het besluit om af te wijken van het CMP bij het betreffende bevoegde gezag. Daar wordt het besluit genomen waar beroep en bezwaar mogelijk is. • De Kaderrichtlijn Afvalstoffen bevat geen regelgeving omtrent dit onderwerp. • De algemene omstandigheden die van invloed zijn op vraag en het aanbod op de markt worden niet gezien als een calamiteit.
3.	algemeen	nee	029	Inspreker verzoekt om in geval van calamiteiten en afwijken van CMP te borgen dat bedrijfsrisico's niet worden afgewenteld op bevoegde gezagen/overheden. Inspreker verzoekt om dit te borgen via een aparte regeling.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van een ministeriële regeling. Ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Daarnaast benoemd de inspreker het afwentelen van bedrijfsrisico's op bevoegde gezagen en overheden bij calamiteiten. Dit aandachtspunt wordt meegenomen in het landelijk calamiteitenplan afvalverwerking waar het ministerie van IenW in samenwerking met afvalbedrijven en andere bevoegde gezagen op het gebied van afvalverwerking momenteel aan werkt. Het CMP heeft geen invloed op de vaststelling van dit plan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	algemeen	nee	055	Inspreker geeft aan dat in de tekst tweemaal wordt verwezen naar artikel 10.14, lid 4 van de Wm. Dit artikel heeft geen lid 4.	Artikel 10.14 lid 4 Wm zal tegelijkertijd met het CMP in werking treden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5. .	algemeen	nee	064	Inspreker vind het belangrijk dat in geval van een calamiteit aandacht is voor de risico's die de betrokken bevoegde gezagen/betrokken overheden lopen. Inspreker verwijst naar de recente ervaring bij AVR Rotterdam waarbij een passende regeling ontbrak die borgt dat de bedrijfsrisico's niet worden afgewenteld op de betrokken bevoegde gezagen/overheden. Graag het aandacht voor dit punt en de behoefte om dit te borgen via een aparte regeling en daar vanuit een volgend CMP naar te verwijzen.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	algemeen	nee	029	Met betrekking tot de term 'volksgezondheid', geeft inspreker aan dat het Bkl uit gaat van 'gezondheid' en niet 'volksgezondheid'. Is een onderscheid beoogd? Graag voorzien van een toelichting. Verder nog dit: hoe moet de opmerking over onaanvaardbare risico's worden gezien? In het licht van de doelstellingen van het CMP?	Binnen de Europese en nationale wetgeving wordt dit verschillend geschreven. Voor het CMP is gekozen voor 'milieu en volksgezondheid'. Er is hier geen onderscheid beoogd met andere wetgeving die voor een andere schrijfwijze gekozen hebben. Of er sprake is van onaanvaardbare risico's voor volksgezondheid en milieu is afhankelijk van de omstandigheden van de casus en zal per geval moeten worden beoordeeld. In het CMP zijn geen doelstellingen opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	algemeen	nee	114	Inspreker geeft aan dat het goed zou zijn om, naast de inrichting van een Calamiteitenstructuur ook te komen tot de beperking van de omvang van calamiteiten. In NL heeft relatief grote verwerkers met als logische consequentie dat, ingeval van een calamiteit, de omvang hiervan slecht beheersbaar blijkt. Bij het stellen van kaders en binnen de Beleidsvisie Afvalverbranding is het noodzakelijk dat de Rijksoverheid maximale schaalgrootte en regionale spreiding meeweegt.	Deze zienswijze gaat over de beperking van de omvang van calamiteiten. Het CMP heeft geen invloed op dit onderwerp. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	algemeen	nee	013	Inspreker wil in relatie tot dit hoofdstuk nogmaals aandacht vragen voor de lachgasproblematiek. Het CMP definieert een calamiteit als een onverwachte gebeurtenis die een gevaar oplevert voor milieu of volksgezondheid. Lachgascilinders die in het afval terechtkomen en explosies veroorzaken, vallen hier wat inspreker betreft onder. De explosies vormen een direct gevaar voor afvalverwerkers en leiden tot aanzienlijke schade aan installaties. Daarom moet er vanuit de overheid meer ondersteuning komen voor schadebeperking en preventie.	Er loopt een rechtszaak tegen de staat over de invoering van het lachgasverbod. Het ministerie is in afwachting op de uitspraak van de rechter voordat hierover een standpunt wordt ingenomen. Het CMP heeft geen invloed op deze situatie. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	1	nee	029	Inspreker verzoekt aan te geven op grond van welke wettelijke grondslag bij een calamiteit rekening moet worden gehouden met het CMP. Als niet vast is gelegd dat rekening moet worden gehouden met het CMP op grond waarvan is in zo 'n geval dat toch sprake van afwijken daarvan?	Op grond van artikel 10.14 Wetmilieubeheer moet ieder bestuursorgaan rekening houden met het CMP voor zover een taak of bevoegdheid wordt uitgeoefend met betrekking tot afvalstoffen. Calamiteiten omtrent afvalstoffen vallen ook onder de grondslag van dit artikel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	3	nee	029	Over het voorbeeld in het groene kader: Inspreker verzoekt om toe te lichten waarom het niet de bedoeling is dat in dergelijke gevallen juist geen afwijkingsprocedure gevolgd hoeft te worden. Hindert dit niet bij het snel kunnen optreden?	De calamiteitenprocedure is een verkorte procedure, vergeleken met de afwijkingsprocedure uit het [hoofdstuk afwijken]. Hiermee wordt juist gestreefd naar een snel optreden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Calamiteiten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
11.	3	nee	055	Inspreker verwijst naar het kader 'Voorbeeld van een calamiteit' en stelt dat het erop lijkt dat afwijken van de minimumstandaard en het niet werken volgens de vergunning -maar wel volgens de minimumstandaard- gelijk worden gesteld. Maar dat zijn twee verschillende situaties.	In het voorbeeld is de oorzaak van de calamiteit een grote hoeveelheid afval die niet meer volgens de minimumstandaard verwerkt kan worden. De oplossing is vervolgens geweest om installaties af te laten wijken van hun vergunning, en daarmee de minimumstandaard. Deze oplossing is aangedragen om een afvalstroom, waarvan het niet wenselijk is om deze voor langere tijd op te slaan, met prioriteit zo dichtmogelijk bij de minimumstandaard te verwerken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	4	ja	029	Inspreker verzoekt te verduidelijken of IenW eerst een calamiteit moet uitroepen voordat het bevoegd gezag kan acteren. De mededeling als vertrekpunt wordt in de tekst onder het kopje 'bekendmaking' niet duidelijk tot uiting gebracht. Graag verduidelijken.	De inspreker heeft gelijk dat de volgorde en formulering van de tekst leidt tot onduidelijkheid. **Conclusie**: Op basis van deze reactie zijn zowel de volgorde als de formulering van de tekst aangepast.
13.	4	ja	131	Inspreker geeft aan dat zoals het toetsingskader nu vormgegeven is, alleen afgeweken kan worden dankzij calamiteiten wanneer er eerst een bekendmaking vanuit IenW is geweest. Is er ook een procedure waarmee bevoegd gezag of andere partijen een (mogelijke) calamiteit kunnen melden bij IenW? Er zijn situaties denkbaar waarin het bevoegd gezag eerder op de hoogte is van een calamiteit dan het ministerie.	Zie het antwoord op zienswijze 12 in deze tabel.

2.6 Onderdeel Circulair materiaalgebruik

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat voor vergunningverlening (en toezicht) vooral de focus wordt gelegd op het beoordelen van afvalverwerking. Met de verschuiving naar een circulaire economie is het ook juist belangrijk om naar de voorkant te kijken - het gebruik van grondstoffen. Het onderdeel grondstoffengebruik en afvalpreventie gaat hier wel op in, het zou goed zijn hier op zijn minst naar te verwijzen.	Inspreker geeft aan dat met de verschuiving naar een circulaire economie aandacht aan grondstoffengebruik en afvalpreventie door vergunningverleners van belang is. Inspreker vraagt om een verwijzing in de tekst op te nemen. De tekst is aangepast zodat duidelijk is dat ook het gebruik van grondstoffen en afvalpreventie zaken zijn waar vergunningverleners op kunnen sturen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	055	Inspreker constateert in het CMP teksten die ondernemers, start-ups, scale-ups en industrie enthousiasmeren. Voor de bevordering en de bestendiging van een innovatie is de vollast-benadering van belang. Of en hoe het nieuwe instrument werkt, zal de praktijk na vaststelling van CMP leren. Gevestigde bedrijven zullen mogelijk ageren tegen de bevoordeling van de nieuwkomer / de innovatie.	Inspreker constateert een aantal zaken, maar stelt geen concrete vraag en stelt geen wijziging voor. Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	064,055	Inspreker constateert dat het CMP nog te veel is vormgegeven vanuit het paradigma van een lineaire economie en te weinig vanuit het einddoel van volledige circulariteit. Met name op het punt van rolverdeling tussen overheid en bedrijfsleven behoeft het CMP nadere concretisering, specifiek ten opzichte van de rol van provincies. Inspreker ziet een grote mate van vrijblijvendheid terwijl bijvoorbeeld het PBL herhaaldelijk heeft gepleit voor een sterkere sturing vanuit de overheid op de transitie, specifiek op het punt van ketensamenwerking. Inspreker adviseert de mate van sturing op circulariteit door de gehele keten verder te concretisering, ook op het terrein van ketenverantwoordelijkheid van producenten, maar ook verwerkers etc. Dit is een fundamentele randvoorwaarde voor het slagen van de transitie en dus bepalend voor de effectiviteit van dit CMP.	De inspreker wenst sterkere sturing op de transitie naar de circulaire economie. Het belang hiervoor wordt gedeeld. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en kan enkel indirect sturen: enerzijds inspirerend, anderzijds door vergunningverleners en toezichthouders beleidsrichting te geven voor hun werkzaamheden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	064	Het document is één van de belangrijkste handvaten van het CMP, maar biedt geen helderheid. Het stelt circulair productontwerp gelijk aan een circulaire keten en zet lezers zodoende op het verkeerde spoor. Inspreker geeft aan dat onderdelen korter en bondiger kunnen en doet een voorstel voor pagina 1.	Inspreker komt met tekstvoorstellen omdat de tekst op pagina 1 volgens inspreker lezers op het verkeerde spoor zet. Uit de tekst op pagina 1 blijkt dat de ontwerper een belangrijke rol heeft, en zodoende krijgt dit onderwerp aandacht. Zie daarvoor ook de paragraaf 2.2 'Een sleutelrol voor de ontwerper en producent'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	algemeen	nee	069	Inspreker betreurt het feit dat dit hoofdstuk blijft steken bij informerende teksten. Dit geldt ook voor andere delen van het CMP waar het gaat over de voorkant van de keten: meer sturing en eventueel dwingend beleid is nodig is [*om CE, red.*] ook daadwerkelijk vorm te geven en belemmeringen weg te nemen. Aan de hand van een aantal voorbeelden over ketenverantwoordelijkheid suggereert inspreker vervolgens dat bij de uitwerking van de uitgangspunten in paragraaf 2 en verder rekening gehouden zou kunnen worden met alle rollen in de keten (aan de hand van voorbeelden of uitleg over hoe de uitgangspunten voor alle groepen geïnterpreteerd moeten worden).	De inspreker betreurt het feit dat dit hoofdstuk blijft steken bij informerende teksten en wenst sterkere sturing op de transitie naar de circulaire economie. Het CMP heeft hierin echter alleen een beschrijvende rol en kan enkel indirect sturen: enerzijds inspirerend, anderzijds door vergunningverleners en toezichthouders richting te geven voor hun werkzaamheden. Deze zienswijze kan daarom verder niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Verder licht de inspreker het belang toe van de verschillende rollen in de keten, en de behoefte om de uitgangspunten specifiek te maken voor deze actoren. In het begin van paragraaf 2.2 wordt overzichtelijk gemaakt wat de voor de hand liggende actoren zijn bij de uitgangspunten. Er is voor gekozen om de tekst per uitgangspunt kort en bondig te beschrijven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	algemeen	nee	026	Naar mening van inspreker zou aandacht besteed moeten worden aan losmaakbaar bouwen als uitgangspunt voor de Circulaire Economie. In dit document is helder weergegeven dat in de praktijk nog altijd bouwproducten worden gemaakt van veel samengestelde materialen (vb. kozijnen) die erg lastig of kostbaar	Inspreker beschrijft ideeën om het hoofdstuk concreet te maken met betrekking tot bouwproducten. Dit hoofdstuk is echter van algemene van aard en bevat geen uitwerking per sector. Wel zijn specifieke ketens of producten als voorbeeld toegevoegd aan de tekst. Voorbeelden uit de bouwsector komen ook aan bod. De meerwaarde van losmaakbaarheid voor een circulaire

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				zijn om te recyclen of te hergebruiken. Ook worden nog teveel bouwproducten gemaakt die alleen maar gelijmd of gekit kunnen worden in verbinding met andere producten. Dit hindert het demontabel zijn van deze producten tijdens renovatie en sloop. Producenten moeten met deze twee aspecten rekening te houden in hun ontwerpfase. Inspreker adviseert om voorbeelden uit de slooppraktijk op te nemen en daarbij de sloopexpertise te laten betrekken bij het ontwerp van producten opdat deugdelijk wordt ontworpen, i.c. in overeenstemming met de uitgangspunten van de circulaire economie. Inspreker geeft het voorbeeld in de praktijk van houtvezelpanelen voor geluidschermen waar cement in wordt gebruikt en daardoor niet meer te recyclen zijn (zie ook paragraaf 2.2.5). Inspreker vindt het van belang dat deze informatie bij de producent terechtkomt.	economie is opgenomen onder uitgangspunten 'ontwerp en produceer voor optimalisatie levensduur' ("uit elkaar en in elkaar zetten") en 'ontwerp en produceer voor hoogwaardige recycling' ("Welke samenstellingen zijn er en zijn die weer uit elkaar te halen? Welke verbindingen worden toegepast en zijn die weer los te maken? Vermijd samengestelde onderdelen die, in samengestelde vorm, niet kunnen worden gerecycled."). Inspreker merkt daarnaast op dat het van belang is dat de kennis van de recycler gedeeld wordt met de producent. Dit is in het hoofdstuk beschreven in paragraaf 2.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	algemeen	nee	158	Inspreker geeft aan dat innovaties actieve betrokkenheid van medeoverheden bij vergunningen en regelgeving vereisen. Het CMP biedt nuttige richtlijnen voor materiaalverwerking en levensduurverlenging: die helpen gemeenten bij circulaire inkoop en – waar budgettair mogelijk – subsidie van circulaire initiatieven. Terecht bevat het CMP geen afvinklijst voor "circulair of niet". Gemeenten worden nu gevraagd toetsingskaders voor hergebruik en afvalstatus op te stellen, terwijl juist landelijke afstemming en duidelijke definities nodig zijn. Verschillen in interpretatie en gebrekkige kennis bij bevoegde gezagen veroorzaken onzekerheid en remmen experimenten. Het Rijk moet hierin regie nemen: zorg voor een sluitend wettelijk kader, bepaal vooraf de afvalstatus op basis van risicobeoordeling en creëer ruimte voor experimenten. Dit voorkomt dat circulaire initiatieven vastlopen en versnelt de transitie naar een circulaire economie.	De inspreker wenst drie zaken van het Rijk. Ten eerste een sluitend wettelijk kader. Het CMP geen invloed op het opstellen van een wettelijk kader maar heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Ten tweede het vooraf bepalen van de afvalstatus op basis van risicobeoordeling, hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof van het CMP. Ten derde ruimte creëren voor experimenten. Naar aanleiding van de inspraak is een hoofdstuk met betrekking tot proefnemingen toegevoegd aan het CMP. Daarnaast is er een Handreiking proefnemingen voor CE op de website van Afval Circulair geplaatst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	n.b	n.b.	024	Inspreker doet de suggestie om ook in dit hoofdstuk te noemen dat wanneer bepaalde bio-afbreekbare stoffen in mechanische recycling terecht komen, ze mogelijk het proces verstoren of de kwaliteit van recyclaat aantasten.	In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 2.2.5 ('ontwerp en produceer voor hoogwaardige recycling') uitgelegd dat recycling van biologisch afbreekbare materialen vanuit circulair perspectief in algemene zin de voorkeur heeft boven andere vormen van verwerking, waaronder composteren. In paragraaf 2.1 ('ketenverantwoordelijkheid en samenwerking') wordt het belang van de integrale benadering uitgelegd. Het oordeel is dat er daarin ook al voldoende aandacht is voor keuzes in verschillende stappen in de keten om het proces van recycling en de kwaliteit van recyclaat te bevorderen. Het CMP wordt hier daarom niet op aangepast." **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	1	nee	016	Inspreker geeft aan dat het belangrijk is om ook expliciet de overheid als doelgroep te benoemen om zo tot meer duidelijkheid, maar ook draagvalk onder ketenpartners te leiden.	De overheid wordt in paragraaf 1 expliciet als doelgroep genoemd, specifiek als vergunningverleners, toezichthouders en beleidsmakers. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	1	nee	028	Inspreker verzoekt om bij het punt "Bedrijven en ontwerpers die producten op de markt brengen" toe te voegen: zijn goed meervoudig te recyclen in lijn met de definitie voor 'Hoogwaardige recycling' in Vormen van recycling beoordelen. 'Producten zijn biobased' is taalkundig en grammaticaal onjuist. Bovendien kunnen producten ook deels uit biogrondstoffen vervaardigd zijn. Elders in de tekst wordt ook hernieuwbare grondstoffen gebruikt. Dit dient eenduidig en consequent te zijn in alle onderdelen van het CMP.	Dit is een terechte constatering. De tekst is aangepast op basis van deze zienswijze: 'meermaals' is toegevoegd, en biobased is vervangen door hernieuwbare grondstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	1	nee	028	Inspreker merkt op bij: "Afvalinzamelaars en afvalverwerkers: In een circulaire economie wordt afval (zo veel mogelijk) gerecycled. Het is van belang dat afvalverwerkers diverse vormen van recycling kunnen vergelijken leggen, en kunnen kiezen voor een zo hoogwaardig mogelijke verwerking." Dat de zin niet goed loopt. Het gaat volgens inspreker bovendien om afval dat in geval van hoogwaardige verwerking zoveel mogelijk wordt gerecycled. Deze opmerking geldt overigens ook voor de sturende overheid.	Inspreker wijst op een typefout. Deze is gecorrigeerd. T.a.v. het inhoudelijke punt, over "dat afval dat in geval van hoogwaardige verwerking zoveel mogelijk wordt gerecycled", geldt dat in het geval van de circulaire economie hoogwaardige verwerking per definitie recycling is. De tekst is desondanks aangepast. Bij 'sturende overheid' worden deze elementen niet gezien. De tekst is daar dus niet aangepast n.a.v. deze zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	1	nee	095	Inspreker verzoekt om bij de doelgroep bedrijven ook het begrip SSbD (safe-and-sustainable-by-design) te noemen.	De link naar SSbD (safe-and-sustainable-by-design) is toegevoegd aan de tekst. Niet bij de doelgroep bedrijven onder paragraaf 1, maar bij 'een sleutelrol voor de ontwerper en de producent' onder uitgangspunten, paragraaf 2.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	1	nee	095	Inspreker verzoekt om bij de doelgroep afval inzamelaars en verwerkers om naast recycling ook andere R-strategieën te noemen en een definitie voor hoogwaardige verwerking op te nemen.	In 2.2.11 wordt verwezen naar hoofdstuk hoogwaardige verwerking, waar wordt toegelicht wat dat is. Voor wat betreft de suggestie van de inschrijver om ook andere R-strategieën te noemen is ervoor gekozen om 'voorbereiden voor hergebruik' toe te voegen aan de tekst. De rol van afvalbedrijven in de circulaire economie is voorbereiden voor hergebruik en recycling. Hógere vormen betreffen immers niet afval, en lágere vormen (dan recycling) zijn niet circulair. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	1	nee	139	Inspreker verzoekt bij de doelgroepen in de keten de doelgroepen 'Delfbedrijven van grondstoffen en producenten van half-fabrikaten' en 'Ontwerpende bedrijven en merkeigenaren die producten op de markt brengen' toe te voegen en geeft hierbij voorbeelden van circulaire bedrijfsmodellen en activiteiten. Daarnaast geeft de inspreker (aanvullende) tekstsuggesties bij de doelgroepen klanten, inkopers, consumenten, afvalinzamelaars en afvalverwerkers.	Het doel van de paragraaf over doelgroepen is om kort aan te geven voor wie dit hoofdstuk vooral interessant kan zijn. Onder 'Bedrijven en ontwerpers die producten op de markt brengen' worden impliciet ook de toeleverende bedrijven aangeschreven omdat deze (delven en halffabricaten) hierdoor worden aangestuurd. De voorgestelde doelgroepen zijn daarom niet toegevoegd aan de tekst. De teksten van de doelgroepen worden verder niet aangevuld met de gedane suggesties omdat de tekst daarmee te lang wordt. Wel is de tekst bij de inleiding aangepast zodat duidelijk wordt dat de doelgroepen in algemene zin zijn beschreven, en niet heel specifiek zijn gemaakt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
15.	1	nee	012	Inspreker citeert de tekst onder 'De sturende overheid - Vergunningverleners en toezichthouders' en geeft aan dat het hoofdstuk over 'ontwerp' gaat en alleen daar de wortel neerlegt. Bij recyclers ligt de stok naar mening van inspreker. Dit is wederom de omgekeerde wereld en draagt niet bij aan het gezamenlijk bereiken van een circulaire economie. Dit moet naar mening van inspreker echt anders.	De interpretatie van de zienswijze is dat de inspreker sterkere sturing ('stok') wenst op de vóórkant van de keten ('design'). Het CMP heeft hierin echter alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	2	nee	028	Inspreker reageert op de zin: "p.3 In een duurzame, circulaire economie wordt er gestreefd naar zo weinig mogelijk waardeverlies. Grondstoffen en materialen worden op een verantwoorde manier gebruikt en opnieuw gebruikt, waardoor de milieueffecten hiervan binnen de planetaire grenzen blijven." De milieueffecten binnen een specifieke keten en op landsniveau laten zich niet vertalen tot de planetaire grenzen. Daarmee is dit gegeven volgens inspreker geen bruikbaar handelingskader voor (individuele) actoren in een keten.	De inspreker geeft aan dat het niet mogelijk is om de milieueffecten van een specifieke keten en op landsniveau te vertalen naar de planetaire grenzen. En dat het daarmee geen bruikbaar handelingskader biedt voor individuele actoren in de keten. De tekst in deze paragraaf is bedoeld om een verbinding te leggen tussen het doel zoals beschreven in het NPCE en meer praktische uitgangspunten voor specifieke actoren in de keten. Het is heel begrijpelijk dat planetaire grenzen te abstract zijn en niet leiden tot praktische richting voor actoren. De uitgangspunten bieden die praktische richting wel. De tekst is op basis van deze zienswijze niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	2	nee	058	Inspreker geeft aan dat de formulering "een circulaire economie is geen doel op zich, maar een middel om meer duurzaamheid te bereiken door minder en efficiënter gebruik van grondstoffen" ongelukkig is omdat Nederland wel het doel heeft om in 2050 circulair te zijn en dat circulaire economie een middel is om strategische grondstoffen binnen eigen invloedsfeer te houden.	Dit is een terechte opmerking. De tekst is aangepast zodat duidelijker is dat de circulaire economie een doel, en een middel is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	2	nee	079	Inspreker verwijst naar de eerste alinea en geeft een aantal punten mee waar ook naar gestreefd zou moeten worden: - Recycling zo dicht mogelijk bij de fysieke bron(nen) houden. - Vrijkomende producten en de recycling van afvalstoffen binnen de grenzen van Nederland en de EU te houden vanuit geopolitieke overwegingen (grondstof schaarste). De standaarden op het gebied van milieu en arbeidsomstandigheden liggen in Nederland en de EU aanzienlijk hoger dan in veel andere landen daarbuiten. - Op conceptueel niveau zou er meer aandacht moeten zijn voor het feit dat elke materiaal- of productcyclus betekent dat er veelal contaminatie, weglekken van materiaal uit de cyclus en soms kwaliteitsinflatie optreedt. We zullen daarmee rekening moeten houden in normstellingen. Dit betekent ook dat er meer integraal gekeken moet worden naar de markt van reststromen uit sortering en recyclinginstallaties in relatie tot de circulaire bedrijfsmodellen voor recycling. Een te hoge eindverwerkingsprijs voor deze reststromen in Nederland, kan betekenen dat bepaalde recyclingrijke afvalstromen buiten Nederland laagwaardiger verwerkt gaan worden, waarbij de vrijkomende residustromen gestort worden. Dit is dus zowel vanuit circulair als vanuit economisch perspectief contraproductief!	Inspreker komt met nuances met betrekking tot recycling (o.a. logistiek en kwaliteit) Het eerste punt is te specifiek voor deze tekst. Leveringszekerheid (tweede punt) wordt genoemd in paragraaf 2. Deze worden in de tekst op verschillende plekken genoemd. De nuances onder het derde punt komen later aan bod, o.a. bij de uitgangspunten. Daar worden deze zaken meegenomen (o.a. uitgangspunt 5 'Ontwerp en produceer voor hoogwaardige recycling' en 11 'Houd vooraf al rekening met verwijdering van niet te recyclen stoffen). De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	2	nee	095	Inspreker verzoekt toe te lichten wat wordt verstaan onder 'waardeverlies'.	De inspreker vraagt naar uitleg van de term waardeverlies. Er is daarop in de tekst een verwijzing opgenomen naar het NPCE waar gesproken wordt over waardebehoud. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	2	nee	095	Inspreker geeft aan dat de eerste alinea kan komen te vervallen omdat dit teveel aandacht legt op recycling / hoogwaardige verwerking, terwijl het juist gaat om de vier strategieën voor circulair materiaalgebruik.	In een circulaire economie zijn inderdaad alle strategieën nodig. Recycling is echter als enige onmisbaar: zonder recycling geen circulaire economie. Dat is de reden dat recycling veel aandacht krijgt. De tekst is wel aangepast zodat duidelijker naar voren komt dat ook de andere strategieën nodig zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	2	nee	095	Inspreker verzoekt om in de tweede alinea expliciet te maken dat grondstoffenverbruik als proxy wordt gebruikt voor de doelen op klimaat, vervuiling, biodiversiteit en leveringszekerheid en dat er spanning kan zijn tussen deze doelen waardoor het soms maatwerk kan blijven.	Het doel is om binnen de planetaire grenzen te komen. De circulaire economie kan bijdragen aan het behalen van die doelen. In het CMP wordt dat inderdaad als uitgangspunt genomen: het CMP richt zich op grondstoffengebruik en afvalstoffenbeheer. Door deze framing "circulaire economie is een middel" is duidelijk dat de effectdoelen / planetaire grenzen daarboven liggen. De tekst is niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	2	nee	095	Inspreker raadt aan om het doel 'het maken van weloverwogen afwegingen' (einde paragraaf 2) meteen samen met het doel eerder in de tekst te noemen.	De inspreker raadt aan om het doel 'het maken van weloverwogen afwegingen' (einde paragraaf 2) meteen samen met het doel eerder in de tekst te noemen. Het hoofdstuk begint, weliswaar in andere woorden, met de beschrijving van dat doel. Daarom is de tekst niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	2	nee	123	Inspreker mist het in algemene zin de levensduuranalyse (Whole Life Cycle – Global Warming Potential, WLC-GWP), terwijl dat voor de producten in de bouw en infra één van de sturende elementen binnen Europa gaat worden met de vaststelling van de EPBD (focus Gebouwen) en CPR (Bouw en Infra). Het zou goed zijn hier een korte alinea aan te wijden. Landen als Denemarken en Frankrijk stimuleren hergebruik middels het op nul stellen van de milieu-impact van hergebruikte materialen.	Inspreker mist de levensduuranalyse. In paragraaf 2.2.4 ('Ontwerp en produceer voor optimalisatie levensduur' wordt er al stilgestaan bij de levensduur. Als de inspreker de levenscyclusanalyse bedoelt (LCA), dan geldt dat daar aan het eind van paragraaf 2 ('uitgangspunten en afwegingen in de keten') naar verwezen wordt. Tenslotte geldt dat in het hoofdstuk circulair materiaalgebruik geen ruimte opgenomen is voor sectorspecifieke uitbreiding. Dan zou de tekst te lang worden omdat naast de bouw en infra, ook ruimte zou moeten worden gegeven aan andere sectoren. Dit kan ook uit de inleiding herleid worden. De tekst is daarom niet op aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
24.	2	nee	126	Inspreker verwijst naar de zin "*we willen in een circulaire economie dat afval zo hoogwaardig mogelijk wordt gerecycled*" en stelt dat dit te veel is gericht op de achterkant van de keten. Suggestie: We willen in een circulaire economie dat grondstoffen zo efficiënt mogelijk benut worden, dat vraagt om een aanpak die gaat over alle aspecten van circulariteit: minder, beter, langer en opnieuw.	In een circulaire economie is recycling onmisbaar: zonder recycling geen circulaire economie. Hoewel andere strategieën heel belangrijk zijn, en grote effecten kunnen hebben, kan dat niet voor die andere strategieën gezegd worden. Dat is de reden dat recycling veel aandacht krijgt. De tekst is wel aangepast zodat duidelijker naar voren komt dat ook andere strategieën worden ingezet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	2	nee	131	Inspreker verwijst naar de zin "Het is belangrijk om te beseffen dat de functie van een product of bouwwerk ook bepalend is bij de materiaalkeuze. De materialen moeten het mogelijk maken dat de functie van het product kan worden uitgevoerd" en geeft aan dat dit een voorbeeld is waar het CMP nog traditioneel kijkt in plaats van creatief om circulariteit te bevorderen. Hier wordt in wezen gesteld dat, als een bepaalde functie alleen gerealiseerd kan worden met niet-duurzaam materiaalgebruik, dit acceptabel is. Vanuit circulair perspectief is het interessant om dit vraagstuk om te draaien; als een bepaalde functie alleen realiseerbaar is met niet-duurzaam materiaalgebruik dienen de functie-eisen herzien te worden. Misschien moeten we bijvoorbeeld accepteren dat gebouwen minder lang meegaan en inzetten op bijv. demontabelheid en repareerbaarheid.	Het vanuit de functie redeneren kan ook betekenen dat juist meer duurzame varianten in beeld komen. Op die manier is het ook bedoeld: niet als traditioneel maar als bevrijdend vanuit een traditionele blik. Niet: "de functie bepaalt dat iets met niet-duurzame materialen wordt gebouwd of in elkaar wordt gezet" (wat ook uit de uitgangspunten blijkt) maar "de functie is het vertrekpunt en van daaruit kan worden gekeken hoe die functie kan worden ingevuld met in acht neming van de uitgangspunten." Het hoofdstuk circulair materiaalgebruik geeft via de uitgangspunten later in de tekst aan dat al deze uitgangspunten gelden. Er wordt nergens gesteld dat het acceptabel is als de functie-eisen leiden tot niet-circulair. Het woordje bepalend is in de zin aangepast naar sturend. Verder is de tekst niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	2.1	nee	028	Inspreker reageert op het laatste punt over additieven: Dit voorbeeld is nu specifiek gemaakt voor kunststoffen, maar geldt voor een breder scala aan grondstoffen. Bovendien geldt ook hier dat kwaliteit van grondstoffen moet aansluiten bij de wensen van producenten die deze materialen kunnen toepassen. Suggestie om dit duidelijker te maken in de tekst. Taalkundig: recyclaat, dat.	De inspreker komt met drie punten. Het eerste punt gaat over het feit dat additieven niet alleen over kunststoffen gaan maar in algemeenheid gelden. De tekst is aangepast zodat het nu een algemeen karakter heeft en niet enkel over kunststoffen gaat. Aanvullend geeft de inspreker aan dat de kwaliteit van grondstoffen moet aansluiten bij de wensen van de producenten. Dat is een begrijpelijke opmerking. Toevoegen van additieven wordt juist vaak gedaan om aan de wensen van producenten te voldoen. Tegelijkertijd leveren die additieven soms juist weer problemen op bij recycling. Ze hebben meerwaarde, en juist ook niet. Omdat de nadruk in deze tekst ligt op het verbeteren van materiaalgebruik in de keten, en op recycling, wordt hier nu niet toegevoegd dat additieven voor de gebruiker juist meerwaarde bieden. Tenslotte komt de inschrijver nog met een taalkundige verbetering. Deze is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	2.1	nee	058	Inspreker sluit aan bij de tekst dat circulair materiaalgebruik in de keten kan worden verbeterd door te zorgen dat producenten geen additieven toevoegen aan kunststof. In de praktijk gebeurt dit wel. Inspreker vraagt naar de mogelijkheden om vanuit het CMP en op Europees niveau hier tegen op te treden.	Deze zienswijze gaat over de behoefte aan Europese regelgeving die het gebruik van additieven beperkt. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op Europese regels (en naleving daarvan) over het gebruik van additieven. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
28.	2.1	nee	064	Hoewel het belang van ketensamenwerking wordt benoemd, gaat deze paragraaf over circulair productontwerp. Circulair productontwerp houdt rekening met de mogelijkheden voor circulaire verwerking verder in de keten. Dit is echter nadrukkelijk niet hetzelfde als circulaire ketensamenwerking. Het is juist van belang niet alleen rekening te houden met het productontwerp, maar ook – samen met andere schakels - zorg te dragen voor bijv. faciliteiten voor reparatie en een logistiek systeem of retour. De uitspraak: "Een circulair materiaal of product betekent een circulaire keten op dit moment" is dan ook nadrukkelijk onjuist.	In de tekst wordt op verschillende plekken het belang uitgelegd van gezamenlijke verantwoordelijkheid en integrale samenwerking (bijvoorbeeld "In een circulaire economie heeft de keten een gezamenlijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de producten kunnen worden hergebruikt en het uiteindelijke afval gerecycled wordt. Met de keten doelen we hier op alle spelers die een rol spelen in de cyclus van het product –van ontwerpers, producenten, gebruikers, exporteurs tot afvalinzamelaars en recyclers-." En "Ketensamenwerking is noodzakelijk om een functionerend circulair systeem op te zetten. Dat systeem verbindt spelers in de hele productketen, waarbij men streeft naar waardebehoud en waarbij alle spelers ook voordeel hebben van de samenwerking."). Met de zin "Een circulair materiaal of product betekent een circulaire keten op dit moment" werd bedoeld dat iets pas circulair genoemd kan worden als dat circulaire systeem ook daadwerkelijk actualiteit is. De tekst is aangepast omdat dit tot verwarring leidde. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
29.	2.1	nee	095	Inspreker wijst naar opsomming over het verbeteren van circulair materiaalgebruik in de keten en stelt voor om het 'manieren voor het gezamenlijk creëren en waarborgen van robuuste herstelprocedures (zoals inzameling, ver- en bewerking van opnieuw in te zetten materiaal e.d.)' te noemen.	Het meedenken over formuleringen wordt op prijs gesteld. De voorgestelde zin wordt echter niet overgenomen omdat herstel enkel ziet op zaken die kapot zijn en niet op alles rondom levensduurverlening van producten, onderdelen en materialen, en circulair materiaalgebruik in den brede. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
30.	2.1	nee	123	Inspreker adviseert om na alinea 1 een bullet toe te voegen om de rol van de opdrachtgever te benadrukken. Als de opdrachtgever het niet uitvraagt, kan hergebruik snel vergeten worden waardoor de markt voor hergebruikte producten niet voldoende ontstaat.	Inspreker komt met de suggestie om 'opdrachtgever' toe te voegen aan het overzicht van ketenactoren. Dat is een goede suggestie die is overgenomen in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
31.	2.1	nee	126	Inspreker geeft aan dat een circulair systeem op grote schaal meer steun van wet- en regelgevende instanties kan gebruiken om ketensamenwerkingen te versnellen, maar deze visie ontbreekt in het CMP. Het ministerie en Rijkswaterstaat nemen te weinig regie richting circulaire doelstellingen.	Deze zienswijze gaat over de behoefte aan meer steun van wet- en regelgevende instanties. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
32.	2.2 (tabel)	nee	007	Inspreker vraag waarom in tabel 1 niet als algemeen uitgangspunt is opgenomen dat wordt beoordeeld wat de besparing is op het gebruik van primaire grondstoffen en energie?	De inspreker doet een suggestie om in de tabel met de uitgangspunten een uitgangspunt toe te voegen dat betrekking heeft op de besparing van grondstoffen en energie. De uitgangspunten zijn redenerend vanuit het toekomstdoel -een circulaire

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					economie- opgeschreven. Het voorgestelde uitgangspunt redeneert vanuit het hier en nu. Het is daarmee geen uitgangspunt voor de CE, maar een indicator voor de route naar de CE. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	2.2	nee	028	Inspreker reageert op p5 "Ontwerp en produceer met (duurzaam geproduceerde) hernieuwbare grondstoffen of met secundaire grondstoffen". Toevoegen: onder de voorwaarde dat de milieueffecten hierdoor lager liggen dan bij gebruik van primaire abiotische grondstoffen	De tekst beschrijft de uitgangspunten van een circulaire economie. Gebruik van primaire abiotische grondstoffen is niet circulair want die grondstoffen zijn eindig. Daarom kan dit niet toegevoegd worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	2.2	nee	064	Deze paragraaf stelt uitgangspunten te bieden voor circulair materiaalgebruik. In feite biedt het uitgangspunten voor circulair productontwerp. Het samenvoegen van uitgangspunten voor circulair productontwerp, productie en inkoop en consumentengedrag werkt niet. Deze dienen uit elkaar gehaald te worden. Er zijn diverse handreikingen die meer heldere kaders bieden [*red. inspreker noemt geen voorbeelden*]. De uitgangspunten zijn onvolledig en bieden daardoor geen houvast voor bijv. bevoegde gezagen om te sturen om circulair materiaalgebruik. Zo staat nergens benoemd welke verantwoordelijkheden bedrijven hebben over de impact van materiaalgebruik in de keten en hoe zij daar invloed op kunnen, dan wel moeten, uitoefenen. Zo staat er niets genoemd over de verantwoordelijkheid bij inkoop en de mogelijkheden om eisen te stellen richting leveranciers, dan wel hierover het gesprek aan te gaan met leveranciers. Ook staat er niets genoemd over UPV.	Het wordt betreurd dat de inspreker van mening is dat het samenvoegen van de uitgangspunten 'niet werkt' en dat men het geheel onvolledig acht en dat het geen houvast biedt. Inspreker geeft aan vooral de uitwerking te missen die specifieke actoren wijst op verantwoordelijkheden, vastgelegd in wettelijke kaders. Het meer specifieker en concreter maken van dit hoofdstuk is een goede suggestie die wordt meegenomen voor de actualisatie van het CMP. In de tekst is wel de link naar Safe and Sustainable by Design opgenomen, wat ontwerpers en producenten meer houvast kan geven. Andere verwijzingen zijn niet opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
35.	2.2	nee	123	In algemene zin zou het goed zijn om ook de rol van financiers te benoemen.	De inspreker geeft aan dat het goed zou zijn om de rol van financiers in de tekst te benoemen. Deze suggestie is toegevoegd aan de tekst onder 2.1. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
36.	2.2	nee	095	Inspreker stelt voor om de uitgangspunten in tabel 1 concreter te maken door indicatoren toe te voegen.	Doel van dit hoofdstuk is om kort inzichtelijk te maken wat belangrijke uitgangspunten zijn voor de circulaire economie. Uitbreiding met indicatoren zou het hoofdstuk erg lijvig maken. Ook is het doel van het hoofdstuk dat mensen zelf aangezet worden tot nadenken. Het aanreiken van indicatoren neemt die eigen verantwoordelijkheid voor een deel weg, geeft de indruk dat kan worden vertrouwd op technische indicatoren (die weer gaan leiden tot discussies) en doet geen recht aan de grote diversiteit aan situaties. Daarom is in dit hoofdstuk van het CMP bewust gekozen voor dit detailniveau. De tekst is daarom ook niet uitgebreid met indicatoren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
37.	2.2	nee	095	Inspreker stelt voor om in tabel 1, eerste rij, 'nvt' te vervangen door a.v.t (altijd van toepassing).	De tekst is aangepast. N.v.t. is vervangen door 'voorkomt een productketen'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
38.	2.2.1	nee	095	Inspreker verwijst naar de zin "*Concreet kan het dan gaan over het minder snel vervangen van je huidige telefoon, gebruik te maken van een leenauto of bijvoorbeeld het delen van gereedschap met de buurt*" en stelt dat dit eigenlijk over de gebruiksfase en langer gebruik gaat. Overweeg dit elders te plaatsen.	De inspreker komt met een terechte -en scherpe- zienswijze. De tekst is aangepast met andere voorbeelden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
39.	2.2.2	nee	028	Inspreker reageert op p.6 "Hoe minder grondstoffenconsumptie, hoe minder omvangrijk ook de opgave voor kwalitatief goede recycling. Dit gaat dus om het beperken van materiaalgebruik in het productontwerp." Dit gaat volgens inspreker niet altijd op. Gebruik van composieten kan zorgen voor een lager gewicht, maar draagt niet automatisch bij aan kwalitatief goede recycling. Ook is uit deze omschrijving niet duidelijk hoe je moet omgaan met producten met een lagere grondstoffenconsumptie die in gebruik bijvoorbeeld leiden tot een hoger energiegebruik in de gebruiks- en/of afvalfase.	Inspreker komt met terechte nuances. Die worden in de beschrijvingen van andere uitgangspunten en bij 'vragen en afwegingen' ook aan bod. Om in deze paragraaf duidelijk te maken dat die nuances er zijn, is de tekst een beetje aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
40.	2.2.2	nee	095	Inspreker verzoekt de titel van de paragraaf aan te passen naar 'Ontwerp en produceer met minder materiaal en zonder schadelijke stoffen'.	De tekst is niet aangepast omdat het gebruiken van geen zorgstoffen al als apart uitgangspunt behandeld wordt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
41.	2.2.3	nee	028	Inspreker reageert op p.7 beginnend met "Denk bijvoorbeeld aan hout". Verbranding leidt niet automatisch tot opneembare CO2 voor bomen indien deze wordt afgevangen of omgezet in nieuwe producten. Het gaat niet enkel om het aantal bomen dat wordt gekapt en dat weer aangroeit, maar om de totale CO2-vastlegging en mogelijke emissie in de gehele gebruiks- en afvalcyclus.	Voor het beschrijven van de biotische hernieuwbare koolstofcyclus is in de tekst gekozen voor een versimpelde variant. Daarbij is geen rekening gehouden met afvangen van CO2 ten behoeven van productie van nieuwe producten. Ten eerste omdat het een niche productietechnologie is die nog erg in ontwikkeling is. Ten tweede omdat het produceren van producten van afgevangen CO2 uit het verbranden van biomassa als een vorm van recycling gezien kan worden waardoor de biotische CO2 langer in de gebruiksketen blijft. Het is dus een tussenstap in de biotische cyclus die theoretisch gelijk staat aan andere strategieën die de levensduur van biobased materialen verlengen. Deze levensduurverlengende strategieën hebben geen invloed op de uitleg van de biologische koolstofcyclus. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
42.	2.2.3	nee	028	Inspreker citeert p.7 "Op dit moment is er concurrentie tussen de inzet van hernieuwbare grondstoffen in materialen en als energiedragers." En geeft aan dat deze concurrentie er hoogstwaarschijnlijk nog lang zal zijn.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
43.	2.2.3	nee	028	Over de laatste zin op pagina 7 “Ook mag er geen concurrentie ontstaan met voedselproductie” Vraagt inspreker hier een referentie toe te voegen naar de eiwittransitie en de mogelijkheid dat een verandering van onze eetpatronen kan leiden tot een verbeterde beschikbaarheid voor andere toepassingen. Anders zou wellicht de indruk gewekt kunnen worden dat ook het huidige areaal voor voedselproductie een vaststaand gegeven is.	De tekst is in algemeenheid bedoeld. De tekst is niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
44.	2.2.3?	nee	062	Zorg dat het CMP ook de toekomstige inzet van biogrondstoffen in materiaalproductie borgt. • In de ontwerpfase wordt gehecht aan het belang biobased grondstoffen. Dat past ook in het streven naar een circulaire en biobased economie. • Een ambitie van het kabinet is om meer hernieuwbare grondstoffen en secundaire grondstoffen in te zetten om zo het gebruik van primaire abiotische grondstoffen te verminderen. • Voorts wordt gesteld dat de toepassing in materiaal hoogwaardiger is dan andere toepassingen in bijv. brandstof, energie en warmte en dat die toepassing in het beleid zal worden gestimuleerd. • Om ook in de toekomst te kunnen zorgen dat biobased grondstoffen kunnen worden ingezet is het noodzakelijk dat het CMP ruimte voorziet voor de inzet van biogrondstoffen in materiaalproductie.	De zienswijze motiveert het belang van meer inzet op toepassing van biogrondstoffen. Het CMP heeft hierin echter alleen een beschrijvende rol en heeft hier verder geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
45.	2.2.3	nee	095	Inspreker geeft aan dat het moet gaan over *duurzaam* geproduceerde biogrondstoffen anders is er wel sprake van een cyclus maar is het geen voorbeeld voor circulariteit.	Inspreker komt met een goede opmerking. De tekst is aangepast waardoor duidelijk wordt dat duurzame productie een voorwaarde is voor circulariteit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
46.	2.2.3	nee	123	Inspreker citeert: “*Ook mag er geen concurrentie ontstaan met voedselproductie, dus het gebruik van (land voor) voedselgewassen voor productie van biobased materialen moet voorkomen worden*.” En stelt voor dit te vervangen door “*Om te voorkomen dat oneigenlijke concurrentie ontstaan met voedselproductie zal het gebruik van (land voor) voedselgewassen en voor productie van biobased materialen in samenhang beschouwd moeten worden, waarbij onderlinge afhankelijk inclusief biodiversiteit op basis van meerjarige levensduuranalysed geoptimaliseerd kunnen worden.*”	De inspreker komt met een goede suggestie. De tekst is op basis hiervan aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
47.	2.2.3	nee	095	Inspreker verwijst naar de zin dat landgebruik voor voedselproductie voor de mens niet in gedrang moet komen met landgebruik voor productie van materialen en verzoekt op te nemen dat productie van materialen wel een alternatief verdienmodel voor boeren kan zijn (om stikstof emissies te verlagen).	Dit is een goede suggestie. Op basis hiervan is de tekst uitgebreid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
48.	2.2.3	nee	095	Inspreker verzoekt het kopje ‘recycling’ te wijzigen in ‘inzet secundaire materialen’.	Dit is een goede suggestie die is overgenomen in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
49.	2.2.3	nee	096	Inspreker geeft aan dat in deze paragraaf wordt gesproken over CO2 die vrijkomt bij verbranding van hout en weer wordt opgenomen door levende bomen. Inspreker verzoekt om te benadrukken dat langcyclische biobased producten (zoals houten gebouwstructuren) gedurende lange tijd CO2 uit de atmosfeer vastleggen, waarmee klimaatverandering wordt beperkt. Inspreker verzoekt om in te zetten op langcyclische biobased producten waarin langdurig CO2 wordt vastgelegd.	Inspreker beargumenteert het voordeel van (langcyclische) biobased producten omdat deze CO2 uit de atmosfeer binden in producten. De tekst is uitgebreid zodat dit voordeel van (langcyclische) biobased producten wordt toegelicht. Ten aanzien van het verzoek van de inspreker om in te zetten op langcyclische biobased producten geldt dat het CMP hierin alleen een beschrijvende rol en hier verder geen invloed op heeft. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
50.	2.2.3	nee	131	Inspraak geeft aan dat als enige belangrijke voorwaarde voor houtgebruik genoemd staat dat dit niet moet leiden tot ontbossing en geeft aan dat er meer belangrijke voorwaarden zijn zoals bijvoorbeeld de effecten op biodiversiteit. Inspreker geeft aan dat het behulpzaam kan zijn om te verwijzen naar keurmerken voor duurzaam bos-/boombeheer zoals FSC en PEFC. Door voor te schrijven dat alleen hout met deze (of vergelijkbare) keurmerken gebruikt mag worden, wordt zeker gesteld dat het gebruikte hout geen onnodige milieuschade toebrengt.	Inspreker geeft aan dat als enige belangrijke voorwaarde voor houtgebruik in de tekst gesproken wordt over het voorkomen van ontbossing. Uiteraard is dat niet de enige voorwaarde voor duurzaam geproduceerde hernieuwbare grondstoffen, zoals eerder in de tekst ook wordt benadrukt. De tekst is wel wat aangepast zodat dat duidelijker naar voren komt. Verder wordt de inspreker verwezen naar het ketenplan Hout, waar specifiek voor hout -en niet generiek voor biogrondstoffen- wordt stilgestaan bij de duurzaamheidskaders. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
51.	2.2.3	nee	131	Inspreker mist onder de sub-kop recycling het ontwerpen met secundaire grondstoffen als uitgangspunt en stelt voor om de volgende zin toe te voegen: “Door zich goed te informeren over de eigenschappen van verschillende secundaire grondstoffen kan een ontwerper hier rekening mee houden in het productontwerp. Dit voorkomt dat na ontwerp blijkt dat productie alleen mogelijk is met primaire grondstoffen.”	De tekst onder de subkop recycling (nu ‘secundaire grondstoffen’) was inderdaad erg summier. De inspreker constateert terecht dat deze uitgebreid kan worden. Dat is dan ook gedaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
52.	2.2.3	nee	139	Inspreker verwijst naar de tekst onder de kop ‘Recycling’ en verzoekt de termen en beschrijving van up- en downcycling toe te voegen.	De tekst onder de subkop recycling (nu ‘secundaire grondstoffen’) was erg summier en deze is nu uitgebreid. Up- en downcycling zijn geen definities die in het CMP gebruikt worden. Deze termen zijn daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
53.	2.2.3	nee	152	Inspreker geeft aan dat het uitgangspunt om te ontwerpen en produceren met secundaire grondstoffen juist is, maar dat een beleidsinstrument of anderszins regelgeving die dit daadwerkelijk moet gaan stimuleren ontbreekt. Door een analyse te maken waaruit duidelijk wordt waarom producenten te vaak kiezen voor primaire grondstoffen in plaats van secundaire, kan in kaart worden gebracht hoe deze situatie kan worden doorbroken. Duidelijk is dat producenten zich veelal laten leiden door de prijs en concurrentie met andere marktspelers. Inspreker geeft aan dat het CMP maatregelen voor zou moeten schrijven die producenten stimuleren daadwerkelijk secundaire grondstoffen in te zetten. Te denken valt dan aan een verplicht aandeel	Deze zienswijze gaat over het stimuleren van toepassen van meer hernieuwbare of secundaire grondstoffen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				secundaire grondstoffen, fiscale stimulansen, et cetera. Alleen door beleid in te voeren dat voor alle spelers geldt, ontstaat een level playing field.	
54.	2.2.4	nee	095	Inspreker verzoekt ‘remontabel’ te gebruiken in plaats van ‘demontabel’.	Remontabel is een term die verder in het CMP niet gebruikt wordt. Hoewel mooi gevonden is ervoor gekozen deze term niet over te nemen. De tekst is wel aangepast zodat duidelijk wordt dat het niet alleen gaat over uit elkaar halen, maar ook weer in elkaar zetten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
55.	2.2.4	nee	139	Inspreker geeft aan dat het ontwerpen voor een lange technische levensduur vaak effectiever is als het wordt gecombineerd met een ander 'eigenaarsmodel', bijv. PaaS (product-as-a-service). Hierdoor komt de focus, ook financieel, te liggen op 'product-life-time value' in plaats van 'customer-life-time-value'. In sommige gevallen is het wel beter om een product voor het einde van de technische levensduur te vervangen. Dit dient beoordeeld te worden op basis van een life-cycle-assessment.	Inspreker geeft aan dat het ontwerpen voor een lange technische levensduur vaak effectiever is als het wordt gecombineerd met een ander 'eigenaarsmodel', bijv. PaaS (product-as-a-service). In alle gevallen, bij welk aangeboden verdienmodel ook, blijft het belangrijk om te sturen op de circulaire principes. Het financiële model is van secundair belang. Daarom wordt de tekst hiermee niet uitgebreid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
56.	2.2.5	nee	007, 024	Inspreker geeft aan dat wat hier staat (dat biobased producten bio-afbreekbaar zijn) niet per definitie zo.is. Sommige zijn dat wel, anderen zijn dat niet, of slechts onder zeer specifieke omstandigheden. Inspreker 007 vind het wenselijk dat in deze paragraaf ook vermeld wordt dat wanneer bepaalde bio-afbreekbare stoffen in een mechanisch recyclingproces belanden, deze mogelijk het proces verstoren of de kwaliteit van recyclaat kunnen aantasten. De achtergrond van deze zienswijze is mede gelegen in de diversiteit aan stromen en onze zorgen over een ‘wildgroei’ van het aantal bio-stromen en het gebruik van additieven.	Het gaat hier over de biologische en de technische cyclus. In de biologische cyclus hebben alleen biogebaseerde grondstoffen een plek die ook biologisch afbreken. Een biogebaseerde grondstof die niet biologisch afbreekt heeft geen plek in de biologische cyclus. Deze grondstof is technisch gemanipuleerd en omdat hij niet meer biologisch afbreekt, hoort hij nu in de technische cyclus. Dit wordt ook zo beschreven in de huidige tekst. De tekst is daarom niet aangepast. In een circulaire economie zijn de grondstoffen ofwel biobased, ofwel secundair. Dat zal gevolgen gaan hebben voor de recycling. Het is nu al belangrijk in die transitie goede gesprekken te voeren tussen producenten en verwerkers van afval, en dat zal ook zo blijven. De tekst wordt hier verder niet op aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
57.	2.2.5	nee	028	Inspreker citeert “Zo heeft in een circulaire economie het verminderen, hergebruiken en recyclen prioriteit boven composteren van kunststofafval.” En reageert: Hier wordt specifiek verwezen naar kunststoffen, maar deze bewering dient veralgemeniseerd te worden voor biotische materialen.	De tekst is aangepast zodat duidelijk is dat dit niet alleen voor kunststoffen geldt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
58.	2.2.5	nee	037	Inspreker vindt de tekst incompleet. Om een schone circulaire economie te krijgen dienen biologisch afbreekbare producten voorzien te worden van de juist wegwerpwijzer. Nu is de praktijk dat er veelal ‘composteerbaar’ of ‘biologisch afbreekbaar’ op de producten wordt vermeld waardoor consumenten geneigd zijn deze producten bij het gft-afval of zelfs in de natuur te deponeren. In de gft wel/niet-lijst van Milieucentraal is duidelijk opgenomen welke biologische afbreekbare producten wel en niet bij het gft-afval mogen worden afgedankt. In het CMP zou moeten worden opgenomen dat het ongewenst is als producenten op producten die op de niet-kant van de gft wel/niet-lijst staan toch vermelden dat een product biologisch afbreekbaar of composteerbaar is.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst aangepast waardoor duidelijker wordt dat composteren van bioplastics als niet circulair wordt gezien omdat dit naast CO_2 en water nagenoeg geen grondstoffen oplevert. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
59.	2.2.5	nee	037	Inspreker is blij dat dat biologisch afbreekbaar plastic alleen in zeer specifieke gevallen een milieuvoordeel oplevert. Omdat veel producenten toch biologisch afbreekbare plastic producten op de markt brengen waarop staat dat ze composteerbaar of biologisch afbreekbaar zijn raken consumenten verward en danken ze het soms af bij het gft-afval. Inspreker gaar in op een aantal aspecten van de EN13432-norm die en adviseert om in het CMP te vermelden dat de EN13432-norm niet aansluit bij de gewenste Nederlandse circulaire economie.	De inspreker wijst op de EN13432 norm over composteerbaarheid van bioplastics, maar dat dat in de praktijk bij compostering niet goed gaat. Deze achtergrond is voor deze paragraaf echter te specifiek. In algemeen zin wordt in de tekst gewezen op de integraliteit tussen producenten, gebruikers en verwerkers en dat wordt hier als voldoende geacht. Daarom is de tekst niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
60.	2.2.5	nee	095	Inspreker vraagt zich af wat wordt bedoeld met ‘dit geldt voor klein en groot’.	Deze tekst is niet teruggevonden. De zienswijze kan daarom niet verwerkt worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
61.	2.2.5	nee	095	Inspreker vraagt zich af welke additieven of zorgstoffen worden toegepast en of mens of milieu hieraan wordt blootgesteld in de levenscyclus.	Omdat additieven hier in algemene zin genoemd worden, kan niet specifiek gemaakt worden welke additieven het betreft en wat de blootstelling daaraan is. Omdat het woord ‘additieven’ de indruk kan wekken dat het om chemicaliën gaat, bijvoorbeeld toegevoegd aan een kunststofmix, is het woord vervangen door ‘toevoegingen’. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
62.	2.2.5	nee	095	Inspreker verwijst naar de tekst “*Hoewel iets van biotische oorsprong … nieuwe grondstoffen uitspaart*” en geeft aan dit een zeer heldere toelichting te vinden die eerder in het stuk kan worden opgenomen.	Dank voor het compliment. Er is gekeken of de passage eerder in de paragraaf geplaatst kon worden maar dit verstoorde de lijn van het verhaal dusdanig dat hier vanaf is gezien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
63.	2.2.5	nee	095	Inspreker geeft aan dat het belangrijk is een aantal kanttekeningen te geven bij bioafbreekbare kunststoffen. Afbreken kan (te) lang duren. Ook zijn de juiste omstandigheden nodig om volledig af te kunnen breken. Plastics volledig biologisch afbreekbaar dankzij nanotechnologie | RIVM	De ontwikkelde techniek beschreven achter de hyperlink is een mooie innovatie om plasticvervuiling op te lossen. Het biologisch afbreken blijft vanuit de R-strategieën in de basis echter minder waardevol dan recyclen omdat de koolstofketens verloren gaan. De techniek verandert niet hetgeen dat nu in het hoofdstuk beschreven wordt. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
64.	2.2.5	nee	131	Inspreker mist in deze paragraaf aandacht voor sortering en geeft aan dat er voorbeelden zijn van producten of materialen die technisch recyclebaar zijn, maar in de praktijk niet gerecycled worden omdat het niet mogelijk is ze uit te sorteren. Door inzichten over sorteerbaarheid te delen met ontwerpers en producenten kunnen snel makkelijke verbeteringen doorgevoerd worden. Verder kan bij de voorbeelden waarin bioafbreekbare materialen wel voordelen hebben ook verwezen worden naar producten die het vaakst (of vrijwel uitsluitend) als zwerfafval in het milieu belanden. Denk bijvoorbeeld aan fastfood verpakkingen die vaak vanuit auto's in de wegberm belanden.	Dat sortering niet aansluit bij de producten laat zien dat er geen integraal systeemontwerp is, waarbij ook oog is voor de fase na gebruik. In de paragraaf wordt precies het belang daarvan benadrukt. Wel is aan de tekst toegevoegd dat recycling niet alleen om technisch maar ook praktisch moet kunnen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
65.	2.2.5	nee	139	Inspreker verzoekt een tussenkop boven de laatste twee alinea's te plaatsen dat het specifiek over 'kunststoffen' gaat. Bij gft/swil is het namelijk wel degelijk waardevoller om te composteren.	De tekst is generiek bedoeld en de tekst is aangepast om dat te verduidelijken. Een tussenkop dat het gaat om kunststoffen is daarom niet toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
66.	2.2.6	nee	095	Inspreker geeft aan dat bij standaardisatie ook het kiezen van één type materiaal voor een bepaalde toepassing hoort.	Inspreker geeft aan dat bij standaardisatie ook het kiezen van één type materiaal voor een bepaalde toepassing hoort. Dat is een goede aanvulling en de tekst is hier daarom op aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
67.	2.2.6	nee	139	Inspreker geeft aan dat standaardisatie toegepast kan worden binnen één bedrijf maar bij voorkeur gebeurt dit binnen een sector of zelfs sector overstijgend.	Dat standaardisatie ook sectoroverstijgend toegepast kan worden is toegevoegd aan de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
68.	2.2.8	nee	029	Inspreker geeft aan dat de 2e zin van de alinea op pagina 9 te lang is.	Inspreker geeft aan dat de 2e zin van de alinea op pagina 9 te lang is. Daar heeft de inspreker gelijk in. Waarschijnlijk is er iets niet goed gegaan in de opmaak. De opmaak is aangepast zodat de tekst nu beter leesbaar is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
69.	2.2.8	nee	029	Inspreker geeft aan dat de laatste 2 zinnen van de 3e alinea elkaar tegen lijken te spreken.	Inspreker geeft aan dat de laatste 2 zinnen van de 3e alinea elkaar tegen lijken te spreken. Deze zinnen zijn aangepast om die verwarring weg te halen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
70.	2.2.8	nee	037	Inspreker is enthousiast over de oproep om in productontwerpen geen ZZS toe te passen	Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
71.	2.2.8	nee	096	Inspreker geeft aan dat de voordelen van het gebruik van ZZS worden benoemd. Inspreker ziet liever dat er gefocussed wordt op de risico's van ZZS.	De tekst is aangepast waardoor duidelijker naar voren komt dat zorgstoffen door bepaalde eigenschappen schadelijk kunnen zijn voor het milieu en de volksgezondheid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
72.	2.2.9	nee	029	Inspreker verzoekt een ander woord voor afdanken te gebruiken, dit is nog teveel in lijn met een lineaire economie.	Dit is een goede suggestie. Het woord afgedankt is vervangen door een beter alternatief. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
73.	2.2.10	nee	095	Inspreker geeft aan dat het ook gaat om verlenging van de gebruiksfase en de inzet van onderdelen of het materiaal voor een andere functie of als onderdeel in een refurbished product.	De tekst is aangepast zodat duidelijker is dat het gaat om levensduurverlenging van product of grondstof, bij de eerste of navolgende gebruikers. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
74.	2.2.11	nee	028	Over "Goed afvalbeheer is daarmee zelfs essentieel voor een circulaire economie: het onttrekken van de onwenselijke stromen tijdens recycling leidt tot hogere kwaliteit recyclaat." Merkt inspreker op Goed afvalbeheer is ook belangrijk voor recycling en hergebruik en niet enkel voor de residustromen.	De inspreker geeft aan dat de term afvalbeheer meer omvat dan enkel verwijderingingshandelingen. Dat laatste wordt wel bedoeld in deze paragraaf. Daarom is de tekst van de paragraaf, en ook de titel van het uitgangspunt, aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
75.	2.2.11	nee	126	Inspreker stelt voor het woord 'afvalbeheer' te vervangen door 'afdanken', 'einde levensduur', of iets soortgelijks. We werken toe naar een economie waarin producten wel worden afgedankt/einde van hun levensduur bereiken, maar er vanwege hergebruik geen afval ontstaat.	De inspreker wijst op het gebruik van de term afvalbeheer is, die meer omvat dan enkel verwijderingingshandelingen. Dat laatste wordt wel bedoeld in deze paragraaf. Daarom is de titel van de paragraaf, en ook de titel van het uitgangspunt, aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
76.	2.3	nee	029	Inspreker geeft aan dat er in deze paragraaf vaak wordt verwezen naar 'een studie', of 'het blijkt dat'. Inspreker geeft daarover het volgende aan; het is goed om te verwijzen naar methoden die hierbij kunnen helpen (LCA?).	Het gebruik van het woord studie in de voorbeelden is puur als toelichting gebruikt. De mLCA methodiek wordt in het hoofdstuk geregeld genoemd. Toch is bij eén voorbeeld LCA toegevoegd ('LCA-studie'). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Circulair materiaalgebruik					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
77.	2.3	nee	126	Inspreker vindt het mooi dat de voorbeelden worden genoemd en verzoekt een soort leidraad op te nemen om deze vragen/afwegingen af te pellen. Zet hierbij over de gehele keten plussen en minnen tegen elkaar af om tot een goede afweging te komen.	Een leidraad kan inderdaad meer houvast kan bieden bij de vragen en afwegingen. Dit past niet meer in het proces van de totstandkoming van deze versie van het CMP, maar zal meegenomen worden om te bespreken voor de eerste actualisatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
78.	2.3.1	nee	123	Inspreker citeert: "*Het kan voorkomen dat additieven leiden tot minder primair materiaalgebruik of tot levensduurverlening, maar recycling hinderen*." En stelt voor hier het volgende aan toe te voegen: "*Een (multi-cyli) levensduuranalyse waarbij de belangen van verschillende stakeholders en de verschillende criteria worden meegewogen kan hier een oplossing bieden (herbruikbaarheid, CO2 impact, kosten , biodiversiteit, etc.)*."	In het kader met het beschreven voorbeeld onder de passage waarop wordt ingesproken staat deze aanpak in algemene zin beschreven ("Na dit inzicht zijn door de aannemer, in overleg met de architect en de recycler oplossingen bedacht."). En paragraaf 2.1. ('Ketenverantwoordelijkheid en -samenwerking') gaat precies hier over. Daarom is de tekst hier verder niet op aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
79.	3	nee	026	Hier staat dat dit document informatief van aard is en niet kaderstellend voor vergunningverleners en toezichthouders. Inspreker wil dat wordt opgenomen op welke wijze te borgen valt dat deze informatie bij de partijen (producenten, opdrachtgevers, ontwerpers, aannemers) komt die hier invloed op uit kunnen oefenen. Het CMP zou hier ook verder moeten gaan dan alleen de kaders voorschrijven voor vergunningverleners en toezichthouders.	Deze zienswijze gaat over de vraag op welke wijze te borgen valt dat deze informatie bij de partijen (producenten, opdrachtgevers, ontwerpers, aannemers) terecht komt die hier invloed op uit kunnen uitoefenen. Het CMP heeft hierin echter alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de borging bij de genoemde partijen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.7 Onderdeel Overzicht wetgeving

Zienswijzen op onderdeel Overzicht wetgeving					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	055, 064	Inspreker vindt dat de onderlinge samenhang tussen het CMP, wetgeving en ander beleid onvoldoende inzichtelijk wordt gemaakt. De raakvlakken worden benoemd, maar er wordt onvoldoende aandacht gegeven aan de dwarsverbanden en het mechanisme dat daaraan ten grondslag ligt.	De zienswijze van de inspreker is vrij algemeen geformuleerd. Om te zorgen dat het CMP aansluit bij de behoeften van de gebruikers betrekt het ministerie de medeoverheden. Hierbij kunnen concretere wensen om dit overzicht te verbeteren zeker besproken worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	064	Inspreker meldt dat voor bedrijven het geheel aan wetgeving te complex is om te doorgronden. Bedrijven willen duidelijkheid over de vraag hoe ze kunnen voldoen aan, en of ze voldoen aan wet- en regelgeving. Inspreker suggereert aan het CMP een compact overzicht toe te voegen van normen en wetgeving, met name over de einde-afvalstatus.	Voor dit hoofdstuk is het doel om bedrijven en overheden een introductie te geven in hoe wetgeving werkt en een overzicht te geven welke wetgeving door de keten heen relevant is voor circulaire economie. Bij het beoordelen van de afvalstatus is inderdaad wetgeving waaraan moet worden voldaan belangrijk. Daarvoor worden in de algemene Handreiking afvalstof of niet-afvalstof en bijvoorbeeld in de Handreiking over afgedankte elektr(on)ische apparatuur (AEEA) verdere informatie gegeven om dit te kunnen beoordelen. De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst.
3.	algemeen	nee	084	De beschrijving van de juridische kaders (Omgevingswet, UPV, SUP, etc.) is nuttig, maar blijft hoofdzakelijk informatief en biedt weinig concreet perspectief op hoe de overheid belemmeringen voor circulaire initiatieven wegneemt.	Inspreker benoemt een belangrijk punt voor de transitie naar een circulaire economie. Het CMP is daar echter niet voor bedoeld. Het doel van dit onderwerp in het CMP is om bedrijven en overheden een introductie te geven in hoe wetgeving werkt en een overzicht te geven welke wetgeving door de keten heen relevant is voor circulaire economie. Waar Nederland op inzet op Europees en nationaal niveau en in samenwerking met de medeoverheden wordt geschetst in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	131	Inspreker geeft aan dat het feit dat sociale aspecten buiten beschouwing worden gelaten, behalve bij de import van grondstoffen uit het buitenland, opvallend is. Een circulaire economie vraagt ook diverse ontwikkelingen op het sociaal domein, de een kan niet zonder de ander. Voor veel circulaire innovaties is immers arbeid en ambacht nodig; veel circulaire strategieën vergen meer arbeid om minder grondstoffen te verbruiken. Hoewel het begrijpelijk is dat er keuzes gemaakt moeten worden, zou het goed zijn om hier tenminste te verwijzen naar de relevante wetgeving t.a.v. arbeidsomstandigheden en andere relevante sociale thema's.	Sociale aspecten zijn inderdaad belangrijk zoals inspreker aangeeft. In het Nationaal Programma Circulaire Economie zijn vier maatschappelijke opgaven gerelateerd aan leveringszekerheid en milieu centraal gezet. In het CMP ligt daar ook de focus op. In de afbakening van dit hoofdstuk is daar ook bij aangesloten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	3.3.2	nee	028	"Het gaat …. Ecodesign richtlijn (….) die in 2024 vervangen wordt door de Ecodesign verordening voor duurzame producten (…)." Deze verordening is op 18 juli 2024 in werking getreden. De onderaan pag 17 genoemde Verordening voor verpakkingen en verpakkingsafval is op 22 januari 2025 gepubliceerd in de EU official journal en zal vanaf 12 Augustus 2026 van toepassing worden.	De inspreker geeft hier de laatste stand van zaken van de wetgeving. Dit is aangepast in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
6.	3.3.2	nee	084	In paragraaf 3.3.2 van het CMP wordt verwezen naar Ecodesign-wetgeving (ESPR). Inspreker heeft een aantal vragen: • Verbod op vernietiging van onverkochte kleding en schoeisel (ESPR): hoe wordt dit gehandhaafd, en wat als producten niet als afval maar als product naar andere landen gaan? • Productveiligheid: hoe voorkomen we dat producten van lage kwaliteit (via webwinkels) alsnog de Europese markt overspoelen en vroegtijdig afval worden? • Kritieke grondstoffen: de EU stelt criteria op voor recyclingcapaciteit (vanaf 2027). Hoe wordt dit in het CMP verankerd? • Reparateursregister (Richtlijn (EU) 2024/1799): hoe voorkomen we dat reparatie duurder of omslachtiger is dan nieuwkoop?	Deze zienswijze zijn nadere vragen over de in het CMP genoemde wetgeving. Vragen over wetgeving kunnen gesteld worden aan de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP of aan de betreffende toezichthouder. Hieronder gaan we kort in op de vragen: • De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) zal op het verbod op vernietiging toezien, net als op de Ecodesign eisen. Hoe toezicht en handhaving zal worden ingericht is de verantwoordelijkheid van de ILT. • Op productveiligheid van producten die Nederland binnen komen wordt toegezien door de NVWA en de douane, hierbij is ook aandacht voor e-commerce. Ook in de e-commerce strategie van de Europese Commissie is aandacht hiervoor. • Het is nog niet mogelijk om aan te geven hoe de criteria voor recyclingcapaciteit voor kritieke grondstoffen wordt vastgelegd. Als deze worden vastgelegd in een Europese Verordening, dan zijn de criteria direct geldend en is verankering in het CMP niet nodig. In het CMP zal de wetgeving dan zo nodig worden toegelicht.

Zienswijzen op onderdeel Overzicht wetgeving					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					• Om reparatie makkelijker te maken worden vele maatregelen uitgevoerd. Voor een overzicht van de beleidsmaatregelen van de Rijksoverheid kan de inspreker bijvoorbeeld deze Kamerbrief bekijken. In het CMP wordt met veel gestelde vragen toegelicht wat de mogelijkheden zijn binnen de wetgeving in het onderwerp 'Reparatie en hergebruik'. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.
7.	3.4.2	nee	139	Inspreker geeft aan dat in deze paragraaf nog een verwijzing en beschrijving van de Nationale Grondstoffenstrategie (NGS) ontbreekt. Aangezien de NGS een waardevolle bijdrage gaat leveren aan het behalen van de doelen van de CRMA die in deze paragraaf besproken worden, zou het einde van deze paragraaf een logische plek zijn om de NGS te benoemen en bondig te beschrijven.	De bedoeling is het overzicht zo compact mogelijk te houden. De focus in het hoofdstuk ligt op het geven van inzicht in de wetgeving die door de keten relevant is. De Critical Raw Material Act (CRMA) is daarom hierin opgenomen. De NGS is zeker een belangrijk onderdeel van het beleid voor kritieke grondstoffen, maar wordt om die reden hier nu niet genoemd. De NGS wordt wel toegelicht in de paragraaf over kritieke materialen in het onderwerp 'Vormen van recycling beoordelen' (paragraaf 3.6). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
8. a	3.6.1	nee	131	Inspreker geeft aan dat niets wordt geschreven over de verhouding tussen UPV-systemen en de gemeentelijke zorgplicht. Dit is al jaren onderwerp van discussie. Hier dient tenminste benoemd te worden dat er sprake is van overlap of kruispunt tussen de twee wetgevingen. Vervolgens kan hier (of onder Toekomstplannen) verwezen worden naar het doorontwikkeltraject van UPV-systemen, waarin gesproken wordt over rolverdeling en verantwoordelijkheden tussen producenten en gemeenten.	De wettelijke verantwoordelijkheden van gemeenten voor inzameling van huishoudelijk afval zijn toegevoegd als voorbeeld in de tekst. Ook is het traject voor de doorontwikkeling toegevoegd aan de paragraaf. De doorontwikkeling van het instrument UPV is echter geen onderdeel van het CMP en daarom niet opgenomen in de toekomstplannen voor het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	3ja.6.3	nee	102	Er moet bij besluiten rekening worden gehouden met het CMP (p. 19, par. 3.6.3). Inspreker vraagt: de plannen werken onvoldoende door bij meldingsplichtige afvalverwerkers, hoe moet hiermee worden omgegaan?	Dit is een terechte vraag van inspreker. Bij meldingsplichtige activiteiten gaat het om relatief eenvoudige bewerkingen. Hiervoor gelden de algemene regels in het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze regels ondersteunen op die manier de veilige en hoogwaardige verwerking. Waar een specifieke beoordeling nodig is, is sprake van vergunningplicht. Als de inspreker situaties signaleert waarbij de geldende wetgeving niet passend is bij de situaties in de praktijk of gezien de minimumstandaard, dan kan inspreker dat signaal aan het ministerie van IenW geven via de Helpdesk Afvalbeheer. Nu de Omgevingswet in werking is getreden zal opnieuw worden gekeken naar de afvalstoffen waarvoor wel/niet sprake is van vergunningplicht en naar de doorwerking van de minimumstandaarden in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft (nu nog) niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
10.	3.6.4	nee	102	Inspreker merkt op dat er wordt gesproken over einde -afvalstatus na verwerking en niet over bijproductstatus of over voortgezet gebruik (= beide niet-afvalstofstatus).	In paragraaf 3.2 bij figuur 2 met het overzicht van de wetgeving is benoemd dat de vraag 'afvalstof of niet-afvalstof' overal in de keten kan spelen. Vervolgens is op verschillende plekken in de keten dit vraagstuk benoemd, bijvoorbeeld ook bij productieprocessen en hergebruik en reparatie. Er is voor gekozen om het algemene vraagstuk toe te lichten en te verwijzen naar het hoofdstuk en de handreiking hierover, in plaats van deze begrippen hier al te introduceren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
11.	algemeen	nee	ambtshalve	n.v.t.	In paragraaf 3.3.1 stond nog een verwijzing naar de oude F-gassenverordening. De verwijzing is gewijzigd naar de huidige geldende F-gassenverordening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.

2.8 Onderdeel Decentrale regels

Zienswijzen op onderdeel Decentrale regels					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	inleiding	nee	131	Inspreker geeft aan dat dit overzicht nuttig is maar dat het zou helpen om in de inleiding direct duidelijk het onderscheid tussen verplichte en optionele regelgeving te noemen. Nu staat er een lijst onderwerpen waarover decentrale overheden regels moeten of kunnen opstellen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is dit nu toegelicht in de inleiding. Hier is aangegeven bij welke onderwerpen het CMP een toetsingskader geeft waar decentrale overheden aan moeten toetsen. Welke decentrale regels overheden moeten of kunnen stellen is bepaald in de wetgeving. Daarover geeft het CMP uitleg in paragraaf 3. Vervolgens geeft het CMP in paragraaf 4 waar nodig toetsingskaders voor het opstellen van deze decentrale regels. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
2.	inleiding en 1	nee	102	Inspreker doet enkele tekstuele suggesties: Over P 2 onder 'decentrale regels' in de tweede alinea moet aan de eerste zin toegevoegd worden 'die bijdragen aan een goed afvalbeheer en een circulaire economie' want daarna zijn onderwerpen opgesomd die niet alleen relevant zijn voor circulaire economie. In de laatste alinea na laatste zin, aangegeven ipv aangeven. En onder 1 derde alinea tweede zin loopt niet.	De tekstsuggestie over goed afvalbeheer is niet overgenomen, omdat goed afvalbeheer onderdeel is van circulaire economie. De twee typfouten zijn hersteld naar aanleiding van deze zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
3.	1	nee	102	Inspreker vraagt over p2 onder 1 tweede alinea: zou hier ook het verbod en de ontheffing op verbranden van huishoudelijk afval in de open lucht benoemd moeten worden?	Dit onderwerp is niet apart genoemd omdat het gaat om regels voor huishoudelijk afval. Dat is in de alinea wel benoemd. In de inleiding is het woord 'huishoudelijk' toegevoegd.

Zienswijzen op onderdeel Decentrale regels					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
4.	2	nee	102	Op p3 onder 2 laatste alinea wordt gesteld dat het CMP bepaalt wat in ieder geval in decentrale regels voor CE moet worden opgenomen. Inspreker vraagt waar dat is opgenomen. Dit doet namelijk vermoeden dat er hele concrete regels in het CMP vastgelegd zijn die gemeenten/provincie moeten opnemen in het omgevingsplan of omgevingsverordening.	Dat decentrale overheden bij het opstellen van regels rekening moeten houden is vastgelegd in artikel 10.14 van de Wet milieubeheer. Het betreft de taken en bevoegdheden in het kader van de Wet milieubeheer en artikel 4.1 van de Omgevingswet. Dit is toegelicht in paragraaf 3.1. Voor het LAP en het CMP is gekeken welke decentrale regels in deze verordeningen relevant zijn voor circulaire economie en waarvoor hoogwaardige verwerking toetsing aan het CMP nodig is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	3.1	nee	028	In par. 3.1 onderaan pag. 3 en in hoofdstuk 4 inleiding wordt verwezen naar art. 10.14 lid 4 Wm. Het huidige artikel 10.14 Wm heeft echter slechts 3 leden.	Voor de overgang van het LAP naar het CMP is de Wet milieubeheer gewijzigd. Onderdeel hiervan is de toevoeging van lid 4. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
6.	3.2	nee	084	Inspreker wil graag weten welke extra instrumenten gemeenten krijgen om lokaal afvalpreventie te stimuleren? Nu richt het CMP zich vooral op zwerfvuil en rommel in de openbare ruimte. Een breder palet aan decentrale mogelijkheden (om duurzamere consumptie te stimuleren) blijft achterwege.	De gemeente heeft diverse mogelijkheden om decentrale regels te stellen om afval te beperken. Een opsomming hiervan wordt gegeven in paragraaf 3.2. Hiervoor hebben gemeenten dus diverse wettelijke instrumenten voorhanden. Het CMP geeft nu alleen toetsingskaders voor het opruimen van zwerfafval. Daarnaast hebben gemeenten mogelijkheden om preventie te stimuleren met andere instrumenten dan decentrale regels. In paragraaf 6 'Hulpmiddelen en meer informatie' wordt verwezen naar het VANG huishoudelijk afval programma waar uitgebreide informatie te vinden is voor gemeenten. Onderdeel daarvan is bijvoorbeeld de Menukaart afvalpreventie en het programma Circulaire ambachtscentra. In de menukaart is een breed palet van maatregelen beschreven zowel voor de genoemde wettelijke instrumenten als bijvoorbeeld communicatie. De verwijzing naar de menukaart is nu ook opgenomen in paragraaf 3.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
7.	3.2	nee	126	Inspreker geeft aan dat de 25 meter-regel betrekking heeft op 'activiteiten', maar deze term verwarring kan veroorzaken omdat hij eerder wordt geassocieerd met evenementen. Het is niet direct duidelijk of hiermee ook verkoop en ondernemers worden bedoeld.	In het artikel staat 'de locatie waarop de activiteit wordt verricht'. Het artikel staat in afdeling 22.3 van de bruidsschat over milieubelastende activiteiten. In deze afdeling is in het eerste artikel toegelicht over welke activiteiten dit gaat en waarover niet. Zie Alles over de bruidsschat | Informatiepunt Leefomgeving voor meer informatie over het omgevingsplan en afdeling 22.3 van de bruidsschat. In paragraaf 3.2 is naar aanleiding van deze zienswijze een zin toegevoegd om dit toe te lichten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
8.	3.2	nee	126	Inspreker adviseert een stuk educatie toe te voegen richting ontwerpers, producenten én consumenten (bewoners en ondernemers).	Dit hoofdstuk gaat over welke decentrale regels overheden kunnen en moeten stellen en het onderwerp educatie komt daarom niet in dit stuk terug. Het CMP bevat bijvoorbeeld wel een hoofdstuk waarin uitgangspunten voor circulair materiaalgebruik worden uitgelegd voor deze doelgroepen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	3.2	nee	126	Inspreker stelt dat een duidelijkere en meer gedetailleerde omschrijving van het begrip 'bedrijfsafval' in paragraaf 3.2 zou gewenst zijn. Bijvoorbeeld: 'Bedrijfsafvalstoffen zijn afvalstoffen die ontstaan binnen een bedrijfsvoering en qua samenstelling vergelijkbaar zijn met huishoudelijk afval.'	Het begrip bedrijfsafvalstoffen is gedefinieerd in artikel 1.1 lid van de Wet milieubeheer. Deze definitie is breder dan alleen de afvalstoffen van bedrijven die vergelijkbaar zijn met huishoudelijk afval. Het omvat alle afvalstoffen die niet huishoudelijk afval zijn en niet gevaarlijk afval zijn. Dit is de definitie die daarom ook in het CMP wordt gebruikt. De definitie is nader toegelicht in de begrippenlijst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
10.	3.2	nee	131	Inspreker geeft aan dat de focus hier ligt op zwerfafval maar dat gemeenten ook op zoek zijn naar manieren om te voorkomen dat afval überhaupt ontstaat. In het Afvalpreventieprogramma Nederland staan diverse maatregelen die op landelijk niveau genomen worden in dit kader. Decentrale overheden hebben zelf ook mogelijkheden om hierop in te zetten. Denk bijvoorbeeld aan het invoeren van de ja-ja sticker voor het tegengaan van papierafval, of het ontwikkelen en stimuleren van circulaire ambachtscentra en Repair Cafés. Het zou mooi zijn als dit hoofdstuk in het CMP decentrale overheden concrete handvaten gaf om hieraan bij te dragen. Daarnaast zou de CMP-website gelegenheid kunnen bieden voor decentrale overheden om best practices op dit onderwerp te delen.	Dit hoofdstuk gaat over welke regels decentrale overheden moeten en kunnen stellen. Via het programma VANG en programma Circulaire ambachtscentra stimuleert het Rijk mogelijkheden om afval te voorkomen. De Menukaart afvalpreventie geeft bijvoorbeeld concrete handvatten om gedrag te veranderen. In het CMP is aangegeven welke taken en bevoegdheden gemeenten hebben om hiervoor decentrale regels op te stellen. De link naar de menukaart is ter verduidelijking toegevoegd aan deze paragraaf. Zie voor de functie van het CMP ook het antwoord op zienswijze 12 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
11.	3.3	nee	126	Inspreker geeft aan dat de tekst ten aanzien van zwerfafval zo algemeen is gehouden dat je als gemeente er alle kanten mee uit kunt. De vraag is meer hoe dit vertaald gaat worden naar de situatie in omgevingswet/APV van de gemeente.	Regels van gemeenten kunnen zich toespitsen op de specifieke lokale situatie, door daarin hun eigen lokale afwegingen mee te nemen. Zo kunnen gemeenten bij bepaalde bedrijfsketens de opruimplicht laten gelden voor bijvoorbeeld een straal van 50 meter. Daarom is in het CMP in het toetsingskader vastgelegd dat de regel uit de bruidsschat voor zwerfafval behouden moet blijven, maar niet hoe deze in heel Nederland precies lokaal moet worden ingevuld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
12.	3.3	nee	084	Inspreker geeft aan dat decentrale overheden vaak de regie hebben over lokale afvalscheiding, inzamelstructuren en vergunningverlening. Het CMP geeft decentrale regels vooral in de vorm van bestaande beleidskaders, maar mist volgens inspreker een visie hoe gemeenten en provincies gestimuleerd worden om bijvoorbeeld nieuwe, integrale inzamelsystemen (o.a. voedselrestenvermalers in hoogbouw) te realiseren.	Inspreker geeft terecht aan dat keuzes over decentrale regels ingebed moeten zijn in een beleidsvisie over hoe omgegaan wordt met afval in de betreffende provincie of gemeente. Nationaal wordt de beleidsvisie voor lokale afvalscheiding ondersteund door het programma VANG. Dit programma is onderdeel van het bredere beleid van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Op basis van dit beleid wordt bepaald wat wettelijk vastgelegd moet worden, bijvoorbeeld via uitgebreide producentenverantwoordelijkheid of verplichtingen voor gescheiden inzameling van huishoudelijk afval en wat daarnaast voor uniforme uitvoering van die wetgeving in het CMP via toetsingskaders wordt vastgelegd. Zo is er in het NPCE in 2023 een maatregel opgenomen om de mogelijkheden van meer landelijke standaardisering van afvalscheiding en -inzameling te verkennen. Het CMP geeft in het hoofdstuk gescheiden inzameling huishoudelijk afval toetsingskaders voor uniforme uitvoering van de huidige wetgeving in de Wet milieubeheer en het bijbehorende besluit. De toetsingskaders in het CMP geven

Zienswijzen op onderdeel Decentrale regels					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					daarbij een nadere invulling van wat de bedoeling is. Provincies en gemeenten kunnen via hun Omgevingsvisie of andere beleidsdocumenten hun lokale beleidsvisie uiteenzetten voor circulaire economie en lokale afvalinzameling. De decentrale regels die zij daarbij nodig hebben zetten zij in hun omgevingsplan of afvalstoffenverordening. Daarbij geldt dat zij zich moeten houden aan hun wettelijke taken en bevoegdheden en bij bepaalde regels dus moeten toetsen aan de toetsingskaders in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
13.	3.7	nee	012	Inspreker citeert "*Voor het stimuleren van een circulaire economie kunnen gemeenten met het omgevingsplan gewenste en ongewenste functies activiteiten beïnvloeden. Gemeenten kunnen ook bekijken hoe zij activiteiten met afvalstoffen met weinig risico's voor het milieu en de omgeving ruimte kunnen bieden*" en stelt de volgende vragen: • Hoe, en door welke deskundigen, beoordeeld wordt of er veel, gemiddeld of weinig risico's voor het milieu en de omgeving zijn? • Wie draait hier op voor de kosten bij milieu-incidenten en faillissementen wanneer de vergunningen (als die er al zijn) niet worden nageleefd of de businesscase niet klopt en er een faillissement volgt? Welk toezicht- en handhavingstraject hanteert betreffende gemeente en hoe wordt voorkomen dat hier een ongelijk speelveld met de bestaande markt gaat ontstaan?	Voor activiteiten met milieurisico's gelden regels op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit betreft bijvoorbeeld algemene regels en vergunningplichten. Het uitgangspunt van de Omgevingswet is 'decentraal, tenzij'. Hoe de gemeenten hier invulling aan geven en welke kaders hierbij gelden is niet in het CMP beschreven. Meer informatie daarover is te vinden op iplo.nl. Het CMP is daarom niet aangepast naar aanleiding van deze zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
14.	3.7	nee	118	De Omgevingswet biedt gemeentes en provincies de mogelijkheid om aan te geven welke circulaire functies en activiteiten zij wel of niet toestaan in gebieden en om decentrale regels te stellen aan die activiteiten. Inspreker acht het van belang dat regionale overheden de komende jaren ruimte blijven bieden aan circulaire activiteiten die veel milieugebruiksruimte vragen of die risico's met zich meebrengen. Circulaire bedrijvigheid kan immers stinken, lawaai maken en gevaarlijke stoffen met zich meebrengen. Inspreker roept op om in regionale bedrijventerreinen voldoende ruimte met een hoge milieucategorie vrij te maken voor activiteiten als inzameling en sortering, omdat het anders niet mogelijk is om waardeketens tot stand te brengen. Ook dienen regels voor circulaire activiteiten zo veel mogelijk Europees of nationaal bepaald te zijn om een gelijk speelveld tussen vergelijkbare regio's en eenduidige kaders voor circulaire marktpartijen te creëren. Voor de industrie in Rotterdam is dit essentieel om tot economisch rendabele en volwassen circulaire ketens en markten te komen.	Het zorgen voor ruimte voor circulaire activiteiten met hoger milieurisico kan inderdaad ook een doel zijn van een gemeente. Dit is toegevoegd aan de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van de tekst van het CMP.
15.	3.7	nee	126	Inspreker verwijst naar de zin "*Gemeenten kunnen ook bekijken hoe zij activiteiten met afvalstoffen met weinig risico's voor het milieu en de omgeving ruimte kunnen bieden.*" Inspreker vraagt: Klopt het dat dit door rigide interpretatie van wet- en regelgeving rondom afvalstatus complex is? Dan graag hier een toelichting.	De wetgeving maakt onderscheid tussen activiteiten met veel milieubelasting en activiteiten waarbij dat beperkt of niet zo is. In de Omgevingswet is daarom bepaald wat 'milieubelastende activiteiten' zijn waarvoor regels gelden en waarvoor soms een vergunningplicht geldt. In het belang van het milieu moet een initiatiefnemer die iets wil doen met reststromen of andere gebruikte materialen bekijken welke wetgeving voor afval, stoffen en producten van toepassing is. Zo nodig moet hiervoor een beoordeling 'afvalstof of niet-afvalstof' worden gedaan op basis van de betreffende wetgeving in de Wet milieubeheer en het toetsingskader in het hoofdstuk 'Afvalstof of niet afvalstof' van het CMP. Voor afvalstof of niet-afvalstof zijn ook handreikingen opgesteld om bij de beoordeling te helpen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
16.	3.7	nee	131	Inspreker geeft aan dat deze paragraaf een waardevolle toevoeging is, maar nog onvoldoende concreet handelingsperspectief biedt. Het zou helpen om enkele concrete voorbeelden te geven. Zo staat in de tekst "Gemeenten kunnen ook bekijken hoe zij activiteiten met afvalstoffen met weinig risico's voor het milieu en de omgeving ruimte kunnen bieden". Inspreker krijgt regelmatige signalen dat gemeenten dit willen, maar niet weten hoe. Door hier een of meer voorbeelden te noemen, help je hen verder.	Voor de voorbereiding van het CMP zijn voorbeelden gezocht, maar deze zijn nog beperkt beschikbaar. Zoals genoemd in de toekomstplannen zal het hoofdstuk onder de aandacht worden gebracht bij provincies en gemeenten. Voorbeelden decentrale regels die relevant zijn voor circulaire economie worden daarnaast geïnventariseerd en het CMP wordt daar zo nodig op aangepast. **Conclusie**: De tekst is naar aanleiding van de zienswijze niet gewijzigd.
17.	3.7	nee	139	Inspreker geeft aan dat paragraaf 3.7 een verrijking is. Een verwijzing naar het platform Circulaw (incl hyperlink), zou in paragraaf 3.7 of paragraaf 6 nog van toegevoegde waarde zijn, aangezien het gaat over het stimuleren van de circulaire economie door gebruikmaking van de decentrale bevoegdheden.	Hier is gekozen om de verwijzing naar meer informatie te beperken tot websites van de Rijksoverheid zelf. Andere initiatieven en informatie zoals Circulaw zijn daarom niet opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
18.	4.1	ja	102	Inspreker vraagt over p8 onder 4.1: is er geen toetsingskader voor afvalpreventie in het omgevingsplan?	Op dit moment beperkt het toetsingskader in het CMP zich inderdaad tot de regel over het opruimen van zwerfafval. De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
19.	4.3.1	ja	007, 079	Inspreker 007 citeert *Als de gemeente, waterschap of provincie in een verordening of omgevingsplan regels opneemt over de verwerking van afvalstoffen, dan mogen deze niet strijdig zijn met het toetsingskader voor hoogwaardige verwerking van afvalstoffen in de afvalplannen.* Insprekers geven aan dat, nu verschillende gemeenten middels het Omgevingsplan de toepassing van bouwstoffen waarin bodemas is verwerkt expliciet verbieden, sprake is van verzwarend beleid ten opzichte van het toetsingskader opgenomen in het CMP. In dat kader is ook onderstaande alinea uit paragraaf 3.3 van het onderdeel "secundaire grondstoffen" relevant: *Bij het formuleren van nieuwe regelgeving moeten alle overheden oppassen niet onbedoeld onnodige belemmeringen op te werpen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat lokale of regionale overheden generieke beperkingen stellen aan het gebruik van secundaire bouwstoffen wanneer deze voldoen aan op landelijk niveau vastgestelde kwaliteitseisen. Hiermee wordt de afzet van geschikte secundaire materialen onnodig bemoeilijkt (zie voor meer info over dit specifieke voorbeeld ook [hoofdstuk immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal])* Deze beschreven inperking is derhalve in strijd met het toetsingskader voor decentrale regels. Insprekers vragen of ze ervan uit mogen gaan dat hierop de wettelijke verstrekkingsverplichting op van toepassing is	Zie het antwoord op zienswijze 62 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Dat de Minister ook bezwaar of beroep gaat instellen is een optie, maar daarover is binnen het CMP geen uitspraak te doen.

Zienswijzen op onderdeel Decentrale regels					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				(paragraaf 4 onderdeel 'afwijken') en dat de Minister negatief advies uitbrengt en zo nodig bezwaar of beroep instelt? Ons verzoek is om hier helderheid over te geven.	

2.9 Onderdeel Grondstoffengebruik en afvalpreventie

Zienswijzen op onderdeel Grondstoffengebruik en afvalpreventie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	029, 064	Insprekers zijn zeer te spreken over het feit dat dit onderwerp is meegenomen in het CMP en breder wordt getrokken dan afvalpreventie. Ook over het feit dat dit naar analogie met de vier de stappen uit het NPCE is uitgewerkt. Insprekers geven aan dat het voor bedrijven als belastend kan worden ervaren (discussie investeringsklimaat). Het zou enorm helpen om deze aanpak voor efficiënt grondstofgebruik en afvalpreventie te voorzien van een narratief voor bedrijven hoe dit bedrijven kan helpen met verduurzamen.	Het ministerie is blij te horen dat het onderwerp in het CMP wordt gewaardeerd. De tekst onder paragraaf 1 en 2 over de doelgroep en het belang voor circulaire economie zijn naar aanleiding van deze zienswijze aangevuld. **Conclusie**: Het CMP is naar aanleiding van deze zienswijze aangevuld.
2.	algemeen	nee	029, 055, 064	Dit onderwerp bevat geen toetsingskader waaraan getoetst moet worden bij vergunningverlening op grond van de Wm. Ook is dit hoofdstuk geen aangewezen informatiedocument BBT. Insprekers geven aan dat dit onderwerp om een nadere concretisering en gezamenlijke ontwikkeling van (toetsings)kaders vraagt om de handreiking echt te kunnen benutten als handvat voor vergunningverleners en toezichthouders. Nadere concretisering van kaders voor de uitvoeringspraktijk voorkomt extra/dubbel uitzoekwerk door verschillende betrokkenen en het ontstaan van een ongelijk speelveld binnen Nederland. Insprekers bieden aan om te helpen en denken graag mee met de verdere concretisering van de handvatten voor Grondstoffengebruik en Afvalpreventie in de vergunning en zouden dat graag in de vorm van een structureel overleg tussen beleidsontwikkelaars en uitvoerders willen doen.	Zoals genoemd in de paragraaf Toekomstplannen volgt het ministerie de ervaringen van omgevingsdiensten met grondstoffengebruik en afvalpreventie in de vergunningverlening en toezicht. Als best practices beschikbaar zijn voor het meenemen van preventie, dan kunnen deze in de handreiking worden opgenomen. Het ministerie neemt het aanbod van de inspreker graag aan om mee te denken over het concretiseren van kaders en handvatten. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.
3.	algemeen	nee	029, 064	Het genoemde juridische kader (onderdeel 3.2) geeft aanknopingspunten maar kan specifieker en eenduidiger worden geformuleerd met een focus op grondstofefficiëntie en afvalpreventie.	Het juridische kader staat in de besluiten onder de Omgevingswet. Dit wordt aangepast naar aanleiding van de herziening van de EU Richtlijn industriële emissies (RIE). Hierbij worden ook meer eisen gesteld gericht op circulaire economie. Hiervoor loopt een wetswijzigingstraject waar de insprekers input kunnen geven op de implementatie van de RIE in de Nederlandse wetgeving. **Conclusie**: Het CMP is niet aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.
4.	algemeen	nee	029, 064	Het hoofdstuk geeft het juridisch kader. De handreiking zou praktische handvatten geven. Echter, de handreiking wordt pas op pagina 9 praktisch. Het eerste deel van de handreiking past beter in het hoofdstuk met juridisch kader. In verband met het leeswerk en de bruikbaarheid zou het wenselijk zijn om het hoofdstuk en de handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie te bundelen tot één document: juridisch kader en handreiking.	Beide opties hebben voor- en nadelen. Het ministerie heeft voor de compactheid van de handreiking gekozen om de uitgebreide uitleg van de wetgeving te scheiden van de handreiking, waarin per stap in het vergunningverleningsproces is toegelicht wat bevoegd gezag hiermee kan en moet doen. Het opnemen van dit nieuwe onderwerp in het CMP is een eerste stap. Het ministerie volgt de ervaringen van omgevingsdiensten met grondstoffengebruik en afvalpreventie in de vergunningverlening en toezicht. Waar nodig kan dit leiden tot aanpassingen in de uitleg van de wetgeving of in de kaders en handvatten voor het vergunningverleningsproces. **Conclusie**: Het CMP is nu niet aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.
5.	algemeen	nee	102	Inhoudelijk gezien is volgens inspreker in het plan duidelijk te zien dat op de fundamenten van LAP3 wordt gebouwd met als oogpunt om huidige nog veelal lineaire economie te vormen tot een circulaire. Vermoedelijk zal voor VTH preventie van belang zijn. Echter gaat het volgens inspreker nog niet voldoende over afval- en grondstoffenpreventie. Inspreker verwijst naar paragraaf 3.3.2 van de hoofdlijnennotitie van het ontwerp-CMP. Hierbij kan afvalpreventie worden meegenomen in het vergunningenproces. De aard hiervan voelt voor inspreker te vrijblijvend en inspreker ziet liever dat afval- en grondstoffen preventie in het CMP worden ingebed. Dit kan bijvoorbeeld in de in de "ketenplannen" per afvalstroom. Op die manier zou je dan ook voor iedere afvalstroom kunnen wijzen op specifieke besparings- of preventiemogelijkheden in die afvalstroom. Of wellicht, ter voorkoming van die afvalstroom, kunnen wijzen op nuttige alternatieve grond- of hulpstoffen.	Voor circulaire economie in VTH is het onderwerp grondstoffengebruik en afvalpreventie inderdaad relevant zoals inspreker zegt. De aanbeveling om te bekijken of dit ook kan worden meegenomen in de ketenplannen wordt meegenomen bij de doorontwikkeling van het onderwerp in het CMP zoals beschreven in de paragraaf Toekomstplannen. **Conclusie**: Het CMP is nu niet aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.
6.	algemeen	nee	139	Inspreker geeft complimenten over de (handreiking) grondstoffen en afvalpreventie, waar aandacht wordt gevraagd voor de bevoegdheden van medeoverheden, inclusief benoeming van de concrete kansen die hier liggen. Het opnemen van voorwaarden rondom grondstoffengebruik en afvalpreventie in de vth-taken is een belangrijke stap.	Het ministerie bedankt de inspreker voor deze complimenten en steun voor het hoofdstuk en handreiking voor grondstoffengebruik en afvalpreventie. **Conclusie**: Het CMP is niet aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.
7.	1	nee	029, 064, 102	Op pagina 3 staat dat dit vooral geldt voor Seveso/Ippc en enkele andere grote milieubelastende installaties. Insprekers erkennen dat deze aanpak van nut kan zijn voor complexere bedrijven maar denkt de reikwijdte breder is. Bijvoorbeeld omdat grondstofwinsten te behalen zijn op andere plekken in de keten rond deze bedrijven. In bijlage van de handreiking wordt deze bredere doelgroep al genoemd. Het zou mooi zijn 1) als deze opmerking kan worden genuanceerd en 2) als de bijlage nog verder wordt aangevuld in samenwerking met ODn die al ervaring hebben opgedaan met de in dit hoofdstuk genoemde aanpak. Inspreker 102 voegt hieraan toe dat (net als bij de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking) de scope is gelegd op Seveso en IPPC-installaties.	Het hoofdstuk en de handreiking zijn bedoeld voor alle bedrijven die vergunningplichtige activiteiten uitvoeren. Dus niet enkel Seveso of IPPC-installaties. De tekst maakt die beperking ook niet. In de tekst wordt alleen toegelicht dat voor deze bedrijven er de meeste aanknopingspunten zijn in de wetgeving om hierop een beoordeling te doen. Dit zit met name in de extra aanvraagvereisten in artikel 7.27 Omgevingsregeling. De bijlage geeft daarom een overzicht van de activiteiten waarvoor deze aanvraagvereisten gelden. De zienswijze dat andere bedrijven een bijdrage aan de circulaire economie kunnen leveren, onderschrijven wij. **Conclusie**: De tekst is naar aanleiding van deze zienswijzen verduidelijkt.
8.	3.1	nee	029, 064	Hier worden Nederlandse namen van EU-wetgeving gebruikt die niet de officiële Nederlandse namen zijn. CSRD is duurzaamheidsrapportering door ondernemers, CSDDD is passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid.	De namen van de Europese wetgeving zijn aangepast naar aanleiding van deze zienswijzen. **Conclusie**: Het CMP is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast.

Zienswijzen op onderdeel Grondstoffengebruik en afvalpreventie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
9.	3.1	nee	007	Na implementatie van de wijziging van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) volgt een verplichting voor bedrijven tot het opstellen een transformatieplan dat informatie moet bevatten over de manier waarop het bedrijf de installatie in de periode van 2030-2050 zal transformeren om bij te dragen aan de totstandkoming van een klimaatneutrale en circulaire economie in uiterlijk 2050. Op welke wijze wordt geborgd dat de overheid de uitvoering van het transitieplan mogelijk gaat maken? Wie mag verantwoordelijk worden gehouden als de uitvoering van een transitieplan niet (volledig) tot uitvoering kan komen vanwege externe factoren buiten de invloedsfeer van het bedrijf? Ons verzoek is dit expliciet te duiden.	De inspreker stelt vragen over de implementatie van de RIE in de Nederlandse wetgeving en hoe dit vervolgens zal worden uitgevoerd. Hiervoor loopt een wetswijzigingstraject waar de inspreker input kan geven op de implementatie van de RIE in de Nederlandse wetgeving. **Conclusie**: Het CMP is niet aangepast naar aanleiding van deze zienswijze.
10.	3.1	nee	012	Inspreker had verwacht dat dit stuk zou aangeven hoe de overheid het gebruik van grondstoffen uit afval zou bevorderen. Echter staan er alleen beperkende regels uit oogpunt van veilig en milieu-hygiënisch verantwoord gebruik. Die regels zijn er al en daarmee is dit stuk overbodig. Het ontbreekt in het hoofdstuk over productregelgeving volledig aan de regels voor bouwstoffen (CPR, waaruit wel regels kunnen volgen over hergebruik / CE markering) en mogelijk andere direct op bepaalde producten van toepassing zijnde regels.	In de inleiding van het hoofdstuk en in paragraaf 3.1 wordt toegelicht wat het doel is van het hoofdstuk en de handreiking. De mening dat dit stuk van het CMP overbodig is wordt niet gedeeld. Het doel is juist om de bestaande regels toe te lichten en het gebruik ervan door bevoegde gezagen te bevorderen. Naar aanleiding van de zienswijze is de verordening voor bouwproducten bij de voorbeelden in paragraaf 3.1 toegevoegd. **Conclusie**: Het CMP is naar aanleiding van deze zienswijze aangevuld.
11.	3.2.1	nee	055	Inspreker geeft aan dat het CMP-beleid veelal via een ambtshalve wijzigingsprocedure zal worden opgenomen in de omgevingsvergunningen. In het Bkl is expliciet voor BBT-conclusies en voor de minimumstandaard voor afvalstoffen uit het LAP een actualisatieplicht opgenomen met een termijn. Dit geldt echter niet voor andere ambtshalve wijzigingen. Let ook op: de beoordelingsregels gaan uit van de beoordeling van een aanvraag. Voor overige ambtshalve wijzigingen moet worden getoetst aan (art. 8.99 Bkl): *'Of de milieuverontreiniging die de activiteit veroorzaakt: door de ontwikkelingen van de technische mogelijkheden tot bescherming van het milieu verder kan worden ingeperkt, of door de ontwikkeling van de kwaliteit van het milieu verder moet worden ingeperkt*'. Hieraan moet het CMP dus langs worden gelegd. Graag een onderbouwing daarvoor, zodat alle Omgevingsdiensten die op dezelfde wijze kunnen gebruiken.	De inspreker heeft gelijk dat er verschillende situaties zijn bij het wijzigen van bestaande vergunningen. In het hoofdstuk en de handreiking wordt dit toegelicht. Daar is naar aanleiding van de zienswijze deze toelichting aan toegevoegd, om bevoegd gezag aan te reiken op welke grond een ambtshalve wijziging gedaan kan worden: 'Het ambtshalve wijzigen is toegestaan op gronden waarop de aanvraag geweigerd kan worden. Het bevoegd gezag moet motiveren waarom een aanpassing van de vergunning nodig is. Bijvoorbeeld omdat het bevoegd gezag van mening is dat niet alle passende preventieve maatregelen worden genomen om milieuverontreiniging of het ontstaan van afvalstoffen te voorkomen, zoals artikel 8.9 Bkl voorschrijft.' **Conclusie**: Het CMP is naar aanleiding van deze zienswijze aangevuld.
12.	3.2.1	nee	029, 064	In deze handreiking ligt de focus op de stappen voor een nieuwe aanvraag. Dit komt veel minder vaak voor dan een actualisatie. Aanbeveling om in de handreiking ook uitwerking te geven aan de route voor het actualiseren van vergunningen. Op grond van het CMP zullen namelijk ook een aantal vergunning geactualiseerd moeten worden.	Het actualiseren van vergunningen is alleen aan de orde naar aanleiding van de verplichte actualisatie op grond van artikel 8.98 Bkl. Hierin staat dat actualisatie verplicht is bij nieuwe of gewijzigde BBT-conclusies of als de minimumstandaard voor afvalverwerking in het CMP is gewijzigd. Het onderdeel preventie maakt geen onderdeel uit van de verplichte actualisatie, tenzij een BBT-conclusie dit voorschrijft, en is daarom niet beschreven in de handreiking. Mogelijk doelt de inspreker op de ambtshalve wijziging, zie hiervoor het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van de zienswijze.
13.	3.2.4	nee	064	In het infokader over Artikel 8.10 is de tekst onder c. niet vetgedrukt, terwijl deze van belang is voor het terugdringen van primaire grondstoffen (8.32 Bkl).	Het door inspreker genoemde punt is inderdaad ook relevant. De tekst is vetgedrukt gemaakt. **Conclusie**: De opmaak van de tekst is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast.
14.	3.3	nee	029, 064	Inspreker plaatste een kanttekening bij de verwijzing naar het inzetten van het instrument milieueffectrapportage. Het instrument mer is beperkt inzetbaar voor die gevallen dat een mer of mer-beoordeling aan de orde is, kun je grondstoffengebruik en afvalpreventie daarin meenemen.	In de tekst is inderdaad bedoeld dat: *als* een mer of mer-beoordeling van toepassing is, hierbij naar grondstoffengebruik en afvalpreventie gekeken kan worden. In het hoofdstuk en de handreiking is dit verduidelijkt. **Conclusie**: De tekst is naar aanleiding van deze zienswijzen verduidelijkt.
15.	5	nee	055	Inspreker verzoekt om dit document zo snel mogelijk aan te passen als de CE-wijziging in de RIE is geïmplementeerd in Nederlandse wet- en regelgeving (dit zou voor juli 2026 gebeurd moeten zijn).	Zoals vermeld in de paragraaf Toekomstplannen zullen de gevolgen van de nieuwe verplichtingen voor nationale wetgeving en het vergunningverleningsproces de komende jaren duidelijk worden. Vervolgens zal dat ook in het CMP worden opgenomen. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.

2.10 Onderdeel Reparatie en hergebruik

				Zienswijzen op onderdeel Reparatie en hergebruik	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Waardebehoud staat in een circulaire economie centraal. Wordt bij het (waarde)behoud van installaties, producten en materialen ook rekening gehouden met het verbruik van grondstoffen en energie om de milieu-impact van het in stand houden van de keten te minimaliseren? Ons verzoek is dit expliciet te duiden.	Dit hoofdstuk gaat over reparatie en hergebruik. Reparatie en hergebruik dragen bij aan het behouden van de waarde van installaties, producten en materialen. Vanuit de afbakening van de circulaire economie is dat voldoende. In het hoofdstuk Circulair Materiaalgebruik staat uitgelegd dat een uitgangspunt van een circulair product of materiaal is, dat ook bij de productie circulaire hulpstoffen en hernieuwbare energie gebruikt worden. De tekst is hierop daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat de einde-afvalstatus vaak volledig wordt herhaald per (sub)paragraaf waardoor het hoofdstuk langer lijkt dan het is. Mogelijk volstaat meermaals een verwijzing naar het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof.	Dit is een begrijpelijke ervaring. Er is echter bewust gekozen om de vragen per doelgroep terug te laten komen in de tekst en niet door doelgroepen heen te verwijzen naar vragen. De tekst is niet aangepast op basis van deze zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

				Zienswijzen op onderdeel Reparatie en hergebruik	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
3.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat een aantal keer verwezen wordt naar het reparateursregister. Dit is naar de beleving van de inspreker niet of nauwelijks bekend bij de doelgroep. Hoe wordt hierover gecommuniceerd? En is er gekeken naar een verbreding van het register naar andere productgroepen? En is er nagedacht of de vereisten van het register sommige partijen te snel uitsluiten?	Deze zienswijze gaat over de bekendheid van het reparatieregister. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat het onderscheid tussen zich ontdoen en doneren lastig te volgen is. Dit is wel heel belangrijk voor de status als afvalstof, meer duidelijkheid zou helpen.	Zienswijze is dat in de praktijk soms lastig te beoordelen is of het om ontdoen of doneren gaat. De tekst is aangepast zodat de lezer hierin meer houvast krijgt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	069	Inspreker vindt het fijn dat er veel aandacht is voor reparatie en hergebruik, inclusief aandacht voor circulaire ambachtscentra (CA's) en repair cafés. Reparatie en hergebruik hebben wat inspreker betreft voorrang op recycling en afvalverweking. Dit hoofdstuk uit het CMP bevat veel praktische handvatten en duidelijke Q&A's, maar roept ook vragen op en heeft nog verduidelijking en aanvulling nodig (zie andere inspraak).	Hartelijk dank voor deze zienswijze. N.a.v. deze zienswijze is de tekst niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	nee	029	Inspreker verzoekt om te verwijzen (met link) naar wetteksten (het Bal en Raeea, evt direct naar artikels hierin)?	Dit is een goede opmerking. Er zijn naar aanleiding van deze zienswijze daarom links naar de wetteksten opgenomen in de teksten van dit hoofdstuk. Die verwijzingen gaan naar de wettekst maar niet direct tot het artikel daarin. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
7.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan een verwijzing naar de Regeling gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparaten te missen in dit hoofdstuk. Is dit naast de RAEEA niet ook relevant?	De regeling waar inspreker naar verwijst richt zich op gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur. Die regeling is relevant voor recycling, waarbij deze stoffen mogelijk vrij kunnen komen. Bij reparatie en hergebruik is het uitgangspunt dat die stoffen niet vrij komen. Daarom is ervoor gekozen deze regeling hierin niet op te nemen. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	1	nee	139	Inspreker geeft aan bij 'Aanbieders van reparatie en hergebruik' dat repair cafes ook particulieren en DIY zijn. Toch staan ze als doelgroep benoemd, maar worden tegelijk ook uitgesloten als doelgroep op basis van definitie.	De tekst is aangepast om duidelijker te maken dat repair cafes onder de noemer rechtspersoon en dus bedrijf of organisatie kan vallen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
9.	2.1	nee	045	Inspreker geeft aan dat de loonkostenstructuur in Nederland de reparatiemarkt heeft verziekt.	Ter kennisname aangenomen. Deze inspraak leidt niet tot aanpassing omdat het CMP geen invloed heeft op de Nederlandse loonkostenstructuur. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	2.1	nee	045	Inspreker geeft aan dat hetgeen beschreven is, betrekking heeft op draagbare objecten.	Ter kennisname aangenomen. De tekst is niet aangepast omdat het in de context van de tekst - repair cafés- duidelijk is dat het om draagbare producten gaat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	2.2	nee	029	Inspreker verzoekt aan te geven in hoeverre het CMP gaat over hergebruik van producten in plaats van het opnieuw inzetten van materialen of grondstoffen? Inspreker geeft aan het verwarrend te vinden dat de term hergebruik (ook) wordt gebruikt als het niet gaat om producten of onderdelen.	De tekst is aangepast zodat duidelijker is dat hergebruik om verschillende niveaus kan gaan, waaronder materialen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
12.	2.2	nee	029	Inspreker geeft aan dat de uitleg met betrekking tot reparatie niet duidelijk is. Hoe rijmt het met elkaar dat je wel iets mag (laten) repareren om het door een ander te laten gebruiken zonder dat het afval wordt? Heeft dat te maken met dat het daarbij rechtstreeks van persoon 1 naar persoon 2 gaat zonder een tussenstap? Dit graag beter toelichten, net als de overgang van product naar materiaal wat niet helemaal duidelijk is.	Pas als een houder iets afdankt, of van plan is af te danken, wordt het een afvalstof. Reparatie kan leiden tot verder gebruik, door de zelfde persoon of door een ander. Ingeval van hergebruik, dus door een ander, is het product niet afgedankt, maar gedoneerd of verkocht. Ten aanzien van het laatste punt is de tekst aangepast, waardoor duidelijker naar voren komt dat hergebruik om verschillende niveaus kan gaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
13.	2.2	nee	026	Inspreker citeert de eerste twee alinea's er vervolgt: 1. Volgens inspreker moet dit hoofdstuk ook van toepassing zijn op sloopaannemers die een bouwmateriaal vanaf de slooplocatie opslaat om vervolgens te bewerken tot hergebruik. Dan is er ook sprake van niet-afvalstof aangezien de reële mogelijkheid er is om het materiaal / product weer te vermarkten (B2B) en het materiaal voldoet aan de relevante eisen die dit mogelijk maken. 2. Dit document gaat ook veel over milieustraten, kringloopwinkels, repair cafés etc. Wat inspreker betreft vallen ook de (private) circulaire hubs hieronder. Vaak geldt dat er geen sprake is van afvalstof aangezien rechtstreeks hergebruik / gebruik van hetzelfde product reëel is.	Dit betreft een goede aanvulling. Hergebruik van bouwmateriaal is daarom in de algemene tekst toegevoegd. Circulaire bouwhubs zijn toegevoegd aan de paragraaf over actor "Aanbieders voor de zakelijke markt". **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
14.	3	nee	029	Inspreker geeft aan dat deze paragraaf nauwelijks een toegevoegde waarde is voor de milieuvergunningverlener omdat er niet direct een duidelijk overzicht is van regels (zoals bijvoorbeeld beginnen met verwijzing Bal en/of Wm).	Inspreker is van mening dat de tekst nauwelijks toegevoegde waarde heeft voor de milieuvergunningverlener omdat er geen duidelijk overzicht is van regels. In dit hoofdstuk is getracht antwoorden te geven op vragen. Waar nodig wordt wel verwezen naar regelgeving. In het onderdeel 'Regelgeving' staat, los van reparatie en hergebruik, een overzicht van wet- en regelgeving. **Conclusie**:

				Zienswijzen op onderdeel Reparatie en hergebruik	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	3	nee	029	Inspreker geeft aan dat in het overzicht van actoren de categorie 'hubs' mist. Kan specifiek worden aangegeven waar deze onder vallen?	Goede aanvulling. Hergebruik van (bouw)materiaal is in de algemene tekst toegevoegd. In de paragraaf over actor "Aanbieders voor de zakelijke markt" worden nu circulaire (bouw)hubs benoemd. In de paragraaf over actor kringloopwinkels worden nu de B2C circulaire (bouw)hubs benoemd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
16.	3.1	nee	069	Inspreker mist de dwingende voorschriften voor producenten (CMP kiest voor vrijwilligheid). Deze vrijblijvendheid is niet uit te leggen. De rest van de keten moet aan (strikte) eisen voldoen. Daarom doet inspreker de volgende voorstellen: • verplichte toepassing van recyclaat door producenten; • vergaande verplichting tot repareerbaarheid; • strike eisen aan productpaspoorten, zodat consumenten, reparateurs, kringlooporganisaties, en recyclers precies weten waaruit producten bestaan en hoe (en of) ze te repareren zijn; • Verplicht percentage recyclaat verwerken in nieuwe producten.	Deze zienswijze gaat over de wens dat het CMP striktere eisen stelt. Als beleidsinstrument is het CMP niet gemandateerd om deze vereisten te stellen. Andere instrumenten zijn hiervoor nodig. Daarnaast heeft dit hoofdstuk geen bindend karakter en is het puur informatief bedoeld. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	3.1.1	nee	045	Inspreker verzoekt de beschreven verordening te vertalen in het Chinees, Japans en Koreaans.	Deze Europese verordening is in verschillende talen beschikbaar. Verder gaat het CMP hier niet over. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
18.	3.1.1, 3.1.3	nee	096	Inspreker geeft aan dat in het reduceren van afvalstromen het de ondernemende lezers van het CMP gaat helpen als er concrete handvatten worden geboden om met circulaire verdienmodellen aan de slag te gaan. Inspreker verzoekt daartoe de circulaire verdienmodellentrap op te nemen in het CMP.	In paragraaf 3.1. wordt kort en in het algemeen aangegeven dat het aanbieden van reparatiediensten, en verkopen van her te gebruiken goederen een mooie aanvulling zijn op het verdienmodel. Welke financiële vorm de ondernemer daarvoor kiest, waaronder een paar voorbeelden uit de verdienmodellen-trap, is aan de ondernemer en staat los van de algemene boodschap die in het CMP meegegeven wordt. In de verdienmodellentrap wordt ook geen concrete link gelegd met reparatie en hergebruik. Daarom is de tekst hier niet op aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
19.	3.1.3	nee	029	Inspreker geeft aan dat uitleg over de mogelijkheden om as-a-service-modellen aan te bieden mist.	De tekst gaat over 'van productverkoop naar dienstverlening'. As-a-service is dienstverlening waarbij de toevoeging 'model' het financiële van het verdienmodel tekstueel aanvult. De tekst is niet aangepast omdat het belangrijker geacht wordt om de focus te leggen op reparatie en hergebruik dan op het financiële verdienmodel (as-a-service, pay-per-use, lease, etc). het financiële verdienmodel is namelijk van secundair belang. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
20.	3.2.1	nee	029	In paragraaf 3.2.1 staat het volgende: Om te bepalen of de oude partijen afvalstoffen zijn of niet, is de intentie van de houder van belang. Als de houder de producten aanbiedt (verkoopt of doneert) dan is sprake van niet-afvalstoffen. Hoe moet gecontroleerd worden dat sprake is van 'donatie' van oude partijen (bijvoorbeeld onverkochte voorraden waar bedrijven zich van willen ontdoen)? Het woord 'doneert' kan misbruik in de hand werken. Voorgesteld wordt om dit woord te verwijderen.	Zienswijze is dat in de praktijk soms lastig te beoordelen is of het om ontdoen of doneren gaat. De tekst is aangepast zodat de lezer hierin meer houvast krijgt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
21.	3.2.1	nee	029	Inspreker vraagt zich af wat wordt bedoeld met het woord 'eigenlijk'. Inspreker geeft aan dat het voorbeeld betrekking heeft op recycling en dus niet tot het oordeel einde afval kan leiden.	De tekst is aangepast om deze verwarring te vermijden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
22.	3.2.1	nee	084	De tekst suggereert volgens inspreker dat hergebruik in dezelfde vorm altijd hoger gewaardeerd moet worden dan hergebruik in een andere vorm (bv. snijplank maken van een tafel). In de praktijk kan alternatieve bestemming soms economisch of milieutechnisch beter zijn. Inspreker is van mening dat het CMP meer ruimte moet bieden voor deze nuance.	Dit hoofdstuk gaat over reparatie en hergebruik. De definitie voor hergebruik is daarom gebruikt voor de afbakening van de in dit hoofdstuk beschreven vragen en antwoorden, inclusief de daarbij gebruikte voorbeelden. Bij de teksten over afvalstof of niet-afvalstof is een algemene tekst gebruikt die ook van toepassing is op te recyclen grondstoffen. Dat kan verwarrend zijn. Deze teksten zijn daarom aangepast zodat duidelijk is dat het gaat om bepalen van afvalstof of niet-afvalstof van producten of materialen ten behoeve van hergebruik (en niet ten behoeve van recycling). De interpretatie dat hergebruik in een zelfde vorm hoger gewaardeerd moet worden dan hergebruik in een andere vorm is niet correct. In de tekst staat dat de beoordeling van afvalstof/niet afvalstof lastiger is wanneer het gaat om toepassing voor een ander doel. Met hergebruik in een andere vorm (of doel) wordt door de inspreker feitelijk recycling bedoeld. De tekst is aangepast zodat duidelijker is dat het enkel gaat om hergebruik en niet om recycling. Hopelijk is de verwarring daardoor weggenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
23.	3.2.2	nee	082	"In de beantwoording van vraag 3.2.2. is voor AEEA weliswaar Cenelec aangegeven, maar slechts gedeeltelijk en daarmee helaas foutief. Indien AEEA wordt gerepareerd met nieuwe onderdelen, kan volstaan worden met Cenelec preparation for reuse. Indien van twee apparaten één werkend apparaat wordt gemaakt, dan is naast Cenelec preparation for reuse (werkt het product veilig?) ook het bijbehorende Cenelec verwerkingscertificaat nodig aangezien er een verwerkingshandeling plaatsvindt op het te kannibaliseren apparaat. Dit volgt rechtstreeks uit de juridische status van afval ofwel AEEA. In het antwoord wordt bovendien ook verwezen naar het stroomschema Cenelec van ILT. Ook dit schema is niet correct aangezien de juridische kaders voor AEEA en EEA inconsistent worden gebruikt en deels met elkaar worden verwisseld. Het zou beter zijn als het stroomschema uitgaat van 2 situaties: AEEA of EEA, wat leidt tot andere conclusies en aanbevelingen.	Er lopen actuele gesprekken over dit onderwerp. Zowel de website van de ILenT als de Handreiking hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur zullen met betrekking tot dit onderwerp actueel worden gehouden. In de tekst van het CMP wordt hiernaar verwezen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
24.	3.3	nee	069	Bij milieustraten valt nog veel winst te behalen op het gebied van hergebruik en reparatie. Gelukkig zijn er steeds meer en betere samenwerkingen tussen kringlooporganisaties en milieustraten (vb. circulaire	Deze zienswijze richt zich op verbeterpunten in de samenwerking tussen milieustraat en kringlooporganisatie. Er worden drie punten genoemd. Het CMP heeft in alle drie de gevallen hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze

				Zienswijzen op onderdeel Reparatie en hergebruik	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				ambachtscentra). Inspreker refereert ook aan de Handreiking voortgezet gebruik op milieustraten die helaas niet voor inspraak open staat. Inspreker geeft een aantal gedachten mee rond dit onderwerp: • Ruimtegebrek is een belemmerende factor. Ruimte is kostbaar en kan niet alleen gedragen worden door kringlooporganisaties. Dit gaat niet alleen over financiële ondersteuning, maar ook om een gebrek aan geschikte (betaalbare) ruimte en beperkingen vanuit bestemmings- en omgevingsplannen. Inspreker doet suggesties om dit te verbeteren. • Meer voorlichting voor burgers over 'de intentie' waarmee spullen naar de milieustraat worden gebracht. Alsook voor kringloopbedrijven over de afvalstatus en wat dit alles betekent. Classificatie van spullen 'nadat' ze zijn binnengebracht zoude reparatie en hergebruik kunnen bevorderen. • Spullen die kringloop organisaties ontvangen maar niet kunnen verkopen moeten zij als bedrijfsafvalstoffen afvoeren en dat kost geld, terwijl ze ze gratis hebben verkregen. Inspreker is van mening dat kringlooporganisaties met maatschappelijk doel (Keurmerk Kringloop Nederland, ANBI- of SBBI-status) een uitzondering van deze kosten voor bedrijfsafval moeten krijgen.	zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
25.	3.3	nee	084	De regelgeving rondom hergebruik van materialen op milieustraten is te rigide. Soms moeten producten vóór reparatie al als afval worden bestempeld. Een systeem waarbij materialen die binnenkomen als afval alsnog eenvoudig kunnen worden geclassificeerd als 'grondstof' of 'product' zou hergebruik bevorderen.	De inspreker vind de regelgeving rondom hergebruik van materialen op milieustraten te rigide. Het CMP is niet het instrument om de regelgeving voor hergebruik van materialen op milieustraten soepeler te maken. Hiervoor gelden de regels voor afvalstof- niet afvalstof. Dit staat o.a beschreven in de handreiking voortgezet gebruik op milieustraten, waar aan het eind van de paragraaf naar verwezen wordt. De tekst is wel aangepast zodat duidelijker naar voren komt dat iets ook als niet-afvalstof aangeboden kan worden op de milieustraat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
26.	3.3.2	nee	029	Er wordt gesteld dat de houder van de afvalstof beoordeelt of voldaan is aan de 4 voorwaarden. Wordt in dit geval de milieustraat bedoeld of degene die afval brengt bij de milieustraat? In dit laatste geval lijkt het me niet realistisch dat we van een burger/inwoner verwachten dat deze zo'n beoordeling gaat doen. Inspreker verzoekt dit duidelijker te beschrijven worden. Het voorbeeld dat genoemd wordt over de houten tafel dat een snijplank wordt is ook alleen realistisch als de ontvangende partij (het kringloopbedrijf) weet wat de plannen zijn met een product/materiaal.	De tekst is aangepast zodat duidelijk is wie de beoordeling op de milieustraat doet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
27.	3.3.2	nee	ambtshalve	n.v.t.	Deze alinea geeft antwoord op de vraag of een kringlooporganisatie spullen van de milieustraat mag meenemen en verkopen. Onduidelijk was dat ook spullen als niet-afvalstof aangeboden kunnen worden afgegeven op de milieustraat. Dit is verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
28.	3.3.3 e.a.	nee	069, 084	Inspreker deelt haar visie op (reparatie van) AEEA. Dit komt samengevat neer op de waarden van AEEA m.b.t. behoud van (kritieke) grondstoffen en mogelijkheden voor levensduurverlening. Inspreker stipt de belemmeringen aan die voortkomen uit regelgeving waardoor levensduurverlenging, kannibaliseren, van twee één maken etc. niet zomaar kan. Het behalen van het vereiste CENELEC certificaat is voor kringloopbedrijven te kostbaar. De overheid zou een CENELEC-light kunnen overwegen. Inspreker is van mening dat het Keurmerk Kringloop Nederland het veelgehoorde 'veiligheidsargument' kan weerleggen. Inspreker adviseert om heldere richtlijnen voor 'herbruikbaarheid' op te stellen. Inspreker 084 formuleert het als een verzoek voor differentiatie in de certificeringseisen.	Deze zienswijze richt zich op regelgeving die voor inzetten op reparatie en hergebruik als belemmerend wordt ervaren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
29.	3.3.3	nee	082	Inspreker geeft aan dat de verwijzing wanneer een Cenelec conformiteitsverklaring wel of niet nodig is niet correct is omdat er een verschil zit tussen AEEA en EEA. Inspreker verzoekt de Cenelec preparaton for reuse verplicht te stellen voor alle handelingen aan AEEA om AEEA uit de afvalfase en in de productfase te brengen.	Zie het antwoord op zienswijze 23 in deze tabel.
30.	3.3.4	nee	029	Inspreker geeft aan dat in de tekst veel wordt afgewisseld tussen materialen en producten, wat verwarrend is. In het hoofdstuk voortgezet gebruik milieustraten staat dit wel uitgelegd, dit zou ook in dit hoofdstuk gedaan moeten worden.	De tekst is aangepast waardoor duidelijker naar voren komt dat hergebruik om verschillende niveaus kan gaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
31.	3.3.5	nee	084	Inspreker refereert aan de inhoud van 3.3.2 en vindt dat verwijzen naar het antwoord van 3.3.2 als antwoord op 3.3.5 niet afdoende is. In 3.3.5 wordt gesteld dat gemeenten, materialen – die nog bruikbaar zijn – gratis mogen weggeven o.a. aan ondernemers. Indien gemeenten gratis materiaal geeft aan ondernemers, kan bij andere ondernemers het idee gaan leven dat ze benadeeld worden omdat zij wel kosten maken om aan materiaal te komen. Dit kan leiden tot frictie. Om dit te voorkomen zou een richtlijn wenselijk zijn waaraan gemeenten zich kunnen houden bij het maken van afspraken tussen gemeenten en ondernemers. Dit leidt o.a. tot transparante beslissingen van gemeenten. In de richtlijn zou kunnen staan hoe gemeenten in dit geval tot transparante en gedragen keuzes kunnen komen.	De zienswijze is dat het antwoord in 3.3.2. (op de vraag van 3.3.5) niet afdoende is omdat hierin geen rekening wordt gehouden met de afnemers van de door de gemeente voor hergebruik aangeboden materialen, producten of componenten. Het is begrijpelijk dat hiervoor een richtlijn gewenst is. Het CMP heeft hierin echter enkel een beschrijvende rol en kan die richtlijn niet geven. Wel is de tekst uitgebreid zodat duidelijk is dat het van belang is dat de gemeente bij het aanbieden of verkopen van deze materialen, producten of componenten open en transparant is en in beginsel geen voorkeursbehandeling geeft aan afzonderlijke bedrijven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
32.	3.4	nee	069	Inspreker stelt voor te spreken van kringlooporganisaties i.p.v. kringloopwinkel. Die afbakening past beter bij wat deze bedrijven aan activiteiten aanbieden (reparatiemogelijkheden, textiel sortering, upcycling, etc.).	Dit is een goede suggestie en is overgenomen in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
33.	3.4.5	nee	069	Inspreker geeft mee dat de GPSR-wetgeving mogelijk anders kijkt naar dit stuk dan dat hier staat. Bij verkoop van het product zijn, zoals in het CMP staat, vaak minder gegevens bekend (bijvoorbeeld leeftijd of dat het ooit gerepareerd is), waarbij BKN-leden natuurlijk uitgaan van het geldende consumentenrecht. Echter, lijkt de GPSR hierin voorbij te gaan aan het feit dat kringlooporganisaties nooit de exacte informatie over goederen die zij innemen kunnen weten. Het kan ook niet de bedoeling zijn dat alles bij de kringloop dan maar als antiek verkocht moet worden, omdat dit niet onder de GPSR valt.	Inspreker vraagt of de zin "Ook de aard van het verkooppunt moet meegenomen worden: van een kringloopwinkel mag minder inhoudelijke expertise verwacht worden dan van een gespecialiseerd bedrijf." als toezegging mag worden gezien, ook richting de GPSR (General Product Safety Regulation). Het antwoord is dat het CMP geen toezegging kan doen. De zin is opgenomen omdat dit is opgenomen in artikel 7.17 van het Burgerlijk Wetboek. Het beroep kan op deze wettelijke vaststelling worden gedaan, niet op het CMP. De tekst is verder niet aangepast op basis van deze inspraak. **Conclusie**:

				Zienswijzen op onderdeel Reparatie en hergebruik	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Daarom de vraag: kunnen wij de volgende zin als toezegging zien, ook op het gebied van de GPSR: "Ook de aard van het verkooppunt moet meegenomen worden: van een kringloopwinkel mag minder inhoudelijke expertise verwacht worden dan van een gespecialiseerd bedrijf."	Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
34.	3.5.3	nee	029	Inspreker geeft aan dat verwezen wordt naar vraag 3.3.2. Alleen aan het eind van vraag 3.3.2 wordt gezegd dat de gemeenteraad kan besluiten dat iets wel gratis mag worden aangeboden, onduidelijk is waarom dit dan kan en of hier voorwaarden aan zijn verbonden.	Er wordt in de betreffende tekst niet verwezen naar 3.3.2 maar naar 3.5.2. Daarmee is de vraag niet meer aan de orde. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
35.	3.5.3	nee	029	Inspreker geeft aan dat het feit dat er een vergunning vereist is voor demontage van afval als eerste vermeld zou moeten worden, omdat deze ook geldt als je minder dan 100 m2 aan opslag gebruikt. Nu zou je kunnen stoppen met lezen als je denkt "100 m2 is niet van toepassing".	De volgorde van de punten wordt omgedraaid zodat eerst duidelijk is dat een vergunning nodig is omdat die vereist is voor demontage van afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
36.	3.6	nee	029	Inspreker doet de suggestie om aan start-ups 'kleinbedrijf' toe te voegen.	Kleinbedrijf is niet toegevoegd aan de titel 'startups' omdat het niet veel toevoegt en omdat er geen definitie is voor kleinbedrijf. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
37.	3.7.1	nee	029	Inspreker verzoekt de tekst uit te breiden en te verwijzen naar de juiste plek om dit uit te zoeken. Inspreker geeft daarnaast aan dat wordt verwezen naar "je vergunningverlener bij het bevoegd gezag". Inspreker wijst erop dat voor retail meestal geen vergunning nodig is.	Inspreker doet een terechte constatering en goede suggesties voor uitbreiding van de paragraaf. De tekst is uitgebreid. Er wordt verwezen naar meer informatie als het gaat om reparatie van elektrische en elektronische apparatuur. En er wordt verwezen naar de site van IPLO en Hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer ingeval een winkelier niet vergunningplichtig is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
38.	3.7.3	nee	126	Inspreker vraagt op welke manieren de intentie van de klant kan worden getoetst? Bijv. Kleding die in een dichte zak in een textielcontainer in een winkel wordt gedoneerd, lijkt hierbij minder intentie te hebben om direct te worden hergebruikt dan als een klant losse stuks inlevert bij een balie. Sommige manieren van aanbieden hangen af van de mogelijkheden die winkel aanbiedt en niet met de intentie van een klant.	In de tekst staat dat er per geval beoordeeld moet worden of de spullen nog wel geschikt zijn voor hergebruik. Bijvoorbeeld dat het product schoon en niet kapot is. Per geval zal een afweging moeten worden gemaakt over de mogelijkheid van het hergebruik, op basis van alle feiten en omstandigheden van dat geval. Een dichte zak met kleding is een mooi voorbeeld van onvoldoende zicht op de kwaliteit, en daarmee de kansen voor wederverkoop. De casus van de ingeleverde kleding doet vermoeden dat het hier gaat om de dienstverlening die kledingwinkels aanbieden voor inzamelen van afgedankt textiel. Dat ingeleverde textiel is niet bedoeld voor verkoop in die winkel, maar wordt opgehaald door afvalinzamelaars. Het kan zijn dat de tekst daarover niet duidelijk genoeg was, dat de titel van deze paragraaf tot verwarring leidt. Het gaat hier niet om tweedehands spullen innemen (voor afvalverwerking) en los daarvan tweedehands spullen verkopen, maar het innemen van tweedehands spullen om in diezelfde winkel te verkopen. Dat is aangepast in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
39.	3.7.3	nee	126	Inspreker vraagt hoe het antwoord op de vraag 'mag ik als winkelier tweedehands spullen innemen en verkopen?' in verhouding met het inzamelen van textiel in kledingwinkels, wat door de invoering van de UPV textiel mogelijk is geworden?	De tekst is aangepast zodat duidelijker is dat het gaat om ingenomen tweedehands spullen voor verkoop in diezelfde winkel. Het inzamelen van textiel in kledingwinkels door de invoering van de UPV is een afvalinzameling die hier los van staat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
40.	6.3	nee	029	Inspreker suggereert om gedrag breder te trekken dan consumenten. Inspreker stelt medewerkers als doelgroep voor. Ook doet inspreker de suggestie om dit op te nemen in onderwijscurricula inclusief na- en bijscholing?	Inspreker doet een goede suggestie om bij gedrag niet alleen aan consumenten te denken. Het is voor de circulaire economie inderdaad belangrijk dat alle betrokkenen circulair gedrag vertonen. In dit hoofdstuk gaat het echter over reparatie en hergebruik, waarbij de gebruiker -de consument- een centrale rol heeft. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.11 Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	ja/nee	135	Inspreker schetst het onderwerp ZZS en geeft aan dat dit document metaalrecyclers geen enkele houvast biedt als het gaat om de aanpak van ZZS. Inspreker schetst de inhoud van het hoofdstuk als volgt: Allereerst moet een risicoanalyse worden uitgevoerd op alles wat bij een recycler binnenkomt. Vervolgens moet, naargelang de uitkomst daarvan, blijken of metalen gerecycled mogen en dat het bevoegd gezag dit moet goedkeuren. Als recycling niet kan/mag moeten de ZZS uit het metaal worden afgescheiden en vernietigd. Is dat niet mogelijk dan moet het geheel verbrand of gestort. Inspreker geeft vervolgens aan dat bij ferro en non ferro in de regel niet bekend is of sprake is van ZZS en als dit al het geval zou zijn, dat dit dan zodanig vastzit in de matrix dan deze niet kunnen uitlogen of vrijkomen. Deze vraag komt naar mening van inspreker echter zo laat pas in de beoordelingssystematiek aan bod dat het materiaal als gevolg van eerder stappen al moet worden vernietigd.	Zonder af te dingen op het feit dat de ZZS-problematiek voor afvalverwerkers complex is, grijpt het ministerie deze zienswijze aan om te schetsen hoe het CMP m.b.t. ZZS in elkaar steekt en welke keuzes daarin zijn gemaakt. Deze en ook andere zienswijzen op ZZS heeft tot andere keuzes geleid voor het definitieve beleid dat in het CMP wordt vastgelegd. De reden dat deze zienswijze daarvoor is gekozen, is het feit dat inspreker onvoldoende helder op het netvlies heeft hoe het beleid en de toetsingskaders in het ontwerp-CMP in elkaar zaten. Met name de rol van de risicoanalyse daarin bleek niet helder. Daarbij komt ook het feit dat er in het ontwerp-CMP op twee momenten een risicoanalyse aan de orde kon zijn die inhoudelijk van elkaar verschilden. De zienswijze van deze en andere insprekers (in hierop volgende zienswijzen) over de complexiteit van het geheel is daarom ter harte genomen. Voor het vaststellen van het CMP zijn keuzes gemaakt die het geheel vereenvoudigen. In deze reactie wordt de systematiek geschetst rond ZZS bij afvalverwerking. Bij de antwoorden op andere zienswijzen zal veelvuldig naar dit antwoord worden verwezen.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					De belangrijkste wijziging is dat de risicoanalyse bij vergunningverlening van nuttige toepassing wordt losgelaten. Wel blijft het zo dat het vergunnen van nuttige toepassing van afvalstoffen met relatief hoge concentraties ZZS uitsluitend doelmatig kan zijn als de ZZS niet uit een materiaal afscheiden of vernietigd kunnen worden. Uiteraard moet de beoogde verwerking ook altijd voldoen aan de minimumstandaard en de bepalingen rond het mengen van afvalstoffen. Als een bedrijf na de verwerking een materiaal of product wil verhandelen als niet afvalstof, moet dit voldoen aan de voorwaarden voor einde-afvalstoffen. Bij die beoordeling wordt ook naar aanwezige ZZS én naar andere zorgstoffen gekeken. Onderdeel is mogelijk een risicoanalyse voor niet-genormeerde stoffen (zie het onderwerp 'Afvalstof of niet-afvalstof' in het CMP). Die risicoanalyse voor de afvalstatusbeoordeling blijft in het CMP wel behouden. Hieronder wordt de nieuwe systematiek geschetst voor ZZS uit zowel het hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen' als uit het hoofdstuk 'mengen van afvalstoffen'. Beiden zijn namelijk van belang voor het verwerken van afvalstoffen met ZZS. De toetsingskaders van het CMP voor het beoordelen van vergunningplichtige activiteiten met ZZS-houdende afvalstoffen gelden uitsluitend voor afvalstoffen waarin ZZS aanwezig zijn in relatief hoge concentraties (deels ook concentraties waarbij sprake is van gevaarlijk afval). Achtereenvolgens zijn de volgende vragen van belang (systematiek van het beleid): 1. In eerste instantie gelden de bepalingen uit het afval- of ketenplan. Als het plan geen bepalingen kent voor het verwerken van de afval met ZZS (zowel bij mengen als bij de minimumstandaard), dan gelden onderstaande toetsingskaders voor ZZS. 2. Worden de afvalstoffen gemengd door de verwerker? a. Als ja: het onderwerp 'Mengen van afvalstoffen' bevat de toetsingskaders 'mengen van gevaarlijk afval' en 'mengen van afval met PBT- of zPzB-stoffen of met stoffen van gelijkwaardige zorg'. Deze toetsingskaders gelden vanaf relatief hoge concentratiegrenswaarden aan ZZS en borgen dat deze ZZS niet weggemengd/verdund worden. De ZZS moeten of uit de afvalstof vernietigd of afgescheiden worden. Daarna heeft de afvalstof een ZZS-concentratie lager dan deze grenswaarden (uiteraard liefst zo laag mogelijk). Zit de hoeveelheid ZZS onder deze concentraties, dan is de ZZS geen belemmering (meer) voor mengen. b. Als nee: zie volgende vraag. 3. Heeft de verwerking als doel ZZS uit het afval te vernietigen of af te scheiden of, de gehele afvalstof te verwijderen? a. Als ja: het onderwerp 'ZZS en overige zorgstoffen' bevat zowel een toetsingskader om de doelmatigheid te beoordelen van het afscheiden/vernietigen van de ZZS uit het afval (paragraaf 4.2) als voor het verwijderen van de gehele afvalstof vanwege de ZZS (paragraaf 4.3). Het afscheiden (paragraaf 4.1) is doelmatig als de ZZS wordt teruggebracht tot een lage concentratie of zelf geheel uit het afval wordt verwijderd. Het verwijderen van de gehele afvalstof (paragraaf 4.3) is alleen doelmatig is als dit de enige reële optie is. Het CMP streeft namelijk naar zoveel mogelijk materiaalbehoud (als dit veilig kan worden gebruikt). b. Als nee: zie punt 4. 4. De afvalstoffen worden nuttig toegepast, bevatten een relatief hoge concentratie aan een ZZS en 'mengen' is geen onderdeel van de verwerking: het vergunnen van de nuttige toepassing is doelmatig als er geen faciliteiten bereikbaar zijn die de ZZS uit het materiaal kunnen afscheiden of de ZZS kunnen vernietigen (paragraaf 4.1). Als mengen wel onderdeel is van de verwerking, zie stap 2 Is het resultaat van een verwerking een materiaal of product dat de afvalverwerker als niet-afvalstof op de markt wil brengen, dan moet het voldoen aan de voorwaarden voor einde-afvalstoffen. ZZS én overige zorgstoffen spelen in die beoordeling een rol (zie aldaar in het CMP). N.B.1: Voor afvalstoffen die POP-stoffen bevatten die zijn gereguleerd in de POP-verordening (vb. PCB's, PFOA, HBCDD) gelden wettelijke Europese regels en daarom niet de toetsingskaders van 'ZZS en overige zorgstoffen'. Die staan uitgelegd in 'Mengen van afvalstoffen'. N.B.2: Omdat de risicoanalyse ZZS vergunningverlening is vervallen, vervalt ook de Handreiking risicoanalyse ZZS bij vergunningverlening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een gewijzigde systematiek die op diverse plekken in 'ZZS en overige zorgstoffen' tot aanpassingen heeft geleid.
2.	algemeen	nee	007	Het is van groot belang voor het kunnen behalen van de doelstellingen voor de circulaire economie, dat de huidige ZZS-problematiek een realistischer benadering gaat krijgen. Het ontwerp-CMP is een mogelijkheid om dit ten behoeve van de transitie naar de circulaire economie vorm te gaan geven. Helaas constateren wij hierin geen beleidswijzigingen om met betrekking tot ZZS tot reële -en voor de afvalsector haalbare- doelstellingen te komen. In plaats daarvan constateren wij het omgekeerde: zonder onderbouwing worden extra zorgstoffen aan het bestaande (niet haalbaar geachte) beleid toegevoegd, zonder wettelijke noodzaak, risicobeoordeling, afperking van stoffen en grenswaarden te noemen.	Inspreker geeft aan dat het CMP-beleid rond ZZS helaas niet vereenvoudigd is en een realistischere benadering heeft gekregen en dat er geen beleidswijzigingen zijn doorgevoerd. De verbreding naar alle zorgstoffen maakt het daarbij nog ingewikkelder dan het al was. Onderstaande reactie gaat over de volgende punten: 1) waarom het strakke beleid 2) verbreding naar alle zorgstoffen 3) zorgstoffen bij afvalstof of niet-afvalstof. 1. Ondanks de gewijzigde systematiek zoals geschetst in het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel wordt vastgehouden aan relatief strak beleid voor ZZS. Mens en milieu moeten beschermd worden tegen onaanvaardbare blootstelling aan ZZS. Daar waar risico's vermeden kunnen worden, moet dat gebeuren. Dit kan alleen door het minimaliseren van het gebruik en verspreiding van ZZS. Het CMP kan het gebruik niet regelen, alleen de verspreiding via afvalverwerking of secundaire materialen die geen afvalstoffen zijn. Ook de verspreiding via emissies en lozingen kan het CMP niet regelen. Voor het vermijden en reduceren van emissies van ZZS stelt het Besluit activiteiten leefomgeving regels. Omdat het CMP doorwerkt in vergunningen van afvalverwerking, focust het CMP met haar toetsingskaders op die fase van de keten. Om de risico's op blootstelling aan ZZS bij afvalverwerking te verkleinen is het beleid geformuleerd zoals beschreven is in het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Het CMP kent wel een beleidswijziging t.o.v. LAP3: De risicoanalyse waarvan bekend is dat deze door velen als te lastig wordt aangemerkt is geschrapt als vereiste bij vergunningverlening. Zie ook hiervoor de uitleg naar aanleiding van zienswijze 1 in deze tabel. 2. Ten aanzien van doelmatig afvalbeheer zit de verbreding naar 'zorgstoffen' uitsluitend in paragraaf 3 met uitleg van wetgeving. Het is namelijk een feit dat voor het gebruik van andere zorgstoffen dan ZZS regels kunnen gelden. Zo zijn er bijvoorbeeld REACH-restricties voor niet ZZS stoffen, stelt de Ozonverordening beperkingen aan het gebruik van HCFK's, enzovoort. Ook worden in productwetgeving maximale concentratiewaarden gehanteerd voor ook andere stoffen dan ZZS. Omdat het belangrijk is dat dat onder de aandacht worden gebracht, gaat paragraaf 3 dus breder dan alleen over ZZS. Meerdere insprekers vinden deze tweedeling tussen ZZS en andere zorgstoffen niet helder in het CMP. Op onderdelen is de tekst van het CMP daarom vereenvoudigd en toegespitst op ZZS. Alleen waar andere zorgstoffen echt een rol van

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					betekenis spelen in wetgeving, is dat aangegeven. Het toetsingskader voor doelmatig afvalbeheer gaat vervolgens alleen over ZZS. Ook wordt door insprekers gevraagd naar een definitie van 'zorgstoffen' (zie o.a. zienwijze 7). Die wordt niet gegeven. Wanneer een stof een zorgstof is, wordt sterk bepaald door de situatie. Een stof kan een zorgstof zijn voor lozingen, maar niet voor recycling en vice versa. In het CMP wordt volstaan met een beschrijving van wat onder zorgstoffen wordt verstaan. 3. Bij de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof moet voor alle stoffen worden beoordeeld of sprake is van ongunstige effecten op het milieu of de volksgezondheid. Dan kan niet volstaan worden met alleen het beoordelen van ZZS. Als verwerkte afvalstoffen einde-afval worden, dan worden ze vrij verhandelbaar en mogen ze door niet-afvalverwerkers worden toegepast of ingezet in een productieproces. Een einde-afvalstof moet niet alleen voldoen aan stof- en productwetgeving, maar moet ook verder geen onaanvaardbare risico's hebben voor mens en milieu. Niet-ZZS zorgstoffen zijn daarbij net zo relevant als ZZS. Ook kan een ZZS al bij lage concentraties een onaanvaardbaar risico hebben. Meer informatie over de keuzes die zijn gemaakt rond de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling staat bij het antwoord op zienswijzen 126 en 128 in deze tabel. Dit geldt bovendien net zo goed voor bijproducten en materialen/producten bestemd voor voorgezet gebruik. **Conclusie**: Deze zienwijze heeft geleid tot diverse optimalisaties in paragraaf 1, 2 en 3 met meer focus op ZZS en een duidelijkere formulering van de positie van zorgstoffen in het geheel.
3.	algemeen	nee	007, 070	In het CMP wordt terecht vooral ingezet op hergebruik en nuttige toepassing. Het wegnemen van ZZS uit het milieu en de kringloop maakt hier ook een belangrijk onderdeel van uit. Het RIVM beschrijft dit in het rapport 'Omgaan met zeer zorgwekkende stoffen in een circulaire economie'. Dit rapport benadrukt dat het behoud van een veilige circulaire economie vereist dat de risico's van schadelijke stoffen in gerecyclede materialen minimaal zijn voor mens en milieu. Bovendien mogen deze stoffen niet vrijkomen, zelfs niet tijdens het hergebruik. Het rapport identificeert drie belangrijke uitdagingen: 1. Het delen van informatie over aanwezige stoffen door de hele keten; 2. Het waarborgen van veilig hergebruik van materialen; 3. Het verantwoord omgaan met ZZS waar uitfaseren niet mogelijk is. Samengevat merkt inspreker hierbij op dat naast bronaanpak het verwijderen van ZZS uit de ketens nadrukkelijker een doel moet zijn in het CMP en haar verzoek is dit te borgen. Inspreker acht het noodzakelijk dat in het uiteindelijke CMP het beleid fundamenteel wordt herzien, zodat een veilige en milieubewuste, maar ook uitvoerbare benadering van ZZS bij afvalbeheer mogelijk wordt in het belang van de transitie naar de circulaire economie.	Met referentie naar een RIVM-rapport adviseert inspreker om "het verwijderen van ZZS uit de ketens" expliciet in het CMP te borgen. De bronaanpak wordt in het CMP alleen beschreven. Het CMP is geen geschikt instrument om bronaanpak of ZZS-verwijdering in de hele keten te bevorderen omdat het CMP alleen door kan werken naar vergunningen voor afvalverwerking. Voor informatie over bronaanpak zie het antwoord verderop op zienswijze 8 in deze tabel. Het afscheiden of vernietigen van ZZS komt op onderstaande wijzen in het CMP terug: • Toetsingskader 'mengen van gevaarlijk afval': afval met bepaalde ZZS is gevaarlijk afval boven een bepaalde grenswaarde. Dit toetsingskader is gericht op het afscheiden of vernietigen van de ZZS en het tegengaan van wegmengen. • Toetsingskader 'mengen van afval met PBT-, zPzB-stoffen en stoffen van gelijkwaardige zorg' voor afval met deze ZZS boven de grenswaarde 0,1%. Dit toetsingskader is gericht op het afscheiden of vernietigen van de ZZS en het tegengaan van wegmengen. • Toetsingskader 'afscheiden of vernietigen van ZZS': een verwerking die leidt tot het afscheiden of vernietigen van ZZS uit afval is, ongeacht de minimumstandaard van dat afval, vergunbaar (zie toetsingskader 'Verwijderen van ZZS uit een afvalstof'). Een dergelijke verwerking resulteert in een materiaal met geen of een lagere concentratie aan ZZS. Het overige materiaal blijft beschikbaar voor nuttige toepassing en/of verwerken volgens de minimumstandaard. • Toetsingskader 'verwijderen van afvalstoffen met ZZS': geeft aan wanneer vergunning voor verwijderen van de gehele afvalstof kan worden verleend als gevolg van de aanwezigheid van ZZS. • Toetsingskader 'nuttige toepassing van afval met ZZS': geeft aan dat nuttige toepassing van afval met ZZS (boven een bepaalde grenswaarde) alleen vergund kan worden als er geen faciliteiten beschikbaar zijn, of binnenkort beschikbaar komen, die de ZZS uit de afvalstof kunnen verwijderen. Naast bovenstaande wordt niet actief gestuurd op verwijderen omdat verwijderen niet altijd nodig is om een afvalstoffen met ZZS op een verantwoorde te verwerken en toe te passen. Afhankelijk van de aard van de verwerking, de concentratie ZZS en de aard van de toepassing vormen ZZS wel of geen probleem. De mogelijkheid om afvalstoffen met een bepaalde mate aan ZZS te behouden als materiaal/grondstof voor een toepassing moet behouden blijven. Dit vraagt om maatwerkbeoordelingen. Inspreker vraagt uiteindelijk om het beleid rond ZZS fundamenteel te herzien in het CMP. Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel (onder 1) over waarom een strak beleid op ZZS van belang is en zienswijze 1 in deze tabel over de wijzigingen die naar aanleiding van alle zienwijze zijn doorgevoerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van dit hoofdstuk. Naar aanleiding van andere zienswijzen is het hoofdstuk op onderdelen wel gewijzigd (zie aldaar).
4.	algemeen	nee	024	Het onderwerp is aangeduid als 'ZZS en overige zorgstoffen', maar het hoofdstuk gaat verder grotendeels over zorgstoffen. Dit is een wijziging en verbreding ten opzichte van LAP3, maar niet toegelicht is waarom hiervoor is gekozen.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel (tweede bullet) over de verbreding naar zorgstoffen.
5.	algemeen	nee	102	Inspreker geeft mee: zorg dat de tekst in dit hoofdstuk niet strijdig is met Besluit melden (incl. nota van toelichting) en wijziging en kamerbrief uitstel wijziging Besluit melden. Zorg dat de Leidraad die gemaakt moet worden volgens kamerbrief niet in strijd zal zijn met CMP.	De tekst van dit onderwerp is in lijn gebracht met de wijzigingen van het Besluit melden die per 1 juli jl. in werking zijn getreden. De Leidraad die door de staatssecretaris van IenW in Kamerbrief (IENW/BSK-2024/332745) is aangekondigd is ondertussen gepubliceerd op LAP3.nl en is ook als Handreiking op de website van het CMP geplaatst. **Conclusie**: De tekst van het CMP is in lijn gebracht met de tekst van het Besluit melden en de ondertussen gepubliceerde Handreiking.
6.	algemeen	nee	007	De aanstaande wijziging van het Besluit Melden geeft inspreker grote zorgen. Inspreker vraagt zich af waarom niet wordt overwogen om de verantwoordelijkheid voor PFAS in afval primair bij producenten en importeurs neer te leggen en bij producten die op de markt worden gebracht, verplicht een etiket met een passage als 'bevat PFAS' te laten aanbrengen. Dit zal er ook aan bijdragen dat PFAS in producten sneller wordt uitgefaseerd.	Het reguleren van het wel of niet gebruiken van PFAS in processen of producten moet worden geregeld via wetgeving en daarover heeft het CMP alleen een informeren rol (zie de paragraaf over 'bronaanpak'). In het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel verderop, wordt ingegaan op de bronaanpak i.r.t. het CMP. Het verplichten tot labellen/etiquetteren van producten valt onder product- of stoffenwetgeving. Het CMP heeft hierin geen rol en kan hiervoor geen voorschriften bevatten. Op het Besluit melden wordt ingegaan in het antwoord op zienswijze 5 (verderop in deze tabel). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanvullende wijzigingen van de tekst van dit hoofdstuk.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
7.	algemeen	nee	007	In dit hoofdstuk wordt zoals gezegd een nieuw begrip 'zorgstoffen' geïntroduceerd, maar een duidelijke definitie hiervan ontbreekt. Dit geeft juridische onzekerheid en veel ruimte voor interpretatie. Het uitfaseren van deze stoffen is een zeer ambitieuze doelstelling en wij stellen voor dat overheid en bedrijfsleven zich eerst richten op de ZZS en POP voordat wordt ingezet op het erg brede en nog onduidelijke concept van zorgstof.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel (bullet over zorgstoffen).
8.	algemeen	nee	007	Inspreker constateert dat een enorm complex systeem voor de beoordeling van ZZS in (secundaire) grondstoffen wordt geïntroduceerd, terwijl er nauwelijks aandacht lijkt te worden besteed aan het uitfaseren van zeer zorgwekkende stoffen in primaire grondstoffen en daaruit geproduceerde materialen en producten. Zolang 'deze kraan openstaat', kan van de afvalsector niet worden verlangd dit probleem op te lossen. Een samenhang van de specifieke toetsingskaders voor ZZS bij de vergunningverlening, het afscheiden of vernietigen van ZZS, het verwijderen van afvalstoffen met ZZS en de nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS (waaronder het mengen van afvalstoffen met ZZS) alsook ZZS in producten en materialen bij (momenteel) einde-afvalstatus (niet-afvalstof) kon door ons in redelijkheid niet worden gevonden in het ontwerp-CMP.	Inspreker vraagt meer aandacht voor bronaanpak om te vermijden dat ZZS ook in afvalstoffen terechtkomen en een probleem voor de afvalverwerking vormen. Het CMP beperkt zich tot het beschrijven van beleid en wetgeving over bronaanpak (paragraaf 3) en kent hiervoor inderdaad geen toetsingskaders voor (bedrijven en) bevoegd gezag. Dit heeft als reden dat het CMP vooralsnog uitsluitend een instrument is dat doorwerkt in vergunningen voor afvalbeheer. Dit neemt niet weg dat bronaanpak geen aandachtspunt is voor de rijksoverheid. Bronaanpak zit vervat in andere instrumenten. De Nederlandse inzet m.b.t. bronaanpak vertaalt zich ten eerste naar de inzet op dossiers rond normering die veelal een Europees karakter hebben. Zo zet het ministerie van IenW zich in voor normering van ZZS in Europese stoffenwetgeving zoals de POP-verordening, de Kwikverordening en REACH om het gebruik van deze stoffen in zowel primaire als secundaire grondstoffen te verminderen. Daarnaast zet het ministerie zich in om producten duurzamer te maken door aanvullende eisen te stellen in bijvoorbeeld de Ecodesign verordening en de RoHS-richtlijn. Andere richtlijnen en verordeningen die normering bevatten voor stoffen die wel of niet aanwezig mogen zijn, vallen onder de verantwoordelijkheid van o.a. het ministerie van VWS. Waar nodig overleggen deze ministeries uiteraard met elkaar. Om bedrijven te ondersteunen om veilige en duurzame alternatieven voor ZZS te ontwikkelen, heeft de Europese Commissie het 'Safety-and-Sustainablity-by-Design' ontwerpkader opgesteld. Dit zijn vrijwillige richtlijnen om bij het uitfaseren van een ZZS 'spijtige vervanging' te voorkomen en ervoor te zorgen dat nieuwe stoffen aan de wettelijke verplichtingen voor Europese wetgeving voldoen. Ten tweede is er de bronaanpak die zijn weerslag heeft gekregen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Daarin staat een 'stappenplan' dat bedrijven moet helpen om via substitutie en procesoptimalisatie in eerste instantie het gebruik en daarnaast ook de emissies/lozingen van ZZS tot een minimum te beperken. Bedrijven moeten hiervoor Vermijdings- en reductieprogramma's opstellen. Dit beleid wordt summier aangehaald in de inleiding bij paragraaf 3 van dit hoofdstuk van het CMP. Voor detailinformatie wordt verwezen naar de website van het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) waarin de aanpak van ZZS, waaronder de minimalisatieplicht, wordt beschreven. Omdat het CMP in beide aspecten van de bronaanpak geen rol heeft, werd bovenstaande niet in het ontwerp-CMP beschreven en heeft het CMP hiervoor ook geen toetsingskaders. Omdat er nood is aan het lezen van het totaalplaatje is bovenstaande info aan de tekst van paragraaf 3 toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanvullen van de tekst van paragraaf 3 met informatie over de bronaanpak. Inspreker mist ook overzicht over samenhang van de verschillende toetsingskaders van het CMP over ZZS. Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel over de systematiek van het CMP rond ZZS en zienswijze 2 in deze tabel.
9.	algemeen	nee	034	Inspreker ziet graag dat er meer eisen worden gesteld aan het beperken van ZZS in de primaire producten dan aan de gerecyclede grondstoffen. Er zou een meldingsplicht moeten komen voor producenten die ZZS in producten op de markt brengen door dit duidelijk op het product te moeten vermelden.	Zie allereerste het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel over de bronaanpak. Het CMP is geen instrument om de voorkant van de keten te reguleren en daar bepaalde verplichtingen op te leggen. Dit valt onder productnormering en eisen aan 'in de handel zetten'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
10.	algemeen	nee	061, 133,156, 157	De zienswijzen van deze insprekers zijn identiek. Nadat insprekers aan diverse paragrafen van dit hoofdstuk hebben gerefereerd, merken zij op dat uit de opsomming van de ZZS en overige zorgstoffen in het ontwerp-CMP blijkt dat sprake is van een complexe systematiek, gebaseerd op een benadering die het behalen van de doelstelling voor de circulaire economie bemoeilijkt. Gezien de Nederlandse wijze van benadering van ZZS in de wet- en regelgeving (incluis de wijziging van het Besluit melden) - aanvullend op de systematiek voor het beperken van SVHC en POP in Europese wet- en regelgeving - maakt de additionele term zorgstoffen de uitvoering ingewikkelder zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Het is van algemeen belang en in het bijzonder van belang voor het behalen van de doelstellingen voor de circulaire economie, dat de huidige ZZS-problematiek tot haalbare proporties wordt teruggebracht door de introductie van een realistische benadering. Het ontwerp-CMP is een mogelijkheid om realistisch beleid met betrekking tot ZZS in de circulaire economie te voeren. Naar onze mening wordt onvoldoende gebruik gemaakt van de kans op beleidswijziging, om met betrekking tot ZZS tot reële doelstellingen te komen. Het omgekeerde gebeurt in het ontwerp-CMP: extra zorgstoffen worden aan het bestaande beleid toegevoegd, zonder risicobeoordeling, afperking van stoffen en grenswaarden te noemen. Een complex systeem voor de beoordeling van ZZS in (secundaire) grondstoffen wordt geïntroduceerd, terwijl minder aandacht wordt besteed aan het uitfaseren van ZZS in primaire grondstoffen en daaruit geproduceerde materialen en producten. Een samenhang van de specifieke toetsingskaders voor ZZS bij de vergunningverlening, het afscheiden of vernietigen van ZZS, het verwijderen van afvalstoffen met ZZS en de nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS (incluis mengen van afvalstoffen met ZZS) alsook ZZS in producten en materialen bij (momenteel) einde-afvalstatus (niet-afvalstof) is nauwelijks te vinden in het ontwerp-CMP, terwijl de status van de concentratiegrenswaarden in het ongewisse wordt gehouden. Noodzakelijk is dat in het finale CMP het beleid met betrekking tot uitsluitend ZZS wordt aangepast, zodat veilige en milieubewuste maar uitvoerbare benadering van ZZS bij afvalbeheer mogelijk blijft.	In deze zienswijze komen diverse punten terug die reeds bij vorige zienswijzen beantwoord zijn: • Complexiteit van het geheel: zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel; • Verbreding naar zorgstoffen: zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel (tweede bullet); • Uitfaseren/bronaanpak: zie het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel; • Samenhang beleid CMP: zie eveneens het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Rest het punt van inspreker over de concentratiegrenswaarden (CGW) i.r.t. de toetsingskaders voor afval met ZZS. Voor de toets op doelmatig afvalbeheer (onderdeel van het vergunningverleningtraject) spelen ZZS pas een rol vanaf de in het CMP bepaalde CGW. Dit is: • voor het merendeel van de ZZS 0,1% (ofwel 1.000mg/kg) – voor stoffen die kankerverwekkend zijn of mutageen is dit bovendien de grenswaarde waarboven sprake is van gevaarlijk afval; • voor reprotoxische stoffen 0,3% (ofwel 3.000mg/kg) – dit is bovendien de grenswaarde waarboven sprake is van gevaarlijk afval; • voor een aantal specifieke ZZS is de CGW per stof bepaald paragraaf 4.2 van het hoofdstuk. Deze grenswaarde is alleen relevant voor het toetsingskader 'nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS' (zie zienswijze 1 in deze tabel). Door opname van de CGW in het toetsingskader moet het bevoegd gezag hiermee rekening houden. Dit volgt uit artikel artikel 8.9, tweede lid, Besluit kwaliteit leefomgeving. Daarmee is de status van de CGW duidelijk. Voor het beoordelen of een ZZS een belemmering vormt bij een afval-of-niet beoordeling kent het CMP geen CGW. De reden hiertoe is uitgelegd in het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel (derde bullet). N.B.: CGW voor afval met POP-stoffen zijn opgenomen in de POP-verordening. Die wetgeving is direct werkend en behoeft geen implementatie in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het hoofdstuk.
11.	algemeen	nee	061, 156, 157	Onduidelijk is de wijze waarop ZZS bepaald zijn in de Ketenplannen en Afvalplannen van het ontwerp-CMP; afwijkingen van de inventarisaties verricht door SGS Intron (rapportage ZZS in afvalstoffen) van 18 december 2019 zijn vastgesteld.	Voor het weergeven van mogelijk relevante ZZS per afvalstof zijn de volgende acties uitgevoerd: Voor de *afvalplannen* heeft Rijkswaterstaat-WVL gekeken of er aanleiding was om de overzichten uit het SGS-rapport aan te passen op basis van parate kennis. Vervolgens zijn zowel de ILT, de Werkgroep Afvalbeheer (Omgevingsdiensten) als een aantal brancheverenigingen gevraagd naar deze overzichten te kijken en eventuele wensen voor wijzigingen (uiteraard onderbouwd) door te geven. Dit heeft tot een beperkt aantal wijzigingen geleid. Basis van de informatie in de afvalplannen is nog steeds het SGS-rapport, met hier en daar een verschil.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Daarnaast is het RIVM gevraagd om voor alle *ketenplannen* te kijken of het overzicht van ZZS (afkomstig van het SGS-rapport) aangevuld of ingeperkt moest worden op basis een bureaustudie van andere informatiebronnen dan het SGS-rapport. In het SGS-rapport zijn namelijk alleen SVHC's geïnventariseerd. Waar nodig zijn de lijsten geoptimaliseerd en uitgebreid met andere ZZS van SVHC's of, zijn niet-relevante SVHC's geschrapt. Het eindadvies van dit traject is gepubliceerd op de website van het CMP. Wellicht ten overvloede wijzen we op de 'ZZS in afval zoeker' die eerste kwartaal van dit jaar is gelanceerd op de website 'risico's van stoffen'. Deze 'zoeker' is gebaseerd op de keten- en afvalplannen van het CMP en zal zo actueel mogelijk worden gehouden. Deze 'zoeker' zal op termijn de info over ZZS in de keten- en afvalplannen vervangen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP. Wel wordt de 'ZZS in afval zoeker' aan de informatie van het CMP toegevoegd.
12.	algemeen	nee	007	De beoordeling van ZZS in afval zal complex, tijdrovend en duur zijn. Onder verwijzing naar het voorzorgbeginsel ('te weinig informatie') zal dan een verwijderingsroute gekozen moeten worden, waardoor hergebruik en recycling stagneren. Dan zullen onmiskenbaar meer ZZS worden uitgebannen, maar de vraag is of de milieudruk door meer vraag naar primaire grondstoffen dan evenredig veel groter gaat zijn wegens het wegvallen van secundaire grondstoffen. Ons verzoek is de visie van het ministerie hierop te duiden.	Dat het ZZS-beleid kan leiden tot een verschuiving naar verwijderen van afvalstoffen is het gevolg van de bewuste keuze om de grondstoffen van de toekomst veilig te maken. De toetsingskaders zoals opgeschreven in het CMP zoeken naar evenwicht tussen het in de keten houden van materialen en de veiligheid van mens en milieu. Ook voor het verwijderen van afvalstoffen die ZZS bevatten heeft het CMP een toetsingskader (paragraaf 4.3 van het hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen') zodat niet elke aanwezigheid van ZZS een reden is om voor de route verwijdering te kiezen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de tekst.
13.	algemeen	nee	007	Wij merken een grote diversiteit in aanpak van het ZZS-dossier door de verschillende bevoegde gezagen. Wanneer bv. over een zelfde afvalstroom bij bedrijven die onder het provinciaal bevoegd gezag vallen eisen worden gesteld aan analyses, die niet worden gesteld aan bedrijven die onder gemeentelijk bevoegd gezag vallen, ontstaat een ongelijk speelveld (ZZS en overige zorgstoffen p.4, paragraaf 2, Belang van informatie)	De bevoegdheid voor de uitvoering van het ZZS (op de verschillende terreinen) ligt bij de bevoegde gezagen. Het CMP is hiervoor een harmoniserend instrument op het gebied van afvalbeheer, maar niet op het gebied van bijvoorbeeld de bronaanpak uit het Bal rond de VRP's en de wijze waarop bevoegde gezagen invulling geven aan hun taken. Knelpunten daarbij moeten bij het bevoegd gezag zelf worden aangekaart. Daar waar het CMP wel een rol in harmonisatie kan spelen, wordt die zoveel mogelijk ingevuld. Telkens zal wel de afweging worden gemaakt of het CMP hiervoor op dat moment het juiste instrument is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
14.	algemeen	nee	007	Circulariteit brengt met zich dat ZZS en andere gevaarlijke stoffen op een veilige manier uit het milieu worden verwijderd. Afvalwater wordt gezuiverd en de ZZS daaruit, zoals PFAS, medicijnresten, microplastics, zware metalen etc. komen grotendeels in het zuiveringsslib terecht. Het is daarmee juist circulair dit slib zo efficiënt mogelijk te verbranden met als doel deze ZZS uit het milieu te verwijderen met als afgeleide energiewinning.	De minimumstandaard voor het verwerken van waterzuiveringsslib (behoudens waterzuiveringsslib uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie) is verbranden en sluit aan bij de zienswijze van inspreker (Afvalplan waterzuiveringsslib). Verder bevat de zienswijze geen vraag of advies. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het hoofdstuk.
15.	algemeen	nee	012	Inspreker vindt dit stuk niet bijdragen aan circulariteit en dus niet aan de doelstellingen van de omzetting van LAP3 naar het CMP. De inhoud is vooral een weerspiegeling van andere regelgeving en die behoeft op zichzelf geen herhaling. Het is erg complexe materie maar dit stuk maakt het nog complexer en niet praktisch invulbaar. Wat voegt dit toe aan circulariteit?	Niet voor iedereen is bekend welke wetgeving er is die gaat over zowel uitfaseren (bronaanpak) als afvalverwerking en ZZS. Terwijl dit wel bijdraagt aan circulariteit omdat de ZZS uit materiaalstromen en uit producten worden geweerd en recycling daardoor 'schoner' wordt. Dat is het doel van paragraaf 3. Wat er al is en al geregeld is behoeft namelijk ook geen aanvullende toetsingskaders in het CMP. **Conclusie**: De zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het hoofdstuk.
16.	algemeen	nee	029	Inspreker vindt het lastig om in te schatten wat de gevolgen zullen zijn voor de vergunningverlening als gevolg van het feit dat bijna elk materialenplan [*lees afvalplan of ketenplan*] staat dat rekening gehouden moet worden met ZZS, maar niet hoe dat dan uitpakt (zowel voor de circulariteit als voor de toename aan ZZS-bevattende afvalstoffen).	Hoe om te gaan met ZZS bij vergunningverlening is beschreven in het Hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen (daar wordt ook verwezen naar het Hoofdstuk mengen waar ZZS een rol speelt) en in de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking. In de Leidraad A&V en AO/IC staat dat ZZS beschouwd moeten worden in het acceptatie- en verwerkingsbeleid van een afvalverwerker als deze ZZS een risico kunnen vormen bij opslag of verwerking. In de toelichting van alle plannen staat een lijst met mogelijke ZZS die in de afvalstof aanwezig *kunnen* zijn voor zover we daar op het moment van schrijven zicht op hebben. Minimaal deze ZZS zijn dus een aandachtpunt in het A&V dat hoort bij een vergunningaanvraag. Mogelijk moet het A&V van afvalverwerkers hiervoor worden geactualiseerd als onderdeel van de gehele actualisatieplicht. Voor circulariteit betekent dit dat bepaalde ZZS in bepaalde maximale concentraties in afvalstoffen blijven zitten en dus ook bij recycling. Pas boven bepaalde grenswaarden (zie paragraaf 4.2 van 'ZZS en overige zorgstoffen'; voor POP's zie de POP-verordening) is recycling niet zomaar toegestaan. Dan moet bij vergunningverlening worden getoetst aan de toetsingskaders voor mengen en is mogelijk het toetsingskader 'nuttige toepassing van afval met ZZS' aan de orde. N.B. Uiteraard moet het bevoegd gezag altijd rekening houden met de minimumstandaard van de afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot tekstwijzigingen.
17.	algemeen	nee	050	Inspreker geeft aan dat een helder afwegingskader essentieel is voor het onderzoeken, normeren en beoordelen van de risico's van zorgstoffen. Inspreker ziet dat lokale bevoegde gezagen toepassingen van secundaire materialen belemmeren. De opname van 'zorgstoffen die geen ZZS zijn' geeft lokale bevoegdheden extra mogelijkheden om toepassingen te verbieden. Volgens inspreker kan dat niet de bedoelding zijn van het CMP, omdat het CMP hoogwaardige toepassing stimuleert. Inspreker geeft aan dat het stimuleren van hergebruik noodzakelijk is voor het bereiken van een volledig circulaire economie in 2025.	Het is niet gewenst dat bevoegde gezagen de toepassing van secundaire materialen in algemene zin belemmeren als deze wel voldoen aan van toepassing zijnde normen (zoals bijvoorbeeld de uitloognormen voor niet-vormgegeven bouwstoffen). Lokaal bevoegd gezag mag alleen strengere eisen stellen als er lokale omstandigheden spelen die vragen om specifieke kwaliteit van de bouwstoffen (bijvoorbeeld toepassing in kwetsbaar gebied). Lokaal generieke strengere eisen stellen dan een landelijke norm kan de nuttige toepassing van afvalstoffen onnodig belemmeren. Dit staat beschreven in paragraaf 4 'toetsingskader' bij het onderwerp 'immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit hoofdstuk.
18.	algemeen	nee	013	Volgens inspreker is verbranding voor een breed scala aan ZZS de enige methode om deze stoffen definitief te vernietigen (inspreker noemt de vb. PAK's, PCB's en bepaalde PFAS) waardoor ze geen risico meer vormen voor mens en milieu. Toch wordt verbranding in het CMP grotendeels genegeerd, terwijl LAP3 wel rekening hield met de noodzaak van verbranding wanneer recycling of nuttige toepassing niet mogelijk is.	Verbranden heeft, net als storten, een plek in de transitie naar een circulaire economie. Dit wordt ook toegelicht in de paragrafen 2 van de onderwerpen 'thermische afvalverwerking' en 'storten in een circulaire economie'. De opmerking van inspreker dat 'verbranden' in het CMP grotendeels wordt genegeerd, wordt niet onderschreven.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Voor bepaalde groepen ZZS, zoals chloor- en fluorhoudende organische stoffen en zware metalen (bijv. lood, arseen, cadmium, kwik, thallium en nikkel), is het correct dat verbranding niet leidt tot volledige vernietiging. Echter, door effectieve rookgasreiniging worden zware metalen geconcentreerd in AVI-reststoffen die veilig kunnen worden opgeborgen, bijvoorbeeld in ondergrondse mijnen. Dit biedt een veel stabielere en veiligere oplossing dan immobilisatie op de landbodem, waar deze stoffen mogelijk weer in het milieu kunnen lekken.	Wat inspreker meldt over de rol van verbranden voor het verwerken van afvalstoffen met zodanig mate aan ZZS dan nuttige toepassing geen optie meer is, klopt ook. Verbranden heeft in dat geval de voorkeur boven storten/bergen in de diepe ondergrond of immobiliseren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het hoofdstuk.
19.	algemeen	nee	103	Inspreker betoogt dat het gebruik van producten en materialen in een circulaire economie onlosmakelijk vergezeld gaat van uitwisseling van stoffen met de omgeving. De vraag is daarom welke emissies acceptabel zijn vanuit oogpunt van bescherming van mens en milieu. Dit is een toenemende worsteling voor de maatschappij, de industrie en de overheid. Bijvoorbeeld hoe hiermee om te gaan i.r.t. een verantwoorde recycling. Naar mening van inspreker ontbreekt een geaccepteerd referentiekader voor risico's bij blootstelling aan stoffen in de discussies en bij toetsingen. Het CMP en de handreikingen Afvalstof-geen afvalstof en ZZS geven hiervoor nog onvoldoende handvatten.	Inspreker is van mening dat een referentiekader ontbreekt voor wat een acceptabel risico is voor de blootstelling van mens en milieu aan de risico's van stoffen. Idealiter is voor elke stof en elke toepassing dit risico bepaald via een (wettelijke) norm. Helaas is dat nog lang niet de realiteit. Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel waarin wordt aangegeven op welke wijze de systematiek van het CMP is vormgegeven. Het CMP focust op het tegengaan van wegmengen van hoge concentraties ZZS (hoofdstuk mengen) en op het onnodig in de keten houden van ZZS als vernietigen of afscheiden mogelijk is. Voor afval-of-niet beoordelingen gebeurt dat met een risicoanalyse voor ZZS en overige zorgstoffen. Dit is inderdaad geen kwantitatieve beoordeling maar een kwalitatieve inschatting. Voor elke toepassing een kwantitatief onderzoek doen naar het acceptabel zijn van ZZS is niet uitvoerbaar en zou voor te hoge uitvoeringskosten zorgen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanvullende aanpassing van de toetsingskaders van paragraaf 4.
20.	algemeen	nee	024	Inspreker deelt haar visie op het onderwerp ZZS. Inspreker erkent daarbij dat er een maatschappelijke vraag is om ZZS-beleid. Hierna de input van inspreker: Het formuleren van het beleid richt zich nu vooral op de inventarisatiefase: inzichtelijk krijgen hoe de verschillende ZZS door onze economie en natuurlijke omgeving bewegen, onder meer via afvalstoffen en emissies. Verschillende bedrijfsonderdelen hebben hierover veel omvattende vragen gekregen van decentrale overheidsorganen. Men vraagt in feite welke ZZS in welke in- en uitgaande afvalstromen en emissies aanwezig zijn en in welke hoeveelheid. Deze vraag kunnen we met de beste wil van de wereld alleen in algemeenheden beantwoorden, aangevuld met details als die gekend zijn. We zijn nu op zoek naar een aanpak die recht doet aan de legitieme vraag en toch praktisch en economisch uitvoerbaar is. De geschiedenis leert dat de primaire reactie van de overheid bestaat uit het stellen van een onhaalbare norm (zie recent het PFAS-dossier of langer terug 'Lekkerkerk"), bijvoorbeeld "nihil" of "conform detectielimiet". Dit zal ertoe leiden dat inspreker de betreffende afvalstoffen niet meer kan ontvangen of afzetten en/of de lozing van het vrijkomende afvalwater moet stoppen. Dit leidt tot ernstige verstoringen van haar bedrijfsprocessen of zelfs tot stillegging. Daarmee komt de continuïteit van de afvalverwerkingsketen in gevaar. Als de overheid de ZZS-problematiek in relatie tot afvalmanagement wil gaan aanpakken, moet te allen tijde voorkomen worden dat alle vormen van recycling zullen stilvallen. Daarmee komt de continuïteit van de afvalverwerkingsketen in gevaar. Daarom vraagt inspreker met nadruk aandacht en draagvlak voor risicobeheersing. Inspreker ziet risicobeheersing als volgt: Per afvalsoort zijn maar enkele ZZS in aanmerkelijke mate aanwezig. Alleen op die ZZS wordt een actief beleid verwacht van de betreffende afvalverwerker. Er moeten realistische normen worden vastgesteld voor de aanwezigheid van ZZS in recyclaten en emissies. Die normen moeten zijn gebaseerd op afweging van gezondheids- en milieurisico's en periodiek worden verlaagd om op die manier de aanwezigheid van ZZS gefaseerd terug te dringen. Bij materialen waar de risico's onaanvaardbaar worden geacht, wordt toch gekozen voor verwijdering door verbranden of storten.	Deze zienswijze heeft verschillende aspecten in zich die leiden tot de visie van inspreker op risicobeheersing die volgens inspreker haalbaar is voor de afvalverwerkingssector zodat de afvalverwerking/recycling niet in gevaar komt. Deze zienwijze betreft zowel de ZZS die na verwerking in afval over mogen blijven (in recyclaat), als de ZZS die geëmitteerd of geloosd worden. De door inspreker voorgestelde systematiek in zijn laatste alinea wordt al gehanteerd door de Europese commissie voor het vaststellen van normen in de POP-verordening. In REACH worden autorisaties periodiek herzien en kunnen restrictienormen ook worden aangepast mocht dit nodig zijn. Inspreker maakt terecht de opmerking dat normen als 'nihil' of 'detectielimiet' in praktijk vaak niet haalbaar zijn en het risico in zich dragen de recyclingmarkt te stagneren. De overheid zet zich daarom in Europees verband in voor haalbare normen aan 'vervuiling' in secundaire materialen (ook in de POP-verordening en REACH). Ook de aanpak in het CMP is niet bedoeld te streven naar nihil, maar richt zich op de risico's die gezien de concrete toepassing van een secundair materiaal acceptabel zijn (zie de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling). In zekere mate ligt er focus op specifieke ZZS per afvalstof in de ZZS-lijsten die per afvalplan/ketenplan zijn opgesteld. Deze komen ook terug in de 'ZZS in afval zoeker' die het RIVM in opdracht van het ministerie heeft gemaakt. Let wel op dat hierin alleen ZZS staan die mogelijk aanwezig zijn boven een bepaalde grenswaarde en al in Europa als SVHC zijn aangeduid. Deze lijst is daarom wellicht onvolledig als het gaat om de relevantie voor ZZS bij emissies, lozingen en afval-of-niet beoordelingen en ZZS die nog niet als SVHC te boek stonden (anno 2019). RIVM heeft voor beton, papier, textiel, hout, kunstgras en zonnepanelen deze lijsten aangevuld met ook andere ZZS dan SVHC's. Het aanbrengen van prioriteiten en/of het limitatief maken van deze lijsten is niet wenselijk gezien het speelveld rond ZZS zich ontwikkelt als gevolg van gewijzigde product- en stoffenwetgeving. De herkomst van een afvalstof zegt veel over de verwachte ZZS die kunnen worden aangetroffen. Het is de verantwoordelijkheid van bedrijven om het acceptatieproces en vervolgens het verwerkingsproces hiervoor in te richten. Uiteindelijk wordt in productwetgeving bepaald hoeveel ZZS in recyclaat mag zitten. In een vergunning kan worden bepaald hoeveel ZZS door bedrijven mag worden uitgestoten. Beiden kunnen en worden niet geregeld in het CMP. Om te kunnen vaststellen dat een bedrijf voldoet aan deze kaders zal zij echter wel moeten inventariseren welke en hoeveel ZZS zitten in de te accepteren afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot andere keuzes in het CMP.
21.	algemeen	nee	029, 102	[*Hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen*] geeft duidelijk aan dat informatie over ZZS noodzakelijk is. Ook in combi met [*Hoofdstuk mengen van afvalstoffen*]. Voor omgevingsdiensten en bedrijven blijft het zeer complex om de informatie op een juiste wijze te interpreteren. De ambitie is volgens inspreker 102 erg rooskleurig verwoord (wegfaseren van ZZS). Meer toetsen aan POP en REACH is duidelijk beoogd, ook meer toetsen aan categorie indeling! Het hoofdstuk geeft echter geen antwoord op de vraag welke eisen aan analyses moeten worden gesteld of wanneer een nadere onderbouwing moet worden gevraagd als een bedrijf zich beroept op de informatie uit SGS [*SGS Intron rapport, ZZS in afvalstoffen – update 2019*]. Het CMP biedt daarvoor geen praktische handreiking.	Het hoofdstuk stelt inderdaad geen eisen aan analyses omdat de specifieke informatie die een verwerker nodig heeft erg afhankelijk is van het afvalverwerkingsproces en de afvalstof die verwerkt wordt. Zo is het voor een afvalverbrandingsinstallatie niet nodig om precieze concentraties organische verontreinigingen te weten gezien deze bij voldoende hoge bedrijfstemperaturen worden afgebroken. Gaat hetzelfde afval naar een recycler die dit afval alleen uitsorteert, opbulkt een doorzet, dan is mogelijk alleen relevant dat een ZZS in het afval zit om te borgen dat tijdens die proces geen verspreiding of blootstelling plaatsvindt. Wanneer een nadere onderbouwing noodzakelijk is van welke ZZS een verwerker kan verwachten in het afval zijn er verschillende informatiebronnen beschikbaar waaronder het genoemde SGS-rapport (ondertussen opgenomen in de 'ZZS in afvalzoeker' van het RIVM – gebaseerd op de herkomst van het afval zoals bijvoorbeeld het proces waar het afval uit voortkomt) en info aangeleverd door de ontdoener (wijzigingen Besluit melden). Afhankelijk van de verwerkingsmethoden van de verwerker is bepaalde informatie meer of minder relevant, ook voor eventuele emissies naar lucht en lozing naar water. Daarnaast loopt een aantal programma's om de informatiepositie van omgevingsdiensten te verbeteren zoals het versterken van het VTH-stelsel, de Try-out ZZS en is het Kennisplatform Afvalstof-of-niet-afvalstof gestart. Het verbeteren van informatie over ZZS in afval (qua voorkomen en relevantie) zal zich de komende jaren verder moeten ontwikkelen in gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen. **Conclusie**: Naar aanleiding van deze zienswijze is een paragraaf 3.5 ingevoegd waar informatie te vinden is over welke ZZS in welke afvalstoffen te verwachten is en wat de rol is van het bevoegd gezag. Deze informatie stond ook in LAP3 maar is ten onrechte niet meegenomen in het ontwerp-CMP.
22.	algemeen	nee	029	Inspreker vindt het onduidelijk wanneer stoffen als ZZS worden beschouwd en noemt een paar voorbeelden. Vervolgens wil inspreker graag weten in welke mate rekening gehouden moet worden met zorgstoffen die nog niet als ZZS zijn aangemerkt?	Welke stoffen ZZS zijn staat uitgelegd in par.3.1: De wetgeving bepaalt wat 'zeer zorgwekkende stoffen' zijn. Daaronder vallen dus ook stoffen waarvan een bedrijf zelf heeft aangegeven dat ze ZZS zijn maar nog niet op de RIVM-lijst met ZZS-stoffen staan (zogenaamde zelfclassificatie). Daaronder vallen niet de zogenaamde 'potentiële ZZS' (pZZS). Voor zorgstoffen die nog niet als ZZS zijn aangemerkt kunnen wel regels gelden (vb. niet alle stoffen op de REACH-restrictielijst zijn ZZS, toch gelden er restricties). Daarom wordt in paragraaf 3 soms gesproken over 'zorgstoffen'. Voor het

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					beoordelen van vergunningplichtige activiteiten met afvalstoffen zijn alleen ZZS relevant, niet de andere zorgstoffen. Daarom gaan de toetsingskaders van paragraaf 4 alleen over ZZS. Bij een risicoanalyse afvalstatusbeoordeling (paragraaf 4.8 in 'Afvalstof of niet-afvalstof' van het hoofdstuk) zijn alle zorgstoffen relevant (dus zowel ZZS als niet-ZZS). **Conclusie**: Info dat pZZS geen ZZS zijn is toegevoegd aan par. 3.1 van het hoofdstuk. Verder zijn er optimalisaties doorgevoerd op diverse plekken in de tekst.
23.	algemeen	nee	029	Diverse redactievoorstellen door inspreker op toelichtende paragrafen van het hoofdstuk.	**Conclusie**: De voorstellen die tot verbetering of aanvulling leiden zijn overgenomen.
24.	algemeen	nee	037	Inspreker merkt op dat, zolang er ZZS/zorgstoffen gebruikt worden in de maakindustrie, in de eindfase/afvalfase van de betreffende producten altijd sprake zal zijn ZZS. En dus inclusief van een risicoanalyse en het risico dat bepaalde afvalstoffen niet (economische haalbaar) kunnen worden verwerkt. Dit leidt bij inspreker tot de volgende vragen: 1. Worden deze stromen dan gestort of welke verwerkingsroute blijft dan over? 2. Hoe wordt met ophoping van ZZS omgegaan in geval van storten? 3. Hoe kunnen afvalverwerkers de risico's op hoge reinigingskosten a.g.v. van deze ophoping verhalen? Wordt daar een soort (ZZS) fonds voor opgericht die reiniging ZZS-en op stortplaatsen financiert?	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel (systematiek ZZS in het CMP) en zienswijze 8 in deze tabel (over bronaanpak). 1. Als afvalstoffen omwille van ZZS niet veilig toegepast kan worden (als afvalstof of als niet-afvalstof), dan zal deze afvalstof inderdaad moeten worden verwijderd via verbranden of storten. Daarin geldt de volgende voorkeursvolgorde: verbranden als vorm van nuttige toepassing (R1), verbranden als vorm van verwijderen (D10), storten (D1). 2. Stortplaatsen hanteren acceptatiecriteria die gebaseerd zijn op de maximale uitloogeisen uit het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen. Afvalstoffen die voldoen aan deze uitloogeisen, kunnen veilig gestort worden. Stortplaatsen hebben voorzieningen om de risico's van verontreinigingen in gestort afval adequaat te beheersen. Zolang ZZS in het stortlichaam blijven, vind geen verspreiding plaats. Inspreker heeft verder niet onderbouwd dat storten leidt tot meer ZZS in het percolaat. 3. Tot op heden is niet waargenomen dat de hoeveelheid gestort afval als gevolg van het ZZS-beleid significant is toegenomen. De komende jaren wordt er aan de hand van de opgeleverde enquêtes voor de rapportage 'Afvalverwerking in Nederland' nagegaan of er verschuivingen in het te storten afval plaatsvinden en of dit mogelijk te wijten is aan ZZS. Ongeacht of dergelijke verschuivingen gezien zouden worden, blijft het beleid inzetten op een veilige afvalverwerking waardoor mogelijk (al dan niet tijdelijk) een toename van verwijdering van afvalstoffen merkbaar is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
25.	algemeen	nee	055	Inspreker geeft aan dat uit het MER is gebleken dat de aandacht voor zorgstoffen de milieuhygiënische risico's verkleint, maar ook leidt tot minder gebruik van secundaire grondstoffen en daarmee een laagwaardiger verwerking. Het milieueffectrapport beveelt daarom aan om een risicobeperkend voorschrift (laagwaardiger verwerking) voor een zorgstof-afvalstofcombinatie alleen in te voeren als een analyse over het geheel van alle relevante indicatoren van het circulaire-economiebeleid een positief effect laat zien. De gangbare procedure voor aanpassing van een verwerkingseis in het CMP voldoet hieraan. We constateren dat het in de praktijk lastig is, om hier eenduidig mee te werken en dat betekent veel discussies.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
26.	algemeen	nee	102	Inspreker vindt het een moeilijk te lezen stuk. De verwijzingen naar allerlei verschillende Europese wetgeving/verordeningen (POP/REACH) maakt het niet makkelijk. Het is goed dat er een paar beslismodellen in staan die het geheel wat verduidelijken. Naast dat het de ene keer gaat over ZZS en vervolgens weer over zorgstoffen (wat een grotere groep stoffen behelst).	Zoals ook bij het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel is aangegeven gaat paragraaf 3 over regels die gelden voor bepaalde stoffen. Dit kunnen ook niet ZZS zijn en daarom wordt in paragraaf 3 soms de term 'zorgstoffen' gebruikt en soms ZZS als de regels wel uitsluitend om ZZS gaan. Omdat die verwarrend is voor de lezer is besloten dit hoofdstuk in de basis over ZZS te laten gaan en waar nodig aan te geven als de regels ook over andere zorgstoffen gaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het focussen op ZZS als primair onderwerp.
27.	algemeen	nee	102	Er wordt regelmatig een verwijzing naar de handreiking gemaakt. Inspreker vraagt wat er gebeurt als er een nieuwe versie komt van deze handreiking. Heeft dit effect op het CMP of anders op de mogelijk reeds ingezette acties door BV het BG.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel waarin staat dat de risicoanalyse bij vergunningverlening vervalt. **Conclusie**: Daardoor vervalt ook de Handreiking risicoanalyse ZZS bij vergunningverlening.
28.	algemeen	nee	102	Inspreker geeft aan dat de leesbaarheid van dit document nog niet voldoende is om een casus te kunnen testen.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
29.	algemeen	nee	013	In het CMP wordt nader ingegaan op de samenhang tussen wettelijke kaders en het toetsingskader CMP. Een aandachtspunt hierbij is volgens inspreker de scheefgroei tussen wettelijke kaders voor ruwe grondstoffen/halfproducten en grondstoffen die ontstaan door opwerken van afvalstoffen. Voorkomen moet worden dat voor het hergebruik van afvalstoffen stringentere kaders en normen gelden en daardoor introductie van nieuwe circulaire grondstoffen wordt gefrustreerd. Inspreker pleit daarom voor harmonisatie met gebruik van virgin grondstoffen zodat een level playing field aanwezig is met dezelfde CGW's.	Bij de normstelling voor producten of voor de toepassing van materialen is vaak nog geen rekening gehouden met het feit dat voor de producten ook afvalstoffen/secundaire grondstoffen worden gebruikt waarin verontreinigingen kunnen zitten die in virgin materiaal niet worden aangetroffen. Daarom is het nodig om voor secundair materialen kritisch te kijken of de herkomst aanleiding is om mogelijke specifieke verontreinigingen te verwachten die risico's met zich meebrengen. Louter een toets aan stof- en productnormen is onvoldoende. Vandaar de aandacht voor ZZS en overige zorgstoffen bij mengen, nuttig toepassen en afvalstof of niet-afvalstof beoordelingen in het CMP. Dat productnormstelling weinig rekening houdt met afvalstoffen is wel aan het veranderen en normeringen voor materialen en producten evolueert. Er is echter een achterstand in te halen en dat kost tijd. Zodra er wel een norm is voor een ZZS of een andere zorgstof in stof- of productwetgeving moet bji een afvalstofstatusbeoordeling aan die norm worden voldaan. (Europese) Stoffenwetgeving maakt over het algemeen geen onderscheid op basis van herkomst van het materiaal. In sommige gevallen zijn er uitzonderingen opgenomen om recycling van materialen mogelijk te houden. Als er in stoffenwetgeving nieuwe normen worden vastgesteld, wordt in de impactanalyse vaak rekening gehouden met de invloed die het voorstel kan hebben op het bedrijfsleven waaronder bedrijven uit de afval- en recyclingbranches. Ook is bij het maken van Europese wetgeving publieke inspraak mogelijk. Daarin kan kenbaar gemaakt worden dat een voorstel nadelige invloed heeft op bijvoorbeeld het gelijke speelveld. Als verwerkers van afvalstoffen een secundair materiaal of product willen vermarkten als niet afvalstof, zullen zij een afvalstatus beoordeling moeten uitvoeren. Uitsluitend 'bouwstoffen' en 'meststoffen' kunnen op moment van schrijven van deze reactienota nog worden toegepast als afvalstof onder de van toepassing zijnde wetgeving. Voor het gebruik als bouwstoffen en meststoffen is een afvalstatusbeoordeling namelijk nog geen vereiste. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
30.	algemeen	nee	024	Het document is uitgebreid en complex en op vele punten (in het bijzonder de risicoanalyses) is onduidelijk wat in praktijk verwacht wordt van de betrokkenen (zoals overheden en bedrijven). Het uitvoeren van de acties zoals beschreven is omslachtig, tijdrovend en er is aanzienlijke kans op hoge kosten en lange doorlooptijden. Er is behoefte aan een duidelijke en beknopte aanpak waarin naast risico's ook rekening wordt gehouden met de praktijk, voorkeursvolgorde, prioriteiten alsmede met de samenhangende kosten/investeringen.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel en zienswijze 2 in deze tabel over de samenhang en de complexiteit van het geheel.
31.	algemeen	nee	079, 152	Insprekers pleiten ervoor het hoofdstuk te beperken tot ZZS. Inspreker 079 geeft aan dat zorgstoffen en ZZS door elkaar gebruikt worden, terwijl er maar één juridische categorie is namelijk ZZS. Deze vaagheid kan leiden tot nieuwe precedenten en daarmee contraproductief worden voor de circulaire economie. Inspreker 152 geeft aan dat de aanwezigheid van ZZS een serieus risico voor de circulaire economie is. Door deze groep uit te breiden naar 'zorgstoffen' wordt een circulaire economie nog verder uit beeld gebracht.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel en zienswijze 22 in deze tabel voor de reden waarom het CMP ook gaat over zorgstoffen.
32.	algemeen	nee	152	Inspreker geeft aan dat recyclingbedrijven geen ZZS produceren. Hooguit krijgen zij te maken met een eerder in de keten veroorzaakte verontreiniging met ZZS. Recyclingbedrijven hebben een verantwoordelijkheid te voorkomen dat aanwezige ZZS worden geëmitteerd, of dat zij risico's vormen wanneer ze via recycling terugkomen in nieuwe producten. Het ZZS beleid in de recyclingsector moet dan ook gestoeld zijn op het ondervangen van deze risico's. Daarnaast is een stevige aanpak aan de bron noodzakelijk.	Het is niet geheel duidelijk wat inspreker adviseert of vraagt en op welke punten volgens inspreker het CMP te kort schiet. De toetsingskader van het CMP voor ZZS hebben namelijk allemaal tot doel om de geschetste risico's te ondervangen. Voor een reactie op de noodzaak van een stevige bronaanpak: zie zienswijze 8 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst.
33.	algemeen	nee	152	Inspreker geeft aan dat het CMP van een 'niet-toxische circulaire economie' spreekt. Door als uitgangspunt te nemen dat ZZS niet meer terug in de keten komen, wordt een circulaire economie onmogelijk. Inspreker pleit daarom voor een aanpak gebaseerd op de risicobenadering. Uitgangspunt moet zijn dat materialen juist wel kunnen worden gerecycled, tenzij deze onaanvaardbare risico's met zich meebrengen.	Het CMP hanteert precies dat wat inspreker wenst, namelijk een risico-gebaseerde aanpak. De geformuleerde toetsingskaders die gaan over het verwerken van afvalstoffen (vergunningverlening), hanteren relatief hoge concentratiewaarden voor ZZS gebaseerd op risicobenadering. Deze grenswaardes – deels dezelfde als vanaf wanneer sprake is van gevaarlijk afval - hebben als doel die concentraties terug te brengen of, als dit niet kan, alleen een verantwoorde verwerking toe te staan (nuttig toepassen als het kan, verwijderen als het moet). Die concentratiegrenswaardes (CGW) zijn met het oog op risicobeheersing geadviseerd door het RIVM. Als sprake is van lagere concentraties aan ZZS (dus onder de CGW) vormen ZZS voor het vergunnen van mengen en het vergunnen van nuttige toepassing geen belemmering. Hoewel de risicoanalyse zelf als gevolg van inspraak is geschrapt bij vergunningverlening (zie zienswijze 1 in deze tabel), blijft de CGW behouden als grens waarboven pas beleid voor verwerking gaat gelden. Voor de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof zijn de toetsingskaders anders, omdat het gaat om een ander situatie dan bij het vergunnen van afvalverwerking. Het gaat om het toetsen of een materiaal in de handel kan worden gebracht, naast wat al direct volgt uit stof- en productwetging. Zie het antwoord op zienswijze 29 in deze tabel waar wordt ingegaan op het feit dat stof- en productwetgeving soms onvoldoende is om de risico's van secundaire materialen te beheersen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
34.	algemeen	nee	152	Inspreker geeft aan dat een struikelblok in het ZZS beleid bij recycling is, dat vaak niet bekend is of afvalstoffen ZZS bevatten, en zo ja in welke mate. Toch wordt van recyclers verwacht dat zij kunnen aangeven dat hun eindproduct geen ZZS bevat. Inspreker geeft aan dat het CMP, de ketenaanpak indachtig, dan ook een instrumentarium moeten bevatten waarmee de informatie over aanwezige ZZS wordt doorgegeven in de keten. Recyclers zouden van ontdoeners die informatie moeten krijgen die relevant is over in de afvalstoffen aanwezige ZZS, zoals tenminste de aanwezige ZZS namen en concentraties daarvan. Zolang die informatiestroom niet geregeld is, is een groot deel van het ZZS beleid uit het CMP niet uitvoerbaar.	De perceptie van inspreker dat na recycling aangetoond moet kunnen worden dat het eindproduct geen ZZS meer bevat, ligt genuanceerder: het eindproduct van recycling mag ZZS bevatten in een hoeveelheid waarin, bij de toepassing, geen onaanvaardbaar risico voor menselijke gezondheid en milieu ontstaat. Dit wordt met name bepaald door de toepassing waarvoor het eindproduct zal worden gebruikt. Hier kan bovendien stofwetgeving en specifieke productwetgeving voor bestaan waaraan moet zijn voldaan. Het voldoen aan die wetgeving is de verantwoordelijkheid van het bedrijf. Bij het ontbreken van specifieke wetgeving voor ZZS of andere zorgstoffen wordt het risico op een andere wijze ingeschat (zie de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling) als een materiaal als niet-afvalstof in de handel wordt gebracht, op de markt wordt aangeboden en/of wordt gebruikt. Uiteraard is het wenselijk dat informatie over ZZS in afvalstoffen bekend is en bijgeleverd wordt als afvalstoffen bij een afvalverwerker worden aangeleverd. Het gewijzigde Besluit melden, maar ook de 'ZZS in afval zoeker' van het RIVM moeten hieraan bijdragen. Daarnaast vertelt vooral de herkomst van de afvalstoffen die verwerkt worden vaak of ZZS (of andere verontreinigingen) in de afvalstoffen te verwachten zijn. Daarom is de informatie in de afval- en ketenplannen over ZZS, alsook de informatie in de 'ZZS in afval zoeker' zo opgeschreven dat het juist die informatie over herkomst bevat. Het feit dat het gewijzigde Besluit melden niet vraagt om concentraties, heeft als reden dat de concentraties lang niet altijd relevant zijn voor de specifieke afvalverwerker en dat bedrijven dus niet onnodig belast moeten worden met het meten van concentraties. De ontvanger kan informatie over ZZS en de concentratie daarvan aan de ontdoener vragen als die ZZS een risico kan vormen in het verwerkingstraject. Zie ook het antwoord op zienswijze 35 in Leidraad vergunningverlening afvalverwerking. Ontdoener en verwerker kunnen uiteraard in het overleg voorafgaand aan ontvangst van afvalstoffen hierover nadere afspraken maken (voor contract en de vooracceptatie). Het is aan alle partijen in de keten (ontdoener, verwerker én bevoegd gezag) om redelijkheid te betrachten ten aanzien van de noodzaak om bepaalde informatie over ZZS wel of niet te hoeven weten. Ten aanzien van de wijze waarop de bepalingen over ZZS van het Besluit melden moeten worden ingevuld, is ondertussen een Handreiking besluit melden door diverse betrokkenen samen met het ministerie opgesteld. Deze Handreiking is beschikbaar op de website van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst.
35.	algemeen	nee	037	Vanuit een CMP zou inspreker verwachten dat er vooral aandacht nodig is voor de mogelijke blootstelling van mens en milieu bij het op de markt brengen van producten met ZZS. Het is belangrijk dat er een Besluit Melden komt voor producenten waarin zij op producten die zij op de markt brengen duidelijk vermelden dat er ZZS in het product is toegepast, zo ja, welke ZZS dat betreft en welke risico's gepaard gaan met deze ZZS. Omdat de praktijk leert dat de gezondheidsrisico's van ZZS toch groter bleken dan gedacht, dringt inspreker er op aan dat de grenswaarde van 0,1% komt te vervallen en dat elke toepassing van ZZS aan de afnemer vermeld moet worden. Anders is de regeldruk in Besluit Melden richting de afvalsector zwaarder dan de regeldruk voor de veroorzaker van de risico's (te weten: de producent) wat niet acceptabel wordt geacht.	Of en wat producenten moeten melden bij het op de markt brengen van producten wordt geregeld in wetgeving (productwetgeving, packaging en labelling, etc.). Het CMP heeft hierin geen rol en kan die ook niet hebben. Voorbeelden hiervan zijn de CLP-verordening met etiketteringseisen van gevaarseigenschappen van producten en de Rohs-richtlijn – geïmplementeerd in de Regeling gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur - waarin eisen staan voor de aanduiding van bepaalde gevaarlijke stoffen in producten en maximale concentraties die in elektrische en elektronische apparatuur aanwezig mogen zijn. Daarnaast moeten producten en importeurs van voorwerpen op grond van het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijk afvalstoffen bepaalde informatie over ZZS indienen bij ECHA. ECHA moet afvalverwerkers, en consumenten op verzoek, toegang verlenen tot de databank. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
36.	Inleiding	nee	055, 064	Inspreker is van mening dat micro- en nanoplastics - gezien de omschrijving in het CMP van 'zorgstoffen' - als zorgstoffen gezien moeten worden omdat ze over soortgelijke eigenschappen beschikken. Dit houdt verband met BBT en specifiek zorgplicht die in vergunningen kan worden meegenomen in relatie tot meet- en rapportageverplichtingen. Inspreker verzoekt om de definitie te verbreden zodat deze ook deze stoffen omvat, zodat er handelingsperspectief ontstaat voor overheden.	Voor microplastics is er slechts een eerste begin van regelgeving voor het gebruik van microplastics, zoals beperkingen op toevoegen aan cosmetica (restrictie 71 REACH). Omdat microplastics in REACH staan kan je zeggen dat microplastics een zorgstof is. Het is echter geen ZZS. • Dat betekent dat de toetsingskaders voor het vergunnen van afvalverwerking geen rekening houden met microplastics – die gaan namelijk alleen over ZZS. • De toetsingskaders bij afvalstof of niet-afvalstof doen dat wel omdat microplastics een zorgstof is. Een beoordeling of wordt voldaan aan REACH is onderdeel van de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Veel microplastics komen vrij tijdens de gebruiksfase van producten vanwege slijtage (vb. autobanden, dragen en wassen van textiel). Op die wijze komen ze ook in afvalstoffen terecht of rechtstreeks in het milieu. Risico's voor mens en milieu en mogelijke lange termijn effecten van microplastics (als nanodeeltjes met vaak veel ZZS-stoffen in de matrix) zijn nu nog niet voldoende goed in beeld en/of te kwantificeren. Pas als helder is wat het beleid ten aanzien van micro- en nanoplastics bij afvalverwerking zou moeten zijn, moet worden bekeken wat het juiste beleidsinstrument is om in te zetten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
37.	Inleiding	nee	079	Inspreker geeft aan dat de term zorgstoffen een nietszeggende definitie is, die aanleiding kan geven tot een hoop verwarring en ongewenste effecten op industrie en maatschappij. Elke stof is schadelijk voor het milieu en de volksgezondheid. Het is namelijk afhankelijk van de dosering.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
38.	Inleiding	nee	079	Inspreker vraag zich af wat onder verontreiniging wordt verstaan in relatie tot een afvalstof? Dit is niet gedefinieerd en geeft aanleiding tot verwarring.	Inspreker heeft een punt dat het noemen van 'verontreinigingen' alleen maar complexer maakt. Het heeft voor het hoofdstuk geen toegevoegde waarde. **Conclusie**: Verontreinigingen is uit figuur 1 en uit de bijhorende uitleg verwijderd.
39.	Inleiding	nee	095	Inspreker vraagt zich af of de term 'verontreinigingen' over verontreinigende stoffen of ook over verontreinigingen in/van afval gaat en doet een voorstel voor een beschrijving.	Zie het antwoord op zienswijze 38 in deze tabel.
40.	Inleiding	nee	103	De term zorgstoffen is een term zonder juridische basis, die kan zorgen voor een hoop verwarring en ongewenste effecten op industrie en maatschappij. Elke stof is schadelijk voor het milieu en de volksgezondheid, afhankelijk van de dosering. In het document worden zorgstoffen en ZZS door elkaar gebruikt. Zorgstoffen vraagt om een betere definitie waarbij wordt aangesloten bij wettelijke definities en regelgeving, met name de Reach-verordening.	Zie de het antwoorden op zienswijze 2 in deze tabel en zienswijze 22 in deze tabel ten aanzien van 'zorgstoffen'.
41.	Inleiding	nee	102	Het is inspreker nog niet duidelijk wat zorgstoffen nu inhouden. Betreft het stoorstoffen in de recycling, medicijnresten of verspreiding van microplastics. De definitie laat ook nog teveel ruimte over om concreet met dit onderwerp aan de slag te gaan vanuit een goed startpunt. Het is van belang om dit met voorbeelden concreet te maken. De huidige opzet leidt er volgens inspreker toe dat onvoldoende aanknopingspunten zijn om te starten met een analyse.	Zie allereerst de antwoorden op zienswijze 2 in deze tabel en zienswijze 22 in deze tabel ten aanzien van 'zorgstoffen'. Andere zorgstoffen dan ZZS spelen altijd een rol bij de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof (in het vastgestelde CMP: par. 4.8 van 'Afvalstof of niet-afvalstof'). Als deze zorgstoffen ook een rol spelen bij het verwerken van een bepaalde afvalstof, dan zal dit in de minimumstandaard worden aangegeven. Dit stond ook zo in het schema (figuur 2) van paragraaf 3.5 van het ontwerp 'ZZS en overige zorgstoffen' waaruit geconcludeerd kon worden dat de toetsingskaders van paragraaf 4 over afvalverwerking alleen gelden voor ZZS. Dit is in het CMP meer expliciet gemaakt en aangepast. Voorbeelden van minimumstandaarden die rekening houden met andere zorgstoffen dan ZZS zijn deze voor het verwerken van luiers en van infectueuze afvalstoffen uit de zorg. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassingen van de tekst . Figuur 2 is bovendien komen te vervallen en paragraaf 3.5 is paragraaf 3.6 geworden.
42.	Inleiding	nee	024	In het document worden meerdere termen gebruikt. Zorgstoffen en ZZS wisselen elkaar af. Weliswaar lijkt dit met een achterliggende reden, maar het door elkaar gebruiken is erg verwarrend en beperkt de leesbaarheid en begrijpbaarheid van het document aanzienlijk. Verzocht wordt om verduidelijking en vereenvoudiging.	Zie de antwoorden op zienswijzen 2 en 22 in deze tabel ten aanzien van 'zorgstoffen'.
43.	Inleiding	nee	013	Substances of very high concern (SVHC's) zijn op Europees niveau aangemerkt als stoffen die voldoen aan de criteria van artikel 57 van Verordening (EG) nr. 1907/2006 (REACH) en op de zogeheten kandidatenlijst op de website van het ECHA geplaatst. Volgens inspreker wordt in dit hoofdstuk echter onvoldoende duidelijk wat in dit hoofdstuk wordt verstaan onder 'stoffen'. Betreft het hier uitsluitend vaste stoffen of ook vloeistoffen en/of gassen? Deze vraag volgt onder andere uit de constatering dat met name naar REACH wordt verwezen in het CMP. REACH is echter niet van toepassing op gassen. Wat zijn de kaders voor gasvormige producten (zoals syngas) zoals dit bij vergassing ontstaat of bij andere thermische conversietechnieken onder zuurstofloze of zuurstofarme omstandigheden? Daarnaast is het voor inspreker ook niet duidelijk wat wordt bedoeld met 'alle zorgstoffen'.	Met 'stoffen' worden in dit hoofdstuk alleen vaste stoffen en/of vloeistoffen bedoeld, geen gassen of gasvormige effluenten. Zie ten aanzien van de term 'zorgstoffen' de antwoorden op zienswijze 2 en 22 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanvullende wijzigingen geleid.
44.	Inleiding	nee	095	Inspreker geeft aan dat de 'stoffendatabank RIVM' officieel 'Zoeksysteem Risico's van Stoffen' heet.	**Conclusie**: Deze verwijzing is aangepast.
45.	Inleiding	nee	102	Inspreker wijst op een typefout in figuur 1: SVHC i.p.v. SVHS	**Conclusie**: Deze typefout is hersteld.
46.	1	nee	ambtshalve	n.v.t.	In paragraaf 1 over het bevoegd gezag wordt gesproken over de mogelijkheid van het bevoegd gezag om te toetsen of de grondstoffen geen afvalstoffen meer zijn. Het gaat hier echter om een expliciete verplichting van het bevoegd gezag. **Conclusie**: De tekst is aangepast om dat duidelijker te stellen.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
47.	1	nee	007, 024, 068	Bij de doelgroep 'bedrijven' wordt gesteld dan het "*van belang is dat bedrijven hun afvalverwerkers informeren over de mogelijke aanwezigheid van zorgstoffen in hun afvalstoffen.*" Insprekers geven de volgende zienswijzen over de gekozen formulering: • Bovenstaande is verplicht op basis van het Besluit melden, terwijl hier de suggestie van een 'keuze' kan worden gelezen. Wij stellen voor dit als zodanig aan te passen. Ook op pagina 4 bij het belang van informatie wordt vermeld dat deze informatie bij voorkeur aan de afvalverwerker wordt verstrekt door degene die zich van de afvalstoffen ontdoet. Ook hier moet duidelijker worden gesteld dat er een producentverantwoordelijkheid is met betrekking tot het leveren van de juiste informatie met oog op een correcte verwerking van een afvalstof. Deze informatie betreft niet enkel ZZZ, POP of zorgstoffen, maar eveneens andere stoffen die welke bepalend zijn voor de keuze van verwerking. • Deze bepaling bevat veel vrijblijvendheid voor de ontdoener. Een ontdoener zou algemeen kunnen melden dat er mogelijk zorgstoffen aanwezig zijn, maar in praktijk weet de afvalverwerker dan nog steeds niet of/welke zorgstoffen aanwezig zijn, in welke afvalstromen en in welke concentraties. De taken en verantwoordelijkheden komen hierdoor bij de afvalverwerker te liggen, dit terwijl de afvalverwerker geen invloed heeft op bijvoorbeeld de aanwezigheid.	In de wetstekst is inderdaad geregeld dat een ontdoener aan de verwerker moet melden wat de aard, eigenschappen en samenstelling van een afvalstof is. Deze bepalingen worden niet ingevuld op het detailniveau zoals inspreker beschrijft en er wordt ook niet met die bril op gehandhaafd. Dit is ook de reden dat voor bepaalde ontdoeners in het Besluit melden verder is uitgewerkt wie wanneer welke gegevens over ZZS aan de afvalverwerker moet melden. Deze specifieke meldplicht is een start in het verbeteren van de informatieverstrekking van ontdoener aan verwerker. Hoewel de tekst hier een korte samenvatting betreft, hebben insprekers dus wel een punt dat dit te vrijblijvend geformuleerd was. Bij paragraaf 1 is een verwijzing toegevoegd naar paragraaf 3.3 waarin de plichten worden beschreven. Bij paragraaf 2 (bij belang van informatie) is de tekst aangepast om meer op het verplichte karakter te wijzen. Ten aanzien van de niet-ZZS of POP's geldt in principe ook een verplichting vanuit 'aard, eigenschappen en samenstelling' maar dit is door de wetgeving niet verder ingevuld. Hoewel beaamd wordt dat informatie over andere zorgstoffen dan ZZS net zo relevant kan zijn voor afvalverwerking, heeft dit deel van de zienswijze niet tot een aanpassing van de tekst geleid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aantal verbeteringen van de paragrafen 1 en 2.
48.	1, 2 en 3.3	nee	024	Bij de doelgroep 'afvalverwerkers' (hier en in paragrafen 2 en 3.3) is aangegeven dat afvalverwerkers verantwoordelijk zijn voor een verantwoorde verwerking. Basis daarvoor is dat ontdoeners informatie aanleveren over de aanwezigheid en concentratie van zorgstoffen. Grenzen waarboven gerapporteerd moet worden (aan afvalverwerkers) zijn afwezig of liggen relatief hoog. Daarbij gelden die grenzen voor bv. SVHC-stoffen, POP-stoffen en/of ZZS, maar niet voor zorgstoffen in het algemeen. Vanuit producerende/gebruikende industrie wordt veelal verwezen naar het volgende: • De relevantiegrens is "0,1%", bij een concentratie <0,1% is geen actie nodig. • Het verwaarloosbaar risico is "0,01 x MTR", daaronder is geen actie nodig. De afvalverwerker wordt echter veelal gehouden aan afwezigheid (<detectiegrens) of aan zeer lage concentratiegrenzen. Wat de producerende/gebruikende industrie ziet als niet relevant, kunnen puntbronnen zijn voor de afvalsector. De afvalverwerker is in dergelijke gevallen niet op de hoogte van de aanwezigheid van ZZS, maar is vervolgens wel de partij die wordt aangepakt en (o.a.) dient te investeren in onderzoek en technieken. Hiervoor is onvoldoende aandacht in het CMP en de beoordelingskaders. De afvalverwerker moet beter beschermd worden.	Onderkend wordt dat het voor afvalverwerkers belangrijk is om zoveel mogelijk informatie over zorgstoffen in het afval te ontvangen van de ontdoeners. Zie allereerst bovenstaande antwoord op zienswijze 47 in deze tabel over de verplichting tot melden van ZZS als gevolg van de wijziging van het Besluit melden van 1 juli 2025. Het Besluit melden hanteert bewust geen grenswaarde voor de ZZS die gemeld moeten worden (dus geen ondergrens) en ontslaat ontdoeners dan ook niet van het noemen van mogelijke ZZS omwille van het niet overschrijden van een bepaalde grenswaarde. Dit betekent dat ontdoeners elke ZZS moeten melden die op basis van de bepalingen neergeschreven in de 'Handreiking voor de uitvoering van de informatieverplichting over ZZS in afvalstoffen in het Besluit melden' gemeld moet worden aan de afvalverwerker, ongeacht de concentratie. Dan over het melden van andere zorgstoffen dan ZZS. Hiervoor bestaat nog geen andere invulling dan de verplichting tot melden van de aard, eigenschappen en samenstelling van de afvalstoffen. Het is op dit moment aan de verwerker om te bepalen welke gegevens een ontdoener moet aanleveren die relevant zijn te weten voor het verwerkingsproces. De afvalverwerker kan voorwaarden opnemen in zijn acceptatiecriteria en kan voorwaarden meenemen in contractbesprekingen en bij de vooracceptatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het toevoegen van tekst aan paragraaf 3.3 waarin staat dat er voor het melden van ZZS of zorgstoffen geen concentratiegrens bestaat waaronder niet gemeld zou moeten worden.
49.	1	nee	024	Bij de doelgroep 'afvalverwerkers' is aangegeven is dat afvalverwerkers verantwoordelijk zijn voor een verantwoorde verwerking. De geschiktheid van de verwerking wordt getoetst in kader van de vergunningverlening, waarvoor het CMP een belangrijk document is. Wijziging van inzichten (in BBT en/of in wet- en regelgeving) alsmede de actualisatie van de ZZS-lijst kan van invloed zijn op de geschiktheid van een techniek. Dit betekent echter niet dat deze inzichten/technieken in praktijk zonder meer doorgevoerd kunnen worden. Naast de technische mogelijkheden zijn ook de financiële gevolgen (zoals investeringen, afschrijvingen, etc.) van belang. Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met: • Het overkoepelende milieubelang. Reductie op locatie A hoeft geen verbetering voor het algemene milieu te betekenen. Zo kan het bijvoorbeeld aanvullende, nieuwe of uitgebreide voor-/nabehandelingstechnieken als gevolg hebben waarvan milieubelasting ontstaat (afwenteleffect). • De zekerheid van de verwerking van afvalstoffen. Valt deze zekerheid weg, dan zal de afvalstroom opstapelen. Deze kaders moeten worden betrokken bij de beoordeling/afweging van de geschiktheid van een verwerkingstechniek en de termijn waarbinnen deze wijzigingen beoordeeld/doorgevoerd moeten worden. Dit is zowel een opmerking op het CMP algemeen als afval-/materialenplannen (waaronder het afvalplan afvalwaterstromen) in het bijzonder.	In het algemeen geldt dat bij het vaststellen van een minimumstandaard, van de algemene toetsingskaders van het CMP of BBT rekening is gehouden met de verwerkingscapaciteit en milieugevolgen. Vergunningen moeten worden geactualiseerd als toetsingskaders of BBT veranderen. Het ministerie kan, als relevant, bij een wijziging van een toetsingskader of minimumstandaard een overgangstermijn vaststellen, bijvoorbeeld als bekend is dat bestaande installaties/voorzieningen relatief recent zijn gebouwd. Om de markt voor te bereiden op wijzigingen die op niet al te lange tijd voorzien worden, is bij elk onderwerp en bij elk afval-en ketenplan een paragraaf 'toekomstplannen' opgenomen. Bedrijven kunnen hiermee bij nieuwe investeringen rekening houden. Inspreker adviseert bovendien om ook bij het actualiseren van de lijsten met relevante ZZS te beoordelen of dit leidt tot wijzigingen in de techniek van afvalverwerkers die deze afvalstoffen verwerken en de termijnen die nodig zijn om aanpassingen door te voeren. Naar mening van het ministerie werkt het andersom: afvalverwerkers geven in hun acceptatiebeleid aan welke afvalstoffen wel of niet verwerkt kunnen worden met de installaties waarover zij beschikken. De aanwezigheid van bepaalde ZZS kan ertoe leiden dat die afvalstoffen niet langer geaccepteerd kunnen worden (afhankelijk van de verwerkingstechniek). Het afval moet dan elders worden verwerkt. Het feit dat hierdoor mogelijk een verschuiving plaatsvindt van recycling naar verwijderen is een geaccepteerd gevolg van deze keuzes in het CMP. De keuze om te investeren in technieken die wel om kunnen gaan met de ZZS in bepaalde concentraties in afvalstoffen is aan de afvalverwerker zelf en wordt niet voorgeschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het hoofdstuk ZZS.
50.	1	nee	024	Bij de doelgroep 'afvalverwerkers' is aangegeven dat afvalverwerkers verantwoordelijk zijn voor een verantwoorde verwerking. Voor de beoordeling van de geschiktheid is stof-specifieke informatie benodigd. Voor een significant deel van de zorgstoffen/ZZS ontbreekt dergelijke informatie, waardoor bijvoorbeeld de effectiviteit van een techniek niet of slechts gedeeltelijk kan worden bepaald. Het CMP geeft onvoldoende richting hoe daarmee om te gaan.	Stof-specifieke informatie is voor zover bekend opgenomen in de RIVM-databank 'risico's van stoffen'. Daarin staat ook informatie over de lijsten waarop en de regelgeving waarin deze stoffen voorkomen. Daarnaast zijn er ook verschillende internationale publieke databronnen die informatie over fysische of gevaareigenschappen kunnen bevatten zoals de ECHA registratie database of PubChem. Het CMP is niet de plek om detailinformatie over ZZS en hun stof-specifieke eigenschappen op te nemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het hoofdstuk ZZS.
51.	1	nee	024	Het specifiek onderzoeken van (afval)stoffen kent lange doorlooptijden. Daarnaast zijn (als beschreven in het CMP) er een groot aantal ZZS/zorgstoffen, waardoor in potentie voor veel stoffen dergelijke uitgebreide onderzoeken uitgevoerd moeten worden. Naast de administratieve last die ontstaat moet rekening worden gehouden met lange doorlooptijden. In de basis zal het weigeren van een afvalstroom of het aanpassen van technieken lokaal leiden tot een verbetering van de leefomgeving, echter is er daarbij in de beoordeling/vergunningverlening geen oog voor afwenteleffecten (bv externe verbranding van gevormde residuen).	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 50 in deze tabel. Verder worden afvalverwerkers zoveel mogelijk geholpen door de informatie over ZZS die in de afval- en ketenplannen is opgenomen en uitgaat van de herkomst of specifieke aard van het afval. Deze informatie is ondertussen ook beschikbaar via de 'ZZS in afval zoeker' van het RIVM. Het is dus niet de bedoeling dat op alle afvalstoffen uitgebreide onderzoeken gedaan moeten worden naar alle ZZS. De herkomst van afval (vaak het proces of de sector waar het afval van afkomstig is) bepaald in grote mate het risico op aanwezigheid van bepaalde ZZS. Ook de nieuwe informatieverplichting van ZZS van het Besluit melden moet de informatie over mogelijke aanwezigheid van ZZS in afvalstoffen gaan verbeteren. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het hoofdstuk ZZS.
52.	2	nee	064	Inspreker vindt de info over uitfaseren erg beperkt en mist een overzicht van acties bij het onderwerp “uitfaseren zorgstoffen”. Ook ziet inspreker geen aanknopingspunten voor de vergunningverlener om ZZS te verbieden in een productieproces. Het CMP gaat alleen in op de rol van het bevoegd gezag bij afvalverwerking. Inspreker mist een plan voor uitfaseren bij productie. Inspreker noemt bijvoorbeeld UPV als instrument. Inspreker refereert ook aan het advies “Naar een meer circulaire energietransitie met uitgebreide producenten-verantwoordelijkheid (PBL-dec.2024)”. Daarin staat alleen iets over ZZS m.b.t. een paspoort, niet meer.	Voor informatie over uitfaseren en bronaanpak zie het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel. Paragraaf 2 schetst op hoofdlijnen welke inspanningen nodig zijn i.r.t. het onderwerp ZZS om te komen tot een circulaire economie. De overheid heeft vervolgens verschillende instrumenten tot haar beschikking om bij te dragen aan de transitie die nodig is of zelf op onderdelen te bewerkstelligen. Deze paragraaf heeft niet de ambitie om volledig te zijn. Wat het beleid van de overheid vervolgens inhoudt en welke wetgeving daar reeds aan bijdraagt staat beschreven in paragraaf 3. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanvullende wijzigingen van het hoofdstuk. Paragraaf 3 wordt reeds aangepast naar aanleiding van zienswijze 8 in deze tabel over ‘bronaanpak’.
53.	2	nee	024	Hier wordt o.a. ingegaan op de complexiteit van uitfaseren. Ook is beschreven dat het zoeken naar alternatieven tijd kost. Voor een (aanzienlijk) deel van de zorgstoffen zijn echter reeds alternatieven beschikbaar en het is zaak dat producenten/gebruikers daar onderzoek naar doen. Ontdoeners en gebruikers worden immers vanuit het kader van “vermijden en reduceren” verplicht tot continue verbetering. Vanuit dat kader hebben zij de taak het gebruik van ZZS te evalueren en gebruik daarvan (zoveel mogelijk) te voorkomen of, als dat niet mogelijk is, de aanwezigheid daarvan significant reduceren. Om te komen tot een (meer) circulaire economie zijn die stappen noodzakelijk. Het is opmerkelijk dat in par 3.4.3 wel wordt aangegeven dat de zorgplicht geldt voor het verwerken van afval met zorgstoffen, maar op de zorgplicht bij het vermijden en reduceren door producenten en gebruikers wordt niet ingegaan. Verzocht wordt hiermee rekening te houden in het CMP. De komende jaren zal de aanwezigheid van ZZS in afvalstoffen afnemen door bv. uitfasering bij producten/gebruikers of herwinnen/reductiestappen bij de gebruiker. Bij de beoordeling van de minimumstandaard/geschiktheid van afvalverwerking is daarvoor geen aandacht. In het CMP alsmede het beoordelingskader dient die kennis te worden betrokken.	Over de zorgplicht voor producenten/gebruikers die volgens inspreker ontbreekt: Paragraaf 5.4.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving legt degenen die een milieubelastende activiteit uitoefenen, die als vergunningplichtig in hoofdstuk 3 van het Bal is aangewezen, concrete verplichtingen op met betrekking tot het vermijden en reduceren van het gebruik en de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen (zie artikel 3.6 lid 2 van het Bal). Omdat deze regels behoorlijk concreet zijn, is er momenteel geen aanleiding om in het CMP de zorgplicht voor producenten en gebruikers aan te halen. Gezien de uitspraak https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBROT:2025:1816 voegt het aanhalen van de zorgplicht namelijk niets toe naast de concrete eisen ten aanzien van het vermijden en reduceren van ZZS. Zie bovendien ook het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel over ‘bronaanpak’. Over de minimumstandaarden en zorgstoffen: slechts bij een beperkt aantal afvalstoffen zijn specifieke bepalingen opgenomen over concrete ZZS of overige zorgstoffen. Voorbeelden zijn: PAK’s bij asfalt en dakafval, PCB’s bij grond en PCB-houdende materialen, diverse zorgstoffen in niet-loosbare afvalwaterstromen, pathogenen bij zorgafval, etc. In bijna alle overige plannen staat het algemene aandachtspunt dat als ZZS in het afval zitten, de verwerking mogelijk niet volgens de minimumstandaard plaats kan vinden en de ZZS dus een reden mag of moet zijn om af te wijken. Zodra bekend wordt dat een zorgstof specifiek van belang is voor het verwerken van een bepaalde afvalstof, kan de minimumstandaard daarop aangepast worden. Bij zo’n aanpassing hoort een nieuw proces van inspraak zoals nu ook voor het ontwerp is doorlopen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit hoofdstuk.
54.	2	nee	024	Aangegeven is dat geschikte of wenselijke alternatieven voor ZZS/zorgstoffen niet altijd voorhanden zijn. Dat betekent dat dergelijke stoffen tot een zeker moment worden geproduceerd en gebruikt. In praktijk doet de situatie zich voor dat een zorgstof wel mag worden geproduceerd en gebruikt, maar vervolgens niet in de afvalfase en/of het gereinigde materiaal mag worden aangetroffen (detectiegrens) en/of er zeer lage normen worden gehanteerd. De afvalverwerker heeft echter altijd te maken met een verwijderingspercentage (voor zover er al een verwerkingstechnieken beschikbaar is). De kaders voor productie/gebruik en afvalverwerking zijn daarmee significant anders, dit terwijl juist de afvalverwerker geen invloed heeft op het ontstaan van de afvalstromen of de samenstelling daarvan. Opmerkelijk is dat vervolgens in par 3.4.3 wel wordt aangegeven dat de zorgplicht geldt voor het verwerken van afval met zorgstoffen, maar op de zorgplicht bij het vermijden en reduceren door producenten en gebruikers niet wordt ingegaan. Om te komen tot een circulaire economie is belangrijk dat juist vermijden en reduceren door producenten/gebruikers wordt ingezet. In het CMP wordt nu vooral ingegaan op de afvalverwerker en daarmee is de scope te beperkt. Verzocht wordt hiermee rekening te houden in het CMP.	Inspreker schetst de gang van zaken tussen productie, gebruik en afvalverwerking en geeft aan dat er andere kaders worden gehanteerd. Hij stelt daarbij geen vraag of geeft geen advies. Over de zorgplicht voor producenten/gebruikers: zie het antwoord op de vorige zienswijze 53 in deze tabel. Over de noodzaak van bronaanpak: zie het antwoord zienswijze 8 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanvullende wijzigingen van het hoofdstuk geleid.
55.	2	nee	079	Inspreker geeft aan dat het inzetten op een niet-toxische circulaire economie suggereert dat dit nu wel het geval is. Daarnaast suggereert het een beeld dat a) niet realistisch is; nul risico bestaat namelijk niet (utopie) en b) dat het een binaire situatie is. Het gaat erom dat een circulaire economie gerealiseerd gaat worden met verantwoorde risico’s op het gebied van gezondheid en milieu.	Paragraaf 2 heeft als doel 1) om aan te geven wat de knoppen zijn waaraan gedraaid kan worden in de transitie naar een circulaire economie in relatie tot ZZS en andere zorgstoffen en 2) wat de rol van het CMP daarin is. Vervolgens wordt in paragraaf 3 nader ingegaan op het gevoerde beleid en op de reeds bestaande instrumenten (met name wetgeving) die ondersteunend of uitvoerend zijn daaraan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
56.	2	nee	079	Inspreker geeft aan dat ZZS overal in voorkomen als er maar gemeten wordt met een voldoende hoge nauwkeurigheid c.q. lage detectiegrens. Ten principale zou daarom gesteld moeten worden dat er in een materiaal geen ZZS voorkomen als deze beneden de betreffende grenswaarde liggen.	Deze stelling van inspreker wordt niet overgenomen. De ZZS kunnen op dat moment niet gemeten worden. Als normen uitgaan van meetbare waarden, dan kan wel veronderstelt worden dat aan die waarden wordt voldaan als gemeten wordt volgens de meetinstructies die bij het normerende kader horen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
57.	2	nee	079	Inspreker geeft aan dat afvalstoffen niet door de afval- en recyclingsector worden geproduceerd en er worden door bedrijven in de afvalketen géén ZZS toegevoegd. Het is hierbij echter niet te voorkomen dat deze componenten nog voorkomen in de te hergebruiken materialen. Dit is een ‘erfenis’ van de wensen die de maatschappij heeft gesteld aan de producten (sterk, glanzend, brandwerend, etc.) die uiteindelijk in de afvalfase terechtkomen en daarmee, inclusief de ZZS, onderdeel worden van de cyclus.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
58.	2	nee	079	Inspreker geeft aan dat de overheid tot voor kort het beleid op een risico-gestuurde benadering baseerde, maar nu wordt primair gekeken naar samenstelling en daarmee worden ook veilige toepassingen expliciet verboden. Het concept hoe naar stoffen te kijken in relatie tot mens en milieu, is decennialang gebaseerd geweest op blootstelling. Het gaat niet zo zeer om het gehalte van een component in een materiaal maar in hoeverre het beschikbaar komt en welk effect het heeft op mens en milieu. Dit concept wordt gehanteerd in het Besluit Bodemkwaliteit en in de ARBO-wetgeving. Met de discussie over ZZS en zorgstoffen raken we steeds verder verwijderd van dit concept. Tegelijkertijd zal dit ons als maatschappij in de problemen gaan brengen doordat het ook over essentiële producten voor de maatschappij gaat. Dit beperkt het hergebruik van afvalstoffen en daarmee de transitie naar de circulaire economie en leidt bij inspreker tot de vraag of dit beleid uiteindelijk bijdraagt aan een positieve milieu-impact.	De zienswijze van inspreker is niet geheel conform de inzet van het CMP. De toetsingskaders gaan over het vermijden van risico’s op blootstelling. Bij ‘mengen’ vertaalt zich dat naar het tegengaan van wegmengen van ZZS bij afvalverwerking. Bij de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof wordt de beoogde toepassing wel degelijk in de afweging van de risico’s meegenomen. De samenstelling is bovendien wel van belang, omdat dit een middel is om aan te geven wanneer de hierboven genoemde toetsingskaders voor ZZS en afvalverwerking wel of niet van toepassing zijn. Blijft de ZZS onder de grenswaarde die van belang zijn voor de toetsingskaders, dan belemmert het CMP de verwerking in ieder geval niet (op het aspect ZZS). Uiteraard kan het dan nog steeds zo zijn dat stof- en productregelgeving beperkingen stelt aan het gebruik, de emissie of de uitloging van bepaalde ZZS (zoals bijvoorbeeld het Bbk voor bouwstoffen) of, dat niet genormeerde ZZS of overige zorgstoffen maken dat een toepassing niet verantwoord is. Dat laatste wordt getoetst via de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die kijkt naar zowel niet genormeerde ZZS als niet genormeerde andere zorgstoffen in het geval een afvalverwerker het resultaat van

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					zijn proces als niet-afvalstof wil verhandelen. Daarbij gaat het niet alleen om samenstelling maar vooral ook om blootstelling. Deze risicoanalyse is in het definitieve CMP terecht genomen in paragraaf 4.8 van 'Afvalstof of niet-afvalstof'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanvullende aanpassingen van deze paragraaf.
59.	2	nee	079	Inspreker verwijst naar de tekst over uitfaseren van het gebruik van zorgstoffen en geeft aan dat ook natuurlijke stoffen zoals zand zijn gecontamineerd met overige in het milieu voorkomende stoffen. Dus ook ZZS in zeer lage concentraties. Het uitfaseren van ZZS is daarmee een utopie. Behalve als men aanvaardt dat een aanwezige ZZS onder de geïdentificeerde limiet geen classificatie geeft aan de "stof" en daardoor als "uitgefaseerd" beschouwd kan worden. Overigens wordt meetapparatuur door de jaren heen gevoeliger, kunnen steeds lagere concentraties gemeten worden en zullen daarmee steeds nieuwe ZZS bevattende stoffen "ontstaan".	Deze zienswijze is een beschouwing van inspreker en bevat geen vraag of advies in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
60.	2	nee	007	Bij 'belang van informatie' is vermeld dat afvalverwerkers de aanwezigheid van ZZS moeten kennen en dat informatie bij voorkeur door de ontdoener wordt verstrekt. Bij bepaalde eindverwerkingen worden ZZS vernietigd en in zulke omstandigheden is het niet nodig dat de aanwezigheid bekend is. Inspreker pleit daarom voor een verplichting dat de ontdoener informatie aan de afvalverwerker verstrekt, indien deze informatie bij de afvalverwerker bekend moet zijn. Zoals het nu is geformuleerd, kan het bevoegd gezag in alle gevallen een analyse eisen van de afvalverwerker.	Deze passage in het CMP heeft als doel aan te geven dat het doorgeven van informatie van ontdoener naar ontvanger heel belangrijk is voor doelmatig afvalbeheer en het vermijden dan risico's op verspreiding van ZZS. In de volgende paragraaf 3 wordt vervolgens ingegaan op die informatieverstrekking. Bovendien is het bevoegd gezag beperkt in wat het kan 'eisen' aan analyses van afvalbedrijven. Het bevoegde gezag mag dit alleen eisen als de vraag 'proportioneel' is ten opzichte van het doel. Het bevoegd gezag kan dus geen analyses vragen over ZZS waarvan het zeer onwaarschijnlijk is dat ze in de te verwerken afvalstoffen aanwezig zijn. De herkomst van een afvalstof is bij dit aspect een belangrijke indicatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
61.	2	nee	095	Inspreker vraagt zich af of het bewust is dat onder het kopje 'belang van informatie' over ZZS wordt gesproken, terwijl het tot dan toe steeds over zorgstoffen ging.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel waarin wordt aangegeven dat het CMP is aangepast om meer helderheid te hebben over ZZS versus andere zorgstoffen.
62.	3.1	nee	095	Inspreker verwijst naar de zin "Bijvoorbeeld een stof die een bedrijf zelf als carcinogeen, mutageen of reprotoxisch (C, M of R) heeft geclassificeerd maar waarvoor het RIVM nog niet over voldoende verificatie beschikt" en stelt voor om deze zin te wijzigen. Zelfclassificaties zijn (en worden) niet gecontroleerd door het RIVM. In het zoeksysteem van risico's van stoffen zijn stoffen met een zelfclassificatie wel opgenomen, maar niet op de ZZS-lijst.	De suggestie van inspreker om deze zin te wijzigen is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
63.	3.2	nee	102	Suggestie van de inspreker over product-specifieke wetgeving: Zet de opsomming van EU-verordeningen en richtlijnen onder elkaar ten behoeve van de leesbaarheid.	Deze suggestie is overgenomen. **Conclusie**: De tekst van het CMP is aangepast op basis van deze zienswijze.
64.	3.2.2	nee	026	In par. 3.2.2 is onvoldoende duidelijk aangegeven dat de aanpak van ZZS begint bij producerende bedrijven, niet bij de afvalketen. Volgens inspreker moet gestreefd worden naar een bronaanpak.	Zie het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel.
65.	3.3.1	nee	079	Inspreker geeft aan dat wordt verwezen naar art.31 lid 1 van REACH maar dat het woord 'zorgstof' hier niet in voorkomt. Dit is eigen interpretatie.	Deze zienswijze leidt tot heroverweging van de tekst van het CMP. **Conclusie**: De formulering van de bullet is aangepast.
66.	3.3.1	nee	055, 064	Inspreker reageert op de 'meldplicht voor zorgstoffen' en geeft aan dat voor het realiseren van een veilige, gezonde CE en effectief ketentoezicht de huidige vrijblijvendheid in het registreren van zorgstoffen in het algemeen en specifiek ZZS een knelpunt is. De kwetsbaarheid van flankerende wetgeving (besluit melden) is een belangrijke risicofactor voor de effectiviteit van de toetsingskaders van het CMP. Dit geldt met name voor het bepalen van hoeveel ZZS er in een afvalstof zit en of dat boven de grens uitkomt waarvoor de toetsingskaders gaan gelden (concentratiegrenswaarde). Inspreker vindt het niet praktisch dat deze informatie periodiek wordt gedeeld met bevoegd gezag, via een VRP.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Op grond van het Besluit melden moet een ontdoener bepaalde informatie over ZZS verstrekken aan de afvalverwerker. Daarnaast kan de ontvanger ook aanvullende informatie over ZZS aan de ontdoener vragen. Het stellen van dergelijke aanvullende informatievragen moet wel gebaseerd zijn op een gemotiveerde zorg dat een bepaalde ZZS een risico kan vormen in het verwerkingstraject. Zie ook het antwoord op zienswijze 35 in Leidraad vergunningverlening afvalverwerking. Hoe de afvalverwerker hiermee omgaat, moet hij beschrijven in het acceptatie- en verwerkingsbeleid (AV-beleid). Het bevoegd gezag kan ook op elk gewenst moment in het kader van toezicht en handhaving controleren of de verwerker zich houdt aan algemene rijksregels uit het Bal en/of aan hun vergunning (waar het AV-beleid deel van uitmaakt). Idealiter wordt het AV-beleid door afvalverwerkers geactualiseerd aan nieuwe inzichten over ZZS. Het klopt dat de VRP's slechts eens in de 5 jaar moeten worden opgesteld. De VRP's zijn verplicht voor bepaalde bedrijven en gaan in eerste instantie over ZZS van belang voor emissies en lozingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van deze paragraaf in het CMP.
67.	3.3.1	nee	095	Inspreker stelt voor om 'bepaalde' toe te voegen aan de volgende zin "Kaderverordening Ecodesign voor meerdere productgroepen verplichtingen komen om de aanwezigheid van (bepaalde) zorgstoffen in een digitaal productpaspoort te vermelden."	De suggestie van inspreker om te spreken van 'bepaalde' zorgstoffen in relatie tot de Ecodesign verordening is om de volgende reden niet overgenomen: De Ecodesign verordening spreekt ten aanzien van het melden van de aanwezigheid van stoffen over 'zorgwekkende stoffen' en definieert ook de eigenschappen waaraan een stof moet voldoen om geclassificeerd te worden als een 'zorgwekkende stof'. Hieronder vallen alle stoffen die voldoen aan artikel 57 REACH (ZZS), stoffen die voldoen aan een aantal gevaarseigenschappen afkomstig uit de CLP-verordening, alle stoffen die gereguleerd zijn in de POP-verordening en tot slot stoffen die "een negatieve invloed hebben op het hergebruik en de recycling van materialen in het product waarin de stof aanwezig is". Opgeteld is deze groep stoffen zo groot dat de toevoeging van 'bepaalde' zoals inspreker voorstelt, ten onrechte zou insinueren dat deze groep afgebakend of beperkt is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van de tekst.
68.	3.3.1	nee	012, 024	Inspreker 012 vindt het gestelde over het SCIP, dat dit een hulpmiddel is voor afvalbedrijven, volstrekte theorie. Inspreker ziet niet in hoe dit moet helpen. Inspreker vraagt om meer uitwerking en een praktische koppeling.	De zorgen van inspreker dat het nog te vroeg is om te zeggen dat de genoemde informatievoorziening via SCIP bij zal dragen aan een verantwoorde verwerking van afvalstoffen met ZZS worden gedeeld. Deze nuancering is daarom ook in de tekst van deze paragraaf toegevoegd.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker 024 nuanceert de relevantie van de SCIP als volgt: Deze paragraaf wekt de indruk dat de SCIP-databank en het toekomstige DPP (digital product paspoort) dé oplossing zijn voor wat betreft informatie aan afvalverwerkers over ZZS. Dit is naar mening van inspreker pertinent fout. Zoals SCIP nu is opgezet, en zoals de ideeën over het DPP nu gaan, zal de informatie enkel up-to-date zijn op het moment dat het product op de markt gezet wordt. Wanneer een bepaalde stof die in dat product gebruikt werd op het moment van op de markt brengen geen ZZS is, maar dat tijdens de levensduur van het product wel wordt (wat vaak gebeurt bij producten met lange levensduur zoals elektronica of matrassen), dan wordt de informatie in SCIP en DPP niet aangepast. Dat betekent dus dat die informatie altijd onvolledig en achterhaald zal zijn. Voor de afvalverwerking kan dit dus niet gebruikt worden om garantie af te geven over al dan niet aanwezigheid van ZZS. Voeg daaraan toe dat de informatie in SCIP, en straks waarschijnlijk ook in DPP, gebaseerd zijn op de Europese definitie van ZZS, die veel enger is dan de Nederlandse. Het is dus maar de vraag of deze überhaupt bruikbaar zijn om iets te zeggen over aanwezigheid van ZZS volgens de Nederlandse definitie.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een inleiding over de bruikbaarheid voor afvalverwerking.
69.	3.3.1	nee	142	Inspreker verwijst naar de tekst over Besluit melden en betreurt dat de input vanuit de VA commissie ZZS en de ad hoc werkgroep Besluit melden niet wordt overgenomen en verzoekt dat wel te doen.	Deze zienswijze gaat over het gewijzigde Besluit melden. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijk antwoord voorzien.
70.	3.3.2	nee	029	Zorg dat de tekst niet strijdig is met Besluit melden (incl. nota van toelichting en wijziging en kamerbrief uitstel wijziging Besluit melden). Zorg dat de Leidraad die gemaakt moet worden volgens kamerbrief niet in strijd zal zijn met CMP.	Zie het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
71.	3.3.2	nee	012	Inspreker wijst op het feit dat ten tijde van de inspraakperiode er nog discussie is met IenW over de strekking van het Besluit melden afvalstoffen. Het gaat er om dat alleen zinvolle informatie gaat worden gedeeld en niet, zoals het Besluit melden eist, alle mogelijke informatie ook al zit een ZZS niet in de betreffende afvalstroom.	Deze zienswijze gaat over het gewijzigde Besluit melden. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijk antwoord voorzien.
72.	3.3.2	nee	113	Inspreker geeft aan dat de wijziging van het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen ervoor zorgt dat dat informatie die ontdoeners aan afvalbedrijven moeten meegeven ten dele of geen relatie heeft met het aangeboden afval. Daarnaast weten bedrijven niet uit welke bron van de afvalstoffen de ZZS aanwezig zijn in het aangeboden afval en zorgt de wijziging voor een administratieve lastenverzwaring.	Deze zienswijze gaat over het gewijzigde Besluit melden. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijk antwoord voorzien.
73.	3.3.2	nee	064	Eén van de drie ambities van dit CMP is (zoals ook blijkt uit de hoofdlijnennotitie) om de informatievoorziening te verbeteren. Ook citeert inspreker de voortgangsbrief over Impulsprogramma Chemische stoffen van feb 2024 waarin het gaat om betere informatie te verzamelen en betere ontsluiting hiervan in de gehele keten van ontwerp tot recycling. Deze informatie, zo zegt de brief, kan vervolgens door bedrijven gebruikt worden om te kiezen voor zo veilig mogelijke alternatieven zoals ook het uitgangspunt is voor de circulaire economie. Inspreker vraagt wat een vergunningverlener daarmee kan als bedrijven dat niet op vrijwillige basis doen (wetgeving rondom minimalisatieverplichting ziet toe op emissies, niet op productie)?	Het CMP heeft als doel informatie te verschaffen over het gevoerde beleid ten aanzien van ZZS in relatie tot afvalverwerking en biedt toetsingskaders voor het bevoegd gezag voor vergunningverlening. De vraag van inspreker gaat over de mogelijkheden die inspreker heeft voor het uitvoeren van haar taak in kader van het Besluit activiteiten leefomgeving ten aanzien de minimalisatieverplichting voor bedrijven. Het CMP heeft hierin geen rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijke reactie worden voorzien. Voor vragen over de minimalisatieplicht en andere omgevingswet gerelateerde vragen kunt u terecht bij de IPLO helpdesk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
74.	3.3.2	nee	135	Inspreker geeft aan dat uit de opzet van het document ZZS nadrukkelijk blijkt dat de risicoanalyse alleen mogelijk is, als sprake is van een expliciete informatieplicht van ontdoeners richting afval- en recyclingbedrijven. Die informatieplicht betekent dat de ontdoener verplicht zou moeten worden om te vermelden welke ZZS in de aan te leveren recyclingstroom aanwezig zijn. Die informatieplicht is er echter niet. Vooralsnog weigert het ministerie [*red. de wijziging van*] het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen dat per 1 juli a.s. in werking moet treden op dit punt aan te passen. Hierdoor is de vicieuze cirkel compleet. Door zonder expliciete informatieplicht voor ontdoeners vast te houden aan de in dit document opgenomen Beslisboom [*red. bedoeld wordt de risicoanalyse*], stelt dit hoofdstuk de (metaal)recyclingsector voor een onuitvoerbare opdracht. Wij verzoeken het ministerie dan ook met klem de ingeslagen weg te heroverwegen, en dit hoofdstuk alsmede het Besluit melden aan te passen.	Zie in eerste instantie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel waarin wordt uitgelegd dat de risicoanalyse bij vergunningverlening komt te vervallen en alleen de risicoanalyse bij de afvalstatusbeoordeling blijft behouden. Dit neemt niet weg dat ZZS een aandachtspunt blijven bij afvalverwerking vanuit de bescherming van mens en milieu tegen blootstelling aan ZZS. De toetsingskaders voor het verwerken van afvalstoffen met ZZS blijven onverminderd behouden (mengen, nuttige toepassing en verwijderen). Met dit in gedachte is het nog steeds van belang dat informatie over ZZS in afvalstoffen door ontdoeners wordt aangeleverd. Dat is ook de reden dat het Besluit melden de algemene informatieplicht over aard, eigenschappen en samenstelling uit de Wm geëxpliciteerd heeft voor bedrijven die op basis van hun vergunning, VRP of door anderen aangeleverde informatie weet hebben van ZZS in hun afvalstoffen. In het antwoord op zienswijze 34 in deze tabel staat dat ondertussen een Handreiking besluit melden is verschenen. Hieruit blijkt dat de ontvanger informatie over ZZS en de concentratie daarvan aan de ontdoener kan vragen als die ZZS een risico kan vormen in het verwerkingstraject. Daarbij wordt benadrukt dat vanuit het CMP ZZS pas belemmerend zijn voor de afvalverwerking 1) als de minimumstandaard beperkingen als gevolg van een bepaalde ZZS kent en/of 2) de toetsingskaders mengen en nuttige toepassing/afval of niet beoordelingen. Tot slot wordt gewezen op de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen om in het overleg tussen ontdoener en verwerker de ZZS vraag te bespreken en voorwaarden en afspraken over ZZS die van belang zijn voor de acceptatie van afvalstoffen vast te leggen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan het CMP.
75.	3.4.1	nee	029	De mba's § 3.2.13 en § 3.5.11 Bal worden genoemd als meest relevant m.b.t. het verwerken van afvalstoffen met ZZS? Mba § 3.2.13 betreft bedrijven zoals supermarkten die lege batterijen en lege plastic flessen inzamelen. Waarom is dat meer relevant dan een metaalschroothandelaar? Als je zegt dat iets meer relevant is, dan moet dat ook worden toegelicht of anders weggelaten.	Deze twee mba's worden als meest relevant genoemd omdat hier activiteiten onder kunnen vallen met afvalstoffen die ZZS bevatten én die vergunningplichtig zijn. Het bevoegd gezag moet dan een besluit nemen op een aanvraag voor een omgevingsvergunning en moet daarbij rekening houden met de toetsingskaders die in het CMP staan. Naar aanleiding van deze zienswijze is geconstateerd dat 'afvalbeheer ippc-installaties' ontbreken in paragraaf 3.4.1 van 'ZZS en overige zorgstoffen'. Deze zijn in de vorm van milieubelastende activiteit 3.10.10 Bal toegevoegd aan de tekst. Voor activiteiten die onder de mba § 3.2.13 vallen kan sprake zijn van een vergunningplicht als bedrijven eigen afvalstoffen met ZZS zouden willen mengen, als deze op grond van het CMP gescheiden moeten blijven (zie 'Gescheiden houden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen' van het CMP). De activiteiten van een (door inspreker als voorbeeld genoemde) metaalschroothandelaar vallen niet alleen onder § 3.5.4 'metaalrecyclingbedrijf', maar ook onder § 3.5.11 'verwerken van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen'. Het voorbehandelen van ingezameld of afgegeven metaalafval voor verdere recycling is namelijk een verwerkingshandeling met afvalstoffen. Zie verder iplo.nl. Daardoor is het niet nodig om metaalschroothandelaar apart te benoemen in de tekst. Dit geldt voor meer recyclingbedrijven. Vandaar dat het hoofdstuk ZZS alleen de meest relevante activiteiten noemt t.a.v. het verwerken van afvalstoffen met ZZS. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van paragraaf 3.4.1 van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
76.	3.4.3	nee	012	De zorgplicht wordt hier gepresenteerd als een vangnetartikel dat ertoe leidt dat ieder bevoegd gezag dit uit de hoge hoed tovert om repressieve eisen te stellen. Meestal zonder een goede onderbouwing. Dit terwijl de zorgplicht een kapstokartikel is waarlangs de noodzaak van het stellen van eisen moet worden bekeken. Bevoegd gezag moet dus zelf beter onderbouwen wanneer zij extra eisen zou willen stellen en niet steeds vertragen op basis van twijfel. De term zorgstoffen is onjuist gekozen gezien de terminologie in REACH etc. en geeft een onnodige verruiming van het stoffenpallet waarover dit gaat. Het gaat om Zeer Zorgwekkende Stoffen volgens een gedefinieerde lijst van deze stoffen. De rol van pZZS moet hierbij ook worden benoemd waarbij inspreker opmerkt dat alleen al de lijst van ZZS zeer moeilijk is in te vullen, laat staan de pZZS. Voorgesteld wordt daarom om hier duidelijkheid te verschaffen en deze uit te sluiten van verdere risicobeoordelingen en andere verplichtingen. Verder zou ten aanzien van de in de afvalstoffenplannen en ketenplannen genoemde stoffen een duidelijke afbakening moeten zijn die duidelijk maakt dat de genoemde ZZS afdoende zijn als het gaat om volledigheid. Zonder deze afbakening is het feitelijk zinloos dit soort lijstjes te maken. In eerste instantie zorgt het noemen van stoffen, het creëren van open eindjes en de voortdurende communicatie van overheden hierover ervoor dat de afnemer en consument schichtig zijn geworden ten aanzien van het gebruik en daarmee is de circulariteit ten dode opgeschreven. Dit beleid werkt niet! Zie ook het commentaar op de Handreiking risicoanalyse ZZS.	De visie van inspreker op de zorgplicht is correct: het beroepen op de zorgplicht kan alleen in gevallen waarvoor geen specifieke regels zijn voorzien. Dit staat uitgelegd in het groene informatiekader van paragraaf 3.4.3. Omdat de Omgevingswet relatief nieuw is (nieuw wettelijk stelsel) moet de reikwijdte van de zorgplicht en wanneer deze kan worden ingeroepen nog vorm krijgen via de rechter. Zodra er aanleiding is om de tekst van het CMP hierop aan te passen, zal dit gebeuren. Zienswijze van inspreker is correct dat ZZS gedefinieerd zijn en daarmee afgebakend. pZZS zijn geen ZZS en daarom gelden de toetsingskaders ZZS niet voor pZZS. Zie ook het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel en zienswijze 90 in deze tabel. Over de niet-limitatieve lijsten met ZZS in de keten- en afvalplannen: Omdat in het onderzoek dat aan de lijsten ten grondslag ligt (Rapport SGS Intron, 20219) niet alle ZZS zijn meegenomen maar uitsluitend de SVHC's kunnen we niet spreken van limitatieve lijsten. Wel is het van belang om nieuwe informatie over ZZS en afval (zowel toevoegen als schrappen van ZZS) toe te voegen aan deze lijsten. Om die reden is het RIVM gevraagd deze lijsten te gaan bijhouden en gaat het RIVM in opdracht van het ministerie kijken op welke wijze zij dat vorm gaat geven ('ZZS in afval zoeker'). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in de tekst van dit hoofdstuk.
77.	3.5	nee	024	In figuur 2 is aangegeven dat het schema voor elke zorgstof doorlopen moet worden. In bijvoorbeeld onderdeel 'acceptatie en verwerkingsbeleid afvalverwerkers' van het 'afvalplan afvalwaterstromen' is opgenomen *"Bij het aanvragen van een vergunning maken afvalbedrijven en het bevoegd gezag per geval een afweging welke ZZS en andere zorgstoffen relevant zijn in een specifieke situatie."* Volgens het afvalplan [*red. afvalwaterstromen*] gaat het dus om zorgstoffen die relevant zijn in een specifieke situatie. Volgens figuur 2 van par 3.5 van dit hoofdstuk moeten alle zorgstoffen worden betrokken. De beoordelingskader zijn daarmee onduidelijk, verwarrend en niet in lijn met elkaar.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 2 en 41 in deze tabel waarin het gaat over 'zorgstoffen'. Het uitgangspunt is dat iedere ZZS die een risico kan vormen bij de opslag of verwerking van afvalstoffen beschreven moet zijn in de vergunningaanvraag en de acceptatie- en verwerkings¬procedures (A&V-beleid). Het afvalplan vermeldt dat afvalverwerkers aandacht moeten besteden aan ZZS in de A&V-beleid. Verder staat in het genoemde afvalplan dat het rekening houdt met veel voorkomende verontreinigingen maar dat altijd ook andere ZZS een rol kunnen spelen. In dat geval moet voor die ZZS die ook in de afvalstof aanwezig zijn, naar de toetsingskaders voor ZZS worden gekeken. Dit staat aangegeven onder de tabel met minimumstandaarden. Uiteraard moet het gaan om ZZS die in het afvalwater zijn aangetroffen. Bedrijf en bevoegd gezag bepalen samen wanneer het nodig is naar meer ZZS dan opgenomen in de minimumstandaard te kijken. Voor iedere ZZS die in aanvraag is beschreven en niet is betrokken in de minimumstandaard van het afvalplan afvalwaterstromen geldt het toetsingskader van 'ZZS en overige zorgstoffen'. Derhalve is geen sprake van onduidelijkheid of tegenstrijdigheid. **Conclusie**: Deze zienswijze samen met de zienswijzen over de ingewikkeldheid van de ZZS-problematiek, heeft geleid tot het schappen van figuur 2.
78.	3.5	nee	024	Inspreker merkt bij figuur 2 op dat een (aanzienlijk) deel van de afvalstromen niet onder een afvalplan vallen en/of er geen minimumstandaarden of (aangewezen) verwerkingstechnieken/BBT zijn. Figuur 2 en bijbehorende toelichting komen derhalve niet overeen met de praktijk. Verzocht wordt hier rekening mee te houden, onderzoek te doen naar de praktijk en de (on)mogelijkheden en het CMP hierop aan te passen.	Inspreker maakt een terechte opmerkingen. Het figuur is aangepast zodat ook voor afvalstoffen die geen afval- of ketenplan en dus ook geen minimumstandaard hebben het schema toch kan worden doorlopen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassingen in figuur 2 en de bijhorende tekst.
79.	3.5	nee	058	Inspreker geeft de aanbeveling om de risicoanalyse van toepassing te verklaren op alle materialen die op de markt worden gebracht omdat er rechtsongelijkheid wordt gecreëerd tussen secundaire en primaire materialen als de risicoanalyse alleen voor secundaire materialen geldt. Bij circulaire materialen zou ook aandacht moeten zijn voor ZZS die aanwezig zijn in de oorspronkelijke materialen of ZZS die tijdens het verwerkingsproces worden gevormd.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 29 in deze tabel dat ingaat op de noodzaak om bij het verwerken van afvalstoffen een aanvullende beoordeling uit te voeren, omdat hierin verontreinigingen kunnen zitten die in virgin materiaal niet worden aangetroffen. Daarnaast is de reikwijdte van het CMP beperkt waardoor het geen toetsingskader kan bevatten voor het op de markt brengen van primaire materialen, Het klopt dat de risicoanalyse maakt dat secundair materiaal anders beoordeeld wordt dan primair materiaal. Dat is onoverkomelijk gezien secundaire materialen stoffen kunnen bevatten die niet aanwezig zijn in primaire materialen en wetgeving en normen daar nog onvoldoende rekening mee houdt. Vanuit de zorg voor mens en milieu is dit een noodzaak als we streven naar een veilige circulaire economie. De invulling van de risicoanalyse en de aspecten die daarin bekeken moeten worden is gestoeld op het voorzorgbeginsel. Bedrijven hebben daarin vanuit hun zorgplicht ook een verantwoordelijkheid te vervullen. De risicoanalyse is voor beiden een instrument om aan dat beginsel en die plicht te voldoen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot een aanpassing geleid.
80.	3.5 (stap 3)	nee	073	Inspreker ziet, geïllustreerd met een aantal voorbeelden, een risico in stap 3 van het schema [*red.: waarin staat dat in het CMP geen toetsingskader zit ten aanzien van stoffen die gereguleerd zijn via de POP-verordening*]. DG ENV en enkele Lidstaten streven er altijd naar om de concentratiegrenswaarden in bijlage IV van de POP Verordening sterk naar beneden te brengen. Dat kan naar mening van inspreker enorme consequenties hebben voor de uitvoerbaarheid omdat, zo toont hij aan met voorbeelden over blusinstallatie en over afgewerkte olie, bepaalde installaties wellicht ontmanteld zouden moeten worden of bepaalde afvalstoffen niet meer volgens de wenselijke route verwerkt kunnen worden. Ook de lage waarden voor PFOA en PFHxS in bijlage I van de POP Verordening kunnen ervoor zorgen dat een waterafstotende jas niet meer naar de kringloopwinkel kan of een oude koekenpan met antiaanbaklaag niet meer bij het oud-ijzer. Uitvoerbaarheid door burgers of kringloopwinkels lijkt hier op zijn minst niet realistisch. Een tweede of derde leven voor oude producten is daarentegen wel circulair. Inspreker adviseert de minister en zijn staf de gevolgen voor de uitvoering te betrekken bij het vaststellen van lage(re) grenswaarden in de POP Verordening en in te brengen in discussies in Brussel, Geneve en andere locaties.	De zienswijze van inspreker gaat met name over wat de inzet van Nederland zou moeten zijn in Europa m.b.t. de concentratiewaarden van bijlage I en IV van de POP-verordening. Het CMP heeft alleen een informerende rol ten aanzien van de POP-verordening. De zorg van inspreker dat te lage waarden voor bijlage I ertoe kan leiden dat producten die we als normaal beschouwen dan niet meer in het circuit voor hergebruik (vb via kringloop) kunnen komen is een terechte zorg. Het rijk zet zich in voor uitvoerbare en proportionele normstellingen voor bijvoorbeeld bijlage I van de POP-verordening om met name recycling mogelijk te houden waar dat veilig kan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in de tekst van dit hoofdstuk.
81.	3.5	nee	095	Inspreker geeft aan dat 'die' bij stap 4 in het kader 'zie' moet zijn.	**Conclusie**: Deze typefout is hersteld.
82.	4	nee	007	Op welke wijze wordt voorkomen dat het handhavingsinstrumentarium voor dit beleid ontoereikend zal blijken te zijn en handhavingsinterventies gaan plaatsvinden op basis van willekeur en toevalligheden in analyse- en meetresultaten?	De Inspectie voor Leefomgeving en transport is gevraagd om op alle toetsingskaders van het CMP (dit zijn de delen van het CMP die doorwerken naar VTH) een HUF-toets uit te voeren. HUF staat voor handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					fraudebestendigheid. De resultaten van die toets die aanleiding gaven tot wijzigingen van het CMP zijn doorgevoerd en zichtbaar in deze reactienota (zienswijzen van 'inspreker 160'). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen van de tekst over ZZS en overige zorgstoffen.
83.	4	nee	007	Op welke wijze wordt voorkomen dat voor secundaire grondstoffen die in de kringloop blijven, striktere normeringen van toepassingen worden dan voor de producten en materialen waaruit deze afkomstig zijn?	Zie het antwoord op zienswijze 79 in deze tabel.
84.	3.5	ja	055, 064	Inspreker reageert op de verwijzing naar Besluit kwaliteit leefomgeving (art.8.19) inzake toetsing aan CMP inzake doelmatig beheer van afvalstoffen: Om te kunnen bepalen of sprake is van doelmatig beheer op basis van concentratie grenswaarden en andere aspecten die een rol spelen bij de toetsingskaders van ZZS uit het CMP, zou het op basis van recente jurisprudentie (ECLI:NL:RBDHA:2023:3302) raadzaam zijn voor provincies om specifieke maatwerkvoorschriften in het kader van de zorgplicht op te nemen teneinde ontdoeners te verplichten te onderzoeken/meten wat concentratie van specifieke ZZS in een afvalstroom. Deze relatie mist vooralsnog in het CMP als het gaat om de onderbouwing van de inzet van risicoanalyse ZZS en het bepalen van de CGW.	De uitspraak waarnaar inspreker verwijst (en ook meer recente uitspraken over dit onderwerp) gaat over de mogelijkheid voor het bevoegd gezag om via een maatwerkvoorschrift bedrijven te verplichten tot het meten van de concentratie aan ZZS in de afvalstoffen die ze aanbieden aan verwerkers. Omdat de rechter heeft geoordeeld dat hiervoor onvoldoende aanleiding is in wettelijke voorschriften, verzoekt inspreker om dit te verlangen in het CMP. De concentratie van ZZS in afval is lang niet altijd relevant om te beoordelen of sprake is van doelmatig afvalbeheer. Bijvoorbeeld bij storten zijn alleen ZZS relevant die uitlogingsnormen kennen in het Bssa, of bij verbranden is het alleen relevant te weten of de ZZS afbreken bij de gevoerde oventemperatuur of worden afgevangen in de rookgasreiniging. Het opnemen van een verplichting aan ontdoeners om concentraties in afvalstoffen te gaan meten gaat daarom te ver. Bovendien kunnen dergelijke verplichtingen alleen worden opgelegd middels regelgeving en niet via het CMP. Het CMP werkt namelijk uitsluitend door in vergunningen van afvalverwerkers. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanvulling in het CMP.
85.	4	ja	055	Inspreker constateert dat het onduidelijk is wat onder zorgstoffen wordt verstaan. In paragraaf 4 staat dat de toetsingskaders enkel betrekking hebben op ZZS. Toch heeft H4.5 betrekking op zorgstoffen.	Wat zorgstoffen (kunnen) zijn staat uitgelegd bij de begrippen aan het begin van het hoofdstuk: Alle stoffen die door bepaalde eigenschapen schadelijk kunnen zijn voor het milieu en de volksgezondheid. Als voorbeelden worden medicijnen, pathogenen en zware metalen genoemd. De toetsingskaders 4.1 tot en met 4.3 hebben betrekking op ZZS. Het toetsingskader van voorheen paragraaf 4.5 heeft betrekking op alle zorgstoffen, inclusief ZZS en is in het definitieve CMP verplaatst naar 'Afvalstof of niet-afvalstof' als paragraaf 4.8. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aangepaste inleiding van paragraaf 4.
86.	4	ja	055	Inspreker geeft aan dat het niet duidelijk is wat de wet- en regelgeving is voor wat betreft ZZS afkomstig van niet-vergunningplichtige bedrijven.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
87.	4	ja	055	Het zou wellicht een praktische insteek zijn om hier, en in het risicoanalysedocument, in te gaan op de - grofweg- twee verschillende stromen aan ZZS: de organische (vernietigbaar) en de zware metalen (niet vernietigbaar).	Hoe ZZS zich gedragen tijdens afvalverwerking is sterk afhankelijk van het verwerkingsproces. Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat inspreker met dit voorstel wenst te bereiken. De meerwaarde om in te gaan op de tweedeling die inspreker voorstelt, wordt niet gezien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit hoofdstuk.
88.	4	ja	064	Inspreker wijst op het RIVM rapport naar gevaarlijke stoffen in de energietransitie. Daarin is aangegeven dat onzeker is of de huidige wetgeving en bestaande testmethoden de ontwikkelingen in geavanceerde materialen voldoende afdekken. Inspreker noemt voorbeelden. RIVM adviseert om voor geavanceerde materialen wetgeving te ontwikkeling of aanpassingen te doen aan bestaande wettelijke kaders gericht op identificatie, gevaar- en risicobeoordeling. Zo is het belangrijk om te werken aan de ontwikkeling van gestandaardiseerde testmethodes en systemen om vroegtijdig in het innovatieproces te signaleren of de toepassingen veilig zijn. Inspreker mist dit in het CMP en vraagt wat het beleid op dit punt is, mede vanuit het oogpunt van voorzorg?	Het aangehaalde rapport is een brede inventarisatie van verschillende energietechnologieën door het RIVM. In sommige gevallen gaat het rapport over technieken waarvoor nog geen keuzes gemaakt zijn om deze te implementeren in het energiesysteem. Wanneer een materiaal, dus ook 'geavanceerde' materialen, in de handel worden gebracht, moeten deze voldoen aan stoffenwetgeving. Zo moeten stoffen geregistreerd worden bij het Europese chemicaliën agentschap en moet hierbij gevaareigenschappen aangegeven worden. Om te zorgen dat bedrijven aan stoffenwetgeving voldoen en daarnaast veilige en duurzame producten ontwikkelen heeft de Europese commissie een vrijwillig innovatie raamwerk geschreven, namelijk safety and sustainablity by design. Het CMP is hoofdzakelijk bedoeld om kaders te geven voor het gebruik van secundaire grondstoffen, het omgaan met afval en het verlenen van vergunningen. Het is niet het juiste beleidsinstrument om het ontwikkelen van testmethodes te regelen. Het ontwikkelen van gestandaardiseerde testmethoden is daarnaast de verantwoordelijkheid van normalisatie organisaties. In Nederland is dit de het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit hoofdstuk.
89.	4	ja	135	[*Zie allereerst de zienswijze nr.1 in deze tabel*] De in dit hoofdstuk neergelegde handelwijze, die ook nog eens door het bevoegd gezag moet worden aangestuurd en gecontroleerd, leidt tot een lappendeken van regionale acties en maatregelen, die per Omgevingsdienst verschilt. Los van de praktische onuitvoerbaarheid, leidt het ook tot rechtsongelijkheid door het land.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel voor de systematiek/samenhang van de toetsingskaders. Verder uit inspreker zijn zorg over de aanpak van de ZZS-problematiek in relatie tot uitvoerbaarheid en rechtszekerheid. De wijzigingen die zijn doorgevoerd tussen LAP3 en het CMP moeten ervoor zorgen dat de uitvoering van het beleid meer zwart/wit wordt, wat een geharmoniseerde uitvoering ten goede moet komen. **Conclusie**: Deze zorg is gehoord maar leidt niet tot een wijziging van de keuzes die zijn gemaakt.
90.	4.1	ja	029, 095	"De volgende passage is onduidelijk: "Stoffen die aan artikel 57 REACH voldoen, maar nog niet op de RIVM-lijst met potentiële ZZS staan, worden als gevolg daarvan eveneens als ZZS beschouwd. Dit zijn bijvoorbeeld stoffen die een bedrijf zelf als carcinogeen, mutageen of reprotoxisch heeft geclassificeerd. De zogeheten 'potentiële ZZS' (pZZS) vallen niet onder de toetsingskaders." De eerste en tweede zin lijken in tegenspraak.	Hier staat inderdaad een fout en deze is gecorrigeerd. Potentiële ZZS zijn stoffen die mogelijk voldoen aan de ZZS criteria, maar nog niet als ZZS zijn geïdentificeerd. Dit kan zijn omdat bepaalde gegevens ontbreken of omdat de evaluatie van de beschikbare gegevens nog moet plaatsvinden. Het toetsingskader van het hoofdstuk ZZS is dus niet van toepassing op pZZS. **Conclusie**: De tekst is aangepast.
91.	4.1	ja	064	In het groene kader over pZZS zou inspreker graag vermeld zien staan dat de regelgeving rond pZZS later dit jaar [2025] op de schop gaat en deze info dus mogelijk kan wijzigen.	Zie het antwoord op zienswijze 90 in deze tabel.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
92.	4.1	ja	007, 095, 102	Insprekers hebben de volgende opmerkingen bij figuur 3: • De complexiteit in het vraagstuk blijkt onder meer uit enkele onjuiste verwijzingen in figuur 3 in paragraaf 4.1 naar andere paragrafen in het hoofdstuk. • In figuur 3 bij het blokje het toetsingskader 'afscheiden of vernietigen van ZZS' moet paragraaf 4.1 paragraaf 4.2 zijn. • Figuur 3, die start met een verwijzing naar par 3.4 en par 4, is onduidelijk. Wordt er verwezen naar paragraafnummers? In dat geval moet par 3.4 vermoedelijk par 3.5 zijn. • De laatste kolom lijkt ook van toepassing te zijn voor de andere opties van nuttige toepassing. Voor het overzicht is het van belang om deze laatste kolom te verbinden met derde kolom. Als dit niet zo is dan vraagt inspreker dit duidelijk af te grenzen.	De opmerkingen van insprekers waren terecht. Vanwege meerdere wijzigingen aan het onderwerp 'ZZS en overige zorgstoffen' heeft figuur 3 een hele andere opzet gekregen. **Conclusie**: Figuur in deze alinea is gewijzigd .
93.	4.1	ja	102	pZZS-en zijn de potentiële ZZS-en die regelmatig tot ZZS worden gecategoriseerd. Veelal zijn dit wel verontreinigingen en is de schadelijkheid van bepaalde eigenschappen voor mens en milieu al wel duidelijk, maar is er onderzoek nodig. Voorstel van inspreker is om deze stoffen onder de algemene term zorgstoffen te scharen.	Zie het antwoord op zienswijze 90 in deze tabel. Het klopt dat pZZS beschouwd moeten worden onder de algemene term 'zorgstoffen (maar niet ZZS)'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot de toevoeging aan de voorbeelden van 'overige zorgstoffen' in de inleiding van dit hoofdstuk.
94.	4.2	ja	007	Inspreker vraagt zich af hoe op basis van de zeer summiere beschrijving in paragraaf 4.2 kan worden beoordeeld of bij het zoveel mogelijk nuttig toepassen van afvalstoffen geen sprake is van onaanvaardbare blootstelling van mens en milieu bij gebruik van 'schoon' materiaal. Hoe kan worden bepaald of aan de relevante normeringen wordt voldaan met de ZZS die in het verwerkingsproces zijn afgescheiden of vernietigd? Is het de verwachting dat er een enorme stagnatie zal gaan plaatsvinden van toepassing van secundaire grondstoffen, omdat niet voldoende kan worden aangetoond dat de secundaire grondstoffen 'schoon' zijn of de markt geen vertrouwen heeft dat dit kan worden aangetoond? Ons verzoek is dit expliciet te duiden.	Toetsingskader/paragraaf 4.2 is alleen van belang als een bedrijf een vergunning aanvraagt voor het verwijderen van de ZZS uit een afvalstof of het vernietigen van de ZZS in afval. Dit kan een losse activiteit zijn waarbij het resultaat (afval met minder of geen ZZS) aan een volgende verwerker wordt geleverd, dit kan ook een eerste verwerkingsstap zijn voorafgaand aan bijvoorbeeld de nuttige toepassing bij hetzelfde bedrijf. Een dergelijke verwerking is interessant als de afvalstof zonder (of met minder) ZZS geschikt wordt voor de volgende verwerkingsstap of voor een toepassing waarvoor normen gelden. Bijvoorbeeld omdat het daarna een nuttige toepassing kan krijgen die is toegestaan volgens geldende wetgeving en normenkaders. Hoever de ZZS worden teruggebracht is dus afhankelijk van het doel van die handeling. Deze paragraaf heeft niet als doel om deze activiteit te verplichten, maar geeft aan dat voor een dergelijke activiteit vergunning kan worden verleend. Dit kan dus ook als de minimumstandaard recycling is, en deze handeling als een verwijderingshandeling ingedeeld zou moeten worden. Dat is wat hier wordt aangeven. Meer niet. **Conclusie**: Deze paragraaf werd in het ontwerp-hoofdstuk anders gelezen dan bedoeld en is daarom aangepast. Aan dit toetsingskader is een inleidende zin toegevoegd die aangeeft voor welke beoordeling het bevoegd gezag dit toetsingskader moet gebruiken. Dit is ook toegevoegd aan het toetsingskader van paragraaf 4.3. Verder is de bepalingen over 'schoon' weggehaald.
95.	4.2	ja	029	Inspreker citeert de volgende tekst: "Met 'schoon' wordt bedoeld dat de ZZS zo veel mogelijk worden vernietigd of afgescheiden, in ieder geval tot onder relevante normen om te kunnen voldoen aan geldende wetgeving voor de beoogde toepassing." Inspreker stelt een hoeveelheid aan vragen waaruit blijkt dat het inspreker niet duidelijk is waarvoor dit toetsingskader is bedoel en hoe dit moet worden gelezen. Daarnaast wil inspreker meer duiding bij 'schoon'.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 94 in deze tabel. Deze zienswijze is aanleiding geweest tot het heroverwegen wanneer het terugbrengen van de concentratie aan ZZS doelmatig is. Tot welke ZZS-concentratie de verwerking moet leiden, is afhankelijk van hoe de afvalstof (dus met minder of geen ZZS) verder verwerkt zal worden en is daarmee per geval verschillend. Dit betekent dat een dergelijke verwerking in principe altijd doelmatig is. Het resultaat is een afvalstof met minder ZZS dan eerst. • Als de concentratie hoger blijft dan de CGW dan blijven de overige toetsingskaders van deze paragraaf 4 en de toetsingskaders van [mengen van afvalstoffen] van toepassing op een volgende activiteit met deze afvalstof. • Als de concentratie lager is dan de CGW dan moet de verdere verwerking aan de minimumstandaard van het afvalplan of de afvalhiërarchie voldoen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing aan de tekst van deze paragraaf.
96.	4.2	ja	024	Aangegeven is dat "met 'schoon' wordt bedoeld dat de ZZS zo veel mogelijk worden vernietigd of afgescheiden, in ieder geval tot onder de relevante normen". In deze paragraaf is er geen rekening mee gehouden dat voor een (aanzienlijk) deel van de ZZS nog geen normen gelden en/of analysetechnieken beschikbaar zijn. • Als er geen normen gelden, hoe kan dan worden bepaald of de verwerkingstechniek geschikt is? • Hoe kan de geschiktheid worden bepaald als geen analysetechnieken voorhanden zijn of de betrouwbaarheid van bestaande technieken beperkt is? In praktijk wordt gekozen voor zekerheid. Als duidelijke kaders ontbreken, is de reflex om risico's te mijden. Dat uit zich in zeer strenge beoordelingen, eisen van afwezigheid, eisen van niet bestaande/niet geschikte technieken, etc. Hiermee wordt voorbijgegaan aan de praktijk.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 94 in deze tabel en zienswijze 95 in deze tabel. Een bedrijf dat een dergelijk activiteit wil uitvoeren en met dat doel een vergunning aanvraagt, heeft daarmee een concreet doel en een bedrijfsmodel en wordt verondersteld goed zicht te hebben of de effectiviteit t.a.v. het verwijderen/vernietigen van de ZZS uit het afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van paragraaf 4.2.
97.	4.3	ja	007	In paragraaf 4.3 worden drie redenen gegeven waarom afvalstoffen met ZZS toch niet nuttig als grondstof toegepast hoeven te worden. Strikte toepassing van optie a en b zou een enorme toestroom op verbranden en/of storten kunnen geven, enkel vanwege de aanwezigheid van een ZZS die niet verwijderd of omgezet kan worden in een bereikbare installatie waardoor een nuttige toepassing wordt belemmerd. Is hiermee in de beleidsvisie afvalverbranding, waarin wordt ingezet op afbouw van de beschikbare capaciteit, rekening gehouden? Ons verzoek is dit expliciet te duiden.	Tot op heden is niet waargenomen dat de hoeveelheid verbrand of gestort afval als gevolg van de toetsingskaders ZZS in LAP3 significant is toegenomen. Het ligt ook niet in de lijn der verwachting dat dit bij inwerkingtreding van het CMP zal gebeuren. De concentratiewaarden waarboven de toetsingskaders gelden zijn relatief hoog voor de meeste ZZS. De minimumstandaarden voor afvalstoffen met vaker voorkomende ZZS zoals PAK, PCB en kwik zijn niet gewijzigd. Daarnaast blijven de keuzes over de omgang met ZZS bij afvalverwerking een zoektocht naar evenwicht tussen het behoud van grondstoffen en verwaarloosbare risico's voor mens en milieu. Zie ook deze dubbele doelstelling van de Kaderrichtlijn afvalstoffen. Het zoeken naar dat evenwicht kan betekenen dat tijdelijk meer verbranden of storten moet worden geaccepteerd. De beoordeling van de einde afvalstatus van afvalstoffen met ZZS verandert in essentie evenmin. Een onderdeel van de beoordeling was al dat het bedrijf per zorgstof moet vaststellen dat het gebruik geen overwegend ongunstig effect heeft op het milieu of de volksgezondheid. Dit beoordelingsaspect volgt reeds uit wetgeving en jurisprudentie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de gemaakte de keuzes.
98.	4.3	ja	095	Inspreker wijst op een typefout 'een POP's' in de eerste zin van paragraaf 4.3.	**Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze typefout is hersteld.
99.	4.3	ja	095	Inspreker verzoekt bij punt a toe te lichten wat wordt bedoeld met verwerkingsfaciliteiten 'die bereikbaar zijn'.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel waarin wordt aangegeven dat de risicoanalyse bij vergunningverlening komt te vervallen. Het aangehaalde criterium door inspreker was onderdeel van die risicoanalyse als 'aspect 1'. Dit aspect blijft echter in het CMP behouden als op zichzelf staand toetsingskader. De zienswijze van inspreker en het antwoord hieronder is daarom nog steeds relevant. Een afvalverwerking is beschikbaar en bereikbaar als deze naar alle redelijkheid het afval kan verwerken waar het over gaat, binnen acceptabele transportafstanden voor het verwerken van dit soort afvalstoffen ligt, de afvalstoffen aan de acceptatiecriteria van deze afvalverwerker voldoen en de afvalverwerker deze afvalstoffen ook wil ontvangen en daarvoor capaciteit heeft binnen een redelijke termijn. In de situatie van paragraaf 4.3 (straks 4.1) wordt voor de bereikbaarheid gekeken naar verwerking in Nederland. Bij verwerkingsfaciliteiten die alleen in het buitenland liggen, moet die operationele buitenlandse verwerker betrokken worden in de beoordeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit toetsingskader.
100.	4.3	ja	102	Inspreker reageert op: "*Het integraal verwijderen van de gehele afvalstof (storten, verbranden of een andere vorm van verwijderen) voldoet dan in beginsel niet aan de minimumstandaard. Toch kan dit in de volgende gevallen doelmatig zijn*". Het bedrijf moet onderzoeken en motiveren waarom nuttige toepassing of recycling niet kan. Maar storten, verbranden of een andere vorm van verwijdering kan leiden tot een ander probleem in de afvalketen. Bijvoorbeeld het verplaatsen van de verontreiniging naar lucht (bij verbranding), bodem of afvalwater (bij storten). Inspreker zou ook een onderzoekplicht aan het bedrijf willen opleggen om ook de milieugevolgen van de gekozen verwerking te onderzoeken.	Afvalverbrandingsinstallaties en stortplaatsen vallen onder strenge regels wat betreft het voorkomen van emissies naar lucht, bodem en water. Het is niet nodig om hiervoor een extra onderzoeksplicht in te stellen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van deze paragraaf.
101.	4.3	ja	024	In paragraaf 4.3 wordt ingegaan op het verwijderen van afvalstoffen met ZZS. Er wordt daarbij bijvoorbeeld ingegaan op het afscheiden van de ZZS en het verwijderen van de afvalstof als geheel. Er lijkt voorbij te worden gegaan aan verwerkingstechnieken waardoor het inputmateriaal wordt gereinigd en daarin aanwezige ZZS worden verwijderd/vernietigd. Het gereinigde materiaal is vervolgens weer herbruikbaar, de ZZS op zichzelf is vernietigd. In par 4.4.4. wordt daar vervolgens wel op ingegaan. Verzocht wordt de paragrafen met elkaar in lijn te brengen.	In het CMP is vastgelegd dat het afscheiden of vernietigen van ZZS uit afval de voorkeur heeft boven het volledig verwijderen van de ZZS-houdende afvalstof. Toetsingskader 4.1 (nieuw nummer) gaat over het afscheiden of vernietigen van ZZS uit afval. Toetsingskader 4.3 (nieuw nummer) gaat over het verwijderen van de gehele afvalstof. In beide gevallen is dit een toetsingskader voor het bevoegd gezag om te beoordelen of een vergunning verleend kan worden aan een bedrijf dat een van deze activiteiten aanvraagt. Deze toetsingskaders hebben geen relatie met aspect 1 van de risicoanalyse uit het ontwerp, dat trouwens niet terugkomt in het definitieve CMP (zie zienswijze 1 in deze tabel) maar een zelfstandig toetsingskader is geworden (zie zienswijze 99 in deze tabel). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft, samen met andere zienswijzen, geleid tot het duidelijker inkaderen van de toetsingskaders 4.2 en 4.4.
102.	4.4.1	ja	037	Naar aanleiding van het uitzonderen van POP's wijst inspreker op onderzoek van Britse Ministerie DEFRA en adviseert het Britse overheidsbeleid (Residual waste infrastructure capacity note - GOV.UK, paragraaf 5.2) over te nemen in het Nederlandse CMP, waaronder het inschatten van de benodigde verbrandingscapaciteit bij het vrijkomen van afvalstromen met POP's (en andere ZZS en nog te ontdekken ZZS).	Het Verenigd Koningrijk is net zoals de Nederlandse overheid verdragspartij voor het verdrag van Basel en het verdrag van Stockholm. In de Europese Unie worden verplichtingen vanuit de verdragen geïmplementeerd via EU verordeningen die direct geldend zijn in NL. Verschillen in implementatie worden besproken in de werkgroepen van de verdragen en kunnen leiden tot een wijziging in de verdragen als daar aanleiding tot is. Het rapport waar de inspreker naar refereert is geen beleid maar een onderzoek naar de invloed van de verpakkingswetgeving van het Verenigd Koninkrijk op de hoeveelheid restafval en de benodigde afvalverbrandingscapaciteit om dit afval te verwerken. In de overwegingen van het onderzoek wordt vermeld dat de verwerking van POP-houdende afvalstoffen bijdraagt aan de onzekerheid van de modellen en dat dit in de toekomst verbeterd moet worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot andere prognoses voor de Nederlandse benodigde verbrandingscapaciteit.
103.	4.4.1	ja	095	Inspreker verwijst naar de laatste bullet over ZZS waarvoor het toetsingskader geldt en geeft aan dat er ook zelfclassificaties voor PBT en vPvB-stoffen zijn en stelt voor om dit toe te voegen.	De suggestie van inspreker is terecht en is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de derde bullet van deze opsomming.
104.	4.4.2	ja	024	In tabel 1 zijn de CGW opgenomen waarboven de risicoanalyse benodigd is. In praktijk wordt ervaren dat de uitdrukking van de grenswaarde in % (gram/gram) onduidelijk is. Analyseresultaten worden bijvoorbeeld uitgedrukt in ug/l of mg/kg, maar moeten worden omgerekend om te kunnen toetsen aan de grenswaarde. Er is behoefte aan een eenvoudiger te interpreteren tabel, bijvoorbeeld door de CGW weer te geven in ug/l en mg/kg.	Voor de beoordeling of een afvalstof als gevaarlijk of niet-gevaarlijk moeten worden geclassificeerd, worden grenswaarden altijd uitgedrukt in massaprocenten. Een concentratiegrens in bijvoorbeeld mg/l wordt niet gebruikt bij de classificatie van een afvalstof. Daarom blijft de aanduiding in % gehandhaafd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van deze tabel.
105.	4.4.2	ja	024	Inspreker geeft aan dat de gegeven grenswaarden voor ZZS uit een rapport van RIVM komen en stelt vervolgens diverse vragen: Hoe kunnen alle grenswaarden onder 0.1% met voldoende nauwkeurigheid vastgesteld worden gezien de grote onnauwkeurigheid die ontstaat door sampling en sample reductie? In hoeverre zijn voor deze substanties en grenswaarden al gevalideerde analysemethodes beschikbaar? In hoeverre is de kruisgevoeligheid van deze methodes al getest en gevalideerd? Bij heterogene mengsels, die de meeste afvallen toch zijn, kan de aanwezigheid van de ene substantie de analyse van een andere beïnvloeden, zowel positief als negatief. In andere woorden, de gemeten waarde kan veel hoger zijn dan de werkelijke waarde omwille van aanwezigheid van een andere substantie. Met name wanneer lage grenswaarden worden vastgelegd, kan de invloed hiervan significant zijn.	Inspreker stelt vragen over bemonstering en analyse van ZZS. Het is begrijpelijk dat inspreker duidelijkheid wenst. Niet alleen op het gebied van een doelmatige afvalverwerking, maar ook omdat bedrijven moeten voldoen aan emissie-eisen met veel lagere ZZS-concentraties dan 0,1%. Het is niet mogelijk om in het CMP duidelijke richtlijnen op te nemen voor analyse. Dit is immers afhankelijk van het soort afval, herkomst, het risico op onterechte acceptatie of verwerking van afvalstoffen en de kosten van analyse. Bovendien kunnen analyse-normen veranderen en dient het bevoegd gezag akkoord te gaan met de te gebruiken analysemethode. Voor ZZS waarvoor nog geen genormaliseerde bemonstering- of analysemethoden beschikbaar zijn, zal het bedrijf een alternatief aan het bevoegd gezag moeten voorleggen. Daarbij zal zij inzicht moeten geven in de nauwkeurigheid, herhaalbaarheid en de bepalingsgrenzen van het alternatief. Het verbeteren van informatie over ZZS in afval (qua voorkomen en relevantie) zal zich de komende jaren verder moeten ontwikkelen in gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen. Hiervoor is bijvoorbeeld in 2023 de samenwerking van Omgevingsdienst NL met het RIVM gestart. Dit is een try-out binnen het Impulsprogramma Chemische Stoffen en het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH. In de try-out hebben het RIVM en Omgevingsdienst-NL een kennisinfrastructuur gebouwd om ZZS-kennis uit te wisselen, die nodig is voor vergunningverlening, toezicht en handhaving tussen het RIVM en de Omgevingsdiensten. Vragen over bemonstering en analyse van ZZS kunnen daar ook aan de orde komen.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van deze paragraaf.
106.	4.4.2	ja	007	Over de concentratiegrenswaarde voor ZZS (CGW): Voorheen gold voor ZZS een algemene concentratie-grenswaarde van 0,1%, tenzij anders vastgesteld. In de beschrijving van het CMP ontbreekt deze algemene ondergrens en is een ondergrens voor verschillende ZZS-en gespecificeerd. Wij constateren daarbij dat niet voor alle ZZS een CGW is aangegeven. Onze leden hebben deze echter nodig om te bepalen of een risicoanalyse nodig is. Ons verzoek is daarom deze tabel hierop aan te vullen.	In het ontwerp-CMP zijn alle relevante grenswaarden in tabel 2 opgenomen. Ook de generieke (eerst drie rijen). Dit is gedaan zodat alles in één overzicht staat. In de definitieve tekst is dit er wat meer uitgelicht omdat hier blijkbaar overheen gelezen werd. **Conclusie**: Deze zienwijze heeft geleid tot het anders presenteren van de grenswaarden in tabel 1.
107.	4.4.2	ja	070	Inspreker verzoekt om aan te geven hoe er om moet worden gegaan met stoffen die buiten de in tabel 1 genoemde ZZS vallen. Voorheen gold voor ZZS een algemene concentratiegrenswaarde van 0,1% tenzij anders vastgesteld. Inspreker verzoekt om het volgende onder de tabel toe te voegen; In de overige gevallen 0,1% gram/gram (gewichtsprocenten).	Zie het antwoord op zienswijze 106 in deze tabel.
108.	4.4.2	ja	029	Inspreker vraagt of tabel 1 met concentratiegrenswaarden actueel gehouden gaat worden?	Deze tabel kan alleen met inspraak worden geactualiseerd. Als daar aanleiding voor is, wordt een actualisatie meegenomen in een wijziging van het CMP.
109.	4.4.2	ja	029	Inspreker vraagt hoe bepaald mag/moet worden of een ZZS onder of boven de CGW is. Inspreker schetst de huidige gang van zaken als volgt: Tot op heden wordt het SGS Intron rapport vaak gebruikt om te bepalen of er naar verwachting ZZS met concentraties boven de CGW aanwezig kunnen zijn in de afvalstroom. Als dit volgens het rapport niet in de lijn der verwachting ligt, dan wordt er geen nader onderzoek (lees nadere concentratiebepaling) uitgevoerd.	Zie het antwoord op zienswijze 105 in deze tabel. Over het gebruik van het rapport van SGS-Intron wordt opgemerkt dat dit rapport als basis kan worden gebruikt voor het verzamelen van informatie over ZZS, maar dat dit instrument nog geen volledig beeld bevat van alle ZZS in afval. Door bijvoorbeeld het opvragen van informatie bij ontdoeners en het uitvoeren van testen kan de afvalverwerker mer inzicht krijgen inde mogelijk aanwezigheid van ZZS in afvalstoffen. Zie ook het antwoord op zienswijze 31 op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassingen geleid.
110.	4.4.2	ja	024	In het groene kader op pagina 16 is ingegaan op de cumulatie van ZZS. Gezien dit zelfs voor experts/deskundigen zeer complex is, zal dit voor de gebruikers van het CMP onwerkbaar zijn. Bij toekomstige aanpassing/introductie van dergelijke werkwijze dient uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met de duidelijkheid en uitvoerbaarheid voor bedrijven/betrokkenen.	Voor het wijzigingen van het CMP op dit punt zal opnieuw een wijzigingstraject met openbare inspraak worden doorlopen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van deze paragraaf.
111.	4.4.2	ja	024, 064	De directe verwijzing naar de meldplicht ZZS per 01-01-2025 (blz. 8) is onjuist en moet 01-07-2025 zijn. Inspreker 024 geeft aan dat dit bovendien een proces is dat nog lopende is en waar nog veel discussie over is. Door dit hier nu hard op te nemen, bestaat de kans op fouten rondom straks feitelijke data.	De data zijn in overeenstemming gebracht met de wetgeving. De wijzigingen van het Besluit melden is ondertussen van kracht en het CMP is ook inhoudelijk aan de laatste ontwikkelingen omtrent dit besluit aangevuld. **Conclusie**: De tekst is in overeenstemming gebracht met de laatste ontwikkelingen rond het Besluit melden.
112.	4.4.2	ja	029	Het is inspreker onduidelijk of rekening gehouden moet worden met cumulatie van ZZS, gezien de info boven en in het groene kader.	Er hoeft geen rekening gehouden te worden met cumulatie van ZZS. **Conclusie**: De tekst is verduidelijkt.
113.	4.4.2	ja	064	Inspreker refereert aan de 0,1% als grens waarboven het toetsingskader gaat gelden. Daaronder hoeft vanuit afvalbeleidskader doelmatigheid niks te gebeuren. Inspreker geeft aan dat daardoor een onterecht beeld ontstaat over de effecten op milieu van afval met ZZS dat onder die grens blijft. Ook het verwerken van afval met ZZS onder die grens vereist zeer zware inspanningen van bedrijven om milieuhygiënisch verantwoord te kunnen werken. Inspreker noemt voorbeelden (waterzuivering, verwerken verontreinigd afvalwater). Daarbij behorende lozingen voldoen in veel gevallen absoluut niet aan de te stellen milieukwaliteitseisen voor oppervlaktewater/doelmatigheid RWZI's. Het CMP zet bedrijven op het verkeerde been. Wij verzoeken u oog te hebben voor deze problematiek en een handreiking te bieden hoe hiermee om te gaan.	Het signaal van inspreker is bekend en de geschetste situatie is onwenselijk. Daarom is aan de inleiding van de toetsingskaders van paragraaf 4 duidelijk verwoord dat ZZS onder de grenswaarde voor doelmatig afvalbeheer nog steeds relevant kunnen zijn voor andere milieuaspecten (lucht, water, bodem) en Arbo. Bovendien is het toetsingskader ZZS niet het enige toetsingskader waarmee rekening gehouden moet worden. Voor het door inspreker gegeven voorbeeld van sterk verontreinigd afvalwater geldt ook een minimumstandaard die ingaat op een trits van verontreinigingen die hierin aanwezig kunnen zijn. Verder wordt inspreker gewezen op figuur 2 in paragraaf 3.5 waarin het verband tussen deze toetsingskaders voor ZZS, de minimumstandaard en de toetsingskaders voor mengen wordt gelegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling aan het begin van paragraaf 4.
114.	4.4.2	ja	045	Inspreker geeft aan dat Bisfenol A CAS 80-05-7 ontbreekt. Daarnaast geeft hij aan dat een materialensheet over Bisfenol houdende producten ontbreekt.	Het CMP bevat geen materialensheets. Via de site van RIVM https://rvszoeksysteem.rivm.nl/Stoffen kan inspreker informatie over Bisfenol A opzoeken. Bisfenol A (BPA) is een reprotoxische stof (categorie 1B). Volgens de tabel met de concentratiegrenswaarden geldt hiervoor een concentratiegrenswaarde van 0,3%. Deze stof kan voorkomen in verschillende afvalstoffen waarvoor het CMP afval- of ketenplannen bevat. Afval met BPA valt bij verwerken ook onder de toetsingskaders voor ZZS en mengen en afhankelijk van de nuttige toepassing ook onder de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Als gevolg daarvan is het niet nodig om een afvalplan te hebben specifiek voor afvalstoffen met BPA. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
115.	4.4.4	ja	029	Moet bij de risicoanalyse ook rekening gehouden worden met de risico's op emissies bij de verwerkingshandeling zelf? Dus niet alleen in de gebruiks-/toepassingsfase? Zo ja, dan blijkt dat niet uit het stroomschema of de omschrijving daarbij.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 waarin wordt toegelicht dat de risicoanalyse bij afvalverwerking is vervallen. De beoordeling van emissies die optreden zijn wel van belang voor afvalverwerking en vergunningverlening, maar vallen niet onder de scope van het CMP. Zie ook het antwoord op zienswijze 113 in deze tabel. **Conclusie**: Aan de inleiding van paragraaf 4 (toetsingskaders) is als gevolg van beide zienswijzen een korte alinea hierover toegevoegd.
116.	4.4.4	ja	029	Inspreker geeft aan dat een ZZS onder de CGW relevant kan zijn voor de beoogde toepassing. Inspreker noemt het voorbeeld van gipsplaten waar bijvoorbeeld brandvertragers inzitten en die samen met 'schone' gipsplaten worden afgevoerd voor verwerking. Zeker in dergelijke gemengde stromen blijft de CGW onder de waarde van tabel 1. Die ZZS kunnen relevant/onwenselijk zijn bijvoorbeeld bij verwerken tot een bodemverbeteraar.	Er gelden regels in het CMP voor het mengen van afvalstoffen (zie het hoofdstuk 'mengen van afvalstoffen'). Als gipsplaten legitiem zijn gemengd, dan zit de ZZS onder de CGW voor de toetsingskaders ZZS en wordt vergunningverlening van die nuttige toepassing door het hoofdstuk ZZS niet belemmert. Als het verwerken van een afvalstof met ZZS onder de CGW leidt tot een materiaal dat als meststof wordt afgezet, dan moet dit voldoen aan de voorschriften van de meststoffenwetgeving. De NVWA is verantwoordelijk voor het toezicht op het voldoen aan product- of toepassingsnormen.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				In sommige gevallen zou inspreker dus ook een risicoanalyse willen eisen ook al wordt de CGW niet overschreden. Zijn daar mogelijkheden voor?	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan dit toetsingskader van het CMP.
117.	4.4.4	ja	103	Volgens inspreker ontbreken er handvatten voor hoe de voordelen voor mens en milieu van een secundaire grondstof gewogen kunnen worden t.o.v. van de nadelen (hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen, hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof). De voordelen liggen volgens inspreker vooral in de winnings- en productiefase.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
118.	4.4.4 (aspect 1)	ja	028	Inspreker reageert op 'aspect 1' met drie punten: 1. Wat wordt precies verstaan onder 'in redelijkheid bereikbare'? 2. Of in oprichting zijn: in oprichting zijn kan een lange periode duren en bovendien de vraag of dit werkelijk gerealiseerd wordt. Dit leidt ertoe dat het bedrijf niets met het afval kan en dit dus mogelijk voor lange en onbepaalde tijd zelf moet opslaan. 3. Die dit kunnen: wat bepaalt of een faciliteit iets kan? Een van onze leden heeft ervaring met een casus waarin een afvalbedrijf stelde dat ze een bepaald type afval kon verwerken, waardoor dit afval niet meer gestort mocht worden. Het afvalbedrijf wilde echter niet aantonen hoe ze dit deden. De afvalontdoener wilde daarom geen zaken met het afvalbedrijf doen. RWS vond het voldoende dat in hun vergunning de EURAL code van de afvalstroom was opgenomen. Dit heeft geleid tot een langdurige discussie, die pas eindigde nadat het bevoegd gezag van de afvalverwerker RWS informeerde dat ze geen vertrouwen hadden in het afvalbedrijf m.b.t. deze afvalstroom. Daarom lijkt het me goed dat het proces rondom het vaststellen of een bedrijf een ZZS kan afscheiden/vernietigen goed wordt vastgelegd.	Zie allereerst de antwoorden op zienswijze 1 (schrappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening) en zienswijze 99 (waarin staat dat aspect 1 als toetsingskader behouden blijft). De vragen van inspreker zijn ook relevant voor de gewijzigde opzet van paragraaf 4. Daarom deze puntsgewijze beantwoording: 1. In het toetsingskader van het hoofdstuk ZZS wordt voor de bereikbaarheid gekeken naar verwerking in Nederland. Bij verwerkingsfaciliteiten die alleen in het buitenland liggen, moet die operationele, buitenlandse verwerker betrokken worden in de beoordeling.Voor het 'binnen afzienbare termijn' realiseren van een verwerkingsinstallatie geeft figuur 4 van de voormalige Handreiking risicoanalyse ZZS een termijn van één jaar als indicatie. Dit geeft die verwerkingsinstallatie de gelegenheid om een voorraad aan te leggen alvorens operationeel te zijn. Die installatie elders kan dan ook al afvalstoffen ontvangen. Deze bepaling is aan het toetsingskader toegevoegd voor Nederlandse installaties. 2. In de vergunning van een afvalverwerker staat welke afvalstoffen hij mag ontvangen en hoe hij deze verwerkt (acceptatie en verwerkingsbeleid). Als een afvalbedrijf dus stelt dat zij uit een bepaald type afval ZZS kan afscheiden, moeten ze dat ook kunnen toelichten en onderbouwen. Bijvoorbeeld aan de hand van een vergunning(aanvraag). Het is voorstelbaar dat een afvalbedrijf geen inzicht in procescondities wil geven, maar zij moet wel inzicht kunnen geven in de kwaliteit van het afval waaruit de ZZS zijn afgescheiden. Het lijkt er overigens op dat deze zienswijze betrekking heeft op het aanvragen van een ontheffing van een stortverbod. Meer informatie daarover staat in de Leidraad ontheffing stortverbod. Dit aspect is voldoende uitgelegd in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft als gevolg van de punten 1 en 2 geleid tot aanpassingen aan dit toetsingskader van het CMP.
119.	4.4.4 (aspect 1)	ja	013	Inspreker vraagt wat het verschil is tussen 'in voorbereiding' en 'in oprichting' (eerste regel onder Aspect 1)? Inspreker vraagt om de toevoeging van definities en het gebruik van eenduidige termen.	Zie het antwoord op zienswijze 118 in deze tabel.
120.	4.4.4 (aspect 2)	ja	013	Onder aspect 2 worden bredere kaders genoemd dan alleen REACH. Inspreker suggereert om deze kaders eerder in het document te introduceren, zodat er een logische opbouw ontstaat.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel over het schrappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening. **Conclusie**: Het beantwoorden van de zienswijze is, gezien het schappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening, niet meer relevant.
121.	4.4.4 (aspect 3)	ja	103	Het CMP geeft aan dat als er geen (aanpalende) kaders zijn om een risicostof aan te toetsen er op basis van eigen analyse bepaald moet worden of de risico's aanvaardbaar zijn (hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen, pag. 22 e.v., Handreiking Afvalstof-geen afvalstof pag. 29). Aan wat aanvaardbaar is, wordt geen handen en voeten gegeven. Dat leidt tot onduidelijkheid en onzekerheid bij zowel de circulaire ondernemer als het bevoegd gezag.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 over het schrappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening. De risicoanalyse afvalstofstatusbeoordeling (paragraaf 4.5 in het ontwerp CMP) vult bij het ontbreken van aanpalende kaders de beoordeling in met het maken van een vergelijking met primair materiaal of ander materiaal dat voor die toepassing wordt gebruikt (aspect 2 – zie aldaar). Ook dit wordt verder uitgewerkt, maar dan in de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Daarnaast is wellicht bekend dat begin 2025 het Kennisplatform 'Afval of niet' is gestart. Dat kennisplatform heeft als doel om de toetsing van uitgevoerde beoordelingen of iets een afvalstof is of niet te uniformeren door kennis te bundelen. Onderdeel daarvan is ook het uniformeren van hoe het bevoegd gezag uitgevoerde risicoanalyses afvalstatusbeoordeling kan of moet toetsen. Dit moet uiteindelijk ook zorgen voor meer helderheid richting bedrijven. Vanuit haar rol als stelselverantwoordelijke voor 'Afvalstof of niet-afvalstof' neemt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, via Rijkswaterstaat-WVL, ook deel aan dit Kennisplatform. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP. NB: In het definitieve CMP is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling verplaatst naar als paragraaf 4.8 van het onderwerp 'Afvalstof of niet-afvalstof'.
122.	4.4.4 (aspect 3)	ja	095	Inspreker vraagt of het bij aspect 3, punt c met betrekking tot 'aanpalende normen' over normen voor uitloging en migratie, of ook over samenstellingsnormen gaat en verzoekt dit duidelijk te benoemen.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel (schrappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening). **Conclusie**: Het beantwoorden van de zienswijze is, gezien het schappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening, niet meer relevant.
123.	4.4.4 (aspect 4)	ja	029	Soms worden ZZS houdende afvalstoffen gefixeerd in een product. Hoewel dit tijdens de gebruiksfase geen probleem hoeft te zijn, kan het er in bepaalde gevallen wel toe leiden dat het product in de eindfase niet meer geschikt is voor recycling. Wat is in deze gevallen het beleid?	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel (schrappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening). **Conclusie**: Het beantwoorden van de zienswijze is, gezien het schappen van de risicoanalyse bij vergunningverlening, niet meer relevant.
124.	4.4.4	ja	113	De wijziging van het Besluit melden heeft als doel dat ontdoeners van afvalstoffen informatie verstrekken over de aanwezigheid van ZZS in het aangeboden afval. Echter de uitwerking van de wijziging zorgt ervoor dat de informatie die ontdoeners aan afvalbedrijven moeten meegeven ten dele of zelfs geen relatie heeft met het aangeboden afval. Naast het feit dat de uitwerking een forse administratieve lastenverzwaring tot gevolg heeft, zorgt deze voorgenomen wijziging er mogelijk voor dat afvalbedrijven niet gewenste informatie krijgen van ontdoeners. Het moge duidelijk zijn dat aan de hand van analyses bepalen welke van de 3200 stof(groepen) nog aanwezig zijn in afval voor afvalverwerkende bedrijven onhaalbaar is. Inspreker geeft aan dat met de voorgenomen wijziging van het besluit melden bedrijven onvoldoende invulling kunnen geven aan het toetsingskader nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS (risicoanalyse ZZS). Dit kan leiden tot complicaties bij het aanvragen van een vergunning. Een afvalbedrijf kan geen invulling geven	Inmiddels is een Leidraad (onder CMP 'Handreiking') bij het besluit melden opgesteld die ingaat op het vermijden van 'loze meldingen' van ZZS die wellicht niet in de aangeboden afvalstoffen zitten. Zie daarom verder de Handreiking voor de uitvoering van de informatieverplichting over ZZS in afvalstoffen in het Besluit melden die te downloaden is op de website CMP. Hieruit blijkt dat de ontvanger informatie over ZZS en de concentratie daarvan aan de ontdoener kan vragen als die ZZS een risico kan vormen in het verwerkingstraject. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel waarin is aangegeven dat de risicoanalyse bij vergunningverlening is komen te vervallen. Voor andere toetsingskaders van het CMP is het nog steeds relevant om te weten of en welke ZZS in de afvalstoffen zitten die een afvalverwerker ontvangt. De wijzigingen van het Besluit melden en de daarbij horende Handreiking moet verbetering brengen in de informatieverstrekking. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				aan de risicoanalyse, als de informatie die een afvalbedrijf krijgt van de ontdoeners onvoldoende is of zelfs geen relatie heeft met het aangeboden afval.	Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen.
125.	4.5	ja	103	Inspreker complimenteert het ministerie met de flinke slag die gemaakt is ten opzichte van LAP3 in de toelichting en handreikingen voor afvalstof-of-niet en risicobeoordeling van ZZS en overige zorgstoffen. De routes naar niet-afvalstof, rollen en verantwoordelijkheden en de voorwaarden zijn verduidelijkt. In de toelichting op de risicobeoordeling ziet inspreker de kennis en ervaring terug die afgelopen jaren is opgedaan o.a. met de einde-afvaltrajecten voor struviet en cellulose. Wat volgens inspreker nog rest is dat er nog een slag gemaakt moet worden op het gebied van de risicobeoordeling en omgang met risico's van secundaire grondstoffen om een circulaire economie mogelijk te maken.	Het ministerie is blij dat het ontwerp-CMP met betrekking tot afvalstof of niet-afvalstof op prijs wordt gesteld. Doordat deze zienswijze geen concrete suggesties voor verbetering bevat, wordt deze ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
126.	4.5	ja	031	Het CMP verscherpt de regelgeving rondom het mengen van afvalstoffen en breidt de lijst van zorgstoffen waarop getoetst moet worden verder uit. Dat terwijl er juist dringend behoefte is aan een praktische en uitvoerbare benadering voor ZZS in afvalstromen. Inspreker geeft aan dat de afgelopen jaren zowel afval- als industriële bedrijven hebben aangegeven dat het huidige ZZS-beleidskader een aanzienlijke belemmering vormt voor de opschaling van circulaire processen. Ondernemingen die afvalstoffen willen verwerken tot nieuwe grondstoffen, moeten aantonen dat deze geen (p)ZZS bevatten. Gezien de omvang van de ZZS-lijst is dit in de praktijk vaak onhaalbaar, zelfs wanneer bedrijven strikte acceptatiecriteria hanteren en geavanceerde testmethoden toepassen. Dit leidt ertoe dat zij vaak geen einde-afvalstatus verkrijgen. Bovendien gelden voor circulaire producten strengere eisen dan voor primaire materialen, terwijl Nederland op dit vlak een strengere koers vaart dan de Europese regelgeving voorschrijft. Dit veroorzaakt niet alleen extra kosten en administratieve lasten voor Nederlandse bedrijven, maar remt ook de ontwikkeling van circulaire initiatieven. Inspreker pleit ervoor dat de beoordeling niet strenger wordt dan wat binnen het Europese ZZS-beleid is vastgelegd. Door in te zetten op een gerichte bronaanpak en een op risico's gebaseerde benadering, worden de grootste gevaren effectief aangepakt, terwijl waardevolle circulaire grondstoffen behouden blijven voor toekomstig gebruik.	In de zienswijze van inspreker lopen verschillende aspecten door elkaar die allemaal te maken hebben met de keuzes die in het CMP gemaakt worden over omgaan met ZZS/zorgstoffen in de circulaire economie. Voor het beantwoorden van deze zienswijze is ervoor gekozen deze onder te brengen bij de andere zienswijzen die gaan over het onderwerp ZZS bij afval-of-niet beoordelingen. Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel waarin de inhoud van het CMP ten aanzien van ZZS en overige zorgstoffen wordt geschetst t.a.v. afvalverwerking en afvalstof of niet-afvalstof beoordelingen. Zoals daar wordt toegelicht spelen overige zorgstoffen dan ZZS alleen een rol bij afvalstof of niet-afvalstof beoordelingen. De stelling van de inspreker dat niet-afvalstoffen geen ZZS of potentiële ZZS mogen bevatten, is een onjuiste aanname. Niet-afvalstoffen mogen veelal (p)ZZS bevatten. Voor ZZS gereguleerd via de POP-verordening en REACH is in die Europese wetgeving aangegeven in welke mate de aanwezigheid ervan aanvaardbaar is. Voor ZZS of andere zorgstoffen die niet gereguleerd zijn geldt de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling, wil men materialen of producten als niet-afvalstof op de markt zetten. Over het waarom van deze keuze is ingegaan in het antwoord op zienswijze 79 eerder in deze tabel. Om de groep ZZS waarmee rekening gehouden moet worden te beperken zijn verschillende middelen ingezet. In de keten- en afvalplannen zijn de belangrijkste ZZS weergegeven die naar verwachting in hogere concentraties in afvalstoffen aanwezig kunnen zijn. Deze overzichten zijn weliswaar niet limitatief, maar geven wel richting aan welke ZZS in ieder geval beschouwd zouden moeten worden. Deze lijsten zijn gebaseerd op de herkomst van de afvalstoffen en geven dus een behoorlijke indicatie op basis van de kennis van dit moment. Het RIVM is gevraagd de overzichten van ZZS per afvalstof te gaan beheren in de zogenaamde 'ZZS in afval zoeker'. Daarnaast is in juli 2025 de wijziging van het Besluit melden van kracht geworden waarin ontdoeners de plicht krijgen om relevante ZZS te melden aan de afvalverwerker (zie het Besluit, de toelichting op het besluit en de Handreiking besluit melden voor de voorwaarden voor deze verplichting). Dat Nederland een strengere koers vaart dan Europese regelgeving voorschrijft, wordt niet herkend. De kaders die gevolgd worden voor afvalstof, bijproduct en einde-afval in de Wet milieubeheer zijn overgenomen uit de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen. De nadere uitleg die daarbij wordt gegeven is waar mogelijk gebaseerd op jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Als een zorgstof in een materiaal leidt tot onaanvaardbare risico's voor de menselijke gezondheid en het milieu, is dat een reden om het materiaal te beoordelen als een afvalstof. Voor deze beoordeling wordt voor zorgstoffen (waaronder ZZS) in eerste instantie aangesloten bij Europese stofwetgeving zoals de POP-verordening en REACH, die beide ook voor primaire materialen gelden. Daarnaast wordt aangesloten bij productwetgeving die geldt voor vervaardigen, in de handel brengen en/of gebruiken van materialen. Voor niet-genormeerde zorgstoffen is vanuit het voorzorgsbeginsel, dat voortkomt uit Europese wetgeving, een nadere uitwerking gemaakt in de vorm van de 'risicoanalyse afvalstatusbeoordeling'. In het CMP is op gepaste plekken informatie opgenomen om dit nader uit te leggen. Daarbij is waar mogelijk aangesloten bij bestaande normen voor stoffen en toepassingen, dit is aspect 1 van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Waar dit niet kan, wordt een vergelijking gemaakt tussen de concentratie van de betreffende stof in het te beoordelen materiaal en het materiaal dat vervangen wordt. Voor het vaststellen van de afvalstatus van een materiaal is in eerste instantie de houder aan zet. Het is niet zo dat een einde-afvalstatus verkregen moet worden bij een bevoegd gezag. Meer informatie over deze zelfbeoordeling is te lezen in het 'Afvalstof of niet-afvalstof', de 'Handreiking afvalstof of niet-afvalstof' en het document 'Zelfbeoordeling'. Dat er veel stoffen geproduceerd zijn die ZZS zijn, wat zorgt voor de grote omvang, ligt niet bij de overheid. Vanuit de overheid wordt ook ingezet op een veilige economie naast een economie die grondstoffenefficiënt is. Waar het Nederlandse beleid rond ZZS strenger is dan op Europees niveau wordt niet duidelijk gemaakt door de inspreker. Vermoedelijk doelt inspreker op de groep ZZS die vele malen groter is dan de groep van SVHC's die in REACH-verband zijn gedefinieerd als alle stoffen die genoemd staan op de kandidaatslijst. ZZS zijn echter in het Nederlandse Besluit activiteiten leefomgeving gedefinieerd als alle stoffen die voldoen aan art.57 REACH. Daarmee is de afbakening van wat ZZS zijn voor het CMP een gegeven feit. Voor wat betreft de bronaanpak wordt in Nederland aangesloten bij de Europese kaders. Het CMP heeft daarin geen rol. Zie ook het antwoord op zienswijze 8. Voor een op risico's gebaseerde aanpak wordt voor de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling aangesloten bij bestaande normen, voor zover dat kan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in de Risicoanalyse afvalstatusbeoordeling.
127.	4.5	nee	118	Er is volgens inspreker dringend behoefte aan een werkbare aanpak voor ZZS in afval. De afgelopen jaren is vanuit afvalbedrijven en industriebedrijven aangegeven dat het ZZS beleidskader de opschaling van circulaire activiteiten ernstig beperkt. Bedrijven die van afvalstoffen nieuwe grondstoffen willen maken, moeten aantonen dat er geen (p)ZZS in deze afvalstoffen zitten. Aangezien de ZZS lijst lang is, is het voor bedrijven vaak ondoenlijk om dit uit te sluiten, zelfs met een streng acceptatiebeleid en zorgvuldige testmethodes. Het lukt hen dan ook vaak niet om een einde-afvalverklaring te krijgen. Daarbij worden aan circulaire producten strengere eisen gesteld dan aan primaire producten. Ook hanteert Nederland een strengere aanpak dan Europa voorschrijft. Dit leidt tot aanzienlijke kosten en inspanningen voor Nederlandse bedrijven en stagnatie van circulaire ontwikkelingen.	Zie het antwoord op zienswijze 126 in deze tabel.
128.	4.5	nee	079	De inspreker geeft een citaat weer dat gaat over zorgstoffen. Aansluitend geeft de Inspreker aan dat de Kra criteria bevat voor een adequate beoordeling van afvalstof of niet. Inspreker vraagt zich af of er nu een extra criterium wordt geïntroduceerd en geeft aan dat dit vast niet de bedoeling kan zijn.	De aandacht in het CMP voor zorgstoffen bij de beoordeling of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof volgt uit het de voorwaarden d bij de beoordeling van bijproduct en einde-afval (art 1.1 lid 4 en lid 6) die respectievelijke luiden, "…en dat gebruik niet zal leiden tot over het geheel genomen ongunstige effecten voor het milieu of de menselijke gezondheid" en "het gebruik van de stoffen, mengsels of voorwerpen heeft over het geheel genomen geen ongunstige effecten voor het milieu of

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					de menselijke gezondheid". De invulling hiervan dat ook naar niet-genormeerde stoffen gekeken moet worden sluit aan bij het voorzorgsbeginsel zoals opgenomen in artikel 4 lid 2 van de Kra. **Conclusie**: In de tekst van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling is de tekst aangevuld en gewijzigd om dit nader uit te leggen. Daarnaast is een verwijzing naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof toegevoegd, waarin dit onderwerp uitgebreider is behandeld.
129.	4.5	ja	007	Ook voor niet-afvalstoffen moet worden beoordeeld of de aanwezigheid van zorgstoffen onaanvaardbare risico's oplevert. Gaat dit betekenen dat voor elke partij die op de markt wordt gebracht een beoordeling moet plaatsvinden of geen zorgstoffen aanwezig zijn en dat steeds opnieuw moet worden beoordeeld op 'nieuwe wetenschappelijke inzichten en zorgplicht' als uit eerdere stappen niet is gebleken dat het te beoordelen materiaal een afvalstof is? Een materiaal behoudt zo de status van afvalstof als 'er geen toereikende bewijsstukken zijn die aantonen dat het materiaal geen onaanvaardbaar risico kan geven' (onderaan p.22). Ons verzoek is dit expliciet te duiden.	Per geval zal beoordeeld moeten worden of een materiaal als niet-afvalstof in de handel kan worden gebracht. Wat 'per geval' is, staat beschreven in het document 'Afvalstatusbeoordeling per geval'. Dit is dus niet per partij. Voor toereikende bewijsstukken bij 'nieuwe wetenschappelijke inzichten' kan het voldoende zijn om aan te geven met welke termen een zoekopdracht op internet is gedaan waarbij geen aanwijzingen zijn gevonden dat er nieuw wetenschappelijk inzicht is. Het moet dan wel om relevante termen gaan. Dit is verder uitgewerkt in de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. In de tekst van het ontwerp werd verwezen naar het punt van onvoldoende bewijsstukken. De tekst is aangepast om duidelijker te maken wat hiermee bedoelt wordt. Zoals nu al aangegeven in het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen moet het wel gaan om nieuw wetenschappelijk inzicht waar consensus over is en waarbij ook een algemeen geaccepteerde concentratiegrens is waarbij de aanwezigheid van de zorgstof niet aanvaardbaar is. Nota bene, in het definitieve CMP is dit verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van dit toetsingskader van het CMP.
130.	4.5.2	ja	007	Gesteld wordt dat 'elke zorgstof afzonderlijk moet worden beoordeeld, voor zover dit redelijk en mogelijk wordt geacht'. Wij vragen ons ernstig af hoe dit in de praktijk kan worden geborgd. Dit geeft de maatschappij een immense onderzoeksplicht, die bij een serieuze uitvoering gaat leiden tot de Conclusie dat een groot aantal stoffen ineens een afvalstof zijn, enkel op grond van de aanwezigheid van een zorgstof waarvan de afwezigheid van risico's niet kan worden aangetoond. Naar ons inzicht gaat dit niet houdbaar blijken te zijn.	In de handreiking afvalstof of niet-afvalstof (versie 1.5) staan al aanwijzingen hoe om te gaan met de mogelijke veelheid aan zorgstoffen. In de versie van de handreiking die hoort bij het CMP, nu het CMP is vastgesteld, wordt hierop nog nader ingegaan. **Conclusie**: Deze zienswijze is meegenomen bij het opstellen van de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof die hoort bij het CMP.
131.	4.5.2	ja	029	Het is inspreker niet duidelijk wat bedoeld wordt met 'een vergelijkbaar zorgstof' in de risicoanalyse zorgstoffen in het kader van een afval-of-niet beoordeling. Enerzijds is het mooi dat er ruimte is om te toetsen, anderzijds kan dit ook leiden tot onduidelijkheid en beroepszaken.	De Handreiking afvalstof of niet-afvalstof (versie 1.5) lichtte al kort toe wat onder een vergelijkbare zorgstof moet worden verstaan. In de definitieve versie van de handreiking, die gelijktijdig met het CMP is gepubliceerd, is hier uitgebreider op ingegaan. Een voorbeeld is zware metalen: als bijvoorbeeld thallium aanwezig is en er is geen grenswaarde voor thallium voor de beoogde toepassing, maar er is wel een grenswaarde voor cadmium voor die toepassing, dan kan de grenswaarde voor cadmium aangehouden worden. **Conclusie**: Deze zienswijze is meegenomen bij het opstellen van de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof die hoort bij het CMP.
132.	4.5.2	ja	029	Kun je op basis hiervan ook tot een oordeel komen dat iets niet geschikt is voor nuttige toepassing, omdat er te veel risico's aan kleven? Of is het alleen bedoeld om onderscheid te maken tussen een afvalstof en secundaire grondstof/product?	De risicoanalyse van paragraaf 4.5 in het ontwerp-CMP is bedoeld om onderscheid te maken tussen een afvalstof en een niet-afvalstof als niet-genormeerde ZZS of overige zorgstoffen in het afval voorkomen. Die risicoanalyse heet voortaan de *risicoanalyse afvalstatusbeoordeling*. Dit betreft een van de onderdelen van de beoordeling of sprake is van een afvalstof of niet. Deze paragraaf is in het definitieve CMP verplaatst naar paragraaf 4.8 van 'Afvalstof of niet-afvalstof'. De risicoanalyse van paragraaf 4.4 in het ontwerp-CMP was bedoeld om de doelmatigheid van afvalverwerking te beoordelen in het geval van nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS. Deze is komen te vervallen (zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel). **Conclusie**: De tekst van paragraaf 4 is aangepast als gevolg van zienswijze 1 in deze tabel.
133.	4.5.2	ja	029, 102	Bij de laatste bullet van aspect 3 [=*Nieuwe wetenschappelijk inzichten en zorgplicht*] merkt inspreker op dat 'risicovol of niet' niet bepaalt of iets een afvalstof is of niet.	Inspreker maakt een terechte opmerking. Ook materialen met een risico mogen in de handel worden gebracht. Bij dit aspect gaat het er om of er wel of niet 'onaanvaardbare risico's' zijn op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op meerdere plekken tot aanpassingen geleid.
134.	4.5.2	ja	103	Voor niet-genormeerde zorgstoffen moet altijd getoetst worden aan laatste wetenschappelijke inzichten (hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen en de Handreiking Afvalstof-geen afvalstof). Dit kan er volgens inspreker toe leiden dat een secundaire grondstof afval blijft, terwijl de primaire grondstoffen die deze stof bevatten in omloop blijven. Dit zorgt voor een ongelijk speelveld. Ook voor primaire grondstoffen zou deze toetsing plaats moeten vinden.	Het aspect van 'nieuwe wetenschappelijke inzichten' is een vangnet om risicovolle ontwikkelingen tegen te houden. Dit is alleen van toepassing als er wetenschappelijke consensus is over het feit dat de stof niet aanvaardbaar is. Zie ook de beantwoording van zienswijze 79 in deze tabel voor hoe omgegaan wordt met primair en secundair materiaal op dit punt. Zie ook beantwoording van zienswijze 129 in deze tabel voor het deel van afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
135.	4.5.2	ja	029	Hoe beoordeel je of een zorgstof een probleem vormt of aanleiding geeft om iets een als afvalstof te zien, wanneer er voor die zorgstof geen wettelijke normen zijn? Waar toets je aan en hoe zorg je landelijk voor eenzelfde beoordeling?	Deze beoordeling stond in het ontwerp-CMP beschreven in par 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen. Deze paragraaf is in het definitieve CMP verplaatst naar paragraaf 4.8 van het Afvalstof of niet-afvalstof en is nader uitgewerkt in de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Om te zorgen voor een uniforme beoordeling in Nederland is het kader in het CMP opgenomen en zijn er handreikingen beschikbaar. Daarnaast zal het Kennisplatform afval of niet van Omgevingsdienst NL ook bijdragen aan uniformering van toetsing door bevoegd gezag. Vanuit haar rol als stelselverantwoordelijke neemt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, via Rijkswaterstaat-WVL, ook deel aan dit Kennisplatform. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van deze paragraaf.
136.	4.5.2	ja	029	Inspreker vraagt hoe iemand bepaalt welke zorgstoffen moeten worden meegenomen in de risicoanalyse bij een afval-of-niet beoordeling. Hij wijst op het feit dat dit al moeilijk is voor ZZS en vraag naar een lijst. Verder vragen van inspreker gaan over: 1. Wanneer een concentratie significant is; 2. De haalbaarheid van toetsen aan aanpalende kaders; 3. De rechtszekerheid bij toetsen aan aanpalende kaders; 4. De beperkte beschikbaarheid van tijd/geld bij vergunningverleners; 5. De vrees voor een hoeveelheid aan bezwaar en beroepszaken.	De vraag welke zorgstoffen meegenomen moeten worden in een risicoanalyse afvalstatusbeoordeling is in eerste instantie aan de houder die een zelfbeoordeling uitvoert. Het gaat hierbij om het in de handel brengen, op de markt aanbieden en/of gebruiken van een materiaal waar de houder dan in eerste instantie voor verantwoordelijk is en weet wat hij in de handel wil brengen, op de markt wil aanbieden en/of gebruiken. Voor inschattingen welke stoffen aanwezig kunnen zijn, kan gekeken worden naar de herkomst van een materiaal, maar ook naar de procestechnieken om het materiaal te maken als dit van toepassing is. Daarnaast zijn er mogelijk wetenschappelijke studies die informatie geven. Ook kan gekeken worden of andere afvalstatusbeoordelingen informatie geven over de aanwezigheid van zorgstoffen. Vervolgens puntsgewijs de andere zienswijzen: 1. Inspreker vraagt wanneer een concentratie bij het te beoordelen materiaal significant hoger is dan het materiaal dat vervangen wordt. Dit is van belang bij aspect 2 van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Vanwege verschillende mogelijke interpretaties van 'significant', is dit aspect als volgt aangepast: Er wordt niet meer gekeken naar een significant hogere concentratie, maar alleen nog naar een directe vergelijking tussen de concentraties. 2. De beoordeling aan de hand van 'aanpalende kaders' is onderdeel van aspect 1 van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Het beoordelen is haalbaar wanneer stoffen goed te vinden zijn in Nederlandse wet- en regelgeving. Via het zoeken op een woord in de tekst op https://wetten.overheid.nl/ is dit mogelijk. Daarna is het van belang om na te gaan of de wet- of regelgeving die gevonden is, vergelijkbaar is met de toepassing. De beoordeling aan de hand van aanpalende kaders is onderdeel van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Deze invulling is mede op basis van het voorzorgsbeginsel. Hierover is in de tekst over de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling (paragraaf 4.8 van 'Afvalstof of niet-afvalstof' van het definitieve CMP) extra tekst opgenomen. 3. Inspreker vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor de rechtszekerheid bij het toetsen aan aanpalende kaders. Door opname van een risicoanalyse afvalstatusbeoordeling in het CMP, en daarin aspect 1 omtrent aanpalende kaders, worden handvatten gegeven om te kunnen beoordelen of wordt voldaan aan voorwaarde d van zowel artikel 1.1 lid 4 als lid 6 Wm (de wettelijke invulling van zowel het preventiebeginsel als het voorzorgsbeginsel). Als inspreker in zijn analyse kan aantonen te voldoen aan de in het CMP uitgewerkte beleidsmatige invulling hiervan, heeft hij voldaan aan zijn onderzoeksplicht. Als een dergelijke beleidsmatige invulling niet zou zijn opgenomen in het CMP, zou inspreker zelf moeten verzinnen hoe hier invulling aan te geven, waarbij inspreker, zonder beschikbare handvatten, het risico loopt dat deze invulling onvoldoende is. Met de opname van de risicoanalyse, en daarin aspect 1 omtrent aanpalende kaders, wordt de rechtszekerheid dus vergroot. 4. De inspreker haalt aan dat er bij vergunningverlening beperkt tijd/geld beschikbaar is. Dit wordt voor kennisgeving aangenomen. Om onder andere het kennisniveau bij bevoegde gezagen voor dit onderwerp te verhogen is het Kennisplatform 'Afval of niet' bij Omgevingsdienst NL opgericht. 5. De inspreker geeft een vrees aan voor een hoeveelheid aan bezwaar- en beroepszaken. Dit wordt ter kennisgeving aangenomen. Wel wordt erop gewezen dat bij de invulling van het voorzorgsbeginsel voor niet-genormeerde stoffen gekeken is naar zo concreet en eenduidig mogelijke kaders. Of deze invulling leidt tot een hoeveelheid aan bezwaar- en beroepszaken is niet op voorhand te zeggen. Als op basis van deze risicoanalyse afvalstatusbeoordeling een besluit wordt genomen en dit leidt tot bezwaar en een beroepszaak kan een rechterlijke uitspraak wel leiden tot meer duidelijkheid op dit onderwerp. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een paar aanpassingen in de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling.
137.	4.5.2	ja	095	Inspreker geeft aan dat bij aspect 1 'emigreren' dat dit 'migreren' zou moeten zijn. Daarnaast raadt de inspreker aan om niet de term 'emissie' te gebruiken omdat dit verwarrend is met emissies van stoffen uit bv bedrijfsprocessen.	De inspreker heeft gelijk dat 'emigreren' 'migreren' moet zijn. De tekst wordt aangepast. De verwarring die de inspreker aangeeft met betrekking tot het woord 'emissie' klopt. Elders in het hoofdstuk staat dat emissiebeleid buiten beschouwing blijft. Elders in het hoofdstuk gaat het over blootstelling in relatie tot migratie en uitloging. De tekst over hoe een risicoanalyse uit te voeren is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling.
138.	4.5.2	ja	095	Inspreker vraagt over aspect 1, onder b wat wordt bedoeld met "*Dit kan alleen bij een zorgstof die vergelijkbaar is met de betreffende zorgstof*" en verzoekt verduidelijking.	Dit gaat erom dat als er een vergelijking gemaakt wordt van de betreffende zorgstof met een andere zorgstof, dat deze andere zorgstof vergelijkbare eigenschappen heeft. Bijvoorbeeld als de betreffende zorgstof een zware metaal is, dat de vergelijkende andere zorgstof ook een zware metaal is, of dat het beide gaat om medicijnen die antibiotica zijn. Inspreker wordt verwezen naar de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof voor meer toelichting op dit onderwerp. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling.
139.	4.5.2	ja	095	Inspreker verwijst naar aspect 2 en geeft aan dat als een concentratie van de zorgstof in het materiaal waarvoor de afvalstof of niet-afvalstof beoordeling wordt uitgevoerd significant hoger ligt, dat dit niet per se betekent dat er niet-aanvaardbare risico's zijn. Het feit dat er voor de (vergelijkbare) zorgstof geen norm is kan namelijk ook betekenen dat er geen risico's van de stof verwacht worden (ook niet in een significant hogere concentratie).	De inspreker heeft een terecht punt dat ook bij een significant hogere concentratie van een zorgstof in een materiaal t.o.v. het materiaal dat vervangen wordt, geen sprake hoeft te zijn van niet-aanvaardbare risico's. De tekst is op dit punt aangepast. Naar aanleiding van zienswijze bij 136 in deze tabel is de tekst al aangepast dat 'significant hoger' geen rol meer speelt bij aspect 2. Het ministerie is zich bewust van het feit dat voor aspect 2, als er een zorgstof in het te beoordelen materiaal aanwezig is in een hogere concentratie dan het te vervangen materiaal, er beperkt concrete handvatten zijn hoe hiermee om te gaan. De concrete invulling is aan een bedrijf en/of bevoegd gezag. Vragen of toetsingen over aspect 2 die binnenkomen bij het Kennisplatform 'Afval of niet', zullen gevolgd worden. Dit kan omdat Rijkswaterstaat-WVL namens het ministerie deelneemt aan dit Kennisplatform. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanvullende wijzigingen van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling geleid.
140.	4.5.2	ja	102	Het is voor inspreker onduidelijk wat bedoeld wordt met een vergelijkbaar zorgstof; enerzijds mooi dat er ruimte is om te toetsen; anderzijds kan dit ook leiden tot onduidelijkheid en beroepen.	Zie het antwoord op zienswijze 138 in deze tabel.

Zienswijzen op onderdeel ZZS en overige zorgstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
141.	4.5.2	ja	103	Inspreker maakt de volgende opmerking: Als een secondaire grondstof een hogere concentratie van een bepaalde niet genormeerde zorgstof bevat dan de primaire grondstof dan blijft het afval. Ook in het geval dat de primaire grondstof verder veel meer zorgstoffen bevatten in hogere concentraties. Dit zal niet veel voorkomen, maar is principieel niet in lijn met de voorwaarde “over het geheel genomen geen schade voor mens en milieu”. Het milieu gaat er in dit geval juist op vooruit.	Naar aanleiding van zienswijze 136 in deze tabel is de tekst aangepast. De beoordeling van zorgstoffen gaat om een beoordeling per individuele stof waarbij gekeken wordt of de concentratie van de zorgstof leidt tot niet-aanvaardbare risico’s. Er wordt geen rekening gehouden met een combinatie van stoffen, tenzij in een bestaande norm een groep van stoffen al samengenomen wordt. Het combineren/samen nemen van stoffen in een beoordeling, zou de beoordeling veel ingewikkelder maken. Er is op dit moment ook geen bekend kader waarmee alle mogelijke verschillende zorgstoffen, inclusief verschillende soorten, naar eenzelfde eenheid omgerekend kunnen worden zodat er een sommatie gemaakt kan worden. Ook geeft dit dan de vraag hoe om te gaan met het overschrijden van bestaande normen voor stoffen. Gezien de vele onzekerheden die er op dit moment zijn om meerdere zorgstoffen samen te nemen in een beoordeling, is ervoor gekozen om per individuele stof te beoordelen. Dit is in lijn met bestaande normen in wet- en regelgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot wijzigingen geleid.
142.	4.5.2	ja	095	In figuur 6 voelt het onnatuurlijk dat de blokjes ‘het materiaal is een afvalstof’ groen zijn, alsof dat positief is, en het blokje ‘de zorgstof is geen reden om het materiaal als afval te beschouwen’ oranje.	De zienswijze van de inspreker is correct. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het figuur.
143.	4.5.2	ja	102	Inspreker vindt het beter om paragraaf 4.5.2 te laten beginnen met Figuur 6 om enigszins grip te krijgen op risicoanalyse zorgstof, zoals in paraaf 4.4.4.	De suggestie van de inspreker wordt niet overgenomen. Wel is naar aanleiding van deze opmerking nogmaals gekeken naar een verbeterde visuele weergave van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling en is besloten nog twee afbeeldingen toe te voegen. **Conclusie**: De zienswijze leidt tot aanpassing van het CMP.
144.	4.5.2	ja	102	Figuur 6 heeft als titel risicoanalyse ZZS, maar paragraaf 4.5.1 gaat over zorgstoffen. Inspreker vraagt om dit samenhangend maken.	De zienswijze van de inspreker is correct. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de titel van het figuur.
145.	4.5	ja	102	Aan het einde van paragraaf 4.5 worden er vijf verschillen benoemd. Ten behoeve van de leesbaarheid is het beter deze vijf verschillen te nummeren i.p.v. puntjes te gebruiken.	Omdat de risicoanalyse vergunningverlening is geschrapt (zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel) vervalt ook deze info met ‘verschillen’. **Conclusie**: De passage waarnaar inspreker verwijst is geschrapt.
146.	5	nee	007	In de toekomstplannen wordt aangegeven dat in de Europese Unie een ‘REACH-restrictie’ in voorbereiding is voor PFAS en dat ook beleid wordt ontwikkeld voor andere persistente ZZS. Dit leidt tot de constatering dat het recyclen van afval waarin dergelijke ZZS nog voorkomen, moeilijker zal worden of zelfs onmogelijk wanneer in de EU-wetgeving maximaal toegestane gehalten voor een ZZS worden vastgesteld die door gerecycled materiaal worden overschreden. Ons verzoek is dat het ministerie ten aanzien hiervan eigen duiding geeft en aangeeft hoe dit ZZS-beleid zich kan gaan verhouden tot de klimaat- en circulaire doelen en in welke mate dit bedrijven ervan kan weerhouden te investeren in recycling- en sorteercapaciteit.	Nederland zet zich bij normstelling voor zorgstoffen in voor normen die zowel uitvoerbaar zijn als niet onnodig belemmeringen opleveren voor recycling. Het bedrijfsleven, waaronder recyclingbedrijven, hebben in kunnen spreken op dit voorstel. Momenteel wordt het voorstel en de inspraak voor de algemene REACH restrictie op PFAS beoordeeld door ECHA. Indien blijkt dat het voorstel onnodig impact zal hebben op de sector, zal NL dat meenemen in haar positie over het voorstel en indien nodig aanpassingen voorstellen. Als de definitieve restrictie gevolgen heeft voor het CMP, dan zal deze op dat moment leiden tot een herziening van de tekst over ZZS/zorgstoffen in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment geen gevolgen voor de tekst van het CMP.
147.	5	nee	095	Inspreker geeft aan dat “ZZS-in-afval-navigator” nu definitieve naam “ZZS in afval Zoeker” krijgt.	Dat klopt en dit staat ook op deze wijze in de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de naam in de teksten van het CMP.
148.	6	nee	ambtshalve	n.v.t.	Het rapport ‘Omgaan met zeer zorgwekkende stoffen in een circulaire economie | RIVM’ is aan het overzicht met ‘Bronnen en achtergronddocumenten’ toegevoegd. **Conclusie**: Het overzicht met bronnen is met deze publicatie aangevuld.

2.12 Onderdeel Secundaire grondstoffen

Zienswijzen op onderdeel Secundaire grondstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	029, 064	Insprekers geven aan dat het hoofdstuk een mooi overzicht geeft. Inspreker geeft verder aan dat de geboden verwijzingen vanaf paragraaf 3.3 erg breed en algemeen worden. Met het oog op het nieuwe pakket Circulaire Economie van de EU voor dit thema, met daarin bijvoorbeeld nieuwe recyclaatverplichtingen, is het wenselijk dat dit onderdeel regelmatig wordt geactualiseerd. Ook zou dit hoofdstuk aangevuld kunnen worden met een opsomming van de inmiddels geldende Europese Verordening (einde afvalstatus) zoals voor kringloopglas, metaalschroot en papier.	Prettig om te lezen dat het hoofdstuk een goed overzicht geeft. Het CMP is een groeidocument en wordt regelmatig geactualiseerd. Indien daar aanleiding voor is wordt ook dit hoofdstuk bij deze actualisatie betrokken. Om dit expliciet te maken is naar aanleiding van deze zienswijze wel een zin toegevoegd aan paragraaf 5 van dit hoofdstuk. Een overzicht van Europese en nationale ‘einde-afval’ regelingen is te vinden in hoofdstuk ‘Afvalstof of niet-afvalstof’ van het CMP waarnaar al wordt verwezen in dit hoofdstuk. **Conclusie:** Deze zienwijze leidt tot toevoegen van een extra zin aan paragraaf 5 van dit hoofdstuk.

Zienswijzen op onderdeel Secundaire grondstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	algemeen	nee	RWS	Rijkswaterstaat (hierna RWS) geeft haar zienswijze vanuit haar rol als uitvoeringsorganisatie; opdrachtgever van projecten waarin grond, bagger en bouwstoffen vrijkomen of worden gebruikt, bevoegd gezag voor toepassingen van voorgenoemde stoffen en beheerder van areaal waarin deze stoffen voorkomen. Er wordt aangegeven dat het gebruik van secundaire grondstoffen bij re-recycling risico's met zich meebrengt voor het langetermijnkwaliteitsbehoud van de infrastructuur. Daarnaast wordt er door RWS op sommige punten regelgeving gemist die de goede kwaliteit van bouwmaterialen bij re-recycling moet borgen.	In meerdere hoofdstukken van het CMP komt aandacht voor volgende cycli aan de orde. Zonder limitatief te willen zijn wordt verwezen naar hoofdstukken als 'Circulair materiaalgebruik', 'Immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal' en 'Vormen van recycling beoordelen'. Ook de het gebruik van de multi-cuclus LCA is een illustratie dat het aandacht voor is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	RWS	De laatste jaren zijn er incidenten geweest door toepassing van secundaire grondstoffen. Dit leidt tot steeds minder draagvlak bij alle bij RWS-projecten betrokken partijen en bij de omgeving. Dit is ook een potentieel risico voor vertraging bij RWS-projecten. Ervaren gevolgen zijn dat decentrale bevoegde gezagen in hun omgevingsplannen gaan afwijken van het Rijksbeleid voor toepassingen van secundaire bouwstoffen omdat daarvoor onder de Ow ruimte voor is. RWS wordt vervolgens geconfronteerd met grote verschillen in eisen binnen één project wat complicerend werkt.	In onder meer het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal' van het CMP wordt aangegeven dat bevoegde gezagen bij lokale regelgeving met beperkingen aan het gebruik van secundaire bouwstoffen geen generieke beperkingen opnemen voor materiaal dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022. Het CMP is niet het instrument om deze wettelijke bevoegdheid van lokale bevoegde gezagen helemaal weg te nemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	121	In dit onderdeel wijst het ministerie op het belang van het stimuleren van afzetmarkten voor secundaire grondstoffen ten behoeve van het realiseren van een circulaire economie. Het vigerende en voorgestane beleid, zoals omschreven in de 'Toekomstplannen', ondersteunt deze uitspraak echter niet. Inspreker geeft aan dat de exportrestricties op basis van de nieuwe EVOA een totale verstoring van die internationale markt zullen veroorzaken. Er zal naar verwachting een overschot van 5 miljoen ton aan papier en karton zal ontstaan. Erkenning van gezuiverd en gesorteerd oudpapier en karton als secundaire grondstof (niet-afvalstof) is volgens inspreker de enige weg om papier en karton nog als een waardevolle secundaire grondstof te behouden. Dat het ministerie in dit dossier geen stap zet, is in het licht van het CMP en de urgentie om te kiezen voor circulariteit zoals ook in dit onderdeel 'Secundaire Grondstoffen' wordt uitgedragen, onbegrijpelijk. Bij hoofdstuk 3.3 van dit onderdeel 'Wegnemen/voorkomen van belemmeringen in regelgeving' vraag je je dan ook af waarom dit hoofdstuk is opgenomen, als daar beleidsmatig geen gevolg aan wordt gegeven.	Inspreker legt een verband tussen paragraaf Toekomstplannen' in dit hoofdstuk en het beperken van export van papier en karton. In dit hele hoofdstuk, en dus ook niet in paragraaf 5, is sprake van het beperken van export. Voor het al dan niet wegnemen van de afvalstatus van oud papier geldt een apart toetsingskader dat uitgebreid aan de orde komt in hoofdstuk 'Afvalstof of niet-afvalstof' van het CMP bijbehorende handreikingen. Verder heeft inspreker erg hoge verwachtingen van dit hoofdstuk. Zoals in paragraaf 3.6 is aangegeven liggen veel instrumenten (verplicht gebruik van recyclaat, MVI, fiscale stimulering) buiten het CMP. De bijdrage van het CMP ligt vooral op het ondersteunen van het produceren van kwalitatief goede secundaire grondstoffen. Hierbij zijn vooral mengbeleid, het beleid rond zorgstoffen en het beleid voor immobiliseren van afvalstoffen belangrijke pijlers. Voor de punten specifiek voor import/export van oudpapier wordt verwezen naar het antwoord op zienwijze 8 in Ketenplan Papier en karton. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	012	Inspreker vindt dit een teleurstellend stuk en noemt een aantal aspecten: a. De MKI is een instrument dat niet op producten maar op gehele bouwwerken moet worden toegepast. Bovendien is deze gebaseerd op LCA, wat een instrument is dat ook beperkingen kent en vele in dit CMP als belangrijk gemarkeerde aspecten onvoldoende meeweegt. Zo is de waardering in de MKI vooral sturend op energiegebied, maar komt de grondstoffenwaarde niet naar voren. Enkel sturen op MKI zonder verdere visie is daarom een risico. Dit aspect moet beter worden uitgewerkt om te voorkomen dat lagere overheden verkeerde keuzes maken. b. De overheid heeft nog veel meer sturingsmogelijkheden die hier niet worden benoemd, zoals het stortverbod voor BSA. Dit is het meest succesvolle en goedkoopste instrument dat is ingezet. c. Ook de mogelijkheid van voorschriften voor gebruik van recyclaat bij productie is onvoldoende benoemd en een gemiste kans. Een dergelijk sturingsmiddel levert een positieve drive op voor de gehele keten om te zorgen dat dit recyclaat er komt. Helaas wordt dit onvoldoende onderkend. Een dergelijk middel is ook noodzakelijk omdat nog steeds de misvatting bestaat dat een recyclaat altijd goedkoper is dan primair materiaal. Dat is in de praktijk meestal niet het geval en dus is ook (financiële) sturing noodzakelijk om circulaire economie te bereiken.	Als eerste is van belang dat het CMP niet het meest aangewezen instrument is om afzetmarkten te stimuleren. Veel instrumenten (verplicht gebruik van recyclaat, MVI, fiscale stimulering) liggen buiten het CMP. Dit hoofdstuk is voor een groot deel bedoeld om een overzicht te geven van deze andere instrumenten. Specifiek ten aanzien ven de drie genoemde aspecten: a. Het hoofdstuk noemt al expliciet dat het instrument wordt toegepast op bouwwerken. Toch kan ook de keuze voor bepaalde materialen met dit instrument worden gestimuleerd. Voor een inhoudelijke reactie op de stelling dat het instrument MKI te veel is gebaseerd op energie wordt verwezen naar het antwoord op meerdere zienswijzen op hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal' en op ketenplan 'beton'. b. Dat er meer instrumenten zijn klopt zeker. Naast stortverboden zouden ook de minimumstandaarden in de keten- en afvalplannen van het CMP worden genoemd. Kanttekening is echter wel dat deze instrumenten vooral sturen op de hoogwaardigheid van verwerking en niet direct inhouden dat er voor geproduceerde recyclaten ook een afzetmarkt is. c. Verwijzend naar het begin van dit antwoord is van belang dat het instellen van verplichtingen voor het gebruik van recyclaat niet loopt via het CMP. Dat dit in potentie een krachtig instrument kan zijn om afzetmarkten van recyclaat te realiseren wordt onderschreven. Daarom wordt in dit hoofdstuk wel expliciet aandacht besteed aan dit instrument **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	nee	024	In deze paragraaf wordt een opsomming gegeven van bestaande beleidsinstrumenten, waarmee meer inzet van secundaire grondstoffen zou kunnen worden gestimuleerd. Er wordt echter nergens aangegeven of dit beleid, naar aanleiding van het CMP, wordt versterkt, of hoe het concreet zal worden toegepast.	Zoals in paragraaf 3.6 is aangegeven liggen veel instrumenten (verplicht gebruik van recyclaat, MVI, fiscale stimulering) buiten het CMP. De bijdrage van het CMP ligt vooral op het ondersteunen van het produceren van kwalitatief goede secundaire grondstoffen. Hierbij zijn vooral de hoofdstukken rond afvalscheiding, het mengbeleid, het beleid rond zorgstoffen en het beleid voor immobiliseren van afvalstoffen belangrijke pijlers. Het hoofdstuk 'secundaire grondstoffen' is voor een groot deel bedoeld om een overzicht te geven van andere instrumenten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	algemeen	nee	029	Inspreker vraagt zich af of dit hoofdstuk ook niet van belang is voor de burger.	Strikt genomen is het bijna hele CMP van belang voor de burger. Zonder de juiste kennis en het juiste gedrag van de consument bij aankoop, gebruik en afdanken van goederen worden we nooit circulair. De meeste delen van het CMP zijn echter vooral geschreven met vergunningverleners, ontwerpers, producenten, mede-overheden en/of afvalbedrijven als belangrijkste doelgroep. Om die reden is de burger niet steeds genoemd als partij. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	algemeen	nee	037	Zolang "virgin materials" goedkoper zijn dan recyclaat krijg je een ontwrichting in de circulaire economie. De marktwerking werkt hier niet zonder additionele regelgeving. Om circulaire economie ook een boost te geven, mist inspreker instrumenten.	Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel.
9.	algemeen	nee	084	Verplichte recyclaatpercentages in producten, zoals in diverse sectoren wordt bepleit, komen onvoldoende terug in het CMP.	Zie het antwoord op zienswijze 5, sub c in deze tabel.
10.	inleiding	nee	064	Inspreker merkt op dat 'secundaire grondstoffen' in de inleiding gelijkgesteld wordt met 'recyclaat'. De term recyclaat wordt echter meestal gebruikt voor gegranuleerde secundaire grondstoffen (denk aan kunststof recyclaat, gebroken glasfracties etc.). Maar gereinigde grond wordt vaak niet als recyclaat aangeduid.	Uit de inbreng van inspreker blijkt dat door dit woordgebruik het hoofdstuk mogelijk minder breed wordt gelezen dan de bedoeling is. De als verduidelijking toevoegde tekst tussen haken kan zo een verkeerd effect hebben. De betreffende tekst tussen haken is daarom uit het CMP verwijderd.

Zienswijzen op onderdeel Secundaire grondstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze leidt tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	2	nee	152	Inspreker verwijst naar de zin waar staat dat secundaire grondstoffen als gevolg van een gebrek aan vraag alsnog worden verbrand of gestort. Inspreker geeft aan dat hoewel dit op zichzelf staand juist is, het nog veel relevanter is om te vermelden dat er door een gebrek aan vraag naar secundaire grondstoffen nog altijd primaire grondstoffen moeten worden gedolven en gewonnen. En zo lang onze economie nog draait op primaire grondstoffen, is er geen sprake van een circulaire economie.	In de betreffende zin staat al dat we door het storten of verbranden van op zich opnieuw toepasbare materialen nooit circulair zullen worden. Hiermee staat er impliciet al wat inspreker bedoeld. Toch kan het toevoegen dat dit leidt tot onnodige veel en lang gebruik van primaire grondstoffen deze boodschap versterken **Conclusie:** Deze zienswijze leidt tot een tekstuele aanvulling van het CMP.
12.	3	nee	007	In deze paragraaf wordt een opsomming gegeven van bestaande beleidsinstrumenten, waarmee meer inzet van secundaire grondstoffen zou kunnen worden gestimuleerd. Er wordt echter nergens aangegeven of dit beleid, naar aanleiding van het CMP, wordt versterkt, of hoe het concreet zal worden toegepast. Ons verzoek is dit alsnog te doen.	Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel.
13.	3.1	nee	026	Hier wordt het UPV instrument genoemd. Ook de bouwsector denkt hierover na en inspreker is voorstander van een UPV voor producenten en leveranciers van bouwproducten. Bij slechts enkele producten is dat al het geval (vlakglas en afgedankte elektrische en elektronische apparatuur), dus uitbreiding is gewenst. Inspreker vindt wel dat het standaard moet zijn dat een UPV ook de mogelijkheden biedt aan de ontdoener / demonteerder van deze producten om deze op een goede manier te kunnen verwijderen, waardoor een goede business case in de hele keten kan bestaan. Inspreker vindt wel dat UPV uitgebreid moet worden naar het slopen, scheiden en gescheiden houden van materialen veelal afkomstig uit sloopprojecten. Daarmee wordt ook duidelijk dat een reële vergoeding moet gelden voor separate demontage, scheiden en separate logistiek (vaak kleinere vrachten). Hiermee wordt de kans dat deze grondstoffen en producten een tweede leven krijgen, groter. Inspreker ziet bovenstaande graag toegevoegd aan het hoofdstuk.	Het is goed te lezen dat de bouwsector – en specifiek ook de slopers – meerwaarde zien in het instrument UPV en daar zelf over nadenkt. Van belang is wel dat UPV een instrument is dat niet via het CMP wordt ingesteld of vormgegeven (zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel). Het noemen van de UPV-textiel in dit hoofdstuk van het CMP is dan ook illustratief bedoeld. Mocht het opzetten van een UPV-systeem binnen de bouw- en sloopsector meer vorm krijgen dan kan dat te zijner tijd mogelijk ook als voorbeeld worden opgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze leidt op dit moment niet tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	3.1	nee	028	Het stellen van eisen aan 'recycled' of 'biobased content' is in potentie een krachtig instrument van de overheid om de afzetmarkt van recyclaat te stimuleren. Relevant is wel dat voor veel producten sprake is van een internationale markt. In veel gevallen zal het stellen van eisen aan producten dan ook op internationaal niveau moeten plaatsvinden. Inspreker roept het ministerie op om vanuit deze uitgangspunten de internationale aanpak centraal te stellen. Daar waar dit recent is bevestigd in een kamerbrief van de staatssecretaris over textiel (IenW/BSK-2024/327453), kiest diezelfde staatssecretaris voor een nationale aanpak voor plastic/polymeer toepassingen in de nationale circulaire plastic norm. Beleid dat volledig in lijn is met de Europese aanpak of dat normeert op productniveau is daarmee een alternatief dat leidt tot veel minder weglek van productiecapaciteit uit Nederland.	Deze zienswijze gaat over het besluit van het kabinet uit 2023 om een verplichting in te voeren voor de toepassing van een minimumaandeel recyclaat en biobased plastic. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol, noemt dit slechts als voorbeeld van maatregelen om toepassing van recyclaat te stimuleren en heeft verder geen invloed op deze norm. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	3.1	nee	028	De kenmerkende activiteit van verwerkers is dat zij uitgangsmaterialen omzetten tot deel- en eindproducten. Dit gaat veelal om unieke en zeer uiteenlopende product-marktcombinaties. Indien eisen worden gesteld aan de samenstelling van deze ingangsmaterialen, in de vorm van een minimum aandeel circulaire polymeren, dan leidt dit volgens inspreker onherroepelijk tot wijzigingen in de producten die hiervan worden vervaardigd en de procesvoering die hiervoor is benodigd. Daarmee is de maatregel in de optiek van de inspreker de facto vergelijkbaar met een generieke productnormering voor deze doelgroep. Kan het ministerie uitleggen waarom hun overtuiging is dat de wettelijke grondslag van de plasticnorm op polymeerniveau (input) is in plaats van op productniveau (output) en daarmee afwijkend van de Europese aanpak op het niveau van productnormering?	Het voornemen om te komen tot een plasticnorm is inmiddels vervallen (zie het antwoord op de volgende zienswijze in deze tabel) waarmee de vraag van inspreker niet meer actueel is. Terzijde wordt nog opgemerkt dat de Europese Commissie met ons van oordeel was dat dit geen producteisen zijn in de zin van strijdigheid met EU productregelgeving. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP (maar de volgende hier een gerelateerde zienswijze in deze tabel wel).
16.	3.1	nee	028	Inspreker reageert op het punt over het minimumaandeel recyclaat en biobased plastic: Dit is een premature formulering aangezien de precieze minimum aandelen nog niet zijn vastgesteld. De norm is van toepassing op een specifiek polymeertype en mogelijk zijn er uitzonderingen voor sommige productgroepen. Suggestie om de formulering hierop aan te passen.	Het kabinet heeft in de Voorjaarsbesluitvorming van 2025 besloten om de circulaireplasticnorm niet te laten doorgaan. Via de Plastictafel gaat het kabinet in gesprek met (maatschappelijke) stakeholders met als doel om voor aanvang van de augustusbesluitvorming van dit jaar (2025) uitvoerbare en gedragen normerende en/of beprijzende voorstellen uit te werken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot het schrappen van betreffende passage uit de tekst van het CMP.
17.	3.1	nee	079	Inspreker geeft aan dat de drijvende kracht achter het eisen van een minimumgehalte 'gerecycled' of 'biobased content' dermate groot kan zijn dat er simpelweg onvoldoende gerecycled materiaal beschikbaar is. Er kunnen dan ongewenste mechanismen ontstaan als vervroegd materiaal in een afvalfase brengen om maar voldoende gerecycled content te krijgen of kan de lopende productie hinderen door onvoldoende beschikbare grondstoffen. Dit werkt dan contraproductief.	Deze zienswijze gaat over het besluit van het kabinet uit 2023 om een verplichting in te voeren voor de toepassing van een minimumaandeel recyclaat en biobased plastic. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol, noemt dit slechts als voorbeeld van maatregelen om toepassing van recyclaat te stimuleren en heeft verder geen invloed op deze norm. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
18.	3.1	nee	079	Inspreker geeft aan dat er door gebrek aan controlemogelijkheden geknoeid kan worden met de oorsprong van een materiaal, met name bij complexe en ondoorzichtige productieketens. De import van recyclaten van buiten de EU (vanwege recycled content voorwaarden in producten) mag niet ten koste gaan van de toepassing van Europees recyclaat. De vraag is ook hoe er effectief gehandhaafd kan worden op de import van producten (met de claim dat gerecycled content is toegepast). Dit lijkt vrij lastig (chemisch gezien onmogelijk) voor bijvoorbeeld toegepast plastic in producten.	Deze zienswijze gaat over het besluit van het kabinet uit 2023 om een verplichting in te voeren voor de toepassing van een minimumaandeel recyclaat en biobased plastic. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol, noemt dit slechts als voorbeeld van maatregelen om toepassing van recyclaat te stimuleren en heeft verder geen invloed op deze norm. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
19.	3.1	nee	097	Inspreker citeert de twee uitgangspunten voor het nastreven van een circulaire economie genoemd: Inspreker mist hierbij een zeer belangrijk uitgangspunt: 'Zorg dat producten zodanig ontworpen worden dat deze na de gebruiksfase gerecycled kunnen worden'. Deze aanvulling is volgens inspreker essentieel om te komen tot een circulaire economie.	Het door inspreker genoemde uitgangspunt is terecht. Het hoofdstuk waar inspreker op reageert gaat echter primair over de afvalfase en niet de ontwerpfase. Daarom wordt het hier niet genoemd. In hoofdstuk 'Circulair materiaalgebruik' van het CMP komt het wel expliciet voor als uitgangspunt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Secundaire grondstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
20.	3.1	nee	118	Inspreker onderschrijft de conclusie dat een verplicht recycled of biobased aandeel in producten een krachtig instrument is om een afzetmarkt voor recyclaat te stimuleren en dat dergelijke producteisen op internationaal niveau vastgesteld moeten worden. Inspreker verzoekt het rijk dan ook om geen nationale circulaire productnormen te introduceren, zoals nu voor plastics wordt voorgesteld, omdat dit tot weglek van productie leidt. De afgelopen jaren zijn vanuit Europese wet- en regelgeving normen gesteld voor recycled content in verschillende productgroepen. De Clean Industrial Deal bevestigt dat voor veel meer productgroepen circulaire productnormen zullen volgen. Inspreker verzoekt het rijk deze te ondersteunen. Zie hiervoor ook de brede marktoproep ten aanzien van demand creation in Europa (Call for Demand Creation to Drive Industry Investments). Gezien de nog vaak onrendabele business case van circulaire productie of inkoop zou het rijk volgens inspreker ook haar stimulerende instrumentarium kunnen uitbreiden om partijen meer financiële ondersteuning te bieden.	Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel. Verplichtingen voor recycled content laten zich niet regelen via het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
21.	3.1	nee	152	Inspreker geeft aan dat in deze paragraaf wordt volstaan met een verwijzing naar andere beleidskaders waarmee wordt aangestuurd op het verplicht gebruik van recyclaat dan het CMP. Dat het CMP hier zelf niet in voorziet is een gemiste kans. Juist het CMP zou beleid moeten schetsen dat bijvoorbeeld producenten verbiedt om primaire grondstoffen te gebruiken, als er ook een secundaire variant beschikbaar is. Door dit soort regelgeving zou daadwerkelijk invulling worden gegeven aan het sturen in andere delen van de keten dan de afvalfase. Dat dit niet gebeurt is voor een beleidskader als het CMP onbegrijpelijk. Inspreker pleit voor een beleid waarbij het gebruik van secundaire grondstoffen de norm wordt, en primaire grondstoffen pas worden ingezet als secundair niet mogelijk is.	Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel. Het CMP is slechts één van de instrumenten om de transitie naar een circulaire economie te ondersteunen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
22.	3.2	nee	064	In paragraaf 3.2 wordt aandacht besteed aan de MKI. Het zou goed zijn als verder 'vastgelegd' wordt waar en hoe de MKI berekend worden.	De MKI wordt in dit hoofdstuk genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het instrument zelf. Ingaan op hoe de MKI wordt berekend gaat te ver voor een toelichtend kader. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
23.	3.2	nee	007	Op grond van welke afweging wordt verwacht dat de 'milieukostenindicator' (MKI) bepalend is om ophoogzand of andere bouwstoffen te vervangen door AVI-bodemassen (na reiniging)? Op grond van welke afweging wordt verwacht dat marktpartijen bereid zijn om de milieukosten voor reiniging van de bodemassen te dragen?	De MKI wordt in dit hoofdstuk genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het instrument zelf. Er zijn MKI getallen voor gewassen AVI bodemas (1,95 MKI/m3) toegepast als ophoogmateriaal. Zand (3,16 MKI/m3) heeft een hogere MKI (en ook andere secundaire ophoogmaterialen hebben een lagere MKI dan zand). Het voert echter te ver om deze specifieke zaken in de tekst van het CMP te verwerken in een puur als toelichting bedoeld kader. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
24.	3.2	nee	026	Over de MKI meldt inspreker dat er enkele weeffouten in de rekenmethodiek van de NMD zit, waardoor circulaire sloopmaterialen niet de score krijgen die ze verdienen. De rekenmethode van NMD waardeert primaire producten in een nieuwe levensfase, maar voor circulaire bouwmaterialen afkomstig van slooplocaties geldt dit slechts beperkt. Een belangrijke oorzaak daarvan is het gebruik van de zogenoemde module D in de rekenregels die bepaalt welke MKI of MPG-waarde een bouwmateriaal krijgt. Met module D kan een primaire bouwmaterialenproducent hergebruik in de toekomst claimen en daarmee een lagere MKI-waarde laten noteren. Dat is een papieren werkelijkheid, aangezien nooit zeker is te stellen of en op welke wijze een bouwmateriaal over bijvoorbeeld 30 of 40 jaar opnieuw wordt ingezet. Aangezien het voordeel van toekomstig hergebruik of de nuttige toepassing al een keer 'geclaimd' is, mag dat bij hergebruik niet nog een keer. Dit pakt nadelig uit voor vrijkomende circulaire sloopmaterialen. Een primair product krijgt hierdoor een onterecht voordeel ten opzichte van een circulair sloopmateriaal. Dit staat haaks op het kabinetsbeleid om de circulaire bouweconomie dichterbij te brengen. Inspreker ziet bovenstaande graag toegevoegd aan het hoofdstuk.	De MKI wordt in dit hoofdstuk genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het instrument zelf. Ingaan op hoe de MKI wordt berekend gaat te ver voor een toelichtend kader. Ook haken en ogen bij de effectiviteit van het instrument horen niet in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
25.	3.3	nee	121	Bij hoofdstuk 3.3 van dit onderdeel 'Wegnemen/voorkomen van belemmeringen in regelgeving' vraagt de inspreker zich af waarom dit hoofdstuk is opgenomen, als daar beleidsmatig geen gevolg aan wordt gegeven. Voor de papier en karton branche worden belemmeringen niet weggenomen. In dit CMP staan geen concrete maatregelen om voor een hoogwaardige recyclingstroom als oudpapier en karton te komen tot meer hoogwaardige brongescheiden inzameling. Ook wordt hiertoe geen ambitie uitgesproken.	Veel instrumenten voor het bevorderen van de afzet van secundair materiaal liggen buiten het CMP (zie ook het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel). Het CMP heeft echter ook een informerende en verwijzende functie zonder dat het gaat om beleidskeuzes die in het CMP zelf zijn vastgelegd. Tegen die achtergrond is deze paragraaf in het CMP opgenomen. Voor de punten specifiek voor oudpapier wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 26 in Ketenplan Papier en karton. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
26.	3.3	nee	029	Inspreker wijst op een aantal tekstuele fouten.	**Conclusie:** Deze zienswijze leidt tot een tweetal tekstuele aanpassingen van het CMP
27.	3.3	nee	029	Inspreker reageert op de laatste alinea: Dit is misschien niet de bedoeling, maar als geconstateerd wordt dat er ondanks de landelijke kwaliteitseisen in de praktijk toch ernstige milieuproblemen kunnen ontstaan, is het soms nodig om hier actie op te nemen. Wachten tot iets landelijk geregeld is kan lang duren.	Toepassing van materiaal dat voldoet aan landelijke kwaliteitseisen zou in principe geen problemen moeten geven. Voorbeelden waarin dit toch zo was waren vaak terug te voeren op onjuiste uitvoering van de toepassing. Echter, de tekst in het CMP biedt de mogelijkheid om in specifieke gevallen – denk aan toepassing in gevoelige gebieden – alsnog gebruik te maken van de bevoegdheid die de Omgevingswet het bevoegd gezag biedt om specifieke beperkingen te stellen. Het is alleen niet de bedoeling om voor een secundair materiaal in generieke zin (alle kwaliteiten en alle locaties) beperkingen op te leggen. Voor materiaal dat voldoet aan de kwaliteit voor vrij toepasbare bouwstoffen is uitgangspunt dat toepassing veilig is en alleen via maatwerk CMP kan worden beperkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
28.	3.3	nee	135	Inspreker verwijst naar de exportrestricties op basis van de nieuwe EVOA-regels die feitelijk per 21 mei 2027 in werking treden en stelt dat deze een verstoring van die internationale markt veroorzaken. Gelukkig bestaan er Europese einde-afval-criteria voor ijzer, staal, aluminium en koper. Voor de overige metaalstromen is het essentieel dat (nationale) Einde-Afval-criteria via een Besluit/Regeling worden vastgesteld om schroot ook na 21 mei 2027 nog als een waardevolle secundaire grondstof met een positieve financiële waarde te behouden.	Voor het al dan niet wegnemen van de afvalstatus wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Afvalstof of niet-afvalstof' en alle bijbehorende handreikingen. In dat hoofdstuk is ook een overzicht van Europese en nationale 'einde-afval' regelingen te vinden. In hoofdstuk 'Secundaire grondstoffen' wordt al expliciet naar het hoofdstuk 'Afvalstof of niet-afvalstof' verwezen.

Zienswijzen op onderdeel Secundaire grondstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker stelt dat in het onderdeel 'Wegnemen/voorkomen van belemmeringen in regelgeving' aan bovenstaande zou moeten worden gerefereerd, en maatregelen en acties vanuit het ministerie te worden aangekondigd. Er is echter geen concreet beleid om de inzet van hoogwaardige secundaire grondstoffen te stimuleren en/of de kwaliteit van recyclingstromen te verbeteren. Dat zou ook kunnen met het in dit onderdeel genoemde Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Dat wordt al vele jaren als instrument genoemd om via overheidsinkopen circulariteit in positieve zin te kunnen beïnvloeden. In de praktijk functioneert dit middel nog steeds niet. Tal van duurzaamheidseisen en ingewikkelde rekenformules zijn ontwikkeld. Uiteindelijk blijkt de hoogste of laagste prijs toch allesbepalend bij aanbesteding (en spelen duurzaamheidsaspecten onderaan de streep een onbeduidende rol).	Dat er geen concreet beleid is voor verbeteren van de kwaliteit van secundaire grondstoffen is onjuist. Het CMP is één van de instrumenten die hier aan bijdragen. Hierbij zijn vooral de hoofdstukken rond afvalscheiding, het mengbeleid, het beleid rond zorgstoffen en het beleid voor immobiliseren van afvalstoffen belangrijke pijlers. Veel instrumenten voor het bevorderen van de afzet van secundair materiaal liggen buiten het CMP (zie ook het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel). Het CMP heeft echter ook een informerende en verwijzende functie zonder dat het gaat om beleidskeuzes die in het CMP zelf zijn vastgelegd. Het noemen van MVI is dan ook een voorbeeld. Haken en ogen bij de effectiviteit van het instrument horen daarom niet in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
29.	3.3	nee	139	Inspreker geeft aan dat een van de belemmeringen die bedrijven ervaren is dat hun materiaal te snel als een afvalstof wordt gekwalificeerd en dan nog slechts wordt beoordeeld of het wellicht een bijproduct kan zijn of einde afvalstof status kan krijgen. Dat wordt hier ook weer gesuggereerd. Maar een belangrijk alternatief is dat een materiaal ook gewoon nog een materiaal kan blijven, doordat sprake is van voortgezet gebruik (bijvoorbeeld hergebruik).	Voor het al dan niet wegnemen van de afvalstatus wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Afvalstof of niet-afvalstof' en alle bijbehorende handreikingen. In hoofdstuk 'Secundaire grondstoffen' wordt al expliciet naar het hoofdstuk 'Afvalstof of niet-afvalstof' verwezen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
30.	3.3	nee	019	Inspreker maakt zich zorgen over de afzetmarkt voor grondreinigingsproducten. Lokale bevoegde gezagen werpen steeds vaker en meer belemmeringen op rondom de toepassing van grondreinigingsproducten dmv maatwerkregels, maar ook door bij meldingsprocedures het gebruik van grondreinigingsproducten te ontmoedigen. Inspreker geeft aan het te waarderen dat hier in het CMP aandacht is besteedt in hoofdstuk Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en het hoofdstuk Secundaire grondstoffen. Inspreker geeft aan dat er echter geen concrete uitwerking is gegeven. Inspreker verzoekt om concrete beleidsvoornemens op te nemen; a. Beperken wettelijke mogelijkheden voor toepassen maatwerkregels b. Aangaan van overleg met lokale bevoegde gezagen over opleggen maatwerkregels voor toepassen van grond en bouwstoffen c. Samen met markt onderzoeken van vraag en aanbod grondreinigingsproducten en maken van toekomstbestendige afzetmarkt. Inspreker trekt de parallel met AVI-bodemassen en het overleg in SER-verband dat in november 2024 heeft plaatsgevonden. Inspreker geeft aan bereid te zijn een bijdrage om het vertrouwen dat kan en moet worden gesteld in grondreinigingsproducten vorm te geven.	Bedoeling van de passage in het CMP is om te voorkomen dat bevoegde gezagen voor een secundair materiaal in generieke zin (alle kwaliteiten en alle locaties) beperkingen opleggen. Voor materiaal dat voldoet aan de kwaliteit voor vrij toepasbare bouwstoffen is uitgangspunt dat toepassing veilig is en alleen via maatwerk CMP kan worden beperkt. Het is echter niet de bedoeling om de mogelijkheid om in specifieke gevallen – denk aan toepassing in gevoelige gebieden – het gebruik van de bevoegdheid die de Omgevingswet het bevoegd gezag biedt helemaal in te perken (en daar zou het CMP ook niet het instrument voor zijn). Ten aanzien van de 3 wensen van inspreker daarom het volgende: a. Dit is in generieke zin dus zeker niet de bedoeling en kan ook niet via het CMP b. Dit ligt buiten het CMP c. Ook dit ligt buiten het CMP; het CMP is niet het eerst aangewezen instrument om de toepassing van secundair materiaal te stimuleren (zie ook het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel). Deze zienswijze heeft wel geleid tot het inzicht dat de formulering van een vergelijkbare passage in het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' (waarop eenzelfde zienswijze is ingebracht) iets te veel is geschreven met de bouwstoffen-bril en iets te weinig vanuit de toepassing van grond **Conclusie:** Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van dit hoofdstuk maar was wel aanleiding voor een kleine tekstuele aanpassing in paragraaf 3.2.3 van hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'.
31.	3.4	nee	007	Op grond van welke informatie wordt een groter belang gehecht aan de kwaliteit van recyclaat boven de prijs ervan, om voldoende afzet beschikbaar te hebben?	Er staat niet dat kwaliteit een groter belang kent dan prijs. Wat er staat is dat veel potentiële gebruikers van secundaire materialen aarzelingen hebben die zijn terug te voeren op leveringszekerheid. Voor bedrijven is het van cruciaal belang om de noodzakelijke grondstoffen op ieder moment in voldoende mate en van voldoende kwaliteit te kunnen inkopen. Omdat dat bij secundaire materialen – in ieder geval in het beeld van deze afnemers – niet altijd voldoende zeker is, wordt vaak alsnog gekozen voor primair materiaal. Natuurlijk speelt het feit dat het prijsverschil tussen primair en secundair materieel vaak beperkt is – een soms zelfs in het voordeel van primair materiaal uitvalt – hier ook een rol. Op basis van deze zienswijze is deze nuancering alsnog in het CMP opgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze leidt tot een tekstuele aanvulling van het CMP.
32.	3.4	nee	028	Inspreker reageert op de eerste alinea en vindt dit te eenvoudig gesteld. Zelfs bij recyclaat van voldoende kwaliteit kunnen er andere redenen of mogelijkheden zijn om toch te kiezen voor primaire (biotische) grondstoffen. Stimuleer afzetmarkten voor eindproducten met een minimum aandeel secundaire of hernieuwbare grondstoffen via Europese wetgeving. Zorg dat deze maatregelen leiden tot lokale investeringen in duurzame productieketens. Zorg voor een onafhankelijk certificeringssysteem voor toezicht op en validatie van de aandelen duurzame grondstoffen in de waardeketen. Bovendien zijn ook andere actoren mede bepalend voor de uiteindelijke kwaliteit van recyclaat zoals (uniformiteit) van inzameling en sortering en algeheel productontwerp. Wellicht valt dit buiten de kaders van het CMP, maar daarmee mag dit onbenoemd laten om geen onnodig onvolledig beeld te schetsen.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 32 in deze tabel en de op basis daarvan aangebrachte nuancering. Zie verder het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel over het feit dat veel instrumenten om afzet van recyclaat te bevorderen – waaronder het verplichten van een minimaal aandeel secundair materiaal in producten – buiten het CMP liggen. Dat ook actoren eerder in de keten invloed hebben op de kwaliteit van recyclaat wordt verder volmondig onderschreven. Mede daarom is gekozen om van een Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) naar een Circulair Materiaalplan (CMP) te gaan en in het CMP ook expliciet aandacht te besteden aan ontwerp, inzameling, gescheiden houden, etc. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
33.	3.4	nee	121	Er is geen concreet beleid om de inzet van hoogwaardige secundaire grondstoffen te stimuleren, en/of de kwaliteit van recyclingstromen te verbeteren. Het in dit onderdeel genoemde Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) wordt al vele jaren genoemd als instrument om via overheidsinkopen circulariteit in positieve zin te beïnvloeden. In de praktijk functioneert dit middel nog steeds niet.	Zie het tweede deel van het antwoord op zienswijze 28 in deze tabel.

2.13 Onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	hoofdlijnen notitie	nee	084	Het onderscheid tussen afvalstof, grondstof en product blijft een kernvraag. Inspreker pleit voor een eenvoudiger en uniformer afwegingskader, met aandacht voor: • Risicobeheersing: enkel gevaarlijke of zeer zorgwekkende stoffen volwaardig als 'afval' beschouwen.	Het afwegingskader of een materiaal wel of geen afvalstof is, is al uniform. Dat is de definitie van een afvalstof zoals opgenomen in artikel 1.1 Wet milieubeheer. De nadere uitwerking voor bijproduct (art 1.1 lid 4 Wm) en einde-afval (art 1.1 lid 6 Wm) zijn op deze algemene definitie gebaseerd. Deze uniforme uitleg is ook terug te vinden in de toepasselijkheid van de

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
	(3.2.3 en 3.3.3)			• 'Afvalstatus' niet klakkeloos toekennen bij elke ontdoening, zeker niet als producten kansrijk zijn voor hergebruik. • Begin- versus einde-afvalstatus: overweeg een systeem dat uitgaat van vereenvoudigde risicobeoordeling (bijvoorbeeld naar analogie van het Safe Loops-initiatief van het RIVM) zodat met een laag risiconiveau materialen gemakkelijker in 'grondstof'-status blijven.	toetsingsgronden, zeker, rechtmatig en voldoende hoogwaardig voor alle routes om de afvalstofstatus te beoordelen. Het eenvoudiger maken van het afwegingskader voor een onderscheid tussen afvalstof en niet-afvalstof ligt buiten de reikwijdte van dit CMP. Het CMP zal zich moeten houden aan de geldende wetgeving en de uitleg van deze wetgeving in de jurisprudentie. Het gaat hierbij om Europese wetgeving en jurisprudentie die niet zelfstandig in Nederland aangepast kan worden. - Een situatie waarin een materiaal gevaarlijke eigenschappen heeft, bepaalt op zichzelf niet dat er sprake is van een afvalstof. Ook standaard materialen en grondstoffen kunnen immers gevaarlijke eigenschappen hebben. - Op grond van artikel 1.1 Wet milieubeheer zijn afvalstoffen "alle stoffen, mengsels of voorwerpen, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen". Op basis van deze wettelijke definitie zijn de intentie van de houder, het gedrag van de houder en de wetgeving van groot belang voor de vraag of er sprake is van een afvalstof. - Op basis van de hiervoor genoemde definitie van het begrip afvalstof kan elk materiaal een afvalstof zijn, wanneer de houder zich daarvan ontdoet, wil of moet ontdoen. Materialen die niet schadelijk zijn voor mens en milieu kunnen ook afvalstoffen zijn wanneer de houder besluit zich daarvan te ontdoen, of zich daarvan wil of moet ontdoen. Het is niet mogelijk om materialen vooraf van het begrip afvalstof uit te zonderen. De beoordeling van de afvalstatus moet steeds plaatsvinden op basis van de voor dat materiaal specifieke feiten en omstandigheden. Er is steeds een beoordeling per geval nodig. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	026	Dit document geeft de huidige status van de mogelijkheden weer, terwijl er behoefte is aan meer duidelijkheid. De huidige procedures (met name End-of-Waste-aanvragen bij het bevoegd gezag) zijn complex en traag. Het voorliggende document levert geen versnelling. Inspreker vindt dit een gemiste kans en stelt voor dat er een centraal orgaan komt die uitspraken kan doen over afvalstoffen die al dan niet End-of-Waste worden voor een nuttige toepassing.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal orgaan. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	121	Inspreker geeft aan dat de hier voorgestelde 'individuele' methode (besluit of bestuurlijk rechtsoordeel) niet wenselijk: het is niet doelmatig, niet efficiënt, en werkt rechtsonzekerheid/rechtsongelijkheid in de hand. Inspreker pleit daarom wederom voor vastlegging van nationale einde-afval-criteria tot het moment dat Europese einde-afval-criteria zijn vastgesteld. De in het CMP voorgestane handelwijze vraagt een veelvoud aan capaciteit bij overheden, en valt voor hoogwaardige homogene secundaire grondstofstromen zoals papier en karton niet uit te leggen.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van nationale einde-afval-criteria. Deze criteria moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving (artikel 1.1 lid 5 en lid 7 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van nationale einde-afval-criteria. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	algemeen	nee	007	Inspreker constateert dat het ontwerp-CMP helaas opnieuw geen duidelijke structuur geeft voor de beoordeling van afvalstof of niet-afvalstof voor de einde-afvalfase. Inspreker ziet een complexe systematiek, die mede voortkomt uit de gespreide beoordeling van de einde-afvalfase door de verschillende bevoegde gezagen. Naar aanleiding van paragraaf 4.2: pleit inspreker dan ook voor het opnieuw oprichten van een landelijk loket waar een rechtsoordeel kan worden gevraagd. Dit heeft als belangrijk voordeel dat niet bij ieder bevoegd gezag kennis over dit dossier aanwezig hoeft te zij. Het ontlast de bevoegde gezagen en bevordert de eenduidigheid van de oordelen. [*zienswijze is door inspreker ook ingebracht bij par.4.2*]	De complexe systematiek, die mede voortkomt uit de gespreide beoordeling, die door de inspreker wordt aangehaald, is niet gebaseerd op beleid volgens het CMP. Dit komt voort uit de Omgevingswet en Wet milieubeheer. Dit valt buiten het CMP. Ook heeft het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een landelijk loket. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	algemeen	nee	007	Voor circulaire producten en diensten is het van cruciaal belang dat de regelgeving helder is, zo ook de voorwaarden waaraan moet worden voldaan voordat een product, component of grondstof de einde afval status krijgt. In het plan worden voor het verkrijgen van deze status vier criteria genoemd, maar deze laten nog veel ruimte over voor interpretatie. Daarnaast is het onduidelijk wie verantwoordelijk is voor de beoordeling van deze criteria en wie deze einde afvalstatus vervolgens afgeeft. Kortom, het is niet helder hoe het proces precies verloopt om een afvalstroom weer terug te brengen als component/product/grondstof in onze economie. Het blijft onduidelijk waar de grens ligt en wat wel en niet is toegestaan. Wellicht helpt het om concrete voorbeelden van productcategorieën te geven over einde afval en voortgezet hergebruik. Naar ons inzicht moet en kan dit beter en concreter worden uitgewerkt en wij zijn graag beschikbaar hier een bijdrage aan te leveren. Inspreker dringt er [*als slot bij alle zienswijzen op dit hoofdstuk*] op aan dat het voorgenomen beleid voor de beoordeling van de einde-afvalstatus (afvalstof of niet-afvalstof) grondig wordt herzien in het belang van de transitie naar de circulaire economie.	Er is in het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof geprobeerd een duidelijk overzicht te geven van de van toepassing zijnde wetgeving en beleid. Een verdere uitwerking en invulling, bijvoorbeeld door middel van voorbeelden, is opzettelijk niet in het hoofdstuk opgenomen om deze overzichtelijk te houden. Voor een verdere uitwerking en invulling wordt verwezen naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Voor meer informatie over de verantwoordelijkheid voor de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof wordt daarnaast verwezen naar het document 'zelfbeoordeling'. Het document zelfbeoordeling was tijdens de inspraak nog niet online beschikbaar. Ook stonden er in het hoofdstuk nog geen verwijzingen naar dit document. In paragraaf 1.2 'Verantwoordelijkheden bij de beoordeling van de afvalstatus' zal een verwijzing naar dit document worden toegevoegd. Ook zijn twee handreikingen opgesteld over welke overheidsinstantie wanneer een bevoegdheid heeft [zie Handreikingen - Afval Circulair]. Naar deze documenten is al een verwijzing opgenomen in het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof. Tot slot is waar mogelijk, qua beschikbare kennis en tijd, in de keten- en afvalplannen al informatie opgenomen over aandachtspunten voor een afvalstatusbeoordeling. Op termijn zal worden gewerkt aan een verdere uitwerking van deze informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot enkele aanpassingen van het CMP.
6.	algemeen	nee	028	Suggestie voor verbetering: Instelling publiek private kennisplatform. Voor zo ver inspreker bekend wordt een kennisplatform ingericht voor CE resp. circulaire materialen. Dit platform bestaat momenteel uitsluitend uit overheidspartijen. Gelet op de aanwezige kennis over circulaire waardeketens in de private sector is het voorstel ook relevante private stakeholders, zoals de chemische industrie, afvalbranche, brand owners, producenten, inzamelaars en kunststofsector te betrekken.	Deze zienswijze gaat over het Kennisplatform 'Afval of Niet'. Het CMP heeft geen invloed op het Kennisplatform 'Afval of Niet'. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Deze zienswijze over het Kennisplatform 'Afval of Niet' is onder de aandacht gebracht van het Kennisplatform 'Afval of Niet'. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	algemeen	nee	028	Het vraagstuk 'afvalstof of niet afvalstof' is een belangrijke randvoorwaarde voor het stimuleren/versnellen van een 'circulaire economie (CE)'. In de afgelopen jaren/decennia zijn diverse knelpunten gesignaleerd m.b.t. dit vraagstuk, waardoor de beoogde circulariteit van ketens wordt gefrustreerd. In het document mist de inspreker dan ook een goede probleemanalyse.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat de inspreker een goede probleemanalyse mist op het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof geven concrete handvatten en voorbeelden als toelichting op dit zeer juridische onderwerp. Voor het opnemen van een specifiek uitgewerkte probleemanalyse is het CMP niet het juiste instrument bevonden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	algemeen	nee	028	In het document mist de inspreker verder een handelingsperspectief (mogelijkheden resp. incentives) voor het vraagstuk 'afvalstof of niet afvalstof', dat bijdraagt aan de stimulatie/ versnelling en de verbetering van de uitvoerbaarheid voor een CE-aanpak. M.a.w. welke beleidsinstrumenten resp. (Europese) beleidsruimte zijn/is er, dan wel worden ontwikkeld/verkend, om CE te stimuleren/versnellen resp. de gesignaleerde uitvoerings-knelpunten op te lossen. NB. In het document wordt 'uitsluitend' ingegaan op de huidige wettelijke bepalingen en uitvoeringsaanpak, pas in hoofdstuk 5 wordt kort ingegaan op 'toekomstplannen'.	Deze zienswijze gaat over het handelingsperspectief op het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de vaststelling van een dergelijk perspectief. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	algemeen	nee	028	Inspreker vindt de voorgestelde toetsingskaders (zie hoofdstuk 4) zeer complex en volgens inspreker slecht uitvoerbaar en haalbaar. Dit nodigt niet uit om circulaire waardeketens te ontwerpen resp. te stimuleren.	Met de toetsingskaders in het CMP is geprobeerd handvaten te geven aan de wetgeving en jurisprudentie over het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. Met het toetsingskader worden alle stappen doorlopen die moeten worden gezet bij een afvalstatusbeoordeling om uiteindelijk aan de wetgeving te kunnen voldoen. Voor meer toelichting bij de te doorlopen stappen wordt verwezen naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Daar wordt per stap meer toelichting en voorbeelden gegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	algemeen	nee	028	Inspreker geeft aan dat er sprake is van een hoge regeldruk resp. strenge wettelijke criteria voor die 'afvalstoffen' die een duurzaam alternatief zijn voor 'virgin' grondstoffen/halffabricaten of natuurlijke grondstoffen. Denk bijvoorbeeld aan de 'recycling van kunststofafval tot pyrolyse olie' die als vervanger voor nafta (fossiele grondstof) kan worden ingezet bij krakers. Door een 'ongelijk speelveld' te creëren om dergelijke circulaire grondstoffen als afval te bestempelen wordt CE niet gestimuleerd en blijft de voorkeur bestaan voor 'virgin' (lineaire) grondstoffen.	Deze zienswijze gaat over de strenge wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer) en de wettelijke voorwaarden voor einde-afval (artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip en deze voorwaarden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Voor het voorbeeld dat de inspreker noemt, recyclen van kunststofafval tot pyrolyseolie, is in maart 2025 een handreiking door IenW gepubliceerd waar invulling wordt gegeven aan de voorwaarden van einde-afval [zie Handreikingen - Afval Circulair]. Hierin is concreet aangegeven welke informatie nodig is om te onderbouwen dat er sprake is van einde-afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	algemeen	nee	028	Suggestie voor verbetering: meer regie vanuit de rijksoverheid op het CE dossier. Gelet op het (inter)nationale karakter van het CE dossier is het van belang dat de rijksoverheid (I&W i.s.m. KGG) de regie neemt in dit dossier mede vanwege de (internationale) context van dit dossier. Stel hiervoor landelijke doelstellingen, die passen binnen de Europese context met bijbehorende kaders en stimulerende beleidsinstrumenten (balans wortel en stok, bevorderen innovaties).	Deze zienswijze gaat over het nemen van meer regie vanuit de rijksoverheid op het CE dossier. Het CMP heeft geen invloed op deze keuze. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	algemeen	nee	028	Suggestie voor verbetering: maak meer gebruik van het instrument ministeriele regeling. Momenteel wordt nauwelijks een ministeriele regeling ingezet om relevante resp. kansrijke circulaire grondstoffen (voorheen afvalstoffen) aan te wijzen als 'niet-afval'. Het opstellen van een dergelijke ministeriele regeling dient bij voorkeur in samenspraak met de relevante stakeholders voor kansrijke circulaire grondstoffen plaats te vinden, waarbij onder meer de relevante schakels van een dergelijke waardeketen betrokken zijn. Een ministeriele regeling kan worden afgestemd in Europees verband en biedt rechtszekerheid en handelingsperspectief voor betrokken bedrijven en toezichthouders	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving (artikel 1.1 lid 5 en lid 7 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
13.	algemeen	nee	028	Suggestie voor verbetering: inzet en verbetering 'rechtsoordeel'. In plaats van ministeriele regeling biedt mogelijk ook het instrument 'rechtsoordeel' mogelijkheden om circulaire (grond)stoffen aan te wijzen als 'niet-afval'. Daarbij is het van belang dat een 'rechtsoordeel' ook moet leiden tot rechtszekerheid, dat volgens ons momenteel (nog) niet het geval is. Dit betekent dat het rechtsoordeel o.a. een appellabel besluit wordt (dus bezwaar en beroepsmogelijkheid). Los daarvan pleit de inspreker voor meer uniformiteit bij de beoordeling van een stof of voorwerp als afvalstof of niet-afstof (incl. einde afval of bijproduct). Dit zou bereikt kunnen worden door de mogelijkheid te openen voor bedrijven en anderen om hierover een rechtsoordeel te vragen van een landelijke instantie, zoals voorheen de LMA en tegen deze oordelen, zoals vroeger, beroep op de bestuursrechter open te stellen.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een landelijke instantie en het instrument rechtsoordeel. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een landelijke instantie. Ook kan het CMP niet verplichten tot het opstellen van een bestuurlijk rechtsoordeel, of invulling geven aan de juridische afbakening van een bestuurlijk rechtsoordeel. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	algemeen	nee	028	Suggestie voor verbetering: neem barrières weg in de huidige wet- en regelgeving die per definitie niet strenger zijn voor secundaire grondstoffen dan voor primaire grondstoffen. Afval moet gezien worden als handelsproduct. Om afval terug te kunnen brengen naar producten moet het een handelswaar zijn op een vrije Europese markt. In de recent gepubliceerde Clean Industrial Deal kondigt de EU aan dat als onderdeel van de Circular Economy Act wordt gewerkt aan het vrije verkeer van circulaire producten, secundaire grondstoffen en afval, om een hoger aanbod van hoogwaardige recyclaten te bevorderen en de vraag naar secundaire materialen en circulaire producten te stimuleren. In Nederland is er niet genoeg afval om de koolstofketen te voeden met alternatieve grondstoffen. Als we hier de installaties opbouwen om afval weer tot product te krijgen, moet het makkelijk gemaakt worden om afval vanuit het buitenland te importeren, hier te verwerken en als product weer te verkopen (in binnenland of d.m.v. export).	Deze zienswijze gaat wet- en regelgeving omtrent afvalstoffen en niet-afvalstoffen. Het CMP heeft geen invloed op de formulering van wet- en regelgeving. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
15.	algemeen	nee	028	Suggestie voor verbetering: de inspreker pleit voor meer Europese en nationale regelingen met einde afvalcriteria voor materiaalstromen.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van Europese en nationale regelingen. Deze Europese en nationale moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving op Europees of nationaal niveau. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van deze regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	algemeen	nee	033	Inspreker verzoekt een nieuwe route 'gebruik' toe te voegen met betrekking tot het bepalen van afvalstof of niet-afvalstof. Inspreker spitst de onderbouwing toe op bermmaaisel en blad, maar verzoekt dit als algemene nieuwe route op te nemen. Inspreker geeft aan dat het hoofdstuk aan helderheid en praktische toepasbaarheid wint als de doelstelling wordt verbreed in 'afvalstof', 'niet-afvalstof' en 'circulair gebruik van stoffen'. Inspreker onderbouwt dat er een nieuwe route 'gebruik' wordt beschreven. Hiertoe heeft inspreker ook zienswijzen voor LAP3 bijgevoegd ter onderbouwing.	De inspreker verzoekt een nieuwe route 'gebruik' toe te voegen met betrekking tot het bepalen van afvalstof of niet-afvalstof. Deze route bestaat al en heet 'voortgezet gebruik'. Voor meer informatie over deze route zie paragraaf 4.7 van het CMP en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Specifiek voor bermmaaisel en blad kan ook gekeken worden naar paragraaf 6.1 van het [afvalplan groenafval]. Naar aanleiding van deze zienswijze is daar een verwijzing naar het document 'Status ingangsstromen (berm)maaisel en blad' toegevoegd. Verder geeft de inspreker aan dat naast de begrippen 'afvalstoffen en niet-afvalstoffen' ook het begrip 'circulair gebruik van stoffen' geïntroduceerd zou moeten worden. Voor de gebruikte begrippen in het CMP over het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof wordt aangesloten bij de wetgeving. Deze suggestie wordt daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	algemeen	nee	015	Inspreker geeft aan dat de definitie van 'afval' een knelpunt is die vaak beperkend werkt. Inspreker geeft aan dat het CMP wel methoden aandraagt om materiaalstromen niet als afval te bestempelen, zoals bij-producten of voortgezet gebruik, maar de regelgeving blijft complex. Dit vereist per situatie en materiaal een aparte afweging, zonder dat het CMP hier een oplossing voor biedt.	Deze zienswijze gaat over de complexe wetgeving en de toelichting hierop in het CMP en de noodzaak om per situatie een aparte afweging te maken. Dat er per geval een beoordeling over de afvalstatus moet plaatsvinden volgt uit de wetgeving en de jurisprudentie. Let op dat ook bij de Europese verordeningen, ministeriele regeling en handreikingen nog steeds per geval een beoordeling plaats moet vinden over de vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft hier geen invloed op. Zie ook het document 'Afvalstatusbeoordeling per geval' voor meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
18.	algemeen	nee	043	Inspreker geeft aan met name verheugd te zijn dat de zelfbeoordeling een goede plek krijgt in dit hoofdstuk.	Deze zienswijze gaat over de zelfbeoordeling. Het is fijn om te lezen dat de inspreker blij is met onze teksten waarin we hebben geprobeerd deze zelfbeoordeling uit te leggen en te verduidelijken. Zie voor een verdere toelichting op dit onderwerp ook handreiking afvalstof of niet-afvalstof en het document 'zelfbeoordeling'. **Conclusie**: Naar aanleiding van deze zienswijze is ervoor gekozen in de tekst extra te benadrukken dat het aan de houder is om zelf een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen.
19.	algemeen	nee	033, 089	Insprekers verzoeken om, net als in de Ow, het ja-mits principe in te voeren met betrekking tot de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Inspreker geeft aan dat alle materialen dan in beginsel een grondstof of product zijn die toepasbaar zijn, mits zij voldoen aan een aantal criteria voor die toepassing. En pas wanneer zij niet voldoen aan die criteria is er sprake van een afvalstof. Insprekers geven voorbeelden voor maaisel en blad en kwaliteitsborgingssystemen.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
20.	algemeen	nee	102	Inspreker vindt het wenselijk een aantal verbeteringen via het CMP in te brengen op het gebied van de einde-afval-status. Bijvoorbeeld het aanpassen van de definitie, sneller iets niet-afval noemen.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer) en de wettelijke voorwaarden voor einde-afval (artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip en deze voorwaarden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
21.	algemeen	nee	102	Inspreker geeft een uitgebreide toelichting op drie knelpunten in het Ontwerp CMP over de vraag Afvalstof of niet afvalstof, namelijk over 1) houderschap, 2) bewijslast ligt bij de houder en 3) bevoegd gezag voor het bepalen van de afvalstatus. Zo schrijft inspreker over houderschap: "Een belangrijke basis van het afvalbeleid en het daarbij horende toezicht, handhaving en vergunningverlening is het gegeven dat een stof die bij een ontdoener als afvalstof ontstaat in de verdere keten van verwerkers een afvalstatus blijft houden totdat deze stof of de tussenproducten die ik de loop van de verwerking ontstaan deze status verliezen of totdat de stof wordt verwijderd. In het Ontwerp CMP Afvalstof of niet-afvalstof lijkt het alsof dit uitgangspunt wordt verlaten." Over de bewijslast voor de houder maakt inspreker drie kanttekeningen. Voor de bevoegdheden van bevoegd gezag legt inspreker een link met de specifieke handreiking en stelt ook hier knelpunten vast.	Deze zienswijze ziet op 3 knelpunten: 1. Houderschap De zienswijze met betrekking tot het knelpunt houderschap wordt niet herkent. In de benoemde paragraaf staat: : *Steeds moeten alle feiten en omstandigheden van het materiaal op het moment van beoordelen worden meegenomen.* Ter verduidelijking is hier een verwijzing naar het document 'beoordeling per geval' toegevoegd. 2. Bewijslast In deze zienswijze worden drie kanttekeningen gemaakt bij de bewijslast voor het onderwerp afvalstof of niet afvalstof. - De eerste kanttekening is dat de bewijslast, zoals opgenomen in dit hoofdstuk, in strijd is met het algemene uitgangspunt dat het bevoegd gezag de bewijslast draagt. Als antwoord hierop kan worden aangegeven dat voor het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof de Algemene wet bestuursrecht(Awb) geldt. Artikel 3:2 Awb verlangt dat het bestuursorgaan de bewijslast draagt met betrekking tot de feiten die aan een besluit ten grondslag liggen, maar in artikel 4:2 tweede lid Awb, is aangegeven dat de aanvrager de gegevens en bescheiden overlegt waar hij redelijkerwijs over kan beschikken. Daarnaast bestaat er jurisprudentie op dit onderwerp. In het arrest Brady (3 oktober 2013, C-113/12, ECLI:EU:C:2013:627, overweging 64) heeft het Hof van Justitie verduidelijkt dat het bewijs dat sprake is van een niet-afvalstof in eerste instantie rust op de houder van het materiaal. Het Hof overwoog dat "aangezien het erom gaat een bedoeling te bewijzen in de regel alleen de houder van de producten kan bewijzen dat het niet zijn voornemen is om zich te ontdoen van deze producten, maar om hergebruik ervan mogelijk te maken onder voorwaarden waarin deze producten kunnen worden aangemerkt als bijproduct". Het onderwerp bewijslast, zoals opgenomen in het CMP, is een uitwerking van deze wetgeving en jurisprudentie. - De tweede kanttekening gaat over het feit dat het voor de houder niet buitensporig moeilijk mag zijn om aan te tonen dat materiaal geen afvalstof is en de hoeveelheid informatie die wordt gevraagd in een zelfbeoordelingstoets. Door de

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					bewijslast bij de houder neer te leggen, zoals geformuleerd in het CMP, wordt het de houder niet buitensporig moeilijk gemaakt om aan te tonen dat het materiaal geen afval is. De houder is immers degene die beschikking heeft over het materiaal, weet waar het vandaan komt, welke verwerking heeft ondergaan, etc. Dit is allemaal informatie waar de houder redelijkerwijs over kan beschikken. - De derde kanttekening betreft de verwijzing naar artikel 36 EVOA. De inspreker geeft aan dat hiermee niet de internationaal geldende regeling van toepassing wordt verklaard op nationale transporten en dat momenteel nog onduidelijk is hoe in Nederland invulling is gegeven aan deze opdracht. Dit is correct. Deze verplichting om voor nationale transporten een passende regeling op te stellen is met de herziening van de EVOA ingevoerd. Die passende regeling moet aansluiten bij de titels II en VII EVOA. Op basis van deze zienswijze is besloten de voetnoot te verwijderen. 3. Bevoegd gezag In dit onderdeel van de zienswijze wordt aangegeven dat opvalt dat er geen algemene bevoegdheid bestaat voor het vaststellen van de afvalstatus en dat het voor specifieke bevoegde gezagen lastig is om een algemeen geldend bestuurlijk rechtsoordeel af te geven over een materiaal. Verder wordt aangegeven dat het belangrijk is om te onderzoeken of het huidige stelsel van bevoegdheden voldoende is om goed invulling te geven aan deze taak. Een aanpassing van het bestaande stelsel zou via de wetgeving plaats moeten vinden. Het CMP heeft hier geen invloed op. Dit onderdeel van de zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen van het CMP.
22.	algemeen	nee	105	Inspreker geeft aan dat het behouden van het huidige einde-afvalbeleid een remming zal blijven in het circulair maken van de industrie en maatschappij. Inspreker pleit ervoor dat de einde-afval al gegeven moet kunnen worden aan een bedrijf dat een (hoogwaardig) product maakt en niet pas bij het bedrijf dat dit product inneemt als grondstof. Volgens inspreker betekent dit namelijk dat het ontvangende bedrijf dit altijd als afvalstof ontvangt en dus de facto ook een afvalverwerker is. Deze bedrijven zijn vervolgens op hun bevoegd gezag aangewezen om dit afval als einde-afval te laten classificeren/vergunnen. Dit is met name een knelpunt als de bedrijven zich in meerdere, niet geclusterde locaties bevinden. Inspreker geeft als oplossing dat voor het eindproduct van het eerste bedrijf al een einde-afvalstatus verleend moet kunnen worden. Eventueel aangevuld met afzetrestricties en/of meerdere einde-afvalstatus, afzet specifiek.	Deze zienswijze geeft aan dat de einde-afvalstatus al gegeven moet kunnen worden aan een bedrijf dat een (hoogwaardig) product maakt en niet pas bij het bedrijf dat dit product inneemt als grondstof. De interpretatie van de inspreker dat een ontvangend bedrijf een afvalstof ontvangt en daarna pas sprake is van einde-afval is niet juist. Bij een bedrijf dat afval verwerkt kan na nuttige toepassing en als aan de voorwaarden voor einde-afval wordt voldaan sprake zijn van einde-afval. Dit kan een bedrijf zelf beoordelen. Dan verlaat het materiaal de locatie niet als een afvalstof, dus hoeft er ook niet meer aan de verplichtingen van de afvalwetgeving te worden voldaan. Het bedrijf dat het materiaal ontvangt, ontvangt dan ook geen afvalstoffen. Dit ontvangende bedrijf moet wel de bewijslast op orde hebben om aan te kunnen tonen dat er geen afvalstof ontvangen wordt. Deze bewijslast kan wel afkomstig zijn van het afvalverwerkende bedrijf. Het is aan bedrijven zelf om hier onderling afspraken over te maken. Van belang is hier de zelfbeoordeling. Informatie hierover is te vinden in paragraaf 1.2 van het hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof, de handreiking afvalstof of niet-afvalstof en het document 'zelfbeoordeling'. Hieruit volgt dat de houder van een materiaal zelf over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is, mag oordelen. De houder verzamelt alle benodigde informatie om dit te kunnen bewijzen. Het is aan de houder zelf om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. Een formeel besluit van een overheidsorgaan over de (niet-)afvalstatus van een materiaal is alleen vereist, als een oordeel noodzakelijk is bij de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken. In dat geval bepaalt de wetgeving welk bevoegd gezag wanneer een oordeel afvalstof of niet-afvalstof mag geven. Meer informatie hierover kan gevonden worden in de handreiking bevoegdheden bevoegd gezag. Het CMP heeft hier geen invloed op. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
23.	algemeen	nee	118	De einde afval beoordeling vormt volgens inspreker één van de grootste bottlenecks voor circulaire productie. Het CMP geeft aan dat de einde afval beoordeling in bepaalde gevallen tot vertragingen leidt. Dit is echter een zeer breed probleem waar vrijwel elk bedrijf dat met circulaire stromen wil werken tegen aan loopt. Hierdoor komt de circulaire economie niet van de grond en komen circulaire bedrijven niet verder. Dat het CMP geen aanpak biedt om de einde afval beoordeling versneld te doorlopen, is volgens inspreker een gemiste kans. De huidige case by case beoordeling is zeer bewerkelijk voor zowel bedrijven als regionale overheden en creëert regionale interpretatieverschillen en rechtsonzekerheid. Het is van groot belang om de komende tijd steeds meer afvalstoffen als secundaire grondstof te erkennen door versneld nationale en bij voorkeur Europese einde-afval-criteria voor deze materialen op te stellen. Landelijk capaciteitsgebrek mag niet leiden tot verschuiving van de druk naar regionale overheden. Het rijk kiest voor een lijn om enerzijds het gebruik van recyclaat te verplichten, bijvoorbeeld via de circulaire plastic norm, maar tegelijkertijd weinig ruimte te bieden voor hergebruik van afvalstromen. Dit maakt het voor bedrijven lastig om vandaag en morgen over voldoende aanbod van geschikt recyclaat te beschikken en aan de gestelde beleidsdoelen te voldoen.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer), de wettelijke voorwaarden voor einde-afval (artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer) en het vaststellen van nationale en Europese einde-afval-criteria. Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip en deze voorwaarden. Ook heeft het CMP geen invloed op het vaststellen van nationale en Europese einde-afval-criteria. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
24.	algemeen	nee	012	Verwijzend naar al haar zienswijzen op dit onderdeel van het CMP concludeert inspreker dat het ontwerp-CMP geen duidelijke structuur geeft voor de beoordeling einde-aval. Het geeft meer drempels dan nodig. Een adequaat centraal beoordelingsorgaan zou helpen. De onderbouwing van voortgezet gebruik geeft geen juridische helderheid en helpt eveneens niet en los van de risico's voor milieu en gezondheid werkt dit bovendien rechtsongelijkheid in de hand ten opzichte van reguliere afvalbedrijven.	Deze zienswijze geeft aan dat de structuur voor de beoordeling einde-afvalstof onduidelijk is en te veel drempels heeft. Deze beoordeling berust op de wettelijke voorwaarden voor einde-afval (artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer). Aanpassing van de voorwaarden zelf is hierdoor vanuit het CMP niet mogelijk. Er is geprobeerd deze wettelijke voorwaarden zo helder mogelijk toe te lichten. Mocht de inspreker meer toelichting wensen dan kan gekeken worden in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Deze zienswijze gaat ook over het opstellen van een centraal orgaan. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Tot slot gaat deze zienswijze over het gebrek aan juridische helderheid voor het onderwerp voorgezet gebruik en de veronderstelde rechtsongelijkheid van het bestaan van de mogelijkheid van voortgezet gebruik. Voor een verdere onderbouwing van dit onderwerp kan gekeken worden in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. In deze handreiking is

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					voorzien in een verdere onderbouwing van het onderwerp voortgezet gebruik. De route voortgezet gebruik is in feite een vaststelling dat er nog geen sprake is van een afvalstof. Dat er risico's voor het milieu en de menselijke gezondheid ontstaan en dat dit leidt tot rechtsongelijkheid ten opzichte van reguliere afvalbedrijven is niet door de inspreker onderbouwd en wordt ook niet herkend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
25.	algemeen	nee	125	Voor een CE zou niets meer de status van "Afval" moeten krijgen volgens inspreker. Alles is product, tussenproduct, restproduct of eindproduct. Zolang er een positieve waarde en erkende bestemming voor is, zijn materialen geen afval. Inspreker neemt koemest als voorstel dat een meststof is en alleen de hoeveelheid die 'over is' omdat we te veel mest hebben is afval. Inspreker hangt aan afval criteria als 'geen markt' en 'negatieve waarde'. Naar mening van inspreker belemmert de huidige definitie van afval de overgang naar een CE in hoge mate.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
26.	algemeen	nee	125	De inspreker vindt de organisatie van het toezicht en vergunningverlener te zeer versnippert en ontbreekt een gelijk beoordelingskader voor allerlei aspecten die de verwerking van restmaterialen betreffen. Achtentwintig omgevingsdiensten die elk hun eigen interpretatie hanteren leidt voor bedrijven tot een onwerkbare situatie. Inspreker doet ten aanzien van dit punt de volgende aanbevelingen: 1. Splits de procedure: Enerzijds voor materialen die in Nederland verwerkt worden en anderzijds voor materialen die geëxporteerd gaan worden. Bij verwerking in Nederland blijven alle materialen en de verwerkende bedrijven immers in beeld. Controle en correctie blijven mogelijk. Bij export verdwijnen materialen uit beeld en is controle zeer moeilijk en correctie onmogelijk. Hanteer voor export waar nodig strengere richtlijnen dan de directe toepassing van de KRA. Hanteer in Nederland niet meer dan de KRA voorschrijft. 2. Er moet één landelijk beoordelingsorgaan komen en niet 28 verschillende Omgevingsdiensten. De huidige situatie leidt tot inefficiency, onduidelijkheid en niet te verklaren verschillen in de beoordeling (en onvoldoende kwaliteit). 3. Alle aanvragen en resultaten moeten in één transparant (openbaar) register komen: Welke materialen of producten krijgen de status van "afval" en waarom? Welke materialen met welke verwerking krijgen een "einde-afvalstatus" en welke producten (grondstoffen) worden er gevormd. Een landelijk, openbaar register voorkomt dubbel werk, bevordert lering en biedt de mogelijkheid van repliek, ook door 'derde' partijen. In het hele begrippenkader [*red. zie de zienswijzen van inspreker op de begrippenlijst*] wordt uitgegaan van afvalstoffen. Inspreker noemt voorbeelden. 4. Een andere aanpak kan zijn om alleen naar de processen te kijken waarmee wat nu "afval" verwerkt wordt: Wat komt daarbij vrij aan emissies, welke restproducten zijn er? Hoe verhoudt dat zich met de positieve kanten van een proces: Welke materialen worden in circulatie gehouden en komen als nieuwe grondstoffen of tussenstoffen beschikbaar. Voor alle (verwerkings- en productie-)processen is elk bedrijf in Nederland al vergunningplichtig. Kan de status van grondstoffen, tussenproducten en restproducten niet in de gebruiksvergunningen beheerst worden? [*Red.: Een aantal andere suggesties van deze inspreker zijn als aparte zienswijzen bij dit hoofdstuk opgenomen omdat ze over een specifiek aspect gaan van wat in het hoofdstuk is beschreven.*]	Deze zienswijze gaat over de organisatie van het toezicht en de vergunningverlening en de versnippering hiervan. De inspreker doet hiervoor enkele aanbevelingen. Los van de aanbevelingen heeft het CMP geen invloed op de organisatie van het toezicht en de vergunningverlening. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Ook het voorstel voor twee procedures (export en binnen Nederland) , het voorstel voor een transparant openbaar register en het voorstel om de status van materialen onderdeel te maken van de vergunningverlening liggen buiten de reikwijdte van het CMP en kunnen daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Wel wordt even kort aangestipt dat de aanname bij aanbeveling 4, waar wordt vermeld dat alle (verwerkings- en productie-)processen van elk bedrijf in Nederland al vergunningplichtig zijn, niet correct is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
27.	algemeen	nee	055, 064	Insprekers geven beiden aan dat dit hoofdstuk duidelijker is dan de vorige versie maar pleiten voor nog meer helderheid en eenvoud (inspreker 064:) om te voorkomen dat het beoordelingsproces minutieus en langdurend blijft.	Deze zienswijze gaat in op de helderheid van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof van het CMP. Met het CMP is geprobeerd het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof zo helder mogelijk neer te zetten. Een verdere toelichting op het hoofdstuk met voorbeelden en jurisprudentie is te vinden in handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
28.	algemeen	nee	024	Inspreker zegt dat dringende behoefte is aan een meer eenduidige en eenvoudige procedure voor het rechtsoordeel.	Deze zienswijze gaat over de procedure van het bestuurlijk rechtsoordeel. Een bestuurlijk rechtsoordeel is een schriftelijke toelichting op hoe een bestuursorgaan bepaalde wetgeving ziet in een concrete situatie. Met deze toelichting geeft een bestuursorgaan zijn zienswijze. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van bestuurlijke rechtsoordelen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
29.	algemeen	nee	125	Inspreker is van mening dat de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen (KRA) in Nederland onjuist is. Veel te veel stoffen (materialen) worden tot "afvalstof" of "afval" gebombardeerd doordat de term "afdanken" niet gedefinieerd is en het begrip "ontdoen van" daardoor onjuist wordt toegepast. Als een materiaal nog waarde heeft voor een volgende houder of verwerker, en de ontdoener het materiaal aan deze volgende houder of verwerker verkoopt, is het materiaal (specifieke uitzonderingen daargelaten) geen "afval". Inspreker refereert aan de leuze "Draag je het niet, verkoop het dan" van een bepaalde tweedehandskleding-app.	Deze zienswijze gaat over implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen (KRA) in Nederland. Het CMP heeft geen invloed op de implementatie van de KRA in Nederland. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Daarnaast gaat deze zienswijze over de uitleg van het begrip ***afvalstof:*** *elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen*. Volgens de inspreker zou een materiaal geen afvalstof zijn als een volgende houder hier nog waarde in ziet. Deze interpretatie blijkt niet uit de definitie van het begrip afvalstof. Ook is deze interpretatie niet in lijn met de jurisprudentie. Zie bijvoorbeeld het arrest Commune de Mesquer (HvJ-EU 24 juni 2008, C-188/07, ECLI:EU:C:2008:359 overweging 39 en 40): *Het Hof heeft tevens geoordeeld dat, gelet op de doelstelling van richtlijn 75/442 het begrip afvalstof niet restrictief kan worden uitgelegd (zie arrest ARCO Chemie Nederland e.a., reeds aangehaald, punt 40). Dit begrip kan alle voorwerpen en stoffen omvatten waarvan de eigenaar zich ontdoet, zelfs al hebben zij commerciële waarde en worden zij opgehaald voor handelsdoeleinden met het oog op recycling, terugwinning of hergebruik*

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					(zie met name arrest van 18 april 2002, Palin Granit en Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Jurispr. blz. I-3533, hierna; „arrest Palin Granit", punt 29 en aldaar aangehaalde rechtspraak). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
30.	algemeen	nee	064	Onder de eerste bullit zou het goed zijn als opgenomen wordt dat als een afvalstof binnen het eigen productieproces vrijkomt en het binnen het bedrijf zelf verwerkt wordt er juridisch geen sprake is van een afvalstof. Het bedrijf ontdoet zich er immers niet van. Dit maakt de discussie die vaker voorkomt overbodig.	Deze zienswijze geeft aan dat dat wanneer een afvalstof binnen het eigen productieproces vrijkomt en het binnen het bedrijf zelf verwerkt wordt er juridisch geen sprake is van een afvalstof. Het bedrijf ontdoet zich er immers niet van. Deze zienswijze is onjuist. Zie artikel 1.1 lid 3 onder a Wet milieubeheer: *onder het zich ontdoen van afvalstoffen wordt mede verstaan het nuttig toepassen of verwijderen van afvalstoffen op de locatie waar deze zijn ontstaan*. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
31.	algemeen	nee	069	Het hoofdstuk 'afvalstof of niet-afvalstof' bevat veel nuttige stroomschema's en kaders om te bepalen of een organisatie met een afvalstof te maken heeft of niet. Inspreker vindt het jammer dat het onderwerp en de bijbehorende handreiking zich op bevoegde gezagen richt. Dit maakt het een technisch en lastig verhaal, niet altijd praktische werkbaarheid. De essentie blijft: per situatie moet bekeken worden of het om afval gaat of niet. Dit maakt de 'afvalstatus' omslachtig. Een eenvoudiger en uniform afwegingskader zou dit vergemakkelijken, waarbij de status van afval niet zomaar wordt toegekend. Dit past namelijk niet bij de circulaire ambities die uitgaan van het CMP.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van de afvalstatus per situatie en de wens om een eenvoudiger en uniform afwegingskader waarbij de afvalstatus niet 'zo maar' wordt toegekend. Het CMP heeft geen invloed op dit afwegingskader. Deze volgt uit (Europese) wetgeving en jurisprudentie. Wanneer een materiaal een afvalstof is volgt uit de definitie van afvalstoffen te vinden in de Kaderrichtlijn afvalstoffen en in Nederland geïmplementeerd in de Wet milieubeheer. Met het CMP kan enkel worden geprobeerd deze wetgeving zo helder mogelijk toe te lichten. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
32.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan het verwarrend te vinden dat een oordeel een los document is. Inspreker vraagt zich af of het oordeel deel uit kan maken van een door ons goed te keuren AV-beleid zodat de toetsing in ieder geval verplicht wordt.	Deze zienswijze gaat over een verplichting over het geven van een oordeel over de status afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op het vaststellen van een dergelijke verplichting. In Nederland oordeelt de houder van een materiaal zelf over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. De houder kijkt daarbij of voldaan is aan de criteria uit een Europese verordening of nationale regeling, of de voorwaarden uit de Wet milieubeheer en de eventuele vereisten van het toetsingskader van het Circulair Materialenplan en verzamelt alle benodigde informatie om dit te kunnen bewijzen. Dit heet een zelfbeoordeling. Het is aan de houder zelf om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. Nederlandse bevoegde gezagen zijn niet verplicht een oordeel te geven over de afvalstatus van een materiaal, tenzij dit noodzakelijk is voor de uitoefening van hun bevoegdheden inzake vergunningen, toezicht en handhaving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
33.	algemeen	nee	102	Helder stuk wat volgens inspreker erg gaat helpen bij de discussies rond dit vraagstuk. Wel ligt de nadruk erg op het feit dat de houder bepaald, wat natuurlijk ook zo is, maar nu geeft het een creatieve lezer mogelijk erg veel vrijheid. Als een afvalverwerker een stof accepteert als afval staat vast dat het afval betreft. Dat er na een nuttige toepassing sprake kan zijn van een andere situatie is aan de houder om te bepalen en aan te tonen. Nu leest het alsof iedereen op ieder moment kan bepalen dat een stroom niet langer afval betreft omdat ze zich niet ontdoen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is ervoor gekozen in de tekst extra te benadrukken dat het aan de houder is om zelf een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Daarnaast is toegevoegd dat wanneer het zelfbeoordelingsdossier niet compleet of correct is het materiaal als afvalstof moet worden gezien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
34.	algemeen	nee	102	N.a.v. p.29 geeft de inspreker aan de rol van het Rijk te missen die rechtsoordelen afgeeft over einde-afval. Er wordt alleen verwezen naar een handreiking en een kennisplatform. Dit vindt inspreker te weinig tegemoet komen aan de behoefte van bedrijven en belemmert het hergebruik van materialen.	Deze zienswijze gaat over het rijk als centraal orgaan dat ook bestuurlijke rechtsoordelen af zou kunnen geven. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen en invullen van een dergelijke rol voor het rijk. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
35.	algemeen	nee	132	Inspreker geeft aan dat het onderdeel 'Afval of niet-afval' vooral informatie samen brengt en dat het CMP geen verdere invulling aan de benodigde oplossing van de problematiek in de kwestie 'afval of niet-afval' geeft. Het CMP is onvoldoende praktisch en stimulerend.	Deze zienswijze gaat over de rol van het CMP op het gebied van afvalstof of niet-afvalstof binnen het geheel aan wetgeving en jurisprudentie. De inspreker geeft aan het CMP onvoldoende praktisch en stimulerend te vinden. Met het CMP is geprobeerd het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof zo helder mogelijk neer te zetten binnen de kaders van wetgeving en jurisprudentie. Mocht de inspreker concrete suggesties hebben voor verbetering, dan kunnen deze worden meegenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
36.	algemeen	nee	133	Er wordt geen duidelijke structuur gegeven voor de beoordeling van afvalstof of niet-afvalstof voor de einde-afvalfase. We pleiten voor het centraliseren van de beoordeling einde-afvalfase en maken ons zorgen over de toetsing aan alle ZZS en de onduidelijk over monsterneming en analyse.	Deze zienswijze gaat over het centraliseren van de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Daarnaast gaat deze zienswijze over de zorg over de toetsing aan alle ZZS en de onduidelijkheid over monsterneming en analyse. Dit onderwerp zal verder worden behandeld en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Hopelijk kan dit de zorg van de inspreker wegnemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
37.	algemeen	nee	007	In het ontwerp-CMP is een extra belemmering opgeworpen voor het behalen van de einde-afvalfase, namelijk het voorschrijven van een toetsing aan alle ZZS. Inspreker is van oordeel dat dit in redelijkheid niet gevraagd	In paragraaf 4.5.1 van het [hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen] is opgenomen "elke zorgstof moet afzonderlijk beoordeeld worden, voor zover dit redelijk en mogelijk wordt geacht;". Dit betekend niet dat alle afzonderlijke zorgstoffen, waaronder

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				kan worden gezien het aantal ZZS en de onduidelijkheid over de wijze van monsterneming en analyses van een groot aantal ZZS, alsook de onduidelijkheid over de bestaande (niet onderbouwde) toetsingskaders.	ZZS, beoordeeld moet worden. In paragraaf 7.1 van de Handreiking afvalstof of niet afvalstof die hoort bij het ontwerp CMP staat hier een toelichting op, omdat het bemonsteren en analyseren van alle mogelijke stoffen niet werkbaar is. Qua toetsingskader is in eerste instantie voor alle niet-afvalstoffen de stofwetgeving van toepassing zoals de POP-verordening en REACH. De stofwetgeving is van toepassing op de vervaardiging en/of in de handel brengen en/of gebruik. Hiermee wordt al voor een aanzienlijk deel van de veelvoorkomende ZZS een kader gegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Let op: Naar aanleiding van zienswijzen bij het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die stond in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof.
38.	algemeen	nee	007	Grenswaarden voor zorgstoffen, die niet in bestaande formele normering vastliggen, moeten naar ons inzicht worden gebaseerd op realistische toxicologische overwegingen en niet op niet-reële angsten en zorgen.	Voor niet-genormeerde zorgstoffen voor een bepaalde toepassing wordt, waar dit mogelijk is als eerste aspect aangesloten bij aanpalende wettelijke kaders, zie paragraaf 4.5.2 van [hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen]. Deze aanpalende wettelijke kaders zullen gebaseerd zijn op realistische toxicologische overwegingen. Daarom wordt daarbij aangesloten en worden in het kader van het CMP geen eigen concentratiegrenswaarden vastgesteld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Let op: Naar aanleiding van zienswijzen bij het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die stond in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof.
39.	algemeen	nee	024	De verantwoordelijkheid voor het vaststellen van de status van een materiaal ligt bij de houder. Die houder wil die status echter heel graag bevestigd zien door enig bevoegd gezag. Daarvoor is er het instrument rechtsoordeel. In samenhang met de handreiking “bevoegdheden bevoegd gezag”, constateren we dat in dit CMP het rechtsoordeel wordt neergelegd bij het bevoegd gezag van de gebruiker van het materiaal. Dit is in de praktijk onwerkbaar. Er zijn immers vaak veel gebruikers en daarmee ook veel bevoegde gezagen. De redenering om toe deze bevoegdheidsverdeling, is ook niet (volledig) correct. Ten onrechte wordt gesteld dat het milieu-effect van het materiaal bij de gebruiker gerealiseerd wordt en dus daar moet worden beoordeeld. • Bij de Europese verordeningen (glas, metaal) is dat ook niet aan de orde • Bij alle andere grondstoffen vindt ook een toetsing (productnormen , REACH) plaats bij de producent, niet bij de gebruiker Als het bevoegd gezag van een recycler een vergunning afgeeft voor recycle-handeling (R3, R4, R5, …) geeft zij aan dat de recycle-handeling is voltooid. Dat betekent dat het betreffende materiaal geen afval meer is.	In de handreiking en ook in het CMP is niet de keuze gemaakt wie bevoegd gezag is. De handreiking afvalstof of niet-afvalstof legt uit wat de wettelijke regelingen inhouden die gaan over de vraag wie in welke fase van de afvalketen bevoegd is om over de afval of niet vraag te oordelen. De einde-afvalverordeningen bevatten inhoudelijke criteria wanneer een stroom einde-afval is. Er staat niet in wíe voor welke vraag bevoegd is om te oordelen. Ook productregelgeving regelt niet wie wanneer bevoegd is te oordelen over de afvalstatus. Daarnaast beoogt de Handreiking bevoegdheden bevoegd gezag uit te leggen wat de reikwijdte is van de bevoegdheid van elk bevoegd gezag in de afvalketen. Zo is het ontvangen en verwerken van afvalstoffen een onderdeel van de zogeheten afvalketen. Het verwerken van afvalstoffen is een milieubelastende activiteit waarvoor meestal een vergunning nodig is. Het bevoegde gezag voor deze vergunning is alleen maar bevoegd voor het beoordelen van de milieu-effecten op de omgeving waar de milieubelastende activiteit is gevestigd. Hierbij gaat het lang niet altijd om de gebruiker van een materiaal. Inspreker geeft tenslotte aan dat een voltooide recyclinghandeling automatisch tot gevolg heeft dat er sprake is van einde-afval. Dit is niet juist. Voor einde-afval moet een handeling van nuttige toepassing plaatsvinden, maar moet ook worden voldaan aan de voorwaarden uit artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer. In deze zelfde zin oordeelt de afdeling in onderdeel 2.2.2. van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 4 oktober 2023. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
40.	algemeen	nee	139	Inspreker geeft aan dat tegenstrijdige interpretaties van de afvalstatus van een betreffend materiaal door omgevingsdiensten, bij bedrijven zorgt voor rechtsonzekerheid en dat is onwenselijk. Dit wordt met het huidige ontwerp CMP niet opgelost. Inspreker geeft aan dat het Rijk een actievere rol zou kunnen spelen bij landelijke regie rondom toepassing van landelijke wetgeving en het kennisplatform afval of niet.	Deze zienswijze gaat over de rol van het rijk op het gebied van afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft geen invloed op deze rol voor het rijk. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform ‘Afval of Niet’ gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Rijkswaterstaat neemt in opdracht van het ministerie van IenW deel aan dit Kennisplatform. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
41.	algemeen	nee	135	Inspreker stelt dat de hier voorgestelde ‘individuele’ methode (besluit of bestuurlijk rechtsoordeel) voor metalen niet wenselijk is: het is niet doelmatig, niet efficiënt, en werkt rechtsonzekerheid/rechtsonzekerheid in de hand. Daarbij geeft het een enorme hoeveelheid onnodig werk voor individuele ondernemingen, Omgevingsdiensten, alsmede ILenT. Met deze benadering komen we niet richting de voorgestane Circulaire Economie. Gelukkig bestaan er Europese einde-afval-criteria voor ijzer, staal, aluminium en koper. Voor de overige metaalstromen is het wenselijk dat (nationale) Einde-Afvalcriteria via een Besluit/Regeling worden vastgesteld.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van een ministeriële regeling voor overige metaalstromen. Deze ministeriële regeling moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Let op dat ook bij de Europese verordeningen en ministeriele regelingen nog steeds per geval een beoordeling plaats moet vinden over de vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
42.	algemeen	nee	152	Inspreker geeft aan dat de classificering als afvalstof hét schoolvoorbeeld is van lineaire, achterhaalde regelgeving en dat dit het grootste struikelblok vormt in de transitie naar een circulaire economie. De afvalstoffenstatus is wenselijk voor afvalstoffen die, vanwege gevaarlijke eigenschappen of omdat zij technisch onmogelijk te recyclen zijn, nog altijd verwijderd moeten worden. Voor recyclingstromen moet echter zo helder mogelijk worden op welk moment zij niet langer als afvalstof worden gereguleerd. Duidelijke materiaalspecifieke einde-afval criteria zijn meer dan wenselijk om ketens te sluiten. Dat uitgerekend het Circulair Materialenplan blijft hangen in een toelichting op het reeds bestaande beleid,	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer) en de wettelijke voorwaarden voor einde-afval (artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip en deze voorwaarden. Daarnaast gaat deze zienswijze over het vaststellen van materiaal specifieke ministeriële regelingen. Deze ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				waar al jaren tegenaan wordt gelopen, is teleurstellend. Er is grote behoefte aan heldere sturing vanuit de Rijksoverheid op dit onderwerp. Het opstellen van einde-afval regelingen voor de verschillende recyclingstromen is waarschijnlijk de kortste klap in het stimuleren van het gebruik van secundaire grondstoffen.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
43.	algemeen	nee	061, 156, 157	De zienswijzen van deze insprekers zijn identiek. Insprekers verwijzen naar diverse plekken in dit hoofdstuk alsook naar de verschillende documenten onder 'instrumenten' waaronder de Handreiking Afvalstof of niet-afvalstof. a. In het ontwerp-CMP is onvoldoende duidelijke structuur gegeven voor de beoordeling van afvalstof of niet-afvalstof voor de einde-afvalfase. Sprake is van een weinig samenhangende systematiek, die mede voortkomt uit de gespreide beoordeling van einde-afvalfase (afvalstof of niet-afvalstof) door verschillend bevoegd gezag. Het niet centraliseren van de beoordeling einde-afvalfase (afvalstof of niet-afvalstof) vinden wij een gemiste kans. b. Daarnaast blijkt dat in het ontwerp-CMP extra belemmeringen voor het behalen van de einde-afvalfase (afvalstof of niet-afvalstof) wordt opgeworpen, mede door het voorschrijven van een toetsing aan alle ZZS. Hetgeen in redelijkheid niet voorgeschreven kan worden, gezien het aantal als ZZS aangewezen stoffen en de onduidelijkheid over de wijze van monsterneming en analyses van een groot aantal ZZS alsook de onduidelijkheid over de bestaande (niet altijd onderbouwde) toetsingskaders. Het in het ontwerp-CMP voorgenomen beleid voor de beoordeling van de einde-afvalstatus (afvalstof of niet-afvalstof) dreigt de overgang naar een circulaire economie te belemmeren. c. Onduidelijk is overigens hoe omgegaan zal worden met de Europese einde-afvalcriteria voor producten die voortgekomen zijn uit afvalstoffen (metaalschroot, kringloopglas en koperschroot) en de Nederlandse status van producten die voortgekomen zijn uit afvalstoffen (recyclinggranulaten). Inspreker vraagt specifiek of deze producten opnieuw worden beoordeeld op basis van het voorgenomen beleid? d. Met betrekking tot het voortgezet gebruik wordt gesteld dat sinds de tweede wijziging van LAP3 gezocht is naar juridische onderbouwing van voortgezet gebruik, hetgeen niet is bereikt. Rechtsgronden voor de gecreëerde status van 'niet-ontdoen' ontbreken en voortgezet gebruik kan daarmee niet gecontinueerd worden. Bovendien staat het voorgenomen flexibele beleid met betrekking tot het voortgezet gebruik (van afvalstoffen) niet in verhouding tot het voorgenomen rigide beleid om te komen tot de einde-afvalfase (afvalstof-of niet afvalstof). In geval van voortgezet gebruik worden geen eisen gesteld aan de controle en acceptatie, zoals voor afvalverwerking veelal vastgelegd moet worden in het afval- en verwerkingsbeleid en de administratieve organisatie en ínterne controle. Het inzetten op voortgezet gebruik leidt tot uitholling van het algemeen gevoerde beleid voor afvalverwerking en zal leiden tot risico voor de volksgezondheid en het milieu. Opmerkelijk is de aparte status bij voortgezet gebruik voor milieustraten, waardoor een ongelijk speelveld (lees rechtsongelijkheid) wordt gecreëerd. Inspreker vraagt specifiek waarom gelden de regels voor voortgezet gebruik wel voor (overheidgerelateerde) milieustraten en niet voor reguliere afvalverwerkingsbedrijven? Insprekers eindigen met hun zienwijze dat het noodzakelijk is [*inspreker 157 gebruikt het woord 'wenselijk'*] dat in het finale CMP het beleid met betrekking tot afvalstof of niet-afvalstof in relatie tot voortgezet gebruik wordt herzien.	Punt a van de zienswijze gaat over het opstellen van een centraal orgaan. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de toetsing of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het toetsen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Punt b van de zienswijze gaat over de toetsing van ZZS. Zie voor de beantwoording van de zienswijze over ZZS het antwoord op zienswijze 37 in deze tabel. Punt c van de zienswijze gaat over de vraag hoe omgegaan zal worden met de Europese verordeningen en de Nederlandse regeling. In paragraaf 3.2, paragraaf 4 (inleiding) en paragraaf 4.3 (uitgangspunt 1) van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof is te lezen dat, wanneer voor een materiaalstroom bijproductcriteria of einde-afvalcriteria zijn vastgesteld, deze als het enige beoordelingskader gelden om in een specifiek geval te kunnen bepalen of sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof. Dit betekent dat een beoordeling aan de hand van de voorwaarden voor einde-afval of bijproduct van artikel 1.1 lid 4 en lid 6 Wm, en het toetsingskader in het CMP, in dat geval niet mogelijk is. Er mag alleen gebruik worden gemaakt van de specifieke Europese of nationale regeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Tot slot gaat punt d van de zienswijze in op het onderwerp voortgezet gebruik. - Volgens de inspreker is een juridische onderbouwing voor voortgezet gebruik niet bereikt en zou daarom moeten worden opgeheven. Deze zienswijze is niet correct. Zie paragraaf 3.3 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof voor de juridische onderbouwing bij voortgezet gebruik. - De stelling dat er een flexibel beleid is met betrekking tot voortgezet gebruik en een rigide beleid met betrekking tot eind-afval wordt niet herkend. Voor beide beoordeling of er sprake is van afvalstof of niet-afvalstof is een vergelijkbaar kader. Dit is te zien in figuren 4 en 6 en de toelichting daarbij van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof. - Ook wordt de vraag gesteld waarom de regels voor voortgezet gebruik wel voor milieustraten en niet voor reguliere afvalverwerkingsbedrijven gelden. Hierbij wordt vermoedelijk de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten bedoeld. Deze handreiking omschrijft hoe beoordeeld kan worden of er sprake is van voortgezet gebruik bij milieustraten. Ook worden specifieke aanbevelingen gedaan om een milieustraat zo in te richten dat sprake kan zijn van voortgezet gebruik. De milieustraat kan alleen materialen innemen voor voortgezet gebruik als de milieustraat zelf zo is ingericht dat voortgezet gebruik mogelijk is (de houder ontdoet zich niet van de materialen) en de materialen moeten voldoen aan de toetsingsgronden voor voortgezet gebruik. Dit wil niet zeggen dat er alleen bij milieustraten sprake kan zijn van voortgezet gebruik. Deze handreiking is een uitwerking van de wetgeving, jurisprudentie en beleid specifiek bedoeld voor milieustraten die willen beoordelen of de materialen die zij ontvangen kunnen worden aangemerkt als voortgezet gebruik. Andere houders die willen beoordelen of hun materialen in aanmerking komen voor voortgezet gebruik, kunnen dit beoordelen aan de hand van paragraaf 4.7 van het hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
44.	inleiding	nee	012	Inspreker leidt haar zienswijze als volgt in: Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop bedrijven en overheden kunnen beoordelen of een materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. Overheden moeten dit proactief doen: zie de KRA. Dit CMP biedt daar een mooie kans voor door per ketenplan en zo mogelijk per afvalplan duidelijkheid te verschaffen. Met bovenstaande wordt naar mening van inspreker de suggestie gewekt dat de beoordeling eenzijdig is gericht op veilig voor milieu en volksgezondheid. Inspreker vindt dit een te beperkte focus omdat het moet gaan over de vraag of als gevolg van de verandering van status niet méér risico voor milieu en volksgezondheid ontstaat. Dit is naar mening van inspreker een veel gebezigde fout en onnodig verzwarend. Op die manier wordt een oneerlijk speelveld gecreëerd ten opzichte van primaire producten waar ook stoffen in zitten die een risico in zich hebben. Bovendien wordt de einde-afvalstatus vrijwel onhaalbaar omdat vrijwel alle stoffen wel een schadelijkheid meebrengen (voorbeeld: anders zou suiker ook verboden moeten worden). Ook op pagina 7 in alinea 2 wordt naar mening van inspreker deze voorwaarde verkeerd weergegeven.	Voor de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof is een belangrijke rol weggelegd voor de beoordeling of een materiaal veilig is voor de menselijke gezondheid en het milieu bij een specifiek gebruik. De uitleg van veilig is hier dat er geen sprake moet zijn van een onaanvaardbaar risico. Dit is gebaseerd op het voorzorgsbeginsel. Dit voorzorgsbeginsel is naar aanleiding van zienswijze opgenomen in par 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen. Zoals de inspreker terecht opmerkt hebben veel materialen wel een gevaarlijke eigenschap, maar is dat wel algemeen geaccepteerd. Dit is veelal verwerkt in wetgeving rond stoffen en producten. Deze uitleg wat als veilig wordt beschouwd kan duidelijker in de tekst. Waar nodig is dit aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP. Let op: Naar aanleiding van zienswijzen bij het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die stond in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof.
45.	inleiding	nee	028	Inspreker citeert de alinea bovenaan p2 "Het begrip afvalstof is een wettelijk begrip." Het document 'afvalstof of niet afvalstof' is zeer juridisch van karakter (staat ook in het document zelf) en benadrukt volgens inspreker met name de 'stokbenadering' ipv de 'wortelbenadering'.	Deze zienswijze gaat over het hoge juridische karakter van het CMP. De invulling van het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof is juridisch bepaald op basis van wetgeving en jurisprudentie. Het CMP heeft zich aan deze wetgeving te houden en hierbij aan te sluiten. In het hoofdstuk van het CMP is geprobeerd deze wetgeving zo helder mogelijk toe te lichten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
46.	inleiding	nee	028	Op pagina 2 in de 1e zin onder kader: "aanbod" moet zijn "aan bod".	Deze zienswijze betreft een taalkundige correctie. Deze correctie is overgenomen.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
47.	1.2	nee	028	Inspreker reageert op p.5 “Verantwoordelijkheden van het bevoegd gezag”: De hoge regeldruk wordt tevens veroorzaakt vanwege de betrokkenheid van een groot aantal overheidsinstanties; onder meer is onduidelijk wat de rol van de ILT is bij de beoordeling van ‘afval niet afval’. Enerzijds is ILT bevoegd gezag EVOA (grensoverschrijdend afval); anderzijds is ILT wettelijk adviseur bij omgevingsvergunning, waarbij zij (indirect) een advies geven over afval niet afval status. Deze status bepaald namelijk ook welke vergunningseisen, o.a. emissie-eisen van toepassing zijn. Bv als pyrolyse-olie, die ingezet wordt in een kraker en wordt gezien als ‘grondstof’ dan gelden de eisen op basis van de BREF WGC/LVOC. Indien pyrolyse-olie wordt gezien als afval dan geldt de BREF-AVI. Dit leidt volgens inspreker tot rechtsonzekerheid bij bedrijven en een ongelijk nationaal en Europees speelveld(zie hierna).	Deze zienswijze gaat over de rol van de ILT bij de afvalstatusbeoordeling. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op het vaststellen van deze rol. In Nederland oordeelt de houder van een materiaal in eerste instantie zelf over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. De houder kijkt daarbij of voldaan is aan de criteria uit een Europese verordening of nationale regeling, of de voorwaarden uit de Wet milieubeheer en de eventuele vereisten van het toetsingskader van het Circulair Materialenplan en verzamelt alle benodigde informatie om dit te kunnen bewijzen. Dit heet een zelfbeoordeling. Het is aan de houder zelf om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. Nederlandse bevoegde gezagen, waaronder de ILT, zijn niet verplicht een oordeel te geven over de afvalstatus van een materiaal, tenzij dit noodzakelijk is voor de uitoefening van hun bevoegdheden inzake vergunningen, toezicht en handhaving. Zie voor meer informatie het document ‘zelfbeoordeling’. Een verwijzing naar dit document is ook toegevoegd aan paragraaf 1.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
48.	1.2	nee	028	Inspreker reageert op p.6 “Verantwoordelijkheden bij internationaal transport”: Verschil van interpretatie binnen Europa. Inspreker merkt op dat dergelijke ‘circulaire’ grondstoffen, zoals pyrolyse-olie verschillend wordt beoordeeld. In Nederland wordt pyrolyse-olie tot nu toe beschouwd als afvalstof, terwijl België deze als een niet afvalstof heeft gekwalificeerd. Dit leidt tot ongelijk Europees speelveld en kan leiden tot nationale koppen. Ook wordt hiermee barrières opgeworpen voor innovaties op het gebied van circulariteit.	Deze zienswijze geeft een voorbeeld waarbij sprake is van een verschillend inzicht in de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof binnen Europa. Het CMP heeft geen invloed op deze visies. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Zie de Handreiking einde-afvalstatus pyrolyseolie voor meer informatie hoe bedrijven en bevoegde gezagen kunnen beoordelen of er sprake is van de einde-afvalstatus voor pyrolyseolie uit kunststoffen met een specifieke verwerking (chemische recycling) en een specifieke toepassing (nieuwe monomeren). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
49.	1.2	nee	028	Inspreker reageert op p.6 “Verantwoordelijkheden bij internationaal transport”: Als iets einde-afvalstatus heeft zou het ook toegestaan moeten zijn dit altijd als grondstof te vervoeren. Dit is nu niet geborgd in het CMP.	Deze zienswijze gaat over de regels omtrent grensoverschrijdend transport. Het CMP heeft geen invloed op deze regels. Hiervoor geldt de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
50.	1.2	nee	037	Er zijn veel bevoegd gezagen in Nederland die elk moment of situatie anders kunnen beoordelen. Dit is onwenselijk en zou centraal/nationaal geregeld moeten worden zodat objectief en eenduidig beoordeeld wordt. Dat zou in ieder geval moeten gelden voor een 'verzoek bestuurlijk rechtsoordeel afvalstof of niet-afvalstof'.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal orgaan. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform ‘Afval of Niet’ gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
51.	1.2	nee	058	Inspreker geeft aan dat het lokale bevoegd gezag een oordeel over de status (afval of niet) zou moeten kunnen vellen over uitgaande stromen. Ook voor de ILT die toeziet op EVOA is het relevant om een oordeel te hebben. Inspreker pleit voor één centraal Europees loket voor beoordelingen over de status afval of niet.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal Europees loket. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk loket. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
52.	1.2	nee	058	Inspreker geeft aan het systeem van zelfbeoordeling bij bedrijven zorgt voor rechtsonzekerheid. Een bevoegd gezag kan namelijk ten alle tijden de zelfbeoordeling opvragen en tot een andere conclusie komen. Ook biedt een rechtsoordeel onvoldoende zekerheid omdat andere bevoegden gezagen een andere conclusie kunnen trekken. Inspreker pleit voor één centraal Europees loket voor beoordelingen over de status afval of niet.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal Europees loket. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk loket. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
53.	1.2	nee	064	Inspreker geeft aan dat het feit dat de ondernemer de verantwoordelijkheid heeft voor de beoordeling van de status einde-afval ook een keerzijde heeft. Het kan in zijn belang zijn om verontreinigde reststromen zo goedkoop mogelijk weg te werken. Inspreker noemt een voorbeeld. Dit schaadt uiteindelijk het milieu en de voortgang van de circulaire economie. Inspreker vraagt welke handvatten het CMP biedt om hier adequaat om te gaan?	Deze zienswijze gaat over de risico’s bij een zelfbeoordeling van de afvalstatus. In Nederland oordeelt de houder van een materiaal in eerste instantie zelf over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. De houder kijkt daarbij of voldaan is aan de criteria uit een Europese verordening of nationale regeling, of de voorwaarden uit de Wet milieubeheer en de eventuele vereisten van het toetsingskader van het Circulair Materialenplan en verzamelt alle benodigde informatie om dit te kunnen bewijzen. Dit heet een zelfbeoordeling. Het is aan de houder zelf om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. Een formeel besluit van een overheidsorgaan over de (niet-)afvalstatus van een materiaal is niet vereist, tenzij een oordeel noodzakelijk is bij de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken. De houder moet dit dossier aan het bevoegde gezag voorleggen als daarom wordt gevraagd. Het bevoegd gezag toetst of de zelfbeoordeling van een houder klopt op basis van het dossier. Het bevoegd gezag concludeert dat een materiaal een afvalstof is, indien: • ze van mening zijn dat de bewijsstukken en de informatie die zijn ontvangen tot die conclusie leiden, of; • de benodigde bewijsstukken om na te gaan of een materiaal geen afvalstof is, niet zijn verstrekt, of; • ze van mening zijn dat de bewijsstukken en de informatie ontoereikend zijn om tot een conclusie te kunnen komen.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zelfbeoordeling volgt uit de manier waarop dit onderwerp in Nederland in wetgeving is vastgelegd. Het CMP heeft geen invloed op deze keuze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
54.	1.2	nee	012	Inspreker citeert "*Deze zelfbeoordeling bestaat, omdat het in Nederland niet nodig is om een formeel besluit van een overheidsorgaan te hebben over de (niet-)afvalstatus van een materiaal.*" En geeft vervolgens aan dat dit al volgt uit de Kra.	Deze zienswijze geeft aan dat een onderdeel van de tekst uit het CMP ook al volgt uit de Kra. De Kra is een richtlijn die moet worden geïmplementeerd in nationale wetgeving. Met het CMP hebben we geprobeerd de bestaande wetgeving uit te leggen en te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
55.	1.2	nee	012	Inspreker citeert "*Is het materiaal geen afvalstof (meer)? Dan is voor dat materiaal de afvalstoffenwetgeving niet (langer) van toepassing...*" en zegt daarover: De definitie van wanneer een stof een afvalstof wordt blijft gelden en dat is een belangrijk "vangnet" en dat zou het vertrouwen moeten geven om praktischer om te gaan met de beoordeling.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat de definitie van wanneer een stof een afvalstof wordt, blijft gelden en dat dat een belangrijk "vangnet" is dat het vertrouwen zou moeten geven om praktischer om te gaan met de beoordeling. Hier is oog voor bij de invulling van de beoordeling. Zie ook het antwoord op zienswijze 54 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
56.	1.2	nee	064	Inspreker adviseert om in de passage [*red.: over verantwoordelijkheden bij de beoordeling van de afvalstatus*] op te nemen dat er altijd een toetsingsmoment door het bevoegd gezag kan zijn. Dat kan bij transportcontroles (ILenT), aanvragen voor vergunningen, melding ihv het Bal, op locatie van toepassing (door het bg, inspectie e.d.).	In deze zienswijze wordt aangeraden om op te nemen dat er altijd een toetsingsmoment door het bevoegd gezag kan zijn. Op basis van deze zienswijze is in paragraaf 1.2 toegevoegd dat de houder het zelfbeoordelingsdossier moet verstrekken op verzoek van het bevoegd gezag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
57.	1.2	nee	079	Inspreker verwijst naar de alinea verantwoordelijkheden van de houder als het materiaal geen afvalstof (meer) is en geeft dat dat dit in de praktijk betekent dat voor elk materiaal dat van niet-primaire oorsprong is een dossier moet bestaan, dat op verzoek beschikbaar gesteld wordt. De vraag is of dit niet beter per branche georganiseerd kan worden in combinatie met de omgevingsvergunning van individuele bedrijven om de administratieve lasten laag te houden. Dat is juist niet het doel van REACH, er moet een algemene bekendheid zijn.	Deze zienswijze ziet op de vraag of de afvalstatusbeoordeling niet beter op brancheniveau plaats kan vinden. Een afvalstatusbeoordeling moet echter altijd 'per geval' plaatsvinden. Om deze reden is een beoordeling op brancheniveau niet mogelijk. Op basis van deze zienswijze is in paragraaf 1.2 aanvullende informatie toegevoegd over de per-gevalbeoordeling. Zie ook het document 'Afvalstatusbeoordeling per geval' voor meer informatie. Daarnaast zijn handreikingen opgesteld die op een specifieker niveau aanwijzingen geven voor een individuele beoordeling. Zie Handreikingen - Afval Circulair voor deze handreikingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
58.	1.2	nee	102	Inspreker stelt een vraag over pag.5 onder 1.2 'verantwoordelijkheden bevoegd gezag': beoordeelt het bevoegd gezag ook over afvalstof of niet zonder zelfbeoordeling van de houder of kan een houder van een materiaal die een aanvraag heeft ingediend door het bevoegd gezag gevraagd worden om een zelfbeoordeling uit te voeren (bijvoorbeeld bij verzoek aanvullende gegevens)?	Deze zienswijze ziet op de vraag of het bevoegd gezag de houder kan vragen om een zelfbeoordeling uit te voeren bij de aanvraag om een oordeel afvalstof of niet-afvalstof. De zelfbeoordeling zoals geformuleerd in paragraaf 1.2 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof is gebaseerd op artikel 4:2 tweede lid Awb, waarin is aangegeven dat de aanvrager de gegevens en bescheiden overlegt waar hij redelijkerwijs over kan beschikken. Ook volgt dit uit het arrest Brady (3 oktober 2013, C-113/12, ECLI:EU:C:2013:627, overweging 64) waar het Hof van Justitie heeft verduidelijkt dat het bewijs dat sprake is van een niet-afvalstof in eerste instantie rust op de houder van het materiaal. Het Hof overwoog dat *"aangezien het erom gaat een bedoeling te bewijzen in de regel alleen de houder van de producten kan bewijzen dat het niet zijn voornemen is om zich te ontdoen van deze producten, maar om hergebruik ervan mogelijk te maken onder voorwaarden waarin deze producten kunnen worden aangemerkt als bijproduct"*. De informatie in de zelfbeoordeling en de informatie nodig voor de beoordeling door het bevoegde gezag zullen in de praktijk dus op hetzelfde neerkomen. Op grond van de wetgeving en jurisprudentie kan de houder verplicht worden de benodigde informatie aan te leveren. De houder kan niet verplicht worden hier een oordeel aan te hangen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP waarin wordt verduidelijkt dat het bevoegd gezag een afvalstatusbeoordeling geeft op de verstrekte informatie en niet noodzakelijk op basis van de zelfbeoordeling.
59.	1.2	nee	102	Inspreker vraagt over pag.5 onder 1.2 'verantwoordelijkheden bevoegd gezag': op basis waarvan kan het bevoegd gezag concluderen dat sprake is van een afvalstof als er geen/ontoereikend bewijs is geleverd? En geldt dat zowel bij uitoefening van VTH bevoegdheden als bij beoordeling van een verzoek van een houder. Het oordeel dat sprake is van een afvalstof moet toch gemotiveerd worden?	In deze zienswijze staat de vraag op basis waarvan het bevoegd gezag kan concluderen dat sprake is van een afvalstof als er geen/ontoereikend bewijs is geleverd. De verantwoordelijkheid voor het aanleveren van de benodigde informatie ligt bij de houder van het materiaal. Het bevoegd gezag moet, gelet op het voorzorgsbeginsel, het uitgangspunt hanteren dat bij afwezigheid van, of een onvoldoende onderbouwing, of twijfel daarover, een materiaal beschouwd moet worden als een afvalstof. Daarnaast kan een bevoegd gezag concluderen dat sprake is van een afvalstof, als de bewijsstukken en de informatie die is ontvangen tot die conclusie leiden. In het arrest PVC Recycling I (ABRvS, 4 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4838, overweging 4.3 en 4.4) is dit uitgangspunt ook terug te vinden. Doordat de houder onvoldoende informatie heeft aangeleverd om te kunnen beoordelen of aan de einde-afvalcriteria is voldaan, heeft de houder niet bewezen dat er sprake is van een niet-afvalstof. In dat geval moet het bevoegde gezag ervan uitgaan dat er sprake is van een afvalstof. Daarnaast wordt de vraag gesteld of dit zowel geldt bij het uitoefenen van de VTH-bevoegdheden als bij het afgeven van een bestuurlijk rechtsoordeel. Nederlandse bevoegde gezagen zijn niet verplicht een oordeel te geven over de afvalstatus van een materiaal, tenzij dit noodzakelijk is voor de uitoefening van hun bevoegdheden inzake vergunningen, toezicht en handhaving. Het afgeven van een bestuurlijk rechtsoordeel is dus geen verplichting voor het bevoegd gezag. In beide gevallen geldt wel het voorzorgsbeginsel zoals hierboven benoemd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
60.	1.2	nee	102	Inspreker doet het voorstel voor par. 1.2, pag.4: Hier zou duidelijker naar voren kunnen komen dat het voordelen heeft als een bedrijf een rechtsoordeel bij het bevoegd gezag vraagt	In deze zienswijze wordt het verzoek opgenomen om in de tekst duidelijker op te nemen dat het voordelen heeft als een bedrijf een bestuurlijk rechtsoordeel bij het bevoegd gezag vraagt. Naast voordelen van het aanvragen van een bestuurlijk rechtsoordeel zitten hier ook nadelen aan. Voor het CMP is niet gekozen om een uiteenzetting te geven van de bruikbaarheid van dit instrument. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
61.	1.2	nee	102	Inspreker vraagt over par. 1.2, pag.5: Onduidelijk hoe de vraag onderdeel kan zijn van een besluit, als er alleen een rechtsoordeel gegeven kan worden.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat niet duidelijk is hoe de vraag onderdeel kan zijn van een besluit, als er alleen een bestuurlijk rechtsoordeel gegeven kan worden. Deze opmerking slaat vermoedelijk op de volgende zin: *In situatie 1 (uitoefening van bevoegdheden bij vergunningverlening, toezicht en handhaving) is de vraag of sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof een onderdeel van een besluit.* Vermoedelijk heeft de inspreker hier niet juist gelezen. Situatie 1 ziet op het kader van de uitoefening van hun bevoegdheden bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het gaat pas bij situatie 2, verderop in de tekst, over bestuurlijke rechtsoordelen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
62.	1.2	nee	102	Inspreker schrijft over par. 1.2, pag.5: Onduidelijk wat wordt bedoeld met 'De houder mag ervan uitgaan dat het bevoegd gezag zal handelen in overeenstemming met de zienswijze in het bestuurlijke rechtsoordeel.'	In deze zienswijze wordt aangegeven dat niet duidelijk is wat wordt bedoeld met de zin '*De houder mag ervan uitgaan dat het bevoegd gezag zal handelen in overeenstemming met de zienswijze in het bestuurlijke rechtsoordeel*.' Hiermee wordt bedoeld dat, wanneer een bevoegd gezag een bestuurlijk rechtsoordeel afgeeft over een bepaald geval, het bevoegd gezag zich bij de uitoefening van bevoegdheden bij vergunningverlening, toezicht en handhaving bij dit geval ook houdt aan de zienswijze in dit eigen bestuurlijk rechtsoordeel. **Conclusie**: Deze zin is aangepast om hem te verduidelijken.
63.	1.2	nee	132	Inspreker verwijst naar het kader 'Een besluit of een bestuurlijk rechtsoordeel?' en stelt dat in het CMP vaker voorbeelden terug komen van de verwerker, waarbij de vraag is of het te verwerken materiaal afval is of niet. Echter, meestal speelt deze vragen niet bij afnemers maar bij producenten van het materiaal, de recyclers. Het zou dus moeten gaan om het besluit aangaande de vergunning(aanvraag) van de producent van een materiaal uit afvalstoffen, niet die van de afnemer van dit materiaal.	Deze zienswijze ziet op de bevoegdheid voor het nemen van een besluit over de vraag afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft geen invloed op deze bevoegdheidsverdeling. Zie de Handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen [lHandreikingen - Afval Circulair] voor meer informatie over dit onderwerp. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
64.	1.2 en 4.2	nee	102	Inspreker vraagt over Par 1.2, p6: In welke situatie zal een verzoek van de ontvanger komen? Het is aan de houder om dit aan te tonen en bij onduidelijkheid hierover mag een houder het niet aan de ontvanger geven, dan is namelijk per definitie sprake van een afvalstof. Dit is ook tegenstrijdig met Paragraaf 4.2, Pagina 12 onder punt 7.	Deze zienswijze ziet op de vraag wanneer een verzoek om een bestuurlijk rechtsoordeel door een ontvanger van het materiaal wordt gedaan. In de Nederlandse wetgeving is geen verplichting opgenomen dat degene waar een materiaal vandaan komt een rechtsoordeel moet hebben, ook is er geen verplichting dat een bevoegd gezag hieraan meewerkt. Daarom zullen er situaties zijn dat een ontvanger meer zekerheid wil hebben of er geen afvalstoffen ontvangen worden en daarom om een bestuurlijk rechtsoordeel vragen. Voor dit voorbeeld is aangesloten bij de praktijk waaruit is vastgesteld dat dit gebeurt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
65.	1.2 en 4.5	nee	102	Inspreker vraagt meer nadruk op verplichting een oordeel te laten uitvoeren. Het lijkt nu een soort van vrijblijvende actie dat pas aan de orde is wanneer inspreker hierom vraagt. Ook vindt inspreker het verwarrend dat het oordeel een los document is of is opgenomen in een vergunningprocedure. Kan het oordeel deel uitmaken van een door ons goed te keuren AV-beleid zodat de toetsing in ieder geval verplicht wordt. Opvallend dat in par 1.2 zo benadrukt wordt dat de verantwoordelijkheid bij de beoordeling wel/geen afval bij de producent ligt. In dezelfde paragraaf wordt vermeld dat EOW in een vergunningprocedure kan worden meegenomen, dus formeel besluit! Verder volgens inspreker duidelijk beschreven uitwerking van toetsingskader voor EOW in par 4.5! Lijkt verdergaande uitwerking op toetsing 'Zeker gebruik', dus ook voorraadbeheer en verwerkingscapaciteit moeten in aanvraag meegewogen worden. Geen inhoudelijke afwijkingen Lap3.	Deze zienswijze gaat over een verplichting over het geven van een oordeel over de status afvalstof of niet-afvalstof. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op het vaststellen van een dergelijke verplichting. In Nederland oordeelt de houder van een materiaal zelf over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. De houder kijkt daarbij of voldaan is aan de criteria uit een Europese verordening of nationale regeling, of de voorwaarden uit de Wet milieubeheer en de eventuele vereisten van het toetsingskader van het Circulair Materialenplan en verzamelt alle benodigde informatie om dit te kunnen bewijzen. Dit heet een zelfbeoordeling. Het is aan de houder zelf om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Als houder kan het gaan om degene die een materiaal aan een ander geeft (afgever) of als de ontvanger van een materiaal. Kennis over het materiaal zal vaak bij de afgever zijn. Het moment van bepalen of er sprake is van een afvalstof of niet zal ook vaak zijn op het moment van verlaten van de locatie van de afgever. Het is dan het meest logisch dat de afgever een dossier opstelt. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. Dit dossier kan dan gedeeld worden met de ontvanger. Nederlandse bevoegde gezagen zijn niet verplicht een oordeel te geven over de afvalstatus van een materiaal, tenzij dit noodzakelijk is voor de uitoefening van hun bevoegdheden inzake vergunningen, toezicht en handhaving. Het voorstel om de afvalstatusbeoordeling deel te maken van het AV-beleid is helaas niet haalbaar, omdat het AV-beleid niet bij alle momenten waarop een afvalstatusbeoordeling plaats kan vinden van toepassing is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
66.	1.2	nee	007	Hoe gaat het CMP om met de situatie dat bij internationaal transport van materialen die in grote hoeveelheden verhandeld (gaan) worden, verschil van inzicht bestaat tussen de betrokken bevoegde autoriteiten van twee landen over de status van deze materialen (afvalstof of niet-afvalstof). Deze vraag wordt nog urgenter wanneer de betreffende materialen verschillende toepassingen kennen en toetsing aan de meest strikte eisen door de betreffende bevoegde gezagen anders wordt beoordeeld?	Deze zienswijze gaat over de vraag hoe wordt omgegaan met de situatie dat bij internationaal transport van materialen die in grote hoeveelheden verhandeld (gaan) worden, verschil van inzicht bestaat tussen de betrokken bevoegde autoriteiten van twee landen over de afvalstatus van deze materialen. Zie voor de beantwoording van deze vraag in het hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof, paragraaf 1.2, onder het kopje 'Verantwoordelijkheden bij internationaal transport' en paragraaf 4.3, specifiek aandachtspunt 7. Daarnaast kan ook gekeken worden in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof voor meer informatie over dit onderwerp. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
67.	2	nee	012	Inspreker reageert op de zinsnede over 'twijfel' en vraagt waarom bij 'twijfel' het besluit niet de andere kant op kan vallen? Het gaat om de feitelijke juistheid. Op deze manier bepaalt de onderbuik van bevoegd gezag en dat is in veel gevallen onjuist. Het zou helpen als het CMP het bevoegd gezag nog meer een steun in de rug	In deze zienswijze staat de vraag waarom bij twijfel over de vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof niet besloten kan worden dat er sprake is van een niet-afvalstof. Daarnaast wordt er een verantwoordelijkheid neergelegd bij het CMP om deze twijfel weg te nemen. Met het beleid zoals beschreven in het CMP en de bijbehorende instrumenten wordt zo

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				geeft zodat zij adequaat kunnen beoordelen en niet, zoals de laatste jaren, twijfel laten bestaan en daardoor circulaire business cases verlammen.	goed mogelijk beschreven wat nodig is om onderbouwd aan te tonen dat er wel of geen sprake is van een afvalstof. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het wegnemen van twijfel in specifieke situaties. De verantwoordelijkheid voor het aanleveren van een compleet en correct zelfbeoordelingsdossier ligt bij de houder van het materiaal. Het bevoegd gezag moet, gelet op het voorzorgsbeginsel, het uitgangspunt hanteren dat bij afwezigheid van, of een onvoldoende onderbouwing, of onzekerheid daarover, een materiaal beschouwd moet worden als een afvalstof. Daarnaast kan een bevoegd gezag concluderen dat sprake is van een afvalstof, als de bewijsstukken en de informatie die is ontvangen tot die conclusie leiden. Zie voor meer informatie paragraaf 1.2 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Ter verduidelijking is aan paragraaf 2 een verwijzing toegevoegd naar paragraaf 1.2, om deze link te verhelderen. In het arrest PVC Recycling I (ABRvS, 4 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4838, overweging 4.3 en 4.4) is dit uitgangspunt ook terug te vinden. Doordat de houder onvoldoende informatie heeft aangeleverd om te kunnen beoordelen of aan de einde-afvalcriteria is voldaan, heeft de houder niet bewezen dat er sprake is van een niet-afvalstof. In dat geval moet het bevoegde gezag er van uitgaan dat er sprake is van een afvalstof. In artikel 61 EVOA is dit vastgelegd voor de internationale overbrenging van afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
68.	2	nee	079	Inspreker geeft aan dat afvalstoffen niet alleen door historie ontstaan en doordat mensen zich willen ontdoen van een voorwerp of een materiaal, maar ook door het gegeven dat bij elke opwerkingstap om een materiaal bruikbaar te maken voor nieuw gebruik, er een restfractie ontstaat als gevolg van bijvoorbeeld contaminatie in de fase daarvoor of het niet meer kunnen voldoen aan de vereisten door het eerdere gebruik.	Deze zienswijze gaat over de mogelijke wijzen waarop afvalstoffen kunnen ontstaan. Voor de vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof kan gekeken orden naar de drie beoordelingsroutes einde-afval, bijproduct en voortgezet gebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
69.	2	nee	139	Inspreker verwijst naar de alinea waar staat dat als er twijfel bestaat of het materiaal veilig voor milieu en gezondheid gebruikt kan worden, het materiaal dan een afvalstof is. Inspreker geeft aan dat het woord 'veilig' in de praktijk erg nauw lijkt te worden opgevat. Om tot een circulaire economie te komen, zal soms het dulden van een aanvaardbaar risico nodig zijn. Het risico van het alternatief (het in stand houden van de lineaire economie en de daarmee gepaard gaande gevolgen van o.a. klimaatverandering en ernstige milieubelasting) kan immers nog veel groter zijn. De laatste zin van de tweede alinea zou daarom vervangen mogen door een toevoeging, dat bij twijfel over de veiligheid, ook gekeken moet worden naar de vraag in hoeverre het gesignaleerde risico als aanvaardbaar en daarmee toch als voldoende veilig kan worden beschouwd, daarbij ook rekening houdend met de positieve en negatieve effecten van ingrepen, activiteiten of situaties.	Deze zienswijze ziet op de beoordeling van de veiligheid van een materiaal. Hoe een dergelijke beoordeling gemaakt wordt, is verder uitgewerkt in punt 2 van de toetsingsgrond 'rechtmatig gebruik', terug te vinden in alle drie de beoordelingsroutes. Voor meer informatie over dit onderwerp kan ook gekeken worden naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof en de [risicoanalyse afvalstatusbeoordeling]. Zie voor de beantwoording van de zienswijze ook het antwoord op zienswijze 44 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
70.	3	nee	028	Inspreker vindt dat het gebruik van diverse terminologie zoals bijproduct', 'voortgezet gebruik', 'nuttige toepassing', teruggewonnen materiaal' en 'einde afval' dragen niet bij aan een uitvoerbare en realistische aanpak. Momenteel zijn er juridische verschillen tussen bijproducten, voortgezet gebruik en einde-afval.	Deze zienswijze gaat over verschillende begrippen en de afbakening van deze begrippen in het CMP. De afbakening van deze begrippen komt voornamelijk vanuit de wetgeving. Het CMP heeft geen invloed op de formulering hiervan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
71.	3	nee	089	Inspreker verzoekt om standaardisatie van de route 'Gebruik' voor maalsel en blad als bodemverbeteraar (zie ook zienswijze bij Afvalplan groenafval). Op dit moment moet de route per geval opnieuw worden uitgewerkt. Inspreker geeft aan dat overheden en andere terreinbeheerders daardoor vaak van nul af opnieuw het wiel moeten uitvinden. Dit laatste komt volgens inspreker omdat het document 'Afvalstof of niet-afvalstof' uitgaat van het dwingende denkkader dat sprake is van een afvalstof of niet. Genoemd document wint volgens inspreker aan helderheid en praktische toepasbaarheid als de doelstelling wordt verbreed in 'afvalstof, 'niet-afvalstof en 'circulair gebruik van stoffen'. Inspreker verlangt van het Ministerie van IenW dat deze route 'gebruik' wordt herschreven met kaders voor genoemde doelstelling en drie typen stoffen.	De inspreker verzoekt om standaardisatie van de route gebruik voor maaisel en blad als bodemverbeteraar, om een per geval beoordeling te voorkomen. De inspreker lijkt te zoeken naar meer handvatten voor een beoordeling maaisel en blad met als toepassing bodemverbeteraar wel of geen afval is. Deze 'standaardisatie' kan een handreiking voor voortgezet gebruik of bijproduct of indien van toepassing een ministeriële regeling voor bijproduct. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van handreikingen en ministeriële regelingen. Let op dat ook bij de Europese verordeningen, ministeriele regeling en handreikingen nog steeds per geval een beoordeling plaats moet vinden over de vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof. Voor (berm)maaisel is door IenW al een document opgesteld over de status. Het document 'Status ingangsstromen (berm)maaisel en blad'. Daarnaast is de vraag of de route voortgezet gebruik, wat de inspreker op lijkt te doelen, hier wel van toepassing is. Het ministerie van IenW concludeert dat het beargumenteren van voortgezet gebruik voor (berm)maaisel en blad op dit moment in algemene zin niet passend is binnen het bestaand wettelijk kader gezien de bekende feiten en omstandigheden. Verder geeft de inspreker aan dat naast de begrippen 'afvalstoffen en niet-afvalstoffen' ook het begrip 'circulair gebruik van stoffen' geïntroduceerd zou moeten worden. De inspreker maakt niet duidelijk hoe 'circulair gebruik van stoffen' kan bijdragen aan meer helderheid en praktische toepassing binnen de juridische kaders. Voor de gebruikte begrippen in het CMP over het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof wordt aangesloten bij de wetgeving. Deze suggestie wordt daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
72.	3	nee	132	Inspreker verwijst naar de tweede bullet en merkt op dat het CMP de rol van stoffen- en productwetgeving beperkt tot een aandachtspunt waaraan getoetst moet worden op het moment dat is vastgesteld dat een stof geen afvalstof (meer) is.	De inspreker geeft aan dat op basis van paragraaf 3 de rol van stoffen- en productwetgeving wordt beperkt tot een aandachtspunt. Deze opmerking is onterecht. Paragraaf 3 is duidelijk een inleiding waarin wordt aangegeven dat voor afvalstoffen en niet-afvalstoffen verschillende wetgeving geldt. Daarnaast is bij de toelichting op de toetsingsgrond 'rechtmatig gebruik' (paragraaf 4.5.4, 4.6.4 en 4.7.4) duidelijk aangegeven dat toetsing aan de stoffen- en productwetgeving een vereiste is. De houder zal moeten aantonen dat het voorgenomen gebruik van een materiaal door henzelf of een ander voldoet aan alle van toepassing zijnde stoffen- en productwetgeving en eventuele private (commerciële) productnormen. Als hier niet aan wordt voldaan is sprake van een afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
73.	3.1	nee	058, 125	De relatie tot REACH is insprekers onvoldoende duidelijk aangegeven: • Inspreker 058 verzoekt om duidelijker aan te geven dat er een verschil zit tussen aantonen dat is voldaan aan de vereisten in REACH (betekent niet automatisch dat sprake is van einde-afval) en het hebben van een REACH-registratie aan het einde van de afvalstatus (betekent wel automatisch dat sprake is van einde-afval). • Inspreker 125 suggereert (voor afval of niet beoordeling) dat REACH hiervoor gebruikt zou kunnen worden. Inspreker geeft aan dat in het Europese Reach register honderdduizenden stoffen staan benoemd, met alle eigenschappen, risico's, voorzorgen, etc. en suggereert dat een Reach registratie voor een rest- of tussenproduct als basis gebruikt zou kunnen worden. Dan kan het verder verhandeld worden.	Een REACH-registratie kan vereist zijn voor de beoordeling van de einde-afvalstatus en is daarom een relevante factor, maar het is niet bepalend voor de beoordeling of een door nuttige toepassing verkregen materiaal niet langer een afvalstof is. Dit blijkt onder meer uit het arrest TPS NOLO (Geobal) (HvJ-EU 14 maart 2019, C-399/17, ECLI:EU:C:2019:200), waarin het HvJ-EU oordeelt dat REACH-registratie relevant is maar niet uitsluit dat het toch om een afvalstof gaat. Hierbij wordt bijvoorbeeld gewezen op de situatie waarin een stof ten onrechte geregistreerd kan zijn, waarbij is voorbijgegaan aan de afvalstatus van de stof. Ook in een rapport van RIVM staat in hoofdstuk 6 dat het hebben van een registratie voor REACH niet betekend dat wordt voldaan aan andere verplichtingen van REACH of andere Europese wetgeving of aan productwetgeving. **Conclusie**: Op basis van deze zienswijzen is de tekst in het hoofdstuk verduidelijkt.
74.	3.1	nee	125	Inspreker is van mening dat de status van stoffen moet niet gezien vanuit het perspectief van de ontdoener maar vanuit het perspectief van de verwerker of voortgezette gebruiker. Of iets afval is hangt namelijk ook af van het perspectief: Sloophout is voor de sloper afval, resthout is voor de meubelmaker of scheepstimmerman afval (in de huidige hantering van de KRA). Maar voor een verwerker kan het of brandstof zijn, of grondstof voor bv. spaanplaat. Waar we praten over "einde afval" zou de discussie ook over "begin afval" moeten gaan. Veel tussenproducten en reststromen worden nu tot afval gebombardeerd terwijl dit beslist niet nodig is. Inzamelaars worden nu afvalinzamelaars gemaakt terwijl dit vaak niet terecht is. Inspreker noemt textiel en oud papier als voorbeelden. Het "begin afval", het willen ontdoen van, is geen duidelijk criterium doordat in de definitie het woord afdanken wordt gehanteerd maar in de toepassing "(door)verkopen" ook als "afdanken" wordt gehanteerd.	Deze zienswijze ziet op de uitleg van het begrip *afvalstof: elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen*. Volgens de inspreker zou een materiaal geen afvalstof zijn als een volgende houder hier nog waarde in ziet. Deze interpretatie blijkt niet uit de definitie van het begrip afvalstof zoals deze is opgenomen in de Wet milieubeheer. Ook is deze interpretatie niet in lijn met de jurisprudentie. Zie bijvoorbeeld het arrest Commune de Mesquer (HvJ-EU 24 juni 2008, C-188/07, ECLI:EU:C:2008:359 overweging 39 en 40): *Het Hof heeft tevens geoordeeld dat, gelet op de doelstelling van richtlijn 75/442 het begrip afvalstof niet restrictief kan worden uitgelegd (zie arrest ARCO Chemie Nederland e.a., reeds aangehaald, punt 40). Dit begrip kan alle voorwerpen en stoffen omvatten waarvan de eigenaar zich ontdoet, zelfs al hebben zij commerciële waarde en worden zij opgehaald voor handelsdoeleinden met het oog op recycling, terugwinning of hergebruik (zie met name arrest van 18 april 2002, Palin Granit en Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Jurispr. blz. I-3533, hierna; „arrest Palin Granit", punt 29 en aldaar aangehaalde rechtspraak).* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
75.	3.1	nee	125	Inspreker suggereert te kijken naar de werkwijze in België: Daar wordt niet met "einde afval" gewerkt maar wordt alleen naar de producten gekeken: Kan een product (eventueel na toepassing van een technische handeling) de status van "grondstof" krijgen. Er kunnen dus uit één afvalstroom meerdere grondstoffen gemaakt worden. Wat geen grondstof wordt, waar kosten moeten worden gemaakt om zich er van te ontdoen, blijft afval.	Deze zienswijze geeft het advies om naar België te kijken voor de aanpak van het vraagstuk afvalstof of niet-afvalstof. Volgens de inspreker wordt daar niet gewerkt met 'einde-afval'. België is net als Nederland onderdeel van de Europese Unie en heeft zich als zodanig te houden aan de regels die volgen uit de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra). De vereisten voor einde-afval volgen uit artikel 6 Kra en zijn zowel in Nederland als in België van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
76.	3.2	nee	007	Het is inspreker niet duidelijk hoe zal moeten worden omgegaan met de Europese einde-afvalcriteria voor producten uit de afvalstoffen (metaalschroot, kringloopglas en koperschroot) en de Nederlandse status van producten uit afvalstoffen (recyclinggranulaten). Worden deze opnieuw beoordeeld op basis van het nieuwe voorgenomen beleid?	Deze zienswijze ziet op de vraag welke invloed het beleid van het CMP heeft op de Europese einde- afvalverordeningen en de Nederlandse regeling recyclinggranulaat. Deze verordeningen en regeling betreffen wetgeving. Wetgeving gaat altijd voor beleid. Het CMP heeft zich aan de wetgeving te houden. In het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof is enkel informatieve tekst over dit onderwerp opgenomen, om deze verordeningen en regeling te verduidelijken. In de laatste alinea van paragraaf 3.2 staat dat, wanneer er geen Europese einde-afvalverordeningen of een Nederlandse regeling van toepassing is, er gebruik moet worden gemaakt van de voorwaarden in art 1.1. lid 4 en lid 6 Wet milieubeheer. Uit de zienswijze van de inspreker, 'opnieuw beoordelen op basis van het nieuw voorgenomen beleid', lijkt de gedachte te bestaan dat eenmalig aantonen dat wordt voldaan aan een Europese einde- afvalverordeningen of Nederlandse ministeriële regeling voldoende is en dit niet vaker hoeft te worden getoetst. Indien deze gedachte er is, is die niet correct. Bij verordeningen en de regeling zijn criteria opgenomen, waaronder regelmatig analyse laten uitvoeren, controle of het kwaliteitsmanagement systeem nog voldoet en bij elke partij een conformiteitsverklaring afgeven. **Conclusie**: Op basis van deze zienswijzen is de tekst in het hoofdstuk verduidelijkt.
77.	3.2	nee	028	De Nederlandse Regeling criteria bijproducten kaderrichtlijn afvalstoffen, geeft nadere invulling van voorwaarden b en c van art. 1.1 lid 4 Wm bij ruwe glycerine. De toepassing van deze of een vergelijkbare regeling zou volgens inspreker uitgebreid moeten worden naar veel meer stoffen	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving (artikel 1.1 lid 5 en lid 7 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
78.	3.2	nee	055, 064	Inspreker constateert dat geen gebruik is gemaakt van de bevoegdheid om op nationaal niveau voor meer afvalstoffen einde-afvalcriteria vast te stellen. Het vaststellen van einde-afvalcriteria zou een circulaire economie baten omdat het de duidelijkheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid vergroot. Daarom pleit inspreker ervoor om hier alsnog toe over te gaan. Te beginnen met afvalstromen met een relatief beperkte milieu-impact.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving (artikel 1.1 lid 5 en lid 7 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
79.	3.2	nee	102	Inspreker bepleit het landelijk vaststellen van meer min. regelingen einde-afval en bijproducten voor schone monostromen welke geen milieurisico's opleveren en bijdragen aan een circulaire economie zoals voor bepaalde bewerkingen van groenafval, monoplastics, plantaardige oliën, gescheiden monostromen uit bouw- en sloopafval en afval dat potentie heeft als meststof; een dergelijke regeling biedt zekerheid vooraf wanneer (afval)stoffen die milieuhygiënisch geschikt zijn om als grondstof te worden gebruikt en geen specifiek afvalregime meer nodig hebben. Nu gebeurt dit vooral per geval door het individuele bevoegde gezag, waarmee de scope van een rechtsoordeel zeer beperkt is, geen gelijk speelveld ontstaat in de circulair economie, en voorts een enorme administratieve last betekent voor zowel de OD's als voor de bedrijven die bewijs moeten leveren dat een bepaalde stof geen afvalstof (meer) is.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving (artikel 1.1 lid 5 en lid 7 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Gezien de vereisten die gelden voor een ministeriële regeling voor einde-afval, zie artikel 6 lid 2 Kra, is niet de verwachting dat een regeling tot minder administratieve lasten leidt dan bij een zelfbeoordeling bij een bedrijf en/of toetsing hiervan door bevoegd gezag.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Het bevorderen van de bredere toepassing van een bestuurlijk rechtsoordeel en uniformiteit bij OD's wordt gedaan met het Kennisplatform Afval of niet van Omgevingsdienst NL. De opzet is dat daarmee ook de administratieve lasten van OD's dalen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
80.	3.2	nee	139	Inspreker geeft aan dat in deze paragraaf voor een beter begrip nog duidelijk uitgelegd zou kunnen worden dat in het geval van een bijproduct, er nooit sprake is geweest van een afvalstatus. En dat in het geval van een 'einde afvalstatus' het materiaal wel eerst als afval is beschouwd (en dus de afvalwetging wel van toepassing is geweest), en dat een einde aan die kwalificatie kan komen, indien is voldaan aan de eisen van de einde-afval status. Dit wordt in het kader op pagina 2 wel goed uitgelegd, doch zou hier dus nog herhaald kunnen worden voor goed begrip van deze toch relatief complexe materie. Het kopje zou ook op de volgende manier aangepast kunnen worden: Twee wettelijke situaties waarin geen sprake [meer] is van een afvalstof: bijproduct en einde afval.	In deze zienswijze wordt een suggestie gedaan voor een extra toelichting op de begrippen einde-afval en bijproduct. Dit is een begrijpelijk voorstel. Wanneer deze tekst op de website beschikbaar komt zullen de woorden 'einde-afval' en 'bijproduct' onderstreept zijn. De lezer kan dan op deze woorden klikken voor extra toelichting op de begrippen. De suggestie voor de toevoeging in de titel van paragraaf 3.2 is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
81.	3.3 of 4.7	nee en ja	064	Inspreker reageert op het concept 'voortgezet gebruik'. Inspreker verzoekt om meer toelichting en een duidelijke eenduidige uitleg op voortgezet gebruik, met name in relatie tot groene reststromen. Hier is in de uitvoeringspraktijk grote behoefte aan. Met name de toetsingsgrond 'voldoende hoogwaardig gebruik'. Hier wordt (terecht) aangegeven dat 'voortgezet gebruik' niet kan leiden tot een behandeling van de (afval)stof of goed die lager op de afvalstoffenhiërarchie staat dan de minimumstandaard (inspreker noemt dit een opendeur). Maar het wekt vooral verwarring die inspreker schetst aan de hand van voorbeeldvragen: Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich met het streven naar steeds hoogwaardiger verwerken en het ophogen van de minimumstandaard voor afval? Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich tot het begrip 'gebruikte goederen' in de EVOA (waarin ook wordt gezocht naar hergebruik, zonder goederen te voorzien van een afvalstatus)? Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich tot het onderwerp 'Reparatie en hergebruik' in het CMP? Naar mening van inspreker zou het helpen als het begrip 'voortgezet gebruik' duidelijk gedefinieerd wordt, in plaats van dat het een weging van factoren blijft. Want dit levert in de uitvoering en bij toezicht veel vragen en rechtsonzekerheid op. Doorgaan in de ingezette lijn uit de Leidraad afval of niet - voor dit onderwerp - is ook heel gevoelig voor lobby en semantische discussies. Er is veel voor te zeggen om dit begrip te plaatsen in hergebruik en gebruikte goederen. En wellicht zelfs het begrip 'voortgezet gebruik' te laten vervallen.	De inspreker verzoekt om meer toelichting over voortgezet gebruik, met name op groene reststromen. Voor meer informatie over deze route zie paragraaf 4.7 van het CMP en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Specifiek voor groene reststromen kan ook gekeken worden naar paragraaf 6.1 van het [afvalplan groenafval]. Inspreker stelt de volgende vragen: - *Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich met het streven naar steeds hoogwaardiger verwerken en het ophogen van de minimumstandaard voor afval?* Een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof moet per geval plaatsvinden. Op het moment dat de minimumstandaard van een afvalstof wordt aangepast, is de gemaakte beoordeling niet langer geldig en zal opnieuw een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof moeten worden gemaakt. Zie hiervoor ook het document 'beoordeling per geval'. Op het moment dat de voorgenomen toepassing laagwaardiger is dan de nieuwe minimumstandaard wordt niet voldaan aan de toetsingsgrond 'voldoende hoogwaardig gebruik' en is sprake van een afvalstof. - *Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich tot het begrip 'gebruikte goederen' in de EVOA?* De Nederlandse invulling van voortgezet gebruik sluit aan bij de nieuw ontwikkelde voorwaarden in de gewijzigde EVOA voor gebruikte goederen en moet worden gezien als een aanvulling op de wetgeving. Logischerwijze is er in de EVOA meer aandacht voor het vervoer. - *Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich tot het onderwerp 'Reparatie en hergebruik' in het CMP?* Deze onderwerpen sluiten op elkaar aan. Bij het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof zal ook aandacht worden besteed aan deze vragen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
82.	3.3	nee	102	Inspreker vraagt om te controleren op p.9 of de verwijzing naar overweging 61 Kra klopt. Deze verwijzing is inspreker niet duidelijk. Betreft 'zeker gebruik': Inspreker wenst een toelichting wat een langdurige opslag inhoud (hoe lang is dat?). Tijdelijk opslag komt in de praktijk vaak voor en geeft veel onduidelijkheid bij onze beoordeling, Langer dan 1 jaar is dat langdurig?	Naar aanleiding van deze zienswijze is de verwijzing naar overweging 61 Kra gecontroleerd. Deze verwijzing is correct. Door op de link te klippen komt u op de juiste pagina. Als u naar beneden scrolt naar (61) kunt u daar lezen: …*en moeten rekening houden met circulaire bedrijfsmodellen waarin bijvoorbeeld een stof of voorwerp wordt overgedragen van een houder aan een andere zonder het voornemen om zich van die stof of dat voorwerp te ontdoen*. Wanneer de opslag van een materiaal als te lang moet worden aangemerkt moet per geval worden beoordeeld. Voor meer informatie over dit onderwerp wordt verwezen naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
83.	4	ja	102	Inspreker vraagt: 1e alinea: wat zijn de uitklapkaders?	Deze zienswijze ziet op de vraag wat de uitklapkaders zullen worden in het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof. Voor het CMP is gewerkt aan de opmaak van de tekst voor de website. Als het goed is zal op de website duidelijk zijn welke tekst er precies wordt bedoeld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
84.	4	ja	131	Inspreker geeft aan hoewel de bestaande toetsingskaders hier helder uiteengezet worden, ze niet meer aansluiten bij de ambities en het beleid voor een circulaire economie. Inspreker erkent het genoemde belang van veilige en verantwoorde verwerking van afvalstoffen, maar ziet veel voorbeelden van 'afvalstoffen' die zonder risico's hoogwaardig hergebruikt kunnen worden. Nu staat de intentie van de afdanker veel circulaire initiatieven in de weg, terwijl deze intentie lang niet altijd gerelateerd is aan veiligheid. Inspreker geeft aan dat het CE-beleid erbij gebaat zou zijn de afweging om te keren, van 'nee, tenzij' naar 'ja, mits'. Hierbij is het uitgangspunt dat producten en materialen na hun gebruiksfase bestemd zijn voor hoogwaardig hergebruik, mits dit geen risico's voor mens en milieu oplevert.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen. Op grond van artikel 1.1 Wet milieubeheer zijn afvalstoffen "alle stoffen, mengsels of voorwerpen , waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen". Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
85.	4	ja	131	Inspreker geeft aan dat de tekst voorafgaand aan de toetsingskaders vaak wordt herhaald onder de toetsingskaders. Dit creëert een onnodig lang hoofdstuk en komt de leesbaarheid niet ten goede. Inspreker pleit voor een beknoptere tekst met minder herhaling en meer (werkende) links naar relevante documenten.	Inspreker geeft aan dat herhaling de leesbaarheid niet ten goed komt. In het hoofdstuk is opzettelijk gekozen voor deze herhaling. De verwachting is dat niet iedereen het hele hoofdstuk van boven naar beneden zal gaan lezen wanneer de tekst beschikbaar komt op de website. Om deze reden is er voor gekozen sommige informatie in meerdere paragrafen op te nemen. Op het moment dat de tekst beschikbaar komt op de website zullen ook alle links naar de relevante documenten zijn opgenomen en werken. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
86.	4.1	ja	028	De aanpak is gericht op ‘individuele’ gevallen, zie oa. citaat uit het document ‘beoordeling afval/niet afval vindt per (specifiek) geval plaats, waarbij alle feiten en omstandigheden per geval moeten worden meegenomen’(pag 4). Met andere woorden bevoegd gezag beoordeelt bedrijf A met een (afval)stof x. Op basis van het huidige VTH stelsel is de bevoegdheid van deze beoordeling ‘decentraal’ belegd, dus bij de gemeente of provincie (als bevoegd gezag). Een dergelijke ‘lokale en individuele beoordeling’ sluit echter niet aan bij het karakter van CE, waarbij sprake is van lokale, regionale en landoverschrijdende (waarde)ketens. Daarom pleit inspreker ervoor dat een ‘beoordeling’ minimaal op nationaal niveau en bij voorkeur op Europees niveau plaatsvindt (zie hierna aanbevelingen). Het decentraal bevoegd gezag is volgens inspreker namelijk niet in staat om de juiste beoordeling te geven of bepaalde afvalstoffen circulair opnieuw ingezet kunnen worden in bepaalde waardeketens. Deze ‘individuele en lokale’ aanpak draagt volgens inspreker ook niet bij aan de doelstelling van de EU Kaderrichtlijn afvalstoffen om te komen tot efficiënt grondstoffengebruik als onderdeel van een circulaire maatschappij, dat bovendien het concurrentievermogen van de EU versterkt (incl. de strategische onafhankelijk).	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal orgaan op nationaal of Europees niveau ten behoeve van het uitvoeren van de afvalstatusbeoordeling. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform ‘Afval of Niet’ gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
87.	4.1	ja	160	De zin “Deze beoordeling kan in feite op elk moment in de keten worden gemaakt” is onjuist. Een beoordeling bijproduct kan alleen door een producent worden gemaakt, niet door een inzamelaar, handelaar of vervoerder of verwerker / ontvanger van afval. En einde afval is juist een beoordeling die hoort bij een verwerker die een handeling van nuttige toepassing heeft voltooid.	Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets gaat over het moment van beoordelen van de afvalstatus. Deze paragraaf is nog niet genuanceerd in verschillende beoordelingsroutes en gaat over het geheel. Om deze reden wordt er in deze paragraaf ook gesproken over de ‘houder van het materiaal’ en het ‘moment in de keten’. De houder van het materiaal, ongeacht zijn rol in de keten, kan een beoordeling doen over het materiaal dat hij onder zich heeft. Of er op dat moment in de keten sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof zal afhankelijk zijn van de omstandigheden van dat specifieke geval. Ook de vraag welke beoordelingsroute er gevolgd zal moeten worden is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. **Conclusie**: Op basis van de zienswijze is besloten deze paragraaf te verduidelijken.
88.	4.1	ja	029, 102	Inspreker doet de suggestie om de titel van de paragraaf te wijzigen naar ‘Beoordeling afvalstof of niet-afvalstof’.	Deze zienswijze doet een voorstel om van paragraaf 4.1 (moment van toetsen) de titel aan te passen naar ‘beoordeling afvalstof of niet-afvalstof’. Het hele hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof ziet op deze beoordeling. Deze suggestie voor deze paragraaf is niet specifiek genoeg en dekt niet de lading van de tekst in deze paragraaf, die gaat over het moment waarop een beoordeling kan worden gemaakt. Om deze reden zal deze suggestie niet worden overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
89.	4.1	ja	055	Inspreker geeft aan dat de tweede alinea van paragraaf 4.1 onduidelijk is en geeft aan dat deze alinea zou moeten worden aangevuld zodat duidelijk is dat het hier het moment van toetsen voor de route einde-afvalstatus betreft of de tweede alinea te verwijderen.	Op basis van deze zienswijze is er voor gekozen de betreffende alinea te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
90.	4.2 (algemeen)	ja	132	Inspreker mist bij de verplichte uitgangspunten de nadrukkelijke rol van de omgevingsvergunning van de afval-tot-niet-afvalverwerkende partij als mogelijk besluit waarin de status van (alle) uitgaande materialen kan worden beoordelen. Indien nodig kan de vergunningverlener de verplichting tot het (later, of eventueel terugkerend) aanleveren van analyses opnemen in de voorschriften behorend bij de vergunning.	Voor meer informatie over de rol van de omgevingsvergunning bij de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof wordt verwezen naar paragraaf 1.2 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
91.	4.2 (punt 1)	ja	012	Inspreker stelt in vraag of je juridisch kan toetsen aan "beleid" (zoals staat bij punt 1). Beleid moet volgens inspreker omgezet zijn in wetgeving wil men er aan kunnen toetsen.	In art.10.14 Wet milieubeheer staat dat een bevoegd gezag, bij het nemen van een besluit over afvalstoffen, rekening moet houden met het Circulair Materialen (gewijzigde formulering vanaf 1-1-2026). Daarmee maken de bepalingen in het Circulair Materialenplan wel degelijk onderdeel uit van die toetsing. De bepalingen die dit betreft, hebben we ‘toetsingskader’ genoemd om expliciet te maken dat ze doorwerken in besluiten van bevoegde gezagen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
92.	4.2	ja	160	ILT geeft aan dat de stelling ‘Een beoordeling van de (niet-)afvalstatus van het materiaal in het buitenland ligt in dat betreffende land zelf’ erg stellig is en in de praktijk niet geheel houdbaar. ILT refereert aan de EVOA en of een overbrenging wel/ niet is toegestaan. Ter onderbouwing wordt gewezen op twee uitspraken van de Raad van State waarin is geoordeeld dat artikel 28 alleen van toepassing is op afvalstoffen binnen de EU en in de titel over vervoer van afvalstoffen naar niet- OESO landen geen verwijzing naar dit artikel of een gelijkluidende bepaling is opgenomen.	Op basis van deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets is besloten de toelichting bij uitgangspunt 1 (eerste bullit) beter te verduidelijken en af te bakenen. Ook is deze zienswijze meegenomen bij de toelichting op dit onderwerp in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
93.	4.2 (punt 3)	ja	139	Inspreker geeft aan bij punt 3 dat in de praktijk bij de beoordeling afval of voortgezet gebruik, het zwaartepunt lijkt te liggen bij de eerste milieudoelstelling: milieubescherming. Inspreker geeft aan dat efficiënt grondstoffengebruik ook een zeer belangrijke doelstelling is. Om tot een circulaire economie komen, zal soms het dulden van een aanvaardbaar risico nodig zijn. Zie ook de zienswijze bij paragraaf 2.2 van inspreker 139.	Beide doelstellingen zijn leidend voor iedere beslissing over de afvalstatus. Zie de handreiking afvalstof of niet-afvalstof voor meer toelichting op dit uitgangspunt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
94.	4.2 (punt 3)	ja	012	Punt 3 zegt dat de hoogwaardigheid moet worden betrokken bij de beoordeling. De toetspunten van de KRA kennen niet de term hoogwaardigheid. Bij primaire producten wordt die vraag ook niet gesteld. Dit is terecht omdat de afvalhiërarchie niet is gebaseerd op de risico's voor milieu of gezondheid, maar op andere aspecten.	Deze doelstelling moet in verband worden gebracht met artikel 4 lid 2 Kra en artikel 10.5 Wm. Daarin staat dat in het kader van de afvalhiërarchie “over het geheel genomen het beste milieuresultaat” voorop moet staan. In het CMP wordt efficiënt grondstoffengebruik verbonden aan de toetsingsgrond ‘voldoende hoogwaardig gebruik’. De invulling van wat minimaal voldoende hoogwaardig is, is de minimumstandaard in het CMP. Deze minimumstandaard geldt als toetsingskader wanneer het materiaal een afvalstof zou zijn. Dit betekent dat de beoogde toepassing minimaal moet voldoen aan deze minimumstandaard. Als de beoogde toepassing laagwaardiger is, is er sprake van een afvalstof. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat het materiaal alsnog voldoende hoogwaardig verwerkt wordt. Bij afvalverwerking moet immers worden voldaan aan de minimumstandaard. Zie de handreiking afvalstof of niet-afvalstof voor meer toelichting op dit uitgangspunt. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
95.	4.2 (punt 4)	ja	139	Inspreker verwijst naar punt 4 en geeft aan dat dit correct en belangrijk is om terug te lezen voor circulaire ondernemers. Het groene kader lijkt dat weer teniet te doen. Wellicht verheldert het woord 'echter' hier: 'Een positieve waarde van een materiaal betekent [echter] niet automatisch'.	Deze suggestie is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
96.	4.2 (punt 5)	ja	132	Inspreker verwijst naar uitgangspunt 5 en geeft aan dat benadrukt dient te worden dat: • De vereiste beoordeling aan de (uiteindelijke) toepassing voor materiaal geproduceerd uit primaire grondstoffen (niet-afvalstoffen) niet wordt geëist terwijl ook hier dezelfde vraagstelling relevant is met het oog op de ambities van het CMP. • De tweede bullet een reële optie is en dat onzekerheid over (uiteindelijke) toepassing – wat bij stoffen en halffabricaten vaak het geval is – dus ook aanwezig mag zijn.	Dit uitgangspunt is verder uitgewerkt en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
97.	4.2 (punt 7)	ja	012	Inspreker merkt bij de woorden 'buitensporig moeilijk' (tweede bullet groene kader) op dat ook de toezichthouder / bevoegd gezag niet buitensporig twijfel zou mogen zaaien. Dat is nu wel het geval waardoor de houder gedwongen wordt tot buitensporige bewijsvoering.	Dit uitgangspunt is verder uitgewerkt en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
98.	4.2 (punt 7)	ja	012	Inspreker vraagt aan wie de bewijsvoering moet worden verstrekt? De houder mag toch zijn eigen bepaling doen?	De houder moet, op verzoek van het bevoegd gezag, bewijsstukken verstrekken om aan te tonen dat het materiaal geen afvalstof is. Zijn de aangeboden bewijsstukken niet compleet of correct, dan moet het materiaal als afvalstof worden gezien. **Conclusie**: De tekst is aangepast om dit te verduidelijken.
99.	4.2 (punt 7)	ja	028	Inspreker reageert op het punt over bewijslast: Er zijn legio voorbeelden bekend van houders die te maken krijgen met bijvoorbeeld een erg lange doorlooptijd voordat duidelijk is of er sprake is van een niet-afvalstof. Is o.a. in dit kader preciezer aan te geven wat wordt verstaan onder 'buitensporig moeilijk' bewijs en wat hier wel en niet onder wordt verstaan? Duidelijkheid hierover kan, naast andere aanpassingen in de beoordeling afvalstof of geen afvalstof, zorgen voor noodzakelijke duidelijkheid en een grotere voorspelbaarheid voor actoren die hun dossier op orde willen krijgen.	Een precieze invulling van wat wordt verstaan onder 'buitensporig moeilijk' is lastig te geven. Deze beoordeling moet namelijk per geval worden gemaakt en kan, afhankelijk van de specifieke casus en bestaande wettelijke kaders, verschillen. In de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is dit onderwerp verder uitgewerkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
100.	4.2 (punt 8)	ja	012	Inspreker citeert "...onvoldoende onderbouwing, of twijfel..." (punt 8, groene kader) en geeft aan dat de houder toch zelf mag bepalen of het afval is? Dat vereist een duidelijk kader en dat word niet gegeven. Indien voorgaande twee punten [*red. zie de zienswijze van inspreker op punt 7*] betekenen dat je bij bevoegd gezag terecht moet, zeg dat dan duidelijk. Maar dat is niet de bedoeling, want dan stellen we ook vast dat wordt afgeweken van de Kra. Dit is erg dubbel.	Op basis van het Nederlandse systeem van wetgeving mag een houder zelf een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof maken. Dit houdt niet in dat het bevoegd gezag geen oordeel kan en mag geven. In het kader van het verlenen van een omgevingsvergunning milieu zal bevoegd gezag expliciet of impliciet een oordeel geven over materialen die ontvangen worden. Ook kan bij grensoverschrijdend transport een oordeel gegeven worden, bij het nemen van een kennisgevingsbesluit. Daarnaast kan in het kader van toezicht en handhaving een oordeel gegeven worden door het bevoegd gezag. Op basis van deze zienswijze en zienswijze 99 is de tekst bij uitgangspunt 7 aangepast om dit te verduidelijken. Dit uitgangspunt is ook verder uitgewerkt en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
101.	4.2 (punt 8)	ja	132	Inspreker verwijst naar uitgangspunt 8 en stelt dat hoewel het voorzorgsbeginsel geen onjuist uitgangspunt is, past 'bij twijfel is het afval' niet bij het CMP dat een stimulerende rol heeft in de transitie naar een circulaire economie. Daarbij bestaat het risico dat twijfel beïnvloed wordt door persoonlijke opvattingen van de beoordelaar. Ook past dit niet bij de Omgevingswet dat erop voorstaat een verandering teweeg te brengen van 'nee tenzij' naar 'ja mits'. Inspreker verzoekt om een specificering op te nemen bij punt 8 die ingaat op de kwestie van nog te realiseren installaties en hoe daarin zowel het voorzorgsbeginsel als de stimulering van de circulaire economie op juiste wijze een plek hebben.	Het bevoegd gezag moet, gelet op het voorzorgsbeginsel, het uitgangspunt hanteren dat bij afwezigheid van, of een onvoldoende onderbouwing, of twijfel daarover, een materiaal beschouwd moet worden als een afvalstof. Daarnaast kan een bevoegd gezag concluderen dat sprake is van een afvalstof, als de bewijsstukken en de informatie die is ontvangen tot die conclusie leiden. In het arrest PVC Recycling I (ABRvS, 4 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4838, overweging 4.3 en 4.4) is dit uitgangspunt ook terug te vinden. Doordat de houder onvoldoende informatie heeft aangeleverd om te kunnen beoordelen of aan de einde-afvalcriteria is voldaan, heeft de houder niet bewezen dat er sprake is van een niet-afvalstof. In dat geval moet het bevoegde gezag ervan uitgaan dat er sprake is van een afvalstof. Dit uitgangspunt is ook verder uitgewerkt en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
102.	4.2 (punt 8)	ja	139	Inspreker verwijst naar punt 8 en geeft aan dat dit de onjuiste suggestie lijkt te wekken dat materiaal altijd afval is, tenzij. Het woord 'houdt' zou hier vervangen kunnen worden door het woord 'krijgt'.	Naar aanleiding van deze zienswijze is besloten het woord 'houdt' aan te passen naar 'heeft'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
103.	4.3 (algemeen)	ja	132	Inspreker geeft aan dat de genoemde aandachtspunten direct of indirect uit Europese of nationale wetgeving en jurisprudentie volgen. Het samenvatten van deze punten kan als informatief worden beschouwd maar in het kader van 'praktische hulp' is het wenselijk dit verdere handvatten te bieden.	De aandachtspunten zullen verder worden uitgewerkt en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Dat in de handreiking meer toelichting te vinden is, is toegevoegd aan deze paragraaf. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
104.	4.3	ja	132	Inspreker stelt voor om onder 'Specifieke aandachtspunten' de rol van product- en stoffenwetgeving 'in' – in plaats van 'na' - de beoordeling een plaats te geven, bijvoorbeeld onder een op te nemen lid 8, bijvoorbeeld met de volgende tekst: *"Wanneer het geproduceerde materiaal onder product- en stoffenwetgeving komt te vallen kan de bewijslast om aan deze product- en stoffenwetgeving te voldoen worden ingezet om aan de drie toetsingsgronden 'zeker', 'rechtmatig' en 'voldoende hoogwaardig' (4.2 lid 6) te toetsen."*	De stoffen- en productwetgeving heeft al een rol in de beoordeling. Zie de toelichting op de toetsingsgrond 'rechtmatig gebruik' (paragraaf 4.5.4, 4.6.4 en 4.7.4.). Hier is aangegeven dat toetsing aan de stoffen- en productwetgeving een vereiste is. De houder zal moeten aantonen dat het voorgenomen gebruik van een materiaal door henzelf of een ander voldoet aan alle van toepassing zijnde stoffen- en productwetgeving en eventuele private (commerciële) productnormen. Als hier niet aan wordt voldaan is sprake van een afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
105.	4.3	ja	160	De ILT geeft aan dat de vraag wanneer een houder zich moet ontdoen genuanceerder ligt, vrijwel al materiaal dat in POP-verordening staat mag nog steeds gebruikt worden zolang er geen verwijderingsplicht is. Wel is het zo dat op het moment dat het niet meer gebruikt wordt en wordt afgegeven het per definitie een afvalstof is. Bijlage 1 van de POP-verordening verbiedt het (weer) op de markt brengen.	Artikel 3 POP-verordening gaat over waaraan niet-afvalstoffen vanuit de POP moeten voldoen. Artikel 3 gaat over vervaardigen, in de handel brengen en gebruik van stoffen, mensgels en voorwerpen. Dit betekent dat gebruik niet mag voor stoffen waarvoor artikel 3 van toepassing is en daarmee zijn het afvalstoffen. De verwijderingsplicht zit in artikel 7 van de POP-verordening. Dit betekent dat sommige stoffen opgenomen in de POP-verordening wel als afvalstof toegepast mogen worden. De toelichting van dit uitgangspunt is op genomen in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
106.	4.3	ja	160	ILT verwijst naar pagina 13 en geeft het volgende aan: Hoewel als gevolg van de uitspraken over een kunststofbedrijf volgens artikel 28 (resp. 29 van de nEVOA) geschillen alleen betrekking hebben op lidstaten, volgt uit nadere beschouwing dat er wel degelijk schakelbepalingen zijn waaruit volgt dat dit artikel ook op niet lidstaten betrekking heeft. Bovendien kent het Bazelverdrag een vergelijkbaar artikel, namelijk artikel 6. Aangezien de EVOA implementatie is van onder meer het Bazelverdrag geldt dit dus breder dan alleen de lidstaten.	ILT heeft geen informatie gedeeld over deze nadere beschouwing. Op grond van de aangevoerde tekst kan niet beoordeeld worden of hetgeen door ILT is aangedragen met betrekking tot artikel 28 EVOA (artikel 29 nEVOA) ook daadwerkelijk betrekking kan hebben op niet-lidstaten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
107.	4.3	ja	ambtshalve	n.v.t.	In paragraaf 4.3 'Specifieke aandachtspunten' wordt in het uitklapkader van punt 2 gesproken over bijlage I en IV van de POP-verordening. Dit moet alleen bijlage I zijn. De tekst van het kader is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
108.	4.4, 4.5	ja	160	ILT geeft met betrekking tot figuur 2 aan dat hierbij voorbijgegaan wordt aan de plek in de keten waar de beoordeling plaats moet vinden, door te starten met de vraag of het vanuit de houder een afvalstof is. Dat zou ook bij een inzamelaar of ontvanger kunnen zijn. Dat geeft ruimte om andere spelers in de keten een oordeel over bijproduct te geven, hetgeen de wetgever niet beoogt. Beter om vraag per stap in keten te formuleren, dus eerst is het afkomstig van productieproces, dan door gebruiker van product is sprake van voortgezet gebruik en vervolgens de stap na handeling van nuttige toepassing, is sprake van einde afval.	Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets heeft betrekking op figuur 2 in het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof en de keuze om te beginnen met de vraag of er een wettelijke verplichting bestaat om het materiaal als afval te verwerken. Er is bij de beoordeling gekozen voor deze eerste stap omdat, ongeacht wie de houder is van het materiaal, het materiaal een afvalstof is als er een wettelijke verplichting bestaat om het materiaal als afval te verwerken. Het is in dat geval onnodig om eerst vast te stellen onder welke route het materiaal zou moeten vallen voor een beoordeling, omdat de conclusie niet anders kan zijn dan dat er sprake is van een afvalstof. **Conclusie**: Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
109.	4.5.4, 4.6.4, 4.7.4	ja	160	In de drie paragrafen staat 'Voor de toetsingsgrond 'rechtmatig gebruik' vindt toetsing plaats aan relevante Europese en Nederlandse wetgeving.' Volgens ILT is dit te stellig en in de praktijk niet geheel houdbaar. ILT refereert aan de EVOA en of een overbrenging wel/ niet is toegestaan. De huidige formulering is te vrijblijvend en vergroot risico dat de Nederlandse Staat (financieel) aansprakelijk kan worden gesteld voor de terugname van het materiaal.' Op grond van nEVOA artikel 61 dient de houder bewijsmateriaal ook aan inspecties in ontvangende land te kunnen overleggen.	Op basis van deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets is besloten bullit 1 van punt 1 in paragraaf 4.5.4 beter te verduidelijken en af te bakenen. Ook is deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets meegenomen bij de toelichting op dit onderwerp in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
110.	4.5.7	ja	160	ILT geeft aan dat aangezien sprake is van oordeel over einde afval is het aan de afvalverwerker om dit aan te tonen, een einde afval ontstaat namelijk na een handeling van nuttige toepassing bij een afvalverwerker. Het is specifieker hier te spreken van afvalverwerker.	Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets is overwogen en er is voor gekozen deze niet over te nemen. Op het moment dat sprake is van een einde-afvalstof hoeft de houder niet langer een afvalverwerker te zijn. **Conclusie**: Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
111.	4.6.8	ja	160	Aangezien sprake is van oordeel over bijproduct is het aan de producent om dit aan te tonen, een bijproduct is namelijk afkomstig van een productieproces. Het is specifieker hier te spreken van producent.	Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets is overwogen en er is voor gekozen deze niet over te nemen. De houder hoeft in deze situatie niet altijd de producent te zijn. **Conclusie**: Deze opmerking naar aanleiding van de HUF-toets heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
112.	4.7.1	ja	160	De zin dat voortgezet gebruik alleen uit beleid volgt is niet juist. Zoals in het begin van het document wordt verwezen naar overweging 61 van Richtlijn 2018/851, kent de EVOA specifieke artikelen voor voortgezet gebruik: in de nEVOA (art 29 en 61) wordt wel duidelijk onderscheid gemaakt in de drie mogelijkheden inclusief voortgezet gebruik.	De ILT heeft gelijk dat onlangs een nieuw artikel is opgenomen in de gewijzigde EVOA over dit onderwerp dat onder paragraaf 3.3 al wel was verwerkt, maar hier nog niet. Deze omissie is verholpen en de tekst is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
113.	4.7.5	ja	029, 102	Inspreker wijst op een typefout.	Deze zienswijze betreft een taalkundige correctie. Deze correctie is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
114.	4.2	ja	029, 102	Punt 1, 2e bullet; inspreker vraagt zich af wat bedoeld wordt met het gegeven dat eerdere beoordelingen achterhaald kunnen zijn. Betreft het eerdere beoordelingen van andere houders? Of wordt bedoeld dat beoordelingen periodiek moeten worden herzien.	Eerdere beoordelingen van zowel (eerdere) houders als bevoegde gezagen kunnen achterhaald zijn door 'nieuwe' wet- en regelgeving, beleid of wetenschappelijke inzichten. Bij 'nieuwe' wet- en regelgeving kan het ook gaan om aanvullende stoffen in wetgeving of aangepaste grenswaarden. De tekst is aangepast om dit te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
115.	4.2	ja	029, 102	Punt 5; de twee bullets spreken elkaar tegen. Er staat dat als je een beoordeling wil doen, dat er dan…bekend moet zijn.. in de volgende bullet wordt er dan juist ingegaan op het geven van een beoordeling als de gegevens niet bekend zijn. Graag verduidelijken.	Bij de tweede bullit is verduidelijkt dat het in dat geval gaat om alle verschillende mogelijke toepassingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
116.	4.2	ja	029, 102	Punt 8: Inspreker vraagt zich af hoe dit zich verhoudt tot het feit dat een ontdoener ook zonder oordeel van een bevoegd gezag kan oordelen dat er geen sprake is van een afvalstof, Of worden hier alleen die gevallen bedoeld bij een vergunningaanvraag.	Op basis van deze zienswijze is in de bestaande tekst verduidelijkt dat hier de gevallen worden bedoeld die vallen onder vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken, of bij het opstellen van een bestuurlijk rechtsoordeel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
117.	4.2, 4.5.1	ja	037	Naar aanleiding van de zin "*Indien de houder zich van het materiaal wil ontdoen, is er sprake van een afvalstof*" merkt inspreker op dat elke fabrikant/producent (houder) materialen (producten) maakt met de intentie om zich daarvan te ontdoen (lees 'verkopen'). Het is onzin om te schrijven dat dit ook afvalstoffen kunnen zijn. Verzocht wordt dit te nuanceren.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Zie voor de betekenis van het begrip ontdoen ook de begrippenlijst van het CMP. Hier staat: *Ontdoen: een handeling waarbij de houder het materiaal afdankt, waardoor het afval wordt. Een stof wordt afval als iemand het voornemen heeft om zich te ontdoen, door de handeling zelf en door de plicht om zich te ontdoen. Dit leidt tot verwijdering of nuttige toepassing van de afvalstof.* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
118.	4.2, 4.5.2, 4.5.7, 4.6.2, 4.6.8, 4.7.2, 4.7.6	ja	037	Inspreker wijst nogmaals (zie ook zienswijze 50 in deze tabel) op het feit dat meerdere bevoegde gezagen betrokken zijn bij beoordeling afvalstof of niet-afvalstof en dat dat problemen (rechtsongelijkheid) geeft. Ook bij de uitvoering van ontheffingen van het stortverbod speelt dit probleem. Een centrale beoordeling is in de ogen van de inspreker noodzakelijk.	Deze zienswijze gaat over het instellen van een centraal beoordelingssysteem. Het CMP heeft geen invloed op het instellen van een dergelijk systeem. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
119.	4.3	ja	102	Inspreker vraagt over punt 5 op blz 13: waarom niet een uitleg over toepassing overweging 22 KRA bij dit punt of ergens anders? Graag verduidelijken.	Dit uitgangspunt is verder uitgewerkt en toegelicht in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Hier is ook toelichting op overweging 22 Kra opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
120.	4.4	ja	ambtshalve	n.v.t.	De afbeelding in paragraaf 4.4 is aangepast. - In het eerste blokje stond: *Is er een wettelijke verplichting om een materiaal te verwijderen? Zie § 3.1* Dit is geworden: *Is er een wettelijke verplichting om zich van het materiaal te ontdoen? Zie § 3.1* - In het eerste blokje van de tweede rij stond: *Het materiaal is een afvalstof en moet conform specifieke wetgeving verwijderd worden*. Dit is geworden: *Het materiaal is een afvalstof en moet conform specifieke wetgeving verwerkt worden*. Deze wijziging is doorgevoerd, omdat de oorspronkelijke formulering suggereerde dat alleen een verwijderingshandeling mogelijk is, terwijl dit niet het geval hoeft te zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
121.	4.5	ja	087	Inspreker merkt op dat in het CMP de mogelijkheid is opgenomen om te komen tot een einde afvalstatus voor afvalstoffen. De manier zoals deze nu omschreven is leidt tot een bestuurlijk rechtsoordeel. Een bestuurlijk rechtsoordeel leidt tot rechtsongelijkheid, omdat er door verschillende bevoegde gezagen ook verschillend naar deze bestuurlijke rechtsoordelen gekeken wordt. Dit heeft tot gevolg dat een afvalstof dat een einde afvalstatus heeft dus soms wel en soms niet als product in de markt gezet kan worden. Inspreker is van mening dat er een duidelijke procedure moet zijn om te komen tot een einde-afvalstatus. Dat leidt tot een besluit dat in Nederland en/of binnen de EU en/of buiten de EU geldig is. Wij verzoek u een dergelijke procedure in het CMP op te nemen.	Deze zienswijze gaat over het instellen van een centraal beoordelingssysteem op het niveau van Nederland, Europa of daarbuiten. Het CMP heeft geen invloed op het instellen van een dergelijk systeem. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
122.	4.5	ja	102	De tekst geeft een goede toelichting op de uit te voeren stappen. Inspreker verzoekt toe te voegen de eerste vraag: "Is sprake van een afvalstof?" Dit punt staat wel in het schema fig.2 maar niet bij de beoordelingspunten. Het is ook een vraag die als eerste terugkomt in een op te stellen rechtsoordeel en daarin specifiek beantwoord moet worden.	Op basis van deze zienswijze is besloten een zin toe te voegen aan paragraaf 4.5.1 om dit te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
123.	4.5.3	ja	102	Er staat dat de intentie niet te vrijblijvend mag zijn om van voldoende zeker gebruik te kunnen spreken. Bij een nieuw initiatief kan een intentieverklaring voldoende zijn. Bij een bedrijf dat een omgevingsvergunning aanvraagt waarbij de afvalstof zodanig nuttig toegepast wordt dat deze in aanmerking komen voor de einde-afvalstatus. De afnemer van het product geeft in zijn aanvraag omgevingsvergunning aan dat het niet meer om een afvalstof gaat. Vergunning wordt verleend, bevoegd gezag heeft in de omgevingsvergunning geoordeeld dat het standpunt correct is. Vervolgens kan het bedrijf de stof niet gebruiken. Inspreker vraagt: Wat heeft dat voor gevolgen voor de vergunning? Moet de stof als afvalstof afgevoerd worden?	Als niet kan worden voldaan aan de vereisten voor einde-afval is sprake van een afvalstof. Voor einde-afval wordt in dit geval niet voldaan aan toetsingsgrond zeker gebruik (voorwaarde a/b). Als de houder geen ander specifiek doel of markt heeft voor het materiaal is er sprake van een afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
124.	4.5.3	ja	012	Bij punt 2 (groene kader) merkt inspreker op dat CE markering (bij bouwmaterialen volgens de CPR) geen bewijs is van geschiktheid voor de toepassing! De meeste KOMO certificaten zijn dat wel.	De CE-markering is een markering waarmee de fabrikant aangeeft dat het product in overeenstemming is met alle toepasselijke eisen van de communautaire harmonisatiewetgeving die in het aanbrengen ervan voorziet. Deze markering alleen zal geen doorslaggevende factor zijn voor een afvalstatusbeoordeling. Dat neemt echter niet weg dat deze certificaten een rol kunnen spelen bij de beoordeling van de geschiktheid van een materiaal voor de beoogde toepassing.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
125.	4.5.3	ja	079	Inspreker verwijst naar de eerste alinea en geeft aan dat het onduidelijk is wat bedoeld wordt.	Met de toetsingskaders in het CMP is geprobeerd handvaten te geven aan de wetgeving en jurisprudentie over het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. Inspreker geeft aan de alinea onduidelijk te vinden, maar geeft niet aan wat er onduidelijk is. Hierdoor is het niet mogelijk deze alinea aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
126.	4.5.4	ja	012	Inspreker over het tweede groene kader: Dit mag geen zwaardere beoordeling zijn dan voor primaire grondstoffen. Ook primaire grondstoffen bevatten ZZS etc.	Dit tweede groene kader gaat over mogelijke risico's van niet-genormeerde stoffen in een materiaal voor een specifieke toepassing. Dit betekent dat voor genormeerde stoffen de kaders gelijk zijn aan primaire grondstoffen. Als deze niet-genormeerde stoffen aanwezig zijn wordt voor de toetsing gekeken naar andere kaders, die ook gelden voor primaire grondstoffen. Op deze wijze wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande kaders die ook voor primaire grondstoffen gelden. Als vangnet is opgenomen dat als voor een zorgstof er geen (aanpalend) kader is en de aanwezige concentratie is volgens actueel beleid en maatschappelijke normen niet acceptabel, dan pas is kan op basis van deze grond een materiaal als afval worden beschouwd. Dit is verder uitgewerkt in hoofdstuk ZZS en andere zorgstoffen en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. In hoofdstuk ZZS en andere zorgstoffen is de tekst in par 4.5.2 bij aspect 3 verduidelijkt wanneer op basis van wetenschappelijke inzichten er sprake kan zijn van onaanvaardbare risico's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP. Let op: Naar aanleiding van zienswijzen bij het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die stond in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof.
127.	4.5.4	ja	079	Inspreker verwijst naar punt 2 in het informatiekader en geeft de volgende punten mee: • Het gebruik van producten en materialen in een circulaire economie onlosmakelijk vergezeld gaat van uitwisseling van stoffen met de omgeving. De vraag is daarom niet of maar welke emissies acceptabel zijn vanuit oogpunt van bescherming van mens, dier en milieu. Aan wat aanvaardbaar is wordt geen handen en voeten gegeven. Daarmee worden zowel de circulaire ondernemer als het bevoegd gezag het bos in gestuurd. • Handvatten ontbreken hoe de voordelen voor mens en milieu van een secundaire grondstof, die vooral liggen in de winnings- en productiefase, gewogen kunnen worden t.o.v. van de nadelen. • Dat bij zorgstoffen altijd getoetst moet worden aan laatste wetenschappelijke inzichten kan ertoe leiden dat een secundaire grondstof afvalstof blijft terwijl de primaire grondstoffen die deze stof ook bevatten in omloop blijven. Dit zorgt voor een ongelijk speelveld.	De inspreker geeft enkele opmerkingen bij de beoordeling voor overige risico's, de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Het gaat in de tekst om mogelijke risico's van zorgstoffen bij een toepassing die niet genormeerd zijn in wet- en regelgeving. Met een CE worden materialen ook toegepast waar dat eerder niet bedacht was. Hierdoor kunnen zorgstoffen in materialen komen met een toepassing waar bij het opstellen van de wet- en regelgeving voor de toepassing geen rekening mee is gehouden. Dit soort stoffen kunnen vooral voorkomen in materialen met die eerst een afvalstof waren. Voor de toetsing of de aanwezigheid van deze zorgstoffen aanvaardbaar is voor zover dat al niet volgt uit stof- en productwetgeving, wordt gekeken naar de drie aspecten die zijn beschreven in de tekst. Met deze drie aspecten wordt zo goed mogelijk invulling gegeven aan wat aanvaardbaar is en wordt niet alleen verwezen naar een voorzorgsbeginsel. Voor het tweede punt van de inspreker, is in de wetgeving en jurisprudentie rond de beoordeling of een materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is geen aanknopingspunt. Als derde punt noemt de inspreker dat er een ongelijk speelveld kan ontstaan door te kijken naar nieuwe wetenschappelijke inzichten, aspect 3 van de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. Dit aspect is een vangnet om evident ongewenste aanwezigheid van een zorgstof in de economie te voorkomen. Aan het gebruik van dit vangnet zitten wel beperkingen, zoals wetenschappelijke consensus dat de zorgstof een onaanvaardbaar risico geeft met daarbij een concentratie waarbij dat het geval is. De verwachting is niet dat op basis van dit aspect een materiaal vaak als een afvalstof zal worden beoordeeld. Er zal gelet worden op signalen dat dit voorkomt en indien dit leidt tot onwenselijke situaties kan het toetsingskader op dit punt worden aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
128.	4.5.4	ja	024	Bij het toekennen van de status "einde afval" speelt de (rest-)aanwezigheid van zorgstoffen een belangrijke rol. In dit CMP wordt hiervoor aangesloten bij bestaande normeringen (bijv POP, REACH, productnormen). Daar waar dit soort normen ontbreken is de recycler overgeleverd aan de "waan van de dag", namelijk het "actuele beleid en de maatschappelijke normen" (par 4.5.4.). De panieknormering voor PFAS in grond heeft laten zien waar dit toe leidt. Het voorzorgsbeginsel wordt te ver doorgedreven. 1. Rechtsoordelen moeten worden afgegeven door: - bij voorkeur, een centraal loket, zoals voorheen RWS, of - door het bevoegd gezag van de verwerker, in de milieuvergunning, of - door het bevoegd gezag van de verwerker, in een separate mededeling 2. Grenswaarden voor zorgstoffen, die niet in bestaande formele normering vastliggen, moeten worden gebaseerd op realistische toxicologische overwegingen, en niet op irreële angst en onwetendheid.	Deze zienswijze gaat als eerste over: -het instellen van een centraal beoordelingssysteem. Het CMP heeft geen invloed op het instellen van een dergelijk systeem. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP: -het opnemen van de status van een uitgaande stroom in de omgevingsvergunning. Dit vraagt om een wijziging van het stelsel van bevoegdheden. Het CMP heeft geen invloed op het wijzigen van een dergelijk stelsel. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Het tweede deel van de zienswijze gaat over de wijze waarop overige risico's, te weten mogelijke risico's van niet genormeerde stoffen voor een toepassing beoordeeld moeten worden. Dit is uitgewerkt in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen wat gaat over de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling. De volgorde van de beoordeling hierbij is waar mogelijk om aan te sluiten bij aanpalende wettelijke kaders voor de stoffen en/of toepassingen. Deze wettelijke kaders zullen gebaseerd zijn op wetenschappelijke overwegingen en zijn maatschappelijk geaccepteerd. Het vangnet van "actuele beleid en maatschappelijke normen" is in hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen uitgewerkt waarbij het moet gaan om wetenschappelijk inzicht waarover consensus is, waarbij ook duidelijke concentraties zijn aangegeven moeten zijn waarboven een stof niet acceptabel is. Hiermee wordt zo goed mogelijk invulling gegeven aan het voorzorgsbeginsel dat geldt. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Let op: Naar aanleiding van zienswijzen bij het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die stond in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof.
129.	4.5.4 en 4.6.4		102	Pagina: 17, 18 en 22 en 23, Paragraaf 4.5.4 en 4.6.4: Inspreker reageert: Het CMP en de Handreiking Afvalstof of niet-afvalstof geven aanknopingspunten voor een zelfbeoordeling of bestuurlijk rechtsoordeel. Positief is dat het voorzorgs- en preventiebeginsel een rol spelen. Richtlijn 2008/98/EG verwijst in artikel 4 (afval hiërarchie) in samenhang met artikel 1 en 13 naar algemene milieubeschermingsprincipes zoals het voorzorgs- en duurzaamheidsbeginsel, waarmee lidstaten rekening moeten houden. Artikel 5 en 6 omschrijven voorwaarden voor bijproducten en einde-afval en ook artikel 1.1 lid 4 en lid 6 Wet milieubeheer bevat voorwaarden om te bepalen of materialen een “einde-afval” en “bijproduct" zijn. Voor de toets “rechtmatig gebruik” moet “Punt 2: Heeft het gebruik overwegend ongunstige effecten op het milieu of de volksgezondheid?” onderbouwd worden. In het ontwerp-CMP (pag. 17 en 22) is het volgende opgenomen: “De beoordeling of wel of niet sprake is van ongunstige milieueffecten is vaak mogelijk door aan te tonen of voldaan wordt aan wet- en regelgeving die geldt voor het gebruik van het materiaal". Het kan echter voorkomen dat stoffen wél aan geldende wet- en regelgeving voldoen, maar zich toch nadelige gevolgen voor het milieu en gezondheid voordoen. Denk bijvoorbeeld aan gezondheidsrapportages of nieuwe onderzoeken die schadelijke effecten aantonen die aanvankelijk niet waren voorzien. Over het geheel genomen doen zich dan dus ongunstige effecten op het milieu of de volksgezondheid voor en is er geen sprake van einde-afval of een bijproduct. Inspreker vraagt dit in het ontwerp-CMP aan te passen.	In deze zienswijze wordt de vraag gesteld hoe wordt omgegaan met genormeerde stoffen, waarbij uit recent wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat deze negatieve gevolgen hebben. Bevoegde gezagen en houders die een afvalstatusbeoordeling uitvoeren, hebben zich te houden aan de geldende wetgeving. Ook als deze door de wetenschap is achterhaald. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
130.	4.5.4 en 4.6.4		102	Het ontwerp-CMP (pag. 18 en 23) benoemt ook drie opties om te beoordelen of de aanwezigheid van een zorgstof aanvaardbaar is. Afhankelijk van de zorgstof(fen) en/of toepassing moet naar één of meer van deze opties gekeken worden. Inspreker stelt voor dat álle drie opties cumulatief onderbouwd worden. Bovendien stelt inspreker voor een extra optie toe te voegen: een analyse die inzichtelijk maakt of minder (potentieel) schadelijke gevolgen voor milieu- en gezondheid mogelijk zijn /een analyse van de mogelijkheden stoffen te vervangen door veiligere alternatieven. Voor de onderbouwing kan in (in voorkomende gevallen) dan worden aangesloten bij de eisen die de nieuwe Richtlijn industriële emissies (Richtlijn (EU) 2024/1785) stelt in artikel 14 bis (milieubeheersysteem) en artikel 27 quinquies (transformatieplan). Tenslotte stellen we voor het document aan te vullen met voorbeelden	In het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is uitgewerkt hoe de drie opties, daar aspecten genoemd, in onderlinge samenhang moeten worden beschouwd. De inspreker geeft geen argument waarom alle drie de opties cumulatief moeten worden beschouwd. Dit wordt niet overgenomen. Voor consequent gebruik van termen wordt in de tekst ‘opties’ wel aangepast in ‘aspecten’. De suggestie van de inspreker om een extra optie toe te voegen, te weten een beschouwing over alternatieven, wordt niet overgenomen. Dit deel van de afvalstatusbeoordeling gaat over of de mogelijke risico’s aanvaardbaar zijn. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij geldende normen voor stoffen en producten. Een eis om veiliger te zijn volgt niet hieruit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Let op: Naar aanleiding van zienswijzen bij het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is de risicoanalyse afvalstatusbeoordeling die stond in paragraaf 4.5 van het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen verplaatst naar paragraaf 4.8 van hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof.
131.	4.5.5	ja	012	Met verwijzing naar haar zienswijze op paragraaf 4.2 (punt 3) stelt inspreker voor om deze hele paragraaf te schrappen. Tegelijkertijd merkt inspreker bij de laatste alinea op dat de mening van het bevoegd gezag er niet toe doet. Het gaat om de feiten.	Zie het antwoord op zienswijze 94 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
132.	4.5.5	ja	007	Hoe gaat worden beoordeeld of sprake is van voldoende hoogwaardige toepassing als er verschillende toepassingen zijn van deze materialen die verschillende eisen kennen, maar wel voldoen aan de minimumstandaard voor het betreffende materiaal?	Zie voor het antwoord op deze vraag uitgangspunt 5 van paragraaf 4.2.: Indien niet bekend is hoe het materiaal zal worden toegepast, of hierover nog onzekerheid bestaat, moet toetsing plaats vinden aan de meest strikte eisen die er zijn voor de alle verschillende mogelijke toepassingen van het materiaal. Voor meer toelichting op dit onderwerp kan ook gekeken worden in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
133.	n.b.	n.b.	007	Hoe moet met deze toetsing worden omgegaan als CO_2 afkomstig uit verschillende bronnen via een pijpleiding door verschillende landen wordt getransporteerd naar afnemers met verschillende toepassingen?	Zie het antwoord op zienswijze 132 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
134.	4.5.7 en 4.6.8	ja	102	Inspreker vraagt of het zinvol kan zijn om onder de paragrafen 4.5.7 en 4.6.8 een korte samenvatting op te nemen met alle vragen – de betreffende (7) vragen die beantwoorde moeten worden in het rechtsoordeel. De beoordelaar heeft dan snel overzicht van alle onderdelen die beoordeeld moeten worden/zijn. Inspreker somt de bedoelde vragen op in de zienswijze. Inspreker heeft dezelfde vraag voor bijproduct.	Er is besloten het voorstel van de inspreker niet over te nemen. Het is de bedoeling dat de lezer de gehele beoordelingsroute doorloopt en daarmee tot een antwoord komt. Dit om te voorkomen dat een lezer alleen naar de vragen kijkt en daarmee belangrijke informatie mist. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
135.	4.5.7, 4.6.8 en 4.7.6	ja	029, 102	Inspreker doet de volgende suggestie; bij de conclusie ‘Is het materiaal een afvalstof?’, ‘einde afval’ vervangen door ‘beoordeling niet-afvalstof’.	In deze zienswijze wordt een voorstel gedaan om in paragraaf 4.5.7, 4.6.8 en 4.7.6 de tekst aan te passen naar ‘niet-afvalstof’. De huidige formulering van de vragen in deze paragrafen is route specifiek. Deze suggestie voor deze paragrafen is om hier een algemene formulering van te maken. Er is voor het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof bewust voor gekozen om de beoordelingsroutes uit elkaar te trekken en deze als geheel, apart, te behandelen. Hier horen ook specifieke formuleringen bij die behoren tot de betreffende beoordelingsroute. Om deze reden zal deze suggestie niet worden overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
136.	1.2	nee	029	Inspreker benoemt een aantal punten met betrekking tot een rechtsoordeel: • Hier zou duidelijker naar voren kunnen komen dat het voordelen heeft als een bedrijf een rechtsoordeel bij het bevoegd gezag vraagt.	Bij deze punten horen de volgende reacties: - Zie het antwoord op zienswijze 60 in deze tabel. - Zie het antwoord op zienswijze 61 in deze tabel. - Zie het antwoord op zienswijze 62 in deze tabel.

Zienswijzen op onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• Onduidelijk hoe de vraag onderdeel kan zijn van een besluit, als er alleen een rechtsoordeel gegeven kan worden. • Onduidelijk wat wordt bedoeld met 'De houder mag ervan uitgaan dat het bevoegd gezag zal handelen in overeenstemming met de zienswijze in het bestuurlijke rechtsoordeel.' • In welke situatie zal een verzoek van de ontvanger komen? Het is aan de houder om dit aan te tonen en bij onduidelijkheid hierover mag een houder het niet aan de ontvanger geven, dan is namelijk per definitie sprake van een afvalstof. Dit is ook tegenstrijdig met Paragraaf 4.2, Pagina 12 onder punt 7.	- Zie het antwoord op zienswijze 64 in deze tabel.
137.	4.7	ja	029	Inspreker geeft aan het stuk mbt voortgezet gebruik verwarrend te vinden en benoemt een aantal punten: • Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich dan met het streven naar steeds hoogwaardiger verwerken en het ophogen van de minimumstandaard voor afval? • Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich tot het begrip 'gebruikte goederen' in de EVOA • Hoe verhoudt 'voortgezet gebruik' zich tot het onderwerp 'Reparatie en hergebruik' in het CMP? Het zou helpen als het begrip duidelijk gedefinieerd gaat worden, in plaats van een weging van factoren blijft, want dit geeft in de uitvoering en het toezicht veel vragen en rechtsonzekerheid. Inspreker doet de suggestie om het begrip te plaatsen in hergebruik, en gebruikte goederen. En wellicht zelfs het begrip 'voortgezet gebruik' te laten vervallen.	Zie het antwoord op zienswijze 81 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
138.	4.7	ja	139	Inspreker geeft aan dat de route voortgezet gebruik erg belangrijk is voor het realiseren van de circulaire economie en hier mag dus meer aandacht voor in het CMP. In deze paragraaf over voortgezet gebruik, zou daarom nadrukkelijk meer aandacht mogen zijn voor situaties waarbij het materiaal van de ene rechtspersoon naar de andere gaat, zonder dat sprake is van een afvalstof. Bijvoorbeeld door het geven van voorbeelden.	Er is in het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof geprobeerd een duidelijk overzicht te geven van de van toepassing zijnde wetgeving en beleid. Een verdere uitwerking en invulling, bijvoorbeeld door middel van voorbeelden, is opzettelijk niet in het hoofdstuk opgenomen om deze overzichtelijk te houden. Voor een verdere uitwerking en invulling wordt verwezen naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
139.	4.7.1	ja	102	Inspreker verzoekt voor p.25 graag toevoegen een toelichting bij 'voortgezet gebruik': (Voortgezet) gebruik kan gezien worden als het 'vangnet' voor die gevallen waarin de bijproductroute of de route van de einde-afvalstatus niet van toepassing is, maar onduidelijkheid bestaat over de vraag of sprake is van een afvalstof of niet. Of een andere duidelijke toelichting.	Aan paragraaf 4.7.1 is naar aanleiding van deze zienswijze een verduidelijking toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
140.	4.7.2	ja	139	Inspreker geeft aan dat beoordeling door het bevoegd gezag, zou moeten plaatsvinden met behulp van het kennisplatform Afval of niet. Dit platform zou in 2024 operationeel zijn, maar dat is het helaas nog niet. Het is voor ondernemers onduidelijk waar ze nu terecht kunnen voor het verkrijgen van een dergelijk oordeel. Dit is voor hen een grote belemmering en vertragende factor; het rijk zou hier een grotere (coördinerende en/of financierende) rol kunnen spelen.	Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Welke overheid wanneer een bevoegdheid heeft is voor bedrijven beschreven in de handreiking bevoegdheden voor bedrijven [zie Handreikingen - Afval Circulair]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
141.	5	nee	139	Inspreker geeft aan dat het kennisplatform Afval of niet helaas nog onder paragraaf 5 'Toekomst ' valt. Zie de zienswijze op paragraaf 4.7.2 van inspreker 139.	Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. Informatie over dit onderwerp staat in paragraaf 6 'hulpmiddelen en meer informatie'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
142.	5	nee	028	Inspreker reageert op het derde punt: "Ook zijn we betrokken bij de ontwikkelingen vanuit Europa …". Inspreker ondersteunt het streven om tot veel meer verordeningen te komen met einde-afval voor specifieke materialen. Dit doet recht aan de ontwikkeling van een interne markt voor afval en secundaire grondstoffen, zorgt voor de benodigde standaardisering in de markt en zal zorgen voor wederzijdse erkenning van einde-afval status voor materialen.	Deze zienswijze betreft een ondersteuning voor het streven naar meer verordeningen op Europees niveau. Het CMP heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijke verordeningen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.14 Onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	afval scheiding algemeen	nee	007	Er wordt gesteld dat sorteren nu nascheiding betreft. Echter, wat voor de ontdoener nascheiden betreft, kan voor de verwerker voorscheiden inhouden. De introductie van de term nascheiding in plaats van sorteren kan leiden tot onduidelijkheid, zeker gezien hetgeen is gesteld in deel "materialen" en het "Afvalplan residuen" van het ontwerp-CMP. Ons verzoek is in het definitieve CMP een toelichting te geven op nut en de noodzaak van de wijziging van de term sorteren naar de term nascheiding.	Inspreker verzoekt om in het definitieve CMP een toelichting te geven op nut en de noodzaak van de wijziging van de term sorteren naar de term nascheiding. Door te kiezen voor de termen bron- en nascheiding wordt duidelijk gemaakt dat er onderscheid wordt gemaakt bij het scheidingsproces de ontdoener. Deze scheidingslag kan door de ontdoener zelf uitgevoerd op de locatie waar het afval ontstaat (bronscheiding) of juist in een later proces (nascheiding). Voor de output van zowel bron- als nascheiding geldt dat deze daarna vaak nog gesorteerd worden ten behoeve van recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	afval scheiding algemeen	nee	007	Er wordt gesteld dat nascheiding van glas niet gewenst is, maar dit behoeft naar ons inzicht nuance. Als aanvulling op bronscheiding -dat ook voor ons het uitgangspunt is voor glas- kan nascheiding wel degelijk een bijdrage aan circulariteit leveren en is met name verpakkingsglas hier zeker geschikt voor. Verder moet beleidsmatig ook ruimte worden geboden aan innovaties die met nascheiding een kwaliteit kunnen leveren die met glas uit bronscheiding vergelijkbaar is.	Inspreker verzoekt om nascheiding van glas, in aanvulling op bronscheiding, toe te staan. Glas is een afvalstof die al decennia gescheiden wordt ingezameld. Het percentage dat aan de bron gescheiden wordt ingezameld is een van de hoogste. Daarom is en blijft het aan de bron scheiden van glas de norm. Het staat partijen vrij om recyclebare stromen, zoals glas, terug te winnen uit het restafval *in aanvulling op* bronscheiding. Maar dat mag *nooit in plaats van* bronscheiding gebeuren. Dat blijkt echter niet uit de tekst op dit moment, daarom is de tekst in het hoofdstuk aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	007	In het Afvalplan Verpakkingen is in de tabel bij Gemeentelijke inzameling (huishoudelijk afval) vermeld dat 'Gemeenten een plicht hebben tot het gescheiden inzamelen van papier, textiel, metaal, kunststof, glas en gevaarlijk afval bij huishoudens'. Voor verpakkingen van metaal, kunststof en glas geldt dat er mogelijkheden zijn voor nascheiding indien dat in vergelijking met bronscheiding geen nadelige gevolgen heeft voor omvang en kwaliteit van recycling of hergebruik. In het hoofdstuk 'gescheiden inzameling huishoudelijk afval' zijn de plichten van gemeenten beschreven. Indien een gemeente voor de inzameling van huishoudelijk afval gebruik maakt om voor metaal- of kunststof (incl. drankverpakkingen) dit niet gescheiden in te zamelen maar gezamenlijk met het restafval, heeft deze gemeente daarmee de plicht om deze betreffende stromen uit het restafval te sorteren middels nascheiding. Ons verzoek is dit in de minimumstandaard van Restafval voor fijn huishoudelijk restafval op te nemen.	Als er in het restafval voor fijn huishoudelijk restafval afvalstoffen aanwezig zijn die volgens de regels van het hoofdstuk 'gescheiden inzameling huishoudelijk afval' gescheiden moeten worden, dan moeten deze afvalstoffen eerst middels nascheiding worden teruggewonnen/verwijderd uit het restafval. Omdat dit een wettelijke verplichting is, hoeft dit niet geregeld te worden in de minimumstandaard. Wel heeft deze zienswijze geleid tot een stukje toelichtende tekst hierover in paragraaf 4 (toelichting op de afbakening). Pas als de na te scheiden fracties uit het gezamenlijk ingezamelde afval zijn afgescheiden is pas echt sprake van restafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	097	Inspreker geeft aan al een aantal jaren een toename van medisch afval in het huishoudelijk restafval te zien, als ook in de gescheiden aangeboden PMD-fractie. Hierbij gaat het onder andere om (lege) infuuszakken, latex handschoenen, spuiten, injectienaalden en dergelijke. Deze toename is zeer waarschijnlijk toe te schrijven aan de uitbreiding van thuiszorg. Deze componenten in genoemde afvalstromen zorgen voor het risico op besmetting van medewerkers in de verwerking van zowel het huishoudelijk restafval als het sorteren van de PMD fractie. Inspreker pleit voor om extra aandacht voor het gescheiden inzamelen van medisch afval van huishoudens. Wellicht zou het instrument van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid hier van toepassing kunnen worden verklaard waardoor een separaat (veilig) inzamelings- en verwerkingssysteem voor dit medisch afval van huishoudens wordt opgetuigd.	Inspreker stelt dat er een toename is van medisch afval in het huishoudelijk restafval. Er wordt door de rijksoverheid een nieuwe lijst opgesteld voor Klein Chemisch Afval (KCA). Deze wel/niet lijst dient tevens als communicatiemiddel die door gemeenten kan worden gebruikt om de burger te ondersteunen bij het maken van de juiste keuze bij scheiden van het afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	algemeen	nee	084, 158	Gemeenten hebben een rol als regisseur van afvalbeheer maar het CMP is onduidelijk over hoe deze regierol verder wordt versterkt. Gemeenten kunnen daarnaast regels voor afvalscheiding opnemen in de Afvalstoffenverordening of het Omgevingsplan. Het splitsen van regels kan onwenselijk zijn. Inspreker ziet graag dat het ministerie beter toelicht hoe deze keuzes gemaakt kunnen worden.	Het CMP legt uit wat de regels zijn waar gemeenten aan moeten voldoen en hoe ze daar eventueel van mogen afwijken. Het is aan gemeenten zelf hoe ze de instrumenten Afvalstoffenverordening en het Omgevingsplan inzetten. Dat is niet aan het CMP. Ondersteuning aan gemeenten om de regierol te versterken vindt plaats via het programma VANG Huishoudelijk Afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	algemeen	nee	108	Dit hoofdstuk is geschreven voor gemeenten. Inhoudelijk gaat het vooral over welke stromen wel en niet gescheiden moeten worden ingezameld, aan huis en op de milieustraat. In vergelijking met het LAP ontbreken doelstellingen en stimulansen om de gescheiden inzameling en recycling naar een hoger niveau te tillen. Wij zien op deze vlakken graag aanvullingen met aansprekende voorbeelden/koplopers, bijvoorbeeld uit de landelijke benchmark huishoudelijk afval.	Inspreker stelt dat aansprekende voorbeelden en koplopers gewenst zijn. Het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) Huishoudelijk afval stelt doelen op het gebied van huishoudelijke inzameling. In dit programma worden ook voorbeelden gedeeld van koplopers en zijn er documenten zoals handboeken beschikbaar ter ondersteuning van gemeente om de eigen inzameling te verbeteren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	algemeen	nee	158	Inspreker geeft aan dat harmonisering van afvalinzameling kan bijdragen aan een efficiënter en uniformer beleid, mits het geen doel op zich wordt. Efficiency is slechts één factor; lokale omstandigheden kunnen andere keuzes vereisen. Gemeenten leggen hun wensen en eisen hierover vast in contracten met afvalinzamelaars. De handreiking voor voortgezet gebruik bij milieustraten biedt nuttige richtlijnen voor hergebruik. Echter, als implementatie meer personeel en geld vraagt, moet dit binnen het gemeentelijke budget worden afgewogen.	In de Verkenning (on)mogelijkheden van meer landelijke standaardisering van afvalscheiding en -inzameling van huishoudelijk afval wordt de introductie van een landelijke afvalinzamelstandaard onderzocht en is toegezegd om te onderzoeken hoe inzamelmethoden kunnen worden geoptimaliseerd. Dit traject staat los van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	2.1	nee	012	De term nascheiding is onduidelijk omdat bepalend is in welke fase van de keten deze term wordt toegepast. De term 'sorteren' lijkt verdwenen. Inspreker vraagt een toelichting te geven op deze wijziging en de relatie met betrekking tot de verwerking van residuen hierbij mee te nemen.	Inspreker stelt dat de term 'sorteren' is verdwenen. In de tekst staat vermeld dat sprake is van bronscheiding: wanneer het afval op de locatie waar dit is ontstaan (bij de ontdoener) wordt gescheiden of wanneer deze naar een brengvoorziening voor monostromen wordt gebracht (bijvoorbeeld de glasbak). Bij nascheiding wordt het afval op de locatie waar dit is ontstaan (bij de ontdoener) gemengd ingezameld en na inzameling gescheiden in monostromen. Deze stap wordt in de praktijk soms ook sorteren genoemd, maar in dit geval is sprake van nascheiding. Er heeft daarmee geen wijziging plaatsgevonden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	2.1	nee	037	Het CMP meldt dat nascheiding voor de meeste stromen niet mogelijk is, maar dat dit voor plastic wel mogelijk is. Inspreker stelt voor om consistent met de Materialenplannen en meer voorbeelden te noemen waarbij nascheiding wel mogelijk is, te weten plastic, metalen, drankpakken en luiers.	Inspreker geeft aan graag meer voorbeelden te willen zien van afvalstoffen die nagescheiden kunnen worden. De gesuggereerde afvalstoffen staan echter al als voorbeelden vermeld in de paragraaf. Daarom heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.1	nee	097	Inspreker geeft aan dat in het ontwerp-CMP nascheiding van textiel, papier en karton en verpakkingsglas uit huishoudelijk restafval en vergelijkbaar bedrijfsafval niet is toegestaan en pleit ervoor dat dit wel mogelijk zou moeten zijn. Inspreker vraagt om in de plannen voor textiel, papier en karton en verpakkingsglas de optie nascheiding uit huishoudelijk restafval en vergelijkbaar bedrijfsafval als aanvulling op bronscheiding open te houden.	Inspreker vraagt om in de plannen voor textiel, papier en karton en verpakkingsglas de optie nascheiding uit huishoudelijk restafval en vergelijkbaar bedrijfsafval als aanvulling op bronscheiding open te houden. Het staat verwerkers vrij om, in aanvulling op bronscheiding, recyclebare stromen uit het restafval na te scheiden. Dit mag echter nooit ter vervanging van bronscheiding worden gedaan. Dat blijkt niet duidelijk genoeg uit de tekst en daarom is het hoofdstuk van het CMP hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
11.	2.1	nee	084	De balans tussen bron- en nascheiding blijft vaag. Inspreker vraagt om expliciet te benoemen welke afvalstoffen hoogwaardig te recyclen zijn via bronscheiding en welke via nascheiding.	Inspreker vraagt om verduidelijking over de balans tussen bron- en nascheiding. In paragraaf 2.1 van staan deze twee begrippen uitgelegd en worden ook voorbeelden gegeven van welke afvalstoffen wel en niet mogen worden nagescheiden. Alle afvalstoffen zijn hoogwaardig te verwerken met bronscheiding. Voor alleen kunststoffen is nascheiding wel mogelijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	2.1	nee	131	Inspreker geeft aan dat wordt geïmpliceerd dat nascheiding voor sommige stromen een alternatief kan zijn. Hoewel hier verwezen wordt naar de rest van dit hoofdstuk zou het behulpzaam zijn om hier samen te vatten voor welke stromen en onder welke voorwaarden dit geldt. In de praktijk is het aantal situaties waarin nascheiding een volwaardig alternatief is zo klein dat dit hier eenvoudig opgesomd kan worden. Daarmee wordt een concreet handelingsperspectief geboden aan gemeenten en wordt verwarring voorkomen.	Inspreker geeft aan dat een korte samenvatting aan het begin van het hoofdstuk van de rechten en plichten voor bron- en nascheiding op prijs wordt gesteld. Deze samenvatting is toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	2.2	nee	084	Er is behoefte aan consequente wel/niet-lijsten per afvalstroom. Sommige stromen (PMD, OPK, KCA) ontbreken of staan verspreid op verschillende websites (LAP, VANG). Duidelijke, uniforme lijsten voorkomen verwarring.	Inspreker verzoekt om duidelijke uniforme wel / niet lijsten per afvalstroom. In een bijlage in het CMP staan alle wel/niet lijsten, gemaakt door Rijkswaterstaat in samenwerking met verschillende stakeholders, op een rij. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	3.1	nee	084	Inspreker brengt twee punten aan t.a.v. gescheiden inzameling: • De tekst spreekt van ‘zelf doen of uitbesteden’, maar niet van ‘inbesteden’ (via overheids-NV’s). • Het is nu onduidelijk of gemeenten andere partijen ‘kunnen’ of ‘moeten’ toelaten (UPV-plichtige producenten).	De inspreker verzoekt de term inbesteden toe te voegen. Inbesteden is naast aanbesteden en zelf doen ook een optie die gekozen kan worden. Deze term wordt toegevoegd aan het CMP. Inspreker maakt ook een punt over de paragraaf die gaat over het toestaan van UPV-plichtige producenten. Naar aanleiding daarvan is de tekst in het CMP aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	3.1	nee	139	Inspreker verwijst naar de zin "*Gemeenten moeten in de afvalstoffenverordening ook UPV-plichtige producenten toestaan huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen* " en verzoekt om het volgende toe te voegen: maar behouden de regie over het plaatsen van inzamelvoorzieningen in de openbare ruimte.	Inspreker vraagt aan het hoofdstuk toe te voegen dat gemeente de regie behouden over het plaatsen van inzamelvoorzieningen in de openbare ruimte, ook als voor een bepaalde afvalstof een UPV geldt. De tekst is aangepast n.a.v. deze zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	3.2	nee	084	Inspreker brengt twee punten aan t.a.v. gescheiden inzameling: • GFT moet gescheiden, PMD en glas mogen ook via nascheiding. Dit kan duidelijker worden uitgewerkt. • Gemeenten moeten ‘regelmatig’ beoordelen of afwijken van bronscheiding nog gegrond is, maar dit lijkt een papieren eis.	Inspreker vraagt om een duidelijkere weergave van welke afvalstoffen nagescheiden mogen worden en geeft daarnaast aan dat de eis voor gemeenten om regelmatig te beoordelen of afwijken van bronscheiding nog gegrond is, een papieren eis lijkt te zijn. Ten aanzien van dat eerste punt is de tekst op sommige punten aangepast. Ten aanzien van het tweede punt heeft deze zienswijze niet geleidt tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Het eerste deel van deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	3.3	nee	084	Inspreker brengt drie punten aan t.a.v. de milieustraat: • Gemeenten zijn niet verplicht bedrijfsafval te accepteren, maar de AEEA-Regeling staat kleine bedrijven wél toe de milieustraat te gebruiken. Inspreker heeft behoefte aan meer duidelijkheid. • Tabel 2 noemt ‘banden van voertuigen’, maar specificeert niet of dat ook fietsen, scooters e.d. betreft. • Criterium “hoog afvalaanbod” is te vaag.	De inspreker wil graag meer duidelijkheid omtrent het aanbieden van bedrijfsafval op de milieustraat. In de regeling AEEA staat dat ook niet-particuliere ontdoeners, als distributeurs de afgedankte apparaten inleveren. Het moet hier dan wel gaan om apparatuur afkomstig van particuliere huishoudens dan wel om hiermee naar aard en hoeveelheid vergelijkbare apparatuur van andere dan particuliere huishoudens. De regeling AEEA verplicht gemeenten tot het beschikbaar stellen van ten minste één brengvoorziening binnen de (samenwerkende) gemeenten waar ook niet-particulieren AEEA kunnen brengen. Dit hoeft niet per se de milieustraat te zijn, maar deze plek ligt wel voor de hand. Gemeenten moeten dan wel een omgevingsvergunning aanvragen. Er kan ook gekozen worden voor een ander brengstation met vergunning. De inspreker vraagt verduidelijking van de term ‘banden van voertuigen’. Onder ‘banden van voertuigen’ vallen ook autobanden, kleine bedrijfswagenbanden en aanhangwagenbanden, maar ook fietsbanden, motorbanden etc. De inspreker stelt dat ‘hoog afvalaanbod’ te vaag is. In het CMP zal een andere benaming worden gebruikt. De term ‘containers met een hoog afvalaanbod’ wordt aangepast in ‘containers waar over het algemeen veel gebruik van wordt gemaakt’. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	3.3.1	nee	102	Ook asbestgelijkend materiaal (met name golfplaatmateriaal) moet op milieustraten als asbest verpakt worden en zodanig worden aangeboden. Dit wordt vervolgens tezamen met het asbest opgeslagen in 1 opslagvoorziening en aangeboden aan stortlocaties. Reden hierachter is dat in de keten de gezondheidsrisico's te groot zijn omdat asbestgelijkend afval niet goed te onderscheiden is van asbest.	Inspreker verzoekt om ook asbest gelijkend materiaal als asbest te behandelen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	3.3.1	nee	102	Op pagina 7 "als een milieustraat een of meer inzamelvoorzieningen achterwege mag laten, gaan er meer afvalstoffen in de container met restafval." Dat lijkt volgens inspreker niet overeen te komen met wat op pagina 6 staat "Een slim mengsel is nooit een samenvoeging van een van de 13 afvalstoffen met het restafval".	Inspreker vraagt verduidelijking omtrent ‘slim mengsel’. Een slim mengsel is een combinatie van afvalstoffen, maar bevat geen restafval. De opmerking van de inspreker is daarmee onjuist. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	3.3.1	nee	102	Lithium ion batterijen moeten in een specifieke opslagvoorziening worden ingezameld die aan bepaalde eisen voldoet mbt brandveiligheid (maatwerk bij veel milieustraten). Inspreker vraagt of die daarom ook niet hier zouden moeten staan bij afvalstoffen waarbij afwijken van bronscheiding niet mogelijk is?	Insprekers vraagt of lithium ion batterijen moet worden opgenomen bij afvalstoffen waarvoor afwijking van bronscheiding niet mogelijk is. Het CMP is geen algemeen bindend voorschrift. In het hoofdstuk Batterijen staat wel het volgende: “Het Bal noemt 18 afvalstoffen waarvoor een milieustraat een verantwoordelijkheid heeft (zelf een voorziening moet hebben of moet doorverwijzen). Batterijen behoort niet tot die 18. Als de milieustraat batterijen toch aanneemt, dan moet hiervoor wel

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					een aparte, specifieke opslagvoorziening aanwezig zijn, tenzij vergunning voor het mengen is verleend (Toelichting op Bal, art. 4.623). [Hoofdstuk gescheiden inzameling huishoudelijk afval] gaat specifiek in op scheiden op de milieustraat.” **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	3.4	nee	084	De tekst mist verwijzingen naar SUP-wetgeving en UPV-regelingen (bv. drinkbekers, lichte plastic tassen, etc.).	De reductiemaatregelen uit de SUP zijn niet van toepassing op huishoudelijk afval, maar op bedrijfsafval. Voor de UPV wordt verwezen naar de een website met alle relevante informatie over Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	3.4	nee	101	Inspreker geeft aan dat het onduidelijk is of de passage over UPV gemeenten van hun plicht ontslaat van hun zorgplicht. Inspreker verzoekt deze passage te verduidelijken. Inspreker is geen voorstander van het verlaten van het huidige succesvolle systeem, waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de gescheiden inzameling, specifiek voor papier en karton. Het vraagt om een nadere uitwerking van hoe deze systemen (inzameling oud papier en karton door gemeenten en UPV) op elkaar ingrijpen. Dit is onderdeel van de Doorontwikkeling Producentenverantwoordelijkheid. Inspreker is voorstander om het gesprek binnen dit traject te voeren.	Naar aanleiding van diverse zienswijzen, inclusief deze, is de tekst in het hoofdstuk over de zorgplicht van gemeenten in verhouding tot de UPV aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	3.4	nee	131	Inspreker geeft aan dat de tekst onvoldoende duidelijkheid geeft over de rolverdeling tussen producenten en gemeenten onder UPV-systemen. Er wordt een binaire situatie geschetst waarin producenten ofwel volledig zelf de inzameling organiseren dan wel volledig gebruikmaken van de gemeentelijke inzamelstructuur. In de praktijk is er vrijwel altijd sprake van een combinatie. Wat dat betekent voor de verantwoordelijkheden van beide stakeholders, wie beslissingsbevoegd is, wie verantwoordelijk is voor de behaalde resultaten etc. blijft onduidelijk. Gemeenten zijn gebaat bij duidelijke standpunten hierover. Een concreet voorbeeld waarin dit speelt is de textielstroom.	Naar aanleiding van diverse zienswijzen, inclusief deze, is de tekst in het hoofdstuk over de zorgplicht van gemeenten in verhouding tot de UPV aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	3.5	nee	102	Inspreker vraagt zich af waarom is hier niet benoemd dat de gemeente zelf (via de uitbesteding aan de OD's) toezicht houdt op de naleving van de regels mbt de milieustraten?	Op grond van artikel 10.22 Wet milieubeheer draagt de gemeente de verantwoordelijkheid voor de milieustraat. Op grond van artikel 124 en verder van de Gemeentewet zijn de provincie toezichthouder op de gemeente om te kijken of deze zich aan de gestelde regels houdt. Hoe de gemeente aan de gestelde regels uitvoering geeft, ligt bij de gemeente zelf. De onderlinge verhouding tussen de gemeente en de omgevingsdienst ligt verder buiten de reikwijdte van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
25.	4	ja	007	In het toetsingskader is aangegeven dat gemeenten onder bepaalde voorwaarden een eigen afweging mogen maken tussen bron- of nascheiding. Anderzijds is iedere gemeente gehouden bioafval van huishoudens (ook wel gft/gfe-afval) gescheiden in te zamelen, tenzij wordt voldaan aan de voorwaarden voor afwijken van gescheiden inzameling van bioafval van huishoudens. Wij vragen ons af hoe dit zich tegen elkaar gaat verhouden en verzoeken u dit expliciet te duiden.	Inspreker vraagt om verduidelijking tussen de regels en wanneer gemeenten daar vanaf mogen wijken. Gemeenten zijn, ongeacht de lokale omstandigheden, verplicht om papier, textiel, gevaarlijke huishoudelijke afvalstoffen en afgedankte elektrische en elektronische apparaten gescheiden in te zamelen. Gemeenten mogen onder bepaalde voorwaarden een eigen afweging maken tussen bron- of nascheiding voor de stromen bioafval en metaal, kunststoffen en glas. Bij deze afweging dienen zij rekening te houden met het CMP (artikel 10.14 Wm). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	4	ja	007	Er wordt gesteld dat door nieuwe verwerkingsmogelijkheden bioafval van lagere kwaliteit ook kan worden verwerkt. Afwijken op basis van deze grond zal in de toekomst daarom minder relevant zijn. Inspreker vraagt hierover: 1. Betekent dit dat in meer situaties gemeenten gehouden worden gescheiden inzameling van gfe-afval mogelijk te maken? 2. Op welke wijze wordt voorkomen dat door meer verontreinigingen in het gft/gfe-afval het (te) lastig wordt om geproduceerde compost aan de kwaliteitsnormen te laten voldoen? 3. Mogen composteringsinstallaties een maximale norm stellen aan de vervuilingsgraad in het bioafval dat wordt aangeboden? 4. Op welke wijze kan worden ondersteund dat de intrinsieke waarde van compost ook tot uiting komt in de marktwaarde? Wij bepleiten een landelijke normering voor vervuiling per afvalstroom, waarmee een kwaliteitsnorm voor gft, kunststof etc. tot stand komt en een landelijke ‘wildgroei’ kan worden voorkomen.	Inspreker reageert op de zin in het hoofdstuk dat afwijken van bronscheiding voor gft op basis van de grond van slechte kwaliteit in de toekomst minder relevant zal zijn. - T.a.v. punt 1: in algemene zin is het wel de bedoeling dat er op steeds meer locaties gescheiden wordt ingezameld. Bij nader inzien is de opgenomen zin echter te voorbarig geweest en is enige terughoudendheid gepast. Daarom is deze zin in het hoofdstuk genuanceerd. - T.a.v. punt 2: het VANG-HHA programma heeft als doel zoveel en zo hoogwaardig mogelijk gescheiden in te zamelen en onderneemt hiervoor verschillende projecten. Een voorbeeld daarvan is de wel/niet lijst gft-afval voor inwoners, het terugkoppelen van kwaliteit aan inwoners middels camera’s of voorlopers. Na het inzamelen zijn er ook opties om de kwaliteit te verbeteren zoals een opschoningsslag. - T.a.v. punt 3: gemeente, inzamelaars en verwerkers maken afspraken over maximale vervuiling in hun onderlinge contracten. - T.a.v. punt 4: een norm voor de toegestane mate van vervuiling in bioafval maakt geen deel uit van het CMP. Of een dergelijke norm er in de toekomst moet komen en of het CMP dan de juiste plek is om een toetsingskader vast te stellen is niet bekend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
27.	4.1	ja	037	Het CMP meldt dat mag worden afgeweken van de gft-scheidingsplicht als de ingezamelde gft te vervuild is (teveel afkeur). In de praktijk bepalen gemeenten nu zelf in een aanbesteding de gft-kwaliteitsnorm zodat het arbitrair is wanneer gft te vervuild is. Inspreker adviseert daarom om een gft-kwaliteitsnorm in CMP op te nemen.	Een norm voor de toegestane mate van vervuiling in bioafval maakt geen deel uit van het CMP. Of een dergelijke norm er in de toekomst moet komen en of het CMP dan de juiste plek is om een toetsingskader vast te stellen is niet bekend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
28.	4.1	ja	084	• De waarde van compost (koolstof, nutriënten) ontbreekt. Het CMP beperkt zich tot kostenbesparing en VANG-doelstellingen. • “Meerkosten gft bovenop basisvoorzieningenniveau €265 per ton” behoeft uitleg. Hoe wordt dit geïndexeerd?	- T.a.v. punt 1: inspreker geeft aan dat in de uitzonderingsgronden de waarde van compost ontbreekt. De twee genoemde uitzonderingsgronden in het CMP komen rechtstreeks voort uit de Kra. De waarde van compost is daar geen onderdeel van. - T.a.v. punt 2: in het document ‘Gebruik van kostencriterium’ staat uitgelegd dat de grenswaarde van € 265,- per ton wordt gehanteerd. In het document wordt ook de onderbouwing voor dit bedrag en de indexering gegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden inzameling huishoudelijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
29.	4.2	ja	056, 084	Inspreker stelt dat de voorwaarde bij toestaan van nascheiding in plaats van gescheiden inzameling als 'dit vergelijkbare niveau inderdaad wordt bereikt' onduidelijk en multi-interpretabel is. De inspreker stelt voor om toe te voegen hoe dit moet worden getoetst en de procedure bij geschillen. De tekst stelt dat beide methoden een vergelijkbaar resultaat opleveren; duidelijker onderscheid in kwaliteit en kwantiteit van recycling is gewenst.	De inspreker stelt voor om voorwaarden toe te voegen voor het aantonen van een 'vergelijkbaar niveau' bij het toestaan van nascheiding in plaats van gescheiden inzameling. Gemeenten moeten kunnen aantonen dat, wanneer zij kiezen voor nascheiding, dezelfde hoeveelheid afvalstoffen gerecycled worden in vergelijking met bronscheiding. Daarbij moeten ze verschillende aspecten meenemen die in de Kaderrichtlijn Afvalstoffen zijn beschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
30.	4.2	ja	056	Inspreker stelt dat aluminium terugwinnen uit bodemassen niet mogelijk is op een vergelijkbare manier als brongescheiden aluminium. Inspreker stelt voor om de voorwaarden (incl. tabel 3) voor afwijken van gescheiden inzameling van metaal voor gemeenten hierop aan te passen.	Inspreker geeft aan dat aluminium terugwinnen uit bodemassen niet mogelijk is op een vergelijkbare manier als brongescheiden aluminium. Het CMP erkent dat hier mogelijk verschil zit in kwaliteit en hoeveelheid. De regels kunnen hiervoor niet zonder meer worden aangepast, daarvoor is eerst onderzoek voor nodig. Dat zal worden gedaan voor de eerste wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
31.	NB	nee	062	Inspreker zou graag een koppeling zien tussen de verkenning die loopt vanuit het ministerie van I&W naar de standaardisering van inzamelmethoden en het CMP. Gezien het CMP in alle onderdelen van de keten doorwerkt is het van belang om ook te kijken hoe het CMP zoveel mogelijk geïntegreerd kan worden opgepakt met lopende initiatieven. Alleen via gestandaardiseerde inzamelmethoden [*red. voor verpakkingen*] kan hoogwaardige kwaliteit in voldoende kwantiteit worden behaald om de doelstellingen voor verpakkingen te behalen.	In de Verkenning (on)mogelijkheden van meer landelijke standaardisering van afvalscheiding en -inzameling van huishoudelijk afval wordt de introductie van een landelijke afvalinzamelstandaard onderzocht en is toegezegd om te onderzoeken hoe inzamelmethoden kunnen worden geoptimaliseerd. Dit traject staat los van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
32.	4.3	ja	084	Criteria als "spaarzaam gebruik van perscontainers" (punt d van de opsomming) is te vaag.	De term "spaarzaam gebruik" vervangen door "in beperkte mate" om het iets te verduidelijken. Het is niet de bedoeling van het CMP om een aantal containers voor te schrijven en dit aan de eigenaren van de milieustraat zelf te laten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	5	nee	084	Er ontbreekt een visie op de mate van harmonisering of standaardisering. Dit is met name van belang in dichtbebouwde of grootstedelijke gebieden om inzamellogistiek te optimaliseren. Inspreker pleit ervoor om 'uniformering' te veranderen in 'harmonisering'. Op deze manier blijft er meer ruimte over om maatwerk mogelijk te maken.	In de Verkenning (on)mogelijkheden van meer landelijke standaardisering van afvalscheiding en -inzameling van huishoudelijk afval wordt de introductie van een landelijke afvalinzamelstandaard onderzocht en is toegezegd om te onderzoeken hoe inzamelmethoden kunnen worden geoptimaliseerd. Dit traject staat los van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.15 Onderdeel Gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007, 012, 061, 156, 157	De zienswijzen van insprekers zijn grotendeels identiek en komen hierop neer: Insprekers merken op dat het CMP onderscheid maakt tussen het mengen van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen, het mengen tot bouwstoffen, het mengen van afvalwater, het mengen tot meststof, het mengen en storten van afvalstoffen, het mengen van POP-houdende afvalstoffen en het mengen van afvalstoffen met andere ZZS dan POP. Uit deze opsomming van de menghandelingen blijkt een ingewikkelde systematiek, gebaseerd op een weinig praktische benadering die het behalen van de doelstelling voor de circulaire economie bemoeilijken. Een en ander is een gevolg van het te ver doorvoeren van het uitgangspunt voor het scheiden en gescheiden houden van afvalstoffen op basis van aard, samenstelling en concentratie in het algemeen, en van ZZS in het bijzonder. Insprekers stellen vast dat het hoofdstuk "Mengen van afvalstoffen" moeilijk leesbaar is (ondanks de toegevoegde figuren, de volgtijdelijkheid en relevantie van de verschillende toetsingskaders) en onduidelijkheid geeft voor de ontdoener, inzamelaar en verwerker als ketenschakels bij het afvalbeheer. Insprekers vinden het wenselijk dat in het finale CMP het beleid met betrekking tot het mengen van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen alsook het mengen van afvalstoffen binnen een en dezelfde afvalcategorie wordt herzien, zodat voor alle gebruikers van het CMP duidelijkheid ontstaat in de mogelijkheden en onmogelijkheden van mengen.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in Onderdeel Mengen van afvalstoffen. Betreft de opmerking over gescheiden houden: de zienswijze van deze inspreker wordt meegenomen in de evaluatie van de scheidingsregels die in 2026 gepland staat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	n.b.	n.b.	118	Om de grondstoffenbasis van de industrie te verduurzamen is een groot aanbod van alternatieve feedstocks van belang. Het CMP bevat echter weinig concrete maatregelen die leiden tot betere inzamel- en sorteersystemen en hogere kwantiteit en kwaliteit van afvalstromen. In het CMP komt met name het belang van nascheiding naar voren, terwijl een combinatie van bronscheiding en nascheiding kan leiden tot het grootste aanbod aan goed opwerkbare en recycleerbare stromen. Er moet in regio's geïnvesteerd in betere inzamel- en sorteersystemen om tot meer aanbod te komen voor de verwerkende industrie.	Het ministerie herkent zich niet in de opmerking dat de nadruk op nascheiding ligt. In het hoofdstuk wordt juist benadrukt dat bronscheiding het uitgangspunt is en dat bron- en nascheiding elkaar kunnen aanvullen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	3.1 en 4.4	nee	037	Het CMP meldt dat nascheiding voor de meeste stromen niet mogelijk is, maar dat dit voor plastic wel mogelijk is. Inspreker stelt voor om consistent met de Materialenplannen en meer voorbeelden te noemen waarbij nascheiding wel mogelijk is, te weten plastic, metalen, drankpakken en luiers.	In paragraaf 3.1 en 4.4 worden afvalstoffen genoemd waarvoor nascheiding is toegestaan. Voor drankenkartons wordt gescheiden houden nu nog niet gevergd (staat ook in de toelichting van het hoofdstuk). Daarom is er geen uitzondering voor nascheiding opgenomen. Zowel drankenkartons als luiers worden meegenomen in de evaluatie van de scheidingsregels in 2026.

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
4.	3.2	nee	102	Inspreker reageert op de beschrijving van bouw- en sloopafval van bouwwerken: De laatste zin staat op gespannen voet met de vermelde euralcode in het ketenplan Kunstgrasvelden. Hierin wordt aan gesloopte kunstgrasvelden voor de afvoer alleen euralcode 17 09 04 “niet onder 17 09 01, 17 09 02 en 17 09 03 vallend gemengd bouw- en sloopafval” vermeldt. De laatste zin in paragraaf 3.2 is daarom tegenstrijdig met de euralcode in het ketenplan. Voorstel is om in de betreffende zin het onderscheid te verduidelijken of direct te verwijzen naar 3.7.	Voor de indeling van Euralcodes geldt dat zulke afvalstromen wel onder hoofdstuk 17 voor bouw- en sloopafval vallen, ook al komt dit afval niet van een bouwwerk in de zin van het Bbl zoals een gebouw of een weg. De uitleg over bouwwerken geeft alleen aan wanneer de regels van Bbl wel en niet van toepassing zijn. In paragraaf 3.7 van het hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	3.2	nee	007	Bij de laatste bullet wordt vermeld: ‘wegen en sportvelden vallen niet onder bouw- en slooplocaties’. Bij 3.7.1 wordt echter melding gemaakt van: ‘regels over afvalscheiding op de bouw- en slooplocatie’ en hier wordt teerhoudend afval genoemd. Dit is tegenstrijdig, omdat teerhoudend afval ook van wegen afkomstig kan zijn waardoor wegen wel degelijk als bouw- en slooplocatie aangemerkt dienen te worden. Ons verzoek is dit correct uit te werken in het CMP.	In de tekst van het CMP staat: “wegen en sportvelden vallen niet onder bouwwerken”. Daarmee wordt niet bouw- en slooplocaties bedoeld. Dit onderscheid is van belang voor welke regelgeving van toepassing is, zie ook voorgaande zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	3.2	nee	139	Inspreker geeft aan dat het College van B&W geen bevoegdheden heeft om bij een bouw- en slooplocatie eisen te stellen aan het scheiden en gescheiden houden van bouwmaterialen met het oog op hergebruik en recycling, terwijl dit één van de doelstellingen van de Circulaire economie is. Dit is onwenselijk, want zo zal er geen verplichte prikkel komen voor deze activiteiten en vrijwillige scheiding wordt niet gestimuleerd. Het Bbl stelt vooral verplichtingen aan scheiden t.b.v. de veiligheid, maar niet voor het bevorderen van de Circulaire Economie. Tegelijkertijd heeft de vorige Staatsecretaris voor Circulaire Economie de "Aanpak circulair slopen" aangekondigd, maar die is nog niet verschenen! Het Bbl en de afwezigheid van de "Aanpak circulair slopen" ontnemen de gemeente de mogelijkheid om bouwmaterialen te laten scheiden en te hergebruiken en daar zo nodig normering voor in te zetten. https://circulairebouweconomie.nl/nieuws/brief-aan-tweede-kamer over-circulaire-maatregelen-in-de-bouw/	Regels over afvalscheiding op bouw- en slooplocaties komen voort uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Het CMP komt pas in beeld op het moment dat de afvalstoffen de bouw- en slooplocaties hebben verlaten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	4.1	nee	007, 024, 102	PMD wordt wel benoemd als afvalstroom maar is niet opgenomen in de categorie voor verplichte scheiding. Advies van insprekers dit wel op te nemen aangezien er een UPV is en een landelijk dekkende inzamelstructuur.	Inspreker geeft aan dat er inmiddels gescheiden inzameling wordt georganiseerd door de producentenorganisatie voor verpakkingen. Zoals aangegeven in de paragraaf toekomstplannen wordt dit in 2026 meegenomen bij de evaluatie van de scheidingsregels. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	4.1	ja	102	Inspreker reageert op 4.1 tabel 1 en 2 Swill en bioafval -1. In tabel 1 staat dat dierlijke bijproducten altijd moeten worden gescheiden. Echter het is niet direct duidelijk of dit dierlijke bijproducten in breedste zin is of dierlijk bijproducten die vallen onder EU-Verordening 1069/2009. Voorstel van inspreker is om dit in de tabel te wijzigen in ‘Afvalstoffen die vallen onder de verordening dierlijke bijproducten’.	De categorieën in de tabellen in het CMP zijn vereenvoudigde weergaves van de afvalstoffencategorieën in bijlage II van het Bal. Zoals toegelicht zijn de precieze categorieën daar terug te vinden. In het Bal staat inderdaad de uitgebreidere omschrijving: ‘nr 36 nga Afvalstoffen die vallen onder de verordening dierlijke bijproducten’. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	4.1	ja	102	In tabel 2 staat voor bioafval dat grens 240 liter is. In de praktijk is de maximum opslageenheid voor gfe/swill begrensd tot containers van 120 liter. Het voorstel van inspreker is daarom om deze grens te verlagen naar 120 liter.	In het LAP en in het CMP is met de ondergrens bedoeld dat vanaf deze hoeveelheid het redelijkerwijs gevergd wordt om dit afval gescheiden te houden en gescheiden af te voeren. Voor bioafval is die grens 240 liter, wat in de praktijk neerkomt op twee containers van 120 liter. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	4.1	ja	007, 024	Tabel 2: Afvalstoffen waarvoor gescheiden houden wordt gevergd als het incidenteel vrijkomt: De verplichting voor scheiden van matrassen aan de bron moet volgens inspreker veranderd worden in ‘altijd gescheiden houden’ en niet pas vanaf 10 stuks. Op pagina 14 staat hier nog een toelichting over waarbij wordt uitgegaan dat er voor kleine hoeveelheden geen landelijk dekkende inzamel- of brengstructuur beschikbaar is. In de praktijk is dit er wel waarmee ook alle matrassen droog ingezameld kunnen worden en gerecycled (en hiermee ook het risico op brand wordt weggenomen).	Deze grens is vastgesteld bij de tweede wijziging van LAP3 en is in het CMP niet aangepast. Bij evaluatie in 2026 worden de ontwikkelingen in de inzameling van matrassen meegenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	4.1	ja	124	Inspreker geeft aan dat de minimale hoeveelheden gescheiden in te zamelen materialen die incidenteel vrijkomen niet 1 op 1 zijn toe te passen op evenementen. De minimale hoeveelheid zou afhankelijk moeten zijn van de grootte van het evenement (aantal bezoekers). Hiervoor verwijst inspreker naar het ‘advies afvalscheiden op evenementen’ van inspreker uit 2023.	Inspreker verzoekt om bezoekersaantallen mee te nemen in de minimale hoeveelheid gescheiden in te zamelen materialen die incidenteel vrijkomen. Er is niet altijd een verband te maken tussen hoeveelheid bezoekers en gegenereerd afval. Daarom is besloten een toevoeging op basis van bezoekers niet door te voeren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	4.1 en 4.2	ja	102	In tabel 2, 4 zijn de categorieën voor bioafval verschillend benoemd. Voorstel van inspreker is om in tabel 2, 4 en 5 alleen de naam bioafval op te nemen, zodat dit helder overeenkomt met de definitie in het CMP en de Wet milieubeheer.	In het CMP is een hoeveelheid voor incidenteel vrijkomend bioafval toegevoegd. Dit geldt voor iedereen op het moment dat ze meer dan 240 liter bioafval verwachten. Als bioafval bij bedrijven regelmatig vrijkomt is bekeken wanneer dit redelijkerwijs gevergd kan worden. Dit is toegespitst op dat het minimaal dagelijks vrijkomt uit professionele keukens of van handel/verkoop. Vandaar dat hiervoor verschillende benamingen gebruikt worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	4.2	ja	102	Inspreker geeft aan dat in tabel 4: In de titel van de tabel 140 L staat in plaats van 240 l.	Inspreker merkt terecht op dat er een fout is gemaakt. De tekst is daarop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	4.2	ja	007, 024	Tabel 5: Luiers van kinderdagverblijven of zorginstellingen: Als het dagelijks ontstaat én er de mogelijkheid is om het gescheiden aan te bieden (zie ook toelichting op pagina 14): Wordt hiermee bedoeld alleen het	Inspreker vraagt of er rekening is gehouden met de verwerkingscapaciteit. Dat is niet het geval. Het is een middel om gescheiden inzameling op gang te brengen, zodat als de capaciteit er is, daar gelijk gebruik van gemaakt kan worden.

Zienswijzen op onderdeel Gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				gescheiden inzamelen (dit is immers al mogelijk) waarbij dan het grootste deel alsnog verbrand wordt totdat er recycling capaciteit is of wordt hier ook rekening gehouden met de beschikbare verwerkingscapaciteit?	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	4.2 en 5	ja/nee	007	In het toetsingskader is voor luiers en incontinentiemateriaal (onder voorwaarden) een scheidingsplicht opgenomen en bij de toekomstplannen wordt een aantal afvalstromen benoemd waarvoor het (verder) gescheiden houden afhankelijk van de ontwikkelingen wordt bezien. Inspreker vraagt op welke wijze beter gaat worden geborgd dat de inzameling en verwerkingsstructuur goed (blijven) aansluiten op de vraag naar secundaire grondstoffen met voldoende economisch perspectief om ketens in stand te houden en te besparen op de inzet van primaire grondstoffen.	De inspreker geeft terecht aan dat de inzameling, verwerking en toepassing van materialen goed op elkaar aan moet sluiten. Dit wordt voor een groot deel door de markt bepaald. In het onderwerp 'Secundaire grondstoffen' is toegelicht hoe de overheid hierop inzet en welke rol het CMP daar wel en niet in heeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	4.2.1 en 4.2.2	ja	102	In paragraaf 4.2.1 en 4.2.2 wordt aangegeven dat locaties die meerdere bedrijven omvatten en waar de verzamelcontainers op een centrale plaats staan worden gezien als één locatie. Inspreker vraagt zich af dit zich verhoudt tot het Bal waar het uitgangspunt is om per mba te kijken? En als er meerdere mba's zijn met meerdere exploitanten, wie is dan verantwoordelijk voor het naleven van deze verplichting?	Het CMP bepaalt niet wie de zogenaamde normadressaat in een bepaald geval is, dat volgt uit de Omgevingswet en onderliggende besluiten. De regels in het Bal gelden voor degene die de activiteit verricht. Zie voor meer informatie: Degene voor wie de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en de omgevingsvergunning milieu gelden | Informatiepunt Leefomgeving). In het LAP en het CMP is aangegeven dat wanneer een bedrijf gevestigd is op een locatie met meerdere bedrijven en waar de verzamelcontainers op een centrale plaats staan, de uitzonderingen in het CMP voor weinig m2 ruimte en weinig liter afval per week niet gelden. De uitzonderingen worden berekend over het geheel van de locatie en niet voor kleinere onderdelen binnen dat geheel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	4.3	ja	057	Inspreker geeft aan het terecht te vinden dat een uitzondering geldt voor de (semi-) openbare ruimte waar voornamelijk particulieren het afval weggooien. Inspreker ziet graag 'evenementen' aan de opsomming van (semi-) publieke ruimtes toegevoegd, zodat het voor de achterban en vooral handhavende instanties onbetwistbaar is. Indien 'evenementen' niet onder de opsomming valt, verneemt inspreker graag waarom dit niet het geval is.	Inspreker benoemt evenementen als uitzondering. Dit klopt voor de publieke delen van grote evenementen. In het niet publieke deel van evenementen waar voornamelijk medewerkers het afval produceren moet dit wel. Het woord evenementen is expliciet benoemd in de paragraaf. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.16 Onderdeel Mengen van afvalstoffen

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	055, 064	Inspreker noemt het stingentere beleid voor mengen van gevaarlijke afvalstoffen milieuhygiënisch een goede zaak. Inspreker verzoekt wel om concreet te maken wat dit betekent voor de huidige voorraden [*red. gevaarlijk afval*] en hoe vergunningen hierop geactualiseerd moeten worden.	Het beleid is stringenter geformuleerd in het CMP maar ook in LAP3 was voor veel van de categorieën gevaarlijk afval het beleid reeds gericht op het wegnemen van de gevaarseigenschappen van dat afval. De verwachting is daarom dat dit niet leidt tot grote wijzigingen in de wijze waarop gevaarlijk afval verwerkt wordt. Om dit te toetsen is tijdens de voorbereiding van het ontwerp-CMP een uitvraag gedaan bij een aantal grotere brancheverenigingen. Dat heeft geleid tot een aangepast toetsingskader voor mengen in het afvalplan 'oplosmiddelen' omdat daar problemen werden voorzien. Nu (met deze nota) het CMP, en dus ook dit toetsingskader, is vastgesteld moet het bevoegd gezag rekening houden met dit toetsingskader bij het vergunnen van menghandelingen met gevaarlijk afval. Het bevoegd gezag heeft de wettelijke verplichtingen om vigerende vergunningen te actualiseren aan het CMP binnen een jaar van het inwerkingtreden van het CMP. Deze verplichting volgt uit artikel 8.98 en 8.99 Bkl waarin staat dat het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning binnen een jaar nadat het CMP is gaan gelden beziet of de omgevingsvergunning voldoet aan de minimale hoogwaardigheid van verwerking van afzonderlijke afvalstoffen of categorieën afvalstoffen, zoals beschreven in het CMP, en deze als dit noodzakelijk is wijzigt. Zie voor meer toelichting over dit onderwerp paragaaf 1.2 van het CMP-onderwerp 'over de toetsingskaders'. Als het goed is, is in de vergunning(aanvraag) duidelijk beschreven welke gevaarlijke afvalstoffen met welk doel met welke afvalstoffen of niet-afvalstoffen worden gemengd. Als het mengen voldoet aan de in paragraaf 4.2.2 van 'mengen van afvalstoffen' beschreven situaties, dan hoeft de vergunning niet geactualiseerd te worden. In alle andere gevallen moet de vergunning voor het mengen van gevaarlijk afval worden gewijzigd of ingetrokken. Het bevoegd gezag kan de omgevingsvergunning wijzigen of intrekken omdat er onvoldoende doelmatig beheer van afvalstoffen is (artikel 8.102, eerste lid, onder a, Besluit kwaliteit leefomgeving). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het hoofdstuk.
2.	algemeen	nee	102	Inspreker vindt dat de verwijzing naar beoordelingsrichtlijnen (BRL's) in het mengbeleid te summier is. Er wordt geen onderscheid gemaakt in BRL's waarin samenstellingseisen zijn opgenomen en BRL's die uitsluitend ingaan op de toepassingseisen. BRL's met samenstellingseisen waar de Rbk [*2022*] naar verwijst, bieden voldoende waarborging om als toetsingskader te dienen. Alleen in uitzonderlijke gevallen zou het bevoegd gezag een menghandeling dan niet toe kunnen staan. Het is complex voor de inspreker om een nadere toelichting over de samenstelling van aanwezig ZZS te verlangen indien een BRL al enkele ZZS noemt. In hoeverre moet het bevoegd gezag dan nog dieper ingaan op eisen voor verwerking? Voor niet toepasbare grond (bv) geeft de BRL7500 met protocol 7510 aan onder welke voorwaarden partijen grond mogen worden gemengd. Het is daarbij complex om de categorie indeling van afvalstoffen te vertalen naar de indeling in de BRL's. Vertaald naar algemeen beleid kan worden verwezen naar richtlijnen die vanuit Amvb's worden aangewezen als uitputtend (!) beoordelingskader.	Bij het beoordelen van een vergunningplichtige activiteit kan het bevoegd gezag niet zonder meer verwijzen naar of aansluiten bij een normdocument: Normdocumenten zijn onder te verdelen in procesbeoordelingsrichtlijnen en productbeoordelings-richtlijnen. BRL SIKB 7500 is een voorbeeld van een proces-BRL en stelt eisen aan het proces van bewerking van verontreinigde grond en baggerspecie. BRL 2506 en BRL 9335 zijn product-BRL's en stellen eisen aan de wijze waarop recyclinggranulaat en grond op de markt gebracht kunnen worden. Normdocumenten maken geen onderscheid tussen BRL's met samenstellingseisen en BRL's met toepassingseisen. De kwaliteitseisen voor het mogen toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie volgen niet primair uit de Beoordelingsrichtlijnen (BRL) maar uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 (Rbk 2022). De bijlagen A en B van de Rbk 2022 bevatten kwaliteitseisen (samenstellings- of emissiewaarden) voor bouwstoffen en voor grond en baggerspecie. In de hoofdstukken 4 en 5 staan de regels voor de milieuverklaringen bodemkwaliteit. In deze hoofdstukken staat vermeld op welke manier stoffenonderzoek op de emissie of samenstelling moet plaatsvinden voor bouwstoffen en voor grond of baggerspecie. Voor grond en baggerspecie moet volgens de Rbk 2022 getoetst worden op het standaardonderzoekspakket uit bijlage J en

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					aanvullend op de stoffen die gezien de herkomst in het materiaal kunnen voorkomen. Dat geldt ook als de Rbk2022 geen norm voor die stof bevat. Om aan te tonen dat een bouwstof, grond of baggerspecie voldoet aan de kwaliteitseisen is een milieuverklaring bodemkwaliteit nodig. De Rbk2022 kent voor bouwstoffen drie typen milieuverklaringen bodemkwaliteit en voor grond en baggerspecie vijf typen. Een van die typen is de erkende kwaliteitsverklaring. Bij een erkende kwaliteitsverklaring is de producent van de bouwstof, grond of baggerspecie gecertificeerd en erkend om een bouwstof, grond of baggerspecie op basis van een productcertificaat op de markt te brengen. In tegenstelling tot wat inspreker aangeeft, vermeldt BRL SIKB 7500 niet op welke stoffen geanalyseerd moet worden bij acceptatie of na reiniging van grond of baggerspecie. Dat volgt immers uit de Rbk 2022. Wel geeft protocol 7510 enige richting in de te analyseren parameters: namelijk dat onderzoek nodig is op het standaard-onderzoekspakket aangevuld met partij-specifieke en proceskritische parameters. Van belang is dat voor het samenvoegen van 'zonder bewerking herbruikbare grond' algemene regels uit het Bal en de Rbk2022 gelden. In deze algemene regels staat dat het samenvoegen moet plaatsvinden overeenkomstig BRL 9335 of BRL SIKB 7500 door een erkende onderneming. In dat geval hoeft het bevoegd gezag geen aparte beoordeling meer uit te voeren van het samenvoegen van die grond of baggerspecie. Daardoor is het ook niet nodig om een partij in te delen naar een van de afvalcategorieën van bijlage II Bal. Voor het verwerken van matig of sterk verontreinigde grond of sterk verontreinigde baggerspecie of, voor het als grondstof inzetten van grond (m.u.v. kwaliteitsklasse landbouw/natuur) of baggerspecie in een productieproces of reparatieproces, is wel een omgevingsvergunning nodig. In dat geval is het wel nodig om deze grond of baggerspecie in te delen naar de afvalcategorieën van bijlage II Bal. In de vergunningprocedure beoordeelt het bevoegd gezag of de gevraagde verwerking voldoet aan de minimumstandaard, aan de toetsingskaders voor mengen en voor het verwerken van afval met ZZS en aan de regels voor emissies. Daarbij is kennis nodig van de verontreinigingen die in de te verwerken partijen kunnen voorkomen. De BRL's die zijn vermeld in paragraaf 3.3.2 van 'mengen van afvalstoffen' zijn productbeoordelings-richtlijnen en bevatten dus producteisen. Bij het formuleren van die BRL's is uitgegaan van de op dat moment gebruikelijke grondstoffen en/of afvalstoffen. Indien op grond van de herkomst, informatie van de ontdoener of ervaringen verwacht kan worden dat in het te mengen afval bepaalde verontreinigingen kunnen voorkomen, moet het bedrijf daarop toetsen voorafgaand aan de productie van bouwstoffen. Dat geldt ook als de Rbk2022 geen norm voor die stof bevat. Meer informatie over het omgaan met niet-genormeerde stoffen staat in paragraaf 3.12 van de toelichting op de Rb2022. Bij het beoordelen van een vergunningplichtige activiteit kan het bevoegd gezag dus niet zonder meer verwijzen naar of aansluiten bij een normdocument. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het hoofdstuk. Wel zijn in de afvalplannen grond en baggerspecie infokaders over de beoordelingsrichtlijnen opgenomen.
3.	algemeen	nee	007, 061, 156, 157	De zienswijzen van insprekers zijn grotendeels identiek en komen hierop neer: Insprekers merken op dat het CMP onderscheid maakt tussen het mengen van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen, het mengen tot bouwstoffen, het mengen van afvalwater, het mengen tot meststof, het mengen en storten van afvalstoffen, het mengen van POP-houdende afvalstoffen en het mengen van afvalstoffen met andere ZZS dan POP. Uit deze opsomming van de menghandelingen blijkt een ingewikkelde systematiek, gebaseerd op een weinig praktische benadering die het behalen van de doelstelling voor de circulaire economie bemoeilijken. Een en ander is een gevolg van het te ver doorvoeren van het uitgangspunt voor het scheiden en gescheiden houden van afvalstoffen op basis van aard, samenstelling en concentratie in het algemeen, en van ZZS in het bijzonder. Insprekers stellen vast dat het hoofdstuk "Mengen van afvalstoffen" moeilijk leesbaar is (ondanks de toegevoegde figuren, de volgtijdelijkheid en relevantie van de verschillende toetsingskaders) en onduidelijkheid geeft voor de ontdoener, inzamelaar en verwerker als ketenschakels bij het afvalbeheer. Insprekers vinden het wenselijk dat in het finale CMP het beleid met betrekking tot het mengen van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen alsook het mengen van afvalstoffen binnen een en dezelfde afvalcategorie wordt herzien, zodat voor alle gebruikers van het CMP duidelijkheid ontstaat in de mogelijkheden en onmogelijkheden van mengen.	Het toetsingskader van het CMP voor het mengen van afval komt voor een groot deel overeen met het beleid van LAP3 voor het mengen van afvalstoffen. De afbakening van wat 'mengen' is in relatie tot 'opbulken' is niet gewijzigd. Ook was er reeds beleid voor: mengen van afvalstoffen met ZZS, mengen i.r.t. de minimumstandaard en de afvalcategorieën, mengen tot bouwstoffen, mengen t.b.v. storten, mengen en meststoffen, etc. Wat ook niet nieuw is, is wanneer een bedrijf voor een menghandeling een vergunning nodig heeft. Dat wordt namelijk bepaald door de regelgeving. Omdat die regels verspreid zitten over verschillende artikelen van het Besluit activiteiten leefomgeving, is daarvoor wel een hulpmiddel opgesteld: de Beslisboom mengen en vergunningplicht. De verschillende toetsingskaders van het CMP moeten vervolgens worden gebruikt om te beoordelen of het mengen vergund kan worden. Ook de systematiek van afvalcategorieën met A en B en wat dat betekent voor de vergunningplicht is niet gewijzigd. Ontdoeners mogen afvalstoffen van categorie-A altijd mengen met hetzelfde afval van categorie-B. Afvalverwerkers mogen dat in principe ook nog steeds maar wel met vergunning (was ook al zo), tenzij het afvalplan van die afvalstof anders bepaalt (dit volgt in principe uit de minimumstandaard dus in feit ook niet nieuw). Ook dit betekent in het CMP vooral een verbeterslag door het explicieter op te schrijven. Wat wel nieuw is in het CMP is dat: 1. de wetgeving die van belang is voor mengen op een rij is gezet en waar nodig nader is toegelicht (paragraaf 3), 2. het mengen van gevaarlijk afval een expliciet toetsingskader heeft gekregen, 3. de POP-verordening met betrekking tot mengen nader is toegelicht en van een toetsingskader is voorzien om de uitvoering te vergemakkelijken, 4. de Risicoanalyse ZZS geen rol meer speelt bij mengen maar vervangen is door een expliciet beoordelingskader wat het ministerie ziet als een beter hanteerbaar toetsingskader. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot inhoudelijke wijzigingen maar wel tot meer inleiding bij de gegeven informatie en toetsingskaders waar nodig.
4.	3.1.1 en 4.1	nee	102	Inspreker merkt op dat hier wordt verwezen naar artikel 39 van het Bal. Dit moet 3.39 zijn. Inspreker merkt hetzelfde op bij 4.1.	Scherp opgemerkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van beide paragrafen.
5.	3.1.2	nee	064	Inspreker zou graag onder het kopje ZZS en gevaarlijk afval toegevoegd zien wat het mengbeleid is rondom ZZS (onder algemene grenswaarden en/of strengere normen) en de eventuele ontwikkelingen hierin. Dit staat wel verder onder par. 3.8. en zou goed zijn om hier ook al aan te halen.	Nu het CMP is vastgesteld en een website is, komt de functionaliteit beschikbaar om door het document te navigeren naar de plek die voor de gebruiker de logische volgorde plek is (via de navigatiebalk en de interne links in de teksten). Dat is niet voor iedereen hetzelfde en daarom wordt niet al bij de uitleg over wat gevaarlijk afval precies is, een samenvatting van wetgeving en de toetsingskaders voor mengen ervan opgenomen. Het CMP is opgebouwd volgens de logica: inleiding/belangrijke begrippen, overzicht beleid en wetgeving en daarna de toetsingskaders voor vergunningverlening. Uniformiteit qua opbouw draagt bij aan de bruikbaarheid door de doelgroepen van het CMP. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft geleid tot het opnemen van een korte weergave van wanneer afval met ZZS gevaarlijk afval is volgens de Eural én het opnemen van een verwijzing (link) naar de paragrafen 3 en 4 waarin respectievelijk het beleid en wetgeving wordt uitgelegd in relatie tot mengen en de toetsingskaders voor het mengen van afvalstoffen met ZZS.
6.	3.1.2	nee	102	Aangegeven wordt dat de gevaarlijke afvalstoffen aangewezen zijn in de Eural. Daarna (pagina 6 en volgende) volgt nog een uiteenzetting over afvalstoffen met ZZS en wanneer deze gezien kunnen worden als gevaarlijk afval. Inspreker vraagt of dit zo gelezen moet worden dat er naast de categorieën uit de Eural nog andere gevaarlijke afvalstoffen kunnen zijn (een extra toetsing dus) of zullen de afvalstoffen met ZZS ook altijd zijn aangewezen in de Eural?	Er zijn geen aanvullende regels om afvalstoffen met ZZS aan te merken als gevaarlijk afval. Ook hiervoor geldt inderdaad ook gewoon de Eural. In de paragraaf 'Zeer zorgwekkende Stoffen en gevaarlijk afval' wordt beschreven wanneer afvalstoffen met ZZS in de Eural geclassificeerd worden als gevaarlijk afval en dus vallen onder een code voor gevaarlijk afval aangeduid met een *. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het opnemen van een korte weergave van wanneer afval met ZZS gevaarlijk afval is volgens de Eural.
7.	3.1.2	nee	102	Inspreker vraagt of de verwijzing in het groene kader klopt.	Dit is blijkbaar niet goed gegaan bij het opmaken van het document. **Conclusie**: Dit is hersteld zodat de verwijzing weer klopt.
8.	3.1.2	nee	102	Inspreker vraagt: komt het woord 'bedrijfsafvalstoffen' voort (gedefinieerd) uit wet- of regelgeving? Móet hierop worden aangesloten? Zo nee: 'Afvalstoffen die vrijkomen bij bedrijven zijn dus bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen' zorgt voor verwarring. Beter: onderscheid: niet gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen.	Dit is inderdaad een wettelijke definitie waarvan niet kan worden afgeweken omdat de regels die verderop over mengen worden uitgelegd ook gebaseerd zijn op deze definities. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	3.1.2	nee	102	In paragraaf 3.1.2 staat "Als twee categorieën in de bijlage staan met eenzelfde nummer (bijvoorbeeld 37A en 37B) dan is de ene categorie voor gevaarlijke afvalstoffen en de andere voor niet-gevaarlijke afvalstoffen (bedrijfsafvalstoffen)." Dit kan volgens inspreker stelliger omdat de A-categorie altijd gevaarlijk afval betreft en de B-categorie altijd de niet-gevaarlijke variant. De daaropvolgende zin "De regels rond mengen zijn vaak verbonden aan deze categorieën van afvalstoffen." Deze heeft volgens inspreker in deze vorm geen toegevoegde waarde. Inspreker suggereert om dan direct te verwijzen naar de betreffende regelgeving dat als startpunt dient voor de toetsing of het mengen kan worden toegestaan. Het principe van het beleid is om inzicht te geven in welke stappen een bedrijf of overheid moet nemen om tot een Conclusie te komen. De tweede alinea begint met het tweede deel van een opsomming. Echter wat de verhouding is ten opzichte van het voorgaande is niet direct duidelijk voor de bepaling van (niet-)gevaarlijk afval.	Welke variant gevaarlijk afval is, is inderdaad variant A (gevaarlijk) bij A en B categorieën. De tekst is naar voorstel van inspreker vereenvoudigd. Voor minder ingewijde lezers is het belangrijk om aan te geven dat het uitmaakt of afvalstoffen gevaarlijke afvalstoffen zijn of niet voor welke regels en toetsingskaders gelden. Die duiding wordt hier gegeven. In de alinea zijn tussenkopjes geplaatst om de tekst beter te structuren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot verbeterpunten van de tekst om het belang van dit onderscheid beter te duiden en om de tekst eenvoudiger te maken.
10.	3.3	nee	102	Inspreker merkt over paragraaf 3.3 op: veel verwijzing en weinig toegelicht; Als je het makkelijk wilt maken dan moet het wat uitgebreider 'wat mag je nu wel en wat niet mengen'.	Alle informatie in paragraaf 3 gaat over wat de wetgeving zegt over het mengen van afvalstoffen en wat het beleid is. Dat is niet altijd zwart wit, te beginnen met het feit dat niet gedefinieerd is wat 'mengen' is. Als eerst is vastgesteld dat sprake is van mengen, bepaalt soms de wet direct of het mengen is toegestaan en soms moet het bevoegd gezag dat bepalen via de vergunning. Als het mengen toegestaan moet worden in een vergunning, dan gelden hiervoor de toetsingskaders van paragraaf 4. **Conclusie**: Aan de inleiding van paragraaf 3 is bovengenoemde toegevoegd zodat voor de lezer duidelijker is hoe de wetgeving, beleid en toetsingskaders zich tot elkaar verhouden.
11.	3.3	nee	029, 102	Het begrip mengen is volgens inspreker niet te bevatten zonder het schema "mengen-Bal" te gebruiken. In dit schema ontbreekt het ZZS deel terwijl POP en REACH hierbij ook relevant kunnen zijn (hiervoor moet immers in de vergunning getoetst worden). Ook kan ZZS een rol spelen bij opbulken. • Vraag van de inspreker: hoeft bij het opbulken van niet-gevaarlijk afval geen toetsing aan ZZS plaats te vinden of, is het opbulken toegestaan maar beperken we ons tot doelmatigheidstoets voor verdere verwerking? Tenzij POP dit niet toestaat uiteraard. In een ander punt merkt de inspreker op: • Er ontbreekt een afweging voor het opbulken van niet-gevaarlijk afval waarin ZZS aanwezig is. Wanneer is deze handeling toegestaan?	De Beslisboom vergunningplicht mengen begint nadat is vastgesteld dat activiteit beoordeeld is als mengen. Het schema kan dus niet worden gebruikt om vast te stellen of sprake is van mengen. Dit moet gebeuren aan de hand van toetsingskader 4.1 'Definitie van mengen'. POP en REACH spelen als zodanig een rol bij 'mengen' als afval met een POP/ZZS boven een relevante waarde wordt samengevoegd met afval met een POP/ZZS onder deze waarde. De relevante waarden voor POP's zijn de waarden in bijlage IV van de POP-verordening en voor de overige ZZS zijn dat de concentratiegrenswaarden in het CMP die genoemd staan bij de toetsingskaders voor mengen van gevaarlijk afval en mengen van afval met PBT-, zPzB-stoffen en stoffen van gelijkwaardig zorg. Pas als vastgesteld is dat sprake is van mengen, komt de Beslisboom vergunningplicht mengen om de hoek kijken. Antwoorden op de vragen over opbulken en ZZS: Als in de partijen die worden samengevoegd ZZS zitten, dan zijn dit – om van opbulken te kunnen spreken – dus in beginsel ZZS in vergelijkbare concentraties maar dus allemaal onder de grenswaarden voor gevaarlijk afval of onder de grenswaarden van 0,1% (m/m) voor bepaalde ZZS (zie toetsingskader 4.2.3 van het onderwerp 'mengen'). Voor het opbulken van partijen afval met ZZS geldt geen apart toetsingskader. Deze activiteit is doelmatig. Zie ook par. 2.2.2.3 van de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking. Voor POP's geldt de grenswaarde van bijlage IV van de POP-verordening als belangrijke grenswaarde om van mengen of opbulken te moeten spreken. Samenvoegen van afval onder de grenswaarde met boven deze grenswaarde is in ieder geval 'mengen' en moet getoetst worden aan het toetsingskader voor 'mengen van POP-houdend afval'. Mengen van partijen met POP's onder de grenswaarde van bijlage IV wordt door de POP-verordening en door het CMP niet beperkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van deze paragraaf.
12.	3.3.1	nee	102	Inspreker vraag of hier ook de IPPC-installatie moet worden meegenomen. IPPC-installaties vallen onder 3.3.10 van het Bal en niet 3.5.11. In artikel 3.184, derde lid onder n van het Bal is aangegeven dat de mba van paragraaf 3.5.11 niet van toepassing is op IPPC-installaties.	Inspreker doet een terechte suggestie. **Conclusie**: Aan deze paragraaf wordt een alinea toegevoegd over mengen door een IPPC-installatie (In het Bal: complex bedrijf).
13.	3.3.1	nee	102	Pagina 9 onderaan, inspreker vraagt wanneer het mengen van afvalstoffen met niet-afval vergunningplichtig is.	Inspreker refereert aan de laatste bullet van op pagina 9 waar staat dat 'het mengen van afvalstoffen met materiaal dat geen afvalstof is, vergunningplichtig *kan* zijn. Of dat vergunningplichtig is, is afhankelijk van diverse factoren, volgt uit het Bal en is niet in zijn algemeenheid te zeggen.

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Omdat de regels rond de vergunningplicht voor mengen als ingewikkeld kunnen worden ervaren, is een beslisboom beschikbaar gebaseerd op alle relevante artikelen uit het Bal. Deze 'Beslisboom vergunningplicht mengen' gaat ook in op mengen met niet-afvalstoffen en is een hulpmiddel bij het interpreteren van de wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP omdat deze beslisboom reeds op meerdere plekken onder de aandacht wordt gebracht.
14.	3.3.1	nee	102	Inspreker constateert: Let op definitie mengen (par 3.1.1)! Duidelijke link met categorie-indeling afvalstoffen en het samenvoegen van afvalstoffen binnen eenzelfde afvalcategorie (bestaande uit 2 verschillende afvalstoffen) die als menghandeling beoordeeld moet worden. Overall wordt categorie-indeling steeds belangrijker, sluit aan op de ZZS voorschriften die we nu hebben opgenomen.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
15.	3.3.1	nee	102	Inspreker citeert: 'Afvalcategorieën met hetzelfde nummer, maar voorzien van aanduiding A en B, worden beschouwd als twee verschillende afvalcategorieën'. Als afval gespecificeerd wordt als een categorie met een nummer kan het afval niet onder een andere afvalcategorie vallen. Dat is volgens inspreker geen logica en erg verwarrend. Inspreker vraagt om een andere oplossing.	De tekst die insprekers citeert gaat over het mengen van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen tijdens afvalverwerking, dus na inzameling of afgifte van dit afval door een ontdoener. De wetgever heeft er voor gekozen om bij het formuleren van de vergunningplicht voor het mengen van afvalstoffen zoveel mogelijk uit te gaan van afvalcategorieën. Een afvalstof valt in een specifieke situatie onder één afvalcategorie. • Bij nog niet ingezameld of afgegeven afval (par 3.2 13 Bal) worden de A- en B- variant beschouwd als één afvalcategorie (maar hier gaat de vraag van inspreker niet over). • Bij afval dat wel is ingezameld of afgegeven (par 3.5.11 Bal) zijn de A- en B- varianten twee verschillende afvalcategorieën. Deze categorieën zijn wettelijk vastgelegd en vormen de basis van regels en toetsingskaders voor mengen van afvalstoffen. Echter, in bepaalde situaties is ook sprake van een vergunningplicht voor het mengen binnen één afvalcategorie. Ook dat volgt uit de wetgeving. In het CMP is het volgende aangegeven: • Mengen binnen één afvalcategorie is in beginsel toegestaan, tenzij in een afval- of ketenplan is aangegeven dat dat niet het geval is. Daarnaast kan het zijn dat hele hoge concentraties aan bepaalde ZZS ook maken dat mengen binnen één afvalcategorie toch niet doelmatig is. • Mengen tussen een A- en B-categorie (met zelfde nummer) is in beginsel toegestaan, tenzij het afval- of ketenplan hier beperkingen of voorwaarden aan stelt. In een deel van de afval- of ketenplannen zijn beperkende voorwaarden opgenomen. Deze zienswijze heeft er ook toe geleid dat mengen binnen categorie 112 (A en B) nog een keer goed bekeken is. Categorie 112 is namelijk bedoeld voor alle afvalstoffen die niet onder een andere afvalcategorie vallen en die niet mogen worden gestort. In deze afvalcategorie vallen dus afvalstoffen die een zeer diverse minimumstandaard kunnen hebben en dus niet mogen worden gemengd. Optie 1 is dan om in al die plannen aan te geven dat mengen niet zomaar kan. Optie 2 is om dit 1 keer in het hoofdstuk mengen op te nemen. Er is gekozen voor optie 2. Aan 4.2.1 is daarom een extra subparagraaf toegevoegd. Dit werkt ook door in het toetsingskader van paragraaf 4.2.2 'Mengen van gevaarlijk afval' omdat daar staat dan mengen van een categorie A met de overeenkomende categorie B is toegestaan tenzij het afvalplan aangeeft dat dit niet zonder meer mag. Ook dit is daarom centraal geregeld. Tot slot heeft dit ook geleid tot het weglaten van specifieke invulling bij een aantal plannen waar categorie 112 een rol speelt bij het toetsingskader voor mengen. **Conclusie**: Paragraaf 4.2.1 en paragraaf 4.2.2 is ambtshalve aangevuld. Deze zienswijze heeft bovendien geleid tot aanpassingen in de toetsingskaders voor mengen én de toelichting daarop in een aantal keten- en afvalplannen waar categorie 112 relevant is. Van sommige andere toetsingskaders voor mengen van bedrijfsafval en gevaarlijk afval na inzamelen of afgifte is de formulering iets aangepast.
16.	3.3.1	nee	102	Inspreker citeert: 'Het mengen van afvalstoffen met materiaal dat geen afvalstof is, kan vergunningplichtig zijn': En vraagt: Is dit een soort Conclusie van de bovenste bolletjes: alleen vergunningplichtig in bepaalde gevallen? Als het als Conclusie bedoeld is, dan is het beter dit te verduidelijken: 'Het mengen van afvalstoffen met materiaal dat geen afvalstof is, kán dus vergunningplichtig zijn'.	Alle bullets van deze opsomming geven in het kort weer wat er in de wetgeving staat over het mengen van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen na inzameling of afgifte. De bullet die inspreker aanhaalt is dus geen Conclusie maar een aparte wettelijke bepaling. Verder wordt voor het antwoord verwezen naar het antwoord op zienswijze 13 in deze tabel over de Beslisboom mengen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	3.3.2	nee	029	Inspreker geeft aan dat de verwijzing naar BRL's in het mengbeleid te summier is. Er wordt geen onderscheid gemaakt in BRL's waarin samenstellingseisen zijn opgenomen en BRL's die uitsluitend ingaan op de toepassingseisen.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.
18.	3.3.2	nee	102	Inspreker vraagt of hier nu wordt aangegeven dat BRL's voor omgevingsdiensten ook een toetsingskader zijn? Zo ja: dan duidelijker daar in zijn. Het is wel een richtlijn die door marktpartijen is opgesteld.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel over de verhouding tussen BRL's en het CMP. Vervolgens: Het toetsingskader staat in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 3 bevat alleen wetgeving en andere uitgangspunten die van belang of een hulpmiddel kunnen zijn bij de beoordeling. De in paragraaf 3.3.2 genoemde BRL's zijn ter informatie vermeld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	3.3.2	nee	068	Paragraaf 4.2.7 moet zijn paragraaf 4.2.6.	Dit is blijkbaar niet goed gegaan bij het opmaken van het document. **Conclusie**: Dit is hersteld zodat de verwijzing weer klopt.
20.	3.5	nee	102	Dit gaat over het verwerken tot een meststof maar wat volgens inspreker ontbreekt is het verwerken van dierlijke mest al dan niet in covergister met stoffen op de AA-lijst. Dus verwerken van dierlijke mest conform Verordening dierlijke bijproducten.	Dierlijke mest valt onder de Verordening dierlijke bijproducten (Verordening EG 1069/2009). Dat betekent dat dierlijke mest moet worden verwerkt conform de artikelen 12 t/m 14 van de Verordening. De Verordening dierlijke bijproducten is leidend ten opzichte van de Wet milieubeheer (Wm), tenzij sprake is van verbranden, storten, composteren of vergisten van dierlijk afval. In dat geval zijn zowel de Verordening dierlijke bijproducten als de Wet milieubeheer van toepassing. Meer informatie over de verwerking van dierlijke bijproducten staat/komt in de factsheet Dierlijk afval van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Het CMP bevat geen afvalplan of ander specifieke beleid voor het verwerken van dierlijke mest. Dus moet vergunningverlener toetsen aan beleidskader CMP, oftewel de afvalhiërarchie. Recycling van het digestaat van het vergisten van dierlijke mest is hoogwaardiger dan verbranden, mits recycling mogelijk is binnen de meststoffenwetgeving of elders. Zie hiervoor de pagina digestaat als mest gebruiken van RVO. Als dierlijke mest samen met ander afval wordt verwerkt, is de minimumstandaard van dat andere afval ook van belang bij vergunningverlening. Bij het co-vergisten van dierlijke mest met bepaalde stromen bioafval (voornamelijk de deelstromen b en d van de minimumstandaard van afvalplan bioafval zullen voorkomen op de AA-lijst) moet het digestaat gerecycled worden. De minimumstandaard voor deelstromen b en d is immers recycling. In dat geval kan voor het verbranden van het digestaat geen vergunning verleend worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
21.	3.5	nee	102	'Voor afvalstoffen waarvoor geen inzamelvergunning kan worden aangevraagd, kan dus ook geen vergunning voor mengen worden verstrekt'. Inspreker vraagt: wordt i.p.v. 'kan' niet 'hoeft' bedoeld?	Voor het verlenen van een vergunning voor mengen tijdens inzamelen is heel bewust 'kan' gebruikt. 'Hoeft' zou namelijk betekenen dan het niet moet maar wel kan. En dat is niet het geval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot het aanpassen van deze paragraaf.
22.	4	ja	064	In het begin van de paragraaf staat 'waarmee het bevoegd gezag rekening moet houden'. Dit geldt in de basis voor de aanvrager van een vergunning. Echter het bevoegd gezag toetst of de activiteit vergunbaar is o.b.v. de toetsingskaders.	Het klopt dat bedrijven de toetsingskaders kunnen gebruiken om te kijken of de activiteit vergunbaar is. Bij het toetsen van de vergunningaanvraag (dus of de activiteit vergunbaar is) moet ook het bevoegd gezag rekening houden met het CMP en dus met de toetsingskaders voor mengen. Dit volgt uit artikel artikel 8.9, tweede lid, Bkl. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot het aanpassen van deze paragraaf.
23.	4	ja	029, 102	Het is inspreker niet duidelijk hoe om te gaan met het samenvoegen van een (gevaarlijk)afval en een grondstof die verder identiek zijn. Is dat opbulken? De opmerking 3.2.4 uit de hoofdlijnennotitie is niet goed terug te vinden in dit document.	Het samenvoegen van afvalstoffen en een 'grondstof' is het mengen van een afvalstof met een niet-afvalstof. Het Besluit activiteiten leefomgeving (bal) bepaalt of dit mengen is toegestaan of, in een vergunning moet worden toegestaan (zie ook de uitleg bij zienswijzen 10 en 13 in deze tabel). Als sprake is van een vergunningplicht dan kan deze worden vergund op basis van het toetsingskader als beiden materialen qua samenstelling inderdaad identiek zijn. Dit ter beoordeling aan het bevoegd gezag. Opmerkingen 3.2.4 in de Hoofdlijnennotitie gaat over het invoeren in het CMP van een toetsingskader voor het mengen van afval met gevaarlijk stoffen boven bepaalde grenswaarden (in veel gevallen gevaarlijk afval). Hiermee wordt gedoeld op de toetsingskaders 4.2 t/m 4.4 van paragraaf 4. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijzigingen in het CMP.
24.	4.1	nee	102	In het groene gedeelte op pagina 15 is aangegeven dat het gezamenlijk opslaan van sommige niet-gevaarlijke afvalstoffen niet als mengen wordt beschouwd. Inspreker merkt op dat in de voorbeelden eronder ook diverse gevaarlijke afvalstoffen worden genoemd.	Inspreker merkt terecht op dat de tekst en voorbeelden niet met elkaar overeenkomen. Doordat de gevaarlijke afvalstoffen heel blijven en als losse elementen of voorwerpen hanteerbaar blijven, is sprake van opslag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze tekst.
25.	4.1	ja	102	Inspreker vraagt of paragraaf 4.1 en 3.1.1 samengevoegd kunnen worden tot één paragraaf?	Elk onderwerp van het CMP wordt zo opgebouwd dat we in paragraaf 3 aangeven welke wetgeving relevant is voor het onderwerp en wat daarin geregeld is. Paragraaf 4 geeft aan hoe het bevoegd gezag moet komen tot een besluit of – in dit geval mengen – vergund kan worden. Dat begint met het beoordeling of überhaupt sprake is van mengen. Dat laatste is een toetsingskader omdat dit niet in de wetgeving zelf is gedefinieerd. Vandaar de tweedeling tussen paragrafen 3.1.1. en 4.1. **Conclusie**: Gezien de vaste structuur die gehanteerd wordt bij de verschillende onderwerpen heeft deze zienswijze niet tot een wijziging geleid.
26.	4.1	ja	102	Inspreker vraagt of het samenvoegen van PAK-arm betonpuin met metselwerkpuin (afvalcategorie 55) mengen is en geeft aan dat dat nieuw is. Welke toegevoegde waarde heeft het als voor het samen opbulken van dit afval (wat gebruikelijk is want het wordt ook 1 product na het breekproces) hier expliciet een vergunning voor moet zijn?	Bij het samenvoegen van PAK-arm betonpuin met metselwerkpuin is sprake van mengen, omdat de aard, samenstelling of concentraties van aanwezige componenten niet vergelijkbaar is. Het mengen van deze afvalstoffen na inzameling of afgifte is altijd vergunningplichtig, omdat sprake is van het mengen van grondstoffen of halffabrikaten voor bouwstoffen. In de toelichting bij de definitie van bouwstof in artikel 1 van het Besluit bodemkwaliteit staat immers: *Bouwstof is steenachtig materiaal bedoeld om te worden toegepast in een werk. Het gaat hierbij dus niet om grondstoffen of halffabrikaten. Die vallen buiten dit besluit. Ook bouwstoffen die zijn vervaardigd, maar die niet aan de eisen blijken te voldoen en die vervolgens worden afgevoerd, zijn niet bedoeld om te worden toegepast.* Afvalstoffen die worden gemengd tot bouwstof, zijn dus geen bouwstoffen en vallen niet onder de uitzondering van art. 3.185 lid 3 sub q1 Bal. Zowel de opslag als het mengen van deze ingezamelde of afgegeven afvalstoffen is vergunningplichtig. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een extra informatiekader in de tekst van het CMP.
27.	4.2	ja	160 ILT	Naast de (veelal) generieke toetsingskaders voor het mengen zijn er ook specifieke toetsingskaders. Een voorbeeld is de regelgeving voor kwikhoudend afval.	Direct werkende wetgeving gaat voor op toetsingskaders van het CMP. Die regels zijn ook meegenomen in het vaststellen van de minimumstandaarden. Ongeacht 'mengen' moet alle afvalverwerking aan direct werkende regels voldoen én aan de minimumstandaarden. Zie ook par. 4.2.1 van het hoofdstuk Mengen van afvalstoffen. **Conclusie**: Deze opmerking van de ILT heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
28.	4.2.1	ja	102	'Als de minimumstandaard voorschrijft dat een afvalstof vanwege de aanwezigheid van bepaalde verontreinigingen verplicht moet worden verwijderd én nuttige toepassing niet is toegestaan, *dan mag ook*	Deze zienswijze gaat over 'de minimumstandaard en mengen'. De suggestie van inspreker dat hier zou moeten staan 'Als de minimumstandaard voorschrijft dat een afvalstof vanwege de aanwezigheid van bepaalde verontreinigingen verplicht moet

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				mengen niet leiden tot nuttige toepassing.' Inspreker vraagt of het cursieve niet moet zijn: dan mag er ook niet gemengd worden? Dat is eenduidiger/duidelijker.	worden verwijderd én nuttige toepassing niet is toegestaan, dan mag er ook niet gemengd worden' is niet correct. Mengen kan namelijk wel worden toegestaan t.b.v. verwijderen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de tekst van deze alinea.
29.	4.2.2	ja	007	Inspreker haalt aan wanneer mengen van gevaarlijk afval volgens het ontwerp-CMP is toegestaan en vervolgt: Stringenter beleid op mengen zal naar ons inzicht vanuit het hier beschreven perspectief vooral moeten worden gericht op inzamel-, opslag- en recyclingactiviteiten. Voor te storten en te verbranden afvalstoffen biedt dit, gelet op de punten 1 en 2 uit het ontwerp geen meerwaarde, omdat toch naar eindverwerking wordt toegewerkt. Ons verzoek is dit als zodanig op te nemen.	De zienswijze van inspreker is in lijn met de inhoud van dit toetsingskader voor het mengen van gevaarlijk afval en zal inderdaad met name van belang zijn voor activiteiten die niet leiden tot verbranden en storten van gevaarlijk afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de tekst van deze alinea.
30.	4.2.2	ja	114	Inspreker vraagt of verbranden valt onder het afscheiden en/of vernietigen van gevaarlijke stoffen bij de eerste bepaling van mengen van gevaarlijke afvalstoffen. Inspreker geeft aan dat opmengen de mogelijkheid geeft om veilig en schoon gevaarlijk afval te verwerken in een AEC. Stringenter beleid (t.o.v. LAP3) op mengen zal duidelijker moeten zijn gericht bij inzameling en recycling, niet voor storten en verbranden.	Zie het antwoord op zienswijze 30 in deze tabel.
31.	4.2.2	ja	113	Inspreker verwijst naar het toetsingskader mengen van gevaarlijk afval waarin staat dat mengen van gevaarlijke afvalstoffen doelmatig is als bij het verwerken van de afvalstof de gevaarlijke stoffen worden afgebroken of afgescheiden. Inspreker vraagt in hoeverre een afvalbedrijf dit moet onderzoeken als informatie over afvalstoffen maar ten dele of niet overeenkomt met de aangeboden afvalstof door de wijziging van het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen.	De ontdoener is verplicht om een omschrijving van aard, eigenschappen en samenstelling van de afvalstof te verstrekken aan de afvalverwerker. Het besluit melden voegt daar een specificatie aan toe over ZZS. De afvalverwerker moet controleren of de gegevens kloppen en heeft daarbij een eigen verantwoordelijkheid. Afval krijgt een afvalstoffennummer en wordt onder een eural-code afgegeven waaruit bovendien blijkt of sprake is van gevaarlijk afval. Die code is aan afval toegekend in het vooroverleg tussen ontdoener en verwerker. Afval dat gevaarlijk afval is op basis van hoge concentraties ZZS zal dus onder een gevaarlijk afval code worden aangeleverd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit toetsingskader van het CMP.
32.	4.2.2	ja	118	Het CMP scherpt het beleidskader voor het mengen van afvalstoffen aan en breidt het kader van zorgstoffen waarop getoetst moet worden uit. Bedrijven moeten afvalstoffen voortaan toetsen op ZZS en andere zorgstoffen zoals zware metalen, medicijnresten en pathogenen. Inspreker dringt erop aan niet stringenter te beoordelen dan het Europese beleid rond ZZS en andere zorgstoffen voorschrijft. Bij de beoordeling van veilig hergebruik van afvalstoffen kan daarnaast meer rekening gehouden worden met het beoogde verwerkingsproces en de stoffen die hierin veilig verwerkt kunnen worden en de beoogde toepassing en specifieke risico's die hiervoor gelden. Door een gerichte bronaanpak en risicoaanpak te hanteren, worden de grootste risico's écht aangepakt en blijven circulaire stromen beschikbaar voor toekomstig hergebruik.	Europa kent geen afvalstoffenbeleid rond ZZS, anders dan het beleid voor gevaarlijke afvalstoffen of specifieke regels zoals bijvoorbeeld voor kwikafval. Daarom gaat het CMP in deze paragraaf uit van 'gevaarlijk afval', op basis van welke stof dan ook. Afvalstoffen kunnen gevaarlijk afval zijn op grond van de aanwezigheid en vervolgens het gehalte aan ZZS. Het CMP beperken tot ZZS die op Europees niveau als ZZS zijn geclassificeerd is geen optie omdat met de andere ZZS dezelfde risico's gepaard gaan. Het CMP richt zich dus op alle ZZS, net zoals de regels voor ZZS in het Besluit activiteiten leefomgeving. Met betrekking tot de andere zorgstoffen: zie het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel. Het CMP is één van de instrumenten ter uitvoering van het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE). Het CMP is de brug tussen wetgeving, beleid (NPCE) en de uitvoeringspraktijk. Daarvoor bevat dit plan het toetsingskader voor het nemen van besluiten door het bevoegd gezag, veelal vergunningverlening en toezicht. Door dit doel moet het CMP breed toepasbaar zijn. Differentiatie naar afvalstroom gebeurt in de afvalplannen, waarbij met een minimumstandaard de toegestane verwerking is afgestemd op de risico's en verwerkingsmogelijkheden van een afvalstof. Het CMP heeft ten opzichte van LAP3 een nieuwe stap gezet met de zes ketenplannen, waarbij de hele keten in beeld is gebracht. Over de bronaanpak: zie het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
33.	4.2.4 en 3.7	ja	160 ILT	POP-houdend afval is niet beperkt tot afval met POP's boven de concentratiegrenswaarde van bijlage IV. Deze grenswaarde geeft aan wanneer de POP in de afvalstof verwijderd dient te worden of wanneer in bepaalde gevallen de afvalstof als gevaarlijk moet worden aangemerkt. De concentratiewaarden in bijlage I geven aan dat als de concentratie lager is, er sprake is van onopzettelijke verontreiniging. Juiste verwijzing is dus naar bijlage I voor onderscheid wel/niet POP-houdend (zie ook uitspraak 201405261/1/A4).	De zienswijze van de ILT klopt. Voor het gemak was voor deze formulering gekozen maar geheel correct is het niet. De POP-verordening typeert afval met POP's onder de waarde uit bijlage IV als 'low POP content'. Het CMP is voor POP-aanduiding aangepast aan de formulering die ook voor PAK's wordt gebruikt (PAK-arm en PAK-rijk). De volgende termen zijn in het definitieve CMP gebruikt: • POP-houdend afval = al het afval dat POP's bevat (in welke concentratie dan ook); • POP-arm afval = afval met POP's onder bijlage IV waarde; • POP-rijk afval = afval met POP's boven bijlage IV waarde. **Conclusie**: Deze opmerking heeft geleid tot aanpassingen op diverse plekken, waarbij ook is ingegaan op het mengen van POP-arm afval.
34.	4.2.6	ja	007, 068	Inspreker geeft bij uitgangspunt 1 (mengen van afvalstoffen die op zichzelf niet voldoen aan Rbk 2022) aan dat er een uitzondering zou moeten zijn als er een additief (afvalstof of niet-afvalstof) bij een afvalstof wordt gemengd om de uitloging te beperken door chemische of fysisch-chemische processen (dus niet door verdunning).	Het toetsingskader mengen en bouwstoffen kent twee uitzonderingen voor mengen met afvalstoffen die zelf niet aan de eisen van het RBK 2022 voldoen namelijk: de uitzondering voor het gebruik van functionele hoeveelheden en het maken van immobilisaat. Dat zijn de enige mogelijke uitzonderingen op de regel dat afvalstoffen die gebruikt worden voor de productie van een bouwstof zelf aan de normen van het Rbk 2022 moeten voldoen. Een belangrijke opmerking daarbij is dat immobiliseren steeds meer beperkt zal worden. Andere uitzonderingen worden niet gemaakt. Zie voor deze uitzonderingen de informatie en de toetsingskaders bij het onderwerp 'immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' van het CMP. Zie ook de paragraaf 'toekomstplannen' bij dit zelfde onderwerp van het CMP. **Conclusie**: Beide uitzonderingen zijn voldoende uitgebreid omschreven. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
35.	4.2.6	ja	102	'Daarbij moet niet alleen worden gekeken naar de stoffen uit bijlage A van de Rbk2022,'. Inspreker vraagt wat wordt bedoeld met 'worden gekeken'? Is het een toetsingskader?	Bedoeld wordt dat de afvalverwerker moet toetsen of de te mengen afvalstoffen aan de kwaliteitseisen uit de Rbk 2022 voldoen. Dat is dus inderdaad een toetsingskader. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de tekst van dit toetsingskader.
36.	4.2.7	ja	102	Inspreker vraagt of bokashi hier ook nog relevant is.	Het is aan het ministerie van LVVN om te bepalen of en zo ja, op welke wijze fermenteren/bokashi van uitsluitend maaisel en blad opgenomen wordt in de meststoffenwet- en regelgeving. Bokashi mag nu nog niet toegepast worden, omdat het geen

Zienswijzen op onderdeel Mengen van afvalstoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					meststof is. Uitzondering zijn de lopende pilots in het kader van het WUR-onderzoek. Op dit moment is het verwerken/fermenteren tot Bokashi daarom nog niet toegestaan volgens de minimumstandaard. Voor meer informatie zie de FAQ Bokashi en Afvalplan groenafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
37.	4.2.7	ja	102	Bij mengen tot compost is opgenomen dat alleen bioafval, groenafval en digestaat mogen worden verwerkt in een composteerinstallatie. Inspreker geeft aan dat in de praktijk wel meer afvalstoffen worden gemengd in een composteerinstallatie zoals afval met de euralcodes onder 19.05 en compostbare fractie uit sortering 19.12.12.	Op grond van de Meststoffenwet mogen alleen organische afvalstoffen worden verwerkt tot compost. In de door inspreker genoemde afvalstoffen kan een veelheid aan (anorganische) verontreinigingen voorkomen, waarbij ook niet altijd duidelijk is welke verontreinigingen het betreft. Deze stoffen zullen in de meeste gevallen niet afbreken bij het composteren. Derhalve beperkt het toetsingskader voor het mengen tot compost zich tot bioafval, groenafval en bepaald digestaat. Naar aanleiding van deze zienswijze is dit uitgebreid met organische reststromen die zijn vrijgekomen bij de verwerking van bioafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
38.	4.2.7	ja	024	De extra toevoeging in het CMP m.b.t. regulering wat er wel en niet tot compost gemengd mag worden is onnodig en onwenselijk. Het is binnen de EU namelijk gebruikelijk om naast bioafval, groenafval en digestaat van vergisting o.a. ook slib uit de voedingsmiddelen verwerkende industrie te verwerken in een compostering. Het is onwenselijk om die uit te sluiten van compostering gezien het biologisch verwerken van dit slib ten alle tijden duurzamer is dan het verbranden of storten van deze slibstromen, door het gebruiken van de overtollige energie in het composteerproces kan deze stroom hiermee op zeer duurzame wijze verwerkt worden tot compost.	Organisch afval afkomstig van de voedingsmiddelenindustrie valt onder de definitie van bioafval en mag op grond van het mengbeleid worden verwerkt tot compost. Inspreker merkt terecht op dat slib uit de voedingsmiddelen verwerkende industrie ook gecomposteerd kan worden. Deze afvalstof is toegevoegd aan het toetsingskader voor het mengen tot compost. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassingen aan de tekst van het hoofdstuk.
39.	4.2.7	ja	102	Inspreker merkt op dat het mengen van dierlijke mest t.b.v. vergisting ontbreekt. Digestaat wordt een meststof of voldoet hier niet aan en moet worden afgevoerd naar een verbrandingsinstallatie. Hiervoor is geen apart afvalplan, zodat inspreker vraagt hoe hiermee om te gaan.	Zie het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel over dierlijke mest.

2.17 Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	094	De uitgangspunten zoals deze nu opgenomen zijn in het CMP werken belemmerend voor onze sector [*Red: de sector Immobilisatiebedrijven*], verslechteren toepassing van secundaire bouwgrondstoffen en leiden tot toename van kosten voor bedrijven en burgers. Inspreker vraagt een eenduidig standpunt inzake immobilisaat op basis van functionaliteit en koppelt dit aan eisen conform de BRL 9322. Volgens inspreker past het uitsluiten van materialen hier niet bij. Zeker niet zolang de publieke opinie zoals lokale overheid, pers, demonstratiegroeperingen en burgers deze materialen niet toegepast wilt zien. Mocht alsnog vanuit het landelijk beleid gemeend worden dat de toepassing van immobilisaat niet past binnen de circulaire economie, dan zal eerst middels een kwantitatief onderzoek een realistische overgangstermijn vastgesteld moeten worden om de transitie te borgen.	Niet helemaal duidelijk is welke uitgangspunten inspreker bedoelt. Vermoedelijk gaat het om dat *grondstoffen zoveel mogelijk behouden blijven voor een volgende toepassing zonder dat hierbij onaanvaardbare risico's ontstaan voor milieu en volksgezondheid.* Dit uitgangspunt komt voort uit de doelstellingen van het afvalbeleid op Europees (Kaderrichtlijn afvalstoffen) en nationaal (Wet milieubeheer) niveau. Op het moment van toepassen zullen immobilisaten voldoen aan de eisen van het Bbk. Toch is het vanuit het oogpunt van voorkomen van risico's op de langere termijn en het borgen van de kwaliteit van grondstoffen van de toekomst noodzakelijk om kritisch te zijn op welke afvalstoffen als immobilisaat worden ingezet en in welke gevallen het toch beter is dat niet te doen. De aanwezigheid van bepaalde verontreinigingen kan hierbij een rol spelen, maar ook de vraag of voor de betreffende afvalstof reinigen een reëel alternatief is. Om die reden wordt – in het belang van de transitie naar een circulaire economie - in het CMP het immobiliseren van bepaalde AVI-bodemassen beperkt. De verwachting is dat dit in de toekomst ook voor andere afvalstoffen gaat gebeuren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP
2.	algemeen	nee	024	De termen bouwstoffen in het kader van Besluit bodemkwaliteit en secundaire grondstoffen zouden apart beoordeeld moeten en door elkaar heen gebruikt moeten worden.	Op zich is de term secundaire grondstoffen breder te gebruiken dan alleen voor bouwstoffen. In dit hoofdstuk gaat het vooral over secundaire bouwstoffen en die terminologie wordt ook meerdere keren gebruikt. Een paar keer spreekt de tekst over secundaire materialen, maar is uit de context duidelijk dat het ook hier om bouwstoffen gaat. Voor de duidelijkheid is 1 keer 'secundair materiaal' en 1 keer 'secundaire grondstof' veranderd in secundaire bouwstof. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP
3.	algemeen	nee	111	In het document 'immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal' is de toepassing van AEC-granulaat toegestaan onder voorwaarden om milieutechnische redenen, terwijl hergebruik van de betonrestromen in nieuw beton wel tot technische problemen kan leiden. Hieruit blijkt volgens inspreker dat het CMP1 zich beperkt tot afvalregelgeving, en niet de benodigde circulaire regelgeving bevat.	Het hoofdstuk focust zich inderdaad op milieuhygiënische redenen. Het kan heel goed dat het om civieltechnische redenen niet wenselijk is om bepaalde toeslagstoffen te gebruiken in bepaalde betontoepassingen. Dat is echter een afweging van marktpartijen. Ook in ketenplan beton staat bijvoorbeeld "Het beperken van bodemas in beton om civiel- of productietechnische redenen wordt aan de markt overgelaten." **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	algemeen	nee	102	In het hoofdstuk is enkel voor menghandelingen van afvalstoffen bij de productie van bouwstoffen een kader gesteld voor het voorkomen van ZZS in bouwstoffen. Dit kader geeft aan of de betreffende menghandeling al dan niet vergund kan worden. Dit is volgens inspreker niet sluitend voor de productie van gereinigd AVI-bodemas waarvoor geen menghandelingen noodzakelijk zijn.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. Hoewel die zienswijze niet ging over bouwstoffen is daar uitgebreid geschetst hoe het CMP m.b.t. ZZS in elkaar steekt en welke keuzes daarin zijn gemaakt. Ook de vraag wat het kader is wanneer geen sprake is van menghandelingen komt daar expliciet aan de orde. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
5.	algemeen	nee	024	De Regeling bodemkwaliteit is bedoeld voor toepassing van bouwstoffen in of op de bodem en niet voor grondstoffen in bijvoorbeeld beton. Voor toepassing van secundaire grondstoffen in beton worden uitgebreide geschiktheidsonderzoeken doorlopen en deze worden geborgd via diverse BRL'en. Eerste levens en tweede leven onderzoeken op technische en milieuhygiënische eigenschappen zijn betere instrumenten en maakt niet iedere betonproducent direct een afvalverwerker. In een circulaire economie zou meer getoetst moeten worden op de technische en milieuhygiënische kwaliteit van de geproduceerde bouwstof in het eerste leven en in het tweede leven.	Zie voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen als eerste het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Voor materialen die voldoen aan de Regeling geldt dat vrije toepassing als bouwstof met de huidige inzichten veilig voor milieu en volksgezondheid wordt geacht. Het toepassen van minder schone materialen in een vormgegeven bouwstof kan volgens de regeling op het moment van toepassen ook veilig zijn, maar vanuit het oogpunt van voorkomen van risico's op de langere termijn en het borgen van de kwaliteit van grondstoffen van de toekomst wordt de voorkeur gegeven om schone materialen te gebruiken. Voor AVI-bodemas maakt het CMP dit al concreet. Voor andere secundaire materialen zal dit in de nabije toekomst ook kunnen volgen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	algemeen	nee	128	Inspreker verwacht dat het CMP -net als het LAP3- als bredere leidraad wordt gebruikt, niet alleen wat betreft eisen uit het Bal. Om die reden vraagt inspreker om dit hoofdstuk aan te vullen met het volgende: a. Voor acceptatie van afvalstoffen (als vulstof of toeslagmateriaal) gelden altijd de administratieve bepalingen rond het melden van (bedrijfs- of gevaarlijke) afvalstoffen, ook als geen formele vergunningplicht geldt vanuit het Bal. Verzocht wordt deze aanvulling op te nemen, net als de verwijzingen naar het Bal; b. Ook in LAP3 vormt de invulling van het begrip 'functionaliteit' een niet altijd eenduidig te nemen horde. Verwacht wordt om e.e.a. nader uit te werken, in ieder geval de vraag op welke wijze en door wie e.e.a. kan worden vastgesteld.	a. Deze zienswijze gaat niet over de inhoud van het CMP maar het zijn specifieke vragen over het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen. De regels van dit besluit en de bijbehorende regeling zijn afhankelijk van het soort ontvanger en het soort afval. Het voert te ver om deze in het CMP over te nemen. Meer informatie staat op https://www.lma.nl/onderwerpen/overheden/wet-regelgeving/. Specifieke vragen over afvalbeheer kunnen wel altijd gesteld worden aan de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP. b. Zoals in het CMP is aangegeven gaat het bij functionele hoeveelheden om 'maximaal zoveel materiaal gebruikt als nodig voor een goede werking van het product.' Dit is sterk casusafhankelijk en hangt af van het product, de vul- of toeslagstof en de functie die deze moet vervullen. Generieke uitwerking in het CMP is daarom niet mogelijk. De toepasser van de afvalstof en zijn bevoegd gezag zullen in het kader van vergunningverlening moeten beoordelen of sprake is van functionele hoeveelheden. Zijn de hoeveelheden groter dan nodig dan dient de vergunning voor de betreffende menghandeling te worden geweigerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	algemeen	nee	061, 156, 157	Insprekers stellen vast dat het hoofdstuk "Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' lastig te lezen is. Insprekers beschrijven het algemeen geformuleerde beleid voor het mengen van afvalstoffen met andersoortige afvalstoffen of met niet-afvalstoffen voor het gebruik in immobilisaat dan wel als toepassing als vulstof of toeslagmateriaal. Insprekers zien als stappen [*red: nummering toegevoegd bij samenvatten*] 1. toetsing op de aanwezigheid van POP volgens betreffende Europese verordening, 2. voldoen aan de gestelde minimumstandaarden, 3. overschrijden van de concentratiegrenswaarde voor stoffen met bepaalde eigenschappen, en 4. of het gaat om gevaarlijk afval. Vervolgens zien insprekers dat voor de toepassing als vulstof of toeslagmateriaal in vormgegeven bouwstoffen alsook voor de productie van immobilisaten, twee uitzonderingen worden genoemd waarbij de aanvullend op het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) gestelde eis dat de afzonderlijke afvalstoffen die gemengd worden moeten voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen volgens het Bbk niet geldt. a. Het is insprekers niet duidelijk of aanvullend op hetgeen dat is gesteld in het Bbk, in het CMP alsnog als extra eis gesteld kan worden. b. Insprekers zien graag in het finale CMP het beleid met betrekking tot immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal nader toegelicht, zodat voor alle gebruikers van het CMP duidelijkheid ontstaat in de mogelijkheden en onmogelijkheden van de productie van immobilisaat dan wel het gebruik als vulstof of toeslagmateriaal.	a. Het Bbk stelt regels over de kwaliteit van bouwstoffen – al dan niet vormgegeven – wanneer deze worden toegepast. Het CMP stelt daarnaast regels voor het verwerken van afvalstoffen, waaronder regels m.b.t. mengen. Bij dit laatste is al jaren uitgangspunt dat het niet de bedoeling is om door wegmengen van verontreinigingen aan de eisen van het Bbk te voldoen. Op deze CMP-regel kent het CMP zelf inderdaad twee afgebakende uitzonderingen. Deze regels uit het CMP zijn relevant voor het verlenen van vergunningen voor het mengen omdat de vergunningverlener verplicht is het CMP als toetsingskader te gebruiken. De kwaliteitsregels van het Bbk en de regels in het CMP hoe deze te realiseren vullen elkaar dus aan. Het CMP beperkt de manier waarop bij mengen van afvalstoffen aan de eisen van het Bbk kan worden voldaan en het Bbk geeft aan wanneer materiaal als bouwstof kan worden gebruikt. b. De kern van dit beleid zit in paragraaf 3.2.2 van het CMP. De stappen 1 tot en met 4 die insprekers noemen komen hier ook expliciet terug. In aanvulling hierop wordt punt 2 in het CMP nog eens expliciet uitgeschreven en wordt aangegeven voor welke afvalstoffen bijzondere regels gelden. Daarna gaat de tekst inderdaad door met de regels voor mengen ten behoeve van bouwstoffen (zie onder a van het antwoord op deze zienswijze) en daarbij horende uitzonderingen. Insprekers hebben uit de tekst van het hoofdstuk dus precies de kern gehaald en het hoofdstuk maakt enkele punten nog meer specifiek. Niet duidelijk is wat insprekers nog aan extra verduidelijking zouden willen zien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	Inleiding	nee	012, 024	Inspreker 012 vraagt om een heldere definitie van wat een immobilisaat is. Vele soorten beton zou je als zodanig kunnen beschouwen, maar wanneer is dat terecht? Inspreker 024: Immobilisaat wordt gemaakt van afvalstoffen waarvan de houder zich wil ontdoen en die een negatieve waarde hebben. De toepassing van immobilisaat is laagwaardig als funderingsmateriaal en meestal ook een reststroom uit de afvalverwerking. Onder andere hierom is immobilisaat absoluut niet te vergelijken met hoogwaardige verwerking van afval waarbij secundaire grondstoffen worden vervaardig voor bijvoorbeeld beton. Verzoek om een duidelijk scheiding te maken tussen immobiliseren van afval en het produceren van vormgegeven bouwstoffen (bv. beton) met secundaire grondstoffen. [*Dit hoofdstuk*] zou zich alleen moeten richten op immobiliseren van afval.	Inspreker geeft niet goed aan waar de onduidelijkheid zit. Verwezen wordt echter naar het kader helemaal aan het begin van het hoofdstuk. Hoewel niet haarscherp af te bakenen wordt hier het onderscheid zo goed mogelijk uitgeschreven. Een aantal aspecten die inspreker noemt is hier ook in terug te vinden. Zo is bij beton door het gebruik van cement wel sprake van een immobiliserende werking, maar wordt dit niet beschouwd als immobilisaat. Ook komt het feit dat immobilisaten vaak voor het overgrote deel uit afvalstoffen bestaan in dit kader terug. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	Kader pagina 2	nee	007, 068, 083	Inspreker geeft aan dat de laatste alinea van het informatiekader op pagina 2 suggereert dat vanwege het hoge aandeel afvalstoffen in immobilisaat, er geen grondstoffen worden uitgespaard in vergelijking met vulstof of toeslagmateriaal. Dat is onjuist. Inspreker 083 doet ook nog een alternatief tekstvoorstel. Inspreker 007 merkt nog op dat in de praktijk met immobilisaat vaak hogere druksterktes worden bereikt dan met het primaire alternatief.	De bedoeling van de tekst is om aan te geven dat het doel van het gebruik van de afvalstof in de bouwstof anders is. Dat staat los van de vraag of sprake is van nuttige toepassing. Insprekers hebben echter een punt dat deze zin verkeerd kan worden begrepen. In het tekstvoorstel van inspreker 83, valt het doel van de zin weg. Dat is dus niet letterlijk overgenomen, maar de passage is wel anders geformuleerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
10.	Kader pagina 2	nee	047	Inspreker geeft aan dat bij de laatste bullet gesproken wordt van het toepassen van afvalstoffen als toeslagmateriaal in beton. Betongranulaat wordt daarbij als voorbeeld genoemd. Inspreker geeft aan dat betongranulaat veelal wordt geproduceerd onder de ministeriele regeling recyclinggranulaat en daarmee geen afvalstof meer is. Inspreker verzoekt dit te verduidelijken.	Inspreker wijst terecht op de regeling die bepaalt wanneer granulaat geen afval meer is. Dit hoofdstuk en het toelichtende kader gaan primair over de inzet van afvalstoffen. Het noemen van de regeling past daar niet goed bij. De regeling komt elders in het CMP – bijvoorbeeld in het ketenplan beton – wel aan de orde. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	Kader pagina 2	nee	094	Naar aanleiding van de uitspaak dat "immobilisaat van AVI-bodemas soms wel enkele tientallen procenten verontreinigde grond bevat" stelt inspreker dat door bij immobilisaat de toepassing van enkel de monostroom AVI-bodemas te gebruiken eventuele vervuiling van de keten beperkt kan worden.	Dit is op zich een interessante suggestie. Echter, en dat weten de leden van inspreker als geen ander, het gebruik van meerdere soorten afval door elkaar heeft ook tot doel om te komen tot een immobilisaat met de juiste civieltechnische eigenschappen. Het is mede daarom niet aan het CMP om regels te stellen aan de materalen waaruit een immobilisaat moet bestaan. De focus van het CMP is om te sturen op de milieuhygiënische kwaliteit van de te gebruiken afvalstoffen Zie ook het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	2	nee	059, 094	Insprekers reageren op de zinsnede 'Ook zou dit in potentie…hernieuwde toepassing..'. Inspreker 059 geeft aan dat het herdraaien van immobilisaten onderbelicht is. Dit een relatief eenvoudig proces, tegen aanvaardbare kosten en onder erkenning en wordt volgens inspreker vaak toegepast. Inspreker 094 voegt nog toe dat diffuse verspreiding, risico's voor het milieu en de volksgezondheid en potentiële vervuiling van grondstoffen van de toekomst" weerlegd worden door BRL9302 betreffende de toepassing van immobilisaat en BLR2507 en richtlijn 2 betreffende toepassing in beton. In geval van toepassing immobilisaat kan een registratiesysteem bij toekomstige sloop risico's bij recycling voorkomen.	Zie voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen als eerste het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Het zal zeker zo zijn dan het op de juiste wijze opnieuw verwerken van immobilisaten, de risico's kunnen worden beperkt. Er is echter geen garantie dat dat altijd gebeurt, het ontbreekt aan goede kennis van waar welke verontreinigde materialen zijn gebruikt en waarmee deze zij verontreinigd en het is niet uit te sluiten dat verwering en de tand des tijds al tijdens de gebruiksfase tot problemen kunnen leiden – ook als het immobilisaat op moment van toepassen voldeed aan de geldende kwaliteitseisen. Vanuit het belang van een circulaire economie is het onwenselijk om verontreinigingen breed in de maatschappij te verspreiden en al helemaal niet als reinigen van de grondstoffen een reëel alternatief is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
13.	3.1.1	nee	007, 024	Inspreker verzoekt om toe te voegen dat de Regeling en het Besluit bodemkwaliteit van toepassing zijn op bouwstoffen die op of in de bodem worden toegepast en dus niet van toepassing zijn op secundaire grondstoffen die toegepast worden in een vormgegeven bouwstof (betonproduct). Deze worden indirect getoetst als vormgegeven bouwstof indien toegepast op of in de bodem.	Ook na meerdere keren lezen zijn er inhoudelijk geen verschillen gevonden tussen de vraag van de inspreker en de tekst van de eerste alinea van paragraaf 3.1.1. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	3.1.2.1 en 3.1.2.2	nee	102	In paragrafen 3.1.2.1 en 3.1.2.2 kan er volgens inspreker ook sprake zijn van een IPPC-installatie dan is artikel 3.195, lid 3 onder a Bal niet van toepassing maar moet gekeken worden naar paragraaf 3.3.10.	De inspreker geeft aan dat wanneer het mengen van bedrijfsafvalstoffen met stoffen of materialen die geen afvalstoffen zijn, tijdens recycling of het voorbereiden voor hergebruik, niet vergunningplichtig is op grond van artikel 3.195 lid 3 onder a Bal, er wel een vergunningplicht kan gelden voor ippc-installaties op grond van paragraaf 3.3.10 Bal, indien er sprake is van een ippc-installatie. Deze zienswijze is correct maar betreft de systematiek van het Bal en heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
15.	3.1.2.1	nee	012	Het is van belang te beseffen dat bepaalde activiteiten geen vergunningplicht hebben en dat moet worden nagegaan of het gelijk speelveld is geborgd als de regels van het CMP geen werking kunnen hebben op activiteiten die buiten de vergunning plaatsvinden. Hoe dat voor deze paragraaf uitpakt is niet duidelijk.	Deze zienswijze ziet op het wel of niet vergunningplichtig zijn van activiteiten. Een vergunningplicht wordt vastgesteld door middel van wetgeving. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van wetgeving. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	3.1.2.2	nee	012	Inspreker spreekt graag haar steun uit voor de gestelde genoemde beperkingen rond materialen en stoffen voor immobilisatie.	Inspreker wordt bedankt voor deze ondersteuning. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	3.1.2.2	nee	ambtshalve	n.v.t.	In het ontwerp werd voor de vergunningplicht voor het mengen met nieuw-afvalstoffen een link gelegd met de hoeveelheid van 10.000 ton die bij opslag van belang is voor vergunningplicht. Dit is aangepast omdat deze voor menghandelingen bij nader inzien niet van toepassing is. **Conclusie**: De tekst van deze paragraaf is aangepast.
18.	3.2.1	nee	011	Er ontbreekt een woordje 'naar' in de eerste zin van de tweede alinea.	Er ontbreekt inderdaad een woord. **Conclusie**: De tekst van het CMP is aangepast.
19.	3.2.1	nee	007, 068, 094	*Materiaal dat zelf al voldoet aan kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen (1) scoort het best op het vermijden van risico's op verspreiding van schadelijke stoffen, (2) scoort goed op bijdrage aan een circulaire economie, maar (3) zal wel leiden tot iets meer storten van een residu dat ontstaat bij de reiniging.* Insprekers geven aan dat punt 3 alleen geldt als het materiaal te reinigen is. Als materialen niet te reinigen zijn, dan zal niet iets, maar zullen deze materialen integraal gestort moeten worden. Inspreker 094 meent dat "iets meer" in de praktijk kan leiden tot substantieel meer te storten residu per jaar waarvoor nu geen beschikbare stortcapaciteit is en wat gaat leiden tot het extra kosten voor alle betrokken partijen.	In het CMP is het verplichten van het gebruik van gereinigde afvalstoffen vooralsnog beperkt tot AVI-bodemas. Naast dat dit één van de materialen is waarvan de toepassing al regelmatig discussies oproept, is dit een afvalstof waarvoor vrij goed is in te schatten hoeveel meer te storten residu gaat ontstaan. Ook is veel aandacht besteed aan het aspect reinigbaarheid. Zoals aangegeven in paragraaf 5 van het hoofdstuk zullen andere afvalstoffen naar verwachting volgen, maar hiervoor is vaak juist voor deze aspecten nog extra informatie nodig. Insprekers hebben dus in beginsel een punt, maar hier is bij het opstellen van het CMP expliciet aandacht aan besteed. Deze zienswijze is wel aanleiding geweest om in het derde punt het woord 'iets' te schrappen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
20.	3.2.1	nee	024	De conclusie dat vulstof/toeslagmateriaal die voldoen aan de kwaliteitseisen en voldoen aan niet-vormgegeven bouwstof het beste score, minder risico's hebben etc. is uiteraard juist. Maar vaststellen van maximale vervangingspercentages (OPWA-lijst bv. voor asfalt), aantonen dat toepassing voldoet in eerste en tweede leven, middels de instrumenten die al aanwezig zijn, leidt ook tot minder risico's.	Zie de antwoorden op de zienswijzen 1 en 12 in deze tabel.
21.	3.2.1	nee	024	Inspreker vraagt de frase '…relatief vuile materialen…' beter te specificeren. Bijvoorbeeld toepassing van vuile materialen die niet aantoonbaar leiden tot een vormgegeven bouwstof (die voldoet aan de regeling bodemkwaliteit) in het eerste leven en de keten vervuilen in het tweede leven. Middels de CROW 2:2021 kan het tweede leven goed aangetoond worden en geeft voldoende vertrouwen dan een secundaire grondstof toegepast kan worden.	In het CMP wordt dit nader gespecificeerd en wordt voor bodemas bijvoorbeeld aangesloten bij de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022. Op deze plek in de tekst wordt gerefereerd aan het MER waar dit niet specifiek is gekwantificeerd. Om die reden wordt op deze plek in de tekst een wat subjectieve omschrijving aangehouden. Zie voor de CROW ook het antwoord op zienswijze 60 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
22.	3.2.1	nee	024	Algemeen, vulstoffen kunnen niet getoetst worden aan de eisen uit de Regeling bodemkwaliteit. De methode voor de bepaling van uitloging is hiervoor niet geschikt.	Dit is correct, maar betekent niet dat het wenselijk is om vulstof te produceren uit bodemas zonder in hert proces een reinigingsstap te doen. Het is immers niet consequent om bij toepassing als granulaat in beton een reinigen te eisen en dat niet te eisen voor toepassing als vulstof in hetzelfde beton. Op meerdere plekken in dit hoofdstuk en in het afvalplan 'Assen van AVI's' is de link tussen vulstof en de eisen uit de regeling wel anders geformuleerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot diverse tekstuele aanpassingen van het CMP.
23.	3.2.1 en 5	nee	083	Inspreker stelt dat het CMP ter onderbouwing verwijst naar het MER, maar dat dat niet afdoende is. In het MER is niet gekwantificeerd hoeveel extra storten van residu dit oplevert (volgens inspreker 600 kton). Ook is in het MER het element 'reinigbaarheid' niet onderzocht maar gebaseerd op 1 verwerker die slechts een klein deel van de markt bedient. Verder wijst inspreker opnieuw (zie ook zienswijze 29 in Afvalplan Assen van AVI's) op CROW-CUR 2:2021 en rapport 'betonketenanalyse voor CMP'.	- Allereerst is van belang dat het MER één van de zaken is die heeft meegespeeld bij de keuze om van bodemas aan te sturen op reiniging. Zie ook onder meer het antwoord op zienswijze 22 in Afvalplan Assen van AVI's. - Bij haar berekening van de 600 kton houdt inspreker er geen rekening mee dat een flink deel van de bodemas nu al 'nat' gereinigd wordt en nu al leidt tot een te storten slib. De hoeveelheid extra stort door de aanpassing van het beleid is dus aanzienlijk kleiner. Dat het leidt tot extra stort van residu is echter juist, is ingecalculeerd, is acceptabel geacht en wordt in het CMP genoemd. - Ten aanzien van de reinigbaarheid zie het antwoord op zienswijze 1 in Afvalplan Assen van AVI's. - voor enkele kanttekeningen bij het CROW-CUR Richtlijn 2:2021 verwezen naar de antwoorden op zienswijze 60 onder 3 in deze tabel en de zienswijzen 62 en 63 in Ketenplan Beton. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
24.	3.2.1 en 4 (punt 3)	ja	094	In het CMP wordt gesproken over een overgangsperiode van 2 jaar. Dit betekent dat de recycling/reiniging/was capaciteit opgeschaald moeten worden waarbij een doorlooptijd van 3-4 jaar realistisch is. Verder wordt er ook gesproken over een herziening van besluit bodemkwaliteit. Als gevolg van de onduidelijkheid aan welke eisen voldaan moet worden op termijn is het investering en ontwerpen van installaties geen sinecure. Alternatieve secundaire grondstoffen voor AVI-bodemas conform BRL2507 zijn niet ruim beschikbaar. Verbod op inzet bij start CMP zal het circulaire gebruik van secundaire grondstoffen beperken en daarmee een mogelijke verschuiving naar primaire grondstoffen.	Zie het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel.
25.	3.2.1 en 4 (punt 3)	ja	094	Uitgaande van de huidige landelijke voorraad (schatting 1,5-2mio ton) opgewerkte AVI-bodemas die op dit moment niet vrij toepasbaar is en de jaarlijkse toename van de te reinigen hoeveelheid AVI-bodemas 2mio ton, is een reactietijd van 2 jaar te kort om de recycling/reiniging/was capaciteit technisch op te schalen. De opslagcapaciteit van de AEC's en de partijen die bodemas verwerken is te gering en vergunning niet toereikend genoeg om te kunnen bufferen. Een periode van 3-4 jaar is realistisch.	De gestelde termijn is tot stand gekomen na gesprekken met diverse partijen in de sector. Een deel ervan achtte dit haalbaar – zelfs wanneer uitbreiding plaats zou moeten vinden op een geheel nieuwe locatie, een ander deel ervan niet. De termijn – die inclusief de ontwerpfase netto eigenlijk neerkomt op 3 jaar - is daarom ambitieus, maar niet op voorhand onhaalbaar. Het CMP voorziet bovendien in de mogelijkheid om – wanneer door de sector daadwerkelijk inspanningen zijn geleverd en het toch niet haalbaar blijkt – een beperkte verlenging mogelijk te maken. Dit is echter wel een terugvaloptie die alleen als het echt noodzakelijk is in beeld gaat komen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
26.	3.2.2	nee	047	Inspreker geeft met betrekking tot de tekst onder 'A' aan dat bepaalde verwerkingsmethoden juist toezien op de vernietiging van POP-stoffen, maar dat er voor deze methode juist een menghandeling vereist is. Inspreker verzoekt dit te verduidelijken.	Inspreker reageert op onderdeel 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'. In 'mengen van POP-houdende afvalstoffen' in zowel paragraaf 3.7 als paragraaf 4.2.4. van onderdeel 'Mengen van afvalstoffen' wordt echter al uitgebreid ingegaan op dit onderwerp en daar wordt ook expliciet naar verwezen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
27.	3.2.2	nee	061, 156, 157	Bij de laatste bullet onder de uitleg B bij het figuur geven insprekers aan: In het ontwerp-CMP is aangegeven dat enkele "stoffen" (een wettelijk grondslag voor zorgstoffen ontbreekt) geen toepassing mogen vinden in (vormgegeven) bouwstoffen, ook niet na immobiliseren. Voor kwik (Hg), arseen (As) en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) is echter aangegeven dat het verbod op de directe toepassing in een bouwstof dan wel na het immobiliseren tot vormgegeven bouwstof niet geldt als voldaan wordt aan het Bbk dan wel de geldende concentratiegrenswaarden voor ZZS. Vreemd genoeg ontbreekt voor asbest een dergelijke vrijstelling, terwijl voor grond of baggerspecie en voor bouwstoffen volgens het Bbk wel degelijk een grenswaarde van 100 mg/kg asbest (gewogen serpentijnconcentratie vermeerderd met tienmaal de amfiboolconcentratie) volgens het Bbk geldt, indien asbest niet opzettelijk aan de bouwstof is toegevoegd. Insprekers vragen om in het CMP in dit deel alsook in het Afvalplan asbesthoudend afval aansluiten bij de geldende wetgeving uit het Bbk, zodat de (onhaalbare) afwezigheid van asbest(vezels) geldt voor (vormgegeven) bouwstoffen verkregen door immobiliseren.	In het afvalplan Asbesthoudend afval staat inderdaad dat het niet de bedoeling is om asbesthoudend afval zonder vernietiging van de vezels nuttig toe te passen, ook niet in combinatie met immobilisatie. Volgens de afbakening van het afvalplan is echter pas sprake van asbesthoudend afval boven de genoemde grens van 100 mg/kg (tenzij bewust toegevoegd). Daaronder geldt de beperking uit het afvalplan dus niet. Het probleem van de 'onhaalbare afwezigheid' van asbest speelt dus niet. Deze zienswijze was wel aanleiding om in onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal onder B niet te spreken van 'Asbest' maar van 'Asbest(houdend afval)' en asbesthoudende afvalstoffen toe te voegen aan punt 4 van het toetsingskader. Inspreker geeft in haar reactie ook aan dat 'het verbod op de directe toepassing in een bouwstof dan wel na het immobiliseren tot vormgegeven bouwstof niet geldt als voldaan wordt aan het Bbk dan wel de geldende concentratiegrenswaarden voor ZZS'. Deze algemene visie van inspreker is niet geheel correct en behoeft nuancering. Of dit klopt is namelijk afhankelijk van de aard van de zorgstof, de concentratie, de minimumstandaard die erbij hoort en de toetsingskaders voor mengen van de afvalstoffen. Voor de duidelijkheid wordt aangegeven dat 'met het voldoen aan het Bbk' wordt bedoeld dat de te mengen afvalstof voldoet aan de Rbk 2022. - Zo mag bijvoorbeeld kwikhoudend afval met een kwikgehalte van 50mg/kg of meer (zie het Afvalplan kwik en kwikhoudend afval) volgens de minimumstandaard niet 'direct' als bouwstof worden toegepast, zelfs als zou de afvalstof qua uitloging voldoen aan het Rbk2022. Voor kwikhoudend afval tot 50 mg/kg kwik mag dit wel als het te mengen kwikhoudend afval zelf aan de uitloogeisen van het Rbk2022 voldoet. - Voor PAK-rijk of asbesthoudend afval geldt op basis van de minimumstandaard dat nuttige toepassing niet is toegestaan, ook niet in combinatie met immobilisatie. De grens voor PAK-rijk en voor asbesthoudend is dezelfde als de concentratienorm in het Bbk. - Voor afval met arseen dat niet voldoet aan de Rbk2022 norm (bijvoorbeeld in reststoffen van drinkwaterbereiding) geldt dat nuttige toepassing niet kan worden toegestaan op basis van de toetsingskaders voor mengen en immobiliseren. Zowel de minimumstandaard, het specifieke toetsingskader voor mengen in het plan als de algemene toetsingskaders voor mengen en immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal moeten altijd bij de beoordeling worden betrokken. Ter verduidelijking hiervan is een nieuw punt 7 aan het toetsingskader toegevoegd. Hierin staat dat vergunningen voor het immobiliseren van

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					andere dan in punt 4 genoemde afvalstoffen die zelf niet voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 tot vormgegeven bouwstoffen, alleen mogen worden verleend wanneer dat op basis van de toetsing aan de algemene toetsingskaders van 'Mengen van afvalstoffen' niet verboden is (zie ook de punten A t/m D onder Figuur 1). In het afvalplan kwik en kwikhoudend afval is in de toelichting verduidelijkt dat 'als voldaan is aan het Bbk' betekent dat de afvalstof voorafgaand aan het mengen moet voldoen aan de uitloogwaarden voor kwik van het Rbk2022. Daarnaast is in het toetsingskader van 'immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' arseen vervallen, omdat de afvalplannen geen norm voor de arseenconcentratie bevatten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een de hierboven genoemde aanpassingen van het CMP.
28.	3.2.2	nee	011, 102	Naar aanleiding van het uitgangspunt dat "niet is toegestaan afvalstoffen die afzonderlijk niet voldoen aan de kwaliteitskwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen van de Regeling bodemkwaliteit 2022, niet via mengen alsnog aan deze kwaliteitseisen te laten voldoen" vraagt inspreker zich af of dit betekent dat hydraulisch granulaat eerst definitief moet worden gekeurd voor het in de breker te laten verwerken? Dit zou botsen met de huidige BRL 2506 invulling.	Inspreker reageert op 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal', maar dit is in essentie eigenlijk een reactie op 'mengen van afvalstoffen' van het CMP. Van belang is: 1. In het mengbeleid voor het maken van bouwstoffen is al jaren het uitgangspunt dat moet worden voorkomen dat verontreinigingen worden weggemengd. 2. Menghandelingen met grondstoffen/halffabricaten ten behoeve van de productie van bouwstoffen en menghandelingen met materialen die niet voldoen aan de kwaliteitseisen voor directe toepassing in een werk zijn altijd vergunningplichtig op grond van artikel 3.195 Bal. De vergunningverlener moet dan met het uitgangspunt van het CMP rekening houden. In de BRL2506 voor recyclinggranulaten wordt inderdaad niet getoetst of de grondstoffen voldoen aan de kwaliteitseisen, maar het eindproduct hydraulisch menggranulaat uiteraard wel. Menggranulaten die niet voldoen aan de kwaliteitskwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen mogen vervolgens niet worden gemengd met menggranulaten die wel aan deze eigen voldoen. Ook mogen menggranulaten die vanuit heel andere oorzaken niet voldoen niet onderling worden gemengd om 'de problemen weg te mengen'. De vergunningverlener zal bij het verlenen van een vergunning voor menghandelingen rekening moeten houden met dit uitgangspunten van het CMP. In de praktijk zullen beoordelingen van het menggranulaat zoals die ook volgen uit de BRL volstaan om te boordelen of mengen is toegestaan. In de meeste gevallen is het beoordelen van de grondstof voor het granulaat vóórdat het de breker in gaat niet nodig. Dit wordt alleen anders in de gevallen waarin een exploitant voornemens is om totaal verschillende grondstoffen (denk bijvoorbeeld aan betonpuin en staalslakken) samen te breken en te verwerken tot 1 partij menggranulaat. Alleen in die gevallen – waarvan het maar de vraag is hoe realistisch dat is - leidt de eis van het CMP inderdaad tot een aanvullende verplichte analyse waarin de BRL niet voorziet. De vergunningverlener zal deze aanvulling opnemen in de vergunning van de verwerker. Het CMP gaat verder niet over de BRL en over de aanpassing hiervan zijn daarom geen uitspraken te doen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
29.	3.2.2	nee	007, 024	De eisen voor niet vormgegeven bouwstoffen voor toepassing direct op of in de bodem worden nu gebruikt voor toepassing van secundaire grondstoffen in een vormgegeven bouwstof. Het risicoprofiel is duidelijk anders en er zijn andere instrumenten die beter geschikt zijn. Aantonen voldoen aan eisen Regeling bodemkwaliteit als vormgegeven bouwstof en middels CROW 2:2021 aantonen dat het toepassen van de secundaire grondstof leidt tot een nieuw technisch toepasbare grondstof en dat deze voldoen aan de milieuhygiënische eisen.	Zeker is het risicoprofiel anders. Maar het in vormgeven bouwstoffen verwerken van materiaal met veel verontreinigingen is op de langere termijn of bij gereed maken voor een nieuwe toepassing na de eerste levensduur niet zonder risico. Wanneer reinigen mogelijk is, heeft dat de voorkeur (zie antwoord op zienswijze 1 in deze tabel) en aansluiten bij kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen ligt dan voor de hand (zie het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel). Zie voor de CROW ook het antwoord op zienswijze 60 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
30.	3.2.2	nee	011, 102	Naar aanleiding van het voornemen om "*voor AVI-bodemas op termijn inzet als of in bouwstoffen niet meer toe te staan als het materiaal te veel verontreinigingen bevat*" vraagt inspreker of dan nog wel sprake is van immobilisaat of dat daar alleen sprake van is wanneer er andere materialen in zitten die niet aan eisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen voldoen? Inspreker 102 vraagt in aanvulling hierop nog waarom er voor andere, hoogwaardiger te verwerken, afvalstoffen dan niet dezelfde route is gekozen.	Verwezen wordt naar het kader aan het begin van het hoofdstuk waarin een aantal begrippen wordt toegelicht. Strikt genomen is het geen voorwaarde dat minimaal één van de gebruikte afvalstoffen niet voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen. In praktijk zal er echter vanzelfsprekend niet veel reden zijn om een immobilisaat te maken uit materialen die allemaal aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen voldoen. Zie voor de aanvullende vraag van inspreker 102 de antwoorden op zienswijzen 19 en 43 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze is een verduidelijkende vraag en heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
31.	3.2.2	nee	068	In tegenstelling tot bevindingen van de milieueffectrapportage (MER) dat reinigen van de afvalstof bijdraagt aan het vermijden van de risico's voor het verspreiden van schadelijke stoffen, kwaliteit en terugneembaarheid (onder punt B) stelt de inspreker dat door de buitenkant van materiaal te reinigen en als niet-vormgegeven (dus loskorrelig) toe te passen, dit slechter terugneembaar wordt en schadelijke stoffen juist makkelijker kunnen verspreiden.	Zie het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
32.	3.2.2	nee	007, 068	In het informatiekader 'Toepassen van 'functionele hoeveelheden' verontreinigde afvalstoffen' graag het volgende aan de titel toevoegen: als vul- of toeslagmateriaal in vormgegeven bouwstoffen.	De kop van het voorbeeld is al zo geformuleerd waardoor het niet strikt nodig is, maar voor de duidelijkheid is deze suggestie wel overgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
33.	3.2.2	nee	012	Inspreker geeft aan over "functionele hoeveelheden" dat er altijd wel een functionaliteit te vinden is waarmee mengen wordt gerechtvaardigd. Dit is voor het bevoegd gezag niet te beoordelen. Graag meer duidelijkheid hoe hiermee om te gaan.	Zie het antwoord op zienswijze 6 onder b in deze tabel.
34.	3.2.2 (kader mengen)	nee	007, 068	In voorbeeld 1, eerste bullet, van het informatiekader staat dat een partij sterk uitlogende afvalstoffen *niet* door immobilisatie geschikt gemaakt mag gemaakt voor inzet van een bouwstof wanneer het gaat om 'afvalstoffen die het resultaat zijn van het concentreren van vervuiling'. Inspreker stelt dat dit te algemeen is verwoord en raadt aan om specifieke stromen te benoemen of ernaar te verwijzen. Inspreker 007 voegt toe:	Zoals inspreker zelf al opmerkt staat eerder in dezelfde paragraaf al uitgeschreven om welke afvalstoffen het gaat. Hoewel dus niet strikt noodzakelijk wordt deze zienswijze toch gehonoreerd en wordt bij voorbeeld 1 en bij voorbeeld 2 een expliciete verwijzing opgenomen.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				…of verwijzen naar de passage op p. 7 bovenaan of in paragraaf 4.4 om te voorkomen dat dit voor andere materialen ingevuld kan gaan worden.	**Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
35.	3.2.2 (kader mengen)	nee	011	Bij voorbeeld 1 "...afvalstoffen die het resultaat zijn van het concentreren van vervuiling...": Inspreker vraag of dit ook geldt als het bewerken van de oorspronkelijke afvalstof niet als doel had om de vervuiling te concentreren? Graag anders verwoorden om duidelijkheid te verschaffen.	De afvalstoffen die het betreft staan limitatief genoemd onder B van paragraaf 3.2.2. In de meeste gevallen gaat het expliciet om residuen van een reinigingsproces en niet om de oorspronkelijke afvalstof vóór de reiniging. Echter, in enkele gevallen (actief kool, baggerspecie, grond) kan het wel gaan om de oorspronkelijke afvalstof zelf. Om reden is de formulering “die het resultaat zijn van het concentreren van vervuiling” aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
36.	3.2.2 (kader mengen)	nee	011	Naar aanleiding van de tweede bullit in voorbeeld 2 in het kader vraagt inspreker of dit betekent dat sorteerzeefzand die niet voldoet aan de kwaliteitseisen van niet vormgegeven bouwstoffen mag worden samengevoegd met gereinigde bodemas die wel aan de kwaliteitseisen van niet vormgegeven bouwstoffen.	In het algemeen is het antwoord nee. Het gaat immers om afvalstoffen waarvan de één wel en de ander niet voldoet aan de kwaliteitseisen voor vrij toepasbare bouwstoffen. Op basis van paragraaf 4.2.6 van hoofdstuk ‘mengen van afvalstoffen’ van het CMP wordt een vergunning in dit geval niet verleend. De passage waar inspreker aan refereert betreft echter een specifieke uitzondering, namelijk het mengen van een niet schoon materiaal – in dit geval zeefzand – in functionele hoeveelheden met wel schoon materiaal bij de productie van een vormgegeven bouwstof. Wanneer aan alle eisen van deze uitzondering wordt voldaan kan in specifieke gevallen het antwoord dus toch ja zijn. **Conclusie:** Deze zienswijze is een verduidelijkende vraag en heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
37.	3.2.2 (kader mengen)	nee	102	Pagina 9 voorbeeld 2. Inspreker vraagt: Sorteerzeefzand (die niet voldoet aan NV) mag dat dan dus wel worden samengevoegd met gereinigde bodemas (die wel NV voldoet?)?	Alleen als en voor zover het past onder te uitzondering ‘functionele hoeveelheden’. Zie het antwoord voorgaande zienswijze in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
38.	3.2.2 (kader mengen)	nee	102	In voorbeeld 3 op pagina 9 is opgenomen dat functionele hoeveelheden van poederkoolvliegas in cementovens kan worden ingezet. Inspreker vraagt of hier de cementproductie/het produceren van klinkers mee wordt bedoeld?	Ja, en dat blijkt ook uit de tweede zin van het voorbeeld en uit de andere bullets. Hoewel dus duidelijk is toch gekozen voor een andere formulering. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
39.	3.2.2 (onder B)	nee	064	Inspreker verzoekt om verduidelijking/nadere uitleg over ‘inzet van afvalstoffen bij de productie van bouwstoffen’. Onder punt B, stuk over AVI-bodemas. Hier staat dat opgewerkte AVI-bodemas die niet voldoet aan de Regeling Bodemkwaliteit 2022 vanaf 2 jaar na inwerkingtreding van het CMP niet (meer?) is toegestaan om te dienen als bouwstof, vulmiddel of toeslagmiddel. Dit suggereert dat dit nu wel mag? Inspreker vraagt waarom die termijn van 2 jaar is gekozen (immers, het gaat om een stof die niet voldoet aan de Regeling bodemkwaliteit). Indien inspreker het fout heeft begrepen, loont het de moeite om anders te omschrijven wat hier precies staat en/of in het CMP meer toelichting te geven over het waarom van die 2 jaar.	Inspreker concludeert terecht dat de betreffende toepassing op dit moment wel is toegestaan. Het gebruik van een overgangstermijn van 2 jaar heeft 2 redenen. Allereerst heeft de markt tijd nodig om voldoende reinigingscapaciteit te realiseren (zie ook het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel) en tot die tijd blijft er bodemas ontstaan die niet aan de eisen van de regeling voldoet. Ten tweede is immobilisaat op dit moment een belangrijke afzetroute voor bodemas. Marktpartijen wordt ook tijd gegund om hier alternatieven voor te vinden. **Conclusie:** Deze zienswijze is een informatieve vraag en heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
40.	3.2.2 (onder B)	nee	064	Inspreker vraagt om t.a.v. AVI-bodemassen: • concreet te maken hoe straks wordt omgegaan met immobilisatie/vulstoffen die onder de 'oude' minder strenge regels vielen; • duidelijk te maken wat er gebeurt wanneer die bouwstoffen [*red. waar AVI-bodemas in verwerkt is geweest*] na de sloop van het werk weer afval worden. Onder welk afval/ketenplan vallen ze dan? Wat is van toepassing voor de afvalstoffen die niet goed waren gereinigd voordat deze in de bouwstof werden verwerkt. Dit zou wat nader toegelicht / uitgewerkt mogen worden.	Vooralsnog is er geen voornemen om specifiek beleid te ontwikkelen voor vormgegeven bouwstoffen waarin in het verleden granulaat of vulstof is verwerkt dat we in de toekomst niet meer op die manier willen inzetten. Hier speelt ook mee dat niet in alle gevallen eenvoudig is vast te stellen wanneer sprake is van gebruik van dergelijke granulaten of vulstoffen. Het materiaal waarin dit is verwerkt valt na het eerste leven en slopen van de toepassing in het algemeen onder afvalplan steenachtig materiaal. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
41.	3.2.2 (figuur)	nee	064	Inspreker merkt op dat het volgende in het stroomschema niet duidelijk is: In het schema bij de vraag 'Is de ZZS aanwezig in concentratie >0,1%?' lijkt de vervolgstap niet logisch. Er volgt een vraag waarbij het lijkt dat er 2x NEE op volgt (als je de pijlen volgt)?	Dit is terecht opgemerkt en is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de figuur.
42.	3.2.2 (figuur)	nee	064	Inspreker merkt op dat het volgende in het stroomschema niet duidelijk is: Bij de vraag 'Is voldaan aan het toetsingskader 'mengen gevaarlijk afval'' is alleen een antwoord NEE te kiezen. Dit lijkt niet logisch te zijn.	Dit is terecht opgemerkt en is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
43.	3.2.2 (uitz. 2)	nee	094	Enkel uitsluiting van AVI-bodemas als secundaire bouwstof creëert een economisch ongelijkwaardig speelveld. Waarom volgt dit voor andere afvalstoffen, zelfs mogelijk later? Waar zijn verder de uitsluitingsgronden ten aanzien van bodemas op gebaseerd? De brancheorganisatie herkent het geschetste beeld dat een immobilisaat met bodemas niet zou voldoen aan het gestelde in de BRL en/of dat er sprake is van extra risico's bij het toepassen van een immobilisaat van bodemas.	Zie het antwoord op zienswijze 19 in deze tabel. Zoals aangegeven volgen andere afvalstoffen zodra meer informatie is verzameld over aspecten als omvang, reinigbaarheid, te storten residu, kosten, etc. Het is goed te lezen dat de brancheorganisatie een deel van de problematiek wel herkent. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
44.	3.2.2	nee	019	Inspreker geeft aan dat in paragraaf 3.2.1 wordt ingegaan op het voorgenomen beleid om het terug in de keten brengen van relatief vuile materialen te beperken. Inspreker juicht dit beleid toe, maar geeft aan dat deze beleidskeuze alleen voor AVI-bodemassen concreet wordt gemaakt. De toekomstvisie dat dit later voor andere afvalstoffen in een toekomstige wijziging kan plaats vinden is volgens inspreker te mager en algemeen. Inspreker verzoekt om een concrete doorkijk voor immobilisatie te geven voor de komende jaren en aan te geven welke afwegingen er worden gemaakt binnen welke termijn.	Zie het antwoord voorgaande zienswijze in deze tabel. Andere afvalstoffen zodra meer informatie is verzameld over aspecten als omvang, reinigbaarheid, te storten residu, kosten, etc. In paragraaf 5 van het hoofdstuk is een indicatie gegeven aan de afvalstoffen waar aan wordt gedacht. De bedeling is om bij de eerste tussentijdse actualisatie van het CMP volgende stappen te zetten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
45.	3.2.2 (uitzondering 2)	nee	024	Laatste regel van de eerste alinea: De opmerking “teveel” verontreinigingen aanpassen naar: Verontreinigingen die in het tweede leven niet leiden tot een niet vormgegeven bouwstof, daarmee te keten vervuilen en niet ingezet kunnen worden als grondstof.	Inspreker heeft gelijk dat een doel van de gekozen beleidslijn is om vervuiling van de grondstoffen van de toekomst te voorkomen. Daarnaast speelt echter ook mee dat door te reinigen wat kan worden gereinigd ook het risico op ongewenste verspreiding in de eerste toepassing verder wordt verkleind. De suggestie wordt niet letterlijk overgenomen. Inspreker heeft echter ook gelijk dat ‘teveel’ en wel erg algemeen begrip is. Dit is daarom iets concreter gemaakt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
46.	3.2.3 en 4	nee	012	Inspreker vindt het een goede ontwikkeling dat lokaal bevoegd gezag wordt afgeremd om lokale eisen te stellen aan secundaire grondstoffen. Deze decentrale bevoegdheid wordt niet met de benodigde kennis gebruikt, wat nu al heeft geleid tot ongenuanceerde verboden (verbod, tenzij...). In zijn algemeenheid is de decentralisatie op dit punt geen goede ontwikkeling. Het brengt versnippering en willekeur teweeg. Het is voor bedrijven niet mogelijk hierop te investeren. Daarom bijval voor dit punt, dat ook terugkomt in hst. 4. punt 7.	Inspreker wordt bedankt voor deze ondersteuning. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
47.	3.2.3 (eerste bullet)	nee	007, 059, 068, 094	Aan de eerste bullet waar staat “Een generieke beperking voor gebruik van secundaire materialen die voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling past hier niet bij” moet volgens inspreker ‘vormgegeven bouwstoffen’ worden toegevoegd omdat het ook daarvoor geldt. Enkele insprekers voegen nog toe dat de huidige tekst leidt tot creëren van een ongelijk speelveld en dat dit neigt naar negatieve subjectiviteit jegens vormgegeven bouwstoffen, waarbij afvalstoffen als grondstof zijn gebruikt.	Bevoegde gezagen hebben op basis van de Omgevingswet de bevoegdheid gekregen om te toepassing van bouwstoffen op lokaal of regionaal gebied te reguleren. De is niet de bedoeling om de bevoegdheid via het CMP weer grotendeels in te perken. In het CMP is deze bepaling daarom expliciet beperkt tot materialen waarvan op nationaal niveau en volgens de meest recente inzichten is vastgesteld dat inzet daarvan in beginsel veilig is, ook wanneer geen bijzondere maatregelen worden getroffen. Zelfs dan houdt het bevoegd gezag de mogelijkheid om in specifieke gevallen – denk aan extra gevoelige gebieden – alsnog beperkingen op te leggen. Maar het in generieke zin beperken van de inzet van vrij toepasbare bouwstoffen is nadrukkelijk niet de bedoeling en zou de transitie naar een circulaire economie te veel kunnen schaden. Terzijde wordt nog opgemerkt dat er tussen wel en niet vormgegeven bouwstoffen al geen gelijk speelveld is. Het gaat vaak om verschillenden toepassingen/markten, gereedmaken van een materiaal tot een niet-vormgegeven bouwstof vraagt meer inspanning en is vaak duurder, de milieu-impact verschilt (bijvoorbeeld door het gebruik van cement), etc. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
48.	3.2.3	nee	019	Inspreker geeft aan zich zorgen te maken over de afzetmarkt voor grondreinigingsproducten. Lokale bevoegde gezagen werpen steeds vaker en meer belemmeringen op rondom de toepassing van grondreinigingsproducten d.m.v. maatwerkregels, maar ook door bij meldingsprocedures het gebruik van grondreinigingsproducten te ontmoedigen. Inspreker geeft aan het te waarderen dat hier in het CMP aandacht is besteedt in hoofdstuk Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en het hoofdstuk secundaire grondstoffen. Inspreker geeft aan dat er echter geen concrete uitwerking is gegeven. Inspreker verzoekt om concrete beleidsvoornemens op te nemen; a. Beperken wettelijke mogelijkheden voor toepassen maatwerkregels b. Aangaan van overleg met lokale bevoegde gezagen over opleggen maatwerkregels voor toepassen van grond en bouwstoffen c. Samen met markt onderzoeken van vraag en aanbod grindreinigingsproducten en maken van toekomstbestendoge afzetmarkt. Inspreker trekt de parallel met AVI-bodemassen en het overleg in SER-verband dat in november 2024 heeft plaatsgevonden. Inspreker geeft aan bereid te zijn een bijdrage om het vertrouwen dat kan en moet worden gesteld in grondreinigingsproducten vorm te geven.	Zie het antwoord op zienswijze 30 in Onderdeel Secundaire grondstoffen
49.	3.2.3 en 4	ja	059, 094	Inspreker geeft aan dat de term ‘secundaire bouwstof’ die in genoemde paragrafen wordt gebruikt aan duidelijkheid te wensen overlaat. Inspreker verzoekt de term in de begrippenlijst op te nemen of te ontdoen van de toevoeging ‘secundair’.	Het begrip ‘secundaire bouwstof’ is toegevoegd aan de CMP-begrippenlijst **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
50.	3.2.3 (eerste bullit)	nee	068	Inspreker vraagt zich naar aanleiding van de eerste bullit af of het generieke kader nu wel of niet voldoende bescherming biedt. Inspreker verzoekt om duidelijker aan te geven wanneer een lokaal bevoegd gezag mag afwijken van het generieke kader en waarom. Zo niet, dan deze mogelijkheid laten vervallen.	Zie het eerste deel van het antwoord op zienswijze 47 in deze tabel
51.	3.2.3 (eerste bullit), 4	ja	134	Uitgangspunt is dat lokale bevoegde gezag geen generieke beperkingen opleggen die de toepassing van secundaire grondstoffen of materialen die voldoen aan de criteria uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 te belemmert. Lokale bevoegde overheden moeten regelgeving waar daarvan al wel sprake is, binnen één jaar na inwerkingtreding van het CMP aanpassen. Gelet op de grote belemmeringen die dat op dit moment al teweeg brengt, zou de aanpassing van deze (lokale) regelgeving volgens inspreker reeds per direct of in het uiterste geval per inwerkingtreding van het CMP moeten worden aangepast.	De wens van inspreker om dit zo snel mogelijk door te voeren is begrijpelijk. Omdat het in een aantal gevallen gaat om aanpassingen van lokale verordeningen kan dit echter niet direct bij inwerkingtreding van het CMP worden gerealiseerd. Bevoegde gezagen moeten een redelijke termijn krijgen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
52.	3.2.3 (tweede bullit)	nee	029	Inspreker reageert op het voorbeeld met betrekking tot AVI-bodemas. De tekst suggereert dat de beschreven toepassing nu wel is toegestaan. Maar waarom dan die termijn van 2 jaar noemen?	Zie het antwoord op zienswijze 39 in deze tabel.
53.	3.2.3 (tweede bullit)	nee	007	Inspreker acht het uitgesloten dat tijdig voldoende reinigingscapaciteit kan worden gerealiseerd.	Zie het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel.
54.	3.2.3 (tweede bullit)	nee	029	Inspreker verzoekt te verduidelijken hoe straks omgegaan gaat worden met immobilisaten/ vulstoffen die onder de 'oude' minder strenge regels vielen? Wat gebeurt er wanneer die bouwstoffen na de sloop van het werk weer in de afval-recyling-cyclus komen?	Zie het antwoord op zienswijze 40 in deze tabel.
55.	3.2.3 (tweede bullit)	nee	068	Naar aanleiding van de tweede bullet vraagt de inspreker zich af of er op tijd voldoende reinigingscapaciteit bij kan komen.	Zie het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
56.	3.2.3 (tweede bullit)	nee	083	Inspreker begrijpt niet waarom voor gebruik als van bodemas als grondstof in beton een ander tijdpad wordt gekozen dan voor het gebruik als grondstof voor immobilisaat. Inspreker beaamt dat afzet belangrijk is, maar meent dat een verbod op toepassen in beton niet direct leidt tot meer wassen (geen capaciteit) maar tot meer toepassen in immobilisaat. Toepassen in beton is bestaande praktijk, heeft nooit tot incidenten geleid en wordt nu zonder goede motivering beperkt.	Er wordt begonnen met de toepassing in beton, om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de bestaande circulaire ambities in de betonketen, waarbij ernaar wordt gestreefd om eventuele verontreinigingen zoveel mogelijk uit de keten te weren. Voor toepassing van immobilisaat wordt een andere overgangstermijn gehanteerd om opschaling en aanpassing door de sector mogelijk te maken. Zie voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen ook het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
57.	3.2.3 (tweede bullit)	nee	134	Cementen, nieuwe bindmiddelen systemen (Geopolymeren) en vulstoffen (Poederkoolvliegas) worden milieutechnisch niet beoordeeld volgens Regeling Bodem Kwaliteit (RBK) 2022. Door AEC-Vulstof als uitzondering nu te beoordelen op RBK 2022 ontstaat er een oneerlijke concurrentiepositie voor de opwerking van AVI-bodemas tot AEC-Vulstof. AEC-vulstof is reeds aan de hand van de daarvoor ontwikkelde kaders, richtlijnen en normdocumenten zoals RL2, CROW aanbeveling 128 en BRL 1804 reeds beoordeeld als zijnde circulair. Inspreker stelt voor om AEC-Vulstof gelijk te beoordelen als poederkoolvliegas of andere vulstof -fen/bindmiddelen systemen en de toetsing aan niet vorm gegeven bouwstof te laten vervallen, gelijk aan de andere vulstoffen en bindmiddelsystemen. AEC-Vulstof zou hier uit deze tekst verwijderd moeten worden.	Zie het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel voor de opmerking dat vulstoffen niet worden beoordeeld aan de hand van Rbk2022. In dat antwoord wordt ook ingegaan op de reden om dit voor AVI-vulstof te doen en de productie van granulaat en vulstof gelijk de schakelen. Zie voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen als eerste het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Tot slot wordt verwezen naar paragraaf 5 van het hoofdstuk waarin is aangeven dat voor deze beleidslijn andere afvalstoffen naar verwachting zullen volgen (zie ook het antwoord op zienswijze 19 in deze tabel). Zie voor de CROW ook het antwoord op zienswijze 60 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
58.	3.2.3 (laatste bullet)	nee	064	Bij de laatste bullet over Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) lijkt het instrument alleen voor de overheid bedoeld. Volgens inspreker is het breder en ook bedoeld voor niet-overheidsorganisaties. Als akkoord, graag verbreden.	Het is niet de bedoeling om uit te stralen dat MVI alleen kan worden gebruikt door overheden. Alleen dat door het grote inkoopvolume de overheid met MVI een grote impact kan hebben. De tekst is herschreven. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
59.	3.2.3 (kader)	nee	007, 068	Inspreker geeft aan dat het gebruik van de Milieu-Kosten-Indicator (MKI) nauwelijks stimulerend werkt voor de afzet van dit materiaal. In de praktijk heeft de betere MKI van secundaire grondstoffen heel weinig invloed vergeleken met de transportafstanden.	De MKI wordt in dit hoofdstuk slechts genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het instrument zelf. Ingaan op hoe de MKI wordt berekend gaat te ver voor een toelichtend kader. Ook haken en ogen bij de effectiviteit van het instrument horen niet in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
60.	3.2.3	nee	007, 024	1. In het groene kader wordt gesteld het gebruik van de Milieu Kosten Indicator zal leiden tot een stimulans om secundaire grondstoffen te gebruiken. Dit is echter maar beperkt waar. De MKI-waarde van primair zand en grind zijn al heel laag en het verschil met secundaire alternatieve is vaak minimaal. In aanbestedingen van bouwprojecten zou juist het gebruik van secundaire grondstoffen gestimuleerd moeten worden door deze direct voor te schrijven. 2. Nogmaals verzoek om toepassing van secundaire toeslagmaterialen in beton op te nemen in keten beton en los te koppelen van afvalstromen die geïmmobiliseerd worden. 3. De overheid wil dat afvalstoffen steeds hoogwaardige opgewerkt gaan worden en ketens worden gesloten. Dit gaat ook vaak gepaard met bv. extra energie en andere hulpstoffen, waardoor verschillen de MKI-waarde met primaire alternatieven minimaal zijn en zelfs hoger kunnen zijn. Door hoogwaardige opwerking kunnen ketens worden gesloten en zal de secundaire grondstof zijn waarde behouden en beschikbaar zijn in het volgende levenscyclus. Je ruimt eerst de problemen op uit het verleden wat ervoor zorgt dat in de toekomst ketens gesloten kunnen worden. Beschrijf in alle teksten in het CMP die iets zeggen over secundaire grondstoffen dat secundaire grondstoffen niet mogen leiden tot vervuiling van de keten, waarin deze worden toegepast. De bouwstof waarin secundaire grondstoffen worden toegepast moeten zowel in het eerste, tweede en misschien wel derde levens voldoen aan de technische en milieuhygiënische kwaliteit. [inspreker 007:] Dit dient te worden aangetoond met bv. toepassing van de CROW-richtlijn voor hergebruik in beton. [Beiden insprekers weer:] Geef hierbij enkele instrumenten aan die de markt kan gebruiken voor het aantonen hiervan. [Inspreker 024:] Dit alles is ook meer in lijn met de 4 voorwaarden voor “einde afval” waarin aangetoond moet worden dat het gebruik geen nadelige effecten mag hebben onder andere het milieu.	1. Zie als eerste het antwoord op zienswijze 59 in deze tabel. Zie daarnaast ook het antwoord op zienswijze 23 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Een verplichting om gebruik van secundaire grondstoffen direct voor te schrijven bij aanbestedingen ligt buiten het CMP. 2. Zie voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. 3. Hoe de MKI wordt berekend en haken en ogen bij de effectiviteit van het instrument gaat te ver voor een toelichtend kader in het CMP. Het pleidooi inspreker dat secundaire grondstoffen niet mogen leiden tot vervuiling in de keten wordt onderschreven (zie opnieuw het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel). Juist hierom wordt ingezet op reiniging van AVI-bodemas en is het voornemen om andere afvalstoffen te laten volgen (zie ook het antwoord op zienswijze 19 in deze tabel). Voor het toepassen van alle (secundaire) bouwstoffen gelden algemene rijksregels uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Daarin is onder andere opgenomen dat de bouwstof moet voldoen aan de kwaliteitseisen van de Regeling bodemkwaliteit 2022. Deze kwaliteitseisen gaan in het CMP ook gelden voor bodemas bij toepassing in beton. Daarmee worden circulaire risico’s zoals verspreiding van ingesloten verontreiniging en vervuiling van de betonketen beperkt. Hiermee geeft het CMP voor de betonketen een éénduidige kwaliteitseis voor de bodemas die daarin wordt toegepast. De CROW-CUR Richtlijn 2 geeft deze duidelijkheid onvoldoende en laat zowel gewassen als ongewassen bodemas toe. Daarnaast heeft een CROW-CUR aanbeveling geen publiekrechtelijke status en is dus niet wettelijk verplicht. De vraag of sprake is van einde-afval staat in principe los van het sturen op reiniging van toe te passen grondstoffen. Inzet in of toepassen als bouwstof volgens het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bodemkwaliteit en Regeling bodemkwaliteit kan zowel voor materiaal met als materiaal zonder afvalstatus. De eisen voor de toepassing zijn in beide gevallen gelijk. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
61.	4	ja	007, 059, 068, 083, 094	Insprekers verwijzen naar punt 7 waarin is aangegeven dat er geen generieke beperkingen kunnen worden opgelegd indien de niet-vormgegeven bouwstoffen voldoen aan de beschreven wet- en regelgeving. Insprekers geven aan dat dit evengoed voor vormgegeven bouwstoffen zou moeten gelden. Insprekers geven de volgende argumenten: 1. 007 geeft aan dat eenduidig beleid ook voor vormgegeven bouwstoffen van groot belang is. 2. 059, 068, 083, 094 geven aan dat dit neigt naar subjectiviteit. 3. Inspreker 083 gaat nog uitgebreid in op de beperkingen die regionale overheden overwegen en benadrukt het belang om al aan te geven hoe de hier gekozen beleidslijn juridisch vorm gaat krijgen. Ook merkt deze inspreker op dat teksten binnen het CMP met elkaar in lijn moeten zijn zonder concreet te maken waar dat in dit geval niet zo zou zijn.	Zie het antwoord op zienswijze 47 in deze tabel. Hier wordt expliciet ingegaan op de reden dat dit alleen geldt voor vrij toepasbare bouwstoffen en dat geen subjectieve keuze is. Ten aanzien van punt 3 geldt dat bevoegde gezagen rekening moeten houden met het CMP. Het formuleren van nieuwe beperkingen vanaf het moment van inwerkingtreding geldt als een afwijking van het CMP. Op basis van artikel 10.14 lid 4 Wm moeten bevoegde gezagen dat vooraf expliciet onder de aandacht van de Minister brengen (zie ook hoofdstuk ‘afwijken’ voor meer informatie over dit onderwerp). Bevoegde gezagen dienen ook bestaande beperkingen in lijn te brengen met het CMP. Voornemen is om bevoegde gezagen na inwerkingtreding van het CMP hier nog eens expliciet over te informeren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
62.	4 (en 3.2.3)	ja	118	Door de invoering van de Omgevingswet hebben bevoegde gezagen de mogelijkheid gekregen om aanvullende eisen te stellen aan secundaire bouwstoffen, grond en bagger. Het rijk geeft in het CMP aan dat regionale vergunningeisen en vergunningplicht een ongewenste ontwikkeling zijn. Het CMP stelt dat het niet de bedoeling is dat lokale of regionale overheden generieke beperkingen stellen aan het gebruik van secundaire bouwstoffen wanneer deze voldoen aan op landelijk niveau vastgestelde kwaliteitseisen. De kaders voor bouwstoffen en toepassingen worden bepaald via het CMP en het herijkte bodembeleid. Het is nog niet duidelijk hoe een en ander samenhangt. Inspreker roept op tot heldere nationale en waar mogelijk Europese normen, toepassingskaders, kwaliteitsgaranties en rechten en plichten in de bouwketen om hergebruik te stimuleren en veilige toepassing te garanderen. Daarbij is het van belang dat de regels vanuit het Bbk, Bal en CMP goed samenhangen om onduidelijkheden voor producenten, aannemers en opdrachtgevers weg te nemen.	Juist omdat op nationaal niveau is vastgelegd welke materialen volgens de meest recente inzichten veilig kunnen worden ingezet, ook wanneer geen bijzondere maatregelen worden getroffen, is het niet de bedoeling dat dit op lokaal of regionaal niveau in generieke zin weer wordt beperkt. Bevoegde gezagen hebben op basis van de Omgevingswet de bevoegdheid gekregen om te toepassing van bouwstoffen op lokaal of regionaal gebied te reguleren. Het is niet de bedoeling om die bevoegdheid via het CMP weer geheel in te perken. Het bevoegd gezag houdt dus de mogelijkheid om in specifieke gevallen – denk aan extra gevoelige gebieden – alsnog beperkingen op te leggen. Wanneer op basis van de herijking bodemregelgeving de normering in de regeling bodemkwaliteit zou worden aangepast, werken dergelijke aanpassingen automatisch door in deze beleidslijn van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
63.	4	ja	128	Inspreker schetst haar expertise op het gebied van betonrecycling en is verheugd te lezen dat het rijk inzet op het beperken van het gebruik van bepaalde afvalstoffen in bouwstoffen. Haar ervaring is dat het gebruik van AVI-bodemassen in beton leidt tot beton dat geen 2de of 3de leven kan hebben. Het granulaat van dergelijk beton kan om milieuhygiënische en/of civieltechnische redenen geen hoogwaardige toepassing meer krijgen. Vanuit deze achtergrond gaat het CMP niet ver genoeg in het beperken van de inzet van AVI-bodemassen in beton. Inspreker pleit ervoor om (de granulaten uit) AVI-bodemas alleen nog in te zetten voor ongebonden toepassingen en expliciet de inzet bij de productie van beton te verbieden. Ook ingeval die granulaten aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Rbk 2022 voldoen. Onder verwijzing naar par. 3.2.5. van de Hoofdlijnennotitie ontstaan volgens inspreker anders na het 1e leven, secundaire materiaal dat niet voor eenzelfde toepassing in aanmerking komt. Inzet van die granulaten past dan ook niet bij de intenties uit het betonakkoord waarnaar in het Ketenplan Beton wordt verwezen en dat door uw Ministerie is ondertekend.	Inspreker wordt bedankt voor haar steun voor de ingezette beleidslijn. Er is in het CMP voor gekozen om vanuit milieuhygiënisch oogpunt beperkingen te stellen aan de inzet van bodemas in bouwstoffen (zie ook het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel). Om die reden zijn deze beperkingen beperkt tot materiaal dat niet voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Rbk2022. Voor de bescherming van milieu en volksgezondheid zijn er geen redenen om inzet van materiaal dat wel aan die eisen te voldoet te beperken. Het gebruik van alternatieve materialen – zoals AVI-bodemas – zal ongetwijfeld ook invloed hebben op de civieltechnische eigenschappen van het beton. Mocht dit reden zijn om de toepassing van vrij-toepasbare bodemas te beperken dat wordt dat een marktpartijen overgelaten. In bestekken en aanbestedingen zijn partijen vrij om eisen te stellen aan de te gebruiken materialen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
64.	4	ja	012	• Niet altijd is duidelijk wat ‘residu’ is. Is de steenfractie uit grondreiniging een residu? Of de vulstoffractie uit de opwerking van AVI-bodemas? • De eisen van het Bbk worden met deze regels in principe uitgebreid tot materialen die nog geen eindproduct zijn. Wel mee eens, maar graag verhelderen dat dit daadwerkelijk het geval is en zorgen dat dit zowel voor vergunde locaties geldt als voor niet-vergunde locaties (dus: gelijk speelveld voor de activiteit en met de bijhorende gezagsbevoegdheden).	• Het woord residu komt in het hoofdstuk een aantal keer voor en in alle gevallen is uit de context duidelijk dat het gaat om de fractie waarin bij een reinigingsproces het grootste deel van de verontreinigingen is geconcentreerd en die alleen in aanmerking komt om te storten. Er is daarom geen aanleiding om het begrip in de begrippenlijst van het CMP op te nemen. • Het Bbk stelt regels over de kwaliteit van bouwstoffen – al dan niet vormgegeven – wanneer deze worden toegepast. Het CMP stelt daarnaast regels voor het verwerken van afvalstoffen, waaronder regels m.b.t. mengen. Het CMP beperkt de manier waarop bij mengen van afvalstoffen aan de eisen van het Bbk kan worden voldaan Er is juridisch dus geen sprake van het verbreden van de werking van genoemde regelgeving. De kwaliteitsregels van het Bbk en de regels in het CMP hoe deze te realiseren vullen elkaar aan. De regels uit het CMP zijn relevant voor het verlenen van vergunningen voor het mengen omdat de vergunningverlener verplicht is het CMP als toetsingskader te gebruiken. De vergunningverlener moet dan met het uitgangspunt van het CMP rekening houden. Menghandelingen met grondstoffen/halffabricaten ten behoeve van de productie van bouwstoffen en menghandelingen met materialen die niet voldoen aan de kwaliteitseisen voor directe toepassing in een werk zijn altijd vergunningplichtig op grond van artikel 3.195 Bal. In dit geval kan er dus geen sprake zijn van locaties die geen vergunning behoeven en toch betreffende menghandelingen zouden uitvoeren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
65.	4	ja	007	Inspreker citeert punt 3 en vervolgt: De toepassing van bodemas in vormgegeven producten is momenteel essentieel voor de continuïteit van de afzet van de geproduceerde bodemas en derhalve voor de continuïteit van de afvalketen. De reinigingscapaciteit voor bodemas in Nederland is momenteel slechts voldoende voor de reiniging van nog niet de helft (ca. 40%) van het in Nederland op jaarbasis geproduceerde volume bodemas. Ook voldoet een deel van de in Nederland geproduceerde bodemas niet aan de acceptatiecriteria voor reiniging met de momenteel in bedrijf zijnde reinigingsinstallaties. Het per direct of na een (in onze ogen niet goed onderbouwde) korte overgangsperiode eindigen van een belangrijke toepassingsmogelijkheid, zonder een achtervangscenario voor het geval de ambitie van het CMP niet kan worden waargemaakt, creëert een onaanvaardbaar risico voor de continuïteit voor de keten. Dit onderdeel kan daarom ons inziens alleen standhouden wanneer een realistische en door de markt gedragen koppeling plaatsvindt aan alternatieve scenario’s in geval van vollast van de reinigingscapaciteit, een gebrek aan investeringsbereidheid in de sector wegens de zeer onzekere marktomstandigheden en de situatie dat stromen door opwerkers worden geweigerd voor reiniging op basis van kwaliteitsaspecten van de bodemas.	Allereerst wordt benadrukt dat bekend is dat de afzet van bodemas moeizaam is. Dit komt mede door incidenten uit het verleden en een daardoor ontstaan slecht imago van bodemas als bouwstof. Het is dus niet in de laatste plaats in het belang van de sector om zo snel mogelijk te komen tot voldoende capaciteit tot reinigen en ter werken aan voldoende capaciteit. Voor de termijn van 2 jaar voor het realiseren van de capaciteit wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel. De termijn om nog toepassen in immobilisaat toe te staan hangt hier mee samen. Immers wanneer alles gereinigd kan worden is het toepassen van materiaal dat niet voldoend aan de kwaliteitseisen van de Regeling bodemkwaliteit 2022 niet meer nodig. Ten aanzien van de link met de acceptatiecriteria is relevant dat dit samenhangt met de prijs van reiniging. In praktijk worden partijen die niet aan die criteria voldoen wel gereinigd, alleen tegen hogere inspanning en kosten. De acceptatiecriteria en de technische reinigbaarheid zijn dus niet hetzelfde. Verder wordt er op gewezen dat het CMP voorziet in een beperkte verlenging wanneer onverhoopt mocht blijken dat een iets langere termijn nodig is. Ook hier wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel waar al is aangegeven dat dit past als laatste terugvaloptie is in beeld gaat komen wanneer dit ondanks inspanningen van marktpartijen toch noodzakelijk blijkt. Inspreker spreekt van een door de markt gedagen beleidslijn, maar weet zelf als geen ander dat er op dit moment 2 stromingen in de markt zijn waarvan de ene de gekozen beleidslijn ondersteunt terwijl de ander dat niet doet. Ook na meerdere pogingen is het voor de meeste punten niet gelukt om een door de hele markt onderschreven richting te komen. Gelet op de noodzaak om te komen tot een beter imago voor bodemas (zie start van dit antwoord) is niets doen voor de overheid geen optie, niet in het belang van de sector en ook iets dat door een deel van de markt niet zou worden gesteund. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
66.	5	nee	059, 094	Inspreker geeft aan dat wordt aangegeven dat er plannen zijn voor wijziging in de toekomst, maar dat er niet geduid wordt waar deze plannen betrekking op hebben. Inspreker waarschuwt voor zwalkend of onbestemd overheidsbeleid waar ondernemend Nederland veel last van heeft. Inspreker verzoekt de plannen meer te duiden m.b.t. de richting van de plannen en de wensen van de overheid.	Het is jammer om te lezen dat insprekers deze paragraaf als zodanig lezen. In deze paragraaf wordt aangegeven dat de beleidslijn die met AVI-bodemas wordt ingezet op termijn ook voor andere afvalstoffen gaat worden doorgevoerd. Er is zelfs aangegeven aan welke afvalstoffen gedacht wordt. Dit is geen zwalkend beleid maar geeft een beeld van de voorgenomen doorontwikkeling en is juist bedoeld om marktpartijen in een vroeg stadium te informeren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.18 Onderdeel Instrumenten voor sturing

Zienswijzen op onderdeel Instrumenten voor sturing					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	hoog-waardige verwerking (algemeen)	nee	055	Inspreker constateert in het CMP teksten die ondernemers, start-ups, scale-ups en industrie enthousiasmeren. Voor de bevordering en de bestendiging van een innovatie is de vollast-benadering van belang. Of en hoe het nieuwe instrument werkt, zal de praktijk na vaststelling van CMP leren. Gevestigde bedrijven zullen mogelijk ageren tegen de bevoordeling van de nieuwkomer / de innovatie. Tevens kan het gevolgen hebben voor achterblijvers: bedrijven die niet de mogelijkheid hebben te investeren in innovatieve technologieën.	Fijn dat inspreker verwacht dat de teksten gaan enthousiasmeren. Verder spreekt inspreker een aantal verwachtingen uit zonder specifiek een vraag te stellen of te verzoeken om aanpassing van de tekst van het CMP. Dit wordt daarom voor kennisgeving aangenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	hoog-waardige verwerking (algemeen)	nee	064	Onder het onderwerp 'hoogwaardige verwerking' hangen 5 sub-onderwerpen die een zeer arbitrair karakter hebben en daarmee feitelijk geen level-playing-field bieden. Inspreker vraagt zich af of de documenten voldoende sturing geven om een hoogwaardige manier van verwerken te bereiken. Hoe zorg je ervoor dat experimenteerruimte bijdraagt aan een hogere standaard? En wanneer is een experiment geslaagd om daarmee een hogere standaard (over als BBT toe te schrijven) en dit af te dwingen in een vergunningenproces. Inspreker geeft aan dat landelijk goede afspraken gemaakt moeten worden om te zorgen dat de lat langzaam hoger gelegd kan worden. Daarbij moet ook het investeringsklimaat interessant blijven en dus moet het ook economisch nog rendabel zijn.	Hoofdstukken onder hoogwaardige verwerking hebben allen tot doel om zoveel mogelijk uniform om te gaan met de beoordeling van initiatieven en het gebruik van het instrument minimumstandaard. Daarmee wordt een level playing field juist versterkt. Dat bevoegde gezagen op basis van de Wet milieubeheer rekening moeten houden met de minimumstandaard en de toetsingskaders uit de hoofdstukken versterkt dit nog eens. De minimumstandaard is bovendien een goed instrument om een minimale hoogwaardigheid te garanderen en door de minimumstandaard waar mogelijk bij te stellen wordt ook de lat langzaam hoger gelegd. Bij het vaststellen van minimumstandaarden spelen economische aspecten zeker ook een rol. Met deze hoofdstukken in combinatie met de minimumstandaarden in de afval- en ketenplannen van het CMP wordt dus aan alle wensen van de inspreker tegemoet gekomen. In combinatie met zienwijzen op andere delen van het CMP was deze zienswijze wel aanleiding om aan het CMP een apart hoofdstuk over proef nemingen toe te voegen. **Conclusie:** In combinatie met andere zienswijzen heeft deze zienswijze geleid tot aanvulling van de tekst van het CMP.
3.	hoog-waardige verwerking (algemeen)	nee	012	Inspreker ziet het thema 'hoogwaardigheid' onvoldoende terug in de minimumstandaarden en het sturend beleid van het CMP. Het voorgestelde beleid veronderstelt dat er capaciteit is bij omgevingsdiensten. Vooralsnog is dat onvoldoende. Op zich is het goed om te richten op een vollastsystematiek om onder meer innovatieve verwerkingsmethoden te stimuleren, maar opgemerkt wordt dat ongewenste neveneffecten of vermijdingsgedrag moeten worden vermeden. Voorbeelden zijn het hanteren van niet-marktconforme prijsstellingen of het ontbreken van een gezonde businesscase (zoals soms bij startups) en bij malafide initiatieven. De reguliere keten kan hier last van hebben, waardoor het eindeffect negatiever is dan zonder deze.	De minimumstandaarden vormen de minimale hoogwaardigheid van verwerking van een specifieke afvalstof die nog voor een vergunning in aanmerking komt. Het is dus de uitwerking van de hoofdstukken over hoogwaardige verwerking voor een specifieke afvalstof. Het gebruik van de vollastsystematiek in combinatie met het ophogen van minimumstandaarden om innovatieve vormen van verwerking te stimuleren vraagt nog een nadere uitwerking voordat het in een toekomstige aanpassing van het CMP een plek krijgt. Uitvoerbaarheid en het voorkomen van ongewenste neveneffecten zullen hier vanzelfsprekend aandacht krijgen **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	instrumenten voor sturing algemeen	nee	012	Inspreker geeft aan dat de sturing op afvalhiërarchie ook verkeerd kan uitpakken en vindt meer nuance wenselijk. Inspreker geeft een voorbeeld: Vormen van recycling die zijn gericht op het terugwinnen van oorspronkelijke grondstoffen zijn mogelijk duurzamer dan andere recyclingtechnieken. Maar deze zijn in wezen een "diepere" vorm van recycling die in eerste instantie meer energie kan vragen. Het is dan niet terecht dat deze vormen als laagwaardiger worden aangemerkt, want de uitkomende stoffen zijn multi-inzetbaar en veel meer vergelijkbaar met de primaire varianten. Dat is dan ook een grotere bijdrage aan circulariteit.	De afvalhiërarchie is een algemene richtlijn, maar zeker geen dogma. De systematiek van het CMP kent de mogelijkheid om hier in specifieke gevallen onderbouwd vanaf te wijken. Het voorbeeld dat inspreker noemt is bovendien geen afwijking van de afvalhiërarchie maar een nadere verfijning binnen de trede recycling. Ook die mogelijkheid zit in het CMP via de definitie van hoogwaardige recycling en via het instrument recyclingstandaard. Hiermee is de door inspreker gewenste nuance dus al in het CMP opgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	2	nee	017	Inspreker geeft aan dat chemische recycling zoals vergassing een belangrijke bijdrage aan de CE kan leveren vanwege de kwaliteit en oneindige recyclebaarheid. Inspreker verzoekt chemisch recyclen hoger op de afvalhiërarchie te scoren en stelt voor categorie c1 en c2 samen te voegen.	Voor de visie op vergassing en pyrolyse wordt verwezen naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. Daar wordt expliciet ingegaan op de bijdrage van deze technieken aan de circulaire economie, zowel in de transitiefase als in de beoogde eindsituatie. Hiermee wordt afdoende invulling gegeven aan de wens van de inspreker. Verder omvatten c1 en c2 beide bepaalde vormen van chemische recycling. Voor een toelichting op het onderscheid tussen deze vormen van recycling wordt in de tekst van het CMP verwezen naar hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen'. Ten aanzien van de indeling van vergassing onder c2 staat daar: *Hoewel de kwaliteit van de verkregen secundaire materialen in het algemeen niet onder doet voor primair materiaal, zijn deze vormen van chemische recycling toch onder c2 ingedeeld vanwege het energiegebruik en het feit dat een deel van de input tijdens het proces wordt verbruikt.* Dat dit leidt tot een goede kwaliteit wordt dus onderkend, maar toch is om redenen van opbrengst expliciet gekozen voor indeling als c2 omdat andere vormen van (chemische) recycling de voorkeur hebben wanneer die ook mogelijk zijn. Ook wanneer het proces zo wordt ingericht dat het niet ten koste gaat van de opbrengst, blijft overeind dat het geheel afbreken tot basischemicaliën en daaruit weer opnieuw polymeren opbouwen vanuit energetisch oogpunt nadelig is ten opzichte van vormen van recycling die vallen onder c1. Verder wordt er op gewezen dat in de formulering van c1 en c2 in het CMP de kwaliteit betrekking heeft op het terug in de keten brengen van het oorspronkelijke materiaal. Er wordt geen uitspraak gedaan over de kwaliteit van de eindproducten van chemische recycling via basischemicaliën. Tot slot gewezen op de brief van 3 april 2023 waarin de regering de Tweede Kamer informeert over haar visie op het circulair maken van de plastic-keten. Hierin wordt nog een verder uitgesplitste voorkeur aangehouden: 1. mechanische recycling 2. oplossen 3. depolymerisatie 4. pyrolyse 5. vergassen Het onderscheid tussen c1 en c2 zoals dit in het CMP zit – ook al in het LAP zat - is hiermee in lijn en is een weergave op een wat hoger abstractieniveau van precies ook dit regeringsstandpunt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Instrumenten voor sturing					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
6.	3.1	nee	007	a. Waarom wordt bij de uitgangspunten geen aandacht besteed aan het effect van verontreinigingen in secundaire grondstoffen vanuit het perspectief van het sluiten van de materiaalketen? b. Wat wordt verstaan onder (bij punt 1) het 'zo optimaal mogelijk bijdragen aan de realisatie van een circulaire economie'?	a. Niet duidelijk is waarom inspreker dit aspect mist. Het tweede uitgangspunt *Zorgen dat bij afvalverwerking en het hernieuwd toepassen van materialen geen risico's ontstaan voor milieu en volksgezondheid* is exact wat inspreker bedoelt en in het vervolg van de tekst in het CMP wordt ook expliciet een link gelegd met het voorkomen van verspreiding van verontreinigingen. b. Dit wordt met name in hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' nader uitgewerkt. Uiteindelijk blijft het echter maatwerk waarbij <u>onder meer</u> aspecten als kwaliteit van het verkregen recyclaat, hoeveelheid recyclaat en mate van recyclebaarheid over meerdere cycli een rol spelen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	3.2	nee	017	Inspreker geeft aan dat in het CMP wordt gesuggereerd dat de gehanteerde afvalhiërarchie in lijn is met de Kra en Wm. Echter, inspreker geeft aan dat het een 'kop op Europese wetgeving' betreft en daarmee beperkend werkt voor bepaalde technologieën. Inspreker verzoekt geen 'kop op het Europese beleid' in te voeren. Inspreker verwijst ter onderbouwing van het verzoek om geen 'kop op het Europese beleid' in te voeren naar een studie van het EU JRC waarin wordt aangegeven dat voor de recycling van plastics er geen eenduidige voorkeurskeuze van een van de technologieën is maar dat technologieën complementair zijn.	In het CMP staat al expliciet dat de afvalhiërarchie in het CMP op twee punten is verfijnd ten opzichte van de Kra en Wm. Eén van deze verfijningen is het maken van onderscheid tussen verbranden als vorm van verwijdering en storten. De ander is onderscheid maken binnen de trede recycling. Op dit moment leidt dat laatste niet tot beperkingen voor bepaalde technologieën, maar dat kan wel aan de orde komen wanneer dit wordt door vertaald naar de minimumstandaarden in het CMP. Wanneer dat gebeurt is deze beperking ook expliciet de bedoeling omdat de ene technologie dan evident beter past binnen de circulaire economie dan de andere. Om te komen tot een circulaire economie is het onvermijdelijk om te gaan sturen op de meest hoogwaardige vorm van recycling. Zoals gezegd volgen hier op dit moment nog geen beperkingen uit. Mocht dit echter worden door vertaald naar minimumstandaarden in het CMP dan wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met de functie van alle vormen van chemische recycling voor het verwerken van specifieke afvalstoffen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	3.3	nee	007	Op welke wijze verhouden de verschillende verwerkingswijzen in de afvalhiërarchie in het CMP voor kunststofafvalstromen zich tot beleidskaders in andere Europese lidstaten zoals Duitsland? Kunnen verschillen in afvalhiërarchie leiden tot beperkingen voor de recycling van kunststofafvalstromen?	Zoals aangegeven in het antwoord op zienswijze 7 in deze tabel is de afvalhiërarchie in het CMP op 2 verfijningen na in lijn met die van de Kra. De afvalhiërarchie van de Kra is ook voor de lidstaten om ons heen de basis. Ook is al aangegeven dat dit niet tot beperkingen voor bepaalde technologieën, maar dat dat wel aan de orde kan komen wanneer dit wordt door vertaald naar de minimumstandaarden in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	3.3	nee	007	Bestaat bij de beoordeling van de hoogwaardigheid van recycling, in het bijzonder voor kunststofafval, ook een criterium voor het gewichtsaandeel van de afvalstroom die in het uiteindelijke materiaal wordt toegepast?	Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen'. Zoals al aangegeven in het antwoord op zienswijze 6 onder b in deze tabel blijft het maatwerk. Er is dus geen vast criterium te geven, maar de hoeveelheid recyclaat is wel één van de aspecten die een rol spelen bij de boordeling van de hoogwaardigheid. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	3.3	nee	007	Hoe wordt omgegaan met de afvalhiërarchie bij het optreden van een calamiteit als op de voorkeurstrede geen of onvoldoende capaciteit beschikbaar is?	Bij een calamiteit wordt een passende noodoplossing gezocht, ook wanneer daarvoor de afvalhiërarchie moet worden gepasseerd. Voor de vraag wanneer sprake is van een calamiteit en hoe dan te handelen wordt verwezen naar het aparte hoofdstuk in het CMP over calamiteiten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	3.3	nee	028	In paragraaf 3.3 wordt de nadere verfijning van de afvalhiërarchie in het CMP uitgelegd mede in verhouding tot artikel 4 van de Kaderrichtlijn afval (Kra). Voor zover inspreker kan beoordelen, lijkt deze verfijning niet strijdig met de Kra. Inspreker kan zich echter voorstellen dat dit nog wel een keer aan een rechter zal worden voorgelegd, met name als een vergunning of toestemming wordt geweigerd vanwege de mogelijkheid van een hogere vorm van recycling.	De inspreker heeft geen kanttekening bij de CMP-tekst, maar spreekt een verwachting uit. In het geval in de minimumstandaard expliciet gaat worden gestuurd op een specifieke vorm van recycling zal in zo'n geval aantoonbaar zijn dat de ene vorm van recycling hoogwaardiger is dan de andere vorm. Zeker omdat de afvalhiërarchie geen dogma is wordt een rechterlijke toets op een dergelijke minimumstandaard en gebruik daarvan bij vergunningverlening met vertrouwen tegemoet gezien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	3.3	nee	097	Inspreker geeft aan dat vergisting van de nagescheiden ONF-fractie hoger wordt ingeschaald dan de verwerking in een afvalenergiecentrale en geeft hiervan een onderbouwing. Inspreker is van mening dat het ontwerp-CMP maar zeer beperkt oog heeft voor aanpalende beleidsterreinen, waarvan het klimaatbeleid een zeer bepalende is. Vanuit de invalshoek van verduurzaming van de Nederlandse energiehuishouding wordt de productie van groengas sterk gestimuleerd. Inspreker pleit daarom voor het opsplitsen van de categorie d in figuur 1 in twee aparte categorieën: d1: Andere nuttige toepassing, waaronder energieterugwinning door vergisting. d2: Andere nuttige toepassing, waaronder energieterugwinning door verbranding.	Het CMP streeft – conform de afvalhiërarchie – naar recycling boven andere nuttige toepassing. Wanneer de vergisting van het nagescheiden ONF ook (mede) gericht is op produceren van een meststof / bodemverbeteraar en er geen sprake is van stort van een residu past dit volledig in het CMP. Voor de energie-component is er geen voornemen om in het CMP te differentiëren tussen energie via vergistging en energie via verbranding. Het maken van door inspreker gevraagd onderscheid binnen trede d van de afvalhiërarchie wordt daarom niet overgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	3.3	nee	064	Inspreker meent dat CE zich slecht verhoudt met een 'minimumstandaard' omdat je in CE naar een zo hoogwaardig mogelijke verwerking streeft (op de R-ladder). Inspreker zou het van toegevoegde waarde vinden als de R-ladder een status krijgt in het CMP. Volgens inspreker moet VTH dan toetsen of een bepaalde reststroom zo hoog mogelijk op de R-ladder wordt verwerkt. Een minimumstandaard is dan het absolute minimum. Inspreker ziet dat een analogie aan R-ladder in het CMP is geformuleerd (in tabel: a, b, c1 c2 etc.) maar dan hierin wat stappen op de R-ladder worden overgeslagen. Inspreker ziet het als een gemis voor CE dat alles hoger dan de minimumstandaard 'mag' worden vergund. Zo is er geen 'verplichting' tot een zo hoogwaardig mogelijke verwerking. Daarmee wordt de lat naar mening van inspreker te laag gelegd. Daar komt nog bij dat met een mLCA mag worden afgeweken naar beneden [*op de*	Dat preventie, hergebruik, reparatie etc. cruciaal zijn voor het bereiken van een circulaire economie wordt volledig onderschreven. Dit is in het CMP ook terug te vinden in meerdere hoofdstukken waaronder (niet limitatief) 'Circulair materiaalgebruik', 'grondstoffengebruik en preventie' en 'Reparatie en hergebruik'. Hierin zijn veel stappen van de R-ladder te herkennen. Daarnaast is hoogwaardig beheer van afvalstoffen ook een onmisbaar onderdeel van de circulaire economie en het is daar waar de minimumstandaard een instrument is. Het is de meest hoogwaardige manier van afvalbeheer die op dit moment voor een afvalstof in ieder geval mogelijk is. In het CMP komt ook terug dat gestreefd wordt naar een regelmatige ophoging van de minimumstandaarden, ook om nieuwe innovatieve technieken beter te ondersteunen. Ten aanzien van de mogelijkheid om af te wijken geldt dat de mLCA-methodiek juist is ontwikkeld om de verwerkingswijze die het meeste bijdraagt aan de circulaire economie voor een vergunning in aanmerking te laten komen. Het is dus zeker geen manier om makkelijk over te kunnen

Zienswijzen op onderdeel Instrumenten voor sturing					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				afvalhiërarchie]. Inspreker concludeert dat een bedrijf dus niet wordt verplicht een zo hoogwaardig mogelijke verwerking te doen, maar wel laagwaardiger mag verwerken.	gaan naar een laagwaardige vorm van verwerken, maar juist bedoeld om ruimte te bieden wanneer een te dogmatisch gebruik van de afvalhiërarchie tot verkeerde keuzes zou leiden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	3.4	nee	014	De inspreker vindt het belangrijk op te merken dat de inspraak op het ontwerp-CMP plaatsvindt op een moment dat tegelijkertijd verschillende andere initiatieven vanuit de overheid lopen om richting te geven aan of een visie te ontwikkelen op bijvoorbeeld de toekomst van de chemische industrie (Visie Duurzaam Koolstofgebruik in de Chemie), de toekomst van de raffinagesector (Taskforce raffinage sector) of de toekomst van de AVI's in Nederland ('Beleidsvisie afvalverbranding in 2030 en richting 2050'). Daarnaast wordt gewerkt aan een update van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Bovendien is de EU Clean Industrial Deal gepubliceerd. Al deze trajecten zijn, naast het CMP, van belang voor de ontwikkeling van chemische recycling. Inspreker hecht er daarom aan het ontwerp-CMP te bezien in de context van de ontwikkeling van deze gerelateerde dossiers en deze zoveel mogelijk met elkaar in lijn te brengen. De leden van inspreker denken hier graag constructief in mee.	Deze zienswijze wordt onderschreven. Al deze instrumenten moeten – ieder voor hun eigen deel – bijdragen aan het realiseren van een circulaire economie en elkaar niet tegenwerken. Bij het opstellen van het CMP is daarom ook naar genoemde trajecten gekeken en zijn zaken afgestemd. Inspreker noemt geen zaken waar het CMP op gespannen voet zou staan met genoemde andere trajecten/documenten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	3.4	nee	028	Paragraaf 3.4.5 over De afvalhiërarchie en 'cascadering' blinkt niet in duidelijkheid uit. Met name de passage "N.B.: In het CMP wordt niet expliciet gestuurd volgens de terminologie van cascadering. Echter, het streven om materialen 'zo veel en vaak mogelijk in de keten te houden' (zie ook het uitgangspunt van [paragraaf 3.1 'uitgangspunten']) komt echter wel overeen met het principe van 'cascadering in tijd'. Ook 'de milieuwinst van het terugwinnen van secundaire grondstoffen (cascadering in functie of naar waarde) kan bij het formuleren van minimumstandaarden een rol spelen' is onduidelijk. De inspreker kan ook niet achterhalen wat de specifieke wettelijke basis is voor deze 'cascadering in tijd'.	Inspreker geeft aan dat de tekst over cascadering onduidelijk is. Omdat cascadering in verschillende vormen wordt toegepast en raakt aan de afvalhiërarchie is er in het CMP een toelichting over opgenomen. Vanwege de verschillende vormen van cascadering is dit echter niet 'één op één' met elkaar te vergelijken. Voor het CMP geldt dat het toepassen van de minimumstandaard en de afvalhiërarchie leidend zijn en dat de uitleg over cascadering ter informatie is opgenomen. Dit is meer benadrukt in de tekst om de onduidelijkheid over de relatie met cascadering weg te nemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
16.	3.4.1	nee	017	Inspreker geeft aan dat in het groene kader onterecht de indruk wordt gewekt dat chemische recycling via basischemicaliën niet leidt tot wat in 'recycling in een gelijke of wat betreft de vereiste kwaliteit van het materiaal vergelijkbare toepassing'. Volgens inspreker zou de mate van hoogwaardige verwerking moeten worden gerelateerd aan de bijdrage aan de circulaire economie (behoud materialen in de keten en kwaliteit gerecyclede product), waarbij chemische recycling naar basischemicaliën volgens inspreker hoger scoort dan andere genoemde recyclingtechnologieën. De introductie in de Nederlandse uitwerking van de wetgeving van de 2 treden (c1 en c2) bergt een inconsistentie in zich en maakt uitvoering nodeloos complex.	Zie voor het erkennen dan chemische recycling naar basischemicaliën en kwaliteit het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. Ook wordt daar ingegaan op de reden waarom het onderscheid in het CMP wordt gemaakt. Hiermee is ook deze zienswijze beantwoord. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	3.4.2	nee	064	Door uitsluitend een minimumstandaard vast te stellen en niet een zo hoog mogelijke standaard stimuleer je de CE beperkt. Inspreker suggereert dan te overwegen om een stimulans in te bouwen om bedrijven te belonen die de ambitie hebben een reststroom hoger te verwaarden. Met uitsluitend een minimumstandaard is het voor bedrijven met circulaire ambities heel moeilijk om te concurreren tegen de minder circulaire bedrijven.	In paragraaf 3.1.3 van hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP is aangegeven welke aspecten een rol spelen bij het vaststellen van een minimumstandaard. Omdat bij het vaststellen van de minimumstandaard het laagwaardiger verwerken niet meer kan worden toegestaan moet zeker zijn dat er voldoende capaciteit is om al het afval inderdaad volgens de minimumstandaard te verwerken. Dit maakt het lastig om een minimumstandaard te gebruiken voor het stimuleren van nieuwe innovatieve technieken die net op de markt verschijnen. Het is wel de bedoeling om de systematiek van de minimumstandaard zo verder te ontwikkelen dat zij in de toekomst wel eerder kan worden ingezet om nieuwe ontwikkelingen te ondersteunen. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf '5. Toekomstplannen' van genoemd hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' en naar de hoofdlijnennotitie. De opmerking van inspreker wordt dus herkend, kan op dit moment nog geen doorwerking krijgen maar gaat in de geplande doorontwikkeling van het instrument minimumstandaard worden ondervangen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
18.	3.4.3	nee	017	Inspreker geeft aan dat het grote implicaties voor vergunningverlening heeft als in de minimumstandaard de onjuist voorgestelde afvalhiërarchie wordt gehanteerd. Op gebied van vergassing (chemische recycling via basischemicaliën) gaat dit in tegen het beleid waarbij de overheid vergassing noemt als sleuteltechnologie in de Nationale Technologie Strategie en subsidies ter beschikking stelt (SDE+ en DEI) om deze technologie(n) te stimuleren. Inspreker verzoekt om alle hobbels voor de introductie van innovatieve technologieën weg te nemen en verwijst ter onderbouwing voor chemische recycling naar de Nationale Technologie Strategie en subsidies (SDE+ en DEI).	Inspreker doelt bij haar opmerkingen over een onjuiste hiërarchie vermoedelijk op het onderscheid tussen c1 en c2. Zie hiervoor de antwoorden op zienswijzen 5 en 16 in deze tabel. Verder wordt benadrukt dat uit het CMP geen beperkingen voor een specifieke vorm van chemische recycling volgen (zie ook het antwoord op zienswijze 7 in deze tabel), maar wel dat expliciet wordt gemaakt dat in specifieke gevallen andere vormen van recycling de voorkeur hebben, bijvoorbeeld wanneer deze tegen een hoger rendement of met lagere inspanningen/emissies een vergelijkbare of zelfs betere bijdrage aan de circulaire economie kunnen hebben. Binnen de uiteindelijke circulaire economie kunnen alle vormen van (chemische) recycling een functie hebben maar moeten we in ieder geval die vorm inzetten die voor die specifieke situatie de beste bijdrage levert. Het CMP beoogt juist dat en niet om een specifieke vorm van verwerking op voorhand en in generieke zin te stimuleren. Dit zal ook het uitgangspunt zijn bij een eventuele toekomstige vertaling naar minimumstandaarden (zie opnieuw het antwoord op zienswijze 7 in deze tabel). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
19.	3.4.3	nee	017	Inspreker geeft aan dat bij toetsen aan de afvalhiërarchie bij grensoverschrijdend transport hetzelfde geldt als bij zienswijze 18 in deze tabel. Inspreker verzoekt om alle hobbels voor de introductie van innovatieve technologieën weg te nemen en verwijst ter onderbouwing voor chemische recycling naar de Nationale Technologie Strategie en subsidies (SDE+ en DEI).	Zie het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel. In aanvulling daarop wordt nog opgemerkt dat het CMP ook voor het beoordelingen van kennisgevingen voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen toetsingskader is. Daar waar een beoogde overbrenging volgens het CMP past in de transitie naar een circulaire economie volgen uit het CMP geen obstakels. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
20.	3.4.5	nee	029, 064	Inspreker vindt het een goed principe maar vindt het moeilijk om in te schatten wat er precies is aangepast ten opzichte van het huidige LAP3. Positief is dat wordt uitgelegd wat cascadering inhoudt. In de uitvoeringspraktijk is grote behoefte aan een duurzaamheidskader, met name voor biogrondstoffen, om deze cascadering in te vullen. Inspreker suggereert om te verwijzen naar het duurzaamheidskader biomassa dat volgens het Klimaatakkoord opgesteld zou worden door PBL (als het er al is) of een alternatief.	Deze passage is niet aangepast ten opzichte van LAP3 en was ook daar vooral bedoeld als toelichting. Op basis van zienswijze 15 in deze tabel is ten opzichte van het ontwerp CMP nu alsnog wat aangepast, maar de essentie is niet gewijzigd. Omdat het puur ter toelichting op het begrip cascadering wordt gebruikt en de tekst primair tot doel heeft aan te geven dat bij gebruik van het CMP de afvalhiërarchie en de minimumstandaarden als kader gelden en niet het begrip cascadering, wordt het niet nodig geacht hier nog meer aandacht aan te geven. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Instrumenten voor sturing					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
21.	4	ja	029, 102	[inspreker 102] Onder punt 4 wordt aangegeven dat in alle vergunningen voor activiteiten met afvalstoffen expliciet wordt overwogen om voorschriften op te nemen over het opruimen van zwerfafval. In paragraaf 3.4.6 is echter aangegeven dat dit is geregeld in de bruidsschat/omgevingsplan. Inspreker vraagt zich af of het dan nog mogelijk/nodig is om hiervoor voorschriften op te nemen in de vergunning? [beide insprekers] Vreemde plek, wat heeft het opruimen van zwerfafval te maken met hoogwaardige verwerking? Is het niet beter het op te nemen in de leidraad vergunningverlening afvalverwerking.	De bruidsschat zijn bepalingen die gelden voor een overgangssituatie. Deze komen te vervallen wanneer een gemeente voor een betreffend onderwerp iets anders regelt of besluit niets zelf te regelen. Voor meer informatie wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Decentrale regels' in het CMP. Niets weerhoudt een bevoegd gezag er van om ook regels in vergunningen van afvalverwerkende bedrijven op te nemen om het verwaaien van afval vanuit hun bedrijf te voorkomen of zoveel mogelijk ongedaan te maken. Hoogwaardig verwerken van afval gaat niet alleen om het in de keten houden van materialen, maar ook om de kwaliteit ervan. Het begint al bij gescheiden inzamelen en omvat ook niet mengen van schone met niet schone stromen, de juiste handelingen opwerking en de juiste toepassing in een tweede leven. Het zal duidelijk zijn dat het laten verwaaien van een deel van het afval naar de omgeving niet alleen voor een schone omgeving onwenselijk is, naar dat eindigen in sloot of natuur ook vanuit de afvalstof zelf bezien niet de meest wenselijke toepassing is. In die zin is de link met hoogwaardige verwerking van afvalstoffen niet zo vreemd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.19 Onderdeel Vormen van recycling beoordelen

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	037	Inspreker had verwacht dat er meer aandacht zou zijn voor de grondstoffentransitie met sturing op de inzet van secundaire grondstoffen in plaats van primaire grondstoffen. • Inspreker leest dat een PET-fles idealiter na recycling een PET-fles wordt. Er worden dus aandacht (en in de toekomst misschien ook 'beperkingen') gelegd op de afzetmarkt van gerecycled materiaal, terwijl het vaak kostprijsverhogend werkt om gerecycled materiaal nog zuiverder te krijgen om het in oorspronkelijke toepassingen te kunnen verwerken. • Als er een schip met fossiele nafta de Rotterdamse haven binnenvaart dan kan die nafta eenvoudig tot benzine, foodgrade verpakking of dikwandige aanlegsteigerplanken verwerkt worden. Er is geen beleid dat bepaalt wat hoogwaardige inzet van nafta is, maar wel van gerecycled materiaal. Waarom wordt er in een Circulair Materialen Plan niet integraal gekeken waarbij primaire, fossiele grondstoffen bijvoorbeeld alleen mogen worden ingezet in 'hoogwaardige' producten en niet in buizen, planken, emmers, potjes, etc. zodat gerecyclede materialen een grotere afzetmarkt krijgen in 'laagwaardigere' toepassingen?	Dat een oude PET-fles weer een nieuwe PET-fles wordt is een voorbeeld om trede c1 van de afvalhiërarchie toe te lichten. Onder dat voorbeeld staat expliciet dat het gaat om de kwaliteit PET die de toepassing vereist en niet dezelfde toepassing hoeft te zijn. Later in het hoofdstuk staat opnieuw expliciet dat het CMP niet inzet op closed-loop recycling als altijd na te streven route. Inspreker leest dat een PET-fles idealiter na recycling een PET-fles wordt maar dat staat er niet. Er is ook geen sprake van beperkingen op afzetmarkten en die worden in het CMP ook niet voorzien. Dit deel van het CMP gaat over de afvalfase en beoogt zo hoogwaardig mogelijk afvalbeheer – een noodzakelijke voorwaarde van een toekomstige circulaire economie – te ondersteunen. Vanzelfsprekend is ook juist materiaalgebruik, juist ontwerp, verlengen van levensduur van producten, etc. van essentieel belang. Dit komt terug in andere delen van het CMP en in andere beleidsdocumenten buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	007	Waarom wordt vooral uitgegaan van het gewicht van de materiaalstromen en is er niet meer oog voor de waarde van materiaalstromen of de milieu-impact van de winning van primaire grondstoffen en de basismaterialen die hiervan worden gemaakt?	Niet duidelijk waar inspreker op doelt. In het hele hoofdstuk waar inspreker op reageert komt het woord 'gewicht' niet voor. Op meerdere plekken wordt bovendien benadrukt dat naast de hoeveelheid materiaal dat in de keten blijft ook de kwaliteit ervan, het type (primair) materiaal dat wordt vervangen, de milieubelasting die voor het terugwinnen van recyclaat moet worden geleverd en het aantal keren dat materiaal in de keten kan blijven een rol spelen. Er wordt voor de bijdrage aan de circulaire economie dus juist veel breder gekeken dan alleen naar het gewicht. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	definitie recycling	nee	136	Inspreker reageert op de in het CMP opgenomen definitie voor hoogwaardige recycling • Formuleer een genormeerde definitie Recycling van diverse niveaus (laag, midden en hoog) op basis van de R – ladder en impact (energie, water, emissies / CO_2, transport, uitbuiting (mensenrechten)). Zodat ook duidelijk wordt wanneer er geen sprake is van Recycling omdat het proces van inzameling, sortering, transport en verwerking meer vervuiling geeft en grondstoffen vraagt, dan het oplevert. • De definitie van Recycling dient te normeren en daarmee de industrie richting te geven over minimale vereisten en wanneer er sprake is van hoogwaardige recycling. Zodat ook inwoners vertrouwen krijgen in het recycleproces en er geen sprake meer is van Greenwashing van lineaire producten. • Zoals eerder het geval was met de ladder van Lansink, geef aan hoe wij de R-ladder beklimmen en maak de vorderingen daarin inzichtelijk (voor gemeenten, bedrijven en inwoners). • Zet in het CMP om via het inzamelsysteem producentenverantwoordelijkheid uit te breiden en zo circulaire en lokale productie te stimuleren	• Voor de definitie van recycling wordt aangesloten bij de definitie in de Kaderrichtlijn afvalstoffen en de Wet milieubeheer. Deze heeft uitsluitend betrekking op de fase van afvalverwerking. Vanzelfsprekend zijn goed ontwerp, goede bronscheiding en eventueel nascheiding van invloed op de recyclebaarheid van producten en materialen. Dit komt aan de orde in andere delen van het CMP en in andere instrumenten zoals scheidingsregels in de wet en de inspanningen binnen de VANG-programma's. Hoe belangrijk ook, de definitie van recycling is niet de plek om deze aspecten te omvatten. • Voor hoogwaardige recycling is in het CMP uitgebreid aangegeven dat het hier maatwerk betreft. Het is niet te doen om in generieke zin minimale eisen te stellen (in de zin van emissie, aandeel materiaal dat in de keten blijft, etc.). • Buiten het CMP om wordt uitgebreid bijgehouden hoe gemeenten en bedrijven presteren op het gebied van bronscheiding en recycling. De overgang van LAP naar CMP en de opgenomen definitie voor hoogwaardige recycling gaat hier geen verandering in brengen. • Het CMP is één van de instrumenten die wordt ingezet om te komen tot een circulaire economie. Het CMP is niet de plek om systemen van producentenverantwoordelijkheid (die een wettelijke basis vereisen en ook breder zijn dan alleen inzamelsystemen) in het leven te roepen of te reguleren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	hoogw verwerking	nee/ja	061, 156, 157	Het bepalende aspect 'tijd' ontbreekt naar mening van insprekers in de geïntroduceerde definitie van 'hoogwaardige recycling'. Voor het bepalen van de hoogwaardigheid is naast het aantal cycli ook de tijdsduur van een cycli van belang en medebepalend voor de duurzaamheid van een recyclingmethode. Insprekers verzoeken om in het finale CMP de definitie van hoogwaardige recycling aan te passen op het aspect tijd.	De definitie hoogwaardige recycling focust op de meest hoogwaardige manier om een materiaal dat in de afvalfase is gekomen weer in te zetten. De grootste winst zit in het produceren van secundair materiaal dat weer wordt ingezet als grondstof en zo de inzet van primair materiaal vermijdt. Of er vervolgens een kortcyclisch of een langcyclisch product van wordt gemaakt, maakt dan geen verschil ten aanzien van het uitsparen van primair materiaal. Zolang die kortcyclische (wegwerp) producten gebruikt worden en deze bij gebrek aan secundair materiaal met primair materiaal zouden zijn maken is er eenzelfde winst door dat primaire materiaal uit te sparen. Natuurlijk is de winst bij een kortcyclisch product binnen een paar maanden tot jaren behaald omdat er dan meerdere recyclingcycli zijn geweest en wordt die winst bij een langcyclisch product over veel langere periode verdeeld, maar de winst is er in beide gevallen. Het heeft wat betreft grondstofbesparing geen meerwaarde om te sturen op toepassen in langcyclische producten en tegelijk gewoon kortcyclische producten van primair materiaal te blijven maken. Het tijdaspect is dus bewust buiten de definitie gehouden.

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Dit betekent niet dat de vraag of je wel kortcyclische producten moet maken - en zo ja, van welk materiaal dan - voor de transitie naar de circulaire economie geen wezenlijke is. Dit is echter een vraag die eerder in de keten speelt, namelijk bij ontwerp en materiaalkeuze en eventueel bij de gebruiksfase en de mogelijkheden voor reparatie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	hoogw verwerking	nee/ja	061, 156, 157	Het versneld opvoeren van de minimumstandaard ingevolge de Omgevingswet zal plaats moeten vinden door middel van actualisatie van de vigerende vergunningen door het bevoegd gezag. Om een gelijk speelveld te krijgen en te behouden zal een dergelijke actie gecoördineerd en gelijktijdig moeten plaatsvinden. Gezien de momentele problematiek aangaande de (trage) vergunningverlening kan in redelijkheid de vraag gesteld worden of het bevoegd gezag, dan wel de uitvoerende diensten, over voldoende capaciteit beschikken. Insprekers 061 en 156 voegen toe: De voorgenomen introductie van de vollastsystematiek om o.a. innovatieve verwerkingsmethoden te stimuleren, kan leiden tot oneigenlijk gebruik. Voorkomen moet worden dat de vollastsystematiek door het hanteren van niet-marktconforme prijsstellingen, of het geheel ontbreken van een markt, tot een verdienmodel voor startups of initiatieven van malafide ondernemingen leidt. De doelmatigheid van de gehele keten van afvalverwerking kan als gevolg hiervan in gevaar komen.	Het actualiseren van vergunningen is een bestaande taak die bevoegde gezagen al jaren moeten uitvoeren bij iedere aanpassing van het LAP en vanaf 2026 het CMP. Daar komt bij dat het versneld ophogen van minimumstandaarden op dit moment nog niet speelt en eerst nog verder moet worden uitgewerkt. Ook is niet de verwachting dat we er dan in hoge frequentie en grote aantallen minimumstandaarden zullen worden aangepast. De genoemde punten over de introductie van een vollastsystematiek worden vanzelfsprekend betrokken bij de verdere ontwikkeling van deze systematiek. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	hoogw verwerking	nee/ja	157	In dit hoofdstuk hadden wij verwacht meer beleidsmatige instrumenten aan te treffen die vraag en aanbod stimuleren. De voorgenomen introductie van de vollastsystematiek om innovatieve verwerkingsmethoden te stimuleren is een instrument. Er zijn echter meer instrumenten nodig om de vraag naar secundaire grondstoffen te stimuleren.	De voorgenomen introductie van de vollastsystematiek is bedoeld om innovatieve en meer hoogwaardige vormen van verwerking te stimuleren. Dat kan zeker invloed hebben op het aanbod van recyclaat. Voor het stimuleren van de vraag naar secundaire materialen wordt verwezen naar hoofdstuk 'Secundaire grondstoffen' in het CMP. Hier wel meteen de kanttekening dat de meeste instrumenten om deze vraag te beïnvloeden buiten het CMP liggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	hoogw verwerking	nee/ja	061, 156, 157	In het kader van hoogwaardige verwerking is het niet duidelijk hoe de afvalhiërarchie, de afvalcategorieën en de minimumstandaarden tot elkaar in verhouding staan.	De basis is de afvalhiërarchie. De minimumstandaard is de invulling hiervan voor een specifieke afvalstof. Soms is dat hetzelfde, bijvoorbeeld andere nuttige toepassing, maar soms is de minimumstandaard specifieker, bijvoorbeeld 'verbranden als vorm van nuttige toepassing'. De relatie tussen de afvalhiërarchie en de minimumstandaard wordt verder uitgebreid besproken in de hoofdstukken 'Instrumenten voor sturing' en 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP. De afvalcategorieën zijn vooral van belang voor het al dan niet mogen mengen van afvalstoffen. De afvalcategorieën zijn afgestemd op de minimumstandaarden in die zin dat afvalstoffen die volgens dezelfde minimumstandaard verwerkt moeten worden ook in dezelfde afvalcategorie vallen. Dit werkt vervolgens door in de toetsingskaders voor mengen die in de basis zeggen dat afval van een zelfde categorie samengevoegd mag worden. Op de afvalcategorieën wordt in algemene zin ingegaan in hoofdstuk 'Mengen van afvalstoffen' en nadere uitwerking is te vinden in de afval- en ketenplannen van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	2	nee	017	Inspreker geeft aan dat de trede recycling binnen de gehanteerde afvalhiërarchie in het CMP niet juist is. Chemisch recyclen via basischemicaliën draagt in grote mate bij aan de circulaire economie. Chemische recycling via basischemicaliën dient, indien de kwaliteit van het product vergelijkbaar is met de fossiele variant, opgenomen te worden onder c1.	Zie het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Instrumenten voor sturing.
9.	2	nee	028	Inspreker citeert p.2 *Vaak zijn voor dezelfde afvalstof meerdere vormen van recycling mogelijk…. Voor het realiseren van een circulaire economie moet ook binnen de trede recycling van de afvalhiërarchie worden gekeken naar welk type recycling het meeste bijdraagt.* en vraagt: Betekent dit dat ook binnen een trede als c1 of c2 er sprake kan zijn van voorkeursrecycling? Als dit het geval is dan introduceert dit een (onnodig) extra grote mate van onzekerheid voor investeerders in de verschillende recyclingtechnologieën, aangezien deze criteria op voorhand niet eenduidig zijn. Het principe van tredes is juist bedoeld om vooraf duidelijkheid te scheppen welke vorm van verwerking waaronder valt en hoe deze zich verhoudt tot de minimum standaard.	Ja, er kan ook binnen die treden sprake zijn voorkeursrecycling. Relevant is wel dat het aanwijzen van een vorm van recycling als recyclingstandaard niet lichtvaardig gebeurd. Zie hiervoor ook paragraaf 3.3.2 van hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP. Zoals al aangegeven bij zienswijze 7 van in Onderdeel Instrumenten voor sturing gebeurt dit alleen wanneer de ene technologie evident beter past binnen de circulaire economie dan de andere. Om te komen tot een circulaire economie is het onvermijdelijk om te gaan sturen op de meest hoogwaardige vorm van recycling. De minimumstandaard wordt in die gevallen aangemerkt als recyclingstandaard. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	2	nee	095	Inspreker geeft naar aanleiding van de zin *Dit alles heeft invloed op de mogelijkheden om het gerecyclede materiaal aan het eind van de (nieuwe) toepassing nogmaals te kunnen recyclen* aan dat het goed zou zijn om ook nog goed te kijken of er nog een mogelijkheid is om hoger op de R-ladder, te komen (zoals hergebruik of refurbishing) voordat tot recycling wordt overgegaan.	Dit deel van het CMP gaat over de afvalfase en beoogt zo hoogwaardig mogelijk afvalbeheer – een noodzakelijke voorwaarde van een toekomstige circulaire economie – te ondersteunen. Vanzelfsprekend is ook juist materiaalgebruik, juist ontwerp, verlengen van levensduur van producten, hergebruik, etc. van essentieel belang. Dit komt terug in andere delen van het CMP en in andere beleidsdocumenten buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	2	nee	095	Inspreker verwijst naar de zin dat over meerdere cycli bezien een vorm van recycling toch minder positief kan zijn wanneer het materiaal in een volgende cyclus niet meer voor recycling geschikt is en verzoekt hierbij ook te melden dat naast beperkte milieuwinst, recycling ook kan worden bemoeilijkt door de schadelijke stoffen in producten die bij recycling vrijkomen of in het materiaal blijven en daarom niet bijdraagt aan een veilige circulaire economie. Hierbij kan worden gekeken naar brochure RIVM: Omgaan met zeer zorgwekkende stoffen in een circulaire economie | RIVM	De opmerking van inspreker is terecht en komt ook expliciet terug in de uitgangspunten die in paragraaf 3.2.1 worden genoemd. Dit hoofdstuk gaat over het onderscheid tussen vormen van recycling en is vooral een uitwerking van het eerste uitganspunt, terwijl de opmerking van inspreker aansluit op het tweede uitgangspunt. Het kan echter zeker geen kwaad om dit ook in deze inleidende paragraaf al te noemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een extra zin in paragraaf 2 van het hoofdstuk.
12.	3.1 en 3.4	nee	065	Inspreker licht zijn visie op verschillende recycling-technologieën en chemische processen - zoals pyrolyse, solvolyse of gassificatie toe. Inspreker geeft hierbij het belang aan dat alle beschikbare technologieën nodig zijn om de Europese en nationale circulaire ambities te realiseren en geeft hierbij diverse bronnen. Het voorgestelde onderscheid tussen 'c1' en 'c2' recycling gaat volgens inspreker voorbij aan de technologische	Voor de achtergronden voor het maken van onderscheid tussen c1 en c2 wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Instrumenten voor sturing voor het feit dat alle vormen van chemische recycling een functie kunnen hebben, maar dat wel in specifieke gevallen een bepaalde vorm van (chemische) recycling de voorkeur kan hebben. Voor de visie op vergassing en pyrolyse wordt verwezen naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. Daar wordt expliciet

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				nuances en stelt technologieën die cruciaal zijn om de circulaire- en klimaatambities te halen onnodig op achterstand. De kwaliteit en toepassing van de secundaire grondstof moet ook meegenomen worden in de afweging of een technologie 'hoogwaardig' is. In dit licht pleit de inspreker ervoor om het voorgestelde onderscheid weg te nemen en ook chemische recycling- technologieën, zoals pyrolyse, als hoogwaardig aan te merken.	ingegaan op de bijdrage van deze technieken aan de circulaire economie, zowel in de transitiefase als in de beoogde eindsituatie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een extra zin in paragraaf 2 van het hoofdstuk.
13.	3.1	nee	007	Waarom wordt niet meer generiek beschreven waar verschillende vormen van chemische recycling zich in de afvalhiërarchie bevinden om vervolgens de verschillende technieken voor chemische recycling in te delen? Het risico is aanwezig dat de indeling ontoereikend is voor nieuwe technieken die beschikbaar komen. Er ontbreken ook vormen van recyclingtechnieken in het CMP die in dit verband worden genoemd, zoals bijvoorbeeld thermische druk hydrolyse. Ten aanzien van c1. solvolyse vragen wij ons af of dissolutie hier ook onder valt?	De insteek van de indeling is de kwaliteit van het materiaal in combinatie met het gemak (emissies, energie) waarmee en de mate waarin de te verwerken afvalstof beschikbaar blijft voor een volgende toepassing. Nieuwe of niet genoemde technieken zouden goed onder c1 respectievelijk c2 in te delen moeten zijn. Uit de zienswijze ontstaat de indruk dat de omschrijvingen en genoemde technieken limitatief gelezen kunnen worden en dat is niet de bedoeling. Zonder de essentie van de inhoud aan te passen is de tekst van het CMP aangepast waarmee gelijk expliciet is gemaakt dat Dissolutie valt onder c1. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de tekst van het CMP in dit hoofdstuk, in hoofdstukken 'Instrumenten voor sturing' en 'Beoordelen thermische afvalverwerking' en in de leidraad 'gebruik minimumstandaard'.
14.	3.1	nee	079, 103	Inspreker verwijst naar de uitleg bij het begrip recycling (3 bullets) en geeft aan dat deze definitie van recycling vs. overige nuttige toepassing afwijkt van de Kra/Wm. De Kra stelt niet de eis in de tweede bullet dat het materiaal na de nuttige toepassing in een product, materiaal of stof beschikbaar blijft voor vervolgtoepassingen. Inspreker verwijst naar het voorbeeld van flocculant dat buiten de definitie van recycling valt, geeft aan dat er veel toepassingen waarin (hoogwaardige) primaire grondstoffen "verbruikt worden" die vervangen kunnen worden door secundaire grondstoffen en geeft een aantal voorbeelden (katalysatoren, schuurmiddelen, zeep en reinigingsproducten, persoonlijke hygiëneproducten en cosmetica, food en feed, strooizout, inkt, brandvertragers, smeermiddelen, lijmen, zuren en basen voor ph-controle, stikstofgas in verpakkingen, CO2 voor de glastuinbouw of frisdranken, bleekmiddelen etc. etc.). De vraag is ook hoeveel cycli een grondstof mee moet gaan om te spreken over recycling. Eén cyclus is dus kennelijk geen recycling, maar er zijn veel materialen die bij recycling niet oneindig recyclebaar zijn (e.g. papier).	Het CMP sluit exact aan bij de definitie uit Kra en Wm. Onderdeel van definitie is dat de afvalstoffen opnieuw worden *bewerkt* tot *producten, materialen of stoffen*, voor het oorspronkelijke doel of voor een ander doel. Het materiaal moet een handeling ondergaan en vervolgens beschikbaar blijven binnen een materiaalketen. Daarom vallen toepassingen waarbij het materiaal direct wordt ingezet en gedurende de toepassing wordt verbruikt niet onder recycling maar wel onder andere nuttige toepassing. Dat een afvalstof door inzet als flocculant het gebruikt van ander primair materiaal overbodig maakt is een essentiële voorwaarde om te kunnen spreken van nuttige toepassing. Dat betekent echter niet dat het ook meteen wordt aangemerkt als recycling. Ook gebruik van afval als brandstof (waarmee primaire brandstoffen worden uitgespaard) of als opvulmateriaal (waarmee primaire opvulmaterialen worden uitgespaard) zijn wel vormen van nuttige toepassing maar niet van recycling. Ten aanzien van de voorbeelden die inspreker noemt geldt dat wanneer de afvalstof wordt gebruikt om een zeep, een schuurmiddel, etc. te produceren dat vervolgens op de markt kan worden gebracht wel sprake kan zijn van recycling – ook wanneer het geproduceerde materiaal slechts geschikt is voor eenmalig gebruik. Wordt de afvalstof bij de verwerking direct verbruikt dan is geen sprake van recycling, ook niet wanneer het tijdens de verwerking nog wel een nuttige functie vervult. Er kan dan wel sprake zijn van 'andere nuttige toepassing'. Het aantal cycli is dus niet bepalend om te kunnen spreken van recycling. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP in zowel dit hoofdstuk als in de begrippenlijst.
15.	3.1	nee	079, 103	Inspreker geeft aan dat de beperkte definitie van recycling vraagt om een check in alle sectorplannen of de minimumstandaard nog wel juist is. Bijv. de minimumstandard voor drinkwater reststoffen moet aangepast worden van recycling naar overige nuttige toepassing.	Bij het formuleren van de minimumstandaarden in de afval en ketenplannen is in dit hoofdstuk (en in de begrippenlijst van het CMP) de aangehouden definitie van recycling als uitgangspunt gebruikt. Verder wordt verwezen naar het antwoord op voorgaande zienswijze (14) in deze tabel. Door de aangebrachte aanpassing is de gevraagde aanpassing van de minimumstandaard in het afvalplan reststoffen van drinkwaterbereiding niet (meer) nodig. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
16.	3.1	nee	079	Inspreker vraag zich af waarom vooral uitgegaan wordt van het gewicht van de materiaalstromen en waarom er niet meer oog is voor de waarde van materiaalstromen of de milieu-impact van de winning van primaire grondstoffen en de basismaterialen die hiervan worden gemaakt.	Indeling op afvalhiërarchie zoals die nu in Kra en Wm zit werkt primair op basis van de wijze waarop het grootste deel van de afvalstof wordt verwerkt, eventueel in combinatie met de intentie van de houder van het afval. Dit betekent echter niet dat er in het CMP niet ook aandacht is voor de kwaliteit van de recycling. Dit is bijvoorbeeld terug te vinden in de beperkingen om bepaalde afvalstoffen via immobilisatie in de keten te houden en de specifieke eisen die in sommige minimumstandaarden zijn opgenomen. Ook is er enige aandacht voor terugwinnen kritieke materialen en dat zal in de toekomst ongetwijfeld meer aandacht gaan krijgen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	3.1	nee	079	Inspreker geeft aan dat indien geen minimumstandaard van toepassing is, de verwerker/vergunningsverlener alle aspecten tegen elkaar af dient te wegen. Uiteindelijk kan een mLCA worden toegepast, maar het is niet helder wanneer dit gevraagd wordt.	Voor de vraag wanneer een mLCA moet worden toegepast wordt verwezen naar de leidraad 'gebruik minimumstandaard' in het CMP. In aanvulling daarop nog de opmerking dat wanneer geen minimumstandaard van toepassing is, er uit het CMP ook geen verplichting volgt om een mLCA op te stellen. Voor het onderscheid tussen de treden d en e1 wordt verder verwezen naar de hoofdstukken 'instrumenten voor sturing' en 'Bepalen R1/D10 AVI's' en de leidraad 'indelen verwerkingshandelingen' van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
18.	3.1	nee	095	Inspreker geeft aan dat in figuur 1 de term 'nuttige toepassing' en recycling beter uit elkaar kunnen worden getrokken. Nu valt b. voorbereiding voor recycling c1 en c2 onder nuttige toepassing. Dat is niet de juiste benaming. Dit kan beter recycling worden genoemd. d. 'nuttige toepassing' is dan een aparte categorie; dit maakt ook duidelijk dat het echt lager staat op de ladder. Daarnaast is het verschil tussen d en e1 onduidelijk.	De figuur is – behoudens een specifiek in het CMP aangebrachte verfijning - een weergave van de afvalhiërarchie zoals die is opgenomen in de Europese kaderrichtlijn afvalstoffen en de Wet milieubeheer. Hierin is verwijdering / nuttige toepassing de hoofdindeling en is recycling één van de vormen die valt onder de paraplu 'nuttige toepassing'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
19.	3.1	nee	095	Inspreker geeft aan dat het verschil tussen c1 en c2 in de praktijk soms lastig te maken is. Bij monomeer chemische recycling en basischemicaliën chemisch recycling zou onderscheid gebaseerd moeten zijn op bv % van materiaalbehoud, energiegebruik en kwaliteit van het herwonnen materiaal voor de verwerking.	Zie het antwoord op zienswijze 13 in deze tabel. De aspecten die inspreker genoemd hebben een rol gespeeld bij het formuleren van deze tredes in de afvalhiërarchie.

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
20.	3.1	nee	102	3.1 onder de tweede bullit wordt aangegeven dat alleen wordt gesproken van recycling wanneer het materiaal beschikbaar blijft. Is het mogelijk om dit nog wat te verduidelijken? Als ik namelijk de rest van het document lees, wordt hierop eigenlijk niet meer ingegaan maar vraag ik me af of altijd aan deze voorwaarde wordt voldaan. Bijvoorbeeld bij het voorbeeld van open-loop recycling wordt aangegeven dat een pet-fles een fleece-trui kan worden en dat bitumen uit dakafval kunnen worden verwerkt in asfalt. En onder paragraaf 3.4.2.1 wordt gesproken over pyrolyse en vergassing. Kan dan nog gesteld worden dat het materiaal nog beschikbaar is?	Zie het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel. In aanvulling daarop; als een PET-fles in een tweede leven een fleece trui wordt blijft het materiaal inderdaad beschikbaar. Bij pyrolyse of vergassing op zich ook, maar of daar daadwekelijk sprake is van recycling hangt ook nog af van de vraag wat er met de producten gedaan wordt. Worden deze opgewerkt/ingezet tot/als brandstof dan is alsnog geen sprake van recycling maar van ‘andere nuttige toepassing’. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
21.	3.2	nee	029, 102	Inspreker vraagt: Hoe verhoudt chemische recycling tot basischemicaliën zich tot 'toeslagstof voor brandstoffen'. Een deel van de basischemicaliën kunnen hiervoor gebruikt worden.	Wanneer de output van pyrolyse of vergassing wordt gebuikt als toeslagstof voor brandstoffen is geen sprake van recycling maar van ‘andere nuttige toepassing’. Dit komt aan de orde in onder meer paragraaf 3.2.5 van hoofdstuk ‘Beoordelen thermische afvalverwerking’ van het CMP. Daar wordt ook in gegaan op de situatie dat een deel van de output in of als brandstof wordt ingezet. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
22.	3.2.1	nee	095	Inspreker verwijst naar uitgangspunt 2 bij het nastreven van een circulaire economie en geeft aan dat het belangrijk is om expliciet te maken dat het materiaalbehoud juist moet leiden tot milieuwinst, rekening houdend met mogelijke trade-offs en rebound effecten.	Dit is correct. Daarom worden in paragraaf 3.2.2 van dit hoofdstuk ook een aantal aanvullende aspecten genoemd, is de definitie van hoogwaardige recycling die later in het hoofdstuk aan de orde komt altijd maatwerk en bestaat er expliciet de mogelijkheid om in een minimumstandaard of op basis van een mLCA een alternatieve vorm van verwerking de voorkeur te geven. Dit zit dus al op diverse onderdelen in het CMP verwerkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
23.	3.2.1	nee	102	Inspreker vraagt: zou hergebruik niet op nummer 1 moeten komen in 3.2.1 om een circulaire economie na te streven?	Dit deel van het CMP gaat over de afvalfase en beoogt zo hoogwaardig mogelijk afvalbeheer – een noodzakelijke voorwaarde van een toekomstige circulaire economie – te ondersteunen. Vanzelfsprekend is ook juist materiaalgebruik, juist ontwerp, verlengen van levensduur van producten, etc. van essentieel belang. Dit komt terug in andere delen van het CMP en in andere beleidsdocumenten buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
24.	3.2.2	nee	102	Inspreker doet enkele tekstuele suggesties: a. 3.2.2 derde alinea bij [2], een keer het woord 'gekozen' weglaten. b. Is het niet beter om duurzaam ontwerp, circulair ontwerp te noemen? c. Onder 2c ontbreekt naar mening van inspreker de kwaliteit van de afvalstof.	a. Dit is overgenomen. b. Duurzaamheid omvat in het algemeen meer dan circulariteit en op termijn moeten we niet alleen circulair maar ook duurzaam ontwerpen. In de context waarop het hier gebruikt wordt is het begrip circulair echter passend. Deze suggestie is ook overgenomen. c. De kwaliteit van de afvalstof is vanzelfsprekend van belang voor de mogelijkheden om er een recyclaat van hoge kwaliteit van te maken. Mede om die reden wordt in andere delen van het CMP aandacht besteed aan gescheiden inzameling, mengen, etc. Hier gaat het echter om de vraag wat – uitgaande van een bepaalde afvalstof bepaalt - of een vorm van recycling meer of minder hoogwaardig is. Om die reden is deze voorgestelde toevoeging op deze plek niet overgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot twee tekstuele aanpassingen van het CMP.
25.	3.2.2	nee	024	Indien er geen minimumstandaard geldt moet de verwerker / vergunningsverlener alle aspecten tegen elkaar afwegen. Uiteindelijk kan een mLCA worden toegepast. Maar het is niet duidelijk wanneer dat nou precies moet. Men verwacht bij de type beargumentering zoals in de voorbeelden dat er verschillen zullen zijn in denkwijze tussen UPV, Ontdoener, Verwerker en vergunningverlener. Meer duidelijkheid over de afweging tussen verschillende aspecten zou wenselijk zijn.	Zie het antwoord op zienswijze 16 in deze tabel.
26.	3.2.2	nee	095	Inspreker stelt voor om ook het stimuleren van een langere gebruiksduur, reparatie en voortgezet gebruik te noemen. Andere punten behoeven een verdere, toegankelijke uitwerking.	Voor een deel komen deze aspecten al terug in het eerste punt van deze paragraaf en de bijbehorende toelichtende tekst. Deze zienswijze was echter wel aanleiding om de formulering hiervan aan te passen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
27.	3.2.2	nee	095	Inspreker verzoekt nog meer expliciet te maken dat remanufacture en refurbish ook onder het thema ‘hergebruik’ vallen.	Het hoofdstuk ‘Vormen van Recycling beoordelen’ is niet de plek om in te gaan op de R-ladder. Dit komt onder meer aan de orde in de hoofdstukken ‘Reparatie en hergebruik’ van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
28.	3.2.2	nee	095	Inspreker verzoekt verminderen consumptie en stimuleren van hergebruik uit te splitsen in twee stappen in volgorde van de hiërarchie.	De afvalhiërarchie komt elders in het hoofdstuk aan de orde. In dit deel van de tekst gaat het om aan te geven dat er naast (hoogwaardige) recycling meer dingen noodzakelijk zijn om te komen tot een circulaire economie. Op deze plek is het daarom niet nodig om het eerste punt verder uit te splitsen, zeker niet nu we op verzoek van deze inspreker de formulering al hebben uitgebreid (zie het antwoord op zienswijze 26 in deze tabel). Dat zou de opbouw van de tekst onnodig complex maken en afleiden van de boodschap waar het hier om gaat. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
29.	3.2.2	nee	095	Inspreker verzoekt om bij aspecten 2a tot en met 2d in te gaan op het aspect veiligheid van stoffen.	Dit staat al expliciet genoemd als punt 3. Dit ook steeds herhalen in de punten 2a t/m 2d is daarom niet nodig.

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
30.	3.3	nee	012	In de definitie van hoogwaardige recycling ontbreekt de levensduur. Een lange levensduur is hoogwaardiger. Juist het onderdeel "*met een zo hoog mogelijke kwaliteit over zoveel mogelijk cycli in een materiaal of productketen wordt gehouden*" is een onderwerp dat niet goed wordt afgedekt door de MKI en daardoor mist het CMP soms zijn doel (zie ketenplan beton).	Zie voor het aspect levensduur het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel. Zie voor de MKI het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Secundaire grondstoffen en het antwoord op meerdere zienswijzen op hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal' en op ketenplan 'beton'.
31.	3.3	nee	017	Inspreker geeft aan dat de door hen gebruikte technologie volgens de indeling van het CMP onder chemisch recyclen via basischemicaliën valt. Inspreker is het niet eens met de wijze van indelen en verwijst naar de door hen gebruikte technologie en daarmee haalbare hoge rendementen ten aanzien van het in de keten houden van de koolstof in het afval.	Voor de achtergronden voor het maken van onderscheid tussen c1 en c2 wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Instrumenten voor sturing. Zoals daar aangegeven blijft overeind dat ook wanneer het proces zo wordt ingericht dat het niet ten koste gaat van de opbrengst het geheel afbreken tot basischemicaliën en daaruit weer opnieuw polymeren opbouwen vanuit energetisch oogpunt nadeliger is ten opzichte van vormen van recycling die vallen onder c1. Opgemerkt wordt wel dat dat betekent dat pyrolyse en vergassen in specifieke gevallen weldegelijk meerwaarde kunnen hebben (zie ook het antwoord op zienswijze 18 in Onderdeel Instrumenten voor sturing). Voor de visie op vergassing en pyrolyse wordt verwezen naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. Daar wordt expliciet ingegaan op de bijdrage van deze technieken aan de circulaire economie, zowel in de transitiefase als in de beoogde eindsituatie. Hiermee wordt afdoende invulling gegeven aan de wens van de inspreker. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
32.	3.3	nee	017	Inspreker ondersteunt dat closed-loop niet altijd het streven moet zijn bij recyclen. Inspreker geeft aan dat daarom ook het onderscheid tussen de twee verschillende tredes van recycling (c1 en c2) moet verdwijnen. Inspreker stelt voor dat een hogere toegevoegde waarde in eindproducten het streven moet zijn waarbij downcycling moet worden voorkomen.	Voor de achtergronden voor het maken van onderscheid tussen c1 en c2 wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Instrumenten voor sturing. In het antwoord op zienswijze 13 in deze tabel is aangegeven welke aspecten een rol gespeeld bij het formuleren van deze tredes in de afvalhiërarchie. De mate waarin wordt bijgedragen aan een circulaire economie is hierbij meegenomen. Tot slot wordt opgemerkt dat het onderscheid tussen c1 en c2 los staat van de vraag of sprake is van closed- of open-loop recycling. Het gaat om hoeveelheid en kwaliteit van het recyclaat en niet of dit uiteindelijk in dezelfde keten worden toegepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
33.	3.3	nee	017	Inspreker geeft aan dat het niet juist is dat bepaalde technologieën van de verschillende tredes van recycling (binnen de afvalhiërarchie) worden uitgesloten. De milieu impact van verschillende technologieën verschilt enorm. Dergelijke milieu impact moet geen onderdeel uitmaken van de afvalhiërarchie. De afvalhiërarchie moet zich beperken tot een 'uitspraak' over de nieuwe toepassing van het afval.	Er is geen sprake van uitsluiten van technologieën. Wel wordt de mogelijkheid geboden om in bepaalde gevallen aan bepaalde technologieën de voorkeur te geven. In die gevallen wordt op termijn de minimumstandaard aangepast. Zie voor meer achtergrond ook de antwoorden op zienswijzen 5 en 7 in Onderdeel Instrumenten voor sturing **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
34.	3.3	nee	017	Inspreker geeft aan dat de onderverdeling verschillende tredes van de trede recycling (c1 en c2) teveel uit gaat van de close the loop benadering en niets zegt over de mate waarin de recycling bijdraagt aan de circulaire economie.	Zie het antwoord op zienswijze 32 in deze tabel.
35.	3.3	nee	017	Inspreker suggereert om voor het onderscheid van de tredes c1 en c2 gebruik te maken van een vergelijking van de impact van circulaire producten ten opzichte van hun fossiele tegenhanger. Daarbij zou gebruik gemaakt moeten worden van ESPR.	Het gaat hier om het vergelijken van verschillende vormen van het verwerken van dezelfde afvalstof en niet om het vergelijken van recycling met het gebruik van primair (fossiel) materiaal. Dat recycling in de basis beter is dan het gebruik van primair materiaal is een uitgangspunt dat niet ter discussie staat en zeker geen punt van discussie is binnen dit hoofdstuk van het CMP. Het niet hoeven gebruiken van een fossiele variant komt echter wel terug wanneer de mLCA-methodiek van het CMP wordt gebruikt, bijvoorbeeld om ooit specifiek te gaan sturen op een bepaalde vorm van (chemische) recycling via een minimumstandaard. Hoe meer recyclaat en hoe beter de kwaliteit ervan bepaalt dan mede de vermeden milieu-impact door het uitsparen van fossiele alternatieven. Er is daarom geen reden om de systematiek aan te passen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
36.	3.3	nee	017	Inspreker geeft aan dat technologieën beoordeeld moeten worden met het oog op de impact op de circulaire economie.	Zie het antwoord op zienswijze 32 in deze tabel.
37.	3.3	nee	028	Inspreker citeert uit het kader op p.6 *Bij materialen waar de totale hoeveelheid beschikbaar recyclaat niet voldoende is om in alle toepassingen primair materiaal te vervangen, kan het over het geheel gezien zelfs beter zijn om te gaan voor minder kwaliteit, maar wel meer recyclaat in een andere toepassing.* en reageert: Dit is per definitie zo vanwege rendementsverliezen bij alle verwerkingstechnologieën en vanwege verschil van de toepassingsduur tussen toepassingen (kort- en langcyclisch). Dan blijkt dit een vrijbrief om altijd voor volume boven kwaliteit te gaan, dat kan niet de bedoeling zijn.	De tekst in het kader van het CMP gaat over de hele materiaalketen. Wanneer er sowieso te weinig secundair materiaal is en er nog jarenlang altijd primair materiaal moet worden toegevoegd om aan de totale vraag te voldoen, kan het lonen om meer recyclaat van een lagere kwaliteit in de keten te houden en te gebruiken in toepassingen waarin dat geen probleem is en zo materiaalketen breed de hoeveelheid primair materiaal te beperken. De oplossing zal hier gevonden kunnen worden in verminderen van de materiaalvraag, overgaan naar andere materialen, etc. Dit is geen vrijbrief om altijd volume boven kwaliteit te laten gaan en zal altijd van geval-tot-geval bekeken moeten worden. De betreffende tekst is opnieuw bezien, maar er is geen aanleiding gezien om deze aan te passen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
38.	3.3	nee	028	Inspreker reageert op de definitie voor hoogwaardige recycling: Het is goed dat er bij hoogwaardige recycling ook wordt gekeken naar kwaliteit. Er wordt in de tekst vaak gesproken over kwaliteit als criterium voor hoogwaardige recycling, maar nergens is dit begrip voldoende eenduidig vastgelegd, niet voor primaire materialen en niet voor secundaire grondstoffen. Suggestie is om hier wel meer duidelijkheid over te bieden in het CMP.	Inspreker heeft een goed punt, maar is iets dat van geval-tot-geval zal moeten worden uitgewerkt. Zeker wanneer het gaat leiden tot kwaliteitsnormen is dat bovendien vooral iets dat tussen producten en gebruiker van het recyclaat moet worden afgestemd. Het CMP is dan niet de plek om dat vast te leggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
39.	3.3	nee	028	Inspreker vraagt over de definitie voor hoogwaardige recycling: Wordt hier bedoeld materiaal zoveel mogelijk in een materiaal of productketen wordt gehouden? Of dat zoveel mogelijk materiaal in een materiaal of productketen wordt gehouden? Dit is niet hetzelfde.	Bedoeld is het tweede. **Conclusie:**

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de definitie.
40.	3.3	nee	028	Inspreker reageert op de eerste opmerking onder de definitie: Wordt in deze interpretatie naar de totale output aan gerecyclede materialen gekeken? Bij de recycling van kunststoffen heb je bijvoorbeeld nauwe definities als plastic naar plastic, maar ook plastic naar chemicaliën met een materiaaltoepassing. De laatste is in lijn met de Europese definitie.	ja, er wordt gekeken naar de totale output maar dat is niet het enige criterium. Ook kwaliteit en recyclebaarheid over meerdere cycli spelen een rol. Inspreker vraagt verder niet om aanpassing van de definitie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
41.	3.3	nee	028	Inspreker reageert op p.6: *Bij alle drie bovenstaande punten is sprake van een geval tot geval benadering om te bepalen welke vorm van recycling van een specifiek materiaal of product de meest hoogwaardige is.* Een definitie voor hoogwaardige recycling die van geval tot geval moet worden bekeken introduceert onzekerheid voor partijen, omdat nu teveel wordt opengelaten. Er zal volgens inspreker meer duidelijkheid moeten komen hoe de verschillende aspecten ten opzichte van elkaar worden gewogen en wanneer bijvoorbeeld één van de drie punten doorslaggevend is.	Dit is een begrijpelijke vraag, maar is helaas niet goed mogelijk. Het is te veel situatie-afhankelijk om te komen tot een definitie die altijd eenduidig uitsluitsel geeft of om generieke zin binnen de aspecten in de definitie te prioriteren. Verdere concretiseren zal voor specifieke gevallen moeten plaatsvinden via een aanpassing van de minimumstandaard (zie ook het antwoord op zienswijze 7 in Onderdeel Instrumenten voor sturing). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
42.	3.3	nee	053	Inspreker geeft aan een innovatieve verwerkingstechniek te hebben die niet gegoten kan worden in de standaardomschrijving van een verwerkingstechniek zoals deze vaak in de minimumstandaard wordt gebruikt. Volgens inspreker wordt er in de minimumstandaard vaak uitgegaan van closed-loop in plaats van open-loop. Inspreker vraagt zich af hoe hetgeen beschreven is in deze paragraaf zich verhoudt tot de minimumstandaard waar soms een verwerkingstechniek wordt voorgeschreven.	Niet duidelijk is waarom inspreker meent dat de huidige minimumstandaarden vaak uitgaan van closed-loop. De meeste minimumstandaarden zijn geformuleerd op het niveau van een trede van de afvalhiërarchie, bijvoorbeeld 'recycling'. Met deze formulering komen alle vormen van recycling voor een vergunning in aanmerking – meer open kan het niet worden geformuleerd. Het komt wel voor dat er sprake is van een minimumstandaard dat op techniekniveau is geformuleerd, maar dan is daar in het algemeen het oordeel dat juist die vorm van verweking het meest bijdraagt dan de transitie naar een circulaire economie. Voor het stimuleren van innovatieve vormen van verwerking via de minimumstandaard zie paragraaf 5 (Toekomstplannen) van hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
43.	3.3	nee	062	Inspreker vraagt ervoor te zorgen dat de definitie van hoogwaardige verwerking (inspreker citeert de definitie) in lijn is met Europese wet- en regelgeving. Inspreker wijst daarbij op het volgende: kwaliteit versus kwantiteit, streven naar maatwerk bij het toepassen van de definitie van hoogwaardige recycling, de rol van het CMP om producenten en importeurs voor te bereiden op Europese wetgevende kaders.	Niet duidelijk is of de inspreker ergens spanning ziet met Europese regels. Opgemerkt wordt dat de definitie pas gaat doorwerken na vertaling in minimumstandaarden (zie ook het antwoord op zienswijze 7 in Onderdeel Instrumenten voor sturing) en dat bij import/export specifiek beleid uit het CMP het kader is (en is afgestemd op Europese regelgeving). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
44.	3.3	nee	095	Inspreker geeft aan dat een focus op (laag) energieverbruik van de verwerking (t.o.v. virgin materialen) ook nog thuishoort in de definitie van hoogwaardige recycling.	In het CMP wordt de term hoogwaardigheid van de recycling vooral gekoppeld de bijdrage aan de circulaire economie in de zin van materiaalkringlopen. Naast hoogwaardigheid spelen ook andere dingen een rol waaronder zeker energiegebruik maar ook bijvoorbeeld kosten, voorkomen van verspreiden van zorgstoffen, beschikbare verwerkingscapaciteit, etc.. Die hebben ook een plek in het CMP (zie hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking, de uitganspunten in paragraaf 3.2.1 van dit hoofdstuk 'vormen van recycling beoordelen', de uitleg over het onderscheid tussen tredes c1 en c2 van de afvalhiërarchie, de leidraad 'maken mLCA', etc.) Hoe belangrijk ook, energiegebruik is bewust geen onderdeel gemaakt van de definitie voor hoogwaardige recycling, omdat het in mindere mate gekoppeld is aan de bijdrage aan de circulaire economie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
45.	3.3	nee	095	Inspreker verzoekt bij de tekst over mLCA om expliciet te maken dat hiermee kan worden gekeken naar de milieu-impact, maar er geen inzicht komt in emissies van schadelijke stoffen over de levenscyclus.	Op zich is de stelling van inspreker dat er binnen de mLCA niet naar gekeken wordt niet helemaal juist. In de mLCA komt ook het verspreiden van toxische stoffen wel degelijk tot uitdrukking. Inspreker heeft echter zeker een punt omdat de LCA-thema's die te maken hebben met Ecotoxiciteit niet de meest uitgewerkte zijn (veel nieuwe toxische stoffen zitten er nog niet in) en omdat het inschatten van de risico's voor milieu en volksgezondheid vaak vraagt om aannames over hoe de verspreiding gaat verlopen. Dit komt onder meer aan de orde in de leidraad 'maken mLCA' en blijkt uit het feit dat "Zorgen dat bij afvalverwerking en het hernieuwd toepassen van materialen geen risico's ontstaan voor milieu en volksgezondheid" expliciet als apart uitgangspunt is aangemerkt bij het nastreven van een circulaire economie. Hiermee komt de opmerking van inspreker voldoende aan de orde binnen het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
46.	3.3	nee	101	Inspreker kan zich vinden in de definitie van de term hoogwaardige verwerking.	Deze instemmende opmerking wordt gewaardeerd en met genoegen ten kennisname aangenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
47.	3.3	nee	102	Inspreker merkt op: in 3.3 bij de definitie van hoogwaardige recycling ontbreekt bij dit deel van de zin: materiaal of productketen een streepje achter materiaal-	Dit is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing.
48.	3.3	nee	118	Het CMP definieert hoogwaardige recycling als recycling waarbij het materiaal zo veel mogelijk en met een zo hoog mogelijke kwaliteit over zoveel mogelijk cycli in een materiaal of productketen wordt gehouden. Inspreker is blij dat in deze definitie naast kwantiteit ook kwaliteit is meegenomen omdat downcycling zo in algemene zin voorkomen kan worden. Het CMP geeft ook aan dat vaak een geval tot geval benadering nodig is om te bepalen welke vorm van recycling van een specifiek materiaal of product de meest hoogwaardige is. Wat de beste recyclingvorm is kan sterk afhangen van de afvalstof, het product, recyclingsysteem en marktsituatie. Inspreker vraagt het rijk en regionale overheden om hoogwaardige verwerking niet op voorhand 'dicht te willen regelen' en om te kijken hoe verschillende type recyclingbedrijven een plek kunnen krijgen in het recyclingsysteem.	Uit het feit dat [1] het ook volgens het CMP vaak een geval-tot-geval benadering blijft en [2] zelfs wanneer via de minimumstandaard gaat worden gestuurd naar een specifieke vorm van recycling in veel gevallen onder voorwaarden alsnog kan worden afgeweken, mag duidelijk zijn dat het geenszins de bedoeling is de zaak 'dicht te willen regelen'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
49.	3.3	nee	133	In de definitie van hoogwaardige recycling ontbreekt het aspect tijd. Het versneld opvoeren van de minimumstandaard dient plaats te vinden door middel van actualisatie van de vigerende vergunningen door het bevoegd gezag. De vraag is of dit centraal wordt gecoördineerd en of hiervoor voldoende capaciteit beschikbaar is. Voorgesteld wordt om in het CMP bij hoogwaardige verwerking de definitie van hoogwaardige recycling aan te passen op het aspect tijd.	Het versneld ophogen en hoogwaardige recycling zijn 2 aparte zaken. Verder wordt bij ophogen van minimumstandaarden altijd gekeken naar uitvoerbaarheid en de noodzaak om te werken met een overgangstermijn. Ten derde is het actualiseren van vergunningen een wettelijke taak die niet via het CMP wordt gereguleerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
50.	3.3	nee	148	Inspreker geeft aan dat het gebruik van de term hoogwaardige verwerking in relatie tot recycling in het CMP niet gebruikt wordt op een manier die in lijn is met wat werkelijk als hoogwaardige verwerking beschouwd zou moeten worden. Echte hoogwaardige verwerking houdt in dat alle kritieke grondstoffen uit het afvalproduct worden teruggewonnen door middel van mechanische en chemische separatie (raffinage). Inspreker verzoekt dit aan te passen zodat enkel processen die daadwerkelijk leiden tot het terugwinnen van alle bruikbare grondstoffen als zodanig worden erkend.	Inspreker vraagt terecht aandacht voor kritieke grondstoffen. Dit zal in de toekomst in toenemende mate een rol kunnen gaan spelen bij bijvoorbeeld het vaststellen van minimumstandaarden in het CMP, maar ook bij andere instrumenten zoals bijvoorbeeld uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. In paragraaf 3.2.2 van dit hoofdstuk van het CMP wordt het ook al expliciet genoemd. De zienswijze is aanleiding geweest om hier ook in paragaaf 3.3 wat tekst aan te wijden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanvulling van de tekst van het CMP.
51.	3.4	nee	014, 065	Inspreker verzoekt om de noodzaak van alle recyclingtechnologieën en zet in op ontwikkeling hiervan te erkennen. Om fossiele bronnen in de toekomst maximaal te vervangen door duurzame koolstof, zijn volgens inspreker alle recyclingtechnologieën naast elkaar nodig. Volgens de inspreker 'ademt' het ontwerp-CMP dat mechanische recycling de oplossing is op langere termijn en dat chemische recycling zoals pyrolyse en vergassing slechts tijdelijke technologieën in de transitie zijn. Daarmee hindert het ontwerp-CMP de ontwikkeling en opschaling van technologieën die, naast mechanische recycling, nodig zijn om tot een werkelijk circulaire economie te komen. Dit, terwijl de investeringen in (de opschaling van) chemische recycling nu al achterblijven bij de ambities en doelstellingen. In de ons omringende landen wordt wel de benodigde ruimte geboden aan innovatie en opschaling. Inspreker 014 licht dit verder toe.	Zie het antwoord op zienswijze 18 in Onderdeel Instrumenten voor sturing voor het feit dat alle vormen van (chemische) recycling een functie kunnen hebben, maar dat wel in specifieke gevallen een bepaalde vorm van (chemische) recycling de voorkeur kan hebben. Voor de visie op vergassing en pyrolyse wordt verwezen naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. Daar wordt expliciet ingegaan op de bijdrage van deze technieken aan de circulaire economie, zowel in de transitiefase als in de beoogde eindsituatie.
52.	3.4	nee	031	Inspreker is positief over de erkenning van chemische recycling als een essentieel onderdeel van de circulaire economie. De benadering vanuit een grondstoffenperspectief is belangrijk, maar er dient ook meer aandacht te zijn voor het principe dat een volledig circulair systeem ook moeilijk te verwerken reststromen kent. Ook moeilijk te recyclen materialen moeten op een efficiënte manier terug de keten in, waarbij chemische recycling een cruciale rol speelt. Echter, de huidige definities, met name op het gebied van hoogwaardige recycling en de afvalhiërarchie, blijven volgens inspreker onduidelijk, wat leidt tot juridische onzekerheid en belemmeringen voor investeringen.	Voor de visie op vergassing en pyrolyse wordt verwezen naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. Daar wordt expliciet ingegaan op de bijdrage van deze technieken aan de circulaire economie, zowel in de transitiefase als in de beoogde eindsituatie. Zie het antwoord op zienswijze 41 in deze tabel voor de reden dat de definities helaas niet concreter kunnen en het maatwerk blijft.
53.	3.4.1 (en 3.1)	nee	014, 028, 065, 118	De inspreker waardeert dat het ontwerp-CMP een definitie voor 'hoogwaardige recycling' herbevestigt, waarin ook kwaliteit wordt benoemd. In de afvalhiërarchie, zoals opgenomen in het ontwerp-CMP, wordt er voor recycling nu onderscheid gemaakt tussen c1 ('mechanisch/monomeer chemische recycling en solvolyse') en c2 ('chemische recycling via basischemicaliën'), waarbij c1 als hoogwaardiger recycling wordt beschouwd dan c2. Het CMP wekt volgens inspreker de suggestie dat mechanische recycling altijd c1 is en dat mechanische recycling en solvolyse daarmee altijd hoogwaardiger zijn dan chemische recycling via basischemicaliën. Dit gaat echter voorbij aan de vele nuances en verschillen die er zijn binnen en tussen de verschillende manieren van recycling en de relatie tussen recycling en toepassing van recyclaat in materialen (bijvoorbeeld in de farma- en voedingsmiddelenindustrie). Hoogwaardigheid zou zich moeten richten op de combinatie van technologie én kwaliteit van het product (de toepassing van de secundaire grondstof). Daarnaast past de focus op het onderscheid tussen deze vormen van recycling meer in een afvalplan ('LAP4') en zou een Circulair Materialen Plan zich meer moeten richten op het sturen van de inzet van secundaire grondstoffen in de meest hoogwaardige toepassingen waardoor er een grotere, gezondere markt overblijft voor gerecyclede grondstoffen. De insprekers pleiten er daarom voor het onderscheid tussen 'c1' en 'c2' weg te nemen. Inspreker 014 licht dit verder toe in de zienswijze.	Voor de achtergronden voor het maken van onderscheid tussen c1 en c2 wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Instrumenten voor sturing. In het antwoord op zienswijze 7 in Onderdeel Instrumenten voor sturing is ingegaan op het feit dat hier pas beperkingen uit volgen na doorvertaling naar de minimumstandaarden in het CMP. Zie het antwoord op zienswijze 18 in Onderdeel Instrumenten voor sturing voor het feit dat alle vormen van chemische recycling een functie kunnen hebben, maar dat wel in specifieke gevallen een bepaalde vorm van (chemische) recycling de voorkeur kan hebben. Dat er sprake is van maatwerk is ook duidelijk en welke vorm van (chemische) recycling de voorkeur moet hebben moet van geval tot geval worden beoordeeld. Tot slot wordt er op gewezen dat het deel van het CMP waar inspreker op reageert gaat over de afvalfase en beoogt zo hoogwaardig mogelijk afvalbeheer – een noodzakelijke voorwaarde van een toekomstige circulaire economie – te ondersteunen. Vanzelfsprekend is ook juist materiaalgebruik, juist ontwerp, verlengen van levensduur van producten, etc. van essentieel belang. Dit komt terug in andere delen van het CMP en in andere beleidsdocumenten buiten het CMP. situatie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een extra zin in paragraaf 2 van het hoofdstuk.
54.	3.4.1	nee	014, 028, 065	Het ontwerp-CMP gebruikt de term 'Solvolyse' voor 'techniek waarbij afvalstromen in een oplosmiddel worden gebracht. Door precipitatie kan de stroom weer zuiver teruggewonnen worden. De polymeren blijven intact en worden niet afgebroken tot kleinere delen, zoals bij de overige technieken.' (Document 'Vormen van recycling', pagina 7 en Document 'thermische afvalverwerking', paragraaf '3.2.4. Chemische recycling'). Inspreker licht toe dat de gebruikelijke naam voor deze techniek echter 'dissolutie' is. De naam 'solvolyse' ('solvolysis' in Engels) wordt gebruikt voor een groep van verschillende technologieën waarbij wel depolymerisatie optreedt en waarbij het oplosmiddel (solvent) deelneemt aan de reactie (zie Krause & Carus (2024). Inspreker 028 verwijst naar Diversity of Advanced Recycling (2024) | Renewable Carbon Publications.	Dit is correct en is aangepast **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing.
55.	3.4.1	nee	028	Inspreker vraagt over de zinsnede "Het gaat om de kwaliteit van het materiaal en niet om of het daadwerkelijk in dezelfde keten wordt toegepast. Een heel andere toepassing die vraagt om dezelfde kwaliteit valt hier ook onder.": Hoe wordt in dit kader bijvoorbeeld gekeken naar de inzet van PET-vezels uit frisdrankflessen die weer zouden kunnen worden ingezet voor nieuwe flessen voor textiel? De textieltoepassing kan ook toe met een lagere kwaliteit vezel terwijl beide toepassingen als hoogwaardig zouden kunnen worden gezien.	Toepassingen die toe kunnen met een lagere kwaliteit recyclaat vallen in beginsel onder c2. Benadrukt wordt dat dat niet op voorhand minder zou zijn. Met name als het opwerken tot recyclaat veel inspanningen (energie, emissies, materiaalverlies) zou vragen en er voor alle toepassingen samen sowieso ook primair materiaal moet worden ingezet omdat er (op dit moment) nog te kort aan secundair materiaal is, kan het inzetten van meer recyclaat in een toepassing met iets mindere kwaliteitseisen de juiste keuze zijn. Inspreker vraagt verder niet om aanpassing van de tekst. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
56.	3.4.1	nee	037	De tekst geeft voorbeelden om het onderscheid tussen c1 en c2 te duiden. Een PET fles die weer een PET fles wordt is c1 en een PET fles die hout vervangt is c2. Dat zijn duidelijke voorbeelden. Inspreker adviseert om aanvullende voorbeelden te noemen voor gevallen die minder duidelijk zijn. Zo kan inspreker zich voorstellen dat een PP boterkuipje recyclen tot een PP bloempotje ook c1 is omdat dit een hoge kwaliteit granulaat vergt. Dat is dan een voorbeeld van hoogwaardige recycling waarbij het granulaat wel terecht komt in een ander product.	De wens voor meer voorbeelden is begrijpelijk. Voor de leesbaarheid wordt er op dit moment van af gezien om meer voorbeelden in de tekst van het CMP zelf op te nemen. Wel wordt toegezegd dat op de CMP-website kort na het inwerkingtreden van het CMP een aparte factsheet wordt opgenomen waarin veel voorkomende vormen van verwerking worden gelinkt aan de tredes van de afvalhiërarchie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft (op dit moment nog) niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
57.	3.4.1	nee	024	Bij de zin	Inspreker noemt bioplastics; bij de beantwoording van deze vraag wordt ervan uitgegaan dat inspreker bio-degradeerbaar bedoelt. Inspreker merkt terecht op dat compostering van bio- degradeerbare plastics niet of nauwelijks bijdraagt aan de

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Het omzetten van biologisch afbreekbaar materiaal in bruikbare compost wordt hiermee gelijkgesteld en valt ook onder c1. meldt inspreker het volgende: Bioplastics kunnen beter mechanisch gerecycled worden i.p.v. door compostering. Vraag is hier of het bioplastic iets toevoegt aan compost (kwaliteit en volume). Elders wordt gezegd dat dan een andere vorm van verwerking mogelijk de voorkeur krijgt. Omdat dit bij zowel compostering als verbranding wordt omgezet naar CO_2 en H_2O, kan verbranding de voorkeur krijgen omdat hier nog energie wordt teruggewonnen. Dan moet dit ook wel gebeuren.	productie van compost. Om die reden volgt uit de tekst zoals die in het ontwerp-CMP was opgenomen ook dat het daarmee niet onder c1 valt. Uit de afvalplannen kunststoffen, verpakkingen en bioafval en uit de wel/niet lijst van het CMP volgt ook impliciet dat het niet onder de minimumstandaard composteren valt. Toegegeven wordt wel dat dit explicieter zou moeten worden opgenomen in het CMP en dat is daarom gebeurd. **Conclusie:** De tekst van het CMP is aangepast in paragraaf 3.4.1 van hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' en in de toelichting van afvalplan kunststoffen.
58.	3.4.2	nee	095	Inspreker geeft aan dat het omzetten biologisch afbreekbaar materiaal in bruikbare compost beter onder c2 past dan onder c1 en verwijst naar 2.1.2 en 3.4 van Achtergrondrapport bij Circulaire economie in kaart.	Noch uit paragraaf 2.1.2, noch uit paragraaf 3.4 van genoemd rapport valt af te leiden dat omzetten van biologisch materiaal in afzetbare compost niet onder c1 zou moeten vallen. In het rapport wordt het belang van de productie van compost zelfs op meerdere plekken expliciet benadrukt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
59.	3.4.2	nee	095	Inspreker geeft aan dat het onduidelijk is waar pyrolyse van kunststofafval onder geschaard wordt: c1 of c2.	Omdat bij pyrolyse sprake is van afbraak tot basischemicaliën valt dit onder c2. In paragraaf 3.4.2.1 van hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' staat dit ook expliciet. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
60.	3.4.2	nee	114	Inspreker geeft aan dat er vormen van recyclingtechnieken in het CMP ontbreken die in dit verband wel moeten worden genoemd, zoals bijvoorbeeld thermische druk hydrolyse.	Zie het antwoord op zienswijze 13 in deze tabel.
61.	3.4.2.1	nee	017	Inspreker geeft aan dat de aanname dat monomeer chemische recycling' en 'solvolyse' een meer structurele rol kunnen spelen bij een circulaire economie dan chemische recycling via basischemicaliën onjuist is. Ter onderbouwing draagt inspreker aan dat bij het proces dat bij inspreker wordt gebruikt er niet per definitie een deel van de input tijdens het proces wordt verbruikt. Daarnaast zorgt het nemen van energieverbruik als criterium met zich mee dat, omdat industriële processen vaak veel energie verbruiken, er naast een grote impact op het concurrentievermogen, ook een grotere afhankelijkheid van import ontstaat.	Zie het antwoord op de zienswijzen 5 in Onderdeel Instrumenten voor sturing en 31 uit deze tabel. Zoals daar aangegeven blijft overeind dat ook wanneer het proces zo wordt ingericht dat het niet ten koste gaat van de opbrengst het geheel afbreken tot basischemicaliën en daaruit weer opnieuw polymeren opbouwen vanuit energetisch oogpunt nadelig is ten opzichte van vormen van recycling die vallen onder c1. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
62.	3.4.2.1	nee	028	Inspreker reageert op "Vormen van chemische recycling gebaseerd op … plek van pyrolyse en vergassen in een circulaire economie". Het blijft toch lastig en weinig inzichtelijk als meerdere factoren die te maken hebben met energie-efficiëntie, proces yields en kwaliteit onder één noemer worden gebracht en als terminologie als relatief hoog en laag wordt genoemd en 'een deel van de input wordt verbruikt' zonder dat er duidelijke afgebakende individuele grenzen in het CMP zelf. Suggestie om deze factoren apart te benoemen en onderlinge wegingsfactor toe te voegen ter onderbouwing van deze keuze in het CMP.	Zie het antwoord op zienswijze 41 in deze tabel.
63.	3.4.2.1	nee	093	Inspreker reageert op de zinsnede op pagina 8 "in het algemeen niet onder doet …. Vanwege het energiegebruik en het feit dat een deel van de input tijdens het proces wordt gebruikt." Inspreker is van mening dat chemische recycling inderdaad beoordeeld dient te worden op kwaliteit (virgin) en efficiency. Rangschikking op basis van een kwantitatief vergelijk i.p.v. kwalitatief dient volgens inspreker een streven te zijn, opdat elke stroom de optimale verwerking krijgt.	Deze inbreng omvat geen vraag of suggestie en wordt gelezen als instemming met de in het CMP opgenomen tekst. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
64.	3.4.2.2	nee	093	Inspreker reageert op de gehele alinea en geeft aan dat in de "Beleidsvisie afvalverbranding in 2030 en richting 2050" het artikel "Plastic recycling stripped naked – from circular product to circular industry with recycling cascade" van Lange et al. wordt gebruikt om aan te tonen dat met name vergassing een meer dan structurele rol gaat spelen in de circulaire economie. De rol van 'monomeer chemische recycling' en 'solvolyse' wordt volgens inspreker onderkend maar is beperkt in volume en behoeft een platform voor rejects (in casus vergassing).	Deze zienswijze gaat deels over de "Beleidsvisie afvalverbranding in 2030 en richting 2050". Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Dat technieken als solvolyse lang niet in alle gevallen kunnen worden ingezet wordt ook in het CMP onderkend. Zie het antwoord op zienswijze 18 in Onderdeel Instrumenten voor sturing voor het feit dat alle vormen van chemische recycling een functie kunnen hebben, maar dat wel in specifieke gevallen een bepaalde vorm van (chemische) recycling de voorkeur kan hebben. Voor de visie op vergassing en pyrolyse wordt verwezen naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
65.	3.5.1	nee	102	Het verschil tussen c1 en c2 en de gebruikte voorbeelden is volgens inspreker ingewikkeld. Vooral het voorbeeld dat biologisch afbreekbaar materiaal tot compost onder c1 valt en niet c2 is voor inspreker niet duidelijk.	Bij het omzetten van biologisch afbreekbaar materiaal is, anders dan bij recycling van papier, kunststof, hout of steenachtig materiaal, een heel ander product dat zich niet laat vergelijken 'de kwaliteit van het materiaal' voordat het werd gecomposteerd. Het laat zich daarom minder makkelijk indelen onder c1 of c2. Gelet op de grote waarde van stabiele organische stof voor de Nederlandse bodem is er daarom voor gekozen deze vorm van verwerking expliciet aan te merken als c1. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
66.	3.6	nee	095	Inspreker geeft aan dat de suggestie wordt gewekt dat het overzicht compleet is, terwijl het dat niet is. Ook zonnepanelen (bv Si) en mogelijk andere afvalstromen bevatten kritieke grondstoffen.	Deze passage in het CMP geeft aan waar in het CMP het TNO-onderzoek doorwerking heeft gekregen. Het TNO onderzoek heeft de sectorplannen van LAP3 als uitgangspunt genomen omdat ten tijde van het uitvoeren van het onderzoek nog niet bekend was wat de indeling van het CMP zou gaan worden. Anders dan het CMP kent LAP3 geen specifiek beleidsplan voor zonnepanelen. In het TNO-rapport komen zonnepanelen wel voor, maar dan als onderdeel van 'Elektrische en Elektronische Apparatuur". Dit is op basis van deze zienswijze ook in het CMP expliciet gemaakt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de tekst van het CMP.
67.	3.6	nee	139	Inspreker geeft aan dat een beschrijving mist van het Nederlands Materialen Observatorium (NMO), dat 12-02-2025 gelanceerd werd. Het NMO zal op verschillende manieren een waardevolle bijdrage gaan leveren aan de doelen die in het CRMA en de NGS gesteld worden. Vandaar dat het NMO een relevante organisatie is om	Dat dit ontbreekt in het ontwerp CMP is gelet op de datum van publicatie logisch. In het definitieve CMP is een link opgenomen voor meer informatie over kritieke materialen.

Zienswijzen op onderdeel Vormen van recycling beoordelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				in het CMP te benoemen en het einde van deze paragraaf de logische plek is om de functies van het NMO kort te beschrijven.	**Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de tekst van het CMP.
68.	4	ja	007	Indien geen minimumstandaard van toepassing is, dient de verwerker / vergunningsverlener alle aspecten tegen elkaar af te wegen. Uiteindelijk kan een mLCA worden toegepast, maar het is niet helder wanneer dit gevraagd wordt.	Zie het antwoord op zienswijze 16 in deze tabel.
69.	6	nee	095	Inspreker verzoekt het document Omgaan met zeer zorgwekkende stoffen in een circulaire economie | RIVM op te nemen.	Deze publicatie wordt opgenomen als achtergronddocument bij het hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen' van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft op deze plek niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.20 Onderdeel Minimumstandaard voor verwerking

Zienswijzen op onderdeel Minimumstandaard voor verwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	012	Met deze uiteenzetting is niet verklaarbaar dat het ketenplan beton niet meer sturing krijgt naar productie van betongranulaat voor beton.	Dit is expliciet uitgelegd in het ketenplan zelf. Voor een inhoudelijk antwoord wordt verwezen naar de antwoorden op de zienswijzen van dezelfde inspreker op het ketenplan. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	007	Er ontbreken criteria voor het vaststellen van 'hoogwaardigheid'. Net als een transparante systematiek zijn objectieve en effectieve criteria nodig, zeker wanneer de overheid overgaat tot marktinterventies. Kwalificaties als 'bij voorkeur' vinden wij hiervoor te subjectief.	Zie het antwoord op zienswijze 41 in Onderdeel Vormen van recycling beoordelen en het hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' in het CMP. Hieruit wordt duidelijk dat het bepalen of iets meer of minder hoogwaardig is van geval-tot-geval plaatsvindt. Bij het vaststellen van een minimumstandaard spelen daarnaast nog andere aspecten een rol zoals, kosten, capaciteit, risico op verspreiding van zorgstoffen, etc. Komt het tot marktinterventies (bijvoorbeeld via aanpassen van een minimumstandaard), dan worden deze aspecten vanzelfsprekend allemaal betrokken en wordt ook expliciet gemaakt welke interventie plaatsvindt en waarom. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	053	Inspreker geeft aan een innovatieve verwerkingstechniek te hebben die niet gegoten kan worden in de standaardomschrijving van een verwerkingstechniek zoals deze vaak in de minimumstandaard wordt gebruikt. Volgens inspreker wordt er in de minimumstandaard vaak uitgegaan van closed-loop in plaats van open-loop.	Zie het antwoord op zienswijze 42 in Onderdeel Vormen van recycling beoordelen.
4.	3.1.2	nee	029, 102	Kan een uitgangspunt ook niet zijn dat de afvalstof een vergelijkbare toepassing kent als het virgin materiaal (UCO vs. Palmolie tbv biobrandstoffen).	In alle gevallen waarin sprake is van nuttige toepassing van afvalstoffen is sprake van het uitsparen van primair materiaal dat anders voor die toepassing zou zijn gebruikt (zie de definitie van 'bij de begrippenlijst van het CMP). Dit zit echter al in het eerste uitgangspunt dat het CMP noemt. Het toevoegen van het criterium dat inspreker noemt heeft dan ook geen meerwaarde. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	3.1.2	nee	102	Inspreker geeft aan: in 3.1.2 wordt gesproken over grondstoffen, is het niet beter om hier materialen op te nemen? Dat sluit ook meer aan bij de definitie hoogwaardige recycling.	In het eerste uitgangspunt is het inderdaad een goede suggestie om daar te spreken over materialen. In het tweede uitgangspunt gaat het over de kwaliteit van de grondstoffen voor de toekomst. Daar is een aanpassing naar materialen minder op zijn plek. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot tekstuele aanpassing van de tekst van het CMP in dit hoofdstuk en op andere plekken waar deze zelfde uitgangspunten worden genoemd.
6.	3.1.2	nee	007	Het is inspreker niet duidelijk hoe de twee uitgangspunten tegen elkaar afgewogen worden en op basis waarvan hierop objectieve keuzes worden gemaakt. Het verzoek is dit expliciet te duiden.	Dit zal van geval-tot-geval moeten plaatsvinden waarbij het risico op het verspreiden van verontreinigingen, het al dan niet beschikbaar zijn van alternatieven, mogelijkheden op mitigerende maatregelen of kiezen/uitsluiten van specifieke toepassingen allemaal aspecten zijn die onder meer een rol kunnen spelen. De concrete uitwerking vindt plaats in andere delen van het CMP, zoals bijvoorbeeld het vaststellen van minimumstandaarden of het beleid voor mengen en immobiliseren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	3.1.3 (B)	nee	024	Inspreker citeert het gestelde onder de opsomming bij punt B. *Daarom moeten we er zeker van zijn dat er voldoende capaciteit is om de gehele vrijkomende afvalstof volgens de minimumstandaard te kunnen verwerken. Bovendien moet het gaan om een voldoende robuuste structuur van verwerkingsmogelijkheden (er is sprake van een bewezen techniek en die is ook daadwerkelijk in voldoende mate beschikbaar) die naar behoren functioneert.* en geeft aan dat het feit dat 100% van het vrijkomende afval in Nederland verwerkt moet kunnen worden conform deze hoogwaardige techniek investeringen kan remmen.	Het uitgangspunt dat sprake moet zijn van voldoende capaciteit om 100% van de betreffende afvalstof te verwerken volgens de nieuwe minimumstandaard te kunnen verwerken is een aanscherping van de beleidslijn uit LAP3. Dit is gedaan omdat het in het CMP ook mogelijk zou worden om in specifieke gevallen alsnog een minimumstandaard eerder op te hogen. Deze optie is echter toch nog niet in CMP terecht gekomen maar staat als nog te ontwikkelen optie in paragraaf 5:Toekomstplannen. Op basis van deze zienwijze is, in ieder geval tot het moment dat de optie uit de toekomstplannen is uitgewerkt, de meer genuanceerde lijn uit LAP3 weer in het CMP opgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Minimumstandaard voor verwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
8.	3.1.3 (B)	nee	007	Inspreker citeert de eerste alinea en vervolgt: Deze alinea beschrijft rationele en belangrijke voorwaarden voor de herziening van een minimumstandaard. De aanscherping van de minimumstandaard (in dit geval recyclingstandaard) voor bodemas als beschreven in het afvalplan 'assen AVI's' voldoet niet aan deze criteria aangezien er onvoldoende capaciteit beschikbaar is en het onduidelijk is wanneer die er wel zal kunnen zijn gezien de onzekerheden die wij in onze zienswijze bij het betreffende afvalplan hebben beschreven. Ook is geen sprake van een 'robuuste structuur' volgens de criteria zoals hierboven beschreven nu de in bedrijf zijnde reinigingsfaciliteiten kwaliteitseisen stellen waaraan een deel van de geproduceerde bodemas gewoonweg niet kan voldoen. Daarmee is de minimumstandaard voor bodemas naar onze mening in strijd met deze belangrijke uitgangspunten.	In het betreffende afvalplan is expliciet opgenomen dat er een overgangstermijn wordt gehanteerd en dat er nog wordt bezien of er specifieke en concreet omschreven uitzonderingen moeten worden opgenomen op de eis van reiniging. Ook wordt hier met partijen uit de sector waaronder inspreker zelf intensief over gesproken. Er is bij die minimumstandaard dus weldegelijk naar deze generieke uitgangspunten gekeken waarbij het toch belangrijk werd geacht om marktpartijen duidelijkheid te geven over de voorgenomen ontwikkelingen en te stimuleren om daadwerkelijk nieuwe capaciteit te realiseren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	3.1.3 (C)	nee	007	In de basis wordt aanwezige verwerkingscapaciteit in buitenland niet overwogen, enkel het toepassen van de minimumstandaard wanneer export kan worden tegengegaan. Veel afvalstromen worden op zeer regelmatige basis overgebracht binnen Europa. Het is daarom niet realistisch verwerkingscapaciteit buiten Nederland buiten beschouwing te laten omdat het suboptimaal is om voor iedere mogelijke stroom in Nederland verwerkingscapaciteit op te zetten (met waarschijnlijk te weinig volume en geen of een beperkt verdienmodel), wanneer deze in andere lidstaten ook beschikbaar is.	Het gaat in deze paragraaf over het instellen of aanpassen van minimumstandaarden. Het wordt in het algemeen (uitzonderingen daar gelaten) niet wenselijk geacht om een minimumstandaard voor in Nederland vrijkomend afval van bijvoorbeeld verbranden op te hogen naar recycling omdat ergens in het buitenland voldoende recyclingcapaciteit beschikbaar is. Dat zou Nederlandse bedrijven dwingen om het afval te exporteren ver over de grens te laten verwerken (met alle transport, kosten en administratieve verplichtingen die export met zich mee brengt) in plaats van in eigen land te laten verbranden. Niet helemaal duidelijk is of inspreker dit wel een goed idee zou vinden, maar Nederlandse bedrijven niet op die manier te belasten is een bewuste keuze geweest die niet wordt gewijzigd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	3.2	nee	017	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaard in de afval- en ketenplannen geen belemmering mag vormen voor de introductie van nieuwe technologieën. Het onderscheid tussen de verschillende tredes voor recycling in de in het CMP beschreven afvalhiërarchie moet daarom verdwijnen.	Zie als eerste antwoord 18 in Onderdeel Instrumenten voor sturing en antwoorden 80 en 13 in Onderdeel Vormen van recycling beoordelen voor de achtergronden van het onderscheid tussen de tredes c1 en c2. In antwoord 7 in 'onderdeel Instrumenten voor sturing' is al ingegaan op het feit dat dit onderscheid niet direct doorwerkt maar pas na eventuele vertaling van dit principe naar een minimumstandaard in de afval en ketenplannen van het CMP. Dat gebeurt pas wanneer het oordeel is dat voor een bepaalde afvalstof een specifieke vorm van recycling het beste past en de circulaire economie. In de meeste gevallen zal zelfs dan nog de mogelijkheid blijven bestaan om een nieuwe innovatieve techniek alsnog te vergunnen mocht worden aangetoond dat die 'even veel of meer bijdraagt aan de circulaire economie dan de minimumstandaard'. Er is dus geen sprake van dat het onderscheid in de minimumstandaard (direct) een belemmering vormt voor introductie van nieuwe technieken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	3.2	nee	024	In paragraaf 3.2 staat over het wijzigen van minimumstandaarden het volgende: *Voor aanpassing van een minimumstandaard wordt een planwijzigingsprocedure doorlopen, inclusief inspraak. Wanneer in de afval- en ketenplannen een vooruitblik bij de minimumstandaard is opgenomen wordt de in de vooruitblik opgenomen minimumstandaard pas echt het kader voor vergunningverlening wanneer het CMP hier daadwerkelijk op is aangepast. In het belang van een uniforme uitvoering van beleid is het niet de bedoeling dat bevoegde gezagen op eigen initiatief de vooruitblik als kader nemen. Dit geldt niet wanneer een aanvrager om een vergunning daar zelf om vraagt. Bevoegde gezagen zijn zelf dus niet bevoegd om zelf de lat hoger te leggen dan de minimumstandaard uit het CMP, maar een initiatiefnemer van een innovatieve en hoogwaardige verwerkingstechniek is vrij om daar een vergunning voor te vragen.* Inspreker is van mening dat dit investeringen gaat remmen omdat achteraf pas zekerheid wordt gegeven.	Wat er hier staat is dat individuele bevoegde gezagen niet zelfstandig kunnen bepalen dat het in hun regio wel wat ambitieuzer kan dan de lijn van het CMP. Dit zou een gelijk speelveld in Nederland ondergraven en de investeringsbereidheid van initiatiefnemers in ieder geval geen goed doen. Niets weerhoudt een initiatiefnemer van een innovatieve nieuwe techniek echter om hier toch zelf een vergunning voor aan te vragen. In zo'n geval kan het bevoegd gezag dit ook vergunnen mits is aangetoond dat het initiatief 'even goed of beter' is dan de minimumstandaard. Dat deze passage in het CMP zou leiden tot een rem op de investeringsbereidheid wordt daarom niet herkend. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	3.2	nee	064	Inspreker citeert het feit dat bevoegde gezagen zelf niet bevoegd zijn om de lat hoger te leggen dan de minimumstandaard uit het CMP [*red.: dus zelf geen hogere minimumstandaard te hanteren*], maar een initiatiefnemer van een innovatieve en hoogwaardige verwerkingstechniek is vrij om daar wel een vergunning voor te vragen. Inspreker vindt dit een bijzonder ongelukkige zin. Inspreker zou in het kader van CE juist willen stimuleren dat vergunningverleners de lat hoger leggen als dit -naar hun oordeel- mogelijk is.	Zie ook voorgaand antwoord in deze tabel. Vanuit rechtsgelijkheid en een gelijk speelveld is het absoluut ongewenst dat bevoegde gezagen een eigen lijn gaan bepalen. Rond de eeuwwisseling was het uniformeren van de uitvoering juist één van de hoofdredenen om het beleid voor afvalbeheer naar landelijk niveau te tillen en in de Wm het Landelijk Afvalbeheerplan te verankeren. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	3.2	nee	102	Bevoegde gezagen zijn zelf dus niet bevoegd om zelf de lat hoger te leggen dan de minimumstandaard uit het CMP, maar een initiatiefnemer van een innovatieve en hoogwaardige verwerkingstechniek is vrij om daar een vergunning voor te vragen. Inspreker vraagt of dit betekent dat het bevoegd gezag in dat geval dus wel bevoegd is om af te wijken van het CMP? Zoals het nu is opgeschreven klinkt het voor de inspreker tegenstrijdig. Daarnaast moet op grond van artikel 8.9, lid 2, van het Bkl rekening worden gehouden met het CMP. Rekening houden met betekent dat hiervan afgeweken mag worden (mits goed gemotiveerd natuurlijk). Hoe verhoudt dat zich tot het standpunt dat het bevoegd gezag niet bevoegd is om af te wijken van het CMP?	Gemotiveerd afwijken kan, maar dan dient wel de afwijkingsprocedure te worden gevolgd (zie het aparte hoofdstuk 'Afwijken' van het CMP). Voor deze casus is echter cruciaal dat de minimumstandaard – het woord zegt het al – het minimum is. Dat betekent dat het vergunnen van een vorm van verwerking waarvan is aangetoond dat deze 'even goed of beter' is dan de minimumstandaard niet wordt aangemerkt als afwijken. Er is dus geen spanning met genoemde wettelijke bepalingen. De betreffende tekst is opgenomen in het CMP om te benadrukken dat het initiatief om iets te vergunnen niet bij het bevoegd gezag mag liggen, maar dat initiatiefnemers zelf wel vrij zijn om meer ambitie te hebben dan de minimumstandaard. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	3.2	nee	102	Inspreker verzoekt: Kan in 3.2 een voorbeeld opgenomen worden hoe om te gaan met het opnemen van een overgangstermijn (3de alinea)? Welke overgangstermijn is wanneer redelijk? Wat is de maximale overgangstermijn?	Het generiek opnemen wat wanneer een redelijke termijn is, is niet mogelijk. Hiervoor is dit te erg afhankelijk van specifieke situatie. Maar mocht hier sprake van zijn, dan wordt dit expliciet in het CMP opgenomen en hoeven leden van inspreker hier niet zelf een afweging te maken te maken. Voor een specifiek voorbeeld wordt verwezen naar het ontwerp van het afvalplan "Assen van AVI's". **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	3.2	nee	007	Om de minimumstandaard aan te passen is er voldoende capaciteit nodig om de gehele vrijkomende afvalstof volgens de minimumstandaard te kunnen verwerken. Deze voorwaarde (100% van het vrijkomende afval) kan echter investeringen remmen.	Zie het antwoord op zienswijze 7 in deze tabel.
16.	3.3.3	nee	007	Andere vormen dan de recyclingstandaard worden niet toegestaan binnen dezelfde trede. Dit beperkt echter innovatie en ondernemerschap, wat uiteindelijk tot hoogwaardigere verwerkingsmethoden kan leiden. Wij	Het vaststellen van een recyclingstandaard gebeurt alleen wanneer duidelijk is dat een specifieke vorm van recycling beter past bij de uitgangspunten van paragraaf 3.1.2 van het hoofdstuk en sturen noodzakelijk wordt geacht om stappen richting de

Zienswijzen op onderdeel Minimumstandaard voor verwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				vragen om objectieve criteria op basis waarvan hoogwaardigere recyclingmethoden dan de standaard methode kunnen worden toegepast.	circulaire economie te zetten. Mochten er nieuwe innovaties komen die even goed of nog beter bij de genoemde uitganspunten passen dan zal zo nodig de minimumstandaard worden aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	5	nee	133	Het versneld opvoeren van de minimumstandaard dient plaats te vinden door middel van actualisatie van de vigerende vergunningen door het bevoegd gezag. De vraag is of dit centraal wordt gecoördineerd en of hiervoor voldoende capaciteit beschikbaar is. De voorgenomen introductie van de vollastsystematiek om innovatieve verwerkingsmethoden te stimuleren kan leiden tot oneigenlijk gebruik. Voorkomen moet worden dat de systematiek door het hanteren van niet-marktconforme prijsstellingen of het geheel ontbreken van een markt tot een verdienmodel voor startups of initiatieven van malafide ondernemingen leidt. Voorgesteld wordt om in het CMP bij hoogwaardige verwerking de definitie van hoogwaardige recycling aan te passen op het aspect tijd. En de (on)mogelijkheden van het bevoegd gezag dan wel de uitvoeringsdiensten voor het tijdig actualiseren van vigerende vergunningen in het kader van het opvoeren van de minimumstandaard, te beoordelen en de gevolgen van introductie van de vollastsystematiek voor de afvalbeheerketen te bepalen.	Zie het antwoord op zienswijde 5 van Onderdeel Vormen van recycling beoordelen.
18.	5	nee	007	Onder bullet 2 wordt geïmpliceerd dat het ministerie van IenW innovatieve bedrijven van een gegarandeerd aanbod wil voorzien. Dit vinden wij op zich een constructief uitgangspunt, maar vragen ons af of dit betekent dat het ministerie voor een specifieke afvalstof 'verdeelplannen' wil gaan opstellen? Hoe ziet de overheid deze rol voor zich en hoe wordt willekeur voorkomen vanuit de gedachte wat een innovatief bedrijf is? Welke waarborgen zijn er om de uitgangspunten van vrije marktwerking te garanderen? Verder vragen we ons af op welke wijze wordt geborgd dat bij het niet beschikbaar zijn van deze hoogwaardige verwerkingscapaciteit, ontdoeners gebruik kunnen maken van minder hoogwaardige capaciteit. Ons verzoek is dit specifiek te duiden.	Dit is een aspect dat pas bij de verdere uitwerking van de vollastsystematiek aan de orde zal komen. Er wordt daarom nu niet uitgebreid op in gegaan. Als enige wordt opgemerkt dat – zoals de tekst van het CMP al zegt – gedacht wordt aan het verplicht aanbieden van het afval aan innovatieve verwerkers en andere vormen van verwerking pas aan de orde te laten komen wanneer alle innovatieve verwerkers hebben verklaart het betreffende afval op dat moment niet te kunnen verwerken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
19.	5	nee	007	In de toelichting wordt beschreven dat voor aanpassing van de minimumstandaard een planningsprocedure wordt doorlopen, inclusief inspraak. Bij de toekomstplannen is eveneens het voornemen opgenomen om minimumstandaarden regelmatig aan te passen wanneer daarvoor aanleiding is. Op welke wijze wordt voorkomen dat een aanpassing van de minimumstandaarden niet tijdig in vergunningen wordt vastgelegd? Is het mogelijk om een bepaalde periode aan te houden tussen het bekend maken van de wijziging van de minimumstandaard en het inwerking treden van de wijziging van de vergunning?	Het actualiseren van vergunningen is een bestaande taak van bevoegde gezagen die met het CMP niet wordt geïntroduceerd of aangepast. Daarnaast leert de ervaring dat het aapassen van minimumstandaarden niet bij iedere planwijziging voor heel veel afvalstoffen tegelijk aan de orde is. Met het aanpassen van minimumstandaarden wordt – juist vanwege de implicaties voor de uitvoeringspraktijk – niet lichtvaardig omgegaan. Tot slot is het mogelijk om – als daar aanleiding voor is – bij de gewijzigde minimumstandaard een latere ingangsdatum om overgangsperiode op te nemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.21 Onderdeel Gebruik van het kostencriterium

Zienswijzen op onderdeel Gebruik van het kostencriterium					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Een fors hoger tarief, zoals nu in het CMP wordt opgenomen ten opzichte van LAP3, zal enerzijds recycling meer kansen kunnen gaan bieden en anderzijds een prijsopdrijvend effect kunnen hebben. Hoe wordt hier vanuit het perspectief van een gezonde marktwerking door het CMP naar gekeken en is aanvullend beleid mogelijk voor een adequaat evenwicht hierin?	Inspreker spreekt van een fors hoger tarief, maar het is alleen een bijstelling aan de inflatie die over de hele periode dat het tarief op € 205,- per ton heeft gestaan. Buiten dat boven dit tarief in specifieke gevallen mag worden uitgeweken naar een andere vorm van verwerken (in het algemeen naar verbranden in plaats van recycling) wordt er verder niet ingegrepen in de markt en worden geen specifieke vormen van verwerking verboden en geldt het criterium voor alle verwerkers op eenzelfde manier. Aanvullend beleid om de marktwerking te verzekeren wordt daarom niet nodig geacht. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	054	Inspreker geeft aan blij te zijn dat de hoogte van het kostencriterium met het CPI is meegestegen en dus hoger is ten opzichte van LAP3. Inspreker geeft aan dat deze stijging niet voldoende is. Inspreker geeft aan dat sinds 2009 niet alleen het CPI gestegen is, maar dat ook de milieueisen sterk zijn toegenomen. De recyclers betalen hiervoor. De grens van het kostencriterium wordt daardoor sneller bereikt waardoor afwijken van de minimumstandaard in het CMP wordt vergemakkelijkt. Inspreker pleit voor een ophoging van het kostencriterium naar 800 euro per ton voor kunststof verpakkingsafval.	Omdat voor kunststof verpakkingen de producenten zelf de kosten dragen en de ontdoeners dus niet beschermd hoeven te worden tegen onredelijk hoge tarieven wordt voor verpakkingen geen gebruik gemaakt van het kostencriterium. Het wordt dan ook niet genoemd in afvalplan verpakkingen en ophogen is dus niet aan de orde. Anders dan in LAP3 wordt voor kunststof verpakkingen vanuit afvalplan verpakkingen nu verwezen naar afvalplan kunststoffen. Mogelijk ontstaat hierdoor ten onrechte de indruk dat met de overgang van het LAP naar het CMP het kostencriterium ook van toepassing is geworden op kunststof verpakkingen. Om een verkeerde indruk te voorkomen is in de minimumstandaard van afvalplan kunststoffen expliciet gemaakt dat de mogelijkheid om op financiële gronden af te zien van recycling niet geldt voor kunststof verpakkingen. **Conclusie:** De wens tot ophogen van het bedrag is niet overgenomen, maar deze zienswijze heeft wel geleid tot een andere aanpassing van de tekst van het CMP (niet in dit hoofdstuk, maar in afvalplan kunststoffen).
3.	algemeen	nee	102	Uit het stuk wordt inspreker niet duidelijk of en hoe het kostencriterium een rol speelt bij vergunningverlening aan de ontdoener of dat dit enkel geldt bij vergunningverlening en verstrekken van ontheffingen aan de verwerker?	Het criterium speelt niet bij vergunningverlening aan een ontdoener. De ontdoener kan er wel mee te maken krijgen wanneer hij een afvalstof die normaal wordt gerecycled toch wil aanbieden aan bijvoorbeeld een verbrander. Deze laatste zal dan op basis van zijn vergunning van de aanbieder de nodige informatie verlangen om zeker te stellen dat de betreffende specifieke partij inderdaad niet kan worden gerecycled. Dit staat in het hoofdstuk – en in ieder geval in paragraaf 4 – ook vrij expliciet aangegeven. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Gebruik van het kostencriterium					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
4.	hele hfst	nee	080	Inspreker geeft aan dat de in de LAP3 vastgelegde algemene '*drempelwaarde'* van € 205,- per ton afval voor de verwerking als 'hoogwaardig afvalbeheer' de fundamentele oorzaak is voor het grootschalige 'downcyclen': alleen zeer laagwaardige recycling methodes (binnen R7 van de in een studie beschreven 'value retention options' voor de circulaire economie (10Rs)) maken op deze wijze een kans. Dit is in dit CMP enigszins aangepast, maar zet de deur nog steeds open voor downcycling. Het gevolg is dat de industrieën voor hoogwaardige recycling geen kans krijgen in de markt. In plaats van deze '*drempel*', c.q. '*uitzonderingsmogelijkheid*' dient de voorkeursverwerkingswijze te worden bepaald.	Het financiële criterium maakt geen onderscheid tussen meer en minder hoogwaardige vormen van recycling. Het biedt alleen een mogelijkheid om in specifieke gevallen af te zien van recycling en terug te vallen op verbranden. De link met downcycling die inspreker ziet is er dus niet. Inspreker legt ook een link met een aantal R-strategieën die eerder in de keten moeten plaatsvinden (repair, reuse). Deze zijn vanzelfsprekend belangrijk en dat komt ook aan de orde in andere delen van het CMP, maar die staan buiten het financiële criterium. Dat criterium komt pas aan de orde wanneer ondanks aandacht voor deze eerdere R-strategieën toch het zo hoogwaardig mogelijk verwerken als afvalstof in beeld komt. Tot slot is uit onderzoeken van RHDHV en IPR-Normag gebleken dat de poorttarieven voor reguliere recycling vrijwel altijd ver onder de € 265,- euro liggen. In de gevallen waarin de kosten hoger zijn dan dit tarief gaat het dus altijd om specifieke situaties waarin de reguliere verwerking (recycling) problemen geeft. Het criterium biedt dus zeker niet de mogelijkheid om grootschalig recyclebare afvalstoffen alsnog bij de AVI aan te bieden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	Relatie plannen	nee	102	In veel materialen plannen wordt verwezen naar 5.3.2 van dit hoofdstuk dat moet zijn 3.2. En 5.4 moet zijn 4.	Dit is correct en is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft in andere delen van het CMP geleid tot aanpassing van de verwijzing naar dit hoofdstuk.
6.	3	nee	012	Inspreker geeft aan dat als je hergebruik en recycling (circulariteit) wil stimuleren, het bedrag van € 265,- sterk moet worden verhoogd.	Uit het onderzoeken van RHDHV en IPR-Normag is gebleken dat de poorttarieven voor reguliere recycling vrijwel altijd ver onder de € 265,- euro liggen. De gevallen waarin de kosten hoger zijn dan dit tarief gaat het dus altijd om specifieke situaties waarin de reguliere verwerking (recycling) problemen geeft. Het criterium biedt dus zeker niet de mogelijkheid om grootschalig recyclebare afvalstoffen alsnog bij de AVI aan te bieden en hoeft daarom niet nog hoger te worden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	3.2	nee	007	Er wordt gesproken over het poorttarief van een verwerker. De definitie van een verwerker ontbreekt hierbij en wij doen het verzoek dit te verduidelijken.	Het begrip 'verwerker' is vervangen door 'bedrijf die het afval volgens de minimumstandaard zou verwerken'. Eenzelfde verduidelijking is ook aangebracht in de leidraad 'Gebruik minimumstandaard'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	3.2	nee	102	Inspreker vraagt over het 4de punt: Wat voor opbrengst is redelijk om in het tarief te worden verwerkt?	Welk tarief is sterk afhankelijk van de materiaalstroom, maar ook van andere zaken zoals de tijd. De bedoeling van de tekst is slechts om aan te geven dat er geen correcties op het feitelijk poorttarief plaatsvinden omdat de ontvanger ook nog geld verdient aan de afzet van materialen na verwerking. Het poorttarief dat de aanbieder zou moeten betalen is leidend, los van de rest van de business-case van de verwerker. De tekst nogmaals bekijkend is dit ook wat er staat. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	3.2	nee	007, 023	In deze paragraaf wordt aangegeven wat wel of niet binnen het grensbedrag van € 265,- per ton valt. Inspreker vraagt of de verschuldigde heffingen zoals de afvalstoffenheffing hierin zijn meegenomen.	In theorie wel (omdat dat normaal gesproken in het poorttarief zal zijn verwerkt), maar in praktijk vaak niet. Het gaat immers om het poorttarief dat zou moeten worden betaald bij aanbieding aan een bedrijf dat het afval zou verwerken volgens de minimumstandaard. Het gaat dan in bijna alle gevallen om een recycler en die bedrijven zijn niet belastingplichtig. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	3.3	nee	102	Op pagina 4 is de herkomst van de grenswaarde van €265,- per ton opgenomen. Dit bedrag is geïndexeerd op basis van de inflatie van 2018 t/m 2024. Eind 2025 wordt het CMP van kracht voor de komende 6 jaar. Inspreker vraagt: Waarom wordt niet gelijk indexeren over een gemiddelde verwachting van deze periode? Nu is het bedrag van €265/ton eigenlijk al weer achterhaald.	Met de doorgevoerde indexering is het tarief flink opgehoogd ten opzichte van de periode van LAP3. De afgelopen jaren hebben laten zien dat het niet eenvoudig is om de verwachte inflatie voor de komende jaren te voorspellen. Daarnaast gaat het CMP regelmatig tussentijds worden geactualiseerd. In die gevallen wordt een afweging gemaakt of de inflatie van de dan verlenen jaren het nodig maakt om het tarief dan tussentijds op te hogen (wat echter tot extra werk voor vergunningverleners kan betekenen, of dat dat nog kan worden uitgesteld tot een volgende aanpassing van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	3.3.1	nee	007	De verwerker moet de afvalstoffen die ontvangen worden toetsen (laatste alinea). Betekent dit dat deze verwerker een marktonderzoek bij derden moet doen naar de mogelijkheid de ontvangen stromen te recyclen voor een bedrag van max. € 265,- per ton? Het lijkt ons eerder voor de hand liggen deze verantwoordelijkheid bij de ontdoener te leggen. Wij verzoeken dit als zodanig in het CMP op te nemen.	In de betreffende alinea wordt ook verwezen naar paragraaf 4 van het hoofdstuk voor de verdere uitwerking van deze toets. Uit die paragraaf blijkt dat de aanbieder het marktonderzoek moet doen. Op zich staat er dus al wat inspreker vraagt. Voor de duidelijkheid is dit – conform de wens van inspreker - echter ook meer expliciet gemaakt in paragraaf 3.1.1. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele verduidelijking van de tekst van het CMP.
12.	4	ja	007, 024	Hier staat dat *De verwerker verplicht is om een voornemen om de betreffende afvalstof te gaan verwerken minimaal 5 dagen vooraf te melden bij het bevoegd gezag. Hierbij geeft hij tevens aan welk afval het betreft, wie de aanbieder is, hoe is vastgesteld dat verwerking volgens de normale minimumstandaard niet mogelijk is voor een tarief van maximaal € 265,- per ton en hoeveel en hoe lang men voornemens is de afvalstof te accepteren*. Dit zorgt voor forse administratieve lasten en de vraag is of deze vanuit het CMP beperkt kunnen worden om de toepassing van dit instrument ook te faciliteren. Vraag is dus of dit haalbaar is in de praktijk.	Als een afvalstof om technische of financiële redenen regelmatig niet op een hoogwaardige wijze is te verwerken is de minimumstandaard al op een lager niveau geformuleerd. Een afvalstof op een minder hoogwaardige manier verwerken dan de minimumstandaard normaal vereist hoort slechts incidenteel voor te komen. Omdat hoogwaardige verwerking essentieel is om te komen tot een circulaire economie moet de route naar een laagwaardiger vorm van verwerken een uitzondering zijn en blijven. Om die reden wordt er bewust voor gekozen om het bevoegd gezag de mogelijkheid te geven om dit te toetsen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.22 Onderdeel Voorkomen verbranden en storten recyclebaar afval

Zienswijzen op onderdeel Voorkomen verbranden en storten recyclebaar afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	2	nee	037	Naar aanleiding van de zin "*Om dit te realiseren kunnen op termijn materiaalgerichte verbrandingsverboden worden ingezet*" merkt inspreker op dat een verbrandingsverbod volgens eerdere studies van RoyalHaskoningDHV als ineffectief sturingsmiddel bestempeld. Het handhaven op de huidige scheidingsregels wordt als meest kansrijk gezien, omdat het de ontdoener is die zijn werk beter moet doen, niet de afvalenergiecentrale die alleen verwerkt wat wordt aangeleverd. Inspreker vindt het merkwaardig dat deze beleidsmaatregel zo hardnekkig blijft terugkomen. Verbranding lijkt steeds als de grote 'vijand' van recycling te worden neergezet, terwijl het juist de goedkope productie en import van primaire grondstoffen die de vijand is van recycling is.	In door inspreker genoemde studie, maar ook uit andere studies (zoals een andere studie van RoyalHaskoningDHV), volgt dat een verbrandingsverbod een sluitstuk is. Vaak noodzakelijk om het juridisch afdwingbaar te maken, maar pas in te zetten wanneer eerder in de keten een aantal zaken zijn aangepast, zaken over controle en handhaving zijn uitgewerkt, etc. Dit staat ook expliciet op meerdere punten in dit hoofdstuk van het CMP en ook in het NPCE. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP. Ter aanvulling wordt nog opgemerkt dat verbranding niet direct de vijand is wanneer ze de materialen verbranden waarvoor in het voortraject feitelijke recycling onmogelijk is gemaakt (slecht ontwerp, geen gescheiden inzameling, etc.). Feit blijft wel dat materiaal dat bij een beter werkende keten gerecycled had kunnen worden bij verbranding voorgoed verloren gaat voor de een circulaire economie.
2.	2	nee	058	Inspreker verzoekt nuance op te nemen over het doel dat is opgenomen in het NPCE dat in 2050 het verbranden van recyclebaar materiaal volledig verleden tijd moet zijn. In 2050 worden nog steeds brandstoffen gebruikt. Die zullen dan ook duurzaam en hernieuwbaar moeten zijn. Als bijvoorbeeld recyclebaar materiaal van hernieuwbare bron na verwerking 80% materiaalterugwinning en 20% duurzamere brandstof oplevert dan zou dit niet bij voorbaat moeten worden uitgesloten. De ambitie voor een verbod op verbranding kan niet tot stand komen zonder een integrale visie in hoeverre brandstoffen hernieuwbaar en duurzaam geproduceerd kunnen worden of geïmporteerd zonder significante geopolitieke risico's of vervuiling elders.	Deze zienswijze gaat over een citaat van een tekst uit het NPCE. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	3.2	nee	102	Bij de eerste bullit over bouw- en sloopafval staat *als vervolg hierop is een verkend [hoe dit te implementeren].* Dit stukje lijkt niet af te zijn, nu niet duidelijk wat hier wordt bedoeld.	De tekst tussen vierkante haken refereert aan de studie die op het moment van publicatie van het CMP nog niet helemaal is afgerond en daarom nog niet gepubliceerd. Dit is aangepast. **Conclusie:** Deze zin waar inspreker aan refereert is aangepast.
4.	3.2	nee	012	Gezien de zeer ruime definitie van "bedrijfsafval" (afval zijnde niet huishoudelijk afval of gevaarlijk afval), moet overwogen worden om bedrijfsafval ook onderdeel te maken van BBW. Indien dit niet mogelijk is ontstaat er grote kans op ontwijken van de BBW voor bouw- en sloopafval.	In diverse studies die inmiddels zijn gedaan wordt aandacht besteed aan voorkomen van ontwijkgedrag door mengen of omkatten. Dit hoort al bij de daadwerkelijke uitwerking van de systematiek in beleid en regelgeving vanzelfsprekend ook een belangrijk punt te zijn. Dit vindt echter plaats buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	3.2	nee	007	In deze paragraaf worden de ondernomen stappen om verbranden en storten tegen te gaan benoemd. Wat echter ontbreekt is het bevorderen recyclaat in de industrie toe te gaan passen.	Voor het stimuleren van de vraag naar secundaire materialen wordt verwezen naar hoofdstuk 'Secundaire grondstoffen' in het CMP. Hier wel meteen de kanttekening dat de meeste instrumenten om deze vraag te beïnvloeden buiten het CMP liggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	3.3	nee	102	Gesteld wordt dat de bijdrage van het CMP beperkt blijft tot de minimumstandaard voor het sorteren van gemengd bouw- en sloopafval in de richting van de Beste beschikbare werkwijzen voor het sorteren. Inspreker merkt op dat deze Beste beschikbare werkwijzen voor het sorteren niet terug komt in de minimumstandaard voor bouw- en sloopafval gemengd.	Inspreker heeft gelijk. In het ontwerp CMP is er uiteindelijk voor gekozen om de minimumstandaard voor bouw- en sloopafval op dit moment nog niet aan te passen. De uitspraak in dit hoofdstuk klopt dus niet. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.23 Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Het verbranden van recyclebaar materiaal moet worden voorkomen en hiervoor zijn marktprikkels en effectief beleid in de gehele keten nodig. Wanneer wordt gesteld dat afvalverbranding moet worden uitgefaseerd, volgt inspreker dat mits dit het gevolg is van een nationale en Europese toename van recycling en daarmee het (deels) overbodig worden van verbranding, zonder dat bij dit uitgangspunt uit het oog wordt verloren dat meer recycling ook meer brandbaar residu geeft wat ook verwerkt moet worden, het ZZS-beleid onzekerheden voor recycling heeft en het in Europa storten van brandbaar afval wordt teruggedrongen. Inspreker leest echter in veel passages een 'omgekeerde' redenering die ervan uitgaat dat maatregelen aan het einde van de keten, zoals bij verbranding, moeten worden genomen om activiteiten als recycling te kunnen bevorderen. Hierbij gaat het CMP voorbij aan het feit dat goedkope primaire grondstoffen dé grote concurrent zijn van gerecyclede grondstoffen en dat juist hier beleid op gewenst is. In veel deelmarkten is voldoende recyclaat beschikbaar, maar ontbreekt de afzet. Inspreker wil daarom graag een 'pull'-strategie i.p.v. push-strategie, om de vraag naar recyclaat te bevorderen. Verbranding maakt deel uit de van CE en is daarmee een van de schakels in de keten om gezamenlijk de concurrentie met primaire grondstoffen aan te kunnen gaan. Inspreker vraagt het ministerie om verbranden en storten niet te zien als de 'vijanden' van recycling en te onderkennen dat de keten als geheel de concurrentie met de echte uitdaging, de (vaak goedkope) primaire grondstoffen, moet kunnen aangaan.	Als eerste wordt opgemerkt dat verbranding niet direct de vijand is wanneer ze de materialen verbranden waarvoor in het voortraject feitelijke recycling onmogelijk is gemaakt (slecht ontwerp, geen gescheiden inzameling, etc.). Feit blijft wel dat materiaal dat bij een beter werkende keten gerecycled had kunnen worden bij verbranding voorgoed verloren gaat voor de een circulaire economie. Het CMP zet daarom in op meerdere sporen met minimumstandaarden, mengbeleid, etc. Omdat een te grote capaciteit voor afvalverbranding een zuigende werking heeft op afval – binnenlands danwel buitenlands – is het meer in lijn brengen van deze capaciteit met het nationale aanbod een belangrijk doel in de beleidsvisie afvalverbranding. Het CMP bevat zelf echter geen concrete stappen tot afbouw van capaciteit en zet in op maatregelen in de hele keten. Daarnaast worden andere instrumenten ingezet om afzet van recyclaat te stimuleren, circulair ontwerp te promoten, etc. Het CMP is één van de instrumenten die wordt ingezet om de transitie naar een circulaire economie re realiseren. Afbouw van capaciteit wordt overigens alleen wenselijk geacht als hier structureel ruimte voor is gelet op de ontwikkeling van het nationale aanbod te verbranden afval. Ten aanzien van de specifieke punten van inspreker: a. In het hoofdstuk 'Capaciteit van AVI's' wordt aangegeven dat Nederland op termijn streeft naar een verbrandingscapaciteit die past op het aanbod van Nederland te verbranden afval. Daar wordt ook ingegaan op redenen waarom Nederland het verbranden van buitenlands afval wil beperken. Parallel aan in de inspraak brengen van het ontwerp CMP is ook de beleidsvisie afvalverbranding aangeboden aan de Tweede Kamer. In deze beleidsvisie wordt ook expliciet gesproken van een streven naar zelfvoorziening voor afvalverbranding. Het door heel Europa heen transporteren van afval is niet wenselijk, het

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				De zienswijzen bij het bovenstaande zijn als volgt: a. Het CMP wijst erop dat Nederland momenteel meer AVI-capaciteit heeft dan nodig is voor het verbranden van Nederlands afval. Wanneer het Rijk de verbrandingsmarkt beschouwt als een nationale markt, wat wij stellig betwisten en later verder toelichten, gaat het CMP eraan voorbij dat het huidige evenwicht in de toekomst kan verschuiven door allerlei wijzigingen in het afvalaanbod (meer residu door meer recycling, ZZS-beleid, extra huishoudens/woningen). b. Verder is geconstateerd dat Nederland in 2024 te weinig verwerkingscapaciteit had om NL afval te verwerken (met noodzaak tot export en opslag). Bovendien wil Nederland in 2030 het grondstoffenverbruik gehalveerd hebben. Hiervoor is een forse toename van recycling, en van de import van recyclebaar afval cruciaal, omdat dit doel met enkel Nederlands afval bijlange na niet behaald kan worden. Al deze import-recyclingstromen geven residuen die ook verwerkt moeten worden en daarvoor is binnen de landsgrenzen verbrandingscapaciteit nodig. Als hieraan niet wordt voldaan, brengt dat ook deze doelstellingen in gevaar, omdat Nederland dan ook voor recycling in een concurrentie-achterstand wordt geplaatst vanwege het ontbreken van residu-verwerkingscapaciteit. c. Voorts toont het TNO-onderzoek uit 2024 aan dat, wanneer Nederland uitgaat van een nationale markt voor afvalverbranding, er niet meer dan 4,4% over- of restcapaciteit is. Dit maakt Nederland kwetsbaar voor calamiteiten bij de installaties en beleid gericht op uitfasering van capaciteit zal daarom grote risico's met zich brengen voor de continuïteit van de keten op enig moment en wij doen het uitdrukkelijke verzoek dit risico niet te veronachtzamen. d. Ook mag er niet aan voorbij worden gegaan dat in Europa jaarlijks nog tientallen miljoenen tonnen afval worden gestort. Dit betekent dat ook op Europees niveau groei mogelijk is in de hoeveelheid afval die gerecycled en (indien niet recyclebaar) verbrand kan worden. Het in Europees verband terugdringen van het onnodig storten van afval, zeker de organische fracties vanwege de methaanemissies, blijft cruciaal vanuit een klimaat-, grondstoffen- en algemeen milieuperspectief. e. Verder is cruciaal dat uiteraard sprake is van vrij verkeer van goederen en diensten binnen de EU en dat de Kra uitgaat van Europese zelfvoorziening. Onze leden en hun klanten zijn andere lidstaten dankbaar dat daar afvalstoffen kunnen worden verwerkt waarvoor in Nederland geen capaciteit beschikbaar is, zoals bv. veel gevaarlijke afvalstromen. Andersom kan Nederland andere lidstaten helpen met de hier beschikbare verbrandingscapaciteit. Naar onze mening mag en kan Nederland geen afbreuk aan dit principe doen. f. Inspreker verwijst tot slot naar de mededeling van de Europese Commissie d.d. 26 februari 2025 in de Clean Industrial Deal over het in 2026 aannemen van de Circular Economy Act: 'The Act will enable the free movement of circular products, secondary raw materials and waste, foster a higher supply of high quality recyclates and stimulate demand for secondary materials and circular products while bringing down feedstock costs.'	verwerken van buitenlands afval in Nederlandse AVI's leidt tot extra klimaatemissies en extra productie van bodemas in Nederland en het verminderd de stimulans voor de exporterende landen om zelf ook te werken aan meer hoogwaardige verwerking van hun eigen afvalstoffen. Wel wordt benadrukt dat er pas over kan worden gegaan op afbouw van verbrandingscapaciteit als hier structureel ruimte voor is, gelet op het aanbod binnenlands te verbranden afval. Verder wordt opgemerkt dat • het de bedoeling is om het verbranden van recyclebare materialen uit gemengde afvalstromen te verminderen. Natuurlijk zal het sorteren van restafval tot een residu leiden, maar dat zal altijd aanzienlijk minder zijn dan het integraal verbranden van het gemengde afval zonder uitsorteren van recyclebare delen. • juist voor afval waarvoor recycling door de aanwezigheid van ZZS niet mogelijk of wenselijk is verbranden ook op langere termijn een goed alternatief kan zijn. • het aantal huishoudens en het aantal woningen in Nederland al decennia toeneemt (cijfers cbs). De totale afvalproductie in Nederland is echter al bijna 2 decennia vrijwel constant. De laatste jaren nemen zowel de hoeveelheid bouw- en sloopafval als de hoeveelheid huishoudelijk afval zelfs licht af. Er is dus geen reden om aan te nemen dat er de komende jaren een toenemende vraag aan verbrandingscapaciteit voor Nederlands afval zal ontstaan, zeker niet gelet op alle inspanningen om te komen tot een circulaire economie (circulair ontwerp, circulair slopen, afscheiding op de bouwplaats, etc.). Daar komt nog bij dat bouw- en sloopafval sowieso maar voor een heel klein deel in de AVI belandt. b. Zie voor de situatie uit 2024 het antwoord op zienswijze 17 onder a in Onderdeel Capaciteit van AVI's. Voor de relatie tussen import en verbrandingscapaciteit in Nederland wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. c. Zie voor het TNO-onderzoek het antwoord op zienswijze 17 onder e in Onderdeel Capaciteit van AVI's. d. Onder verwijzing naar eerdergenoemde beleidsvisie afvalverbranding wordt nogmaals aangegeven dat op termijn wordt gestreefd naar een AVI-capaciteit die past op het nationale aanbod van te verbranden afval. Zie verder onder punt a van dit antwoord e. Inspreker vergeet hier te noemen dat zowel de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra) als de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (Evoa) voor zowel storten als verbranden van stedelijk afval ook het beginsel van nationale zelfvoorziening en het nabijheidsbeginsel kennen. Ook biedt de nieuwe Evoa meer mogelijkheden om op basis van het nationale afvalbeheerplan beperkingen te stellen aan import en export van afvalstoffen. Binnen Europa geldt zeker een vrij verkeer van goederen en diensten, maar het beleid uit zowel het CMP als de eerdergenoemde beleidsvisie afvalverbranding past binnen de beperkingen die de EU-regels hier voor toestaan. Daarnaast wordt erop gewezen dat het CMP geen concrete beleidskeuzes bevat die zijn gericht op het beperken van import naar AVI's en/of het afbouwen van AVI-capaciteit. f. Er is kennisgenomen van deze zienswijze. Niet duidelijk is waar inspreker een relatie ziet tussen deze mededeling van de Commissie en de inhoud van het CMP. Voor het vrije verkeer van afval binnen Europa wordt verwezen naar punt e van dit antwoord en naar het antwoord op zienswijze 49 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	007	Inspreker stuurt een onderzoek mee (van RHDHV in opdracht van inspreker) naar de vraag hoe verwerkingsroutes voor mechanisch niet-recyclebaar brandbaar afval scoren voor wat betreft broeikasgasemissies. De belangrijkste conclusie is dat slechts een beperkt deel van mechanisch niet-recyclebaar restafval als RDF geschikt gemaakt kan worden voor chemische recycling en/of cementproductie. Cementproductie levert dan de laagste CO_2-voetprint op, gevolgd door waterstof- en methanolproductie en als derde direct verwerken van restafval in een AVI. Verder leidt het op specificatie maken van RDF voor chemische recycling / brandstof cementoven tot een sorteerresidu waarvoor een AVI de meest geschikte verwerkingsroute blijkt. Inspreker verzoekt om voor de vergelijking van meerdere verwerkingstechnieken voor thermische verwerking gebruik te maken van de LCA-systematiek, wat zal leiden tot objectieve informatie over de grondstoffen-energie en milieuprestaties van de verschillende technieken. Daarnaast merkt inspreker op - dat vermeden CO_2-reductie als gevolg van brandstofinzet alsmede productie van (nieuwe) grondstoffen zullen in de loop der tijd veranderen. Bijvoorbeeld als groene waterstof grijze waterstof gaat verdringen. - dat het Europese en Nederlandse beleid ervoor zullen zorgen dat producten en verpakkingen beter (mechanisch) recyclebaar zijn en vaker via brongescheiden inzamelroutes gerecycled zullen worden. Dit zal ervoor zorgen dat op termijn een steeds kleinere fractie van restafval geschikt is voor deze specificatie gemaakte RDF.	Hoewel inspreker dit mogelijk ook zo ziet, is toesturen van een rapport over de CO_2-voetprint wel reden om expliciet op te merken dat het CMP beleidskeuzes niet alleen baseert op de CO_2-voetprint. De mate waarin een vorm van afvalverwerking het materiaal over meerdere cycli in de keten weet te houden – en de kwaliteit van de daarmee vermeden primaire grondstoffen is essentieel. Afhankelijk van hoe de geproduceerde waterstof of methanol wordt gebruikt kan dit puur vanuit de circulaire economie bezien wel eens beter scoren dan alleen vanuit CO_2 bezien. Het principe om gebruik te maken van een LCA-methodiek wordt onderschreven, met de kanttekening dat we vanuit het CMP wel inzetten op een LCA over meerdere cycli. Onder verwijzing naar de leidraad 'maken van een mLCA' van het CMP wordt ook aandacht voor de in de toekomst veranderende energieproductie onderschreven. Tot slot is de productie van RDF uit afvalstoffen die ook geschikt zijn voor recycling vanuit de circulaire economie gezien sowieso niet de wenselijke route. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	013	Het CMP lijkt verbranding koste wat kost te vermijden om te voldoen aan de ambitie van een volledig circulaire economie. Dit is echter een utopische benadering die in de praktijk kan leiden tot onwenselijke situaties. Wanneer verbranding als oplossing wordt genegeerd, bestaat het risico dat schadelijke stoffen blijven circuleren in gerecycleerde materialen. Dit zou kunnen leiden tot situaties waarin bijvoorbeeld broomhoudende brandvertragers uit afgedankte kunststoffen in nieuwe producten terechtkomen, zoals kinderspeelgoed. Dit zou de volksgezondheid en milieubescherming juist ondermijnen.	Zie voor de visie op verbranden als eerste de eerste alinea van het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Verder wordt verwezen naar paragraaf 3.2.1 van hoofdstuik 'Beoordelen thermische afvalverwerking'. Hier wordt ingegaan op de rol van verbranden op de langere termijn. Zoals inspreker ook al aangeeft is deze juist voor het voorkomen van het verspreiden van schadelijke stoffen ook op langere termijn belangrijk. Wel zal de omvang van verbranden in de circulaire economie veel kleiner (moeten) zijn zin nu het geval is. De genuanceerde insteek die inspreker hanteert zit dus ook al in de tekst van het CMP en is ook opgenomen in de beleidsvisie afvalverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	055	Inspreker constateert al langere tijd, dat de afzet van TGG en AEC/AVI-bodemassen enorm stagneert in ons land. Nu het CMP nog stringenter omgaat met de kwaliteits- en verwerkingseisen voor o.a. AVI-bodemas (beton, immobilisaat) is een verdere toename te verwachten. Hierdoor zijn er grote hoeveelheden van deze stromen in opslag, waarbij de opslagtermijn in sommige gevallen worden overschreden (overtreding) en in het ergste geval kan er een faillissement volgen. Inspreker pleit voor aanvullende eisen in de afvalplannen van het CMP gesteld worden, zodat in het geval van verwerking/verbranding van afvalstromen afkomstig uit het buitenland, het overgebleven residu (TGG/AEC/AVI-bodemassen) teruggaat naar land van herkomst (terugvoerverplichting).	Bekend is dat afzet van secundaire materialen moeizaam is. In het CMP is al een passage opgenomen over het beperken van de inzet van bepaalde secundaire materialen door bevoegde gezagen. Zie hiervoor het antwoord op zienswijze 30 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Zoals in paragraaf 3.6 van hoofdstuk 'Secundaire grondstoffen' is aangegeven liggen veel instrumenten (verplicht gebruik van recyclaat, MVI, fiscale stimulering) buiten het CMP. Het terugvoeren van residuen van verwerking van buitenlands afval is in het MER onderzocht. Los van het feit dat het bijvoorbeeld voor residuen van verbranding lastig is om te bepalen welk deel ervan afkomstig is van buitenlands afval is de meerwaarde van een terugvoerverplichting te onzeker gebleken om deze breder in te voeren. Hier wordt in de hoofdlijnennotitie op in gegaan.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	055	Het uitgangspunt dat de verwerking van Nederlands afval nooit in gevaar mag komen door import van afval uit het buitenland, blijkt in de praktijk tot problemen te leiden. We verzoeken u niet de opslag van Nederlands afval als uitgangspunt te hanteren bij de verwerking van het afval, maar de verbrandingscapaciteit. Zowel in 2019 als in 2023 worden Nederlandse stortplaatsen geconfronteerd met het transport van afval van de ene kant van Nederland naar de andere kant om brandbaar afval op te slaan vanwege een omvangrijke calamiteit. Voorzien wordt dat het ten minste drie jaar kost om al het opgeslagen afval te verbranden na de calamiteit bij AVR. In het hoofdstuk calamiteit wordt wel gesproken over een importplafond en geen nieuwe toestemmingen verlenen voor de import van afval. Ons inziens zou het stopleggen van import de eerste stap moeten zijn. Breng de teksten van vergunnen opslag, storten in een circulaire economie en beperken import brandbaar afval met elkaar in overeenstemming.	Het opschorten van lopende toestemmingen voor import naar AVI's gaat verder dan het huidige importplafond en vraagt waarschijnlijk ook een betere wettelijke basis dat er nu is. Zoals aangegeven in paragraaf 5 van hoofdstuk 'Beperken import van brandbaar afval naar AVI's' is dit wel iets wat in de toekomst gaat worden onderzocht. Verder wordt buiten het CMP om gewerkt aan een landelijk plan voor het omgaan met calamiteiten binnen de afvalbeheerketen. Beide ontwikkelingen kunnen in een later stadium ook leiden tot aanpassingen van het CMP, maar daarvoor is het nu te vroeg. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat er frustratie is met betrekking tot de indeling van pyrolyse. Deze wordt nu gelijkgesteld met afvalverbranding. In de huidige fase van de transitie is pyrolyse van afvalkunststof (nadat de mogelijkheden voor mechanische scheiding uitputtend zijn benut), beter dan verbranden. Zou helpen om dit punt te benoemen een daarin concrete redenaties mee te geven waarom dit zo is ingericht en eventueel een handreiking aan de industrie te doen.	In het CMP wordt pyrolyse alleen vergelijkbaar aan verbranden geacht wanneer de output van het proces wordt ingezet als brandstof. Dit is niet het geval wanneer de output wordt benut als grondstof voor de maakindustrie. Het CMP is dus genuanceerder dan inspreker voorstelt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
7.	algemeen	nee	007, 024	Insprekers missen in dit hoofdstuk aandacht voor meeverbranden. Meeverbranden biedt echter een hoogwaardiger oplossing voor homogene (mono-) stromen en hoogcalorische afvalstromen omwille van een hoger conversierendement dan AVI's en onbetwistbare substitutiewaarde voor fossiele brandstof.	Verbranden in een AVI is in de basis D10. Alleen bij een voldoende hoog rendement kunnen AVI's worden aangemerkt als R1 (nuttige toepassing). Dit onderscheid is gebaseerd op Europese regelgeving. Het wordt niet wenselijk geacht om op nationaal niveau verder onderscheid te maken tussen een R1-AVI en verbranden in bijvoorbeeld een kolencentrale. Beide gevallen worden in Nederland (en Europa) aangemerkt als nuttige toepassing in de vorm van hoofdgebruik als brandstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
8.	algemeen	nee	024	Er is nood aan criteria die objectief en reproduceerbaar bepalen welke materialen/ afvalstromen geschikt zijn voor recycling en welke niet.	Dit is in het CMP gedaan door in alle afval en ketenplannen een afbakening van de afvalstof en een daarbij behorende minimumstandaard op te nemen. In een aantal gevallen kunnen ook de kosten een rol spelen en dat is dan ook in de betreffende minimumstandaard opgenomen. In het belang van uitvoerbaarheid en gebruik bij vergunningverlening is geprobeerd dit overal zo eenduidig mogelijk te doen. Hiermee is invulling gegeven aan de wens van inspreker. Dat in specifieke gevallen toch een casusafhankelijke beoordeling moet plaatsvinden wordt zoveel mogelijk voorkomen, maar is helaas niet 100% uit te sluiten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
9.	algemeen	nee	028	Suggestie van inspreker om de volgorde aan te passen aan de afvalhiërarchie, onder meer door paragrafen als 3.2.3 en 3.2.4 boven paragraaf 3.2.2 te stellen alsook binnen de paragraaf pyrolyse (op pagina 4) de recycling tot grondstof voor de maakindustrie 'boven' de nuttige toepassing als brandstof te plaatsen.	De wens van inspreker zit al in de afvalhiërarchie zoals die in het CMP wordt aangehouden. Recycling tot grondstof voor de maakindustrie valt namelijk onder trede c1/c2 en nuttige toepassing als brandstof onder trede d. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
10.	algemeen	nee	028	Pyrolyse is weliswaar vergunningplichtig (en niet uitsluitende algemene regels), maar niet persé vergunningplichtig als afvalverbranding. Het CMP-onderdeel stelt dat Bal afdeling 3.5.11. toepassing vindt. Verbranding van afval is door artikel 3.184 lid 3 onder c Bal aldaar uitgezonderd van deze aanwijzing als milieubelastende activiteit. Pyrolyse is tevens niet als vergunningplichtig geduid in de overige subparagrafen van 3.5.11. Hoewel deelactiviteiten rond pyrolyse – bijvoorbeeld de genoemde voorbewerking – wel zijn benoemd wijzigen deze – ook niet indien integraal in een pryrolyseproces opgenomen – niet de hoofdzaak. CMP's RIE-uitleg acht impliciet afdeling 4.4 Bal van toepassing op thermische verwerking, hetgeen om voorgaande redenen uitgesloten lijkt. In geval van pyrolyse is – anders dan wellicht de traditionele pyrolyse – tevens geen sprake van "Het voorbereiden van ongevaarlijk afval voor verbranding of meeverbranding valt onder categorie 5.3 b van bijlage I van de Richtlijn industriële emissies (RIE)" (CMP-onderdeel pagina 15). De inspreker is derhalve van mening dat de chemische recycling, met het oogmerk om grondstoffen voor de maakindustrie te vervaardigen, niet onder afdeling 3.5.11. noch 4.4 Bal vallen. Daarmee ontstaat geen vergunningvacuüm omdat de chemische recycling, met vergelijkbare waarborgen omkleed, evenwel onder RIE categorie 4 en de betreffende implementatieartikelen van Bal valt.	Deze zienswijze ziet op de vergunningplicht van pyrolyse. Pyrolyse is een thermisch behandelingsproces in een afvalmeeverbrandingsinstallatie of afvalverbrandingsinstallatie. Inspreker heeft gelijk dat deze activiteit in veel gevallen onder de vergunningplicht valt die volgt uit de Rie. Pyrolyse is een andere vorm van thermische verwerking van afvalstoffen naast verbranden. Deze activiteit is, in tegenstelling tot verbranden, niet uitgezonderd in paragraaf 3.5.11 van het Bal. Dit betekent dat de situaties die niet onder de vergunningplicht vallen die volgt uit de implementatie van de Rie, de vergunningplicht in paragraaf 3.5.11 van het Bal van toepassing is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
11.	algemeen	nee	118	Het CMP heeft met name veilige verwerking van nationaal afval als uitgangspunt. Om circulaire beleidsdoelen te halen, zullen er echter veel circulaire grondstoffen nodig zijn. Het nationale afvalaanbod is onvoldoende om in deze vraag te voorzien. Voor de beoogde vervanging van fossiele feedstocks in chemie en brandstoffen bijvoorbeeld zal ook internationaal afval nodig zijn. Fossiele productketens zijn momenteel ook sterk internationaal en afhankelijk van feedstocks uit het buitenland. Dit zal voor circulaire ketens niet anders zijn. Vanuit het afvalbeleid en klimaatbeleid worden er echter steeds meer beperkingen gelegd op de import van afvalstromen uit het buitenland. Als Nederland voor de internationale markt wil blijven produceren en productie in Nederland wil behouden, dan moeten we ook bereid zijn om internationale afval- en reststromen te verwerken. Met het beleidstraject Actieplan aanbod duurzame koolstofdragers wil het rijk zich onder andere richten op de opschaling van importstromen. We dringen erop aan om via het CMP geen nationale kaders te introduceren die het aanbod van circulaire feedstocks nog verder beperken en om in Europa te pleiten voor beleid waarmee grensoverschrijdend transport van afval en secundaire stromen mogelijk blijft en eenvoudiger wordt. Nederland heeft juist een goede uitgangspositie voor import door haar internationale havens en logistieke sector. Europa wil zich met de Clean Industrial Deal in samenwerking met de industrie richten op een uniforme markt voor circulaire materialen. Door ontwikkeling en harmonisatie van Europese kwaliteitsstandaarden kunnen afvalstromen uitgroeien tot nieuwe commodities.	Zie voor het terugvallen op import van afval om in de toekomstige behoefte aan grondstoffen te voorzien als eerste het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. Zie verder het antwoord op zienswijze 46 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken voor de import naar pyrolyse en vergassen.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
12.	3.1	nee	105	Inspreker citeert het CMP waarin staat dat een verdere toename van AVI-capaciteit niet doelmatig wordt geacht. Tegelijk lijkt het dat processen waarbij een vorm van vergassing plaatsvindt ook onder AVI-capaciteit vallen. Inspreker is van mening dat voor het verduurzamen van de Nederlandse industrie en het circulair maken van de samenleving een verdere uitbreiding van AVI's, in de vorm van pyrolyse- en/of vergassingsprocessen cruciaal is. Zonder voorgenoemde technologieën is onafhankelijkheid van fossiele grondstoffen volgens inspreker onmogelijk. De stelling dat verdere uitbreiding van AVI's niet doelmatig is, is incorrect indien dit ook betrekking heeft op de twee voorgenoemde processen.	In het CMP worden pyrolyse en vergassen niet onder verbranden geschaard. Er staat alleen dat deze technieken qua hoogwaardigheid vergelijkbaar zijn met aan verbranden wanneer de output van het proces wordt ingezet als brandstof. Voor de rol van pyrolyse en vergassen binnen een circulaire economie op de langere termijn wordt verwezen naar paragraaf 3.2.3 van het hoofdstuk. Voor afvalstoffen waarvoor mechanische recycling niet mogelijk of wenselijk is, kunnen deze technieken een toegevoegde rol hebben wanneer de output ervan wordt ingezet als grondstof in de maakindustrie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
13.	3.1	nee	105	Inspreker geeft aan dat het instellen van een importplafond voor brandbaar afval voor de Nederlandse industrie onwerkbaar is en de verduurzaming van (de industrie in) Nederland zal ondermijnen. Grensoverschrijdend transport van afval voor inzet in de industrie is noodzakelijk om te voldoen in de behoefte van een pyrolyse- of vergassingsinstallatie om daarmee onafhankelijkheid van fossiele grondstoffen te creëren. De Nederlandse industrie exporteert producten door Europa en daarbuiten. Door het instellen van een importplafond ontstaat een onbalans tussen benodigde input voor de industrie en de productie en afzet door de industrie. Daarnaast is het, vanuit de Europese samenwerkingsgedachte, onlogisch dat Nederland een importplafond introduceert. Andere EU-lidstaten kunnen mogelijk het afval niet verwerken binnen de landsgrenzen terwijl binnen de industrie in Nederland dit afval ingezet kan worden in de pyrolyse- of vergassingsinstallaties. Daarnaast kan het zo zijn dat grensoverschrijdend afvalstoffentransport – met name in de grensregio - efficiënter is omwille van de transportafstand.	Het importplafond heeft uitsluitend betrekking op import van brandbaar afval naar AVI's. Dit blijkt ook uit de titel en de inhoud van hoofdstuk 'Beperken import van brandbaar afval naar AVI's'. Bovendien is dit importplafond alleen inroepbaar als er een calamiteit optreedt waardoor er brandbaar afval gestort moet worden. Zoals aangegeven in het antwoord op voorgaande zienswijze (12) in deze tabel worden pyrolyse en vergassen niet onder verbranden geschaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
14.	3.1	nee	037	Bij de beschrijving van verbranden ontbreekt dat: a. AEC's in Nederland worden aangemerkt als nuttige toepassing, b. zij als nuttige producten elektriciteit en warmte produceren, c. altijd metalen worden teruggewonnen uit de bodemas, d. in een aantal gevallen vóóraf afvalscheiding plaatsvindt wat leidt tot nuttige producten.	Dat AVI's *kunnen* worden aangemerkt als installatie voor nuttige toepassing komt uitgebreid aan de orde in hoofdstuk 'Bepalen R1/D10 AVI's'. Dat AVI's warmte en elektriciteit produceren komt expliciet terug in de figuur dit hoofdstuk (Beoordelen thermisch verwerken). Dat metalen worden teruggewonnen is te zien in diverse minimumstandaarden ("uit metalen bestaande vaste afvalstoffen" (afvalplan metalen) of oliefilters (afvalplan Oliehoudend afval)). Het is echter niet van belang voor dit hoofdstuk waar het gaat om de positie van verbranden in de circulaire economie, nu en in de toekomst. Dat laatste geldt ook voor het afscheiden van voor recycling geschikte materiaal voorafgaand een het daadwerkelijk verbranden. **Conclusie**: Hoewel niet strikt nodig is deze zienswijze wel aanleiding geweest om het terugwinnen van metalen uit de bodemas ook in deze paragraaf nog een keer te noemen
15.	3.1	nee	007	Bij de derde bullet onder 'verbranden' wordt eraan voorbijgegaan dat afvalverbranding ook materialen ontsluit die via (mechanische) recycling niet of slecht terug te winnen zijn. Zoals metaalportfolio uit bodemas (edelmetalen etc.). Verder zorgt afvalverbranding voor een hygiënische taak: verwijdering van schadelijke stoffen die zijn opgesloten in afval. Verbranding hiervan voorkomt verspreiding en draagt bij aan schone, hoogwaardige materiaalketens.	Zie het antwoord op voorgaande zienswijze (14) in deze tabel.
16.	3.1	nee	007	Bij de tweede bullet onder 'vergassing en pyrolyse' vraagt inspreker of hier ook een criterium van minimale hoeveelheid van de output wordt gedefinieerd? Bij een AVI kunnen CO_2 en bodem- en vliegas tot grondstof worden omgezet, wat qua output tot meer dan 50% van het ingangsmateriaal kan zijn. Maar het gehele proces wordt dan toch gecategoriseerd als verbranding. Ter vergelijking: bij vergassing kan 80% van het gas voor interne processen worden aangewend en 'slechts' 20% als product en dan toch als recycling worden geclassificeerd. Inspreker vindt dat de overheid een gelijk speelveld moet borgen tussen de verschillende vormen van thermische verwerking, ook waar het belastingen zoals de afvalstoffenbelasting en overige heffingen betreft. Hier bestaat nu onduidelijkheid over, wat een blokkade is voor investeringsbeslissingen. Inspreker vindt dat alle thermische verwerkingsprocessen die materialen definitief uit de keten verwijderen, moeten worden belast en dat uit thermische verwerking vrijkomende grondstoffen hiervan uitgezonderd moeten blijven en in bv. de Wbm-heffing in mindering worden gebracht, ongeacht welke techniek wordt toegepast. Inspreker verzoekt dit in het CMP te borgen en door te laten werken in wet- en regelgeving.	Hier wordt op in gegaan in paragraaf 3.2.5. In essentie komt het er op neer dat het doel/oogmerk van het proces gericht moet zijn op het zoveel mogelijk in de keten houden/terugbrengen van het materiaal om vergassen of pyrolyse aan te kunnen merken als recycling. Opmerkingen over de werking van de Wbm liggen buiten het CMP en kunnen daarom niet van een inhoudelijke reactie worden voorzien. Terzijde wordt nog opgemerkt dat het nuttig gebruik van afgevangen CO_2 dat bij een AVI vrijkomt niet betekent dat voor dat deel sprake is van recycling. Dat kan – afhankelijk van wat er met de output wordt gedaan – wel gelden voor het syngas van pyrolyse/vergassen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
17.	3.1	nee	007	Bij het classificeren van vergassen en pyrolyse als recycling wanneer producten worden afgezet in de maakindustrie wordt voorbij gegaan aan het feit dat dit afhankelijk is van het rendement van het totale proces.	Zie het antwoord op voorgaande zienswijze (16) in deze tabel waar al ingegaan wordt op het al dan niet classificeren van pyrolyse/vergassen als recycling. Daarnaast wordt zeker niet aan het rendement en verbruik van een deel van de input voor het interne proces voorbij gegaan. Dit is één van de redenen waarom mechanische recycling in beginsel de voorkeur heeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
18.	3.1	nee	007	Inspreker geeft aan dat de stelling in de derde bullet onder 'vergassen en pyrolyse' niet juist is. Pyrolyse-olie voldoet in veel gevallen immers niet aan het predicaat 'virgin'. Het eindproduct van pyrolyse (pyrolyse-olie) heeft vaak nog een opwerkstap nodig voordat toepassing in een kraker kan plaatsvinden. De kwalificatie 'virgin' wordt daarmee te snel afgegeven. Verder moet ook worden beschouwd hoeveel massa verloren gaat vanwege de inzet van het afval als 'interne brandstof'. Hoeveel massa uiteindelelijk wordt omgezet in een producttoepassing kan een goede vergelijking zijn voor de 'verhouding' tussen chemische en mechanische recycling. Inspreker verzoekt criteria te stellen op basis van materiaalefficiency / inzet brandstof (bv. middels een LCA)?	De tekst van het CMP doelt niet op de pyrolyse-olie, maar op het feit dat de output van het proces, en dan met name de lichte fractie, geschikt is om producten te maken van virgin kwaliteit, bijvoorbeeld om dat in de voeding aanwezige zorgstoffen worden afgebroken. Juist hierom kunnen deze processen in specifieke gevallen meerwaarde hebben ten opzichte van mechanische recycling. Op basis van deze zienswijze is de tekst van het CMP bijgesteld om niet een verkeerde indruk te wekken. Voor de relatie met het uitvoeren van LCA's wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een nuancering van de tekst van het CMP.
19.	3.1	nee	093	Inspreker reageert op het laatste punt op pagina 4 onder 'Vergassing en pyrolyse van afvalstoffen'. Inspreker schrijft dat hier wordt onderschreven dat kwaliteit bepaalt welke recyclingvorm moet worden gebruikt en dat wordt onderkend dat pyrolyse en vergassing altijd tot virgin kwaliteit leiden i.t.t. mechanische recycling. Volgens inspreker is dat een deel van bij vergassing of pyrolyse gebruikte input verbruikt wordt, energetisch misschien juist; qua massabalans natuurlijk niet (C blijft behouden).	Zie het antwoord op voorgaande zienswijze (18) in deze tabel.
20.	3.1	nee	024	Bij de derde bullet merkt inspreker op dat het eindproduct van pyrolyse (de pyrolyse olie) vaak ook nog een opwerk stap nodig heeft alvorens het in een cracker kan worden gevoed. De kwalificatie (virgin) is daarmee te snel afgegeven. Daarnaast vinden in de cracker ook nog verliezen plaats.	Zie voor het eerste deel het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel. Zie voor het tweede deel het antwoord op zienswijze 17 in deze tabel.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Verder moet ook worden gekeken naar hoeveel “massa” verloren gaat. Immers wordt veel inputmassa vaak ook ingezet als “interne brandstof”. Dit gaat ten koste van de product of output yield (m%/m%). Er zou daarom gekeken moeten worden in de vergelijking chemisch vs. mechanisch, hoeveel massa wordt omgezet in een producttoepassing. En welke verwerkingsroute op deze manier het beste rendement haalt.	
21.	3.1 of 3.2.3 (pyrolyse)	nee	064	Inspreker geeft aan dat het CMP pyrolyse gelijkstelt aan afvalverbranding. Toch is het denkbaar dat de inzet van pyrolyse voor bepaalde reststromen, en nadat alle mogelijkheden voor mechanische recycling zijn benut, de meest circulaire optie is. Dit geldt bijvoorbeeld voor eenmalig gebruikte PE-folies voor het verpakken van voedsel. Daarbij blijft het van belang om goed af te wegen tussen terugwinnen van materiaal versus gebruik van energie en water. Zet pyrolyse op de juiste plek in de verwerkingshiërarchie en ontwikkel passende toetsingskaders. Inspreker doet de volgende suggestie: Het ministerie van IenW werkt ook aan een visie op circulaire koolstofketens. Breng de hiërarchie voor de verwerkingstechnieken in het CMP in lijn met de positie van de verschillende verwerkingstechnieken voor onder meer kunststofafval in lijn met deze visie. Zie ook het Afvalplan kunststoffen.	Zie voor het al dan niet gelijkstellen van pyrolyse met verbranden de antwoorden op zienswijzen 6 en 12 in deze tabel. Dat de inzet van pyrolyse voor bepaalde reststromen, en nadat alle mogelijkheden voor mechanische recycling zijn benut, een goede optie kan zijn wordt ook in het CMP onderkend. Er is op dit moment daarom geen reden om de afvalhiërarchie zoals die in het CMP zit te herzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
22.	3.2.1	nee	028	Inspreker citeert de punten over “Vergassing en pyrolyse kunnen een alternatief zijn voor verbranden.” Bij de tweede bullet geldt dat vergassing en pyrolyse een vorm van recycling zijn en daarmee geen alternatief voor verbranding. Suggestie om dit te verduidelijken in de tekst.	Inspreker leest in het woord alternatief kennelijk dat het gelijkwaardig wordt beoordeeld. Dat is echter allen het geval wanneer de output van pyrolyse wordt gebruikt als brandstof (zie de antwoorden op zienswijzen 6 en 12 in deze tabel). In de tekst van het CMP staat ook expliciet *Als de producten van vergassing en pyrolyse als grondstof in de maakindustrie worden afgezet is sprake van recycling en hebben deze processen meerwaarde ten opzichte van verbranden.* Er is dan ook geen reden tot nog verdere verduidelijking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
23.	3.2.1	nee	028	Inspreker citeert de punten over “Vergassing en pyrolyse kunnen een alternatief zijn voor verbranden.” Het CMP lijkt volgens inspreker het aspect ‘brandstof versus materiaal’ zeer rigide toe te passen bij het al dan niet vergunnen van installaties/verwerkingstechnologieën. Technologieën die deels brandstof produceren lijken gediskwalificeerd/niet vergund te worden als recycling. Het uitsluiten van enige structurele (deel)output van een recycling plant naar brandstof bij vergunning remt de noodzakelijke investeringen in chemische recycling. Hoe wordt vanuit perspectief van vergunningverlening en recyclingstandaard omgegaan met processen waarbij een deel van de producten van vergassing en pyrolyse worden ingezet als brandstof en een deel als recycling? Welke afwegingen spelen hierbij een rol?	Allereerst is van belang dat uit dit hoofdstuk niet volgt dat bepaalde initiatieven niet voor een vergunning in aanmerking komen. Het beschrijft de basisbeoordeling van vormen van thermisch verwerken van afvalstoffen in relatie tot een circulaire economie. Beperkingen voor vergunningverlening volgen pas wanneer deze principes in specifieke gevallen doorvertaling vinden in minimumstandaarden in de afval- en ketenplannen. Voor de beoordeling van processen die deels leiden tot recycling en deels leiden tot de productie van een brandstof wordt als eerste verwezen naar de antwoorden op zienswijzen 16 en 17 in deze tabel. In het geval in de toekomst voor een specifiek geval een minimumstandaard zou worden geformuleerd als ‘recycling’, betekent dat dat de output voor 100% moet worden ingezet als grondstof in de maakindustrie. Het is echter denkbaar dat de minimumstandaard gaat voorzien in een combinatie van recycling en inzet als brandstof. Hier zal in alle gevallen een casus-specifieke afweging gemaakt moeten worden. Zie hiervoor verder het hoofdstuk ‘Minimumstandaard voor afvalverwerking’ van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
24.	3.2.1	nee	007, 024	Inspreker zegt het volgende over de derde bullet over vergassing en pyrolyse als mogelijk alternatief voor verbranden: De meerwaarde van inzet als grondstof van producten uit vergassing en pyrolyse is het criterium voor onderscheid tussen recycling of nuttige toepassing. Er wordt echter niet verduidelijkt in welke mate of verhouding sprake moet zijn van de inzet van grondstof versus brandstof. Ons verzoek is dit alsnog te doen om te voorkomen dat bij het inzetten als grondstof van slechts een beperkt volume van het ingangsmateriaal toch de kwalificatie recycling kan worden toegekend, wat leidt tot ‘shame recovery’.	Zie de antwoorden op zienswijzen 16 en 17 in deze tabel.
25.	3.2.1	nee	028	Inspreker reageert op de vierde bullet over “Hergebruik, preventie en mechanische recycling …” en “Een permanente rol van pyrolyse en vergassing in een circulaire economie”. Mechanische recycling zal volgens inspreker per definitie geen allesoverkoepelende recyclingoplossing kunnen zijn. Mechanische recycling leidt per gebruiks- en verwerkingscyclus onherroepelijk en inherent tot kwaliteitsverlies van het recyclaat. Indien er andere vormen van verwerking zijn die dan alsnog ervoor kunnen zorgen dat deze grondstoffen met voldoende kwaliteit veilig en verantwoord kunnen worden ingezet, betekent dit dat er mogelijk, zelfs waarschijnlijk, blijvend een rol zal zijn voor thermische verwerking via vergassen en pyrolyse. In de huidige stand der wetenschap wordt bepleit dat vanuit overall procesrendement, ‘virgin displacement potential’ en benodigde kwaliteit voor vervolgtoepassingen na recycling een combinatie van chemische/thermische en mechanische recyclingtechnologieën benodigd zal zijn. In dit hoofdstuk wordt inspreker niet duidelijk hoe wordt gekeken naar de onderlinge samenhang in relatie tot de uiteindelijke doelen van een circulaire economie, enkel naar een onderlinge afweging tussen technologieën.	De passage waar inspreker op reageert wordt in paragraaf 3.2.3 verder uitgewerkt. Hier staat ook expliciet dat er situaties zijn waar mechanische recycling niet mogelijk of niet wenselijk is en dat hier recycling via pyrolyse of vergassing een rol kan spelen. Dat uiteindelijk sprake zal (moeten) zijn van een combinatie van de diverse routes wordt onderschreven en volgt ook uit het CMP. Op basis van deze zienswijze is dit laatste nog eens expliciet toegevoegd aan paragraaf 3.2.3 van het hoofdstuk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een toevoeging aan de tekst van het CMP.
26.	3.2.1	nee	028	Inspreker reageert op de vierde bullet over “Hergebruik, preventie en mechanische recycling …”: Het is op zijn minst opvallend dat in deze fase van de implementatie van thermische verwerking via vergassen en pyrolyse op industriële schaal met als doel materiaalrecycling waarbij de gerealiseerde capaciteit verwaarloosbaar is, al wordt gesproken over een overgangstechnologie. Inspreker vraagt: Wat is de definitie van overgangstechnologie en wat betekent het precies indien een verwerkingsmethode wordt bestempeld als overgangstechnologie?	Dit heeft te maken met het feit dat veel initiatieven die nu in voorbereiding zijn zich richten op dezelfde krimpende markt als afvalverbranding en dat voor de beoogde input van die initiatieven deels andere opties – zoals mechanische recycling – de voorkeur hebben. Zoals expliciet in de tekst is aangegeven zien we op de lange termijn wel een rol voor pyrolyse en vergassen, maar niet voor alle afvalstoffen waar initiatieven zich nu op lijkten te richten. Het is belangrijk dit signaal nu al af te geven omdat met deze initiatieven hoge investeringen gemoeid zijn. Initiatiefnemers moeten zich hier wel bewust van zijn en daar met hun opzet rekening mee kunnen houden. Het aanmerken als “overgangstechnologie” geldt dus primair voor zover initiatieven zich richten op het afval zoals dat nu een AVI wordt verwerkt of op afval dat goed geschikt is voor mechanische recycling. Het wordt niet gebuikt voor inzet van deze technologieën voor andersoortig afval zoals verontreinigd afval of afval dat om bijvoorbeeld medisch/ethische gronden niet geschikt is voor mechanische recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
27.	3.2.1	nee	028	Inspreker citeert de vijfde bullet over “Een permanente rol van pyrolyse en vergassing in een circulaire economie”. Inspreker vraagt: Het is niet duidelijk op welke rendement hier wordt gedoeld? Materiaalrendement? Koolstofrendement? Tevens is voor inspreker niet duidelijk van welke rendementen op dit	Het gaat hier om de massabalans; welk aandeel van de input wordt niet verbruikt om het proces zelf draaiende te houden en komt als output beschikbaar voor nuttige toepassing. Hoewel dis in samenhang met paragraaf 3.1 – waar dit wordt beschreven – eigenlijk voldoende duidelijk is, is deze zienswijze toch aanleiding om de tekst van paragraaf 3.2.1 iets aan te passen. De huidige rendementen hangen van meerdere factoren af (aard van de input [vocht, stookwaarde], de grootte van de installatie,

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				moment wordt uitgegaan voor het CMP en wanneer een verbetering significant is zodat heroverweging kan plaatsvinden?	of het gaat om pyrolyse of vergassen, mate waarin proces autotherm danwel allotherm wordt bedreven, etc.). Het CMP noemt daarom geen concreet getal. Bekend is echter wel dat in specifieke gevallen de mate waarin de input wordt verbruikt om het proces gaande te houden kan oplopen tot enkele tientallen procenten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van de tekst van deze paragraaf van het CMP.
28.	3.2.1	nee	028	Inspreker vraagt over de vijfde bullet "Een permanente rol van pyrolyse en vergassing in een circulaire economie": Hoe wordt omgegaan met specifieke pyrolyse en vergassingprocessen die hoger scoren dan andere op de markt beschikbare technologieën? Kan hier op individuele basis (nu reeds) een andere afweging worden gemaakt?	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 23 in deze tabel. In veel gevallen passen pyrolyse en vergassen in de nu geldende minimumstandaarden. Daar komt bij dat het principe van de minimumstandaard betekent dat wanneer niet eenduidig is of een proces past binnen de minimumstandaard in specifieke gevallen altijd kan worden aangetoond dat een voorgenomen activiteit 'even goed of beter' scoort dan de minimumstandaard. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' en de leidraad 'gebruik minimumstandaard' van het CMP. De systematiek van het CMP voorziet dus inderdaad in de wens van inspreker. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
29.	3.2.1	nee	007	Bij het gestelde in de vijfde bullet *wanneer mechanische recycling ook op de langere termijn niet mogelijk of ongewenst is of wanneer rendement en energieverbruik significant zijn verbeterd* vraag inspreker zich af of hier de markt, een individuele marktpartij die het aangaat of de overheid dit als zodanig verklaart. De cruciale vraag, met nu de mogelijkheid voor een multi-interpretabel antwoord, is wanneer iets 'significant' verbetert. Om hier de markt helderheid te verschaffen doen wij het verzoek dit nauwkeurig uit te werken.	Zie het antwoord op zienswijze 27 in deze tabel. In aanvulling daarop nog de opmerking dat een verbetering van het rendement kan leiden tot een aanpassing van dit deel van het CMP. Ook kan het een rol gaan spelen bij eventuele toekomstige aanpassingen van minimumstandaarden in het CMP. In beide gevallen ligt de beoordeling bij de overheid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
30.	3.2.1	nee	037	Het uitgangspunt dat in een circulaire economie verbranden is in beginsel alleen bedoeld voor materialen/afvalstoffen die nog niet geschikt zijn voor recycling of die we – bijvoorbeeld om aanwezige verontreinigingen of om medisch/ethische redenen - niet willen recyclen is onvolledig en niet in lijn met het NPCE waar staat dat ook een circulaire economie verbranding nodig zal zijn. Inspreker verwijst bijvoorbeeld op verbranding van recyclingresiduen. Ook is inspreker het niet eens dat verbranding primair bedoeld moet zijn voor Nederlands afval.	Zowel het NPCE als het CMP gaan uit van een afname van afvalverbranding en beperking er van tot die gevallen waarvoor recycling niet mogelijk of niet wenselijk is. Verbranden van sorteerresidu kan hier onder vallen. Geen van beide gaat uit van een volledige beëindiging van afvalverbranding. Er is dus geen tegenspraak tussen beide documenten. Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op 1 in deze tabel onder a. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
31.	3.2.1	nee	058	Inspreker verwijst naar de algemene visie van de overheid dat hergebruik, preventie en mechanische recycling de voorkeur hebben boven pyrolyse. Inspreker geeft aan dat met pyrolyse grondstoffen kunnen worden teruggewonnen die primaire grondstoffen kunnen vervangen en dat dit meer circulair is dan het materiaal eenmaal opnieuw gebruiken in een (vaak laagwaardig) product via mechanische recycling, waarna vaak alsnog verbranding plaatsvindt.	Voor de redenen dat mechanische recycling in beginsel de voorkeur heeft wordt als eerde verwezen naar de kamerbrief over circulair plastic van 3 april 2023. Daarnaast wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel – iedere vorm van recycling kan en zal een tol spelen in de uiteindelijke circulaire economie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
32.	3.2.1	nee	024	Bij bullet 5 "een permanente rol' … vraagt inspreker wie deze kwalificatie maakt: De markt of de overheid? Daarnaast vraagt inspreker wanneer iets "significant" is verbeterd?	Zie het antwoord op zienswijzen 27 en 29 in deze tabel.
33.	3.2.1	nee	058	Inspreker geeft aan dat het expliciet bestempelen van pyrolyse als overgangstechnologie ervoor zorgt dat initiatieven niet van de grond komen door gebrek aan toekomstperspectief en dat daardoor verbranden onnodig lang de enige optie blijft.	Zie het antwoord op zienswijze 26 in deze tabel.
34.	3.2.1	nee	093	Inspreker reageert op het punt "Als de producten van vergassing en pyrolyse als grondstof in de maakindustrie worden afgezet is sprake van recycling en hebben deze processen meerwaarde ten opzichte van verbranden" op pagina 5. Inspreker vraagt wat de definitie is van maakindustrie en geeft als voorbeeld: Een initiatiefnemer die bijvoorbeeld methanol maakt uit syngas middels vergassing van afvalstromen kan deze verkopen. Een verkoper kan deze methanol verhandelen als brandstof (benzinevervanger) of als input voor een MtO proces om bijv. plastics te produceren. De CO_2 vermijding is in beide gevallen identiek. Niet het gebruik maar de productie van syngas is hier volgens inspreker leidend voor bepaling van de CO_2 reductie en verwijst ook naar de EU Innovation Fund methodiek.	De maakindustrie is het deel van de industrie dat zich richt op de productie van fysieke goederen door middel van mechanische, fysische of thermische/chemische bewerkingen van materialen. Deze sector omvat onder andere machinebouw, metaalbewerking, elektronica, automotiv en voedselverwerking. Het produceren van brandstoffen valt níét onder de maakindustrie, maar eerder onder de procesindustrie. Om geen misverstanden te laten bestaan is in het hoofdstuk een omschrijving van het begrip toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van de tekst van deze paragraaf van het CMP.
35.	3.2.1	nee	093	Inspreker reageert op "De rol van voor vergassen en pyrolyse in zijn huidige vorm wordt vooral gezien als overgangstechnologie. Een permanente rol … wanneer rendement en energieverbruik significant zijn verbeterd." op pagina 5. Inspreker geeft hierbij twee punten: [1] De term overgangstechnologie doet vergassing en pyrolyse volgens inspreker tekort. Het veronderstelt namelijk dat andere vormen van recycling, en dan met name mechanische recycling, alle input kunnen verwerken. Om meerdere redenen kan dat niet (gemengde stromen / degradatie / combinatie / uitval en residu bij sortering en mechanische recycling / ophoping verontreiniging / hygienisering / biologisch materiaal etc.). Er blijft fundamenteel dus altijd behoefte aan een platform dat feedstock kan omzetten naar elementaire bouwstenen om virgin materiaal te maken. [2] Het conversierendement van bindingsenergie in afval naar syngas doet nauwelijks onder voor het conversierendement van bindingsenergie voor aardgas naar syngas (beide tussen 75 en 80%). De bewering dat rendement verbeterd zou moeten worden is daarmee volgens inspreker onjuist.	[1] Zie de antwoorden op zienswijzen 26 (overgangstechnologie) en 25 (de positie van verschillende vormen van recycling) in deze tabel. Dat vergassen en pyrolyse ook op de langere termijn een rol kunnen hebben naast andere vormen van chemische recycling of naast mechanische recycling wordt dus onderschreven. [2] Zie het antwoord op zienswijze 27 voor het rendement. Er wordt dus niet gedoeld op een vergelijking het gebruik van aardgas als grondstof, maar op een vergelijking met bijvoorbeeld mechanische recycling waar geen sprake is van het verbruiken van een deel van de input puur om het proces gaande te houden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
36.	3.2.1 en 3.2.3	nee	013	Inspreker citeert van 3.2.1: *Als de producten van vergassing en pyrolyse alsnog worden ingezet in of als brandstof is geen sprake van recycling en is er geen meerwaarde voor een circulaire economie ten opzichte van reguliere afvalverbranding met energieterugwinning*. Inspreker citeert van 3.2.3: *Er is sprake van 'andere nuttige toepassing' wanneer de output ingezet wordt als, of opgewekt tot, een brandstof (lijn [II] in de figuur). In deze gevallen:*	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 23 in deze tabel. Naar aanleiding van de vragen van inspreker wordt het nu volgende opgemerkt: 1. Niet in generieke zin en in ieder geval niet op basis van dit hoofdstuk. Wanneer in specifieke gevallen de huidige minimumstandaard voor een afvalstof al stuurt op recycling is het antwoord wel ja. 2. Zie onder 1 – in generieke zin is het antwoord op deze vraag dus 'nee dat betekent het niet'

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				a. is de plek van pyrolyse en vergassing in de transitie naar een circulaire economie vergelijkbaar met die van verbranden. *b. heeft recycling van het afval de voorkeur boven pyrolyse/vergassing."* Vervolgens vraagt inspreker: 1. Wat de samenhang is tussen bovenstaande passages en of dat betekent het dat opwerken tot brandstof niet mag? 2. Betekent de huidige formulering in het CMP dat alle vormen van opwerking tot brandstof op termijn niet meer worden toegestaan? 3. Wordt er rekening gehouden met technologische ontwikkelingen die de milieu-impact van deze processen kunnen verlagen? Inspreker ziet opwerking tot brandstof als een belangrijke tussenstap naar minder afvalverbranding en een circulaire economie. In het CMP lijkt deze toepassing echter als laagwaardig te worden beschouwd. Inspreker vraagt vervolgens: 4. Is het ministerie bereid om bijvoorbeeld binnen een (nader overeen te komen) transitieperiode ruimte te laten voor opwerking tot brandstof?	3. Ja. Bij het vaststellen of aanpassen van minimumstandaarden wordt zeker ook (maar niet alleen) gekeken naar de technische en feitelijke mogelijkheden voor een bepaalde vorm van verwerken. Zie hiervoor verder het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP. 4. Zie onder 1 t/m 3. Dit is in generieke zin dus niet nodig. Op het moment dat in een specifiek geval wordt gekozen om daadwerkelijk te gaan sturen op recycling wordt wel gekeken naar eventuele gevolgen voor de markt. **Conclusie**: Deze informatieve vragen hebben niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP
37.	3.2.2	nee	007	In figuur 1 ontbreken CO_2 en water die als producten bij de AVI kunnen worden teruggewonnen	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 16 in deze tabel over het al dan niet nuttig gebruiken van afgevangen CO_2 en de kwalificatie van de rol van en AVI binnen de circulaire economie. Verder is de titel van deze figuur 'verbranding van afval in AVI's in Nederland op hoofdlijnen'. De figuur is bovendien bedoeld ter ondersteuning van de tekst en niet als compleet beeld van de massabalans van een AVI. Omdat het al dan niet afvangen van CO_2 en water geen gevolgen heeft voor de kwalificatie van de rol van AVI's in de circulaire economie is het ontbreken hiervan geen probleem. Terzijde wordt opgemerkt dat er wel meer ontbreekt zonder dat dat voor de boodschap van de figuur een probleem is. Denk bijvoorbeeld aan rookgasreinigingsresidu of (andere) emissies naar lucht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
38.	3.2.2	nee	037	Inspreker mist in de figuur een pijl van recycling naar verbranden in een AVI. Geen enkel recyclingproces is 100% perfect en dit zal onmogelijk blijven.	Dit wordt (grotendeels) afgedekt door pijl [E] in de figuur. Zie verder het antwoord op voorgaande zienswijzen (37) in deze tabel voor doel en compleetheid van de figuur. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
39.	3.2.2	nee	007	Onder het kopje "verbranden op dit moment" staat *Verbranden is een consequentie van het grondstoffengebruik in Nederland … ()… nu zitten kunnen we echter nog niet geheel zonder verbranden"*. Inspreker markeert 'nog niet geheel zonder' en meldt: Het eerder genoemde TNO-rapport geeft aan dat afvalbeheer ook in 2050 niet zonder verbranding kan en dan nog een aanzienlijk volume kan resteren. Deze passage doet daarom geen recht aan de realiteit die TNO beschrijft. Wij doen het verzoek deze en vergelijkbare passages hierop aan te passen.	Zie voor het TNO-onderzoek het antwoord op zienswijze 17 onder e in Onderdeel Capaciteit van AVI's. Verder gaat het onder dit kopje niet over de situatie in 2050. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
40.	3.2.2	nee	037	Onder kopje "Verbranden op dit moment" wordt eraan voorbij gegaan dat is hoe meer secundaire grondstoffen we willen inzetten (in plaats van primaire grondstoffen), hoe meer recyclingresiduen we gaan krijgen. Inspreker wijst op de reactie van IenW op de Roadmap Chemische Recycling en op een studie van prof. Dijkgraaf.	Zoals al aangeven in het antwoord op zienswijze 1 onder a in deze tabel zal het sorteren van meer restafval natuurlijk tot een residu leiden, maar dat zal altijd aanzienlijk minder zijn dan het integraal verbranden van het gemengde afval zonder uitsorteren van recyclebare delen. Zie voor het onderzoek van prof. Dijkgraaf het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
41.	3.2.2	nee	037	De zin "In de fase van de transitie naar een circulaire economie waarin we nu zitten, kunnen we echter nog niet geheel zonder verbranden" (onder kopje "Verbranden op dit moment") impliceert ten onrechte dat er daarna een fase komt waarin we geheel zonder verbranden kunnen. Inspreker verwijst naar het NPCE.	De tekst waar inspreker op reageert gaat over de huidige situatie en zegt niets over de situatie in 2050. Deze tekst wordt echter gevolgd door 2 tekenblokken waarin wel wordt ingegaan op de lange termijn met als boodschap dat afvalverbranding moet worden beperkt, maar ook dat voor specifieke gevallen ook op de lange termijn aan de orde zal blijven. De nuance waar inspreker om vraagt zit dus al in de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
42.	3.2.2	nee	037	Er wordt ingegaan op wat er voor afval verwerkt wordt bij Nederlandse AVI's. Het CMP zou moeten toe zien op hoe materialen verwerkt moeten worden en niet wat Nederlandse AVI's doen. Inspreker wijst er op dat er een substantiële hoeveelheid Nederlands afval wordt verbrand in het buitenland en ook in Nederlandse AVI's verwerkt had kunnen worden. Export blijft ten onrechte buiten beschouwing. Verzocht wordt de tekst zo aan te passen dat duidelijk wordt dat wanneer je import en export tegen elkaar wegstreept de operationele verbrandingscapaciteit uitkomt op 4,4% Graag deze 4,4% benoemen i.p.v. dat stroom [E] uit de figuur voor meer dan een derde bestaat uit geïmporteerd afval.	Inspreker refereert hier naar een studie van professor Dijkgraaf. Zie hiervoor het antwoord op zienswijze op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
43.	3.2.2	nee	037	Inspreker meent ten onrechte wordt gesteld dat AVI-warmte vanwege de fossiele component van het verbrande afval niet voldoet aan de eist van de Wet collectieve warmtevoorziening dat in 2050 alle warmte voor 100% broeikasgasvrij moet zijn. Inspreker verwijst naar onderzoeken van CE Delft en RoyalHaskoningDHV en nog een keer CE-Delft. Verzocht wordt het CMP feitelijk consistent maken a.d.h.v. deze studies die in opdracht van de Rijksoverheid zijn uitgevoerd. Inspreker vindt dook at niet gesteld kan worden dat "*bij het koppelen van AVI's aan warmtenetten er dus rekening mee moet worden gehouden dat op de langere termijn inzet van AVI-warmte niet meer mag en er alternatieven moeten worden gevonden*".	Inspreker wijst terecht op een belangrijke nuance die in de Wet collectieve warmte is opgenomen. Deze wet bepaalt dat alle warmte die dan geleverd wordt voor 100% uit hernieuwbare bronnen afkomstig moet zijn in 2050. AVI-warmte voldoet daar in beginsel niet aan, zoals het ontwerp-CMP al aangaf vanwege de fossiele component. AVI's kunnen echter nog steeds warmte leveren aan het warmtenet tegen die tijd mits zij volledige CCS/CCU toepassen op de vrijkomende CO_2. De tekst van het CMP is op deze nuance aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot nuancering van de tekst van het CMP (zie ook het antwoord op zienswijze 83 in deze tabel)

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
44.	3.2.2	nee	007	Inspreker citeert de vierde alinea onder het kopje 'afnemende behoefte aan AVI-capaciteit' en vervolgt: Hoezeer wij ons als sector ook zullen inzetten om steeds meer afval voor recycling beschikbaar te krijgen, verhoudt deze passage zich niet tot het eerder genoemde TNO-rapport. Meer recyclingstromen, ook vanuit het buitenland om te kunnen voldoen aan de overheidsdoelstellingen om minder afhankelijk te worden van primaire grondstoffen, geven immers grotere volumes residustromen waar de bestaande capaciteit voor nodig is.	Zie voor het TNO-onderzoek het antwoord op zienswijze 17 onder e in Onderdeel Capaciteit van AVI's. Zoals al aangeven in het antwoord op zienswijze 1 onder a in deze tabel zal het sorteren van meer restafval natuurlijk tot een residu leiden, maar dat zal altijd aanzienlijk minder zijn dan het integraal verbranden van het gemengde afval zonder uitsorteren van recyclebare delen. Zie voor het terugvallen op import van afval om in de toekomstige behoefte aan grondstoffen te voorzien het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
45.	3.2.2	nee	007, 024	Paragraaf 3.2.2 Afvalverbranding i.r.t. klimaatbeleid, bullet 3: Insprekers wijzen er op dat AVI's middels CO_2-afval in de toekomst kunnen worden geclassificeerd als "klimaatneutraal" of zelfs "CO_2 verwijdering" voor het biogene deel. De vraag is of zij dan nog steeds niet voldoen aan de eis uit de Wet collectieve warmtevoorziening.	Zie het antwoord op zienswijze 43 in deze tabel. Deze zienswijze klopt dus voor wat het biogene deel betreft. Omdat je niet alleen fossiele CO2 kan afvangen moeten AVI's in 2050 volledig CCS/CCU toepassen om te kunnen voldoen aan de Wet collectieve warmtevoorziening. **Conclusie**: Omdat de betreffende tekst al 1s aangepast op basis van zienswijze 43 in deze tabel heeft deze zienswijze heeft niet meer geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
46.	3.2.3	nee	014, 065	Inspreker licht toe dat koolstof een fundamentele bouwsteen is voor de (Nederlandse) chemische industrie en de producten die zij levert en dat deze koolstof nu voornamelijk uit fossiele bronnen komt. Om een klimaatneutrale en circulaire economie te bereiken, moet het fossiele grondstoffengebruik zoveel mogelijk uitgefaseerd worden en zal koolstof uit duurzame bronnen worden gebruikt, zoals secundaire grondstoffen (recycling), duurzame biogrondstoffen en afgevangen CO_2. De Nederlandse chemische industrie exporteert ca. 80% van zijn producten. Een (groot) deel van deze producten zal teruggehaald moeten worden in de vorm van import van secundaire grondstof om de ketens te sluiten en te voorzien in de vraag naar duurzame koolstof. De inspreker is het daarom oneens met de nadruk in het ontwerp-CMP op verwerking van 'Nederlands afval' en beperking van import en pleit er voor de toekomstige capaciteit aan afvalverwerking (AVI's) en recycling (waaronder pyrolyse en vergassing) integraal te bezien in het kader van de toekomstige vraag naar duurzame koolstof voor de industrie in Nederland. De Nederlandse industrie kan alleen verduurzamen als zij in Europa kan concurreren om deze secundaire grondstofstromen en dat kan alleen als er open grenzen zijn (oftewel een interne markt zonder belemmeringen) om materialen weer terug te nemen. Inspreker 014 licht deze zienswijze nog uitgebreider toe.	Nu al wordt een deel van de Nederlandse AVI-capaciteit ingezet voor het verwerken van buitenlands afval. Hiermee importeert Nederland ook emissies en residuen. Daarnaast heeft overcapaciteit een aanzuigende werking en daarmee kan het concurreren met meer hoogwaardige vormen van verwerking. In lijn met beleidsvisie afvalverbranding bevat het CMP het streven om bestaande AVI-capaciteit meer in lijn te brengen met het nationale aanbod. Een aantal initiatieven voor pyrolyse/vergassing die nu in voorbereiding zijn, richten zich op dezelfde afvalmarkt als de twaalf nu operationele AVI's in Nederland. Het is niet wenselijk om enerzijds het afbouwen van de AVI-capaciteit na te streven en op hetzelfde moment alternatieven die zich richten op vergelijkbaar afval te simuleren, wetende dat de nationale markt hier krimpend is en dat import om de installaties toch te vullen in Nederland gepaard gaat met emissies en residuen die bijvoorbeeld vrijkomen bij het voorbewerken van de geïmporteerde afvalstoffen om ze geschikt te maken voor pyrolyse/vergassen. Relevant is dat, net als voor reguliere afvalverbranding, het de voorkeur heeft om afval te importeren waarvan de voorbewerking voor het geschikt maken voor pyrolyse/vergassing zo min mogelijk in Nederland te verbranden of te storten residuen oplevert. Dit is bedoeld om de markt toch mogelijkheden te geven voor import wanneer geen sprake is van eerdergenoemde nadelen voor de verwerking van afval in Nederland. De formulering van deze alinea is op basis van deze zienswijze aangepast om deze boodschap beter voor het voetlicht te brengen. Tot slot wordt voor het beperken van import/export via het CMP nog verwezen naar het antwoord op zienswijze 49 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot nuancering van de laatste alinea van dit hoofdstuk van het CMP.
47.	3.2.3	nee	028	Inspreker reageert op het punt onderaan p.9 "Er is sprake van 'andere nuttige toepassing' wanneer… in de figuur in de transitieperiode nog meerwaarde heeft boven verbranden terwijl die meerwaarde er voor lijn [II] niet is." Deze tekst geeft de suggestie dat zelfs als maar een klein deel van de output uit het chemische recycling proces leidt tot toepassing als brandstof, het proces dan niet meer kwalificeert als "recycling", maar als "andere nuttige toepassing". Dit zou mogelijk kunnen leiden tot niet vergunnen/diskwalificeren van de installatie dan wel tot significante verhoging van de kosten. De inspreker is van mening dat de eisen voor het erkennen/vergunnen van een installatie als 'recycling' ten aanzien van afzet als brandstof zoals die nu zijn geformuleerd in het ontwerp-CMP te rigide zijn. Deze randvoorwaarden creëren onzekerheid en leiden mogelijk tot verhoogde investeringskosten, waardoor de broodnodige investeringen in (opschaling van) chemische recycling zullen afnemen. De intentie van de installatie zou leidend moeten zijn.	Hier wordt op in gegaan in paragraaf 3.2.5. In essentie komt het er op neer dat het doel/oogmerk van het proces gericht moet zijn op het zoveel mogelijk in de keten houden/terugbrengen van het materiaal om vergassen of pyrolyse aan te kunnen merken als recycling. Het CMP sluit dus aan bij de wens van inspreker dat de intentie leidend moet zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
48.	3.2.3	nee	028	Inspreker reageert op de twee alinea's beginnend met *De transitie naar een circulaire economie zorgt ervoor dat vergassing of pyrolyse met het oog op de inzet als of productie van brandstoffen voor steeds meer afvalstoffen niet meer wordt toegestaan. Er zal op termijn dus sprake zijn van een krimpende markt.* Het is inspreker niet duidelijk wat wordt bedoeld met de onwenselijkheid dat er meer capaciteit voor vergassing of pyrolyse zou moeten zijn dan nodig is voor verwerking van Nederlands afval? Op dit moment werken de ministeries van IenW en KGG binnen het kader van het Nationaal Plan Energiesystemen aan een visie en routekaart voor koolstof in de chemie en een Actieplan Aanbod Duurzame Koolstofdragers waarbij nadrukkelijk ook wordt gekeken naar importmogelijkheden voor koolstof uit afvalstoffen. Deze behoefte ter vervanging van de huidige primair fossiele feedstock zal volgens vrijwel alle modellen zeker hoger zijn dat wat beschikbaar kan worden gemaakt uit Nederlandse afvalstoffen. De benodigde capaciteit aan chemische recycling en afvalverwerking wordt niet alleen bepaald door de aanbodzijde, maar meer nog door de toekomstige vraag naar duurzame koolstof. De behoefte aan toekomstige capaciteit voor afvalverwerking en recycling moet integraal bezien worden. Import van afval zal een noodzakelijk onderdeel uitmaken in de ontwikkeling van voldoende aanbod aan duurzame koolstof voor de Nederlandse basisindustrie. De toevoeging dat deze importstromen kunnen worden gebruikt om een kraker op volle capaciteit te kunnen draaien lijkt dan ook op een grotere vorm voor import te duiden. Hoe zijn het CMP en het NPE met elkaar in overeenstemming te brengen? Wat is de visie van IenW hierop?	In de tekst direct voorafgaand aan de alinea's waar inspreker op reageert wordt ingegaan op het feit dat pyrolyse en vergassen vooral een rol houden. - voor afval dat ook op de langere termijn niet goed mechanisch kan worden gerecycled of niet tot een goede kwaliteit recyclaat leidt, en - in situaties waarin mechanische recycling – bijvoorbeeld vanwege de aanwezigheid van zorgstoffen - niet gewenst is en pyrolyse/vergassing leidt tot afbraak van de betreffende verontreinigingen. Evenals voor verbranden is daarom voor pyrolyse en vergassen sprake van een krimpende markt aan geschikte afvalstoffen. Voor import ten behoeve van pyrolyse en vergassen wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
49.	3.2.3	nee	028	Inspreker vraagt over de twee alinea's beginnend met *De transitie naar een circulaire economie zorgt ervoor dat vergassing of pyrolyse met het oog op de inzet als of productie van brandstoffen voor steeds meer afvalstoffen niet meer wordt toegestaan. Er zal op termijn dus sprake zijn van een krimpende markt.* Hoe valt de beperking van import te rijmen met het streven naar een interne Europese markt voor afvalstoffen en secundaire grondstoffen? In de recent gepubliceerde Clean Industrial Deal kondigt de EU aan dat als onderdeel van de Circular Economy Act wordt gewerkt aan het vrije verkeer van circulaire producten,	Allereerst wordt opgemerkt dat uit dit hoofdstuk niet volgt dat bepaalde concrete afvalstoffen nu al niet voor import in aanmerking komen. Dergelijke beperkingen volgen uit de keten- en afvalplannen van het CMP waarin de lijn van dit hoofdstuk voor concrete gevallen gaat worden uitgewerkt. Vanzelfsprekend zal bij deze uitwerking in de afval- en ketenplannen rekening worden gehouden met de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA). Opgemerkt wordt wel dat de nieuwe EVOA die recent in werking is getreden meer mogelijkheden biedt om grensoverschrijdend transport van afval te beperken wanneer dit in het belang van hoogwaardige verwerking van afvalstoffen is en dat ook het 'nationaal afvalbeheerplan' – in Nederland is dat het CMP - hier een sterkere positie heeft gekregen dan onder de oude EVOA het geval was. Het wettelijk kader wordt hiermee gevormd door de EVOA en niet door de Circular Economy Act.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				secundaire grondstoffen en afval, om een hoger aanbod van hoogwaardige recyclaten te bevorderen en de vraag naar secundaire materialen en circulaire producten te stimuleren.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
50.	3.2.3	nee	028	Inspreker reageert de twee alinea's beginnend met *De transitie naar een circulaire economie zorgt ervoor dat vergassing of pyrolyse met het oog op de inzet als of productie van brandstoffen voor steeds meer afvalstoffen niet meer wordt toegestaan. Er zal op termijn dus sprake zijn van een krimpende markt.* Het is inspreker niet duidelijk wat precies wordt bedoeld met geschikte schone monostromen die zonder voorbehandeling en afscheiding van inzetbare residuen kunnen worden ingezet om de bestaande krakers in Nederland op volle capaciteit te kunnen laten draaien. Welke (huidige) afval/materiaalstromen worden hiermee bedoeld?	Zie het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is niet alleen duidelijker gemaakt in welke gevallen en waarom import naar pyrolyse of vergassen niet wenselijk is, maar is tevens het woord 'monostromen' vervallen. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.
51.	3.2.3	nee	028	Inspreker vraagt over de twee alinea's beginnend met *De transitie naar een circulaire economie zorgt ervoor dat vergassing of pyrolyse met het oog op de inzet als of productie van brandstoffen voor steeds meer afvalstoffen niet meer wordt toegestaan. Er zal op termijn dus sprake zijn van een krimpende markt.* Waarom is verdere voorbehandeling en geen afscheiding van residuen een voorwaarde voor import van deze stromen die in krakers kunnen worden verwerkt? In het geval van 'upgrading' van geïmporteerde pyrolyseolie in Nederland zodat deze kan worden bijgevoegd in een kraker is mogelijk sprake van beide. Kunt u bevestigen dat deze vorm van verwerking wel mogelijk blijft?	Zie het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is duidelijker gemaakt dat het gaat om te storten of te verbranden residuen. Het upgraden van pyrolyse olie via een kraker blijft mogelijk. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.
52.	3.2.3	nee	031	Inspreker plaatst kritische kanttekeningen bij de beperkingen voor pyrolyse en vergassing binnen het CMP. Er bestaan grote zorgen over de beschikbaarheid van duurzame grondstoffen voor de koolstofindustrie. Een robuust sorteer- en recyclingsysteem biedt op termijn mogelijkheden om meer secundaire grondstoffen input naar mechanische en fysische recyclingtechnologieën te verschuiven wat efficiënter gebruik van reststromen op zal leveren. Dit zal niet het verwachte tekort aan duurzame grondstoffen kunnen dekken. Om die reden is de restrictie om pyrolyse- en vergassingscapaciteit te beperken tot uitsluitend Nederlandse reststromen problematisch en zal het de verduurzaming van de industrie in Nederland ondermijnen. Daarnaast opereren de meeste bedrijven per definitie op internationale schaal, en worden grondstoffen internationaal verhandeld. Het beperken van de import van secundaire (bio-gebaseerde) reststromen belemmert de ontwikkeling en opschaling van duurzame industrieën in Nederland. Het is van belang om de import van geschikte afvalstromen toe te staan om investeringen mogelijk te maken en efficiëntie te optimaliseren. Daarnaast kan grensoverschrijdend afvalstoffentransport tussen grensregio's efficiënter dan door kortere transportafstand.	Zie allereerst de antwoorden op zienswijzen 23 en 28 in deze tabel voor beperkingen voor pyrolyse/vergassen op basis van het CMP. Zie verder het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel voor de import naar pyrolyse en vergassen. In deze antwoorden wordt ook duidelijk dat er op dit moment alleen al beperkingen zijn in incidentele gevallen wanneer de minimumstandaard een meer hoogwaardige vorm van verwerking voorschrijft. Eventuele beperkingen voor import gaan alleen gelden voor gevallen waarin dit nadelen heeft voor afvalbeheer in Nederland (met name door te verbanden of te storten residu's). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
53.	3.2.3	nee	014, 065	De inspreker erkent en ondersteunt dat het omzetten van (plastic) afval naar producten die toegepast worden als brandstof niet als recycling gezien/geteld moet worden ('fuel use exempt'), ondanks dat dit technologisch mogelijk is en (door het beter ontwikkelde wetgevingskader voor duurzame brandstoffen) economisch aantrekkelijk kan zijn. Dat gezegd hebbende is er waarschijnlijk geen enkele chemische recycling technologie die 0% bijproduct heeft, welke uiteindelijk vaak het best als brandstof ingezet kan worden. Het ontwerp-CMP lijkt volgens inspreker het aspect 'brandstof versus materiaal' zeer rigide toe te passen bij het al dan niet vergunnen van installaties/verwerkingstechnologie. Technologieën die deels brandstof produceren lijken gediskwalificeerd/niet vergund te worden als recycling. Het uitsluiten van enige structurele (deel)output van een recycling plant naar brandstof bij vergunning remt de noodzakelijke investeringen in chemische recycling. Inspreker 014 licht de zienswijze uitgebreid toe.	Zie het antwoord op zienswijze 47 in deze tabel.
54.	3.2.3	nee	031	Volgens inspreker is de definitie van recycling binnen het CMP te strikt geformuleerd. Pyrolyse en vergassing worden niet als recycling beschouwd indien de output wordt ingezet als brandstof in plaats van als grondstof. Dit betekent dat installaties die pyrolyse-olie produceren voor de brandstoffensector niet als recyclinginstallatie worden vergund, maar als afvalverbrandingsinstallatie worden geclassificeerd, waardoor eenzelfde technologie en productiesite onder aanzienlijk strengere eisen vallen. Dit vormt volgens inspreker een belemmering voor de opschaling van deze technologieën, aangezien op dit moment de enige substantiële marktvraag voor deze producten afkomstig is uit de brandstoffensector, mede door de Europese bijmengverplichtingen. In de kunststoffenindustrie ontbreken dergelijke bijmengverplichtingen, waardoor de markt onvoldoende ontwikkeld is om investeringen in pyrolyse en vergassing rendabel te maken. In de huidige vorm belemmert het CMP volgens inspreker dus niet alleen de transitie op korte termijn, maar remt ook innovatie en investeringsbereidheid.	De definitie van recycling zoals die in het CMP wordt gebruikt komt direct uit de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra) en uit Wet milieubeheer. Dat bij pyrolyse en vergassen alleen sprake kan zijn van recycling wanneer het doel van het proces is het produceren van materialen voor de maakindustrie die primaire materialen vervangen volgt direct uit deze wettelijke definitie, evenals het uitsluiten van het produceren van een brandstof. Hier is dus geen sprake van een beleidskeuze binnen het CMP zelf. Verder wordt er op gewezen dat het ook volgens de Richtlijn hernieuwbare energie (Renewable Energy Directive - RED-III; richtlijn 2018/2001) voor de productie van brandstoffen geen grondstoffen worden ingezet waarvoor een hoogwaardigere toepassing beschikbaar is (zie ook het kader in paragraaf 3.4 van dit hoofdstuk). De klimaattransitie kan soms op gespannen voet staan met transitie naar een circulaire economie, maar moet deze niet doorkruisen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
55.	3.2.3	nee	037	Inspreker stelt de vraag of vergassing van restafval wenselijk is ten opzichte van verwerking in een AEC. Inspreker verwijst hierbij ook naar een recente Milieu Effect Rapportage advies m.b.t. een grootschalig Nederlands vergassingsinitiatief constateert. Inspreker heeft alle initiatieven voor vergassing in omringende landen zien falen. Het is belangrijk dat de continuïteit van restafvalverwerking gewaarborgd blijft en marktpartijen pas op aanbestedingen mogen inschrijven als de vergassingstechniek aantoonbaar werkt op restafval.	Het CMP beoordeelt vergassen alleen als hoogwaardiger dan verbranden wanneer het leidt tot recycling. Dit volgt direct uit de afvalhiërarchie. Binnen deze afvalhiërarchie speelt meer mee dan alleen energie. In het geval vergassing leidt tot de productie van brandstoffen geeft het CMP al expliciet aan dat er dan geen meerwaarde is ten opzichte van verbranden. Het inschrijven op aanbestedingen ligt verder buiten het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
56.	3.2.3	nee	037	In reactie op de laatste alinea van deze paragraaf merkt inspreker op kansen te zien voor pyrolyse en dan vooral om de virgin kwaliteit voor foodgrade toepassingen te verkrijgen. Omdat we een derde van het BBP te genereren met de export van producten en diensten moeten we ons richten op terughalen van in het buitenland verkochte producten na afdanking. Hoe gaan wij aan die grondstofstromen komen?	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is duidelijker gemaakt dat import voor vergassen of pyrolyse mogelijk blijft wanneer het niet leidt tot in Nederland te storten of verbranden residuen. Het is overigens wel de vraag of leunen op, import van afvalstoffen de route is om aan de toekomstige behoefte van grondstoffen te voorzien. Zie in dit kader ook het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
57.	3.2.3	nee	058	Inspreker geeft aan dat in figuur 3 de mogelijkheid om materialen in meerdere cycli toe te passen en de voordelen daarvan verloren gaan door de lineaire schematische weergave.	Zie voor het doel van deze figuur het antwoord op zienswijze 37 in deze tabel, Wat daar staat voor figuur 1 geldt ook voor figuur 3. In het CMP wordt weldegelijk rekening gehouden met het belang en de meerwaarde om materialen over meerdere cycli in de keten te kunnen houden. Zie hiervoor onder meet de hoofdstukken 'Vormen van recycling beoordelen' en 'Minimumstandaard voor verwerking' en de leidraad 'Maken van een mLCA'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
58.	3.2.3	nee	058	Inspreker vraagt om een duidelijke visie op het dilemma dat bij pyrolyse het produceren van producten met een hogere kwaliteit meer energieverbruik kunnen vergen. Moeten initiatieven voorrang geven aan energieverbruik verminderen of het produceren van producten met een hogere kwaliteit?	In feite gaat het om beide. Vanuit de circulaire economie heeft het in de keten houden van zoveel mogelijk materiaal van een zo hoog mogelijke kwaliteit over zoveel mogelijk cycli prioriteit. Zie in dit kader ook de definitie van hoogwaardige recycling in het hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen'. Ook het energiegebruik speelt echter weldegelijk een rol en wordt meegewogen in bijvoorbeeld het uitvoeren van een mLCA. Daar komt nog dat beide aspecten in veel gevallen niet los kunnen worden gezien omdat een deel van de voor de processen benodigde energie wordt verkregen door een deel van de input te verbruiken en dat deel gaat verloren voor recycling. Dit verbruik van input voor energie geldt overigens met name voor vergassen en in veel mindere mate voor pyrolyse. **Conclusie**: Deze verduidelijkende vraag heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
59.	3.2.3	nee	058	Inspreker verwijst naar de tekst dat het onwenselijk is om bij pyrolyse met oog op inzet of productie van brandstoffen meer capaciteit te creëren dan nodig voor verwerking van Nederlands afval. Inspreker raadt aan om bij pyrolyse eventuele limieten in verwerkingscapaciteit op Europees niveau te zien. De omvang van de markt van Nederlands afval alleen kan te klein zijn om een initiatief haalbaar te maken.	Zie het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is duidelijker gemaakt dat import voor vergassen of pyrolyse mogelijk blijft wanneer het niet leidt tot in Nederland te storten of verbranden residuen. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.
60.	3.2.3	nee	085	Inspreker ondersteunt de lijn dat voor afvalstromen die niet geschikt zijn voor mechanische recycling, technologieën zoals pyrolyse en vergassing de voorkeur verdienen boven verbranding—mits deze leiden tot de productie van basischemicaliën of andere chemische toepassingen, zoals reductieprocessen. Inspreker geeft aan dat een robuust (sorteer)systeem de mogelijkheid biedt om op termijn een deel van de input voor pyrolyse en vergassing te verschuiven naar mechanische en/of fysische recyclingtechnologieën maar dat dit niet betekent dat er op korte termijn overcapaciteit van vergassingsinstallaties zal ontstaan. Om kapitaalinvesteringen en logistieke kosten te optimaliseren, is het verstandig om de import van geschikte afvalstromen toe te staan en de capaciteit niet te beperken tot uitsluitend Nederlands afval.	Het is prettig te lezen dat inspreker zich kan vinden in de gekozen beleidslijn ten aanzien van vergassen en pyrolyse. Ten aanzien van het waken voor overcapaciteit en het importeren van afval en behoeve van vergassing of pyrolyse in Nederland wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is duidelijker gemaakt dat import voor vergassen of pyrolyse mogelijk blijft wanneer het niet leidt tot in Nederland te storten of verbranden residuen. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.
61.	3.2.3	nee	093	Inspreker heeft 5 punten bij de paragraaf 'Vergassen en pyrolyse op de lange termijn' op pagina 10. 1] Directe inzet van restafval zal volgens inspreker direct leiden tot minder afval naar verbranding en zal ook i.c.m. mechanische recycling leiden tot een platform dat recyclet i.p.v. verbrandt. Conform "Beleidsvisie afvalverbranding in 2030 en richting 2050" blijft er een groot volume naar verbranding gaan. 2] De analyse veronderstelt dat volledige mechanische recycling mogelijk is. Zie hierboven waarom dat niet mogelijk is. Er blijft volgens inspreker dus altijd een groot volume restafval dat via vergassing of pyrolyse zal moeten worden verwerkt. 3] Import van (mono)stromen voor de chemische industrie is volgens inspreker evident indien men circulariteit nastreeft. Hier geldt dat het product van belang is en niet de bron (afval). Niet alleen krakers kunnen worden bediend, in de toekomst is de MtO route van belang en kunnen stromen als restafval of rdf pellets als bron dienen. 4] Het artikel "Plastic recycling stripped naked – from circular product to circular industry with recycling cascade" van JP Lange et al. beschrijft de rol en noodzaak van m.n. vergassing in de toekomst. Dit wordt de hoeksteen genoemd van de circulaire koolstof chemie; niet een overgangstechnologie. 5] Slechts 15% van restafval bestaat uit kunststof, dus zelfs bij een utopische 100% recycling blijft er volgens inspreker een platform nodig om de overige 85% van het restafval te kunnen recyclen.	Ten aanzien van de punten wordt het volgende opgemerkt 1] Het CMP kent geen blokkade voor het gebruik van restafval voor pyrolyse en vergassen (zie ook het antwoord op zienswijze 28 in deze tabel). Wel hebben hergebruik en mechanische recycling de voorkeur en zal de markt voor restafval – waarin nu al sprake is van overcapaciteit voor verbranden – gaan afnemen. Initiatiefnemers moeten zich daar terdege bewust van zijn. Het CMP gaat er net als het NPCE en de beleidsvisie wel vanuit dat verbranden ook in een circulaire economie niet geheel zal ontbreken (zie de antwoorden op zienswijzen 3 en 30 in deze tabel). 2] Niet duidelijk is waarom inspreker dit stelt. In het CMP wordt immers expliciet aangegeven dat er stromen zijn die nu en in de toekomst niet mechanisch kunnen worden gerecycled of waarvoor dat niet wenselijk is en dat juist voor die stromen chemische recycling een optie kan zijn. 3] Zie het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is duidelijker gemaakt dat import voor vergassen of pyrolyse mogelijk blijft wanneer het niet leidt tot in Nederland te storten of verbranden residuen. 4] Zie voor het aanmerken als overgangstechnologie het antwoord op zienswijze 26 in deze tabel. Het gaat hier dus vooral om pyrolyse en vergassen als optie om afval te verwerken dat nu naar de AVI gaat. 5] Dat – in combinatie met het gegeven dat de omvang van die afvalstroom gaat afnemen - is precies de reden waarom specifiek voor restafval vergassen en pyrolyse voor restafval op de langere termijn slechts een beperkte rol zal kunnen spelen in de transitie naar een circulaire economie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
62.	3.2.3	nee	093	Inspreker reageert op de laatste zinnen van de paragraaf op pagina 11 *De capaciteit zou dus …. Een uitzondering kan worden gemaakt voor import van niet voor recycling geschikte schone monostromen die zonder voorbehandeling en afscheiding van inzetbare residuen kunnen worden ingezet om de bestaande krakers in Nederland op volle capaciteit laten draaien.* Inspreker geeft aan dat chemische recycling input van krakers kan vervangen, maar ook op lange termijn krakers (en nafta) vervangen (MtO uit syngas). Beide routes zijn c2 in het CMP. Het is dus volgens inspreker beter te stellen dat import naar R1 installaties niet wenselijk is en dat import van afval t.b.v. C1/C2 installaties wel degelijk mogelijk moet blijven. Bijvoorbeeld in de vorm van pyrolyseolie (kraker), srf pellets (vergassing) of restafval (vergassing).	Zie het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is duidelijker gemaakt dat import voor vergassen of pyrolyse mogelijk blijft wanneer het niet leidt tot in Nederland te storten of verbranden residuen. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.
63.	3.2.3	nee	007	In de laatste zin van de laatste alinea (pag.11 bovenaan) wordt melding gemaakt van een uitzondering van het importverbod voor schone monostromen die direct de kraker in kunnen. Inspreker vraagt zich af op welke stromen dit van toepassing is en doet het verzoek dit te specificeren. Daar komt bij dat import van afvalstromen in algemene zin bijdraagt aan het terugdringen van het gebruik van primaire grondstoffen. Afval is een grondstoffenbron die hard nodig zal blijven om onze maakindustrie van secundaire grondstoffen te kunnen (blijven) voorzien. De beperking tot schone monostromen vinden wij daarom een gemiste kans en haar verzoek is dit aan te passen in het uiteindelijke CMP.	Zie het antwoord op zienswijze 46 in deze tabel. In de op basis van die zienswijze doorgevoerde wijziging van de tekst van het CMP is niet alleen duidelijker gemaakt in welke gevallen en waarom import naar pyrolyse of vergassen niet wenselijk is, maar is tevens het woord 'monostromen' vervallen. **Conclusie**: Met de aanpassingen die zijn doorgevoerd op basis van zienswijze 46 in deze tabel heeft deze zienswijze zelf niet meer tot aanpassing van het CMP geleid.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
64.	3.2.4	nee	014, 028, 065	In de paragraaf staat een definitie van 'monomeer chemische recycling' opgenomen. Depolymerisatie is volgens inspreker echter geen mechanisch proces, maar een chemisch proces. Inspreker 028 voegt hier aan toe dat ook het afbreken van polymeren in de oorspronkelijke monomeren - zoals bij mechanische depolymerisatie - valt onder chemische recycling mits die monomeren vervolgens weer dienen als grondstof voor de productie van nieuwe materialen/producten. Deze vorm van chemische recycling wordt aangemerkt als 'monomeer chemische recycling'.	Op basis van deze zienswijze is het woord 'mechanische' geschrapt. Dat depolymerisatie alleen valt onder 'recycling' wanneer de verkregen monomeren weer dienen als grondstof voor de productie van nieuwe materialen/producten volgt direct uit de definitie van 'recycling' zoals die in het CMP wordt gehanteerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de tekst van het CMP.
65.	3.2.5	nee	093	Inspreker reageert op de paragraaf over 'Onderscheid tussen 'chemische recycling' en 'andere nuttige toepassing'. Inspreker geeft aan: Directe inzet van de output van chemische recycling als brandstof maakt een installatie de facto tot een verbrander (dus andere nuttige toepassing). Indien de producten worden gebruikt om basischemicaliën te maken (bijvoorbeeld methanol, ethanol, ammoniak) dan is er sprake van chemische recycling conform EU waste frame directive. Inspreker geeft als onderbouwing de definitie in de Rie voor een afval(mee)verbrandingsinstallatie waarin staat "voor zover de producten van de behandeling vervolgens worden verbrand".	Het onderscheid dat inspreker maakt tussen recycling en andere nuttige toepassing komt overeen met hetgeen in paragraaf 3.2.3 onder kopje 'Plek van vergassing en pyrolyse binnen de afvalhiërarchie' van het hoofdstuk staat. Deze zienswijze wordt daarom beschouwd als instemming met de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
66.	3.2.5	nee	024	Onder de titel Onderscheid tussen 'chemische recycling' en 'andere nuttige toepassing' staat *Voor afvalstoffen met een minimumstandaard 'recycling' kan een proces dat structureel leidt tot afzet van een deel van de output als/voor brandstof dus niet worden vergund*. Inspreker geeft aan dat deze bepaling mogelijk tot uitsluiting leidt gezien een deel van de input immers altijd wordt omgezet in een "brandstoftoepassing".	Zie de antwoorden op zienswijzen 23 en 28 in deze tabel.
67.	3.3	nee	007, 024	In deze alinea wordt herhaaldelijk gesproken over *afvalstoffen die ongeschikt zijn voor recycling of waarvoor mechanische recycling vanwege aanwezige verontreinigingen niet wenselijk wordt geacht.* Hierbij ontbreken de stromen die wel genoemd worden in paragraaf 3.2.3, onderdeel "vergassing en pyrolyse in transitie naar een circulaire economie", namelijk stromen waarvoor geldt dat 'geschikt maken voor mechanische recycling relatief duur is'.	Dat kosten om een afvalstof geschikt te maken voor mechanische recycling ook relevant kunnen zijn staat al in de paragrafen 3.2.1, 3.2.2 en 4 van het hoofdstuk. Op basis van deze zienswijze is dit ook toegevoegd in de paragrafen 3.2.1 en 3.3. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de tekst van het CMP.
68.	3.3	nee	037	Een groeiende hoeveelheid restafval wordt in Nederland opgewerkt tot secundaire brandstof voor cementovens. Dit afval had ook in Nederlandse AEC's verwerkt kunnen worden. Cementovens zetten de hoogcalorische fractie in ter vervanging van cokes en besparen daarom EU-ETS betalingen uit. Daarnaast valt deze buitenlandse verwerking niet onder de WBM/verbrandingsbelasting zodat een groot extra fiscaal voordeel bestaat. Inspreker stelt voor om cementovens die (opgewerkt) restafval verwerken ook aan te merken als inrichting die onder de Wbm valt om het gelijke speelveld enigszins te herstellen.	Zie zowel voor het afval dat nu wordt geëxporteerd voor verbranden in het buitenland als voor de link met de verbrandingsbelasting het antwoord op zienswijze 17 onder e in Onderdeel Capaciteit van AVI's. Op het moment dat daadwerkelijk invulling wordt gegeven aan het afstemmen van de AVI-capaciteit op het nationale aanbod zal niet alleen worden gekeken naar het beperken van import naar AVI's, maar zal ook voor het Nederlandse afval een beroep op nationale zelfvoorziening mogelijk in beeld komen wanneer dat nodig is om de nationale afvalbeheerstructuur te beschermen. Tot die tijd is het tegenhouden van export alleen aan de orde voor afval waarvoor recycling de minimumstandaard is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
69.	3.4	nee	028	Inspreker citeert *Productie van Refuse Derived Fuel (RDF) of Solid Recovered Fuel (SRF) wordt in de afvalhiërarchie aangemerkt als (voorbewerking voor) andere nuttige toepassing en niet als (voorbewerking voor) recycling* en vraagt of deze bewering ook geldt indien vergelijkbare kwaliteiten als RDF/SRF worden geproduceerd die kunnen dienen als feedstock voor vergassing (dus los van de naamgeving en huidige toepassingen voor deze stromen). Valt dit onder de volgende formulering verderop in de tekst: *In het geval de output van de pyrolyse of vergassing in de maakindustrie wordt verwerkt tot nieuwe grondstoffen of producten is het geschikt maken van afval voor pyrolyse wel een voorbewerking voor recycling (lijn I in figuur 3). Voor afvalstoffen met een minimumstandaard 'recycling' is opwerken tot input voor vergassing/pyrolyse in deze gevallen wel vergunbaar, maar heeft mechanische recycling de voorkeur.*	Uit het woord 'fuel' volgt dat RDF en SRF worden geproduceerd om te dien als brandstof. Het eerste citaat uit het CMPO gaat daar vanuit. Indien een 'product' wordt gemaakt dat gaat dienen om via vergassen/pyrolyse te leiden tot grondstoffen voor de maakindustrie kan het inderdaad vallen onder het tweede citaat. Dan is echter geen sprake meer van RDF of SRF. **Conclusie**: Deze verduidelijkende vraag heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
70.	3.4	nee	065	Het ontwerp CMP focust volgens inspreker ten aanzien van vloeibare brandstoffen volledig op ruwe oliën. Daarbij richten de normen zich op een beperkt aantal parameters (zoals het zwavelgehalte) en wordt er geen rekening gehouden met verontreinigingen die kunnen voorkomen in afvalstoffen. Het is volgens inspreker belangrijk dat er in de hele keten (van productie tot de emissies bij het gebruik van brandstoffen) rekening gehouden wordt met hernieuwbare brandstoffen geproduceerd uit afvalstoffen.	Het CMP constateert juist expliciet dat veel normen en emissie-eisen zijn echter op brandstoffen geproduceerd uit primaire grondstoffen gebaseerd. Ook constateert het CMP expliciet dat in brandstoffen geproduceerd uit afvalstoffen verontreinigingen aanwezig kunnen zijn die niet of in veel mindere mate voorkomen bij brandstoffen geproduceerd uit primaire grondstoffen. Juist daarom geldt een beperking van inzet van dergelijke secundaire brandstoffen tot installaties met een goede rookgasreiniging. Op die manier voorziet het CMP dus al in de wens van inspreker. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
71.	3.4	nee	065	Het is volgens inspreker belangrijk dat het CMP ook het raffineren van biobased afval- en reststromen tot hernieuwbare brandstoffen, zoals Neste dat in Rotterdam doet, faciliteert. In de huidige bewoording zorgt dit bij inspreker voor verwarring. Het verwerken van afval tot hernieuwbare brandstoffen staat binnen de afvalhiërarchie lager dan maken van materialen, desondanks is het opwerken van afval- en reststromen tot hoogwaardige brandstoffen, zoals bijvoorbeeld HVO en SAF, noodzakelijk om de (moeilijk te verduurzamen onderdelen van de) transportsector te verduurzamen. In dit licht is het volgens inspreker belangrijk dat hernieuwbare brandstoffen zoals HVO en SAF niet als afvalstroom maar als product worden aangemerkt. Inspreker geeft daarbij aan dat zowel HVO als SAF aan specifieke productvoorwaarden voor hernieuwbare brandstoffen voldoen.	Vanuit de circulaire economie gezien heeft recycling van materialen de voorkeur boven de productie van brandstoffen. In dit kader is relevant dat ook volgens de Richtlijn hernieuwbare energie (Renewable Energy Directive - RED-III; richtlijn 2018/2001) voor de productie van brandstoffen geen grondstoffen worden ingezet waarvoor een hoogwaardigere toepassing beschikbaar is (zie ook het kader in paragraaf 3.4 van dit hoofdstuk). De klimaattransitie kan soms op gespannen voet staan met transitie naar een circulaire economie, maar moet deze niet doorkruisen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
72.	3.6.1	nee	014, 065	Pyrolyse is weliswaar vergunningplichtig (en niet uitsluitende algemene regels), maar niet persé vergunningplichtig als afvalverbranding. Daarmee ontstaat volgens inspreker geen vergunningvacuüm, omdat de chemische recycling, met vergelijkbare waarborgen omkleed, onder RIE categorie 4 en de betreffende implementatieartikelen van Bal valt.	Zie het antwoord op zienswijze 10 in deze tabel.
73.	3.6.1	nee	028	Inspreker vraagt over de laatste alinea: geldt deze definitie voor elk deel van de totale outputstromen uit pyrolyse, vergassing en plasmaproces dat wordt verbrand of is hier sprake van een drempelwaarde?	Voor invulling van deze definitie wordt volledig aangesloten bij hoe deze bedoeld is in de wetgeving. Hier wordt geen eigen invulling vanuit het CMP bij beoogd.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
74.	3.6.1	nee	037	In reactie op het feit dat de vergunningplicht voor het maken van brandstoffen niet geldt voor installaties die maximaal 75 ton afval per dag verwerken stelt inspreker voor om alleen laboratorium-opstellingen tot 100 ton per jaar toe te staan zonder vergunning. De grens van 75 ton/dag betekent een installatie met een capaciteit van 27 kton per jaar en die kan te veel milieurisico's hebben om zonder vergunning te mogen werken	Zoals blijkt uit de tekst van het CMP wordt de reikwijdte van de vergunningplicht bepaald door het Besluit activiteiten leefomgeving in combinatie met definities van de RIE. Dit ligt buiten het CMP. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijke reactie voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
75.	3.6.3.3	nee	028	Inspreker vraagt of dit betekent dat primair wordt gekeken naar de feedstockstromen die deze outputstromen van vergassing of pyrolyse vervangen of wordt ook de vervolgtoepassing als basischemicaliën meegewogen in de beoordeling of deze vorm van verwerking in een specifiek geval is toegestaan?	De passage waar inspreker op reageert gaat over de reikwijdte van eventuele productregelgeving. De boodschap is alleen dat deze in het algemeen pas van toepassing is wanneer er een eindproduct op de markt wordt gebracht en nog niet in de fase waarin de ruwe output van een installatie voor pyrolyse of vergassen aan bijvoorbeeld een producent van kunststoffen. Dit staat los van de beoordeling van een proces als recycling of andere nuttige toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
76.	3.6.4	nee	114	Inspreker verwijst naar het kader 'Verontreiniging in bodemas' dat PFAS-houdend afval niet altijd met een voldoende verblijftijd en temperatuur wordt verbrand in AVI's gezien de aanwezigheid van PFAS in de bodemassen. Inspreker geeft aan dat dit een algemene aanname is, die men niet zo kan stellen. Er zijn AEC's waarbij het mogelijk is om in een regime te verbranden dat er wel aan deze condities wordt voldaan. Inspreker verwijst naar naleving van artikel 4.98 Bal en dat bevoegde gezagen visueel onverbrand materiaal in bodemas vaststellen. Inspreker vindt visueel onvoldoende objectief. Bij goede verbrandingscondities is het aandeel onverbrand minimaal, maar nooit 0, Bij de bodemas verwerker wordt onverbrand uitgesorteerd en terug geleverd ter verbranding. Dit voorschrift dient te worden herzien om onnodige discussies te voorkomen.	Zoals blijkt uit de tekst van het CMP is dit geen aanname maar een conclusie van onderzoek van TNO. Dat de bedrijfsvoering van de verbrandingsinstallatie hier veel invloed op kan hebben wordt onderschreven. Om die reden worden bevoegde gezagen via het CMP ook opgeroepen om extra aandacht te bestreden aan de naleving van artikel 4:98 Bal. Eventuele aanscherping van deze bepaling wanneer dat nodig mocht zijn om de kwaliteit van bodemas verder te verbeteren ligt eerste instantie in aanpassing van de regelgeving en niet binnen het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
77.	3.6.4	nee	007	Gevraagd wordt in hoeverre ten aanzien van PFAS-vernietiging sprake is van een gelijk speelveld tussen de diverse thermische verwerkingsvormen en hoe het CMP een dergelijk gelijk speelveld gaat borgen via vergelijkbaar beleid.	Inspreker reageert op een tekst waarin wordt ingegaan op het feit dat in AVI-bodemas PFAS is aangetroffen en op wettelijke bepalingen ten aanzien van de bedrijfsvoering van AVI's. Het CMP heeft hier alleen een informerende functie en bevat zelf geen regels ten aanzien van procesvoering van de diverse vormen van thermische afvalverwerking en ook niet over de gehalten aan PFAS in reststoffen daarvan. Er wordt daarom verder ook niet inhoudelijk op deze zienswijze ingegaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
78.	3.6.4	nee	083	Inspreker onderschrijft het belang van volledige verbranding. Inspreker ziet in de bodemas die zij verwerkt de laatste 10 jaar een toenemende trend in gloeiverlies en wijst er op dat dit leidt tot een toenemend gehalte aan PFAS in de bodemas. Ook wijst inspreker op het feit dat de hoeveelheid 'onverbrand' in bodemas van Nederlandse AVI's een factor 5 tot 8 keer hoger is dan in bodemas van buitenlandse AVI's. Bovendien zijn de verschillen tussen Nederlandse AVI's onderling nog groter (tot wel een factor 10). Inspreker pleit er voor om in het CMP - een expliciet onderzoek aan te kondigen naar het realiseren van een meer volledige verbranding en het uit de keten halen van verontreinigingen - op te nemen dat monstername aan bodemas moet plaatsvinden volgens NEN-EN 14899 - een link op te nemen met de SIKB 1000, protocollen 1002 en 1004	Onder verwijzing naar bijvoorbeeld de beleidsvisie afvalverbranding maar ook naar lopende gesprekken met de sector over de kwaliteit van AVI-bodemas geldt dat de 'kwaliteit 'van het verbrandingsproces aandacht van het ministerie heeft. Ook de ILT kijkt hier naar. Relevant is echter dat bepalingen ten aanzien van de kwaliteit van het verbrandingsproces prima in regelgeving (Besluit activiteiten leefomgeving [Bal]) zitten en niet in het CMP (zie ook het antwoord op zienswijze 77 in deze tabel). Hoewel het aanscherpen van het Bal niet op voorhand onbespreekbaar is, is het echter niet logisch om hier op dit moment binnen het CMP een actie over de formuleren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
79.	4	ja	018	Inspreker geeft aan dat in de opsomming (1 t/m 3) bij nummer 4 wordt aangegeven dat Nederland momenteel meer AVI-capaciteit heeft dan nodig is. Inspreker is het daar niet mee eens en wijst op de ontwikkeling dat er meer huizen gebouwd gaan worden waardoor er meer bouw- en sloopafval en huishoudelijk afval vrij zal gaan komen in de toekomst en dus een hogere vraag naar verwerkingscapaciteit.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel onder a. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
80.	4	ja	018	Inspreker geeft aan dat in de opsomming (1 t/m 3) bij nummer 4 wordt aangegeven dat Nederland momenteel meer AVI-capaciteit heeft dan nodig is. Inspreker is het daar niet mee eens en verwijst naar een tabel waarin is aangegeven dat er in Europa nog steeds veel afval wordt gestort. Inspreker verbindt hieraan de conclusie dat er groei mogelijk is in de hoeveelheid (buitenlands) afval die in Nederland kan worden verbrand. Hiermee wordt ook de uitstoot van broeikasgassen verminderd.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel onder a. De stelling van inspreker dat Nederland zou moeten streven naar het zoveel mogelijk verbranden van buitenlands afval wordt derhalve niet onderschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
81.	4	ja	018	Inspreker geeft aan dat hetgeen in de opsomming bij nummer 4, 3e gedachtestreepje is aangegeven [red: dat verbrandingsinstallaties bij actualisatie van vergunningen extra aandacht krijgen wanneer minimumstandaarden zijn aangepast] niet noodzakelijk is, omdat de markt dit proces kan regelen en regulerend optreden niet noodzakelijk is.	In het geval een minimumstandaard wordt aangepast naar recycling en recycling is goedkoper dan verbranden, dan zal de markt mogelijk zijn werk doen. Maar als de prijsprikkel niet goed staat is het weldegelijk nodig om voor afvalstoffen die het betreft de vergunning van de verbrandingsinstallatie aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
82.	4	ja	007	Naar aanleiding van punt 4 - vraagt inspreker op grond van welke afweging de voorwaarde wordt gesteld dat een alternatieve warmtebron mogelijk is? Een warmtenet moet immers altijd rekening houden met het wegvallen van de beschikbaarheid van restwarmte uit de industrie. Tevens vraagt inspreker - waarom dan beperkingen worden opgelegd om brandbare afvalstromen uit het buitenland te verwerken? - of bij export van RDF naar thermische verwerkingsinstallaties in andere landen die eveneens gekoppeld zijn aan warmtenetten, dezelfde beperkingen worden opgelegd?	- Vanzelfsprekend dienen beheerders van waternetten rekening te houden met de inzet van alternatieven. Echter, omdat de markt van afvalverbranding de komende jaren sterk in beweging zal blijven - zie ook het antwoord op de volgende zienswijze (83) in deze tabel - is het toch wenselijk om hier extra op te wijzen. - Het CMP bevat op dit moment geen concrete maatregelen om import naar AVI's te beperken. Voor het streven om in de toekomst de capaciteit van afvalverbranding meer in lijn te brengen met het nationale aanbod wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel onder a. - Bij export van RDF naar een installatie die is gekoppeld aan een buitenlands waternet hoeft geen rekening te worden gehouden met de Wet collectieve warmtevoorziening en is de bedrijfszekerheid van het warmtenet een verantwoordelijkheid van de buitenlandse overheid (voor wie het CMP geen kader is). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
83.	4	ja	018	Inspreker vindt het vierde gedachtestreepje van nummer 4 in de opsomming niet duidelijk. Is het de bedoeling dat men moet kunnen overschakelen naar een alternatieve warmtebron wanneer initiatieven voor het thermisch verwerken van afvalstoffen worden gekoppeld aan bijvoorbeeld stadswarmtenetwerken? Op welke wijze wordt dan extra uitstoot van CO_2 voorkomen?	Omdat [1] de omvang van afvalverbranding gaat afnemen (zie antwoord op zienswijze op zienswijze 1 in deze tabel onder a) en [2] warmte van AVI's niet zonder meer voldoet aan Wet collectieve warmtevoorziening (par 3.2.2 van dit hoofdstuk in het CMP en het antwoord op zienswijze 43 in deze tabel), wordt een afnemende rol van AVI-warme in de collectieve warmtenetten voorzien. Het is niet wenselijk dat AVI-warmte toch moet worden blijven gebruikt omdat er geen alternatief is en het is al helemaal onwenselijk om afval te blijven verbranden alleen omdat de warmte van de AVI niet gemist kan worden. Doel van de tekst is – zoals inspreker terecht concludeert – dat bevoegde gezagen er rekening mee moeten houden dat op termijn overgeschakeld moet kunnen worden op een alternatieve warmtebron bij het gebruik van AVI-warmte voor collectieve warmtevoorzieningen. Wat betreft voorkomen van uitstoot van CO_2 geldt dat "Ontwikkelen van collectieve warmte die geen broeikasgassen meer uitstoot" één van de doelen is van de Wet collectieve warmtevoorziening. Het niet gebruiken van AVI-warmte voor collectieve warmtenetten past hier in (tenzij de betreffende AVI volledige CCS/CCU toepast). **Conclusie**: Inspreker trekt de juiste conclusie over de bedoeling van de tekst. Aanpassen is daarom niet strikt noodzakelijk. Toch wordt de tekst iets aangepast en uitgebreid – puur ter verduidelijking en zonder aanpassen van de inhoud. Wel is hierbij gelijk rekening gehouden met het antwoord op zienswijze 43 in deze tabel.
84.	4	ja	024	Inspreker noemt punt 4 in deze paragraaf "zwaar" (met verwijzing naar eerdere punten op dit CMP-deel). Wat hier staat zal namelijk worden toegepast door het betreffende bevoegd gezag om een vergunning goed te keuren of te weigeren.	Uit de formulering in het CMP blijkt dat het bevoegd gezag in ieder geval de betreffende ontwikkelingen onder de aandacht van initiatiefnemers moet brengen en zich daarnaast moet afvragen of het vergunnen van extra capaciteit echt wel doelmatig is. Komt zij tot de conclusie dat er echt geen behoefte is aan de aangevraagde capaciteit dan kan dat inderdaad leiden tot het weigeren van een vergunning. Dat de vergunning voor niet doelmatige initiatieven kan worden geweigerd is ook inderdaad de bedoeling, niet alleen van dit deel van het CMP, maar ook van andere toetsingskaders. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
85.	4	ja	028	Inspreker vraagt over het tweede punt onder punt 4: De technologieën voor pyrolyse en vergassing zijn nog sterk in ontwikkeling en er is momenteel nog weinig industriële capaciteit geïnstalleerd in Nederland. In het kader van ondersteuning voor de diverse technologieën qua innovatie en opschaling zullen veel installaties nog door een ontwikkelcurve heen moeten. Hoe wordt gezorgd dat het CMP niet op voorhand al zoveel onzekerheid introduceert dat deze ontwikkeling wellicht vrijwel geheel tot stilstand zal komen in Nederland en dat bedrijven elders investeren in deze processen die noodzakelijk zullen zijn om circulaire doelen te behalen, vermoedelijk ook op de langere termijn?	Zie allereerst de antwoorden op zienswijzen 23 en 28 in deze tabel ten aanzien van het al dan niet kunnen vergunnen van pyrolyse/vergassen op basis van het CMP. Hier is ook al aangeven dat bij het vertalen van de principes naar specifieke minimumstandaarden in alle gevallen een casus-specifieke afweging gemaakt moeten worden waarin ook rekening kan worden gehouden met den tijdelijke combinatie van recycling en productie van een brandstof. De huidige minimumstandaard van banden is hier een goed voorbeeld van. Tegelijk wordt het belangrijk geacht om initiatiefnemers van pyrolyse en vergassen – zeker wanneer zij zich richten op hetzelfde afval als de huidige twaalf operationele AVI's in Nederland - te wijzen op verwachte ontwikkelingen in die markt (zie het antwoord op zienswijze 26 in deze tabel). Niet wijzen op die ontwikkelingen lijkt wel meer zekerheid te geven aan marktpartijen, maar is slechts een schijnzekerheid. Hierbij is tevens relevant op te merken dat er geen uitspraak wordt gedaan over de mogelijkheden van pyrolyse of vergassen als techniek, maar wel over de verwachte ontwikkelingen in dat deel van de afvalmarkt waar een aantal initiatieven zich op lijken te richten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
86.	4	ja	018	Inspreker verzoekt om in de opsomming bij nummer 5 naast chemische recycling, ook ruimte te geven aan thermische verwerking (verbranden) met terugwinning van basiscomponenten alsook terugwinning van componenten uit de emissies van thermische verwerking (bijvoorbeeld NO_x en CO_2). Hierdoor kan emissiereductie worden gerealiseerd en kunnen materiaalstromen worden gesloten.	Verbranden is op de afvalhiërarchie een aparte trede die lager staat dan recycling. Het afvangen van emissies (CO_2, NO_x) met het doel emissies te reduceren maakt verbranden nog geen recycling. Verbranden is ook fundamenteel anders dan vergassen of pyrolyse omdat bij die laatste 2 bewust wordt geprobeerd om componenten als koolmonoxide (CO) en waterstof (H_2) terug te winnen. Bij een goed verbrandingsproces wordt dit juist allemaal kooldioxide (CO_2) en water (H_2O). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
87.	4	ja	007	Bij punt 5 meldt inspreker: Chemische recycling met technieken als vergassing en pyrolyse gaan een belangrijke aanvulling worden op mechanische recycling en ook meerdere leden zien deze meerwaarde. Tegelijkertijd hebben deze technieken nog hun beperkingen en zijn deze primair afhankelijk van bepaalde (liefst hoogwaardige) monostromen. Voor de vaker gehoorde aanname dat deze technieken breed kunnen gaan worden ingezet voor de verwerking van restafval en dit milieuvriendelijker zou kunnen dan verwerking in een AVI, hebben wij nog geen objectieve onderbouwing gezien. Echter, het afzetten van producten uit vergassing en pyrolyse aan de maakindustrie wordt in het CMP aangemerkt als recycling, maar dit is naar onze mening afhankelijk van de massabalans van het totale proces en het gedeelte van de input die in de uiteindelijke producten wordt verwerkt. Allicht gaan deze technieken zich verder in deze richting ontwikkelen, maar hier is nu nog geen sprake van. Tegelijk is het van belang om thermische verwerkingstechnieken als afvalverbranding hier op een gelijkwaardige wijze bij te betrekken en moet een gelijk speelveld voor de verwerking van rest- en residustromen worden geborgd, onder meer door verwerkingstechnieken als vergassing en pyrolyse die materialen uit de keten onttrekken óók onder de werking van de afvalstoffenbelasting te laten vallen, temeer omdat installaties voor pyrolyse en vergassing zijn aan te merken als afvalverbrandingsinstallaties volgens de Richtlijn industriële emissies. Door middel van de in-/uit-methode kunnen uit deze processen teruggewonnen grondstoffen met de belasting worden verrekend. Zo wordt waste to product met chemische recycling gehonoreerd en is een gelijk speelveld met de verschillende technieken geborgd.	Nergens in het CMP staat dat al zeker is dat deze technieken voor restafval een optimale oplossing zijn. Er wordt zelfs rekening mee gehouden dat de voorbewerking van restafval om dit (deels) geschikt te maken voor pyrolyse/vergassen tot een te verbranden (of zelfs te storten) residu gaat leiden wat import van dit soort afval om het in Nederlandse installaties te verwerken niet wenselijk maakt (zie ook onder meer het antwoord op zienswijze 46 en zienswijze 61 onder 5] in deze tabel). Zie voor het classificeren van een verwerking als recycling terwijl ook een deel niet wordt afgezet als grondstof in de maakindustrie het antwoord op zienswijze 16 in deze tabel. Dat de massabalans hierbij relevant is wordt onderschreven (zie ook het antwoord op zienswijze 27 in deze tabel). Tot slot wordt opgemerkt dat in het CMP als is opgenomen dat de meerwaarde van vergassen/pyrolyse ten opzichte van verbranden sowieso beperkt is wanneer het primair gaat om de productie van brandstoffen. Met deze nuances wordt al tegemoet gekomen aan de visie van inspreker.
88.	4	ja	018	Inspreker geeft aan dat thermische verwerking met terugwinning van basiscomponenten aan de opsomming bij nummer 6 moet worden opgenomen. Inspreker doelt hierbij op verbranden met terugwinnen van CO_2 en NOx. Dit biedt kansen om emissies te reduceren maar ook grondstoffen optimaal te benutten. Inspreker verwijst daarbij naar een citaat waarin wordt benadrukt dat CO_2 afgevangen kan worden en een fossiele grondstof als olie kan vervangen.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 86 in deze tabel. Daarnaast bevat het CMP geen belemmeringen om bij verbranden in te zetten op afvangen/terugwinnen van CO_2 en NO_x. Punt 6 van de opsomming gaat specifiek in op pyrolyse en vergassen omdat daar voor het syngas zowel afzet naar de maakindustrie als afzet ten behoeve van de productie van brandstoffen een reële optie is. Dat laatste speelt niet bij verbranden waar de output als het goed is al volledig is geoxideerd en dus niet meer geschikt is om te dienen als brandstof. Opname onder punt 6 is daarom niet voor de hand liggend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
89.	4	ja	007	Bij punt 6 vraagt inspreker welke verifieerbare maatstaven hiervoor beschikbaar zijn? (zie ook Furec, waar de systeemgrenzen allesbepalend zijn). Ons verzoek is dit specifiek te duiden.	De tekst waar inspreker op reageert slaat terug op paragraaf 3.2.3 waar wordt in gegaan op de veranderende plek van pyrolyse en vergassen naarmate de transitie naar een circulaire economie vordert. Om dit duidelijker te maken is een verwijzing naar deze paragraaf ingevoegd. **Conclusie**: Op basis van deze zienswijze is een verwijzing in de tekst opgenomen.
90.	4	ja	093	Inspreker reageert op punt 6 op pagina 19: "Voor zover en zolang vergassen en pyrolyse nog een plek hebben". Inspreker is van mening dat voor een nieuw te ontwikkelen hoeksteen van circulaire koolstof chemie, de term "voor zover en zolang" niet bepaald een stimulans is voor nieuwe initiatiefnemers. De tekst ontkent volgens inspreker de noodzaak voor chemische recycling zoals de inspreker in zijn zienswijze heeft toegelicht.	Zie het antwoord op zienswijze 85 in deze tabel. **Conclusie**: Naast de aanpassing die op basis van zienswijze 85 geeft deze zienswijze geen aanleiding tot andere aanpassingen in de tekst van het CMP.
91.	4	ja	018	Inspreker geeft aan het niet eens te zijn met de beschreven restricties voor het toepassen van brandstoffen vervaardigd uit afvalstoffen die worden beschreven onder punt 7 van de opsomming. Inspreker geeft aan dat het beter lijkt om laagwaardiger toepassingen juist wel mogelijk te maken en op een later moment te streven naar hoogwaardiger opties.	Los van het feit dat dit al bestaand beleid is en indertijd al door staatssecretaris Atsma expliciet aan de Tweede kamer is toegezegd is hier een zeer goede reden voor. Er is in het verleden namelijk ophef geweest over de kwaliteit van brandstoffen die met name in schepen werden gebruikt. Het toevoegen van gevaarlijk afval ging gepaard met de emissies die zelfs op grote afstand meetbaar waren. Juist omdat de eisen aan brandstoffen zijn gebaseerd op bandstoffen op basis van primaire grondstoffen en dus geen rekening houden met verontreinigen die door het inzetten van afvalstoffen kunnen worden geïntroduceerd, is het nodig geacht om dergelijke brandstoffen alleen te benutten in combinatie met een passende rookgasreiniging. In de afval- en ketenplannen is aangegeven voor welke afvalstoffen dit geldt. Hierbij wordt tot slot nog opgemerkt dat met deze beleidslijn de productie van brandstoffen niet onmogelijk wordt gemaakt. Er worden alleen regels gesteld aan de inzet van deze brandstoffen om dit zonder risico's voor milieu en volksgezondheid te laten plaatsvonden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
92.	4	ja	018	Vanuit het oogpunt van vrij handelsverkeer is inspreker van mening dat er geen reden is om import van afval te kunnen weigeren. Inspreker geeft aan dat de Europese markt groeiende is in plaats van krimpende.	Zie het antwoord op zienswijzen 46 en 49 en het tweede aandachtsstreepje van het antwoord op zienswijze 82 in deze tabel. Voor juridische mogelijkheden om import te beperken wordt verwezen naar de antwoorden zienswijze 1 onder e en opnieuw zienswijze 49 in deze tabel.
93.	4	ja	037	In deze paragraaf staan wederom definities wat verbrand mag worden en ontbreekt wederom de onvermijdelijke sorteer- en recyclingresiduen die ook in een 100% circulaire economie zullen blijven bestaan.	Niet duidelijk is waar inspreker in deze paragraaf leest wat er verbrand mag worden. Dit staat namelijk niet hier maar in de minimumstandaarden in de afval en ketenplannen. In meerdere minimumstandaarden wordt voor residu de minimumstandaard 'verbranden' genoemd. In deze paragraaf staat onder punt 2 alleen iets over het verbranden ingeval geen minimumstandaard van toepassing is. Dat speelt het algemeen echter niet voor sorteerresidu. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
94.	4	ja	037	Naar aanleiding van de tekst over de relatie tussen koppeling van verbrandingscapaciteit aan warmtenetten en de krimpende markt stelt inspreker dat de circulaire economie geen nationale economie is, zeker niet voor een land dat voor een derde van haar BBP afhankelijk van de export van producten en diensten. Zolang Nederland producten exporteert en fossiele energiebronnen (zoals LNG uit de Verenigde Staten en Qatar) importeert is het logisch dat wij onze afvalverwerkingscapaciteit Europees bekijken.	Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op 1 in deze tabel onder a.
95.	5	nee	007	Bij de toekomstplannen wordt vermeld dat wordt beoogd om met de aanscherping van de CO_2-heffing een extra emissiereductie van 1 Mton in 2030 te realiseren. a. Hoe borgt de overheid dat de beoogde infrastructuur om dit mogelijk te maken beschikbaar kan komen, zeker gezien het voornemen van het Rijk om negatieve emissies bij AVI's mee te nemen in het behalen van nationale klimaatdoelen? b. Hoe gaat zich dit verhouden tot de mogelijke toetreding van AVI's tot EU ETS? c. Wat is de kans dat er geen sprake van kan zijn dat negatieve emissies binnen de ETS worden verrekend en niet meegerekend mogen worden bij de nationale klimaatdoelen? d. Waarom worden voor AVI's extra doelen opgenomen terwijl de sectoren die onder ESR vallen al aan de doelen voor 2030 voldoen?	De tekst waar inspreker op reageert is een weergave van voor AVI's relevante (voorgenomen) besluitvorming in het kader van het klimaatbeleid. Het CMP heeft hier alleen een informerende functie en bevat zelf geen beleid of regels ten aanzien van de CO_2-heffing. Inspreker heeft wel een punt in de zin dat veel over de CO_2-heffing en hoe die er gaat uit zien voor AVI's nog niet vast staat. Ook rondom fiscaliteit is nog veel niet zeker. De tekst in het CMP is daarom aangepast en beperkt tot het noemen van acties die zijn aangekondigd in de beleidsvisie afvalverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
96.	5	nee	007	Naar aanleiding van de tekst over de relatie tussen het streven naar zelfvoorziening en import/export merkt inspreker op dat a. dit indruist tegen vrij verkeer van goederen in Europa b. Nederland ook afhankelijk is het van buitenlandse verwerkers c. niet concreet wordt voor welke afvalstoffen import/export kan worden beperkt d. een verwijzing naar het TNO rapport Voor het ministerie van I&W 'Een verkenning naar de verbranding van Nederlands afval en de milieuprestatie in 2030 en 2050' ontbreekt e. geen rekening wordt gehouden met de belangen van de chemische industrie f. aandacht voor het risico van weglek van stromen ontbreekt (recycling is interessanter in landen waar ook de residuen kunnen worden verwerkt)	Inspreker herhaalt hier zienswijzen die ook andere delen van de tekst zijn ingebracht. - Zie het antwoord op zienswijze 1 onder e in deze tabel voor de mogelijkheden om binnen de gemeenschappelijke markt toch import te beperken. - Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op 1 in deze tabel onder a. - Voor het beperken van import van specifieke stromen zie het tweede aandachtsstreepje van het antwoord op zienswijze 82 in deze tabel. Feitelijke beperkingen volgens pas na verdere uitwerking van de principes van dit hoofdstuk in de afval en ketenplannen. - Voor het TNO-rapport zie het antwoord op zienswijze 17 onder e in Onderdeel Capaciteit van AVI's. - Voor de belangen van de chemische industrie en de vraag of die kan vertrouwen op import van afvalstoffen om in de behoefte aan grondstoffen voorzien zie het antwoord op zienswijze 85 in deze tabel en het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
97.	5	nee	007	Op grond van welke verwachtingen kan aannemelijk worden gemaakt dat het toekomstbeeld voor het aanbod aan brandbare restafvalstromen daadwerkelijk zal verlopen volgens het gewenste scenario? Op grond van welke verwachtingen wordt het verantwoord gevonden om afbouw van verbrandingscapaciteit te bevorderen of met bv. maatwerkafspraken te ondersteunen wanneer in Europa nog grote hoeveelheden brandbare	Als de transitie naar een circulaire economie meer en meer vorm krijgt is een afname van te verbranden afvalstoffen onvermijdelijk. Echter het CMP bevat zelf geen concrete stappen tot afbouw van capaciteit en de maatwerkafspraken liggen buiten het CMP dus daar wordt verder niet inhoudelijk op ingegaan. Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op 1 in deze tabel onder a. Voor het TNO-rapport zie het antwoord op zienswijze 17 onder e in Onderdeel Capaciteit van AVI's.

Zienswijzen op onderdeel Beoordelen thermisch verwerken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				afvalstromen worden gestort en in het toekomstbeeld van TNO voor 2050 het niet voor onmogelijk wordt gehouden dat dit aanbod in Nederland niet zondermeer zal afnemen?	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
98.	5	nee	024	Let erop dat, indien biogene emissies leiden tot negatieve emissies, de CO_2-heffing geen of minder effect zal hebben op de totale poorttarieven van de AVI's. De afweging (toetsingskader) dat er sprake is van een krimpende markt, derhalve geen noodzaak op lange termijn, staat recht tegenover de hoge investeringskosten voor chemische recycling, vergassing of pyrolyse. Het leidt mogelijks ook tot een ongelijkheid in de markt indien 'wie eerst komt eerst maalt', en vervolgens ook een stagnatie in ontwikkeling.	Het CMP bevat zelf geen beleid of regels ten aanzien van de CO_2-heffing. Er wordt daarom verder ook niet inhoudelijk op dat punt ingegaan. Voor de belangen van de chemische industrie en de vraag of die kan vertrouwen op import van afvalstoffen om in de behoefte aan grondstoffen te voorzien zie het antwoord op zienswijze 85 in deze tabel en het antwoord op zienswijze 17 onder b in Onderdeel Capaciteit van AVI's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
99.	5	nee	028	Inspreker reageert op *Er wordt in kaart gebracht hoe de transitie van afvalverbranding als belangrijk onderdeel van het landelijke afvalbeheer naar meer hoogwaardige vormen van afvalverwerking er richting 2050 uit ziet. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan thermische afvalverwerking in het algemeen en de rol die deze vorm van afvalverwerking in de toekomst nog kan spelen binnen een circulaire economie. In de eerstvolgende actualisatie van het CMP zal hier aandacht aan worden besteed.* Zie ook reactie van inspreker op 4 Toetsingskaders. Deze aangekondigde onzekerheid zal zeker leiden tot heroverwegingen van investeringsbeslissingen in installaties voor pyrolyse en vergassing. Hoe zorgt het ministerie er dan voor dat de verschillende doelen voor een circulaire economie toch binnen bereik komen/blijven?	In het CMP wordt slechts gewezen op onzekerheden in de afvalmarkt waar een aantal initiatienemers zich op richten. Het wordt belangrijk geacht dit signaal af te geven. Zie ook het antwoord op zienswijze 85 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.24 Onderdeel Bepalen R1/D10 AVI's

Zienswijzen op onderdeel Bepalen R1/D10 AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	hele hoofdstuk	nee	037	Inspreker verzoek om in het hoofdstuk een expliciete relatie te leggen met de bijdrage aan afvalverbrandingsinstallaties aan de productie van duurzame energie. Inspreker citeert een passage uit paragraaf B.10.2.2 van LAP3 waarin dit meer expliciet werd aangegeven.	Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop installaties die primair zijn opgericht om vast stedelijk afval te verbranden (afvalverbrandingsinstallaties; AVI's), kunnen worden aangemerkt als installatie voor nuttige toepassing. Er wordt niet ingegaan op andere zaken zoals hoe dit past in een overgang naar een circulaire economie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	142	Inspreker benoemt een aandachtpunt voor het mogelijk terugvallen van R1 naar D10. De vraag is of dit betekent dat de op het moment nog lopende importstromen, welke volgens een goedgekeurde TFS/EVOA procedure lopen, automatisch stoppen of door mogen gaan voor de duur van de TFS/EVOA. Verder de opmerking hoe geborgd kan worden dat de spelregels voor R1 bepaling de komende jaren niet worden gewijzigd.	Deze zienswijze gaat over een wijziging van een lopende kennisgeving. Inspreker refereert aan het wijzigen van de indeling van de verwerking van R1 naar D10 tijdens een de periode waarvoor een goedkeuring voor een algemene kennisgeving is afgegeven. Het beoordelen, afhandelen en wijzigen van een (lopende) kennisgeving is een bevoegdheid die bij de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT) is neergelegd. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Het borgen dat de wijze van bepalen van de status van een installatie niet wordt gewijzigd, is in eerste plaats door dit op te nemen in het CMP. Daarnaast zal het verlenen van de R1-status op termijn worden verankerd in de wet, zoals opgenomen in hoofdstuk 5. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	2	nee	037	Verzocht wordt niet te spreken van '*langere tijd onmisbaar zijn*' maar – net als in het NPCE staat - expliciet te stellen dat ook in de in 2050 te realiseren CE nog verbrandingscapaciteit nodig is	Een 'langere tijd onmisbaar zijn' is niet in strijd met in het NPCE is opgenomen dat ook in 2050 er nog verbrandingscapaciteit nodig is. Zowel het NPCE als het CMP gaan uit van een afname van afvalverbranding en beperking er van tot die gevallen waarvoor recycling niet mogelijk of niet wenselijk is. Geen van beide gaat uit van een volledige beëindiging van afvalverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	3.2.2	nee	007	Inspreker citeert de laatste alinea en stelt hierover de volgende vragen: • Als deze installatie niet voldoet aan de voorkeursvolgorde, betekent dit dan dat deze installatie slechts dan weer in bedrijf mag worden genomen als aan de grenswaarde voor nieuwe installaties wordt voldaan? • Hoe wordt omgegaan met het moment van vaststellen van de D10-status als de installatie in de tussentijd in bedrijf is geweest?	De eerste vraag wordt zo gelezen dat de inspreker wil weten of een AVI die eerst de R1-status had en terugvalt naar D10 nog in bedrijf mag blijven. Dit zal afhangen van vergunning van de installatie en het is aan het bevoegd gezag om hierop toe te zien. Voor het moment van vaststellen van de D10-status wordt geen rekening gehouden met de vraag of een installatie in bedrijf is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	5	nee	007	Op welke wijze worden de betreffende installaties betrokken bij de verankering van de beoordeling van R1-status in wet- en regelgeving? Wordt hierbij ook het uitgangspunt vastgehouden dat er geen nationale koppen komen op Europese regelgeving?	Sinds de introductie van de R1-status voor AVI's is de uitwerking hiervan in Nederland geen nationale kop. Het is ook niet de bedoeling om die met het vastleggen in de wet te introduceren. Het vastleggen in de wet heeft vooral tot doel om een betere juridische basis te krijgen wanneer het intrekken van een R1-status ooit aan de orde mocht komen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.25 Onderdeel Capaciteit van AVI’s

Zienswijzen op onderdeel Capaciteit van AVI’s					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	inleiding bij delen over thermische afval-verwerking	nee	037	Inspreker vindt niet belangrijk is dat de afvalverbrandingscapaciteit in Nederland niet groter wordt. Zonder betaalbare, voldoende en betrouwbare verwerkingscapaciteit voor recyclingresiduen kan recycling niet functioneren en niet concurreren met primaire/fossiele grondstoffenproductie. En zolang er in Europa afval gestort wordt wat in Nederland verwerkt kan worden tot hernieuwbare energie die de import van fossiele energie (zoals LNG) vervangt is het voor het milieu en klimaat in Europa en Nederland gewenst om de AEC-capaciteit te behouden (zie ook nadere toelichting in deze bijlage)	Zie voor de relatie tussen de afvalverbrandingscapaciteit in Nederland en het verwerken van residuen het antwoord op zienwijze 4 in deze tabel. Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Zie voor het realiteitsgehalte om grote stromen voor recycling te importeren en de wenselijkheid om op die manier in de toekomstige vraag aan grondstoffen te voorzien het antwoord op zienswijze 17 onder b in deze tabel. Dat is wel een reactie op de studie van professor Dijgraaf, maar de inhoud is ook voor deze zienswijze van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	ja	007	Bij de vaststelling van de benodigde capaciteit voor de verwerking van Nederlands brandbaar afval vanuit een oogpunt van een nationale markt, waar inspreker (zoals elders in haar zienswijze al aangegeven) de ratio niet van ziet, moeten niet alleen de naar buitenlandse AVI’s geëxporteerde stromen worden meegenomen, maar eveneens de brandbare stromen die naar overige thermische verwerkingsinstallaties worden geëxporteerd, omdat deze stromen eveneens in een Nederlandse AVI kunnen worden verwerkt. Pas dan ontstaat een realistisch beeld van de mogelijke ‘overcapaciteit’ in de Nederlandse verbrandingsmarkt indien deze nationaal zou worden bezien.	Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Zie voor het afval dat nu wordt geëxporteerd voor verbranden in het buitenland het antwoord op zienswijze 17 onder e in deze tabel. Het feit dat Nederland al jarenlang meer dan een Mton aan brandbaar afval importeert geeft afdoende aan dat sprake is van een capaciteit die structureel hoger is dan het Nederlander aanbod. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	ja	007	Mede gezien de zeer onzekere recyclingmarkt is het, ondanks de inspanningen van de markt, twijfelachtig dat met intensivering van afvalbeleid het aanbod aan brandbaar restafval substantieel zal dalen.	Als de transitie naar een circulaire economie meer momentum krijgt, en dat is wel de inzet van het (reeds aangekondigde) nationale en Europese beleid, is een afname van te verbranden afvalstoffen onvermijdelijk. Behalve met het CMP wordt daar met diverse instrumenten op ingezet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	ja	007	De aanname dat de transitie van een lineaire naar een circulaire economie in een land met veel buitenlandse handel gaat leiden tot minder restafvalstromen is niet zonder risico’s. De eisen die aan grondstoffen in de circulaire economie worden gesteld kunnen met zich brengen dat meer verontreinigingen moeten worden afgescheiden uit secundaire grondstoffen die beschikbaar komen vanuit een lineaire economie en deze stromen moeten worden verwijderd uit de keten door verbranding of storten indien het niet brandbare stromen betreft.	Natuurlijk zal het sorteren van restafval tot een residu leiden, maar dat zal altijd aanzienlijk minder zijn dan het integraal verbranden van het gemengde afval zonder uitsorteren van recyclebare delen. Het CMP bevat verder geen concrete stappen tot afbouw van capaciteit en zet in op maatregelen in de hele keten. Daarnaast worden andere instrumenten ingezet om afzet van recyclaat te stimuleren, circulair ontwerp te promoten, etc. Het CMP is één van de instrumenten die wordt ingezet om de transitie naar een circulaire economie re realiseren. Afbouw van capaciteit wordt overigens alleen wenselijk geacht als hier structureel ruimte voor is gelet op de ontwikkeling van het nationale aanbod te verbranden afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	ja	007	Hoe moet dit voorgenomen beleid worden gezien in relatie tot de plannen om aanzienlijke hoeveelheden plasticafvalstromen te importeren voor recycling in Nederland, waar evenredig toenemende volumes brandbare residu bij vrijkomen? Hier is in het eerder door inspreker genoemde TNO-onderzoek géén rekening mee gehouden.	Zie voor het realiteitsgehalte om grote stromen voor recycling te importeren en de wenselijkheid om op die manier in de toekomstige vraag aan grondstoffen te voorzien het antwoord op zienswijze 17 onder b in deze tabel. Dat is wel een reactie op de studie van professor Dijgraaf, maar de inhoud is ook voor deze zienswijze van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	ja	007	In hoeverre wordt bij de beschikbare capaciteit van AVI’s rekening gehouden met de mogelijkheid van uitval van installaties in binnen- en buitenland en met het risico dat er een groot onverwacht aanbod aan restafvalstromen kan ontstaan bij calamiteiten als gevolg van bv. extreem weer zoals in de zomer van 2021 in Zuid-Limburg?	Zie voor de relatie tussen de capaciteit en eerdere calamiteiten het antwoord op zienswijze 17 onder a in deze tabel. Verder Het CMP bevat (nog) geen concrete stappen tot afbouw van capaciteit. Dit traject zal buiten het CMP worden doorlopen. Ten derde wordt – ook buiten het CMP om – gewerkt aan een nationaal plan voor calamiteiten binnen het beheer van afvalstoffen. Ten vierde wordt hier opnieuw opgemerkt dat feitelijk afbouw van capaciteit alleen wordt ingezet wanneer hier structureel ruimte voor is gelet op de ontwikkeling van het nationale aanbod te verbranden afval. Een marge voor het kunnen opvangen van grote calamiteiten dient hierbij in acht te worden genomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	algemeen	ja	007	De Europese regelgeving, waaronder de Kaderrichtlijn Afvalstoffen (art. 16), brengt met zich mee dat in het toetsingskader moet worden uitgegaan van een verwerkingscapaciteit in Nederland op basis van een adequaat en geïntegreerd netwerk van installaties voor afvalbeheer voor stedelijk afval op Europees niveau. Immers, ook afvalverwerking valt onder de werking van de interne markt binnen Europa. Onlangs is dit nog onderstreept met de mededeling van de Europese Commissie inzake het Competitiveness Compass, dat Europa ernaar moet streven een interne markt te creëren voor afval, secundaire en herbruikbare materialen om zowel de efficiëntie als de inzet op recycling te kunnen vergroten. Afval moet krachtens vaste jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie worden gekwalificeerd als een ‘goed’ in de zin van het EG-recht / geldende jurisprudentie (zie arresten 172/82 Syndicat National des Fabricants Raffineurs d’Huile de Graissage en C-02/90 Commissie tegen België) en valt daarmee onder het vrije verkeer van goederen en diensten in Europa.	Zie het antwoord op zienswijze 1 onder e in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Met betrekking tot de jurisprudentie heeft inspreker gelijk dat afval moet worden gekwalificeerd als een ‘goed’ in de zin van het EU-recht. In relatie tot het CMP betekent dit, voor zover EVOA of andere Europese regelgeving niet in een beperkingsmogelijkheid voorziet, dat afval dat in een andere lidstaat, die gelijkwaardige eisen stelt, rechtmatig in de handel is gebracht voor doeleinden van inzameling, opslag of verwerking op de Nederlandse markt zal worden toegelaten om deze handeling te ondergaan. Aan deze toelating op de Nederlandse markt mogen geen specifieke of aanvullende nationale eisen of voorschriften verbonden worden. Evenmin mag een extra controle worden opgelegd om vast te stellen of het afval inderdaad geschikt is om de voorgenomen handeling te ondergaan. Daar waar de EVOA of andere Europese regelgeving in een beperkingsmogelijkheid voorziet en het wenselijk is dat van die mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, is dit in het toetsingskader en de afval- en ketenplannen van het CMP uitgewerkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	algemeen	ja	007	Het is van belang om aan het benutten van (rest)warmte van AVI’s bij warmtenetwerken geen aanvullende voorwaarden te stellen zolang de AVI’s de warmtebehoefte van warmtenetwerken afhankelijk van de seizoenvraag kunnen invullen zonder additioneel aanbod aan brandbaar restafval.	Het CMP stelt op dit punt geen aanvullende voorwaarden. Het wijst bevoegde gezagen alleen op de verwachte afname in te verbranden afvalstoffen en de komst van de Wet collectieve warmtevoorziening. Zie in dit kader ook de antwoorden op zienswijzen 43 en 83 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. **Conclusie**:

Zienswijzen op onderdeel Capaciteit van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	algemeen	ja	023	Inspreker ondersteunt initiatieven op het gebied van de circulaire economie. Inspreker ziet algemene verbeterpunten voor het gehele CMP. De genoemde punten zijn door inspreker niet expliciet op dit hoofdstuk ingebracht, maar hebben hier wel betrekking op: a. Verbied import van afvalstoffen niet als er al bestaande infrastructuur is om deze te verwerken als er energie, warmte en materialen aan het afval onttrokken kunnen worden. b. Emissies die ontstaan door verwerking van buitenlands afval zouden d.m.v. afspraken met andere landen op een juiste manier gealloceerd moeten worden in plaats van een verbod op de import van bepaalde stoffen. c. Nederland zou zich moeten richten op kapitaliseren van het afval dat in Europa beschikbaar is om te verbranden, er wordt nog genoeg gestort. d. Afbouwen AVI-capaciteit zal de vraag naar gas doen groeien. e. Inspreker is het niet eens met de stelling dat de aanwezige AVI-capaciteit in Nederland voor overheden in het buitenland geen aanleiding is om te investeren in afvalverwerking. Nederland exporteert bovendien zelf ook bepaald afval naar het buitenland.	a. Het CMP verbiedt alleen import wanneer in het belang is van de hoogwaardige verwerking van de betreffende afvalstof of wanneer dat nodig is ter bescherming van her nationale afvalbeheer. b. Los van het feit dat dit uitermate complex is, is deze suggestie sowieso niet iets om via het CMP te regelen. Hier wordt dan verder ook niet op in gegaan. c. Voor het primair benutten van Nederlandse AVI-capaciteit voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. d. Voor de redenen waarom op termijn wordt ingezet het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Zoals ook al in is aangeven in het antwoord op zienswijze 83 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken is het niet wenselijk dat AVI-warmte toch moet worden blijven gebruikt omdat er geen alternatief is en het is al helemaal onwenselijk om afval te blijven verbranden alleen omdat de warmte van de AVI niet gemist kan worden. e. De Kaderrichtlijn afvalstoffen roept lidstaten op om te streven naar zelfvoorziening voor de verwerking van gemengd stedelijk afval. Dit zelfvoorzieningsbeginsel geldt niet voor specialistische capaciteit. Zo exporteert Nederland gevaarlijk afval, zoals inspreker ook aangeeft. De aanwezigheid van ruime verbrandingscapaciteit voor gemengd stedelijk afval in Nederland kan een negatief effect hebben op de ontwikkeling van recyclinginfrastructuur. Dit gebeurt bijvoorbeeld als de prijs voor afvalverbranding lager is dan de prijs voor recycling. Dit risico bestaat niet alleen voor Nederland maar ook voor landen van waaruit afval wordt geïmporteerd om de capaciteit in Nederland optimaal te benutten. Het zoveel mogelijk beperken van verbranden van recyclebaar materiaal is daarom essentieel voor het realiseren van een gezonde Europese recycling-industrie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	algemeen	ja	023, 034, 037	Insprekers geven aan dat er een discrepantie is tussen de cijfers die in het CMP worden gepresenteerd m.b.t. brandbaar afval en cijfers uit het TNO rapport Voor het ministerie van I&W 'Een verkenning naar de verbranding van Nederlands afval en de milieuprestatie in 2030 en 2050'. Inspreker 037 adviseert TNO te vragen een extra scenario uit te werken en de resultaten van beide scenario's aan de Tweede Kamer te presenteren. Inspreker doet een aantal suggesties voor de uitgangspunten van het extra scenario die betrekking hebben op onder meer levering van warmte door AVI's. De afvalmarkt als Europese markt, CO_2-afvang en -credits en het percentage recycling van Nederlands afval.	Zie voor het TNO-onderzoek het antwoord op zienswijze 17 onder e in deze tabel. Verder is er vanuit het CMP op dit moment geen behoefte aan aanvullend onderzoek door TNO. Ten aanzien van de suggesties die inspreker doet: - Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. - Zie voor de relatie tussen afvalverbranding en warmtelevering het antwoord op zienswijze 83 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken waarin al staat dat het niet wenselijk is dat AVI-warmte toch moet worden blijven gebruikt omdat er geen alternatief is en het is al helemaal onwenselijk om afval te blijven verbranden alleen omdat de warmte van de AVI niet gemist kan worden. - Inzetten van CO2-credits valt verder buiten het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	algemeen	ja	023, 034	Insprekers geven aan dat de waarde en efficiëntie van Nederlandse AVI's moeten bezien worden in het licht van een Europees netwerk van AVI's.	Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken
12.	algemeen	ja	023, 034	Insprekers geven aan dat bij calamiteiten zoals in 2024 er bij afbouw AVI-capaciteit niet voldoende capaciteit zal zijn om verwerking in Nederland op te vangen.	Zie voor de situatie uit 2024 het antwoord op zienswijze 17 onder a in deze tabel. Zie daarnaast het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel voor meer aspecten rond calamiteiten.
13.	algemeen	ja	037	Inspreker ziet inconsistenties tussen de voorstellen in het CMP versus het Europese en wereldwijde klimaatbeleid, het energiebeleid en de adviezen uit het Draghi Rapport die als basis worden gebruikt voor de Clean Industrial Deal. Concreet wijst inspreker op het volgende: a. De keuze om de AVI-capaciteit op de langere termijn af te stemmen op het aanbod van Nederlands brandbaar afval b. Dat het voorgaande leidt tot vergaande onzekerheid en het door AVI-exploitanten on hold zetten van vergevorderde investeringsplannen in CO2-afvang (CCS) c. Een dreigend tekort aan AVI-capaciteit in Nederland (zie ook zienswijze 17 in deze tabel op hoofdstuk 'Beoordelen thermisch verwerken' waarin deze inspreker datzelfde zegt) en een tekort aan grondstoffen door het beperkte van vergassen/pyrolyse d. Het (onbedoeld) vergroten van de energie-afhankelijkheid en netcongestie onder meer door het niet inzetten op gebruik van AVI-warmte voor collectieve warmtenetten	a. Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. b. Zie het antwoord op zienwijze 99 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. c. Zie voor het terugvallen op import van afval om in de toekomstige behoefte aan grondstoffen te voorzien het antwoord op zienswijze 17 onder b in deze tabel en zienswijze 46 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. d. Zie voor de relatie tussen afvalverbranding en warmtelevering het antwoord op zienswijze 83 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken waarin al staat dat het niet wenselijk is dat AVI-warmte toch moet worden blijven gebruikt omdat er geen alternatief is en het is al helemaal onwenselijk om afval te blijven verbranden alleen omdat de warmte van de AVI niet gemist kan worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	algemeen	ja	100	De CMP stelt een afbouw van verbrandingscapaciteit voor om emissie van broeikasgassen te beperken. In landen die nu afhankelijk zijn van Nederlandse capaciteit zal restafval daardoor op stortplaatsen kunnen belanden wat leidt tot emissie van methaan. Het verbranden kan – zelfs wanneer transport over langere afstand plaatsvindt daardoor bijdragen aan het beperken van emissie van broeikasgassen. Inspreker dringt er op aan deze keuze te heroverwegen en merkt onder meer op a. Gedeelde capaciteit in heel Europa is essentieel om de beste milieuresultaten te bereiken als het gaat om afvalbeheer. Dit wordt volledig ondersteund door de Europese Commissie. b. De EU en het VK hebben zich gecommitteerd aan koolstofreductiedoelstellingen onder het Akkoord van Parijs, terwijl alle EU-lidstaten en het VK de Global Methane Pledge hebben ondertekend. Wetenschappelijke studies bewijzen dat het voor de klimaat- en energietransitie het beste is om alle beschikbare capaciteit in heel Europa te gebruiken om materiaal te verwerken dat anders zou worden gestort. c. Daarnaast profiteert Nederland zelf ook van de beschikbare capaciteit voor gevaarlijke afvalstromen in andere landen, die Nederland zelf niet kan verwerken. d. Het is mogelijk(artikel 6 van het Akkoord van Parijs) formeel erkenning te krijgen voor het verminderen van broeikasgasemissies in heel Europa.	a. Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Voor de mogelijkheden die het Europees recht biedt om een beroep te doen op nationale zelfvoorziening wordt verwezen naar het antwoord op zienwijze 1 onder e in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. b. Ten aanzien van de klimaatdoelen is relevant dat ieder land daar individueel op wordt afgerekend. Het importeren en in Nederland verbranden van buitenlands afval helpt dus niet om onze doelen te halen c. Zie voor het afval dat wordt geëxporteerd voor verbranden (R1 of D10) het antwoord op zienswijze 17 onder e in deze tabel. d. Het is allereerst complex om afspraken te maken over terugnemen van bodemassen en verrekenen van emissies. Dat zou bovendien breder moeten gaan dan CO_2 gelet op de enorme problemen die Nederland heeft met de emissie van stikstof). Nederland moet gewoon drastisch terug in alle industriële emissies, inclusief afvalverbranding om ons milieu te ontlasten. We hebben simpelweg de luxe niet om hier de oplossing te bieden voor de uitstoot van andere lidstaten. De tijd van boekhoudkundige oplossingen ligt achter ons. Het zelfvoorzieningsbeginsel in combinatie met het nabijheidsbeginsel is hier een werkbaarder uitgangspunt, waarbij onderlinge hulp in verwerking natuurlijk helemaal niet uitgesloten is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Capaciteit van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Verder is een gelijk speelveld zonder nationale belastingen een vereiste. Inspreker stelt daarom voor dat alle nationale koolstofbelastingen en verbrandingsbelastingen die van toepassing zijn op afvalverbranding worden afgeschaft wanneer de reikwijdte van het EU-emissiehandelssysteem deze sector omvat.	
15.	n.b.	n.b.	107	Inspreker geeft aan dat de keuzes in het CMP op het gebied van het beperken van verbrandingscapaciteit niet alleen gevolgen zal hebben voor [*een specifieke door haar genoemde*] verbrandingsinstallatie, maar ook voor het hele industriecluster Delfzijl. Met de maatregelen zal weliswaar de verbranding van afval verminderen, daarentegen zal het effect op de verduurzaming van het cluster juist negatief zijn. Inspreker voorziet een stijging van de CO_2 uitstoot, toename van het gebruik van fossiele brandstoffen en het wegvallen van investeringen in circulariteit. Inspreker noemt onderstaande punten: a. Impact op verduurzaming en CO2-reductie: Binnen het industriecluster Delfzijl wordt actief ingezet op verduurzaming en de reductie van CO_2-uitstoot. Een belangrijke pijler hierin is de levering van stoom door [*de regionale AVI*], die door diverse bedrijven in het cluster wordt gebruikt als duurzaam alternatief voor fossiele brandstoffen. (…) Aangezien het elektriciteitsnet in de regio te maken heeft met ernstige congestie en oplossingen hiervoor nog meerdere jaren op zich laten wachten, zullen bedrijven in dat geval genoodzaakt zijn terug te vallen op fossiele brandstoffen. Dit druist in tegen de nationale en regionale doelstellingen op het gebied van CO_2-reductie en verduurzaming. b. Gevolgen voor CO_2-afvang en hergebruik (CCU): Binnen het industriecluster worden momenteel vergevorderde gesprekken gevoerd over de afvang en nuttige toepassing van CO_2. Dergelijke projecten vereisen substantiële investeringen, met name vanuit [*de regionale AVI*]. Deze investeringen worden door het bedrijfsleven als noodzakelijk beschouwd ter bevordering van de duurzaamheidsdoelstellingen en ter verdere verlaging van de CO_2-footprint. Indien de productie van [*de regionale AVI*] als gevolg van het CMP afneemt, zal de financiële en operationele basis voor deze investeringen verdwijnen. Dit zou ertoe leiden dat de geplande CO_2-afvang niet gerealiseerd kan worden, waardoor aanzienlijke verduurzamingskansen verloren gaan. c. Vermindering van circulair hergebruik van grondstoffen: [*de regionale AVI*] heeft geïnvesteerd in de voorselectie en verwijdering van afvalstoffen vóór het verbrandingsproces, waarbij bepaalde materialen worden uitgefilterd en als grondstof (feedstock) beschikbaar worden gesteld aan andere bedrijven. Hierdoor draagt [*de regionale AVI*] actief bij aan circulaire economieprincipes en wordt de hoeveelheid te verbranden afval verminderd. Indien de productiecapaciteit van [*de regionale AVI*] door het CMP wordt beperkt, zal ook deze bijdrage aan de circulaire economie grotendeels wegvallen, met als gevolg dat afvalstromen minder efficiënt worden benut. d. Essentiële nutsvoorzieningen: impact op persluchtlevering. Naast stoom voorziet [*de regionale AVI*] binnen het industriecluster Delfzijl ook in de productie van perslucht, die door diverse bedrijven in hun processen wordt ingezet. Een afname in productie bij [*de regionale AVI*] impliceert dat alternatieve voorzieningen noodzakelijk worden, terwijl dergelijke infrastructuren niet direct beschikbaar zijn. Dit brengt risico's met zich mee voor de continuïteit van industriële processen.	Vooraf wordt opgemerkt dat de transitie naar een circulaire economie onvermijdelijk betekent dat verbranden van afval zoveel mogelijk moet worden beperkt. Immers alles dat wordt verbrand gaat verloren voor de oorspronkelijke materiaalketen. De zienswijze van inspreker straalt uit dat met de inzet op het beperken van verbranden een fundamenteel verkeerde richting wordt ingeslagen. Dat wordt in ieder geval niet onderschreven. Het woord transitie impliceert wel dat er een aantal fundamentele wijzigingen zullen moeten plaatsvinden in de manier waarop zaken vanuit het verleden zijn ontstaan. Daar loopt inspreker tegenaan, maar dit is geen goede reden om verbrandingscapaciteit niet af te bouwen in de tijd. Zoals is te lezen in het CMP zet het CMP bovendien nog geen stappen in die richting. Toekomstige afbouw van capaciteit zal namelijk zorgvuldig worden voorbereid. Ten aanzien van de specifieke punten die inspreker aandraagt het volgende: a. Zie voor de relatie tussen afvalverbranding en warmtelevering het antwoord op zienswijze 83 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Daarin wordt beargumenteerd dat warmteproductie door AVI's geen reden is om afvalverbranding onverminderd in de lucht te houden. b. Ook hier geldt dat het minder voor de hand ligt om te blijven verbranden met inzet op CCS/CCU, dan om te sturen op minder verbranden waardoor de CO2-uitstoot zelf verminderd wordt. Tegelijkertijd worden bovendien meer materialen in de keten gehouden. c. Wat de betreffende AVI doet – materiaal uitsorteren ten behoeve van recycling in plaats van verbranden – past precies in het CMP. Naast andere belangrijke zaken als preventie, ontwerp, levensduurverlenging, bronscheiding, etc. is precies dit één van de manieren om verbranden te beperken. Dat dit leidt tot minder verbranden is een logische en ook gewenste consequentie. d. Ook dit is geen afdoende reden om materiaal dat geschikt is voor recycling te blijven verbranden. De transitie naar een circulaire economie vraagt dat voor dit soort zaken nieuwe oplossingen worden gezocht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
16.	3.1	nee	013	Inspreker geeft aan dat de hier genoemde capaciteit van haar niet klopt en dat de 1350 kton/jr uit het CMP 1400 kton/jr moet zijn.	Ter onderbouwing van haar zienswijze heeft inspreker op verzoek de omgevingsvergunning 79384 (datum 9 juli 2013) met daarbij bijlage I van de aanvraag toegezonden. In paragraaf 2.2.2 van bijlage wordt ingegaan op de gevraagde capaciteit voor verbranden. Het optellen van de capaciteiten uit de aanvraag leidt tot de conclusie dat de vergunde capaciteit leidt zelfs tot een vergunde capaciteit die nog iets hoger is dan de 1400 kton die inspreker noemt, namelijk ongeveer 1460 kton/jaar. In de bijlage zijn ook de stookdiagrammen voor de lijnen van het AEC deel en het HRC deel opgenomen. Op basis van berekening van de doorzet per lijn op het hoekpunt van het stookdiagram met de grootste doorzet voor nominaal operation range en een beschikbaarheid van 85% kan komt een vergelijkbare doorzet namelijk ongeveer 1.450 kton/jaar. Op basis van deze analyse van de vergunning is het CMP aangepast en is de vergunde capaciteit voor inspreker opgehoogd van 1350 kton/jaar naar 1450 kton/jaar. Uit deze stukken blijkt dat de vergunning inderdaad ruimte biedt voor het verwerken van de door inspreker genoemde 1400 kton per jaar. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tabel met capaciteiten in het CMP aan te passen.
17.	3.1	nee	037	a. Inspreker kan zich niet vinden in "Nederland heeft meer AVI-capaciteit dan nodig is voor het verbranden van in Nederland geproduceerd afval". In 2024 had Nederland te weinig verwerkingscapaciteit om haar eigen afval te verwerken en was Nederland genoodzaakt afval te exporteren en op te slaan. b. Onderzoek van prof. Dijkgraaf toont aan dat er eerder een tekort als een overschot aan verbrandingscapaciteit zal ontstaan als we naar het gebruik van meer secundaire grondstoffen gaan. c. Het TNO onderzoek toont aan dat als er een hek om Nederland gezet zou worden er slechts 4,4% 'overcapaciteit' is. d. Inspreker meent dat de discussie over benodigde verbrandingscapaciteit moet worden bezien op Europese schaal. Alleen met Europese samenwerking kan een circulaire economie efficiënt worden en wereldwijd concurreren. Nederland maakt ook dankbaar gebruik van het buitenland door afvalstromen te exporteren waar Nederland zelf geen verwerkingsmogelijkheden voor heeft. e. Inspreker meent dat met het opmerken dat over een periode 2016-2022 in de 12 Nederlands AVI's jaarlijks tussen de 5,7 en de 6,5 Mton Nederlands en 1,9 tot 1,1 buitenlands afval is verwerkt een verkeerde voorstelling van zaken wordt gegeven. Dit komt vooral omdat we export niet kwantitatief meenemen. Verwezen wordt naar een rapport van TNO waaruit blijkt dat met een correctie voor export de hoeveelheid netto beschikbaar brandbaar afval zou uitkomen op 7,13 Mton in plaats van de 6,25 Mton die in het CMP staat. Inspreker verzoekt deze cijfers over te nemen en stelt alvast dat het feit dat dit afval nu naar cementovens gaat niet betekent dat het niet in Nederlandse afvalverbrandingsinstallaties verwerkt kan worden. Dat kan weldegelijk weet inspreker uit ervaring maar het is het financieel veel interessanter om dit Wbm belastingvrij te exporteren naar cementovens. Inspreker concludeert uit het voorgaande dat de stelling dat de huidige 12 Nederlandse AVI's samen structureel en substantieel meer capaciteit hebben dan nodig is voor het verwerken van het aanbod aan	a. Met de situatie uit 2024 verwijst inspreker naar een calamiteit waardoor een grote AVI uitviel. Het spreekt voor zich dat rekening gehouden moet worden met eventuele calamiteiten. Dat gebeurt ook buiten het CMP. Dat staat echter los van het streven om in de basis een capaciteit voor afvalverbranding te verkrijgen de in lijn is met het nationale aanbod van te verbranden afval. Daarbij wordt nog opgemerkt dat de noodzaak om door die calamiteit brandbaar afval op te slaan deels kwam doordat import van brandbaar afval ook in die periode grotendeels is doorgegaan [*afname met 40% en dan vooral door de AVI met de calamiteit zelf en 1 andere AVI*]. Ook inspreker zelf heeft in die periode import van brandbaar afval slechts met ongeveer 25% teruggebracht. Het feit dat Nederland al jarenlang meer dan een Mton aan brandbaar afval importeert geeft afdoende aan dat sprake is van een capaciteit die structureel hoger is dan het Nederlander aanbod. b. Het artikel van Professor Dijkgraaf gaat er vanuit dat Nederland om aan de behoefte aan grondstoffen te voldoen ongeveer 82 Mton aan 'voor recycling geschikt afval' extra moet importeren. Zonder de huidige import van baggerspecie, import naar AVI's en import/export als groene lijst, betekent dit een toename van de import met ongeveer een factor 25 ten opzichte van de huidige import van afval. Waar dit 'voor recycling geschikt afval' vandaan moet komen (landen om ons heen hebben er ook behoefte aan om zelf circulair te worden), of we dat kunnen verwerken en of dat economisch uit kan wordt allemaal niet besproken. Daar komt de vraag of je als Nederland sowieso wel circulair wilt worden door je zo afhankelijke te maken van import van afval uit andere landen nog bij. Het artikel moet dan ook worden gezien als een theoretische exercitie die aantoont dat we meer moeten doen aan beperken van gebruik van grondstoffen, meer moeten doen aan de switch naar circulair ontwerpen, meer moeten doen aan de switch naar bijvoorbeeld duurzame biotische grondstoffen, mogelijk export van eigen grondstoffen (bijvoorbeeld als groene lijst) moeten proberen te beperken, etc. Voor een inschatting van effecten op de capaciteit van AVI's is het niet bruikbaar omdat het eenzijdig kijkt naar import als enige oplossing en daarmee een niet reëel uitgangspunt heeft gekozen. c. Zie onder punt e van dit antwoord. d. Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken.

Zienswijzen op onderdeel Capaciteit van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Nederlands brandbaar afval onjuist is en verzoekt dit aan te passen. Er wordt ook op gewezen dat we nog jaren bezig zijn om de opgeslagen hoeveelheden van de calamiteit van 2024 weg te werken.	e. Het afval dat wordt geëxporteerd voor verbranden (R1 of D10) bestaat voor een groot deel uit hout dat naar bruinkool- of (bio)energiecentrales gaat, hoogcalorische slibben of RDF-stromen die naar cementovens gaan, specifieke gevaarlijke afvalstoffen die naar specifieke verwerkers gaan en zuiveringsslib. Allemaal stromen die qua stookwaarde, consistentie of vereiste verbrandingscondities niet geschikt zijn voor een roosteroven. Tegenhouden van deze export via het CMP is daarmee ook lastig op basis van de mogelijkheden die de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (Evoa) daarvoor biedt. Het aandeel dat mogelijk geschikt is voor verwerken in een Nederlandse AVI is hooguit enkele tientallen procenten. Dit geeft al aan dat het TNO-rapport de nodige beperkingen kent. Inspreker wijst op de belastingvrije export naar cementovens als één van de oorzaken dat het afval niet in Nederlandse AVI's terecht komt. Los van het feit dat het juist hier om afval met een stookwaarde die ligt buiten de bandbreedte waardoor de Nederlandse AVI's zijn ontworpen, is dit ook niet meer dan 20% van de export voor R1/D10. Daar komt bij dat het instrument Wbm buiten het CMP ligt. Andere export naar cementovens gaat niet als R1/D10 maar voor een andere R-handeling (door de bijdrage die het levert aan de cement). Vanwege de vrije markt voor afvalstoffen voor nuttige toepassing is het tegenhouden van die export met het CMP eigenlijk niet mogelijk. Die export is bovendien ook niet meegenomen door TNO in haar inschattingen. Zoals aangegeven is het feit dat we al jaren ruim meer dan een Mton afval naar AVI's importeren een teken dat er sprake is van overcapaciteit, kent het TNO-onderzoek beperkingen en wordt het geschetste beeld dat het allemaal gaat om afval dat ook geschikt is voor Nederlandse AVI's niet herkend. Zonder import heeft de markt meer dan voldoende capaciteit om de hoeveelheid brandbaar afval in opslag vlot weg te werken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
18.	3.1	ja	045	Inspreker verzoekt AVI's te saneren omdat ze een perfide invloed op de circulaire economie hebben.	Zoals in het CMP aangegeven is het de bedoeling om de AVI-capaciteit beter af te stemmen op de nationale behoefte. Hiermee wordt op termijn aan de wens van inspreker tegemoetgekomen. Overigens zal een eventueel afbouw-traject wel buiten het CMP om plaatsvinden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
19.	3.2	nee	037	Dat de ruimte tussen de beschikbare AVI capaciteit enerzijds en het aanbod aan Nederlands brandbaar afval anderzijds verder zal toenemen door nieuwe initiatieven voor andere vormen van thermisch verwerken die zich ook nog eens geheel of gedeeltelijk op dezelfde afvalstoffen richten herkent inspreker niet. Naarmate we in Nederland meer secundaire grondstoffen vanuit afvalstromen inzetten, zal de hoeveelheid residu ook gaan toenemen. Opnieuw wordt verwezen naar de studie van prof. Dijkgraaf (zie zienswijze 17 in deze tabel). Verder meent inspreker dat initiatieven voor thermisch verwerken (zoals afvalvergassing – inspreker verwijst naar het project Furec in Geleen) niet vergund moeten worden tenzij zij aantoonbaar een milieuvoordeel opleveren ten opzichte van de huidige AEC's wat niet zo blijkt te zijn.	Zoals al aangeven in het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken zal het sorteren van meer restafval natuurlijk tot een residu leiden, maar dat zal altijd aanzienlijk minder zijn dan het integraal verbranden van het gemengde afval zonder uitsorteren van recyclebare delen. Zie voor het onderzoek van prof. Dijkgraaf en de vraag of import een reële en wenselijke optie is om in de toekomstige behoefte aan grondstoffen te voorzien het antwoord op zienswijze 17 onder b in deze tabel. De vraag of Furec voor een vergunning in aanmelding komt ligt primair bij het bevoegd gezag. Het CMP vormt via de minimumstandaarden in de afval- en ketenplannen wel een toetsingskader. Welke minimumstandaard van toppassing is hangt af van de afvalstoffen die met wil gaan verwerken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
20.	3.2	nee	037	Inspreker is het niet eens met het *te lang in stand houden van de overcapaciteit een belemmerend effect heeft op initiatieven voor hergebruik en/of de ontwikkeling van recyclingcapaciteit*". Voor het recyclingresidu is efficiënte en betaalbare verbrandingscapaciteit essentieel. Inspreker betoogt dat door Wbm en CO_2-heffing in Nederland alle recycling van kunststof zal gaan verschuiven naar België. In het kader van een evaluatie van de Wbm heeft inspreker dit ook al meermaals ingebracht, maar zonder resultaat.	Zie als eerste het antwoord op de volgende zienswijze (21) in deze tabel. Zie voor de keuze om de Nederlandse AVI-capaciteit primair af te stemmen voor in Nederland vrijkomend afval wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. Op de Wbm en de CO2-heffing wordt inhoudelijk niet in gegaan omdat deze instrumenten buiten het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP. liggen.
21.	3.2	nee	013	Inspreker citeert de eerste bullet "Het te lang in stand houden van de overcapaciteit heeft een belemmerend effect op binnenlandse initiatieven voor hergebruik en/of de ontwikkeling van recyclingcapaciteit" en vraagt om een nadere onderbouwing van dit statement. Op welke manier heeft de overcapaciteit precies een belemmerend effect op hergebruik of recycling?	Verbrandingsinstallaties zijn kapitaalintensief en ontworpen voor continue, grootschalige exploitatie. Bij overcapaciteit ontstaat er een dwingende behoefte om het beschikbare restafval te blijven verbranden, zelfs als dat afval in feite recyclebaar is. Feitelijk gaat verbranding hier meer concurreren met recycling en wordt het – zeker omdat de afzet van veel secundaire materialen tegenwoordig niet heel veel bijdraagt aan de business case voor recycling – is verbranding tegen lage tarieven al snel een probleem om de kosten van recycling te kunnen terugverdienen. Over het effect van overcapaciteit voor en verbranden zijn veel studies verschenen. Enkele voorbeelden (verre van limitatief) zijn • Al meer dan 10 jaar geleden verschenen rapporten met een waarschuwing dat in landen zoals Duitsland, Zweden, Denemarken, Nederland de capaciteit om afval te verbranden hoger is dan de hoeveelheid niet-recyclebaar afval die geproduceerd wordt. Hierdoor wordt recycling ondermijnd, omdat er simpelweg te veel "voedsel" is voor de bestaande verbrandingsinstallaties. • In Engeland blijkt uit een rapport van UKWIN dat bij realisatie van geplande verbrandingsprojecten in 2027 ongeveer 14 miljoen ton aan "excess capacity" kan functioneren. Deze overcapaciteit vormt een bedreiging voor wederzijds beleid ter reductie, hergebruik en recycling. • Ook Wetenschappelijke modelleringen tonen aan dat wanneer de marginale kosten van verbranding lager vallen dan die van recycling—zoals bij overcapaciteit gebeurt—het volume verbrand afval stijgt terwijl dat van recycling daalt. Met andere woorden: méér capaciteit → lagere verbrandingskosten → minder recycling, zoals gepubliceerd in *Sustainability* (MDPI), (MDPI). • Zero Waste Europe pleit in hun rapport "Enough Is Enough: The case for a moratorium on incineration " expliciet voor een EU-brede stop op nieuwe verbrandingsinstallaties. Volgens het rapport is de groeiende capaciteit schadelijk voor de recyclingdoelstellingen en moet capaciteit bij voorkeur afgebouwd worden. Naast het prijsdrukkende effect van overcapaciteit hebben bijvoorbeeld ook belastingen effect op de relatie tussen verbranden en storten

Zienswijzen op onderdeel Capaciteit van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					• Zo stelt Pbl in *Opties voor een afvalstoffenbelasting* dat belastingen op restafval of verbranding de grootste milieuwinst opleveren. Ze stellen dat zulke belastingen aanzetten tot meer scheiding en meer recycling **Conclusie**: Deze informatieve vraag heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP
22.	3.2	nee	037	Inspreker heeft een andere visie op de stelling dat afvalverbranding leidt tot emissies en bodemassen en dat import voor verbranding in Nederland leidt tot druk op de Nederlandse klimaatopgave en verminderde stimulans voor de exporterende andere om zelf ook klimaatmaatregelen te nemen. Voor haar visie voert Inspreker aan dat: a. meer dan de helft van de Nederlandse voetafdruk in het buitenland plaatsvindt en we alleen daarom al bereid moeten zijn export van milieuvervuiling terug te halen. b. Nederland verplicht is om de methaantuitstoot wereldwijd te beperken (Global Methane Pledge) en dat verbranding van geïmporteerd afval hier aan bijdraagt (onderzoek TNO). c. de Europese Commissie op het standpunt staat dat lidstaten bij het plannen van capaciteit onder meer ook naar de gelande en bestaande capaciteit in de andere lidstaten kijkt. d. het klimaatakkoord van Parijs het mogelijk maakt om CO_2-besparkingen die worden gerealiseerd in een ander land voor de eigen klimaatdoelstelling mee te rekenen.	Zie het antwoord op zienwijze 14. Ter aanvulling wordt er ten aanzien van punt a nog op gewezen dat zowel klimaatdruk door de Nederlandse economie als klimaatwinst door te transitie naar een circulaire economie (bijvoorbeeld door uitsparen van winning van primaire grondstoffen) weliswaar buiten Nederland plaatsvindt, maar dat de klimaatverdragen primair uitgaan van de feitelijke uitstoot en beperking daarvan binnen de landgrenzen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
23.	3.2	ja	045	Inspreker stelt voor om nascheiden verplicht te stellen.	Deze interessante optie wordt voor de langere termijn niet per definitie afgewezen, maar is pas een mogelijk vervolg op de nu lopende activiteiten binnen bijvoorbeeld de programma's VANG Huishoudelijk afval en VANG Buitenshuis en de activiteiten die plaatsvinden op het gebied van afvalinzameling en recyclen (zie hoofdstuk 'Voorkomen verbranden en storten recyclebaar materiaal' van het CMP). Op dit moment worden dus eerst nog andere maatregelen overwogen en bovendien is niet duidelijk of het CMP dan het aangewezen instrument zou zijn om hier stappen in te zetten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
24.	3.2	nee	142	Inspreker citeert naar de zin *Nederland streeft op de langere termijn naar een AVI-capaciteit die (met een bandbreedte) die nodig is voor Nederlands te verbranden afval. Deze capaciteit zal afnemen in vergelijking tot de huidige situatie* en merkt op dat Nederland een onderdeel is van de EU. Door voor Nederland de capaciteit te beperken kan er EU breed een onwenselijke situatie ontstaan zoals ongecontroleerd storten of verbranden in oude, niet schone installaties die een veelvoud van schadelijke stoffen emitteren. Het uitgangspunt dat de wereld eindigt bij de Nederlandse grens is onjuist.	Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken.
25.	4	ja	018	Inspreker onderschrijft hetgeen beschreven onder punt 1 in de opsomming. Inspreker geeft aan dat de onderbouwing voor hetgeen beschreven is onder punt 3 ontbreekt. Inspreker verzoekt deze onderbouwing toe te voegen waarbij rekening wordt gehouden met de door inspreker verwachtte toename aan benodigde verbrandingscapaciteit in de toekomst in Europa.	Als de transitie naar een circulaire economie meer en meer vorm krijgt is een afname van te verbranden afvalstoffen onvermijdelijk. Hier wordt in paragraaf 3 van hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking' veel aandacht aan besteed. De tekst waar inspreker op reageert is bedoeld als korte weergaven van het toetsingskader voor bevoegde gezagen. Het past daar nier om daar de hele redenering te herhalen. Wel is op basis van deze zienswijze een verwijzing naar hoofdstuk 'Beoordelen thermische afvalverwerking' toegevoegd. Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot toevoeging van een verwijzing naar een ander deel van het CMP.
26.	4	ja	018	Inspreker geeft aan dat uit de tekst onder de vierde bullet niet duidelijk is wat bedoeld wordt met 'voorzorgen nemen'. Inspreker geeft aan niet te herkennen dat er minder vraag zal ontstaan naar warmte van AVI's.	De tekst vervolgt expliciet met 'voorzorgen treffen dat overschakelen op een alternatieve warmtebron mogelijk is'. Hiermee lijkt het doel van de tekst voldoende duidelijk. Hoe de bevoegde gezagen is invullen is aan hen en wordt daarom bewust niet uitgeschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
27.	5	nee	114	Inspreker geeft aan dat de toekomstplannen over een transitie naar zelfvoorziening vaag zijn en dat verdieping nodig is. Inspreker vraagt zich af welke exportstromen dan dienen te worden ingewisseld voor import. Inspreker geeft achter het voornemen te staan op voorwaarde dat het beperken van import en export gelijktijdig gaat. Op korte termijn dient de export van brandbaar afval, ook na bewerking, naar afnemers als de cementovens, bruinkool, staalindustrie etc. beperkt te worden of, minimaal, gelijk te worden belast met de Wbm zoals deze ook gelden voor gelijke verwerking in AEC's.	De tekst waar inspreker op reageert is gelinkt aan het streven om de capaciteit van Nederlandse AVI's beter af te stemmen om het aanbod van Nederlands brandbaar afval. De mogelijke beperking van import en export heeft te maken met de invulling van het beginsel van zelfvoorziening en heeft dus ook betrekking op 'AVI-afval'. Zie zowel voor het afval dat nu wordt geëxporteerd voor verbranden in het buitenland als voor de link met de verbrandingsbelasting het antwoord op zienswijze 17 onder e in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
28.	5	nee	114	Inspreker verwijst naar het voornemen van de minister voor het instellen van een importplafond voor brandbaar afval naar AVI's. Inspreker geeft aan dat geen rekening wordt gehouden dat afval tijdelijk kan worden opgeslagen. In de praktijk heeft een calamiteit niet geleid dat brandbaar afval wordt gestort.	Zoals uit de tekst van het CMP blijkt ondermijnt het feit dat bestaande toestemmingen voor import gewoon doorlopen de effectiviteit van het huidige instrument. Dat er bijvoorbeeld ook tijdens de calamiteit van 2024 gewoon afval is geïmporteerd naar AVI's (zie het antwoord op zienswijze 17 onder a in deze tabel) heeft de noodzaak tot opslag van Nederlands afval vergroot. Ook heeft dit van marktpartijen veel inspanning en kosten gevergd (zie zienswijze 8 in Onderdeel Vergunnen opslag van afval op stortplaatsen). Het voorkomen van storten is dus niet vanzelf gegaan en het meer effectief maken van het instrument is weldegelijk nodig. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
29.	5	nee	013	Inspreker citeert *Een afbouw van AVI-capaciteit zal met andere instrumenten dan het CMP worden gerealiseerd. Het CMP zal hier te zijner tijd wel op worden aangepast*	Het traject om de AVI-capaciteit af te stemmen op het nationale aanbod van brandbaar afval zal separaat van het CMP plaatsvinden. Het is nu nog niet te voorzien hoe dit vorm gaat krijgen, wet in wettelijke regelingen gaat landen en in hoeverre het CMP – als kader voor vergunningen voor AVI's – hier een rol gaat spelen. Het is op dit moment dus nog niet mogelijk dit meer concreet te maken.

Zienswijzen op onderdeel Capaciteit van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				en vraag zich af aan wat voor wijzigingen zij moet denken. Welke instrumenten worden er precies bedoeld? Hoe wordt de sector op de hoogte gehouden van wijzigingen aan het CMP?	

2.26 Onderdeel Beperken import brandbaar afval

Zienswijzen op onderdeel Beperken import brandbaar afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	086	Het importplafond botst met de intergemeentelijke samenwerking tussen Duitse en Nederlandse gemeenten op het gebied van afvalbeheer. Inspreker verzoekt om voor de samenwerking tussen Münster en 12 Nederlandse gemeenten een uitzondering te maken en wijst daarbij op: 1. Tegenstrijdigheid met de Overeenkomst van Anholt en de publiekrechtelijke overeenkomst a. Zowel naar Duits als Nederlands recht is gemeentelijk afvalbeheer – en daarmee de gesloten samenwerkingsovereenkomst - een soevereine zaak van lokaal zelfbestuur b. Het invoerplafond is in strijd met de afspraken die de Nederlandse Staat en de deelstaat Noordrijn-Westfalen hebben gemaakt in het Anholt-akkoord (1991). Dit akkoord bepaalt dat de partners actief zullen streven naar het wegnemen van obstakels die grensoverschrijdende samenwerking tussen overheden tegenkomt. c. Deze grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van afvalbeheer valt ook onder artikel 4(7)(q) van de EUREGIO-statuten. 2. De door inspreker gevraagde uitzondering op het importplafond past in het Europese aanbestedingsrecht (art. 12 lid 4 van Richtlijn 2014/24/EU). 3. De door inspreker gevraagde uitzondering op het importplafond schendt de beginselen van nabijheid en zelfvoorziening niet en past in artikel 30 van de Verordening (EG) 1013/2006 betreffende de Overbrenging van Afvalstoffen (EVOA). 4. De samenwerking tussen Münster en 12 Nederlandse gemeenten draagt bij aan Europese doelen op het gebied van klimaat en beoogt een maximaal milieuvoordeel tegen zo laag mogelijke kosten voor de maatschappij en draagt bij aan werkgelegenheid. 5. Omdat de Duitse wetgeving vereist dat de continuïteit van de verwerking van huishoudelijk afval gewaarborgd moet zijn zorgt de mogelijkheid van een beperking van import dat Duitse autoriteiten geen samenwerking met Nederlandse gemeenten kunnen aangaan of deze mogelijk moeten beëindigen. 6. De rechtbank heeft de samenwerking tussen Münster en de Nederlandse gemeenten goedgekeurd/bevestigd in de uitspraak met nummer ECLI:NL:RBOVE:2023:337. In deze zaak vocht AVR het feit aan dat de opdrachtverlening aan Twence niet via aanbesteding had plaatsgevonden. De rechter constateert dat hier sprake is van een publiek/publieke samenwerkingsvorm obv een publiekrechtelijke taak, nl afvalverwerking.	Allereerst is relevant dat zowel de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra) als de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (Evoa) voor zowel storten als verbranden van stedelijk afval het beginsel van nationale zelfvoorziening en het nabijheidsbeginsel kennen. Dit biedt lidstaten expliciet de mogelijkheid om import en export te beperken. Binnen Europa geldt zeker een vrij verkeer van goederen en diensten, maar het beleid uit zowel het CMP als de eerder genoemde beleidsvisie afvalverbranding past binnen de beperkingen die de EU-regels hier voor toestaan. Het verdrag van Anholt bevordert regionale samenwerking, maar verplicht nergens tot het inregelen van uitzonderingen op het importplafond. Betrokken partijen kunnen vanzelfsprekend garanties verlangen voor afvalverwerking, maar dat moet dan privaatrechtelijk gebeuren. Het lijkt verstandig om het inwerkingtreden van een importplafond hierbij als overmacht situatie op te nemen, maar dat is verder aan partijen zelf. Er is in het verleden door meerdere partijen verzocht om uitzondering op het plafond met verschillende redenen (van lopende uitwisselingen tot het feit dat het zou gaan om afval dat zelf geen stedelijk afval zou zijn). Om de werking van het plafond niet uit te hollen is hier niet in mee gegaan. Hierbij is relevant dat het importplafond in principe een uitzonderingssituatie is, bedoeld voor overmachtssituaties, ter bescherming van het afvalbeheer in Nederland. Iedere uitzondering daarop is daarom ook ongewenst, omdat het de bescherming van het afvalbeheer in Nederland minder effectief zou maken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	013	De Europese Commissie zal in 2026 een Circular Economy Act aannemen, die de circulaire transitie zal versnellen, voortbouwend op de interne markt. De Act zal het vrije verkeer van circulaire producten, secundaire grondstoffen en afval mogelijk maken, een hogere aanvoer van hoogwaardige recyclaten bevorderen en de vraag naar secundaire materialen en circulaire producten stimuleren, terwijl de grondstofkosten worden verlaagd. Inspreker vraagt zich af hoe importrestricties voor brandbaar afval en een potentieel importplafond hiermee samenhangen en of het ministerie verwacht dat er met de implementatie van de Circular Economy Act in 2026 nog steeds een wettelijke basis is voor het instellen van een importplafond?	Zie de antwoorden op zienswijze 1 onder e en zienswijze 49 in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken.
3.	algemeen	nee	007	Er worden beleidsmatig geen uitzonderingen gemaakt voor specifieke internationale samenwerkingsverbanden. Op welke wijze kan grensoverschrijdende samenwerking wel gebruik maken van een mogelijkheid tot bv. communale samenwerking? Op grond van welke overweging wordt gebruik gemaakt van de afwijkingsbevoegdheid in artikel 16, lid 1 van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen?	Zie het antwoord op zienwijze 1 in deze tabel voor samenwerkingsverbanden. Zie het antwoord op zienswijze 1 onder e in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken voor het gebruik van bevoegdheden op basis van EU-regelgeving.
4.	2	nee	037	Verzocht wordt niet te spreken van 'de komende jaren' maar – net als in het NPCE staat - expliciet te stellen dat ook in de in 2050 te realiseren CE nog verbrandingscapaciteit nodig is.	Een 'langere tijd onmisbaar zijn' is niet in strijd met in het NPCE is opgenomen dat ook in 2050 er nog verbrandingscapaciteit nodig is. Zowel het NPCE als het CMP gaan uit van een afname van afvalverbranding en beperking er van tot die gevallen waarvoor recycling niet mogelijk of niet wenselijk is. Geen van beide gaat uit van een volledige beëindiging van afvalverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	2	nee	037	Inspreker wijst er op dat in 2024 er een tekort aan verbrandingscapaciteit was en dat de stelling dat Nederlandse AVI's hun overcapaciteit vullen met import dus onjuist is.	Zie voor de situatie uit 2024 het antwoord op zienswijze 17 onder a in Onderdeel Capaciteit van AVI's.
6.	2	nee	037	Inspreker is het niet eens met het uitgangspunt om te streven naar een verbrandingscapaciteit die met een zekere bandbreedte past op het aanbod van Nederlands te verbranden afval (en wijst naar andere zienswijzen voor de argumentatie).	Zie voor de keuze om de noodzakelijke AVI-capaciteit niet op Europese schaal te boordelen het antwoord op zienswijze 1 onder a in Onderdeel Beoordelen thermisch verwerken.
7.	3	nee	160	In de toelichting van artikel 4 is aangeven dat het afval betreft dat nog geen behandelingsverwerking heeft ondergaan. De kennisgevingen van brandbaar afval naar AVI's hebben geen betrekking op gemengd stedelijk afval (20 03 01). De kennisgevingen hebben betrekking op RDF, dit is bewerkt huishoudelijk afval waar de euralcode 19 12 10 "brandbaar afval (refuse derived fuel — RDF). De bezwaargrond kan daarom niet worden toegepast.	Allereerst is van belang dat er naast de mogelijkheid om overbrenging van gemengd stedelijk te beperken op basis van de EVOA ook op basis van de Kra een mogelijkheid is om overbrenging te beperken. De mogelijkheid om overbrenging naar Nederlandse afvalverbrandingsinstallaties die zijn ingedeeld als installatie voor nuttige toepassing te beperken is opgenomen in artikel 16, lid 1 van de Kra. Hierin is bepaald dat lidstaten - in afwijking van de EVOA - overbrengingen kunnen tegenhouden wanneer daardoor eigen afval moet worden verwerkt op een wijze die niet consistent is met hun afvalbeheerplannen.

Zienswijzen op onderdeel Beperken import brandbaar afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Ten tweede biedt ook artikel 12, lid 1 onder e van de EVOA mogelijkheden om import naar AVI's te beperken indien die import er toe zou leiden dat in eigen land geproduceerde te verbranden afvalstoffen moeten worden gestort. Dit is niet beperkt tot afval met Euralcode 20 03 01. Ten derde is in artikel 4 (lid 3) van de EVOA expliciet aangegeven dat het naast stedelijk afval ook gaat om "*gemengd stedelijk afval dat een afvalverwerkingshandeling heeft ondergaan die de eigenschappen ervan niet wezenlijk heeft veranderd, waaronder uit afval gewonnen brandstoffen afkomstig van gemengd stedelijk afval, wanneer dat afval bestemd is voor nuttige toepassing*". Er zijn dus zeker juridische mogelijkheden om import naar AVI's te beperken. Bij de eerdere activatie van het importplafond is dat ook gebeurd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	3.1	nee	037	Inspreker stelt voor om naast een importplafond ook een exportplafond op de nemen voor de momenten dat de Nederlandse AVI's een tekort aan afval hebben.	Dit zou aan de orde kunnen komen wanneer er stappen gezet worden om de capaciteit beter te laten aansluiten op het Nederlandse aanbod en meer dan nu terug te vallen beginsel van zelfvoorziening. Het traject om te komen tot een passende AVI-capaciteit moet echter nog starten en gaat bovendien naast het CMP lopen. Het voorstel van inspreker is op dit moment in ieder geval nog niet aan de orde. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	3.1	nee	007	Wordt een besluit tot opheffing van het importplafond genomen op het eerste moment dat vastgesteld wordt dat geen stortontheffingen meer noodzakelijk zijn? Op welke wijze gaat worden bijgehouden dat er voldoende verwerkingscapaciteit beschikbaar is? Op welke wijze gaat de overheid bevorderen dat, indien er sprake is van tekort aan verbrandingscapaciteit, er ook versneld gebruik gemaakt kan worden van verwerkingscapaciteit in het buitenland?	Het opheffen van het plafond is een apart besluit dat de Minister neemt. Dit is niet de plke om op voorhand uit te schrijven wanneer dit besluit wordt genomen, maar gelet op het doel van het plafind spreekt voor zich dat het feit dat storten van Nederlands brandbaar afval niet meer aan de orde is hierbij een zeer belangrijke overweging zal zijn. **Conclusie**: Deze informatieve vraag heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	3.1	nee	007	Op welke wijze wordt bij het afroepen van een importplafond getoetst dat een stortontheffing niet op oneigenlijke gronden is afgegeven? Wordt voor het instellen van een importplafond bij alle AVI's getoetst of er nog capaciteit beschikbaar is? Gaat een toets plaatsvinden dat een reeds afgegeven kennisgeving ook daadwerkelijk met importafval wordt 'ingevuld' en of er sprake 'ongebruikte vergunningsruimte' is? In de praktijk worden immers niet alle kennisgevingen ingevuld. Die toets moet naar ons oordeel eerst worden gedaan voordat het importplafond wordt ingesteld.	Het activeren van het importplafond speelt in beginsel pas wanneer er een fundamenteel probleem is met de verbranding van Nederlands afval. Er wordt zeker eerst met de sector overlegd over het probleem, de verwachte duur, de mogelijkheden om het op te vangen, etc. Het is zeker niet zo dat dat op basis van 1 ontheffing direct en automatisch een activatie van het plafond. Het aanspreken van een bevoegd gezag dat een ontheffing heeft afgegeven terwijl er nog ruimte was om dit in Nederland te verbranden kan ook een uitkomst zijn. Het al dan niet 'volrijden' van reeds afgegeven kennisgevingen is binnen het huidige plafond een optie. Dit wordt pas anders wanner we mogelijkheid is gecreëerd om ook lopende kennisgevingen in te trekken. Op het moment dat er sprake is van verdringing van brandbaar Nederlands afval naar de stort kan dat echter een reden zijn om het importplafond in te stellen, los van de vraag of alle afgegeven kennisgevingen daadwerkelijk gaan worden benut. Er wordt op dat moment immers op basis van de kennisgevingen die wel worden gebruikt al meer afval geïmporteerd dan er aan 'vrije capaciteit' beschikbaar is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	3.1	nee	007	Het bij het afroepen van een importplafond met onmiddellijke ingang opschorten van een importbeschikking is een ingrijpende maatregel die betrokkenen niet de gelegenheid geeft zich voor te bereiden op gewijzigde omstandigheden. Inspreker maakt in dit verband bezwaar tegen het gegeven dat een specifieke marktpartij waarvan de vergunning toevalligerwijs expireert, uitzonderlijk kan worden getroffen in zijn bedrijfsbelang, zeker bij grote afhankelijkheid (ook voor de energielevering). Een eerlijker en minder willekeurige oplossing kan zijn dat alle -op het moment van afroepen van het plafond- importerende bedrijven bv. 5 of 10% van hun importvolume moeten verminderen. Dit biedt zowel hun klant(en) als de verwerker nog enige praktische ruimte oplossingen te vinden voor de te ontstane situatie in plaats van dat één verwerker en één of enkele grote klanten per directe ingang fors in hun belang worden getroffen. Verder zal dit sneller resultaat geven voor het na te streven doel.	Inspreker loopt hier vooruit op het omvormen van het bestaande importplafond uit het CMP naar een instrument dat een complete importstop mogelijk maakt. Juist vanwege de grote gevolgen voor marktpartijen wordt dit een apart traject dat buiten het VMP om wordt doorlopen en dat vermoedelijk tot een wettelijke regeling gaat worden. Vanzelfsprekend zullen gevolgen voor marktpartijen hier een aandachtspunt zijn. Daarnaast zal het voor marktpartijen verstandig zijn om – als het zover is – in hun contracten met buitenlandse aanbieders rekening te houden met een eventuele wettelijke importstop (waar in het CMP nu al tekst over is opgenomen). Maar omdat het hele traject nog moet starten heeft deze zienswijze nu geen gevolgen voor de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	3.1	nee	007	Voorts moet er niet aan voorbij worden gegaan dat geïmporteerd afval geen beslag legt op opslagcapaciteit, omdat het rechtstreeks wordt aangeboden bij de afvalbunkers van AVI's. Bij het ontbreken van voldoende verwerkingscapaciteit kan voor brandbaar restafval uit Nederland gebruik worden gemaakt van beschikbare opslagcapaciteit. Is het ministerie bereid om voor de sector inzichtelijk te maken hoeveel opslagcapaciteit op enig moment beschikbaar is om zicht te kunnen hebben op de waarschijnlijkheid dat een importplafond op een bepaalde termijn tot de mogelijkheden behoort?	Inspreker heeft zelf meer zicht op de beschikbare opslagcapaciteit en levert zelf aan de overheid gegevens over de hoeveelheden brandbaar afval die op enig moment in opslag liggen en de mutaties daarin sinds vorige levering van deze gegevens. Het is dus niet aan de overheid om de inspreker deze data te leveren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	3.2	nee	037	De zin "Een aantal (lijnen van) AVI's heeft de status van nuttige toepassing (R1)" is niet juist. Alle lijnen van Nederlandse AVI's hebben de status van nuttige toepassing (R1).	Op het moment van schrijven heeft inspreker gelijk. De beoordeling van de prestaties en het al dan niet toekennen van de R1-status vindt periodiek opnieuw plaats. Tot op heden is wel sprake geweest van een waarschuwing, maar is het vervallen van de status nog niet aan de orde geweest. Dit is echter iets dat wel zou kunnen gebeuren en daarom is deze formulering gekozen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	4	ja	013	Inspreker vindt een importplafond een weinig doeltreffende maatregel om acute capaciteitsproblemen aan te pakken. Inspreker heeft zorgen over het voorgestelde importplafond en de manier waarop dit wordt toegepast en opgeheven. Inspreker vraagt welke problemen hiermee worden opgelost. Een importplafond heeft een vertraagd effect, wat vragen oproept over de effectiviteit ervan. In de eerste weken na een calamiteit moeten veel zaken worden geregeld en de problemen ondervangen. Het kan echter maanden duren voordat een importplafond in werking treedt. Dit maakt het een weinig doeltreffende maatregel om acute capaciteitsproblemen aan te pakken. Bovendien roept deze maatregel de vraag op of er in de afgelopen jaren	De kanttekeningen die inspreker plaatst bij de effectiviteit van het huidige plafond worden herkend. Met name het feit dat reeds afgegeven toestemmingen voor import blijven doorlopen maakt dat het instrument pas na enige tijd zichtbaar effect gaat hebben. Bij calamiteiten die langer duren, zoals we die in het verleden hebben gehad, kan het plafond zeker bijdragen aan het beperken van de stort van de verdringing van Nederlands afval, maar juist om de effectiviteit te verbeteren is het voornemen om het huidige plafond uit het CMP om te vormen tot een (wettelijk) instrument dat ook het intrekken of pauzeren van reeds afgegeven kennisgevingen mogelijk gaat maken (zie paragraaf 5 van het hoofdstuk).

Zienswijzen op onderdeel Beperken import brandbaar afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				daadwerkelijk brandbaar afval in Nederland is gestort als gevolg van een calamiteit. Inspreker vraagt om concrete voorbeelden hiervan.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	4	ja	013	Mocht het instellen van een importplafond toch noodzakelijk zijn, dan dienen er volgens inspreker duidelijke criteria te worden opgesteld voor het opheffen van het importplafond. Die zijn er namelijk wel voor het instellen ervan. Dat leidt tot zorgen bij inspreker en daarom het voorstel om niet alleen een toetsingskader voor het instellen van een importplafond op te nemen, maar ook een voor het opheffen ervan. Zodra de capaciteitsproblemen bij AVI's (door zoals genoemd calamiteit, onderhoud, piek in aanbod Nederlands afval, te veel import, …) zijn opgelost, moet het importplafond ook direct weer worden opgeheven door de minister.	Zie het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel.
16.	4	ja	018, 100	Insprekers zijn tegen het voornemen om de Regeling EG-verordening overbrenging afvalstoffen op een later moment aan te passen op het beperken van de looptijd van een VGI-status voor AVI's. Inspreker 018 geeft aan dat het verlenen van een VGI-status geregeld is in de rechtstreeks werkende Verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen (EVOA) en uitgewerkt is in de Nederlandse regeling. Inspreker geeft aan dat het uitsluiten van AVI's van de VGI-status niet juridisch houdbaar zou zijn. Inspreker verzoekt bij het aanpassen van de regeling rekening te houden met de rechtstreekse werking van de verordening. Inspreker 100 merkt op dat in Engeland en Zweden de afgelopen jaren grote achterstanden in toestemmingen voor grensoverschrijdend transport van afval zijn opgetreden en het op het toenemende volume aan toestemmingen dat moet worden verwerkt, wanneer het voornemen daadwerkelijk wordt uitgevoerd.	Als eerste wordt opgemerkt dat het verlenen van de VGI-status een mogelijkheid is waar lidstaten gebruik van kunnen maken. Vanzelfsprekend moet de betreffende Nederlandse regeling worden aangepast en dat staat ook in het CMP. Maar verder is er geen reden waarom dit juridisch niet houdbaar zou zijn. Verder kunnen achterstanden in andere lidstaten geen reden zijn om in Nederland niet te werken aan een betere effectiviteit van het bestaande importplafond. Dat probleem moet in het betreffende land worden aangekaart en opgelost. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	4	ja	042	Inspreker verzoekt om de reikwijdte van het afvalimportplafond te beperken en niet toe te passen op samenwerkingen die gebaseerd zijn op het verdrag van Anholt. Door dit verdrag is een efficiënte en duurzame afvalverwijdering ontstaan. Het afvalimportplafond bedreigt de continuïteit van deze samenwerking en belemmert ook andere Nederlandse en Duitse gemeenten in het Euregionale grensgebied om aan deze samenwerking deel te nemen. In het verdrag is opgenomen dat partners zich in zullen spannen om belemmeringen tegen te gaan. Inspreker voegt ter onderbouwing een onderzoek toe.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
18.	5	nee	037	Het plan om AVI's geen VGI-status meer te geven acht inspreker ongewenst vanwege kosten, administratieve lasten en onvoldoende bemensing van de betrokken overheidsinstanties. Met voldoende buffercapaciteit zou het ook moet nodig hoeven zijn en inspreker verwijst naar de calamiteit bij AVR waaruit dit zou blijken.	Als eerste wordt opgemerkt dat de termijn van 1 jaar in de EVOA het uitgangspunt is en dat de VGI-status een optie is waar gebruik van gemaakt kan worden. Veel kennisgevers hebben standaard te maken met de termijn van 1 jaar. Daarnaast is dit een maatregel om het importplafond effectiever te maken (nodig zoals ook andere insprekers zien; zie zienswijze 14 in deze tabel), en dat is weer nodig ter bescherming van het nationale afvalbeheer. Dat dit mogelijk tot extra administratieve lasten leidt is hiervan een consequentie, maar slechts een heel klein aandeel van de kennisgevers (namelijk alleen enkele AVI's) gaat hier mee te maken krijgen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
19.	5	nee	114	Inspreker verwijst naar het toekomstplan in het ontwerp-CMP dat de regelgeving zodanig zal worden aangepast dat deze VGI-status niet meer verstrekt wordt aan AVI's. Inspreker geeft aan dat dit haaks op Europese samenwerking staat. Bij consequent beleid dient export naar het buitenland ook volledig worden stopgezet. Op deze manier zijn contracten niet meer af te sluiten als de overheid een interventie kan doen in een afspraak tussen 2 partijen.	De aangekondigde maatregel rond de VGI-status moet het instrument importplafond effectiever maken. Dit instrument is specifiek bedoeld om het nationale beheer van afvalstoffen te beschermen. Internationale regelgeving biedt hier expliciet de mogelijkheid voor en kent ook het beginsel van zelfvoorziening. Zie voor samenwerkingsverbanden en privaatrechtelijke afspraken in dat kader verder het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
20.	5	nee	013	In het CMP wordt voorgesteld om de VGI-status van 3 naar 1 jaar te wijzigen. AEB is van mening dat dit de onzekerheid voor AVI's vergroot en de continuïteit van afvalverwerking belemmert. Bovendien leidt dit tot een verhoogde administratieve last voor zowel bedrijven als omgevingsdiensten. Inspreker vraagt daarom om deze wijziging te heroverwegen, zodat bedrijven beter kunnen plannen en stabiliteit behouden blijft in de sector.	Zie het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel.
21.	n.b.	n.b.	013	Inspreker geeft aan dat volgens de EVOA-codering de tijdelijke opslag van te verbranden afval is toegestaan (code R-13). Het CMP stelt [*echter*] dat geïmporteerd afval niet opgeslagen mag worden en direct bij binnenkomst verwerkt moet worden. Dit is echter in strijd met de huidige praktijk en regelgeving. In de praktijk wordt geïmporteerd afval door meerdere bedrijven al tijdelijk opgeslagen in afwachting van verbranding. Inspreker vraagt om opheldering waarom hiervan wordt afgeweken en waarom deze bestaande praktijk niet wordt erkend.	Het gaat hier om import naar AVI's om de overcapaciteit te benutten. Dit is in de huidige situatie geen probleem zolang die capaciteit echt beschikbaar is. Het is niet wenselijk om brandbaar afval te importeren wanneer die niet direct kan worden verwerkt maar zou moeten worden opgeslagen. Het risico dat er dan zoveel afval uit het buitenland ligt dat het helemaal niet meer kan worden verbrand en dus in Nederland wordt gestort wil Nederland niet lopen. Om die reden wordt bij import naar AVI's expliciet de voorwaarde gesteld dat dat direct in de vrije capaciteit kan worden ingezet en dat er geen import mag plaatsvinden op een moment dat daar even geen ruimte voor zou zijn. Als dit in praktijk anders loopt is dat een kwestie voor handhaving. Volgens de VA wordt geïmporteerd afval echter weldegelijk direct aangeboden bij de afvalbunkers van AVI's (zie zienswijze 12 in deze tabel). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.27 Onderdeel Storten in een circulaire economie

Zienswijzen op onderdeel Storten in een circulaire economie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	n.b.	n.b.	064	Inspreker vat het werkprogramma storten en wat daarover ook staat in het CMP samen in een paar alinea's. Inspreker deelt daarin het beeld dat het moratorium verruimd moet worden om te kunnen blijven voldoen aan de functie die storten heeft. Inspreker geeft aan dat er in de markt verdeeldheid bestaat ten aanzien van de planning wanneer dit moet gebeuren gezien de marktpositie van een aantal stortbedrijven (inspreker schets de situatie). Inspreker uit haar zorgen over een goede verdeling van stortcapaciteit over alle regio's. Inspreker uit haar zorgen over het ontstaan van monopolypositie van een door inspreker genoemd bedrijf. Vervolgens:	Deze zienswijze gaat over het werkprogramma storten. In het werkprogramma storten is aangegeven dat het noodzakelijk is om het huidige beleid met betrekking tot storten toekomstbestendig te maken zodat de rol van storten in de circulaire economie goed geborgd is. Dat vraagt aanpassing van het huidige beleid en de regelgeving. Het werkprogramma bevat maatregelen die zorgen voor een robuust stortstelsel in een circulaire economie en een aanpak voor het oplossen van huidige knelpunten. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het werkprogramma storten. Deze

Zienswijzen op onderdeel Storten in een circulaire economie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• Is inspreker van mening dat het handhaven van het moratorium bij inwerkingtreden van het CMP niet houdbaar is; inspreker mist het besef en de urgentie van het Rijk om het moratorium aan te passen. Inspreker maant aan tot haast. • Inspreker gaat daarnaast graag met het ministerie in gesprek over vergunningverlening voor de uitbreiding van bestaande stortplaatsen en stortcapaciteit, als onderdeel van de oplossingsrichting voor de geschetste problematiek. • Tot slot vraagt inspreker het ministerie om de dialoog te starten met het ministerie van Economische Zaken over de dreigende monopoliepositie van een bedrijf binnen de stortsector.	zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Ook aandacht voor (een) monopoliepositie(s) is zonodig onderdeel van de uitvoering van het werkprogramma. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	1	nee	068	Inspreker geeft aan dat volgens de laatste WAR gegevens er op 19 in plaats van 21 stortplaatsen wordt gestort.	Er wordt op 19 stortplaatsen daadwerkelijk nog gestort, maar er zijn er 21 met een bestaande vergunning en restcapaciteit (zie de tabel in hoofdstuk 'vergunningen en ontheffingen voor storten'). Er kan in principe dus op 21 locaties worden gestort. Dit is nauwkeuriger geformuleerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
3.	3	nee	068	Inspreker geeft aan dat er een 't' is weggevallen bij 'terugneembaar storten'.	Deze typefout is hersteld. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	3.1	nee	114	Inspreker geeft aan dat aan dat naast regionale spreiding van stortactiviteiten, het ook noodzakelijk is om te voorkomen dan monopolies in de stortmarkt ontstaan.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
5.	3.2.4	nee	102	In 3.2.4 verwezen wordt naar paragraaf 8.5.2.4 van het Bal, dit moet volgens inspreker Bkl zijn.	Deze zienswijze is correct. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	3.3	nee	007, 068	Criterium a (*red: dat het belangrijkste doel van de aanbieder van de afvalstof bepalend is voor het onderscheid storten / nuttige toepassing*) is volgens inspreker sterk beperkend voor nuttige toepassing en zou ook verder gaan dan het arrest uit 2002 waarnaar wordt verwezen. Ook vraagt inspreker zich af a. Wat hier het verschil is tussen aanbieder en ontdoener, b. of de impact van dit nieuwe criterium op nuttige toepassing bekend is, en c. of dit ook geldt voor grond.	a. hiermee wordt hetzelfde bedoeld. Dit is aangepast en overal in het hoofdstuk wordt nu gesproken van ontdoener. b. Het is al jaren bestaand beleid dat afval dat met het oogmerk zich te ontdoen wordt aangeboden aan een stortplaats en permanent deel gaat uitmaken van het stortlichaam wordt beschouwd als storten, ook wanneer het op de locatie ook een nuttige functie vervult. Dit is alleen anders wanneer een materiaal als en met de kwaliteit van een bouwstof wordt aangeboden omdat de stortplaats niet voldoende te storten afval heeft ontvangen om noodzakelijke voorzieningen aan te leggen. Dit is in het CMP nog eens expliciet uitgeschreven in paragraaf 3.3.2 van dit hoofdstuk. In tegenstelling tot wat inspreker suggereert is dit dus niet nieuw. Op basis van deze zienwijze zijn de formulering van het criterium en de tekst van paragraaf 3.3.1 wel aangepast. c. Het beleid in dit hoofdstuk is van toepassing op alle afvalstoffen en geldt dus voor 'grond'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	3.3	nee	055	Inspreker constateert dat het hoofdstuk heel uitgebreid in op nuttig hergebruik versus storten en dat het een terechte discussie is dat materialen die nog hergebruikt kunnen worden, niet gestort mogen worden. Tegelijkertijd pleit de inspreker dat er door een lokale afweging bij de vergunningverlener ook wat ruimte kan komen voor een duurzame, misschien wel anderszins circulaire oplossing. Als voorbeeld valt te denken aan bouwstoffen, die bij een afvalverwerker al aanwezig zijn door hun activiteiten op dit vlak, maar voor het aanleggen van bijv. een steunlaag afgevoerd moeten worden, terwijl er ander materiaal wordt aangevoerd en alle vervoersbewegingen, die dit met zich meebrengt.	Uitgangspunt in het CMP is dat afvalstoffen zo hoogwaardig mogelijk worden toegepast. Materiaal wat nuttig toegepast zou kunnen worden, mag niet gestort worden ook niet wanneer dat tot minder vervoersbewegingen zou leiden. Zoals aangegeven in paragraaf 3.3.2 van dit hoofdstuk in het CMP dienen steunlagen en andere noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen primair te worden aangelegd met afval dat toch al is aangeboden om te storten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	3.3	nee	068	De verwijzing [paragraaf 3.4 'Toetsingskader capaciteitsregulering'] van hoofdstuk 'vergunningen en ontheffingen voor storten' paragraaf 4.1 moet zijn.	Deze zienswijze is correct. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	3.3	nee	90, 145	Inspreker verwijst naar paragraaf 3.3 waar het onderscheid tussen storten en nuttig toepassen is omschreven. Een dergelijke toevoeging in het CMP zorgt voor verwarring en discussie bij gebruik van grond en baggerspecie. Regelgeving over nuttig toepassen (en onderscheid ten aanzien van storten) staat beschreven in het Bal en Wm. Inspreker adviseer deze delen uit het CMP te verwijderen en hiervoor te verwijzen naar het Bal.	In het CMP wordt uiteen gezet wanneer sprake is van storten en wanneer sprake is van nuttige toepassing. Tevens wordt aangegeven waarom dat voor grond en baggerspecie specifiek van belang is en wanneer bepalingen uit het Bal en Bbk wel en wanneer juist niet van toepassing zijn. Grond of baggerspecie die als afvalstoffen moeten worden aangemerkt mogen alleen worden toegepast als er inderdaad sprake is van toepassing volgens de regels van het Bal. Voor nuttige toepassing is op grond van de Kra vereist dat sprake is van substitutie; met het gebruik van afval moet worden bespaard op de inzet van primaire grondstoffen die geen afval zijn. Zonder substitutie is geen sprake van nuttige toepassing. Dan is sprake van storten als handeling van verwijdering, waar dus geen gebruik kan worden gemaakt van de algemene regels van het Bal. Voor de kwalificatie van nuttige toepassing moet naast substitutie ok sprake zijn van materiaal dat voldoet aan de kwaliteitseisen. Is dat niet het geval, dan is er sprake van het beleid voor storten. Deze passage uit het CMP is dus van belang om te kunnen duiden welke wet- en regelgeving in welke situaties van toepassing is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	3.3	nee	007, 024	Insprekers stellen voor criterium b. te wijzigen in: Er is alleen sprake van nuttige toepassing wanneer daardoor primaire *(<u>of andere secundaire</u>)* materialen worden uitgespaard die anders voor de betreffende toepassing zouden zijn gebruikt.	Nuttige toepassing wordt in de Kaderrichtlijn afvalstoffen, de Wm en het CMP gedefinieerd als

Zienswijzen op onderdeel Storten in een circulaire economie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker 024 noemt als voorbeeld: de toepassing van hoogovenslakken uit een project die ingezet worden als bouwstof i.p.v. menggranulaat.	*elke handeling met als voornaamste resultaat dat afvalstoffen een nuttig doel dienen door hetzij in de betrokken installatie, hetzij in de ruimere economie andere materialen te vervangen die anders voor een specifieke functie zouden zijn gebruikt, of waardoor de afvalstof voor die functie wordt klaargemaakt.* Kern van de definitie is het vervangen van andere materialen – waarbij bedoeld is niet-afvalstoffen - die anders voor deze functie ingezet zouden worden. Uitsparen van ander secundair materiaal kan op zich worden aangemerkt als nuttige toepassing wanneer zonder secundair materiaal primair materiaal voor die toepassing gebruikt zou zijn. Uitsparen van ander secundair materiaal is geen 'nuttige toepassing' wanneer de toepassing zonder secundair materiaal niet zou hebben plaatsgevonden **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	3.3.4	nee	063	Inspreker is verbaasd over de specifieke vermelding van het onderwerp verondiepen / opvullen van diepe plassen (verder 'verondiepen') in dit hoofdstuk en in de Afvalplannen grond en baggerspecie. Inspreker pleit voor het schrappen van deze teksten uit het CMP en geeft daarvoor de volgende redenen: • Het verondiepen verschilt niet wezenlijk van andere vormen van ophoging, zoals de aanleg van een geluidswal. • De uitwerking van artikel 4.1269 van het Bal over verondiepingen werkt goed. Grond en baggerspecie (veelal afkomstig van werken van de overheid), die voldoen aan de gestelde normen worden nuttig toegepast, met behoud of verbetering van natuurkwaliteit. • Inspreker vindt het onrealistisch dat sprake moet zijn van het vervangen van primair materiaal om van nuttige toepassing te mogen spreken. Verondieping zal namelijk zelden met primair materiaal worden uitgevoerd (vanwege kosten). • Wanneer verondiepen met grond- en baggerspecie niet als nuttige toepassing wordt aangemerkt, ontstaat een situatie waarin grond en bagger nergens naartoe kunnen. Dit terwijl verondieping een efficiënte en hoogwaardige methode is om grond- en baggerstromen te hergebruiken. Het uitsluiten van verondieping als nuttige toepassing zou betekenen dat er geen bestemming meer is voor deze stromen. Het zal leiden tot het moeten storten ervan. Dit brengt hoge kosten en transportbewegingen mee en dus hogere transport- en milieukosten. Inspreker pleit daarom het altijd aanmerken van verondiepen als nuttige toepassing, ook als er geen directe natuurwinst wordt behaald, maar uiteraard ook geen verslechtering optreedt.	In deze paragraaf van het CMP wordt ingegaan op het verondiepen van grind- en zandwinplassen. Daarbij wordt teruggegrepen op de uitleg van paragraaf 3.3 op het verschil tussen nuttige toepassing en verwijderen. Zie daarvoor ook het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. Artikel 4.1269 Bal gaat over het toepassen van grond of baggerspecie in functionele toepassingen. Deze functionele toepassingen worden genoemd in het 2e en 3e lid van dit artikel. Grond of baggerspecie die als afvalstoffen moeten worden aangemerkt mogen alleen worden toegepast als er sprake is van nuttige toepassing volgens de regels van het Bal. Inspreker gaat er ten onrechte van uit dat alle toepassing van grond en baggerspecie die als functionele toepassing zijn aangemerkt daarmee ook automatisch gekwalificeerd worden als handelingen van nuttige toepassing. Maar dat is niet altijd het geval. Voor nuttige toepassing is op grond van de Kra en Wm namelijk vereist dat sprake is van substitutie: met het gebruik van afval moet worden bespaard op de inzet van primaire grondstoffen die geen afval zijn. Met andere woorden: zonder substitutie is geen sprake van nuttige toepassing. Dan is sprake van storten als handeling van verwijdering, waar dus geen gebruik kan worden gemaakt van de algemene regels van het Bal. Omdat veel verondiepingen dus nooit met primair materiaal zouden plaatsvinden, wordt door de inzet van baggerspecie of grond (als afvalstof) geen primair materiaal uitgespaard dat anders zou zijn gebruikt. In die gevallen betreft het dus geen nuttige toepassing, maar storten. Voor de kwalificatie van nuttige toepassing is verder niet alleen substitutie nodig maar uiteraard moet het afvalmateriaal ook geschikt zijn voor de toepassing gezien de gestelde kwaliteitseisen. Is dat niet het geval, dan is er ook sprake van storten. Op basis van deze zienswijze is wel geconcludeerd dat de tekst uit het ontwerp weliswaar inhoudelijk correct was, maar te veel de indruk kan geven dat verondiepen per definitie altijd storten zou zijn. De tekst is daarom genuanceerd en het toelichtend kader is uitgebreid. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	3.3.4	nee	090, 145	Inspreker constateert dat het toepassen in een diepe plas apart wordt benoemd en verzoekt deze verwijzing volledig te verwijderen. Inspreker ziet geen reden om deze toepassing separaat te beschrijven, zeker omdat deze toepassing niet verschilt van andere vormen van nuttige toepassingen, zoals bijvoorbeeld de aanleg van een geluidswal. In andere regelgeving zoals Bal voorschriften en kaders zijn opgenomen.	Zie het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel.
13.	3.3.6	nee	007, 024	Insprekers citeren wat hier staat over de jurisprudentie en verzoeken toe te voegen: *Er mag ook niet meer afval wordt gebruikt voor de opvulling dan strikt noodzakelijk is.*	Deze tekst wordt op verzoek van insprekers toegevoegd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	3.4	nee	007, 068, 155	Insprekers geven aan dat de genoemde data die van toepassing zijn op experimenten met duurzaam stortbeheer nog zonder verlenging van de pilots is. Insprekers verzoeken toe te voegen dat vier jaar verlenging binnenkort wordt geformaliseerd. Inspreker 068 voegt ook een schema toe.	Voornemen is inderdaad om de pilotprojecten waar insprekers naar verwijzen te verlengen. Het verzoek van insprekers om dat in het CMP te vermelden is gehonoreerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
15.	3.5	nee	007	Ten aanzien van terugneembaar storten vraagt inspreker. a. Kan een duiding worden gegeven van de aard van de terug te nemen materialen die voor terugneembaar storten in aanmerking komen? Gaat het per definitie om afvalstoffen die gestort mogen worden of kan het ook van toepassing zijn op afvalstoffen die met ontheffing zijn gestort? b. Op welke wijze wordt rekening gehouden met degradatie van afvalstoffen? c. Sinds wanneer is de wens van een aanvrager van een vergunning medebepalend voor de beoordeling?	a. Het is aan de exploitant om in te schatten voor welke afvalstoffen hij/zij verwacht dat er op afzienbare termijn alsnog hoogwaardiger vormen van verwerking komen dan storten. Het kan zowel gaan om afvalstoffen die mogen worden gestort als om afvalstoffen die met ontheffing worden gestort. b. Dit is aan de exploitant bij zijn/haar keuze om voor een bepaalde afvalstof een vak in te richten om deze terugneembaar te storten c. Er staat niet dat de wens van de aanvrager bepalend is voor de beoordeling. Er staat dat wanneer een exploitant het initiatief neemt om duurzaam te gaan storten, het bevoegd gezag wordt gevraagd hier in beginsel welwillend tegenover te staan. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	3.5	nee	037	Afvalmining kan maatschappelijke voordelen bieden als afval verwerkt wordt hoger op de afvalhiërarchie en er weer stortruimte beschikbaar komt. Om de financiële aantrekkelijkheid te vergroten zou de in dat jaar vigerende WBM/stortbelasting teruggevorderd moeten kunnen worden.	Deze zienswijze vraagt om aanpassing van de stortbelasting. Deze is een onderdeel van de Wet belastingen op milieugrondslag (Wbm) en valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Financiën. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de Wbm. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	3.5	nee	068	Inspreker geeft aan dat er geen sprake is van een positieve businesscase bij terugneembaar storten. Inspreker stelt dat een verplicht percentage recyclaat in nieuw plastic en een CO2-heffing op virgin plastics zijn nodig om hier op termijn een echte business van te maken.	Deze zienswijze vraagt om inzet van instrumenten als een verplicht percentage recyclaat in nieuwe producten en een heffing op gebuikt van primaire kunststoffen. Deze is een onderdeel van de Wet belastingen op milieugrondslag (Wbm) en valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Financiën. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op inzet van deze instrumenten. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien.

Zienswijzen op onderdeel Storten in een circulaire economie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
18.	3.5	nee	155	Inspreker geeft aan dat afvalmining, afhankelijk van de opbouw van het stortlichaam, de aard en samenstelling van de aanwezige afvalstoffen en de locatiespecifieke kenmerken vanuit een positieve basishouding benaderd moet worden door het bevoegd gezag. Naast een bijdrage aan de circulaire economie door het terugwinnen van (secundaire) materialen, draagt afvalmining eventueel ook bij aan het herkrijgen van stortcapaciteit in relatie tot het geldende moratorium. Inspreker verzoekt om het beleid met betrekking tot afvalmining te laten aansluiten op het beleid voor terugneembaar storten; het bevoegd gezag maakt op verzoek van de stortexploitant afvalmining mogelijk, wanneer deze activiteit lokaal milieuhygiënisch mogelijk is. Daarbij verzoekt inspreker om ook aandacht te besteden aan reeds geïnitieerde projecten voor afvalmining.	Zoals aangegeven in het CMP heeft afvalmining meer risico's omdat in veel gevallen niet goed bekend is wat er is gestort en of je kunt stuiten op afvalstoffen die je beter met rust kunt laten. Het CMP kent geen verbod voor afvalmining, maar geeft wel aan dat het rijk om deze redenen terughoudend is en geeft bevoegde gezagen mee om terdege met genoemde risico's rekening te houden. Bij terugneembaar storten zijn deze risico's er niet of nauwelijks omdat bij het storten al rekening wordt gehouden met opnieuw opgraven ervan en er expliciet op een bepaalde afvalstof wordt gestuurd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
19.	3.5	nee	007	Op welke wijze wordt bij afvalmining de afweging betrokken dat de betreffende locatie weer beschikbaar kan komen voor andere functies dan storten?	Dit is aan het bevoegd gezag wanneer deze – rekening houdend met eventuele risico's (zie het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel) – besluit dat afvalmining in een specifieke situatie toch moet worden overwogen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
20.	4.1	ja	064	Het CMP kent geen termijn voor het "uitruilen van stortcapaciteit". Dit is wel het geval bij het omzetten van voorraadcapaciteit naar vergunde capaciteit (2 jaar). Voor het sluitingsproces van de stortplaatsen kan het hebben van restcapaciteit belemmerend werken. Een stortplaats met restcapaciteit zou de exploitant niet willen sluiten terwijl er praktisch geen afval meer wordt gestort. Op deze manier kan de sluitingsdatum steeds worden uitgesteld.	In de Omgevingswet zijn instructieregels opgenomen voor het bevoegd gezag om voorschriften te stellen aan de omgevingsvergunning voor een stortplaats (voorheen opgenomen in het Stortbesluit bodembescherming, nu onder de Omgevingswet). Deze zijn erop gericht dat op tijd wordt voldaan aan de voorschriften om een stortplaats te sluiten (artikel 8.47 Wm). Het bevoegd gezag moet deze instructiebepalingen hebben omgezet in de omgevingsvergunning. • Op grond van de regelmatige controles die in artikel 10, eerste lid, onder a, van het Stortbesluit bodembescherming zijn voorgeschreven, kan het bevoegd gezag de vergunninghouder tijdig wijzen op eventueel te treffen aanvullende maatregelen. • De in artikel 10, eerste lid, onder b, van het Stortbesluit bodembescherming voorgeschreven keuring na het aanbrengen van de bovenafdichting vormt de basis voor de eindinspectie door het bevoegd gezag, zoals die is voorgeschreven in artikel 8.47, derde lid, van de Wet milieubeheer. Het bevoegd gezag kan in het kader van de eindinspectie volstaan met het kennisnemen van de resultaten van keuring en onderzoek welke door de vergunninghouder moeten worden toegezonden, maar kan ook besluiten tot een onderzoek ter plaatse of een aanvullende inspectie. • Voldaan moet worden aan de in artikel 4, vierde lid, van het Stortbesluit bodembescherming opgenomen voorwaarde dat «*zo spoedig als technisch mogelijk*» de bovenafdichting moet worden aangebracht. Het bevoegd gezag zal in de formulering van de in de vergunning op te nemen termijn rekening moeten houden met de mogelijkheid dat het met het oog op de goede afwerking van de stortplaats noodzakelijk kan zijn dat de bovenafdichting later wordt aangebracht. Gelet op deze wettelijke regels heeft het bevoegd gezag voldoende instrumenten om aan te sturen op een ordentelijke sluiting en is er geen reden om in het CMP aanvullende bepalingen op te nemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.28 Onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	Kader pagina 2	nee	007, 068	In de figuur staat de moratoriumcapaciteit weergegeven als het totaal van Voorraadcapaciteit en Vergunde capaciteit. Deze weergave is valide. Maar de Moratoriumcapaciteit is daarmee statisch want binnen het kader van het moratorium vinden slechts verschuivingen plaats van Voorraad naar Vergund (en binnen Vergund van Restcapaciteit naar Benutte capaciteit, helaas niet weergegeven). De stortcapaciteit die wordt weergegeven in tabel 1 op p.9 is niet statisch maar dynamisch en verandert ieder jaar. Het betreft de restcapaciteit en de voorraadcapaciteit binnen het moratorium.	Het is correct dat er door feitelijk storten binnen vergund een verschuiving plaatsvindt van restcapaciteit naar benutte capaciteit. Hoewel de vergunde capaciteit hiermee niet verandert is de feitelijk beschikbare capaciteit binnen het moratorium inderdaad de som van de voorraadcapaciteit en de restcapaciteit. **Conclusie**: De figuur is op basis van deze zienswijze aangepast.
2.	Kader pagina 2	nee	007, 068, 114, 142	Insprekers geven aan dat bij de definitie van technisch maximale capaciteit de planologisch maximale hoogte als begrenzende factor staat genoemd. Echter is deze maximale hoogte niet bepalend voor de technisch maximale capaciteit. Insprekers 007, 068 en 114 voegen hieraan toe dat als een ophoging van een stortplaats technisch mogelijk is, dat dan een planologische beperking de ophoging niet zou mogen tegenhouden. Door de ophoging toe te staan zijn namelijk minder nieuwe stortlocaties nodig.	Het is correct dat planologische beperkingen stikt genomen geen technische beperkingen zijn. Om die reden wordt de omschrijving 'technisch maximale capaciteit' in de figuur en onderstaande toelichting aangepast. De mening planologische beperkingen een technisch mogelijk ophoging niet zouden mogen tegenhouden wordt voor kennisgeving aangenomen. Dit is een afweging van het betreffende bevoegd gezag die geheel buiten het CMP ligt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
3.	2	nee	007, 068	a. Insprekers betwisten dat er een verband is tussen stortcapaciteit en prijs van storten. Stortexploitanten hebben er geen belang bij hebben om onder de kostprijs te werken omdat de m^3 niet verloren gaat. Niet gebruikte capaciteit kan gewoon de volgende jaren worden gebruikt en dat maakt storten anders dan bijvoorbeeld verbranden of sorteren. Het voorkomen van te veel stortcapaciteit is dus niet nodig. b. Insprekers pleiten voor het opheffen van het moratorium voor het uitbreiden van bestaande locaties. Het verbod op het realiseren van nieuwe stortlocaties kan vooralsnog in stand blijven. Er wordt ook gewezen op het werkprogramma storten wat spreekt van het 'verhogen van het moratorium' en op een studie van RHDHV waarin zelfs in het meest gunstige scenario na 2040 nog sprake zal zijn van 2 Mton stort per jaar.	a. In het verleden is gebleken dat er weldegelijk een verband is tussen capaciteit en prijzen. In de jaren '80 en '90 was er veel stortcapaciteit beschikbaar verspreid over het land terwijl het aanbod te storten afval snel afnam. Stortplaatsen gingen onderling concurreren op prijs om voldoende volumes binnen te halen. In 1997 werd juist hierom het 'Convenant Stortplaatsen' gesloten, waarbij veel stortplaatsen vrijwillig sloten, deels met een compensatieregeling. Het convenant had onder meer als doelen - gestructureerd en gecontroleerd terugbrengen van het aantal stortplaatsen, - realiseren van een marktstructuur die financieel houdbaar en milieuhygiënisch verantwoord was en - beperken van ongereguleerde marktwerking en prijzenslag.

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Ook later verschenen er studies (OECD, EU - DG Environment, US landfill market studies) waaruit volgt dat een te grote capaciteit leidt tot prijserosie en soms extra grensoverschrijdend afvaltransport. Voorkomen moet worden dat een situatie die we enkel decennia geleden met gezamenlijke inspanning hebben beëindigd weer opnieuw ontstaat b. Op meerdere plekken in de tekst van het CMP wordt verwezen naar het werkprogramma en wordt onderkend dat het moratorium moet worden heroverwogen, maar dat dat meegenomen wordt bij een toekomstige herziening van het CMP. Het voornemen is nu om met de voorbereiding hiervan in 2026 te starten zodat dit kan worden meegenomen bij een eerste tussentijdse wijziging van het CMP. Tot slot wordt nog opgemerkt dat in de studie van RHDHV als startwaarde wordt uitgegaan van ruim 2,8 Mton op de stort gebracht (gemiddelde 2016-2020). In het CMP wordt uitgegaan van het gemiddelde van 2019-2023. Hierdoor is zowel in het neutrale als in het ambitieuze scenario de op de stort gebrachte hoeveelheid na 2040 aanzienlijk lager dan 2 Mton. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	2	nee	114	Inspreker geeft aan dat in het CMP een verband is gelegd tussen een gezonde markt voor recycling/CE en de beschikbare stortcapaciteit. Dit blijkt in zijn geheel niet uit de stortvolumes in de afgelopen jaren. Veel belangrijker is dat er regionaal stortcapaciteit beschikbaar is, dat deze geëxploiteerd worden door meerdere partijen zodat er concurrentie is en dat de heffingen die worden opgelegd (vanuit het rijk én door provincies) overal gelijk zijn.	Capaciteiten, prijzen, spreiding, etc. van storten, verbranden en sorteren/recyclen beïnvloeden elkaar en hebben effect op elkaars business-case. Immers, voor een deel richten ze zich op dezelfde afvalstoffen en afvalstoffen worden vaak deels verwerkt volgens de ene en deels volgens de andere route. Zo zien we bijvoorbeeld dat de mate waarin met ontheffing wordt gestort mede afhangt van het afval dat AVI's krijgen aangeboden. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel onder a. Ten aanzien van spreiding is relevant dat Nederland – gelet op de beperkte omvang en transportafstanden - al jaren wordt gezien als 1 afvalregio en dat dat vooralsnog zo blijft. Dat het aantal exploitanten voldoende moet zijn en blijven om van een gezonde markt te kunnen blijven spreken wordt betrokken bij de nadere uitwerking van de toekomst van het moratorium. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	2	nee	142	Inspreker geeft aan dat stortverboden en de Wet belastingen op milieugrondslag de aangewezen instrumenten zijn om de hoeveelheid te storten afval in Nederland te sturen. Het moratorium is dat niet en is daarvoor nooit bedoeld. Inspreker pleit voor het opheffen van het moratorium voor het uitbreiden van bestaande locaties. Een verbod op het realiseren van nieuwe stortlocaties kan vooralsnog in stand blijven.	Dat er naast het moratorium ook andere instrumenten zijn die worden ingezet om de stortmarkt te reguleren betekent niet dat het moratorium zomaar kan worden opgeheven. Zoals aangegeven in het CMP wordt naar het aanpassen van het moratorium nog apart gekeken. Ook is al aangegeven dat uitbreiding in eerste instantie alleen zal worden toegestaan op al bestaande stortplaatsen. Concreter dan dat is het op dit moment nog niet te maken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	3.2	nee	007, 068	De tweede bullet moet zijn "het op of in de bodem brengen van bedrijfsafval of gevaarlijke afval *buiten stortplaatsen* is als vergunningplichtige milieubelastende activiteit aangewezen in artikelen 3.40b en 3.40c van het Bal".	Deze suggestie is overgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
7.	3.5	nee	007, 068	Inspreker 068 geeft aan dat het kader 'criteria om te bepalen of er sprake is van voldoende stortcapaciteit' niet helemaal klopt: a. De planperiode in de eerste bullet zou 2026-2031 moet zijn (ook inspreker 007 noemt dit). b. Bij de tweede bullet staat dat bij het 12-jaarscriterium rekening wordt gehouden met de capaciteit die op dit moment in procedure is en met de voorraad- en uitgeruilde capaciteit. Dat klopt niet helemaal. De uitgeruilde capaciteit is namelijk al vergund bij een andere stortplaats. Deze zit dus al in de vergunde capaciteit die wordt gebruikt voor berekenen van het 6-jaarscriterium.	a. Dit is overgenomen. b. Dit is correct en is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
8.	3.5	nee	007, 068	Insprekers zijn het niet eens met de argumenten dat een te grote capaciteit niet gewenst is. Naast een verwijzing naar de argumenten van zienswijze 3 in deze tabel voeren insprekers aan dat het argument dat een te grote stortcapaciteit een onnodig groot beslag op toekomstige ruimte doet, niet op gaat omdat het moratorium op nieuwe locaties gedurende de planperiode blijft bestaan en het ruimtebeslag niet toeneemt. Het argument dat een te grote capaciteit een verkeerd signaal afgeeft ziet de inspreker eerder als bewijs van een robuust system.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. Verder is een positief effect van het moratorium ook in de visie van insprekers dat er geen nieuwe stortplaatsen komen en er dus geen extra ruimtebeslag optreedt. Dat is dus juist een reden om het moratorium overeind te laten. Overigens is niet zeker dat er helemaal geen extra ruimtebeslag optreedt. Het moratorium stelt immers geen eisen aan het oppervlak dat wordt gebruikt om de vergunde capaciteit te benutten en bij een toekomstige aanpassing van het moratorium is ook niet op voorhand uit te sluiten dat bestaande stortplaatsen wel in oppervlak zouden kunnen uitbreiden. Tot slot is een systeem dat voorziet in voldoende capaciteit voor zeker 2 planperioden robuust genoeg. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	3.5	nee	007, 068, 142	Inspreker geeft aan dat de genoemde getallen in het kader 'Beoordeling beschikbare stortcapaciteit' niet overeenkomen met WAR 2023. Insprekers noemen de getallen die het volgens hen zouden moeten zijn.	Zoals in het ontwerp al was aangegeven waren de opgenomen getallen nog gebaseerd op de WAR over 2022 (dus situatie 1-1-2023) met een extrapolatie naar 1-1-2024. Op het moment van vaststellen van het ontwerp waren de cijfers van WAR over 2023 namelijk nog niet bekend. Bij de overgang naar het definitieve CMP is dit geactualiseerd naar de cijfers uit de WAR over 2023. **Conclusie:** Hoewel deze zienwijze niet de aanleiding was en aanpassing toch al werd voorzien is het CMP wel in lijn gebracht met de cijfers die insprekers aandragen.
10.	3.5 (+5)	nee	007, 068	a. Inspreker vindt de aanname bij punt 1 dat in alle gevallen er vanuit wordt gegaan dat alle capaciteit die nu nog 'op de plank' ligt de komende jaren daadwerkelijk beschikbaar komt vreemd. Voor iedere uitbreiding is een nieuwe vergunning nodig en dat kost vele jaren. b. Inspreker geeft aan dat berekeningen in het ontwerp CMP voor het 6- en 12-jaarscriterium incorrect zijn uitgevoerd en dat de conclusie om het moratorium niet te verruimen is daardoor incorrect is. Het verschil tussen het 6- en 12-jaarscruiterium betreft louter capaciteit in procedure (die er eigenlijk na LAP1 niet meer is) en de voorraadcapaciteit. Insprekers concluderen dat met ingang van het CMP het moratorium zou moeten worden verruimd en voegen een Excel-bestand met berekeningen toe.	a. Juist omdat het tijd kost om uitbreidingen procedureel rond te krijgen wordt ook gewerkt met het 12-jaarscriterium waarin de voorraadcapaciteit wordt meegenomen. Door een planperiode vooruit te kijken wordt voorkomen dat bij vaststellen van het plan wordt voldaan aan het 6-jaarscriterium, het moratorium blijft gehandhaafd en bij aflopen van die ene planperiode er ook meteen geen capaciteit meer is, maar ook geen tijd om hier actie op te ondernemen b. Ten aanzien van de berekening van inspreker is in ieder geval relevant dat wordt uitgegaan van en onjuiste uitleg van de criteria. Volgens het meegezonden model gaat inspreker vanuit dat het 6-jaarscriterium inhoudt dat er 6 jaar na inwerkingtreding van het CMP nog voor zeker 6 jaar vergunde capaciteit en bij het 12-jaarscriterium dat er 12 jaar na inwerkingtreding van het CMP nog voor 12 jaar totale (vergund + voorraad) capaciteit is. De juiste uitleg is echter dat er op het moment van inwerkingtreding nog voor minimaal 6 jaar vergunde capaciteit is en dat totale capaciteit binnen het moratorium op dat moment nog voldoende is om nog 12 jaar te kunnen storten. Met de juiste uitleg volgt ook uit het model

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					van inspreker dat aan beide criteria nog wordt voldaan. Verder wordt door inspreker gerekend met een vaste hoeveelheid storten ieder jaar terwijl voor het CMP is gerekend met de scenario's uit het RHDHV-rapport. Dit leidt wel tot verschillende getallen maar uit beide modellen volgt de conclusie dat op het moment van inwerkingtreding van het CMP nog wordt voldaan aan beide criteria, maar ook dat het moment dat dit niet meer het geval is wel nadert. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	3.5	nee	068	Inspreker pleit voor het behouden van de mogelijkheid voorwaardelijk vergunnen van capaciteit. Het parallel laten lopen van de procedures bij overnemende en overdragende partij lukt in de praktijk niet. Als het niet lukt om de voor een uitbreiding benodigde capaciteit te bemachtigen biedt deze mogelijkheid een uitkomst. Inspreker geeft aan dat geen sprake is van een 'papieren werkelijkheid' vanwege opgave van de daadwerkelijk te benutten (middels uitruil verkregen) restcapaciteit aan de WAR.	Bij diverse uitruilprocedures die de laatste jaren zijn doorlopen is gebleken dat de afstemming van beide vergunningprocedures geen probleem hoeft te zijn, zelfs niet wanneer daar verschillende bevoegde gezagen bij betrokken zijn. Het kost soms tijd en het is zaak dat beide exploitanten hun bevoegd gezag tijdig betrekken, maar vormt geen onoverkomelijk obstakel. Omdat het onwenselijk wordt geacht dat op enig moment wel al capaciteit wordt vergund bij de ontvangende partij die nog niet is vervallen bij de overdragende partij wordt het van belang geacht om hier aan vast te houden om zo te voorkomen dat het moratorium, bedoeld of onbedoeld, wordt ondergraven. In aanvulling daarop nog de opmerking dat het bij voorwaardelijk vergunnen juist gaat om capaciteit die niet op voorraad is en die niet als zodanig in de tabel in de WAR wordt opgenomen. Het gaat om het vergunnen van capaciteit die de betreffende exploitant helemaal nog niet heeft en die nergens wordt bijgehouden. Er is dus weldegelijk sprake van een papieren werkelijkheid want de vergunning van de exploitant voorziet op dat moment in capaciteit die er niet is en die – als het goed is – pas kan worden benut wanneer die binnen het moratorium alsnog is verkregen. Door voorwaardelijk vergunnen kan de vergunde capaciteit in totaal veel hoger worden dan de capaciteit die binnen het moratorium beschikbaar is en die exploitanten sowieso zouden kunnen verkrijgen. Vanuit de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het moratorium is dit niet gewenst. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	3.5	nee	064, 102	Insprekers merken op dat in de tweede alinea, tweede zin de zin niet loopt en er nog iets lijkt te ontbreken. Inspreker 064 vermoedt dat het woord zelfvoorzienend ontbreekt.	In deze zin ontbrak inderdaad het woord 'zelfvoorzienend'. Dat is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
13.	3.5	nee	142	Inspreker verwijst naar de tweede bullet van het groene kader op pagina 6 en geeft aan dat de uitgeruilde capaciteit is al vergund bij een andere stortplaats. Deze zit dus al in de vergunde capaciteit die wordt gebruikt voor berekenen van het 6-jaarscriterium. Het verschil tussen 6- en 12-jaarscriterium is alleen de capaciteit in procedure en de voorraadcapaciteit. Graag aanpassen.	Zie het antwoord op zienswijze 7 onder b in deze tabel.
14.	3.5	nee	142	Inspreker verwijst naar opmerking 1 in het groene kader op pagina 7 en geeft aan dat voor iedere uitbreiding een nieuwe vergunning nodig is en dat kost vele jaren. Daarom is nu juist het onderscheid tussen het 6- en het 12-jaarscriterium ingesteld. Het 6-jaarscriterium rekent met de reeds vergunde maar nog niet benutte capaciteit, exclusief de voorraadcapaciteit. Het 12-jaarscriterium rekent met de totale restcapaciteit, inclusief voorraadcapaciteit. Inspreker heeft twijfels bij de gehanteerde berekeningen aangaande het 6 en 12 jaar criterium.	Zie het antwoord op zienswijze 10 onder b in deze tabel.
15.	3.6	nee	007, 142	Inspreker pleit voor het behouden van de voorwaardelijke vergunning. De mogelijkheid om voorraadcapaciteit "op de plank te leggen" werkt prima en wordt goed bijgehouden in de WAR. En wordt door de exploitanten gemeld aan het ministerie. Het kan voorkomen dat het een exploitant niet lukt om de voor een uitbreiding benodigde capaciteit te bemachtigen. Dan is de voorwaardelijke vergunning een uitkomst. De exploitanten geven in de WAR niet de voorwaardelijk vergunde restcapaciteit op maar de daadwerkelijk te benutten (middels uitruil verkregen) restcapaciteit. Daardoor is er geen sprake van een "papieren werkelijkheid". Het genoemde argument dat er geen goed zicht is op deze voorwaardelijke capaciteit houdt volgens de inspreker geen stand. Immers, er kan gericht naar gevraagd worden in de WAR enquête. De voorwaardelijke vergunning is ook een nuttig middel voor het ministerie. Immers deze capaciteit is reeds vergund en kan zeer snel en simpel naar onvoorwaardelijke worden omgezet mochten de omstandigheden daar naar vragen.	Zie als het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel.
16.	3.6	nee	007, 142	Insprekers verwijzen naar de zin *Om die reden wordt voorwaardelijk vergunnen mogelijk voor een korte overgangstermijn (2 jaar) en onder voorwaarde dat het Rijk zicht kan houden op deze voorwaardelijke vergunde capaciteit*. Inspreker 142 geeft aan dat een overgangstermijn van 2 jaar zeer kort is en niet realistisch. Beide insprekers vinden dit bovendien tegenstrijdig met hoofdstuk 3.3 waarin juist wordt gesproken over het belang van voldoende stortcapaciteit.	Zie ten aanzien van de termijn van 2 jaar het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel. Dat er voldoende stortcapaciteit is wordt geborgd door het toetsten van het moratorium aan het 6- en het 12-jaarscriterium. Het afbouwen van voorraadcapaciteit en voorwaardelijk vergunnen is juist bedoeld om de toets aan deze criteria beter te kunnen doen **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	4.1	ja	007	Stainkoeln 2 wordt vermeld als restcapaciteit. Stainkoeln 3 wordt nog niet genoemd, maar dit is te verklaren omdat de tabel in 2023 gemaakt is. Inspreker verzoekt dit aan te passen.	Bekend is dat een nieuwe vergunning is afgegeven waarbij Stainkoeln 3 over een deel van Stainkoeln 2 en 1 is komen te liggen. Deze wens van inspreker is daarom gehonoreerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
18.	4.1	ja	007	Bestaande voorraadcapaciteit moet binnen twee jaar nadat het CMP in werking is getreden, zijn omgezet in vergunde capaciteit. a. Wat wordt in dit verband precies verstaan onder vergunde capaciteit? Betreft dit een vergunning die onherroepelijk is of waar nog hoger beroep bij de Raad van State openstaat? b. Wat zijn de implicaties als grote hoeveelheden voorraadcapaciteit vervallen? Is dit volgens het ministerie wenselijk?	a. Bedoeld is onherroepelijk vergunde capaciteit. Voor de duidelijkheid is dit in het CMP expliciet gemaakt. Wel wordt er op gewezen dat in de tekst al is opgenomen dat een lopende beroepsprocedure reden kan zijn om in specifieke gevallen capaciteit toch nog niet te laten vervallen. Ook dit is in de tekst toch meer expliciet gemaakt (in paragraaf 3.6). b. Dit wordt vooralsnog niet verwacht, al is het alleen al dat bij de overgang van ontwerp naar definitief CMP de voorraadcapaciteit al met 20% is afgenomen en eerste stappen dus al gezet zijn. Daarnaast is bekent dat er al minimaal twee andere gevallen van het daadwerkelijk vergund krijgen van voorraadcapaciteit vergund te krijgen in voorbereiding zijn. Mocht het door inspreker geschetste scenario zich toch voor een deel van de capaciteit voordoen, dan wordt dit betrokken bij de snelheid waarmee de al voorgenomen heroverweging van het moratorium zijn beslag zal moeten krijgen. Wenselijk is het niet, maar een hoeveelheid voorraadcapaciteit waarvan niet zeker is of en waar die kan worden benut is ook niet wenselijk.

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Het eerste deel van deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
19.	4.1	ja	007, 068	Bij de derde bullet over uitruil van stortcapaciteit staat dat het niet (meer) toegestaan is om capaciteit die van een ander wordt overgenomen als voorraadcapaciteit aan te merken. Inspreker geeft aan dat een uitbreidingsvergunning jaren kan duren of kan worden geweigerd. Ook lukt het in praktijk niet altijd om bij uitruil beide procedures parallel te laten lopen, bijvoorbeeld om dat schrappen van capaciteit vaak sneller gaat dan toevoegen er van. Daarom zou de verkregen stortcapaciteit in voorraad moeten kunnen worden gehouden totdat een uitbreidingsprocedure is afgerond. Dit zou juist in LAP2 zijn geïntroduceerd en nu gaan we weer terug naar de periode van LAP1. Bij de zesde bullet staat als voorbeeld dat het bevoegd gezag aan aanvraag voor uitbreiding van bestaande stortcapaciteit met ergens anders afgestoten capaciteit kan weigeren. De inspreker is van mening dat in dit geval de aangekochte capaciteit niet zou moeten vervallen maar op voorraad zou moeten blijven bij degene die heeft aangekocht.	Zoals aangeven in het CMP is het de bedoeling om het bestaan van voorraadcapaciteit af te bouwen, onder meer om meer een effectievere planning en een betere verdeling van capaciteit te krijgen. Tegen die achtergrond past het niet om uitruil in te zetten om voorraadcapaciteit te verhuizen van de ene exploitant naar de andere en het dan opnieuw 'op de plank te leggen'. Zie voor de afstemming van de vergunningprocedures van de overdragende partij en de en de ontvangende partij verder het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
20.	4.1	ja	064	Het overzicht van de capaciteit is gegeven op 1 januari 2023. Dat is onvoldoende actueel. Inspreker verzoekt om de meeste recente gegevens te gebruiken voor de capaciteit.	Zoals in het ontwerp al was aangegeven waren de opgenomen getallen nog gebaseerd op de WAR over 2022 (dus situatie 1-1-2023) met een extrapolatie naar 1-1-2024. Op het moment van vaststellen van het ontwerp waren de cijfers van WAR over 2023 namelijk nog niet bekend. Bij de overgang naar het definitieve CMP is dit geactualiseerd naar de cijfers uit de WAR over 2023. **Conclusie:** Hoewel deze zienwijze niet de aanleiding was en aanpassing toch al werd voorzien is het CMP is wel aan de wens van inspreker tegemoet gekomen.
21.	4.1	ja	064	Inspreker geeft het volgende aan over tabel 1: • de stortplaats Crayenstein-West ontbreekt bij Zuid-Holland. Deze is nog niet formeel gesloten, maar er is wel een bovenafdichting aangelegd. • Onduidelijk is of het in deze tabel alleen gaat over stortcapaciteit. • Bij de Provincie Limburg staat: stortplaats Schinnen gesloten. Deze stortplaats is niet gesloten, maar bevindt zich (al geruime tijd) in de prénazorgfase. Dit geldt ook voor de stortplaats Weert. Ook deze is niet gesloten. • In de tabel staat de voorraadcapaciteit van Schinnen. Deze is in 2010 vergund. In 2016 is de gehele stortplaats van een bovenafdichting voorzien. Na afwerking van de stortplaats en vaststelling van het bestemmingsplan Groeve Silt in 2023 gelden de twee stortvlakken officieel niet meer als stortplaats. Er is een vergunning afgegeven voor een ontgronding en een recreatiepark. Deze capaciteit kan dus niet meer in Schinnen gebruikt worden.	In tabel 1 zijn stortplaatsen weergegeven die nog restcapaciteit beschikken of stortplaatsen waarvan de oorspronkelijke restcapaciteit nu als plankcapaciteit wordt weergeven. Het overzicht is bedoeld om inzicht te geven in de beschikbare stortcapaciteit. Het overzicht van stortplaatsen is dus compacter in vergelijking met het overzicht in bijlage B2 in de jaarlijkse rapportage "Afvalverwerking in Nederland". Voor tabel 1 in het CMP is niet van belang wat de exacte stand van zaken is met betrekking tot het beheer van de stortplaats na het beëindigen van de stortactiviteiten. Plankcapaciteit kan bij andere stortplaatsen worden ingezet. Plankcapaciteit afkomstig van stortplaats X kan dus bij stortplaats Y worden ingezet. Afhankelijk van de vergunning en de veranderende functie van een voormalige stortplaats, zijn er mogelijkheden of beperkingen om plankcapaciteit op die locatie in te zetten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
22.	4.1	ja	097	Inspreker geeft aan dat in het ontwerp-CMP de restcapaciteit aan stortruimte in Nederland wordt weergegeven en dat uit het opgenomen overzicht blijkt dat deze restcapaciteit voornamelijk in handen is van één stortplaatsexploitant. Door middel van uitruil zou stortcapaciteit, binnen gestelde vergunningtechnische kaders, overgedragen kunnen worden tussen stortplaatsenexploitanten. Het feit dat hier gesproken wordt over uitruil vindt inspreker onjuist. De stortplaatsexploitanten die over restcapaciteit beschikken hebben deze capaciteit in het (verre) verleden vergund hebben gekregen zonder dat aan het verkrijgen van deze capaciteit investeringen waren gemoeid. Vanuit deze stortplaatsexploitanten worden nu commerciële tarieven gevraagd als het gaat overdragen van stortcapaciteit. Dit vinden wij unfair en doet ook geen recht aan het betaalbaar blijven van storten. Daarnaast geeft de inspreker aan dat de vraag is in hoeverre anno 2025 nog een moratorium op de uitbreiding van stortcapaciteit gehandhaafd moeten worden, aangezien regulering volgens inspreker via planologische kaders en andere juridische kaders, waaronder de Omgevingswet, meer dan afdoende geborgd is.	Dat de meeste restcapaciteit in handen is van een beperkt aantal exploitanten is een gevolg van marktwerking in het afvalbeheer waar juist veel partijen uit de sector veel waarde aan hechten. Het ligt buiten het CMP om daar iets aan te doen (als dat al zou spelen). Zoals aangegeven onder b in het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel is het de bedoeling om in 2026 te starten te starten met een heroverweging van het moratorium. Hierbij zullen ook bestaande restcapaciteiten, aantal exploitanten, eventuele regionale spreiding, en andere zaken aandacht krijgen. Op dit moment is daar inhoudelijk nog niets over te zeggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
23.	4.1	ja	102	In paragraaf 4.1 tabel 1 zijn de restcapaciteiten benoemd per provincie. De paragraaf stelt dat *marktpartijen door middel van uitruil de spreiding van stortcapaciteit kunnen reguleren, zonder dat daarbij de totale landelijke voorraad aan vergunde stortcapaciteit toeneemt. Regionale ondercapaciteit is dus geen reden voor uitbreiding van de landelijke vergunde stortcapaciteit en vormt in de Wm geen toetsingscriterium in het kader van de doelmatigheid. De beoordeling van de totale omvang van de stortcapaciteit vindt plaats op landelijk niveau.* Nu bovenstaande uitruil enkel door marktpartijen wordt bepaald hebben de regionale overheden geen invloed op de restcapaciteit mocht deze in de gevarenzone terecht komen. Zo is in Noord-Holland met een hoge bevolkingsdichtheid rond de IJmond nog slechts 853.941 m3 restcapaciteit beschikbaar, welke zonder uitruil door marktpartijen met capaciteiten in andere regio's binnen afzienbare tijd zal zijn opgevuld. Om te voorkomen dat het uit Noord-Holland afkomstige afval op termijn lange transportafstanden moet afleggen naar een stortplaats met voldoende capaciteit elders in Nederland ziet inspreker graag dat het CMP alsnog de mogelijkheid inbouwt om alsnog af te kunnen wijken van de regel dat regionale ondercapaciteit geen reden vormt voor uitbreiding van de landelijke restcapaciteit, uiteraard in uitzonderlijke gevallen waarbij sprake is van eminent dreigende lange transportafstanden met hogere transportkosten tot gevolg. Deze uitzondering zou onder 3. "uitzonderingen op het moratorium op stortcapaciteit" kunnen worden ondergebracht. Hiermee bouwt het CMP voldoende flexibiliteit in om te kunnen voorzien in een dergelijke situatie, zonder dat een tussentijdse wijziging van het CMP op dit punt met een te lange aanlooptijd moet worden afgewacht.	Gelet op de omvang van Nederland en de relatief beperkte transportafstanden wordt Nederland voor het afvalbeheer al jaren beschouwd als 1 afvalregio. Om die reden vindt capaciteitsregulering plaats op landelijk niveau en is regionale spreiding hierbij geen criterium. Het maken van uitzonderingen op het moratorium is onwenselijk omdat hiermee een goede capaciteitsregulering wordt ondergraven. Zoals aangegeven onder b in het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel is het de bedoeling om in 2026 te starten te starten met een heroverweging van het moratorium. Hierbij zal ook eventuele regionale spreiding zal hierbij aandacht krijgen. Op dit moment is daar inhoudelijk nog niets over te zeggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
24.	4.1 en 4.2	ja	102	Inspreker citeert uit 4.1, derde bullit, 'de vraag of de betreffende capaciteit wel nodig is speelt alleen op landelijk niveau'. Onder 4.2 wordt vervolgens verlangd dat vergunningen worden aangepast door het bevoegd gezag in het geval van voorwaardelijke capaciteit is vergund. Inspreker vraagt: wat is dan de grondslag om vergunningen op dit punt aan te passen? De tekst onder 4.1 kun je zo lezen dat vraagstukken omtrent capaciteit geen rol spelen bij vergunningen voor de mba, dan klinkt het volgens inspreker tegenstrijdig als je dit vervolgens wel gebruikt om vergunningen ambtshalve te wijzigen.	Voor een goede werking van de capaciteitsregulering op landelijk niveau is essentieel dat alle vergunningen in lijn met het CMP worden verleend of gebracht. Op basis van de artikelen 10.14 Wet milieubeheer (Wm) en artikel 8.9 lid 2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) moeten bevoegde gezagen bij vergunningverlening rekening houden met het CMP. Als het CMP wordt aangepast, kan dit van belang zijn voor de inhoud van de omgevingsvergunningen (onderdeel milieu). Daarom moet bevoegd gezag bij de inwerkingtreding van een nieuw of aangepast CMP voldoen aan de actualisatieplicht (artikel 8.98 lid 2 Bkl en artikel 8.99 lid 2 Bkl). Dit houdt in dat het bevoegd gezag bij de inwerkingtreding van een nieuw of gewijzigd CMP moet controleren of de omgevingsvergunning of de aan de omgevingsvergunning verbonden voorschriften nog voldoen aan de

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					vereisten zoals beschreven in het CMP. Als dat niet zo is, moet het bevoegd gezag de omgevingsvergunning intrekken (artikel 8.102 lid 1 onder a en lid 3 Bkl) of de voorschriften wijzigen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
25.	4.3	ja	102	Ontheffingen voor het storten van afval buiten stortplaatsen worden niet verleend. Wil het bevoegd gezag toch gebruik maken van de mogelijkheid als bedoeld in artikel 10.63 Wm dan moet de afwijkingsprocedure worden gevolgd. Dit verbod, en bij afwijken het verplichte doorlopen van de afwijkingsprocedure in alle gevallen komt inspreker te rigide over. Inspreker heeft dit instrument de afgelopen tijd regelmatig ingezet bij slootdempingen waarbij onder strikte voorwaarden wordt toegestaan dat schoon snoeihout/boomstobben/boomschors en gesnipperd hout zonder verontreinigingen, vaak vrijgekomen op of in de nabijheid van de locatie van toepassing, wordt gebruikt voor slootdempingen. Inspreker ziet niet in waarom deze gevallen ook onder het verbod moeten vallen dan wel de afwijkingsprocedure moet worden gevolgd. Inspreker verzoekt ontheffingverlening voor dergelijke nuttige slootdempingen buiten het verbod te houden om te voorkomen dat primaire grondstoffen daarvoor moeten worden ingezet en als nevengevolg meer afvalhout moet worden verbrand als biomassa.	Indien slootdempingen aan de vereisten voldoen (nuttig doel, vervanging van primaire grondstoffen die anders voor de demping zouden zijn gebruikt, etc.) kunnen zij een vorm van nuttige toepassing zijn. In die gevallen is geen ontheffing nodig. Slootdempingen die niet aan de vereisten voldoen worden aangemerkt als storten en behoeven een ontheffing. Uitgangspunt is dat degelijke ontheffingen in beginsel niet worden verleend. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
26.	5	nee	068	Inspreker merkt op dat bij inwerkingtreding van het CMP niet meer aan het 6- en 12-jaarscriterium wordt voldaan. Het moratorium dient dus verruimd te worden.	Zie het antwoord op zienswijze 10 in deze tabel onder b.

2.29 Onderdeel Vergunnen opslag van afval op stortplaatsen

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	102	In het document wordt enkele keren gesproken over 'opslagvergunningen'. Inspreker vraagt of hiermee de vergunning voor de milieubelastende activiteiten wordt bedoeld of een andere vergunning? En in het laatste geval om welke vergunning op grond van welke wetgeving gaat het dan?	Het gaat hier om een omgevingsvergunning volgend uit het Bal. Het Bssa bevat daarnaast een instructieregel in artikel 3a Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen voor het bevoegd gezag voor de opslag van afval op stortplaatsen. Beide wettelijke kaders worden genoemd in paragraaf 3.1 van het hoofdstuk. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	2	nee	007	Inspreker verzoekt het woord ‘echt’ te schrappen uit: *(…) tijdelijke opslag op stortplaatsen kan er aan bijdragen dat echt storten in veel gevallen toch kan worden voorkomen.*	Dit verzoek is gehonoreerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
3.	3.1	nee	007, 068	Inspreker vindt het een gemiste kans dat de opslagtermijnen van 1 resp. 3 jaar blijven gelden voor opslag van afvalstoffen op stortplaatsen. Een termijn van 3 jaar is te kort is om materiaal op te slaan in afwachting van een vraagmarkt naar secundaire grondstoffen. Onderzoek in opdracht van de overheid (PBL, september 2023) bevestigt dat op weg naar een circulaire economie de behoefte aan ruimte voor recycling en opslag van materialen sterk zal toenemen. Inspreker 068 wijst er ook op dat de pilot terugneembaar storten laat zien dat een termijn van drie jaar veel te kort is om materiaal op te slaan in afwachting van een vraagmarkt naar secundaire grondstoffen. Inspreker pleit voor een verlenging van de maximale opslagtermijn op stortplaatsen naar bijvoorbeeld 10 jaar (068) resp. 5, 7 of 10 jaar (007).	Deze zienswijze gaat over de termijnen die zijn opgenomen in het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa). Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze termijnen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Wel wordt nog opgemerkt dat in het kader van het werkprogramma storten naar deze termijnen gekeken gaat worden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	3.1	nee	155	Inspreker geeft aan dat een nadere toelichting wenselijk is met betrekking tot de termijnen voor de opslag van afvalstoffen voor storten (een jaar) en voor nuttige toepassing (drie jaar) in relatie tot afvalmining en terugneembaar storten.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. In aanvulling daarop nog opgemerkt at deze termijnen ook gelden voor gevallen waarin het gaat om terugneembaar storten. Omdat het in het algemeen langer duurt dan deze termijnen alvorens wordt overgegaan tot “terugname” is in eerste instantie gewoon sprake van storten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	3.1	nee	102	Aangegeven wordt 'de opslag van brandbaar afval dat we op dit moment eigenlijk willen recyclen of verbranden is vergunningplichtig op grond van artikel 3.185 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).' Doel/strekking van deze zin is inspreker niet duidelijk. Bovendien vloeien uit artikel 3.184 en 3.185 Bal volgens inspreker uitzonderingen voort en wordt geen rekening gehouden met het feit dat ook sprake kan zijn van een IPPC-installatie waardoor artikel 3.185 niet van toepassing is.	Doel van deze zin is om aan te geven bij welke besluiten van een bevoegd gezag dit hoofdstuk in ieder geval relevant is. Wel is deze zin op basis van deze zienswijze aangepast omdat ten onrechte de indruk werd gewekt dat van vergunningplicht alleen sprake zou zijn bij afval dat we eigenlijk zouden willen recyclen of verbranden. Daarnaast is geen van de uitzonderingen genoemd in artikel 3.184 lid 3 Bal van toepassing op de opslag van brandbaar afval op een stortplaats als de AVI dit tijdelijk niet kan verwerken. De tijdelijke opslag op stortplaatsen is een aparte mba die onder de vergunningplicht van artikel 3.185 Bal valt. Dit geldt ook voor IPPC-installaties. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
6.	3.2	nee	007	Inspreker vraagt of inzichtelijk kan worden gemaakt hoe groot de totale in Nederland vergunde en ingerichte opslagcapaciteit is om de achtervangfunctie te kunnen vervullen? In welke mate mag deze capaciteit worden ingevuld om brandbaar restafval te bufferen om fluctuaties in aanbod over het jaar te kunnen opvangen? Indien wordt verwacht dat stortplaatsen een strategische lege calamiteitenvoorraadlocatie moeten hebben, hoe wordt dat opgenomen in de vergunningen en op welke wijze wordt hiervoor een vergoeding vorm gegeven?	Er is bij het rijk geen totaaloverzicht van hiervoor vergunde capaciteiten. Deze informatie zit bij de leden van inspreker zelf. Er is wel inzicht in de hoeveelheden brandbaar afval die in opslag liggen, maar ook die informatie komt van inspreker zelf. Het CMP is ook niet bedoeld is om afvalverwerkingscijfers in Nederland inzichtelijk te maken. Verder wordt er op dit moment – buiten het CMP om – gewerkt aan een calamiteitenplan waarin zaken als noodzakelijke omvang, beheer en kosten worden betrokken. In het CMP is daar op dit moment niets over te zeggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Vergunningen en ontheffingen voor storten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
7.	3.2	nee	037	De tijdelijke opslag van afval gaat gepaard met mogelijke extra milieubelasting (bv. extra transportbewegingen) en verhoogde risico's op overlast (verhoogde kans op geuremissies en afvalbranden). Calamiteiten bij een AEC worden daarom idealiter niet opgelost door afval tijdelijk op te slaan op een bufferlocatie (stortvak) maar bij beschikbare verbrandingscapaciteit bij andere AEC's. Eventuele 'overcapaciteit' op landelijk niveau (een situatie waarin er meer verbrandingscapaciteit is dan Nederlands aanbod van brandbaar afval) dient dan ook mee genomen te worden in calamiteitenplanning en zeker niet afgebouwd te worden als deze capaciteit ingezet kan worden voor calamiteiten (en in de tussentijd het storten van afval in andere Europese landen kan voorkomen).	In het geval van een calamiteit bij een AVI zal inderdaad, in overleg met de sector, altijd eerst aangestuurd worden op het verwerken van het vrijgekomen afval bij een andere AVI. In de beleidsvisie afvalverbranding, die op 17 januari 2025 met de Kamer is gedeeld, is aangekondigd om de Nederlandse afvalverbrandingscapaciteit beter aan te laten sluiten bij het Nederlandse afvalaanbod. In de beleidsvisie is ook aangegeven dat het belangrijk is om hierbij rekening te houden met capaciteit voor het verwerken van calamiteiten. De precieze invulling van calamiteiten en verwerkingscapaciteit voor calamiteiten wordt behandeld in het participatief traject 'landelijk calamiteitenplan afvalverwerking'. De afbouw van Nederlandse afvalverbrandingscapaciteit wordt niet via het CMP gereguleerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	3.2	nee	037	Afvalbedrijven die hun stortplaats beschikbaar stellen om als buffer te dienen voor AEC's hebben historisch gezien grote financiële schade ondervonden door belastingstijgingen. Inspreker wijst hierbij op aanpassingen in de Wbm en CO2-heffingen tussen het moment van opslag en het moment van alsnog verwerken. Afvalbedrijven zijn door deze ervaringen en grote financiële risico's niet langer geneigd om mee te helpen bij het oplossen van calamiteiten van anderen. Het is daarom gewenst dat bij de inname voor tijdelijke opslag op een stortinrichting de Wbm, CO2-heffing en eventuele andere toekomstige afval-gerelateerde belastingen direct bij inname op de buffer worden afgerekend (waarbij er dus geen fiscale verplichtingen meer hoeven te worden voldoen op het moment van de eindverwerking).	Deze zienswijze gaat over de Wet belasting op milieugrondslag. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de belastingplicht en/of gehanteerde tarieven. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	3.2	nee	064	Inspreker reageert de tweede zin onder het kopje 'afspraken met de sector'. Het uitgangspunt dat de verwerking van Nederlands afval nooit in gevaar mag komen door import van afval uit het buitenland, blijkt in de praktijk tot problemen te leiden. Zowel in 2019 als in 2023 worden Nederlandse stortplaatsen geconfronteerd met het transport van afval van de ene kant van Nederland naar de andere kant om brandbaar afval op te slaan vanwege een omvangrijke calamiteit. Voorzien wordt dat het ten minste drie jaar kost om al het opgeslagen afval te verbranden na de calamiteit bij een afvalverbrandingsinstallatie. In het hoofdstuk calamiteit wordt wel gesproken over een importplafond en over het niet verlenen van nieuwe toestemmingen voor de import van afval. Inspreker adviseert om de teksten van 'vergunnen opslag', 'storten in een circulaire economie' en 'beperken import brandbaar afval' met elkaar in overeenstemming te brengen.	De voorbeelden uit 2019 en 2023 hebben beide feitelijk niet geleid tot storten van brandbaar afval. Het inzetten van het importplafond door het rijk, maar ook inspanningen van diverse partijen uit de sector hebben hier aan bijgedragen. In zoverre was de aanpak van deze grote calamiteiten (het betrof de twee grootste AVI's van ons land) redelijk succesvol. Wel is duidelijk dat zaken beter kunnen. Zo bleek er minder direct beschikbare opslagcapaciteit beschikbaar dan gedacht en was het effectiever geweest wanneer we niet alleen hadden kunnen stoppen met verlenen van nieuwe toestemmingen voor import van brandbaar afval maar ook bestaande toestemmingen hadden kunnen opschorten. Mede hierom wordt nu – buiten het CMP om – gewerkt aan een calamiteitenplan (zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel) en aan een wettelijke basis voor een importstop ter vervanging van het importplafond uit het CMP. Inspreker maakt niet concreet waar de hoofdstukken in het CMP niet goed zouden aansluiten (en die discrepantie wordt ook niet gezien), maar op termijn worden de teksten van het CMP op deze genoemde ontwikkelingen aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.30 Onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden

Zienswijzen op onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker stelt de volgende vragen: a. Op welke wijze wordt bij de beperkingen voor het verlenen van ontheffingen van het stortverbod (geen ontheffing voor residuen van huishoudelijk restafval, bedrijfsrestafval of gemengd bouw- en sloopafval en buiten beschouwing laten van het kostencriterium voor afvalstoffen waarvoor een minimumstandaard van toepassing is) in ogenschouw genomen of verwerking van deze afvalstromen bij daarvoor geëigende installaties nog binnen de milieunormeringen kunnen worden uitgevoerd die op deze installaties van toepassing zijn? b. Wat als deze installaties gehouden zijn om acceptatie van deze afvalstoffen voor verwerking te weigeren of verwerking van deze afvalstoffen het veilig bedrijven van een installatie in gevaar brengen? Wat is dan het alternatief voor de houders van deze afvalstoffen anders dan verzoeken om een ontheffing van het stortverbod? c. In hoeverre bieden de minimumstandaarden van de betreffende afvalstoffen voldoende mogelijkheden om toch af te wijken? d. Hoe moet worden omgegaan met incidenten of calamiteiten waardoor plots afval met een sterk afwijkende samenstelling ontstaat, er opeens een overaanbod optreedt en de verwerkingscapaciteit hiervoor ontoereikend of niet geëigend is? Als in die gevallen het verlenen van een ontheffing niet in lijn is met de minimumstandaard, kan het doorlopen van de afwijkingsprocedure dan voldoende snel en adequaat worden doorlopen om een noodtoestand te voorkomen vanwege het ontbreken van alternatieven in het beheer van deze afvalstoffen?	a. Bevoegde gezagen zijn verplicht om vergunningen actueel te houden (artikel 8.98, lid 2 Bkl en artikel 8.99, lid 2 Bkl). Dit maakt het niet nodig om dit bij het verlenen van ontheffingen van het stortverbod nog eens expliciet te toetsen – het betreffende bedrijf moet een actuele vergunning hebben voor ontvangst en verwerking van de betreffende afvalstof. b. Indien een verwerker van de betreffende afvalstof een specifieke partij niet kan of mag accepteren kan zij hiervoor een verklaring afgeven. Met dergelijke verklaringen kan de exploitant van de stortplaats een verzoek om ontheffing van het stortverbod onderbouwen. c. Minimumstandaarden voorzien niet altijd in specifieke gevallen waarin – als uitzondering op de normale regel – een afvalstof niet conform minimumstandaard kan worden verwerkt (zie paragraaf 3 van de leidraad 'ontheffingen stortverbod' van het CMP). In vrijwel alle gevallen is een ontheffing van het stortverbod gelijk ook een afwijking van de minimumstandaard van het CMP. Met het toezenden van het afschrift van een ontheffing van het stortverbod heeft een bevoegd gezag direct voldaan aan de verstrekkingsverplichting om af te wijken van het CMP (zie paragraaf 3.4.1 van hoofdstuk 'Opstellen en uitvoeren stortverboden' van het CMP. d. Hiervoor kent het CMP een aparte regeling voor omgaan met calamiteiten. Zie hoofdstuk 'Calamiteiten' van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	064	Inspreker vraagt om het begrip 'ontheffingen' aan te passen naar 'verklaringen' overeenkomstig het Bssa en de Rvss 2013. Ook in het hoofdstuk 'storten in een circulaire economie'.	Inspreker heeft gelijk dat de wetgeving spreekt van verklaring. Sinds LAP1 spreken we echter al over een ontheffing van het stortverbod en dit is ook ingeburgerd gebruik. Om geen misverstand te laten bestaan dat het over hetzelfde gaat is een het begin van paragraaf 3 wel een extra tekst toegevoegd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
3.	3.1	nee	007, 068	Insprekers pleiten voor een landelijke uitvoeringsorganisatie vallend onder IenW, belast met het verlenen van ontheffingen van het stortverbod. Dit om de huidige verschillen tussen provincies bij het afgeven van ontheffingen te voorkomen.	Deze zienswijze gaat over het invoeren van een landelijke uitvoeringsorganisatie voor het verlenen van ontheffingen van het stortverbod. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het al dan niet invoeren van uitvoeringsorganisaties. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	3.2	nee	064	Er wordt e.e.a. beschreven en verduidelijkt over het opslaan van brandbaar afval bij calamiteiten. Ook hoeveelheden worden hierin genoemd (bullit 4 onder Afspraken met de sector). Echter hoe het opgeslagen afval daarna verwerkt moet worden, is aan de marktpartijen overgelaten. Bij het toelaten van tijdelijke opslag zouden de AVI's, exploitanten van stortplaatsen een plan van aanpak moeten indienen met een tijdslijn hoe zij het opgeslagen afval binnen de gestelde termijn zullen afvoeren. Er is namelijk ook geen beperking voor de AVI's om nieuwe contracten aan te gaan, terwijl zij nog afval in tijdelijke opslag hebben.	Het spreekt voor zich dat de partij die door een calamiteit het afval niet kan verwerken actie onderneemt om problemen te beperken en opslag zo kort mogelijk te laten duren. Dit gaat vaak om het afbouwen van contracten (bijvoorbeeld voor import) en het maken van afspraken met collega-bedrijven. In praktijk ondernemen betreffende partijen en betrokken branches hier in het algemeen ook actie. Dergelijke privaatrechtelijke afspraken liggen echter buiten het CMP. Verder is de maximale opslagtermijn sowieso beperkt door artikel 3a van Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen. Tot slot wordt er op dit moment – buiten het CMP om – gewerkt aan een calamiteitenplan waarin door inspreker genoemde aspecten zeker aandacht zullen krijgen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	3.3	nee	102	In 3.3 wordt specifiek verwezen naar omgevingsdiensten voor het verlenen van ontheffingen maar volgens inspreker is dit geen taak uit het basistakenpakket die verplicht door omgevingsdiensten moet worden uitgevoerd. Beter om hier GS/bevoegd gezag op te nemen?	Deze suggestie is overgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
6.	3.4.2	nee	064	Er wordt aangegeven dat een ontheffing (verklaring, zie eerdere opmerking) op grond van onevenredige kosten alleen kunnen worden verleend voor gips en steenwol. Inspreker geeft aan dat voor de PWZI van een stortplaats is het storten van gips zeer onwenselijk is en licht dit toe. Inspreker vraagt om terughoudend te zijn met de mogelijkheid om gips op grond van de minimumstandaard / verklaring stortverbod te kunnen storten.	De passage in het CMP geeft alleen aan dat als bij een verzoek om ontheffing het financiële criterium een rol zou spelen, dit uitsluitend voor genoemde afvalstoffen kan zijn. Op geen enkele manier volgt hieruit een verplichting voor een individuele stortplaats om een bepaalde afvalstof te accepteren. Daar komt nog bij dat de exploitant zelf degene zou moeten zij om een ontheffing van het stortverbod aan te vragen en daar dus ook vanaf kan zien. Bevoogde gezagen kunnen op hun beurt het storten van bepaalde afvalstoffen ook beperken of hier specifieke voorschriften aan verbinden. Terzijde wordt nog wel opgemerkt dat storten wel de functie heeft om te fungeren als vangnet voor afvalstoffen die we echt niet anders kunnen verwerken dan door te storten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	3.4.2	nee	013	Inspreker reageert op het maximale bedrag van € 265,- per ton bij stortverboden. In de huidige praktijk komen bij inspreker aanvragen binnen voor afvalstromen die in principe goed brandbaar zijn, maar waarbij de afmetingen van de aangeboden materialen te groot zijn voor directe verwerking in de verbrandingsinstallaties. Een verplichte voorbewerking, zoals verkleining of shredderen, zou een oplossing kunnen bieden. Daarom stelt inspreker voor om in het CMP expliciet op te nemen dat binnen het maximale bedrag van €265,- per ton ook een verplichte voorbewerking kan worden meegenomen, indien dit technisch en economisch haalbaar is. Dit voorkomt onnodige ontheffingen voor storting en draagt bij aan een efficiëntere benutting van verbrandingscapaciteit.	Hiervoor wordt verwezen naar de leidraad ontheffingen stortverbod. Hierin is uitgewerkt hoe een bevoegd gezag kan afwegen of een afvalstof dit door technische oorzaken niet direct brandbaar is met bepaalde bewerkingen binnen de grens van € 265,- per ton toch geschikt kan worden gemaakt voor verbranden. Er is alleen geen sprak van een verplichte voorbewerking per afvalstof omdat het vaak de casus specifiek is en daarom vraagt om een afweging per verzoek om ontheffing. Maar de leidraad geeft voor meerdere afvalstoffen voorbeelden van voorbewerkingen die in aanmerking zouden kunnen komen. Het CMP voorziet dus eigenlijk al in de werkwijze die inspreker voorstelt. Marktpartijen en bevoegde gezagen worden van harte uitgenodigd om ervaringen met deze leidraad te delen zodat deze kunnen worden gebruikt bij een verdere doorontwikkeling. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	3.4.2 en 4.2	ja	007, 024	De expliciete minimumstandaard voor sorteerbaar afval (en hiermee daarom ook gelieerd aan de afvalplannen voor BSA, (Grof) HH/BA), stond als zodanig ook al wel in LAP3. Vraag is alleen wel wat men als sorteerresidu bestempelt. Dit wordt als zodanig ook het afvalplan residuen niet zo expliciet verwoord. In BSA en grof BA zitten nu eenmaal ook materialen die technisch niet te verbranden en te recyclen zijn. Denk hierbij aan mixen isolatie, vezelversterkte materialen, scheepstouwen etc. Deze worden voorgesorteerd met een kraan, omdat installaties hierop stuk lopen. In de huidige omschrijving zal voor deze stromen dus ook geen ontheffing verleend mogen worden, waardoor afvoeren van deze materialen naar mening van inspreker dreigt vast te lopen. Verzocht wordt dit aan te passen.	Deze passage is bedoeld voor gevallen waarin een vergunning niet in lijn is met de minimumstandaard van het CMP en daardoor een te storten residu ontstaat dat eigenlijk niet zou mogen ontstaan. De tweede zin van deze passage moet bevoegde gezagen er toe aanzetten de vergunning zo snel mogelijk in lijn te brengen met het CMP – wat ze wettelijk ook verplicht zijn - en het ontstaan van dit residu te beëindigen. In de eerste zin is daarom aangegeven dat ontheffingen van het stortverbod voor die stroom in beginsel niet worden verleend. Met het expliciete 'in beginsel' houdt de vergunningverlener nog wel enige ruimte zolang het residu toch ontstaat en er geen andere route is dan storten, maar wordt duidelijk gemaakt dat deze situatie zo snel mogelijk moet eindigen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
9.	4.2	ja	007	Op welke wijze kan worden beoordeeld dat de periode voor de ontheffing de termijn zo kort als mogelijk wordt gehouden? Dit is afhankelijk van de beschikbaarheid van installaties en de ontwikkeling in het aanbod van afvalstromen en veelal niet of onvoldoende duidelijk vast te stellen. Kan een minimale periode van drie maanden worden aangehouden voor een ontheffing, eventueel met een voorwaardelijke verlenging van de termijn als de marktsituatie niet is verbeterd? Ook wijst inspreker er op dat in een stortontheffing reeds een voorwaarde is opgenomen dat wanneer de marktomstandigheden die hebben geleid tot het besluit wijzigen, dit besluit binnen 10 dagen van rechtswege wordt opgeschort. Het in het CMP sturen op termijnen lijkt ons daarmee overbodig. Inspreker stelt voor in het CMP op te nemen dat wanneer blijkt dat de marktsituatie niet is veranderd, de ontheffing verlengd kan worden of dat de ontheffingsprocedure opnieuw moet worden doorlopen.	Er zijn afvalstoffen die zich minder lenen voor opslag en waarvoor onmogelijk kan worden geoordeeld dat een gebrek aan capaciteit over een jaar nog steeds actueel zal zijn. Het is onwenselijk om in die gevallen de ontheffing toch voor een jaar te verlenen omdat dat vanuit beperken van werklast nu eenmaal het makkelijkste is. De bedoeling van de regelgeving is om ontheffingen alleen te verlenen voor zover en voor zolang dat noodzakelijk is. Het CMP geeft hier dus alleen aan dat bij het verlenen van een ontheffing in de geest van de regelgeving wordt gehandeld. De voorwaarde dat de ontheffing van rechtswege wordt opgeschort wanneer marktomstandigheden veranderen kan bij onverwachte wijzigingen in de omstandigheden een rol spelen, maar mag nooit een reden zijn om ontheffingen standaard voor een jaar te verlenen (wat nu wel voorkomt). Opgemerkt wordt dat voor gevallen waarin redelijkerwijs verwacht kan worden dat de technische of andere redenen om een ontheffing te verlenen over een half jaar of een jaar nog steeds zo zullen zijn, het verlenen van een ontheffing voor een langere periode nog steeds mogelijk blijft. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	4.2?	ja	007	Kan erop worden vertrouwd dat de beoordeling van het bevoegd gezag over de ontheffing van het stortverbod wordt gevolgd door Rijkswaterstaat Leefomgeving en er niet veelvuldig verschil van inzicht ontstaat tussen het bevoegd gezag en RWS?	Niet duidelijk is wat de achtergrond van deze vraag is. Rijkswaterstaat heeft namelijk geen formele rol bij het al dan niet verlenen van ontheffingen van het stortverbod. Ook is niet duidelijk waar in het CMP inspreker leest dat Rijkwaterstaat het oordeel van het bevoegd gezag wel of niet zou kunnen volgen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
11.	4.2	ja	102	Inspreker vraagt over paragrafen 3.4.1 en 4.2: waar is bepaald dat verzoeken om een ontheffing van een stortverbod moeten worden doorgestuurd aan Rijkswaterstaat? In het Bssa lees ik alleen de verplichting om de verklaring toe te sturen.	Het toezenden van een afschrift van het besluit om een ontheffing van het stortverbod te verlenen volgt direct uit artikel 6 van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen. Daarnaast is het verlenen van een ontheffing in vrijwel alle gevallen ook een afwijking van het CMP. Op basis van de afwijkingsprocedure (zie hoofdstuk 'Afwijken' van het CMP) dient het bevoegd gezag de Minister vooraf in kennis te stellen van het voornemen tot afwijken (artikel 10.14, lid 4 Wm). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	4.2	ja	007, 024	In deze passage is niet opgenomen op basis waarvan het bevoegd gezag het verzoek in behandeling neemt en op basis waarvan het verzoek beoordeeld wordt. Voor het in behandeling nemen van het verzoek en voor de beoordeling daarvan moet toepassing gegeven aan Artikel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht. Bij het nemen van een besluit tot het afgeven van een verklaring, moet invulling gegeven aan artikel 3:46 Algemene wet bestuursrecht, een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering.	Deze passage van het CMP bevat de toetsingskaders van het CMP waar het bevoegd gezag bij het verlenen van een ontheffing van het stortverbod rekening mee moet houden. Inspreker heeft gelijk dat de Awb van toepassing is op het nemen van een besluit door het bevoegd gezag. De procedure van de Awb die moet worden gevolgd en het feit dat een beschikking deugdelijk moet zijn gemotiveerd zijn echter geen toetsingskaders die volgen uit het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.31 Onderdeel Injectie van afval bij de winning van olie en gas

Zienswijzen op onderdeel Injectie van afval bij de winning van olie en gas					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker vraagt op welke termijn wordt verwacht dat de inspraak op de aangekondigde leidraad kan starten? Is dit tijdig voor het in werking treden van het CMP?	De consultatie voor de leidraad heeft plaatsgevonden tot en met 29 augustus 2025. Dit heeft dus tijdig plaatsgevonden. Voor de reacties op deze zienswijzen wordt verwezen naar bijlage 3 in dit document. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	109	Inspreker geeft aan nu in te spreken op dit deel van het CMP maar behoudt zich het recht ook in extra zienwijzen in de te dienen als ook de Leidraad injectieactiviteiten bij de winnen van gas, olie en zout gepubliceerd is. Pas dan kan inspreker een volledig beeld hebben op de voorgeschreven wijze van verwerken.	Voor de leidraad heeft een aparte consultatie plaatsgevonden (zie zienswijze 1 in deze tabel). Inspreker heeft daarin zienswijzen op de leidraad kunnen inbrengen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	109	Inspreker is verheugd dat sprake is van het bestendigen van de al decennia bestaande praktijk. Dit zorgt voor grotere transparantie en begrip van de activiteit ten opzichte van LAP3. Wel is inspreker van mening dat meer verduidelijking nodig is omdat er geen 'afvalplan' gemaakt is voor dit onderwerp maar alleen een 'hoofdstuk'. Het afvalplan 'afvalwaterstromen' heeft naar mening van inspreker namelijk overlap met de afvalstoffen [*red.: die bij injectie worden gebruikt*]. Inspreker vraagt om die duidelijkheid te bieden in de nog op te stellen Leidraad of anderzijds in het CMP.	Het afvalplan Afvalwaterstromen heeft alleen betrekking op "het verwerken van sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden voorafgaand aan het lozen". Bij injectie van waterstomen van de winning van olie en gas gaat het niet om lozen en betreft het uitsluitend "afvalstoffen die ontstaan bij mijnbouwactiviteiten en die van origine uit de diepe ondergrond afkomstig zijn (bijvoorbeeld formatiewater)". Dit valt buiten het afvalplan. Naar aanleiding van deze zienswijze is dit in het afvalplan nog iets explicieter gemaakt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het afvalplan Afvalwaterstromen van het CMP.
4.	3	nee	102	Aangegeven wordt dat injectie wordt gezien als een vorm van storten. Inspreker vraagt: betekent dit dan ook dat paragraaf 3.3.12 van het Bal van toepassing is of is hierop een andere paragraaf van toepassing?	Deze activiteit valt onder de mba van artikel 3.320 Bal, het aanleggen en het exploiteren van een mijnbouwwerk. (§ 3.10.1, mijnbouw). In de toelichting hierbij staat: *De kernactiviteiten met een mijnbouwwerk zijn onder meer het winnen of opsporen van gas, olie en zout met een boorplatform of het opslaan van gas, kooldioxide of (afval)stoffen in de diepere aardlagen.* Dit is vergunningplichtig op basis van artikel 3.321 Bal. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	3 (onder b.)	nee	109	Inspreker wijst op de zinsnede dat 'er geen sprake mag zijn van emissies'. Inspreker interpreteert dit als 'emissies van het injectiewater naar de ondergrond'. Omdat 'emissies' meestal gebruikt wordt in relatie tot 'lucht' vraagt inspreker om die te verduidelijken	Inspreker meent dat emissies meestal worden geassocieerd met emissies naar lucht. Het kan echter ook gaan om emissies naar bodems of grondwater. In de tekst wordt een expliciete link gelegd met bergen in een afgesloten geologische formatie. Uit deze context wordt voldoende duidelijk dat het niet – of in ieder geval niet uitsluitend – om emissies naar lucht gaat. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.32 Onderdeel Injectie van afval in cavernes

Zienswijzen op onderdeel Injectie van afval in cavernes					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	3	nee	102	Inspreker vraagt: betreft de vergunning waarover wordt gesproken de vergunning voor de milieubelastende activiteit? En om welke mba gaat het hier? Wordt dit ook gezien als storten waarop paragraaf 3.3.12 van het Bal van toepassing is?	Deze activiteit valt onder de mba van artikel 3.320 Bal, het aanleggen en het exploiteren van een mijnbouwwerk. (§ 3.10.1, mijnbouw). In de toelichting hierbij staat:

Zienswijzen op onderdeel Injectie van afval in cavernes					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					De kernactiviteiten met een mijnbouwwerk zijn onder meer het winnen of opsporen van gas, olie en zout met een boorplatform of het opslaan van gas, kooldioxide of (afval)stoffen in de diepere aardlagen. Dit is vergunningplichtig op basis van artikel 3.321 Bal. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	3	nee	143	Inspreker verzoekt om tekst met betrekking tot preventief opvullen onder het kopje 'stabiliseren van zoutcavernes' te vervangen door: *Wanneer er sprake is van het preventief opvullen van een caverne die als stabiel en/of inherent veilig is aangemerkt, moet het in de caverne brengen van afvalstoffen, niet zijnde stoffen die van origine uit de caverne afkomstig zijn, worden beschouwd als storten. Dit is niet toegestaan.*	Deze suggestie is niet overgenomen. Wanneer het gaat om het vullen van cavernes die als stabiel en/of inherent veilig is aangemerkt is het opvullen van de caverne niet noodzakelijk. Het opvullen zou daarom niet met primair materiaal zijn gedaan wanneer er geen geschikt afval voorhanden zou zijn geweest en dat maakt het storten. Het maakt bij het opvullen met afvalstoffen voor het onderscheid tussen nuttige toepassing en storten niet uit of het gaat om stoffen die wel of niet van origine uit de caverne afkomstig zijn. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.33 Onderdeel Nazorg voor stortplaatsen

Zienswijzen op onderdeel Nazorg voor stortplaatsen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	114	Inspreker benadrukt dat het voor een gelijk speelveld zeer ongewenst is dat per provincie verschillende rekenrentes en andere marktbepalen factoren bepaald kunnen worden. Daarnaast is het momenteel zo dat bij Provincies erg veel verschillende 'petten' gevoerd worden. Dit leidt eenvoudig tot de situatie dat een provincie alle risico's compenseert met veel te veel onzekerheidsmarges die allemaal voor rekening komen van de stortexploitant.	In het kader van het werkprogramma storten loopt een project gericht op het verbeteren en meer toekomstbestendig maken van het nazorgstelsel. Ook de systematiek van de rekenrente komt daarbij aan de orde. Op basis van de uitkomsten en conclusies van dat traject wordt het CMP op termijn geactualiseerd. Deze zienswijze heeft wel geleid tot het toevoegen van 2 zinnen aan paragraaf 5 van het hoofdstuk om zo de link met dit project van het werkprogramma beter te benoemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
2.	3.2.4	nee	064	Er wordt verwezen naar paragraaf 8.5.2.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit moet echter Besluit kwaliteit leefomgeving zijn.	Zowel deze paragraaf als genoemde verwijzing komt in dit hoofdstuk niet voor. Mogelijk doelt inspreker op hoofdstuk 'storten in een circulaire economie'. Zie daarvoor het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Beperken import brandbaar afval.
3.	3.3	nee	037	In het CMP staat dat afdekken van een stortplaats als deze vol is of als de onderafdichting 30 jaar oud is. In het kader van IDS is reeds aangetoond dat een onderafdichting minimaal 50 jaar functioneel is. Inspreker stelt voor om deze periode van 30 jaar naar 50 jaar aan te passen.	De termijn volgt niet uit het CMP, maar uit technische richtlijnen voor de exploitatie van stortplaatsen. In het kader van het werkprogramma storten worden de technische richtlijnen op dit moment tegen het licht gehouden. Inspreker wordt daar bij betrokken en kan zijn ervaringen en wensen daar inbrengen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	3.3	nee	037	In "Als de bovenafdichting aangebracht is, kan gestart worden met de overdracht…" geeft het woord "kan" aan dat het geen verplichting is. Inspreker gaat er dan ook vanuit dat het zo gelezen moet worden dat de exploitant zelf de keuze heeft om te starten met de overdracht.	In de Omgevingswet zijn instructieregels opgenomen voor het bevoegd gezag om voorschriften te stellen aan de omgevingsvergunning voor een stortplaats (voorheen opgenomen in het Stortbesluit bodembescherming, nu onder de Omgevingswet). Deze zijn erop gericht dat op tijd wordt voldaan aan de voorschriften om een stortplaats te sluiten (artikel 8.47 Wm). Het bevoegd gezag moet deze instructiebepalingen hebben omgezet in de omgevingsvergunning. • Op grond van de regelmatige controles die in artikel 10, eerste lid, onder a, van het Stortbesluit bodembescherming zijn voorgeschreven, kan het bevoegd gezag de vergunninghouder tijdig wijzen op eventueel te treffen aanvullende maatregelen. • De in artikel 10, eerste lid, onder b, van het Stortbesluit bodembescherming voorgeschreven keuring na het aanbrengen van de bovenafdichting vormt de basis voor de eindinspectie door het bevoegd gezag, zoals die is voorgeschreven in artikel 8.47, derde lid, van de Wet milieubeheer. Het bevoegd gezag kan in het kader van de eindinspectie volstaan met het kennisnemen van de resultaten van keuring en onderzoek welke door de vergunninghouder moeten worden toegezonden, maar kan ook besluiten tot een onderzoek ter plaatse of een aanvullende inspectie. • Voldaan moet worden aan de in artikel 4, vierde lid, van het Stortbesluit bodembescherming opgenomen voorwaarde dat «*zo spoedig als technisch mogelijk*» de bovenafdichting moet worden aangebracht. Het bevoegd gezag zal in de formulering van de in de vergunning op te nemen termijn rekening moeten houden met de mogelijkheid dat het met het oog op de goede afwerking van de stortplaats noodzakelijk kan zijn dat de bovenafdichting later wordt aangebracht. Gelet op deze wettelijke regels is er geen reden om in het CMP aanvullende bepalingen op te nemen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	3.3	nee	007, 024, 037	Het CMP stelt dat een bovenafdichting elke 50-75 jaar moet worden vervangen. Inspreker 037 maakt bij aanleg van haar bovenafdichtingen gebruik van een protocol dat een levensduur van 100 jaar voor de bovenafdichting rechtvaardigt (dit is onafhankelijk bevestigd) en verzoekt op te nemen dat bij een onderbouwde motivering kan worden afgeweken van de periode van 50-75 jaar en overgegaan kan worden tot een periode van 100 jaar. De zienswijzen van insprekers 007 en 024 bevestigen bovenstaand beeld in andere bewoordingen.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel.
6.	3.3	nee	055, 064	Inspreker geeft de volgende punten mee over de paragraaf over het huidige nazorgstelsel: a. De tekst is erg beschrijvend en daardoor juridisch niet correct. M.a.w. komt niet overeen met de terminologie van de 'Regeling nazorgfase gesloten stortplaatsen' en de uitwerkingen hiervan in landelijke richtlijnen en handreikingen, zoals de 'Richtlijnen voor dichte eindafwerking op afval- en reststofbergingen', de IPO-checklisten voor stortplaatsen en baggerspeciestortplaatsen en de 'Handreiking sluiting stortplaatsen	a. De tekst is, precies zoals inspreker vaststelt, bedoeld als een korte beschrijvende tekst. Goede leesbaarheid, ook voor minder ingevoerde lezers, is daarom belangrijker dan het exact aansluiten bij terminologie uit wet- en regelgeving, checklists, etc. b. Dit is toegevoegd als extra aspect.

Zienswijzen op onderdeel Nazorg voor stortplaatsen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				en baggerdepots'. Insprekers verzoeken de terminologie te hanteren die in wetten en regelingen wordt gebruikt. b. Bij de 'aspecten' mist en ander zeer belangrijk aspect tijdens de sluiting, namelijk het juridische aspect. c. Het eigendom van de stortplaats wordt bij sluiting niet (of niet per sé) overgedragen aan het bevoegd gezag. Rechten en plichten worden aanvullend vastgelegd via een recht van opstal en/of een overeenkomst.	c. Inspreker maakt hier een terechte opmerking. Het eigendom van de stortplaats kan gelijk met de nazorgverplichtingen worden overgedragen, maar dat hoeft niet. Dit is aangepast. **Conclusie:** Onderdelen b en c hebben geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
7.	3.3	nee	064	Inspreker verbetert: 'Wanneer de stortplaats overgedragen is … ': 'overgedragen' moet zijn 'gesloten'.	Deze suggestie is niet juist. Het moment van sluiten van een stortplaats is en het moment dat het bevoegd gezag bestuurlijk/juridisch, organisatorisch en financieel verantwoordelijk is voor de eeuwigdurende nazorg hoeven niet exact overeen te komen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	3.3	nee	037	In het CMP staat dat een bovenafdichting elke 50-75 jaar moet worden vervangen. Voortel is om hier in het kader van de duurzaamheid te spreken van indien noodzakelijk? Inspreker beschrijft tevens op welke momenten per stortvak dan een levensduuronderzoek van de bovenafdichting uitgevoerd moet worden om het moment van vervanging te bepalen.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel.
9.	3.3	nee	007, 055, 064, 068	De zin "ook zijn er financiële middelen nodig voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten op de afgesloten stortplaats" in paragraaf 3.3 hoort niet hier, want daar is het doelvermogen niet voor. Een deel van de insprekers voegt nog toe dat dit niet is toegestaan: Wm art. 15.47 beschrijft exact welke kosten hieruit wel/niet kunnen worden betaald. De nieuwe activiteiten na sluiting zijn geen werkzaamheden ten behoeve van de nazorg. Bovendien is het bevoegd gezag dus niet de eigenaar van de stortplaats en derhalve niet bepalend in deze zogenaamde 'nabestemming'. Uiteraard dient de nabestemming wel in overleg met het bevoegd gezag (de nazorgorganisatie) gepland en aangelegd te worden.	Dit is een terechte correctie door insprekers. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
10.	4.1	nee	064	Inspreker vraagt om bij punt 2 te verduidelijken wat er met 'afzetmarkt' wordt bedoeld. Nederland, EU of overall afzetmarkt?	Inspreker reageert expliciet op het hoofdstuk nazorg maar dit hoofdstuk kent geen paragraaf 4.1 en kent ook het woord afzetmarkt niet. Mogelijk bedoelt inspreker te reageren op hoofdstuk 'Opstellen en uitvoeren stortverboden' van het CMP. Evenals voor beschikbare verwerkingstechnieken geldt dat in de basis de Nederlandse markt uitgangspunt is, tenzij het gaat om materiaalstromen die worden gekenmerkt door een zeer internationale markt. Dit is in het betreffende hoofdstuk vermeld. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP, maar wel in een ander hoofdstuk dan waar inspreker op reageert.
11.	5	nee	055	Inspreker geeft aan dat er tekst ontbreekt over obstakels in het nazorgstelsel en stelt voor om de problematiek rondom de kosten van de nazorg en de verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden verder uit te werken.	Zie het antwoord op zienswijze 12 in deze tabel.
12.	5	nee	064	Er wordt gesproken over obstakels in het nazorgstelsel. De obstakels waar het echt over gaat, worden beschreven in het werkprogramma storten maar niet in het CMP herhaald, waardoor de tekst in het CMP een hele andere lading krijgt en uit z'n verband wordt getrokken. De nadere uitwerking hiervan is wel degelijk van belang. Inspreker citeert het ontbrekende stuk: "De problematiek betreft de kosten van de nazorg en de verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden hierbij. De kosten voor de eeuwigdurende nazorg nemen namelijk flink toe. Verschillende factoren zijn hier verantwoordelijk voor: Marktschommelingen die effect hebben op de beleggingsrendementen, inflatie en andere kostenstijgingen, veranderende risico's (bijv. door klimaatverandering)".	Het verzoek van inspreker is gehonoreerd en de tekst is uitgebreid om iets meer context te geven. Op basis van zienswijze 1 in deze tabel is bovendien aan het eind van de paragraaf een explicietere link gelegd met het werkprogramma storten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
13.	5	nee	064	Inspreker verstrekt de volgende informatie: NAVOS stortplaatsen worden goed gemonitord volgens het NAVOS-advies: NAVOS-onderzoek is gedaan en afgerond in 2005. Adviezen zijn per provincie opgepakt en in IPO verband afgestemd. Er is geen structureel/integraal vervolg gegeven aan de monitoring. Beleidsmatige keuzes zijn gemaakt met aanhaken aan de Wbb. De verantwoordelijkheid ligt bij de grondeigenaar. Met de invoering van de Omgevingswet is de bevoegd gezag rol voor voormalige stortplaatsen bij gemeentes gekomen.	Dat NAVOS stortplaatsen goed worden gemonitord sluit aan bij de tekst van het CMP. Inspreker stelt verder geen vraag en doet geen suggesties. Deze zienswijze wordt daarom ter kennisneming aangenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.34 Onderdeel Grensoverschrijdend transport

				Zienswijzen op onderdeel Grensoverschrijdend transport	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker vindt dat uitvoer voor een laagwaardiger toepassing niet zou moeten worden toegestaan wanneer vaststaat dat in Nederland de gevraagde verwerking kan plaatsvinden en de capaciteit hiertoe kwalitatief en kwantitatief afdoende beschikbaar is. Verzoek is dit voldoende te borgen in alle algemene beleidshoofdstukken alsmede de keten- en afvalplannen.	Het overbrengingsbeleid zoals dat nu in het LAP, maar ook in het CMP is verwerkt is er onder andere op gericht om hoogwaardigheid van verwerken te waarborgen. **Conclusie:** Deze opmerking heeft niet tot wijziging van het hoofdstuk geleid.
2.	algemeen	nee	007	Om de transitie naar circulaire economie verder te helpen bevorderen, vinden wij het wenselijk dat recyclingproeven in andere EU-lidstaten kunnen worden opgezet buiten de kaders van de (n)EVOA om. Hierbij denken wij aan een volume van maximaal 5 ton afval dat zonder vergunning kan worden overgebracht.	Inspreker reageert op het hoofdstuk over hoogwaardige verwerking, maar gelet op de inhoud is deze zienswijze ondergebracht bij de zienswijzen op het hoofdstuk grensoverschrijdend transport. Deze zienswijze gaat over de werking van de Europese Verordening voor de Overbrenging van Afvalstoffen (EVOA). Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op procedures die in de EVOA zijn gereguleerd. Tot 21 mei 2026 is artikel 3 lid 4 van EVOA (1013/2006) van toepassing voor overbrengingen van afvalstoffen die uitdrukkelijk bestemd zijn voor laboratoriumanalyse ter bepaling van hun fysische of chemische eigenschappen of van hun geschiktheid voor nuttige toepassing of verwijdering. Daarin is aangegeven dat deze niet vallen onder de procedure van voorafgaande

				Zienswijzen op onderdeel Grensoverschrijdend transport	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					schriftelijke kennisgeving, maar onder de procedure van de algemene informatieverplichting van artikel 18 tot ten hoogste 25 kg. In de herziene EVOA (2024/1157) is dit artikel gewijzigd om ruimte te bieden aan innovatie. Robuuste en innovatieve afvalverwerkingshandelingen zijn essentieel ter waarborging van milieuhygiënisch verantwoord beheer van afvalstoffen en voor de totstandbrenging van circulaire economische bedrijfsmodellen in de Unie. Artikel 4 lid 5 van de herziene EVOA is met ingang van 21 mei 2026 van toepassing en beschrijft de uitzondering van de kennisgevingsplicht voor de overbrenging van afvalstoffen die uitdrukkelijk bestemd zijn voor laboratoriumanalyse of experimentele proeven. Deze mogen met de procedure van de algemene informatieverplichtingen van artikel 18 worden overgebracht indien aan de in het artikel genoemde voorwaarden is voldaan. De gewijzigde EVOA voorziet daarmee om in uitzonderlijke gevallen én indien aan de voorwaarden is voldaan, meer dan 250 kg per proef of analyse over te brengen met de procedure van de algemene informatieverplichting. De EVOA heeft een rechtstreekse werking. Recyclingproeven in andere lidstaten uitvoeren buiten de kaders van de EVOA om is dan ook niet mogelijk. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	007, 024	Over de procedure voor het exporteren (binnen de EU) van afval voor verwijdering (D-handelingen) zou Nederland meer concreet haar beleid in dit CMP kunnen aangeven. Het is een belangrijk en specifiek punt. In de oude EVOA was dit 'toegestaan, mits' en in de nieuwe EVOA is dit 'verboden, tenzij'. De concrete criteria zijn niet wezenlijk veranderd, maar de tekst geeft wel aan dat de Europese Unie geen voorstander is van grensoverschrijdend transport voor verwijderings(D-)handelingen. Hierbij is het van cruciaal belang om te beseffen dat Nederland voor veel afvalstromen (met name gevaarlijk afval) volledig afhankelijk is van buitenlandse verwijderingsinstallaties met een D10-handeling. Inspreker verwijst naar haar overleg hierover met het ministerie van IenW waarin werd aangegeven dat Nederland haar huidige exportbeleid in dit kader zou aanhouden en waar mogelijk ook bilaterale afspraken met andere landen wil maken. In het CMP komt deze toezegging echter in het geheel niet terug. In paragraaf 3.3.1 wordt enkel verwezen naar de nieuwe beoordelingswijze (artikel 11 EVOA), zonder dat iets over de Nederlandse invulling wordt gemeld.	Indien er in Nederland geen verwerkingscapaciteit is voor verwijderen en verwijderen is volgens toetsing toegestaan, dan is dat nog steeds mogelijk. Het beleid op dit punt is dus niet gewijzigd, de motivering waarmee dit moet worden aangepast wel. De voorwaarden waaronder overbrenging voor verwijdering is toegestaan zijn in de EVOA vastgelegd en zijn daarmee dus rechtstreeks werkend voor alle lidstaten. Nederland is in overleg met de omliggende lidstaten met als doel meer duidelijkheid te bieden aan de belanghebbende over de wijze waarop aan artikel 11 van de nieuwe EVOA zal worden getoetst. Indien mogelijk zullen de resultaten uit dit overleg aan de Europese Commissie worden aangeboden als bouwsteen voor de op te stellen uitvoeringshandeling met criteria voor het toepassen van artikel 11 lid 1 onder a i en ii nEVOA. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	121, 135	Inspreker geeft aan dat in de toelichting op het hoofdstuk 'belang voor de circulaire economie' niet wordt benoemd als bepalende factor voor het grensoverschrijdend verkeer van recyclingstromen dat metalen en oudpapier hoogwaardige economische goederen zijn, die virgin grondstoffen vervangen, en waar wereldwijd vraag naar is. Volgens inspreker zou het CMP dit bij uitstek als vertrekpunt moeten benoemen: het sluiten van de keten, het toekennen van waarde aan secundaire grondstoffen, de (wereldwijde) vraag naar hoogwaardige secundaire grondstoffen. Het belang van de EVOA is dat 'afvalstoffen' die geëxporteerd worden als secundaire grondstof, ook aan de hiervoor gestelde kwaliteitscriteria voldoen. Daar zit de crux van de EVOA.	In paragraaf 2 van dit hoofdstuk wordt ingegaan op het internationale karakter van het verwerken van afvalstoffen als secundaire grondstof. Daarbij wordt ingegaan op alle aspecten die daar een rol bij spelen, waaronder het circulair maken van internationale ketens. Het CMP gaat niet over het sluiten van ketens of het toekennen van waarde aan bepaalde stromen afvalstoffen. Daarvoor is de markt aan zet. De EVOA stelt voorwaarden waaraan moet zijn voldaan vóórdat grensoverschrijdend transport van afval mag plaatsvinden om zo het risico op schade aan het milieu en volksgezondheid te minimaliseren, binnen de EU maar ook overbrenging vanuit de EU naar buiten de EU. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	algemeen	nee	024	Dit onderdeel van het CMP bevat een nuttige opsomming van de regels van de oude en de nieuwe EVOA-verordening. Omdat inspreker nauw betrokken is geweest bij de herziening van de EVOA bevat het plan geen, voor de branche, nieuw beleid. De verordening is bovendien bindend Europees recht, en laat dus weinig ruimte voor nationaal beleid.	Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen en heeft niet tot aanpassing van het hoofdstuk geleid.
6.	3.1	nee	058	Inspreker geeft aan dat de mogelijkheid dat binnen Europa lidstaten een ander oordeel kunnen hebben over de status van een materiaal (afval of niet) een rem vormt op de transitie naar een circulaire economie en zorgt voor rechtsongelijkheid binnen de EU tussen primaire en secundaire materialen.	De mogelijkheid dat binnen Europa lidstaten een ander oordeel kunnen hebben over de status van een materiaal (afval of niet) is geregeld in artikel 28 EVOA en artikel 29 van de herziene EVOA. De EVOA is direct werkend. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	3.2	nee	135	Inspreker stelt dat de klemtoon in dit document zou moeten liggen op de Beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving verontreinigd papier-, kunststof- en metaalafval (2022) met heldere kwaliteitscriteria voor overbrenging.	Deze paragraaf geeft een overzicht van de EVOA in relatie tot andere wet- en regelgeving. In de desbetreffende afval- en ketenplannen wordt specifiek ingegaan op de uitwerking van dit beleid voor de overbrenging. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot wijziging van dit hoofdstuk.
8.	4.1	ja	160	Bij de voorwaarden voor algemene kennisgeving ontbreekt dat het ook daar dezelfde verwerking dient te ondergaan.	**Conclusie:** De toevoeging die wordt aangedragen nemen we over in deze paragraaf.
9.	4.2	ja	160	De uitwerking van de bezwaren zijn in de afval- en ketenplannen opgenomen in tabellen waarin staat aangeven wanneer een overbrenging NIET is toegestaan. Hierbij is een kolom "Specifieke bepalingen en bezwaargronden" aan gekoppeld. Deze teksten zijn soms lastig te doorgronden, een beslisschema zou meer helderheid geven.	Het overbrengingsbeleid wordt in de afval- en ketenplannen verder uitgewerkt. Het overbrengingsbeleid bevat geen nieuw beleid, maar vat de voor de overbrenging relevante bepalingen samen. Voor die afvalplannen waar in de zienswijzen specifiek is aangegeven dat het overbrengingsbeleid niet duidelijk is, is bekeken of verduidelijking nodig is. De optie om een beslisschema per afval- of ketenplan op te nemen is als optie nader onderzocht, maar is vanwege de arbeidsintensieve inspanning en noodzaak beoordeeld als niet noodzakelijk. Het extra werk dat dit meebrengt staat niet in verhouding tot het gebruik van deze paragraaf. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	4.2.1	ja	160	De zinsnede "In principe" kan tot interpretatieverschillen leiden. In beginsel geldt toch hetzelfde voor een kennisgevingsplichtige overbrenging en niet-kennisgevingsplichtige overbrenging. Of wordt bedoeld dezelfde uitzonderingsgronden die voor kennisgevingsplichtig afval gelden, dan dat ook zo benoemen.	Inspreker verwijst naar paragraaf 4.2.1. Daar heeft de zinssnede 'in principe' betrekking op het beoordelen van hoogwaardigheid van verwerking. In principe wordt er bezwaar gemaakt, in de alinea daarna wordt aangegeven dat er slechts in uitzonderlijke gevallen er geen bezwaar wordt gemaakt tegen overbrenging ten behoeve van een minder hoogwaardige vorm van verwerken dan normaal voor de afvalstof mogelijk is. Vervolgens wordt ingegaan op welke gevallen dit betreft. Dit

				Zienswijzen op onderdeel Grensoverschrijdend transport	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					heeft geenszins betrekking op een verschil tussen kennisgevingsplichtig of niet-kennisgevingsplichtig. Deze opmerking heeft daarom niet geleid tot aanpassing van de tekst in paragraaf 4.2.1. In de inleidende tekst van paragraaf 4 wordt de zinssnede 'in principe' gebruikt bij de toelichting op grensoverschrijdend transport voor afvalstoffen die onder de informatieverplichting van artikel 18 van de EVOA vallen. Voor afvalstoffen die onder de informatieverplichting vallen vindt geen toetsing plaats en is in dit hoofdstuk dus ook geen beleid uitgeschreven. **Conclusie:** De zinssnede 'in principe' bij de inleiding van paragraaf 4 wordt weg gehaald uit de tekst.
11.	4.2.2	ja	135, 121	Inspreker verwijst naar richtsnoer II over het beoordelen van de mate van nuttige toepassing. Bij deze bullet wordt gesteld dat de mate van recycling en/of voorbereiding voor hergebruik minimaal gelijk moet zijn. Dit is niet correct. Dat moet zijn: geschiedt onder min of meer vergelijkbare omstandigheden ('broadly equivalent conditions')	Artikel 12 lid g van de Europese Verordening voor de Overbrenging van Afvalstoffen (EVOA) beschrijft de bezwaargrond voor de mate van nuttige toepassing. De mate van nuttige toepassing heeft betrekking op de verhouding tussen het aandeel 'nuttige toepassing' en het aandeel 'verwijderen', dit heeft geen betrekking op de omstandigheden waar dit gebeurt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit hoofdstuk.
12.	4.2.2	ja	160	Met betrekking tot de mate van nuttige toepassing merkt de ILT het volgende op; duidelijke kaders of nader onafhankelijk onderzoek voor de belangrijkste categorieën hiervoor ontbreken. Mbt de definitie voor niet-materiaaleigen merkt ILT op dat een voorbeeld handig zou zijn omdat de definitie niet helder is. Daarnaast merkt ILT op dat het onduidelijk is wie bepaalde informatie moet verzamelen, bijvoorbeeld voor 'de stand der techniek van verwerking van de afvalstof en de gebruikelijke verwerkingswijze van de afvalstof in Nederland en de direct aangrenzende landen".	Er heeft een onderzoek plaats gevonden om het begrip 'mate van nuttige toepassing' te concretiseren. De uitkomst van dit onderzoek is met ILT afgestemd. Nadere invulling van dit begrip is niet mogelijk gebleken. De definitie voor niet-materiaaleigen is ook met ILT afgestemd. ILT heeft met de gehanteerde definitie ingestemd. In de EVOA is bepaald dat de kennisgever de in het kennisgevingsdocument aangegeven informatie verstrekt bij het indienen van de kennisgeving. De bewijslast ligt dus bij de kennisgever. Er wordt door ILT aan de mate van nuttige toepassing getoetst indien er sprake is van een kennisgeving. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit hoofdstuk.
13.	4.3.1	ja	160	ILT geeft aan dat de volgende zin ontbreekt: "Bij gekoppelde kennisgevingen geldt de voorwaarde dat pas gestart mag worden met transporteren nadat voor beide kennisgevingen alle toestemmingen zijn verkregen."	De zin "Bij gekoppelde kennisgevingen geldt de voorwaarde dat pas gestart mag worden met transporteren nadat voor beide kennisgevingen alle toestemmingen zijn verkregen." wordt aan paragraaf 4.3.1 toegevoegd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst.
14.	5.1	nee	007	In deze paragraaf wordt het volgende gesteld: *Voor de keten- en afvalplannen waar de recyclingstandaard is geïmplementeerd, wordt tegen overbrenging in beginsel bezwaar gemaakt indien het een overbrenging betreft ten behoeve een minder hoogwaardiger vorm van recycling dan de recyclingstandaard".* Aangezien voor bodemas sprake is van een recyclingstandaard, kan de minister op grond van dit voornemen bezwaar maken tegen export van bodemas, aangezien de wijze van opwerking van bodemas buiten Nederland, hoewel sprake is van recycling, niet voldoet aan de Nederlandse recyclingstandaard. Hoewel eventueel bezwaar hier verklaarbaar is vanuit het streven naar hoogwaardigheid, de noodzaak van een gelijk speelveld en dit ook kan bijdragen aan investeringsbereidheid, kan overbrenging op enig moment wellicht de enige mogelijkheid zijn om verdere stagnatie in de keten te voorkomen. Dit is niet ondenkbeeldig nu in het CMP wordt gekozen voor een recyclingstandaard voor AVI-bodemas waarvoor -zeker de komende jaren- te weinig capaciteit en technische mogelijkheden beschikbaar zijn. Ons verzoek is dan ook aan te geven of de minister voornemens is, en zo ja op welke termijn, om concrete invulling te geven aan het betreffende toekomstplan in het geval van bodemassen.	Het beleid wat in paragraaf 5 is geschetst met betrekking tot de recyclingstandaard geldt voor alle afval- en ketenplannen waarin een recyclingstandaard is opgenomen. In het afvalplan AVI-bodemassen is aangegeven hoe er getoetst moet worden bij een overbrenging. Voor dit afvalplan geldt dat tegen een overbrenging in beginsel bezwaar wordt gemaakt indien het een overbrenging betreft ten behoeve een minder hoogwaardiger vorm van recycling dan de recyclingstandaard. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit hoofdstuk.
15.	5.2	nee	007	Inspreker vraagt op grond van welke criteria aan een AVI die aan de voorwaarden voldoet een VGI-status kan worden onthouden? Los van deze vraag, is dit een onwenselijk voornemen, omdat het ontbreken van een VGI-status het vertrouwen van ontdoeners in de milieu-hygiënische verwerking van het brandbaar restafval zal ondermijnen. Het spreekt voor zich dat het daarmee veel uitdagender wordt om langjarige overeenkomsten af te sluiten met buitenlandse ontdoeners. De mogelijkheid van een VGI-status is juist beoogd om dit te ondervangen en met het voorgenomen beleid maakt Nederland zich onaantrekkelijk als handelspartner in de afvalmarkt. Bovendien betekent het jaarlijks vragen om een beschikking onnodige bureaucratie voor zowel bevoegd gezag als bedrijf.	Voor het streven naar een circulaire economie is het van belang om het verbranden van afval zoveel mogelijk beperken. Verbranden van afval is echter nog wel gewoon nodig voor brandbaar afval wat niet kan worden gerecycled. Verbranden heeft uiteraard de voorkeur boven storten. Omdat in Nederland nu meer AVI-capaciteit aanwezig is dan nodig is voor dit Nederlands afval, wordt de extra capaciteit door de exploitanten opgevuld met te verbranden afval uit het buitenland. Het is echter niet de bedoeling dat zoveel buitenlands afval wordt verbrand, dat Nederlands afval zou moeten worden gestort. Daarom is het van belang om in een dergelijke situatie de import naar AVI's te kunnen beperken. Hiervoor kan het importplafond voor de invoer van buitenlands brandbaar afval in werking worden gebracht. Reden voor het voornemen om geen VGI-status meer te verlenen voor overbrengingen naar AVI's is om de effectiviteit van een in te stellen importplafond niet extra te beperken. De looptijd van toestemmingen voor import naar AVI's blijft beperkt tot maximaal 1 jaar. De 'Regeling EG-verordening overbrenging van afvalstoffen' wordt hier zo nodig op aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het hoofdstuk.
16.	5.3	nee	007	Over de laatste bullet: Vijf jaar na inwerkingtreding van de nEVOA (dus op 20 mei 2029) wordt de VGI onder de oude EVOA ingetrokken. Gevolg is ook dat alle VGI-houders tegelijkertijd een nieuwe erkenning moet aanvragen op basis van de nEVOA. Dit zal op dat moment leiden tot een zeer groot aantal aanvragen. Op welke wijze gaat worden geborgd dat bedrijven tijdig een nieuwe vergunning verleend krijgen?	Vanaf het moment dat de herziene EVOA van toepassing is (21 mei 2026), is het mogelijk om op grond van artikel 14 de status als vooraf goedgekeurde inrichting aan te vragen. Een VGI-status die is verleend op basis van de huidige EVOA wordt 5 jaar na inwerkingtreding ingetrokken. Houders van een VGI-status hebben dus in die gehele periode de tijd om een nieuwe VGI-status aan te vragen. Deze overgangsperiode wordt als afdoende beschouwd om tijdig de VGI-status te kunnen aanvragen en verlenen. Zodra bovenstaande aan de orde is zal de ILT dit op haar website kenbaar maken en zal aangegeven worden wat de procedure is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het hoofdstuk.
17.	Gehele hfst	nee	080	Inspreker geeft aan dat met de nieuwe EVOA enkele aanscherpingen zijn doorgevoerd met betrekking tot export naar lage lonen landen. Maar geeft aan dat dit slechts in beperkte mate de door de Nederlandse en Europese export veroorzaakte problemen in de lage lonen landen in Midden-Afrika en Zuidoost-Azie zal	Het UPV-doorontwikkeltraject loopt buiten het CMP om. Het concept Ultimate Producer responsibility is bij het ministerie van I&W bekend. Het CMP heeft met betrekking tot UPV alleen een informatieve rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien.

				Zienswijzen op onderdeel Grensoverschrijdend transport	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				oplossen. Inspreker pleit voor het nemen van verantwoordelijkheid voor de effecten van deze export naar lagelonenlanden. Inspreker ziet een oplossing in het toepassen van Ultimate Producer Responsibility. Dit houdt in dat via de in de Europese Unie bestaande UPV-systemen voor deze productgroepen ook kosten worden vergoed voor het opzetten van hoogwaardige verwerking van het zowel legaal en illegaal geëxporteerde afval vanuit Europa, wanneer deze uiteindelijk in de afvalfase komen. Inspreker verwijst naar een studie ter onderbouwing. Dit geld kan dan worden aangewend om ter plekke een degelijke verwerkingsinfrastructuur op te zetten. Nederland kan (zo nodig met enkele andere landen) in eerste pilots systemen voor Ultimate Producer Responsibility opzetten. Daarmee kan vervolgens in Europees verband worden opgeschaald.	**Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het hoofdstuk.
18.	Gehele hfst	nee	007	Op basis van welke grondbeginselen in de nEVOA kan bezwaar worden gemaakt op grond van de mate van hoogwaardigheid van de beoogde wijze van recycling na overbrenging? Wat als in Nederland onvoldoende capaciteit beschikbaar is voor de hoogwaardige recycling waarnaar wordt gerefereerd?	Op basis van artikel 12 lid 1 onder a en b van de herziene EVOA kan vanaf 21 mei 2026 direct bezwaar worden gemaakt als de verwerking niet conform het in paragraaf 'grensoverschrijdend transport' van de afval- en ketenplannen vastgestelde toetsingskader met betrekking tot de overbrenging plaatsvindt. Bij onvoldoende verwerkingscapaciteit in Nederland kan en mag een afvalstof, onder de geldende voorwaarden, worden overgebracht naar het buitenland. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het hoofdstuk.

2.35 Ketenplan Beton

				Zienswijzen op ketenplan Beton	
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	RWS	RWS beveelt in haar Uitvoeringstoets aan om via beleid sectorbreed onderscheid te maken tussen constructief en niet-constructief beton. De markt verplichten tot recycling in twee gescheiden circuits. Verplicht voor alle toekomstige grondstoffen, inclusief vrij toepasbare AVI-bodemassen. Aantonen dat ze in constructief of niet-constructief beton de eigenschappen bij re-recycling niet negatief beïnvloeden. Als er geen onderscheid zal worden gemaakt in de sector, zal RWS via betongranulaat vervuiling in het beton krijgen, waardoor de kwaliteit wordt aangetast.	Zie het antwoord op zienswijze 63 in 11a - onderdeel "a. Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal". Zoals ook in paragraaf 5 van het ketenplan beton staat aangegeven wordt het beperken van bodemas in beton om civiel- of productietechnische redenen aan de markt overgelaten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	029	Inspreker verzoekt in te gaan op mobiel puinbreken. Dit valt onder het Bbl, artikel 7.34 onder d. Dit verplicht de melder een globale beschrijving te verstrekken van het te breken puin. Dit is onvoldoende om bewerking en verspreiding van zeer zorgwekkende stoffen tegen te gaan.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 17 op het afvalplan steenachtig materiaal over de inzet van mobiele brekers en de relatie tot het mengen van afvalstoffen. Als gevolg van die zienswijze zijn ook wijzigingen doorgevoerd in (dezelfde) paragraaf 13.2.2 in dit ketenplan beton. Ook met de inzet van mobiele puinbrekers moet verwerking volgens de minimumstandaard mogelijk blijven. Als gevolg daarvan mogen mobiele brekers geen beton of betonelementen breken waarin ZZS in zodanige mate voorkomen dat het puin op basis van huidige wetgeving en de toetsingskaders CMP niet nuttig toegepast mogen worden. Er zou dan sprake zijn van mengen van afvalstoffen en mengen is een milieubelastende activiteit die in dat geval vergunningplichtig is. Op basis van de toetsingskaders voor mengen zou dat mengen niet vergund mogen worden. Zijn ZZS in lagere concentraties aanwezig, dan vormen zij geen belemmering voor mobiel breken en het onderdeel worden van gemengd puin. **Conclusie**: De informatie die als gevolg van zienswijze 17 (afvalplan steenachtig materiaal) aan deze alinea is toegevoegd is afdoende. Deze zienswijze op ketenplan beton heeft niet geleid tot aanvullende wijzigingen aan paragraaf 13.2.2 over mobiele brekers.
3.	algemeen	nee	128	Inspreker herhaalt wat hij ook heeft aangegeven bij de toenmalige wijziging van LAP3: Benadrukt mag worden is dat beton, wereldwijd, het meest toegepaste bouwmateriaal is ter wereld. We wonen erin, werken erin, lopen en rijden erover. Derhalve is van groot belang om zeer terughoudend te zijn met het gebruiken van beton als afvalputje voor afvalstoffen met zeer zorgwekkende stoffen.	Deze zienswijze bevat vooral een zorg en geen vraag of advies over het CMP. Wat inspreker schetst als een zorgpunt is ook de reden dat het CMP beleid kent voor wat wel en niet geïmmobiliseerd mag worden of gebruikt mag worden als vulstof of toeslagstof in beton. Zie verder het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' waarin staat aangegeven wat de inzet van de overheid is om te vermijden dat alles zomaar weggemengd zou worden in beton. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	012	Inspreker vindt het opvallend is dat in het ketenplan beton gestuurd wordt op MKI in plaats van de Rijksbrede doelstellingen naar een volledig Circulaire Economie. Toepassing van betongranulaat onder de weg wordt hiermee gelijk gesteld aan de toepassing in nieuw beton. Dit geeft een averechtse circulaire prikkel en is ook nog eens strijdig met de doelstellingen van het Betonakkoord. Dit demotiveert naar mening van inspreker een hoogwaardige toepassing van betongranulaat.	De MKI wordt in dit ketenplan slechts genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. De keuze voor het gebruik niet te sturen tussen inzet in beton en gebruik in menggranulaat heeft niets met de MKI te maken. Aan deze keuze ligt een aparte studie ten grondslag waar in paragraaf 7.3 van het ketenplan in wordt gegaan. Tot slot is inspreker blijkbaar van mening dat toepassen van betongranulaat in de betonketen hoogwaardiger zou zijn. Naast dat uit hiervoor genoemde studie wat anders volgt wordt daarom ook gewezen op paragraaf 3.3 van hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen'. Hierin wordt expliciet gemaakt dat closed-loop recycling niet per definitie het meest hoogwaardig is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	024	In het gehele ketenplan wordt MKI-waarde als instrument 22 keer benoemd. Een belangrijk instrument dat met name zal helpen bij het ontwikkelen van bindmiddelen met een lage CO2-impact, het reduceren van cement. Voor toeslagmateriaal zal het instrument MKI-waarde helpen met het verduurzamen van de keten, maar nauwelijks bijdragen aan het circulair maken van de keten. De MKI-waarde van primair en secundair zijn laag en de verschillen zijn minimaal.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 23 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Daar wordt ook ingegaan op de het onderscheid tussen primair en secundair binnen het instrument. De MKI wordt in dit ketenplan hoofdstuk slechts genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Haken en ogen aan de effectiviteit van het instrument zijn vanzelfsprekend relevant, maar liggen buiten het CMP. Deze zienswijze maakt echter wel duidelijk dat de manier waarop het in de tekst is verwerkt niet de indruk geeft dat het slechts een voorbeeld is. De tekst is daarom aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
6.	algemeen	nee	024	Stimuleren minimale hoeveelheid secundair is noodzakelijk voor succes van de keten.	Ten aanzien van het sturen op het gebruik van secundair materiaal in beton ligt er een ambitie maar (nog) geen verplichting. Zie de informatie over het gebruik van alternatieve materialen in nieuw beton voor alle nieuw te bouwen bruggen en viaducten in het NPCE (paragraaf 2.1.2 van dit ketenplan). Het sturen op een minimale hoeveelheid secundair materiaal in beton (mocht men daartoe overgaan) zou desgewenst zijn weerslag moeten krijgen in productwetgeving. Het CMP heeft hierin geen sturende rol. De informatie over een dergelijke verplichting kan in het CMP daarom niet verder gaan dan het aanhalen van de ambities van het Nationaal Programma Circulaire Economie. **Conclusie**: Hoewel de oproep van inspreker begrijpelijk is, heeft deze zienswijze niet geleid tot een aanpassing van het ketenplan beton.
7.	algemeen	nee	026	Voor verbetering vatbaar vindt inspreker dat het belang van een goede MKI voor secundaire materialen onvoldoende aan de orde komt. Bovendien wordt bij hergebruik van betonelementen nogal gefocusseerd op ZZS-en die aanwezig zouden kunnen zijn. Dat is niet nodig en bevordert hergebruik niet. Gerealiseerd moet worden dat indien afvalstoffen ZZS bevatten er vaak geen reële afzetmogelijkheden resteren. Wat betreft ZZS moet volgens inspreker het probleem bij de bron aangepakt worden.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 23 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Daar wordt ook ingegaan op de het onderscheid tussen primair en secundair binnen het instrument. De MKI wordt in dit ketenplan hoofdstuk slechts genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Haken en ogen aan de effectiviteit van het instrument zijn vanzelfsprekend relevant, maar liggen buiten het CMP. Bij hergebruik is geen sprake van afvalverwerking. In paragraaf 8 ‘afvalstof of niet afvalstof’ van het ketenplan zijn de mogelijkheden voor hergebruik beschreven als die bekend zijn. Met name betonelementen zoals klinkers, opsluitbanden en stoeptegels lenen zich (eventueel na voorbereiden voor hergebruik) hier uitstekend voor. Wellicht bedoelt inspreker met ‘hergebruik’ ook ‘recycling’ van beton als materiaal voor nieuwe toepassingen. Echter zijn er ook betonelementen of betonpuin die specifieke ZZS bevatten. In het verleden zijn soms afvalstoffen die ZZS bevatten in beton verwerkt als toeslag- of vulstoffen of als toevoegingen om het beton bepaalde eigenschappen te geven. Vanwege de lange gebruiksduur van beton(elementen) kan dit dus nog steeds voorkomen en kunnen deze ZZS het hergebruik of de recycling belemmeren. Daarom is in dit ketenplan speciale aandacht voor beton (veelal betonelementen) waarin in het verleden grondstoffen zijn gebruikt die ZZS bevatten. Het belang van bronaanpak wordt zeker onderkend. In paragraaf 4.1 van het Ketenplan beton wordt hierop ingegaan. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
8.	algemeen	nee	024	Inspreker verzoekt om een scheiding te maken tussen betonproducten die direct in of op de bodem worden toegepast en betonproducten die als secundair toeslagmateriaal worden toegepast in betonproducten. In diverse passages wordt een link gelegd met het Besluit bodemkwaliteit en worden toeslagmaterialen voor beton aangemerkt als niet-vormgegeven bouwstoffen. Toeslagmaterialen in beton moeten gezien worden als grondstof in beton, waarvan het betonproduct, indien toegepast op of in de bodem, moet voldoen aan het Besluit bodemkwaliteit. De verschillende BRL’en borgen de milieuhygiënische kwaliteit in het eerste leven en de CROW 2:2021 borgt de milieuhygiënische en technische kwaliteit in het tweede leven.	De lezing van inspreker dat betonproducten die dienen als grondstof voor beton (toeslagmateriaal of vulstof) worden aangemerkt als niet-vormgegeven bouwstoffen klopt niet. Het gaat hier namelijk om grondstoffen of halffabricaten ten behoeve van de productie van een bouwstof en die vallen zelf buiten het begrip bouwstof. Het CMP en de daarin opgenomen toetsingskaders geven aan dat dergelijke secundaire grondstoffen alleen gebruikt mogen worden ‘voor de productie van een bouwstof’ als ze voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen. Dit is een beleidsmatige keuze in de toetsingskaders voor mengen tot bouwstoffen. De reden voor deze keuze, die bovendien al dateert van LAP3 en eerder, is om het wegmengen van verontreinigingen te voorkomen. Zie voor de CROW ook het antwoord op zienswijze 60 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Dit staat ook op deze wijze verwoord in het CMP en daarom heeft deze zienswijze niet tot aanpassingen geleid.
9.	algemeen	nee	111	Met verwijzing naar de algemene inspraak op het CMP als zijnde een LAP4 i.p.v. een echt materialenplan geeft inspreker aan dat het CMP gebruik maakt van bestaande afvalwetgeving. Er is nog geen regelgeving hoe beton zo circulair mogelijk toegepast, benut, hergebruikt en weer gerecycled kan worden. De bestaande milieu(wet)regelgeving is gericht op voorkomen van risico’s maar is niet ingericht op optimale benutting van grondstoffen. De huidige wetgeving dient hiervoor nog geschikt te worden gemaakt. Inspreker noemt het CMP1 en het onderliggende Ketenplan Beton een goede aanzet, maar het ontbreekt aan passende wet- en regelgeving, een minimumstandaard voor sloop-, recycling en hergebruik van beton, betonproducten en betonconstructies. Het CMP heeft géén minimumstandaard specifiek voor beton, bijvoorbeeld voor het selectief en circulair slopen van betonconstructies. Terwijl de BRL SVMS007 dit al mogelijk maakt. Inspreker verwijst naar haar bijvoegde notitie over ‘Verplichting tot circulair slopen voor beton, staal en hout: Verzoek vanuit de markt’ die is opgesteld voor zowel het ministerie van IenW in kader van het CMP als voor het ministerie van VRO. Inspreker concludeert dat de huidige voorstellen in het CMP onvoldoende zijn om de gewenste circulaire transitie van de betonketen te realiseren. Vrijblijvendheid van de voorstellen liggen daaraan ten grondslag.	Het CMP werkt als instrument alleen dwingend door naar de praktijk via het verlenen van vergunning voor afvalverwerking. Het CMP kan een verplichting tot circulair slopen niet afdwingen. Regels voor slopen vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO). Een toelichting op circulair slopen staat weergegeven in paragraaf 7.1 van het ketenplan beton. Daarin komt zowel de regelgeving als andere mogelijkheden aan bod. Verder dan dit kan het CMP niet gaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan het ketenplan.
10.	algemeen	nee	111	Inspreker refereert aan een niet nader gespecificeerde ‘motie Haverkort’ en vervolgt met: Voor beton en betonconstructies is géén minimumstandaard benoemd voor selectief slopen en recyclen, nog voor het circulair ontwerpen en optimaal benutten grondstoffen en levensduur van beton en betonconstructies.	Inspreker geeft niet aan welke motie zij specifiek bedoelt. Als het gaat om motie 32852-279 over hoogwaardige recycling wordt verwezen naar het hoofdstuk “Vormen van recycling beoordelen’ waarin aan deze motie invulling is gegeven. Doelt zij op een andere motie dan is het zonder nadere duiding niet mogelijk om hier op in te gaan. Over de minimumstandaarden voor slopen en recyclen: Het CMP bevat alleen minimumstandaarden die de hoogwaardigheid van verwerken van afvalstoffen vastleggen in de vorm van een minimale hoogwaardigheid. Zie het hoofdstuk ‘minimumstandaard voor verwerking’ voor toelichting op dit instrument. Zie voor ‘selectief/circulair slopen’ het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
11.	algemeen	nee	026	In het algemeen vindt inspreker dit een positief hoofdstuk ten gunste van hergebruik en recycling. Ook uitstekend zijn de vermelding van selectief slopen en de Verificatieregeling Circulair Sloopproject. Inspreker stelt tegelijkertijd vast dat we er nog lang niet zijn als het gaat om circulair werken in de betonketen. Een fractie (enkele procenten) van al het betonpuin afkomstig van gebouwensloop wordt weer opnieuw ingezet als toeslagmateriaal in nieuw beton en hergebruik van betoncomponenten vindt ook mondjesmaat plaats. In dit ontwerp CMP mag dit steviger worden neergezet als dat de verwachtingen achterblijven in de circulaire bouweconomie.	Inspreker wordt bedankt voor de positieve woorden. Dat we er nog niet zijn wordt onderschreven en het CMP is nadrukkelijk een groeimodel. In paragraaf 7.3 van het ketenplan wordt ingegaan op de reden waarom niet expliciet gestuurd wordt op het terugvoeren van betongranulaat naar de betonketen. Bij het nastreven en een circulaire economie is het niet altijd de beste insteek om per keten te kijken. Het is nodig om per geval te bezien op welke manier het inzetten van secundair materiaal het meest bijdraagt aan de circulaire economie als geheel en dus over ketens heen te kijken. Vooralsnog is toepassen van betongranulaat in de betonketen niet hoogwaardiger dan toepassen in funderingsmateriaal. In dit kader wordt ook gewezen op

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					paragraaf 3.3 van hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen'. Hierin wordt expliciet gemaakt dat closed-loop recycling niet per definitie het meest hoogwaardig is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
12.	algemeen	nee	026	Inspreker is er voorstander van om in navolging van de genoemde gemeenten in de tekst, circulair slopen verplicht te stellen. Dit is de voorwaarde om te komen tot hoogwaardig hergebruik en recycling van betonproducten en toeslagmaterialen in beton(producten).	Zie voor het verplicht stellen van 'selectief/circulair slopen' het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel.
13.	algemeen	nee	051	Met veel aandacht en interesse is het circulaire materialenplan bekeken. Een prachtig document. Graag willen we een nadere toelichting verstrekken op het ketenplan beton: In bijgevoegd document [*red.: Informatiedocument over het Bouwwaardenmodel*] is het bouwwaardenmodel nader uitgewerkt. Hierin wordt vanuit het ontwerpen door een integrale en systematische benadering een duurzaam en circulair bouwobject/bouwwerk gemaakt waarbij rekening gehouden wordt met gebruik (assetbeheer) en later demonteren/recyclen. Door de integrale aanpak wordt het hele bouwproces en de bouwketen overzien en worden de handelingsperspectieven zo goed mogelijk uitgewerkt. Hierbij is de volgorde: functie/gebruik, object, techniek, product en materiaal. Dit is gedaan om een goed bouwwerk/object met een zo lang mogelijke levensduur te verkrijgen en te behouden. Ontwerpen volgens het bouwwaardenmodel is niet alleen van toepassing op het materiaal beton, staal of hout. Het is van toepassing op alle bouwwerken, waarbij materiaal en product op prestatie belangrijke pijlers zijn. Inspreker zou het op prijs stellen als het meegestuurde document kan worden opgenomen in het circulaire materialenplan.	Een flink deel van de aspecten die voorkomen in het bouwwaardemodel zijn ook terug te vinden in de eerste paragrafen van het ketenplan beton die de circulaire keuzes in de keten weergeven (het gehele eerste deel van het ketenplan). Uiteraard gaat het in het ketenplan over 'beton' en in het bouwwaardemodel over een te realiseren bouwwerk dat mogelijk gedeeltelijk uit beton wordt gemaakt. In paragraaf 2 is ook reeds een link naar het Bouwwaardenmodel opgenomen als voorbeeld van hoe 'ontwerp' circulair aangevlogen kan worden. Hier woerdt nog eren ecgtas xzin asan toegevoegd **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een kleine aanpassing van het ketenplan.
14.	algemeen	nee	111	Het Ketenplan Beton beschrijft nuttige zaken, maar is volgens inspreker onvoldoende uitgewerkt om als leidraad te dienen voor de markt. Hoe kan bijvoorbeeld beton adaptief, losmakelijk en modulair ontworpen worden? Lineaire ontwerpen en levensduren zijn nog steeds de (forfaitaire) standaard in de NMD en de Bepalingsmethode MPG, terwijl er een Richtsnoer Werkelijke Levensduur is ontwikkeld bij de NMD. Voor betonconstructies moet het Richtsnoer tot standaard worden benoemd ten behoeve van de circulaire economie.	De Milieu Prestatie Gebouwen (MPG) valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van VRO, net als de verkennende studie naar een Richtsnoer Werkelijke Levensduur. Het wel of niet benoemen als standaard is aan VRO. Het CMP kan hierin alleen een beschrijvende rol hebben. Omdat de richtsnoer op dit moment alleen een verkennende studie betreft wordt deze niet genoemd in het CMP. Hetzelfde geldt voor adaptief, losmaakbaar en modulair ontwerpen. Het belang hiervan wordt niet alleen benadrukt in de diverse ketenplannen, maar ook bijvoorbeeld in het hoofdstuk circulair materiaalgebruik. Ook hier is het doel informeren, stimuleren en bewustwording creëren, maar (nog) niet om hier dwingende regels voor op te nemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanvulling van het ketenplan.
15.	algemeen	nee	111	Inspreker doet een voorstel voor doorontwikkeling CMP1/Ketenplan Beton: Het CMP1 en alle bijbehorende documenten zijn 'levende documenten' en kunnen worden aangepast naar nieuwe inzichten en ontwikkelingen.	Net als het Landelijk afvalbeheerplan zal het CMP periodiek geactualiseerd worden als daar aanleiding toe is (zie hoofdstuk 'over het CMP'). Als een actualisatie een wijziging van een zogenaamd toetsingskader betreft, zal deze wijziging voor openbare inspraak worden voorgelegd. Dit is zo bepaald in wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot wijzigingen van de tekst van het CMP geleid.
16.	algemeen	nee	111	Binnen het Bouwmaterialenakkoord (een samenwerking overheid bedrijfsleven t.b.v. een circulaire economie) zou de betonketen graag flankerend beleid ontwikkelen om de transitie naar circulair beton te maken. Daarvoor is nodig: • Een project 'circulair slopen van beton (zie bijgevoegde notitie "Circulair Slopen" [*red.: hier is al eerder in een zienswijze van inspreker naar verwezen*]) • Een project 'Circulair Ontwerpen', om te komen tot het beter benutten van de levensduur van beton door adaptief, losmakelijk en modulaire ontwerpen.	Zie voor 'selectief/circulair slopen' het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel Over circulair ontwerpen: Het CMP geeft handvatten in paragraaf 4 van het ketenplan waarmee tijdens het ontwerp rekening mee gehouden kan worden om te komen tot producten die meer circulair zijn. |ie ook zienswijze 14 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot een aanvulling van het ketenplan geleid.
17.	1.1	nee	015	Inspreker geeft aan dat de traceerbaarheidseis gevolgen heeft voor de eindgebruiker of toepasser, bijvoorbeeld bij betonconstructies in de waterbouw. Hier is meer duidelijkheid gewenst over de reikwijdte van deze verplichtingen en de gevolgen voor de praktijk.	De traceerbaarheidseis is één van de aspecten van de gewijzigde Verordening bouwproducten. Implementatie van deze verordening in Nederlands beleid en wetgeving valt buiten de reikwijdte van het CMP en de daarin opgenomen toetsingskaders. Het CMP heeft hierin alleen een informerende rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Het wijzigingsvoorstel van april 2024 ondertussen is inmiddels wel omgezet in een verordening die de oorspronkelijke verordening stapsgewijs aanpast en intrekt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot actualisatie van de tekst van het ketenplan.
18.	1.1	nee	012	Inspreker wijst op de nieuwe Bouwproductenverordening waarin o.a. het gebruik van recyclaat in nieuwe producten (o.a. beton) een onderwerp is. Het 'hoe' hiervan moet nog worden ingevuld. De genoemde geharmoniseerde normen zijn er al en behoeven alleen aanpassing aan de nieuwe CPR. Ook het Besluit bodemkwaliteit zal aan deze CPR moeten worden aangepast. De gevolgen zullen dus groter zijn dan geschetst.	Zie het antwoord op zienswijze 17 in deze tabel.
19.	1.2.1	nee	012	Inspreker reageert op de verschillende doelstelling van het NPCE: a. Er is sprake van een gewenste reductie van primair materiaal van 50%. Dit ketenplan biedt daar kansen toe, maar laat dit naar mening van inspreker liggen. b. Inspreker vraagt wat als 'hoogwaardige recycling' wordt gezien en vindt dat dit in het CMP op verschillende manieren wordt geïnterpreteerd. Het ketenplan laat na dit onderscheid te maken door de toepassing van oud beton in nieuw beton niet te benoemen als hoogwaardiger dan toepassing in wegfundering of civieltechnische ophoging. In dat licht is de eis dat minstens 80% hoogwaardig wordt gerecycled vreemd, want dat gebeurt nu reeds voor 99% als wegfundering wordt meegenomen.	Inspreker plaatst kanttekeningen en stelt vragen bij de diverse doelstellingen die genoemd zijn in het NPCE. Hierop kan daarom maar ten dele een reactie op worden gegeven, namelijk voor zover het de inhoud van het CMP aangaat: a. Inspreker licht niet toe welke gemiste kansen hij specifiek bedoelt. Hierop kan daarom niet worden gereflecteerd. De 50% reductiedoelstelling voor gebruik van primair materiaal is een algemene doelstelling voor het gehele NPCE. Deze zal gerealiseerd worden door het inzetten van verschillende instrumenten voor verschillende productgroepen. Het CMP richt zich vooral op het sturen op hoogwaardige verwerking via de minimumstandaard 'recycling' waardoor de inzet van primair materiaal voor bepaalde toepassing wordt vermeden. Het CMP heeft geen rol in het sturen om minder primair materiaalgebruik door bijvoorbeeld het stimuleren of voorschrijven van het gebruik van recyclaat (als inspreker daar bijvoorbeeld op doelt). Dit ligt op het terrein van productnormering of andere regelgeving. b. De definitie van hoogwaardige recycling is opgenomen in paragraaf 3.3. 'hoogwaardige recycling' van het hoofdstuk 'vormen van recycling beoordelen'. Kernpunt van de definitie is dat het van geval tot geval moet worden bekeken. Voor dit specifieke geval betekent dit dat het terugvoeren van betonpuin in de betonketen niet per definitie hoogwaardiger is dan

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					gebruik als funderingsmateriaal. Zie hiervoor paragraaf 7.3 van het ketenplan en het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het toevoegen van een expliciete verwijzing naar hoofdstuk 'Wat is het CMP' omdat daar wordt ingegaan op het CMP als één van de instrumenten om te komen tot een circulaire economie en op de relatie van het CMP met het NPCE.
20.	1.2.1	nee	007, 024	Insprekers halen diverse aspecten aan in relatie tot deze paragraaf: a. Het nationaal Programma Circulaire Economie (NCPE) bevat doelen en maatregelen om in 2025 circulair te zijn. Het ketenplan zelf zou meer verder invulling moeten geven aan de wijze waarop de betonketen circulair gemaakt moet worden. In het gehele ketenplan wordt recycle-content in beton bijvoorbeeld niet genoemd, terwijl dit een belangrijk instrument is om de betonketen meer circulair te maken en het gebruik van secundaire grondstoffen in beton verder te stimuleren. b. Europees (Construction of new buildings) zijn er diverse ontwikkelingen op het gebied van secundaire grondstoffen. Bijvoorbeeld een maximale hoeveelheid primaire grondstoffen in stenen en beton van 70%. Het ketenplan zou aan kunnen geven wat de beleidsvoornemens zijn op dit punt. c. Inspreker 007 voegt hier nog aan toe dat ook het percentage beton in menggranulaat stapsgewijs zou kunnen worden afgebouwd.	Puntsgewijze reactie op deze zienswijze: a. Het CMP heeft geen rol in het sturen naar minder primair materiaalgebruik door bijvoorbeeld het stimuleren of voorschrijven van een verplicht gebruik van recyclaat. Dit ligt op het terrein van productnormering. Zie ook het antwoord op zienswijze 19 onder a in deze tabel. b. Het door de inspreker genoemde criterium is afkomstig uit het EU Taxonomie systeem. De EU Taxonomie bevat criteria op meerdere duurzaamheidsthema's (waaronder circulariteit) en richt zich op partijen die financiële producten aanbieden. De criteria dragen o.a. bij aan transparantie en het voorkomen van greenwashing. Voor bepaalde bedrijven is er een verplichting om te rapporteren aan de hand van de EU-taxonomie. Dit betreft een transparantieverplichting en geen prestatieverplichting. De doelstelling en reikwijdte van de EU-taxonomie ligt dus buiten de werkingssfeer van het CMP. De inspreker vraagt naar beleidsvoornemens op dit punt. Als reactie daarop wordt gewezen op een recent wetsvoorstel over milieuprestatie eisen bij aanbestedingen in de GWW. Publieke opdrachtgevers in de GWW moeten volgens dit wetsvoorstel eisen stellen aan de milieuprestaties van de belangrijkste materialen die worden gebruikt, zoals beton en asfalt. Dit betekent dat deze materialen aan bepaalde duurzaamheidseisen moeten voldoen om te mogen worden ingezet. Zie ook persbericht 4 juli 2025: Aanbestedingen in de grond-, weg- en waterbouw: eindelijk simpeler en duidelijker | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl. c. Ook hiervoor geldt dat dit gaat over productnormering en dat het CMP daarin geen rol kan hebben. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijzigingen van de tekst van het CMP.
21.	1.2.1	nee	012	De inzet op direct hergebruik van betonnen elementen is prima. Maar een dergelijke innovatieve ontwikkeling op de voorgrond stellen terwijl het laaghangend fruit nog steeds onvoldoende wordt benut, is onjuist. Het laaghangende fruit is conventionele recycling van oud beton voor toepassing in nieuw beton, waardoor het beton in de betonketen blijft en voor latere innovatieve technieken (die zich voor een belangrijk deel nog moeten bewijzen) nog steeds bewaard wordt. Dit voorkomt uitstel van circulariteit en voorkomt dat grote investeringen in deze circulariteit onbenut blijven. Ook dit verdient nog ondersteunende maatregelen die dit vooruit helpen, zoals het voorschrijven van een percentage recyclaat in nieuwe werken. Dit zal een pull geven aan de markt die stuurt naar circulariteit en laat zien dat circulariteit kan lonen.	De zienswijze van inspreker gaat in feite over de strekking van de doelstelling die zijn opgenomen in het NPCE en de nadruk of prioriteit die daarin wordt aangegeven. Het CMP is slechts een van de instrumenten om deze doelstelling te helpen realiseren. Zie verder het antwoord op zienswijze 19 onder a in deze tabel over de rol van het CMP in relatie tot het voorschrijven van percentages recyclinggranulaat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanvullingen van paragraaf 1 van het ketenplan.
22.	1.2.2	nee	012	a. Het Betonakkoord streefde ook naar 100% hergebruik en recycling van het vrijkomende beton. Dit is bij lange na niet gelukt, wat laat zien dat meer sturing hierop noodzakelijk is. b. In de laatste zin in deze paragraaf is sprake van 'betonpuin', maar bedoeld is volgens inspreker 'betongranulaat'.	a. De boodschap van inspreker over de noodzaak voor meer sturing is helder. Zie voor de redenen waarom is gekozen niet expliciet te sturen op 'beton terug naar beton' de antwoorden op zienswijzen 4 en 11 in deze tabel. b. Er is gekozen om 'betonpuin' aan te passen naar 'oud beton' omdat dat eerder in de alinea ook werd gebruikt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP
23.	2	nee	063	Inspreker pleit voor tijdige en adequate winningsvergunningverlening (thans speelt ernstige vertraging bij verlening) om te voorkomen dat een structureel tekort aan zand en grind ontstaat. De afhankelijkheid van import zal dan toenemen en de zelfvoorziening afnemen. Bovendien kent import een grotere milieu-impact vanwege toenemende transportafstanden. Inspreker geeft aan dat bovenstaande in strijd is met het Voorontwerp Nota Ruimte [*red. Toegezonden aan de Tweede Kamer op 21 juni 2024 door toenmalig minister De Jonge*]. Inspreker geeft een hoeveelheid aan argumenten. Het Circulair Materialenplan moet sturen op een evenwichtige aanpak, waarin primaire en secundaire grondstoffen complementair worden ingezet, zonder onrealistische aannames over de vervangbaarheid van primaire materialen. Dit betekent dat vergunningverlening voor de winning van zand en grind een structureel en voorspelbaar onderdeel moet zijn van de circulaire strategie.	Inspreker signaleert knelpunten in het verlenen van vergunningen voor de winning van primaire grondstoffen. Voor het oplossen van deze knelpunten moet inspreker contact opnemen met het betreffende bevoegd gezag. Het CMP heeft hierop geen invloed. Het CMP heeft ook geen rol in de totstandkoming of implementatie van de Nota Ruimte. Als derde heeft het CMP ook geen invloed op het stimuleren van de inzet van secundaire grondstoffen (zie ook het antwoord op zienswijze 19). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
24.	2	nee	012	Bij de tweede alinea onder 'Productie' geeft inspreker aan: a. dat het beter is te spreken over 'bindmiddel' in plaats van over 'cement'. b. dat de geschetste markt niet klopt. Deze bestaat voor 50% uit betonmortel en voor 50% uit betonproducten. Van belang is te onderkennen dat deze werelden in de recyclingfase niet uit elkaar kunnen worden gehouden (ondanks paspoorten en andere theorie) en dat daar bij de beoordeling van circulariteit van primaire betonsoorten rekening mee moet worden gehouden.	Puntsgewijze reactie op de zienswijze: a. Er is veel aandacht voor alternatieve bindmiddelen en Nederland loopt op dit punt voorop. Echter, zowel wereldwijd als ook in Nederland is het merkaandeel van andere bindmiddelen nog erg beperkt. Het woord cement is dus blijven staan, maar de tekst is wel iets aangepast. b. Het klopt dat de markt ongeveer uit 50% prefab (gereed uitgehard product) en 50% betonmortel (vloeibaar, niet uitgehard) dat op de bouwplaats wordt geleverd. En om dat aan de markt te kunnen leveren maakt de betonindustrie ongeveer voor 85% betonmortel aan en 15% aardvochtig beton. De inspreker heeft de tekst als 'markt' geïnterpreteerd, terwijl de uitspraak ging over wat de betonindustrie produceert. En dat kan zijn voor eigen gebruik in de prefab betonfabriek of rechtstreeks levert aan de markt. Verder wordt in het ketenplan (paragraaf 7.2) al ingegaan op het in de keten gescheiden houden van verschillende betontoepassingen en dat het aan marktpartijen is om dat in de keten desgewenst afspraken over te maken (zie ook de antwoorden op 3 en 63 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel). **Conclusie:** Alleen onderdeel a. heeft geleid tot een tekstuele aanpassing
25.	2	nee	012	Bij de vierde alinea onder 'verwerking' geeft inspreker aan dat het onderscheid in innovatief breken en conventioneel breken niet goed beschreven is en niet nodig is omdat dit er voor deze paragraaf eigenlijk niet toe doet. De aanbesteding kan sturen op hoogwaardige recycling, zijnde beton voor beton, ongeacht de techniek. Dit vereist aansturen op bronscheiding, afvoer naar een vergunde locatie waar volgens BRL 2506-1 (certificaat!) toeslagmaterialen voor beton worden gemaakt.	Inspreker geeft niet aan wat er niet goed beschreven is wat een reactie lastig maakt. Er zijn een paar woorden aangepast om iets dichter bij de tekst op de website van de inspreker zelf te blijven. Verder gaat de tekst helemaal niet over aanbesteden voor hoogwaardige recycling (zie ook het antwoord op de volgende zienswijze (nummer 26) in deze tabel). Voor de vraag wat hoogwaardige recycling is wordt verwezen naar paragraaf 7.3 van het ketenplan en het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel.

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
26.	2	nee	012	Bij de vierde alinea onder ‘verwerking’ geeft inspreker aan dat in deze paragraaf de belangrijke node wordt gemist dat de opdrachtgever een belangrijke rol heeft in het voorschrijven van het gebruik van recyclingbeton. Dat zal veel meer motivatie geven aan de sector dan dwingende voorschriften op schakels eerder in de keten zoals slopen. Dit aspect wordt ernstig gemist in dit ketenplan.	Doel van deze paragraaf is het geven van een overzicht van de schakels van de keten en hoe de keten er op dit moment uitziet. De informatie in paragraaf 2 is daarom beknopt. De rol en het belang van keuze in te gebruiken grondstoffen, zoals het door inspreker genoemde recyclingbeton, komen wel summier aan bod bij de onderwerpen ‘Ontwerp’ en ‘Productie’ van deze paragraaf. Het onderwerp ‘Verwerking’ gaat alleen over het verwerken van beton dat afval is. In paragraaf 3 en 4 worden vervolgens de circulaire keuzes in deze 4 fases toegelicht. Deze paragrafen bevatten meer uitgebreide informatie. Al deze paragrafen zijn richtinggevend en toelichtend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in deze paragraaf 2.
27.	2	nee	007, 024	In de keten spelen afvalverwerkingsbedrijven die bijvoorbeeld betonpuin opwerken tot hoogwaardige vervangers van zand, grind en vulstoffen een belangrijke rol. In de alinea over ‘productie’ worden ze echter niet genoemd en in de verdere uitwerking in paragraaf drie wordt alleen uitgelicht dat de winning van primair en productie van beton duurzamer zou moeten. Om te komen tot een circulaire economie zou bij de productie juist invulling gegeven moeten worden aan het gebruik van secundaire grondstoffen. Bij ‘verwerking’ wordt circulair slopen, gescheiden inzameling en recyclen als belangrijke punten genoemd. Als we hoogwaardige opwerkingstechnieken en gescheiden inzameling etc. willen stimuleren, en daarmee dus een circulaire economie, dan zal in de fase ‘productie’ hier ook meer aandacht voor moeten zijn dan nu in het ketenplan is opgenomen.	Doel van deze paragraaf is het geven van een overzicht van de schakels van de keten en hoe de keten er op dit moment uitziet. Het klopt dat afvalverwerkers die puin opwerken tot een secundaire grondstof of een secundaire bouwstof onderdeel zijn van de keten en een rol spelen bij de productie van beton, betonelementen en funderingsmateriaal. Het benoemen van rol van afvalverwerkers als producent is daarom toegevoegd aan de alinea over ‘verwerking’. De fase ‘productie’ gaat namelijk over de productie van beton als materiaal op hoofdlijnen. In paragraaf 3 en 4 worden vervolgens de circulaire keuzes in deze 4 fases toegelicht. Deze paragrafen bevatten meer uitgebreide informatie. Al deze paragrafen zijn richtinggevend en toelichtend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van de paragraaf ‘verwerking’.
28.	3	nee	012	Inspreker wijst op het feit dat ook hier weer wordt beschreven dat we streven naar een "zuinig en veilig grondstoffengebruik", "minder grondstoffen", etc. maar dat de uitkomst van deze gedachte wordt gemist in het sturingskader van dit ketenplan.	In de leeswijzer van het ketenplan is aangegeven hoe de opbouw van het ketenplan in elkaar zit. Het eerste deel, waar de aangehaalde paragraven onderdeel van zijn, heeft een beschrijvend en informatief karakter; het beschrijft het beleid en de doelstellingen en geeft daarnaast bedrijven en overheden handvatten voor keuzes die kunnen bijdragen aan het circulair maken van de keten. Daarbij biedt het informatie over welke wetgeving van belang is en welke instantie daar toezicht op houdt. Deel twee bevat het toetsingskader voor het vergunnen van de verwerking. De wettelijke grondslag voor het CMP is vastgelegd in titel 10.2 van de Wet milieubeheer. Daaruit vloeit voort dat de Minister bevoegd is om een afvalbeheerplan vast te stellen met daarin onder andere maatregelen voor de preventie en het beheer van afvalstoffen. Vanuit die bevoegdheid vloeit ook voort dat er consequenties kunnen worden verbonden. Om die reden is de focus van het toetsingskader primair de fase van afvalbeheer. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het ketenplan.
29.	3	nee	012	Goed om te zien is dat aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van grondstoffen voor beton die hergebruik of recycling kunnen schaden. Het is belangrijk voor de toekomst van recycling, circulariteit en de gestelde doelen om hier sturend in op te treden. Het punt van levensduurverlening is voor beton een vreemde: dit materiaal wordt al een zeer lange levensduur toegeschreven. Inspreker vindt het beter om te voorkomen dat deze niet wordt bekort door allerlei nieuwe toeslagmaterialen.	Zowel levensduurverlenging als het vermijden van grondstoffen die de circulariteit belemmeren zijn strategieën om te komen tot een circulaire economie. Daarom komen, ook voor beton, beide aan bod. Niet alleen in het CMP maar ook in het NPCE en het Betonakkoord. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in deze paragraaf.
30.	3	nee	091	De tekst over levensduurverlenging legt goed uit welke voordelen circulair ontwerpen heeft, maar daaraan wordt beleidsmatig geen enkele consequentie verbonden. Inspreker stelt voor een standaard voor Circulair ontwerpen (bijvoorbeeld Het Nieuwe Normaal) in te voeren.	Het doel van het CMP ten aanzien van de verschillende fasen in de keten is om aan te geven welke strategieën ingezet kunnen worden en welk inspanningen nodig zijn om uiteindelijk een circulaire economie te bereiken. Alleen bij afvalverwerking is het CMP ook zelf een sturend instrument via het doorwerken naar decentrale regels en vergunningen. Er zijn andere instrumenten die zich richten op het bevorderen van Circulair Ontwerpen. Het CMP heeft ten aanzien van Circulair Ontwerpen alleen een toelichtende rol. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de inhoud van dit ketenplan.
31.	4.1	nee	078	Inspreker verwijst naar de zin “*hergebruik is alleen mogelijk als de gehele betonconstructie opnieuw gebruikt wordt voor hetzelfde doel of de constructie of het product te ontmantelen is en de vrijkomende betonnen delen geschikt zijn om opnieuw te worden ingezet voor dezelfde functie”* en geeft aan dat op haar innamelocaties betonpuin afkomstig van meerdere (deel)constructies tezamen prima te verwerken is tot hoogwaardig gerecycled betongranulaat. Het is niet wenselijk resp. werkbaar de inkomende betonpuinstromen van verschillende constructies apart te verwerken en andere (hoogwaardige) toepassingen uit te sluiten. De geciteerde zin beperkt circulair hergebruik ten onrechte door gebruik van woorden als ‘alleen mogelijk’ ‘gehele betonconstructie’, ‘hetzelfde doel’ en ‘dezelfde functie’.	Wat inspreker schetst in zijn zienswijze gaat over ‘recycling’. De term ‘hergebruik’ is wettelijk afgebakend tot ‘voor het oorspronkelijke doel’ en heeft geen betrekking tot afvalstoffen. Zie ook de wettelijke definitie zoals opgenomen in de Kaderrichtlijn afvalstoffen. De tekst die inspreker citeert heeft als doel te wijzen op deze wettelijke definitie van hergebruik en wat dit betekent voor betonnen constructies. Deze tekst kan bij nader inzien beter worden opgenomen bij aspect 4 verderop in deze paragraaf. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassingen in de inleiding van par. 4.1, van de alinea 4 ‘Ontwerp en produceer voor optimale levensduur’ en alinea 6. ‘Ontwerp en produceer voor standaardisatie en ontwerp en produceer voor functionele aanpasbaarheid’.
32.	4.1 (punt 2)	nee	123	Inspreker citeert de tekst “*… Een brede afweging van meerdere van deze 11 principes is dus noodzakelijk voor een overall goede keuze”* en suggereert hier te vermelden dat een LCA een goed middel is om deze afweging te maken op het gebied van milieu-impact.	Deze principes zijn ontleend aan hoofdstuk ‘Circulair materiaalgebruik’. In dat hoofdstuk wordt in paragraaf 2 in generieke zin al een link gelegd met het instrument mLCA om de milieudruk van een product of specifieke situatie te beoordelen. Relevant is wel dat het niet goed mogelijk is om alle 11 principes integraal met een LCA te vergelijken. Daarvoor lopen de principes qua aard te veel uiteen. In een specifieke casus bezien welke van 2 of 3 principes de voorkeur moet hebben kan met een juiste definiëring van doel en functionele eenheid wel goed met een mLCA. De genoemde zin in paragraaf 2 van aan hoofdstuk ‘Circulair materiaalgebruik’ geeft dit voldoende aan. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in deze paragraaf.

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
33.	4.1 (punt 2)	nee	012	Ontwerpen met minder materiaal levert terecht de opmerking op dat dit niet ten koste moet gaan van recyclebaarheid. Het voorbeeld van een dikkere laag asfalt bij minder betongranulaat sluit niet aan bij de doelstellingen en zou moeten worden geschrapt. "Zuiver" betongranulaat is ook uit de Standaard RAW Bepalingen gehaald om toepassing in beton te bevorderen. Dan is het niet gepast om in het CMP betongranulaat als funderingsmateriaal te promoten. Zoals het nu is beschreven zou de lezer af kunnen leiden dat hoe meer beton onder de weg, hoe beter. Dat is niet het geval en tegenstrijdig met de doelstellingen.	Het bezwaar van inspreker tegen het gebruik van de term 'betongranulaat' bij het aangehaalde voorbeeld wordt onderkend. **Conclusie**: De tekst van deze alinea is aangepast.
34.	4.1 (punt 5)	nee	012	Inspreker stelt voor om hier ook vezels te noemen omdat betonsoorten met vezels in de meeste gevallen slecht of niet recyclebaar zijn. Het antwoord op de vraag of de betonsector de granulaten met vezels terug wil nemen is "nee".	De boodschap die inspreker voorstelt op te nemen onder punt 5 is aan de alinea toegevoegd. **Conclusie**: De tekst van deze alinea is aangepast.
35.	4.1 (punt 5)	nee	012	Inspreker vindt het onbegrijpelijk dat in deze paragraaf wordt aangegeven dat niet wordt gestuurd op hoogwaardigheid van recycling. Inspreker vindt dit een gemiste kans die niet in overeenstemming is met [*de door inspreker ingebrachte zienswijzen op dit plan*] en in het CMP aangehaalde uitgangspunten.	Deze keuze is bewust gemaakt op basis van uitgevoerd onderzoek via de mLCA-methode van het CMP. Zie hiervoor paragraaf 7.3 van het ketenplan en het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in dit ketenplan.
36.	4.1 (punt 6)	nee	012	Direct hergebruik is prima, maar de aandacht verschuift hierdoor weer naar innovatieve transitie, terwijl vormen van recycling die zich al bewezen hebben blijven liggen. Meer aandacht voor wat al jarenlang kan en is bewezen, is laaghangend fruit en verdient meer aandacht.	Zowel ontwerpen voor hergebruik, voor levensduurverlening als voor recycling dragen bij aan circulair ontwerpen. Alle verschillende strategieën komen in de verschillende aspecten van paragraaf 4.1 evenredig aanbod. Bij aspect 5 wordt ingegeven op het ontwerpen en produceren voor hoogwaardige recycling. Paragraaf 7. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in deze paragraaf.
37.	4.1 (punt 7)	nee	012	Inspreker ondersteunt de beperking voor niet-vrij toepasbare bodemassen [*red.: de beperking voort het toepassen ervan in beton*].	Inspreker wordt bedankt voor deze steun voor het geformuleerde beleid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in dit ketenplan.
38.	4.1 (punt 9)	nee	012	Inspreker noemt dit een prima paragraaf, maar betreurt dat daar in dit ketenplan totaal geen invulling aan gegeven wordt. De LCA en MKI ondersteunen dit beleid niet doordat deze methoden onvoldoende rekening houden met de waarde van de materialen, maar veel meer leunen op beperking van fossiele brandstoffen. Daardoor ontstaat een eenzijdige kijk op de transitie, terwijl alle aspecten belangrijk zijn.	Zie voor de sturende werking van dit ketenplan het antwoord op zienswijze 28 in deze tabel. Zowel LCA als MKI worden niet genoemd in deze paragraaf. Zie voor LCA het antwoord op zienswijze 89 in deze tabel. Zie voor de MKI het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in dit ketenplan.
39.	4.1 (punt 10)	nee	012	De CPR is niet 'op termijn' relevant, maar al sinds bijna 15 jaar. Vanaf 2025 zal echter worden gewerkt aan eisen voor duurzaamheid, wat waarschijnlijk gaat neerkomen op een publicatieplicht voor kengetallen over duurzaamheid van producten. Dit gaat op zich de circulariteit niet bevorderen en er zullen zeker geen eisen aan worden gesteld. Dat is aan de lidstaten zelf.	De term 'op termijn' in relatie tot de CPR is in het ketenplan niet gevonden. De informatie over de CPR is in het CMP op diverse plaatsen geactualiseerd nu de nieuwe Verordening (EU) 2024/3110 is gepubliceerd die stapsgewijs de bepalingen uit Verordening (EU) nr. 305/2011 intrekt. Verordeningen (in het algemeen) bevatten direct werkende regels waar het CMP geen invloed op heeft. De zienswijze van inspreker over het niet bevorderen van circulariteit door deze verordeningen kan daarom niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: De informatie over de CPR is geactualiseerd.
40.	4.2	nee	012	In deze paragraaf verdient BRL 2506-1 een prominente rol. Voorgeschreven moet worden dat puin uit selectieve sloop naar vergunde bedrijven moet worden afgevoerd die een certificaat hebben voor BRL 2506-1 met de aantekening toeslagmateriaal voor beton. Alleen dan kan de keten gesloten worden.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 28 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal over de kanttekeningen voor het toetsen of de grondstoffen voldoen aan de kwaliteitseisen versus het alleen toetsen van het eindproduct. Zie als het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen. Zie tot slot het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel voor het inzetten in beton versus inzetten in menggranulaat ten behoeve van fundering. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in dit ketenplan.
41.	4.2	nee	012	De vraag is wat er overeind blijft van de MPG en NMD als de CPR de eisen voor duurzaamheid overneemt. Zorgelijk.	Inspreker uit haar zorgen maar stelt geen vraag of geeft geen advies. Deze zienswijze is daarom niet van een inhoudelijke reactie voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in dit ketenplan.
42.	5.2	nee	012	Over 'wapening' meldt inspreker dat ook alternatieven worden ontwikkeld, maar dat die soms slecht recyclebaar blijken.	In paragraaf 5.2.4 wordt kort ingegaan op het gebruik van olifantsgras, tomatenstengels of biochar en in het infokader wordt ingegaan om de beperkingen t.a.v. recyclebaarheid. Dit wordt voldoende geacht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geen aanpassingen tot gevolg.
43.	5.2.1	nee	063	Inspreker onderschrijft de noodzaak van circulair ontwerp, zoals beschreven wordt in het Circulair Materialenplan. Een groot risico binnen de huidige betonketen is inderdaad de toenemende vervuiling door wegmenging van afval- en/of betonvreemde stoffen. Inspreker verwijst naar het Programma Adviesraad Beton (PAR Beton) dat ook aandacht vraagt voor deze praktijken en de mogelijke gevolgen. Inspreker pleit voor het hanteren van strikte kwaliteits- en milieueisen bij de toepassing van secundaire grondstoffen in beton, zodat de structurele prestaties en de herbruikbaarheid van beton gewaarborgd blijven.	Het pleidooi van de inspreker dat secundaire grondstoffen niet mogen leiden tot vervuiling in de keten wordt onderschreven (zie opnieuw het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal). Juist hierom wordt ingezet op reiniging van AVI-bodemas en is het voornemen om andere afvalstoffen te laten volgen (zie ook het antwoord op zienswijze 19 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal). Relevant is wel dat het CMP zich hier beperkt tot het beschermen van de milieuhygiënische kwaliteit. Zoals ook in paragraaf 5 van het ketenplan beton staat aangegeven wordt het beperken van bodemas in beton om civiel- of productietechnische redenen aan de markt overgelaten. **Conclusie**:

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in dit ketenplan.
44.	5.2.1	nee	012	Inspreker vraagt om hier het raakvlak met immobilisaat toe te lichten. Beton en immobilisaat zijn soms synoniem, maar vanuit ketenbeleid en regelgeving bezien echt verschillende stromen. Er is behoefte aan een duidelijke scheidslijn, die werkbaar is voor de hele keten.	Zie het antwoord op zienswijze 8 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Naar dit hoofdstuk wordt in het ketenplan verwezen.
45.	5.2.1	nee	012	De bepalingen over mengen van het CMP gelden voor vergunninghouders. Inspreker vraagt hoe dat zit met mobiele installaties (mengers, brekers, zeven) die op basis van meldingen werken volgens het Bbl?	De algemene rijksregel voor mobiele brekers geldt alleen voor het 'breken van steenachtig materiaal'. Zie voor een uitgebreide reactie op mobiel breken in relatie tot andere activiteiten zoals mengen de beantwoording van zienswijze 17 in Afvalplan Steenachtig materiaal. Op mobiel breken wordt ingegaan in paragraaf 13.2.2 van dit ketenplan. Die paragraaf is aangevuld n.a.v. een ingebrachte zienswijze op het afvalplan steenachtig materiaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanvullende aanpassingen over mobiel breken.
46.	5.2.1	nee	012	Hier wordt gesproken van 'residu', maar uit een grondreiniger kan ook puin komen. Is het verboden om dat in beton te gebruiken? Met andere woorden: wat is residu?	Het gaat hier, zoals aangegeven, over het *residu van het extractief reinigen* van bijvoorbeeld grond, zeefzand, steenachtig materiaal en baggerspecie). Dit residu is de slibfractie waarin de verontreinigingen zitten en niet het gereinigde materiaal dat na de reiniging overblijft. Dit staat voldoende duidelijk aangegeven in deze alinea. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
47.	5.2.1	nee	012	In deze paragraaf wordt veel vertrouwd op het Bbk. Inspreker benadrukt dat dat niet van toepassing is op halffabricaten maar alleen op de eindproducten. Dit geeft ruimte om toeslagstoffen in beton te gebruiken die op zichzelf niet aan het Bbk voldoen. In sommige gevallen is dat nadelig voor de circulariteit van de betonstroom, ook al zijn het soms relatief kleine hoeveelheden. Zo lang deze niet herkenbaar zijn, komen deze door de reguliere stroom en wordt de recycling verstoord en zal de afnemer van het betongranulaat dit weigeren. Een paspoort of dergelijke lost dit volgens inspreker niet op.	Het is niet helemaal helder wat inspreker precies bedoelt. Het is bekend dat het Bbk zelf alleen geldt voor bouwstoffen en dat halffabricaten en andere grondstoffen zelf geen bouwstoffen zijn. De bepalingen bij mengen dat afvalstoffen die gebruikt worden om een bouwstof te maken ook aan het Bbk moeten voldoen is een bewuste keuze om het wegmengen van verontreinigingen tegen te gaan. Zie in dit kader ook het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel. BRL's voor toeslagstoffen en vulstoffen die worden opgesteld door de sector samen met de rijksoverheid, zouden in lijn moeten zijn met dit toetsingskader. Hier ligt een gedeelde verantwoordelijkheid bij alle ketenpartners. Zie voor de relatie tussen het CMP en BRL's ook het antwoord op zienswijze 28 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Dit toetsingskader is bovendien niet nieuw en is opgenomen in de hoofdstukken 'mengen van afvalstoffen' en 'immobilisaat, vulstof of toeslagstoffen' van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing de tekst van het CMP.
48.	5.2.1	nee	024	Deze paragraaf gaat over het voorkomen van wegmengen van verontreinigingen (van oudsher een angst bij afvalverwerking). Inspreker geeft aan dat afvalverwerkingsbedrijven geen afval meer verwerken, maar producenten van grondstoffen zijn geworden die hun verantwoordelijkheid nemen op grondstoffenniveau. Hoogwaardige secundaire grondstoffen voor beton voldoen via de Regeling Recyclingsgranulaat of via eigen verklaring / rechtsoordeel aan de 4 voorwaarden voor einde-afval. Het aantoonbaar voldoen aan de criteria voor einde-afval zou voldoende vertrouwen moeten geven. Ook het op voorhand uitsluiten van afvalstromen helpt niet bij het circulair maken van de keten. Stel eisen aan de grondstoffen voor beton in de eerste en tweede levensfase van betonproducten waarin secundaire grondstoffen zijn toegevoegd.	Inspreker stelt voor de mengbepalingen voor bouwstoffen los te laten en volledig te leunen op de verantwoordelijkheid van de sector, de criteria voor einde-afvalstoffen en daarbij eisen te stellen aan grondstoffen voor beton waarin afvalstoffen zijn verwerkt. Hierin wordt niet meegegaan omdat dit het wegmengen van verontreinigingen juist in de hand werkt. Als je maar genoeg vermengt kan je aan alle waarden voor samenstelling of uitloging voldoen. Deze praktijk is beleidsmatig ongewenst. De toetsingskaders voor mengen tot bouwstoffen blijven daarom onveranderd. Verder moet hier ook gemeld worden dat voor recyclinggranulaat het enig toetsingskader de einde-afvalregeling voor recyclinggranulaat is, zoals ook te lezen in paragraaf 8 van dit ketenplan. Einde-afval op andere gronden is nadrukkelijk niet toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
49.	5.2.2	nee	012	Inspreker vindt een verwijzing naar BRL 2506-1 hier op zijn plaats. Deze BRL zorgt voor de noodzakelijke kwaliteit en de acceptatie bij afnemers.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 28 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal over de kanttekeningen voor het toetsen of de grondstoffen voldoen aan de kwaliteitseisen versus het alleen toetsen van het eindproduct. Zie als het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen. Zie voor de relatie tussen het CMP en BRL's ook het antwoord op zienswijze 28 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
50.	5.2.2 en 7.3	nee	024	Inspreker is van mening dat [*het ketenplan*] beton zich meer zou moeten richten op de keten van beton in beton en minder op de downcycling als funderingsmateriaal en zou dus meer losgekoppeld moeten worden van bouw- en sloopafval. a. Het huidige CMP lijkt recycling van betonpuin als funderingsmateriaal sterk te accepteren vanwege de milieu- en marktomstandigheden. Dit staat echter in contrast met het streven naar een circulaire economie waarin materialen in hun oorspronkelijke waarde blijven. De tekst zou meer nadruk moeten leggen op het vergroten van het aandeel hoogwaardig hergebruik van beton (in nieuw beton) in plaats van acceptatie van laagwaardige toepassingen als funderingsmateriaal. b. De tekst geeft aan dat innovatief breken ('slim breken') nog niet op grote schaal wordt toegepast vanwege technische beperkingen. Tegelijkertijd lijkt er weinig in het CMP opgenomen te zijn dat actief innovatie stimuleert. Er kan sterker gepleit worden voor beleidsmaatregelen of subsidies die het onderzoek en de toepassing van innovatieve technieken versnellen. c. De tekst toont terecht aan dat een verschuiving van betonpuin naar de betonketen gevolgen heeft voor de funderingsketen. Dit wordt echter vooral als argument gebruikt om de huidige status quo te rechtvaardigen. Er ontbreekt een bredere aanpak om systemisch betere oplossingen te ontwikkelen, zoals alternatieve funderingsmaterialen of verbetering in de verwerking van metselwerkgranulaat.	a. Inspreker gaat er vanuit dat gebruik als funderingsmateriaal moet worden aangemerkt als downcycling. Onder verwijzing naar paragraaf 7.3 van het ketenplan en het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel wordt opgemerkt dat dat oordeel voor het CMP niet wordt onderschreven. Het niet actief sturen op het terugvoeren van beton naar de betonketen is een bewuste en onderbouwde keuze. b. Op dit moment is de techniek nog niet zo ingeburgerd dat de minimumstandaard hier op kan worden afgestemd. Het is wel de bedoeling om het instrument minimumstandaard in de toekomst verder te ontwikkelen zodat deze makkelijker kan worden gebruikt om innovaties te stimuleren. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 5 van hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' in het CMP. c. Dat er een verschuiving plaatsvindt is niet de reden om de status quo te handhaven. De reden is dat door die verschuiving eerder sprake is naar een minder dan een meer hoogwaardige verwerking. Voor het realiseren van een circulaire economie is het niet altijd het beste om per individuele keten aan te sturen op ketensluiting. Het gaat niet om individuele ketens maar om een circulaire economie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
51.	5.2.3.1	nee	063	Het CMP stelt dat het gebruik van primaire abiotische grondstoffen aanzienlijk moet worden verminderd en dat meer secundaire grondstoffen moeten worden ingezet. Inspreker onderstreept dat maximale inzet van secundaire grondstoffen zeker wenselijk is, maar dat het aanbod en de kwaliteit ervan gelimiteerd is. Inspreker refereert aan paragraaf 5.2.3.1 en geeft aan dat er een structureel tekort blijft van minstens 18 Mton per jaar. Dit tekort kan niet worden opgevangen met secundaire grondstoffen. Bovendien zijn secundaire grondstoffen	In de kern wil inspreker vragen terughoudend te zijn met het wettelijk verplichten van inzet (hoge) recyclingpercentages. Het CMP is niet het instrument om dit te verplichten en bevat nergens een dergelijke verplichting. Als er in specifieke gevallen al sprake is van de dergelijke verplichting, heeft het CMP alleen een informerende functie. De oproep van inspreker ligt dus buiten de reikwijdte van het CMP.

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				zeker niet allemaal geschikt voor hoogwaardige toepassing als in beton. Recyclaat voldoet vaak niet aan technische eisen door vervuiling en oude bindmiddelen. Inspreker waarschuwt voor het wettelijk verplichten van inzet (hoge) recyclingpercentages. Gerecyclede grondstoffen zijn beperkt beschikbaar, wettelijke verplichting kan leiden tot import van secundaire grondstoffen met als gevolg transport-emissies. Het incentive voor andere landen (van waaruit geïmporteerd wordt) om secundaire grondstoffen zelf toe te passen wordt hiermee ook belemmerd.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
52.	5.2.3.1	nee	055	Inspreker verwijst naar de tekst over natuurlijke materialen als alternatieven voor het gebruik van portlandcement zoals als vulkanische as of tufsteen. Inspreker geeft aan dat dit een verlegging van de CO2-afdruk voor het beton is omdat stoffen elders moeten worden gewonnen.	Omdat deze alternatieve bindmiddelen meestal niet verhit of slechts licht verwerkt hoeven te worden leidt gebruik hiervan vrijwel altijd tot minder emissie van CO_2 dan cement. Inspreker heeft echter gelijk dat ook het winnen en transporteren van natuurlijke materialen leidt tot emissie van CO_2 en dat die deze lagere CO_2-emissie beperken of zelfs teniet zouden kunnen doen. Daarom wordt er vanaf gezien om op dit punt een uitspraak te doen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
53.	5.2.3.1	nee	012	Inspreker noemt zwavelbeton een zorg omdat het niet recyclebaar is via de reguliere keten en er kan niet worden gegarandeerd dat lekstromen van zwavelbeton in deze keten terecht komen.	In het ketenplan (paragraaf 7.2) wordt al ingegaan op het in de keten gescheiden houden van verschillende betontoepassingen en dat het aan marktpartijen is om dat in de keten desgewenst afspraken over te maken (zie ook de antwoorden op 3 en 63 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
54.	5.2.3.1	nee	024	De hier genoemde alternatieve bindmiddelen (hoogovenslak en poederkoolvliegas) worden al jaren ingezet en zijn niet echt innovatief meer. Op langere termijn zal het aanbod zelfs gaan dalen door het sluiten van kolencentrales en het elektrificeren van de staalproductie. Voor het verlagen van de CO2-impact zal behoefte zijn aan alternatieve vulstoffen, zoals bijvoorbeeld vulstof uit de reiniging van TAG, al dan niet met verontreinigde grond. Inspreker wijst op een recente CROW-aanbeveling waarin de geschiktheid wordt aangetoond voor vulstoffen uit de reiniging van TAG en verontreinigde grond.	Dat de markt voor hoogovenslak en poederkoolvliegas gaat afnemen staat ook expliciet in het ketenplan en wordt dus onderschreven. Zie voor de CROW ook het antwoord op zienswijze 60 onder 3 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in deze paragraaf.
55.	5.2.3.2	nee	091	Inspreker citeert de gehele tweede bullet over de recyclebaarheid van geopolymeerbeton en stelt vervolgens voor om deze gehele tekst weg te laten. Inspreker geeft aan dat wat hier staat is gebaseerd op slechts één specifiek onderzoek en nog niet breed gedragen is. Inspreker noemt als voorbeeld: In Richtlijn 2 is het 'alkaligehalte' opgenomen als criterium. Aangezien geopolymeer wel alkalien bevat, maar deze gebonden is, leidt dit niet per definitie tot een verhoogd ASR-risico.	Deze paragraaf bevat – zoals de titel zegt – aandachtpunten bij het gebruik van alternatieve bindmiddelen. Het is belangrijk dat bij het gebruik ervan niet alleen gekeken wordt naar een positief effect voor de CO_2-voetafdruk, maar dat ook naar andere principes – in dit geval geschiktheid voor recycling – wordt gedacht. Er staat niet dat geopolymeerbeton per definitie niet geschikt is voor recycling, maar wel dat dit een aandachtspunt is. Dit is door partijen uit de markt expliciet naar voren gebracht en het is belangrijk dit signaal te delen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
56.	5.2.3.2	nee	091	Inspreker reageert op de zin *De sector zal zich daarom goed moeten organiseren om de recycling van alternatieve betonsoorten te garanderen* Deze zin legt de verantwoordelijkheid geheel bij de sector. Als hiermee bedoeld wordt 'de markt', dan strookt dit niet met de huidige wijze waarop kwaliteitsbeoordeling wordt geborgd (inspreker zet uiteen hoe de kwaliteitsborging nu plaatsvindt en welke partijen daar bij betrokken zijn). Inspreker stelt voor deze zin als volgt te wijzigen: "De Rijksoverheid zal met CROW tot een passende oplossing moeten komen om het gebruik en de recycling van alternatieve betonsoorten kwalitatief te beoordelen".	In het ketenplan (paragraaf 7.2) wordt al ingegaan op het in de keten gescheiden houden van verschillende betontoepassingen en dat het aan marktpartijen is om dat in de keten desgewenst afspraken over te maken (zie ook de antwoorden op zienswijzen 3 en 63 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Zie voor de CROW ook het antwoord op zienswijze 60 onder 3 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. In aanvulling hierop wordt nog benadrukt dat het juist de marktpartijen zijn die het beste kunnen beoordelen welke vormen van beton wel en niet geschikt zijn voor recycling, welke soorten samen kunnen worden gerecycled, hoe nieuwe technieken zich ontwikkelen., etc. Het is dus een bewuste keuze om hier als overheid niet actief op de sturen met het risico voortdurend achter de ontwikkelingen aan te lopen en innovaties juist tegen te werken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
57.	5.2.3.2	nee	012	Inspreker geeft aan dat een stroom gescheiden houden betrekkelijk utopisch is omdat er altijd en overal lekstromen zijn die in de reguliere stroom komen (bewust of onbewust). Het is naïef om te denken dat "apart houden" een oplossing is voor grondstoffen die in de basis niet circulair zijn. Genoemd is dat de sector zich zal moeten organiseren, maar dat is niet realistisch. De markt kan dat niet. De overheid heeft hier een duidelijke rol en uit deze paragraaf volgt dat er grote risico's worden genomen door dit aan de markt over te laten.	Zie het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel.
58.	5.2.3.2	nee	091	Inspreker citeert de tweede alinea onder het kopje 'Risico's voor milieu en volksgezondheid' en geeft aan: Net als voor de alternatieve bindmiddelen mag het gebruik van alternatieve vul- en toeslagstoffen geen bedreiging zijn voor het hergebruik en de recycling van beton. Het mag ook niet leiden tot risico's voor milieu en volksgezondheid. Daarom moeten betrokken partijen in de keten zich bij iedere introductie van een alternatieve grondstof afvragen hoe goed die op deze punten scoort. Ze moeten daarbij dus ook nadrukkelijk verder kijken dan alleen de eerste toepassing. Ook is de vraag relevant of recyclen nog steeds kan wanneer het beton na de eerste toepassing als betonpuin samenkomt met cementgebonden beton of andere betonvormen. Inspreker stelt voor om de volgende passage uit de alinea *Het is dus zowel aan de producent van de alternatieve grondstof als aan de betonproducent die de betreffende secundaire grondstof wil gebruiken om de juiste informatie te verzamelen over de kwaliteit van het materiaal en ook zijn afnemers te informeren en zo nodig adviseren over een veilig gebruik.* te wijzigen in: *De Rijksoverheid zal met CROW tot een passende oplossing moeten komen om het gebruik en de recycling van alternatieve betonsoorten kwalitatief te beoordelen.* Inspreker verwijst naar haar zienswijze met nummer 56 als reden voor dit voorstel.	Zie het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel.
59.	5.2.3.2	nee	012	Inspreker geeft aan dat toeslagmaterialen voor beton geen eindproducten zijn en formeel niet vallen onder het Bbk. Daarom zal naar mening van inspreker de herijking weinig bijdragen aan circulariteit. De veronderstelde veiligheid is er dus niet vanuit deze regelgeving. Op private basis worden nu wel dit soort eisen aan toeslagmaterialen gesteld. Dit is iets waar inspreker veel aan heeft bijgedragen.	Dat toeslagmaterialen voor beton geen eindproducten zijn en formeel niet vallen onder het Bbk is juist. De visie van inspreker op de herijking ligt verder buiten het CMP. Het CMP heeft hier alleen en toelichtende en beschrijvende rol. **Conclusie**:

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
60.	5.2.4.1	nee	012	Inspreker merkt het volgende op: Deze paragraaf bewijst dat schaarste aan primaire grondstoffen een bijdrage levert aan de kansen voor secundaire grondstoffen. De overheid kan hier goede keuzes in maken. Ook in deze paragraaf wordt genoemd dat de markt zelfsturend is, maar dat is niet de praktijk.	Het belang van de inzet van secundaire grondstoffen om schaarse primaire grondstoffen te vermijden wordt – mits veilig voor milieu en volksgezondheid – onderschreven. Relevant is dat zowel bij gebruik van oud beton in de betoneten als bij gebruik van oud beton als funderingsmateriaal sprake is van het uitsparen van primaire materialen. Inspreker laat het bij deze feitelijke constatering en vraagt verder niet om aanpassing van de tekst. Deze zienswijze wordt daarom gezien als steun voor het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
61.	5.2.4.1	nee	012	Inspreker citeert: *Ook is de vraag relevant of recyclen nog steeds kan wanneer het beton na de eerste toepassing als betonpuin samenkomt met cementgebonden beton of andere betonvormen.* en stelt vervolgens dat dit geen vraag is maar een vereiste. Ook als het in eerste instantie als betonproduct direct wordt hergebruikt moet deze vraag altijd positief kunnen worden beantwoord.	Uit de context van de tekst is duidelijk dat dit is bedoeld als retorische vraag die alleen met ja beantwoord zou moeten kunnen worden. Hoewel daarom niet noodzakelijk is de formulering van de tekst toch aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
62.	5.2.4.1	nee	012, 091	In deze tekst wordt verwezen naar CROW-CUR Richtlijn 2:2021. Inspreker geeft aan dat op het moment van schrijven nog niet helder is of de set van eisen die gesteld wordt aan het CROW-onderzoek naar de circulariteit van grondstoffen in beton zoals opgenomen in Richtlijn 2 compleet is. Daarom wordt Richtlijn 2 en de daarin opgenomen criteria op dit moment herzien. Het is daarom voorbarig om de Richtlijn 2:2021 als uitgangspunt te formuleren. Dit geldt ook voor de info over richtlijn 2 in het bijbehorende infokader. Inspreker 012 meldt bovendien dat de CUR Richtlijn 2 aan veel kritiek onderhevig is en daarom verwijzen naar deze richtlijn prematuur is. Nu al wordt deze richtlijn misbruikt om niet-circulaire grondstoffen te promoten.	Op basis van deze zienswijze is in het toelichtende kader over deze richtlijn wat extra tekst opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot toevoegen van tekst aan het CMP.
63.	5.2.4.1	nee	128	Inspreker geeft dat de CROW-CUR Richtlijn 2:2021 momenteel wordt geëvalueerd en op korte termijn waarschijnlijk herzien. Naar verluidt is bovendien uit een eerste onderzoek met het vervangen van grind door AEC-granulaten geconcludeerd dat die vervanging als niet-Circulair zou moeten worden aangemerkt.	Zie het antwoord op de vorige zienswijze (62) in deze tabel.
64.	5.2.4.1	nee	012	In de opsomming van BRL-en mist inspreker BRL 2506-1 en meldt daarbij dat dit nota bene de enige regeling is die de kwaliteit en geschiktheid van betongranulaat regelt.	Deze zienswijze is gehonoreerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot toevoegen van tekst aan het CMP.
65.	5.2.4.2	nee	012	AVI-bodemas wordt niet gereinigd, maar ontdaan van metalen. De verplichting tot reinigen wordt ondersteund en is een belangrijke voorwaarde voor behoud van recyclebaarheid en circulariteit van deze stromen. Wellicht is het nog te verduidelijken dat het ook gaat om AVI-bodemassen die onder bepaalde handelsnamen in de markt worden gezet.	AVI-bodemas wordt wel degelijk gereinigd. Op dit moment niet altijd tot de kwaliteit van niet vormgegeven bouwstoffen, maar dat staat ook al in het CMP. Er is geen reden om de tekst te wijzigen. Dat de in het CMP opgenomen verplichting om te reinigen tot de kwaliteit van niet-vormgegeven bouwstoffen door inspreker wordt ondersteund is prettig om te lezen. Het noemen van handelsnamen in het CMP is niet nodig – de verplichting geldt voor alle AVI-bodemas. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
66.	5.2.4.2	nee	064	Er is grote behoefte aan kaders voor het omgaan met AVI-bodemassen. Inspreker suggereert om in het CMP de relatie met de uitkomsten van de Ronde Tafel AEC Bodemas uit te leggen. Inspreker licht dit toe dat het streven van het CMP over bodemassen prima is maar dat de praktijk een stuk lastiger zal zijn. Zowel voor partijen die de bodemassen opwerken als voor toezichthouders. Partijen bodemas die niet voldoen aan het Rbk, kunnen makkelijk weggemengd worden. Verder bestaan bij regionale overheden veel negatieve beelden bij AVI-bodemassen. Het is daarom van belang een duidelijk beeld te scheppen wat de mogelijkheden zijn en waar de risico's zitten. Het zou goed zijn om de komende ontwikkelingen over toepassingen in beton (maar ook in andere toepassingsvormen) in een overzichtelijk stroomschema op te nemen in het CMP.	Voor de beleidslijn voor AVI-bodemas wordt verwezen naar afvalplan 'Assen van AVI's' en hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'. Het ingaan op de Ronde Tafel voegt niets aan die beleidslijn toe. Niet duidelijk is waarom specifiek het beleid voor reinigen van bodemas zou kunnen worden ondergraven door wegmengen. De handhaafbaarheid is niet anders dan die voor andere bouwstoffen waar al jaren het beleid is dat verschillende kwaliteiten niet mogen worden weggemengd. ILT heeft in haar HUF-toets ook geen specifieke opmerkingen gemaakt over het door inspreker geschetste risico van wegmengen. Voornemen is om met het inwerkingtreden van het CMP de bestaande begeleidingscommissie-LAP om te zetten in een nieuw overleg dat specifiek gericht is op VTH-aspecten van het CMP. Inspreker is reeds uitgenodigd om in dat overleg deel te nemen en dat is de plek om ervaringen met de nieuwe beleidslijn uit te wisselen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
67.	5.2.4.2	nee	024	Hier wordt aangegeven dat bodemas gereinigd moet worden tot vrij toepasbare bouwstof als deze wordt toegepast in beton. De risico's van het direct op of in de bodem brengen van bodemassen is naar mening van inspreker veel hoger. Inspreker suggereert dat voor secundaire grondstoffen zou moeten gelden dat deze in een vormgegeven bouwstof aantoonbaar moet voldoen aan het de Regeling bodemkwaliteit en via de CROW-CUR Richtlijn 2021 moet voldoen aan de technische en milieu hygiënische eisen in het tweede leven. Hiermee wordt voldoende geborgd dat verontreinigingen niet worden weggemengd en het betonafval in het tweede leven niet meer ingezet kan worden in nieuw beton.	Waar het gaat om direct op de bodem brengen van 'bouwstoffen' die niet aan de voorgeschreven kwaliteit voldoen gaat het feitelijk om het overtreden van de wet (Regeling bodemkwaliteit). Dit ligt buiten de werkingssfeer van het CMP en wordt daarom niet van een inhoudelijke reactie voorzien. Dat toeslagstoffen moeten voldoen aan de kwaliteit van niet-vormgegeven bouwstoffen is een lijn die met ingang van het CMP voor AVI-bodemas wordt ingezet. Zoals aangegeven in het CMP is het de bedoeling dat dit voor andere materialen gaat volgen. De wens van inspreker wordt dus – weliswaar stapsgewijs – gehonoreerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
68.	5.2.4.2	nee	012	Inspreker merkt bij de eerste bullet van de opsomming op dat hier duidelijk moet worden gemaakt dat het ook gaat om de uitkomende vulstoffen en granulaten, zo lang deze milieuhygiënisch niet voldoen.	Deze zienswijze is gehonoreerd. Voor de onderbouwing hiervan wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 97 in Afvalplan Assen slibverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
69.	5.2.4.2 (kader)	nee	012	De verwijzing naar BRL 2508 is goed, echter is voor alle toeslagstoffen in deze mengsels gesteld dat deze vrij toepasbaar moeten zijn. Deze BRL is wel al vastgesteld door het CvD, maar nog niet definitief goedgekeurd door KOMO. Dat kan elk moment gebeuren [*zienswijze d.d. maart 2025*].	Dat de BRL zich niet alleen beperkt tot bodemas staat al in de tekst van het CMP. Op basis van deze zienswijze is de tekst van het kader wel geactualiseerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het actualiseren van het kader over BRL 2508.

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
70.	5.2.4.2	nee	091	Inspreker citeert grote delen van deze paragraaf en merkt vervolgens op: De moeizame 'onderhandelingen' tussen marktpartijen en overheid over de kwaliteitsbeoordeling van toepassing van AVI bodemassen in beton illustreren hoe lastig het is om tot consensus te komen over toelating van AVI-bodemassen. Hierbij moet niet alleen gekeken worden naar toepassing van bodemassen zoals ze nu beschikbaar komen uit de AVI's, maar ook naar mogelijkheden om bij de verbranding van huisvuil ZZS en schadelijke metalen te voorkomen en hergebruik van grondstoffen te versterken door een betere scheiding vooraf. Dit laatste punt met betrekking tot betere scheiding vooraf bij AVI's lost echter het korte-termijn-vraagstuk over wel of niet toelating van bodemassen in beton niet op. Op grond van de stand van zaken rond besluitvorming over de kwaliteitsbeoordeling van AVI bodemassen concludeert de Stuurgroep van het Betonakkoord het volgende: De herziening van de CROW Richtlijn 2:2021 is nog niet vastgesteld omdat hierover nog geen consensus bestaat. Dus kunnen in het CMP hierover nog geen conclusies worden opgenomen. Bovendien toetst de Richtlijn alleen technische en constructieve prestaties en geen gezondheidsaspecten. Bij betonreststromen waarin zich bodemassen bevinden, kunnen stoffen vrijkomen die een risico vormen voor de volksgezondheid. In de toekomst zullen betonreststromen steeds vaker worden opgewerkt tot de oorspronkelijke grondstoffen (grind, zand en cementrecyclaat). De doelstelling van het Betonakkoord, welke medeondertekend is door vier Ministeries, is om in 2030 naar 100% recycling van zand, grind en cement te streven. Daarmee moet in de kwaliteitsbeoordeling van AVI-bodemassen rekening gehouden worden. Om de huidige moeilijkheden in het beoordelingsproces op te lossen, zal de Rijksoverheid op korte termijn met CROW tot een passende oplossing moeten komen om het gebruik en de recycling van AVI-bodemassen kwalitatief te beoordelen. Inspreker verwijst naar haar zienswijze met nummer 56.	Met de beleidslijn – sturen op reinigen van AVI-bodemas tot kwaliteit niet-vormgegeven bouwstof - die in het CMP wordt gekozen wordt duidelijkheid gegeven aan marktpartijen hoe het met toepassen van AVI-bodemassen in of als bouwstof moet worden omgegaan. Deze lijn geldt vooralsnog ook voor bodemassen zoals die in de toekomst zullen ontstaan. Zoals in het CMP ook aangeven is het de bedoeling dat deze lijn een de toekomst ook wordt gevolgd voor andere materialen. Zoals ook in het CMP aangeven dienen privaatrechtelijke instrumenten rond de kwaliteit van secundaire materialen in lijn te zijn met wet en CMP. Zie voor de status van de CROW 2:2021 ook het antwoord op zienswijze 62 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
71.	5.2.4.2 en 8	nee	102	Inspreker citeert de paragraaf over AVI bodemas en een alinea over hergebruik in de paragraaf over Afvalstof of niet-afvalstof.	Behalve letterlijke citaten van CMP-teksten bevat deze zienswijze geen opmerkingen of vragen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
72.	5.2.4.2	nee	126	Inspreker geeft aan dat het wenselijk is om meer helderheid te creëren in de hiërarchie en de juridische status van diverse aanverwante richtlijnen en kaders, inzake de (on)wenselijkheid van gebruik van AVI-bodemassen in elk geval: Regeling Bodemkwaliteit (RBK), BRL en CMP. Eenduidigheid is wenselijk inzake: welke eisen zijn wettelijk afdwingbaar, welke zijn goede (gedragen) argumenten en overwegingen voor inkopende- en aanbestedende diensten? Het moet mogelijk blijven om AVI-bodemassen en vergelijkbare grondstoffen uit te sluiten van aanbesteding/verwerking in betonnen producten. Dit met oog op eisen rondom gezondheid, civieltechnische prestaties en recyclebaarheid van de grondstoffen in meerdere productlevens/-cycli. Het CMP dient te motiveren dat de genoemde eisen in de gehele keten gewaarborgd zijn.	De wet gaat altijd voor. Het CMP vult een aantal aspecten in, bijvoorbeeld via het mengbeleid. Deze krijgen dwingende werking via doorvertaling in bijvoorbeeld vergunningen of lokale regelgeving. De status van het CMP komt aan de orde in de algemene hoofdstukken van het CMP. Een BRL is juridisch niet direct bindend, maar kan bindende kracht krijgen via certificering en contractuele verwijzing. Zoals ook in het CMP aangeven dienen privaatrechtelijke instrumenten rond de kwaliteit van secundaire materialen – zoals een BRL - in lijn te zijn met wet en CMP. Het CMP regelt welke bodemassen niet in beton mogen worden toegepast, maar beperkt niet de vrijheid voor contactpartners om in aspecifieke gevallen bijvoorbeeld om civieltechnische redenen specifieke eisen stellen aan de te gebruiken bouwmaterialen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
73.	5.2.4.2	nee	128	Inspreker vindt het ongewenst dat het aan de markt wordt overgelaten om het voortouw te nemen in het voorkomen dat recycling van producten van aardvochtig beton (denk aan straatklinkers) die bodemas als bestanddeel hebben, niet leidt tot problemen bij de productie van betonmortel. Er zijn volgens inspreker talrijke voorbeelden uit het recente verleden met (al dan niet verontreinigde) secundaire bouwstoffen, die tot grote maatschappelijke onrust hebben geleid. Dat moet voor de toekomst echt worden vermeden: sturing vanuit wet- en regelgeving is echt gewenst.	Zie het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel.
74.	5.2.4.2	nee	128	Productie van beton is geborgd door meerdere aanbevelingen vanuit de CUR en beoordelingsrichtlijnen zoals de BRL 2502, 1804 en 2508 (toekomstig). I&W wordt nadrukkelijk verzocht de voortgang van de actualisatie resp. afronding van die documenten te volgen, die in lijn met het CMP noodzakelijk worden geacht. Overigens zou ook de vaststelling van die documenten breed moeten worden gedragen en niet alleen aan enkele marktpartijen worden overgelaten.	Het verzoek van inspreker is duidelijk, maar heeft verder geen gevolgen voor de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
75.	5.2.4.2	nee	128	Inspreker leest dat wordt onderkend dat over 10 tot 15 jaar grotere hoeveelheden aardvochtig beton (zoals straatklinkers) in de afvalfase gaan komen. Het Ketenplan (als ook de relevante Afvalplannen) missen een beschouwing hoe met die stroom moet worden omgegaan: is het bedoeling dat die dan worden gestort (met de kanttekening dat hierin immers ZZS zullen worden aangetroffen)? Op welke wijze moeten afvalverwerkende bedrijven daarmee omgaan, wetende dat de aanwezigheid van bodemas dan wel andere bronnen van ZZS (zoals specifieke vliegassen) in een afval-straatklinker niet visueel kan worden vastgesteld?	Naar verwachting geldt over 10 jaar een nieuw of aangepast circulair materialenplan. Lidstaten moeten het plan dat ook geldt als 'afvalbeheerplan' immers iedere zes jaar evalueren en zo nodig herzien. Het is daardoor niet mogelijk om nu al aan te geven hoe het beleid voor het verwerken van ZZS-houdende afgedankte bouwstoffen er dan uit zal zien. Het CMP streeft naar zoveel mogelijk materiaalbehoud waarbij geen sprake is van onaanvaardbare blootstelling van mens en milieu aan ZZS. De verwachting is dat dit het uitgangspunt zal blijven. Het beleid voor het verwerken van afvalstoffen tot bouwstof sluit grotendeels aan bij bodembeleid- en -wetgeving. Dat betekent dat wijzigingen in de regelgeving voor bouwstoffen van belang kunnen zijn voor het afvalbeleid als dat nodig is vanwege de beheersing van gezondheids- of milieurisico's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
76.	5.2.4.2	nee	012	Inspreker merkt tot slot bij deze paragraaf op dat de markt het niet gaat oplossen Red: het gaat om zin `. Aan de markt overlaten is daarom geen circulaire strategie want deze leidt regelrecht naar de goedkoopste oplossingen. Meer sturing en stimulans is nodig. Zonder dit is geen sprake van een ketenplan, maar zal lineairiteit blijven bestaan.	Zie het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel.
77.	6	nee	012	Inspreker mist het voorschrijven of vereisen van de toepassing van recyclinggrondstoffen. Dit zou een positieve "pull" geven aan de markt omdat het kansen biedt voor de verschillende schakels in de keten. Vanuit het begin van de keten repressieve eisen stellen aan slopen, etc. geeft een veel minder positieve drive.	Zie het antwoord op zienswijze 19 onder a in deze tabel over de rol van het CMP in relatie tot het voorschrijven van percentages recyclinggranulaat.

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
78.	6.1	nee	063	Deze paragraaf suggereert dat het vervangen van primaire grondstoffen door secundaire materialen automatisch leidt tot een lagere MKI. Inspreker geeft aan dat deze aanname te simplistisch is en onjuist en vraagt nadrukkelijk om nuancering. Primaire grondstoffen zoals zand en grind worden doorgaans lokaal gewonnen, vereisen minimale bewerking, wat resulteert in een lage milieubelasting. Secundaire materialen vragen vaak een intensievere verwerking, waarbij extra energieverbruik noodzakelijk is. Om circulaire ambities en werkelijke milieueffecten beter op elkaar af te stemmen, pleit inspreker voor het erkennen van deze nuances in het Circulair Materialenplan.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 23 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Daar wordt ook ingegaan op de het onderscheid tussen primair en secundair binnen het instrument. Zie verder voor het noemen van de MKI in het CMP de antwoorden op de zienswijzen 59 en 60 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en 5 in deze tabel.
79.	6.1	nee	012	Inspreker geeft aan dat alleen sturen op MKI niet de oplossing is voor circulariteit. De MKI is een weergave van een LCA uitgedrukt in geld. De keuze voor materialen wordt hier niet bepaald. Ook niet de logistieke optimalisatie. Ook wordt "minder materialen" niet meegenomen, En ook hergebruik en recycling worden niet perse gestimuleerd of hoogwaardiger. In het kader van recycling van beton gaat de MKI niet helpen. Aanvullende sturing is daarom nodig. En dat mag ook verwacht worden van dit "keten"plan.	De MKI wordt in dit hoofdstuk genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het instrument zelf. Ingaan op hoe de MKI wordt berekend gaat te ver voor een toelichtend kader. Ook haken en ogen bij de effectiviteit van het instrument horen niet in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
80.	6.1	nee	012	Een vraag is in hoeverre de CPR [*red: Construction Products Regulation*] de plannen voor de nationale milieudatabase zullen doorkruisen: is daar zicht op?	Ja, de Verordening Bouwproducten (CPR – Construction Products Regulation) zal zeker gevolgen hebben voor de Nationale Milieudatabase (NMD) – vooral door de manier waarop milieugegevens van bouwproducten worden verzameld, gecontroleerd en gepresenteerd. Zowel de verordening als de milieudatabase liggen echter buiten het CMP. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en bevat al een uitgebreid toelichtend kader over de gevolgen van de Verordening. Het zou te ver voeren om ook nog in te gaan op gevolgen voor de database. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
81.	6.2	nee	091	Over het feit dat het CMP stelt dat de MKI van zelf-herstellend beton hoger is dan die van regulier beton meldt inspreker dat dit niet klopt. De levensduur van een gebouw/kunstwerk wordt immers verlengd. Dus is er helemaal geen nieuw beton nodig.	De initiële MKI is voor zelfherstellend beton wel degelijk hoger dan die voor klassiek beton. Extra componenten zoals bacteriën of kristalliserende capsules, toegevoegde voedingsstoffen of chemische toevoegingen en soms speciale dragers vergen extra energie, grondstoffen en productiestappen, wat de MKI verhoogt. Inspreker heeft echter wel gelijk dat zelfherstellend beton op termijn milieuvriendelijker kan blijken doordat het langer meegaat (minder vervanging of onderhoud), scheurvorming zelf herstelt (minder betonreparatie en minder materiaalgebruik) en minder transport en arbeid nodig heeft over de hele levensduur. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een nuancering van de tekst van het CMP.
82.	7	nee	012	Het in handen krijgen van beton is zinloos als er geen toepassing voor is. Dus moet ook aandacht worden gegeven aan het toepassen [*van betongranulaat*] aan het einde van de keten en dit moet naar mening van inspreker voorgeschreven worden. Het ketenplan stuurt ook niet op het onderscheid tussen zuiver 'beton in beton' en beton gemengd in wegfunderingen. Daarom is scheiden van de stroom volgens inspreker zinloos.	Zie het antwoord op zienswijze 19 onder a in deze tabel over de rol van het CMP in relatie tot het voorschrijven van percentages recyclinggranulaat.
83.	7.1	nee	012	Wat hier staat zijn prima intenties. Maar een paspoort zal maar beperkt oplossend zijn. Zoals elders als door inspreker aangegeven wordt er in dit ketenplan bovendien te veel verwacht van de MKI. Verder is niet te controleren of gescheiden gesloopte onderdelen daadwerkelijk weer als zodanig worden toegepast. Daarom is ook hier weer nodig dat de toepassing meer wordt afgedwongen.	Deze zienswijze gaat over het grondstoffenpaspoort. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de effectiviteit hiervan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Zie voor het noemen van de MKI in het CMP de antwoorden op de zienswijzen 59 en 60 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en 5 in deze tabel. Zie het antwoord op zienswijze 19 onder a in deze tabel over het afdwingen van het toepassen van recyclaat.
84.	7.1	nee	091, 111	Inspreker 091 reageert op de derde tot vijfde alinea van het infokader over Circulair slopen: De alinea's beschrijven de huidige stand van zaken. Tot op heden heeft deze onvoldoende impuls gegeven aan circulair slopen van goed te hergebruiken betonelementen en te recyclen betongranulaat. Daarom stelt inspreker samen met [*inspreker noemt diverse partijen*] voor om circulair slopen voor specifiek omschreven beton-, staal- en houtelementen verplicht te stellen en niet over te laten aan decentrale besluitvorming. Door zo'n verplichting ontstaat er een volwassen markt voor hergebruik en hoogwaardige recycling van beton die kostenefficiënt is. Beide insprekers verwijzen naar een door hen bijgesloten notitie 'Verplichting tot circulair slopen voor beton, staal en hout: Verzoek vanuit de markt'. In deze notitie verzoeken insprekers zowel het ministerie van IenW als dat van VRO om circulaire slopen zowel wettelijk als in het CMP verplicht te stellen en onderbouwen dit met argumenten. Zo zou via het CMP belemmerende wetgeving kunnen worden aangepast of kan een uitspraak gedaan worden over de einde afvalstatus van bij circulair slopen vrijkomende materialen. Dit moet volgens insprekers in ieder geval gelden voor beton, staal en hout omdat deze bouwmaterialen tezamen zeer grote volumes aan afvalstromen en potentiële milieuwinst vertegenwoordigen. Bovendien hebben deze materiaalketens de voorbereidingen al getroffen voor hergebruik en recycling. Zij kunnen daarom beschouwd worden als aanjager voor andere stromen die daarna kunnen worden opgepakt (waaronder bakstenen en glas). Insprekers zien hier een rol in voor het CMP omdat binnen het CMP1 keten-specifieke plannen worden opgesteld die gaan van ontwerp tot recycling. In deze plannen zitten richtlijnen en adviezen, maar hierin kunnen ook verplichtingen worden opgenomen die dan bijvoorbeeld via milieu- of bouwwetgeving worden bekrachtigd.	In deze zienswijze breekt inspreker een lans voor het verplicht stellen van circulair slopen. Voor het instrument circulair slopen heeft het CMP alleen een informatieve rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. In haar notitie stelt inspreker "*wetgeving die nu hergebruik en recycling belemmert, zou als volgt aangepast kunnen worden in het Circulair Materialen Plan (CMP)*". Het CMP is echter niet het instrument om wetgeving aan te passen en de gewenste verplichting kan niet via het CMP worden geregeld maar vraagt aanpassing van wet- en regelgeving zelf. Ook een generieke uitspraak dat "*vrijkomende materialen uit het sloopproces zouden als einde-afval moeten worden aangemerkt op het moment dat deze rechtstreeks opnieuw toepasbaar zijn*" past niet goed in het CMP. De vraag of iets wel of niet de afvalstatus heeft is daarvoor te veel afhankelijk van de specifieke situatie. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
85.	7.1	nee	091	Over de Verificatieregeling Circulair Sloopproject (infokader) geeft inspreker aan dat deze onvoldoende impuls biedt aan marktpartijen en opdrachtgevers om deze toe te passen. Daarvoor moet circulair slopen een verplichtend karakter krijgen (zie ook zienswijze 84 van inspreker).	Zie het antwoord op de vorige zienswijze (84) in deze tabel.
86.	7.1	nee	139	Inspreker verzoekt de titel 'Circulaire Sloop' aan te passen; dit is een lineaire definitie. Circulaire definitie: circulair ontmantelen/circulair demonteren/circulair oogsten. Als we het over slopen blijven hebben komen we niet uit de recyclingimpasse. In figuur 6 bij alinea 7.2 komt hergebruik als verwerkingsstap niet terug in de verwerkingsfase. Graag als stap opnemen, inclusief toelichting over de te nemen stappen (bv. gescheiden inzamelen van betonelementen).	De suggestie voor een andere terminologie is een interessante, maar is niet overgenomen. De reden is dat 'circulair slopen' een algemeen gebruikte term is en dat het niet handig is om in het CMP dan een ander terminologie te gebruiken voor hetzelfde. Daar komt bij dat bij de uitleg van circulair slopen zoals die in het CMP wordt gegeven duidelijk is dat het juist is bedoeld om de stap van lineaire naar circulaire economie te ondersteunen en hergebruik en recycling te stimuleren. Dat in de figuur hergebruik ontbreekt komt omdat dit deel van het ketenplan gaat over de afvalfase in de hele keten. Bij hergebruik is geen sprake van afval en aandacht voor hergebruik past eigenlijk in een ander deel van het plan. In dit ketenplan komt dit wat apart over omdat een instrument circulair slopen zowel moet leiden toe meer hergebruik (geen afval) als tot meer en betere recycling (fase afvalverwerking). Aandacht voor circulair slopen had dus op meerdere plekken in het ketenplan

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					kunnen landen. Hergebruik komt in het hele ketenplan meermaals aan de orde en krijgt dus zeker de aandacht die het verdient. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
87.	7.3	nee	007	Inspreker geeft aan het ketenplan beton geen onderscheid maakt tussen het gebruik van betongranulaat als funderingsmateriaal en als vervanger in nieuw beton. In de tekst zou meer nadruk moeten liggen op het vergroten van het aandeel hoogwaardig hergebruik van beton (in nieuw beton) in plaats van acceptatie van laagwaardiger toepassing als funderingsmateriaal. Er wordt terecht aangegeven dat een verschuiving van betonpuin naar de betonketen gevolgen heeft voor de funderingsketen, maar er ontbreekt een bredere aanpak om systemisch betere oplossingen te ontwikkelen, zoals alternatieve funderingsmaterialen of verbetering in de verwerking van metselwerkgranulaat. Verder wordt vermeld dat innovatief breken ('slim breken') nog niet op grote schaal wordt toegepast vanwege technische beperkingen. Tegelijkertijd lijkt er weinig in het CMP opgenomen te zijn dat actief innovatie stimuleert. Er kan sterker gepleit worden voor beleidsmaatregelen of subsidies die het onderzoek en de toepassing van innovatieve technieken versnellen.	Zie als eerste de antwoorden op zienswijzen 11 en 50 onder a en c in deze tabel voor de hoogwaardigheid van beide toepassingen. Het gaat nogmaals niet om individuele ketens op zich maar om een circulaire economie en daarvoor is closed-loop recycling niet altijd de beste keuze. Zie het eerste deel van zienswijze 91 in deze tabel voor alternatieve funderingsmaterialen. Zie voor slim breken het antwoord op zienswijze 50 onder b in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
88.	7.3	nee	024	Dat het ketenplan beton geen onderscheid maakt tussen het gebruik van betongranulaat als funderingsmateriaal en als vervanger in nieuw beton vindt inspreker een gemiste kans, omdat beide toepassingen fundamenteel verschillend zijn qua waarde-behoud in de CE. • Hoogwaardige toepassing: Het gebruik van betongranulaat in nieuw beton zorgt ervoor dat waardevolle grondstoffen (zoals grind en zand) binnen de betonketen blijven. Dit sluit aan bij het principe van circulariteit en het streven naar een gesloten materiaalkringloop. • Laagwaardige toepassing: Toepassing in funderingslagen leidt tot een degradatie van de materiaalwaarde. Het betonpuin verlaat de keten en is veel moeilijker opnieuw in te zetten voor hoogwaardig hergebruik. Het ketenplan zou expliciet prioriteit moeten geven aan toepassingen in beton boven funderingslagen, tenzij er zwaarwegende milieu- of economische redenen zijn om anders te handelen. Verderop in haar zienswijze schrijft inspreker: Er lopen momenteel al veel ontwikkelingen op het gebied van scheiden in de oorspronkelijke grondstoffen en verwerkers van betonafval zijn ook bereid hierin te investeren. Uit deze paragraaf blijkt dat het beleid niet is gericht op het streven naar circulariteit van beton in beton. Er wordt nog steeds voorkeur gegeven aan het toepassen van beton in menggranulaat. Dit zal innovatie op het gebied van scheiden naar oorspronkelijke grondstoffen zeker niet stimuleren. Anderzijds ook de innovatie naar het ontwikkelen van alternatief funderingsmateriaal.	Zie als eerste antwoorden op zienswijzen 11 en 50 onder a en c in deze tabel. Zie daarnaast het antwoord op voorgaande zienswijze (87) in deze tabel.
89.	7.3	nee	024	Het ketenplan baseert zich sterk op een levenscyclusanalyse (LCA) om de milieuprestaties van verschillende recyclingroutes te vergelijken. Hoewel LCA een waardevol instrument is, kent het naar mening van inspreker de volgende duidelijke beperkingen: • Gebrek aan waardering voor hoogwaardigheid: LCA richt zich primair op energieverbruik en CO_2-uitstoot, maar houdt onvoldoende rekening met de lange-termijnwaarde van grondstoffen binnen een keten. Hoogwaardige toepassingen (zoals in beton) krijgen daardoor niet de waardering die ze verdienen. • Korte termijn versus lange termijn: Door zich vooral te richten op directe milieu-impact (bijvoorbeeld energieverbruik), verwaarloost LCA vaak de bredere systeemimpact van materiaalgebruik over meerdere levenscycli. Dit gaat ten koste van strategische keuzes die beter aansluiten bij circulaire principes. • Miskenning van schaarste en materiaalafhankelijkheid: LCA negeert grotendeels het belang van schaarse grondstoffen, zoals zand en grind, die cruciaal zijn voor de betonindustrie. Het behoud van deze materialen binnen de keten zou zwaarder moeten wegen. Het ketenplan moet verder kijken dan alleen LCA-uitkomsten en aanvullende factoren meenemen, zoals: • Waardebehoud van grondstoffen: Geef prioriteit aan recyclingopties die materialen in hun oorspronkelijke functie behouden. • Langetermijnstrategieën: Kijk naar de impact van keuzes over meerdere levenscycli heen.	Ten aanzien van de genoemde beperkingen: • Dat een LCA zich primair zou richten op energie en CO_2 is niet juist. De meerwaarde van het instrument LCA ten opzichte van iets als een CO_2-voetprint is juist dat een LCA breder kijkt en op die manier beter in beeld brengt waar eventuele afwenteling van milieueffecten zit ten opzichte van wanneer primair op CO_2 zou worden gestuurd. Mogelijk heeft inspreker het beeld dat het primair om CO_2 gaat omdat cementproductie nu eenmaal een zeer grote CO_2-emissie kent (zelfs een substantieel deel van de wereldwijde emissie) en daarom in veel LCA's van bouwproducten nadrukkelijk speelt. Dit ligt echter niet aan het instrument LCA, maar aan de milieueffecten van de productie van cement. • In de LCA's zoals die in het kader van het CMP worden uitgevoerd wordt in de basis gekeken naar effecten over een termijn van 100 jaar. Tevens wordt gekeken naar meerdere cycli. Dat is ook in de LCA die wordt genoemd in het ketenplan gedaan. Ook wordt – wanneer relevant – gekeken naar de mogelijke effecten van de lopende transitie naar duurzame energie op de uitkometen van de LCA. De opmerking van inspreker over korte versus lange termijn wordt dus niet herkend. • In de LCA zitten meerdere 'thema's' die zich richten op het gebruik van grondstoffen. Hoe meer moeite en milieu-impact het winnen van een grondstof vergt, des te gunstiger in de LCA scoort het vermijden van deze winning door recycling over meerdere ketens. Samenvattend: Ook het instrument LCA is in ontwikkeling, maar het is juist een instrument dat is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en integraal kijkt naar milieueffecten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
90.	7.3	nee	024	Inspreker citeert de eerste bullet en vervolgt: De genoemde 90% suggereert een sterke afhankelijkheid van laagwaardige recycling, namelijk de toepassing van betonpuin als menggranulaat. Er ontbreekt een duidelijke strategie of ambitie om dit aandeel terug te dringen, ondanks het belang van hoogwaardig hergebruik en circulaire materiaalstromen. Deze focus sluit niet aan bij de visie om grondstoffen binnen de keten te houden en optimaal te benutten. Inspreker adviseert om een duidelijke ambitie te introduceren om de afhankelijkheid van laagwaardige recycling te verminderen en hoogwaardig hergebruik van betonpuin te stimuleren, in lijn met de aanpak uit het Betonakkoord. Bijvoorbeeld: "*Hoogwaardig betongranulaat mag niet worden gemengd met menggranulaat, en het percentage beton in menggranulaat wordt stapsgewijs afgebouwd: in 2027 naar maximaal 15% en in 2030 naar maximaal 5%.*"	Zie de antwoorden op zienswijzen 11 en 50 onder a en c in deze tabel voor de hoogwaardigheid van beide toepassingen. Het gaat nogmaals niet om individuele ketens op zich maar om een circulaire economie en daarvoor is closed-loop recycling niet altijd de beste keuze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
91.	7.3	nee	091	Inspreker reageert op de uitgevoerde mLCA (infokader) en de keuze die daarop volgt om geen van de onderzochte recyclingopties als meer wenselijk dan de anderen naar voren te schuiven in het CMP: Deze SGS studie gaat uit van zandcement als vervanging van betongranulaat (als fundering de enige optie is). KCI (Strategie Klimaatneutrale en circulaire rijksinfraprojecten (duurzame-infra.nl) en daarbinnen het Transitiepad Duurzame Wegverharding van RWS, werkt in 2025 in samenwerking met het Nationaal Platform Duurzame Wegverharding aan de actualisatie van de Roadmap Duurzame Wegverharding voor 2030. In scope van deze actualisatie is het toewerken naar funderingsmaterialen voor wegen die in lijn zijn met de ambities op het gebied van Klimaatneutraal en Circulair. Bovendien onderzoekt het NPDW de schaalbaarheid van alternatieve funderingen, waaronder schuimbitumenfundering en het koud recyclen van asfalt. Tevens is onderdeel van het Deltaplan Duurzame Wegverharding, de uitvoeringsagenda van het Nationaal Platform, het komen tot circulaire materiaalbalansen. De afstemming met het Betonakkoord wordt hier nadrukkelijk gezocht.	In de studie waarin in het ketenplan wordt verwezen is ook nadrukkelijk gekeken naar alternatieve funderingsmaterialen. Kantekeningen zijn onder mee de relatief beperkte omvang, dat deze al andere toepassingen hebben waarvoor ze dan niet meer kunnen gebruikt, dat er soms milieuhygiënische kanttekeningen zijn of dat het alternatieve primaire materialen zijn. Op dit moment zijn er geen alternatieven waar niet sprake is van beperkingen of kanttekeningen. In aanvulling hierop geldt dat voor schuimbitumenfundering en het koud recyclen van asfalt nog geen sprake is van grootschalige toepassing en voor onderzoeken van bouwcirculair naar AVI-bodemas als funderingsmateriaal geldt hetzelfde. Het uitgangspunt dat bij gebrek aan beton/meng granulaat voor fundering wordt teruggevallen op zandcement is zeker nog valide. Zie als daarnaast de antwoorden op zienswijzen 11 en 50 onder a en c in deze tabel voor de hoogwaardigheid van beide toepassingen. Het gaat nogmaals niet om individuele ketens op zich maar om een circulaire economie en daarvoor is closed-

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				De doelstelling van het Betonakkoord is om in de periode tot 2030 steeds minder betongranulaat als fundering onder wegen toe te passen en in 2030 op nul uit te komen. Deze doelstelling is medeondertekend door vier Ministeries. Het voorstel in het CMP met betrekking tot recyclen van betonpuin is daarom te vrijblijvend. In plaats hiervan stelt inspreker voor om de hoeveelheid betonpuin dat onder wegen wordt toegepast de komende 5 jaar in stappen (uitgedrukt in volumes) af te bouwen. Daarmee wordt steeds meer en in 2030 100% betongranulaat toegepast in nieuw beton. De afspraken in het Betonakkoord zijn dat in 2030 het te recyclen betongranulaat volledig via optie 3 'innovatieve recyclingroutes' teruggebracht wordt in de betonketen.	loop recycling niet altijd de beste keuze. Om in het CMP niet actief te sturen naar terugvoeren van oud beton in de betonketen is een bewuste en onderbouwde keuze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
92.	7.3	nee	063	Het Ketenplan beton zegt terecht dat recycling een cruciale rol speelt in de CE. Inspreker ondersteunt dit standpunt, maar benadrukt dat ketens wel "schoon" moeten blijven zodat grondstoffen eindeloos en hoogwaardig hergebruikt kunnen worden. De productie van beton moet gericht blijven op hoogwaardige recycling zonder kwaliteitsverlies, waarbij schone grondstoffen een essentiële basis vormen. Beton heeft de potentie om een oneindig recyclebare bouwstof te zijn, mits vervuiling met betonvreemde stoffen wordt voorkomen.	Dit pleidooi van inspreker wordt onderschreven. Dat toeslagstoffen moeten voldoen aan de kwaliteit van niet-vormgegeven bouwstoffen is een lijn die met ingang van het CMP voor AVI-bodemas wordt ingezet. Zoals aangegeven in het CMP is het de bedoeling dat dit voor andere materialen gaat volgen. De wens van inspreker wordt dus – weliswaar stapsgewijs – gehonoreerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
93.	7.3	nee	012	a. Verzocht wordt te verwijzen naar producten die zijn gecertificeerd volgens BRL 2506-1. b. Het SGS-Intron rapport geeft op basis van MKI en LCA aan dat er weinig verschil is tussen toepassing onder de weg en in beton. Dat is echter een beperkte invulling van de doelstellingen. Behoud van materiaal in de keten of zo hoog mogelijk in de keten is ook een strategie naar circulariteit. Dat behoeft separate aandacht omdat MKI dat niet stimuleert. c. De referentie aan zandcement is onterecht en klopt niet en daarom is de keuze om niet sturend op te treden onterecht en is er geen sprake van een ketenplan. Alternatieven zijn in ontwikkeling en er zijn ook milieuvriendelijker bindmiddelen. d. Import is op zich niet belastend en zal veelal per schip gaan. e. Als er behoefte is aan beton zal dit om betonpuin gaan en niet om menggranulaat. f. Het onder E. genoemde slim breken vereist wel dat beton duurzaam in de betonketen wordt gehouden en niet in funderingen verdwijnt.	a. Zie voor BRL 2506-1 de antwoorden op zienswijzen 40, 49 en 64 in deze tabel (alle dezelfde inspreker) b. De bestreden beleidskeuze om niet te sturen is niet gebaseerd op de MKI. Zie voor het noemen van de MKI in het CMP de antwoorden op de zienswijzen 59 en 60 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en 5 in deze tabel. c. Zie voor de referentie zandcement het eerste deel van zienswijze 91 in deze tabel. d. Dit maakt voor de uitkomst van de LCA geen verschil omdat het hier gaat om een niet doorgerekend (en niet wenselijk) alternatief dat er bij gebrek aan menggranulaat in eigen land menggranulaat uit Duitsland zou worden gehaald. e. Ook dit maakt niet uit voor de LCA – iedere ton beton die teruggaat naar de betonketen is niet beschikbaar als funderingsmateriaal/ f. Zie voor slim breken het antwoord op zienswijze 50 onder b in deze tabel.
94.	7.3	nee	134	Consequentie van meer beton in beton gaat is minder beton in menggranulaat wat leidt tot meer zandcementstabilisatie. Inspreker meent dat hier ligt een goed alternatief is waarbij het ontbrekende beton voor menggranulaat wordt aangevuld met andere secundaire materialen, zoals bijvoorbeeld een tot nv-bouwstof gewassen AEC-granulaat. Het zou goed zijn dit met name te noemen in het CMP, dat kan een stimulerende werking hebben om private en in de wetgeving verankerde BRL-en daarop aan te passen.	Zie het eerste deel van zienswijze 91 in deze tabel voor alternatieve funderingsmaterialen.
95.	8	nee	091	Inspreker sluit zich aan bij de inspraak van inspreker 026 die stelt dat hoofdstuk 2.2 ook van toepassing moet zijn op sloopaannemers die een bouwmateriaal vanaf de slooplocatie opslaan om vervolgens te bewerken tot hergebruik. Dan is er ook sprake van een niet-afvalstof aangezien de intentie er is om het materiaal / product weer te vermarkten.	Inspreker reageert op ketenplan beton, maar dat kent geen onderdeel 2.2. Op basis van de tekst lijkt inspreker zich hier aan te sluiten bij een zienswijze van inspreker 026 op hoofdstuk 'Reparatie en hergebruik'. Zie daarom het antwoord op zienswijze 13 in Onderdeel Reparatie en hergebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
96.	8	nee	012	Paragraaf 8 bevat veel ballast. Er kan simpel verwezen worden naar de Regeling einde afval recyclinggranulaten.	Het is fijn om te lezen dat de inspreker de verwijzing naar de Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat bruikbaar vindt. Dat niet alle opgenomen informatie voor de inspreker bruikbaar zal zijn kan natuurlijk voorkomen. Dit wil echter niet zeggen dat andere lezers geen belang hebben bij deze opgenomen informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
97.	toetsingskaders afval	ja	012	Onder "toetsingskaders afval" is de vraag hoe dit zit met de sloopvergunning. Via CMP is daar geen invloed op [neemt inspreker aan], maar wellicht is het een overweging om dat mogelijk te maken. Er zijn veel activiteiten die buiten de vergunde inrichtingen plaatsvinden die geen goede bijdrage leveren aan circulariteit. Een koppeling tussen dit CMP en het Bal zou een grote stap voorwaarts zijn.	Bij het verlenen van een sloopvergunning is het CMP geen toetsingskader. Dit mogelijk maken vraagt om aanpassing van de wet en ligt buiten het CMP. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijk antwoord voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
98.	toetsingskaders afval	ja	012	Inspreker merkt op dat het vanaf paragraaf 9 gaat om toetsingskaders en vraag of het zo is geregeld dat bevoegd gezag alleen naar deze kaders mag kijken? Hij geeft aan dat in de paragrafen 1 t/m 8 nogal wat zaken staan die als aangrijpingspunt kunnen dienen bij toetsing, maar die tot interpretatie en willekeur kunnen leiden en daarom niet geschikt zijn als sturingsinstrument voor bevoegd gezag. Inspreker vraagt hoe dit zit?	Zie voor de status van de toetsingskaders het aparte hoofdstuk 'Over de toetsingskaders' van het CMP. Heel kort samengevat kan en mag het bevoegd gezag naar alle teksten in het CMP kijken en wordt dat ook aangeraden om alles in het goede perspectief te zien, maar hebben de toetsingskaders een aparte juridische status. Bij het nemen van besluiten m.b.t afvalstoffen zijn bevoegde gezagen verplicht om met deze toetsingskaders rekening te houden. **Conclusie**: Deze toelichtende vraag heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
99.	9	ja	012	Bij de afbakening worden volgens inspreker meteen al grote sluiproutes aangegeven door pas aan te grijpen op reeds gescheiden gesloopte elementen.	Het is juridisch niet mogelijk om via het CMP af te dwingen dat beton op de bouwplaats gescheiden wordt gehouden van ander steenachtig materiaal. Dit staat ook uitgeschreven in paragraaf 13.1.1 van het ketenplan. Vanwege de andere mogelijkheden voor recycling van beton en ander steenachtig materiaal zal dat bij grotere hoeveelheden vaak wel gebeuren, maar het blijft een zaak van afspraken tussen sloper en verwerker van het vrijkomende materiaal. Wordt het wel gescheiden gehouden dan valt het beton onder dit ketenplan. Wordt het niet gescheiden houden dan valt het mengsel onder afvalplan steenachtig materiaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
100.	9	ja	012	In de tabel gaat het verder over ZZS en in de eerste zin onder de tabel alleen over PAK. PAK is wel de meest belangrijke ZZS maar in bepaalde betonproducten (zie eerdere vraag over immobilisaat versus beton) zitten veel meer ZZS. Hoe kijkt dit ketenplan daarnaar?	Omdat PAK een ZZS die voor steenachtige stromen vanuit ervaringen in het verleden extra aandacht vraagt wordt deze apart genoemd. Inspreker heeft echter wel gelijk dat op de manier waarop het nu is verwoord vragen kan oproepen. Om die reden zijn op basis van deze zienswijze betonafval met meer dan 50 mg/kg PAK alsnog onder dit ketenplan gebracht (aanpassingen

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					onder de tabel paragraaf 9 en onder het kader + in de tabel van paragraaf 12) en wordt voor de minimumstandaard aangesloten bij afvalplan steenachtig materiaal. **Conclusie:** Op basis van deze zienswijze zijn aanpassingen in het ketenplan aangebracht onder de tabel in paragraaf 9, in paragraaf 10 en paragraaf 11 en onder het kader en in de tabel van paragraaf 12.
101.	9	ja	012	Het afvalplan steenachtig afval is niet los te zien van dit ketenplan.	Zie voor de relatie tussen beide plannen de antwoorden op zienwijzen 99 en 100 in deze tabel.
102.	10.1.1	ja	012	Het zou aan duidelijkheid bijdragen als er een toelichting wordt gegeven op de Regeling scheiden en gescheiden houden. Deze houdt in dat er geen plicht is tot het scheiden van stromen die in de basis (al direct bij de sloop) een gemengde stroom opleveren. Dat is goed om dogmatisch gescheiden sloop of scheiden van materialen te voorkomen (dit is het geval als er geen afzet is voor de gescheiden stromen).	De regeling scheiden en gescheiden houden bestaat niet meer. Dit is vervangen door regels in het Besluit activiteiten leefomgeving. In paragraaf 13.1.1 van het ketenplan wordt uitgeschreven wat deze regels betekenen voor dit ketenplan. Dat er geen plicht tot scheiding van verschillende soorten steenachtig materiaal is staat daar ook expliciet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
103.	10.2	ja	012	Inspreker vindt het jammer dat er geen manier is gevonden om op genuanceerde wijze de hoogwaardige opwerking van oud beton voor toepassing in nieuw beton te stimuleren. Dit doet geen goed aan de decennialange inzet van de recyclingsector, Betonakkoord en investeringen in deze. De stimulans ontbreekt nu.	Zie als onder meer de antwoorden op zienswijzen 11 en 50 onder a en c in deze tabel. Het gaat nogmaals niet om individuele ketens op zich maar om een circulaire economie en daarvoor is closed-loop recycling niet altijd de beste keuze. Om in het CMP niet actief te sturen naar terugvoeren van oud beton in de betonketen is een bewuste en onderbouwde keuze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
104.	10.2	ja	128	a. In het Ketenplan wordt onderkend dat er bij afvalverwerking altijd een residu zal overblijven. Juist nu er voor residuen een apart (nieuw) Afvalplan is samengesteld is het noodzakelijk dat er een nadere begripsomschrijving aan het CMP wordt toegevoegd. Inspreker doet een voorstel. b. Daarnaast geeft inspreker over residu in relatie tot dit plan het volgende aan: In het verlengde van de huidige minimumstandaard zou o.i. expliciet moeten worden vastgelegd dat het residu na de droge of natte opwerking van AEC-bodemas niet alsnog door verdere opwerking, terug in de circulaire economie mag worden gebracht. Zo wordt van/uit (gemalen) AVI-bodemas in de praktijk soms ook een vulstof gemaakt, die feitelijk afkomstig is uit de opwerking van het bedoelde residu.	a. Omdat niet in ieder deel van het CMP eenzelfde invulling aan het begrip 'residu' wordt gegeven is er bewust voor gekozen om het begrip niet in de begrippenlijst op te nemen. In plaats daarvan moet uit de specifieke context waarin het begrip wordt gebruikt overal duidelijk zijn wat wordt bedoeld. Naar aanleiding van deze zienswijze is op twee plaatsen in het ketenplan wat extra tekst toegevoegd om het begrip beter te duiden. b. Voor het residu van bodemas was de gewenste beleidslijn al in het ontwerp opgenomen in het afvalplan 'Assen van AVI's' en in hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal'. Voor de productie van vulstof stond dat in het ontwerp-CMP ook al impliciet in het afvalplan 'Assen van AVI's' maar is dat in het definitieve CMP meer expliciet gemaakt (zie hiervoor het antwoord op zienswijze 97 in Afvalplan Assen slibverbranding. **Conclusie**: Onderdeel a van deze zienswijze heeft geleid tot tekstuele aanvulling van het CMP.
105.	10.2	ja	139	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard van deelstroom a (afgedankte betonelementen, betonpuin en betonfracties) en geeft aan dat onder betonelementen ook betonstraatstenen, stoeptegels, opsluitbanden en betonnen brugelementen vallen die zich uitstekend lenen voor hergebruik i.p.v. recycling. Daarom advies om minimumstandaard deels aan te passen naar ten minste 'Voorbereiden voor hergebruik' (of 'hergebruik'). Mocht dit op bepaalde gronden onwenselijk zijn dan adviseren wij om een 'voorkeursstandaard' (wenselijke strategie) toe te voegen naast de minimumstandaard, om aan te geven welke R-strategie de voorkeur heeft.	In het CMP staat op meerdere plekken dat voorbereiden voor hergebruik in beginsel de voorkeur heeft boven recycling. Het instrument minimumstandaard is echter bedoeld als ondergrens en dient voor de hele afvalstroom uitvoerbaar te zijn. Omdat voorbereiden voor hergebruik niet altijd mogelijk is kan dat niet de minimumstandaard worden. Stimuleren van hergebruik moet dus met andere instrumenten dan de minimumstandaard gebeuren. Het is wel de bedoeling om het instrument minimumstandaard in de toekomst verder te ontwikkelen zodat deze makkelijker kan worden gebruikt om innovaties te stimuleren. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 5 van hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
106.	10.2	ja	026	De minimumstandaard onder a. staat nu op "recycling". Inspreker vindt dat in het ontwerp CMP wel wat meer ambitie mag worden aangegeven in de zin dat voor betonpuin een nieuwe categorie wordt geïntroduceerd met als minimumstandaard "hergebruik". "Recycling" was voor beton in het algemeen ook al de minimumstandaard in LAP1, deze dateert alweer van lang geleden. Een verplichting tot circulair slopen is daarvoor een geschikte voorwaarde.	Zie het antwoord op voorgaande zienwijze (105) in deze tabel.
107.	10.2	ja	012	Bij deelstroom b. vraagt inspreker om te bevestigen dat het hier alleen gaat om ZZS die in een bepaalde concentratie aanwezig zijn (0,1% of indien er een grenswaarde is, die waarde)? Inspreker vindt het een beetje vreemd dat je wel producten mag maken die ZZS bevatten en die in gegranuleerde vorm enkel voor de stortplaats zijn. Inspreker geeft bovendien aan dat immobilisaten waarvan de korrels geen aantoonbare uitloging geven wel soms opgenomen worden in de puinstroom en vraagt of dat verboden is?	De zienswijze van inspreker is niet correct. De toetsingskaders 'mengen van afvalstoffen' en 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' hebben onder andere betrekking op bepaalde met naam genoemde afvalstoffen of op afvalstoffen die zelf niet voldoen aan de kwaliteitskwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen van de Regeling bodemkwaliteit 2022 (Rbk2022). Die kwaliteitseisen zijn in het algemeen lagere concentraties dan de concentratiegrenswaarde van 0,1% of de wettelijke grenswaarden voor ZZS. Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 10.1.2 aan minimumstandaard b overigens wel het toetsingskader van 'Mengen van afvalstoffen' toegevoegd. Inspreker vindt het vreemd dat producten die eerst wel op de markt mochten worden gebracht, nu alleen maar gestort mogen worden. Ten eerste zijn deze producten in het verleden gemaakt en zouden ze mogelijk met het huidige CMP niet gemaakt mogen worden. Ten tweede klopt het niet dat ZZS-immobilisaten altijd gestort moeten worden. Of de afvalstoffen gestort moeten worden is afhankelijk van de samenstelling van de afvalstof en de verwerking. • Indien de ZZS-houdende immobilisaten gevaarlijk afval zijn of een PBT- of zPzB -stof of stof van gelijkwaardige zorg bevatten in een concentratie van 0,1% (m/m) of hoger, dan is het toetsingskader voor 'Mengen van gevaarlijk afval' van toepassing. Nuttige toepassing is dan alleen toegestaan als de gevaarlijke stoffen worden afgebroken of afgescheiden uit de afvalstof. De resterende concentratie komt daarbij onder de grens voor gevaarlijk afval of onder 0,1%. • Indien de ZZS-houdende immobilisaten niet gevaarlijk afval zijn en ook geen PBT- of zPzB -stof of stof van gelijkwaardige zorg bevatten in een concentratie van tenminste 0,1% (m/m) dan is het toetsingskader 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' van belang. Er vanuit gaande dat de immobilisaten niet met naam worden genoemd in dit toetsingskader, moet worden getoetst of de ZZS-houdende immobilisaten voldoen aan de kwaliteitskwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen van de Rbk2022. Indien de ZZS-houdende immobilisaten aan de Rbk2022 voldoen, is mengen tot bouwstof doelmatig. Dat betekent dat deze immobilisaten gezamenlijk met puin mogen worden verwerkt, tenzij dat op grond van rechtstreeks geldende wet- en regelgeving verboden is. Indien ZZS-houdendende immobilisaten niet voldoen aan de kwaliteitscriteria van de Rbk2022 dan is het niet doelmatig om via mengen alsnog aan deze kwaliteitseisen te voldoen. Dit is immers een vorm van ongewenst wegmengen van verontreinigingen. Het hoofdstuk maakt hierop slechts twee uitzonderingen. Het betreft de inzet als vulstof voor of inzet als toeslagmateriaal in

Zienswijzen op ketenplan Beton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					vormgegeven bouwstoffen of het gebruik voor de productie van nieuwe immobilisaten. De voorwaarden voor deze inzet staan in het toetsingskader 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'. In alle gevallen geldt bij de productie van bouwstoffen dat indien uit de voorinformatie over (de productie of herkomst van) het immobilisaat blijkt dat er stoffen in zitten die niet zijn genormeerd in bijlage A van de Rbk2022, deze stoffen moeten worden meegenomen in het onderzoek en worden vermeld op de milieuverklaring. In artikel 4.11 van de Rbk2022 staat immers dat bepaalde informatie die relevant is voor de toepasser van een bouwstof om (bij een normale toepassing) aan de zorgplicht te kunnen voldoen met de bouwstof moet worden meegeleverd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van minimumstandaard b en paragraaf 13.1.2 van het ketenplan.
108.	10.2	ja	061, 156, 157	Insprekers refereren aan de tekst van het ketenplan beton: Voor beton is in het ontwerp-CMP voor 'betonelementen en -puin die ZZS bevatten en op basis van (voorgenomen) beleid niet nuttig toegepast mogen worden' de minimumstandaard storten op een daarvoor geschikte stortplaats. Gezien de beperkt beschikbare stortcapaciteit en het ontbreken van de milieuhygiënische noodzaak om vormgegeven bouwstoffen waarin ZZS volledig zijn vastgelegd en voldoen aan de eisen van het Bbk niet meer hoogwaardig toe te kunnen passen, is het verbod op het (hernieuwd) toepassen van betreffende materialen als vulstof of toeslagmateriaal dan wel immobilisaat naar mening van insprekers niet redelijk, zeker in combinatie met een terugnameplicht voor de producent. Een terugnameplicht voor de producent en de opvolgende (hernieuwde) en volledige vastlegging van betonelementen en -puin met ZZS (eventueel voorafgegaan door bewerking met een (mobiele) brekerinstallatie op een vaste locatie) kan de milieukostenindicator (MKI) sterk positief beïnvloeden. Inspreker vragen om in het finale CMP de mogelijkheid op te nemen voor het (hernieuwd) vastleggen van betonelementen en -puin met ZZS in vormgegeven bouwstoffen, die voldoen aan het Bbk in combinatie met een terugnameplicht door de producent.	In hoofdstuk 'Vergunningen en ontheffingen voor storten' van het CMP wordt ingegaan op de beschikbare stortcapaciteit, prognoses en de toekomst van het moratorium op stortcapaciteit. Vooralsnog is de beschikbare stortcapaciteit geen probleem. Daar komt bij dat dit ook geen reden kan zijn om materialen die we liever niet terug in de keten willen brengen toch terug te brengen. Zie voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen ook het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Insprekers vragen om het terugbrengen van bepaalde materialen toch toe te staan in combinatie met een terugnameplicht. Waar een dergelijke verplichting sowieso al complexe is een aanpassing van regelgeving zou vragen, zou dat voor bouwstoffen nog complexer zijn gelet op de lange tijd van veel toepassingen. Daar komt bij dat een transitie naar een circulaire economie betekent dat de slag moet worden gemaakt naar schone grondstoffen. Het onder voorwaarden toch inzetten van materialen waarvoor dat eigenlijk ongewenst is past hier niet in. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
109.	13.1.1	nee	012	Als het gaat om scheiden van beton en overige fracties zijn mobiele brekers (de niet-vergunde activiteit, dus buiten de vergunde inrichting) niet in staat de vereiste kwaliteit voor toeslagmaterialen voor beton te bereiken, op uitzonderingsgevallen na.	De kwaliteitseisen om materiaal toe te passen zijn niet ander voor mobiele brekers dan voor vaste brekers. In het kader van het CMP wordt deze zienswijze voor kennisneming aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
110.	13.1.1	nee	012	Dat PAK een ZZS is klopt, maar gezien de beheersbaarheid en genomen maatregelen (Bbk, certificaat) geldt dat opgemerkt mag worden dat deze geen probleem vormt.	Deze zienswijze is gehonoreerd door een toevoeging te doen in paragraaf 13.1.2 **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een toevoeging aan paragraaf 13.1.2van het ketenplan.
111.	13.1.1	nee	012	De opmerkingen over AVI-bodemas in beton worden gesteund.	Deze ondersteuning wordt in dank aanvaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
112.	13.2.2	nee	012	Ongebroken puin kan niet nuttig worden toegepast, dus moet er altijd een bewerking zijn die het materiaal geschikt maakt voor toepassing. Ongebroken puin kan daar niet aan voldoen.	Inspreker heeft gelijk dat het uitgangspunt is dat het gaat om gegranuleerd materiaal. Alleen dan geldt een vrijstelling van de vergunningplicht om het materiaal dat voldoet aan eisen van het besluit bodemkwaliteit toe te passen. Toepassen van ongebroken materiaal is slechts in uitzonderingen toegestaan en is in het algemeen dan ook een activiteit die een vergunning vereist. De tekst van het CMP is op basis van deze zienwijze wat verder genuanceerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot herformulering van 1 alinea van het ketenplan.

2.36 Ketenplan Hout

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	028	Het ketenplan lijkt er volgens inspreker van uit te gaan dat de economische waarde de principes van de R-ladder of afvalhiërarchie volgt, maar dit hoeft zeker niet altijd het geval te zijn. De bijgaande kosten voor hergebruik, voorraadvorming en kwaliteitscontrole kunnen hoger zijn dan de kosten voor minder hoogwaardige vormen van verwerking.	In de eerste paragrafen van het ketenplan wordt op momenten de circulaire keten beschreven, en niet de keten zoals die nu is. Er wordt dus geredeneerd vanuit een wenselijk toekomstperspectief en niet vanuit de situatie nu. Dat is expliciet gemaakt door passages als "in een circulaire economie…". Door dit zo te beschrijven valt op wat er allemaal nog moet gebeuren, onder andere in et financieel-economische systeem. Het gaat te ver om al deze zaken op te nemen in het ketenplan. De zienswijze heeft daarom niet geleid tot aanpassing van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	028	Het ketenplan schetst volgens inspreker een soort van droombeeld hoe idealiter de omgang met materialen volgens de verschillende R-strategieën er uit zou kunnen zien, maar daardoor bevat het ketenplan geen praktische handvatten voor actoren wat nu daadwerkelijk te doen. Daarmee wordt niet duidelijk hoe indien er in de toekomst meer mogelijkheden komen om daadwerkelijk te sturen op hogere strategieën meer waardebehoud van grondstoffen en materialen kan worden bereikt. Daarmee lijkt het CMP nu toch vooral meer een directe voortzetting van het LAP met niet meer dan 'cosmetische' aandacht voor andere vormen van omgang buiten recycling, verbranden en storten.	In het CMP zijn zes ketenplannen opgenomen, waaronder dit ketenplan hout. Hiermee wordt een completer beeld gegeven van wat circulariteit betekent.. In het ketenplan hout wordt juist ook voor actoren in de keten beschreven wat de circulaire werkwijzen zijn. In de Kra is bepaald dat er een afvalbeheerplan moet komen die aan bepaalde voorwaarden moet voldoen. In Nederland is dat Het CMP. Vanuit die bevoegdheden worden toetsingskaders opgesteld voor afvalstoffen, maar niet voor niet-afvalstoffen. Dat is de reden dat er niet gestuurd kan worden op hogere R-strategieën. Omdat het van belang is om de teksten kort te houden is er niet voor gekozen dit nóg concreter uit te werken.

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	049	Inspreker geeft complimenten voor het CMP. Ondanks de omvang is het goed gestructureerd en zijn de i.i.g. voor onze houtsector relevante onderdelen goed beschreven en onderbouwd.	Dank voor de complimenten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	095	Inspreker geeft aan dat doelstellingen die bijdragen aan een circulaire economie elkaar kunnen aanvullen maar dat er ook inconsistenties kunnen optreden. Inspreker raadt aan om een duidelijker overzicht van de doelstellingen en hun onderlinge relaties op te nemen.	De inspreker geeft aan dat beleid soms in strijd is met elkaar. Dat klopt. In de tekst is dit in algemene zin toegevoegd, waarbij wel als voorbeeld energieopwekking uit biomassa en beleid gericht op de circulaire economie genoemd zijn. De zienswijze heeft daarmee geleid tot aanpassing van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	102	Concrete voorbeelden zouden toezichthouders, vergunningverleners en bedrijven de toetsingskaders in de praktijk helpen, bijvoorbeeld door middel van casestudies of beslisbomen.	Concrete voorbeelden, cases studies of beslisbomen zouden vergunningverleners en bedrijven inderdaad extra kunnen helpen bij het toepassen in de praktijk. Er moest bij het schrijven van het CMP echter een balans gevonden worden in detailniveau en bondigheid van de tekst. Die balans is zo uitgevallen als nu op papier staat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	nee	102	Het plan benadrukt hoogwaardige recycling, maar geeft weinig details over de technische en economische haalbaarheid hiervan, vooral bij C-hout. Daarnaast vraagt inspreker of het mogelijk is om technologische innovaties die nodig zijn om hoogwaardige recycling haalbaar te maken verder te onderzoeken en te beschrijven hoe deze kunnen worden gestimuleerd?	De inspreker merkt op dat in het ketenplan de technische en economische haalbaarheid van hoogwaardige recyclebaarheid van hout niet inzichtelijk zijn gemaakt. Er zijn veel voorbeelden waarin hout vanuit verschillende afvalbronnen, door gebruik van verschillende interventies en technieken, op verschillende manieren gerecycled wordt en in verschillende markten wordt toegepast. Dit zijn veelal kleinschalige regionale initiatieven die op dat niveau een businesscase hebben. Het bewijst dat het kan, maar ook geldt dat er onvoldoende capaciteit is om dit landelijk als standaard neer te zetten. Wat er nodig is om dat te bereiken verschilt van geval tot geval, en is lastig inzichtelijk te maken. De beleidsinzet richt zich daarom in deze planperiode op het ontwikkelen van een methodiek om de minimumstandaard vervroegd op te kunnen hogen (zie 'Toekomstplannen' onderaan het ketenplan). Dat zou dan betekenen dat de minimumstandaard naar recycling gaat vóórdat er voldoende landelijke capaciteit is. De minimumstandaard heeft dan een stimulerende werking waarbij de markt de gevraagde (technologische) innovaties gaat plegen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
7.	algemeen	nee	102	Inspreker vindt de focus op circulaire doelen ambitieus, maar er lijkt weinig aandacht te zijn voor de praktische barrières die bedrijven ervaren, zoals kosten en marktontwikkeling. Een stappenplan met tussendoelen en maatregelen om bedrijven te ondersteunen bij de transitie zou helpend zijn. Is het ontwikkelen van ondersteuningsmaatregelen zoals subsidies, kennisdeling en een centraal platform voor best practices mogelijk?	Voor wat betreft het eerste deel van de vraag geldt dat het in het ketenplan getracht is op te schrijven hoe een circulaire houtketen eruit zou kunnen zien. En ook is weergegeven hoe de keten er nu uit ziet. Het plan laat daarmee zien dat er nog een weg af te leggen is tussen doel, en huidige realiteit. Het gaat voor het ketenplan te ver om per actor uit te schrijven wat de barrières zijn, en wat de tussendoelen zouden moeten zijn. Hiervoor wordt verwezen naar het NPCE. Daarin staat: "in 2050 moet het verbranden van recyclebaar materiaal volledig verleden tijd zijn". Het tweede deel van deze zienswijze gaat over de behoefte aan meer ondersteuningsmaatregelen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
8.	algemeen	nee	007, 024	Vertrekkende vanuit de opmerkingen 1) aansluiting met de richtlijnen uit RED III is wenselijk en 2) de vraag of het beleid van dit plan als sturend kan worden gezien, benadrukt inspreker het volgende: Vanuit de voorgenomen cascadering waar recycling en hergebruik hoger op de R-ladder staan dan energieopwekking, kan dit mogelijk resulteren in een verstoring van vraag en aanbod. De markt wordt immers verplicht om het recyclebare hout aan te bieden bij recyclers in binnen-en buitenland. Dit weten de recyclingbedrijven ook, wat een prijsopdrijvend effect zal hebben omdat de beschikbare capaciteit in de markt beperkt is. Daarnaast, wanneer er meer aanbod is dan vraag bij de recyclingbedrijven, zal het overaanbod (toch) opnieuw moeten worden aangeboden bij de biomassaplants waardoor dit ook betekent dat deze bedrijven een hogere gatefee kunnen vragen. Uiteindelijke betekent dit dat de ontdoener, en daarmee de consument, de rekening betaalt. Immers zorgt dit beleid ervoor dat de marktwerking uit de markt wordt gehaald. Deze situatie moet worden voorkomen. De markt heeft behoefte aan spelregels. Inspreker 007 voegt hier het verzoek aan toe om te bezien op welke wijze dit eventueel kan worden ondervangen in het CMP.	Deze zienswijze gaat over de behoefte aan meer aandacht voor marktwerking en de behoefte aan spelregels voor de markt vanuit de zorg dat door deze regels de marktwerking uit de markt wordt gehaald. De inspreker komt met een begrijpelijk punt. Het is een markt van vraag en aanbod. De groei van deze markt zal gestaag verlopen en vraagt vanuit beleid een evenwichtige aanpak: er ontstaat pas vraag als er aanbod is en er ontstaat pas aanbod als er vraag naar is. De stap recycling heeft daartussen een cruciale rol. Het CMP heeft hier echter alleen een beschrijvende rol en heeft hier verder geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
9.	inleiding	nee	102	Het CMP geeft aan dat snoeihout en primair hout (voor energieopwekking) niet onder dit ketenplan vallen, maar het risico op overlap met andere ketenplannen is volgens inspreker groot.	Inspreker uit zijn/haar zorgen dat er een risico is met overlap met andere ketenplannen. Inspreker verwijst waarschijnlijk naar de afvalplannen waar snoeihout onder zou kunnen vallen. In de keten- en afvalplannen wordt in de paragraaf 'afbakening' specifiek per afval- of ketenplan aangegeven voor welke afvalstoffen het toetsingskader van toepassing is. Overlap met andere plannen zal daarom niet aan de orde zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
10.	1.2	nee	049	Inspreker doet de suggestie om onder de kop beleid Nederlandse overheid het initiatief 'project Circulaire Geveleconomie (CGE)' van o.a. de timmerindustrie (NBVT), metaal (VMRG)-, kunststof (VKG)-, vlakglassector en de overheid.	In paragraaf 1.2. wordt nationaal beleid genoemd van de Nederlandse overheid. Het project Circulaire geveleconomie is geen nationaal beleid, en hoort dus niet in dit overzicht. De tekst is hier daarom niet op aangepast. **Conclusie**:

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
11.	1.2.1	nee	069	Inspreker citeert de bullet over meubels en onderschrijft deze. Helaas ondersteunt de praktijk volgens inspreker deze visie niet. Inspreker noemt de manco's van fast furniture. De 'right to repair' is een stap in de goede richting. Inspreker roept op om daarnaast: • striktere kwaliteitseisen te stellen en niet te wachten op Europese (ESPR) wetgeving; • kennis en uitvoering van onderhoud door consumenten te stimuleren: hiermee wordt de levensloop verlengt, laat dit geen open idee in het beleid worden; • reparatie te stimuleren door het verlagen van btw-tarief op reparatie. Vervangen blijft de goedkopere optie zolang arbeid en reparatie kostbaar zijn. Dit terug te laten komen in het CMP.	Deze zienswijze gaat over de wens om maatregelen op te nemen in het ketenplan hout, zodat het wensbeeld zoals geformuleerd in 1.2.1 gehaald wordt. In de Kra is bepaald dat er een afvalbeheerplan moet komen die aan bepaalde voorwaarden moet voldoen. In Nederland is dat Het CMP. Vanuit die bevoegdheden worden toetsingskaders opgesteld voor afvalstoffen, maar niet voor niet-afvalstoffen. Dat is de reden dat er niet gestuurd kan worden op hogere R-strategieën. Het CMP heeft hierin dus alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
12.	1.2.1	nee	012	Inspreker wijst op een typefout in de eerste bullet: het jaar 20301.	Dank voor deze opmerking. De typefout is gecorrigeerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
13.	1.2.2	nee	139	Inspreker verwijst naar alinea 3 waar een verbreding van het duurzaamheidskader biogrondstoffen verkend wordt verkend. Inspreker vraagt zich af of het CMP wordt aangepast als dit tot strengere eisen aan verwerking van afval hout zou leiden (bijv. dat A-hout moet worden hergebruikt).	Het CMP is het toetsingskader voor vergunningverleners en toezichthouders. De minimumstandaard voor verwerking van afvalhout staat in het ketenplan hout van het CMP. Een eventuele verbreding van het duurzaamheidskader biogrondstoffen zal niet leiden tot aanpassing van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
14.	1.2.3	nee	069	Inspreker wil graag betrokken zijn bij de verkenning van een UPV meubels (waarvan sprake). Meubilair vormt een belangrijke inkomsten- en kostenpost voor de kringloop. In de discussie omtrent ruimte is dit namelijk een belangrijk punt: meubilair neemt veel ruimte in beslag. Het is een productstroom waar in de hele levensloop, van ontwerp tot verbranding enorm veel winst te behalen valt op het gebied van circulariteit. Wat inspreker betreft moet hier dan ook ambitieus beleid op komen.	Deze zienswijze gaat over de wens om betrokken te worden bij de verkenning voor een UPV voor meubels. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Via de link in de tekst kan de inspreker lezen over de op te stellen UPV. Er staat daar ook een link om contact te leggen, bijvoorbeeld met de wens om betrokken te worden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
15.	1.2.3	nee	084	Inspreker merkt op: Onduidelijkheid over UPV-doelstellingen voor houten verpakkingen.	De inspreker geeft aan dat de tekst over de doelstellingen van de UPV voor de houten verpakkingen onduidelijk is. Dat wordt erkend. De tekst is daarom aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
16.	1.2.3	nee	126	Inspreker 126 vraagt wie controleert of de doelstellingen uit het UPV gehaald worden voor wat betreft het hergebruik van houten verpakkingen.	Deze zienswijze gaat over de controle van de doelstellingen van de UPV verpakkingen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de UPV. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. T.a.v. het toezicht op de UPV verpakkingen wordt verwezen naar de site van ILenT: https://www.ilent.nl/onderwerpen/producentenverantwoordelijkheid/upv-verpakkingen **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
17.	2	nee	049	In de afbeelding wordt de natuurlijke kringloop (groei en afbraak) niet meegenomen, inspreker doet de suggestie deze in de figuur op te nemen.	Deze zienswijze gaat over het format van het ketenplan. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle ketenplannen. Hoewel het een begrijpelijke opmerking is, is er nu niet voor gekozen om voor het ketenplan hout een afwijkende opzet te hanteren. De natuurlijke kringloop is wel benoemd in het ketenplan, zie daarvoor de algemene inleiding en de tekst onder 'overzicht keten en ketenpartijen'. Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot een wijziging van het format. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
18.	2	nee	049	Onder het kopje 'productie' wordt de suggestie gewekt dat hout voornamelijk in productiebossen wordt geproduceerd. Inspreker geeft aan dat juist duurzaam beheer er anders uit ziet en doet een suggestie voor wijzigen van de tekst.	Inspreker stelt een nuancering van de tekst voor. Deze suggestie is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
19.	2	nee	026	Onder het kopje 'productie' wordt gesproken over CLT als een gerecyclede houtsoort. Ook hier geniet het demonteren en hergebruiken van CLT-elementen de grootste voorkeur. Een nadeel van CLT is de lijm die gebruikt wordt om de kruislings geplaatste houten delen per laag aan elkaar te verlijmen. Hierdoor zijn de elementen niet volledig circulair. Bovendien is de bewerking van hout om het te beschermen tegen invloeden van buitenaf een risico voor de circulariteit.	De tekst is aangepast zodat duidelijker is dat CLT (cross laminated timber) niet per definitie van gerecycled hout is gemaakt. Inspreker geeft verder terecht aan dat gebruikte lijmen of houtbeschermingsmiddelen risico's met zich meebrengen voor de circulariteit. Deze opmerkingen hebben niet geleid tot aanpassing van de tekst omdat deze te specifiek zijn voor deze paragraaf. Voor deze terechte zorgen wordt wel verwezen naar de CMP tekst over circulair materiaalgebruik, waarin precies deze zaken beschreven worden bij uitgangspunten en afwegingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
20.	2	nee	049	Onder de kopjes 'productie' en 'gebruik' wordt in de tekst grofweg onderscheid gemaakt tussen hout in 'bouwhout' en 'meubels'. Inspreker verzoekt hier een grotere bouwproductendiversiteit op te nemen.	De in de tekst gekozen producten of toepassingsgebieden zijn illustratief bedoeld. Het is niet de bedoeling om hierin volledig te zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
21.	2	nee	095	Inspreker geeft aan dat de terminologie rond recycling en hergebruik, zoals het gebruik van "volhoutrecycling", verwarrend kan zijn. Voor de productie van OSB en spaanplaten wordt ook gebruikt volhout (d.w.z., massief hout) toegepast.	Met volhoutrecycling wordt bedoeld dat volhout niet versnipperd of verspaand wordt, maar weer als volhout wordt ingezet. Volhout recyclen tot producten als OSB is gangbaar en wordt als minder hoogwaardig beoordeeld dan volhoutrecycling. De tekst van het ketenplan hout is aangepast om dit te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
22.	2	nee	084	Inspreker stelt een vraag van de info onder het kopje 'verwerking': Wanneer A-hout van B-hout gescheiden moet worden ingezameld heeft dit consequenties voor de indeling op de milieustraat én de verdeling van schaarse ruimte op de milieustraat. Inspreker snapt het belang van de gescheiden inzameling van A- en B-hout maar wil graag weten of hier al concrete plannen voor zijn en zo ja, op welke termijn deze te verwachten zijn.	In de tekst is aangegeven dat er op de milieustraat een container is voor A- en B-hout. Daarmee wordt bedoeld dat er een container is waar A- en B-hout samen in gaan. Dit is naar aanleiding van deze zienswijze in de tekst toegevoegd waardoor dat duidelijker is. Er zijn geen plannen om de scheiding bij milieustraten uit te breiden door A- en B-hout apart te gaan inzamelen. Dat is voor recycling ook niet nodig omdat in de praktijk A- en B-hout samen gerecycled worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
23.	2	nee	007, 024	Inspreker citeert "Ook zijn gemeenten verplicht hout apart in te zamelen op milieustraten. Hout komt terecht in de houtcontainer voor A- en B-hout" wat lijkt te suggereren dat A- en B-hout in dezelfde container mag worden ingezameld. Dit zou contraproductief werken als je de verschillende houtstromen zo hoogwaardig mogelijk zou willen recyclen.	Het klopt dat A- en B-hout in dezelfde container ingezameld mogen worden. In de praktijk wordt A- en B-hout namelijk ook samen gerecycled. Daarmee blijkt dus dat het samenbrengen van deze twee stromen geen belemmering is voor recycling. Voor hoogwaardige recycling is het belangrijker om hout niet te breken ongeacht het A- of B-hout is. Als in de toekomst gaat blijken dat het gescheiden houden van A- en B-hout wel nodig is voor hoogwaardige recycling dan kan overwogen worden het plan daar te zijner tijd op aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
24.	2	nee	126	Inspreker geeft aan dat de zin "In deze fase wordt bepaald hoe hoogwaardig het hout opnieuw hergebruikt kan worden" onder kopje Gebruik niet klopt omdat gebruik de fase is waar je het minste invloed op hebt.	De tekst is in het stukje 'gebruik' geschreven vanuit het perspectief van de gebruiker, en dus niet vanuit het perspectief van een andere actor. Om dit te verduidelijken is de tekst aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
25.	2 of 3	nee	084	Inspreker geeft aan dat de tekst suggereert dat de gebruiksfase bepaalt of hergebruik mogelijk is. In werkelijkheid kan pas ná gebruik worden beoordeeld of hout hoogwaardig kan worden hergebruikt.	De zin "In deze fase wordt bepaalt hoe hoogwaardig het hout weer opnieuw gebruikt kan worden." Is op meerdere manieren te interpreteren. Daarom is de zin nu aangepast zodat duidelijk is dat de gebruiker in deze fase veel invloed heeft op hoe hoogwaardig het hout opnieuw gebruikt kan worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
26.	3	nee	049	Inspreker geeft aan dat wordt aangesteld dat alleen de residuen van reeds gerecycled hout worden verbrand met energieterugwinning. Hier wordt niet voldoende rekening gehouden met het feit dat hout in koudere tijden ingezet kan worden voor de energieproductie in tijden van energietekorten.	Het CMP gaat over circulariteit. Het circulaire economieperspectief legitimeert niet dat grondstoffen die gerecycled kunnen worden, mogen worden verbrand voor energieopwekking. Ook niet als er energietekorten zijn. Dit blijkt o.a. uit de afvalhiërarchie. Het ketenplan is daarom op dit punt niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
27.	3	nee	126	Inspreker reageert op de zin "de houthergebruik en -recyclingindustrie is zo ingericht, dat er steeds geprobeerd wordt om afvalhout heel en functioneel te houden" en stelt dat deze formulering niet accuraat is omdat gebruik de fase is waarin de minste invloed kan worden uitgeoefend.	De geciteerde zin staat in een alinea waarin de ketenfasen van hout kort worden beschreven in een circulaire economie. De betreffende zin beschrijft niet de ketenfase 'gebruik', maar de ketenfase 'verwerking'. De indruk is dat dit duidelijk blijkt uit de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
28.	4.1	nee	102	Voor inspreker is op p9 onduidelijk wat het verschil is tussen herbruikbaar hout en gerecycled volhout, en verzoekt dat hier toe te lichten.	Op pagina 7 wordt hergebruik, volhoutrecycling en recycling na versnippering/verspaning toegelicht. Daarnaast staan de begrippen recycling en hergebruik in de definitielijst. Die informatie samen wordt als voldoende beschouwd voor de gevraagde toelichting. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
29.	4.1 (punt 8)	nee	026	Hier worden enkele zorgstoffen genoemd waarmee hout bewerkt kan worden. Inspreker stelt voor hier lijm aan toe te voegen. Echter, gebruik van duurzame lijm maakt dat het daarmee bewerkte hout na sloop, etc. weer opnieuw gerecycled of hergebruikt kan worden.	In de tekst wordt als voorbeeld verduurzamingsmiddelen gebruikt, met tussen haakjes voorbeelden van middelen. Daarmee worden beschermingsmiddelen bedoeld. Lijm is in beginsel een constructiemiddel. Het kan echter geen kwaad om lijm in de lijst met voorbeelden toe te voegen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
30.	4.1 (punt 11)	nee	123	Het advies om na te denken over hoe een houten product hoogwaardig kan worden hergebruikt of gerecycled, zou vollediger zijn als hierin ook de "aannemer" wordt genoemd, aangezien deze partij een belangrijke rol speelt in de uitvoering van circulaire principes in de praktijk.	De inspreker doet de suggestie om de aannemer te noemen als belangrijke actor. Dit is een goede suggestie en dezeis overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
31.	5.2	nee	102	Inspreker geeft aan dat de houtverwerkende industrie voor het grote deel meldingsplichtig is. Vanuit het Bal worden geen rechtstreekse eisen gesteld aan de afkomst van het hout.	Het ligt er een beetje aan wat de activiteiten zijn van de houtverwerker of het bedrijf vergunningplichtig is of dat alleen de algemene regels, opgeschreven in het Bal, geldend zijn. Daarom is het zo opgeschreven dat de beschrijving past voor beiden situaties. De laatste opmerking doelt op de afkomst van het hout, waaraan in het Bal mogelijk geen vereisten worden gesteld. Paragraaf 5.2 gaat echter niet over de afkomst van hout, maar over het productieproces.

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
32.	6	nee	028	Inspreker reageert op de inleiding onder paragraaf 6. Inspreker vindt dit een wat vreemd en geïsoleerd vergelijk tussen hout en een fossiel alternatief. Voor veel gebruikte toepassingen als papierproductie of binnen de bouw zal het alternatief eerder anders zijn dan fossiel. Bovendien dien je steeds te kijken naar de milieuvoetafdruk/LCA in de afweging van materiaalkeuze.	Het is niet geheel duidelijk wat de inspreker precies bedoelt. Maar na lezing is beoordeeld dat de tekst teveel de indruk wekt dat hout voorkeur krijgt boven fossiel. De tekst is aangepast zodat duidelijk is dat de grondstofkeuze in een circulaire economie biobased of secundair fossiel kan zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
33.	6.1	nee	139	Inspreker geeft aan dat meerdere gemeenten een hogere standaard voor hout uit duurzaam beheerde bossen hanteren dan TPAC. Deze vorm van innovatie moet mogelijk blijven.	In 6.1 wordt TPAC of de TPAS niet genoemd. Bovendien legt het ketenplan wel een minimumstandaard voor, maar is hoogwaardiger in beginsel altijd toegestaan. : het wordt juist toegejuicht als organisaties meer doen dan wat huidige standaarden nu voorschrijven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
34.	6.3	nee	102	Inspreker merkt een typefout op: scheiden vanaf 3m3 ipv m2.	Dit betreft inderdaad een typefout. De tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
35.	6.3	nee	126	Inspreker vraagt of er al concrete plannen zijn voor de gescheiden inzameling van A- en B hout. Zo ja, op welke termijn zouden deze veranderingen te verwachten zijn en welke aanpassingen zouden dit vereisen in de praktijk?	Er zijn nog geen concrete plannen voor de wijziging van de inzameling van afvalhout. De tekst is daarom niet aangepast. Dat is voor recycling nu ook niet nodig omdat in de praktijk A- en B-hout samen gerecycled worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
36.	6.3 en 7.1	nee	012	Deze paragrafen benoemen de optie tot scheiden van hout op grootte, en noemen dit 'voor de hand liggend'. Inspreker geeft aan dat scheiden op zowel soort als grootte alleen nut heeft als er een daadwerkelijke markt voor het materiaal is, laten we dit een pull-strategie noemen. Wanneer er geen vraag naar deze producten is, is scheiden op grootte dus ook niet rendabel. In deze paragraaf (en het gehele ketenplan) zal moeten worden aangegeven hoe beleidsmakers deze zogenaamde pull-strategie gaan stimuleren zodat ook daadwerkelijk afzet van op soort en grootte gesorteerd hout gaat ontstaan. Ook vraagt het scheiden op grootte om extra ruimte bij sorteer- en recyclingbedrijven voor opslag. In de huidige maar zeker ook toekomstige krappe markt van ruimte voor de circulaire economie is, om dit te voorkomen, stimulerend ruimtebeleid nodig waarbij centrale en decentrale overheid samen tot een oplossing moeten komen, zonder ruimte geen circulaire economie.	De tekst in deze paragrafen is geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie. Die keuze is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. De tekst is aangepast waardoor duidelijker wordt dat de teksten op deze manier bedoeld zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
37.	6.3	nee	007, 024	De wens om stukgrootte mee te nemen – behoeft nadere uitwerking omtrent het volgende: • Voor welke types houtafval: Balk / plaat MDF / plaat Triplex etc? • Het kan verschillende risico's met zich meebrengen: o Voor de sloper/consument: Kan mogelijk leiden tot lichamelijk letsel, grote stukken zijn onhandelbaar. o Voor de afvalinzamelaar: Het inzamelmiddel kan ook een beperkende factor zijn qua grootte afvalbak. Ook is het vervoer van afval verbonden aan regels. Zo mag het materiaal niet uitsteken/ moet kunnen worden afgezet. • De recyclingmarkt/biomassa markt wil vaak materiaal aangeleverd krijgen op een kleine stukgrootte. Het behouden van zo groot mogelijke stukken, kent met dit voorgenomen beleid tegenstrijdige belangen.	De tekst in deze paragrafen is geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie. Die keuze is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
38.	6.3	nee	024	De UPV voor "houten-verpakkingen" vraagt om meer duidelijkheid. Wat is de definitie van een houten verpakking en wat niet?	In het besluit beheer verpakkingen wordt uitgelegd wat onder verpakkingen, en dus houten verpakkingen, wordt verstaan. Deze link is toegevoegd aan de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
39.	6.4	nee	012	Inspreker citeert "De slooplocatie is een lucratief" en vraagt: een lucratief wat? Het feit dat er certificaten en criteria zijn voor circulair slopen houdt niet per definitie in dat voor de zorgvuldig gedemonteerde elementen, in dit ketenplan benoemd als hout, automatisch een markt is. De sloopaannemer zal in aanvang door de opdrachtgever beloond moeten worden met extra tijd en geld om de zogenaamd waardevolle elementen te demonteren en zal vervolgens moeten vertrouwen op de pull vanuit de markt. Dit is geen vanzelfsprekendheid en ook niet als zodanig in een plan op te nemen.	Inspreker wijst op een typefout. Het woordje 'een' moet weg. Dat is aangepast in de tekst. Verder komt de inspreker met terechte opmerkingen redenerend vanuit de huidige economie. De tekst in deze paragrafen is echter geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie. Die keuze is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
40.	6.4	nee	026	Onder paragraaf 6.4 staat De eerste zin bij Selectief Slopen lijkt niet af ("De slooplocatie is een lucratief."). Daarnaast verdient deze paragraaf wel wat aanpassing qua stijl en inhoud. De MVI link werkt niet. Wij verzoeken hier ook een verwijzing te maken naar de sloopcertificatieregeling, de BRL SVMS-007 die voorwaardelijk is voor selectief en circulair slopen.	Inspreker wijst op een typefout. Dit is in de tekst aangepast. De link naar MVI is gecorrigeerd. Het aanbrengen van een verwijzing naar de sloopcertificatieregeling is een goede suggestie. Deze link is aangebracht in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
41.	6.4	nee	028	Het is vooraf volgens inspreker helemaal niet zeker of selectief slopen een gezonde business case heeft. Kwalificaties als 'lucratief' en 'de opbrengst van gebruikt kwaliteit-hout is groter dan de kosten van selectief slopen' zijn daarmee niet automatisch waar. Er kunnen wel doorslaggevende argumenten naast de financiële aspecten zijn die selectief slopen zinvol en waardevol maken.	De tekst in deze paragrafen is geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie. Die keuze is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. **Conclusie**:

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
42.	7	nee	126	Inspreker geeft aan dat Hoofdstuk 7 een mooi wensbeeld schetst van wat het zou moeten worden, maar biedt geen duidelijk pad om dit te bereiken. Het beschrijft een situatie die aanzienlijk verschilt van de huidige realiteit.	De tekst in deze paragraaf is geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie. Die keuze is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. De tekst is aangepast zodat dit duidelijker naar voren komt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
43.	7.1	nee	084	Inspreker maakt de opmerking dat een implementatieplan ontbreekt.	De inspreker geeft aan dat een implementatieplan ontbreekt. Het CMP heeft alleen een beschrijvende rol en kan niet voorzien in de wens om een implementatieplan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
44.	7.1	nee	126	Inspreker verwijst naar de tweede alinea van paragraaf 7.1 en vraagt of A-hout dan alleen in aanmerking komt voor hergebruik en dan niet meer geperst kan worden op de milieustraat. Ook is onduidelijk in hoeverre logistieke overwegingen zoals efficiënt vervoer en reductie van ritten en kilometers ook nog meetellen. Chemische recycling van hout is op dit moment echter nog toekomstmuziek.	De tekst in deze paragraaf is geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie, vanuit een toekomstbril dus. Chemische recycling staat nu in de kinderschoenen maar de techniek kan nu meegenomen worden in het arrangement van die toekomstmuziek. Die keuze om de beschrijving vanuit de toekomst te doen is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden (zoals logistiek en brandstofgebruik daarvoor) gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. De tekst is aangepast zodat dit duidelijker naar voren komt. Uit de tekst hoeft niet geconcludeerd te worden dat A-hout alleen in aanmerking kan komen voor hergebruik: de A-, B- en C-classificeringen worden nu alleen beschreven voor het stuk over inzameling. Hergebruik is feitelijk geen afvalhandeling. Doel van de tekst is duidelijk te maken dat de houtafvalverwerking in de circulaire economie zodanig georganiseerd is dat afvalhout waar nog veel mee kan, ook zodanig gewaardeerd wordt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
45.	7.2	nee	007 en 024	007: Inspreker steunt in zijn algemeenheid de waardecascadering hergebruik - recycling – energieterugwinning. Hierbij moet wel worden bedacht dat dit ook kan betekenen dat een conflicterend belang geeft met de economische waarde van een materiaal. Inspreker vraagt of de recyclingindustrie het recht krijgt op eerste weigering van materiaal geschikt voor recycling en op welke wijze de ontdoener zich vervolgens van het afval moet ontdoen. 024: De in deze paragraaf beschreven waarde-cascadering vindt inspreker een nobel streven, maar dit kan betekenen dat het met de “economische waarde” tegenstrijdig gaat zijn. Krijgt de recyclingindustrie het recht op eerste weigering van materiaal geschikt voor recycling? En zo ja, wat moet de aanbiedende partij dan met dit volume? Proberen dit alsnog als brandstof af te zetten? Daarnaast bestaat het risico dat de recyclingindustrie bij onbalans in aanbod en vraag ook tariefbepalend wordt, waardoor de marktwerking verdwijnt (en deze industrie op prijszetting monopolist wordt).	De inspreker merkt op dat er een conflicterend belang kan ontstaan tussen de circulaire toepassingen, en de energieterugwinning. De vraag of de recyclingindustrie het eerste recht krijgt op weigering van materiaal geschikt voor recycling kan niet beantwoord worden. Wel kan gezegd worden dat de komende planperiode verder onderzocht wordt hoe kansrijk het is om de minimumstandaard aan te passen waardoor verwerkers die hout recyclen voorrang hebben (op het aannemen van afvalhout) op verwerkers die afvalhout verbranden voor energiedoeleinden. Voor nu valt het echter nog buiten de invloedsfeer van het CMP, dat nu een meer algemeen beschrijvende functie heeft. Voor wat betreft de opmerking over beïnvloeding van de markt geldt dat de tekst nu is bedoeld als vergezicht. De beweging daarnaartoe zal geleidelijk verlopen, waarbij er aandacht moet zijn voor de ontwikkeling van de markt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
46.	7.2	nee	007 en 024	Inspreker geeft aan er gedacht kan worden aan een stimulans (of sturing) vanuit de overheid om zoveel mogelijk in te zetten op recycling. Bijv. een subsidie die lijkt op de SDE-subsidie, die de onrendabele top financiert. Om zoveel mogelijk in te zetten op recycling, kan gedacht worden aan een stimulans (of sturing) vanuit de overheid. Bijvoorbeeld een subsidie die lijkt op de SDE subsidie, die de onrendabele top financiert.	Een subsidieregeling voor de onrendabele top van recycling zou voor het stimuleren van de circulaire economie goed kunnen werken. Het CMP heeft hierin echter alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
47.	7.2	nee	024	In de “waardecascadering” ontbreekt het aan een beleidskader tussen recycling vs. thermische verwerking. Hier zou een link gemaakt kunnen worden naar een beleidskader wat wel opgenomen is voor “thermische verwerking”.	Het is onduidelijk wat wordt bedoeld met het beleidskader tussen recycling en thermische verwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
48.	8	nee	102	Inspreker reageert op pagina 16 en 24. In het ketenplan hout wordt gesproken over het stimuleren van recycling van hout van bedrijven en particulieren. In het ketenplan zijn wel punten aangedragen voor de gewenste recycling van hout. Zoals ook bij gemeenten die vaak beheerder zijn van de milieustraten is er behoefte om hout (van goede kwaliteit) dat als afvalstof wordt ingeleverd te kunnen ‘verkopen’ aan een afnemer die weer een product van maakt. Voor milieustraten zou volgens inspreker wat meer ruimte (procesmatig) moeten komen om een aantal afvalstromen circulair in te zetten. Het is niet wenselijk om voor een afzonderlijke milieustraat een eindoordeel per afvalstroom op te stellen.	De inspreker verwoord de behoefte voor meer procesmatige ruimte aan milieustraten om afvalstromen circulair te maken. En, dat het niet wenselijk is om per afvalstroom een eindoordeel op te stellen. Een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof dient echter altijd per geval plaats te vinden, niet per afvalstroom. Hoe dit in zijn werking gaat is toegelicht in het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof]. Naar aanleiding van deze en enkele andere zienswijzen op de paragraaf afvalstof of niet-afvalstof in het ketenplan is nogmaals naar de paragraaf gekeken en is besloten deze te herzien. Zo is in deze paragraaf nu een verwijzing opgenomen naar de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten. Deze handreiking omschrijft hoe beoordeeld kan worden of er sprake is van voortgezet gebruik bij materialen die worden afgegeven bij milieustraten. In het geval van voortgezet gebruik is er geen sprake van een afvalstof. De materialen worden hierbij dus als niet-afvalstof ingeleverd bij een milieustraat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
49.	8	nee	139	Inspreker verwijst naar de tekst onder de tussenkop Hergebruik en stelt dat hier voor de vraag ‘afval of niet‘ het begrip ‘hergebruik’ wordt gehanteerd, maar dat is verwarrend zonder een toelichting over de verhouding tussen hergebruik en voortgezet gebruik. In het CMP hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof, wordt als een van de 3 beoordelingsroutes de term ‘voortgezet gebruik’ gehanteerd, waar hergebruik weer een voorbeeld van is. Consequent woordgebruik in het CMP is belangrijk voor een goed en breed begrip van de materie.	De inspreker heeft gelijk dat correct woordgebruik belangrijk is. Op basis van deze en enkele andere zienswijzen is besloten de tekst in de paragraaf afvalstof of niet-afvalstof te herzien. Door een herziening van de informatie onder dit specifieke kopje is er voor gekozen de kop ‘hergebruik’ aan te passen naar ‘voortgezet gebruik’. Daarnaast heeft de inspreker gelijk dat de verhouding tussen de begrippen voortgezet gebruik en hergebruik momenteel alleen wordt toegelicht in de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Op basis van deze zienswijze is ervoor gekozen het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof] aan te passen en hier een toelichting op de verhouding tussen deze begrippen toe te voegen.

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
50.	8	nee	139	Inspreker verwijst naar de tweede alinea onder de tussenkop Einde-afval een geeft aan dat in de praktijk van slopen vaak kort van te voren besloten wordt over sloop. Dat alleen mogelijk geen sprake van een afvalstof indien bij opdrachtverlening voor het slopen door de houder al bekend is waar het hout opnieuw gebruikt gaat worden en het hout geen verdere bewerking hoeft te ondergaan, is dus frustrerend voor hergebruik. Bovendien kan het hergebruik van sloopmaterialen, ook worden beschouwd als een voortgezet gebruik. Deze alinea zou dus onder het vorige kopje 'hergebruik' geplaatst kunnen worden.	De inspreker heeft gelijk dat de door hem beschreven situatie lastig te duiden is. Of de route voortgezet gebruik of einde-afval moet worden gevolgd is afhankelijk van het moment van toetsen. Voor meer informatie over het moment van toetsen wordt verwezen naar het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof]. Vóór het slopen kan de route voortgezet gebruik gevolgd worden. Hierna zijn de materialen een afvalstof geworden en moet de einde-afvalroute gevolgd worden. Via voorbereiding voor hergebruik kan er dan een einde-afvalstof ontstaan die alsnog kan worden hergebruikt. In de paragraaf afvalstof of niet-afvalstof is geprobeerd dit onderscheid duidelijker toe te lichten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
51.	9 of 10.1	ja	102	Het onderscheid tussen A-, B- en C-hout is goed beschreven, maar de praktische implicaties voor de verschillende houtsoorten (bijvoorbeeld hoe kan (weg)mengen van C-hout met A-, B- hout doordat de stroom op specificatie wordt gebracht voor een R1 installatie voorkomen worden) is inspreker niet duidelijk.	Deze zienswijze gaat over de vraag hoe kan worden voorkomen dat C-hout in de praktijk gemengd wordt met A- en B-hout. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op toezichthouding. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
52.	10.2	ja	046	Inspreker geeft aan dat voor verbranden in de open lucht in het hoofdstuk decentrale regels specifiek is benoemd dat dit geldt voor groenafval dat vanwege ziekte niet vervoerd kan worden, verbranden van schoon afvalhout en groenafval in kampvuur, vuurkorven of vreugdevuren. In het hoofdstuk Beoordelen thermische afvalverwerking staat dezelfde maar staat ook toegelicht dat voor het verlenen van ontheffingen en vergunningen getoetst moet worden aan de betreffende minimumstandaard van de afvalstoffen die verbrand worden. In afvalplan groenafval is een uitzondering opgenomen in de minimumstandaard, echter in ketenplan hout is dit onverhoopt niet gebeurd. Inspreker verzoekt dit alsnog in het ketenplan op te nemen.	In hoofdstuk decentrale regels staat onder paragraaf 3.5 "verbranden in de open lucht" als voorbeeld 'groenafval dat vanwege ziekte niet vervoerd mag worden'. Het gaat niet exclusief over die afvalstroom. In de laatste zin van paragraaf 3.5 staat dat gemeenten voor het stellen van decentrale regels het toetsingskader kunnen gebruiken in paragraaf 4.4. van datzelfde hoofdstuk. In paragraaf 4.4 staat dat verbranden in de open lucht in beginsel verboden is maar dat gemeenten hierop wel een uitzondering kunnen maken voor • het verbranden van groenafval dat vanwege een plantenziekte niet vervoerd mag worden; • het stoken van schoon afvalhout of groenafval in kampvuur, vuurkorven of vreugdevuren Hier staat dus ook schoon afvalhout bij, wat overeenkomt met A-hout in het ketenplan hout. Gemeenten kunnen dus een uitzondering maken en het stoken van A-hout in kampvuur, vuurkorf of vreugdevuur toestaan. Er is in het ketenplan hout gekozen om deze mogelijkheid niet expliciet mee te geven omdat het beleid in beginsel inzet op hoogwaardigere verwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
53.	10.2	ja	007, 052	Inspreker stelt voor om de minimumstandaard voor A-hout 'recycling' in plaats van 'andere nuttige toepassing' te maken. De inspreker geeft aan dat er voldoende capaciteit is voor recyclen van A-hout bij Nederlandse verwerkers. Inspreker 007 voegt hier nog aan toe dat er ook in omliggende landen een grote vraag is om dit hout toe te passen in met name de spaanplaatindustrie.	Op dit moment wordt ca. 25% van het A- en B-hout gerecycled. Van het A- en B-hout is circa 18% A-hout. Bovendien geldt dat van het ingezamelde A-hout het overgrote deel verpakkingshout betreft (waaronder pallets) waarvoor de minimumstandaard reeds recycling is. Het ophogen van de minimumstandaard naar recycling van A-hout levert niet zoveel recyclingwinst op. Het vraagt wel om een behoorlijke aanpassing in de Nederlandse inzameling- en scheidingslogistiek. Het is de ambitie om de minimumstandaard voor A- en B-hout op te hogen naar recycling. Daar is op dit moment nog niet voldoende capaciteit voor. In de komende planperiode wordt verder verkend welke mogelijkheden er zijn om dit toch voor elkaar te krijgen. Dat staat verwoord in 'toekomstplannen', onderaan het ketenplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
54.	10.2	ja	102	Inspreker stelt voor de minimumstandaard voor A-hout te verhogen van 'andere nuttige toepassing' naar recycling. Reden: behoud van materiaal past volledig in het CMP, meer recycling van afvalhout. Afschaffen van verbranding van A-hout. Voor een volledige onderbouwing: zie het rapport Knelpuntenanalyse houtrecycling; Kenmerk R001-1250953RPB-hgm-V05-NL, TAUW 6 december 2017. Aandachtspunt: categorie 19 Bijlage 2 Bal moet worden aangepast + verplichting gescheiden inzameling.	Op dit moment wordt ca. 25% van het A- en B-hout gerecycled. Van het A- en B-hout is circa 18% A-hout. Bovendien geldt dat van het ingezamelde A-hout het overgrote deel verpakkingshout betreft (waaronder pallets) waarvoor de minimumstandaard reeds recycling is. Het ophogen van de minimumstandaard naar recycling van A-hout levert niet zoveel recyclingwinst op. Het vraagt wel om een behoorlijke aanpassing in de Nederlandse inzameling- en scheidingslogistiek. Het is de ambitie om de minimumstandaard voor A- en B-hout op te hogen naar recycling. Daar is op dit moment nog niet voldoende capaciteit voor. In de komende planperiode wordt verder verkend welke mogelijkheden er zijn om dit toch voor elkaar te krijgen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
55.	10.2	ja	102	C-hout wordt grotendeels verbrand of gestort, wat volgens inspreker indruist tegen de principes van circulariteit. Zijn de alternatieve toepassingen en markten zoals veilige toepassingen in infrastructuur of verwerking tot bouwmaterialen onderzocht? Wellicht kunnen specifieke programma's of subsidies voor onderzoek naar betere recyclingmethoden voor C-hout, zoals scheiding van zorgstoffen of materiaalhergebruik helpen?	Hoogwaardigere verwerking van C-hout (waaronder recycling) is onder voorwaarden toegestaan. Dat staat in de minimumstandaard verwoord alsook in de toelichting op de minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
56.	10.2	ja	139	Inspreker stelt voor om de minimumstandaard voor A- en B-hout aan te passen. Voor A-hout voortgezet gebruik, hergebruik of recycling voorschrijven, overeenkomstig het beleid en de praktijk. Inspreker verwijst naar de toekomstplannen om op termijn recycling als minimumstandaard vast te leggen voor A- en B-hout. Waarom niet nu al i.p.v. "op termijn" . Dit duurt te lang om een prikkel te vormen om hout in de keten te houden.	Voor het ophogen van de minimumstandaard gelden voorwaarden zoals vastgesteld in hoofdstuk 'minimumstandaard voor verwerking'. Eén van de voorwaarden is dat er voldoende verwerkingscapaciteit moet zijn voor de verwerking van de afvalstof. Omdat dat nu niet het geval is kan de minimumstandaard nu niet opgehoogd worden. In de planperiode wordt onderzocht of de voorwaarden voor vervroegd ophogen van de minimumstandaard aangepast kunnen worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
57.	13.2.1	nee	069	Inspreker wijst op de diverse mogelijkheden voor recycling van hout en hergebruik van houten meubels. De uitdaging ligt volgens inspreker na de inname van meubilair bij bijvoorbeeld kringloopcentra. Dan pas zal blijken of reparatie of (hoogwaardig) hergebruik mogelijk is. Dat leidt tot extra bedrijfsafval, met daarbij	Met betrekking tot het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof moet het CMP zich houden aan geldende wetgeving en jurisprudentie. Met de toetsingskaders in het CMP is geprobeerd handvaten te geven aan deze wetgeving en jurisprudentie. Zie voor meer informatie over dit onderwerp het [hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof] en de handreiking afvalstof of niet-

Zienswijzen op ketenplan Hout					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				horende kosten. Daarentegen kan niet herbruikbaar meubilair gebruikt worden in een houtwerkplaats. Inspreker wil dan ook meegeven dat een grondstof zoals hout niet te rigide behandeld moet worden. Is er bij opstellen van het CMP rekening gehouden met dit soort casussen? En hoe veel ruimte is er voor maatwerk? Want als de afvalstatus wordt bereikt is er weer minder mogelijk.	afvalstof. Hier kan gelezen worden dat inspreker ongelijk heeft dat de uitdaging ligt na inname van meubilair bij een kringloopcentra. Op grond van de uitspraak Huiskamerinzameling (ABRvS van 20 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:543) is het moment van inname en hoe ingenomen wordt bepalend bij een beoordeling of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
58.	13.2.2	nee	007	Inspreker geeft aan dat in de tekst staat dat er onvoldoende capaciteit is om A-en B hout te recyclen en dat het voor recycling de voorkeur heeft hout zo weinig mogelijk te verkleinen. Inspreker heeft hierover een aantal vragen: • Wat betekent dit op termijn voor overblijvende houtstromen met kleinere afmetingen, zijn deze nog geschikt te maken voor recycling? • Hoe gaan materiaaltoepassingen van afvalhout en met name B-hout zich verhouden tot recycling van hout eerder in de keten? • Is hiervoor voldoende vraag als energetische toepassingen eerder in de keten minder worden toegepast?	De inspreker stelt drie vragen. In paragraaf 2 (onder subkop 'verwerking') en 7.2 wordt aangegeven dat in een CE gestuurd wordt op 'waardecascadering'. In de tekst wordt slechts algemeen uitgelegd hoe die waardecascadering er in een circulaire economie uit kan zien. Op de vraag wat het precies betekent voor overblijvende houtstromen met kleinere afmetingen kan op dit moment geen antwoord gegeven worden. Voor wat betreft de tweede en derde vraag: dit zijn vragen over hoe de markt zich gaat ontwikkelen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
59.	toekomst plannen	nee	102	Het is volgens inspreker een gemiste kans dat in deze versie de genoemde toekomstplannen niet al in deze versie zijn doorgevoerd als toetsingskader	Inspreker geeft aan het jammer dat vinden dat de genoemde toekomstplannen niet al zijn doorgevoerd in het toetsingskader. Het is de ambitie om de minimumstandaard voor A- en B-hout op te hogen naar recycling. Daar is op dit moment nog niet voldoende capaciteit voor. In de komende planperiode wordt verder verkend welke mogelijkheden er zijn om dit toch voor elkaar te krijgen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
60.	toekomst plannen	nee	102	Inspreker verzoekt: in het toekomstplan ook houten verpakkingen daadwerkelijk gescheiden inzamelen van A/B hout, vergroot de kans op hoogwaardiger verwerking.	Inspreker doet de suggestie om houten verpakkingen gescheiden in te zamelen van A/B hout . Deze overweging wordt meegenomen in de voorbereiding voor het schrijven van de opvolger van het CMP. De tekst is niet aangepast **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
61.	toekomst plannen	nee	102	Hier mist volgens inspreker het toekomstplan om verplicht te stellen dat houtafval gescheiden wordt gehouden van ander bouw- en sloopafval.	Voor gemengd bouw- en sloopafval geldt als minimumstandaard dat in ieder geval het aanwezige hout daarin moet worden gescheiden van de andere stromen. Hiermee is in feite dus geregeld dat hout gescheiden wordt van ander bouw- en sloopafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
62.	toekomst plannen	nee	102	Inspreker stelt voor een minimaal percentage te stellen voor recyclehout in spaanplaat.	Deze zienswijze stelt een minimaal percentage recyclehout in spaanplaat voor. Het CMP heeft echter geen invloed op productvoorschriften. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
63.	toekomst plannen	nee	102	Inspreker stelt voor EURAL codes op te stellen die iets zeggen over de kwaliteit van de stroom met het oog op een zo hoogwaardig mogelijke verwerking.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van EURAL codes met het oog op zo hoogwaardig mogelijke verwerking. Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van de EURAL codes. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
64.	toekomst plannen	nee	102	Het ketenplan beschrijft toekomstplannen, maar er zijn geen concrete KPI's of methoden voor monitoring opgenomen. Meetbare doelen en KPI's, zoals recyclingpercentages, CO2-reductie en economische voordelen maakt het plan concreter zeker als deze periodiek worden geëvalueerd. Zonder een duidelijke evaluatieprocedure kan de voortgang namelijk moeilijk worden beoordeeld.	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van concrete KPI's of monitoringsmechanismen om de voortgang te meten. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op prestatie indicatoren en monitoring. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
65.	toekomst plannen	nee	007, 024	Er wordt vaak aangehaald dat het CMP kan worden aangepast, deze onduidelijkheid geeft geen goede basis/vertrouwen wanneer de markt investeringen zou willen doen.	In het ketenplan wordt zo goed mogelijk aangegeven wat het vergezicht is, o.a. in de paragraaf over toekomstplannen. Hierin staat dat het beleidsvoornemen is om naar recycling te gaan. Hiermee wordt juist perspectief geboden aan de markt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.
66.	n.b.	n.b.	084	In de praktijk wordt hout doorgaans meteen versnipperd, dus de stelling dat het heel gehouden blijft, vindt inspreker misleidend.	De tekst in deze paragrafen is geschreven vanuit het beeld van de circulaire economie. Dat geldt dus ook voor de zin dat hout heel gehouden wordt. Die keuze is expres gemaakt om aan te geven wat er allemaal anders georganiseerd zal moeten worden om circulair houtgebruik mogelijk te maken. Wat dat allemaal is, en hoe dat georganiseerd zal moeten worden gaat te ver om op te nemen in het ketenplan. Het is aan alle relevante partijen om mee te denken hoe dit te realiseren. Toch is de tekst ietwat aangepast om dit duidelijker naar voren te laten komen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van de tekst van het CMP.

2.37 Ketenplan Kunstgras

Zienswijzen op ketenplan Kunstgras					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker merkt op dat voor deze stroom geen sprake is van een markt(vraag) en dat er eveneens onvoldoende verwerkingscapaciteit beschikbaar is, mede na faillissementen van verwerkers. Ook voor deze stroom is mede hierom een ketenplan nodig alsmede producentenverantwoordelijkheid om de recycling van deze stroom te helpen bevorderen.	Inspreker constateert dat er sprake is van een gebrek aan marktvraag en dat er onvoldoende verwerkingscapaciteit is voor kunstgras. Inspreker beredeneert dat er daarom een ketenplan nodig is voor kunstgras om de recycling te bevorderen. Het plan waar inspreker op inspreekt is in het CMP al omgezet naar een ketenplan. Inspreker geeft daarnaast aan dat producentenverantwoordelijkheid ingesteld zou moeten worden om dezelfde reden. Met betrekking tot producentenverantwoordelijkheid heeft het CMP alleen een beschrijvende rol. Het CMP heeft geen invloed op het al dan niet instellen van producentenverantwoordelijkheid. Deze zienswijze kan daarom op dit punt niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	038	Inspreker geeft aan dat aan de gescheiden inzameling en recycling van kunstgras van particulieren meer aandacht zou kunnen worden besteed.	Inspreker vraagt meer aandacht voor gescheiden inzameling van kunstgras bij particulieren. Met betrekking tot gescheiden inzameling van afvalstoffen bij particulieren heeft het CMP slechts een beschrijvende rol en heeft hier daarom geen invloed op. Inspreker geeft daarnaast aan dat er meer aandacht zou kunnen worden besteed aan recycling van kunstgras. In zowel het beschrijvende deel, als in het toetsingskader wordt veel aandacht besteedt aan het recyclen van kunstgras. De minimumstandaard vraagt om het sorteren/scheiden van gebruikte kunstgrasmatten in deelfracties die op hun beurt worden verwerkt op een zo hoogwaardig mogelijk wijze. Deze eis tot scheiden/sorteren zorgt ervoor dat componenten die geschikt zijn voor recycling ook daadwerkelijk worden gerecycled. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	038	Inspreker geeft aan dat er te weinig aandacht wordt besteed aan hergebruik, terwijl er aan recycling heel veel aandacht wordt besteed. Hergebruik staat volgens inspreker hoger vermeld in de afvalhiërarchie. Hergebruik heeft volgens de inspreker een lagere milieu-impact dan recyclen. Inspreker doet een aantal suggesties voor pagina's waar meer aandacht aan hergebruik zou kunnen worden besteed (3,4,5,7,8,11,12 en14) Inspreker verzoekt ook om aandacht te besteden aan de wettelijke status van hergebruik. Inspreker geeft aan dat het goed zou zijn als in het CMP duidelijk wordt uitgelegd dat hergebruik wettelijk is toegestaan en zelfs gewenst is. Daarnaast zou het CMP helder aan moeten geven hoe dat dan georganiseerd moet worden.	Inspreker benoemt mogelijkheden om hergebruik verder te verankeren in het ketenplan. Inspreker verzoekt daarnaast om aandacht te besteden aan de wettelijke status van hergebruik. Inspreker heeft gelijk dat hergebruik hoger op de afvalhiërarchie staat. In het beschrijvende deel van het ketenplan wordt diverse malen ingegaan op hergebruik, in paragraaf 8 wordt daarnaast ingegaan op de juridische status van hergebruik. In paragraaf 8 is bovendien aangegeven dat hergebruik niet altijd de meest wenselijke vorm van verwerken of toepassen is van kunstgras. Hergebruik is niet altijd beter als het niet aan de juiste voorwaarden voldoet zoals in paragraaf 8 van het plan te lezen is. De minimumstandaard is een verplichting maar hoogwaardiger verwerken dan de minimumstandaard recycling is (onder omstandigheden) toegestaan. In paragraaf 4.2 is hergebruik toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	038	Inspreker geeft aan dat kunstgras dat bij particulieren wordt gebruikt niet bij elk kopje wordt behandeld terwijl dit bij de professionele sportvelden wel het geval is. Inspreker geeft aan dat een plicht om een aparte container op de gemeentelijke milieustraat te hebben voor kunstgras, een belangrijke rol zou kunnen spelen in het tot stand brengen van een goede inzameling van deze materiaalstroom.	Inspreker geeft aan dat gescheiden inzameling voor kunstgras voor particulieren wenselijk is. Zie zienswijze 2 in deze tabel voor een antwoord op deze zienswijze. Daarnaast constateert inspreker dat kunstgras van particulieren niet overal wordt genoemd waar wel wordt ingegaan op sportvelden afkomstig van de sportsector. Inspreker geeft niet aan welke kopjes dit specifiek betreft en geeft niet aan of er iets gewijzigd moet worden. De tekst onder de kopjes is niet altijd relevant voor particulier gebruik. Tekst die gaat over circulair aanbesteden of het laten keuren van kunstgrasvelden betreft alleen kunstgras in de sportsector. Waar er in het ketenplan slechts gesproken wordt van 'kunstgras' betreft het beide sectoren. Omdat inspreker niet specifiek aangeeft waar tekst over particulier gebruik wordt gemist, is de tekst in het ketenplan verder niet gewijzigd **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	algemeen	nee	102	Met de ontwikkeling van het ketenplan is de tekst over kunstgras meer dan verdubbeld. De eerste acht paragrafen zijn als informatief te beschouwen. Paragraaf 8 kan zelfs als algemeen geldende tekst worden beschouwd. Gezien de hoeveelheid tekst en de beperkte gevolgen naar aanleiding van de tekstinhoud verzoekt inspreker om de eerste 15 pagina's in te korten.	Inspreker verzoekt om de eerste 15 pagina's in te korten, omdat deze slechts informatief bedoeld zijn. Inspreker geeft als motivering dat de tekst maar beperkte gevolgen heeft. De ketenplannen bevatten een toetsingskader voor vergunningverlening en handhaving, maar bevatten daarnaast ook informatie over de gehele keten en gaan in op welk overheidsbeleid en doelstellingen er gelden voor elk onderdeel van de keten. Op basis van dit informatieve deel kunnen ketenpartijen lezen welke keuzes er gemaakt kunnen worden om de keten circulair te maken. Inspreker heeft gelijk dat aan het informatieve deel in het CMP, in tegenstelling tot het toetsingskader, geen consequenties zijn verbonden. Het CMP bevat alleen een toetsingskader voor afvalstoffen. Om tot een circulaire economie te komen moet echter iedere stap bijdragen en moet iedere ketenpartij aan de slag met de circulariteitstrategieën. Het gaat niet alleen om een goed ontwerp of om recycling. Elke stap in de keten heeft weer invloed op een latere stap. Wil je een keten circulair maken, dan los je dat niet alleen op in het afvaldeel van een keten, dan zal je ook in moeten grijpen op eerdere ketenstappen. Het is dus wel degelijk van belang om de verschillende stappen in de keten te benoemen en aan te geven welke keuzes er gemaakt kunnen worden om de keten circulair te maken. De tekst van het informatieve deel van het ketenplan wordt daarom niet ingekort. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	1.1	nee	029	Inspreker verwijst naar hetgeen beschreven is met betrekking tot synthetische infill. Inspreker wijst er op dat infill gemaakt van natuurlijk materialen vaak een coating met chemische stoffen bevatten. Inspreker wil weten hoe dit zich verhoudt tot hetgeen beschreven is in paragraaf 4.1 onder punt 8 met betrekking tot ZZS. Inspreker verzoekt daarnaast ook te vernemen hoe dit zich verhoudt tot het feit dat het als niet-gevaarlijk afval wordt beschouwd. Inspreker verzoekt de definitie daarvan te vernemen en verwijst naar paragraaf 10.1.1 (afvalcategoriëen)	Inspreker meldt dat op natuurlijk infill coatings van chemische stoffen kunnen voorkomen en vraagt hoe dat zich verhoudt tot de informatie die is gegeven in paragraaf 4.1 over zorgstoffen. Paragraaf 4.1 schetst een beeld van circulair materiaalgebruik en de plaats van 'zorgstoffen' daarin. Zorgstoffen is een breed begrip (meer dan alleen ZZS) dat wordt uitgelegd bij het CMP-onderwerp 'ZZS en overige zorgstoffen' en stelt dat het gebruik ervan zoveel als mogelijk moet worden vermeden in een niet-toxische circulaire economie. Dat geldt net zo hard voor infill-materialen als voor de kunstgrasmat zelf. Omdat deze paragraaf 4.1 uitsluitend aandachtspunten zijn bij circulair ontwerp, is de informatie die hier gegeven is informatie op hoofdlijnen. Informatie over specifieke ZZS die in relevante concentraties aanwezig kunnen zijn in kunstgras (mat én infill) is vermeld in paragraaf 13.3 van het ketenplan en in paragraaf 5.3 van het afvalplan 'Banden en rubber'. Bovendien moet ook natuurlijk

Zienswijzen op ketenplan Kunstgras					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					infill-materiaal voldoen aan de wettelijke kaders die er zijn voor het op de markt brengen van producten en materialen (stof- en productwetgeving). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een algemene aanpassing in paragraaf 4.1.
7.	1.2	nee	054	Inspreker refereert aan de tekst met betrekking tot de nationale verplichting die in 2027 in werking zal treden. Volgens inspreker werkt het ministerie van I&W momenteel aan een Amvb, maar is deze nog niet uitgewerkt. Het CMP is volgens inspreker niet de plek om verwachte wet- en regelgeving aan te kondigen.	Inspreker spreekt over de nationale verplichting rond het verplicht toevoegen van 25-30% gerecycled plastic aan nieuwe kunststofproducten. Inspreker refereert daarmee wellicht aan de Nationale Circulaire Plastic Norm. Deze norm is in 2025 van tafel gegaan. Zie voor de NCPN ook het antwoord op zienswijze 6 in Afvalplan Kunststoffen. De tekst is naar aanleiding van de recente ontwikkelingen aangepast. Inspreker geeft daarnaast aan dat het CMP niet de juiste plek is om op verwachtte wet- en regelgeving in te gaan. Het is echter wel degelijk van belang om in te gaan op wijzigingen op het vlak van internationale en nationale wetgeving, Verordeningen en dergelijke die eraan komen voor de sector. Het CMP geeft hiermee voor de sector een overzicht van wijzigingen in regelgeving die eraan komen, zodat de sector daarop kan anticiperen. Toekomstige ontwikkelingen rond dit onderwerp, nu de nationale plastic norm van tafel is, zullen worden doorgevoerd in het plan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	4.1	nee	095	Inspreker zou bij het algemene ontwerpprincipe 8 iets verwachten over de aanwezigheid van ZZS en zorgstoffen en doet een tekstuele suggestie.	Deze alinea heeft als doel de verschillende strategieën uit te leggen die gevolgd kunnen worden bij het ontwerpen van kunstgras (als product) en kunstgrasvelden (als toepassing). Hier gaat het dus over de toekomst. De extra zinnen die inspreker voorstelt gaan over het verleden en horen hier niet thuis. De suggestie van inspreker is niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	4.1	nee	102	Inspreker verzoekt om onder 8 op te nemen dat als wel zorgstoffen worden gebruikt dat dit en de hoeveelheid hiervan doorgegeven moet worden aan de volgende in de keten.	Inspreker vraagt om het toevoegen van informatie over het melden van zorgstoffen aan de volgende schakel in de keten. Deze suggestie wordt niet overgenomen. Het doel van deze alinea is niet om volledig te zijn, maar om beknopte info te geven over het gebruik van zorgstoffen bij het ontwerp van kunstgras en wat dit betekent voor de circulariteit. Zie verder het onderwerp ‘ZZS en overige zorgstoffen’ voor een overzicht van relevante wetgeving over het verstrekken van informatie over ZZS doorheen de keten van productie tot afvalverwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP
10.	4.1	nee	102	Onder 9 is opgenomen dat de productie bij voorkeur circulair is. Een minimaal gebruik wil nog niet zeggen dat het circulair is. Inspreker stelt voor hier bijvoorbeeld op te nemen dat ook regenwater of gereinigd afvalwater en gerecycled chemicaliën gebruikt worden.	Inspreker benoemt meer voorbeelden van circulair werken binnen de keten dan het genoemde tegengaan van verspilling. Deze voorbeelden zijn gedeeltelijk overgenomen in de tekst. De voorbeelden zijn daarbij algemeen gehouden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging bij uitgangspunt 9.
11.	4.3	Nee	095	Hoe verhoudt het verbod op polymeer/rubber infill vanaf 2031 zich tot een verplicht percentage gerecycled materiaal vanaf 2027?	Zie het antwoord op zienswijze 7 in deze tabel.
12.	4.4	nee	038	Volgens inspreker ligt het opnemen van kunstgras in de ESPR nog (zeer) ver in de toekomst.	Inspreker geeft aan dat kunstgras nog niet onder de Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR) valt. Dit is wel de uiteindelijke verwachting en door het op te nemen in het ketenplan kan de sector hier al rekening mee houden of zelfs al mee bezig gaan op eigen initiatief. Het bevat aanknopingspunten die al gebruikt kunnen worden ook als ze nog niet verplicht zijn. Circulair werken wordt zo veel mogelijk aangemoedigd binnen het ketenplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	6.2	nee	139	Inspreker verzoekt de volgende tekst tussen vierkante haken toe te voegen aan de tweede alinea: Bij vervanging van een veld aan het eind van de levensduur, kan het zo zijn dat dit met minimale aanpassingen kan worden gebruikt als trainingsveld voor de sportclub of als trapveld voor de gemeente [een hergebruik als doorverkoop aan particulieren en bedrijven in Nederland is onwenselijk omdat er geen zicht is op het beheer (extra slijtage en daarmee gepaard gaande microplastic in de omgeving) en wat er met een veld uiteindelijk gedaan wordt na afdanking. Particulieren zijn nl niet verplicht afgedankte kunstgras aan te bieden aan een gespecialiseerde verwerker.]	Inspreker verzoekt een zin toe te voegen aan de alinea waarin wordt aangegeven dat een kunstgrasveld dat in de sportsector wordt vervangen soms met minimale aanpassing kan worden ingezet als trainingsveld. Inspreker verzoekt toe te voegen dat doorverkoop voor hergebruik door particulieren onwenselijk is omdat er verspreiding van microplastics plaats kan vinden en omdat er momenteel geen inzamelverplichting is voor kunstgras en dit vaak na afdanken bij het restafval belandt. De risico’s die inspreker benoemt zijn terecht. In paragraaf 8 is reeds een zinsnede opgenomen met betrekking tot de afweging of hergebruik wenselijk is. In paragraaf 6.4 wordt ingegaan op het verwerken van kunstgrasvelden die afkomstig zijn van particulieren. De tekst van het ketenplan is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	6.3	nee	012	Inspreker meldt over ‘Controle voor hergebruik’ het volgende: In het document wordt gesproken over afspraken die gemaakt zijn in een handreiking rond renovatie en ombouw voor kunstgrasvelden. Opgemerkt wordt dat er geen (bindende) afspraken gemaakt zijn en dat hier in de praktijk zeker niet naar wordt gehandeld. Het zou verstandig zijn om de intenties uit de leidraad in dit CMP op te nemen om zo een bindender karakter te creëren.	Inspreker reageert op de verwijzing in paragraaf 6.3 naar de Handreiking ‘Renovatie en ombouw’ die door de sector is opgesteld en stelt voor deze Handreiking als bindend te bestempelen. Aan de wens van inspreker kan geen gehoor worden gegeven. De handreiking is geen onderdeel van het CMP maar wordt genoemd als voorbeeld. In de betreffende handreiking wordt wel naar het CMP verwezen, waardoor de lezer bij het toetsingskader van dit ketenplan kunstgras terechtkomt. Het toetsingskader van het CMP is vooralsnog het enige kader waaraan getoetst moet worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	6.3	nee	038	Inspreker refereert aan de gecertificeerde controleurs die in deze paragraaf worden genoemd. Inspreker geeft aan dat deze naar zijn/ haar weten niet bestaan.	Inspreker verwijst naar de in de tekst genoemde gecertificeerde controleurs. In paragraaf 6 wordt toegelicht welke keuzes van betrokken partijen kunnen bijdragen aan een circulaire economie. Het schetst dus het gewenste toekomstbeeld. Controleurs

Zienswijzen op ketenplan Kunstgras					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					die gecertificeerd zijn, wordt als wens benoemd door de sector. Het Rijk ondersteunt deze wens. Gecertificeerde controleurs worden niet genoemd in het toetsingskader, waardoor er op dit moment dus ook nog geen verplichting geldt om hiervan gebruik te maken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	6.4	nee	029	Inspreker wil weten of er ontwikkelingen zijn om gemeenten te verplichten tot gescheiden inzameling?	Inspreker reageert op gescheiden inzameling van kunstgras. Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	6.4	nee	012	Bij het onderwerp 'Afvoer van particulier kunstgras' zou naar mening van inspreker een tekst opgenomen moeten worden over de wens om ook particulier kunstgras zo mogelijk te recyclen bij erkende verwerkers.	Inspreker verzoekt om in de tekst op te nemen dat particulier kunstgras gerecycled zou moeten worden. De tekst in de paragraaf is aangepast door toe te voegen dat het gewenst is dat particulier kunstgras gerecycled wordt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	6.4 en 7	nee	038	Inspreker verzoekt te verduidelijken waarom het van belang zou zijn dat kunstgras bij het grof huishoudelijk afval terecht komt en niet bij het restafval. Er wordt volgens inspreker gesuggereerd dat er op milieustraten een kunstgrascontainer staat, terwijl dat volgens inspreker niet correct is. Ook wordt volgens inspreker gesuggereerd dat kunstgras worden nagescheiden terwijl dit volgens inspreker niet het geval is.	Kunstgras dat een particulier naar de milieustraat brengt is grof huishoudelijk afval. Omdat de milieustraat geen plicht heeft om voor kunstgras een aparte voorziening te hebben, landt kunstgras bij het grof huishoudelijk restafval. Grof huishoudelijk restafval moet verwerkt worden volgens de minimumstandaard van het Afvalplan restafval. De minimumstandaard voor dit restafval is verbranden. Er is geen verplichting om de restcontainer van de milieustraat eerst na te scheiden voordat het afval verbrand mag worden. De tekst van deze paragraaf is met dit antwoord in overeenstemming gebracht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van deze paragraaf.
19.	7.1	nee	012	De paragraaf 'Veilige en zorgvuldige inzameling en verwerking' is al goed omschreven. In het kader van het verkrijgen van draagvlak is het ons inziens verstandig om de reden te vermelden voor de voorkeur voor verwerking bij erkende verwerkers, boven verwerking op het sportveld. Bijvoorbeeld het ontstaan van stof, verspreiding van microplastics, enzovoort. Daarnaast zou het goed zijn om hier een melding te maken van regels die al gelden in het kader van de ARBO richtlijnen omtrent blootstelling aan stof, geluid, enzovoort.	Inspreker benoemt voordelen van verwerking op de locatie van de afvalverwerker. Inspreker verzoekt om in de tekst te beredeneren waarom er voorkeur bestaat voor verwerken op locatie van de verwerker in plaats van verwerken op het sportveld. De tekst is naar aanleiding van deze inspraak aangevuld om de tekst beter leesbaar te maken. Zie verder zienswijze 21 in deze tabel voor het antwoord over de voorkeur voor verwerkingslocatie. Inspreker verzoekt ook om regels omtrent ARBO en risico's op verspreiding van microplastics toe te voegen. Daar is geen gehoor aan gegeven. Arbo-regels vallen buiten de scope van het CMP en microplastics worden reeds elders in het plan benoemd als potentieel risico. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	7.1	nee	038	In deze paragraaf wordt volgens inspreker gesuggereerd dat er bij een gestroomlijnd proces geen vervuiling naar het milieu plaats vindt. Inspreker geeft aan dat er altijd sprake van vervuiling met microplastics is en verwijst naar een rapport waarin dit beschreven wordt.	Inspreker verzoekt om tekst te wijzigen, omdat het lijkt alsof er bij een gestroomlijnd proces geen uitstoot van microplastics zal zijn. Naar aanleiding van deze zienswijze is deze zin gewijzigd, zodat wordt verduidelijkt dat het gaat om zo min mogelijk vervuiling richting het milieu. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	7.1	nee	038	Inspreker verzoekt te beredeneren waarom bewerking op een vergunde locatie de voorkeur heeft boven verwerken op de locatie van een sportveld.	In deze zienswijze verzoekt de inspreker om toe te lichten waarom het uitkloppen van kunstgrasvelden bij een verwerker (op zijn/haar verwerkingslocatie) de voorkeur heeft boven het uitkloppen op de locatie zelf, zoals bij een sportveld. Het CMP ziet toe op de hoogwaardigheid van de verwerking. Hierbij wordt geen oordeel gegeven over de wenselijkheid van de ene verwerkingsmethode tegenover de andere verwerkingsmethode als deze beide even hoogwaardig zijn. Het maken van een dergelijke afweging is aan de houder van het materiaal zelf. Wel wordt erop gewezen dat er voor het uitkloppen van kunstgrasvelden een zorgplicht geldt. Het is niet mogelijk om vooraf algemene uitspraken te doen over het voldoen aan de zorgplicht. Of sprake is van een juiste toepassing van de zorgplicht, is afhankelijk van de specifieke omstandigheden. Voor het verwerken van de kunstgrasvelden op locatie heeft de branchevereniging Sport- en Cultuurtechniek een zorgplichtdocument opgesteld over de zorgplicht bij toepassing van rubbergranulaat van personen- en bedrijfswagenbanden als instrooimateriaal op kunstgrasvelden. Zie ook de informatie op Kunstgrasvelden met rubbergranulaat (Informatiepunt Leefomgeving) voor meer informatie over dit onderwerp en de van toepassing zijnde regels. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	7.2	nee	012	In de paragraaf 'De opwerking van kunstgras tot zuivere materiaalstromen' zou inspreker graag opgenomen zien dat het gebruik van zand alleen toegestaan is als het zand voldoet aan wet- en regelgeving, zoals Bbk.	Inspreker verzoekt om in de tekst te verwijzen naar wet- en regelgeving voor het gebruik van zand na verwerking. Deze suggestie is overgenomen en verwerkt in de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	8	nee	029	Inspreker vraagt waarom wordt aangegeven dat uitgeklopt rubbergranulaat als infill-materiaal 'meestal' beschouwd wordt als afvalstof. Met betrekking tot zand wordt aangegeven dat als het infill-zand eerst gereinigd moet worden om aan geldende normen voor een volgend gebruik te voldoen, sprake is van een afvalstof. Waarom die onzekerheid? Zijn er normen? Is het advies dat deze normen er moeten komen?	Uitgeklopt rubbergranulaat als infill-materiaal bevat specifieke verontreinigingen die niet diffuus mogen worden verspreid. Bij zand als infill-materiaal is de inschatting dat ook daarvoor geldt dat het zand verontreinigd zal zijn met macro- en microdeeltjes van het kunstgras zelf en andere op het veld gevallen materialen. Voor een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof moet worden gekeken naar de voorwaarden van artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer. Beoordelingen moeten per geval plaatsvinden waarbij alle feiten en omstandigheden van het geval moeten worden meegenomen. Op grond van voorwaarde d mag het infill over het geheel genomen geen ongunstige effecten voor het milieu of de menselijke gezondheid hebben. Door de verontreinigen in het infill is het aannemelijk dat niet aan voorwaarde d van artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer zal kunnen worden voldaan bij een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Om deze reden wordt uitgeklopt rubbergranulaat als infill-materiaal en het zand als infill-materiaal meestal beschouwd als afvalstof. Zie voor meer informatie over de beoordeling van

Zienswijzen op ketenplan Kunstgras					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					ongunstige effecten voor het milieu of de menselijke gezondheid bij de vraag afvalstof of niet-afvalstof paragraaf 4.5.4 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	8 en 13.2.2	nee	038	Inspreker geeft aan dat de tekst over 'voorbereiden voor hergebruik' in paragraaf 13.2.2, namelijk het in stukken knippen van stroken kunstgras en verkopen van kunstgras aan particulieren tegenstrijdig is met hetgeen staat onder het kopje 'hergebruik' in paragraaf 8, namelijk dat er sprake kan zijn van hergebruik als er een stukje kunstgras wordt verkocht aan particulieren voor in de achtertuin.	Inspreker spreekt over een tegenstrijdigheid in paragraaf 13.2.2. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de paragraaf waarbij de verwijzing naar paragraaf 8 behouden is. In die paragraaf wordt hetgeen door inspreker wordt aangehaald juist uitgelegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	8	nee	095	Inspreker verzoekt een melding van de ZZS die in rubbergranulaat aanwezig kunnen zijn (boven 0,1%) op te nemen of ernaar te verwijzen. *Dezelfde zienwijze is door inspreker ook ingebracht op Afvalplan Banden en rubber.*	In paragraaf 8 staat dat uitgeklopt rubbergranulaat als infill-materiaal meestal wordt beschouwd als afvalstof en op een verantwoorde wijze moet worden opgevangen en verwerkt als afvalstof. De minimumstandaard in het Ketenplan kunstgras verwijst voor het verwerken van elastomeren naar het Afvalplan 'banden en overig rubber'. In dat afvalplan zijn de ZZS waarvan bekend is dat ze in banden en overig rubber kunnen voorkomen boven de concentratiegrenswaarde van 'ZZS en overige zorgstoffen' opgenomen in paragraaf 5.3. In paragraaf 8 van het Ketenplan kunstgras is naar aanleiding van deze zienswijze een verwijzing naar het Afvalplan banden en overig rubber opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in paragraaf 8 van dit ketenplan.
26.	9	ja	102	Hoe zit het met hybridegras of vezel versterkte velden die in de afvalfase terechtkomen? Er wordt verder niet ingegaan op het feit dat er weinig bedrijven zijn die deze afvalstoffen kunnen verwerken in Nederland.	Inspreker verzoekt informatie in het ketenplan op te nemen over hybridegras of vezel versterkt kunstgras. Paragraaf 12, toelichting op de afbakening, is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	9	ja	007, 024	Inspreker mist de snijstroken die vrijkomen bij het aanleggen van een nieuw kunstgrasveld. De afbakening gaat alleen over kunstgrasmatten die vrijkomen bij sloop, demontage-,scheidings-en sorteringactiviteiten.	Inspreker vraagt zich af of snijstroken ook onder de afbakening van dit ketenplan vallen. Snijstroken vallen inderdaad ook onder de afbakening van dit ketenplan. Aan paragraaf 12 'toelichting op de afbakening' is daarom een toelichtende zin toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in de toelichting op de afbakening.
28.	10.1.1	ja	102	Inspreker vraagt: wat is het verschil tussen nummer 22 en nummer 23 in 10.1.1?	Inspreker vraagt naar verschil tussen afvalcategorie 22 en 23. Categorie 22 is een verzamelcategorie en bevat bijvoorbeeld gemengde kunststofverpakkingen. Categorie 23 is ooit specifiek opgenomen in het BAL omdat voor kunstgras een eigen, specifieke minimumstandaard ging gelden. Afvalstoffen met een eigen afvalcategorie en minimumstandaard (zoals kunstgras) mogen daardoor niet zonder vergunning worden gemengd met ander kunststof afval. Dit komt hoogwaardige verwerking ten goede. Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
29.	10.2	ja	038	Inspreker verzoekt de minimumstandaard te wijzigen naar hergebruik. Alleen in het geval hergebruik niet mogelijk is zou de minimumstandaard recycling moeten zijn.	Inspreker vraagt om een ophoging van de minimumstandaard van recycling naar hergebruik. Hergebruik is geen afvalverwerking en daarom ook nooit de minimumstandaard. Voorbereiden voor hergebruik is wel een afvalhandeling. Naast het feit dat voorbereiden voor hergebruik van kunstgras niet altijd de voorkeur heeft boven recyclen, is ophogen van de minimumstandaard pas mogelijk als aan een aantal criteria is voldaan. Een daarvan is dat al het vrijkomende afval in principe op die wijze verwerkt moet kunnen worden. Daar is nu in ieder geval nog niet aan voldaan. De minimumstandaard 'recycling' is een ondergrens en hoogwaardiger verwerken dan de minimumstandaard is (onder omstandigheden) toegestaan. Zie verder 'Instrumenten voor sturing' van het CMP met uitleg over het instrument 'minimumstandaard' **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
30.	10.2	ja	012	Inspreker vindt de minimumstandaard onduidelijk geformuleerd en vraagt deze als volgt aan te passen: "Sorteren of anderszins verwerken met als doel zoveel mogelijk monostromen af te scheiden. De monostromen die minimaal moeten worden afgescheiden voor zover aanwezig zijn: zand, thermoplasten en technische infill, zoals SBR rubber, TPE, EPDM en natuurlijke infill, zoals kurk, kokos of olijfpitten. Vervolgens: verwerken van de thermoplasten volgens het Afvalplan kunststoffen; verwerken van de technische infill volgens het Afvalplan banden en overig rubber; recyclen van het afgescheiden zand." De reden voor deze aanpassing is dat plakstroken en de latex achterkant beide thermoharders zijn die met de huidige stand van de techniek niet volledig gescheiden kunnen worden van de thermoplasten, waardoor er een technisch niet realiseerbare verplichting ontstaat.	Inspreker vraagt om een aanpassing van de minimumstandaard op het vlak van met name de thermoharders (latex achterkant en plakstroken). Inspreker geeft aan dat deze met de huidige stand der techniek niet gescheiden kunnen worden van de thermoplasten. De minimumstandaard voor het verwerken van kunstgras is niet gewijzigd t.o.v. deze in LAP3 en is daarom al sinds 2017 ongewijzigd. Dit neemt niet weg dat de zienswijze van inspreker gedegen is bekeken. Het ministerie heeft op dit moment onvoldoende informatie om de reactie van inspreker te toetsen aan de praktijk om te beoordelen of deze minimumstandaard inderdaad niet uitvoerbaar is, ook niet door gespecialiseerde bedrijven. Daarom is de minimumstandaard op dit moment niet aangepast. Bij de doorontwikkeling van het CMP zal naar dit aspect worden gekeken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet vooralsnog niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
31.	10.2	ja	102	Inspreker merkt op dat in 10.1.1 is opgenomen dat ook gevaarlijk zand kan vrijkomen en vraagt wat de minimumstandaard in 10.2 hiervoor is.	Inspreker vraagt naar minimumstandaard van 'gevaarlijk zand' en bedoeld hier waarschijnlijk zand met gevaarlijke stoffen. In het ketenplan is voor zand, ongeacht of deze gevaarlijke stoffen bevat of niet, opgenomen dat deze stroom moet worden afgescheiden en gerecycled. In de toelichting op de minimumstandaard, in paragraaf 13.2.2, is vervolgens aangegeven dat het zand via wassen gerecycled wordt tot toepasbaar zand voor de aanleg van nieuwe kunstgrasvelden of bij infrastructuurprojecten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op ketenplan Kunstgras					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
32.	10.2	ja	102	Inspreker vraagt: kan in de praktijk nog wel voldaan worden aan de minimumstandaard (vanwege sluiting van verwerkers voor kunstgras)?	Inspreker uit zijn zorgen rond het sluiten van een grote kunstgrasverwerker en het kunnen voldoen aan de minimumstandaard. In de praktijk kan de sluiting tot grotere voorraden leiden maar er is geen zorg over het niet kunnen voldoen aan de minimumstandaard. Daarom is deze minimumstandaard nog steeds het toetsingskader. Zie verder het antwoord op zienswijze 30 in deze tabel over de doorontwikkeling van dit ketenplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	10.2	ja	102	In de praktijk komt het voor dat kunstgrasvelden ter plekke worden uitgeklopt door aannemers. De inspreker is van mening dat hier een einde aan moet komen. Juridisch gezien moet er een omgevingsvergunning worden aangevraagd voor het verwerken van kunstgrasvelden. Voor een vervanging en verwerking ter plaatse wordt dor de opdrachtgever en aannemer de goedkoopste optie gebuikt waarbij de emissie naar het milieu een ondergeschikte rol speelt. Wij stellen dan ook voor om expliciet in het ketenplan aan te geven dat verwerking waaronder het uitkloppen niet op de sportlocatie mag plaatsvinden.	Inspreker benoemt de wens tot het niet meer mogelijk maken van het ter plekke uitkloppen van kunstgras. Aan deze wens kan niet worden voldaan met het CMP. Welke handelingen met het kunstgras wel en niet mogelijk zijn is afhankelijk van wetgeving. Zo bepaalt het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) welke milieubelastende activiteiten worden aangewezen als vergunningplichtig. Hierbij speelt de vraag of een kunstgrasveld een afvalstof is of niet voor de houder van het veld (gemeente, sportaccommodatie). Als de intentie van de houder is om zich van het veld te ontdoen, dan is het een afvalstof. Is de intentie om het te hergebruiken? Dan kan er sprake zijn van hergebruik van het kunstgrasveld, zolang aan alle voorwaarden voor hergebruik wordt voldaan. Zie voor meer informatie over dit onderwerp paragraaf 8 van het ketenplan over 'Afvalstof of niet-afvalstof' en het onderwerp 'Afvalstof of niet-afvalstof' in het algemeen. Het Bal heeft specifieke verplichtingen voor het verwerken van afvalstoffen. Indien het kunstgras en/of het infill-materiaal als afvalstof moeten worden gezien, moet in het Bal gekeken worden welke verplichtingen gelden. Inspreker benoemd de zorg dat bij de verwerking ter plaatse de goedkoopste optie gebruikt wordt. Zoals in deel 1 van het ketenplan Kunstgras te lezen valt is het voor een circulaire werkwijze van belang dat er geen nadelige effecten naar het milieu plaatsvinden zoals verspreiding van infill tijdens de werkzaamheden op locatie of tijdens transport. Daarvoor dient de aannemer bijvoorbeeld gebruik te maken van dichte vrachtwagens tijdens transport. Op grond van de zorgplicht is de houder van het kunstgrasveld verplicht ervoor te zorgen dat zulke nadelige gevolgen niet zullen plaatsvinden. Het bevoegd gezag kan handhavend optreden als iemand handelt in strijd met de zorgplicht. Voor het verwerken van de kunstgrasvelden op locatie heeft de branchevereniging Sport- en Cultuurtechniek een zorgplichtdocument opgesteld over de zorgplicht bij toepassing van rubbergranulaat van personen- en bedrijfswagenbanden als instrooimateriaal op kunstgrasvelden. Zie ook de informatie op Kunstgrasvelden met rubbergranulaat (Informatiepunt Leefomgeving) voor meer informatie over dit onderwerp en de van toepassing zijnde regels. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	11	ja	012	In de ontwerptekst over grensoverschrijdend transport en de aanvraag van EVOA's is opgenomen dat de EVOA niet zou moeten worden verleend als een deel van het kunstgras wordt gestort. Hierbij zou moeten worden opgenomen dat dit niet geldt voor verwerkingsresiduen, zoals het slib dat ontstaat tijdens de scheiding van zand en technische infill. Dit zeer fijne materiaal bestaat uit zeer fijn rubberstof en zand dat te fijn is om hergebruikt te worden in sportzand conform de huidige normen, in totaal zo'n 2% van het totale gewicht.	In paragraaf 11 is aangegeven dat, wanneer in de tekst gesproken wordt over 'de mate van nuttige toepassing', dat betrekking heeft op de afvalstof nadat niet-materiaaleigen afval is afgescheiden. Dit geldt ook voor de zinsnede 'elke mate van storten of anderszins verwijderen'. Ook dan gaat het over de afvalstof nadat niet-materiaaleigen afval is afgescheiden. **Conclusie**: Deze inspraak heeft niet geleid tot wijziging van dit ketenplan.
35.	13.1.1	nee	102	In 13.1.1 is opgenomen dat bij de milieustraat een aparte voorziening aanwezig moet zijn voor het afgedankte kunstgras, anders moet het een vergunning hebben voor mengen van afvalstoffen. Dat lijkt inspreker in strijd met paragraaf 6.4 en anders moeten alle milieustraten hier nog een vergunning voor aanvragen.	In de door inspreker genoemde paragraaf staat niet dat er altijd een specifieke voorziening aanwezig moet zijn. In de tabel is aangegeven dat indien een milieustraat kunstgras aanneemt er een specifieke voorziening aanwezig moet zijn, tenzij er een vergunning voor mengen is afgegeven. Voor meer informatie over gescheiden inzamelen van kunstgras wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
36.	13.1.1	nee	102	In paragraaf 6.4 is aangegeven dat de komende jaren meer kunstgras afkomstig van particulieren vrijkomt dan afkomstig van kunstgrasvelden bij sportverenigingen. Het laatste is in het ketenplan onder beleid en toetsingskader voldoende uitgewerkt. Kunstgras afkomstig van particulieren kunnen worden ingeleverd bij de milieustraat waar het bij het restafval belandt. Deze afvalstroom gaat naar de afvalverbrander. In paragraaf 13.1.1 is aangegeven dat het wenselijk is dat ook bij de milieustraat deze afvalstroom gescheiden wordt gehouden van de andere afvalstromen. Eigenlijk zou dit volgens inspreker wettelijk gezien vastgelegd moeten worden. Dit vooruitzicht is niet opgenomen in het ketenplan kunstgras.	Zie voor het gescheiden inzamelen het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.
37.	13.2.4	nee	102	Inspreker vraagt waarom niet al het afgescheiden rubber infill gerecycled kan worden.	Inspreker vraagt zich af waarom rubber infill niet altijd gerecycled kan worden. De reden dat de minimumstandaard niet recycling is, ligt in het feit dat veel infill vervuild is met metalen als zink of overige zorgstoffen en ZZS. Overigens is recyclen toegestaan omdat hoogwaardiger verwerken dan de minimumstandaard (onder voorwaarden) is toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
38.	13.3	nee	102	In 2019 bevestigde minister Stientje van Veldhoven van Milieu en Wonen naar aanleiding van vragen uit de Tweede Kamer dat in het productieproces van kunstgras er PFAS wordt toegepast. Gezien het intensieve gebruik van kunstgras is het gebruik van PFAS een logische keuze door de industrie. Voorlopige onderzoeken hebben laten zien dat het nog geen POP-houdend afval betreft en de emissie is nog niet duidelijk, maar dit gegeven moet leiden dat er niets over wordt geschreven.	Inspreker geeft een toelichting over het gebruik van PFAS bij de productie van kunstgras. Sommige PFAS zijn POP-stoffen die gereguleerd zijn in de POP-verordening. De zienswijze van inspreker lijkt aan te geven dat het niet dergelijke PFAS betreft. Alle PFAS zijn ondertussen aangeduid als ZZS. Dat betekent dat het beleid en wetgeving over ZZS van toepassing is. Die wetgeving wordt in het CMP-onderwerp 'ZZS en overige zorgstoffen' beschreven. In de paragraaf 13.3 waar inspreker op reageert is PFAS niet opgenomen als relevante ZZS om bij afvalverwerking rekening mee te houden. Dit komt omdat de mogelijke concentratie aan PFAS in kunstgras als afvalstof voor zover bekend niet de waarde overschrijdt waarboven bepaalde toetsingskaders van het CMP gaan gelden. PFAS is ook niet door het RIVM geïdentificeerd als een relevante stof die mogelijk boven die waarde aanwezig is. Dit betekent trouwens niet dat er geen PFAS in kunstgras (kunnen) zitten. PFAS kan in lage gehalten aanwezig zijn die wel relevant zijn voor emissies, lozingen of een einde-afval beoordeling. **Conclusie**:

Zienswijzen op ketenplan Kunstgras					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
39.	toekomst plannen	nee	038	Inspreker geeft aan dat, met betrekking tot infill, het beleid van de EU verkeerd beschreven staat. In het document waar naar verwezen wordt staat niet dat infill in kunstgrasvelden de belangrijkste bron van microplastics is voor opzettelijk toegevoegde microplastics.	Inspreker geeft aan dat het niet klopt dat infill in kunstgrasvelden de belangrijkste bron is van microplastics. Dit staat volgens inspreker niet in de bron waarnaar verwezen wordt. Inspreker is correct dat dit niet in de bron staat, maar de constatering die inspreker aanhaalt staat ook niet in deze alinea vermeld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft wel geleid tot een kleine tekstaanpassing in de toekomstplannen paragraaf.
40.	toekomst plannen	nee	038	Inspreker vraagt zich af waarom in de genoemde mLCA geen (voorbereiden voor) hergebruik meegenomen is.	Inspreker vraagt zich af waarom (voorbereiden voor) hergebruik niet is meegenomen in de mLCA. Dit is in het onderzoek meegenomen in de vorm van toepassing als trainingsveld en daarom is de paragraaf aangevuld met deze informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.38 Ketenplan Papier en karton

Zienswijzen op ketenplan Papier en karton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	126	Inspreker constateert dat er niks staat over verkenning naar de mogelijkheden voor invoeren van statiegeld op papier/karton.	Het invoeren van statiegeld op papier en karton wordt op dit moment niet onderzocht door het ministerie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het ketenplan.
2.	algemeen	nee	121	Inspreker geeft aan dat de Beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving verontreinigd papier-, kunststof- en metaalafval (2022) met kwaliteitscriteria voor overbrenging een helder en eenduidig document is voor grensoverschrijdend transport van recyclingstromen (tbv kwaliteit materiaalstroom) in het belang van de Circulaire Economie, dat door de papier- en kartonketen wordt gedragen. Daar zou in dit document de klemtoon op moeten liggen.	De beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving verontreinig papier, kunststof en metaalafval wordt in het ketenplan op diverse plekken aangehaald en gebruikt. Voor grensoverschrijdend transport is de beleidsregel echter niet het enige instrument dat van belang is voor de circulaire economie. De beleidsregel beperkt zich namelijk tot het bepalen of een partij verontreinigd papierafval in het kader van de bestuursrechtelijke handhaving kan worden aangemerkt als papierafval als omschreven onder code B3020 van bijlage III van de EVOA. Het ketenplan bevat het toetsingskader voor een veel bredere stroom papier en karton. De kwaliteit van materiaalstromen bepaalt mede de recyclebaarheid, waar in het ketenplan in meerdere paragraven wordt ingegaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het ketenplan.
3.	algemeen	nee	121, 024	Aan al hetgeen is opgenomen in hoofdstukken 4, 5 en 6 over (recyclebaar) ontwerp, gebruik en verwerking/inzameling (betere en meer verplichte bronscheiding) worden geen consequenties verbonden. Ook wordt niets van de inzichten meegenomen in de visie voor de toekomst (Toekomstplannen, H.16).	In de leeswijzer van het ketenplan is aangegeven hoe de opbouw van het ketenplan in elkaar zit. Het eerste deel, waar de aangehaalde paragraven onderdeel van zijn, heeft een beschrijvend en informatief karakter; het beschrijft het beleid en de doelstellingen en geeft daarnaast bedrijven en overheden handvatten voor keuzes die kunnen bijdragen aan het circulair maken van de keten. Daarbij biedt het informatie over welke wetgeving van belang is en welke instantie daar toezicht op houdt. Deel twee bevat het toetsingskader voor het vergunnen van de verwerking. De wettelijke grondslag voor het CMP is vastgelegd in titel 10.2 van de Wet milieubeheer. Daaruit vloeit voort dat de Minister bevoegd is om een afvalbeheerplan vast te stellen met daarin onder andere maatregelen voor de preventie en het beheer van afvalstoffen. Vanuit die bevoegdheid vloeit ook voort dat er consequenties kunnen worden verbonden. In de paragraaf toekomstplannen is aangegeven welke wijzigingen in het toetsingskader er in de toekomst voorzien worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het ketenplan.
4.	algemeen	nee	101	Inspreker verzoekt om te vermelden dat er sprake is van tegenvallen van inzamelingspercentages in de grote steden.	De inzamelingspercentages in steden lopen inderdaad soms achter op het landelijk gemiddelde. Dit komt doordat het afvalbeheer complexer is en het stedelijke karakter uitdagingen met zich mee brengt. De suggestie van inspreker wordt overgenomen. In paragraaf 2 wordt tekst toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het ketenplan.
5.	algemeen	nee	007, 024	Inspreker mist in het ketenplan een visie en/of een visie op stappen die dit stuk tot een ketenplan kunnen maken in de toekomst. Het [*huidig ontwerp*] voegt niets toe aan wat niet al opgenomen was in LAP2 en LAP3. Zeker met een hoogwaardige homogene secundaire grondstof met een financiële waarde als oudpapier en karton, is dit een gemiste kans.	Inspreker doet geen suggestie welke verbeteringen er doorgevoerd zouden moeten worden om het ketenplan in de toekomst te verbeteren of welke verbeteringen er op dit moment nodig zijn. Waar in LAP2 en LAP3 alleen een toetsingskader voor papier en karton als afvalstof was opgenomen, is in het CMP een deel opgenomen waarin het beleid en de doelstellingen beschreven worden. Dit geeft bedrijven en overheden handvatten voor keuzes die kunnen bijdragen aan het circulair maken van de keten. Daarbij biedt het informatie over welke wetgeving van belang is en welke instantie daar toezicht op houdt. Het is wel zo dat zowel in LAP2 en LAP3 alsook in het CMP het toetsingskader zich, gezien de bevoegdheid, alleen toespitst op papier en karton als deze afval zijn geworden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot aanpassing van het ketenplan.
6.	algemeen	nee	007, 024, 121	Wonderlijk in de opzet van het 'ketenplan' vindt inspreker de aandacht voor alternatieve vezelbronnen als bermgras etc. De toegevoegde waarde daarvan is niet bewezen als het gaat duurzaamheid, hernieuwbaarheid en circulariteit.	In het ketenplan is in het informatieve deel 1 in paragraaf 5.1 aangegeven dat er diverse proeven met alternatieve vezelbronnen als bijvoorbeeld miscanthus, bermgras en vezels uit stengels en bladeren van gewassen lopen. Ook is aangegeven dat er nog geen onderzoek is afgerond naar de exacte milieu-impact van het beschikbaar maken van deze vezels. De leden van de Koninklijke vereniging van Nederlandse papier- en kartonfabrieken (VNP) onderzoeken de toekomstige

Zienswijzen op ketenplan Papier en karton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					beschikbaarheid en te verwachten kwaliteit van grondstoffen. Dit is een ontwikkeling die van belang is binnen de papier en karton sector en is daarom het vermelden waard in deze paragraaf.
7.	algemeen	nee	101	Inspreker geeft aan dat het Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen gemeenten verplicht om een aantal afvalstromen gescheiden in te zamelen, waaronder papier en karton. Inspreker ziet het als een gebrek van het besluit dat er niet voorgeschreven wordt op welke manier gemeenten dit moeten, waardoor er geen mogelijkheid is gemeenten aan te spreken als de gescheiden inzameling achter blijft. Inspreker doet de suggestie dat het CMP gemeenten gaat verplichten om minimaal 85% van het oud papier en karton dat vrijkomt gescheiden in te zamelen.	Deze zienswijze gaat over het Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op inzamelingspercentages. Het CMP kan geen aanvullende regels stellen met betrekking tot het opleggen van inzamelingspercentages. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	8	nee	101, 121	Inspreker geeft aan dat de risico's op handhaving bij onjuiste overbrenging van oud papier aanzienlijk zijn voor handelaren in oud papier. Een rechtsoordeel of eigen beoordeling van de einde afvalstatus voor oud papier geeft volgens inspreker onvoldoende zekerheid bij internationaal handelen. Inspreker geeft aan dat de juridische status onzeker blijft door dit CMP. Uit dit plan en het hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof valt op te maken dat gerecycled papier niet automatisch de status afval verliest. Inspreker concludeert dat papierfabrieken in Nederland dus afval produceren waardoor ze gebonden zijn aan afvalwetgeving bij overbrenging en afzet. Afnemers zouden dan volgens inspreker ook moeten voldoen aan afvalwetgeving, omdat ze afvalstoffen ontvangen. Inspreker vraagt zich af of hetzelfde geldt voor de import van papier en karton. En suggereert dat er anders sprake is van een verstoring van het level playing field. Het CMP, dit plan en het hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof, biedt houders geen praktisch uitvoerbaar handelingsperspectief. Inspreker doet een aantal suggesties: -om de mogelijkheid te krijgen om het bevoegd gezag om een besluit te vragen over einde afval. -Een andere optie is om nationale criteria op te stellen voor einde afval voor papier en karton. -Inspreker suggereert ook om het CMP in lijn te brengen met de nationale gewoonte; namelijk dat oud papier en karton dat gerecyceld is in nieuw papier en karton automatisch de status afval verliest. Inspreker wijst er ook nog op dat het materiaal ook in een eerder stadium de status einde afval zou kunnen krijgen.	Deze zienswijze gaat over het bepalen van de status einde afval. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol door een uitleg te geven van de huidige wet- en regelgeving op dit punt. De suggesties van inspreker hebben betrekking op verandering van deze regelgeving. In het CMP is aangegeven dat de houder van het materiaal in eerste instantie zelf een oordeel velt over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. Dit geldt ook in het geval van import en export. Steeds moeten alle feiten en omstandigheden van het materiaal op het moment van beoordelen worden meegenomen, van geval tot geval. In paragraaf 1.2 van het hoofdstuk afval of niet is toegelicht dat zo nodig het bevoegd gezag om een bestuurlijk rechtsoordeel kan worden gevraagd. Gerecycled papier en karton krijgt niet automatisch de status einde afval, daarvoor moeten alle feiten en omstandigheden per geval worden meegenomen. De **Conclusie** van inspreker dat papierfabrieken in Nederland alleen afval produceren is dan ook niet correct. Op dit moment ziet het ministerie geen aanleiding of noodzaak tot het opstellen van nationale criteria. **Conclusie**: Deze zienswijze kan gezien het bovenstaande daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	1.2.3	nee	101	Inspreker verwijst naar paragraaf 3.6.1, maar de zienswijze richt zich op de inhoud van paragraaf 1.2.3. Inspreker geeft aan dat de tekst suggereert dat het Besluit regeling voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid geldt voor alle UPV's. Inspreker geeft aan dat vrijwillige producentenverantwoordelijkheidsregelingen zijn uitgesloten van het besluit. Inspreker verzoekt dit te verduidelijken.	Deze alinea is ter verduidelijking aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit ketenplan.
10.	2	nee	101	Inspreker verzoekt om onder het kopje verwerking 'gebundeld aan straat' toe te voegen bij inzamelmethoden.	In slechts een beperkt aantal gemeenten wordt papier nog gebundeld aan straat ingezameld. De suggestie van inspreker wordt daarom overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit ketenplan.
11.	4.1	nee	126	Inspreker verwijst naar de tekst waarin wordt aangegeven dat er nagedacht moet worden over de geschiktheid van papier en karton als verpakkingsmateriaal, maar stelt dat er concrete informatie over mogelijke alternatieven voor producenten en ontwerpers ontbreekt. Handvatten of praktische tips om hen hierbij te ondersteunen zouden waardevol zijn.	Het ketenplan richt zich specifiek op (het gebruik van) papier en karton en niet op andere verpakkingsmaterialen, vandaar dat een concrete uitleg over andere mogelijkheden niet in het ketenplan is opgenomen. Een handreiking naar concrete informatie en mogelijke alternatieven is inderdaad een toevoeging voor deze paragraaf. Naar aanleiding van deze zienswijze wordt de volgende link naar het Kennis Instituut Duurzaam Verpakken (KIDV) opgenomen; Verpakken in de circulaire economie – KIDV **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit ketenplan.
12.	4.1	nee	126	Inspreker verzoekt om bij algemeen ontwerpprincipe 7 (Ontwerp en produceer voor functionele aanpasbaarheid) toe te voegen dat slimmer verpakken ook als bijkomend voordeel heeft dat het aantal naastplaatsingen wordt verminderd. Dit heeft indirect een positieve invloed op de zuiverheid van de stromen, ervan uitgaande dat naastplaatsingen niet in de juiste afvalstroom belanden.	Inspreker verzoekt om het verminderen van naastplaatsingen aan de paragraaf toe te voegen, omdat er een verwachting is dat het ontwerpprincipe indirect tot gevolg heeft dat er minder naastplaatsingen zijn. Er wordt door inspreker geen onderbouwing hiervan aangeleverd waardoor niet duidelijk is waarom slimmer verpakken tot minder naastplaatsingen zal leiden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit ketenplan.
13.	4.1	nee	126	Inspreker stelt dat de tekst bij algemeen ontwerpprincipe 10 (Behoud de waarde van producten en grondstoffen zo lang mogelijk) als een correcte constatering klinkt maar dat het de vraag is welke concrete oplossing hieraan gekoppeld kan worden en geeft een voorbeeld om verpakkingen vaker te gebruiken.	Deze zienswijze gaat over het bevorderen van het vaker gebruiken van een verpakking. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het gebruik van verpakkingen. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	6.1	nee	126	Inspreker geeft aan dat het onduidelijk blijft waarom de ja/ja-sticker niet expliciet wordt gekoppeld aan concrete resultaten of waarom er geen verplichting aan wordt gesteld. Het zou effectief zijn om te eisen dat ieder huishouden in Nederland verplicht aangeeft of zij drukwerk willen ontvangen, waarbij de regel geldt: geen sticker = geen drukwerk.	Deze zienswijze gaat over de ja/ja-sticker. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het gebruik van de ja/ja-sticker. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	6.1	nee	126	Inspreker stelt dat er meer bewustwording gecreëerd zou moeten worden bij gebruikers over de impact van online bestellen. Bijvoorbeeld door een pop-up scherm in te voeren.	Deze zienswijze gaat over de bewustwording van impact van online bestellen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de van impact van online bestellen. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op ketenplan Papier en karton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
16.	6.1	nee	121	Inspreker haakt in op online als alternatief voor papier en benoemt de nadelen van online gebruik zoals dataverkeer.	Inspreker wijst terecht op de nadelen van het online gebruik, waardoor nu een eenzijdig beeld wordt geschetst. Nu is het inderdaad eenzijdig. Deze zinsnede wordt daarom geschrapt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
17.	6.2	nee	101	Inspreker verzoekt te verwijzen naar de scheidingswijzer van PRN.	Deze suggestie voor paragraaf 6.2 wordt met het opnemen van de volgende link overgenomen; PRN Papier Recycling Nederland | Nieuwe Scheidingwijzer Papier en Karton **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
18.	7.1	nee	121	Inspreker geeft aan dat het inwerkingtreden van de Omgevingswet niet leidt tot een hogere inzameling van papier en karton, als de bedrijven en sectoren geen verplichting krijgen om oudpapier en karton brongescheiden aan te bieden. Ook in de grote steden valt nog veel winst te behalen, als het gaat om het verhogen van kwantiteit en kwaliteit (zie optimaliseren van de huishoudelijke inzameling). Het niet borgen van de randvoorwaarden voor een betere gescheiden inzameling van papier en karton betekent dat het inzamelpercentage en daarmee het recyclingpercentage niet verder zal stijgen.	Deze zienswijze gaat over een verplichting tot scheiden aan de bron. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het verplichten van bronscheiding. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	7.2	nee	007	Inspreker constateert dat in paragraaf 7.2 is opgenomen dat papier en karton met een vochtgehalte van minimaal 12 % niet geschikt zou zijn voor recycling, in lijn met het huidige sectorplan. Dit heeft een aantal bevoegde gezagen ertoe bewogen te eisen dat oud papier beschermd tegen hemelwater moet worden opgeslagen, terwijl deze eis in de algemene regels die van toepassing zijn op oud papier bedrijven, niet van toepassing zijn. Bij zowel deze bedrijven als bij papierproducenten komt het regelmatig voor dat oud papier niet beschermd tegen hemelwater wordt opgeslagen, mede omdat de eerste stap in het recyclingproces het oplossen in water is (zie bijvoorbeeld https://recyclingnederland.nl/soort/papierrecycling/). Het beschermd tegen hemelwater opslaan is derhalve niet noodzakelijk. Het verzoek is daarom niet in het ketenplan op te nemen dat een te hoog vochtgehalte per definitie een belemmering is voor recycling is.	De insteek van deze paragraaf is om gescheiden inzameling en het belang van schoon en droog inzamelen aan de bron te benadrukken. Als papier te vochtig wordt kan het gaan schimmelen of de houtvezels kunnen door bacteriën worden afgebroken wat leidt tot kortere vezels. Het is dus in het belang van de circulaire economie om papier droog in te zamelen. In de eerste zin van deze paragraaf is te stellig opgenomen dat papier en karton niet kunnen worden gerecycled als het niet aan de bron schoon en droog wordt ingezameld. De eerste zin van deze paragraaf is daarom aangepast om deze suggestie weg te nemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
20.	7.2, 10.2, 13.3.3	nee	007, 024, 101 en 121	Inspreker constateert dat in par. 7.2 en 10.2 is vermeld dat oud papier en karton met >2% verontreiniging niet geschikt is voor recycling en geeft aan dat dit geen recht doet aan de mogelijkheden. Inspreker verzoekt hier te stellen dat oud papier en karton dan verder gezuiverd dient te worden tot wel aan die criteria wordt voldaan. Inspreker 101 voegt daar aan toe het ongewenst te achten dat dit papier anders verbrand zou worden. Inspreker verzoekt de grenzen te wijzigen en wijst op de normen die inspreker hanteert: 3% productvreemde vervuiling en 10% vocht	In paragraaf 7.2 wordt aangegeven wanneer er sprake is van schoon en droog papier en karton zoals beschreven in de Beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving papier-, kunststof- en metaalafval. Hier staat niet dat papier en karton met meer dan 2% vervuiling niet geschikt is voor recycling. In paragraaf 10.2 wordt de minimumstandaard beschreven. Hierin wordt onderscheid gemaakt naar papier en karton dat geschikt is voor recycling en papier en karton dat niet geschikt is voor recycling. Het verwerken van papier en karton moet plaatsvinden in overeenstemming met de minimumstandaard(en). Dit betekent echter ook dat het bevoegd gezag ook voor hoogwaardigere vormen van verwerken vergunning kan verlenen. Het is dus niet zo dat papier en karton dat meer dan 2% verontreinigingen bevat per definitie verbrand moet worden. Het onderscheid wordt gemaakt omdat er voor vergunningverlening een grens nodig is om te kunnen bepalen wanneer papier en karton verbrand mag worden omdat het niet meer gerecycled kan worden, ook niet na een extra zuiveringsstap. Dit staat een extra zuiveringsstap echter niet in de weg. Om deze onduidelijkheid weg te nemen wordt er in paragraaf 13.2 een extra alinea opgenomen om dit te verduidelijken. Met betrekking tot het verzoek tot wijzigen van de grenzen voor verontreiniging en vocht die inspreker hanteert; deze zijn afkomstig uit het papiervezelconvenant. Voor dit ketenplan is gekozen om aan te sluiten bij de grenzen die in de Beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving papier-, kunststof- en metaalafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
21.	7.2	nee	121	Inspreker geeft aan dat de Beleidsregel gewijzigd is in 2022.	Deze typefout is naar aanleiding van deze zienswijze hersteld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het CMP.
22.	8	nee	029, 102	Inspreker geeft aan het een gemiste kans te vinden dat er geen einde-afval oordeel is voor grassen en stengels in zijn algemeenheid. Nu moet voor elk initiatief een einde-afval oordeel geschreven worden.	Deze zienswijze gaat over het bepalen van de status einde afval. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het bepalen van de einde afvalstatus voor papier en karton. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	8	nee	007, 024	De gekozen aanpak in het CMP dat gevraagd wordt om een 'individueel' rechtsoordeel per stroom/batch i.p.v. (nationale) Einde-Afvalcriteria via een Besluit is voor hoogwaardige homogene materiaalstroom als oudpapier en karton niet doelmatig en creëert rechtsonzekerheid/rechtsongelijkheid. Daarbij geeft het een enorme hoeveelheid onnodig werk voor individuele ondernemingen, Omgevingsdiensten en de ILT.	Deze zienswijze gaat over het bepalen van de status einde afval. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het bepalen van de einde afvalstatus voor papier en karton. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	8	nee	121	Inspreker geeft aan dat de gekozen aanpak in het CMP 'individueel vragen' om rechtsoordeel per stroom/batch ipv (nationale) Einde-Afvalcriteria via een Besluit/Regeling is voor een hoogwaardige homogene materiaalstroom als oudpapier en karton onwenselijk, niet doelmatig en niet effectief is en het creëert rechtsonzekerheid/rechtsongelijkheid. Inspreker verwijst naar een concept voor een ministeriële regeling die in 2023 is opgesteld door inspreker bij het ministerie is ingediend met betrekking tot vaststelling van nationale einde-afval-criteria voor oudpapier en karton.	Deze zienswijze gaat over het bepalen van de status einde afval. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het bepalen van de einde afvalstatus voor papier en karton. In het CMP is aangegeven dat de houder van het materiaal zelf een oordeel velt over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. Dit geldt ook voor import en export. Steeds moeten alle feiten en omstandigheden van het materiaal op het moment van beoordelen worden meegenomen, van geval tot geval. Gerecycled papier en karton krijgt niet automatisch de status einde afval, daarvoor moeten alle feiten en omstandigheden per geval worden meegenomen. Ministeriële regelingen worden door het Ministerie opgesteld wanneer geoordeeld wordt dat dit instrument nodig is. **Conclusie**: Deze zienswijze kan gezien het bovenstaande daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op ketenplan Papier en karton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
25.	8	nee	121	Inspreker geeft aan dat er in deze paragraaf is aangegeven dat na recycling beoordeeld moet worden of er sprake is van einde afval. Inspreker betwijfelt of dit bedoelt is hier op te schrijven.	De alinea zoals weergegeven in het ketenplan is correct. Steeds moeten alle feiten en omstandigheden van het materiaal op het moment van beoordelen worden meegenomen, van geval tot geval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot aanpassing van dit ketenplan.
26.	13	nee	007, 024, 121	In deze paragraaf worden sectoren vermeld, waar bronscheiding nog onvoldoende goed gaat en waar geen verplichting is tot bronscheiding (bouw en sloop, kleine MKB-bedrijven). I.p.v. een verplichting tot bronscheiding voor die categorieën te overwegen of andere gerichte maatregelen, wordt dit als een gegeven gepresenteerd en komen er bij 'Toekomstplannen' slechts ideeën voor mogelijke nascheiding. Wat andere schakels in de keten (ontwerp, productie, verwerking, inzameling) zouden kunnen doen, wordt beschreven in de eerste hoofdstukken, maar hier worden geen consequenties aan verbonden. Enige concrete (en bedreigende) is het terugkomen op 'nascheiding' als optie, daar waar intensivering en faciliteren van bronscheiding voor oudpapier en karton de weg vooruit is richting circulariteit en hoogwaardige recycling.	Insprekers reageren op het onderscheid tussen deel 1 en deel 2 van het ketenplan. In de leeswijzer van het ketenplan is aangegeven hoe de opbouw van het ketenplan in elkaar zit. Het eerste deel, waar de aangehaalde tekst onderdeel van is, heeft een beschrijvend en informatief karakter; het beschrijft het beleid en de doelstellingen en geeft daarnaast bedrijven en overheden handvatten voor keuzes die kunnen bijdragen aan het circulair maken van de keten. Daarbij biedt het informatie over welke wetgeving van belang is en welke instantie daar toezicht op houdt. Aan dit deel zijn geen consequenties verbonden. Deel twee bevat het toetsingskader voor het vergunnen van de verwerking. De wettelijke grondslag voor het CMP is vastgelegd in titel 10.2 van de Wet milieubeheer. Daaruit vloeit voort dat de Minister bevoegd is om een afvalbeheerplan vast te stellen met daarin onder andere maatregelen voor de preventie en het beheer van afvalstoffen. Vanuit die bevoegdheid vloeit ook voort dat er consequenties aan kunnen worden verbonden. In de paragraaf toekomstplannen is aangegeven welke wijzigingen in het toetsingskader er in de toekomst voorzien worden of welke onderwerpen worden onderzocht die tot een mogelijke wijziging zouden kunnen leiden. Het verkennen van de mogelijkheden tot nascheiden van oud papier en karton is onderdeel van de toekomstplannen, nascheiding is echter nooit ter vervanging van bronscheiden. Het intensiveren van bronscheiding is en blijft onderdeel van het huidige beleid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het ketenplan.
27.	13.1.2	nee	121, 101	Inspreker geeft aan 3e alinea verwarrend te vinden. Volgens inspreker is de essentie bij oudpapier en karton dat het niet wordt gemengd met 'ander afval'. Inspreker 101 voert aan; Mengen met 'ander afval' en/of niet brongescheiden oudpapier is verboden. Zo niet wettelijk, dan wel op basis van de Europese kwaliteitscriteria van de papier- en kartonfabrieken.	De 3e alinea van paragraaf 13.1.2 gaat in op het vergunnen van het mengen van papier en karton. Daarin wordt ingegaan op de specifieke uitwerking van het algemene mengbeleid zoals dit is beschreven in het hoofdstuk mengen van afvalstoffen. Volgens het mengbeleid mag papier en karton gemengd worden met ander afval binnen de beschreven afvalcategorieën. In deze alinea is ook aangegeven dat na het mengen verwerking conform de minimumstandaard mogelijk moet blijven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het ketenplan.
28.	toekomst plannen	nee	007	Inspreker heeft enkele vragen over het onderzoek naar mogelijkheden voor nascheiding van papier en karton: • Wat zijn de beoordelingscriteria? • Op welke markt gaat het onderzoek zich richten? • Worden hier de kosten, kwaliteit en de verwachte opbrengsten van papier en karton uit nascheiding ten opzichte van oud papier en karton uit bronscheiding meegenomen?	In toekomstplannen wordt aangegeven dat er onderzoek naar nascheiden van papier en karton zal gaan plaats vinden. De resultaten van dit onderzoek zullen worden gepubliceerd zodra deze beschikbaar zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit ketenplan.
29.	toekomst plannen	nee	101, 121	Inspreker geeft aan weinig potentie te zien in nascheiden van papier en karton en ziet liever dat bronscheiding wordt gestimuleerd. Diverse brongescheiden oudpapier stromen uit verschillende bronnen worden gemengd en uitgesorteerd naar kwaliteiten. Inspreker 121 geeft aan dat het onbegrijpelijk is dat er wederom 'nascheiding' wordt benoemd als enige toekomstvisie in plaats van een visie op mogelijkheden tot optimalisering van bronscheiding. Door te reguleren dat er voor de ca. 30-40.000 ton bouw en slooppapier - dat nu nog in het restafval terecht komt - een verplichte scheidingsplicht aan de bron komt, valt circulaire winst te behalen. Door ook kleinere MKB bedrijven (240 liter) verplichten om hun oudpapier en karton te scheiden, wordt een sprong voorwaarts gezet richting voorgestane circulariteit. Nascheiden is volgens inspreker exact de enige route die niet naar circulariteit leidt. Dat het ministerie wederom 'nascheiding' inbrengt als enige toekomstvisie in plaats van een visie op mogelijkheden tot optimalisering van bronscheiding, is ronduit teleurstellend.	Deze zienswijze heeft betrekking op het stimuleren van bronscheiding. Bronscheiding wordt niet door het CMP gereguleerd, maar door de Wet milieubeheer. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op bronscheiding. Het CMP kan geen aanvullende regels stellen met betrekking tot bronscheiding. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Met betrekking tot nascheiden wordt er in toekomstplannen aangegeven dat er onderzoek naar nascheiden van papier en karton zal gaan plaats vinden. De resultaten van dit onderzoek zullen worden gepubliceerd zodra deze beschikbaar zijn. De toekomstplannen zijn niet bedoeld als visie op de toekomst, maar in deze paragraaf worden toekomstige ontwikkelingen op het gebied van beleid en de kennis over circulaire economie beschreven. Het betreft dus nieuwe beleidsintenties, wijzigingen van bestaand beleid of wijzigingen in wet- en regelgeving die allemaal kunnen leiden tot aanpassingen van het CMP. Het CMP wordt daarom regelmatig geactualiseerd. Nascheiden is dus ook geen visie op de toekomst, maar is, gezien de hoeveelheid papier en karton in het restafval, een manier om toch zoveel mogelijk recyclebare grondstoffen uit de verbranding te halen. Of dit een weg is die ingeslagen moet worden wordt, zoals aangegeven in de paragraaf, onderzocht. Aan de hand van de uitkomsten wordt bepaald welke ontwikkelingen daaruit voort zullen vloeien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het ketenplan.

2.39 Ketenplan Textiel

Zienswijzen op ketenplan Textiel					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	027	Inspreker reageert op het ketenplan textiel in zijn algemeenheid. Inspreker geeft aan verheugd te zijn dat de overheid zich inzet voor een circulaire economie en het terugdringen van de afvalstromen. Inspreker heeft een aantal aanbevelingen: • Het is belangrijk de focus te leggen op hergebruik van vezels en het creëren van nieuwe producten uit gebruikte materialen. • Stap over op vraaggestuurd recyclen. • Closed-loop recycling is niet altijd het meest duurzame alternatief. • De lokale samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zou gestimuleerd moeten worden.	Het ministerie dankt de inspreker voor de aanbevelingen. Deze suggesties sluiten aan bij dit ketenplan of maatregelen uit het beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030. • In de toelichting op de minimumstandaard staat aangegeven dat hoogwaardige recycling, zoals closed-loop vezel-tot-vezelrecycling, beleidsmatig de voorkeur heeft, doch andere vormen van recycling zijn toegestaan. • Het ministerie onderschrijft het belang van ketensamenwerking en consumentenbewustzijn, maar het CMP speelt geen rol in het stimuleren van lokale samenwerking en bewustwording van consumenten. In het beleidsprogramma circulair textiel werkt de rijksoverheid op landelijke schaal aan samenwerking tussen partijen in de textielketen en aan bewustwording bij consumenten. Inspreker refereert daarbij aan onderzoek waaruit blijkt dat 60% van het textiel in het restafval verdwijnt. Uit de massabalans textiel over 2022 blijkt dat het om iets minder dan 50% gaat.

Zienswijzen op ketenplan Textiel					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• Consumenten zouden meer bewust gemaakt moeten worden van de mogelijkheden voor hergebruik en recycling van textiel. Inzameling dmv drop-boxes zou vergroot moeten worden. • Consumenten zouden meer bewust moeten worden gemaakt van mogelijkheden tot hergebruik en zelf repareren (inspreker gebruikt de term upcycling). • Gebruik van AI-gestuurde systemen voor sortering en resales. • Duidelijke regels voor einde-afval zodat afval niet onrechtmatig als geen afval wordt bestempeld en wordt geëxporteerd waarna het gestort of verbrand wordt.	• Volgens het besluit uitgebreide producentenverantwoordelijkheid textiel moeten producenten of een producentenorganisatie namens dezen consumenten informeren over waar zij hun textiel kunnen inleveren. Op de website van Milieu Centraal staat verder informatie over kleding een nieuw leven geven. • Het ministerie vindt innovatie om sortering en recycling te verbeteren heel belangrijk. Sorteerders en recyclelaars werken daar samen met kennisinstellingen aan. Voor het CMP is hierin geen rol weggelegd. • Momenteel doet het Joint Research Centre (JRC) van de Europese Commissie onderzoek en ontwikkelt het technische voorstellen voor einde-afvalcriteria voor textiel als instrument om hergebruik te bevorderen en gerecycled textiel makkelijker toe te kunnen passen. Naar verwachting zijn deze voorstellen eind 2025 gereed, waarna besluitvorming volgt. Eventuele einde-afvalcriteria voor hergebruik en recycling zullen dan een plaats krijgen in dit ketenplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot twee kleine wijzigingen in de tekst van het ketenplan. Onder paragraaf 1.1.1 Europese textielstrategie wordt de ontwikkeling van einde-afvalcriteria voor textielafval toegevoegd. Onder paragraaf 6.3 vervangen resultaten van de Massabalans 2022 de cijfers over 2018.
1.	algemeen	nee	069, 084	Inspreker is verheugd met dit plan omdat aan de hele textielketen een overzichtelijk document geboden wordt waarmee gewerkt kan worden. Alleen jammer van de vrijblijvendheid. Producenten krijgen een overzicht van keuzes die ze kunnen maken, terwijl kringlooporganisaties met bergen textiel achterblijven. Deze zijn vaak ook nog van enorm slechte kwaliteit. Het is daarom pijnlijk dat fast fashion slechts één keer genoemd wordt en ultra fast fashion helemaal niet. Terwijl dat juist kleding is die amper herbruikbaar, maar ook slecht te recyclen is. Hoe regelt het CMP dit? Want hier is momenteel geen aandacht voor. Inspreker vraagt hoe het CMP ultra fast fashion, dat slecht recyclebaar en niet herdraagbaar is, reguleert en hoever de ESPR reikt?	Het ministerie dankt de inspreker voor de complimenten en erkent het belang van goede kwaliteit textiel. Het ministerie onderschrijft dat de gebruikskwaliteit van textiel steeds slechter wordt. Het beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030 besteedt daaraan aandacht. Het beleidsprogramma circulair textiel en het CMP maken verder geen onderscheid tussen fast fashion, ultra fast fashion en andere textielsoorten, omdat het beleid voor bijv. minder produceren en consumeren voor ál het textiel geldt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
2.	algemeen	nee	084	Fast-fashionbelasting en andere gedragsprikkels ontbreken.	Deze zienswijze gaat over fast fashion en consumentengedrag. Het beleidsprogramma circulair textiel besteedt aandacht aan prijsprikkels om fast fashion te ontmoedigen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en doet geen suggesties aan beleidsmakers over gedrag van consumenten. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	133	Met betrekking tot het ketenplan textiel wil inspreker de volgende aandachtspunten meegeven: • De urgentie met betrekking tot de huidige textielproblematiek komt onvoldoende naar voren. • Handhaving is niet duidelijk en voorgestelde maatregelen kunnen niet worden afgedwongen. • Een verplichting voor het aanbieden van onverkocht textiel via tweedehandskanalen ontbreekt.	De inspreker heeft de aandachtspunten over de urgentie rondom de textielproblematiek en over de handhaving dusdanig summier en niet specifiek opgeschreven dat een antwoord helaas onmogelijk is. Onder de ESPR is een verbod voor vernietiging van onverkochte en geretourneerde textielproducten geregeld. De details van dit verbod worden op dit moment verder uitgewerkt door de Europese Commissie. Verplichtingen die hieruit volgen worden via deze Europese wetgeving uitgewerkt en zullen indien nodig een plek krijgen in het ketenplan textiel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
4.	algemeen	nee	084	Inspreker deelt mee dat textiel uit sortering of demontage, zoals bekleding van banken, autostoelen en boxsprings, momenteel onbenut blijft.	Het ministerie onderkent dat recycling van andere producten ook potentieel heeft, maar dit ketenplan gaat daar niet over. Het ketenplan textiel gaat over textiel, inclusief schoeisel. Onder textiel wordt verstaan: consumenten- en bedrijfskleding en schoeisel, tafel-, bed-, en huishoudlinnen, grote lappen stof en gordijnen, uniformen en niet verkochte kleding of schoeisel. Dit ketenplan gaat niet over meubels, matrassen of tapijt. Zie daarvoor de betreffende afvalplannen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	1.1.1	nee	084, 069	Inspreker vraagt hoe het verbod op vernietiging van onverkochte voorraden zich verhoudt tot de Nederlandse UPV textiel waarin onverkochte voorraden zijn uitgezonderd? Volgens inspreker 069 is meer zicht nodig op het vernietigen van onverkochte voorraden, aangezien deze zijn uitgezonderd van de UPV verplichtingen.	Deze insprekers gaan in op onverkochte voorraden. Onverkochte producten vallen inderdaad buiten de UPV. Het besluit UPV textiel heeft betrekking op textielproducten die door een producent in de handel zijn gebracht. Onverkochte voorraden waarvan de producent zich ontdoet, zijn niet in de handel gebracht en worden dus niet meegeteld voor de doelstellingen voor de UPV. Onder de ESPR is een verbod voor vernietiging van onverkochte en geretourneerde textielproducten geregeld. De details van dit verbod worden op dit moment verder uitgewerkt door de Europese Commissie. Verplichtingen die hieruit volgen worden via deze Europese wetgeving uitgewerkt en zullen indien nodig een plek krijgen in het ketenplan textiel. Deze zienswijze kan op dit moment niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	1.2	nee	069	Inspreker vraagt om aanvullend, en dwingend, beleid voor de voorkant van de keten. Nederland moet hierbij niet alleen op Europese richtlijnen en wetgeving wachten, maar zelf proactief aan de slag om overproductie en overconsumptie tegen te gaan. Het is een gemiste kans dat dit niet in het CMP is opgenomen. Inspreker leidt dit verzoek in met een betoog.	Deze zienswijze gaat over productwetgeving en verplichtingen die mogelijk gaan voortkomen uit de ESPR. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen bevoegdheid om aan de voorkant van de keten dwingend beleid voor te schrijven. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	1.2.2	nee	069	Voor haar zienswijze met betrekking tot de uitvoering, in de praktijk en inhoudelijk, van het Beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030 verwijst inspreker naar haar brief aan de staatssecretaris van Openbaar Vervoer en Milieu, die ook te downloaden is op onze website.	Deze zienswijze heeft geen betrekking op het CMP maar op het Beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	1.2.2	nee	126	Inspreker verwijst naar de zin "*Hoogwaardige verwerking: de gegenereerde hoeveelheid textielafval kg/per capita/per jaar is gedaald naar 10 kilo*" en stelt dat hoogwaardige verwerking en het aantal kg textielafval per	Deze zienswijze heeft betrekking op een letterlijk uit het beleidsprogramma circulair textiel 2025 – 2030 overgenomen passage. Het gaat daarbij inderdaad om het gescheiden ingezameld textiel en textiel in restafval.

Zienswijzen op ketenplan Textiel					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				capita per jaar geen verband met elkaar hebben. Suggestie; om kop aan te passen (textiel verwerking) en ook te benoemen dat het hier om gescheiden ingezameld textiel en textielafval in het restafval gezamenlijk betreft. In het beleidsprogramma circulair textiel is deze doelstelling ook op deze manier opgenomen, hier staat wel meer achtergrondinformatie over hoe deze doelstelling zou moeten worden behaald.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
9.	1.2.2	nee	139	Inspreker stelt voor om niet alleen te focussen op verwerken van duurzaam materiaal, maar ook te sturen op gebruik van biobased materialen. Dit geldt niet alleen voor de textielvezels maar ook voor de verwerkingsstappen. Alleen sturen op gerecyclede vezels, mist de gehele hernieuwbare kant van de circulaire economie, en door de huidige kwaliteit van de vezels verlaagt dit vervolgens de kwaliteit van textiel gemaakt van bijvoorbeeld de hernieuwbare vezels zoals wol.	Deze zienswijze heeft betrekking op een letterlijk uit het beleidsprogramma circulair textiel 2025 – 2030 overgenomen passage. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
10.	1.2.3	nee	084	Inspreker mist het handhaven van de UPV-doelen.	Handhaving op de doelen van de UPV textiel is een onafhankelijke taak voor de ILT. Het CMP is niet het beleidsinstrument om handhaving van de UPV-doelen te sturen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
11.	1.2.3	nee	139	Inspreker geeft aan dat in de gesprekken over de UPV voor textiel ook aandacht wordt gevraagd voor de handhaving en de uitbreiding van de UPV naar schoenen. Zodra hier afspraken over zijn gemaakt, kunnen deze ook vermeld worden in dit CMP.	Zie ook antwoord over handhaving van zienswijze 11. Wat betreft uitbreiding UPV naar schoeisel en andere textielproducten conform de herziening van de kaderrichtlijn afvalstoffen, zal de UPV textiel hierop aangepast worden en zullen die aanpassingen ook in het ketenplan textiel landen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft vooralsnog niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
12.	2	nee	095	Inspreker verwijst naar de zin *"Zogenaamde man-made fibers vormen een groeiend aandeel van de materialen die gebruikt worden"* en geeft de suggestie om de volgende zin op te nemen *"De meest gebruikte materialen voor textiel zijn katoen en polyester en in mindere mate polyamide, viscose en wol. Polyester vezels vormen een groeiend aandeel van de materialen die gebruikt worden".*	Het ministerie is het eens met deze zienswijze. De zin in het ketenplan wordt gewijzigd in *"De meest gebruikte materialen voor textiel zijn polyester en katoen en in mindere mate polyamide, viscose en wol. Polyester vezels vormen een groeiend aandeel binnen de gebruikte materialen".* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in de tekst van paragraaf 2 in het ketenplan.
13.	3	nee	139	Inspreker geeft aan dat in hoofdstuk 3 in het geheel de eerste r-ladder refuse mist. Bij figuur 2 staat dit (hoeveelheid verminderen) overigens al wel vermeld bij Productie, maar bij Gebruik zou dit ook toegevoegd mogen worden en verder uitgewerkt onder paragraaf 6.	Het ministerie is het eens met de inspreker dat minder textiel kan worden benoemd onder hoofdstuk 6 Gebruik. Dit leidt tot de volgende verandering. *"Door minder textielproducten, goede kwaliteit en tweedehands kopen, langdurig gebruiken en repareren wanneer nodig."* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in de tekst van paragraaf 6 in het ketenplan.
14.	4.1	nee	069	Inspreker onderschrijft het uitgangspunt dat overproductie tegengegaan moet worden. Daarom is het goed om te zien dat er enkele ontwerpprincipes meegegeven worden. Helaas zien we dat het eerste principe 'Produceer en koop niks wat niet nodig is' compleet buiten de werkelijkheid van de textielindustrie staat. In het Beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030 wordt erkend dat de textielketen producent-gedreven is. Wat inspreker betreft had in het CMP dan ook sturende maatregelen opgenomen moeten worden om overproductie tegen te gaan.	Deze zienswijze gaat over overproductie. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en de genoemde ontwerpprincipes zijn bedoeld als suggestie. Veranderingen zullen via het Beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030 en de ESPR bereikt moeten worden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	4.1	nee	095	Inspreker geeft aan dat in de eerste instantie kwaliteit belangrijk is voor een lange levensduur en hergebruik en doet de suggestie de volgende zin toe te voegen *"Een lange levensduur en hergebruik zijn alleen mogelijk als het product uit vezels en materialen zijn gemaakt die van goede kwaliteit zijn (bestand tegen veelvuldig dragen en wassen). Ook repareerbaarheid speelt een rol in het verbeteren van de levensduur".*	Het ministerie van IenW onderschrijft de zienswijze van de inspreker dat kwaliteit van vezels en materialen belangrijk is voor een lange levensduur en hergebruik. Dit is verwoord onder punt 4 van de algemene ontwerpprincipes. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
16.	4.1	nee	095	Inspreker verwijst naar ontwerpprincipe 3 en geeft de volgende opmerkingen: • Er bestaat geen biobased polyester, acryl of nylon dus de suggestie is om biogebaseerd weg te laten. • Het aanmoedigen van het gebruik van polyester (PET) recyclaat kan een perverse prikkel geven om PET flessen te gebruiken als gerecycled content in kleding waardoor hoogwaardig voedselcontactmateriaal uit de keten gaat. Suggestie om toe te voegen dat ontwerpers alleen fossiele grondstoffen zoals polyester, acryl en nylon gebruiken wanneer deze gerecycled zijn en afkomstig van ingezameld en gebruikt textiel.	Het ministerie is het niet eens met de inspreker dat biobased kunststoffen niet bestaan. Momenteel laat Rijkswaterstaat onderzoek verrichten naar biobased grondstoffen voor textiel en daarbij wordt ook gekeken naar biobased kunststoffen als alternatief voor fossiele kunststoffen en de milieu-impact van deze substitutie. Het ministerie is het eens met de inspreker dat er geen perverse prikkel moet ontstaan om gerecyclede PET-flessen als grondstof te gebruiken maar het CMP moedigt dit gebruik dan ook niet aan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
17.	4.1	nee	084	Inspreker mist concrete verplichtingen over Ecodesign en recyclaat.	Deze zienswijze gaat over het belang van ecodesign en verplichtingen voor toepassen van recyclaat om duurzaamheid te bevorderen. Het CMP beschrijft de wetgeving, maar is zelf niet het instrument om verplichtingen voor Ecodesign en recyclaat te stellen. Dat gebeurt op Europees niveau via de ESPR. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	4.1	nee	126	Inspreker stelt voor om in kopje 8 Houd vooraf al rekening met de fase van afvalbeheer het woord afvalbeheer te vervangen voor einde levensduur.	Deze zienswijze constateert terecht dat het uiteindelijke doel moet zijn dat producten zo lang mogelijk hergebruikt worden om te voorkomen dat vroegtijdig afval ontstaat. Echter, als een houder zich ontdoet van het product is volgens de wet sprake van afval. Via sortering wordt bepaald of een (textiel) product nog een keer gebruikt kan worden of dat recycling noodzakelijk is. Op basis daarvan kan de einde-afvalstatus worden bereikt en het afgedankte product opnieuw als product worden gebruikt. Goed afvalbeheer maakt (voorbereiding voor) hergebruik mogelijk van afgedankt textiel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.

Zienswijzen op ketenplan Textiel					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
19.	4.1	nee	139	Inspreker geeft aan dat de synthetische vezels polyester, acryl en nylon per definitie niet duurzaam of circulair zijn, ook niet wanneer deze gerecycled zijn omdat hiermee ook het probleem van microvezel/microplastic afscheiding niet is verholpen. Dus horen deze vezels eigenlijk helemaal niet thuis in dit plan, ook niet onder de noemer van circulaire secundaire materialen (uitgangspunt 3). Indien dan toch met gerecyclede vezels wordt gewerkt, dan alleen met post-consumer gerecyclede textielvezel.	Het ministerie onderkent dat ook aan het gebruik van gerecyclede synthetische materialen risico's zijn verbonden, zoals afscheiding van microplastics. Deze zienswijze heeft echter geen betrekking op een beleidsvraagstuk waarover het CMP slechts beschrijvend is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
20.	4.1	nee	139	Inspreker geeft aan dat onder uitgangspunt 5 elastaan toegepast lijkt te mogen worden i.v.m. de functionaliteit (stretch), maar Elastaan is ook een zorgstof zoals genoemd in het volgende ontwerpprincipe. Dit werkt verwarrend. Verduidelijk welke functionaliteiten / zorgstoffen wel/niet gebruikt mogen worden.	Het ministerie is het niet eens met de inspreker dat elastaan een zorgstof is die gevaarlijk is voor mens of milieu, ook al is elastaan wel een stoorstof binnen bepaalde vormen van textielrecycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
21.	5	nee	095	Inspreker geeft een suggestie voor een aanvullende bron: A life cycle assessment (LCA)-based approach to guiding an industry sector towards sustainability: the case of the Swedish apparel sector - ScienceDirect.	Het ministerie onderschrijft een aanpak die gebaseerd is op een zogenaamde life cycle assessment (LCA). Na zorgvuldige afweging is besloten deze bron niet als aanvullende bron op te nemen in het ketenplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
22.	5.1	nee	095	Inspreker verwijst naar de *zin "Onverkochte voorraden die toch ontstaan zouden ten minste volgens de [minimumstandaard] voor textiel moeten worden verwerkt. Deze voorraden alsnog verkopen en opmaken, eventueel in een later seizoen, heeft de voorkeur"* en vraag zich af of de minimumstandaard in dit geval voorbereiden voor hergebruik is. Suggestie om nog explicieter te maken wat het verschil is tussen de minimumstandaard en "het later verkopen en opmaken".	Het ministerie waardeert de suggestie om het verschil tussen voorbereiden voor hergebruik en het later verkopen en opmaken nader te duiden. Bij later verkopen en opmaken wordt de afvalfase niet bereikt (preventie) en kan dus ook geen sprake zijn van een minimumstandaard. In geval dat later verkopen niet lukt, kan het er alsnog toe leiden dat het onverkochte textiel afval wordt. Dan geldt natuurlijk de minimumstandaard: uitsorteren t.b.v. (onder andere) voorbereiden voor hergebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in de tekst van het ketenplan.
23.	5.1	nee	139	Inspreker geeft aan dat de circulariteitsstrategie minder productie en gebruik van textiel erg belangrijk is. Inspreker stelt voor om het concept 'overproductie' te definiëren, hier vervolgens een concrete doelstelling op te formuleren, maatregelen te treffen die de perceptie van consumptie/koopdrang verminderen, dus reclamebeperking, sale beperking, verplicht verminderen van seizoenen/collecties en op de markt gebrachte producten, en producenten via de UPV ook verantwoordelijk te maken voor het afgedankte textiel in het restafval bij inwoners. Deze maatregelen zo concreet mogelijk te beschrijven, handhaving in te richten en producenten te weren die zich hier niet aan houden. Anderzijds deze maatregelen aan te vullen met concrete voordelen voor bedrijven die het goede voorbeeld geven door bijvoorbeeld on demand productie, 'never out of stock' collecties, tweedehands kleding, gratis reparatie en andere circulaire businessmodellen. Vervolgens jaarlijks gedragsonderzoek uit te voeren om de effectiviteit van de maatregelen te monitoren en consequenties aan te scherpen indien nodig om de circulaire doelstellingen te halen (zoals gemiddeld 35 nieuwe kledingstukken per jaar aanschaffen in 2023 en een volledig circulaire economie in 2050).	Deze zienswijze gaat over overproductie en eventuele maatregelen om daar iets aan te doen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en de genoemde ontwerpprincipes zijn bedoeld als suggestie. Veranderingen zullen via het Beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030 bereikt moeten worden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	5.3	nee	126	Inspreker constateer dat in dit hoofdstuk en voorgaande hoofdstukken vooral suggesties worden gedaan, soms gelinkt aan wetgeving maar vaak ook niet. Worden deze hoofdstukken dan vooral bedoelt als suggesties, of wordt er op andere manier wel (in toekomstige wetgeving) wel naar toe gewerkt?	Het CMP heeft voor productie en ontwerp alleen een beschrijvende rol en de tekst is daarmee inderdaad bedoeld als suggestie. Veranderingen zullen via het Beleidsprogramma circulair textiel 2025-2030 en de ESPR bereikt moeten worden. Deze zienswijze kan niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	7.1	nee	069	Inspreker onderschrijft dat beter ingezameld textiel de kans op hergebruik, en daarna recycling kan verbeteren. De opgenomen wel/niet lijst biedt een duidelijk overzicht van wat wel en niet bij de textielinname aangeboden kan worden. Het zou goed zijn als hier meer aandacht voor komt via publiekscampagnes. Daarnaast is inspreker van mening dat er op het gebied van het inzamelen van textiel een gemiste kans bestaat in het Nederlandse beleid: het verbinden van de sociale- en circulaire economie. In andere landen, zoals Spanje, wordt bij aanbestedingen ten minste 50% van het textiel ingezameld door sociale ondernemingen. Hierdoor krijgen mensen die normaal gesproken een afstand tot de arbeidsmarkt hebben de kans om deel te nemen op de werkvloer. Inspreker zou graag zien dat dit in het CMP en de Nederlandse aanbestedingswetgeving wordt opgenomen. Of dat er op z'n minst een richtlijn komt voor overheidsaanbestedingen waarin de sociale- en circulaire impact zwaarder meeweegt.	Deze zienswijze gaat over verbeteringen in de inzamelpraktijk. In Nederland hebben gemeenten bij wet een zorgplicht om de inzameling van textiel van huishoudens te organiseren. Per 1 januari 2025 is gescheiden inzameling van textiel bovendien verplicht. Gemeenten kunnen er op diverse manieren voor kiezen om de inzamelpraktijk te verbeteren en beschikken over de vrijheid om de inzameling uit te besteden aan derde partijen, waar onder sociale ondernemingen. Het CMP stelt geen eisen aan de aanbesteding en heeft geen invloed op de aanbestedingswet. De wel/niet-lijst wordt onder meer via Milieu Centraal onder de aandacht gebracht. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
26.	7.2 en 7.3	nee	126	Inspreker verzoekt de UPV textiel doelstellingen opgenomen voor het sorteren van textiel in deze hoofdstukken op te nemen.	Deze zienswijze betreft de doelstellingen van de UPV textiel. Deze doelstellingen gaan over voorbereiding voor hergebruik (in Nederland), recycling en vezel-tot-vezelrecycling. Het ministerie erkent het belang van een goede textielsortering in Nederland. In de UPV textiel zijn geen doelstellingen opgenomen voor sortering. Deze zienswijze kan niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	8	nee	139	Inspreker geeft aan dat onder de tussenkop Hergebruik voor de vraag 'afval of niet' het begrip 'hergebruik' wordt gehanteerd, maar dat is verwarrend zonder een toelichting over de verhouding tussen hergebruik en	In de tekst is te zien dat het begrip hergebruik is onderstippeld. Op de website van het CMP zal dit begrip aangeklikt kunnen worden. In een uitklapkader zal dan een toelichting op dit begrip verschijnen. De inspreker heeft gelijk dat correct

Zienswijzen op ketenplan Textiel					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				voortgezet gebruik. In het CMP hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof, wordt als een van de 3 beoordelingsroutes hiervoor de term 'voortgezet gebruik' gehanteerd, waar hergebruik weer een voorbeeld van is. Consequent woordgebruik in het CMP is belangrijk voor een goed en breed begrip van de materie.	woordgebruik belangrijk is. In deze paragraaf wordt specifiek gesproken over hergebruik, omdat de tekst hier over gaat. In het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof] wordt gesproken over voortgezet gebruik, omdat hier een algemene toelichting wordt gegeven en de overkoepelende term hier van toepassing is. Hoe deze begrippen zich tot elkaar verhouden wordt alleen toegelicht in de [handreiking afvalstof of niet afvalstof]. Op basis van deze zienswijze is ervoor gekozen het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof aan te passen en ook hier een toelichting op de verhouding tussen deze begrippen toe te voegen. Daarnaast zal aan de toelichting bij het begrip een verwijzing naar het begrip 'voortgezet gebruik' worden toegevoegd.
28.	10.2	ja	069	Hoe verhoudt de minimumstandaard sorteren zich tot het aanstaande verbod op vernietiging voor onverkochte goederen? In 5.1 'Hoeveelheid verminderen' staat dat de minimumstandaard ook voor deze onverkochte goederen geldt. Het vernietigingsverbod juichen wij van harte toe, maar hoe wordt er toegezien op het risico dat onverkochte goederen 'gedumpt' kunnen worden in textielcontainers? Waardoor de verantwoordelijkheid en het probleem wordt afgeschoven op de achterkant van de keten.	Zie ook het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. Implicaties van het verbod op vernietiging zijn nu nog onvoldoende duidelijk. Wat betreft het toezicht op dumping in textielcontainers. Het gebruik van gemeentelijke textielcontainers door bedrijven om zich te ontdoen van onverkochte goederen, is hoe dan ook nu al niet toegestaan. Bedrijven dienen hun afval af te geven aan een daartoe bevoegd persoon krachtens artikelen 10.45 of 10.48 van de Wet Milieubeheer. Toezicht hierop is aan het bevoegd gezag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan.
29.	10.2	ja	ambtshalve	n.v.t.	De drempelwaarde van 265 euro was niet voldoende toegespitst op de afvalstoffen die niet onder de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid vallen. Daardoor leek het alsof afvalstoffen die onder de UPV vallen, ook mogen worden verbrand als recycling duurder is dan 265 euro per ton. Dat is, door de UPV-wetgeving, echter niet het geval. **Conclusie**: Daarom is toegevoegd dat de drempelwaarde alléén geldt voor textiel dat *niet* onder de UPV valt.
30.	13.2.2	nee	048	Inspreker geeft aan dat de definitie van chemische recycling gevolgd door productie van garens te beperkt is, omdat dit ook kan resulteren in andere toepassingen dan nieuwe garens. Katoen wordt veel gebruikt in textiel en kan door chemische recycling worden omgezet in suikers of andere bouwstenen die de basis vormen voor de productie van andere polyesters of andere materialen. Inspreker verzoekt om meer aandacht te geven aan chemische recycling die als bouwstof kunnen dienen. Inspreker geeft aan dat hoe meer componenten kunnen worden gerecycled of als bouwstof kunnen dienen, hoe hoogwaardiger de chemische recycling technologie.	Het ministerie is het eens met de inspreker dat diverse vormen van chemische recycling van diverse textiele materialen, zoals katoen of polyester, kunnen leiden tot andere bouwstenen voor nieuwe materialen dan garens. Dit leidt tot de volgende wijziging: *Chemische recycling gevolgd door de productie van nieuwe garens of ander materiaal*. **Conclusie**: In het ketenplan textiel is een wijziging aangebracht.
31.	13.3	nee	ambtshalve	n.v.t.	Bij PFAS, NPEO's en DEHP is toegevoegd dat deze ZZS ook kunnen voorkomen in leer. Dit volgt uit het Rapport ZZS in afvalstoffen-update 2019 van SGS Intron. Omdat het ketenplan bij de toetsingskaders voor afvalverwerking ook gaat over leer, hoort deze informatie dus ook in de tabel met ZZS. **Conclusie**: Deze tabel is aangevuld.

2.40 Ketenplan Zonnepanelen

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	045	Inspreker doet een aantal tekstuele suggesties voor zinsopbouw en dergelijke. Ook stelt inspreker voor het plan te vertalen in het Chinees. Daarnaast heeft inspreker op verschillende plekken in het plan tekst geel gemarkeerd in het plan.	De tekstsuggesties zijn bekeken en op punten overgenomen. Het CMP is een beleidsinstrument bedoeld voor de Nederlandse partijen in de keten. Er zal net als voor het LAP een beschrijvende pagina komen in het Engels. Verder kunnen niet-Nederlandse partijen gebruikmaken van vertaalsoftware. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	045	Inspreker geeft aan dat de omgevingsdienst 8 keer benoemd wordt in het ketenplan, zonder te duiden wat de omvang van de taakverzwaring is.	Het noemen van de omgevingsdienst is een beschrijving van bestaande taken die zij uitvoeren. Er is daarom geen sprake van taakverzwaring. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	133	Inspreker juicht het toe dat wordt gekeken naar de circulariteit van zonnepanelen richting de toekomst. Zonnepanelen die we nu op kleine schaal binnenkrijgen worden door Stichting Open ingezameld en verwerkt. Er zijn zorgen over het in kunnen nemen van grote hoeveelheden vrijkomende panelen. Uitdaging is tevens het inkopen van circulaire duurzame panelen. De markt wordt echter gedomineerd door met name China en prijs. Op ontwerp en productie heeft inspreker beperkt invloed.	De inspreker beschrijft hier verschillende aspecten in de keten die voor een circulaire economie nodig zijn, namelijk aandacht voor ontwerp, productie en ook de afdanking en verwerking. Deze aspecten komen in het ketenplan aan bod en de zienswijze heeft daarom niet geleid tot aanpassing in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
4.	Inleiding	nee	045	Inspreker reageert op de verwijzing dat panelen en installaties voor zonnewarmte niet onder dit ketenplan maar onder het afvalplan AEEA vallen. Inspreker geeft aan dit een onlogische keuze te vinden omdat zonnewarmte panelen geen electroden, maar buizen bevatten.	Juist vanwege deze verschillen tussen de systemen is gekozen om het ketenplan af te bakenen tot zonnepanelen die zonlicht via zonnecellen omzetten in elektriciteit. Zie ook het antwoord op zienswijze 68 over de toekomstplannen aan het einde in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
5.	1.2.1	nee	095	Inspreker verzoekt om concrete doelen uit het NPCE op te nemen in plaats van alleen indicatief.	Omdat het NPCE in ontwikkeling is, is ervoor gekozen om hier te verwijzen naar het NPCE en de belangrijkste onderwerpen voor zonnepanelen te benoemen.

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
6.	1.2.2	nee	160	Hier ontbreekt onderdeel 2° onder c (artikel 10 RAEEA) over de doelstellingen voor inzameling en verwerking.	Dit klopt, dit is aangepast. Net als bij de doelen voor verwerking is voor de doelen voor inzameling in vereenvoudigd weergegeven waar de doelen over gaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
7.	1.2.2	nee	139	Inspreker verwijst naar de zin "*Producenten en importeurs moeten zorgen dat jaarlijks minimaal 65% van de elektrische en elektronische apparatuur wordt ingezameld en verwerkt"* en geeft aan dat het belangrijk is dat dit wordt herzien. De 65% doelstelling staat levensduurverlenging, hergebruik en hoogwaardige recycling in de weg.	In een Kamerbrief van december 2024 over de doelstellingen is hierover het volgende aangegeven: "Omdat deze benadering geen nadelig effect heeft op reparatie en hergebruik van AEEA zal het ministerie in het vervolg uitsluitend toetsen aan de 85% inzameldoelstelling. […] Met het oog op de voorgenomen herziening van de EU-Richtlijn AEEA in 2026, zal Nederland bij de Europese Commissie aandringen op een eenduidige formulering van het inzameldoel dat uitsluitend is gebaseerd op de beschikbare hoeveelheid AEEA voor inzameling." In paragraaf 1.2.2 zijn de wettelijke doelstellingen op hoofdlijnen weergegeven en is een toelichting over het traject voor doorontwikkeling van het instrument UPV toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
8.	2	nee	072	Bij pagina 5 geeft de inspreker aan: Productie: glas-glaspanelen hebben al een groter marktaandeel dan hier wordt gesuggereerd, namelijk rond de 50%. We verzoeken dit in de tekst te corrigeren.	De tekst op pagina 5 onder de kop Productie is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
9.	2	nee	045	Inspreker reageert op de tekst onder het kopje 'productie' waarin is aangegeven hoe panelen over het algemeen zijn opgebouwd. Inspreker geeft de korte reactie 'PFAS uitloging' bij de kunststof achterkant van het paneel.	Als gevolg van fysieke beschadiging kan inderdaad uitloging en/of degradatie plaatsvinden. Dit is echter moeilijk te voorkomen als de stoffen al in de panelen zitten. Daarom staat in het ketenplan dat het beter is om de stoffen niet te gebruiken en dat alternatieven zonder zorgstoffen beschikbaar zijn. In de tekst is naar aanleiding van de zienswijze op diverse plekken nog iets uitgebreider aandacht besteed aan zorgstoffen in zonnepanelen. Zo is onder andere in de tekst waar inspreker op reageerde toegevoegd dat de kunststof achterkant van zonnepanelen PFAS kan bevatten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het ketenplan.
10.	2	nee	045	Inspreker geeft aan dat de producent van zonnepanelen helemaal geen belang bij hergebruik buiten China heeft omdat de productie van de grondstoffen over het algemeen in China plaats vindt.	Om in de keten recycling van grondstoffen te bevorderen worden er daarom ontwerpeisen opgesteld onder de EU Ecodesign wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
11.	2	nee	072	Bij pagina 6 geeft de inspreker aan: Verwerking: Begin 2025 rond Stichting Open een marktuitvraag naar nieuwe verwerkingspartners voor zonnepanelen af. Om het Ketenplan ook in de toekomst goed bij te praktijk te laten aansluiten, beveelt inspreker aan in deze paragraaf de mogelijke overstap door St OPEN naar een nieuwe verwerker te benoemen.	In april 2025 heeft Stichting OPEN bekend gemaakt dat een nieuw contract voor recycling van zonnepanelen is gesloten. De tekst is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
12.	2	nee	095	Inspreker verwijst naar het kopje verwerking en vraag zich af wat met 'circulaire panelen' wordt bedoeld. Gaat het om het demontabel zijn van de lagen? Alleen het feit dat fabrikanten panelen terugnemen maakt ze niet circulair.	Inspreker heeft gelijk dat het terugnemen en recyclen van panelen alleen panelen niet 'circulair' maakt. Dit is in de tekst genuanceerd door te spreken over 'meer circulair ontworpen panelen die door de fabrikanten zelf worden teruggenomen voor recycling'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
13.	2	nee	095	Inspreker vraagt zich af of naast Stichting OPEN niet ook de rol/verantwoordelijkheid van ZRN moet worden genoemd.	Zowel brancheverenigingen Holland Solar als belangenbehartiger Stichting Zonne-energie Recycling Nederland (ZRN) zijn toegevoegd aan de toelichting op UPV in paragraaf 7.1. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
14.	2	nee	139	Inspreker verwijst naar de laatste alinea van de tussenkop Productie en geeft aan dat de afvalbeheerbijdrage omhoog moet of het moet geen omslagstelsel meer zijn. Nu hebben producenten overgebleven geld in de pot laten uitbetalen, omdat er nog geen grote afvalstromen waren, terwijl die natuurlijk juist in grote getalen op gang komen in de toekomst. En de afvalbeheerbijdrage te weinig is voor goede verwerking in de toekomst.	De financiering van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid volgt uit de wetgeving en de afspraken die producenten en importeurs met elkaar maken. De zienswijze leidt niet tot wijziging van de beschrijving van de UPV in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
15.	3	nee	072, 139	Bij pagina 7 geven de insprekers aan: Om duidelijker inzichtelijk te maken dat reparatie onderdeel kan zijn van de levensduur, is het aan te raden om (modulair) ontwerp voor reparatie en hergebruik als losstaand element toe te voegen aan figuur 2. Inspreker 139 daarnaast geeft daarnaast aan dat bij uitgangspunt 4 modulair ontwerpen zou moeten worden toegevoegd omdat dat helpt bij repareerbaarheid.	Voor circulair ontwerp zijn diverse uitgangspunten van belang en deze worden onder 'circulair materiaalgebruik' toegelicht. Het komt in paragraaf 4.1 terug in punt 4 (optimale levensduur) en punt 7 (functionele aanpasbaarheid. Ontwerp voor reparatie en hergebruik en modulair ontwerp zijn naar aanleiding van deze zienswijze nog extra benadrukt onder de uitgangspunten 4 (optimale levensduur). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
16.	3	nee	045	Inspreker geeft met betrekking tot de zinssnede dat …panelen worden ontworpen voor circulariteit… aan dat het een probleem is dat loonkosten in Nederland hoog zijn samen met het hoge BTW tarief op reparatie. Vervanging is goedkoper dan reparatie.	Inspreker benoemd hier een punt dat ook invloed heeft op de circulariteit van de keten. In deze tekst wordt op hoofdlijnen geschetst wat van belang is voor een circulaire keten. Er is voor gekozen om hier niet op alle aspecten te benoemen en deze zienswijze leidt daarom niet tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
17.	3	nee	045	Met betrekking tot figuur 2 geeft inspreker aan dat het volgende ontbreekt: • Probleem van economische levensduur door productverbetering • Uitlogen van PFAS • Beschouw vervuiling over de gehele keten	Inspreker benoemd belangrijke onderwerpen voor deze keten. De problematiek van de levensduur wordt in het ketenplan behandeld door het belang van verlengen van de levensduur zowel bij ontwerp als bij de gebruiksfase te behandelen. Ook wordt expliciet gemaakt dat vroegtijdig vervangen van panelen ten koste gaat van de CO2 voetafdruk. Het verminderen van zorgstoffen en vervuiling komt in alle ketenfasen op een of andere manier aan de orde. Bij de gebruiksfase is dit extra benadrukt door paragraaf 6.1 de mogelijke inkoopeisen voor bijvoorbeeld het vermijden van zorgstoffen extra te benadrukken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
18.	3	nee	139	Inspreker geeft aan dat productie 'zonder' in plaats van 'zo min mogelijk' schadelijke stoffen beter zou zijn. Dat is namelijk mogelijk.	De tekst schetst wat wenselijk is voor een circulaire economie. De tekst is naar aanleiding van de zienswijze aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
19.	4.1	nee	045	Inspreker geeft aan dat onder kopje 4 de beschikbaarheid van reserveonderdelen van belang is.	Dat is inderdaad van belang. Dit komt daarom terug in paragraaf 5.4 waar eisen voor ecodesign zijn beschreven. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
20.	4.1	nee	072	Pagina 9: Bij kopje 5 Ontwerp voor optimale levensduur geeft de inspreker aan: In de pv-maakindustrie vindt veel innovatie plaatsvindt om het repareren van zonnepanelen mogelijk te maken, bijvoorbeeld in gevallen van glasschade of om cellen ter vervangen. Lopende trajecten op dit vlak vinden onder andere plaats binnen SolarNL en FairPV. Op dit moment is die toepassing echter nog niet in de markt beschikbaar. Voor montagesystemen en omvormers is er op dit vlak al meer mogelijk. Het is daarom belangrijk dat de scope van het ketenplan in de toekomst wordt uitgebreid met omvormers en montagesystemen. Inspreker verzoekt duidelijk te maken hoe en op welke termijn deze herbeoordeling wordt voorzien.	De tekst in paragraaf 4.1 onder kopje 4 is naar aanleiding van deze zienswijze uitgebreid door het belang van reparatie van de panelen en bijbehorende systeemonderdelen zoals omvormers te benadrukken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
21.	4.1	nee	072	Bij kopje 7 Ontwerp en produceer voor functionele aanpasbaarheid geeft de inspreker aan: het komt op dit moment in de markt nog niet op schaal voor dat cellen in een paneel worden vervangen. Inspreker beveelt aan dit in de tekst duidelijk te maken.	De tekst gaat over uitgangspunten voor circulair ontwerp. Omwille van de beknoptheid wordt hier niet precies aangeven in hoeverre dit op dit moment al gangbaar is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
22.	4.1	nee	072	Bij kopje 8 Gebruik geen zorgstoffen geeft de inspreker aan: in de praktijk is het voorkomen van het gebruik van PFAS al goed mogelijk. Bij antimoon en lood is dit nog minder eenvoudig. Inspreker beveelt aan om hier te benoemen dat de aanwezigheid van antimoon in het glas van zonnepanelen recycling bemoeilijkt, doordat glasfabrikanten solar glas niet opnieuw als regulier glas kunnen gebruiken.	Het zal per type paneel verschillen welke mogelijkheden en uitdagingen er zijn om zorgstoffen te vermijden. Naar aanleiding van de zienswijze is de tekst iets uitgebreid om toe te lichten welke zorgstoffen kunnen voorkomen in zonnepanelen en in algemeenheid aan te geven dat er alternatieven zijn waarmee deze kunnen worden vermeden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
23.	4.1	nee	072	Bij kopje 9 Gebruik bij productie (…) hernieuwbare energie raadt de inspreker aan hier toe te voegen dat de gebruikte energie bij productie de grootste component is van de klimaatimpact van zon-pv en dat gebruik van kolenstroom daarom zover mogelijk moet worden verminderd. (zie hoofdstuk 5). De inspreker geeft bij pagina 10 over Productie aan dat hier terecht wordt benadrukt dat de productiefase de grootste milieu-impact heeft.	Dit is toegevoegd aan de toelichting op uitgangspunt 9. Aansluitend is verduidelijkt dat het ontwerp ook van invloed is op de productieprocessen die nodig zijn voor het zonnepaneel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
24.	4.1	nee	095	Inspreker verwijst naar principe '1 Produceer en koop niks wat niet nodig is' en verzoekt toe te voegen dat dit ook inhoudt dat niet voortijdig nieuwe panelen gekocht/vervangen moeten worden.	De tekst is uitgebreid om het belang van verminderen te benadrukken. Het niet vroegtijdig vervangen van panelen is echter niet een uitgangspunt voor ontwerp. Dit komt wel terug bij de gebruiksfase. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
25.	4.1	nee	160	In de RoHS regelgeving zijn (de meeste) pv-panelen uitgezonderd. De uitzondering geldt namelijk voor fotovoltaïsche panelen bedoeld om te worden gebruikt in een systeem dat is ontworpen, geassembleerd en geïnstalleerd door professionals voor permanent gebruik op een bepaalde locatie om energie te produceren uit zonlicht voor openbare, commerciële, industriële en residentiële toepassingen. Indien niet aan voorgaande wordt voldaan, zoals veelal het geval zal zijn bij de zogenaamde plug-and-play pv-panelen, moet wel aan de verplichtingen uit de RoHS regelgeving worden voldaan.	De RoHS is toegevoegd in de tekst over de wetgeving onder paragraaf 4.1. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
26.	4.2	nee	160	Verplichting uit REACH is (zeer waarschijnlijk) ook van toepassing (omdat er vanuit gegaan wordt dat er in een onderdeel van een paneel (junctionbox (incl snoer) + de bussing wire) meer dan 0,1% lood aanwezig is). Het zou de handhaafbaarheid verbeteren indien de berekening opnieuw wordt uitgevoerd door RIVM. Namelijk in voormalige RIVM rapporten wordt nog met de oude rekenmethode gewerkt (%lood op het gehele paneel) terwijl de huidige rekenmethode zou moeten zijn %lood per complex object). RIVM schreef eerder aan de ILT: "Bij de berekening gaat het om 0,1% van een SVHC stof in een artikel. Bij een zeer complex artikel (die samengesteld zijn uit meerdere onderdelen en materialen) gaat het om 0,1% in een onderdeel van het zeer complexe artikel. Hierbij de link naar de ECHA SiA guidance: https://echa.europa.eu/documents/10162/2324906/articles_en.pdf	RIVM heeft op verzoek van het ministerie van IenW het onderstaande geconcludeerd: "Bij een zonnepaneel gaat het inderdaad om een zeer complex artikel (die samengesteld zijn uit meerdere onderdelen en materialen). Hiervoor ligt de grenswaarde op 0,1% in een onderdeel van het zeer complexe artikel. Bij ECHA is gecheckt hoe de 0,1% berekend moet worden conform de kennisgevingsverplichting van REACH. Mogelijk wordt er ook lood toegepast in de (lasverbindingen van de) aansluitdoos. Daar hebben we echter geen data van de hoeveelheid toegepast lood. Als er sprake is van 2 onderdelen die gesoldeerd zijn, is scenario II van tabel 5 van toepassing (zie onderstaand figuur). De concentratie van lood wordt berekend over het totale gewicht van het complexe object, d.w.z. door het gewicht lood in het complexe object te delen door het totale gewicht van het complexe object. Wanneer de SVHC (in dit geval lood) in het soldeermiddel aanwezig is, geldt dat de concentratie in het complexe object (dus alle gesoldeerde en verlijmde delen) >0.1% g/g moet zijn.

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Het complexe object is in dit geval de combinatie van 2 artikelen (soldeer en zonnecel). In de guidance staat: "The applicability of the substances in articles requirements under REACH must be assessed for all of these articles separately." Een stappenplan is beschreven op pagina 90: *Identify all articles (e.g. in a very complex object) and find the composition of the articles and the materials used in the production of those articles. This basic information should be requested from the supplier(s) of the article(s). The identification of the materials the articles concerned are made from may be done at different levels of granularity depending on the information gathered from the article suppliers or by other means. The materials identified may be divided into material groups (e.g. plastics, metals, textiles, etc.) and sub-groups (e.g. for plastic materials: polyethylene (PE), polypropylene (PP), polycarbonate (PC), Polyvinylchloride (PVC), polystyrene (PS), Acrylonitrile-butadiene-styrene (ABS), polyesters, polyurethanes, nylons, epoxy resins, etc.; for textiles: synthetic fibres, natural fibres, etc.).* *Een zonnepaneel is opgebouwd uit deze artikelen en materialen:* - *Artikel 1: Frame - Materiaal: aluminium* - *Artikel 2: Glas - Materiaal: zonnepaneel glas* - *Artikel 3: Achterblad Materiaal: PVF of PVDF film (PFAS polymeer)* - *Artikel 4: Polymerische lijm - Materiaal: (EVA)* - *Artikel 5: zonnecel - Materiaal: kristallijn silica + bus wire (metalen strip van koper gecoat met tin of zilver + soldeer (bevat lood)* En dus zou de concentratie lood berekend moeten worden als volgt: concentratie lood/concentratie in artikel 5. Dan is het lood naar verwachting hoger dan 0,1% in zonnecellen met het soldeer. Als er gerekend wordt met 12 gram per paneel (bron: https://www.pv-magazine.com/2019/10/26/the-weekend-read-a-lead-free-future-for-solar-pv/), is dat zelfs ongeveer 1-2% van het totale artikel. Het gewicht van de zonnecellen is ongeveer 800 gram (https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2023-0442.pdf). In tabel 2.1 van dit rapport is een lagere concentratie vermeld van lood, dat is berekend op basis van een wetenschappelijk artikel (Maani et al., 2020), https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048969720323445?via%3Dihub), maar ook dan is de concentratie lood >0,1% in de zonnecellen." Op basis hiervan is in de tekst toegevoegd dat voor lood de restrictie en informatieverplichting van toepassing kan zijn op zonnepanelen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
27.	4.2	nee	072	De inspreker geeft aan dat de methodologie van de Nationale Milieudatabase (NMD) vooralsnog niet goed toepasbaar is op tweedehands panelen. Om hergebruik te stimuleren, zoals in het ketenplan als belangrijk wordt erkend, moet de juiste methodologie voor de impactberekening van hergebruik gehanteerd worden. Om dit soort afwijkingen, die soms heel productspecifiek zijn, goed in de NMD te kunnen ondervangen, is het belangrijk om de methodologie regelmatig per productgroep met onafhankelijke onderzoekers opnieuw te beoordelen. Dit kan goed als procesdoel in het ketenplan worden opgenomen.	De NMD geeft op haar website aan hoe hergebruik en losmaakbaarheid meegenomen kunnen worden: Hergebruik en losmaakbaarheid in de Bepalingsmethode. In het CMP is benadrukt dat de milieu-impact van zonnepanelen meetelt in de berekening van de wettelijk verplichte milieuprestatie van gebouwen. Het voert echter te ver voor het ketenplan om verder in te gaan op de actualisatie van de methode en berekeningen door NMD. De tekst is daarom niet gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
28.	6.1	nee	072	Inspreker geeft bij pagina 14 bij het punt 'Beschikbaarheid locatie' aan dat het onduidelijk is waarop de aanbeveling is gebaseerd om hergebruikte panelen te gebruiken bij een gebruikstijd van 10-15 jaar. Inspreker raadt aan dit toe te lichten en daarbij ook te reflecteren op de impact die de verbeterende kwaliteit van recycling en de snel toenemende vermogens van nieuwe zonnepanelen op deze afweging hebben. Ook verzoekt de inspreker hier een suggestie toe te voegen dat vergunningen aansluiten bij de technische levensduur van panelen, namelijk 25 jaar.	Het verlengen van de gebruiksduur van panelen door hergebruik kan zorgen voor een lagere milieu-impact per opgewekte kWh van het paneel. Hierin spelen inderdaad diverse aspecten een rol, zie bijvoorbeeld de verkenning van RIVM. Ook kan mogelijk de businesscase positief zijn wanneer hergebruikte panelen worden gebruikt. Onderzoek in opdracht van gemeente Rotterdam laat zien dat tijdelijke locaties interessant kunnen zijn voor hergebruik van panelen. Zoals ook benoemd onder 6.3 is naar de milieu-impact van de verschillende opties is nog maar beperkt onderzoek gedaan. De genoemde tijdsduur is niet specifiek op een berekening gebaseerd en is daarom uit de tekst gehaald. De notie dat de vergunning circulariteit en lang gebruik moet ondersteunen staat reeds genoemd in de derde alinea van de paragraaf. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
29.	6.1	nee	072	Inspreker verzoekt bij pagina 14 bij het punt over 'Subsidies en andere financiële regelingen' een aanbeveling toe te voegen dat de inkoopcriteria zoals voorgesteld door de Buyer Group of Holland Solar worden gebruikt als gunningseis bij bijv. de Mia/Vamil of gemeentelijke subsidies. De Gemeente Amsterdam heeft dit al toegepast.	In de tekst is toegevoegd dat de criteria gebruikt kunnen worden voor subsidieregelingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
30.	6.3	nee	072	Inspreker raadt aan om in de voorkeursvolgorde op te nemen dat tijdelijke bestemmingen, zoals tijdelijke flexwoningen, de voorkeur krijgen boven nieuwbouw bij de toepassing van hergebruikte panelen, om te zorgen dat deze panelen het meest doelmatig worden toegepast.	Zoals in de paragraaf is aangegeven bij de voorkeursvolgorde is naar de milieu-impact van de verschillende opties is nog maar beperkt onderzoek gedaan. Voor de businesscase kunnen tijdelijke locaties mogelijk aantrekkelijk zijn. Er lijkt niet voldoende

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					basis om aan te geven dat tijdelijke locaties over het algemeen de voorkeur hebben boven nieuwbouw. Voor circulariteit en de milieu-impact zijn beide een goede optie. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
31.	6.3	nee	072	Inspreker geeft aan dat het onduidelijk is of er informatie beschikbaar is over de mate waarin export van panelen voor hergebruik voorkomt, en in hoeverre er hierbij een risico is op dumping van afval. We verzoeken een waardering van dit risico in de tekst op te nemen, of indien mogelijk hiernaar verder onderzoek te doen.	In het onderzoek van PBL 'Naar een meer circulaire energietransitie met uitgebreide producentenverantwoordelijkheid' uit 2024 wordt geconcludeerd dat sommige gebruikte zonnepanelen over de grens verdwijnen via export, maar er is geen zicht op hoeveel dat zijn. In het Actieplan 2025-2030 van Stichting OPEN is aangekondigd dat men in 2026 onderzoek gaat doen naar exportstromen van zonnepanelen. In het ketenplan wordt het risico van export al benoemd, de tekst is niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
32.	6.3	nee	072, 082	Op pagina 15 over 'Voorkeursvolgorde hergebruik' raadt inspreker 072 aan om hier meer expliciet te benoemen dat hoogwaardige recycling de voorkeur heeft boven hergebruik op een locatie ver weg waar recycling na hergebruik niet geborgd is. Mocht er wel export voor hergebruik plaatsvinden, dan moeten locaties waar recycling na hergebruik geborgd is, uiteraard ook de voorkeur krijgen boven locaties waar dat niet het geval is. Inspreker 082 geeft aan het onwenselijk te vinden om hergebruik altijd boven recycling te plaatsen vanwege het lagere rendement van oudere zonnepanelen en stelt voor om alleen jongere panelen met en nader te bepalen leeftijd (met een LCA-berekening) te hergebruiken in plaats van te recyclen.	De milieu-impact van recycling zou in sommige gevallen lager kunnen zijn dan voor hergebruik. Zoals in het ketenplan toegelicht hangt dit samen met het milieu-impact van het extra transport naar een andere locatie, het type verwerking (zowel in direct in Nederland als na hergebruik elders) en de hoeveelheid extra energieopbrengst. Dit wordt niet bepaald door of panelen jong of oud zijn, wel is het rendement dus een van de factoren die de berekening zou beïnvloeden. De suggestie is daarom niet overgenomen. In algemene zin is het uitgangspunt in de afvalhiërarchie dat hergebruik (slow the loop) te verkiezen is boven recycling (close the loop). De voorkeursvolgorde voor hergebruik is opgenomen in het ketenplan om aan te geven dat het uitmaakt waar de panelen opnieuw gebruikt worden. In de tekst zijn daarbij al aandachtspunten aangegeven over transport en verwerking na hergebruik. De indicatieve voorkeursvolgorde voor hergebruik is aangepast, zodat deze nu geheel over hergebruik gaat en zodat deze boodschap centraal staat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
33.	6.3	nee	084	De meeste zonnepanelen worden niet in de EU geproduceerd, dus beïnvloeden we ontwerp en productie slechts beperkt. Wel kan Nederland lokaal hergebruik van panelen faciliteren. Dit zou inspreker graag specifieker opgenomen zien.	Dit onderwerp komt aan bod aan het einde van de gebruiksfase in paragraaf 6.3 over hergebruik en voorbereiding voor hergebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
34.	6.3	nee	139	Op dit moment worden herkeurde panelen nog niet geëxporteerd naar landen met meer zoninstraling. Wat momenteel echter wel gebeurt, is dat afgedankte, maar niet gekeurde panelen worden gedumpt in ontwikkelingslanden. Daar belanden de niet werkende panelen op de afvalberg. Deze praktijk moet verboden worden, zodat goede en gekeurde hergebruik keten op gang kan komen. Alleen als hergebruik niet mogelijk is, zouden de panelen (hoogwaardig) gerecycled moeten worden.	Het transporteren van afgedankte elektr(on)ische apparaten waaronder zonnepanelen om deze te storten in het buitenland is al verboden. Dit volgt uit de Europese wetgeving voor overbrenging van afvalstoffen (EVOA), de afvalhiërarchie en paragraaf 11 Grensoverschrijdend transport in het ketenplan. In paragraaf 8 onder de kop Internationaal transport is de wetgeving toegelicht. Illegale export vormt inderdaad een ernstig probleem. Inspanningen op het gebied van internationale samenwerking tegen illegale export kunt u lezen op de website van de Europese Commissie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
35.	7	nee	072	Bij de inleiding op pagina 15 erkent de inspreker het belang van het behouden van zoveel mogelijk waarde. Dit moet echter wel in verhouding staan tot de vereiste investering die hiervoor gedaan moet worden. Inspreker beveelt daarom aan te benoemen dat de verwerking in ieder geval moet voldoen aan de wettelijke eisen en dat er waar mogelijk zo hoog mogelijk moet worden verwerkt tegen zo beperkt mogelijke kosten.	Dit is niet wat met de tekst wordt bedoeld. De bedoeling is om duidelijk te maken dat voor een circulaire keten zorgvuldig met afgedankte producten om moet worden gegaan om hergebruik en hoogwaardige verwerking mogelijk te maken. De inleiding van het onderdeel 7 Productie is niet aangepast naar aanleiding van de zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
36.	7.1	nee	072	Op pagina 16 paragraaf 7.1 Verantwoordelijkheid inzameling tot recycling geeft inspreker aan dat het goed zou zijn om hier te vermelden dat de verplichte verwijderingsbijdrage bij voorkeur zichtbaar op de factuur wordt vermeld, en dat inkopende partijen hierop kunnen letten om freeriders-gedrag te voorkomen. Hetzelfde merkt inspreker op bij pagina 12 paragraaf 5.4 'Afspraken voor gebruik en afvalfase'.	In het Besluit regeling voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid is in de nota van toelichting aangegeven "Tevens draagt de producent de volledige kosten voor het nakomen van de verplichtingen. In hoeverre de producent deze kosten (zichtbaar) in zijn prijzen aan zijn afnemer of consument verdisconteerd, is aan de producent." In paragraaf 2.1.2, paragraaf 5.4 en paragraaf 7.1 wordt reeds een toelichting gegeven op de UPV en de verplichting om zich te melden bij de producentenorganisatie en de afvalbeheerbijdrage te betalen. De tekst is daarom niet aangepast naar aanleiding van de zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
37.	7.1	nee	072	Het Ketenplan maakt duidelijk dat OPEN de verplichting heeft om in te zamelen voor recycling. Er wordt ook aangegeven dat inzameling zorgvuldig moet gebeuren om hergebruik niet onmogelijk te maken. Het is echter niet duidelijk in hoeverre van OPEN wordt verwacht dat zij kiest voor hergebruik boven recycling waar mogelijk. Inspreker verzoekt dit in de tekst toe te lichten.	Hergebruik is niet wettelijk verplicht in de huidige Regeling AEEA. Maar in het kader van de productgroep zon-PV in het NPCE is afgesproken dat de mogelijkheden voor hergebruik verder verkend worden door de producentenorganisatie. Dit staat ook in het Actieplan 2025-2030 van Stichting OPEN. De tekst is niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
38.	7.2	nee	160	In de tekst staat 'Naast zorgvuldige omgang met het product is het ook wenselijk dat de productinformatie doorgegeven wordt aan de verwerker'. Dit is niet geheel correct. Namelijk het in niet 'wenselijk' maar conform artikel 16 Regeling AEEA verplicht.	Dit is toegevoegd aan de tekst in paragraaf 7.3. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
39.	7.2	nee	160	In de tekst staat: 'Als het paneel nog heel is kunnen ze met bepaalde technieken met beter resultaat van elkaar gescheiden worden. Zodra deze technieken in gebruik zijn, moet de demontage en inzameling daarop aansluiten'.	Dit is inderdaad niet handhaafbaar, omdat deze paragraaf een toelichting geeft op welke richting gewenst is en het geen wetgeving of toetsingskader in het CMP betreft. Zodra deze technieken echter beschikbaar zijn zullen mogelijk de wetgeving en de toetsingskaders voor hoogwaardige verwerking in het CMP worden aangepast. In de tekst van 7.4 is 'moet' gewijzigd in 'zal … moeten'.

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Niet handhaafbaar. Namelijk 'zodra deze technieken in gebruik zijn' is voor meerdere uitleg vatbaar. De technieken worden al in gebruik in Frankrijk toegepast, maar daar wordt door Stichting OPEN (nagenoeg) geen gebruik van gemaakt. Voorstel ILT: Men wordt gehouden aan de recyclingsvoorkeursvolgorde (§ 7.4) en indien men een lagere vorm van recycling toepast, mag dat alleen wanneer dat de totale LCA van de materialen in de panelen ten goede komt (bewijslast bij de opdrachtgever voor recycling en de recycler zelf).	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
40.	7.2	nee	072	De inspreker merkt op dat de panelen met testresultaat, een erkend certificaat en productinformatie worden verkocht: onder 7.2 staat dat certificering voor reparatie niet verplicht is. Inspreker vindt dat uit de tekst niet duidelijk is welke certificaten specifiek op wordt gedoeld en raadt aan dit verder te verduidelijken.	Dat voor reparatie certificering niet verplicht is staat in paragraaf 7.2 in de alinea over de Cenelec normen. Deze normen bevatten eisen aan handelingen met afgedankte apparaten. De zin over een certificaat bij een product dat geschikt is voor hergebruik staat in paragraaf 7.3. Hier gaat het dat het product voldoet aan de eisen voor wetgeving voor veiligheid, gezondheid en milieu die gelden voor PV-systemen. Hierbij is de tekst aangepast en een verwijzing naar de recent gepubliceerde 'Handreiking hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur' toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
41.	7.3	nee	160	Bij de zin 'De panelen worden met testresultaat, een erkend certificaat en productinformatie verkocht', voorstel om toe te voegen: In geval van opwaardering wordt i.h.k.v. ecodesign regelgeving de partij die de opwaardering uitvoert, aangemerkt als fabrikant met alle wettelijke bijkomende verplichtingen.	Dit verschilt per type productwetgeving. Hiervoor is in paragraaf 7.3 een verwijzing toegevoegd naar de 'Handreiking hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
42.	7.3	nee	160	ILT doet voorstel voor wijziging van de tekst: Voor export van gebruikte zonnepanelen geldt een Europese verordening voor het transport over de grenzen en de meldplicht bij export voor hergebruik (art 19a Regeling AEEA). In paragraaf 8 'afvalstof of niet afvalstof' staat meer over wanneer iets een afvalstof is en aan welke wetgeving een bedrijf en het product moet voldoen.	Deze wijziging is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
43.	7.3	nee	082	Inspreker beveelt aan om de activiteiten voor voorbereiden voor hergebruik als een te vergunnen activiteit te beschouwen vanwege duidelijkheid in de markt over de verantwoorde voorbereiding voor hergebruik en vereenvoudiging van handhanding.	Net als andere afgedankte elektrische en elektronische apparaten vallen zonnepanelen onder gebruiksvoorwerpen. Voor voorbereiden voor hergebruik van gebruiksvoorwerpen geldt geen vergunningplicht op grond van 3.190 Bal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
44.	7.3	nee	082	Inspreker geeft aan dat Cenelec preparation for reuse structureel van toepassing moet worden verklaard als invulling van "voorbereiden voor hergebruik" voor zonnepanelen om te komen tot een veilig en ordentelijk reuse traject.	De Cenelec 50614-standaard is relevant bij de verwerkingshandeling voorbereiden voor hergebruik. Omdat er soms onduidelijkheid bestaat over voor welke handelingen aan (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur een Cenelec-certificaat vereist is, is dit verduidelijkt in onder andere de 'Handreiking hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur'. Naar aanleiding van deze zienswijze is er een verwijzing opgenomen naar deze handreiking in paragraaf 7.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
45.	7.4	nee	082	Inspreker verzoekt om het terugwinnen van solargrade silicium achterwege te laten omdat dit een onhaalbare eis is voor verwerkers.	In de tekst is dit niet als eis opgenomen. In de tekst is aangegeven dat partijen in de keten samen hoogwaardige technieken moeten ontwikkelen. Bij de voorkeursvolgorde is daarnaast een toelichting opgenomen een afweging gemaakt moet worden wat het meest hoogwaardig is. De tekst is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
46.	7.4	nee	160	Er staat: 'Voor recycling van de materialen wordt een indicatieve voorkeursvolgorde gehanteerd'. Een indicatieve voorkeursvolgorde is niet handhaafbaar. Formeel is via Cenelec 50625-2-4 het volgende vereist: -Treatment of all PV panels, shall use technologies that allow to remove metallic lead or lead solder to achieve specified de-pollution requirements. -Treatment of non-silicon based photovoltaic panels, shall use technologies that allow to remove the hazardous substances in the semiconductor layer, including contacts to achieve specified de-pollution requirements. -The requirements for de-pollution will be described in CLC/FprTS 50625-3-5:2017. Fractions containing hazardous substances, shall not be diluted or mixed with other fractions or materials for the purpose of reducing their concentrations. Voorstel ILT: Men wordt gehouden aan de recyclingsvoorkeursvolgorde (§ 7.4) en indien men een lagere vorm van recycling toepast, mag dat alleen wanneer dat de totale LCA van de materialen in de panelen ten goede komt (bewijslast bij de opdrachtgever voor recycling en de recycler zelf). De verantwoordelijkheid van zonnepanelen fabrikanten en importeurs (via UPV-systeem) gaat op het gebied van afgedankte zonnepanelen niet verder dan het behalen van een inzamelpercentage en het daarover rapporteren aan de overheid. Het bijhouden van een materialenbalans is niet verplicht waardoor niet inzichtelijk is wat de aard, de bestemming en de omvang is van de elke materiaalstromen (in de vorm van panelen en de na recycling daaruit vrijkomende reststromen). Er is daardoor geen enkel inzicht in de wijze waarop de voorkeursbehandeling wordt ingezet.	De voorkeursvolgorde voor recycling inderdaad niet handhaafbaar, deze geeft namelijk de richting van de gewenste ontwikkeling aan en is geen toetsingskader. Het toetsingskader voor hoogwaardige verwerking in paragraaf 9 tot en met 11 geeft aan welke handelingen met zonnepanelen vergund kunnen worden. Bevoegd gezag moet rekening houden met de toetsingskaders bij het verlenen van vergunningen voor handelingen met afgedankte zonnepanelen. Vervolgens kan toezicht worden gehouden en handhavend worden opgetreden op basis van de geldende wetgeving en de vergunning. De andere teksten in het CMP geven uitleg over het beleid voor circulaire economie, de wetgeving en over de toetsingskaders in het CMP. In de tekst aan het eind van paragraaf 7.4 de tekst aangepast zodat een directe link wordt gelegd met paragraaf Toetsingskaders 9 tot en met 11 van het ketenplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
47.	7.4	nee	072	Inspreker geeft bij pagina 18 paragraaf 7.4 Hoogwaardige recycling aan dat niet wordt toegelicht hoe het toepassen van het versneld verhogen van de minimumstandaard bijvoorbeeld door middel van de 'vollastsystematiek' of door specifieke hoogwaardige vormen van recycling aan te merken als de 'recyclingstandaard', zoals omschreven in sectie 3.4 van de Hoofdlijnennotitie ontwerp Circulair Materialenplan (p. 17) kan bijdragen aan het sneller verhogen van de ondergrens voor recycling. Inspreker beveelt aan dit	In het afvalplan AEEA en het ketenplan zonnepanelen is (net als in LAP3) in de minimumstandaard aangesloten bij wat in de wetgeving is bepaald. Voor zonnepanelen gelden hierbij specifieke Cenelec normen. In paragraaf 13.2.3 van het ketenplan wordt de minimumstandaard verder toegelicht: "De minimumstandaard verwijst voor AEEA, inclusief zonnepanelen, naar de Regeling AEEA als eis waaraan het verwerken moet voldoen. In de regeling zijn minimumpercentages voor nuttige toepassing en specifiek voor voorbereiding voor hergebruik en recycling opgenomen. Dit volgt uit artikel 11 Regeling AEEA, waarbij wordt verwezen naar bijlage V van de Richtlijn AEEA. Deze percentages gelden voor de gehele stroom aan gescheiden ingezameld

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				verder toe te lichten, aangezien nu alleen de onderste trede van de voorkeursvolgorde van recycling niet wettelijk toegestaan is.	AEEA maar geven dus ook richting aan de praktijk bij individuele verwerkers." Zonnepanelen zullen meestal onder categorie 4 grote apparatuur in bijlage V van de richtlijn vallen. De streefcijfers daarvoor zijn dat minimaal 85% wordt nuttig toegepast en 80% voorbereid voor hergebruik en gerecycleerd. Als de EU richtlijn voor AEEA wordt herzien, kan dit wel leiden tot aanpassingen van de regeling en het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
48.	7.4	nee	095	Inspreker geeft aan dat de grootste uitdaging bij het recyclen van zonnepanelen niet wordt genoemd, namelijk dat dat panelen nu zijn verlijmd. Inspreker verzoekt achter de zin "*ook zullen steeds meer panelen circulair ontworpen zijn*" toe te voegen dat dit zal afhangen van het gevoerde beleid en welke instrumenten ingezet zullen worden.	Bij de beschrijving van de huidige keten is toegelicht dat de panelen nu over het algemeen bestaan uit lagen die met een laminaatfolie aan elkaar geplakt zijn. Bij paragraaf 7.4 is een zin toegevoegd over de moeilijke recyclebaarheid door deze verlijming. Inspreker heeft gelijk dat het van verschillende factoren afhankelijk is hoeveel panelen circulair ontworpen zullen zijn. In de tekst wordt bijvoorbeeld het Groeifondsproject Solar NL genoemd waar ketenpartijen daar aan werken. Ook is op diverse plekken aandacht voor de EU Ecodesign verordening voor PV-modules die in ontwikkeling is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
49.	7.4	nee	095	Inspreker verwijst naar de indicatieve voorkeursvolgorde en geeft aan dat het goed zou zijn om ook zilver en andere metalen te noemen.	Dit is inderdaad niet goed geformuleerd in de voorkeursvolgorde. Dit is aangepast in de tweede trede. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
50.	7.4	nee	095	Inspreker geeft aan dat het RIVM onderzoek genoemd in voetnoot 10 zich vooral richt op de 'voorkeursvolgorde' van recycling en wat bijdraagt aan circulariteit zoals genoemd in vierde paragraaf.	De vermelding van het onderzoek van RIVM waarin vier verschillende technieken worden vergeleken met de huidige praktijk is naar aanleiding van de zienswijze bij de alinea ervoor geplaatst waarin een toelichting wordt gegeven om de voorkeursvolgorde en hoogwaardigheid van recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
51.	8	nee	072, 082, 084	Inspreker 082 geeft aan dat afgedankte zonnepanelen met het juridische predicaat afval de afvalstatus zouden moeten verliezen na het succesvol doorlopen van het testprotocol volgens Cenelec preparation for reuse. Ook inspreker 084 vraag om duidelijke normen voor hergebruik: hoeveel opbrengst moet nog uit een paneel komen, en hoe maak je hergebruik 'voldoende zeker'? Bij pagina 19 de alinea over hergebruik raadt inspreker 072 aan de tekst hier verder te verduidelijken door hier opnieuw te refereren aan de erkende certificaten voor testen voor hergebruik zoals ook genoemd op pagina 17.	Cenelec 50614 bevat normen voor voorbereiding voor hergebruik. Dit is verder toegelicht in de 'Handreiking hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur'. Naar aanleiding van deze zienswijze is er een verwijzing opgenomen naar deze handreiking in paragraaf 7.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
52.	8	nee	084	Inspreker geeft aan dat het voor omgevingsdiensten problematisch is als vooraf niet bekend is waar een paneel zal worden hergebruikt. Dit remt initiatieven om zonnepanelen een tweede leven te geven.	Hoe hiermee omgegaan moet worden is uitgelegd in de 'Handreiking hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur'. Een verwijzing naar deze handreiking is toegevoegd aan de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
53.	8	nee	029, 102	Inspreker geeft aan handvatten te missen over de beoordeling van einde afvalstatus. Door recycling verkregen hoogwaardige stoffen (bijvoorbeeld silicium).	Meer informatie die kan helpen bij het beoordelen of sprake is van een afvalstof of niet is te vinden in paragraaf 8 'Afvalstof of niet-afvalstof' in het ketenplan en in 'Afvalstof of niet-afvalstof' in het CMP. Daarnaast kan ook de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof en de afvaltoets helpen bij het maken van een zelfbeoordeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
54.	8	nee	082, 095	Inspreker verzoekt duidelijke kaders te formuleren om het onderscheid te kunnen maken tussen de correcte en niet-correcte export voor hergebruik en dit te handhaven. Inspreker 095 verzoekt op te nemen of en onder welke condities transport naar buiten de EU mag.	De Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT) is belast met toezicht en handhaving voor grensoverschrijdend transport. Het CMP biedt een toetsingskader, maar heeft geen invloed op het nemen van concrete maatregelen om illegale export te voorkomen. De voorwaarden zijn opgenomen in de Regeling AEEA. Dit is toegelicht in het ketenplan in paragraaf 8 'Afvalstof of niet-afvalstof' onder het kopje 'Internationaal transport en verwerking'. Zie ook paragraaf 11 en paragraaf 14 (onder het kopje 'Illegale export van AEEA') van het Ketenplan zonnepanelen voor meer informatie over grensoverschrijdend transport van afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
55.	10.2	Ja	095	Inspreker vraagt zich af of wordt overwogen om voor zonnepanelen een eigen minimumstandaard op te nemen, apart van andere AEEA.	Net als in LAP3 verwijst de minimumstandaard voor AEEA en ook voor zonnepanelen naar de minimale wettelijke eisen voor passende verwerking van afgedankte elektr(on)ische apparatuur. Voor zonnepanelen gelden hierbij specifieke Cenelec normen. Zie ook het antwoord op zienswijze 47 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
56.	10.2	Ja	102	Het aantal afgedankte en af te voeren PV-installaties zal de komende 5 tot 10 jaar sterk toenemen. Het ketenplan en de minimumstandaard moeten zich vooral richten op deze afvalstroom en de beschikbare materialen. Een zonnepaneel bestaat grotendeels uit glas (ca. 76%) en aluminium (ca. 8%). De overige materialen zijn plastic (ca. 10%), silicium (ca. 5%) en metalen (ca. 1%). De minimumstandaard voor afgedankte zonnepanelen moet volgens inspreker concreet en vooruitstrevend zijn en gericht zijn op terugwinning (behoud) van materialen. De voorgestelde minimumstandaard met verwijzing naar de Richtlijn AEEA is moeilijk voor een vergunningverlener te hanteren bij een aanvraag omgevingsvergunning. Op basis van de opgenomen minimumstandaard kan een vergunningverlener niet beoordelen of afgedankte zonnepanelen door een betreffende verwerker correct en doelmatig worden verwerkt. Voorgestelde minimumstandaard: Sorteren of anderszins verwerken (shredderen) met als doel zoveel mogelijk	In het afvalplan AEEA en het ketenplan zonnepanelen is (net als in LAP3) in de minimumstandaard aangesloten bij wat in de wetgeving is bepaald. Voor zonnepanelen gelden hierbij specifieke Cenelec normen. In paragraaf 13.2.3 van het ketenplan wordt de minimumstandaard verder toegelicht: "De minimumstandaard verwijst voor AEEA, inclusief zonnepanelen, naar de Regeling AEEA als eis waaraan het verwerken moet voldoen. In de regeling zijn minimumpercentages voor nuttige toepassing en specifiek voor voorbereiding voor hergebruik en recycling opgenomen. Dit volgt uit artikel 11 Regeling AEEA, waarbij wordt verwezen naar bijlage V van de Richtlijn AEEA. Deze percentages gelden voor de gehele stroom aan gescheiden ingezameld AEEA maar geven dus ook richting aan de praktijk bij individuele verwerkers." Zonnepanelen zullen meestal onder categorie 4 grote apparatuur in bijlage V van de richtlijn vallen. De streefcijfers daarvoor zijn dat minimaal 85% wordt nuttig toegepast en

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				monostromen af te scheiden, ten minste 70 % (m/m, gerekend op basis van droge stof). De monostromen die minimaal moeten worden afgescheiden zijn: glas, aluminium, kabels en elektronische onderdelen. Vervolgens: recycling of nuttige toepassing van afgescheiden restfracties.	80% voorbereid voor hergebruik en gerecycleerd. Als de EU richtlijn voor AEEA wordt herzien, kan dit wel leiden tot aanpassingen van de regeling en het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
57.	10.2	Ja	148	Inspreker geeft aan dat het gebruik van de term hoogwaardige verwerking in relatie tot recycling in dit ketenplan niet gebruikt wordt op een manier die in lijn is met wat werkelijk als hoogwaardige verwerking beschouwd zou moeten worden. In de huidige praktijk wordt na verwijderen aluminium frame en kabels het paneel versnipperd. De resulterende korrels worden vervolgens ingezet in de procesindustrie als hulpstof en de resterende fracties worden gebruikt in de wegenbouw als funderingsmateriaal. Dit proces wordt ten onrechte als hoogwaardige verwerking beschouwd, terwijl het feitelijk een vorm van laagwaardige verwerking betreft. Echte hoogwaardige verwerking houdt in dat alle kritieke grondstoffen uit het afvalproduct worden teruggewonnen door middel van mechanische en chemische separatie (raffinage). Inspreker verwijst naar de techniek die door zijn/ haar bedrijf wordt gebruikt waarbij waardevolle/kritieke materialen zoals Gallium, Germanium en Indium worden herwonnen. Inspreker verzoekt de definitie van hoogwaardig verwerken strikter te formuleren.	De huidige manier van verwerken is inderdaad niet een hoogwaardige manier van verwerken. Dat is ook niet als zodanig beschreven in het ketenplan. In de voorkeursvolgorde en definitie en uitgangspunten voor hoogwaardige verwerking in paragraaf 7.4 wordt dat toegelicht. De huidige verwerking komt overeen met niveau 4 in de voorkeursvolgorde. In de minimumstandaard in paragraaf 10.2 is de minimale hoogwaardigheid van verwerking beschreven. De functie van de minimumstandaard is om de hoogwaardigheid van een verwerking te toetsen bij de vergunningverlening. De huidige verwerking is nu wettelijk nog toegestaan en hoogwaardigere verwerking zoals genoemd door de inspreker kan ook worden vergund. De tekst in het CMP is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
58.	13.1.1	nee	082	Inspreker geeft aan bevreemd te zijn dat er voor zonnepanelen geen wettelijke verplichting bestaat tot gescheiden houden en gescheiden afvoeren als die vrijkomen bij het feitelijk verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden. Als zonnepanelen niet correct worden ingeleverd, gaan circulaire kansen verloren.	Het CMP geeft weer wat de wettelijke verplichtingen in het Bbl zijn. In hoofdstuk 'gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval' is in paragraaf 3.7.1 meer uitgelegd over bouw- en sloopafval. Het is bijvoorbeeld mogelijk voor bevoegd gezag om hiervoor maatwerkvoorschriften op te nemen bij de bouwvergunning op sloopmelding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
59.	13.2.4	nee	095	Inspreker vraag zich af of bij verbranden als vorm van verwijderen van AEEA nog iets moet worden toegevoegd over wetgeving m.b.t. emissies van stoffen?	De minimumstandaard gaat over de wijze van verwerking. Emissies zijn wel relevant voor de vergunningverlening, maar dat is in andere delen van de wetgeving geregeld (bijvoorbeeld de algemene regels over emissies van ZZS in het Besluit activiteiten leefomgeving). De tekst is daarom niet gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
60.	13.3	ja	045	Inspreker verwijst naar PFAS uitloging met betrekking tot de tabel.	De tabel in paragraaf 13.3 geeft alleen weer welke ZZS in zonnepanelen aangetroffen kunnen worden die relevant kunnen zijn voor de nuttige toepassing van de materialen waar de zonnepanelen uit bestaan. Deze tabel geeft geen informatie over uitloging tijdens gebruik. Voor uitloging van PFAS bij gebruik van zonnepanelen, zie het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
61.	13.3	nee	072	De inspreker merkt bij pagina 30-31 over zeer zorgwekkende stoffen op dat de tabel niet vermeldt dat door de aanwezigheid van PFAS in de backsheets van zonnepanelen, bij verbranding furanen, dioxines en fluorcarbo's in de uitstoot terechtkomen, zelfs bij (hoogtemperatuur) verbrandingsovens. Inspreker raadt aan dit toe te voegen.	Deze tabel geeft alleen weer welke ZZS in zonnepanelen aangetroffen kunnen worden die relevant zijn voor de nuttige toepassing van de materialen waar de zonnepanelen uit bestaan. Deze tabel houdt geen rekening met verwijderingshandelingen zoals verbranden omdat afvalverbrandingsinstallaties aan strenge eisen voor emissies moeten voldoen. Het is niet nodig om dit in het CMP op te nemen. De afbakening waarover de tabel in 13.3 wel en niet gaat, is voldoende duidelijk omschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de gegevens van de tabel.
62.	13.3	nee	095	Inspreker stelt dat in de paragraaf 'Acceptatie- en verwerkingsbeleid afvalverwerkers' ook kan worden verwezen naar de notitie over ZZS in ketenplannen Zeer Zorgwekkende Stoffen in afval | Risico's van stoffen.	In de inleiding van paragraaf 13.3 wordt al naar de genoemde notitie verwezen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
63.	13.3	nee	095	Inspreker verzoekt om bij PFAS in de tabel niet naar de POP-verordening te verwijzen maar naar OSPAR. In de POP-verordening zijn maar beperkt aantal PFAS opgenomen (en dat zijn niet de polymeren).	Het OSPAR-verdrag gaat over de bescherming van de Noordoostelijke Atlantische oceaan en stelt geen regels aan PFAS in zonnepanelen. Mogelijk kunnen PFAS aanwezig zijn in de fluorpolymeren die genormeerd zijn in de POP-verordening of kunnen die PFAS tijdens de levensduur van zonnepanelen gevormd worden. Aangezien dat niet zeker is, is naar aanleiding van deze zienswijze de verwijzing naar de POP-verordening verwijderd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
64.	14	nee	082	Inspreker verzoekt om duidelijke kaders op te nemen over export om illegale export van zonnepanelen en AEEA te stoppen.	De voorwaarden zijn opgenomen in de Regeling AEEA. Dit is toegelicht in het ketenplan in paragraaf 8 'Afvalstof of niet-afvalstof' onder het kopje 'Internationaal transport en verwerking'. Zie ook paragraaf 11 en paragraaf 14 (onder het kopje 'Illegale export van AEEA') van het Ketenplan zonnepanelen voor meer informatie over grensoverschrijdend transport van afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
65.	14	nee	072	Bij pagina 31 over illegale export merkt de inspreker op dat exporteurs van tweedehands apparatuur verplicht zijn om vooraf te testen of de apparatuur werkt. Inspreker verzoekt in de tekst te verduidelijk of er een verplichting is om alle afzonderlijke producten van een lading te testen, of dat een steekproef kan volstaan.	De Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT) is belast met toezicht en handhaving voor grensoverschrijdend transport. De ILT geeft op de website de voorwaarden en onder andere aan dat elk apparaat getest moet zijn: Export van gebruikte elektrische en elektronische apparatuur | Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid | Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Een korte toelichting over (voorbereiding voor) hergebruik en internationaal transport van gebruikte apparaten is opgenomen in paragraaf 8 'Afvalstof of niet-afvalstof'. Hierin staat ook de link naar de genoemde website van ILT. Zie ook paragraaf 14 onder het kopje 'Illegale export van AEEA'.

Zienswijzen op Ketenplan zonnepanelen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
66.	14	nee	072	Inspreker beveelt ook aan bij paragrafen 6.3, 7.2, 8 en 14 toe te voegen dat er een internationale IEC Technical Report (IEC TR) in afrondende fase is voor het keuren van panelen voor hergebruik, relevant voor de export van panelen voor hergebruik zou alleen toegestaan moeten worden wanneer panelen daadwerkelijk nog voldoen, om misbruik van de niet-afvalstatus te voorkomen.	Het ministerie ontvangt graag meer informatie over het IEC TR zodra deze is afgerond en bekijkt dan of deze wordt opgenomen in het ketenplan en bij het bepalen of export voor hergebruik is toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
67.	15.1	nee	095	Inspreker geeft aan dat zilver, indium en tin zijn geen kritieke materialen (meer), maar wel waardevol om terug te winnen. Deze kunnen ook genoemd worden zie studie in kader van ICER.	Er is voor gekozen om deze paragraaf te beperken tot de materialen die als kritieke materialen worden aangeduid door de Europese Commissie. De Rijksoverheid volgt de ontwikkelingen voor kritieke grondstoffen nauwlettend en via de Nationale Grondstoffenstrategie wordt hiervoor maatregelen uitgewerkt. In paragraaf 3.6 van het hoofdstuk 'vormen van recycling beoordelen' is dit nader toegelicht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
68.	toekomst-plannen	nee	072	Inspreker is zeer erkentelijk dat zon-pv een eigen ketenplan heeft gekregen en dat het belang van deze productgroep wordt onderkend. De focus van het ketenplan ligt op silicium panelen en de circulariteit van de panelen. Dit ketenplan gaat niet in op omvormers, montagesystemen, andere typen zonnepanelen (zoals perovskiet, dunnefilm) en installaties voor zonnewarmte. Inspreker verzoekt de scope van het Ketenplan op korte termijn uit te breiden met deze andere systeemcomponenten, en duidelijk te maken wanneer en op welke manier het Ketenplan zal worden herzien.	Om het CMP verder te ontwikkelen worden signalen, knelpunten en aangedragen verbetersuggesties uit de praktijk verzameld. Dit gebeurt onder andere via de signalen die binnenkomen bij de helpdesk, de afwijkingen die bevoegde gezagen melden en overleggen die het ministerie heeft met bedrijfsleven en overheden. Dit signaal is daarbij opgenomen. In 'Wat is het CMP' is nader toegelicht hoe het CMP verder ontwikkeld wordt, weke procedure gevolgd wordt en hoe stakeholders daarbij betrokken worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit ketenplan in het CMP. Wel is de toelichting op de ontwikkeling van het CMP in 'Wat is het CMP' verduidelijkt.
69.	toekomst-plannen	nee	072	Inspreker verzoekt om verduidelijking over op welke manier zal de Ecodesign richtlijn voor zonnepanelen in dit ketenplan worden verwerkt als die later dit jaar wordt aangenomen door de EU.	Zodra de Ecodesign uitvoeringsverordening voor PV-modules definitief is, zullen de eisen kort beschreven worden op de plekken waar Ecodesign nu genoemd wordt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft nu niet geleid tot een aanpassing van het CMP.

2.41 Afvalplan Actief kool

Zienswijzen op het afvalplan Actief kool					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	2.1.1; 5.1; 5.2.2;	deels	125	[*Inspreker geeft aan dit plan als voorbeeld te nemen voor het maken van opmerkingen en dat opmerkingen en vragen eigenlijk gelden voor alle plannen met gelijkaardige content. Zie daarnaast vooral ook de zienswijze van inspreker op het concept 'afval'.*] • (2.1.1) De "afvalcategorieën" leiden tot een statische situatie. Er zullen nieuwe materialen ontstaan en nieuwe verwerkingsmethoden waardoor materialen die nu als "afval" worden beschouwd in de toekomst (rest-)waarde kunnen krijgen en geen afval meer zijn. • Het nu voorstaande kader gaat uit van storten, terwijl betere verwerkingsopties beschikbaar zijn. • (5.1) Gescheiden houden van actief kool: Er zijn al verwerkingsmethoden waarbij mengen juist voordelen heeft voor de verdere verwerking. • (5.2.2) Regenereren of reactiveren niet altijd mogelijk: Calcium hoeft in veel gevallen geen bezwaar te zijn voor het functioneren van actief kool. Gruis kan worden afgezeefd. Een jodiumgetal kan met re-activatie verhoogd worden. • (5.2.2) Regenereren is een economische afweging: Door het ontbreken van een mLCA is een onderbouwde keuze tussen regenereren en verwijderen niet mogelijk. Dit kader is dus, zodra er een mLCA beschikbaar komt, verouderd.	Per punt op de zienswijze wordt opgemerkt: • (2.1.1) De afvalcategorieën zijn uitsluitend bedoeld voor het indelen van 'afvalstoffen' en niet voor het indelen van materialen die geen afvalstoffen (meer) zijn. Die vallen buiten het afvalrecht. Het bestaan van de afvalcategorieën zit de ontwikkelingen die inspreker schetst niet in de weg. • De minimumstandaard geeft aan wat de *minimale* verwerkingsmethode is voor een afvalstroom en niet de beste of meest circulaire methode. In veel gevallen zijn er inderdaad hoogwaardigere verwerkingsmethodes mogelijk. Zie de inleiding bij paragraaf 2.2 'minimumstandaard' en de uitleg in paragraaf 5.2 over wat deze minimumstandaard in praktijk betekent voor vergunningverlening. Zoals aldaar aangegeven is hoogwaardiger verwerken toegestaan onder de beperkende voorwaarden dat de verontreinigingen die inherent in het actief kool aanwezig zijn niet worden verspreid. Die beoordeling maakt het bevoegd gezag. • (5.1) Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot de toetsingskaders voor mengen in het CMP en in dit afvalplan. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. • (5.2.2) RoyalHaskoningDHV heeft onderzocht wanneer actief kool nog regenereerbaar is (Project concretiseren minimumstandaard). De opsomming die is opgenomen in de toelichting van het dit afvalplan is op dat onderzoek gebaseerd (zoals ook in het plan is aangegeven). Er is geen aanleiding om deze informatie op basis van deze zienswijze te wijzigen. • (5.2.2) Als er nieuwe, gevalideerde informatie beschikbaar komt dan kan deze tekst worden geactualiseerd. Op dit moment is er geen mLCA bekend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in het afvalplan actief kool.
2.	5.2.2	nee	029	Inspreker geeft aan het jammer te vinden dat er geen invulling is gegeven aan hetgeen in LAP3 was aangekondigd. Nu wordt regenereren aan de markt overgelaten. Hergebruik wordt dan alleen zinvol als de kosten van het regenereren lager zijn dan de kosten van de aanschaf van nieuwe producten gecombineerd met de stortkosten. Inspreker stelt voor dat als de ontdoener toch wil storten, er een extra heffing in het kader van de Wet belastingen op milieugrondslag overwogen moet worden.	De keuze om met de minimumstandaard niet te sturen naar regenereren is gemaakt omdat regenereren (wat een vorm van recycling is) op dit moment qua kostprijs al de meest logische keuze is ten opzichte van nieuwe actief kool. Deze kostprijs maakt regenereren aantrekkelijk. Regenereren is bovendien toegestaan volgens de minimumstandaard (zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel). Keuzes die gemaakt worden m.b.t. heffingen zoals het Besluit belasting op milieugrondslag vallen buiten de reikwijdte van het CMP. Gezien de huidige gunstige marktprijs voor geregenereerd actief kool wordt een dergelijke heffing ook niet nodig geacht om storten van actief kool te voorkomen. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Actief kool					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de tekst van paragraaf 5.2.2. over regenereren.
3.	5.2.2	nee	055	Inspreker geeft aan dat in de toelichting staat dat technieken zoals composteren (en vergisten) van actief kool, dat bijvoorbeeld afkomstig is van de voedingsindustrie en geen zware verontreinigingen bevat, niet doelmatig worden geacht. Inspreker vraagt zich af waarom deze handeling dan niet verboden wordt. Zoals het nu is omschreven is het te vrijblijvend.	Het CMP is geen wetgeving maar werkt door in vergunningen via de diverse 'toetsingskaders'. Bevoegde gezagen moeten bij het vergunnen van het verwerken van afvalstoffen 'rekening houden met het CMP (de toetsingskaders)'. Zij beoordelen daarbij of een verwerking 'doelmatig' is en baseren daarop of ze een verwerking van een afvalstof wel of niet toestaan. Zij maken daarin hun eigen afweging (zie het hoofdstuk 'Over de toetsingskaders'). Het CMP kan dus niets 'verbieden'. Als het een verbod zou moeten zijn, wat niet is overwogen, dan zou dit in wetgeving geregeld moeten worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan actief kool.

2.42 Afvalplan Afvalwaterstromen

Zienswijzen op het afvalplan Afvalwaterstromen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	ja	055	Inspreker vraagt hoe om te gaan met TOC i.p.v. CZV omrekeningsfactor. CZV is straks niet meer van toepassing/ niet meetbaar.	In de afbakening van het afvalplan staat een CZV/BZV5- verhouding van 4. Het belastingstelsel van de waterschappen is op 1 januari 2026 aangepast. Doordat de stoffen die worden gebruikt bij een CZV-bepaling belastend zijn voor mens en milieu, wordt bij de wijziging van het belastingstelsel overgegaan van CZV (Chemisch Zuurstof Verbruik) naar TOC (Totaal Organisch Koolstof (C)). Daarbij is gekozen voor een verhouding CZV/TOC van 3. Het afvalplan sluit hierbij aan. De verhouding TOC/BZV5 in de afbakening van het plan is daardoor 4/3, oftewel 1,33 geworden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	titel	nee	137	De naam doet vermoeden dat dit afvalplan in het algemeen over afvalwater gaat, dit blijkt te zijn toegespitst op alleen "sterk verontreinigde afvalwaters en baden". Dat is een heel specifieke groep afvalwaters. De naam zou aangepast moeten worden zodat direct duidelijk is waar het over gaat, er zijn meer afvalwaters in Nederland die niet onder het plan vallen, dan afvalwaters die er wel onder vallen. Uit de namen van de andere afvalplannen is niet op te maken onder welk plan andere soorten afvalwater vallen, het lijkt erop dat deze buiten de afvalplannen vallen.	De zienswijze is terecht. De naam is gewijzigd in 'sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden' en daarmee in overeenstemming met de naam van het afvalplan uit LAP3. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	1	ja	029, 102	In de tabel staat 'ready', dit moet 'readily' zijn. Inspreker geeft aan dat dit elders in het afvalplan ook voorkomt.	Een stof is snel afbreekbaar als wordt voldaan aan de criteria van ready biodegradable (70% van de stof is afgebroken binnen [..]). Dit is de juiste terminologie voor OECD 301 en OECD 302 testen. OECD heeft het over 'testing of the ready biodegradability' van stoffen en dus over stoffen die 'readily biodegradable' zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	1	ja	029, 102	Inspreker verzoekt bij 'respiratieremming', en/of nitrificatieremming toe te voegen.	Een stof is snel afbreekbaar als de stoffen bij verwerking op de zuivering in ieder geval geen respiratieremming veroorzaken. Het toevoegen van 'geen nitirificatieremming' als voorwaarde voor het bepalen of sprake is van een snel afbreekbare afvalstof kan betekenen dat meer afvalwaterstromen onder dit afvalplan gaan vallen. Aangezien daar nu geen gegronde reden voor is, zijn we niet tegemoet gekomen aan het verzoek van inspreker. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	1	ja	029, 102	Inspreker geeft aan dat bij de tekst 'Afvalwaterstromen met stoffen die niet aantoonbaar aanwezig mogen zijn' niet duidelijk is waarin deze niet aantoonbaar mogen zijn. In afvalwaterstromen? In water dat geloosd wordt? Nu lijkt het net alsof de bijbehorende bedrijfsactiviteiten verboden zijn.	Bedoeld zijn afvalwaterstromen met stoffen die niet aantoonbaar aanwezig mogen zijn als deze afvalwaterstromen zouden worden geloosd. Dit is aangepast in de toelichting van de afbakening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	1	ja	102	Het afvalplan focust zicht vooral op metaalhoudend of niet metaalhoudend. Echter er is geen expliciete verwijzing naar het bepalen van gevaarlijk en ongevaarlijk afval. Inspreker verzoekt deze alsnog toe te voegen. Daarbij verzoekt inspreker nog aan te gegeven waar de grens ligt van slib en afvalwater om een juiste keuze van het afvalplan te kunnen maken.	Het afvalplan sterk verontreinigde afvalwaterstromen heeft in essentie betrekking afvalwaterstromen die op grond van het waterbeleid niet mogen worden geloosd. Daarbij is het niet van belang of het afvalwater gevaarlijk afval is of niet. Baden zijn vloeibare afvalstoffen en geen afvalwaterstromen. De grens tussen baden en afvalwaterstromen is niet duidelijk aan te geven. Indien in slib een waterfractie voorkomt die voldoet aan de afbakening van het afvalplan voor sterk verontreinigde afvalwaterstromen, dan moet de waterfractie conform het afvalplan 'sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden' worden verwerkt. Dit is vermeld in de toelichting. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	2	ja	113	Inspreker geeft aan dat de wijziging van het Besluit melden ervoor zorgt dat de informatie die ontdoeners aan afvalbedrijven moeten meegeven maar ten dele of geen relatie heeft met het aangeboden afval. Inspreker uit haar zorgen dat met de voorgenomen wijziging afvalbedrijven mogelijk onvoldoende invulling kunnen geven aan het toetsingskader ZZS en overige zorgstoffen en mengen van gevaarlijk afval. Deze toetsingskaders komen ook terug in het Afvalplan afvalwaterstromen. Inspreker vrees dat een gebrek aan informatie over ZZS een negatieve invloed gaat hebben op vergunningverlening van bestaande en nieuwe initiatieven.	In juni 2025 is de Leidraad ZZS Besluit melden gepubliceerd waarin de zorgen van inspreker zijn geadresseerd en een handelingskader is neergezet zodat er geen zogenaamde 'loze meldingen' aan afvalverwerkers worden gedaan. Deze Leidraad is opgesteld samen met een aantal externe vertegenwoordigers van de doelgroepen. In praktijk zal moeten blijken of deze Leidraad de zorgen van inspreker voldoende wegneemt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Afvalwaterstromen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
8.	1	ja	024	De komst van het Circulair Materialen Plan is een kans om meer aandacht te geven aan het circulair maken van producten en materialen. De focus in het CMP ligt echter nog voornamelijk op de afvalfase in plaats van eerder in de keten.	Het CMP is een instrument waarmee de rijksoverheid informatie geeft over wat belangrijk is voor de transitie naar circulaire economie. Het instrument heeft een belangrijke functie in het geven van uitleg over wetgeving en het geeft waar nodig toetsingskaders voor de uitvoering van de afvalwetgeving. De transitie naar een circulaire economie is een ontwikkeling die gaande is, wetgeving wordt daarom voortdurend aangepast en verbeterd en het CMP wordt hierbij aansluitend aangepast. Doordat sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden niet in het oppervlaktewater mogen terechtkomen op grond van het waterbeleid, is het belangrijk dat het CMP aangeeft hoe deze afvalstoffen dan wel verwerkt mogen worden. Ook daarin heeft het CMP een rol. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	1	nee	007	Inspreker vraagt op welke wijze kan worden voldaan aan de eis dat bepaalde stoffen niet aantoonbaar in het afvalwater aanwezig mogen zijn. Wat is de capaciteit die naar verwachting nodig zal zijn wanneer nieuwe gevoeligere analysemethoden toegepast kunnen worden?	De zienswijze gaat over afvalwaterstromen en baden met PCB's, dioxines ('dirty 17'), bestrijdingsmiddelen, organotinverbindingen en/of gebromeerde difenylethers in concentraties die tenminste gelijk zijn aan de rapportagegrens. Bij lozing mogen deze stoffen niet aantoonbaar aanwezig zijn. Dit zijn stoffen en stofgroepen die vanuit het waterbeleid niet in het oppervlaktewater (direct of indirect) mogen terechtkomen. Wanneer nieuwe detectiemogelijkheden beschikbaar zijn dan leidt dat tot een betere bescherming van het oppervlaktewater. 'Niet aantoonbaar aanwezig' betekent dat de rapportagegrens niet wordt overschreden. Bij analyses wordt met 'niet aantoonbaar' bedoeld dat de rapportagegrens niet wordt overschreden. De rapportagegrens is de minimale concentratie die volgens de analysemethode gerapporteerd moet worden op het analyseverslag. De rapportagegrens is gelijk aan of hoger dan de detectiegrens. De detectiegrens is de laagste concentratie die met de analysemethode nog gekwantificeerd kan worden. De te hanteren analysemethode wordt in overleg met het bevoegd gezag vastgesteld. Daarmee staat ook de rapportagegrens vast. De minimumstandaard voor deze afvalwaterstromen is verbranden en hoogwaardigere verwerking is in beperkte gevallen mogelijk. Doordat het is toegestaan om de organische fractie af te scheiden voorafgaand aan het verbranden, is minder verbrandingscapaciteit nodig. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	1, 4	ja	007, 024	Afvalwaterstromen met stoffen die niet aantoonbaar aanwezig mogen zijn, bevatten deze stoffen in concentraties die tenminste gelijk zijn aan de rapportagegrens. Inspreker is van mening dat het CMP onvolledig is ten aanzien van de knelpunten/mogelijkheden bij analyses, wat leidt tot veel onduidelijkheid en discussie tussen bevoegd gezag en bedrijf. Daarvoor geeft hij de volgende argumentatie: a. Inspreker vraagt om specifieke ondergrenzen op te nemen, omdat door ontwikkeling van analysetechnieken de rapportagegrens steeds kan veranderen. Daardoor zou een verwerking niet meer geschikt zijn, terwijl de milieugevolgen en/of afwenteleffecten niet veranderen. b. Afvalwater heeft een complexere samenstelling dan drinkwater of oppervlaktewater. De onzekerheid van een analyseresultaat neemt toe naarmate de te analyseren stroom complexer (en meer vervuild) is. Dit zorgt er ook voor dat in de afvalstroom bepaalde stoffen niet worden gedetecteerd boven de rapportagegrens, maar na zuivering mogelijk wel. Inspreker vraagt hiermee rekening te houden en dit te borgen in het CMP alsmede bij de beoordeling van activiteiten (vergunningverlening). c. De complexiteit van afvalwater is van invloed op de rapportagegrens en de rapportagegrens kan per afvalstroom/analyse veranderen. d. In praktijk zijn er (frequent grote) verschillen tussen de analyseresultaten van laboratoria. Zelfs heranalyses bij hetzelfde laboratorium kunnen een afwijkend analyseresultaat opleveren. e. Uit een analyse volgt in principe een 'hard' oordeel. Daar is geen ruimte voor onzekerheid rondom analyseresultaten. Inspreker vraagt daarmee wel rekening te houden. f. Voor de data-analyse zijn er diverse methodieken ten aanzien van het omgaan/meenemen van resultaten lager dan de rapportagegrens. De methodiek die wordt gekozen voor de beoordeling van de analysedata heeft invloed op de inpasbaarheid. g. Ook in gevallen dat alle resultaten beneden de rapportagegrens liggen, kan een lozing theoretisch niet inpasbaar zijn.	Ad a. Zie het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. Ad b. Als stoffen in een afvalwaterstroom worden gedetecteerd boven de rapportagegrens en die afvalwaterstroom wordt ter verwerking aangeboden, dan moet de verwerking conform de minimumstandaard plaatsvinden. Lozing van die afvalwaterstroom is op grond van het waterbeleid immers niet toegestaan. Zie verder het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. Ad c. t/m f. Deze zienswijzen gaan over het analyseren van afvalwaterstromen en de discussies die zich daarbij kunnen voordoen. Wij begrijpen dat zich daarbij moeilijkheden kunnen voordoen. Analyses moeten zoveel mogelijk voldoen aan de stand der techniek en worden afgestemd met het bevoegd gezag. • Voor sommige parameters zijn vergelijkbare analysemethoden beschikbaar. Het bevoegd gezag bepaalt welke analysemethode gehanteerd moet worden. • Analysemethoden kunnen regelmatig worden herzien. Een vervanging van of een wijziging in het normblad wordt automatisch van kracht. Het is ondoenlijk om het CMP hierop actueel te houden. • Voor bepaalde parameters zijn nog geen NEN voorschriften voor analyse voorhanden. Voor deze parameters dient analyse plaats te vinden volgens de door het bevoegd gezag te geven voorschriften. Ad g. Deze opmerking is terecht. In de inleiding van de afbakening van het afvalplan staat daarom ook dat afvalstromen die niet onder dit plan vallen of die zijn voorbehandeld, niet zomaar geloosd mogen worden. Het bevoegd gezag moet immers altijd beoordelen of lozen acceptabel is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	1	nee	007, 024	De afbakening beschrijft dat het bevoegd gezag moet toetsen of de lozing gelet op de BBT acceptabel is. Wijziging van inzichten (in BBT en/of in wet- en regelgeving) alsmede de actualisatie van de ZZS-lijst kan van invloed zijn op de geschiktheid van een techniek. Bij het in de praktijk doorvoeren van deze inzichten/technieken zijn de technische (on)mogelijkheden voor de sector en financiële gevolgen (zoals investeringen, afschrijvingen, etc.) van belang. Inspreker noemt nog enkele andere zaken die betrokken zouden moeten worden in de beoordeling/afweging van de geschiktheid van een verwerkingstechniek en de termijn waarbinnen deze wijzigingen beoordeeld/doorgevoerd moeten worden. Dit is een zienswijze op zowel de algemene bepalingen uit het CMP als alle relevante afval-/materialenplannen.	Achter de tekst die inspreker aanhaalt staat duidelijk dat de beoordeling van de lozing buiten het toetsingskader van het CMP valt. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Doordat deze zienswijze over de beoordeling van de lozing gaat, kan deze niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Dit antwoord geldt ook voor de zienswijze op de algemene bepalingen uit het CMP en alle relevante afval- en ketenplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	2.1.2, 2.2, 5.1.2	ja	007, 024	In het afvalplan staat dat geen vergunning kan worden verleend voor het verlagen van de concentraties van stoffen tot de genoemde concentratiegrenswaarden door middel van mengen. Mengen kan echter een voorbehandelingsstap zijn voor een verwerkingstechniek, zoals biologische reiniging. Het samenvoegen vindt in dat geval niet plaats met het doel de concentraties te verlagen tot beneden de concentratiegrenswaarde. Het CMP dient met dit effect van samenvoegen rekening te houden in de relevante afval-/materialenplannen.	Het afvalplan sterk verontreinigde afvalwaterstromen heeft in essentie betrekking afvalwaterstromen die op grond van het waterbeleid niet mogen worden geloosd. De minimumstandaard sluit biologische zuivering of het door mengen verlagen van de concentratie van verontreinigingen uit. Het is wel toegestaan om concentraties in metaalhoudende afvalwaterstromen door een bepaalde verwerking, zoals ontgiften en neutraliseren, te verlagen. Die activiteit past binnen de minimumstandaard en is daarom niet opgenomen in het toetsingskader mengen. Ter verduidelijking is deze mengactiviteit wel toegevoegd in de toelichting op mengen van afvalstoffen. Dit antwoord is niet van belang voor andere afval-/materialenplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Afvalwaterstromen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
13.	1, 4, 5.2, 5.3	ja	007, 024	Het afvalplan en het CMP dient een kader te bevatten voor afvalwaterstromen die niet vallen onder het afvalplan 'afvalwaterstromen', zoals PFAS-houdende waterstromen. Het plan sluit PFAS-houdende afvalwaterstromen met een concentratie PFAS <0,1 mg/l uit. PFAS komt in afvalwaterstromen echter voor in lage concentraties (enkele tientallen nanogrammen per liter). Bekend is dat PFAS zeer diffuus verspreid is in enorm veel producten en als gevolg daarvan in afvalstromen en de leefomgeving. Voor afvalwaterstromen met PFAS bestaat een groot aantal knelpunten, zoals: • de praktijksituatie (bv. reeds aanwezige diffuse verspreiding); • beschikbaarheid van analyses; • betrouwbaarheid van analyseresultaten en storende invloed van vervuiling op analyses (ook bekend als matrix of complexiteit); • ontbrekende/ontoereikende verwerkingsmethodieken; • het ontbreken van BBT; • het ontbreken van lozingsnormen. Inspreker vindt de algemene verwijzing naar wet- en regelgeving en BBT onvoldoende wegens het ontbreken van (in specifieke gevallen) kaders, normen en technieken. Gezien de beleidsmatige aandacht voor PFAS en de maatschappelijke vragen/onrust daarover, vraagt inspreker om in het CMP nader in te gaan op de kaders voor verwerking van afvalwaterstromen, waaronder PFAS-houdende afvalwaterstromen, met een concentratie van minder dan 0,1 mg/l.	De doelmatigheid van de verwerking van afvalwaterstromen en de doelmatigheid van een lozing die resteert na verwerking, worden beide vanuit hun eigen toetsingskader beoordeeld. Daarbij moet onderlinge afstemming plaatsvinden die is gericht op een integrale afweging van passende preventieve maatregelen en beste beschikbare technieken. Het CMP bevat alleen een minimumstandaard van verwerking voor afvalwaterstromen en baden waarvan het vanuit waterkwaliteitsdoelstellingen (op termijn) niet acceptabel is dat deze worden geloosd. Dit toetsingskader is in het afvalplan 'sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden' vastgelegd. Het CMP geeft daarmee invulling aan conclusie 1 van de samenvatting van het BBT-document 'Verwerking waterfractie gevaarlijke en niet-gevaarlijke afvalstoffen'. Dat betekent overigens niet dat PFAS-houdende afvalwaterstromen met een concentratie van organische ZZS < 0,1 mg/l geloosd mogen worden. Dat is ter beoordeling van het bevoegd gezag. Voor overige afvalwaterstromen kan het CMP beleid bevatten als dat is gericht op preventie en hergebruik van (bestanddelen) van afvalwaterstromen. Het CMP geeft hier bijv. invulling aan in het afvalplan fotobaden doordat in de minimumstandaard terugwinning van zilver is opgenomen. Maatregelen gericht op vermijden of verminderen van het gebruik van PFAS worden in het kader van REACH genomen. Het CMP heeft daar geen betrekking op. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	4	nee	007, 024	De toelichting baseert zich op twee CIW/CUWVO-nota's uit 2001 en 1997. Deze nota's houden onvoldoende rekening met actuele ontwikkelingen, uitdagingen en maatschappelijke vraagstukken. Daardoor bevat het CMP onvoldoende uitwerking voor dergelijke afvalwaterstromen en stelt ieder bevoegd gezag haar eigen regels. Inspreker vraagt een nadere uitwerking van het CMP op dit punt.	Het afvalplan sterk verontreinigde afvalwaterstromen heeft in essentie betrekking afvalwaterstromen die op grond van het waterbeleid niet mogen worden geloosd in oppervlaktewater. De minimumstandaard voor deze afvalwaterstromen en baden richt zich op het vernietigen of afscheiden van de verontreinigingen. De nota 'Verwerking waterfractie gevaarlijke en niet-gevaarlijke afvalstoffen' is nog steeds aangewezen als BBT-document. De CIW/CUWVO-nota's uit 1997 bevat achtergrondinformatie. Het is op basis van de gegeven zienswijze verder niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	4	ja	007, 024	Inspreker vraagt om het gebruik van AOX in plaats van EOX te motiveren in verband met het volgende: • de analyse op AOX is bewerkelijker dan op EOX; • analyses op AOX hebben veelal met storingen (door zout) te maken; • voor AOX zijn meer voorbehandelingsstappen nodig. Dit vergroot de analyseonzekerheid; • AOX-analyseresultaten vallen een factor 10 hoger uit dan de resultaten van EOX-VOX; • EOX-VOX is nog leidend in een aanzienlijk deel van de vergunningen en er is nog geen '1-op-1' vergelijking mogelijk. Daarnaast vraagt inspreker om in het CMP in te gaan op de situaties waarbij EOX-VOX (nog) leidend is.	BBT is tegenwoordig vastgesteld voor AOX en niet voor EOX. Zie bijvoorbeeld de BBT-conclusies voor afvalbehandeling en BBT van de BREF afvalwater- en afvalgasbehandeling. Het CMP sluit hierbij aan. Daarnaast is van belang dat de AOX-norm in het afvalplan niet aangeeft wanneer de afvalstroom geloosd mag worden. Het beoordelen of de lozing gelet op wet- en regelgeving en toepassen van BBT acceptabel is, valt buiten het toetsingskader van het CMP. Als in de lozingsvergunning normen voor EOX-VOX staan, dan moet het bedrijf zich daaraan houden. De AOX-norm in het afvalplan geeft aan wanneer de minimumstandaard van verwerking van toepassing is. Het gevolg daarvan is dat bij AOX-concentraties > 15 mg/l lozing niet kan plaatsvinden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	5.1.1	ja	007, 024	Inspreker mist het voorkomen van het ontstaan van afvalwater (preventie) en het zoeken door producenten/ontdoeners naar alternatieven voor ZZS/schadelijke stoffen (vermijden en reduceren). Dat is noodzakelijk om te komen tot een (meer) circulaire economie. De afvalverwerker heeft geen of erg beperkt invloed op de aan/afwezigheid van ZZS. Dit is afhankelijk van hetgeen de ontdoener produceert en/of aan hulpstoffen gebruikt wordt. Het CMP en het beoordelingskader dient eerst aan de bron te toetsen.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 13 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	2.2, 5.3	nee	007, 024	Ontdoeners worden vanuit het kader van "vermijden en reduceren" verplicht tot continue verbetering. Ontdoeners hebben de taak het gebruik van ZZS te evalueren en gebruik daarvan (zoveel mogelijk) te voorkomen of, als dat niet mogelijk is, de aanwezigheid daarvan significant te reduceren. De komende jaren zal de aanwezigheid van ZZS in afvalstoffen afnemen door bijvoorbeeld uitfasering bij producten/gebruikers of het herwinnen dan wel reductiestappen bij de gebruiker. Inspreker vraagt om deze kennis te betrekking bij de minimumstandaard/geschiktheid van afvalverwerking.	Zolang ZZS in afvalwaterstromen voorkomen in concentraties die hoger zijn dan de concentratiegrenswaarden die zijn genoemd in de afbakening van het afvalplan, is de minimumstandaard van dit afvalplan van belang. Dit afvalplan heeft in essentie immers betrekking op afvalwaterstromen die op grond van het waterbeleid niet mogen worden geloosd. Het treffen van maatregelen om verontreinigingen in afvalwaterstromen te vermijden en te reduceren is in het belang van het verbeteren van de waterkwaliteit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	6.2	nee	007, 024	De toelichting vermeldt dat sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden naar verwachting geen potentieel terugwinbare kritieke materialen bevatten. Inspreker vindt deze algemene conclusie voorbarig gezien de diversiteit van afvalwaterstromen. (Sterk verontreinigde) afvalwaterstromen komen uit diverse industrieën en processen alsmede van diverse producenten en gebruikers. Ontdoeners worden vanuit het kader van 'vermijden en reduceren' verplicht tot continue verbetering ten aanzien van ZZS. Inspreker vraagt dit op te nemen in paragraaf 6.2.	Maatregelen die bedrijven vanuit het waterbeleid moeten nemen op het gebied van 'vermijden en reduceren' zouden kunnen leiden tot het terugwinnen van materialen. Vanwege de concentraties die in afvalwaterstromen voorkomen en de soort verontreinigingen verwachten wij niet dat het zal gaan om potentieel terugwinbare kritieke materialen. Wij komen niet tegemoet aan het verzoek om op te nemen dat ontdoeners bepaalde verplichtingen hebben, omdat dit niet leidt tot een verduidelijking van de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	5.3	nee	007, 024	De tabel met ZZS is summier en het is onduidelijk hoe die tot stand is gekomen. De tabel gaat enkel in op ZZS afkomstig van metaalhoudende baden uit de galvanische industrie. Inspreker vraagt de tabel aan te vullen met ZZS die voorkomen in overige 'sterk verontreinigde afvalwaterstromen'.	Voor de werkwijze bij het opstellen van de tabel met ZZS en de mogelijkheden om deze aan te vullen, zie het antwoord op zienswijze 11 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan
20.	5.3	nee	007, 024	Bij de tabel met ZZS is vermeld dat deze niet-limitatief is. Dat betekent dat ieder bevoegd gezag/ambtenaar een eigen afweging kan maken, wat zeer onwenselijk is. Dit werkt willekeur, lokale verschillen en daarmee rechtsonzekerheid in de hand. Ook kan dit leiden tot het 'shoppen' door ontdoeners naar afvalverwerkers met de 'gunstigste' kaders, waar milieu en leefomgeving niet bij zijn gebaat.	De reden dat de tabel met ZZS niet-limitatief is, staat beschreven in het antwoord op zienswijze 77 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. Wat betreft de diversiteit in aanpak van het ZZS-dossier door de verschillende bevoegde gezagen, zie het antwoord op 13 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Afvalwaterstromen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in de tekst van dit hoofdstuk.
21.	2.2, 5.3	nee	007, 024	De afvalverwerker heeft altijd te maken met een verwijderingspercentage, waarbij de vraag is wanneer zorgstoffen voldoende zijn verwijderd, zeker wanneer concrete lozing-/emissiecriteria, milieukwaliteitsnormen en/of risicogehalten/-criteria voor ZZS niet bekend zijn. Het CMP dient hier meer aandacht aan te besteden.	Als de verwerking van sterk verontreinigde afvalwaterstromen inhoudt dat de verontreinigingen mogen worden afgescheiden, dan geeft de minimumstandaard aan dat gezuiverd moet worden tenminste tot waarden lager dan de concentratiegrenswaarden die zijn genoemd in de afbakening van het afvalplan. Het CMP bevat geen toetsingskader voor het lozen van afvalwaterstromen en daarom ook geen lozing-of emissiecriteria, milieukwaliteitsnormen en dergelijke. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	2.2, 5.3	nee	007, 024	De producerende/gebruikende industrie verwijst voor ZZS veelal naar: • de relevantiegrens is "0,1%", bij een concentratie <0,1% is geen actie nodig; • het verwaarloosbaar risico is "0,01 x MTR", daaronder is geen actie nodig. De afvalverwerker is in dergelijke gevallen niet op de hoogte van de aanwezigheid van ZZS, maar is vervolgens wél de partij die hiermee in de vergunning en handhaving wordt geconfronteerd en dient te investeren in onderzoek en technieken. De afvalverwerker wordt immers veelal gehouden aan afwezigheid (<detectiegrens) of aan zeer lage concentratiegrenzen. Het CMP dient hieraan meer aandacht te besteden. De afvalverwerker dient beter beschermd te worden nu de 'ZZS kraan' aan de voorkant van de keten nog veelal 'open staat'.	Wat betreft het doorgeven van informatie over de aanwezige ZZS en de concentraties daarvan aan de afvalverwerker, zie het antwoord op 34 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. Onderkend wordt dat ZZS onder de grenswaarde voor doelmatig afvalbeheer nog steeds relevant kunnen zijn voor andere milieuaspecten (lucht, water, bodem) en Arbo, zie ook het antwoord op zienswijze 114 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. De inspreker vraagt meer aandacht in het CMP voor problemen die afvalverwerkers ondervinden doordat ZZS aan de voorkant van de keten worden gebruikt. Het CMP kan het gebruik van ZZS niet regelen. Voor de Nederlandse inzet met betrekking tot bronaanpak, zie het antwoord op zienswijze 8 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in de tekst van dit hoofdstuk.
23.	2.2, 5.3	nee	007, 024	Het CMP en beoordelingskader heeft onvoldoende aandacht voor het analyseren van ZZS. Voor veel nieuwe ZZS ontbreken analysemethoden of gelden lange wachttijden. Bij analyses wordt doorgaans het element bepaald, wat niets zegt over de verhouding tussen zorgwekkende en niet-zorgwekkende verbindingen. Daar komt bij dat een stof een enkelvoudige samenstelling heeft en afvalstoffen in de praktijk vrijwel altijd mengsels betreffen. Verder zijn er (frequent grote) verschillen tussen de analyseresultaten van laboratoria. Zelfs heranalyses bij hetzelfde laboratorium kunnen een substantieel afwijkend analyseresultaat opleveren. De reproduceerbaarheid van analyseresultaten is dus beperkt. Inspreker stelt dat analyseresultaten van diverse parameters onvoldoende betrouwbaar zijn. Het analyseresultaat geeft in zekere mate inzicht in de aanwezigheid van een stof, maar over de concentratie kunnen geen harde conclusies worden getrokken. Analyseresultaten dienen in die context te worden beschouwd. Dat gebeurt niet in de praktijk.	Zie het antwoord op zienswijze 105 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen van het afvalplan.
24.	1, 3	ja	007	De tabel 'verwijderen waarvoor de overbrenging niet is toegestaan' gaat voorbij aan het feit dat ONO filterkoek die wordt verwerkt door verbranding in een draaitrommeloven (DTO; D10-handeling) niet hoeft te worden geretourneerd naar het land van herkomst. Van belang is dat overbrengen voor een D9-handeling niet is toegestaan wanneer dit na overbrenging leidt tot een in Nederland of in het buitenland te storten ONO-filterkoek. Inspreker vraagt dit onderscheid expliciet te maken in hoofdstuk 1. Afbakening toetsingskaders (pagina 3).	Paragraaf 3 van het Afvalplan afvalwaterstromen is alleen van toepassing op de afvalstoffen die onder de afbakening van dat plan vallen (paragraaf 1 van Afvalplan afvalwaterstromen). Dit gaat over afvalwaterstromen in zijn geheel. Als verwerking van de afvalwaterstromen leidt tot een ONO-filterkoek, dan moet die wel worden teruggevoerd naar het land van herkomst. Als de afvalstof alleen ONO-filterkoek betreft, dan valt dit onder de afbakening van Afvalplan residuen. Het toetsingskader voor overbrengen van ONO-filterkoek staat in paragraaf 3 van Afvalplan residuen. ONO-filterkoek mag voor verbranden als vorm van verwijderen (DTO, D10) worden overgebracht tenzij dit leidt tot een te storten fractie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.43 Afvalplan Asbesthoudend afval

Zienswijzen op het afvalplan Asbesthoudend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	102	Inspreker geeft aan dat positief is dat in het afvalplan gesproken wordt over asbest als afvalstof en dat het materiaal behandeld moet worden zoals omschreven in het Productenbesluit Asbest en het Asbestverwijderingsbesluit om de emissie van vezels te beperken. Inspreker constateert verder: het beleid verandert niet, geen afwijkingen in ten opzichte van het LAP3.	Deze zienswijze is een bevestiging van de inhoudelijk keuzes in het plan en is voor kennisgeving aangenomen.
2.	1	ja	012	Inspreker mist de grenswaarde van 100 mg/kg asbest (gewogen serpentijnconcentratie vermeerderd met tienmaal de amfiboolconcentratie) die volgens het Bbk en Productbesluit asbest geldt. Kan worden aangegeven hoe het CMP aankijkt tegen verwerking van deze materialen? Inspreker geeft aan dat hier verwarring over is ontstaan gezien de reactie van bevoegd gezag op (het toestaan van) de verwerking van veronderstelde asbestvrije platen. Kan duidelijkheid worden gegeven of dit wordt gezien als een risico en of (en onder welke voorwaarden) dit voldoet aan genoemde regelgeving (Bbk en Productbesluit Asbest)?	De grenswaarde zoals door inspreker aangegeven staat genoemd in de afbakening. Het afvalplan gaat alleen over wat volgens de wet 'asbesthoudend' is. Platen die niet asbesthoudend zijn (zoals bijvoorbeeld platen met de aanduiding NT – nieuwe technologie) vallen dus niet onder dit afvalplan en hoeven dus ook niet als asbesthoudend afval te worden verwerkt. Wat wel en niet onder het Productbesluit asbest valt is aangegeven in artikel 2 van dat besluit. Zowel voor het Productbesluit asbest als voor het CMP geldt, zoals te lezen bij de afbakening, dat afvalstoffen waar opzettelijk asbest aan toegevoegd is altijd asbesthoudend is, ook als de totale concentratie onder de genoemde concentratie van 100 blijft. Ook dit afval moet dus verwerkt volgens de bepalingen van dit afvalplan. Het doel van deze bepaling is het tegengaan van 'wegmengen'. Het Bbk kent alleen normen voor de toepassing. Wanneer materialen (dus ook secundaire materialen bestaand uit of gemaakt van afvalstoffen) als bouwstof worden toegepast, moet voldaan zijn aan de normen uit het Bbk. **Conclusie**: Het afvalplan is hierin voldoende helder en daarom heeft deze zienswijze niet geleid tot een aanpassing van dit plan.
3.	2.2	ja	055	Inspreker verzoekt de volgende zin in de minimumstandaard voor asbesthoudend staalschroot (deelstroom a) te wijzigen: "*indien bovenstaande verwerking omwille van technische redenen niet mogelijk is, is de minimumstandaard storten op een daarvoor geschikte stortplaats*".	De wettelijke termijnen voor de opslag van afvalstoffen voorafgaand aan nuttige toepassing is 3 jaar volgens het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen. Dit is na te lezen in de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking. Deze termijn hoeft daarom niet aan de minimumstandaard verbonden te worden.

Zienswijzen op het afvalplan Asbesthoudend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Graag aanpassen in: “Indien binnen 3 jaar na het in afvalfase raken van het asbesthoudend schroot de bovengenoemde recycling, omwille van technische redenen, niet mogelijk is, is de minimumstandaard storten op een daarvoor geschikte stortplaats”.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van par. 2.2 van dit afvalplan.
4.	2.2 (b)	ja	112	Inspreker vraagt om ‘chemische’ in de eerste bullet van b aan te vullen met, of te vervangen door: mechanisch-chemische technieken.	Het verzoek van inspreker wordt ingewilligd en leidt ook tot een aanpassing van deze bullet met de bepalingen dat het moet gaan over het vernietigen van ‘alle’ asbestvezels. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de minimumstandaard.
5.	2.2	ja	061, 156, 157	Bij het hoofdstuk ‘immobiliseren’ geven insprekers aan: In het ontwerp-CMP is aangegeven dat enkele "stoffen" (een wettelijk grondslag voor zorgstoffen ontbreekt) geen toepassing mogen vinden in (vormgegeven) bouwstoffen, ook niet na immobiliseren. Voor kwik (Hg), arseen (As) en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) is echter aangegeven dat het verbod op de directe toepassing in een bouwstof dan wel na het immobiliseren tot vormgegeven bouwstof niet geldt als voldaan wordt aan het Bbk dan wel de geldende concentratiegrenswaarden voor ZZS. Vreemd genoeg ontbreekt voor asbest een dergelijke vrijstelling, terwijl voor grond of baggerspecie en voor bouwstoffen volgens het Bbk wel degelijk een grenswaarde van 100 mg/kg asbest (gewogen serpentijnconcentratie vermeerderd met tienmaal de amfiboolconcentratie) volgens het Bbk geldt, indien asbest niet opzettelijk aan de bouwstof is toegevoegd. Insprekers vragen om in het CMP in het deel ‘Immobiliseren’ maar ook in dit Afvalplan aan te sluiten bij de geldende wetgeving uit het Bbk, zodat de (onhaalbare) afwezigheid van asbest(vezels) geldt voor (vormgegeven) bouwstoffen verkregen door immobiliseren.	Zie het antwoord op zienswijze 28 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal.
6.	3	ja	112	Inspreker stelt de volgende vraag bij de rijen 2, 3 en 4 van de tabel overbrenging voor nuttige toepassing: Betekent wat er staat dat als een land geen stortcapaciteit voor asbestdakplaten heeft, de materialen niet voor verwerking naar Nederland mogen komen? Dat kan namelijk een tijdelijke oplossing zijn, totdat het betreffende land zelf verwerkingscapaciteit hiervoor heeft.	Rij 2 en 4 betekent dat asbest en overige asbesthoudend afval wel mag worden overgebracht naar Nederland voor recycling of andere nuttige toepassing als de asbestvezels voorafgaand aan of tijdens de nuttige toepassing van de afvalstof worden vernietigd. De risico’s voor milieu of volksgezondheid moeten hierbij permanent worden weggenomen. Dit geldt dus alleen voor overbrenging voor nuttige toepassing. Overbrengen voor storten is niet toegestaan. Rij 3 geldt voor deelstroom a (asbesthoudend staalschroot) en is niet van toepassing op asbestdaken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	3	ja	112	Inspreker merkt verder op dat deze tekst lastig lezen is als het gaat om een verbod en ook in de tekst een ontkenning wordt gebruikt. Want min maal min = plus. Is het mogelijk dit te herschrijven naar maar één mogelijke interpretatie?	Naar aanleiding van deze zienswijze is de dubbele ontkenning verwijderd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	5.2.2	nee	112	Inspreker citeert deze zin: *Als er verwerkingsvormen worden ontwikkeld die voldoen aan de vereisten tot verwijdering/vernietiging van de asbestvezels, en het resterende afval wordt nuttig toegepast of de energie-inhoud wordt benut, dan zijn deze toegestaan.* Inspreker vraagt of er niet zou moeten staan: ‘hebben de voorkeur’?	De minimumstandaard geeft aan wat is toegestaan maar kan niet aangeven ‘wat de voorkeur heeft’. Het gaat er namelijk om wat wel en niet vergund kan worden op aanvraag van een bedrijf. Er valt dan dus niks te kiezen. Zie de systematiek van de minimumstandaard in het gelijknamige hoofdstuk van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
9.	5.2.3	nee	112	Bij de zin ‘*Verbranden in reguliere afvalverbrandingsinstallaties is niet toegestaan voor asbesthoudend afval*’ merkt inspreker op zij nog zoekt naar een oplossing voor het [verwerken van] verpakkingsmateriaal van asbestplaten en -buizen. Op de locatie van [een bedrijf] waar nu de eerste fabriek voor verwerking van asbestcement ontworpen wordt, lijkt veilige thermische verbranding van dit verpakkingsmateriaal een optie. Uit het proces van inspreker komt verder geen afval. 100% Van de materialen wordt als schoon, asbestvrij calciumsilicaat als bouwmateriaal geleverd.	Verbranden is geen optie voor asbesthoudend afval. Afhankelijk van de vervuiling met asbest van het verpakkingsmateriaal (dus afhankelijk van de concentratie asbest om te spreken van asbesthoudend afval) moet het afval als asbesthoudend verwerkt worden volgens de verschillende opties van de minimumstandaard. Dat kan betekenen dat het gestort moet worden. Alleen als de concentratie asbest in het verpakkingsmateriaal onder de concentratienorm blijft, is geen sprake van asbesthoudend afval en kan het materiaal op reguliere wijze verwerkt worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.

2.44 Afvalplan Asfalt

Zienswijzen op het afvalplan Asfalt					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1 en het gehele plan	ja	015, 060	Inspreker geeft aan dat er gesproken wordt van een concentratie PAK10 in het plan, dit moet gehalte zijn. Verzoek is om dit overal in het plan/ CMP te controleren en wijzigen.	In het plan wordt op sommige plekken gesproken van het gehalte en op andere van de concentratie van PAK10. In beide gevallen wordt verwezen naar de maximale concentratiewaarde van de PAK's (som) uitgedrukt in mg/kg droge stof, zoals opgenomen in Bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit. Om verwarring te voorkomen is echter verwezen naar 'het gehalte'. Het plan is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	123	Inspreker mist een verwijzing naar de Product Category Rules (PCR) voor asfalt, waar belangrijke rekenregels en aannames over het einde-leven scenario van asfalt zijn vastgelegd. Dit zou moeten worden toegevoegd om consistentie en transparantie te waarborgen.	De PCR omvat op een LCA gebaseerde rekenregels die vooral worden gebruikt om bij aanbestedingen de duurzaamheid van asfalt te beoordelen. Waar het CMP gebruik maakt van LCA's is dat primair om initiatieven te vergelijken met de minimumstandaard. Daarvoor hanteert het CMP de methodiek zoals uitgewerkt in de leidraad 'maken van een mLCA'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het CMP.
3.	2.1	ja	029, 102	Inspreker merkt op dat in de tabel, categorie 112B niet eerder genoemd is en 112A wel.	In principe valt nagenoeg al het asfalt onder afvalcategorieën 40A en 41. In uitzonderlijke gevallen kan het echter voorkomen dat PAK-arm asfalt (dat normaal gesproken onder categorie 41 zou vallen) niet vanwege de aanwezigheid van teer, maar vanwege specifieke andere verontreinigingen gevaarlijk afval is. Voor deze materiaalstroom bestaat geen aparte afvalcategorie, daarom is deze stroom opgenomen onder afvalcategorie 112A. Categorie 112A is als het ware een restcategorie voor alle overige gevaarlijke afvalstoffen die niet op een stortplaats mogen worden gestort volgens het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen of een minimumstandaard uit het Circulair Materialenplan. Er is geen asfalt dat valt onder categorie 112B omdat al het niet-gevaarlijke asfalt al valt onder categorie 41. De 'A' en 'B' categorie van een afvalcategorie mogen soms met elkaar gemengd worden (zie 'hoofdstuk mengen van afvalstoffen' en de daarin opgenomen toetsingskaders). Voor asfalt dat onder categorie 112B valt zijn echter in 'paragraaf 2.1.2 Vergunnen van mengen' van afvalplan asfalt specifieke bepalingen opgenomen waarmee het bevoegd gezag in afwijking op of in aanvulling op het algemene toetsingskader rekening moet houden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	2.1	ja	102	Inspreker licht toe dat momenteel bij 2 van de 4 thermische reinigers in Nederland een mengsel van grond en TAG wordt gereinigd. Het bewust niet terugneembaar toevoegen van bodemvreemd materiaal aan grond zou volgens de regels van het Bbk/Bal in-situ niet mogen. In het CMP wordt deze handeling echter niet expliciet verboden. Inspreker vindt het mengen van PAK-houdend asfalt met verontreinigde grond voorafgaande aan thermische reiniging niet de hoogst mogelijke manier van verwerking. Inspreker vraagt of deze, minder circulaire, manier van verwerken mogelijk moet blijven.	De regels van het Bal hebben betrekking op het op of in de bodem toepassen van grond. Dat is een activiteit die niet vergunningplichtig is en waarvoor het CMP dus ook geen toetsingskader bevat. Thermische reiniging van grond is één van de manieren waarop niet toepasbare grond kan of moet worden verwerkt. Op grond van de minimumstandaard van het afvalplan 'grond' moet de verwerking gericht zijn op nuttige toepassing. Paragraaf 6 van dat afvalplan vermeldt dat de toepassingsmogelijkheden voor thermisch gereinigde grond beperkt zijn en verwijst naar een toepassingskader van RIVM. Het gezamenlijk thermisch reinigen van grond met teerhoudend asfalt kan inderdaad gevolgen hebben voor de kwaliteit en toepassingsmogelijkheden van de gereinigde grond. Het ministerie van I&W gaat deze gevolgen onderzoeken. Op grond van het huidige mengbeleid en de minimumstandaarden van grond en asfalt kan het gezamenlijk thermisch reinigen van grond en asfalt wel nog worden vergund, zolang dat leidt tot gereinigde grond die toepasbaar is op grond van het Bal waarbij de zorgplicht in acht is genomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	2.1.2	ja	015, 060	Inspreker verzoekt om de beschrijving in de tabel bij categorie 40a te wijzigen. Het moet volgens inspreker tot en met 75 mg/ kg ds zijn en inspreker verzoekt om de woorden 'of lager' te verwijderen.	De woorden 'of lager' zijn hier nodig om aan te geven dat PAK-rijk asfalt niet gemengd mag worden om zodoende een PAK10 gehalte gelijk aan of lager dan de grenswaarde van 75 mg/kg droge stof te bereiken. De woorden kunnen daarom niet veranderd of verwijderd worden. Paragraaf 2.1.2 is een aanvulling op het hoofdstuk mengen van afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	2.2	ja	160	Ilt reageert op de minimumstandaard waarin is aangegeven dat immobilisatie zonder vernietiging van de aanwezige PAK's nadrukkelijk niet is toegestaan. ILT verwijst naar een uitspraak van de rechter uit 2007 waarin werd aangegeven dat niet voldoende bewezen was dat andere verwerkingen, waaronder koud immobiliseren niet acceptabel zijn. ILT verzoekt aan te geven of er inmiddels wel wetenschappelijk is bewezen dat koud immobiliseren meer risico's voor het milieu heeft dan thermische bewerking. Zo ja, dan kan dit worden opgenomen en is het beleid beter onderbouwd. Hierdoor wordt de uitvoerbaarheid/handhaafbaarheid verbeterd en zal er minder onzekerheid zijn bij een gang naar de rechter.	In de betreffende uitspraak concludeert de voorzitter dat onvoldoende zeker is dat de immobilisatie in Duitsland zodanige risico's voor mens en milieu heeft dat dit het verbieden van export rechtvaardigt. Hierbij is relevant dat we in Europa in beginsel een gemeenschappelijke markt hebben en dat het in het algemeen aan de ontvangende lidstaat is om de veiligheid van toepassing ter plekke te beoordelen. Het beperken van export in deze gevallen moet volgens de EVOA stoelen op een zeer sterk vermoeden dat die toepassing in het land van ontvangst onaanvaardbare risico's heeft. In die zaak constateerde de stichting advisering bestuursrechtspraak (Stab) dat het definitief vernietigen van de PAK zoals we in Nederland nastreven de meeste zekerheid biedt. Echter in Duitsland zou een systeem zijn waar precies werd bijgehouden waar teerhoudend asfalt als immobilisaat (breekasfaltcement) zou zijn toegepast. De Stab constateerde dat – als dat systeem functioneert zoals wordt gezegd – je ook dan zekerheid hebt dat het niet per ongeluk tot allemaal emissies kan leiden. Ter illustratie dat het hier om een heel specifieke uitspraak alleen voor het tegenhouden van export voor immobilisatie in Duitsland ging; in dezelfde periode heeft de Raad van State het tegenhouden van export naar Nieuw Guinea wel in stand gelaten, In het verlengde daarvan is de Conclusie dat aangehaalde uitspraak uit 2007 op geen enkele manier betekent dat we in eigen land niet kunnen aansturen op vernietiging van de PAK. Dit is altijd al staand beleid gebleven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het CMP.
7.	2.2	ja	012	Inspreker verzoekt in de tabel onder bij deelstroom a …frezen.. te vervangen door ..frezen of opbreken..	Zie het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Asfalt					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
8.	2.2	ja	012	Inspreker verzoekt om in de tabel bij deelstroom a, 2e bullet, te verduidelijken wat wordt bedoeld met .. moeten bij pyrolyse en vergassen de gevormde koolwaterstoffen nuttig worden toegepast. Inspreker geeft aan dat het 'nuttig toepassen' en welke verwerking daaronder valt niet eenduidig is.	Er bestaan verschillende vormen van thermisch verwerken op een wijze waarbij de minerale fractie wordt gerecycled en de PAK's worden vernietigd. De formulering van de minimumstandaard is aangepast om aan te geven dat verbranden als vorm van thermische verwerking is toegestaan als hierbij de energie-inhoud worden benut. Maar dat ook pyrolyse en vergassen als vormen van thermische verwerking zijn toegestaan als de gevormde koolwaterstoffen nuttig worden toegepast. Er zijn dus verschillende vormen van thermisch verwerken toegestaan. In paragraaf '5.2.2 Recyclen' wordt hier onder het kopje 'PAK-rijk asfalt' van het afvalplan dieper op ingegaan. Zie ook hoofdstuk 'Thermische afvalverwerking' voor meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	2.2	ja	007, 012, 024	De zienswijzen van insprekers zijn nagenoeg identiek. Insprekers verzoeken om thermische reiniging van (een deel van) PAK-arm asfalt (vanaf 40 mg/kgds) toe te staan. Inspreker geeft aan dat de recyclingmogelijkheden beperkt zijn, asfaltinstallaties willen aan emissie-eisen voldoen, waardoor ophoping dreigt. Daarnaast geeft inspreker aan dat de mogelijkheid bestaat dat er daardoor veel pak-arm asfalt vanuit Nederland overgebracht zal gaan worden waar het als funderingsmateriaal zal worden toegepast. Daarbij voert inspreker ter onderbouwing aan dat in het Besluit bodemkwaliteit de grenswaarde voor Pak10 40 mg/kg ds is, dat in de Regeling bodemkwaliteit asfalt en bitumenproducten een uitzondering vormen op de generieke eis voor bouwstoffen van 50 mg/kg PAK. Als laatste argument voert inspreker aan dat export van PAK-arm wel wordt toegestaan. Inspreker 024 brengt, in andere bewoordingen, hetzelfde in en benadrukt daarbij dat de materialen uit het reinigingsproces komen (gereinigd zand, grind en filler) o.a. geschikt voor de toepassing in beton. Specifieke casussen zijn onderzocht in relatie tot einde-afval en voldoen aan de geldende kaders (zoals de Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat of de einde-afvalcriteria uit de Kra/Wm). Inzet van deze materialen voor dergelijke toepassingen levert een belangrijke bijdrage aan het komen tot een circulaire economie.	De grenswaarde 75 mg/kg PAK10 voor asfalt is ontleend aan de maximale samenstellingswaarde uit de Regeling bodemkwaliteit. Het CMP kan geen nieuwe waarde introduceren. Zie ook het antwoord op zienswijzen 17 en 18 in deze tabel. Het belang van thermische reiniging van asfalt met minder dan 75 mg/kg PAK10 is nog onvoldoende duidelijk in beeld om een basis te geven om de minimumstandaard te verlagen van "recycling" (asfalt inclusief bitumenfractie) naar "recycling van de minerale fractie" (met vernietiging van de bitumenfractie). Recycling van de bitumenfractie draagt in uitgevoerde LCA's belangrijk bij aan de milieuwinst die met de recycling wordt bereikt. De problemen op het gebied te hoge emissies bij asfaltcentrales, evenals andere asfalt gerelateerde ontwikkelingen zullen wel door het ministerie worden gevolgd. Naar aanleiding van onder andere deze zienswijze is hier ook iets over opgenomen in de toekomstplannen paragraaf van dit afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.2	ja	055	Inspreker verzoekt de eerste bullet van deelstroom a te wijzigen in: *'Verwerking gericht op recycling van de minerale factie conform de bepalingen onder deelstroom b, voorafgegaan door thermische bewerking waarbij de aanwezige PAK worden vernietigd onder gelijktijdige nuttige toepassing van de energie-inhoud van het afval'*. Zoals het nu opgeschreven is, mogen de huidige thermische reinigers niet meer TAG verwerken, omdat geen van de drie installatie PAK's eruit te halen door te verbranden.	De inspreker geeft aan dat de minimumstandaard, zoals deze in het concept CMP is geformuleerd, zou betekenen dat de huidige thermische reinigers geen TAG meer mogen verwerken. Dit is niet het geval. De minimumstandaard is anders geformuleerd dan in het LAP3 maar inhoudelijk niet veranderd. De minimumstandaard vraagt overigens niet om de PAK's eruit te halen, maar om deze te vernietigen (zoals ook al was opgenomen in het LAP3). Dit gebeurt bij thermische reinigers doormiddel van verbranding maar zou ook met andere processen kunnen plaatsvinden, met name pyrolyse of vergassing. Deze zienswijze heeft niettemin geleid tot een beperkte wijziging van de formulering van de minimumstandaard in het CMP, die nu meer lijkt op wat inspreker voorstelt. "*Recyclen van de minerale fractie, voorafgegaan door thermisch bewerken waarbij de aanwezige PAK worden vernietigd*". **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP
11.	2.2	nee	064	Inspreker schetst de praktijk van asfaltwerkzaamheden: In de praktijk worden dunne lagen asfalt waarin een teerhoudende laag aanwezig is integraal opgebroken. Feitelijk is dit teerhoudend asfalt. Dit gaat naar een verwerker die het breekt. Na het breken wordt er een partijkeuring gedaan. De gebroken asfaltlaag heeft door dit breken de totale partij een lagere teerwaarde, waardoor de conclusie is dat de partij teervrij is. Men heeft dus gemengd door niet te scheiden, te breken te keuren. Inspreker geeft aan dat hierdoor een partij teerhoudend asfalt onterecht als teervrij wordt beschouwd. Inspreker verzoekt om in de tabel van de minimumstandaard de zin *'Na frezen mag een partij asfalt niet op basis van een nieuwe analyse, bij wijze van herkeuring bijvoorbeeld op een tussenopslaglocatie, als PAK-arm geclassificeerd worden'* te veranderen in *'Na frezen of breken mag een partij asfalt niet op basis van een nieuwe analyse, bij wijze van herkeuring bijvoorbeeld op een tussenopslaglocatie, als PAK-arm geclassificeerd worden.'*	Het ministerie vindt de voorgestelde vervanging van "frezen" dor "frezen of breken" een verbetering. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	2.2	ja	126	Inspreker stemt in met de recycling van al het PAK-vrij asfalt (zoals dat nu in het CMP is verwoord). Bij het ontstaan van een algemeen geldend probleem in de asfaltbranche met schoorsteenemissies, is het LMO-TAG voorstander van het wél thermisch reinigen van PAK-vrij asfalt met een PAK10 gehalte van 40 tot en met 75 mg/kg ds.	Zie ook het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	2.2	ja	047	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaard voor PAK-rijk asfalt aangepast moet worden. Schollen met teerhoudende lagen moeten als PAK-rijk worden aangemerkt en daarvoor zouden ook de bepalingen mbt heronderzoek moeten gelden.	In de minimumstandaard is aangegeven dat voor aanmerking als PAK-rijk (teerhoudend) de door een geaccrediteerd laboratorium verrichte metingen aan het materiaal maatgevend zijn. Dit dient te gebeuren via boorkernen uit de verharding. Zie voor meer informatie de toelichting over de CROW-publicatie 210 in Paragraaf '4 Toelichting op de afbakening'. Voorheen werd verwezen naar 'par. 5', dit is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast en verduidelijkt. Daarnaast is naar aanleiding van deze zienswijze en zienswijze 11 in deze tabel opgenomen dat niet alleen na frezen, maar ook na het opbreken (schollen), een partij asfalt niet op basis van een nieuwe analyse, bij wijze van herkeuring als PAK-arm geclassificeerd worden. Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	5.2.2	nee	012	Inspreker stelt voor om in plaats van de zinsnede *"…..om in 2030 minimaal 95 procent van het…."*, de volgende tekst op te nemen *'…uiteraard minder dan 95 procent'*. Reden hiervoor is dat er naast asfalt ook andere teerhoudende materialen in de GWW-sector zijn toegepast die hogere percentages teer dan 5% bevatten. Inspreker stelt voor de zinsnede als volgt te wijziging/aan te vullen: *"Aangezien er in het verleden naast PAK-rijk asfalt met circa 5% teerhoudend bindmiddel ook teerhoudende GWW producten zijn toegepast met meer dan 5% teerhoudend bindmiddel zal hier uiteraard minder dan 95 procent gerecycled kunnen worden."*	Het streven is nog steeds om in 2030 minimaal 95% van het asfalt vrijkomende asfalt hoogwaardig te recyclen. Zoals in de paragraaf al is aangegeven volgt dit doel uit het Nationale Programma Circulaire Economie en het CMP kan dit doel niet zomaar wijzigen. Overigens is er ook geen aanleiding om dit percentage te wijzigen omdat dit percentage overeenkomt met het minerale gedeelte van asfalt, wat momenteel al gerecycled wordt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	5.2.4	nee	012	Inspreker verzoekt om de tekst tussen haakjes (ook verbranden als vorm van verwijderen) bij PAK-rijk asfalt te verwijderen aangezien dit niet strookt met de minimumstandaard.	Het ministerie vindt de voorgestelde wijziging wenselijk.

Zienswijzen op het afvalplan Asfalt					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	2.2 5.2, 5.2.3 en 5.2.4	ja	047	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaard voor deelstroom b 'recycling' is. In de toelichting op de afbakening wordt hier verder op ingegaan. Inspreker betoogt dat recycling voor PAK-arm asfalt niet altijd mogelijk is. De toevoeging van kleurstof, polymeren, gemodificeerde bitumen, en asfalt met andere additieven maakt dat niet de gehele afvalstof gerecycled kan worden. Ook zorgt steenslag of wortelgroei er soms voor dat recycling in een reguliere asfaltcentrale soms niet mogelijk is. Ook wordt door sommige centrales een lagere pak-10 norm gehanteerd in verband met risico op overschrijden van de emissie-grenswaarden. Inspreker stelt voor de minimumstandaard uit te breiden waarbij de minerale fractie ten minste gerecycled moet worden en hergebruik van bindmiddel optioneel zou zijn. Bij technische geschiktheid van het bindmiddel zou dan voorkeur voor recyclen bestaan. Wanneer bindmiddel niet geschikt is zou benutting van de energie-inhoud het uitgangspunt moeten zijn. Inspreker wijst er op dat de tarieven voor recycling bij asfaltcentrales vele malen lager liggen dan thermische verwerking.	De inspreker noemt verschillende situaties waarin PAK-arm asfalt door omstandigheden niet verwerkt kan worden volgens de huidige minimumstandaard. Het kan altijd zo zijn dat door uitzonderlijke en onvoorziene omstandigheden afgeweken moet worden van de minimumstandaard. In dergelijke situaties kan onderbouwd worden afgeweken van de minimumstandaard. Zie hoofdstuk afwijken voor meer informatie hierover. Het ministerie ziet momenteel geen reden om de minimumstandaard van PAK-arm asfalt te wijzigen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	2.2, 3	ja	047	Inspreker geeft aan dat buitenlandse autoriteiten of bedrijven PAK-arm asfalt met B(a)P lager dan 50 mg/kg ds toch soms thermisch willen laten reinigen ivm de aanwezige PAK's, maar dat dit asfalt onder euralcode 17.03.02 valt. Thermische reiniging is dan voorgeschreven, maar het kan zijn dat dit asfalt onder de groene lijst wordt ingevoerd. Om het teer toch uit de keten te laten verwijderen verzoekt inspreker om toe te staan dat dit asfalt met PAK-rijk asfalt wordt verwerkt.	In paragraaf '3. Toetsingskader grensoverschrijdend transport' is onder het kopje 'algemeen' beschreven dat de regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat van 7 oktober 2021 (nr. IENW/BSK-2021/256931) de PAK10-norm in de Regeling Europese afvalstoffenlijst (gehalte PAK10 hoger dan 75 mg/kg) als grenswaarde bepaald voor aanmerking als 'gevaarlijk afval'. De bijbehorende euralcode is 17 03 01*. De grenswaarde van 75 mg/kg PAK10 vervangt hiermee in Nederland de grenswaarde van 50 mg/kg benzo(a)pyreen voor de groene-lijstcode B2130, die vermeld staat in een voetnoot in bijlage V van de EVOA. Dit betekent dat export voor asfalt met meer dan 75 mg/kg PAK10 moetworden aangevraagd via een kennisgevingsprocedure, bij de ILT. De grenswaarde van 75 mg/kg PAK10 is een somparameter en daarom strenger dan de grenswaarde van 50 mg/kg benzo(a)pyreen. Zie ook het antwoord op zienswijzen 9 en 18 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	3	ja	047	Onder het kopje 'algemeen' wordt verwezen naar Bijlage V van de EVOA. Uit deze verwijzing blijkt volgens inspreker dat de concentratiegrenswaarde voor PAK 10 (75 mg/kg ds) te hoog is. Inspreker verzoekt daarom de concentratiegrenswaarde naar beneden bij te stellen. Dit sluit aan bij de wens uit de praktijk dat sprake zou moeten zijn van een lagere concentratiewaarde om te bepalen op er sprake is van teerhoudend afval of niet.	De PAK10 is een som-parameter. De concentratie van een somparameter wordt bepaald door de sommering van de individuele stoffen die de somparameter omvat. Voor PAK10 betekent dit dat de sommering van de individuele stoffen niet boven de grenswaarde van 75 mg/kg uit mag komen om te kunnen spreken van PAK-arm asfalt. Dit is strenger dan de grenswaarde van 50 mg/kg benzo(a)pyreen. Daarnaast is de grenswaarde van 50 mg/kg benzo(a)pyreen voor de groene-lijstcode B2130 afkomstig uit de EVOA en de grenswaarde van 75 mg/kg droge stof is ontleend aan de maximale samenstellingswaarde uit de Regeling bodemkwaliteit. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het wijzigen van deze grenswaarde. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	4	nee	012	Inspreker doet enkele tekstuele wijzigingen en toevoegingen.	Het ministerie vindt een deel van de voorgestelde wijziging wenselijk. Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	4	nee	102	Inspreker geeft aan over pagina 8 laatste alinea: niet teerhoudend maar wel g.a. (hier is geen goede eural code voor) mag over het algemeen niet door asfaltcentrales geaccepteerd worden voor recycling. Inspreker vraagt: wat is de alternatieve recycling?	In het afvalplan staat in 'paragraaf 4 Toelichting op de afbakening' aangegeven dat dit asfalt verwerkt moet worden volgens de minimumstandaard van PAK-arm asfalt tenzij de specifieke andere verontreinigingen maken dat het asfalt onder een ander afvalplan valt. Zo valt asfalt dat verontreinigd is met asbest onder het Afvalplan asbesthoudend afval. Voor de verwerking dient dan in het desbetreffende afvalplan te worden gekeken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	4	nee	047	Inspreker geeft aan dat er in de beschrijving van de tekst onder het kopje 'CROW-publicatie' onterecht vanuit wordt gegaan dat teerhoudende lagen uit asfalt altijd selectief verwijderd kunnen worden (gefreesd). In de praktijk is dat soms niet mogelijk waardoor het asfalt in schollen vrijkomt. De gehele asfaltconstructie (schollen) dienen in dat geval als teerhoudend te worden bestempeld indien teerhoudende lagen zijn vastgesteld en voor thermische verwerking te worden afgevoerd. De tekst 'PAK-rijk asfalt moet altijd als gevaarlijk afval worden beschouwd..' moet met bovenstaande worden aangevuld.	Naar aanleiding van deze zienswijze en zienswijze 18 is opgenomen dat asfalt niet alleen weg-gefreesd maar ook opgebroken kan worden. Daarnaast is opgenomen dat bij het opbreken van asfaltverhardingen (in de vorm van schollen of brokken) waarbij teerhoudende lagen zijn geconstateerd, maar waarbij die niet separaat verwijderd (kunnen) worden, de hele op te breken asfaltconstructie als PAK-rijk asfalt wordt beschouwd. In de CROW-richtlijn wordt ook ingegaan op schollen in protocol 5 'Beoordelen onderzoek en opstellen frees- en schollenplan' en protocol 6 'Verwijderen asfalt'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	4	nee	047	De tekst 'De aanmerking als PAK-rijk… die na frezen..' onder 'teer in – teer uit' staat moet worden aangevuld met 'of na het opbreken met schollen'	Naar aanleiding van deze zienswijze en zienswijze 18 is de tekst gewijzigd. Nu wordt niet nader gespecificeerd dat het enkel gaat om partijen die na frezen een tussenopslaglocatie binnenkomen. In plaats daarvan is aangegeven dat partijen niet op basis van een nieuwe analyse, bij wijze van herkeuring bijvoorbeeld in een tussenopslaglocatie, als PAK-arm (euralcode 17 03 02) geclassificeerd mogen worden. Als gevolg van deze wijziging worden ook partijen gedoeld die vrijkomen bij het opbreken met schollen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	5.1.2	nee	047	Inspreker geeft aan dat hier de afvalcategorieën 40A, 44A, 44B, 45, 46 A en B, 48 en 50 A en B ontbreken en verzoekt deze toe te voegen.	Paragraaf '2.1.1 De afvalcategorieën' gaat in op de afvalcategorieën die onder de reikwijdte van dit afvalplan vallen. Dit afvalplan gaat alleen over asfalt. Afvalcategorieën 44A en B, 45, 46 A en B, 48 en 50A en B hebben betrekking op verschillende soorten dakafval. Meer informatie hierover is te vinden in het afvalplan Dakafval. Over het mengen van asfalt met dakafval is in paragraaf 5.1.2 van de afvalplannen asfalt en dakafval wel een extra bepaling opgenomen om te benadrukken dat mengen is toegestaan onder voorwaarden dat verwerkt wordt volgens de minimumstandaard van beide afvalplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Asfalt					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
24.	5.2.1	nee	015, 060	Inspreker verzoekt om de zin; Asfalt wordt ook direct warm of koud (on)gebonden hergebruikt/aangebracht, toe te voegen aan deze paragraaf.	De opmerking van de inspreker gaat over hergebruik maar de inspreker vraagt een aanvulling in paragraaf 5.2.1 Voorbereiden voor hergebruik. Bij hergebruik is geen sprake van het ontstaan van een afvalstof, terwijl voorbereiden voor hergebruik een handeling met een afvalstof isbetreft. Deze zienswijze lijkt dus niet van toepassing op paragraaf 5.2.1. Bij PAK-rijk asfalt kan nooit sprake zijn van (voorbereiden voor) hergebruik omdat onder andere de aanwezige PAK moet worden vernietigd op grond van de minimumstandaard. Aan de hand van de informatie die de inspreker heeft aangeleverd kan niet worden beoordeeld in hoeverre bij PAK-arm asfalt sprake kan zijn van (voorbereiden voor) hergebruik. Dit dient nader onderzocht te worden. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst echter wel aangepast. Er is tekst toegevoegd waarin de nieuwe ontwikkelingen worden genoemd waarbij asfalt dat op de plaats waar het wordt gefreesd of opgebroken, direct opnieuw wordt aangebracht. Er is opgenomen dat nader onderzocht moet worden in hoeverre (voorbereiden voor) hergebruik voor PAK-arm asfalt een optie is. Zie ook ‘paragraaf 6.1 Afvalstof of niet-afvalstof’ in het afvalplan en ‘hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof’ voor meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	6.1	nee	012	Inspreker geeft aan dat producten uit thermische reiniging van PAK-rijk/teerhoudend asfalt ook onder de Nederlandse Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat vallen en verzoekt dit in deze paragraaf te verwerken. Inspreker stelt de volgende aanvulling voor: “*Asfaltgranulaat dat voldoet aan de criteria van de regeling is geen afvalstof meer en dat geldt ook voor de producten uit thermische reiniging van (PAK-rijk dan wel PAK-arm) asfalt, die binnen de Circulaire Economie nuttig worden toegepast*.”	Deze zienswijze betreft de Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat. Deze regeling geldt niet voor granulaat verkregen uit gevaarlijk afval (zoals PAK-rijk asfalt). Uit de zienswijze is opgemaakt dat dit niet duidelijk uit de tekst volgde, dit is daarom verduidelijkt onder het kopje ‘Recyclinggranulaat (einde-afvalregeling)’. Het CMP kan verder niet ingaan tegen een wettelijke regeling. Het ministerie wil naar aanleiding van deze zienswijze ook verduidelijken dat bij PAK-rijk asfalt eventueel een nieuwe beoordeling van de afvalstatus kan worden gemaakt na een voltooide handeling van nuttige toepassing (die voldoet aan de minimumstandaard en) waarbij de aanwezige PAK’s zijn vernietigd. Daarom zal een toevoeging worden opgenomen onder het kopje ‘Deelstroom altijd afval’ in het afvalplan. Zie voor meer informatie het antwoord op zienswijze 26 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	6.1	nee	024	Inspreker geeft aan dat deze paragraaf alleen ingaat op asfaltgranulaat en merkt op dat PAK-rijk asfalt thermisch kan worden gereinigd. De grindfractie uit de thermische reiniging valt eveneens binnen het toepassingsgebied van de Nederlandse regeling [*recyclinggranulaat*] en kan derhalve via deze route eveneens de einde-afvalstatus behalen. Inspreker verzoekt dit in paragraaf te verwerken.	De opmerking van de inspreker gaat over het kopje ‘Deelstroom altijd afval’. Hier staat dat de PAK-houdende fractie in PAK-rijk asfalt altijd vernietigd moet worden en daarom als afval moet worden beschouwd. Dit op grond van de maximale samenstellingswaarden van bouwstoffen in de Regeling bodemkwaliteit 2022 en de minimumstandaard. De inspreker constateert terecht dat opnieuw een beoordeling van de afvalstatus kan worden gemaakt nadat de PAK-houdende fractie is vernietigd. Ter verduidelijking is daarom een extra zin opgenomen in het afvalplan. Omdat voor de afvalplannen dakafval, elektr(on)ische apparatuur en EPS een vergelijkbare situatie speelt (ook daar kan opnieuw een afvalstatusbeoordeling worden gemaakt nadat specifieke materialen zijn vernietigd en nadat een handeling van nuttige toepassing heeft plaatsgevonden), is ook daar een zin opgenomen ter verduidelijking. Naar aanleiding van deze zienswijze is ook opnieuw gekeken naar de tekst van paragraaf 6.1 in zijn geheel. Hierdoor is opgemerkt dat er onder het ‘**Op de markt als niet-afvalstof’ alleen werd gesproken van productwetgeving. Dit moet “**stoffen- en productregelgeving” zijn. Ook deze tekst is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	6.2	nee	078	Inspreker verwijst naar de tekst waarin staat dat asfalt naar verwachting geen potentieel terugwinbare kritieke materialen bevat en geeft aan dat ze al wel in staat zijn om potentieel terugwinbare kritieke materialen te generen uit asfalt. Door middel van thermische reiniging wint de inspreker mineralen als vulstof, zand en steenslag uit asfalt voor hergebruik in de beton-, cement- en asfaltindustrie.	Paragraaf (6.2) gaat enkel over grondstoffen die door de Commissie als kritieke materialen zijn geclassificeerd. Momenteel staan er 34 grondstoffen op de lijst van kritieke materialen van de Commissie. Deze lijst is te vinden in de bijlage bij de Critical Raw Materials Act (CRMA). Naar aanleiding van deze lijst heeft TNO Deltares een onderzoek uitgevoerd naar het terugwinpotentieel van kritieke materialen voor een groot aantal materialen en producten. Asfalt wordt in dit onderzoek niet genoemd als kansrijke afvalstof voor het terugwinnen van kritieke materialen. In paragraaf 2.3.6 ‘kritieke materialen en hoogwaardigheid’ van hoofdstuk ‘recycling van afvalstoffen’ van het CMP staat meer informatie over kritieke materialen in relatie tot afvalverwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.45 Afvalplan Assen biomassa energiewinning

Zienswijzen op het afvalplan Assen biomassa energiewinning					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1 en 4	ja	102	Inspreker vraagt waarom onderscheid gemaakt wordt tussen "bijstoken" en "meestoken"? Dit vindt inspreker verwarrend omdat deze termen tot nu toe voor dezelfde activiteit werden gebruikt. "Bijstoken" (volgens CMP: het stoken van biomassa in een installatie waar (ook) primaire brandstof wordt gestookt) komt volgens inspreker in de praktijk niet voor.	Het onderscheid tussen bijstook en meestook is beleidsmatig relevant en blijft daarom behouden in het CMP. Voor de assen van het verbranden van biomassa, apart van het verbranden van andere brandstoffen (= bijstook) geldt namelijk de minimumstandaard uit dit afvalplan. Deze assen moeten dus ook apart gehouden worden van andere verbrandingsassen. Dat ‘bijstook’ volgens inspreker in de praktijk niet voorkomt, is niet onderzocht. Om die reden blijft de bepaling over bijstook behouden en omdat dit ook in de toekomst een mogelijkheid blijft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen aan het afvalplan.
2.	2.2	ja	102	De minimumstandaard voor verwerking van assen van BEC’s sluit volgens inspreker niet aan bij de gewijzigde wettelijke mogelijkheden die met de invoering van de wijzigingen van de EU verordening 2019/1009 zijn	Bij het opstellen het ontwerp-afvalplan is expliciet gekeken naar de mogelijkheid om de minimumstandaard op een hoger niveau dan storten te zetten. Omdat niet voor alle assen van biomassacentrales de normen uit de meststoffenwetgeving

Zienswijzen op het afvalplan Assen biomassa energiewinning					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				ontstaan en zijn daarom te laag ingeschaald. In de verordening staat categorie CMC 13: Thermische-oxidatiematerialen of derivaten onderdeel van stoffen die aan mest kunnen worden toegevoegd. De minimumstandaard voor het verwerken van de as van biomassacentrales die alleen op biomassa zijn gestookt, zou recycling moeten zijn, met alleen de mogelijkheid voor storten als de as niet voldoet aan de normen uit de meststoffenverordening. Het storten van dit soort assen moet ontmoedigd worden, omdat hiermee waardevolle meststoffen onbenut worden verwijderd.	gehaald kunnen worden, is een minimumstandaard zoals voorgesteld door inspreker niet mogelijk (zie ook de toelichting in paragraaf 5.2.2). Zoals aangegeven in de Hoofdlijnennotitie die bij het ontwerp-CMP was gevoegd onderzoekt het ministerie de komende tijd of de minimumstandaard ook verhoogd kan worden als niet al het vrijkomend afval op die wijze verwerkt kan worden. Hiermee kan dus een trapsgewijze minimumstandaard geformuleerd worden. Als de systematiek verder is uitgewerkt zal worden bezien welke afvalstoffen daarvoor in aanmerking komen. Hierop kan nu nog niet vooruitgelopen worden. Bij controle van de info in 5.2.2 is geconstateerd dat die beter kan. Deze tekst is iets herschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de minimumstandaard maar wel tot het herschrijven van de info in 5.2.2.
3.	4	nee	055	Inspreker verwijst naar het kopje afbakening en definitie van biomassa en mist de informatie of B-hout nou wel of niet onder de definitie van biomassa van dit plan valt. Inspreker geeft aan dat, als B-hout wel onder biomassa zou vallen, dit in strijd is met de Eural en milieuhygiënisch onwenselijk is.	B-hout wordt in dit plan wel gezien als 'biomassa' zoals ook staat aangegeven onder het kopje 'Afbakening en definitie van het biomassa'. De biomassa bedoeld in dit plan is daarmee breder van 'rie-biomassa' zoals gedefinieerd in het Besluit activiteiten leefomgeving en de Richtlijn industriële emissies (RIE). De opmerking van inspreker over de Eural kunnen we niet plaatsen. Nog in de Eural noch in de Handreiking Eural komt het woord 'bioafval' voor. Dit deel van de zienswijze kan daarom niet van een reactie worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing aan het afvalplan.
4.	5.2.4	ja	007, 068	Inspreker geeft aan dat een generieke beperking voor gebruik van secundaire materialen die voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling hier niet bij past. Inspreker vindt het een gemiste kans dat alle assen afkomstig van biomassaverbranding: vliegas, bodemas en ketelas als één integrale stroom worden behandeld in dit plan met de minimumstandaard storten. Bodemas kan – afhankelijk van de kwaliteit van de input – vaak wel als vrij toepasbare bouwstof worden gebruikt. Inspreker pleit daarom voor het opnemen van een aparte minimumstandaard voor bodemas. Inspreker 007 verzoekt een aparte minimumstandaard voor bodemas alsnog met de sector te verkennen.	Het gebruik van bodemas binnen de kwaliteitseisen van het Bbk is toegestaan volgens de minimumstandaard zoals ook is aangegeven in de toelichting in paragraaf 5.2.2. Omdat niet alle bodemas als bouwstof kan worden gebruikt, kan de minimumstandaard geen 'recycling' zijn. Zie het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP. Het is daarom op dit moment niet nodig om voor alleen de bodemas een aparte minimumstandaard te formuleren. De minimumstandaard blijft vooralsnog 'storten' omdat dit voor de drie soorten assen is toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 5.2.2, waar dit is verduidelijkt.

2.46 Afvalplan Assen slibverbranding

Zienswijzen op het afvalplan Assen slibverbranding					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	Algemeen, 5.2.5	ja	066	Inspreker constateert dat de term 'residu dat overblijft na terugwinning' zoals beschreven in de minimumstandaard in de rest van het afvalplan op meerdere wijzen wordt omschreven. Inspreker is van mening van 'residuen van een terugwinningproces' in de praktijk feitelijk niet gelijk is aan de omschrijving van categorie 24 art. 1 lid 1 van de Bssa 'reststoffen van slibverbranding'. Hierdoor is een definitie uitermate wenselijk, zo niet vereist.	De zienswijze van inspreker klopt niet. Het stortverbod en de minimumstandaard hebben betrekking op de gehele afvalstof. Ook deelfracties of verwerkingsresiduen van assen van slibverbranding mogen niet gestort worden. Ook niet als die fracties of residuen vrijkomen op een andere locatie, later in de keten. Het is daardoor niet nodig om een definitie van residuen op te nemen in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	103	Inspreker spreekt gecombineerd in op de afvalplannen 'Waterzuiveringsslib' en 'Assen slibverbranding'. De gecombineerde zienswijze is opgenomen bij het plan 'Waterzuiveringsslib'.	Zie het antwoord op zienswijze 9 in Afvalplan Waterzuiveringsslib.
3.	2.2	ja	066	Inspreker verzoekt heroverweging en aanpassing van de omschrijving van het stortverbod t.a.v. residuen bij terugwinning van kritieke materialen (m.n. fosfor/fosfaat) door: • het aanbrengen van eenduidigheid in de definitie 'residuen'; • het 'onderzoek mate van nuttige toepassing' van Royalhaskoning DHV niet als bron gebruiken voor dit afvalplan; • aanbrengen van 'nuances in het stortverbod' in evenwicht met hoogwaardige verwerking, zijnde recycling van kritieke materialen; • het niet onmogelijk maken van de niet-afvalstatus van (alle andere) producten uit het recyclingproces, bij een geaccepteerde minimale hoeveelheid storten. Inspreker pleit voor opname van een gelimiteerde ontheffingshoeveelheid te storten residu van het gehele recyclingproces op basis van de massa slibas van residu dat niet uit hoofdcomponenten bestaat.	De minimumstandaard voor assen van de slibverbranding is 'andere nuttige toepassing'. Het is eveneens toegestaan om materialen (zoals fosfaat) uit de assen terug te winnen, onder voorwaarde dat het residu dat overblijft na terugwinning niet mag worden gestort. Inspreker vraagt om storten deels toe te staan. Vanwege het stortverbod is het echter niet mogelijk om deze minimumstandaard aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	2.2	ja	133	Inspreker ziet graag ondersteunend beleid om te komen tot fosfaatterugwinning. Het helpt als fosfaatterugwinning samengaat met een tijdelijke stortvrijstelling voor het residu voor een periode van enkele jaren. Een nieuw fosfaatterugwinproces heeft tijd nodig om te stabiliseren. Omdat het CMP nu onverkort nuttige toepassing eist van het residu, is dit mogelijk een niet te nemen horde om überhaupt over te gaan tot fosfaatterugwinning.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	2.2	ja	043	Inspreker merkt op dat het van belang is dat het CMP geen belemmering vormt voor de inspanningen die zij in het kader van terugwinning en hergebruik heeft gedaan. De waterschappen zijn ver in de ontwikkeling van het terugwinnen van fosfaat, maar het is waarschijnlijk dat er een residu overblijft dat zou moeten worden gestort. De terugwinning van fosfaat wordt daarmee moeilijk of zelfs onmogelijk gemaakt. Inspreker vraagt deze potentiële belemmering voor de terugwinning van fosfaat te herzien.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	3	ja	133	Overbrenging van as uit slibverbranding naar Duitsland ten behoeve van fosfaatterugwinning, dient ook te worden toegestaan als het residu in Duitsland wordt gestort.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel.

Zienswijzen op het afvalplan Assen slibverbranding					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	4	nee	055	De toelichting op de afbakening geeft de ruimte om het slib van een RWZI alsmede een AWZI in te zamelen. In de afbakening van een AWZI waar gevaarlijke stoffen verwerkt worden, mist de scheiding met de verbranding van het slib dat dient te worden geëlimineerd. Inspreker pleit voor een afbakening van AWZI's, dat alleen gelijkwaardige stromen in AWZI's gelijkend aan RWZI stromen mogen worden verwerkt. En dat de stromen van AWZI's waar niet alleen afbreekbare stoffen, maar ook niet-afbreekbare stoffen gezuiverd worden, niet naar een slibverbrandingsinstallatie, maar naar een AVI of andere verbrandingsinstallatie (voor verwijdering) worden afgevoerd. Ook kijkende naar het afvalplan waterzuiveringsslib mist de scheiding van slib naar de slibverbranding, waar niet-verbrandbare gevaarlijke stoffen in zitten. Dit is zeker belangrijk wel te doen, omdat de output van een SVI nuttig moet worden toegepast en deze stoffen wel eens in de weg daarvan kunnen zitten. Verbranden voor verwijderen is wel een goede volumereductie, maar dan moet het as worden gestort. Beide afvalplannen zullen hierop moeten worden aangepast.	In de toelichting van het afvalplan is expliciet vermeld dat een slibverwerkingsinstallatie (SVI) bedoeld is voor het verbranden van RWZI-slib en AWZI-slib. Inspreker vraagt om onderscheid te maken in slibstromen van AWZI's waarin alleen afvalwaterstromen gelijkend aan RWZI-stromen worden verwerkt en andere AWZI's. Slib van AWZI's waarin ook niet-afbreekbare stoffen worden gezuiverd, zouden volgens inspreker naar een AVI of andere verbrandingsinstallatie afgevoerd moeten worden. Ook voor waterzuiveringsslib vraagt inspreker om onderscheid te maken in slibstromen met niet -brandbare gevaarlijke stoffen en overige slibstromen. Wij merken hierbij op dat een SVI speciaal is ingericht voor de verbranding van slibben. Het roosteroven van een AVI is technisch niet geschikt om grote hoeveelheden slib te verbranden. Het is aan de SVI om haar acceptatie- en verwerkingscriteria zodanig te formuleren dat zij kan voldoen aan de minimumstandaard, het meng- en ZZS-beleid van het CMP en de emissie-eisen. Het is niet gewenst om in het afvalplan op dit punt te sturen, omdat de SVI ook zelf maatregelen kan treffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	5.2.2	nee	066	Inspreker verzoekt het 'onderzoek mate van nuttige toepassing' van Royalhaskoning DHV (specifiek paragraaf 3.3.22) niet te gebruiken en stelt voor om een (nieuwe) evenwichtige analyse van de stand van zaken m.b.t. fosfor/fosfaatwinning uit assen van slibverbranding op te stellen, ook in vergelijking met primaire fosfor/fosfaatproductie.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	6.1	nee	102	Inspreker suggereert om het rechtsoordeel vliegas slibverbranding (okt 2022) te vermelden.	Een rechtsoordeel is casus specifiek en slechts van toepassing op een specifiek geval. Per geval zijn alle feiten en omstandigheden van belang. Zie voor meer informatie over een beoordeling per geval het document [beoordeling per geval]. Als er bij een afvalstatusbeoordeling sprake is van dezelfde intentie en gedrag van de houder, dezelfde herkomst en ingangsmaterialen, dezelfde aard en eigenschappen, dezelfde samenstelling, dezelfde verwerking, dezelfde toepassing, hetzelfde moment van toetsen in de keten, dezelfde wetgeving, beleid en private normen, dezelfde wetenschappelijke inzichten en dezelfde marktomstandigheden, dan is er sprake van hetzelfde geval. Bij afwijking op één of meer van deze punten is er sprake van een nieuw geval en zal een nieuwe afvalstatusbeoordeling moeten worden gemaakt. De conclusie van een rechtsoordeel is dus geen algemene lijn die van toepassing is op alle situaties. Om deze reden heeft een rechtsoordeel geen plek in een afvalplan die juist wel een algemene lijn moet geven. Uit het rechtsoordeel dat inspreker noemt, blijkt dat in die situatie het SVI-vliegas dat geschikt is om daaruit fosfaat terug te winnen niet de einde-afvalstatus heeft bereikt, omdat een deel van het residu wordt gestort. Dit rechtsoordeel heeft daardoor geen gevolgen voor de tekst van §6.1. Assen van de slibverbranding zijn altijd afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	6.2	nee	066	Inspreker geeft aan dat het onderwerp terugwinnen van kritieke materialen niet eenduidig en onvolledig en onjuist is geanalyseerd met de volgende onderbouwing: A. In paragraaf 6.2 staat dat assen van slibverbranding naar verwachting geen potentieel terugwinbare kritieke materialen bevatten terwijl in dezelfde paragraaf staat dat vliegas van slibverbranding voor 20% uit fosfaten kan bestaan. B. Ondanks dat er op het gebied van fosfor/fosfaatwinning vele ontwikkelingen gaande zijn, wordt de conclusie getrokken dat er geen potentieel terugwinbare materialen zijn. C. Een incorrecte veralgemenisering dat bij het terugwinnen van fosfor een te storten residu ontstaat. Inspreker verzoekt zinsnede te verzakken naar 'kan ontstaan'. D. Geen voorsortering op komende Europese verplichtingen met betrekking tot het recyclen van kritieke materialen. Inspreker verzoekt een nieuwe analyse met betrekking kritieke materialen waarbij geen gebruik wordt gemaakt van de TNO studie 'terugwinpotentieel secundaire kritieke grondstoffen op basis van afvalplannen in LAP3'.	Inspreker merkt terecht op dat de tekst over kritieke materialen niet correct is. Ad A en B. TNO heeft potentiële stromen bekeken die vallen binnen de scope van het onderzoek en daarnaast op de CRMA lijst (Critical Raw Materials Act) staan die de EU aanhoudt. Zij heeft fosfaathoudende assen niet betrokken in het onderzoek, omdat dit geen fosfaaterts is. Fosfor wordt echter wel als kritieke grondstof genoemd in deze verordening. De tekst is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast. Ad C. De opmerking van inspreker is verwerkt in de tekst. Ad D. Wanneer verplichtingen vanuit de EU zich richten op terugwinning van fosfaten zal worden bekeken welke consequenties dat heeft voor het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	toekomstplannen	nee	066	In sectorplan 22 stond bij de doorkijk minimumstandaard dat zal worden nagegaan in hoeverre en onder welke voorwaarde bij fosfaatterugwinning het storten van een deel van de afvalstroom moet worden geaccepteerd. In het CMP Afvalplan assen van slibverbranding staat in de toekomstplannen dat er momenteel geen ontwikkelingen worden voorzien die kunnen leiden tot wijzigingen in de toetsingskaders. De inspreker concludeert hieruit dat de 'analyse' die is aangekondigd in LAP3 is uitgevoerd en geen nieuwe inzichten heeft opgeleverd. De inspreker ziet graag een verwijzing naar deze analyse of dat er nieuwe analyse wordt uitgevoerd. Als het 'onderzoek mate van nuttige toepassing' van Royalhaskoning DHV hiervoor is gebruikt, heeft de inspreker hier bezwaar tegen (zie inspraak over paragraaf 5.2.2).	In 2017 en 2018 heeft SGS Search een rapport 'Stortbeoordeling voor LAP3' opgesteld met een voorstel voor beoordelingsmethoden waarmee de bezwaren van het storten van afval een passende plek krijgen binnen de afweging tussen afvalverwerkingsopties. Wegens gebrek aan data zijn assen van de slibverbranding uiteindelijk niet meegenomen in deze rapporten. Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.47 Afvalplan Assen van AVI's

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	037	Afvalverbranding is een essentieel onderdeel van de Nederlandse afvalinfrastructuur. AEC-bodemas is een onvermijdelijke reststof van afvalverbranding. Inspreker stelt vast dat	In de periode voorafgaand aan het vaststellen van het concept afvalplan heeft er uitvoerig overleg plaatsgevonden met de betrokken marktpartijen. Naar aanleiding van de inspraak hebben er opnieuw gesprekken plaatsgevonden.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• De huidige reinigingscapaciteit onvoldoende is en dat noodzakelijke investeringen lastig zijn door de afnemende kwaliteit van AEC-bodemas, de onduidelijkheden in het normstellende kader, en maatschappelijke weerstand tegen deze producten. • de afzet van gereinigde AEC-bodemas momenteel stagneert en deze nu vooral afhankelijk is van immobilisatie. • Het niet realistisch is te veronderstellen dat de komende jaren alle AEC-bodemas met integraal reinigen kan worden opgewerkt tot vrij toepasbare, korrelvormige bouwstof; het totaal van niet reinigbare stromen en het wasresidu kan gaan oplopen tot 50% van de geproduceerde bodemassen. Inspreker stelt voor om gezien de complexiteit van het vraagstuk en de noodzakelijke transitieperiode in een nieuwe Green Deal afspraken tussen de afvalsector en het ministerie van IenW hierover te maken.	Op basis van de inzichten die zijn opgedaan is naar de overtuiging van de overheid dat in de basis alle AVI-bodemas technisch gereinigd kan worden tot een materiaal dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022. Ook is in gesprekken met marktpartijen duidelijk geworden dat exploitanten van AVI's op meerdere manieren de kwaliteit van de bodemas kunnen beïnvloeden. Zie ten aanzien van de termijn die nodig is om voldoende capaciteit te realiseren het antwoord op zienswijze 25 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Zie voor hoe deze residu is bedoeld en wat de verwachtingen voor de toekomst zijn de antwoorden 35 en 36 uit deze tabel. Daarbij blijft – zoals ook in het ketenplan staat - de overheid met de markpartijen in gesprek over de voortgang van de ontwikkelingen. Een Green Deal wordt niet nodig geacht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	013, 007	Inspreker 013 pleit ervoor dat alle overheidsinstanties het gebruik van bodemas in hun projecten faciliteren. Dit draagt bij aan een duurzamer materialenbeheer en een positieve milieu-impact. Voor een effectieve circulaire economie is het namelijk van belang dat er voldoende afzetmogelijkheden zijn voor AEC-bodemas als bouwstof of grondstof in infrastructuurprojecten en andere toepassingen. Insprekers geven vervolgens aan dat in 2024 er nauwelijks afzet is geweest van AVI-bodemas met Rbk 2022-kwaliteit. Dit komt grotendeels door de negatieve publieke perceptie en de weerstand bij lokale overheden, die eerder geneigd zijn het gebruik ervan te verbieden dan te stimuleren. Het is zorgwekkend dat in meerdere Omgevingsplannen een verbod op het gebruik van AVI-bodemas wordt opgenomen. Bovendien wordt een vergunningplicht geïntroduceerd zonder dat er een helder toetsingskader is voor de beoordeling van vergunningaanvragen. Dit probleem speelt niet alleen bij AVI-bodemas die is opgewerkt tot Rbk 2022-kwaliteit, maar ook bij het gebruik van AVI-bodemas in beton. Het verbod in Omgevingsplannen beperkt beide toepassingen onterecht. Inspreker is een voorstander van schonere mineralen. De toeleveringsketen van afval naar vrij toepasbare bouwstof is echter niet betrouwbaar, en de afzet van bodemas in bouwprojecten verloopt met horten en stoten. Waar het kan worden toegepast, wordt vaak de voorkeur gegeven aan niet-circulaire alternatieven. Zolang deze keuzevrijheid blijft bestaan, blijft ook het risico in de afzet, wat vervolgens extra investeringen in wassen ontmoedigt en een remmende factor vormt terwijl wij (inspreker, industrie, overheid en samenleving) circulariteit juist willen versnellen.	Inspreker geeft aan dat er problemen zijn met de afzet van bodemassen vanwege negatieve perceptie en weerstand bij lokale overheden. Inspreker draagt als oplossing aan dat de overheid het gebruik van bodemassen in hun projecten moet faciliteren om zo voldoende afzetmogelijkheden te creëren. Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) kan inderdaad door het inkoopvolume van de overheid een krachtig instrument zijn om de markt voor bepaalde recyclaten te vergroten. Het CMP heeft hierin een beschrijvende rol maar heeft geen invloed op het gebruik van MVI door overheden. Inspreker benadrukt ook het belang van het toepassen van bodemassen voor de circulaire economie. De mening dat het voor een circulaire economie van belang is dat er afzet is van secundaire materialen die veilig zijn voor milieu en volksgezondheid wordt gedeeld. Lokale overheden moeten zich hierbij conformeren aan de kwaliteitseisen voor bouwstoffen in het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit 2022. Deze regelgeving biedt een voldoende generiek beschermingsniveau. Maatwerk is alleen aan de orde in specifieke situaties waar bijzondere bescherming nodig is. Een generieke beperking voor gebruik van secundaire materialen die voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 (bouwstoffen) of van een bij de toepassing passende kwaliteitsklasse (grond) past hier niet bij. Die belemmert de noodzakelijke afzet van secundair materiaal en leidt bovendien tot een ongelijk speelveld binnen Nederland. Zie ook het antwoord op zienswijze 30 in Onderdeel Secundaire grondstoffen en antwoord op zienswijze 65 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	079	Inspreker geeft aan dat het evident is dat de het CMP gekozen route voor AVI-bodemassen leidt tot meer afvalstoffen die niet kunnen worden hergebruikt en dus uiteindelijk moeten worden gestort, waar de nationale stortcapaciteit onvoldoende op is ingericht. Om de doelstellingen uit het CMP ten aanzien van AVI-assen waar te kunnen maken én bij marktpartijen concrete bereidheid tot investeringen te gaan ontwikkelen, is het van belang om samen met de overheid een aantal randvoorwaarden te helpen invullen, te weten (samengevat): • duidelijke, eenduidige, verifieerbare, geaccepteerde en langjarige criteria waaraan AVI-bodemas bij toepassing aan moet voldoen; • toereikende stand der techniek, rekening houdend met de verder afnemende kwaliteit van AVI-bodemas; • voldoende marktcapaciteit voor reinigen AVI-bodemas; • voldoende afzet voor de toepassing van gereinigde AVI-bodemas, de bij de reiniging geproduceerde residuen én voor AVI bodemas die niet kan worden gereinigd tot de vastgelegde criteria. Zolang niet aan bovenstaande criteria kan voldaan, moet ruimte worden geboden aan bestaande toepassingen, waarbij de uitvoeringspraktijk in overleg met het ministerie van IenW verder wordt geoptimaliseerd. Hierbij is noodzakelijk dat een stimulerend en ondersteunend beleids-, wet- en regelgevingskader wordt ontwikkeld voor de opwerking en afzet van AVI-bodemas.	In hoofdstuk 'Vergunningen en ontheffingen voor storten' van het CMP wordt ingegaan op de beschikbare stortcapaciteit, prognoses en de toekomst van het moratorium op stortcapaciteit. Vooralsnog is de beschikbare stortcapaciteit geen probleem. Daar komt bij dat dit ook geen reden kan zijn om materialen die we liever niet terug in de keten willen brengen toch terug te brengen. Overigens is het zo dat AVI-bodemassen überhaupt niet geschikt zijn voor hergebruik zoals in paragraaf 5.2.1 is aangegeven. De wijzigingen in dit afvalplan zijn tot stand gekomen na consultatie bij huidige marktpartijen (zie ook het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel). Naar aanleiding van de gesprekken die zijn gevoerd heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden met betrekking tot het toetsingskader. Daarbij is rekening gehouden met criteria waaraan AVI-bodemassen moeten voldoen, de kwaliteit van bodemassen, de marktcapaciteit en de afzet van gereinigde bodemas. Onder 'Toekomstplannen' in het afvalplan is aangegeven dat de rijksoverheid met de sector in gesprek blijft met betrekking tot de voortgang van de noodzakelijke aanpassingen om uiterlijk 2 jaar nadat het CMP in werking is getreden aan de minimumstandaard te kunnen voldoen. Daarbij is tevens aangegeven dat in uitzonderlijke gevallen en wanneer blijkt dat bij voldoende inspanning blijkt dat niet voldaan kan worden aan het toetsingskader bezien gaat worden of de minimumstandaard aangepast moet worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	083	Inspreker a. stelt vast dat een ingrijpende beleidswijziging wordt voorgesteld, dat ten onrechte wordt gesteld dat dit zou zijn afgestemd met de sector, dat voorbij wordt gegaan aan de problemen op het gebied van afzet van bodemas en dat het lopende traject 'herijking bodemregelgeving tot veel onzekerheid leidt voor de sectoren. b. concludeert dat het nu aangekondigde beleid betekent dat er voor Heros geen handelingsperspectief meer is voor ondernemen (terwijl er eigenlijk al een investeringsprogramma op de plank lag). c. wijst er op dat de verwerking van bodemas zeer belangrijk is voor de continuïteit van afvalverwerking in meer brede zin. Desondanks wil Heros constructief blijven meedenken en wijst zijn op een voorstel voor verdere samenwerking dat enkele jaren geleden door de brancheverenigingen naar de Tweede Kamer is gezonden. Volgens verwijst inspreker naar haar meer in detail uitgewerkte zienswijzen die elders in deze tabel en in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal zijn samengevat.	Er hebben meerdere gesprekken plaatsgevonden (zie ook het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel), waarbij inspreker ook aanwezig is geweest. Op basis van deze gespreken is gekozen voor de huidige beleidslijn. Inspreker weet bovendien zelf ook dat er op dit moment 2 stromingen in de markt zijn waarvan de ene de gekozen beleidslijn ondersteunt terwijl de ander dat niet doet. Ook na meerdere pogingen is het voor de meeste punten niet gelukt om een door de hele markt onderschreven richting te komen. Relevant is dat de afzet van bodemas moeizaam is. Dit komt mede door incidenten uit het verleden en een daardoor ontstaan slecht imago van bodemas als bouwstof. Het is dus niet in de laatste plaats in het belang van de sector om zo snel mogelijk te komen tot voldoende capaciteit tot reinigen en te werken aan voldoende capaciteit. Gelet op de noodzaak om te komen tot een beter imago voor bodemas is niets doen voor de overheid geen optie, niet in het belang van de sector en iets dat door deel van de markt niet zou worden gesteund. Het CMP heeft geen invloed op het traject 'herijking van de bodemregelgeving'. Dit traject heeft zijn eigen tijdpad, los van het CMP. Inspreker geeft aan dat er voor het bedrijf geen handelingsperspectief meer is, maar onderbouwt niet wat daarmee wordt bedoeld. Zoals in het eerste deel van het antwoord aangegeven heeft een ander deel van de sector juist in de huidige situatie geen perspectief. Daarnaast is de gekozen beleidslijn uiteindelijk in het belang van de hele sector en tevens een logische stap in de transitie naar een circulaire economie. De mening dat de verwerking van bodemas belangrijk is voor de continuïteit in de afvalverbranding wordt gedeeld. Het ministerie is en blijft in gesprek met de sector.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: **D**eze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
5.	algemeen	nee	128	Het zou de transparantie van de regelgeving nadrukkelijk bevorderen als consequent dezelfde en eenduidige terminologie wordt gebruikt. Vermijd het gebruik van termen als AVI-bodemas en AEC-bodemas door elkaar, als feitelijk hetzelfde materiaal wordt bedoeld. Dat geldt ook termen als opwerken, bewerken, verwerken, reinigen enz.	Inspreker verwijst naar het gebruik van de term AEC-bodemas. In dit afvalplan, en het gehele CMP, wordt consequent gesproken over AVI of afvalverbrandingsinstallatie en dus ook van AVI-bodemas. Dat is een bewuste keuze omdat dat recht doet aan het hoofddoel waarom deze installaties bestaan; veilig en milieuverantwoord verbranden van afval dat niet geschikt is voor recycling met aandacht voor het beperken van emissies en de kwaliteit van de reststoffen. Zo moet een goede uitbrand van het afval altijd prioriteit hebben boven het opwekken van zoveel mogelijk energie. Daarbij wordt opgemerkt dat ook in veel regelgeving wordt gesproken van AVI. Dat gebeurt daar niet consequent, maar het CMP heeft geen invloed op het gebruik van andere termen elders. In dit afvalplan wordt daarnaast ook niet gesproken over bewerken, maar alleen verwerken, reinigen en opwerken. Om te verduidelijken welke stoffen ontstaan na reinigen en opwerken zijn naar aanleiding van deze en andere zienswijzen in paragraaf 1 Afbakening een tweetal begrippen gedefinieerd en toegevoegd; granulaat en vulstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
6.	algemeen	nee	124	Het CMP stelt dat gelijktijdig met de inwerkingtreding daarvan het niet meer is toegestaan AEC-granulaten die op zichzelf niet voldoen aan de criteria voor NV-bouwstoffen als toeslagmateriaal in beton en betonwaren toe te passen. Voor doorwerking is het nodig dat betreffende wet- en regelgeving, dan wel vergunningen daarop zijn aangepast door de betreffende bevoegde bestuursorganen. In de praktijk hebben we ook reeds onder de Wabo en het Besluit omgevingsrecht gezien dat actualisatie naar aanleiding van bijvoorbeeld LAP3 niet of slechts ten dele heeft plaatsgevonden. Bovendien leiden bezwaar en beroep vaak tot lange procedures. Om dit te voorkomen moet nu al met de voorbereidingen hiertoe begonnen worden en dienen andere bevoegde bestuursorganen hierover reeds uitgebreid geïnformeerd te worden.	In het hoofdstuk Immobilisaat, vulstof en toeslagstof, waarnaar wordt verwezen, is aangegeven dat de voorwaarden voor de toepassing van AVI-bodemas als immobilisaat, als vulstof of als toeslagstof met dit CMP in lijn wordt gebracht met de bevindingen van de milieueffectrapportage (MER), namelijk dat reinigen van de afvalstof bijdraagt aan het vermijden van de risico's voor het verspreiden van schadelijke stoffen en aan de kwaliteit en terugneembaarheid van het secundaire materiaal ten behoeve van een eventuele volgende gebruikscyclus. In dit hoofdstuk is ook ingegaan op vergunningplicht van het mengen van – in dit geval - bodemas met bijvoorbeeld cement of andere materialen. Het mengen van materialen die niet voldoen aan de kwaliteitseisen van niet-vormgegeven bouwstoffen is altijd vergunningplichtig. Voor deze vergunning is het CMP toetsingskader. Aanpassen van wetgeving is dus niet nodig om deze beleidslijn te laten doorwerken naar de praktijk Met het ter inzage leggen ten behoeve van de inspraak in december 2024 is bekend geworden dat deze lijn ingezet gaat worden per datum inwerkingtreding van het CMP. Het bevoegd gezag heeft de wettelijke verplichtingen om vigerende vergunningen te actualiseren aan het CMP binnen een jaar van het inwerkingtreden van het CMP. Deze verplichting volgt uit artikel 8.98 en 8.99 Bkl waarin staat dat het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning binnen een jaar nadat het CMP is gaan gelden beziet of de omgevingsvergunning voldoet aan de minimale hoogwaardigheid van verwerking van afzonderlijke afvalstoffen of categorieën afvalstoffen, zoals beschreven in het CMP, en deze als dit noodzakelijk is wijzigt. Zie voor meer toelichting over dit onderwerp paragaaf 1.2 van het CMP-hoofdstuk 'over de toetsingskaders'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
7.	algemeen	nee	102	Wellicht is het CMP hiervoor niet de juiste plek maar inspreker ziet dat de verbrandingsprocessen vaak niet optimaal zijn. Onverbrand plastic wordt bijvoorbeeld waargenomen in bodemas. Uit het CMP is niet af te leiden of de minimumstandaard nu ook leidt tot een betere verbranding.	Inspreker heeft gelijk dat het CMP niet bepaalt hoe verbrandingsprocessen bij AVI's moeten worden ingericht. Indirect heeft het CMP hier wel enige invloed op, omdat er minimumstandaarden zijn opgenomen voor assen van AVI's en de kwaliteit die deze bij de toepassing mogen hebben. Ook zijn er maximale percentages opgenomen met betrekking tot metallisch ijzer en batterijen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
8.	1	ja	007, 018	Inspreker 007 geeft aan dat de stelling "ketelas kan als monostroom uit de ketel worden afgescheiden" feitelijk onjuist is en afhankelijk is van het specifieke ontwerp van een AVI-ketel. Verschillende van de in gebruik zijnde ketels zijn zo ontworpen dat assen die zich vormen aan de ketelwanden terugvallen in de vuurhaard of in de ontslakker. Er is dan geen mogelijkheid om binnen een dergelijke ketelconfiguratie ketelas gescheiden af te voeren. Inspreker 007 geeft aan dat haar zienswijze op paragraaf 4 (zie verderop) ook deel uit maakt van deze zienswijze. Inspreker 018 stelt dat bodemassen niet als monostroom vrij kunnen komen en geeft daarbij een onderbouwing met het eigen procedé.	Naar aanleiding van deze en andere zienswijzen hebben opnieuw gesprekken met de sector (verbranders en opwerkers) plaatsgevonden over het als monostroom afscheiden van ketelas. De insteek van het apart houden van ketelassen was dat de kwaliteit van de bodemassen toe zou nemen en deze beter reinigbaar zou zijn. Uit de gevoerde gesprekken is gebleken dat de aanwezigheid van ketelassen wel nadelig is voor de kwaliteit van de bodemas en eventueel extra inspanning bij het reinigen kan vragen, maar uiteindelijk niet maakt dat bodemassen slechter of niet reinigbaar zijn. Dit heeft ertoe geleid dat de verplichting om bodemas en ketelas gescheiden te gaan houden tekst is vervallen. Wel is in de paragraaf toekomstplannen opgenomen dat deze verplichting er alsnog kan komen wanneer blijkt dat het toch nodig is voor de reinigbaarheid van de maar lastige partijen bodemas. Overigens is uit de gesprekken met de sector gebleken dat een deel van de ketelas wel degelijk als monostroom vrij kan komen, afhankelijk van hoe de verbrandingsinstallatie is ingericht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan op meerdere plaatsen en heeft ook op enkele andere plekken in het CMP tot wijziging geleid, allemaal gericht op het scharappen van de verplichting tot gescheiden houden van bodemas en ketelas.
9.	1	ja	018	Inspreker verzoekt om aan de omschrijving van ketelassen toe te voegen dat ketelassen grotendeels uit zouten bestaan zoals chloriden en sulfaten.	Dit verzoek is gehonoreerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
10.	1	ja	068	Inspreker geeft aan dat de afvalstroom 'halffabricaat t.b.v. storten' ontbreekt. Niet alle bodemas zal reinigbaar zijn met de huidige wasprocessen. Droge opwerking zou hiervoor een geschikte oplossing moeten zijn.	Naar aanleiding van de gesprekken die met de sector zijn gevoerd is geconcludeerd dat in de basis alle AVI-bodemas technisch gereinigd kan worden tot een materiaal dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022. Belangrijk is ook dat AVI's met een goede sturing aan de inputzijde en een goede procesvoering veel invloed kunnen hebben op de kwaliteit van de geproduceerde bodemas. Wel is deze zienswijze aanleiding om in het afvalplan meer expliciet te maken dat partijen die onverhoopt toch nog niet voldoende kunnen worden gereinigd met ontheffing moeten worden gestort. Dat wat impliciet al de consequentie van de ingezette beleidslijn, maar is meer expliciet gemaakt. Hoewel hier niet de term 'halffabricaat is gebruikt is inhoudelijk wel aan de wens van inspreker tegemoet gekomen.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot een verduidelijking van een specifiek aspect van het beleid.
11.	1	ja	007, 083	Inspreker geeft aan dat de omschrijving "halffabricaat t.b.v immobilisaten" onvolledig is en daarom niet correct. Inspreker stelt voor deze omschrijving te wijzigen in "halffabricaat t.b.v. vormgegeven bouwstoffen".	Naar aanleiding van deze zienswijze is de term 'halffabricaat tbv immobilisaten' gewijzigd naar halffabricaat t.b.v. gebruik als- of productie van een bouwstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
12.	1	ja	068	Inspreker verzoekt te verduidelijken dat de afvalstof 'ferro- en non-ferro fractie' na (eerste) opwerking vaak een mengsel is van metalen en mineralen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de fractie 'metaalconcentraat' toegevoegd. In de toelichting op de minimumstandaard is toegevoegd dat een deel van de metalen relatief eenvoudig en relatief zuiver worden afgescheiden maar dat er nog wel wat minerale resten aan hangen. En ander deel komt in een metaalconcentraat dat voor een groot deel uit metalen bestaat, maar ook resten bodemas bevat. Voor de fractie met resten bodemassen in aanwezig zijn is een aparte minimumstandaard toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan en het afvalplan metalen.
13.	1, 2.2	ja	007, 160	Inspreker citeert *Onder 'reinigingsresidu' verstaan we in dit afvalplan de fractie die overblijft na het opwerken van de bodemas volgens de minimumstandaard in dit afvalplan. In dit residu is het grootste deel van de verontreinigingen van de bodemas geconcentreerd*. en vervolgt: De opsomming van de afvalstoffen die resteren na verwerking van AVI-bodemas is onvolledig. Bij deze verwerking ontstaan meerdere reststromen, zoals droog- en nat afgescheiden brandbare restfracties (mengsels van kunststof, papier, textiel, hout etc. met aangehecht vocht en minerale verontreinigingen), technisch onbrandbare grove delen (grote stukken puin, sintels, schollen maar ook etikettenrollen, autobanden etc.) en slib. Slib is de fractie die voornamelijk bestaat uit kleine deeltjes (meestal < 63µ) die middels hydrocyclonage worden afgescheiden in een wasproces. Voor de duidelijkheid in het CMP en straks in de praktijk, heeft het de voorkeur alle gangbare scheidingsfracties te benoemen en hierbij duidelijk aan te geven welke van de restfracties met reinigingsresidu bedoeld worden en op welke daarvan het Afvalplan residuen van toepassing is.	Inspreker merkt terecht op dat het afscheiden van grovere delen (brandbaar of technisch niet-brandbaar) niet als aparte stromen worden benoemd. Naar aanleiding van deze zienswijze is de fractie 'onverbrand brandbaar materiaal en fractie met grove onbrandbare delen' toegevoegd. In de toelichting is tevens een schema toegevoegd om dit extra te verduidelijken. De fractie slib waar inspreker aan refereert valt onder de fractie residu en ook dit is in het schema meer expliciet gemaakt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
14.	1	ja	068	In de tabel staat: *In het residu is het grootste deel van de verontreinigingen van de bodemas geconcentreerd.* Inspreker stelt dat dit relatief beperkt is, zeker voor zware metalen. Het gebruik van de term 'reiniging' in dit afvalplan is daarom misleidend, omdat het suggereert dat er na het spoelen van de bodemas een schoon product overblijft. Het afspoelen van bodemas zou een betere benaming zijn.	Uit gegevens van de reinigers blijkt dat wel degelijk het grootste deel van de verontreinigingen – ook de metalen - uit de bodemas wordt gewassen. Dit heeft wel betrekking op het uitloogbare gedeelte van de verontreiniging en niet op de samenstelling, maar dat is ook wat het directe risico voor milieu en volksgezondheid bepaalt. Er wordt in het afvalplan niet gesuggereerd dat een schoon product overblijft, maar wel dat er een product overblijft dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de regeling bodemkwaliteit. Die kwaliteit kan zonder grote risico's voor milieu en volksgezondheid worden toegepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
15.	1 en 4	ja	037	Inspreker wijst er op dat de definitie van ketelas eigenlijk uit 2 definities bestaat. Bij het opstellen van een uniforme definitie moet er tevens rekening mee worden gehouden dat niet alle ketelas gescheiden kan worden gehouden van bodemas. Inspreker doet een voorstel voor een betere definitie.	Inspreker geeft aan dat de definitie van ketelas uit 2 definities bestaat. In paragraaf 1 en 4 wordt afgebakend wat onder ketelas valt. Gezien de procesvoering van AVI's kan ketelas op verschillende manieren vrijkomen, dit is in de definitie verwerkt. Met de wijziging die naar aanleiding van zienswijze 8 is doorgevoerd is de tekst in het afvalplan met betrekking tot ketelas aangepast. De verplichting om ketelas gescheiden te houden van bodemas is daarmee komen te vervallen. Ketelas kan nog steeds als monostroom vrijkomen, dit zal over het algemeen het geval zijn bij reiniging van de ketel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot wijziging van het afvalplan.
16.	2	ja	068	In de inleiding staat dat *Voor hoogwaardige verwerking of vanuit de zorg voor mens en milieu is het soms nodig om verontreinigingen af te scheiden of afvalstoffen integraal te verwijderen.* Inspreker geeft aan dat dit een verkeerd beeld schets van de praktijk omdat na het wassen veruit de meeste zware metalen aanwezig blijven (in samenstelling).	Zie het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel.
17.	2.1.1, 2.2	ja	068, 083	Insprekers vragen zich af onder welke afvalcategorie een non-ferro mengsel met onder met meer dan 50% mineralen valt. Inspreker 083 voegt nog toe dat ook niet duidelijk is onder welk afvalplan een afgescheiden metaalfractie met minder dan 50% metaal valt	Zie ook het antwoord op zienwijze 12 in deze tabel. In de afbakening van het afvalplan is de fractie metaalconcentraat toegevoegd. In de toelichting is aangegeven dat dit een fractie betreft van afgescheiden metalen met aanhangende bodemas. Voor deze fractie is een aparte minimumstandaard aan dit afvalplan toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan en het afvalplan metalen.
18.	2.1.1	ja	037	Verwijzend naar opgenomen categorieën 70A/70B en 110 meent inspreker dat ketelas in het CMP altijd als gevaarlijk afval wordt aangemerkt. Dit is niet juist en inspreker wijst op Euralcode 19.01.16.	Inspreker neemt ten onrechte aan dat in paragraaf 2.1.1 is aangegeven dat ketelassen altijd moeten worden ingedeeld onder een afvalcategorie voor gevaarlijk afval. In de tabel is ook afvalcategorie 111 opgenomen voor oa ketelassen die niet gevaarlijk zijn. Wellicht was de zinssnede 'idem vorige rij' niet helder genoeg. Daarom is de tekst in de tabel aangevuld met tekst uit de vorige rij. De genoemde Euralcode 190116 wordt in paragraaf 4 genoemd. **Conclusie:** naar aanleiding van deze zienswijze is het afvalplan gewijzigd.
19.	2.1.1	ja	007	In de opsomming van de afvalcategorieën uit het Bal ontbreken: • de bij de bodemasopwerking afgescheiden brandbare restfracties (zie ook opmerking van inspreker op paragraaf 1);	Naar aanleiding van de eerdere zienswijze 12 en 17 is een fractie 'onverbrand brandbaar materiaal' en fractie met 'grove onbrandbare delen' toegevoegd. Daarnaast is een fractie metaalconcentraten toegevoegd. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• een afvalcategorie voor "vaste afvalstoffen die voor minder dan 50 gewichtsprocent uit metalen bestaan": Bij de bodemasopwerking worden metaalconcentraten afgescheiden die worden benut voor de recycling van de in het concentraat aanwezige metalen. Het metaalgehalte kan hoger zijn dan 50%, maar is vaak ook lager. Dit vindt plaats om te voorkomen dat waardevolle metalen verloren gaan.	Deze zienswijze heeft in combinatie met andere zienswijzen geleid tot aanpassing van het afvalplan.
20.	2.1.1	ja	007	Bij de tekst *AVI-bodemas (zowel gereinigd als niet gereinigd) en tot maximaal 2 jaar na inwerkingtreding van het CMP ook mengsels van AVI-bodemas en AVI-ketelas.* Geeft inspreker aan dat het wenselijk is de zinsnede 'en tot maximaal 2 jaar na inwerkingtreding van het CMP' weg te laten. Ook wanneer bodemas en ketelas mogelijk kunnen worden gescheiden, zullen deze mengsels (blijven) bestaan. Inspreker wijst op mengsels geproduceerd voor het eventueel van kracht worden van de scheidingsplicht, die nog op voorraad zijn en mengsels die reeds zijn toegepast en op zeker moment als afvalstof zullen vrijkomen. Inspreker geeft aan dat haar zienswijze op paragraaf 4, pagina 9 (zie verderop) ook deel uitmaakt van haar zienswijze bij dit onderdeel.	Inspreker reageert op het gescheiden houden van bodemas en ketelas. In reactie op de eerdere zienswijze van inspreker (zienswijze 8 in deze tabel) is aangegeven dat het gescheiden houden en apart verwerken van ketelas en bodemas uit het afvalplan is geschrapt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet meer geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
21.	2.1.1	ja	007	In de vermelding "reinigingsresidu van het opwerken van AVI-bodemas" moet 'reinigingsresidu' naar mening van inspreker gedifferentieerd te worden voor de verschillende restfracties die bij de bodemasopwerking ontstaan (zie ook haar opmerking bij paragraaf 1).	Inspreker verzoekt reinigingsresidu verder op te splitsen in meerdere fracties en verwijst daarbij naar eerdere inspraak. Naar aanleiding van eerdere zienswijzen van onder andere inspreker (zie het antwoord op onder meer zienwijzen 12 en 17 in deze tabel) zijn de fracties metaalconcentraat en fractie onverbrand brandbaar materiaal en fractie met grove onbrandbare delen toegevoegd. De suggestie om reinigingsresidu verder op te splitsen wordt niet gevolgd. Dit is de fractie die niet verder gereinigd of verwerkt kan worden en gestort mag worden. Wel is in het in de toelichting ingevoegde schema (zie het antwoord op zienswijze 13 in deze tabel) onderscheid terug te zien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet meer geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
22.	2.1.2	ja	007	Inspreker citeert de laatste alinea van deze paragraaf en vervolgt over de overgangstermijn voor toepassing in beton: Waar voor de inzet van opgewerkte AVI-bodemas die niet voldoet aan de Rbk2022 en wordt ingezet als halffabricaat voor immobilisaat nog een overgangstermijn wordt aangehouden van 2 jaar, geldt dat niet voor de inzet van opgewerkte AVI-bodemas als halffabricaat (toeslagmateriaal) in beton. Als zienswijze hierop verwijst inspreker naar het zeer recente, en als bijlage bij haar zienswijze gevoegde rapport van SGS Intron d.d. 3 februari 2025 waarin, met een functionele toets, wordt geconcludeerd dat "de uitloging van betongranulaat met maximaal 25% ongewassen (of 40% gewassen) granulaat uit bodemassen voldoet aan de emissie-eisen van het Besluit Bodemkwaliteit". Volgens de conclusies uit dit rapport mag dit daarmee worden beschouwd als circulair beton. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden onder voorzitterschap van Rijkswaterstaat Hiermee is er ons inziens geen grond voor een standaard waarbij louter gewassen assen toepassing in beton kunnen vinden en moet dit los worden gezien van het beleidsvoornemen om immobilisatie uit te faseren. Inspreker verzoekt het ministerie dit te betrekken in het uiteindelijke CMP.	Ten aanzien van de overgangstermijn van 2 jaar en het onderscheid tussen inzet in beton en productie van immobilisaat wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 39 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Ten aanzien van de vraag of sprake is van circulair beton bij toepassen van niet tot vrij toepasbaar gereinigde bodemas - Allereest wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen. - Ten tweede wordt in het CMP de keuze gemaakt om aan te sluiten bij de resultaten van de MER; namelijk dat reinigen van de afvalstof bijdraagt aan het vermijden van de risico's voor het verspreiden van schadelijke stoffen en aan de kwaliteit en terugneembaarheid van het secundaire materiaal ten behoeve van een eventuele volgende gebruikscyclus. - Ten derde is er ook in de markt nog veel discussie over de vraag of het wel circulair is om 'relatief vuile materialen' in bouwstoffen te verwerken. Zie bijvoorbeeld de zienswijzen 62 en 63 in Ketenplan Beton over de CROW-CUR Richtlijn 2:2021 of de passage "*De ingangsmaterialen moeten afzonderlijk voldoen aan de eisen in het kader van het Besluit bodemkwaliteit (niet- vormgegeven bouwstof of minimaal kwaliteitsklasse industriegrond (voor zand en grind))* in het concept van de aangepaste BRL 2508. - Ten vierde is het noodzakelijk om te werken aan een betere kwaliteit van bodemas en is dat in het belang van de hele sector (zie het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
23.	2.1.2	ja	007	Inspreker citeert de laatste alinea van deze paragraaf en vervolgt over Rbk2022 als normkader: De onderbouwing bij haar andere zienswijze op paragraaf 2.1.2 wordt ook hier ingebracht. Verder meldt inspreker dat de Rbk 2022 is ontwikkeld als normkader voor het toepassen van bouwstoffen en niet als toetsingskader voor afvalstoffen die worden gemengd met niet-afvalstoffen. Inspreker vindt Rbk2022 dan ook ongeschikt als normkader en beargumenteert dit als volgt: • De opgewerkte AVI-bodemas tot toeslagmateriaal voor beton heeft licht puzzolane eigenschappen. Dat betekent dat een deel van de opgewerkte AVI-bodemas zal worden geactiveerd en deelneemt aan de hydratatie van het beton. Bekend voorbeeld is sulfaat dat ook aan cement wordt toegevoegd als bindmiddel-regulator. Vergelijkbare reacties vinden ook plaats met andere oxyanoinen (o.a. antimoon) die aanwezig zijn in de opgewerkte AVI-bodemas. Hiermee wordt in de Rbk 2022 op geen enkele wijze rekening gehouden, omdat deze niet is ontwikkeld als normkader voor toeslagmaterialen in vormgegeven bouwstoffen zoals beton. • In het kader van de herijking van de bodemregelgeving worden de normen voor vrij toepasbare secundaire bouwstoffen aangepast. Een belangrijk element daarbij is dat bij het toetsen gehouden rekening moet worden met het feit dat in de toepassing van deze bouwstoffen pH-verlagende processen ontstaan, die een effect kunnen hebben op de uitloging. Dit staat echter haaks op de inzet van AVI-bodemas als toeslagmateriaal in beton, waarbij de pH juist sterk wordt verhoogd binnen het beton. Daarmee lijkt de opvolger van de Rbk 2022 nog minder geschikt als normkader voor opgewerkte AVI-bodemas die als toeslagmateriaal in beton wordt afgezet. • Bij inspraakreacties op het MER CMP is door meerdere partijen aangegeven dat moet worden gekeken naar de effecten op het tweede en navolgende leven in de betonketen. Hierbij verwijzen wij naar onze zienswijze op de overgangstermijn voor toepassing in beton, welke onderbouwing wij ook hier inbrengen als zienswijze. • Het MER en CMP gaan voorbij aan het feit dat zowel milieuhygiënisch als betontechnisch met het onderzoek van SGS Intron d.d. 3 februari 2025 (als bijlage gevoegd bij de zienswijze) wordt aangetoond dat geen sprake is van een diffuse verspreiding van verontreinigingen en / of een verslechterde betonketen. • Terecht wordt dan ook in het Ketenplan beton (par 5.2.4) voor secundaire grondstoffen voor beton verwezen naar de CROW-CUR Richtlijn 2:2021 als beoordelingssystematiek. Onterecht en niet onderbouwd wordt voor AVI-bodemas een uitzondering gemaakt. De Rbk 2022 is geen functioneel toetsingskader voor de toepassing van grondstoffen in beton. Hierbij wordt louter gekeken naar uitloging, wat nietszeggend is over de uiteindelijk toegepaste vorm. Hierbij verwijzen wij naar het onderzoek van SGS Intron d.d. 3 februari 2025 (als bijlage gevoegd bij de zienswijze).	Zie als algemene reactie voor de reden waarom is aangesloten bij regeling het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Zie ook het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal voor het belang van het gebruik van schone secundaire materialen. Daarnaast wordt - voor een mogelijke aanpassing van de regeling (herijking) verwezen naar de antwoorden op zienswijze 59 in Ketenplan Beton en zienswijze 4 in deze tabel. - voor het SGS rapport verwezen naar het antwoord op voorgaande zienswijze (22) in deze tabel. - voor enkele kanttekeningen bij het CROW-CUR Richtlijn 2:2021 verwezen naar de antwoorden op zienswijze 60 onder 3 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en de zienswijzen 62 en 63 in Ketenplan Beton. - voor een ongelijk speelveld verwezen naar Zie het antwoord op zienswijze 19 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Zoals aangegeven volgen andere afvalstoffen zodra meer informatie is verzameld over aspecten als omvang, reinigbaarheid, te storten residu, kosten, etc. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• Zwaardere eisen aan AVI-bodemassen dan aan andere toeslagmaterialen voor toepassing in beton, geeft een ongelijk speelveld. Dit geeft het risico dat marktpartijen hier een interpretatie aan geven dat de overheid zonder legitieme redenen een ongelijk speelveld creëert. Wij kunnen niet uitsluiten dat dit juridische consequenties kan krijgen.	
24.	2.2	ja	007	In het CMP wordt een beleidsaanpassing beschreven waarmee binnen afzienbare tijd alle AVI-bodemas moet worden opgewerkt tot een vrij toepasbaar materiaal conform Rbk 2022. In het beleid worden echter de huidige marktontwikkelingen in het geheel niet meegewogen Inspreker wijst op de volgende aspecten (t.a.v. de afzet van de bodemas): • in meerdere Omgevingsplannen wordt nu een verbod opgenomen voor het gebruik van AVI-bodemas in beton. Het in Omgevingsplannen opgenomen verbod is daarbij óók van toepassing op AVI-bodemas die is opgewerkt tot een kwaliteit conform Rbk 2022. • Het CMP zelf maakt er uitdrukkelijk melding van dat voor de afzet van opgewerkte AVI-bodemas het gebruik als halffabricaat in immobilisaat een belangrijke rol speelt en in de komende jaren zal blijven spelen. Het nu aankondigen van een verbod op het gebruik van niet gereinigde AVI-bodemas zal daarmee ook een evident effect hebben op de afzet van AVI-bodemas in immobilisaten in de tussenliggende periode. Nieuwe projecten zullen niet meer van de grond komen waardoor een verbod over 2 jaar feitelijk al direct een gevolg in de markt gaat krijgen en de toch al zeer matige afzet direct een verdere beperking zal geven. • De aankondiging dat een aanpassing van het Rbk 2022 voor de toetsing van secundaire bouwstoffen zoals opgewerkte AVI-bodemas noodzakelijk is, zal óók in de hand werken dat de bestaande afzet zal afnemen. De bereidheid om een bouwstof toe te passen waarvan nu bekend is dat die op relatief korte termijn mogelijk niet meer zal voldoen aan het normgevend kader, zal immers fors afnemen. Dat deze ontwikkeling ook op de korte termijn grote effecten geeft voor de continuïteit van de keten behoeft geen toelichting.	In het CMP is al een passage opgenomen over het beperken van de inzet van bepaalde secundaire materialen (zoals bodemas) door bevoegde gezagen. Zie hiervoor het antwoord op zienswijze 30 in Onderdeel Secundaire grondstoffen. Bevoegde gezagen moeten rekening houden met het CMP. Het formuleren van nieuwe beperkingen vanaf het moment van inwerkingtreding geldt als een afwijking van het CMP. Op basis van artikel 10.14 lid 4 Wm moeten bevoegde gezagen dat vooraf expliciet onder de aandacht van de Minister brengen (zie ook hoofdstuk 'afwijken' voor meer informatie over dit onderwerp). Bevoegde gezagen dienen ook bestaande beperkingen in lijn te brengen met het CMP. Voornemen is om bevoegde gezagen na inwerkingtreding van het CMP hier nog eens expliciet over te informeren. Voor een mogelijke aanpassing van de regeling (herijking) verwezen naar de antwoorden op zienswijze 59 in Ketenplan Beton en zienswijze 4 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
25.	2.1.2	ja	013, 018	Inspreker 013 noemt de verplichte scheiding van ketelas en bodemas binnen twee jaar een onrealistische eis en vervolgt: Dit besluit negeert de gangbare praktijk in de sector dat bij vrijwel alle AVI's bodemas en ketelas niet gescheiden worden. De scheiding van ketelas en bodemas zal aanzienlijke technische uitdagingen met zich meebrengen en de financiële kosten zijn hoog. Het realiseren van een effectieve scheidingsmethode vereist een gedegen onderzoeksperiode en 2 jaar is daarvoor veel te kort en niet haalbaar. Inspreker mist bovendien een onderbouwing voor de keuze van 2 jaar en vraagt: • Hoe het ministerie dit tijdspad voor zich ziet? • Wat er gebeurt als een bedrijf het niet redt binnen de genoemde 2 jaar? Om bodemas en ketelas gescheiden af te voeren moet veel geld geïnvesteerd worden in de installatie. Er is op dit moment maatschappelijke weerstand tegen bodemassen en er worden beperkingen opgelegd door decentrale overheden. De gehele logistieke keten is op dit moment nog niet voldoende ontwikkeld, waardoor inspreker deze investering niet terug kan verdienen. Inspreker 018 verwijst naar de uiterlijke einddatum waarop mengen van AVI-bodemassen en AVI-ketelassen is toegestaan. Inspreker geeft aan dat een dergelijk verbod tot grote verstoring leidt. Het gaat daarbij om mengen binnen dezelfde afvalcategorie, maar ook om mengen met verschillende afvalcategorieën. Inspreker verzoekt om een uitzondering op te nemen voor het mengen van bodem- en ketelassen.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel.
26.	2.1.2	ja	018	Inspreker verzoekt om een uitzondering op te nemen voor het verbod op mengen van vliegassen met rookgasreinigingsresidu. Inspreker geeft aan dat dit bestaande en vergunde praktijk is en verwijst hierbij tevens naar de beslisnota en geeft aan dat hierin is aangegeven dat een uitzondering op een verbod kan worden overwogen. Inspreker verzoekt ook duidelijkheid te verschaffen over of het is toegestaan om bodemassen en vliegassen te mengen en indien nodig de nodige uitzonderingen toe te staan.	Inspreker reageert specifiek op het afvalplan Assen van AVI's. Rookgasreinigingsresidu valt echter niet onder dit afvalplan. In het toetsingskaders voor mengen in dit afvalplan is dan ook geen specifiek beleid opgenomen voor rookgasreinigingsresidu. Wat er wel beschreven is, is hoe het toetsingskader voor vliegassen en bodemassen vallend onder afvalcategorie 110 en 111 is vormgegeven voor mengen binnen en buiten de afvalcategorie en voor mengen met overige afvalstoffen vallend onder een andere afvalcategorie. Het uitschrijven van het mengbeleid is een handreiking voor vergunningverleners en bedrijven. Het voert te ver om voor alle afzonderlijke afvalstoffen en afvalcategorieën specifiek aan te geven wanneer mengen wel en wanneer niet is toegestaan en onder welke voorwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar het algemene beleid in hoofdstuk 'Mengen van afvalstoffen' in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
27.	2.1.2	ja	011, 015, 060, 083, 102, 134	In de laatste zin van deze paragraaf ontbreekt een woordje 'niet' waardoor er staat 'meer toegestaan' in plaats van 'niet meer toegestaan'.	Er ontbreekt hier inderdaad een cruciaal woordje 'niet'. Dit is naar aanleiding van deze zienswijze toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
28.	2.1.2	ja	007, 037, 114	Voor fysieke scheiding van ketelas en bodemas dient de installatie aangepast te worden. Dit vraagt een langere doorlooptijd dan de voorgestelde 2 jaar. Om aan te kunnen sluiten bij de engineering en onderhoudsstop planning zou minimaal 3 à 4 jaar nodig zijn. Inspreker 114 voegt hieraan toe dat er verschillende kwaliteiten ketelassen waarbij er kwaliteiten zijn die geen nadelige gevolgen hebben voor de bodemassen. Inspreker 007 verwijst naar haar inspraak hierover bij paragraaf 1 en vult nog aan: Het is op z'n minst twijfelachtig of hier sprake is van mengen van afvalstoffen van verschillende afvalcategorieën aangezien geen sprake is van mengen van gescheiden uit de procesinstallatie vrijkomende afvalstoffen. Naar onze mening is hiervoor geen expliciete vergunning vereist nu feitelijk geen handeling van mengen wordt uitgevoerd. Wanneer een scheiding in een dergelijke ketel desalniettemin zal moeten plaatsvinden (en technisch en economisch mogelijk blijkt te zijn), zal het ketelontwerp moeten worden aangepast en zullen nieuwe afvoer- en opslag-voorzieningen gerealiseerd moeten worden. Dit vraagt om investeringsbeslissingen, langdurige vergunningprocedures, engineering en ombouw tijdens geplande installatiestops. Dit zijn intensieve trajecten waarvan nu al vaststaat dat deze meer dan 2 jaar in beslag nemen. Dit maakt het voldoen aan de overgangstermijn daarmee de facto onmogelijk met alle consequenties van dien. Wanneer scheiding in de ketel zal moeten plaatsvinden, maar technisch of economisch aantoonbaar niet mogelijk blijkt te zijn, is naar	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				mening van inspreker een alternatieve aanpak voor dergelijke ketels nodig. Inspreker geeft aan dat haar zienswijze bij paragraaf 4, pagina 9 (zie verderop) ook deel uitmaakt van haar zienswijze bij dit onderdeel.	
29.	2.1.2	ja	083	*N.B.:* *Inspreker reageert hiermee tevens op gerelateerde teksten in paragraaf 5.2.4 van ketenplan beton en paragraaf 4, punt 3 van hoofdstuk 'immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal'* Volgens het CMP mag AVI-bodemas die niet voldoet aan Rbk2022 niet worden ingezet in beton maar nog wel een tweetal jaren in immobilisaat. Inspreker wijst er op dat a. Rbk2022 geen rekening houdt met het feit dat de bodemas een positief effect heeft op de uitharing van de cement in beton b. de lopende 'herijking bodemregelgeving' betekent dat in de nieuwe Rbk rekening gaat worden gehouden met pH-verlaging terwijl bodemas in beton juist pH-verhogend werkt. c. de CROW 2:2021 (ook genoemd in ketenplan beton) een beter functioneel toetsingskader voor bodemas in beton dan de Rbk2022. d. in het MER voor het CMP ten onrechte geen rekening is gehouden met een tweede en derde leven e. uit het SGS-rapport "Circulariteit beton met gewassen en ongewassen AEC granulaat" blijkt dat beton met bodemas functioneel geschikt is voor een volgende cyclus en na breken voldoet aan uitlogingseisen uit Besluit bodemkwaliteit Inspreker stelt als alternatieve beleidslijn voor om aan te sluiten bij de BRL 2507 en inzet van bodemas in beton toe te staan tot 40% (Rbk-kwaliteit) resp. 25% (niet Rbk-kwaliteit)	Zie het antwoord op zienswijze 23 in deze tabel.
30.	2.1.2	ja	083	Onder verwijzing naar onder meer haar zienswijze onder nummer 23 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal stelt inspreker voor om de laatste alinea van paragraaf 2.1.2 te schrappen	Onder verwijzing naar het antwoord op de genoemde zienswijze wordt het CMP op dit punt niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP
31.	2.1.2	ja	102	In het plan komt een aantal keer voor dat een vergunning of handeling na twee jaar na inwerkingtreding van het CMP niet meer is toegestaan of is geactualiseerd. Hiervoor is er geen verwijzing naar de wettelijke grondslag van deze uitspraak. Inspreker verzoekt deze alsnog toe te voegen aan de eerste keer dat deze termijn wordt genoemd in de tekst.	Vergunningverleners moeten op basis van de Wet milieubeheer rekening houden met het CMP. Dit geldt onder andere voor de toetsingskaders die in de afval- en ketenplannen zijn beschreven, waaronder ook het toetsingskader voor AVI-assen. De wettelijke basis is beschreven in het hoofdstuk 'Over de toetsingskaders'. Zoals hierboven aangegeven geldt dit voor het gehele CMP en is het niet nodig om dit in elk afvalplan specifiek te benoemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
32.	2.1.2	ja	114	Inspreker verwijst naar de tekst over het mogen toevoegen van ketelas aan AVI-bodemas in maximaal 2 jaar wordt afgebouwd. Inspreker vraagt naar het waarom van een dergelijk verbod zolang de bodemas aan de gestelde normen voldoet? Daarnaast geeft de inspreker de voorkeur aan een doelbepaling en geen middelbepaling.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt.
33.	2.1.2	ja	133	De keuze om expliciet het vermengen van ketelas en bodemas te verbieden, leidt eerder tot een probleem dan tot een oplossing. Ketelas komt in het verbrandingsproces van HVC samen met de ruwe bodemas. Deze totale stroom wordt gewassen en leidt tot een vrij toepbasbare niet vormgegeven (NVG) bouwstof en minder dan 15% residustroom. Het verplicht gescheiden houden van ketelas is mogelijk maar niet zinvol. Er is in Nederland geen verwerkingsmogelijkheid. Storten is niet toegestaan ten gevolge van een te hoog chloridegehalte. Wel kan de ketelas tezamen met de vliegasstroom nuttig worden toegepast in Duitse zoutmijnen. Wij achten het wenselijk dat het CMP die ruimte biedt.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt.
34.	2.1.2	ja	128	BEC-bodemas is niet hetzelfde als AEC-bodemas en moet separaat worden verwerkt. Mengen van AEC-ketelas met AEC-bodemas is niet toegestaan, net als het mengen van BEC-bodemas met AEC-bodemas. Dat zou o.i. ook moeten gelden voor de granulaten die bij de opwerking van de verschillende soorten slakken/bodemas (zouden) ontstaan.	Bodemas van AVI's en bodemas van BEC's vallen onder verschillende afvalplanen in het CMP en vallen voor wet betreft mengen ook onder verschillende afvalcategorieën van het Besluit activiteiten leefomgeving. Het is niet duidelijk of en welke wijziging inspreker verder voor ogen heeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
35.	2.2	ja	011	Gevraagd wordt wat maximaal 15% storten betekent. Inspreker meent dat er soms meer (slibfractie?) in zit en dan is het een gegeven dat er meer gestort moet worden. Of is het beter een doelvoorschrift te vermelden zoals BBT ipv een middelvoorschrift van 15%.	Die 15% betreft - zoals het er staat - alles wat gestort mag worden bij de opwerking van de bodemas gerekend vanaf ontvangst door de reiniger. Dit is dus inclusief en slibfractie bij natte reiniging. Uit gesprekken met reinigers blijkt dat die 15% geen probleem is – zelfs niet voor de natte reinigers en zelfs niet wanneer er voor aankomst bij de reiniger al metaal is afgescheiden. Dat er minder dan 15% naar de stort gaat blijkt ook uit de afvalmonitoring. Op basis van deze zienswijze is wel extra opgenomen dat de 15% niet geldt per individuele vracht bodemas maar als gemiddelde prestatie van het proces als geheel moet worden gezien **Conclusie** Deze zienswijze heeft geleid tot een kleine toevoeging aan de tekst van het CMP.
36.	2.2	ja	007, 011	Inspreker 007 citeert: *Het bevoegd gezag kan alleen vergunning verlenen voor het verwerken van de afvalstoffen op een manier die laagwaardiger is dan de minimumstandaard als sprake is van uitzonderingsgevallen, zoals bijvoorbeeld bij calamiteiten of de aanwezigheid van bepaalde ZZS* en *De opgewerkte bodemas zelf voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022* en vervolgt: Nu het CMP stelt dat bodemas gereinigd dient te worden tot een kwaliteit die voldoet aan de eisen voor NVG-bouwstof met een Rbk 2022-kwaliteit, is ook een antwoord noodzakelijk op de vraag wat de route gaat zijn indien de daarvoor noodzakelijke reinigingscapaciteit niet beschikbaar is en/of de geproduceerde bodemas een kwaliteit heeft die door de beschikbare reinigingsinstallaties niet gereinigd kan	Mocht reiniging in incidentele gevallen toch niet lukken dan moet dit met ontheffing worden gestort. Dat was al impliciet de consequentie van de ingezette beleidslijn, maar is naar aanleiding van deze zienswijze explicieter gemaakt. Tevens is dit toegevoegd in de paragraaf toekomstplannen als punt in overleg met de sector te blijven volgen. Uit gesprekken met de reinigers is gebleken dat zij in beginsel alle Nederlandse bodemas kunnen reinigen tot de kwaliteitseisen van niet vormgegeven bouwstoffen uit de regeling bodemkwaliteit. Ook is de 15% nu geen probleem en wordt dat – uitgezonderd specifieke partijen - niet op korte termijn verwacht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een verduidelijking van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				worden tot een kwaliteit die voldoet aan de eisen voor NVG-bouwstof Rbk 2022. Zonder de mogelijkheid in deze gevallen te mogen afwijken van de recycling-standaard, is de continuïteit van de bodemas-afvoer niet geborgd en zal stagnatie in de keten optreden met alle maatschappelijke gevolgen van dien. Inspreker 011 verwoordt het korter: Soms voldoet bodemas na reiniging nog steeds niet aan de NV uitloognormen (bijv sulfaat), wat dan? Integraal storten? Anders? Nogmaals wassen, ook als dat leidt tot meer dan 15% residu?	
37.	2.2 (+3, 5.2 en 5.2.3)	ja	083	Inspreker acht het onrechtmatig dat het niet is toegestaan om met residu van het opwerken van bodemas uitgegraven terreinen aan het oppervlak op te vullen. Dit is namelijk in strijd zijn met het Edilizia-arrest en daarop gebaseerde uitspraken van de afdeling bestuursrechtspraak. Voor niet-gevaarlijk afval is het niet aan de Nederlandse autoriteit om te beoordelen wat er in het buitenland wel of niet zou moeten kunnen. Het onderscheid tussen gevaarlijk en niet-gevaarlijk afval wordt in het afvalplan ten onrechte niet gemaakt. In het verlengde doet inspreker de volgende tekstvoorstellen a. De minimumstandaard onder a moet bij punt 3 worden aangevuld (red: voorgestelde aanvulling inspreker onderstreept): *De opgewerkte bodemas zelf voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022, dan wel is geschikt gemaakt om te worden toegepast als halffabricaat t.b.v. vormgegeven bouwstof, dan wel kan worden gerecycled door bijvoorbeeld toepassing in ondergrondse bergplaatsen die moeten worden opgevuld (denk aan zoutcavernes in het buitenland) of door toepassing waarbij niet-gevaarlijk afval wordt gebruikt voor het herstel van uitgegraven terreinen of voor civieltechnische toepassingen bij de landschapsaanleg."* b. In de minimumstandaard onder b moet het laatste aandachtstreepje van de tweede bullit worden vervangen door: *Recycling door bijvoorbeeld nuttige toepassing in ondergrondse bergplaatsen die moeten worden opgevuld (denk aan zoutcavernes in het buitenland) of door nuttige toepassing waarbij niet-gevaarlijk afval wordt gebruikt voor het herstel van uitgegraven terreinen of voor civieltechnische toepassingen bij de landschapsaanleg.* c. In paragraaf 3 moet onder 'Andere nuttige toepassing voor deelstroom a' de volgende zin worden geschrapt: *Dit verbod geldt ook voor overbrenging ten bate van opvulling of nuttige toepassing in de diepe ondergrond, als mede het vervaardigen van mortels die gebruikt worden als opvulmateriaal.* d. In paragraaf 5.2 moet in de tabel onder recycling de zin: *Dit verbod geldt ook voor overbrenging ten bate van opvulling of nuttige toepassing in de diepe ondergrond, als mede het vervaardigen van mortels die gebruikt worden als opvulmateriaal.* worden vervangen door: *Recycling van AVI-bodemas (a) en/of het residu (b) kan ook door nuttige toepassing in ondergrondse bergplaatsen die moeten worden opgevuld (denk aan zoutcavernes in het buitenland) en door nuttige toepassing waarbij niet-gevaarlijk afval wordt gebruikt voor het herstel van uitgegraven terreinen of voor civieltechnische toepassingen bij de landschapsaanleg.* e. De tekst onder kopje 'Overgangstermijn' zou – inclusief het kopje zelf - moeten worden vervangen door: *Aanpassing op termijn:* *Gedurende de planperiode van het CMP zullen de landelijke, regionale en lokale overheden met de sector in overleg treden om te komen tot een (gefaseerde) aanpassing van de minimumstandaard."*	Allereerst is relevant dat het Edilizia-arrest alleen geldt voor niet gevaarlijk afval. Gelet op de aard van het afval en het proces waar het vrijkomt zal het residu in veel gevallen gevaarlijk afval zijn. Inspreker heeft echter gelijk dat in die gevallen waarin het toch niet-gevaarlijk afval is het opvullen van uitgegraven terreinen aan de oppervlakte is toegestaan mits het afval geschikt is en primair materiaal dat anders zou zijn gebruikt vervangt. Dit wordt daarom aangepast in de minimumstandaard en heeft tevens geleid tot een vergelijkbare aanpassing in een aantal andere afvalplannen. Specifiek wordt nog opgemerkt: a. Dit wordt niet overgenomen. Het gaat bij het vullen van onder- of bovengrondse ruimtes namelijk niet om recycling maar om andere nuttige toepassing. De minimumstandaard voor deelstroom a blijft recycling. b. Het derde aandachtstreepje wordt niet aangepast, maar er is gekozen voor toevoegen van een vierde aandachtstreepje waarmee aan de wens van inspreker tegemoet wordt gekozen. c. Dit wordt niet overgenomen. Zie onder a. van dit antwoord. Wel is in de tabel overbrenging vanuit Nederland rekening gehouden met de hier doorgevoerde aanpassing. d. Ook dit wordt niet overgenomen. Zie onder a. van dit antwoord. In plaats daarvan wordt in derde bullit onder 'andere nuttige toepassing' aangepast en is de tekst van paragraaf 5.2.2.3 aangepast. e. Dit staat los van de andere onderdelen van deze zienswijze. In het antwoord op meerdere zienswijzen is ingegaan op de reden waarom wordt ingezet op het beleid zoals nu opgenomen en op de gekozen overgangstermijnen (zie onder meer het antwoord op zienswijze 43 in deze tabel) **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
38.	2.2	ja	102	Inspreker citeert: "maximaal 0,01% (m/m) batterijen voor zover deze batterijen magnetisch te verwijderen zijn." Dit letterlijk in een vergunning opnemen zorgt voor een niet handhaafbare situatie. De inspreker vindt de verwoording dubbelzinnnig en licht toe: De 0,01% zijn al de batterijen die niet magnetisch zijn te verwijderen. Het is sowieso al lastig met de 0,01% om te gaan. Inspreker geeft aan dat een verwijzing naar de juiste norm om te dit te bepalen is hierbij nodig is.	Het is niet geheel duidelijk waarom inspreker de verwijzing naar batterijen dubbelzinnig vindt. In de bodemassen mogen na opwerken maximaal 0,01 % (m/m) batterijen aanwezig zijn, het betreft specifiek batterijen die magnetisch te verwijderen zijn, maar nog wel in de opgewerkte bodemassen aanwezig zijn. Met betrekking tot batterijen die niet magnetisch te verwijderen zijn, is geen specifieke eis opgenomen. Zoals in het afvalplan is aangegeven is deze 0,01 % (m/m) tot stand gekomen naar aanleiding van waarde genoemd in een Kamerbrief en in goed overleg met de sector over de haalbaarheid van aanscherping hiervan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
39.	2.2	ja	007, 102	Insprekers citeren: "Maximaal 15% (gewichtspercentage droge stof) van de bij een AVI vrijkomende bodemas (incl. metalen) mag als residu van het opwerkingsproces worden gestort, zie daarvoor onder b in deze tabel". • Inspreker 102 geeft aan dat de verwoording "bij een AVI vrijkomende bodemas" in het kader van vergunningverlening en handhaving problematisch is. Een vergunning wordt verleend voor het verwerken van afval. De huidige verwoording geeft de suggestie dat ongeacht de keten, de AVI verantwoordelijk is voor het bijhouden van de 15%-grens. Voorstel van inspreker is om deze term te veranderen in "ongereinigde bodemas" of "onverwerkte bodemas". • Insprekers 007 en 102 ervaren verwarring over wat precies met 'residu' wordt bedoeld. Zie daarvoor haar opmerkingen bij paragraaf 1. Inspreker veronderstelt dat hier wordt gedoeld op het reinigingsresidu 'slib'. • Inspreker 007 vindt het niet duidelijk hoe het maximum van 15% residu is onderbouwd. Nu alle en dus ook de slechtere kwaliteit bodemas gereinigd moet worden en al jaren sprake is van een verslechtering van de gemiddelde kwaliteit bodemas als gevolg van de veranderingen in de samenstelling van restafval, lijkt het inspreker aannemelijk dat de komende jaren het aandeel residu zal moeten stijgen om te kunnen voldoen aan de opgelegde reinigingsopgave. De inzet op maximale reiniging enerzijds en beperken van de hoeveelheid residu anderzijds staan daarmee op gespannen voet. Inspreker is van mening dat het CMP hier een oplossing voor moet bieden. Inspreker 102 vult aan: Soms zit er volgens inspreker meer (slibfractie?) in. Dan is het toch een gegeven dat er meer gestort moet worden? Moet je dan alles storten? Of is het beter een doelvoorschrift te vermelden zoals BBT ipv een middelvoorschrift van 15%. Soms voldoet bodemas na reiniging nog steeds niet aan de NV uitloognormen (bijv sulfaat). Inspreker vraagt zich af: Wat dan? Integraal storten? Anders? Nogmaals wassen, ook als >15% residu?	• Insprekers geven aan dat de verwoording '…van de bij een AVI vrijkomende bodemas' vanuit vergunningverlening en handhaving problematisch is. Dit is aangepast. • Zie voor het begrip residu het antwoord op de zienwijzen 13 en 21 in deze tabel. • De 15% komt voort uit de (inmiddels afgelopen) Green Deal die in het verleden is afgesloten. Zie voor hoe deze residu is bedoeld en wat de verwachtingen voor de toekomst zijn de antwoorden op zienswijzen 35 en 36 uit deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de formulering van de minimumstandaard.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
40.	2.2	ja	102	In theorie is inspreker erg voor, d.w.z. na 2 jaar alleen gereinigde AVI ook in beton. Maar inspreker vraagt zich af of de markt dat ook aan kan: reinigingscapaciteit voldoende? En is er voldoende afzet voor gereinigde bodemas? Als het net als stikstof problematiek zou kunnen vastlopen moeten er ook fall-back scenario's zijn. Is er een brede marktanalyse geweest?	Ten aanzien van de overgangstermijn van 2 jaar en het onderscheid tussen inzet in beton en productie van immobilisaat wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 39 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Relevant is dat de afzet van bodemas moeizaam is. Dit komt mede door incidenten uit het verleden en een daardoor ontstaan slecht imago van bodemas als bouwstof. Het is dus niet in de laatste plaats in het belang van de sector om zo snel mogelijk te komen tot voldoende capaciteit tot reinigen en te werken aan voldoende capaciteit. Gelet op de noodzaak om te komen tot een beter imago voor bodemas is niets doen voor de overheid geen optie, niet in het belang van de sector en iets dat door deel van de markt niet zou worden gesteund. De stikstofproblematiek is iets wat voor ieder scenario in het LAP een probleem zou kunnen vormen. Dit is niet te voorzien en niet in het CMP te verwerken. Dit afvalplan, en ook de wijzigingen naar aanleiding van inspraak, zijn tot stand gekomen na consultatie bij huidige marktpartijen. Naar aanleiding van de gesprekken die zijn gevoerd heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden met betrekking tot het toetsingskader. Daarbij is rekening gehouden met criteria waaraan AVI-bodemassen moeten voldoen, de kwaliteit van bodemassen, de marktcapaciteit en de afzet van gereinigde bodemas. **Conclusie**: deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
41.	2.2	ja	102	Het is volgens inspreker een goede intentie dat AVI-bodemas met ingang van het CMP opgewerkt moet worden tot een kwaliteit die voldoet aan de Rbk 2022 (minimumstandaard onder a). Maar het huidige toetsingskader (bijlage A) schiet tekort en voorziet niet in een toetsingskader voor veelvoorkomende ZZS (bijvoorbeeld PFAS en alle genoemde ZZS op pagina 17/18 van dit afvalplan) in AVI-bodemas. Ook al wordt getracht ZZS te elimineren via de POP verordening, vermijding en reductieprogramma's, Besluit Activiteiten Leefomgeving, AV & AO/IC beleid en het Besluiten melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen zal een geactualiseerd toetsingskader onvermijdelijk zijn. Uitloging van ZZS naar de bodem en het grondwater dient voorkomen te worden en ZZS dienen daarom genormeerd te worden in bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit. In Nederland staan twaalf afvalverbrandingsinstallaties waarvan er een aantal ook vergund zijn voor het verbranden van gevaarlijk afval en/of ziekenhuisafval.	Het eerste deel van de zienswijze van inspreker gaat in feite over de herziening van de bodemregelgeving en hoe daarin met ZZS of andere zorgstoffen wordt omgegaan. Het CMP heeft hierin geen rol. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijke reactie voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
42.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt zich af in hoeverre het haalbaar is dat bodemas van gevaarlijk afval en ziekenhuisafval überhaupt gaat voldoen aan een geactualiseerd toetsingskader? Of in hoeverre is hier over nagedacht?	Zie voor de reinigbaarheid het antwoord op zienswijze 10 in deze tabel. In aanvulling hierop wordt gewezen op paragraaf 'Toekomstplannen' van het afvalplan; De overheid blijft met de sector in gesprek wanneer zich toch incidentiele gevallen zouden voordoen waarin een bepaalde fractie toch niet reinigbaar blijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
43.	2.2	ja	007	Inspreker geeft aan dat de opgenomen overgangstermijn van 2 jaar onhaalbaar zal blijken te zijn [*dit heeft inspreker ook elders in haar zienswijze al uitgebreid aangegeven*]. Nu de continuïteit van de verwerking van restafval mede afhangt van de verwerkingsmogelijkheden van bodemas, vindt inspreker deze onzekerheid vanuit zowel een maatschappelijk als sectoraal belang zeer risicovol en daarmee niet aanvaardbaar. Inspreker pleit daarom voor een goed doordacht alternatief scenario voor het geval de gestelde termijnen niet haalbaar blijken te zijn en treden hierover graag met het ministerie in overleg.	Dit afvalplan, en de wijzigingen naar aanleiding van de inspraak, zijn tot stand gekomen na consultatie bij huidige marktpartijen. Naar aanleiding van de gesprekken die zijn gevoerd heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden met betrekking tot het toetsingskader. Daarbij is rekening gehouden met criteria waaraan AVI-bodemassen moeten voldoen, de kwaliteit van bodemassen, de marktcapaciteit en de afzet van gereinigde bodemas. Onder 'Toekomstplannen' in het afvalplan is aangegeven dat de rijksoverheid met de sector in gesprek blijft met betrekking tot de voortgang van de noodzakelijke aanpassingen om uiterlijk 2 jaar nadat het CMP in werking is getreden aan de minimumstandaard te kunnen voldoen. Daarbij is tevens aangegeven dat in uitzonderlijke gevallen en wanneer blijkt dat bij voldoende inspanning blijkt dat niet voldaan kan worden aan het toetsingskader bezien gaat worden of de minimumstandaard aangepast moet worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
44.	2.2	ja	007	Met een aanstaand verbod voor het toepassen van bodemas dat niet voldoet aan de eisen voor NVG-bouwstof Rbk 2022 en mengsels van bodemas/ketelas, is het voor inspreker onduidelijk wat voor bestemming materiaal geproduceerd vóór ingang van het verbod, dat nog niet is toegepast of toegepast, maar vrijkomend als afvalstof voor een volgend leven, moet gaan krijgen. Naar mening van inspreker zal het CMP hier ook een uitspraak over moeten doen. Inspreker geeft aan dat haar zienswijze bij paragraaf 4, pagina 9 (zie verderop) ook deel uitmaakt uit van haar zienswijze bij dit onderdeel.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt. Met betrekking tot materiaal geproduceerd vóór inwerkingtreding van het CMP is in het afvalplan in de minimumstandaard, de toelichting op de minimumstandaard en de toelichting op mengen aangegeven dat tot uiterlijk 2 jaar na het inwerkingtreding van het CMP het nog is toegestaan om bewerkte AVI-bodemas te produceren die niet aan de kwaliteitseisen voldoet zoals in de minimumstandaard is aangegeven en toe te passen. Indien de bodemassen zijn toegepast in een materiaal wat na de (eerste) toepassing vrij komt geldt minimumstandaard van dit afvalplan niet meer. De bodemassen zijn immers tot een nieuw materiaal verwerkt. Dit afvalplan heeft alleen betrekking op assen van AVI's en niet op de materialen die met assen van AVI's worden geproduceerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
45.	2.2	ja	013	Inspreker geeft aan dat het wassen van alle bodemassen binnen twee jaar onhaalbaar is en vervolgt: Momenteel worden AVI-bodemassen gewassen door enkele bedrijven, maar niet alle bodemassen zijn hiervoor geschikt. De kwaliteit van AVI-bodemas varieert namelijk sterk. Sommige AVI's verwerken uitsluitend huishoudelijk afval, terwijl andere ook commercieel afval verwerken, wat de kwaliteit beïnvloedt. Dit leidt tot oneerlijke concurrentie als uniforme eisen worden opgelegd zonder rekening te houden met de bron en samenstelling van de bodemas. Daarnaast schat inspreker in dat het ontwikkelen en opschalen van geschikte wasprocessen langer duurt dan de voorgestelde 2 jaar. Inspreker stelt dan ook voor om de overgangstermijn te verlengen om onderzoek en praktijkervaring met het wassen van bodemassen op te bouwen.	Zie voor de reinigbaarheid het antwoord op zienswijze 10 in deze tabel. In aanvulling hierop wordt gewezen op paragraaf 'Toekomstplannen' van het afvalplan; De overheid blijft met de sector in gesprek wanneer zich toch incidentiele gevallen zouden voordoen die toch niet reinigbaar blijken. Voor de termijn van 2 jaar voor het realiseren van de capaciteit wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel. De formulering van deze teksten over de termijn zijn overigens op basis van deze en andere zienswijzen wel iets aangepast zonder de essentie te wijzigen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft samen met andere zienswijzen geleid tot een tekstuele wijziging van het CMP.
46.	2.2	ja	102	Inspreker citeert minimumstandaard onder b "Recyclen van componenten van het afval (bijvoorbeeld door het terugwinnen van metalen) onder voorwaarde dat via de residuen hiervan geen diffuse verspreiding van toxische zware metalen plaatsvindt én deze zware metalen ook niet worden verdeeld over een substantieel groter volume" Inspreker geeft aan dat de term 'substantieel groter volume' niet meetbaar is en daarom onwenselijk.	Zie het antwoord op zienswijze 101 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze (en zienswijze 101) hebben geleid tot wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
47.	2.2	ja	128	De minimumstandaard t.a.v. de hoeveelheid residu (15% op d.s.-basis) is niet helder noch handhaafbaar, zeker als - conform de huidige praktijk - AEC-bodemas door veel verschillende handen gaat.	Voor reactie op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 39 in deze tabel. Als aanvulling nog de opmerking dat bodemas vrijwel altijd direct van AVI naar verwerker gaat en dat de 15% geldt voor de ontvangende verwerker. Anders dan ten tijde van LAP3 worden vervolgverwerkers van deelfracties hier niet meer bij betrokken **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
48.	2.2	ja	011, 015, 068	Inspreker is er voor in dat na 2 jaar alleen gereinigde AVI in beton mag maar vraagt zich af of de markt dat ook aan kan. Is er voldoende reinigingscapaciteit en is er voldoende afzet voor gereinigde bodemas? Insprekers 015 en 068 geven aan dat de afzet van bodemas in immobilisaat nu al sterk is beperkt. Als in het CMP wordt bevestigd dat deze techniek nog slechts twee jaar is toegestaan, zal geen enkele opdrachtgever het risico nemen om een immobilisaatvloer aan te leggen.	Allereerst gaat het verbod om AVI bodemas dat niet voldoet aan de kwaliteitseisen van niet vormgegeven bouwstoffen uit de regeling bodemkwaliteit toe te passen in beton al direct na in werking treden van het CMP en niet pas na 2 jaar (zie hoofdstuk 'immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'). Daarnaast krijgt de afzet van alle secundaire bouwstoffen – waaronder bodemas – veel aandacht, maar ligt dit buiten het CMP. Zie voor afzet verder wel de tweede alinea van het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
49.	2.2	ja	013	Inspreker vindt de verplichting om immobilisaat te wassen onnodig en licht dit als volgt toe: Mengen van AVI-bodemas die (na opwerken) niet voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 is, op basis van het hoofdstuk immobilisaat en van de recyclingstandaard van paragraaf 2.2 vanaf het inwerkingtreden van het CMP meer toegestaan. Dit betekent in de praktijk dat bodemassen eerst gewassen moeten worden en daarna alsnog geïmmobiliseerd. Dat leidt volgens inspreker tot onnodige dubbele kosten en processen. Als immobilisaat verplicht gewassen moet worden, zullen de kosten aanzienlijk stijgen, terwijl slechts 25% van de bodemassen momenteel wordt geïmmobiliseerd. Inspreker ziet immobiliseren als een nuttige toepassing. Daarom stelt hij voor om de eis dat immobilisaat eerst gewassen moet worden, te schrappen. Daarnaast moet volgens inspreker ook de verplichting om binnen 2 jaar te stoppen met immobilisatie worden geschrapt.	Het CMP schrijft niet voor dat gewassen bodemas alsnog moet worden geïmmobiliseerd. Doel van het beleid is te komen dat een kwaliteit die zonder grote risico's voor milieu en volksgezondheid kan worden toegepast. Dat kan in de vorm van een directe toepassing als niet vormgegeven bouwstof, maar ook als toeslagmateriaal in bijvoorbeeld beton wanneer dat civiel- en markttechnisch voor de hand zou liggen. Zie ook het antwoord op zienswijze 5 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal voor meer achtergrond waarom wordt aangestuurd op reinigen. Wanneer reinigen mogelijk is, heeft dat de voorkeur. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
50.	2.2	ja	013	Inspreker beargumenteert waarom wassen van grovere bodemasfractie niet nodig is: Volgens het CMP moeten alle AVI-bodemassen gewassen worden voordat ze als granulaat worden ingezet (CMP, §5.2.2.1). Inspreker is echter van mening dat dit niet nodig is voor de grovere fracties (20-40 mm). Uit testen blijkt dat deze fractie al voldoet aan de kwaliteitseisen voor hergebruik in betonwaren als granulaat, zonder extra wasbehandeling. Dit voorstel zal daarom leiden tot onnodige wasprocessen die de kosten en de milieubelasting verhogen, zonder aantoonbare voordelen. Het voorstel van inspreker is daarom om een uitzondering op te nemen voor grovere fracties van 20-40 mm, zodat deze zonder wasverplichting kan worden toegepast in betonproducten.	Zie het antwoord op de vorige zienswijze (49) in deze tabel. Opgemerkt wordt nog dat wanneer de grove fractie direct zou voldoen aan de kwaliteitseisen voor niet vormgegeven bouwstoffen uit de regeling, wassen dan niet nodig is. Wordt niet aan die kwaliteit voldaan – wat in praktijk meestal zo zal zijn – dan is het vanuit milieuhygiënische redenen niet de bedoeling om via deze route alsnog verontreinigen die kunnen worden uitgewassen terug te brengen in de keten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
51.	2.2	ja	068	Inspreker geeft aan dat bij de minimumstandaard voor deelstroom c ten onrechte de term immobilisatie is gebruikt. Bedoeld wordt: geconditioneerd storten.	De minimumstandaard voor deelstroom c is storten, al dan niet na koude immobilisatie. Met die laatste toevoeging wordt geconditioneerd storten bedoeld. De manier waarop het in de minimumstandaard is geformuleerd is al jaren gebruikelijk. Omdat het beleid op dit punt ongewijzigd wordt voortgezet wordt ook de gehanteerde formulering aangehouden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
52.	2.2	ja	060	Inspreker geeft aan dat de overgangstermijn van 2 jaar niet realistisch is, zeker gezien de doorlooptijd van vergunningen.	Zie voor de overgangstermijn het antwoord op zienswijze 43 in deze tabel. Zie voor de link met vergunningverlening het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel.
53.	2.2	ja	102	Door het binnen 2 jaar na het in werking treden van het CMP niet meer toestaan van het immobiliseren van niet tot bouwstof gereinigde AVI-bodemassen, zullen producenten van immobilisaat volgens inspreker terugvallen op andere grondstoffen dan AVI bodemas. Dit zal inhouden dat met name grond en sorteerzeezand meer in immobilisaat zullen worden toegepast. Het ontwerp CMP mist een onderbouwing waarom specifiek voor AVI-bodemas voor een zo hoog mogelijke verwerkingsstandaard is gekozen (reiniging tot toepasbare bouwstof) en voor bijvoorbeeld grond en sorteerzeezand niet. Bij het afvalplan Reststoffen kolencentrales is aan de minimale verwerkingsstandaard, recycling, het zinsdeel " waarbij rekening wordt gehouden met de toetsingskaders van [paragraaf 4] van hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen'" toegevoegd. Het afvalplan voor AVI-as mist dit zinsdeel. Graag ziet inspreker hiervoor een onderbouwing waarom voor AVI-bodemas dit zinsdeel niet is opgenomen in de tabel voor minimale verwerkingsstandaard. Door het opnemen van de term 'vrij toepasbare bouwstof' voor gereinigde AVI bodemas wordt geïmpliceerd dat deze overal en op elke wijze toegepast mogen worden. Dit terwijl een voetpad van bodemas in een natuurgebied door een grondwaterbeschermingszone mogelijk niet wenselijk zou moeten zijn. Vooruitlopend op de herijking van de regels omtrent circulaire bouwstoffen, wordt verzocht de term vrij toepasbaar niet in het CMP te gebruiken en aan te sluiten bij de termen van bij het bal/bbk. Inspreker vindt het wenselijk dat AVI bodemas niet meer in immobilisaat kan worden verwerkt. Dit met oog op het mogelijke afvalstadium waarin dit immobilisaat kan geraken. Deze problematiek geldt echter voor alle niet afzonderlijk toepasbare afvalstoffen in immobilisaat. Inspreker wenst dus een betere onderbouwing van deze regel.	In de toelichting op de minimumstandaard is aangegeven dat mede op basis van het milieueffectrapport dat voor het CMP is opgesteld, de minimumstandaard het reinigen tot een materiaal dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 vereist. Dit is vanwege de aard van de afvalstoffen niet aan de orde voor grond en sorteerzeefzand. In het hoofdstuk Immobilisaat, vulstof en toeslagstof is aangegeven dat het beleid met betrekking tot het immobiliseren van afvalstoffen gefaseerd ingevoerd gaat worden, te beginnen met afvalstoffen waarvoor al beperkingen van toepassing zijn en gebaseerd op de uitkomsten van het MER aangevuld met AVI-bodemas. Andere afvalstoffen volgen mogelijk bij een toekomstige wijziging van het CMP. Inspreker stelt een terechte vraag over de link met het hoofdstuk tekst 'ZZS en overige zorgstoffen' in afvalplan Reststoffen kolencentrales. Omdat de systematiek van het CMP op dit punt anders is dan in het LAP het geval was had deze zin ook in afvalplan Reststoffen kolencentrales niet meer moeten staan. Dit is aangepast. In paragraaf 5.2.2.1 van het afvalplan is expliciet aangegeven dat wanneer wordt gesproken van 'vrij toepasbaar' wordt gedoeld op de kwaliteit die in de regeling bodemkwaliteit 2022 wordt aangegeven als niet-vormgegeven bouwstof. Welke specifieke toepassingen vervolgens wel of niet zijn toegestaan volgt uit de regelgeving en niet uit het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van afvalplan Reststoffen kolencentrales.
54.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt waarom is toegestaan dat gedurende twee jaar er nog kwalitatief laagwaardige bouwstoffen mogen worden toegepast, terwijl we inmiddels weten dat bijvoorbeeld diverse PFAS worden aangetroffen in bodemas. Alle PFAS zijn geclassificeerd als ZZS. Deze worden beslist niet gebonden aan de betonmatrix en zullen dus uitspoelen. Deze stoffen worden niet genoemd in bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022. Het betreft niet genormeerde stoffen. Maar de schadelijkheid hiervan is deels al bekend. Geconcludeerd kan worden dat op deze wijze geen invulling wordt gegeven aan de zorgplicht. Inspreker vraagt: Kan er wettelijk wel worden afgeweken van een Besluit en regeling dat al sinds 2022 eisen stelt aan niet-vormgegeven bouwstoffen. De wet gaat toch voor deze regeling?	Over de eerste vraag van inspreker: Wettelijk kan niet worden afgeweken van een Besluit en regeling. Het CMP richt zich niet op het toepassen van bouwstoffen (daarover gaat de bodemregelgeving) maar op het produceren van bouwstoffen uit afvalstoffen (dit is namelijk afvalverwerking). Daarbij zijn de toetsingskaders voor 'mengen van afvalstoffen' en 'ZZS en overige zorgstoffen' van belang. Deze gaan over de vergunbaarheid van afvalverwerking via een toets op doelmatig afvalbeheer. Ze gaan in de basis niet over het (mogen) toepassen als bouwstoffen. Bedrijven die bouwstoffen uit afvalstoffen produceren moeten uiteraard wel rekening houden met het feit dat de bouwstoffen die ze produceren voldoen aan de bodemregelgeving. Deze bodemregelgeving wordt momenteel herzien. Het CMP heeft daarin geen rol en daarom wordt hier verder niet inhoudelijk op ingegaan.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker geeft daarnaast aan: De volgende ZZS kunnen naast PFAS in ongereinigd bodemas aanwezig zijn (SGS rapport): diverse zware metalen. PAK, Dioxineachtige PCB's, PCDD's/PCDF's, pBDE en HBCDD. En vraagt: Moet dan niet eerst aangetoond worden dat deze stoffen niet in het bodemas aanwezig zijn alvorens gebruik kan worden gemaakt van de overgangstermijn van deelstroom a? Aan de ene kant wordt een overgangstermijn gegeven voor onvoldoende gereinigde bodemas, aan de andere kant moet wel aan de normen voor zzs worden voldaan.	Over de tweede vraag van inspreker: De genoemde ZZS zijn geïdentificeerd als mogelijk in hogere mate aanwezig in ongereinigde bodemas. Bij het verwerken daarvan gelden de toetsingskaders voor 'mengen van afvalstoffen' en 'ZZS en overige zorgstoffen'. Dit betekent dat pas boven een bepaalde grenswaarde voor deze stoffen mengen of nuttige toepassing niet zomaar is toegestaan. Doel is wegmengen te voorkomen. Voor immobilisaten, vulstoffen en toeslagmaterialen gelden vooralsnog een aantal mogelijke uitzonderingen op de toetsingskaders. Die zijn weergegeven in het gelijknamige hoofdstuk van het CMP. Inspreker wordt geadviseerd 'immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal' zorgvuldig te lezen. Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het afvalplan.
55.	2.2	ja	114	Inspreker geeft aan dat in het CMP wordt gestart met het beperken van het gebruik van verontreinigde secundaire grondstoffen als bouwstoffen, te beginnen met afvalstoffen waarvoor LAP3 al beperkingen kende, aangevuld met verplichtingen voor AVI-bodemas. Voor de toepassing in immobilisaat geldt een overgangsperiode van twee jaar. Voor toepassing in beton wordt dit van kracht bij de inwerkingtreding van het CMP. Inspreker reageert als volgt op bovenstaande "*Staat haaks op de rol van een AEC om stoffen te vernietigen die niet meer terug kunnen in de keten. Beperkingen hier zal leiden tot een situatie waarbij het vernietigen van probleem afval niet meer mogelijk is*".	Inspreker refereert aan het beperken van het terug in de keten brengen van relatief vuile materialen via immobilisatie. Het reinigen van AVI-assen draagt bij aan het vermijden van de risico's voor het verspreiden van schadelijke stoffen en aan de kwaliteit en terugneembaarheid van het secundaire materiaal ten behoeve van een eventuele volgende gebruikscyclus. Dit beleid staat niet haaks op de rol van AVI's om afvalstoffen te verbranden die niet meer terug in de keten kunnen worden gebracht, maar bouwt juist voort op het feit dat sommige stoffen definitief uit de keten verwijderd moeten worden. Beperken van de inzet van AVI's verbiedt verbranden van bepaalde afvalstoffen niet. Daarnaast is het aansturen op reinigen van bodemas juist belangrijk om het imago van bodemas te verbeteren en daarmee ook direct in het belang van de sector (zie ook de antwoorden op zienwijzen 4 en 40 in deze tabel). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassi9ng van de tekst van het CMP.
56.	2.2	ja	114	Inspreker geeft aan dat beperkt opgewerkte bodemassen zouden toegepast moeten kunnen worden in voorzieningen op stortplaatsen onder de folie.	In paragraaf 5.2.2 van het afvalplan wordt ingegaan op de voorwaarden waaronder AVI-bodemas nuttig kan worden toegepast op stortplaatsen. Hierin wordt ook verwezen naar paragraaf 4.123 van Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Die wettelijke bepalingen beperken het inzetten van bodemas die niet voldoen aan de kwaliteitseisen. Wat inspreker vraagt is dus feitelijk aanpassing van regelgeving en dat ligt buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
57.	2.2	ja	133	Inspreker is het volmondig eens met de minimumstandaard voor AVI-bodemas en heeft de afgelopen acht jaar bewezen dat het technisch goed mogelijk is om AVI-bodemas integraal te wassen tot een vrij toepasbare niet vormgegeven bouwstof. Het voldoet onder meer aan de in het ontwerp CMP geformuleerde normstelling voor resterend batterijgehalte. Inspreker is blij dat met het nu geformuleerde beleid in het CMP een level playing field wordt gecreëerd voor bodemas opwerking doordat het immobiliseren wordt geblokkeerd.	Deze zienswijze bevestigt dat de lijn die ingezet is met dit afvalplan haalbaar en wenselijk is en wordt verder in dank en ter kennisneming aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
58.	2.2	ja	134	De minimumstandaard stelt dat maximaal 15% residu uit het wasproces van AEC-granulaten gestort mag worden. Maar soms is (in de toekomst) een hoger percentage residu een noodzakelijk gevolg om aan de gestelde kwaliteitseisen voor het AEC-granulaat te voldoen. Inspreker doet een voorstel om 25% toe te staan wanneer dat nodig is om alle partijen bodemas te kunnen reinigen.	Zie de antwoorden op zienwijzen 35 en 36 uit deze tabel.
59.	2.2	ja	134	Voor toepassing van AEC-granulaten in immobilisaten geldt een overgangstermijn van 2 jaar. De productie van beton en betonwaren lijkt ook onder definities van immobilisaten en immobilisatie in de bij het CMP behorende begrippenlijst te kunnen vallen. Dit vormt een mogelijke ontsnappingsroute om deels opgewerkte AEC-granulaten die op zichzelf niet voldoen aan de criteria voor een NV-bouwstof alsnog gedurende de overgangstermijn van 2 jaar toe te passen in beton en betonwaren. Inspreker stelt voor om voor de definitie van immobilisaat expliciet te verwijzen naar de toepassing gebieden en minerale reststoffen zoals die zijn beschreven in BRL9322 'Mengsels van cementgebonden minerale reststoffen'.	Voor het onderscheid tussen het toepassen in beton en het verwerken tot een immobilisaat wordt in dit afvalplan verwezen naar hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' van het CMP. Hierin wordt in het inleidende kader aan het begin al in gegaan op dit onderscheid. Op basis van andere zienswijzen is dat kader nog wel aangepast en is ook in de rest van het hoofdstuk op een aantal punten de tekst gewijzigd. Hiermee is gelijk aan deze zienswijze tegemoet gekomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
60.	2.2	ja	007	Inspreker citeert: "Ferro- en non-ferro fractie: Verwerking volgens de minimumstandaard van het [Afvalplan metalen]" en vervolgt: In tegenstelling tot paragraaf 1.1.1 wordt bij de ferro- en non-ferro fracties geen beperking van de metaalconcentratie genoemd. Dat is opmerkelijk omdat het gekoppelde "Afvalplan Metalen" enkel gaat over afvalstoffen met een metaalgehalte van meer dan 50%. Is dit Afvalplan daarmee toch van toepassing op alle metaalconcentraten afgescheiden uit bodemas of dienen metaalconcentraten met een metaalgehalte van minder 50% louter aan de algemene beleidskaders te voldoen? Ons verzoek is hier helderheid over te geven.	Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 12 in deze tabel. Het metaalconcentraat valt dus altijd onder dit afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
61.	1 i.c.m. 2.2	ja	128	Welbeschouwd leidt de opsomming van afvalstoffen onder afbakening resp. minimumstandaard tot veel onduidelijkheid. Inspreker stelt de volgende beschouwing/inleiding voor: a. Uit een AEC komt bodemas vrij, die ter plaatse wordt ontijzerd, geblust en die mogelijk door langdurige opslag veroudert; b. Die verouderde bodemas wordt opgewerkt in een installatie tot granulaten, ferro- en non-ferro en -ingeval van natte reiniging- een slibkoek (residu) of -ingeval van droge reiniging- een droog residu. De/alle granulaten (dus expliciet niet de term AEC-bodemas resp. opgewerkte bodemas) dienen altijd te voldoen aan de eisen voor een nv-bouwstof uit de Rbk 2022, het residu dient altijd te worden gestort en mag niet -ook niet na opwerking- nuttig worden toegepast. Een term als halffabricaat moet worden vermeden. c. Ook als granulaten verder worden opgewerkt (vermalen of anderszins), dient voor toepassing bijv. als vulstof te worden voldaan aan de eisen voor een niet-vormgegeven bouwstof.	Voor de beantwoording van deze zienswijze wordt verwezen naar de antwoorden op zienwijzen 5, 11, 12 en 13 in deze tabel. De afbakening en minimumstandaard zijn aangepast naar aanleiding van genoemde zienswijzen. Daarnaast zijn er begrippen toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
62.	2.2 b	ja	133	Om waterlozing te voorkomen stuurt inspreker op een slib met 55% (zout)water om zo een spui te hebben voor het chloride. Op basis hiervan resteert wel meer te storten residu. Inspreker stelt voor in het CMP verdere scheiding van dit residu voor te schrijven, leidend tot: • schoon herbruikbaar zout; • een geconcentreerde te storten filterkoek die de bulk van de zware metalen bevat; • een relatief schoon residu, toe te passen in bouwstoffen; en • een te verwerken waterstroom.	Zolang deze alternatieve verwerking niet leidt tot diffuse verspreiding van toxische zware metalen én deze zware metalen ook niet worden verdeeld over een substantieel groter volume, is het binnen de minimumstandaard toegestaan om deze verwerking uit te voeren. Voor de duidelijkheid is in de minimumstandaard aan de passage '*(bijvoorbeeld door het terugwinnen van metalen)*' toegevoegd *'of zouten'*. Het verplicht voorschrijven van deze verwerking voor alle reinigers is iets wat nadere afstemming met de sector vraagt en daarom nu (nog) niet aan de orde is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
63.	2.2 b	ja	134	Bij de 2e bullit, achter het 2e aandachtstreepje is aangegeven dat thermisch reinigen enkel is toegestaan wanneer het residu uitsluitend brandbare verontreinigingen bevat. Het is evident dat een dergelijk residu ook altijd nog minerale delen bevat. Om die reden zou de tekst *,,indien het residu uitsluitend brandbare verontreinigingen bevat"* hier weggelaten moeten worden.	Brandbaar slaat hier op de type verontreiniging van het residu. Als die verontreiniging niet brandbaar is, is thermisch verwerken niet toegestaan omdat de verontreiniging dan gewoon in het residu zal blijven. De zinssnede is dus van essentieel belang. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
64.	2.2 c	ja	133	Inspreker wijst opnieuw (zie zienswijze 33 in deze tabel) op het ontbreken van de mogelijkheid tot nuttige toepassing in Duitse zoutmijnen, een belangrijke route voor AVI-vliegas. De tekst zou tenminste aan moeten geven dat hogere verwerkingsopties toegestaan zijn.	Het verwerken van assen van AVI's moet plaatsvinden in overeenstemming met de minimumstandaard. Het principe van de minimumstandaard betekent dat het bevoegd gezag ook voor hoogwaardiger vormen van verwerken vergunning kan verlenen, tenzij de minimumstandaard hiervoor specifieke beperkingen bevat of is aangemerkt als recyclingstandaard. Dat is voor de minimumstandaard voor AVI-vliegas niet het geval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
65.	2.2 c	ja	133	De mogelijkheid tot toepassen als bouwstof [*Red: van ketelas en vliegas*] op stortplaatsen staat in contrast tot het verbod van hetzelfde voor bodemas. Ook voor vliegas en ketelas zou deze route geblokkeerd moeten worden om een consequent raamwerk voor AVI-reststoffen in het CMP te creëren.	De minimumstandaard staat recycling van vliegas en ketelas op stortplaatsen toe. Dat geldt ook voor bodemas, dus er is geen sprake van een verschil in beleid. Er gelden wel voorwaarden om te kunnen spreken van nuttige toepassing. Hier wordt in paragraaf 5.2.2 van het afvalplan op in gegaan. Voor het onderscheid tussen recyclen en storten gelden dezelfde voorwaarden die gelden voor recycling van AVI-bodemas op stortplaatsen. Op basis van deze zienswijze is de tekst van paragraaf 5.2.2.2 aangepast om in lijn te blijven met paragraaf 5.2.2.1. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanvulling van het CMP.
66.	2.2 c	ja	133	Het reinigen van vliegas met terugwinning van zouten en/of zink dient ons inziens aangemoedigd te worden, zodat hier ervaring mee kan worden opgedaan, wat tot aanpassing van de minimumstandaard in een volgend CMP kan leiden.	Vanwege de aard en samenstelling van deze vliegassen is de minimumstandaard storten. Dat betekent niet dat recycling niet is toegestaan. Zie ook het antwoord op zienswijze 64 in deze tabel. Wanneer er signalen zijn dat de minimumstandaard aangepast kan worden (en er voldaan wordt aan de voorwaarden die daarvoor gelden, zie hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking') wordt dit bij een toekomstige aanpassing van het CMP mogelijk overwogen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
67.	2.2 c	ja	133	Het is goed dat 'recycling op stortplaatsen' voor bodemas niet meer is toegestaan, tenzij deze bodemas voldoet aan een NVG bouwstof. Hiermee wordt een level playing field voor reinigen bereikt.	Inspreker bevestigt hetgeen is uiteengezet in het afvalplan en vraagt verder niet om toelichting of aanpassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
68.	3	ja	007	Het CMP en bovenliggende en overige regelgeving moeten borgen dat sprake is van een gelijk speelveld, zowel nationaal als binnen de Europese markt. De recyclingstandaard uit het Afvalplan 'assen AVI's' bepaalt de wijze waarop verwerking en toepassing van bodemassen ten minste moeten gaan plaatsvinden. In dit verband wordt in het Afvalplan tevens benoemd dat sprake is van voornemens om im- en export te belemmeren als niet wordt voldaan aan de recyclingstandaard. Zoals nu gedefinieerd is de minimumstandaard voor AVI-bodemas een recyclingstandaard die valt onder de vorm recycling "c2" (Zie "vormen van recycling beoordelen" p. 3, figuur 1). Dat is de laagwaardigste vorm van recycling in deze figuur. Daaruit zou kunnen worden afgeleid dat een toepassing als vrij toepasbare bouwstof in het buitenland, rekening houdend met de normen die van kracht zijn in dat land, ook voldoet aan de minimumstandaard voor AVI-bodemas. Immers, in Nederland kan AVI-bodemas ook worden opgewerkt voor toepassing in het buitenland. Wij vragen ons af of dat inderdaad zo is in relatie tot het Afvalplan 'assen AVI's'. par. 5.2, 'Toelichting op de minimumstandaard' en doen het verzoek dit expliciet te duiden c.q. de tekst zodanig aan te passen dat helder is wat precies bedoeld wordt. Uit Hoofdstuk 3 ('Toetsingskader grensoverschrijdend transport') maken wij op dat export van (ruwe) AVI-bodemas ter opwerking in het buitenland mogelijk is mits niet meer dan 15% wordt gestort en niet minder wordt gerecycled dan gangbaar is in Nederland. Indirect wordt daarmee ons inziens bevestigd dat de toepassing in het buitenland als vrij toepasbare bouwstof conform de norm die daar van toepassing is, als vorm van recycling (c2) wordt aangemerkt. Wij vragen ons af of dat inderdaad zo is en doen het verzoek dit expliciet te duiden c.q. de tekst zodanig aan te passen dat helder is wat precies bedoeld wordt. Deze verduidelijking is van groot belang om helder te krijgen of sprake is van een gelijkspeelveld bij de opwerking van AVI-bodemas. Nu ontstaat de indruk dat een Nederlandse bodemasopwerker altijd moet voldoen aan de Nederlandse norm Rbk 2022, óók als de toepassing in het buitenland plaatsvindt en deze norm daar niet van toepassing is. Daarmee kan een concurrentienadeel ontstaan met de opwerking van AVI-bodemas in het buitenland, zeker wanneer in het land waar de toepassing plaatsvindt, de norm minder streng is. Er lijkt met het CMP een ongelijk speelveld te ontstaan wat zal 'sturen' op export van AVI-bodemas. Omdat de afzet van AVI-bodemas in beton, in immobilisaat en als niet-vormgegeven onder druk staat, kan export van belang worden voor het beperken van het risico van een vastlopende keten. Op de korte termijn biedt het ruimte, maar voor de langere termijn is het onvermijdelijk dat deze uit het CMP voortvloeiende onzekerheid nieuwe investeringen in reinigingscapaciteit zal tegenhouden en er onverhoopt zelfs toe kan leiden dat capaciteit uit de markt gaat worden gehaald. Een ander aanvullend risico van het genoemde voornemen is dat dit zich waarschijnlijk niet gaat verhouden tot de Europese verordening voor overbrenging van afvalstoffen (EVOA), waardoor de 'weglek' voor langere tijd een feit kan gaan zijn. Continuïteit in de keten is cruciaal. Daarom onderschrijven wij de nu voorziene mogelijkheid tot export. Maar om nieuwe investeringen in reinigingscapaciteit mogelijk te maken, stellen wij in deze zienswijze voor om	De Europese Verordening voor de Overbrenging van Afvalstoffen reguleert de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen en biedt de mogelijkheid om bezwaar te maken indien de overbrenging niet in overstemming is met afvalbeheerplannen die op basis van de Kaderrichtlijn afvalstoffen zijn opgesteld. Het toetsingskader voor grensoverschrijdende overbrenging is aangepast om te verduidelijken dat overbrenging vanuit Nederland moet gebeuren op een wijze die even hoogwaardig is als de verwerking die in de minimumstandaard/ de recyclingstandaard wordt weergegeven. Daartoe is de tekst verduidelijkt. Overbrenging van AVI-bodemassen vanuit Nederland kan worden toegestaan indien deze zo worden gereinigd dat zij in het land van bestemming geschikt zijn om als niet-vormgegeven bouwstof vrij te worden toegepast. Dit betekent dat zij volgens de daar geldende wet- en regelgeving toegepast mag worden zonder isolatie-, beheers- en controlemaatregelen. Dit betekent ook dat export voor toepassing van ongereinigde bodemas in beton of ander immobilisaat niet is toegestaan. Zie in dit kader ook her verzoek van inspreker 134 in zienwijze 98 in deze tabel. Of de vorm van verwerking zoals nu in de minimumstandaard is opgenomen valt onder c1 of c2 is niet van belang voor het ingezette beleid. Verder wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 25 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal waar wordt ingegaan op de reinigingscapaciteit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				nieuwe Green Deal-afspraken aan te gaan waarbij een gelijk Europees speelveld geborgd blijft. Daar komt bij dat AVI's met een aflopend contract met een Nederlandse opwerker nu snel keuzes moeten gaan maken en gezien de met onzekerheden omgeven marktomstandigheden in Nederland, export niet meer kunnen uitsluiten. Al deze onzekerheden maken het onmogelijk om na de genoemde overgangsperiode het gewenste beleidsdoel te kunnen helpen realiseren met alle consequenties van dien. Om deze onverhoopte ontwikkelingen voor te kunnen blijven zijn werkbare afspraken nodig tussen de overheid en de sector, waarover wij graag met het ministerie in overleg gaan. Hier komen wij ook op andere plekken in deze zienswijze op terug.	
69.	3	ja	068	Inspreker geeft aan dat de tabel niet duidelijk is. De 'in principe niet, tenzij'-constructie komt niet duidelijk naar voren. Daarnaast verzoekt de inspreker om de zinsnede 'niet -redelijke deel wordt gestort of anderszins verwijderd' te verduidelijken.	Naar aanleiding van andere zienswijzen op dit afvalplan is paragraaf 3 van het gewijzigd (zie onder meer het antwoord op zienswijze 68 in deze tabel). Het niet redelijk deel waar inspreker aan refereert gaat over de mate van nuttige toepassing. In paragraaf 3 is aangegeven dat de paragraaf gebaseerd is op het hoofdstuk grensoverschrijdend transport. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de mate van nuttige toepassing. **Conclusie:** deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
70.	3	ja	102	De vormen van nuttige toepassing waarvoor de overbrenging van bodemas niet is toegestaan zijn voor inspreker onduidelijk en roept onderstaande vragen op: • Is de overbrenging alleen niet toegestaan wanneer na recycling nog niet duidelijk is of nuttige toepassing mogelijk is? Ofwel dient voorafgaand aan de overbrenging al aantoonbaar te zijn of nuttige toepassing mogelijk is onder het Nederlandse of toetsingskader van een ander land? • Of is per definitie overbrenging van bodemas bij nuttige toepassing door recycling niet toegestaan? Met het overbrengen van bodemas, voor nuttige toepassing, naar Nederland, wordt het probleem geconcentreerd en het milieu in Nederland meer belast dan noodzakelijk. Momenteel zijn er bedrijven die bodemas importeren, opwerken en vervolgens verwerken in betonproducten, immobilisaten en/of als NV-bouwstof. De betonproducten, immobilisaten en NV-bouwstoffen worden vervolgens in heel Nederland toegepast. Als het huidige toetsingskader Rbk 2022 niet wordt geactualiseerd naar de huidige kennis omtrent ZZS, zit Nederland vervolgens volgens inspreker opgezadeld met de gezondheids– en milieurisico's.	Het beleid voor een overbrenging van afvalstoffen is in zijn algemeenheid beschreven in hoofdstuk grensoverschrijdend transport. In paragraaf 3 is dit specifiek uitgewerkt voor AVI-assen. Naar aanleiding van andere zienswijzen op dit afvalplan is paragraaf 3 van het gewijzigd (zie onder meer het antwoord op zienswijze 68 in deze tabel). In paragraaf 3 is aangegeven wanneer een overbrenging is toegestaan en onder welke voorwaarden. Het moet altijd duidelijk zijn voor welke verwerking bodemassen worden overgebracht. Immers, alleen dan kan worden beoordeeld of de bodemas zo wordt is dat zij in het land van bestemming geschikt is om volgens de daar geldende regels als niet-vormgegeven bouwstof vrij te worden toegepast. Daarnaast geldt voor bodemassen (deelstroom a) dat alleen overbrenging voor recycling is toegestaan. Overbrenging voor andere vormen van nuttige toepassing is niet toegestaan. Inspreker zet daarnaast uiteen hoe de huidige praktijk voor bodemassen in elkaar steekt en wijst op de risico's van ZZS als het huidige toetsingskader Rbk 2022 niet wordt aangepast. Het CMP heeft geen invloed op de herijking van de bodemregelgeving, maar heeft alleen een beschrijvende rol. Dit deel van de zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot aanpassing van het CMP.
71.	3	ja	160	Het begrip redelijk in de zin "Dit is voor afvalstoffen van deelstroom b het geval wanneer een niet redelijk deel van de overgebrachte afvalstof wordt gestort of anderszins verwijderd" vraagt om een toetsingskader hoe beoordeling plaats dient te vinden. Dit ontbreekt en dit zal leiden tot interpretatieverschillen. Hierdoor is het niet handhaafbaar.	Zie het antwoord op zienswijze 69 in deze tabel.
72.	4	nee	007	[*Inspreker verwijst meermaals in haar paginagewijze reactie naar deze zienswijze:*] Het afvoeren van ketelas in een AVI-ketel is een continu proces en dat maakt de 'verzameling' van dit materiaal in de ketel tot het volgende moment van onderhoud feitelijk onmogelijk. Het is overigens onduidelijk wat in dit kader met onderhoud wordt bedoeld. Voor het betreden van de ketel is een volledige stop en afkoeling ervan noodzakelijk. Inspreker plaatst grote vraagtekens bij de aanname dat ketels hiervoor kunnen worden omgebouwd en dit is zeker niet mogelijk binnen de gestelde overgangsperiode van 2 jaar. Verder heeft geen 'kosten-baten afweging' voor de gehele keten plaatsgevonden. Voor dit alles is samen met de sector gedegen onderzoek nodig en dit zou inspreker graag in overleg met het ministerie van IenW initiëren. In zo'n onderzoek moeten wat inspreker betreft zeker de volgende vragen aan bod komen: • Hoe wordt ketelas gedefinieerd en wanneer is sprake van het gewenste niveau van afscheiding van ketelas? • Welke (problematische) verontreinigingen worden door ketelas in de bodemas gebracht en rechtvaardigen die deze beleidswijziging? • Zijn er alternatieven en maatwerk denkbaar om de problematische verontreinigingen uit de bodemas te verwijderen anders dan het separeren van ketelas? • Hoe groot is het probleem van deze verontreinigingen nog als de bodemas gereinigd moet worden? • Zijn alle ketels in Nederland om te bouwen voor afscheiding van ketelas en welke investeringen als gevolg van deze beleidswijziging zijn te rechtvaardigen? • Is voldoende stortcapaciteit voor de ketelas aanwezig (inschatting inspreker: jaarlijks tussen 50.000 en 100.000 ton)? • Is de termijn van 2 jaar voor engineering, vergunningverlening, financiering, bouw wel haalbaar? Voor dit moment vindt inspreker het opnemen van deze onrealistische eis niet verantwoord en verzoekt dan ook dit op te schorten totdat feitelijk onderzoek heeft plaatsgevonden.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt.
73.	5.1.2	nee	018	Inspreker geeft aan dat het scheiden van ketelas en bodemas een kleine invloed kan hebben op de vervuilingsgraad van de bodemas, maar dat het effect beperkt is. Het ontwikkelen van een wasprocedé om zouten effectief te verwijderen lijkt inspreker een betere oplossing.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt.
74.	5.1.2	nee	068	Inspreker vraagt zich naar aanleiding van de derde bullet van de toelichting op mengen van bodemas af of iedere toepassing van additieven aan te merken is als een vorm van immobilisatie? Zo ja, betekent dit dat het gebruik van additieven in algemene zin niet meer toegestaan is na twee jaar, wanneer het CMP in werking treedt? Zo nee, wat is het fundamentele verschil tussen cement als additief en andere additieven, zoals kalk?	Inspreker verwijst naar de 3e bullet. Er wordt vanuit gegaan dat inspreker zich richt op de tekst onder het kopje Bodemas. In deze tekst wordt niet gesproken over additieven, maar over bindmiddel ter productie van een immobilisaat. Dit is iets wezenlijk anders dan het toevoegen van additieven. Alleen voor mengen gericht op maken van een immobilisaat gelden de beperkingen van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
75.	5.1.2	nee	068	Inspreker vraagt zich naar aanleiding van de vierde bullet over mengen met niet-afvalstoffen af of deze vorm van mengen wel wenselijk is, wat de reden is dat voor opslag onder 10.000 ton geen vergunning nodig is en daarboven wel en of dit de cumulatieve jaarlijkse hoeveelheid in opslag betreft.	In paragraaf 5.1.2 wordt het algemene mengbeleid beschreven. Voor het beoordelen van 'mengen' zijn het hoofdstuk mengen van afvalstoffen en de daarin opgenomen toetsingskaders de basis. Met betrekking tot de 4e bullet is een verwijzing naar de Regeling bodemkwaliteit 2022 opgenomen. De link met de 10.000 was gebaseerd op de regels voor vergunningplicht, maar is in de definitieve tekst verwijderd omdat die hier bij nader inzien niet van toepassing was. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
76.	5.1.2	nee	102	"Hieronder wordt vermeld gereinigde bodemas die niet voldoet." Inspreker vraagt hierover: Houdt dit in dat bodemas, wil het worden toegepast altijd gereinigd moet zijn? Wat zijn dan de criteria om het bodemas als gereinigd te kunnen bestempelen? Of gaat het hier om onvoldoende gereinigde bodemas?	Inspreker refereert aan de 2e bullet onder het kopje Bodemas en stelt een vraag over de toepassing van bodemas. In paragraaf 2.2 is uiteengezet wat de minimumstandaard is voor bodemassen. In deze paragraaf en de toelichting daarop is terug te lezen dat de minimumstandaard recycling is door het opwerken van AVI-bodemas waarbij cumulatief aan een aantal voorwaarden moet worden voldaan. De tekst waar inspreker aan refereert gaat specifiek over bodemas die niet voldoet aan de aan de kwaliteitseisen te voldoen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022. Daarmee is helder wat wordt bedoeld met 'niet voldoet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
77.	5.1.2	nee	102	"Omdat het voor de ene AVI makkelijker is om ketelas en bodemas gescheiden te houden dan voor de andere AVI, wordt wel een overgangstermijn aangehouden." Inspreker vraagt: Is het bekend welke AVI's wel op een nette manier deze twee stromen kunnen scheiden?	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt.
78.	5.2	nee	015, 060	Inspreker geeft aan positief gestemd te zijn over het kader dat wordt geschetst, maar heeft wel een aantal kanttekeningen. Het is cruciaal dat er wordt vastgehouden aan de huidige normstelling. Indien er door de herijking andere toepassingsvormen – of normen worden vastgesteld kan dit grote gevolgen hebben voor de toepassing van gewassen niet vormgegeven bodemas.	Inspreker refereert aan de herijking van de bodemregelgeving. Het CMP heeft geen invloed op de herijking en heeft alleen een beschrijvende rol. Om deze reden kan deze zienswijze niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
79.	5.2	nee	068	Inspreker geeft aan dat het niet logisch is dat immobilisatie verboden is voor bodemasresidu, terwijl vergelijkbare of slechtere materialen wel worden toegestaan in vormgegeven bouwstoffen / immobilisaat.	Zie het antwoord op zienswijze 19 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal **Conclusie:** deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
80.	5.2.2.1	nee	015, 060	Inspreker geeft aan dat er tekstueel een aantal aanpassingen moeten worden gedaan in verband met missende woorden of typefouten.	Deze tekstuele onvolkomenheden zijn hersteld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen van het afvalplan.
81.	5.2.2.1	nee	007	In de zin "*Uit consultatie van de huidige partijen die AVI-bodemas opwerken is gebleken dat dit in principe voor alle bodemas technisch mogelijk is*" vindt inspreker 'in principe' een multi-interpretabel, rekbaar begrip op basis waarvan geen verregaande beleidswijzigingen zouden mogen worden doorgevoerd. Hierbij moet worden bedacht dat zowel goed als niet reinigbare verontreinigingen in bodemas voorkomen. Verder zijn sommige verontreinigingen te sturen in de keten en andere weer niet. De praktijk is ook dat opwerkers acceptatievoorwaarden hanteren waar niet alle bodemas aan kan voldoen. Dit moet worden meegewogen, zeker wanneer uitspraken worden gedaan dat het 'in principe' mogelijk is. Tot slot merkt inspreker hierbij op dat de inbreng van marktpartijen die deze stelling niet onderschrijven, in het CMP niet is meegewogen.	Inspreker was bij de gesprekken waaraan wordt gerefereerd aanwezig. Daarnaast hebben er naar aanleiding van de inspraak nogmaals gesprekken met onder andere inspreker plaatsgevonden. Onder verwijzing naar het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel wordt opgemerkt dat in inspreker als geen ander weet dat er op dit moment 2 stromingen in de markt zijn waarvan de ene de gekozen beleidslijn ondersteunt terwijl de ander dat niet doet. Ook na meerdere pogingen is het voor de meeste punten niet gelukt om een door de hele markt onderschreven richting te komen. Het beeld dat de overheid daarvan heeft overgehouden is dat met de juiste inspanningen van de sector AVI-bodemas in de basis reinigbaar is. Voor een inhoudelijke reactie wordt verwezen naar de zienswijzen met nummers 1, 10 en 45 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
82.	5.2.2.1	nee	007	Inspreker citeert *Zie paragraaf 5.1 van dit afvalplan. Doel hiervan is de kwaliteit van de bodemas verder te verbeteren. Ook moet dit het reinigingsproces makkelijker maken en/of in ieder geval de kosten daarvan beperken.* en vervolgt: Deze stelling is opmerkelijk en zeker niet representatief voor de hele markt van bodemas. De beperking van de kosten voor reiniging zouden moeten worden afgewogen tegen de meerkosten voor separate afscheiding van ketelas in een AVI. Het gaat uiteindelijk om de totale ketenkosten die moeten worden gedragen door de ontdoeners van restafval. Onderzoek wijst uit dat ketelas bij verwerking samen met bodemas vooral bijdraagt aan de uitloging van zouten uit bodemas. Met name de uitloging van chloride en bromide zouden in grote mate veroorzaakt worden door ketelas. Dit zijn verontreinigingen die relatief makkelijk in een wasproces uit de bodemas te reinigen zijn. Er dient naar onze mening dan ook te worden gestreefd naar ketenoptimalisatie, waarbij per casus wordt onderzocht op welke plek in de keten en met welke techniek deze verontreinigingen het beste verwijderd kunnen worden tegen minimale ketenkosten en maximaal materiaalhergebruik. Inspreker geeft aan dat haar zienswijze bij paragraaf 4, pagina 9 (zie eerder in deze tabel) ook deel uitmaakt van haar zienswijze hier.	Inspreker reageert hier op een tekst over het gescheiden houden van ketelas en bodemas. Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt. Ook de tekst waar insprekers aan refereert is daarmee uit de tekst verwijderd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot aanpassing van het CMP.
83.	5.2.2.1	nee	007	Inspreker citeert *Voor alle drie de eisen is uit overleg met de sector gebleken dat deze haalbaar zijn. Het is echter aan de opwerkers van de AVI-bodemas om hun proces zo in te richten dat aan deze eisen wordt voldaan.* en vervolgt: Deze stelling is opmerkelijk omdat inspreker, die de meerderheid van de Nederlandse AVI- en bodemas-verwerkingscapaciteit verenigt, bij herhaling heeft aangegeven heeft dat deze drie eisen niet haalbaar zijn op de wijze én binnen de termijn die in het CMP nu vorm heeft gekregen. Hier spreken over 'de sector' vindt inspreker dan ook niet correct en het consulteren en meewegen van de visie van slechts enkele marktspelers is onvoldoende representatief. Volgens deze stelling is het nu aan de opwerkers om te zorgen	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 4 ion deze tabel waar wordt ingegaan op de gevoerde gesprekken en de verdeeldheid in de markt. Naar aanleiding van deze zienswijze is in de tekst van het afvalplan wel duidelijker aangegeven dat het hier gaat om het oordeel van de overheid waar een deel van de markt zich in kan vinden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen van het afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				dat aan de eisen wordt voldaan. Hierbij wordt er aan voorbij gegaan dat dit enorme risico's geeft voor de continuïteit van de keten en de verwerking van restafval.	
84.	5.2.2.1	nee	068	Inspreker geeft aan tegen de recyclingstandaard voor AVI-bodemas te zijn die andere technieken uitsluit en benoemt verschillende nadelen aan het spoelen van bodemas.	Er is hier bewust gekozen om deze minimumstandaard aan te merken als recyclingstandaard om dat dit vanuit het beperken van risico op verspreiding van verontreinigingen nodig wordt geacht. Het wordt onwenselijk geacht om hier op basis van een LCA in het kader van vergunningverlening in specifieke gevallen alsnog discussie over te kunnen krijgen. Inspreker geeft zijn mening over de minimumstandaard voor bodemassen, maar doet verder geen verzoek tot wijziging. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
85.	5.2.2.1	nee	068	Inspreker vraagt zich af welke onderbouwing (in o.a. het milieueffectrapport) ten grondslag ligt aan de vereiste in de minimumstandaard voor het reinigen van AVI-bodemas tot 'vrij toepasbare bouwstof'.	Voor een inhoudelijke reactie wordt verwezen naar de antwoorden op zienswijzen 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en 22 in deze tabel.
86.	5.2.2.1	nee	068	Inspreker geeft aan dat het niet realistisch is om te veronderstellen dat de komende jaren alle AEC-bodemas met integraal reinigen kan worden opgewerkt tot vrij toepasbare, korrelvormige bouwstof.	Voor een inhoudelijke reactie wordt verwezen naar de antwoorden op zienswijzen 1 en 3 in deze tabel.
87.	5.2.2.1	nee	068	Inspreker geeft naar aanleiding van de paragraaf 'doel of middel' de kanttekening dat de focus op een maximale hoeveelheid te storten residu onvoldoende aansluit bij het bredere doel van circulariteit en maximaal hergebruik.	Allereerst wordt opgemerkt dat AVI-assen voortvloeien uit de verbranding van afval en dus nooit in aanmerking kunnen komen voor hergebruik. Aannemende dat inspreker in plaats van hergebruik recycling bedoelt is relevant op te merken dat bij de transitie naar een circulaire economie een dubbel uitganspunt speelt. Enerzijds zoveel mogelijk materiaal zo vaak mogelijk in de keten houden, maar anderzijds voor zover dat veilig is voor milieu en volksgezondheid. Het tweede doel kan in specifieke gevallen betekenen dat er vooralsnog toch wordt gekozen om iets meer materiaal uit de keten te halen wanneer dat nodig is voor de kwaliteit van grondstoffen in de toekomst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Terzijde wordt wel opgemerkt dat mede op basis van zienswijze 68 in deze tabel de teksten over im- en export in paragraaf 3 zijn aangepast en in het verlengde ook de tekst waar inspreker hier op reageert
88.	5.2.2.1	nee	068	Inspreker geeft naar aanleiding van de paragraaf 'doel of middel' aan dat er milieuhygiënisch weinig verschil zit tussen de gespoelde fracties. Als er echt een wens is om zo veel mogelijk slib af te scheiden en te storten dan wordt hiermee mogelijk een achterdeur open gezet om alsnog slib te recyclen.	Inspreker reageert op het maximaal te storten residu en koppelt dat aan het maximaal afscheiden van slib. Inspreker gaat daarbij voorbij aan het daadwerkelijke doel van het opwerken van AVI-bodemassen, namelijk het reinigen tot een kwaliteit van niet-vormgegeven bouwstoffen condor de regeling bodemkwaliteit 2022. Dat hierbij slib ontstaat is geen doel maar een consequentie. Zie verder het antwoord op vorige zienswijze (87) in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
89.	5.2.2.1	nee	068	Inspreker vraagt zich af wat de meerwaarde van de paragraaf 'Recycling op stortplaatsen' is als de toepassing altijd moet voldoen aan kwaliteitseisen in het Bbk. Daarnaast lijken hier andere criteria te zijn gebruikt vergeleken het hoofdstuk 'storten in een circulaire economie'.	Bodemassen worden toegepast op stortplaatsen. Deze tekst maakt duidelijk dat indien er sprake is van nuttige toepassing (waarvoor de voorwaarden gelden die in het hoofdstuk Storten in een circulaire economie worden genoemd) op stortplaatsen, de minimumstandaard voor deze toepassing evengoed van toepassing is. De aanname van inspreker dat hier andere voorwaarden lijken te gelden dan in het hoofdstuk is dus niet correct. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
90.	5.2.2.1 + toerkomst-plannen	nee	083	De kwaliteit van de bodemas die inspreker ontvangt laat al jaren een negatieve ontwikkeling zien. Inspreker toont trends voor Cl-uitloging, Br-uitloging, zeefdoorval 2 en 4 mm en aandeel < 63 micron. Naar aanleiding hiervan merkt inspreker op dat a. Zij er in het voortraject meermaals op heeft gewezen dat niet alle bodemas reinigbaar is b. Bodemas die nu wordt gewassen niet representatief is omdat zij afkomstig is van een beperkt aantal verbranders die bovendien bovenmatig veel huishoudelijk afval verbranden c. Het CMP-beleid niet toekomstbestendig is omdat de kwaliteit van bodemas verder zal afnemen d. Het CMP ten onrechte geen melding maakt van de lopende herijking bodemregelgeving e. Het CMP geen kader biedt voor bodemas die nu of in de toekomst niet reinigbaar is of zal zijn f. Zij de opmerking dat 'in principe' alle bodemas technisch reinigbaar is rekbaar en multi-interpretabel vindt	Inspreker geeft aan van mening te zijn dat niet alle bodemas reinigbaar is. Voor een inhoudelijke reactie wordt verwezen naar het antwoord op de zienswijzen met nummers 1, 10, 45 en 81 in deze tabel. Inspreker geeft daarnaast aan dat het CMP-beleid niet toekomstbestendig is omdat de kwaliteit van AVI-bodemassen zal verslechteren. Uit een analyse van het afval dat AVI's verbranden blijken bijna alle AVI's meer dan 85% gemengd stedelijk afval + restafval (huishoudelijk en vergelijkbaar bedrijfs-) + sorteerresidu verbranden. Landelijk is dat al jaren lang 90 tot 95% en dat verandert nauwelijks. Ook is in gesprekken met marktaptijen duidelijk geworden dat exploitanten van AVI's op meerdere manieren de kwaliteit van de bodemas kunnen beïnvloeden. Evengoed voorziet het CMP in de mogelijkheid om - mochten er zeer specifieke gevallen zijn waarvoor deze reiniging toch niet realistisch is - in een toekomstige aanpassing van het CMP voor deze specifieke en nauw omschreven situaties een uitzondering te maken op de minimumstandaard. Verder refereert inspreker aan de herijking van de bodemregelgeving. Het CMP heeft geen rol in de herijking en heeft alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom ook niet worden voorzien van een inhoudelijk antwoord. Zie voor het kader voor stromen die toch niet reinigbaar zijn het antwoord op zienswijze 10 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
91.	5.2.2.1	nee	083	Inspreker onderschrijft de inzet om bodemas en ketelas gescheiden te houden zoals ook in veel van de ons omringende landen gebruikelijk is. Ketelas heeft een hoge zoutlast en een hogere uitloging van zware metalen. Wel betwijfelt inspreker of de opgenomen termijn van 2 jaar realistisch is. Voorgesteld wordt om in overleg met de sector te gaan onderzoeken wat wel een realistische tijdspanne is.	Zie het antwoord op zienswijzen 8 en 20 in deze tabel waarin is aangegeven dat het verplicht gescheiden houden van ketelas en bodemas uit het CMP wordt geschrapt. Wel is in Toekomstplannen opgenomen dat mocht in de toekomst blijken dat het in specifieke gevallen toch niet mogelijk is om bodemas voldoende te reinigen, dan het verplicht apart houden van AVI-ketelas en AVI-bodemas alsnog wordt overwogen wanneer dat de reinigbaarheid van de bodemas ten goede zou komen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
92.	5.2.2.1	nee	102	Op pagina 14/15 onder het kopje 'Doel of middel' staat: *De minimumstandaard voor AVI-bodemas is nadrukkelijk bedoeld als doelvoorschrift met drie aspecten; [1] een maximale hoeveelheid te storten residu, [2] een norm voor ferro-metaal en batterijen, en [3] de eis dat de gereinigde bodemas voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling*	Voor de kwaliteit waar de gereinigde bodemas aan moet voldoen wordt in het CMP aangesloten bij de Regeling bodemkwaliteit. Feitelijk vraagt inspreker naar mogelijke consequenties van de he de herijking van de bodemregelgeving. Het CMP heeft geen rol in de herijking en heeft alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom ook niet worden

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				bodemkwaliteit 2022. Voor alle drie de eisen is uit overleg met de sector gebleken dat deze haalbaar zijn. Het is echter aan de opwerkers van de AVI bodemas om hun proces zo in te richten dat aan deze eisen wordt voldaan. Inspreker vraagt of dit ook haalbaar is met een geactualiseerd toetsingskader voor veelvoorkomende ZZS in bodemas?	voorzien van een inhoudelijk antwoord. Vooralsnog zijn er echter geen indicaties dat ZZS via dat traject een probleem gaan vormen voor de uitvoerbaarheid van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
93.	5.2.2.1	nee	102	Op pagina 15 staat vermeld dat: *De recyclingstandaard staat recycling van AVI-bodemas op stortplaatsen toe. Het gebruik van AVI-bodemas als bouwstof op een stortplaats is alleen aan te merken als recycling als:* • *de afvalstoffen worden gebruikt voor de aanleg van noodzakelijke voorzieningen op de stortplaats; én* • *de afvalstoffen in de plaats komen van andere materialen of componenten die voor die functie hadden moeten worden gebruikt; én* • *de betreffende voorzieningen niet met ter verwijdering aangeboden stortmateriaal kunnen worden gerealiseerd omdat ze bijvoorbeeld niet worden aangeboden.* Inspreker verwacht bij de 2e bullit een toevoeging dat ook niet meer dan een functionele hoeveelheid AVI-bodemas is toegestaan.	De term 'functionele hoeveelheden' wordt in het CMP gebruikt in het mengbeleid en komt ook terug in het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'. Het gaat dan om een uitzondering op het algemene mengbeleid waarin het is toegestaan om een materiaal dat zelf niet aan de eisen van niet-vormgegeven bouwstoffen voldoet toch te gebruiken in een vormgegeven bouwstof. In het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' is expliciet opgenomen dat dit voor AVI-bodemas niet meer is toegestaan vanaf het moment dat het CMP in werking treedt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
94.	5.2.2.1	nee	114	Inspreker geeft aan dat selectief is geluisterd naar de opwerkers van bodemassen wat betreft mogelijkheden voor wassen van bodemassen tot vrij toepasbaar.	Voor een inhoudelijke reactie wordt verwezen naar het antwoord op de zienswijzen met nummers 1, 10, 45 en 81 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
95.	5.2.2.1	nee	114	Inspreker geeft aan dat onvoldoende rekening wordt gehouden met dat de kwaliteit van het brandbare afval verslechtert door meer recycling e.d. met als gevolg een slechtere kwaliteit bodemassen. Wassen zou voor AVI's waar huishoudelijk afval wordt verbrand een oplossing kunnen zijn. Echter, als het te verbranden pakket ook gevaarlijk afval en veel residustromen uit de recycling bevat dan is wassen tot vrij toepasbaar niet goed mogelijk en riskant. Geconcentreerde residuen leiden tot o.a. slechtere kwaliteiten van bodemassen. Deze bodemassen zijn binnen een afzienbare periode niet meer tegen acceptabele kosten te reinigen en zullen dan juist integraal gestort moeten worden. Daarnaast worden vrij toegepaste opgewerkte bodemassen zonder voorzieningen, diffuus en niet meer traceerbaar toegepast. In de toekomst wijzigen de omstandigheden in de bodem mogelijk. De kans is dan aanzienlijk dat de vrij toepasbare bouwstoffen ongecontroleerd gaan uitlogen en leiden tot ongewenste situaties.	Zie de tweede alinea van het antwoord op zienswijze 90 in deze tabel. Daarnaast wordt door aansluiting bij de van de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de regeling bodemkwaliteit ingezet op een kwaliteit kan zonder grote risico's voor milieu en volksgezondheid kan worden toegepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
96.	5.2.2.1	nee	114	Inspreker vraagt of de volgende interpretatie van de paragraaf over recycling op stortplaatsen correct is: 'mild opgewerkte bodemassen' (de oude IBC-kwaliteit) kunnen als fundatie-laag op het afvalpakket in afdichtingsconstructies worden toegepast? Inspreker geeft aan dat dit volkomen terecht zou zijn.	Deze aanname van inspreker is niet correct. Zie de antwoorden op zienswijzen 56 en 65 in deze tabel. Met name paragraaf 4.123 van Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is hierin dus sturend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
97.	5.2.2.1	nee	134	Onder de kop 'Reinigen tot vrij toepasbaar' staat dat vanaf moment dat het CMP in werking treedt is het niet meer toegestaan om bodemas die niet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstof te mogen toepassen als vulstof. Hierdoor ontstaat een ongelijk speelveld ontstaat omdat andere vulstoffen niet worden getoetst aan Regeling bodemkwaliteit 2022. Voor vulstof zou meer ruimte gegeven moeten worden. Dit is verantwoord omdat er milieu hygiënische criteria tav samenstelling en uitloging gesteld zijn aan het eindproduct waarin een vulstof wordt toegepast. AEC-vulstof is reeds aan de hand van de daarvoor ontwikkelde kaders, richtlijnen en normdocumenten zoals RL2, CROW 128 en BRL 1804 reeds beoordeeld als zijnde circulair. Inspreker stelt voor om vulstof uit deze passage weg te halen en alleen toeslagmateriaal te laten staan.	Zie het antwoord op de zienswijzen 22 en 57 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft zelf niet geleid tot wijziging van het CMP, maar de betreffende teksten zijn wel aangepast.
98.	5.2.2.1	nee	134	Het verbaast inspreker dat onder de kop "Doel of middel" staat er wel meer dan 15% residu uit het wasproces mag komen, als dat maar niet gestort wordt maar bijvoorbeeld naar het buitenland gaat voor nuttige toepassing. Die nuttige toepassing past niet bij de kwaliteit van het materiaal. Inspreker stelt voor deze export-optie weg te laten. Daarnaast stelt inspreker opnieuw (zie zienswijze 58 in deze tabel) voor om een verruiming van te storten residu -tot 25%- mogelijk te maken.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 68 in deze tabel. Mede op basis daarvan is ook aan de wens van deze inspreker tegemoet gekomen. Voor het verzoek om 25% te storten residu toe te staan wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 58 in deze tabel.
99.	5.2.2.2 en 5.2.2.3	nee	134	Recycling van AVI-vliegas, AVI-ketelas of mengsels van deze twee reststoffen door verwerking tot een bouwstof is mogelijk. Voor het reinigingsresidu uit het wasproces van AEC-granulaten is dit op grond van het ontwerp-CMP deze optie nu niet mogelijk. Nu is er sprake van een ongelijk speelveld voor vergelijkbare stromen. Inaspreker stelt voor dat reinigingsresidu gelijk behandeld wordt met vliegas en ketelas.	In het afvalplan wordt uiteengezet waarom er een aparte minimumstandaard is voor de verschillende deelstromen. Daaruit blijkt dat AVI-bodemas of het residu van opwerking hiervan qua aard en samenstelling van de afvalstoffen dusdanig verschillen dat de verwerking hiervan niet gelijk kan worden gesteld. Het zou ook niet logisch zijn om eerst zoveel mogelijk verontreinigingen uit de ruwe bodemas te concentreren in een residu teneinde een zo schoon mogelijke bouwstof over te houden, en vervolgens het bet betreffende residu alsnog ook weer in de keten terug te brengen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
100.	5.2.2.3	nee	068	Inspreker verzoekt nadere onderbouwing of aanpassing wat betreft het niet toestaan van recyclen van reinigingsresidu van het opwerken van AVI-bodemas vanwege het voorkomen van diffuus verspreiden van verontreinigingen. Inspreker stelt dat dit tegenstrijdig is omdat verontreinigingen die achterblijven in het opgewerkte mineraal ook diffuus kunnen verspreiden.	De minimumstandaard voor reinigingsresidu is storten, daardoor vindt er geen diffuse verspreiding van verontreinigingen plaats. Volgens inspreker zouden in de gereinigde bodemas ook nog verontreinigingen aanwezig zijn die diffuus kunnen verspreiden. Indien de bodemassen conform de minimumstandaard opgewerkt worden is het risico op diffuus verspreiden van verontreinigingen beperkt. Zie verder ook het antwoord op vorige zienswijze (99) in deze tabel.
101.	5.2.23	nee	102	Inspreker geeft aan dat het goed is dat hier is vermeld dat een reinigingsresidu onder geen enkele voorwaarde voor recycling in aanmerking komt. Wel staat hier weer de term 'substantieel volume'. Dit is volgens inspreker niet meetbaar en onwenselijk	Inspreker heeft hier een terecht punt. Dit is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze (en zienswijze 46 in deze tabel) hebben geleid tot wijziging van het CMP..

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
102.	5.2.3	nee	029	Inspreker refereert aan de laatste alinea met betrekking tot nuttige toepassing in de diepe ondergrond of opvulling. Inspreker haalt het voorbeeld aan van het opvullen van een uitgegraven kelder met AVI-as en vraagt zich af waarom en wanneer het gebruik van avi-as als nuttige toepassing moet worden gezien.	In de alinea waar inspreker naar verwijst is ook een verwijzing opgenomen naar het hoofdstuk storten waarin uiteen wordt gezet wanneer en in welke gevallen er sprake kan zijn van nuttige toepassing. De term opvulling is gedefinieerd in de begrippenlijst. Het begrip 'opvulling' wordt in CMP uitsluitend gebruikt voor opvulling van uitgegraven terreinen aan de oppervlakte. Deze term is niet van toepassing op een uitgegraven kelder. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
103.	6.2	nee	133	Een 'altijd afval' status bevordert de afzet niet. Het is een gemiste kans om te voorkomen dat omgevingsdiensten worden aangemoedigd het materiaal verder te belasten met lokale regeldruk. Inspreker ziet een tendens om vergunningplicht op te leggen aan AVI-bodemas ongeacht de kwaliteit. Dat is funest voor het verder door ontwikkelen van bodemas-reiniging. De afzetmarkt stort daardoor in.	Inspreker ziet een oplossing voor de afzetmarkt van bodemassen om deze als niet-afvalstof te bestempelen en ziet het als een gemiste kans dat in het afvalplan is aangegeven dat bodemassen altijd de status afval krijgen. Materialen zijn afvalstoffen wanneer deze voldoen aan de wettelijke definitie van afvalstoffen. Zoals in het afvalplan ook te lezen valt, kan na verwerking opnieuw gekeken worden naar de afvalstatus van het materiaal. Zo kan bijvoorbeeld na afronding van de bodemas-reiniging (een handeling met afvalstoffen) een oordeel afvalstof of einde-afvalstof worden gemaakt. Als dan wordt voldaan aan de voorwaarden in artikel 1.1 lid 6 Wm, is er sprake van een einde-afvalstof. Zie voor meer informatie over dit onderwerp het [hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
104.	6.2	nee	134	Naar aanleiding van de laatste alinea wijst inspreker op criteria om te beoordelen of een afvalstof de 'einde afvalstatus' kan krijgen. Verzocht wordt de generieke uitspraak dat in de materialen in dit afvalplan altijd de status 'afval' hebben te vervangen door een verwijzing naar de einde-afvalcriteria.	Inspreker verwijst naar de voorwaarden om te bepalen of bodemassen einde afval kunnen zijn. In paragraaf 6.2 wordt zowel naar de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof verwezen als naar het [hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof]. De voorwaarden worden daar uitgebreid toegelicht. Hiermee wordt al voldaan aan dit verzoek. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
105.	toekomst-plannen	nee	083	Onder verwijzing naar haar andere zienswijzen doet inspreker het volgende alternatieve tekstvoorstel voor de tekst van deze hele paragraaf met uitzondering van de eerste en de laatste 2 zinnen: *Conform de Green deal Verduurzaming AEC-bodemassen uit 2012 wordt de AVI-bodemas vrij toepasbaar en zonder beheersmaatregelen ingezet. AVI-Bodemas bevat waardevolle grondstoffen die in een circulaire economie een belangrijke waarde hebben als vervanger van primaire grondstoffen zoals metalen en mineralen. Van belang is dat deze toepassing veilig en duurzaam plaatsvindt. De huidige wijze van toepassen conform de gemaakte afspraken in 2012 borgen dat voor het eerste leven. Gedurende de planperiode van het CMP moeten nieuwe afspraken worden gemaakt met de sector, de landelijk, regionale en lokale overheden dat voor de toepassing van AVI-bodemas ook wordt geborgd dat de toepassing veilig en duurzaam plaatsvindt vanuit het perspectief van het tweede leven. Op basis van deze afspraken kan de minimumstandaard gedurende de planperiode van het CMP (gefaseerd) worden bijgesteld.*	De suggestie van inspreker komt er in feite op neer dat inspreker vast wil blijven houden aan het toetsingskader voor AVI-bodemassen zoals dat in het sectorplan in LAP3 geldt. In het afvalplan en in het antwoord op meerdere zienswijzen in deze tabel is uitgebreid ingegaan op de redenen waarom de inzet is om aan te sturen op reiniging van bodemas dot de kwaliteit van niet vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
106.	toekomst-plannen	nee	007	Over de reinigbaarheid AVI-bodemas citeert inspreker het volgende uit paragraaf 5 *Na afstemming met meerdere verwerkers van AVI-bodemas is het beeld dat alle AVI-bodemas technisch gereinigd kan worden tot een materiaal dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022'* en vervolgt: Deze stelling leidt in het Afvalplan tot het uitgangspunt dat alle AVI-bodemas nu volledig reinigbaar is tot een kwaliteit die voldoet aan de Rbk 2022 en in de toekomst dat ook zal zijn. Zoals aangegeven moet dit beeld worden bijgesteld en hierbij brengen wij het onderstaande naar voren: • In gesprekken met het ministerie heeft inspreker meermaals gewezen op het feit dat een belangrijk deel van de assen niet reinigbaar is en in de toekomst ook niet zal zijn. Deze waarschuwing is genegeerd. • Waarschijnlijk is deze uitspraak gedaan door verwerkers die hoofdzakelijk bodemas van huishoudelijk afval verwerken, maar dit is in het geheel niet representatief voor de gehele markt. Ter illustratie: ca. 65% van de totale hoeveelheid te verbranden afval is afkomstig van bedrijven en een toenemend volume betreft de sorteerresiduen van allerlei recyclingactiviteiten. Dit laatste betekent een meer en meer geconcentreerde vorm van verontreinigingen, want deze moeten juist uit de keten worden gehaald om hoogwaardige recycling mogelijk te maken. Deze uitdaging wordt alleen maar groter omdat de 'ZZS-kraan' aan de voorkant van de keten volop open staat en deze stoffen op enig moment in het afval belanden. • Het beleid zal toekomstbestendig moeten zijn en in het huidige beleid wordt geen rekening gehouden met de verder afnemende kwaliteit van AVI-bodemas als gevolg van het uit het restafval houden van recycleerbare componenten en de toename van het aandeel recyclingresiduen, ZZS- en stoorstoffen. Dit heeft een evident effect op de (toekomstige) opwerkbaarheid van AVI-bodemassen tot vrij toepasbare bouwstoffen. Het is bekend dat de gemiddelde kwaliteit van in Nederland geproduceerde AVI-bodemas al jaren afneemt. Inspreker is verbaasd dat hier in het CMP geen melding van wordt gemaakt en dit niet is meegenomen in de overwegingen en beleidsvisie. • In 2023 en 2024 is ca. 35% van de geproduceerde AVI-bodemas opgewerkt tot een kwaliteit die voldoet aan de Rbk 2022. Mede daardoor is er géén concrete praktijkervaring die vaststelt en borgt dat iedere AVI in Nederland een bodemas produceert die opwerkbaar is tot deze kwaliteit. • Inspreker ziet dat zeker nog forse stappen in de richting van meer reiniging kunnen worden gezet, maar constateert ook dat niet alle geproduceerde bodemas kan voldoen aan de acceptatiecriteria voor reiniging van opwerkers en dat de afnemende kwaliteit van het restafval het aandeel niet-reinigbare assen zal doen toenemen. Hier moet naar onze mening in het beleid adequaat op worden ingespeeld. • De Directie Bodem van het ministerie van IenW heeft aangekondigd dat met de aanstaande herijking van de bodemregelgeving een aanpassing c.q. verzwaring volgt van het huidige normkader Rbk 2022. • Dit toekomstige normkader is voor de markt nog geheel onbekend, wat grote onzekerheden geeft aan zowel de bodemasmarkt als de (mogelijke) afnemers, omdat niet (meer) vaststaat dat AVI-bodemas genormeerd kan worden opgewerkt tot een vrij toepasbare bouwstof.	Inspreker herhaalt hier veel zaken die al in andere zienswijzen naar voren zijn gebracht. • Zie voor de reinignaarheid het antwoord op de zienswijzen met nummers 1, 10, 45 en 81 in deze tabel. • Zie voor de toekomstbestendigheid onder meer de antwoorden op zienwijzen 10 en 90 in deze tabel. De input van bepaalde stromen bedrijfsafval of gevaarlijke afval zal zeker van invloed zijn op stoffen die in de bodemassen aanwezig zijn. Dit maakt echter niet dat het proces niet zo ingeregeld kan worden dat er gestuurd wordt op volledige en veilige verbranding van afval dat niet voor recycling geschikt is met aandacht voor de kwaliteit van de output. Dat is in essentie ook waar AVI's voor zijn opgericht. • Met betrekking tot de inspraak over de herijking van de bodemregelgeving is al in meerdere antwoorden opgemerkt dat hier geen inhoudelijke reactie worden gegeven. Het CMP Heeft geen rol in de herijking en heeft alleen een beschrijvende rol. • Zie voor het kader voor stromen die toch niet reinigbaar zijn het antwoord op zienswijze 10 in deze tabel. In algemene zin wordt er nog aan toegevoegd dat het noodzakelijk om te werken aan een betere kwaliteit van bodemas en dat dat in het belang van de hele sector is (zie het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel) Inspreker voert als argument aan dat 35% van de in 2023 en 2024 geproduceerde AVI-bodemas is opgewerkt tot een kwaliteit die voldoet aan de Rbk 2022. Inspreker ziet daarin bewijs dat er geen concrete praktijkervaring is met het opwerken van bodemassen zoals in de minimumstandaard is vastgesteld. Het is echter logisch dat niet alle bodemas in 2023 en 2024 opgewerkt werd conform de minimumstandaard in het CMP omdat onder LAP3 ander vormen van verwerken is toegestaan en dat in veel gevallen een goedkopere route is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Assen van AVI's					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Hiermee geeft het beleid ook geen verwerkingskader voor AVI-bodemas die niet technisch reinigbaar is tot huidige en/of toekomstige normen. Het is ons hierbij geheel onduidelijk hoe de afzet daarvan moet worden vormgegeven om zo de continuïteit van de afvalketen te borgen. Naar onze mening moet dit maatschappelijk belang ook een belangrijke plek krijgen in de beleidskeuzes.	
107.	toekomst-plannen	nee	007	Over de genoemde termijn van 2 jaar citeert inspreker de tweede bullet en leest hierin dat een overgangstermijn van 2 jaar waarbinnen de inzet van opgewerkte AVI-bodemas die niet voldoet aan de Rbk2022, kan worden ingezet als halffabricaat voor immobilisaat, zou volstaan. Inspreker deelt deze visie niet, geeft aan dat de overgangsperiode van 2 jaar onrealistisch is en vraagt onderstaande overwegingen te betrekken bij de definitieve vaststelling van het CMP: • Veel marktpartijen delen, ondanks hun daadwerkelijke ambitie hiertoe, dit optimisme niet. In het CMP wordt de afstemming met deze marktpartijen niet meegenomen, waardoor het evenwicht in de consequenties van marktconsultaties naar onze mening ontbreekt. • Om 100% van het marktvolume op te werken is een aanzienlijke capaciteitsuitbreiding noodzakelijk. Deze uitbreidingen kunnen pas worden gerealiseerd wanneer meer helderheid bestaat over het normenkader, de afzet aanzienlijk toeneemt en duidelijkheid over het exportbeleid bestaat. Zonder dit perspectief zullen marktpartijen niet tot investeringen overgaan. • Het toekomstig normenkader zal eerst bekend moeten zijn voordat marktpartijen kunnen onderzoeken welke aanpassingen aan de processen noodzakelijk zijn en in hoeverre deze normen überhaupt haalbaar gaan zijn in het bedrijfsproces. Dat vergt een periode van onderzoek en pilottesten. Aansluitend kan worden gestart met engineering en pas op basis van deze engineering en investeringstrajecten binnen bedrijven, kunnen vergunningen worden aangevraagd. • Na het verkrijgen van de vergunningen, wat vaak een traject van enkele jaren vergt (zeker na de recente uitspraak van de Raad van State) kan vervolgens de realisatie van de gewenste capaciteitsuitbreiding starten. Na het gereed komen van deze uitbreiding zal worden aangevangen met een opstartfase wat eveneens tijd gaat vragen. Een extra uitdaging zal zijn dat bestaande afspraken tussen de AVI's en opwerkers van bodemassen en tussen de AVI's en hun ontdoeners moeten worden herzien. Het is immers onbekend welke effecten het nieuwe normkader zal hebben op de opwerkingspraktijk.	Ten aanzien van de overgangstermijn van 2 jaar en het onderscheid tussen inzet in beton en productie van immobilisaat wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 39 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Dat afzet van het granulaat een aandachtpunt is wordt onderschreven. Het ingezette beleid moet juist bijdragen om het imago van gereinigde bodemas te verbeteren. Dis is daarmee juist in het belang van de sector (zie het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel). Zie ten aanzien van te termijn die nodig is om voldoende capaciteit te realiseren het antwoord op zienswijze 25 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Met betrekking tot de inspraak over de herijking van de bodemregelgeving is al in meerdere antwoorden opgemerkt dat hier geen inhoudelijke reactie worden gegeven. Het CMP Heeft geen rol in de herijking en heeft alleen een beschrijvende rol. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
108.	toekomst-plannen	nee	007	Inspreker verwelkomt het dat de rijksoverheid met de verschillende actoren in de bodemasketen in gesprek wil blijven. Dit doet echter niets af aan onze grote zorgen over het voorgenomen beleid dat grote risico's geeft voor de continuïteit van de keten nu de in het CMP opgenomen voornemens op geen enkele wijze waarborgen bieden voor de haalbaarheid hiervan binnen de gestelde termijnen. Zonder alternatief scenario voor het (ons inziens zeer waarschijnlijke) geval dat de doelen niet haalbaar blijken te zijn, ontstaat grote onzekerheid voor zowel de sector als de continuïteit van de keten.	Naar aanleiding van verschillende zienswijzen hebben er opnieuw gesprekken met de sector plaats gevonden. Inspreker was daarbij aanwezig. De gesprekken hebben duidelijk gemaakt dat er bij een deel van de sector zorgen leven. Maar hebben het ministerie ook gesterkt in de opvatting dat het gekozen toetsingskader de juiste insteek is op weg naar een circulaire economie en dat het toetsingskader haalbaar is. Waar nodig is het toetsingskader aangepast. Zoals aangegeven in de paragraaf toekomstplannen houdt het ministerie de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en zal binnen de overgangsperiode van 2 jaar nauwlettend de voortgang in de gaten worden gehouden en worden ingegrepen waar nodig. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

2.48 Afvalplan Autowrakken

Zienswijzen op het afvalplan Autowrakken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	2.2	ja	024	Inspreker vindt de beschreven minimumstandaard voor autowrakken niet wenselijk en niet werkbaar in de praktijk. De minimumstandaard zou moeten worden beschreven als: het zo goed mogelijk verwijderen van autoruiten uit het wrak voordat het geshredderd wordt.	De minimumstandaard is voor autowrakken onder andere niet gewijzigd omdat momenteel de herziening van de Europese Richtlijn autowrakken loopt. Zoals in de toekomstplannen-paragraaf van het afvalplan Autowrakken staat heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan voor een Verordening Circulaire Voertuigen, waarmee de Richtlijn autowrakken komt te vervallen. Dit leidt mogelijk in de toekomst tot een herziening van het Besluit beheer autowrakken en tot een wijziging van de minimumstandaarden in dit plan. Tot die tijd is het ministerie terughoudend om de minimumstandaard te veranderen om te voorkomen dat eventuele wijzigingen niet goed aansluiten op de herziening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	3	ja	160	ILT geeft aan dat de definitie van niet-materiaaleigen niet geheel duidelijk is. ILT geeft aan dat een voorbeeld duidelijkheid zou geven.	Deze definitie is voorafgaand aan de inspraakperiode aan ILT voorgelegd. ILT heeft ingestemd met deze definitie. Ter verduidelijking zal aan de definitie worden toegevoegd dat materiaal-eigen datgene betreft wat onder de afbakening valt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	5.2	nee	102	In de afvalhiërarchie is genoemd dat het voorbereiden voor hergebruik is toegestaan voor wrakken of onderdelen van wrakken (na demontage) op basis van de minimumstandaard zolang er geen (wettelijke) belemmeringen voor het voorbereiden voor hergebruik zijn. Inspreker vraagt: wat zijn deze wettelijke belemmeringen? Inspreker geeft aan dat in het verleden bv het landelijke brancheteam bezig is geweest met voortgezet gebruik van aircovloeistoffen (onder voorwaarden) bij garagebedrijven. Dit was mogelijk bij afweging afvalstof/niet afvalstof.	Het gebruik van een materiaal moet rechtmatig zijn. Dit betekent dat de houder moet aantonen dat het voorgenomen gebruik van een materiaal door hemzelf of een ander in elk geval voldoet aan alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving en beleid (denk o.a. aan product- en stoffenwetgeving). Omdat de relevante wet- en regelgeving afhankelijk is van onder andere het specifieke materiaal en de toepassing, kan het ministerie hier geen overzicht geven van alle (wettelijke) belemmeringen. Meer informatie die kan helpen bij het beoordelen of sprake is van een afvalstof of niet is te vinden in paragraaf 6.1 van het afvalplan Autowrakken en in het hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof in het CMP. Daarnaast kunnen ook de handreiking Afvalstof of niet-afvalstof en de afvaltoets helpen bij het maken van een zelfbeoordeling. Voor de casus over aircovloeistof kan het interessant zijn om het Afvalplan oplosmiddelen en glycolen te lezen.

Zienswijzen op het afvalplan Autowrakken					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	6.1	nee	102	De minimumstandaard is: verwerken van de gedemonteerde onderdelen en afgetapte vloeistoffen conform de minimumstandaarden uit relevante andere afval- of Ketenplannen. Inspreker vraagt of verkoopbare “gedemonteerde onderdelen” in het CMP als afvalstoffen of als onderdelen (producten) worden gezien?	Of iets een afvalstof of een niet-afvalstof is moet per casus worden bekeken. Bij verkoopbare gedemonteerde onderdelen is er mogelijk sprake van voorbereiden voor hergebruik. Paragraaf 6.1 in het afvalplan Autowrakken en het hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof geven hierover meer informatie. Zie voor meer informatie over het beoordelen of sprake is van een afvalstof of niet ook de handreiking Afvalstof of niet-afvalstof en de afvaltoets. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	6.3	nee	071	Inspreker wil graag de rol van KZD (KwaliteitsZorg Demontage) benadrukken en wijzen op de KZD-E certificering die inhoudt dat men opgeleid en ingericht is voor de demontage van elektrische autowrakken.	In paragraaf ‘6.3 KwaliteitsZorg Demontage (KZD)’ van het Afvalplan autowrakken staat al een paragraaf over KZD met verwijzing naar de website. Op deze website staat dat KZD-E een aanvulling is op KZD. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	toekomst plannen	nee	135	Inspreker komt in dit document voor het eerst een stuk circulaire ambitie van het ministerie tegen. Inspreker zal de Nederlandse inzet bij de herziening monitoren. Deze inzet zien wij ook graag toegevoegd aan hoofdstuk Toekomstplannen van het Afvalplan metalen.	Fijn dat de inspreker het waardeert dat de circulaire ambitie van het ministerie uiteen is gezet in de toekomstplannen paragraaf. Naar aanleiding van deze zienswijze is opnieuw gekeken naar de tekst. Omdat de Circulaire Voertuigen Verordening inmiddels al verder in onderhandeling is, is de tekst ten aanzien van de onderhandelingen up-to-date gebracht. Deze wijzigingen zijn ook opgenomen in de toekomstplannen paragraaf van het afvalplan shredderafval, waar ook een stukje staat over de Verordening. **Conclusie:** **D**eze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP. Zie ook het antwoord op deze zienswijze over de toekomstplannen in het afvalplan metalen.

2.49 Afvalplan Baggerspecie

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	126	Inspreker geeft aan dat er veel is gesproken over bagger als afvalstof, terwijl het waardevolle grondstof is of kan zijn, zoals baggerspecie tot en met klasse wonen en industrie.	Inspreker merkt terecht op dat baggerspecie een waardevolle grondstof kan zijn. Dat neemt echter niet weg dat het formeel een afvalstof is. Naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 7.4 toegevoegd aan het afvalplan met een verwijzing naar de pagina ‘Toepassen van bagger als grondstof’ van IPLO. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling in paragraaf 7.
2.	algemeen	nee	050	Inspreker ziet de mogelijkheden om baggerspecie te gebruiken voor het verondiepen van zandwinputten en ontgrondingsplannen steeds minder worden. Het CMP zou hiervoor een oplossing moeten bieden, want waar kan deze baggerspecie dan wel toegepast worden?	Het gebruik van baggerspecie in zandwinputten en bij ontgrondingsplannen is alleen mogelijk als sprake is van nuttige toepassing. Uit zandwinplassen zijn in een eerdere fase primaire materialen gewonnen. Normaal gesproken worden die plassen niet weer met primair materiaal gevuld. Bij verondiepingen die nooit met primair materiaal zouden plaatsvinden, wordt door de inzet van baggerspecie geen primair materiaal uitgespaard dat anders zou zijn gebruikt. In dat geval is sprake van storten. Alleen in het geval dat inderdaad sprake is van nuttige toepassing gelden de regels over het toepassen van baggerspecie van het Bbk en het Bal. Dat kan dus aan de orde zijn wanneer verondiepen moet gebeuren in het kader van bijvoorbeeld natuurherstel, taludversterking of kwelwaterberging en de afvalstoffen geschikt zijn om ander gebuikte primaire opvulmaterialen te vervangen. Zie ook paragraaf 3.3.4 van ‘Storten of nuttig toepassen. Daarnaast moet het toepassen van baggerspecie op of in de bodem voldoen aan de algemene regels van het Bal. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op bodembeleid en -wetgeving. Het Bal kent diverse mogelijkheden voor het toepassen van baggerspecie, zoals het verspreiden van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam en het op of in de bodem toepassen van baggerspecie. Door de Omgevingswet zijn die toepassingsmogelijkheden voor baggerspecie juist toegenomen, omdat het mogelijk is om de baggerspecie te verspreiden op landbouwpercelen tot wel 10 kilometer van de watergang. De nieuwe mogelijkheid in de Omgevingswet geldt als een terugvalvariant, als er geen mogelijkheid is om de baggerspecie op het aangrenzende perceel te verspreiden. Meer informatie over het toepassen staat op https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/toepassen-grond-baggerspecie/. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	015	Inspreker geeft aan dat het afvalplan een gebrek aan ambitie op het gebied van circulair denken en hergebruik van grondstoffen vertoont. De circulaire principes kunnen sterker worden benadrukt en beter worden geïntegreerd in het beleidskader. Momenteel wordt er te gemakkelijk gebruikgemaakt van storten in Rijksbaggerdepots, ondanks dat dit materiaal reinigbaar is. De overheid heeft zichzelf te ruime marges gegeven om af te wijken van de verplichting tot hoogwaardiger hergebruik wanneer dit mogelijk is. Dit staat haaks op BRL7510, waarin wordt gesteld dat sterk verontreinigde baggerspecie, mits niet POP- of PFOS-houdend, gerecycled zou moeten worden.	Wij onderschrijven de zienswijze van inspreker niet. De minimumstandaard voor baggerspecie is in het algemeen nuttige toepassing. Slechts voor baggerspecie die is in gedeeld in de kwaliteitsklasse ‘sterk verontreinigd’, zoute baggerspecie en POP-houdende baggerspecie gelden uitzonderingen. Sterk verontreinigde baggerspecie mag gestort worden. De reden hiervoor is dat de overheid verplichtingen heeft om de rivieren en havens vaarbaar te houden. Bij baggerwerkzaamheden komen grote volumes baggerspecie vrij. Het baggeren mag niet gehinderd worden door een stagnatie in het reinigen van baggerspecie of door te hoge kosten verwerkingskosten. Sterk verontreinigde baggerspecie kan zonder reiniging niet worden toegepast op of in de bodem, waardoor er geen reële mogelijkheden voor nuttige toepassing voor deze baggerspecie beschikbaar zijn. Derhalve richt het toetsingskader zich niet op recycling van sterk verontreinigde baggerspecie. Overigens bevat BRL7510 ook geen verplichting om sterk verontreinigde baggerspecie te reinigen. Indien de vergunningen van de Rijksbaggerdepots in strijd zijn met de minimumstandaard, dan heeft het bevoegd gezag de wettelijke verplichtingen om deze vergunningen te actualiseren aan het CMP binnen een jaar van het inwerkingtreden van het

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					CMP. Deze verplichting volgt uit artikel 8.98 en 8.99 Bkl waarin staat dat het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning binnen een jaar nadat het CMP is gaan gelden beziet of de omgevingsvergunning voldoet aan de minimale hoogwaardigheid van verwerking van afzonderlijke afvalstoffen of categorieën afvalstoffen, zoals beschreven in het CMP, en deze als dit noodzakelijk is wijzigt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat in het meeste beleid en wet- en regelgeving grond en baggerspecie gezamenlijk worden behandeld en in de praktijk is er veelal een overlap tussen grond en baggerspecie. Inspreker adviseert om te overwegen om grond en baggerspecie in één hoofdstuk te combineren en in ieder geval bij het opstellen van ketenplannen grond en bagger deze met elkaar te combineren tot één ketenplan grond en baggerspecie.	Inspreker merkt terecht op dat de afvalplannen grond en baggerspecie grote overeenkomsten vertonen. Anderzijds zijn er ook relevante verschillen. Deze worden met name veroorzaakt doordat voor grond een stortverbod geldt en voor baggerspecie niet. Daardoor is ervoor gekozen om twee aparte afvalplannen aan te houden. De reactie op het advies om te zijner tijd voor grond en baggerspecie één ketenplan op te stellen, staat bij zienswijze 9 in Afvalplan Grond. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP; de achtergrondinformatie van paragraaf 7.4 van het afvalplan 'grond' is overgenomen in het afvalplan 'baggerspecie'.
5.	algemeen	nee	015, 060	Insprekers vragen aandacht voor de ontwikkeling dat er steeds meer aanvullende eisen worden gesteld aan het koppelen van concentraties in de grond aan de waterkwaliteitseisen. De koppeling van concentraties in de grond en baggerspecie aan waterkwaliteitseisen is onduidelijk. Inspreker geeft aan dat dit toetsingskader steeds belangrijker wordt, vooral bij toepassingen in diepe plassen, waar aanvullende, niet-genormeerde parameters zoals sulfaat, fosfaat en chloride een rol spelen. Hoe deze normen tot stand komen, verschilt per locatie en is niet transparant. De naderende deadline in 2027 van de Kaderrichtlijn water (Krw) maakt dit urgenter, aangezien tijdelijke verslechtering van waterkwaliteit aantoonbaar moet worden gemaakt om projecten doorgang te laten vinden. Dit bepaalt in hoeverre hergebruik bij grondverzet mogelijk blijft en het wel/ niet kunnen uitvoeren van een aantal projecten.	Deze zienswijze gaat in hoofdzaak over de beoordeling van de lozing op een oppervlaktewater. Het op of in de bodem of in een oppervlaktewaterlichaam toepassen van baggerspecie moet voldoen aan de voorschriften van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en de Regeling bodemkwaliteit (Bbk). Het toepassen van baggerspecie als milieubelastende activiteit is niet vergunningplichtig. Het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas is wel een vergunningplichtige lozingsactiviteit (artikel 3.48p van het Bal). Het CMP bevat geen toetsingskader voor een lozingsactiviteit. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Doordat deze zienswijze over de beoordeling van de lozing gaat, kan deze niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Inspreker merkt overigens terecht op dat het al dan niet mogen lozen bij een toepassing van baggerspecie in een diepe plas consequenties kan hebben voor de toepassingsmogelijkheden van baggerspecie. In hoeverre de Kaderrichtlijn water gevolgen heeft voor het toepassen van baggerspecie is nog niet duidelijk. Mogelijke gevolgen zijn in elk geval beperkt tot de toepassingen in een oppervlaktewaterlichaam die op grond van artikel 3.48p Bal vergunningplichtig zijn. Vanwege de beschikbare alternatieven voor het nuttig toepassen van baggerspecie is er vooralsnog geen reden om de minimumstandaard aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	algemeen	nee	015, 025	Inspreker geeft aan dat het huidige beleid ertoe leidt dat matig verontreinigde of PFAS-verontreinigde baggerspecie boven de norm mag worden gestort, terwijl dit materiaal in principe nuttig toegepast zou moeten worden. De praktijk wordt hierbij beperkt door (water)vergunningen en de goedkeuring van bevoegde gezagen. Hierdoor ontstaat een vacuüm in de regelgeving, waarbij toepassing en storting niet sluitend op elkaar aansluiten.	De algemene regels van het Bal bepalen in hoeverre het toepassen van baggerspecie op of in (water)bodem mogelijk is. Bijlage B bij de Regeling bodemkwaliteit 2022 geeft aan bij welke kwaliteitseisen het toepassen van baggerspecie is toegestaan. De basis voor de regels van het Bal is het bodembeleid. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en bevat geen toetsingskader voor bodembeleid. Indien sprake is van een toepassing in een oppervlaktewaterlichaam, dan is inderdaad een lozingsvergunning nodig. Voor de beoordeling van lozingsactiviteiten wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. Het CMP bevat geen toetsingskader voor een lozingsactiviteit. De minimumstandaard van verwerking voor baggerspecie kan geen rekening houden met lokale verschillen in toepassingsmogelijkheden. De minimumstandaard voor algemeen toepasbare, licht verontreinigde of matig verontreinigde baggerspecie is nuttige toepassing. Het verlenen van vergunningen voor het storten is alleen toegestaan voor zoute baggerspecie (onder bepaalde voorwaarden), sterk verontreinigde baggerspecie en bepaalde kwikhoudende baggerspecie. Indien geen lokale toepassingsmogelijkheden beschikbaar zijn, betekent dit dat moet worden onderzocht waar nuttige toepassing wel mogelijk is. De conclusie dat sprake is van een vacuüm in de regelgeving wordt dan ook niet onderschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	algemeen	nee	015	Inspreker signaleert de volgende aspecten voor de bedrijfsvoering: a. Striktere regulering van het mengen van baggerspecie beperkt de mogelijkheid om een stabielere mix te creëren voor circulaire producten en bemoeilijkt het gescheiden houden van materiaal bij grootschalige projecten, zelfs binnen dezelfde klasse. b. Aanscherping van PFAS-regelgeving leidt tot een hoger afkeurpercentage en extra testen en behandelingen, wat de verwerking complexer en duurder maakt. c. Verplichte thermische behandeling of storten van sterk verontreinigd materiaal beperkt de hergebruiksmogelijkheden, zelfs wanneer er alternatieve oplossingen beschikbaar zijn. d. Stimulering van hergebruik vóór reiniging of storting is een positieve ontwikkeling, omdat het opdrachtgevers en beheerders aanmoedigt om circulaire opties te overwegen. Dit kan de markt positief beïnvloeden. e. Striktere controle op transport en vergunningen zorgt echter voor hogere kosten en langere planningen door extra administratieve verplichtingen. f. Stimulering van hoogwaardige verwerking biedt kansen om baggerspecie niet alleen als grondlichaam te hergebruiken, maar ook te verwerken tot hoogwaardige elementen.	Ad a, b en e: In het algemeen wordt opgemerkt dat deze zienswijzen (deels) gaan over wetgeving en toezicht. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze aspecten. Om de reikwijdte van het afvalplan baggerspecie te verduidelijken is een figuur toegevoegd aan de toelichting. Deze zienswijzen hebben daarom geleid tot wijziging van het CMP. Ad a: Inspreker licht niet toe of hij met circulaire producten doelt op toepassingen op of in de (water)bodem of andere nuttige toepassingen. De wetgeving (Bal) bepaalt in een groot aantal gevallen welke afvalcategorieën of kwaliteitsklassen baggerspecie gescheiden moeten worden gehouden, dan wel gezamenlijk mogen worden verwerkt of toegepast. Alleen voor mba-vergunningplichtige activiteiten geven het mengbeleid van het CMP en het afvalplan baggerspecie beperkingen als dat nodig is om verspreiding van verontreinigingen tegen te gaan. Anderzijds geven het mengbeleid en de minimumstandaard ook de ruimte om baggerspecie te gebruiken als grondstof in een productieproces. Dat het CMP de mogelijkheden beperkt voor het creëren van circulaire producten wordt niet onderschreven. Ad c: De minimumstandaard voor baggerspecie verplicht alleen thermische verwerking als het gaat om POP-houdende baggerspecie. Deze verplichting volgt uit de POP-verordening. Het afvalplan baggerspecie bevat geen verplichting om baggerspecie te storten. De minimumstandaard voor sterk verontreinigde baggerspecie bevat alleen een beperking voor reiniging of immobilisatie van baggerspecie met veel organische verontreinigingen. Een bedrijf kan in de overige gevallen voor reiniging of hoogwaardigere verwerking een omgevingsvergunning krijgen. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. Ad d: Volgens de definitie van hergebruik heeft dit betrekking op materialen die geen afvalstoffen zijn. Baggerspecie is in beginsel altijd een afvalstof. Inspreker doelt met hergebruik waarschijnlijk op het toepassen van baggerspecie op of in de bodem. Dit toepassen is geregeld in het Bal. Daarnaast geven het mengbeleid en de minimumstandaard de ruimte om baggerspecie te gebruiken als grondstof in een productieproces. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. Ad e: Het bevoegd gezag is zelf verantwoordelijk voor het invullen van die taak, prioritering ervan en de tijd en middelen die zij daaraan besteed. Het CMP heeft hierin geen bepalende of sturende rol en kan toezicht of handhaving dus niet verminderen. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Ad f: De minimumstandaard voor baggerspecie bevat geen verplichting om baggerspecie te behouden voor gebruik op of in de (water)bodem. Voor andere verwerking kan eveneens vergunning worden verleend, zolang dit voldoet aan de minimumstandaard en het mengbeleid. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het invoegen van een figuur aan paragraaf 4 (afbakening).
8.	algemeen	nee	015	Inspreker benoemt een aantal onduidelijkheden: a. Waarom worden geopolymeren als duurzame oplossing gepresenteerd, terwijl ze deels uit primaire grondstoffen bestaan? Hoe verhoudt dit zich tot andere duurzame binders? b. De relatie tussen hergebruik en strengere regelgeving: Wordt hergebruik daadwerkelijk ondersteund of juist beperkt door strengere eisen? c. Transport en vergunningen: Voor welke specifieke klassen gelden de aangescherpte controles en hoe worden batchgroottes bepaald? Waarom wordt dit alleen bij baggerspecie benoemd en niet bij grond? Zijn er geen wijzigingen voor grensoverschrijdend transport van grond? d. Waarom is een grens van 50% bodemvreemd materiaal gesteld en blijft baggerspecie met meer dan 50% bodemvreemd nog steeds als baggerspecie gekwalificeerd? e. Wordt baggerspecie met stoffen uit bijlage IV van de POP-verordening automatisch als matig verontreinigd beschouwd? f. De concrete betekenis van 'voorbereiden voor hergebruik'. Vallen bewerkingshandelingen hier ook onder?	Ad a: Het afvalplan baggerspecie heeft geen betrekking op geopolymeren. Ad b: Volgens de definitie van hergebruik heeft dit betrekking op materialen die geen afvalstoffen zijn. Inspreker doelt met hergebruik waarschijnlijk op het toepassen van baggerspecie op of in de bodem. Regelgeving op het gebied van bodem- en waterbeleid is in het belang van een gezonde, schone en veilige leefomgeving. Het afvalplan bevat geen toetsingskader voor het toepassen van baggerspecie, omdat het Bal hiervoor algemene regels bevat. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Voor de gevolgen van de Krw voor het toepassen van baggerspecie wordt verwezen het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. Ad c: Inspreker geeft niet duidelijk aan op welke tekst hij reageert en wat inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Het afvalplan baggerspecie heeft geen betrekking op aangescherpte controles, noch op batchgroottes. Het toetsingskader voor grensoverschrijdend transport staat in paragraaf 3 van de afvalplannen grond en baggerspecie. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. Ad d: De grens van 50% bodemvreemd materiaal geeft aan wanneer het beleid van het afvalplan baggerspecie van toepassing is. Hiermee wordt voorkomen dat toepasbare baggerspecie met meer dan 20% bodemvreemd materiaal wordt gestort. In de praktijk komt meer dan 50% bodemvreemd materiaal niet voor. Ad e: Baggerspecie met stoffen uit bijlage IV van de POP-verordening wordt ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd'. Doordat POP-houdende baggerspecie op grond van de POP-verordening thermisch moet worden verwerkt, is het toepassen van deze baggerspecie niet aan de orde. Ad f: Inspreker geeft niet duidelijk aan wat hij bedoelt met bewerkingshandelingen. Artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer bevat de volgende definitie van voorbereiding voor hergebruik: nuttige toepassing bestaande uit controleren, schoonmaken of repareren, waarbij producten of componenten van producten, die afvalstoffen zijn geworden, worden klaargemaakt zodat ze zullen worden hergebruikt zonder dat verdere voorbehandeling nodig is. Uitsluitend bewerking die bestaat uit controleren, schoonmaken en repareren valt dus onder de definitie van voorbereiden voor hergebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	Toetsingskaders	ja	126	Inspreker geeft aan dat het in de tekst niet geheel duidelijk is dat de Wet milieubeheer grotendeels is opgegaan in de Omgevingswet. Afvalstoffen blijven in de Wet milieubeheer geregeld, maar veel milieubelastende activiteiten (Bal) vallen wel onder de Omgevingswet.	Deze zienswijze gaat over wetgeving. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Het CMP bevat geen algemene kennis over de Omgevingswet en de Wet milieubeheer. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	1	ja	029, 043, 102	1. Inspreker 043 verzoekt weer op te nemen dat ongevaarlijke baggerspecie die wordt verspreid conform het Bal niet onder het afvalplan valt. 2. Insprekers 029 en 102 voegen hieraan toe dat discussie kan ontstaan of materiaal dat vrijkomt uit een tunnel onder een waterweg nu wel of geen baggerspecie is. Inspreker 029 en 102 verzoekt tevens om duidelijkheid te geven of uiterwaarden baggerspecie of grond betreft. 3. Inspreker 043 geeft aan dat er gewerkt wordt aan een definitie van circulariteit voor baggerspecie, inspreker doet de suggestie om deze definitie in dit afvalplan op te nemen.	1. Het verspreiden of op andere wijze op of in de bodem of een oppervlaktewaterlichaam toepassen van baggerspecie moet voldoen aan de voorschriften van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Het toepassen van baggerspecie (als milieubelastende activiteit) is niet vergunningplichtig. Doordat verspreiden een vorm van toepassen is, is het plan niet van toepassing op het verspreiden van baggerspecie. Het niet meer opnemen van de uitzondering voor het verspreiden van ongevaarlijke baggerspecie heeft in de praktijk van vergunningverlening of grensoverschrijdend transport geen consequenties. Om de reikwijdte van het afvalplan baggerspecie te verduidelijken is in paragraaf 4 wel een figuur opgenomen. 2. Inspreker merkt terecht op dat de begrenzing van waterbodem soms een grijs gebied is. Baggerspecie is materiaal dat is vrijgekomen uit de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam. Landbodem is (droge) bodem die geen waterbodem is. Een geboorde tunnel onder een water door is grond, tenzij sprake is van waterbodem. Materiaal van de uiterwaarden is baggerspecie. Meer informatie over de begrenzing tussen landbodem en waterbodem vind u op https://iplo.nl/thema/water/waterbodems/landbodem-waterbodem/. Deze link is toegevoegd aan paragraaf 7.4 'overige informatie over baggerspecie'. 3. In de definitie van circulariteit voor baggerspecie ligt de focus op minder baggeren en, als baggeren toch moet, op het zoveel mogelijk lokaal terugbrengen van baggerspecie. Dat is een goede zaak, maar voor het afvalplan minder relevant omdat deze activiteiten niet vergunningplichtig zijn. Een link naar dit rapport is opgenomen in paragraaf 7.4 'overige informatie over baggerspecie'. 4. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijzigingen in de toelichting van het afvalplan.
11.	1	ja	060, 025, 029, 043, 102	Drie insprekers geven aan dat de afbakening is aangepast tov LAP3. Twee insprekers geven aan dat de definitie van bodemvreemd in de eerste noot niet correct is. Verwezen moet worden naar artikel 4.1271 Bal.	De definitie van baggerspecie is in het CMP volledig aangepast aan de definitie uit het Bbk. Daardoor is toegevoegd dat baggerspecie is vrijgekomen uit de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam. Inhoudelijk is er niets veranderd ten opzichte van LAP3, omdat in dat plan in de afbakening apart was vermeld dat baggerspecie materiaal is dat is vrijgekomen uit de bodem via het oppervlaktewater of de voor dat water bestemde ruimte. Artikel 4.1271 Bal heeft betrekking op het uiteindelijk toepassen van baggerspecie waar maximaal 20% bodemvreemd materiaal in mag voorkomen. De grens van 50% bodemvreemd materiaal in paragraaf 1 van het afvalplan geeft aan wanneer het toetsingskader van het afvalplan baggerspecie van toepassing is. Hiermee wordt voorkomen dat voor het storten van toepasbare baggerspecie met 20% tot 50% bodemvreemd materiaal gemakkelijker vergunning kan worden verleend. Tijdens LAP3 gold voor het verwerken van deze baggerspecie alleen het beleidskader als toetsingskader. Bodemvreemd materiaal kan door zeven uit baggerspecie worden afgescheiden. Vanuit het streven naar meer nuttige toepassing van baggerspecie is het nodig om het % bodemvreemd materiaal aan te passen in het afvalplan. Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4 een figuur opgenomen dat de relatie tussen het % bodemvreemd materiaal en het toetsingskader van het afvalplan baggerspecie verduidelijkt. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft geleid tot wijzigingen in de toelichting van het afvalplan.
12.	1	ja	RWS	Rijkswaterstaat (hierna RWS) geeft haar zienswijze vanuit haar rol als uitvoeringsorganisatie. RWS is opdrachtgever van projecten waarin grond, bagger en bouwstoffen vrijkomen of worden gebruikt, bevoegd gezag voor toepassingen van voorgenoemde stoffen en beheerder van areaal waarin deze stoffen voorkomen. RWS heeft enkele opmerkingen over de afbakening: 1. De afbakening wordt niet opgevolgd in de volgende paragrafen. Daar wordt ook ingegaan op afvalstoffen met een andere Euralcode dan bagger, zoals grond. Voor die afvalstoffen worden in de EU regelgeving (Kra, Rs, GWR), anders dan voor bagger, geen uitzonderingen gemaakt. 2. RWS verzoekt de Euralcode voor bagger in de tabel op te nemen. 3. Duidelijker zou zijn om het plan betrekking te laten hebben op verwerking in de volle breedte (van toepassen tot storten). 4. Aangegeven is dat een vergunningplicht geldt voor "het verwerken van baggerspecie voorafgaand aan die toepassing of een andere verwerking". In de praktijk betreft dit tijdelijke opslagplaatsen. Tijdelijke opslag kan nodig zijn voorafgaand aan nuttige toepassing. Voor andere verwerking is dit niet nodig. Daarvoor is in Nederland eigenlijk ook maar één optie, namelijk storten. Inspreker verbindt geen verzoek aan deze opmerking.	1. Het toetsingskader van het afvalplan baggerspecie heeft alleen betrekking op baggerspecie. In de toelichting wordt soms verwezen naar regels die hetzelfde zijn voor baggerspecie en grond. Bij het citeren van deze regels is ervoor gekozen om wettelijke of gebruikelijke tekst aan te houden. De euralcodes die genoemd zijn in het plan hebben alleen betrekking op baggerspecie. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. 2. De afvalplannen hebben betrekking op een afvalstof. De Euralcode geeft inzicht in het feit of sprake is van gevaarlijk afval of niet-gevaarlijk afval. Omdat het niet mogelijk is voor alle afvalstoffen een limitatieve lijst van euralcodes te geven, staan de euralcodes niet in de afbakening maar in de toelichting (paragraaf 4) van het afvalplan. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. 3. Het doel van het afvalplan baggerspecie is het vastleggen van het toetsingskader voor het beoordelen van: • vergunningaanvragen Omgevingswet voor een milieubelastende activiteit; en • kennisgevingen voor de overbrenging van afvalstoffen. Het toepassen van baggerspecie op of in de bodem is ook een milieubelastende activiteit, maar voor deze activiteit is geen vergunning voor een milieubelastende activiteit nodig. Wel kan een vergunning voor het lozen vereist zijn. Het toepassen van baggerspecie moet voldoen aan de voorschriften van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Het afvalplan bevat dus geen toetsingskader voor het toepassen van baggerspecie, maar ter verduidelijking wel uitleg over de algemene regels voor het toepassen van baggerspecie. Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4 een figuur opgenomen dat de toetsingskaders van het afvalplan baggerspecie verduidelijkt. 4. Het toetsingskader is van belang voor vergunningplichtige activiteiten, zoals het reinigen van baggerspecie. Het is niet relevant of die activiteiten in de huidige praktijk plaatsvinden. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de toelichting van het afvalplan.
13.	1	ja	015, 025, 060, 090, 145	Inspreker geeft aan dat het begrip 'proportioneel' niet wordt toegelicht. Dit begrip is geen gangbare term binnen het Bal, behalve bij spoedoperaties. Het begrip dient ofwel nader te worden gedefinieerd of te worden vervangen door nuttig en functioneel, wat reeds voldoende dekking biedt. Een andere inspreker adviseert te verwijzen naar het Bal zodat het eenduidig en duidelijk blijft.	Op grond van artikel 4.1270 Bal moet de toepassing van grond of baggerspecie functioneel zijn. Daarnaast mag een bedrijf niet meer grond en baggerspecie toepassen dan nodig is om de functionele toepassing aan haar functie te laten voldoen. Dit met het oog op een zuinig gebruik van grondstoffen. De hoeveelheid grond of baggerspecie die nodig is om een functionele toepassing aan haar functie te laten voldoen, verschilt van geval tot geval en wordt beoordeeld aan de hand van civieltechnische, bouwtechnische, ecologische of esthetische maatstaven. Deze uitleg van het begrip functioneel komt overeen met het voormalige begrip proportioneel. Aangezien het begrip 'proportioneel' niet meer wordt gebruikt in het Bal, is de tekst van de afbakening aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst bij de afbakening van het afvalplan.
14.	1	ja	126	Inspreker geeft aan dat baggerspecie niet afkomstig is uit de bodem van een oppervlaktelichaam, maar van op de bodem.	Het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) definieert baggerspecie in artikel 1, eerste lid, als materiaal dat is vrijgekomen uit de bodem […]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst bij de afbakening van het afvalplan.
15.	2.1	ja	126	Inspreker geeft aan dat bij het mengen niks wordt genoemd over het opwaarderen tot bijvoorbeeld bomengrond etc. Hoe zit het met mengen met bijvoorbeeld wormen of andere bio-organismen?	Paragraaf 2.1 bevat alleen toetsingskader voor mengen als dit afwijkt van het toetsingskader dat is opgenomen in het hoofdstuk mengen. Het mengen tot grondproducten of het mengen met wormen is niet afwijkend van het mengbeleid. Een vergunning voor het verwerken van baggerspecie kan alleen worden verleend als het verwerken voldoet aan de minimumstandaard nuttige toepassing. Om te kunnen beoordelen of het verwerken van baggerspecie tot grondproducten nuttige toepassing is, is de volgende wetgeving van belang: • Voor grondproducten met maximaal 10% compost of een andere organische stof van plantaardige herkomst bevat het Bal en de Rbk2022 voorschriften. De grond moet voldoen aan de eisen voor de kwaliteitsklasse landbouw/natuur. Voor het mengen van deze grond en compost is geen vergunning nodig. • Als bij het mengen een grondproduct ontstaat met meer dan 10% compost of meer dan 10% van een andere organische stof van plantaardige herkomst, dan wordt de ontstane partij gezien wordt als compost. Daarvoor gelden de regels van de Meststoffenwet. De te mengen grond moet voldoen aan de eisen voor de kwaliteitsklasse landbouw/natuur en de te mengen compost moet voldoen aan de Meststoffenwet. Als mengen tot een grondproduct strijdig is met het Bal/Rbk 2022 of de Meststoffenwet dan kan geen sprake zijn van nuttige toepassing. Voor deze activiteit kan dus geen vergunning worden verleend. Ook voor het mengen van afvalstoffen met niet-afvalstoffen, zoals wormen, geldt dat de verwerking moet voldoen aan de minimumstandaard. Bij het mengen van wormen moet het bedrijf eveneens andere wetgeving in acht nemen, zoals de Wet dieren en meststoffenwetgeving. Die beoordeling valt buiten het kader van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van de toelichting op het mengen (§5.1.2) van de afvalplannen voor grond en baggerspecie.
16.	2.1	ja	RWS	RWS vraagt zich af of er bij de beslisboom mengen rekening gehouden wordt met de bijzondere positie van baggerspecie.	Naar aanleiding van deze zienswijze is in de 'Beslisboom vergunningplicht mengen' het samenvoegen van grond en baggerspecie toegevoegd. Voor het overige wordt opgemerkt dat de beslisboom is gebaseerd op de tekst van het Bal. Het Bal geeft geen ruimte om af te wijken van de regels voor de vergunningplicht. […]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de Beslisboom vergunningplicht mengen.
17.	2.1.1	ja	007, 068	Inspreker vraagt waarom de categorie "Verspreiden op landbodem/onder water en de toepassing in GBT landbodem" uit het Bbk niet is meegenomen in deze tabel en verzoekt dit expliciet te duiden.	In tabel 2.1.1 van het afvalplan staan alleen afvalcategorieën uit bijlage II van Bal. Deze afvalcategorieën vormen de basis voor het gescheiden houden van afvalstoffen en voor de vergunningplicht voor het mengen van afvalstoffen op grond van

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					§3.2.13 en §3.5.11 van het Bal. Voor het verwerken van baggerspecie en grond zijn de afvalcategorieën uit bijlage II van Bal alleen van belang als sprake is van een vergunningplichtige activiteit die valt onder §3.5.11 van het Bal. Van een dergelijke vergunningplicht is meestal sprake als: • het gaat om het samenvoegen van matig of sterk verontreinigde grond, sterk verontreinigde baggerspecie of grond of baggerspecie zonder milieuverklaring bodemkwaliteit; of • baggerspecie en grond worden verwerkt tot ander materiaal dan grond of baggerspecie; of • als grond als grondstof worden ingezet in een productieproces of reparatieproces, tenzij het gaat om grond klasse landbouw/natuur. In de praktijk vindt het samenvoegen van grond en baggerspecie meestal plaats ten behoeve van het toepassen op of in de bodem. Het opslaan en samenvoegen valt onder §3.2.24 'opslaan van grond of bagger' en/of §3.5.8 Bal 'grondbank of grondreinigingsbedrijf'. In dat geval zijn de afvalcategorieën voor grond en baggerspecie niet relevant. Voor het samenvoegen van 'zonder bewerking herbruikbare grond' gelden algemene regels uit het Bal en de Rbk 2022. In deze algemene regels staat dat het samenvoegen moet plaatsvinden overeenkomstig BRL SIKB 9335 of BRL SIKB 7500 door een erkende onderneming. Verspreiding van baggerspecie gebeurt over het aangrenzende perceel of op landbouwgronden. Deze activiteit valt onder §3.2.26 Bal. Als daarbij baggerspecie wordt samengevoegd, dan gelden de algemene regels van §3.2.24 Bal. Ook voor grootschalige bodemtoepassing gelden algemene regels van het Bal. De afvalcategorieën uit bijlage II van Bal zijn dan niet van belang. Naar aanleiding van deze zienswijze is een figuur opgenomen die de relatie tussen de toetsingskaders van het afvalplan baggerspecie en de afvalcategorieën weergeeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	2.1.1	ja	RWS	RWS geeft aan dat de tabel niet duidelijk is. RWS doet een aantal suggesties om de tabel leesbaarder te maken: 1. neem de euralcodes in de tabel op, dan hoeft de toevoeging GA of NGA ook niet steeds terug te komen; 2. voeg een kolom toe met welke afvalstoffen onder welke euralcodes vallen; 3. voeg een aparte kolom met de minimumstandaard toe; 4. geef aan of de categorieën met kwik en POP's vervuild relevant zijn. De kans is groot dat bagger uit deze categorie nooit wordt vrijgemaakt door RWS omdat deze niet in de Nederlandse watersystemen aanwezig is; 5. het voorgaande geldt ook voor Euralcode 170505 (gevaarlijke baggerspecie). Het zou de duidelijkheid ten goede komen als die categorieën niet relevant worden verklaard (bagger uitzonderen) voor de verwerking.	In het algemeen wordt opgemerkt dat deze zienswijze over het format van het afvalplan gaat. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle afvalplannen. Daarbij is gekozen voor aparte tabellen met afvalcategorieën en minimumstandaarden. Het is niet wenselijk om voor het plan baggerspecie een afwijkende opzet te hanteren. Ad 1. Voor baggerspecie gelden slechts twee euralcodes: één voor gevaarlijk afval en één voor niet-gevaarlijk afval. Wij zien niet in hoe het vervangen van nga/ga door twee euralcodes leidt tot een duidelijkere tabel. Ad 2. De meest rechtse kolom van de tabel beschrijft welke afvalstoffen onder een afvalcategorie vallen. Ad 3. Minimumstandaard b geldt voor baggerspecie ingedeeld onder afvalcategorie 107 A en 107B. Afvalcategorie 105A en 105B valt onder minimumstandaard c. Minimumstandaard d geldt voor baggerspecie met afvalcategorie 88A, 88B, 89A en 89B. Voor baggerspecie met afvalcategorie 98, 99, 100, 101 en 102 geldt minimumstandaard a, indien sprake is van een vergunningplichtige activiteit. Ad 4. De wetgeving noemt afvalcategorieën voor baggerspecie verontreinigd met POPs of kwik. Indien deze baggerspecie wordt aangetroffen, dan dient deze gescheiden te worden gehouden. In die zin zijn deze afvalcategorieën wel relevant. Ad 5. In het plan kan niet vermeld worden dat gevaarlijke baggerspecie nooit voorkomt. Dit is immers afhankelijk van de samenstelling. Doordat voor het verwerken of storten van gevaarlijke afvalstoffen andere wettelijke verplichtingen gelden dan voor niet-gevaarlijk afval moet het afvalplan dit onderscheid ook maken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	2.1.1	ja	015	Hier mist volgens inspreker een koppeling met PFAS. Inspreker geeft aan dat PFAS nog niet in het Besluit bodemkwaliteit is opgenomen. Inspreker refereert aan verschillende categorieën baggerspecie die genoemd zijn in het 'handelingskader'. Deze hoeven op basis van deze paragraaf niet gescheiden te worden gehouden. Inspreker geeft aan dat de verplichting waarschijnlijk voortvloeit uit andere regelgeving, maar dat dit niet expliciet opgenomen is. Inspreker geeft aan dat er sprake lijkt te zijn van een omissie.	De afvalcategorieën van tabel 2.1.1 vormen de basis voor het gescheiden houden van afvalstoffen en voor de vergunningplicht voor het mengen van afvalstoffen op grond van §3.2.13 en §3.5.11 van het Bal. Zie ook het antwoord op zienswijze 17 in deze tabel. Indien hoge concentraties PFAS in het afval voorkomen, is het toetsingskader 'Mengen van afvalstoffen die PBT- of zPzB-stoffen of stoffen van 'gelijkwaardige zorg' bevatten' van het hoofdstuk mengen van toepassing. De in het handelingskader opgenomen categorieën van PFAS zijn gerelateerd aan het 'toepassen' van grond en baggerspecie in bodem of ondergrond. Voor de milieubelastende activiteit 'toepassen' geldt geen vergunningplicht, zodat de afvalcategorieën van bijlage II Bal niet relevant zijn. Mede naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4 een figuur opgenomen dat de relatie tussen de toetsingskaders van het afvalplan baggerspecie en de afvalcategorieën weergeeft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan voor baggerspecie.
20.	2.1.1	ja	007, 068	Inspreker geeft aan dat in de tabel over afvalcategorieën bij nummers 105A en 105B het niet duidelijk is hoe een onderscheid gemaakt kan worden tussen twee bewerkingsmethodes (reinigen en immobiliseren). Dit terwijl in de tabellen vergunnen van mengen en de minimumstandaard dit onderscheid wel duidelijk wordt gemaakt. Inspreker verzoekt dit expliciet te duiden.	Afvalcategorie 105A en 105B geven aan dat baggerspecie die is ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd' gescheiden moet worden gehouden van baggerspecie die onder een andere afvalcategorie valt. Uit het Bal (artikel 3.195 en 3.196 Bal) volgt dat in dit geval het mengen van ingezamelde of afgegeven baggerspecie binnen en tussen afvalcategorie 105A of 105B ook altijd vergunningplichtig is. Deze baggerspecie moet altijd per partij gescheiden worden opgeslagen, zolang geen vergunning voor het mengen is verleend. Het is dus niet nodig dat er aparte afvalcategorieën zijn voor te reinigen of te immobiliseren baggerspecie. In het kader van de beoordeling van de vergunningaanvraag voor reinigen of immobiliseren komt bij de toetsing aan de minimumstandaard en het mengbeleid het onderscheid in de verwerking aan bod. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	2.1.1	ja	118	Inspreker heeft behoefte aan definities bij de gebruikte termen als verspreiden, toepassen en verwerken van baggerspecie, zodat hier geen verwarring over kan ontstaan. Inspreker heeft de afgelopen jaren regelmatig in Nederland en Europa aangegeven dat we schone, herbruikbare baggerspecie bij voorkeur als een grondstof zien en niet als afvalstof die 'verwerkt' moet worden. Bij de afvalcategorieën 101 en 102 wordt ook gesproken over toepassen op de waterbodem en toepassen in een oppervlaktelichaam. Inspreker verzoekt om nader toe te lichten wat met toepassen in een oppervlaktewaterlichaam bedoeld wordt om zeker te zijn of hier geen verspreiden wordt bedoeld.	De begrippen toepassen en verspreiden van baggerspecie worden gebruikt in het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit 2022. Uitleg hierover staat Inhoudelijke regels toepassen van grond of baggerspecie | Informatiepunt Leefomgeving onder de kolom kwaliteitseisen. Het 'verwerken' van afvalstoffen is gedefinieerd in artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer en overgenomen in de begrippenlijst van het CMP. Baggerspecie kan een waardevolle grondstof zijn. Gezien de definitie van het begrip afvalstof in de wetgeving is het niet mogelijk materialen (of kwaliteitsklassen) bij voorbaat uit te zonderen van het begrip afvalstoffen. Baggerspecie is in beginsel

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					dus een afvalstof. Voor het toepassen van baggerspecie op of in de bodem maakt het overigens niet uit dat baggerspecie wordt aangemerkt als afvalstof of niet. Inspreker maakt terecht een opmerking over het toepassen op de waterbodem. Met toepassen op de waterbodem wordt hetzelfde bedoeld als toepassen in een oppervlaktewaterlichaam. Daarom is de tekst van afvalcategorie 101 gewijzigd in toepassen in een oppervlaktewaterlichaam. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijzigingen van het CMP.
22.	2.1.1	ja	126	Inspreker vraag hoe het zit met baggerspecie die verspreidbaar is op naastgelegen perceel en vraagt of de MSPaf -Toets (msPAF = meer stoffen Potentieel Aangetaste Fractie van lagere organismen) niet benoemd moet worden.	Het verspreiden van baggerspecie is niet vergunningplichtig. Deze zienswijze heeft betrekking op bodembeleid en -wetgeving. Het nuttig toepassen van grond op of in de bodem is alleen mogelijk als wordt voldaan aan de algemene regels van het Bal. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het verspreiden van baggerspecie met PFAS. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	2.1.1	ja	126	Inspreker vraagt hoe het zit met PFAS. Deze heeft nog geen interventiewaarde maar is wel van belang bij hergebruik. Dit wordt wel uitgelegd in de toelichting, maar er is een groot verschil tussen het onder water toepassen en het toepassen op landbodem.	Het toepassen van baggerspecie is niet vergunningplichtig. Deze zienswijze heeft betrekking op bodembeleid en -wetgeving. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het toepassen van baggerspecie met PFAS. **Conclusie**: Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	2.1.2	ja	118	Het CMP geeft aan dat voorafgaand aan reinigen of immobiliseren het samenvoegen/clusteren van baggerspecie plaatsvindt overeenkomstig BRL SIKB 9335 of BRL SIKB 7500 door een erkende onderneming. In de Omgevingswet (4.1255) staat dat samenvoegen/clusteren van grond of baggerspecie altijd conform BRL 9335 moet gebeuren. Deze passages komen niet overeen. Betekent dit dat de BRL verplichting komt te vervallen wanneer baggerspecie alleen samengevoegd/geclusterd wordt?	Artikel 4.1255 Bal verwijst naar BRL 9335 of BRL SIKB 7500. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	2.1.2	ja	RWS	RWS geeft aan dat het voor de duidelijkheid goed is om de algemene regels voor mengen (samenvoegen) en de Kwalibo (SIKB) protocollen daarvoor te benoemen, maar geeft aan dat dit volgens de afbakening buiten scope is. De genoemde afvalcategorieën 105A en 105B Bal worden niet of nauwelijks benut in de uitvoeringspraktijk omdat voor bagger uitzonderingen, zoals het stortverbod, gelden.	De stelling van inspreker over de afbakening van het afvalplan klopt. Het klopt ook dat de afvalplannen niet een volledig overzicht kunnen geven van mogelijk relevante normdocumenten. Wel is naar aanleiding van deze zienwijze in paragraaf 7.4 een link naar de IPLO-pagina opgenomen met informatie over beoordelingsrichtlijnen (BRL), protocollen en normeringen die helpen bij het uitvoeren van bodemonderzoek, erkende kwaliteitsverklaringen voor grond of baggerspecie en Milieuverklaringen bodemkwaliteit voor bouwstoffen. Het is op basis van de gegeven zienswijze verder niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Informatie over afvalcategorie 105A en 105B wordt ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 7.4 van het afvalplan.
26.	2.1.2	ja	118	Inspreker zou graag zien dat de BRL9335 verplichting komt te vervallen voor het samenvoegen/clusteren van grote hoeveelheden bagger die op zee verspreid mag worden. De BRL9335 is hiervoor geen passende richtlijn. Deze BRL is vooral geschreven vanuit de gedachte van het samenvoegen van partijen landbodem. Het is sinds invoering van de Omgevingswet niet meer mogelijk om partijen gekeurde herbruikbare baggerspecie tijdelijk op te slaan en samen te voegen met andere partijen, zonder gebruik te maken van de BRL9335 of BRL7500. Om te voorkomen dat er vele scheepvaartbewegingen naar de Noordzee nodig zijn om kleine baggervolumes (500-1000 m^3) op zee te verspreiden, worden deze tijdelijk in een dieper deel van de haven samengevoegd /opgeslagen tot het volume groot genoeg is om met een sleephopperzuiger in één keer naar zee te brengen (5.000 m^3 per rit). Voor inspreker is dit efficiënter en duurzamer werken.	Deze zienswijze heeft betrekking op bodembeleid en -wetgeving. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de reikwijdte van BRL9335. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
27.	2.2 en 5.2.4	ja	060, 015, 025	Inspreker geeft met betrekking tot de beschrijving onder deelstroom a aan dat een nuance op zijn plaats is. De chloridenorm van 200 mg/kg ds is enkel relevant voor het toepassen van ontzilt zeezand. Insprekers verwijzen naar het ontbreken van een verwijzing naar de Handreiking toepassen en verspreiden baggerspecie op zee, waarin wordt vermeld dat niet alleen zand, maar ook slib mag worden hergebruikt. Dit geldt echter alleen voor baggerspecie uit onderhoudswerkzaamheden. Hergebruik van klei- en veenlagen is niet toegestaan. Gezien de verziltingsproblematiek is het belangrijk dat hergebruik van zoute baggerspecie in een zout of brak milieu wordt gefaciliteerd door lokale beheerders. Dit zou een nuttig onderwerp zijn voor het beleidsprogramma Herijking bodemregelgeving (fase 2).	Naar aanleiding van deze zienswijze is de toelichting over zoute baggerspecie aangepast in paragraaf 5.2.4 van het afvalplan. De zienswijzen over de handreiking en het faciliteren van het toepassen van zoute baggerspecie hebben betrekking op bodembeleid en -wetgeving. Het Besluit activiteiten leefomgeving geeft aan wanneer het toepassen van zoute baggerspecie mogelijk is. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Het eerste deel van de zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de toelichting van het afvalplan.
28.	2.2	ja	007, 068	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaard voor het verwerken van chloride-houdende baggerspecie (deelstroom a) in deze tabel niet hetzelfde is als de toelichting die wordt gegeven in paragraaf 5.2.4 Storten. Bij de toelichting wordt namelijk een chlorideconcentratie genoemd (200 mg/kg ds) en dit ontbreekt bij de minimumstandaard.	De toelichting over zoute baggerspecie in paragraaf 5.2.4 van het afvalplan is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de toelichting van het afvalplan.
29.	2.2	ja	060, 025	Inspreker geeft aan dat er een vacuüm ontstaat tussen praktijk en regelgeving bij het ontvangen van matig verontreinigde of met PFAS verhoogde baggerspecie. In de praktijk is dit beperkt door de (water)vergunning en/of toegestaan door bevoegd gezag. Zij dienen rekening te houden met niet sluitende toepassings- /stortnormen bij diepe plassen (nieuwe en na overgangstermijn), zijnde maximaal wonen, en bij rijksdepots.	Voor het antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.
30.	2.2	ja	RWS	De minimumstandaard kan volgens RWS geïntegreerd worden in de tabel van de afvalcategorieën.	Deze zienswijze gaat over het format van het afvalplan. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle afvalplannen. Daarbij is gekozen voor aparte tabellen met afvalcategorieën en minimumstandaarden. Het is niet wenselijk om voor het plan baggerspecie een afwijkende opzet te hanteren. De relatie tussen de afvalcategorieën en de minimumstandaarden is beschreven in het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel.

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.
31.	2.2	ja	RWS	Deelstroom d betreft bagger met meer dan 10 mg Hg/kg. Die zou moeten verwerkt conform het afvalplan kwik en kwikhoudend afval. 10 mg is de interventiewaarde en daarmee de ondergrens voor bagger die mag worden gestort. Is het storten in een rijksdepot in overeenstemming met het afvalplan kwik en kwikhoudend afval? Of wordt wellicht ipv 10 mg gedoeld op 50mg/kg, zoals aangegeven in de tabel in 2.1.1.?	Baggerspecie met een kwikgehalte van meer dan 10 mg/kg droge stof en ten hoogste 50 mg/kg droge stof moet op grond van het plan 'kwik en kwikhoudend afval' worden gestort op een daarvoor geschikte stortplaats. Dit afvalplan geeft aan dat toepassen als grond of baggerspecie binnen de randvoorwaarden van het Bal en Bbk ook is toegestaan. Als sprake is van niet-gevaarlijk afval mag de baggerspecie met een kwikgehalte van meer dan 10 mg/kg droge stof dus worden gestort in een rijkdepot. Benadrukt wordt dat de normen van het afvalplan kwik geen betrekking hebben op standaardbodem. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.
32.	2.2	ja	RWS	In de tabel 2.2 is wel POP houdende bagger opgenomen maar niet bagger die gevaarlijk afval is. Wat RWS betreft hoeven beide niet genoemd te worden, omdat dergelijke bagger niet aanwezig is in de Nederlandse watersystemen.	Het ministerie heeft geen informatie dat baggerspecie nooit gevaarlijk afval kan zijn of nooit POPs kan bevatten in een hogere concentratie dan vermeld in bijlage IV van de POP-verordening. Integendeel, aan diverse bedrijven is een vergunning verleend voor het op land storten van baggerspecie die gevaarlijk afval is. Op grond van de Richtlijn storten is het storten in een baggerspeciedepot niet toegestaan voor baggerspecie die gevaarlijk afval is. De POP-verordening stelt verplichtingen aan het verwerken van POP-houdende baggerspecie. Derhalve is het noodzakelijk dat het toetsingskader deze wettelijke verplichtingen in acht neemt. Inspreker heeft zijn stelling verder niet onderbouwd. Derhalve heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	2.2	ja	RWS	Inspreker vraagt of de verwijzing naar hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen wel op de bijzondere afvalstof bagger past.	ZZS zijn zeer zorgwekkende stoffen. Vooralsnog is er geen reden om voor baggerspecie een uitzondering te maken op het ZZS-beleid. Inspreker heeft zijn zienswijze niet onderbouwd. **Conclusie**: Derhalve heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	2.2	ja	RWS	Voorgesteld wordt om de minimumstandaard niet van toepassing te verklaren vanwege de uitzonderingspositie van baggerspecie.	Nederland en Europa zetten in op het creëren van een niet-toxische circulaire economie die schoon en veilig is. Dat wil in ieder geval zeggen dat grondstoffen en materialen waar mogelijk zo lang en zo hoogwaardig mogelijk worden gebruikt en opnieuw worden gebruikt. Dat geldt ook voor baggerspecie. Het beleid van LAP3 richt zich op nuttige toepassing van baggerspecie die direct toegepast kan worden op grond van het Bal. In de toelichting van dat plan staat dat baggerspecie direct toepasbaar is als deze zonder voorafgaande reiniging voldoet aan de maximale waarden voor toepassing als bedoeld in de Regeling bodemkwaliteit 2022. Inspreker voert geen argumenten aan die leiden tot wijziging van dit beleid. Derhalve blijft de essentie van de minimumstandaard ongewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
35.	3	ja	RWS	RWS geeft aan dat gezien de toenemende schaarste aan depotcapaciteit, de import voor storten een mogelijkheid is die RWS als beheerder hooguit bij uitzondering wil bieden.	Overbrenging naar Nederland voor storten is conform het overbrengingsbeleid niet toegestaan. Voor deelstroom c is de uitzondering opgenomen dat dit alleen is toegestaan als de verwerking in overeenstemming is met de minimumstandaard én als de baggerspecie afkomstig is uit een bovenstrooms gebied, zie de toelichting op grensoverschrijdend transport in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
36.	3	ja	RWS	RWS leest hier dat export alleen mogelijk is indien in het buitenland hoogwaardiger verwerking mogelijk is dan hier. Wordt storten nog wel gezien als de meest hoogwaardige verwerking van bagger, zoals in 1993 werd geconcludeerd op grond van een landelijke MER berging Baggerspecie dat ook ten grondslag ligt aan het Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie uit 1993?	Het is onduidelijk waar inspreker precies leest dat export alleen mogelijk is indien in het buitenland hoogwaardiger verwerking mogelijk is dan hier. In de tabellen van paragraaf 3 staat aangegeven wanneer de overbrenging niet is toegestaan. Overbrengen voor verwijderen van baggerspecie (deelstroom a van de minimumstandaard) is niet toegestaan omdat hoogwaardiger verwerken in de vorm van nuttige toepassing mogelijk is. Uit de minimumstandaard van het afvalplan blijkt dat storten niet de meest hoogwaardige verwerking is voor alle soorten baggerspecie. Inspreker refereert aan een document uit 1993 waarin storten als de meest hoogwaardige verwerking werd bestempeld. Op basis daarvan werd een beleidsstandpunt ingenomen. Sinds LAP3 bevat het afvalbeheersplan beleid voor de afvalstroom baggerspecie. Om materialen beschikbaar te houden voor de economie is het van belang om afvalstoffen zo hoogwaardig mogelijk te verwerken. Voor hoogwaardige verwerking of vanuit de zorg voor mens en milieu is het soms nodig om verontreinigingen af te scheiden of afvalstoffen integraal te verwijderen. De afvalhiërarchie uit de Kaderrichtlijn afvalstoffen is het leidend principe voor afvalbeheer in de Europese Unie. Deze hiërarchie stelt een volgorde van voorkeur vast voor maatregelen met betrekking tot afval: preventie staat bovenaan, gevolgd door voorbereiding voor hergebruik, recycling, andere nuttige toepassing (zoals energieterugwinning) en tot slot verwijdering met storten als laagste trede van hoogwaardigheid van verwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
37.	3	ja	RWS	Import van bagger en grond om hier in diepe plassen te worden toegepast vindt veel vaker plaats. Import heeft het draagvlak voor beleid, regels en normen voor diepe plassen ondermijnd. De vraag is ook of met import van bagger aan het uitgangspunt (onder de normen voor baggerspecie) van stand-still kan worden voldaan. Dat kan mogelijk een "grond" zijn om import voor die bestemming/verwerking niet toe te staan. Dat (beleidskeuze) zou eventueel kunnen worden opgenomen in de tabel in dit hoofdstuk.	Overbrenging naar Nederland voor toepassing in diepe plassen is alleen toegestaan als de verwerking wordt gezien als nuttige toepassing. In paragraaf 5.2.2 wordt verder ingegaan op het onderscheid tussen wanneer er sprake kan zijn van nuttige toepassing en wanneer er sprake is van storten bij het opvullen van diepe plassen met baggerspecie. Indien er sprake is van storten is overbrenging naar Nederland niet toegestaan (behoudens de uitzondering genoemd bij deelstroom c). Er wordt in de minimumstandaard geen onderscheid gemaakt naar verschillende vormen van nuttige toepassing. Het overbrengingsbeleid is daarop gebaseerd. Het maken van een uitzondering om de overbrenging voor nuttige toepassing in diepe plassen niet toe te staan is daarom niet mogelijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
38.	3	ja	RWS	Deze paragraaf is verder niet echt relevant voor baggerspecie, omdat de verwerking hiervan eenvoudiger is dan die van andere afvalstoffen.	Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen en heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
39.	3	ja	015	Inspreker wijst op het verschil met het afvalplan grond en verzoekt het beleid gelijk te trekken met grond. Voor baggerspecie is er een uitzondering opgenomen voor reinigingsresidu, terwijl deze uitzondering niet geldt voor grond. Bovendien wordt bij baggerspecie gesproken over "het storten van een niet-redelijk deel" in plaats van een absoluut verbod, wat voor grond wél geldt.	Grond en baggerspecie lijken wellicht qua materiaal enigszins op elkaar, maar hebben een ander toetsingskader. Dat toetsingskader werkt door in de overbrengingsparagraaf, waardoor er verschillen bestaan. Voor (reinigingsresidu van) baggerspecie en (reinigingsresidu van) grond zijn de minimumstandaarden niet helemaal gelijk. De minimumstandaard storten is van toepassing op verschillende soorten grond of baggerspecie. Dat komt doordat voor grond en grondreinigingsresidu een stortverbod geldt en voor baggerspecie niet. Daardoor is ook het toetsingskader van paragraaf 3 verschillend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
40.	3	ja	160 ILT-HUF	ILT stelt dat de term 'gangbaar' niet voldoende duidelijkheid biedt. ILT geeft daarnaast aan dat de term 'bovenstroom' niet duidelijk is. Daarnaast merkt ILT op dat eventuele milieuhygiënische keuringen conform de Nederlandse (kwalibo) regelgeving moeten worden uitgevoerd. Er kan niet worden gehandhaafd op keuringen die in het buitenland worden uitgevoerd.	Voor wat 'gangbaar' is aan nuttige toepassing zie het rapport RoyalHaskoning DHV (2022) 'Onderzoek concretisering mate van nuttige toepassing'. Met de term 'bovenstrooms' wordt stroomopwaarts bedoeld, dus dichter bij de bron van een rivier. Voor een toelichting wat 'bovenstroomse gebieden' zijn, zie paragraaf 6 van het Afvalplan baggerspecie. Naar aanleiding van het verzoek is in paragraaf 3 van de afvalplannen grond en baggerspecie vermeld dat een milieuhygiënische keuring conform de Nederlandse (kwalibo) regelgeving moet worden uitgevoerd. **Conclusie**: Deze opmerking van de ILT heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 3 van de afvalplannen grond en baggerspecie van het CMP.
41.	4	nee	102	Inspreker vraagt zich af of er niet een of andere attendering moet zijn op baggerspecie bij rioolwater overstorten (in verband met medicijnen o.i.d.).	De samenstelling van een partij baggerspecie wordt bepaald aan de hand van een vooronderzoek (NEN 5717) en een verkennend waterbodemonderzoek (NEN 5720). Uit het waterbodemonderzoek kan volgen dat delen baggerspecie die boven elkaar of naast elkaar liggen in verschillende kwaliteitsklassen moeten worden ingedeeld. De aanwezigheid van een rioolwateroverstort moet worden betrokken bij deze onderzoeken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
42.	4	nee	RWS	RWS maakt de volgende opmerkingen: 1. Verschillende definities van de concentratie (as recieved) zijn belangrijk voor de verwerking van afval. Voor storten van bagger is dit niet van belang. Dus kan nvt worden verklaard (inkorten). 2. Gesproken wordt van baggerspecie die getoetst moet worden aan Rbk. Dat is alle bagger. Vandaar ook de opmerkingen over het (ontbreken van) nut en noodzaak voor toetsen aan de POP-verordening of de Eural voor gevaarlijk afval. Die zijn al afgedekt met veel strengere Nederlandse normen. 3. Regels rond PFAS en ZZS zijn onduidelijk. En daarmee een risico voor de uitvoering. 4. Er is een kopje opgenomen over afvalstoffen die vergelijkbaar zijn maar onder andere afvalplannen vallen. Daar wordt de tekst van uitzonderingen in EU regels voor (ongevaarlijke) baggerspecie aangehaald. Het gaat hier dus om dezelfde afvalstof. Namelijk baggerspecie. Die hele tekst kan weg, omdat die niet klopt en omdat alleen baggerspecie in de scope van dit afvalplan thuishoort. 5. Ook de tekst over de Euralcodes kan vervallen, omdat dit al in de eerste tabel zou moeten worden opgenomen.	Ad 1. Inspreker suggereert dat baggerspecie alleen gestort wordt. Dat is niet correct, omdat het toetsingskader van het CMP is gericht op nuttige toepassing. Het is belangrijk dat de vergunningverlener, toezichthouder of vergunningaanvrager weten hoe zij de analyseresultaten van een bodemonderzoeksrapport moeten interpreteren. Deze kennis is nodig om bijvoorbeeld te kunnen vaststellen of sprake is van POP-houdende of kwik-houdende baggerspecie. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. Ad 2. Indien baggerspecie zodanig wordt verwerkt dat deze niet op of in de bodem wordt toegepast, dan is toetsing aan de Rbk2022 niet aan de orde. Inspreker heeft niet aangegeven welke nederlandse normen hij bedoelt. De POP-verordening verplicht in sommige gevallen dat de POPs moeten worden vernietigd of onomkeerbaar moeten worden omgezet. Deze verplichting volgt niet uit het Bbk. Toetsen aan de criteria voor gevaarlijk afval is in ieder geval van belang voor de registratie- en meldingsverplichtingen. Daarnaast mag baggerspecie die gevaarlijk afval is, niet in een baggerspecie depot worden gestort. Ad 3. Deze zienswijze gaat over de regels van PFAS en ZZS binnen het bodembeleid. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het verspreiden van baggerspecie met PFAS en andere ZZS. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Ad 4. De tekst heeft betrekking op baggerspecie die toegepast mag worden en kan daarom vervallen. Ad 5. Deze zienswijze gaat over het format van het afvalplan. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle afvalplannen. Daarbij is gekozen voor aparte tabellen met afvalcategorieën en minimumstandaarden. Het is niet wenselijk om voor het plan baggerspecie een afwijkende opzet te hanteren. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft deels geleid tot een wijziging van de toelichting van het afvalplan.
43.	4	nee	118	Inspreker probeert in beeld te krijgen wat de reikwijdte van het CMP is en welke baggercategorieën hier wel en niet onder vallen. LAP3 richt zich niet op baggerspecie die bewezen ongevaarlijk is en op grond van het Bal verspreid mag worden. Het CMP afvalplan omvat meer baggerspeciecategorieën uit het Bbk, met uitzondering van bagger met baggerspecie met meer dan 50% bodemvreemd materiaal. Klopt het dat op pagina 12 het woord 'geen' ontbreekt? "Dit afvalplan heeft betrekking op baggerspecie die door verwerking geschikt kan worden gemaakt voor een toepassing. Daardoor heeft dit plan betrekking op baggerspecie met een hoger percentage bodemvreemd materiaal, namelijk 50% (gewichtsprocenten)."	Zie het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. Het woord 'geen' ontbreekt niet. De grens van 50% bodemvreemd materiaal geeft aan wanneer het beleid van het afvalplan baggerspecie van toepassing is. Hiermee wordt voorkomen dat voor het storten van toepasbare baggerspecie met 20% tot 50% bodemvreemd materiaal gemakkelijker vergunning kan worden verleend. Tijdens LAP3 gold voor het verwerken van deze baggerspecie alleen het beleidskader als toetsingskader. Vanuit het streven naar meer nuttige toepassing van baggerspecie is het nodig om het % bodemvreemd materiaal aan te passen in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
44.	5.1.1	nee	068	Inspreker vraagt waarom het samenvoegen/mengen van toepasbare baggerspecie geen vergunde activiteit meer is en het mengen van sterk verontreinigde baggerspecie wel.	Het Bal bevat algemene regels voor het samenvoegen/mengen van baggerspecie om deze baggerspecie toe te passen op of in de bodem of oppervlaktewaterlichaam. Deze regels geven aan dat het samenvoegen moet plaatsvinden volgens bepaalde BRL-normen door een erkende instelling. In andere situaties is het mengen afhankelijk van het doel en verder niet gereguleerd. Voor het beoordelen van de doelmatigheid van dat mengen is een vergunning een geschikt instrument. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
45.	5.1	nee	RWS	RWS vraagt zich af waarom afvoeren naar een stortplaats voor gevaarlijk afval wordt opgelegd? Het mengen levert toch niet per definitie gevaarlijk afval op?	Inspreker reageert op het mengen van baggerspecie met kwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd' die valt onder afvalcategorie 105A. Afvalcategorie 105A heeft per definitie betrekking op gevaarlijk afval. Op grond van het mengbeleid is het niet toegestaan om gevaarlijk afval te mengen met als doel om het afval als niet gevaarlijk afval af te voeren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
46.	5.1.1	nee	126	Inspreker verwijst naar de tekst over gescheiden houden van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen (algemeen) en de website van IPLO waar staat dat opslaan van grond of baggerspecie en bewerken van grond of baggerspecie bij een grondreinigingsbedrijf niet onder de kernactiviteit valt. Inspreker vraag af of dit nu wel of niet is toegestaan, en wel of niet vergunningplichtig is.	De activiteit bepaalt welke milieubelastende activiteit van het Bal van toepassing is. Daarbij zijn de kwaliteitsklasse van de baggerspecie die wordt verwerkt en het doel van de verwerking van belang. Afhankelijk van de verwerking is meestal paragraaf 3.2.24 Bal 'het opslaan van grond of baggerspecie', paragraaf 3.5.8 Bal 'het opslaan of bewerken van grond of baggerspecie' (§3.3.10 of §3.5.11 Bal) van toepassing. Uitleg over de reikwijdte van deze mba's is te vinden op https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/milieubelastende-activiteiten-hoofdstuk-3-bal/activiteiten/opslaan-grond-baggerspecie/ en https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/milieubelastende-activiteiten-hoofdstuk-3-bal/afvalbeheer/grondbank-grondreinigingsbedrijf/ Specifieke vragen over afvalbeheer kunnen altijd gesteld worden aan de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP. Naar aanleiding van deze zienswijze is §3.3.10 toegevoegd aan de toelichting van de afvalplannen grond en baggerspecie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de toelichting van de afvalplannen.
47.	algemeen, 5.2	nee	043	Inspreker geeft aan dat uit het afvalplan niet duidelijk blijkt wanneer voor de toepassing van baggerspecie vergunning kan worden verleend. Inspreker geeft aan dat veel omgevingsdiensten baggerspecie, ook na een AP04-keuring, blijven zien als een afvalstroom. Omgevingsdiensten interpreteren situaties ook verschillend. Inspreker haalt ter illustratie pagina 17 aan waar het staat '…kan vergunning voor het mengen en immobiliseren worden verleend..'. Het woordje 'kan' is volgens inspreker niet duidelijk genoeg. Inspreker geeft aan dat concretiseren zou helpen voor het verkrijgen van vertrouwen van marktpartijen en doet de suggestie om de volgende zin op te nemen: 'het waterbodemonderzoek is leidend voor plaatsing van indroging van baggerspecie, voor circulaire toepassingen van baggerspecie is de toetsing na indroging leidend (AP04-keuring)'.	De AP04-keuring is een van de vereisten om de baggerspecie elders op of in de bodem of in een waterlichaam te kunnen toepassen, maar het zorgt er niet voor dat geen sprake meer is van een afvalstof. Voor het toepassen van baggerspecie op of in de bodem is het ook niet relevant of sprake is van een afvalstof of niet. Zie verder het antwoord op zienswijze 21 in deze tabel. Bij het schrijven van de afvalplannen is geprobeerd om de teksten zo duidelijk mogelijk te formuleren. De toetsingskaders in paragraaf 2 (hoogwaardig verwerken) en paragraaf 3 (grensoverschrijdend transport) zijn eenduidig. Teksten in de toelichting van het plan zijn ter informatie opgenomen en kunnen daardoor minder stellig overkomen. Bij de beoordeling van een vergunningaanvraag door het bevoegd gezag komen meerdere aspecten aan bod. Het CMP geeft aan wanneer de vergunning op grond van het aspect doelmatigheid kan worden verleend. Hiervoor vormen de minimumstandaard en het mengbeleid van paragraaf 2 de basis. Het woordje 'kan' is gebruikt, omdat doelmatigheid één van de beoordelingsaspecten is. Bij de zienswijze over indroging geeft inspreker aan dat een waterbodemonderzoek op een ander moment wordt uitgevoerd dan een keuring voor circulaire toepassingen. Bij het toepassen als grond, baggerspecie of bouwstof moet de toepasser de algemene regels voor keuring van het Bal volgen. Indien andere producten van baggerspecie zouden worden gemaakt, gelden mogelijk andere voorschriften voor keuring of analyse. Wij kunnen op dit punt niet volledig zijn in het plan. Wij kunnen dan ook niet tegemoet komen aan het verzoek. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
48.	5.2	nee	043	Inspreker geeft aan dat in de toelichting staat dat verwerken van baggerspecie mogelijk zou moeten zijn. In de praktijk is de verwerking echter complex. Dit is afhankelijk van de soort toepassing en de specifieke casus. Inspreker geeft aan dat de algemene formulering het moeilijk maakt om per situatie innovatieve oplossingen toe te passen.	Het is niet duidelijk op welke tekst inspreker precies doelt. Het afvalplan baggerspecie biedt de ruimte om baggerspecie op een innovatieve wijze te verwerken. De minimumstandaard voor baggerspecie is immers nuttige toepassing, zodat het bevoegd gezag voor elke vorm van nuttige toepassing vergunning kan verlenen. Het plan stelt alleen specifieke eisen aan de verwerking van baggerspecie met kwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd', POP-houdende baggerspecie of kwikhoudende baggerspecie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
49.	5.2	nee	015	Inspreker wijst op het ontbreken van een beschrijving voor 'hergebruik'. Inspreker wijst er op dat deze bij het afvalplan grond wel wordt beschreven. Inspreker vraagt zich af waarom de optie hergebruik voor baggerspecie niet wordt beschreven.	Hergebruik is elke handeling waarbij producten of componenten die geen afvalstoffen zijn, opnieuw worden gebruikt voor hetzelfde doel als dat waarvoor zij waren bedoeld (zie de begrippenlijst). Baggerspecie is een afvalstof, omdat de intentie van baggerwerkzaamheden is om het sediment ter plekke af te voeren. Indien inspreker van mening is dat in een specifieke situatie baggerspecie geen afvalstof is, kan hij dit aantonen aan de hand van de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
50.	5.2.1	nee	RWS	Er is aangegeven dat het verwerken van NT bagger voornamelijk uit reinigen bestaat. Dat is niet correct. Bagger is een afvalstof waarvoor geen stortverbod geldt. Dus verwerking bestaat vrijwel uitsluitend uit storten.	Dat voor baggerspecie geen stortverbod geldt, betekent niet dat alle baggerspecie gestort mag worden. Zie het antwoord op zienswijze 34 voor een toelichting op de minimumstandaard voor baggerspecie. Het bevoegd gezag moet bij het verlenen van milieuvergunningen voor stortplaatsen rekening houden met de minimumstandaard van het afvalplan baggerspecie. Dat betekent dat zij vergunningen die strijdig zijn met de minimumstandaard moet aanpassen. Paragraaf 5.2 beschrijft voor welke verwerkingsopties het bevoegd gezag een vergunning kan verlenen. Aangezien de door inspreker aangehaalde zin niet zinvol is, is deze komen te vervallen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
51.	5.2.2	nee	RWS	Hier wordt ingegaan op opvullen van diepe plassen door daarin toepasbare bagger te storten. Een duidelijke samenhang/afbakening met beleid voor storten in stortplaatsen is belangrijk. Daarin is nog niet/niet meer voorzien.	Het verschil tussen het opvullen van diepe plassen en het storten in baggerspeciedepots heeft te maken met het doel van de activiteit. Het antwoord op zienswijze 2 gaat hier op in. Het verondiepen van plassen is dus maar in een beperkt aantal situaties een vorm van nuttige toepassing. In andere situaties waarbij baggerspecie in een plas wordt gebracht, is sprake van storten. Deze uitleg is tevens opgenomen in een infokader van paragraaf 5.2.2 van het afvalplan baggerspecie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
52.	5.2.2, 5.2.3	nee	043	Inspreker geeft aan dat teveel wordt uit gegaan van nuttige toepassing in diepe plassen. Baggerspecie heeft ook potentieel als grondstof voor geluidswallen, bomengrond of als bouwstof. Door de focus op diepe plassen blijven deze alternatieve, vaak duurzamere toepassingen onderbelicht.	Het afvalplan baggerspecie biedt ruimte voor het recyclen van baggerspecie, tenzij het sterk verontreinigde baggerspecie of POP- of kwikhoudende baggerspecie betreft. De minimumstandaard voor baggerspecie is immers nuttige toepassing, zodat het bevoegd gezag voor elke vorm van nuttige toepassing vergunning kan verlenen. Veel activiteiten die inspreker noemt vallen echter onder algemene regels. Zie ook het antwoord op zienswijze 15 in deze tabel. Doordat geen vergunning nodig is, is toetsing aan de minimumstandaard niet aan de orde en zijn deze activiteiten niet genoemd in de toelichting op de minimumstandaard.

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.
53.	5.2.4	nee	RWS	RWS heeft een aantal opmerkingen over deze paragraaf: 1. Storten van toepasbare bagger is niet toegestaan. Dat vindt RWS op zich begrijpelijk, ook gezien de schaarste aan stortcapaciteit. Maar toepasbaar volgens Bal is niet hetzelfde als toepasbaar volgens een civieltechnicus. Enige ruimte zou dus volgens RWS wellicht handig zijn, en dus wat minder dogmatiek. Want een (nieuwe) auto met APK mag toch ook weggegooid? 2. Daarnaast merkt RWS op dat de minimumstandaard een uitzondering bevat voor zoute bagger, met uitzondering van zand uit zee. Dat is niet uitvoerbaar. Bagger uit zee kan zand zijn. Wat wordt hiermee beoogd? 3. De tekst onder het kopje storten in een daarvoor geschikte stortplaats roept vragen op. Zoals reeds opgemerkt in de algemene conclusie zijn de rijksdepots geen stortplaatsen op land en ook geen stortplaatsen in oppervlaktewater.	Ad 1. Het weggooien van een auto past niet in het gedachtengoed van een circulaire economie. Het afvalplan baggerspecie richt zich op het zoveel mogelijk nuttig toepassen van baggerspecie. Zie het antwoord op zienswijze 34 in deze tabel voor een toelichting op de minimumstandaard voor deze afvalstof. Civieltechnische eisen zijn relevant zijn voor bepaalde toepassingsmogelijkheden. Daar staat tegenover dat het Bal ook toepassingsmogelijkheden kent waarvoor deze eisen niet van belang zijn. Een voorbeeld is het verspreiden van baggerspecie. De minimumstandaard van verwerking voor baggerspecie kan geen rekening houden met lokale verschillen in toepassingsmogelijkheden. Het verlenen van vergunningen voor het storten is alleen toegestaan voor zoute baggerspecie (onder bepaalde voorwaarden), sterk verontreinigde baggerspecie en bepaalde kwikhoudende baggerspecie. Indien geen lokale toepassingsmogelijkheden beschikbaar zijn, betekent dit dat moet worden onderzocht waar nuttige toepassing wel mogelijk is. Indien inspreker concrete situaties aandraagt waarbij nuttige toepassing geen reële optie is, dan zullen die worden verzameld samen met andere signalen, knelpunten en aangedragen verbetersuggesties uit de praktijk. Dit gebeurt via de signalen die binnenkomen bij de helpdesk, de afwijkingen van het CMP die bevoegde gezagen melden en overleggen die het ministerie heeft met bedrijfsleven en overheden. Deze signalen worden geanalyseerd en vervolgens wordt bekeken op welke punten het CMP aanpassing behoeft. Bij de voorbereiding van aanpassingen zullen stakeholders betrokken worden. Op grond van de zienswijze is aanpassing van de minimumstandaard niet aan de orde. Ad 2. Minimumstandaard a bevat een uitzondering voor zoute baggerspecie, met uitzondering van zand uit zee. Het Bal bevat voldoende toepassingsmogelijkheden voor zand uit de zee, zodat een uitzondering niet nodig is. Voor zand uit zee gelden immers minder strenge toepassingseisen voor het gehalte aan chloride. Dit blijkt uit voetnoot 2 van bijlage B bij de Regeling bodemkwaliteit 2022. Ad 3. Het Bal maakt onderscheid in de volgende stortplaatsen voor baggerspecie: • een depot waarin alleen niet gevaarlijke baggerspecie wordt gestort en dat depot ligt in een oppervlaktewaterlichaam; • een depot waarin alleen niet gevaarlijke baggerspecie wordt gestort en dat depot ligt niet in een oppervlaktewaterlichaam. • een stortplaats waar ook andere afvalstoffen dan baggerspecie mogen worden gestort of waar baggerspecie die gevaarlijk afval is mag worden gestort. Deze stortplaats kan een IPPC-installatie zijn. Inspreker moet zelf nagaan of het rijksdepot in een oppervlaktewaterlichaam is gelegen of niet. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst van paragraaf 5.2.4 aangepast. Tevens is in het hele afvalplan de definitie van baggerspeciedepot aangepast. Het begrip baggerspeciedepot wordt gebruikt voor het storten van baggerspecie die niet gevaarlijk afval is. Een baggerspeciedepot kan in oppervlaktewaterlichaam liggen. Naar aanleiding van deze zienswijze is ook de tekst over het moratorium aangepast. Het moratorium geldt immers voor alle baggerspecie en niet alleen voor niet-gevaarlijke baggerspecie. Tenslotte is een definitie voor toepasbare grond en baggerspecie opgenomen in de begrippenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijzigingen van het afvalplan.
54.	5.2.4	nee	RWS	Opgemerkt is dat de stortplaatsen voor bagger niet zijn ingericht conform de Richtlijn storten. Dat klopt, omdat daarin een uitzondering is opgenomen. Het is overigens een goed verdedigbare stelling dat deze stortplaatsen het grondwater eenzelfde bescherming bieden als stortplaatsen die wel conform de richtlijn zijn ingericht. Inspreker maakt een link met het opvullen van diepe plassen. Volgens het Bal is het grondwater geen issue als toepasbare bagger wordt gestort om een diepe plas op te vullen.	De uitzondering in artikel 3 lid 2 van de Richtlijn storten heeft onder andere betrekking op het storten van ongevaarlijke baggerspecie in oppervlaktewater, met inbegrip van de bedding en haar ondergrond. Dit artikel is in Nederland geïmplementeerd met § 8.5.2.5. Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Het storten van gevaarlijke baggerspecie in oppervlaktewater valt dus wel onder de Richtlijn storten en moet hieraan voldoen. De stelling over de bescherming van het grondwater is daarbij niet relevant. Overigens is het storten van toepasbare baggerspecie niet in overeenstemming met de minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
55.	5.2.4	nee	RWS	Inspreker haalt het hulpmiddel aan om een toets te doen op de gevaarlijkheid van bagger. Dat hulpmiddel is geboren uit onduidelijkheid rond het beleidskader van storten dat dit afvalplan blootlegt. Het is niet een grote wens van RWS uitvoering om die toets in te voeren. Aangezien de uitkomst van de toets bij voorbaat vaststaat lijkt een beleidskeuze voor nut en noodzaak voor gebruiken hiervan op zijn plaats. RWS heeft nog geen toets ontwikkelt voor de POP verordening. Is dat nog nodig volgens beleid??	Voorafgaand aan het afgraven van baggerspecie moet de milieuhygiënische kwaliteit van een partij baggerspecie zijn vastgesteld. Het toetsprotocol gebruikt deze gegevens om op een pragmatische wijze te beoordelen of een partij baggerspecie moet worden aangemerkt als gevaarlijk afval. Het toetsen aan de criteria voor gevaarlijk afval is in ieder geval van belang voor de registratie- en meldingsverplichtingen die voor baggerspecie gelden. Daarnaast mag baggerspecie die gevaarlijk afval is, niet in een baggerspeciedepot worden gestort. De POP-verordening is rechtstreeks werkend. Inspreker moet dus bepalen of in de baggerspecie stoffen kunnen voorkomen die zijn vermeld op bijlage IV van de POP-verordening. Indien dat het geval is moet de baggerspecie zodanig verwerkt worden dat de POPs worden vernietigd of onomkeerbaar worden omgezet op de wijze die de POP-verordening beschrijft. Op basis van het vooronderzoek en de partijkeuring van baggerspecie is inzichtelijk gemaakt welke POPs in de partij baggerspecie kunnen voorkomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
56.	5.2.4	nee	RWS	Voetnoten 11 en 12 kloppen niet.	Inspreker heeft niet toegelicht wat er niet klopt in de voetnoten. Voor het antwoord over de zienswijzen van inspreker dat rijksdepots niet in oppervlaktewater liggen en dat het niet nodig is om vast te stellen of gevaarlijk afval wordt gestort, wordt verwezen naar de betreffende zienswijze 53 en 55. Naar aanleiding van zienswijze 53 is de definitie van baggerspeciedepot aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Baggerspecie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
57.	5.2.4	nee	RWS	Verwezen wordt naar de richtlijnen voor stortplaatsen voor bagger (BVB, deel 2). Deze richtlijnen zijn alleen nog als gescand document terugvindbaar. Het Bal verwijst hier niet naar. Dat verwijst naar de regeling voor stortplaatsen voor baggerspecie op land. Die er niet zijn.	De link naar het beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie is aangepast. De zienswijze over de Regeling voor stortplaatsen voor baggerspecie op land gaat over het ontbreken van wetgeving. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
58.	7.1	nee	RWS	Deze paragraaf zou naar de inleiding moeten worden verplaatst.	Deze zienswijze gaat over het format van het afvalplan. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle afvalplannen. Het is niet wenselijk om voor het plan baggerspecie een afwijkende opzet te hanteren. Bovendien is baggerspecie in beginsel een afvalstof. Voor het toepassen van baggerspecie op of in de bodem maakt het bovendien niet uit of baggerspecie wordt aangemerkt als afvalstof of niet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
59.	7.2	nee	RWS	Deze paragraaf zou volgens RWS geschrapt moeten worden omdat ook uit de tekst blijkt dat deze niet relevant en dus overbodig is.	Deze zienswijze gaat over het format van het afvalplan. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle afvalplannen. Het is niet wenselijk om voor het plan baggerspecie een afwijkende opzet te hanteren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
60.	Toekomst plannen	nee	118	Vanuit de herijking van het bodembeleid is aangegeven dat een toepassingsladder wordt ontwikkeld voor grond en bagger. We verzoeken het rijk bij het opstellen van een toepassingsladder rekening te houden met grote volumes baggerspecie en grootschalige toepassingen.	De zienswijze over de herijking van het bodembeleid heeft betrekking op bodembeleid. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP..

2.50 Afvalplan Banden en rubber

Zienswijzen op het afvalplan Banden en rubber					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	127	Inspreker constateert dat het Afvalplan banden ten opzichte van het vigerende sectorplan LAP3 beperkt nieuwe inzichten oplevert. Inspreker bied aan mee te willen helpen in het nadenken over een toekomstig ketenplan banden waar zij de voorkeur aan geven.	Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het aanpassen van het afvalplan tot een ketenplan. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan kunnen we na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Om te beslissen of dit afvalplan daarvoor in aanmerking komt kijken we: -Of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is -Of het een stroom is van een groot genoeg volume -Of het een stroom is waarbij we kunnen aansluiten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan en het aanbod om mee te denken bij het maken hiervan, helpt bij deze beslissing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	127	Inspreker pleit voor het verschuiven van de meetpunten van de toegevoegde circulaire waarde in het Circulaire Materialen Plan “naar een verder punt in de recyclingketen”. Inspreker vindt het van belang om de toegevoegde circulaire waarde van recyclings- en hergebruiksroutes adequaat en juist in kaart te brengen (t.o.v. van virgin of alternatieve materialen; meten is weten). Onze voorkeur gaat uit naar gevalideerde LCA- en/of proces- en gebruiksstudies om een rangorde op de circulaire R-ladder te bepalen.	Inspreker benoemt de wens voor nieuwe studies. Dit is o.a. verbonden aan he antwoord op zienswijze nummer 1 in deze tabel omdat dit beter past bij een ketenplan. De wens van de sector tot verder onderzoek wordt ook meegenomen binnen het werk voor komende jaren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	127	Inspreker constateert dat ecomodulatie en tariefdifferentiatie hun intrede doen als sturingsinstrumenten in het proces en de transitie van afval naar circulaire economie. In het geval dat producten of aanpassingen daarvan, om een functioneel milieudoel te dienen (minder omgevingsgeluid, verhoogde gebruiksveiligheid, geen gezondheidsgevaar, etc) een verwerkingsnadeel in circulair opzicht met zich meebrengen, leveren deze instrumenten geen bijdrage. In dat geval kunnen oplossingen beter overgelaten worden aan de betreffende productketen en UPV-producentenorganisatie, en/of besluit in gezamenlijkheid - als overheid en producentensysteem.	Deze zienswijze gaat over ecomodulatie en tariefdifferentiatie. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze instrumenten. Gewenste aanpassingen aan de UPV die voor deze afvalstroom geldt zullen worden meegegeven aan de groep die hierover gaat maar het instrument UPV staat los van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat een nadere toelichting over sturingsvoorschriften ontbreekt.	Inspreker benoemt nadere uitleg over sturingsvoorschriften. Hier kan meer over worden gelezen in de Leidraad gebruik minimumstandaard van het CMP **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat de naamgeving niet consistent is. In het gehele document wordt 'overig rubber' gebruikt, behalve bij afvalstoffen (overige elastomeren) en de naam van het afvalplan (rubber).	Inspreker benoemt de naamgeving van het afvalplan en gebruik overig rubber. De naam is aangepast door een beleidsmatige keuze en bevat daarom niet het woord ‘’overig’’. Er is gekozen voor overige elastomeren omdat dit de lading in die specifieke paragraaf beter dekt.

Zienswijzen op het afvalplan Banden en rubber					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	2.2	ja	058	Inspreker verzoekt de minimumstandaard voor banden aan te passen naar een eis om minimaal 95% van de carbon black in de feedstock van het pyrolyseproces terug te winnen in plaats van 35% op massabasis. Reden is dat de eis van 35% onnodig hoog is en bij voorbaat al bepaalde banden uitsluit van deze verwerkingsroute. Bovendien verandert de samenstelling van banden in de markt waardoor 35% in de toekomst mogelijk niet kan worden gehaald. De voorgestelde eis van 95% is ook eenvoudiger te administreren en controleren bij handhaving.	Inspreker vraagt om een aanpassing van de minimumstandaard. De huidige minimumstandaard is gebaseerd op gedane rechtsoordelen en huidig beleid. Er wordt ook gekeken naar de criteria voor het aanpassen van de minimumstandaard die te lezen zijn in het hoofdstuk rond de minimumstandaard binnen het CMP. Wanneer nieuw onderzoek en rechtsoordelen een aanpassing van de minimumstandaard verlangen wordt dit in komende aanpassingen van het CMP overwogen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	2.2	ja	058	Inspreker verzoekt de naam van de afvalstof van deelstroom b te wijzigen naar: 'banden die niet geschikt zijn om volgens de minimumstandaard van deelstroom a verwerkt te kunnen worden'. Reden is dat pyrolyse niet direct onder recycling geschaard wordt en dat in de praktijk dan misschien direct over wordt gegaan op verbranding als nuttige toepassing in plaats van pyrolyse te overwegen. Daarnaast stelt de inspreker dat de beoordeling wanneer recycling technisch niet mogelijk is erg subjectief is en vraagt zich af wat de vereisten zijn om dit aan te tonen.	Inspreker stelt een wijziging voor van de benaming binnen de minimumstandaard. Pyrolyse kan ook onder recycling vallen. De output-stromen van vergassing en pyrolyse kunnen worden ingezet als of opgewerkt worden tot brandstof, maar kunnen ook in de maakindustrie worden omgezet tot nieuwe grondstoffen of producten. Is de output-stroom een (voorloper van een) brandstof dan worden vergassing en pyrolyse in het kader van de afvalhiërarchie aangemerkt als andere nuttige toepassing. Wordt de output-stroom omgezet tot nieuwe grondstoffen of producten dan worden vergassing en pyrolyse in het kader van de afvalhiërarchie ingedeeld als recycling. Zie voor de afvalhiërarchie ook hoofdstuk instrumenten voor sturing. Hierdoor is de verwachting dat de huidige naamgeving in de praktijk goed wordt toegepast wanneer de andere paragraven rond pyrolyse die in het plan staan en daarnaast het genoemde hoofdstuk worden gelezen. Inspreker vraagt ook wat er wordt verstaan onder technisch niet mogelijk. Als blijkt dat de voorgeschreven vorm van verwerking van de afvalstoffen in die specifieke situatie technisch niet mogelijk is kan er een uitzondering op de minimumstandaard worden gemaakt. Het gaat dus om verwerkingstechnieken die nog niet bestaan of niet praktisch uitvoerbaar zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	2.2	ja	058	Inspreker geeft aan dat bepaalde overige elastomeren (deelstoom c) zoals rupsbanden en transportbanden ook via pyrolyse kunnen worden verwerkt maar dat hier minder dan 35% carbon black in kan zitten.	Inspreker benoemt dat verwerken hoger dan de minimumstandaard bij c mogelijk is. Dat is altijd toegestaan. Bij een toekomstige evaluatie van het CMP om tot een volgende versie te komen kan er worden gekeken of er specifieke informatie voor rupsbanden moet worden opgenomen. Op dit moment is pyrolyse toegestaan onder de genoemde voorwaarden die via eerder onderzoek naar voren zijn gekomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	2.2	ja	102	Inspreker geeft een toelichting: Een band bestaat gemiddeld grofweg voor 72% uit rubber, 14% staal en 14% nylon. Een granuleerproces kan deze materialen goed van elkaar scheiden. Deze verwerking voldoet aan BBT. Zienswijze van de inspreker is: wijzigen van de minimumstandaard voor deelstroom a. banden en het onderdeel recycling. Voorgestelde minimumstandaard: mechanische recycling met shredderen, granuleren of anderszins verwerken waarbij tenminste 90% (m/m, gerekend op basis van droge stof) van de ontvangen banden wordt gescheiden in materialen. De monostromen die minimaal moeten worden afgescheiden zijn: rubber, staal en nylon. Vervolgens: recycling van de afgescheiden materialen. Minimumstandaarden deelstromen a. pyrolyse, b. en c. zijn akkoord.	Inspreker noemt een type recycling waar de voorkeur aan wordt gegeven en geeft ook aan dat pyrolyse akkoord is. De minimumstandaard staat momenteel op recyclen en dus is genoemde bewerking van inspreker toegestaan. Inspreker lijkt ook te benomen dat er een recycling standaard moet worden toegepast waarover meer te lezen is in de Leidraad gebruik minimumstandaard binnen het CMP. Momenteel is daar niet voor gekozen binnen het afvalplan. Wanneer er wel een type recycling naar voren komt dat voldoet aan de gestelde criteria voor de recycling standaard, dan kan deze bij een wijziging van het CMP worden doorgevoerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.2	ja	129	Bij de minimumstandaard onder a stelt inspreker de volgende vragen: a. Wordt onder 'recycling' ook verstaan het vermalen van (delen van) banden tot rubbergranulaat, rubberpoeder en rubbervezels? b. Waarom wordt de verwerkingsmethode 'devulkanisatie' niet genoemd die al vele jaren op grote schaal voor rubber wordt toegepast bij een van de leden? Bij dit bedrijf wordt ook rubber verwerkt dat bij het ruwen van bedrijfswagen- en vliegtuigbanden vrijkomt bij loopvlakvernieuwing. Daarnaast houdt ook een ander bedrijf zich in Nederland bezig met devulkanisatie van rubber. c. Waarom wordt de verwerkingsmethode 'bandenvernieuwing' voor bedrijfswagenbanden en vliegtuigbanden niet genoemd als recyclingmethode? Inspreker verwijst naar bijgeleverde informatie over de milieuvoordelen van bandenvernieuwing.	Inspreker vraagt op drie punten uitleg: A: ja dit valt doorgaans onder vaak mechanische recycling van banden B: De vulkanisatie is een hoopgevende techniek die veelvuldig in de toekomstplannen van het afvalplan wordt benoemt. Er wordt op de voet gevolgd of deze techniek uitgroeit tot een algemeen toepasbare vorm van recycling en uit mLCA onderzoek kwam deze vorm ook naar voren als hoogst scorend vergeleken met andere recyclingvormen. Devulkanisatie voldoet aan de minimumstandaard en is daarmee indirect genoemd en toegestaan als type recycling. C: loopvlakvernieuwing wordt specifiek uitgelicht in paragraaf 5.2.1. Het wordt als een hoogwaardigere techniek gezien dan recycling en is daarmee altijd toegestaan. Het wordt aangemoedigd om waar mogelijk gebruik te maken van deze techniek die ook groeiende is. De techniek krijgt in paragraaf 6.2 ook specifiek aandacht. Wanneer dit in de toekomst als minimumstandaard kan gelden voor een bepaalde groep banden kan worden gekeken of hier ook in de minimumstandaard informatie over kan worden opgenomen. Het ophogen van de minimumstandaard van recycling naar (voorbereiden voor) hergebruik is nog niet mogelijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	2.2	ja	058	Inspreker verzoekt om in te zetten op het gelijk trekken van de minimumstandaard binnen de gehele EU aangezien de teruggewonnen producten in de brede Europese markt concurreren.	Inspreker benoemt een reden om de minimumstandaard gelijk te trekken binnen de EU. Dit is vooralsnog niet aan de orde maar waar mogelijk zal IenW binnen de EU het nationale beleid promoten. Dit valt buiten de scope van het CMP en kan daarom niet binnen het CMP worden behandeld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	3	ja	058	Inspreker verzoekt om de rechtvaardiging van een overbrenging bij wel of niet voldoende 'mate van nuttige toepassing' op Europees niveau te benaderen.	De EVOA biedt de mogelijkheid om op basis van het principe 'mate van nuttige toepassing' bezwaar tegen een overbrenging te maken. Het CMP is op basis van de Wm alleen bevoegdheid om voor Nederland een toetsingskader te vormen en niet op Europees niveau. In paragraaf 3 is in de tabel aangegeven wat de bezwaargrond is met betrekking tot de mate van nuttige toepassing. Het betreft artikel 12 lid 1 onder b en i en vanaf 21 mei 2026 artikel 12 lid 1 onder g van de herziene EVOA.

Zienswijzen op het afvalplan Banden en rubber					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan
13.	3	ja	102	Inspreker geeft aan dat banden die in Nederland worden ingezameld (als afval), na controle, vaak nog verkocht voor een tweede leven in het buitenland waar de eisen aan banden anders zijn. Deze veel voorkomende vorm van hergebruik/voortgezet gebruik komt niet terug in het plan. Ook betekent dit dat banden na een (nog kort) gebruik in het buitenland mogelijk op een stort/in de verbranding belanden.	Het afvalplan heeft alleen betrekking op afvalstoffen. Indien een houder een eigen beoordeling heeft gedaan dat de banden worden ingezet voor hergebruik of voortgezet gebruik zijn de banden geen afvalstof geworden en vallen ze daarmee dus ook niet onder de afbakening van dit afvalplan. Het afvalplan bevat alleen een toetsingskader voor stoffen of materialen die als afvalstof de grens overgaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan.
14.	3	ja	129	Inspreker reageert op wat staat bij overbrengen voor 'voorbereiden voor hergebruik' en voor 'nuttige toepassing' en verschaft de volgende informatie: • In Nederland is een aantal grote bandeninzamelingsbedrijven actief (truck- en busbanden). De banden worden beoordeeld op kwaliteit, merk, type en maatvoering. Bij voldoende kwaliteit worden ze binnen end buiten de EU aangeboden voor loopvlakvernieuwing. Deze banden worden 'karkassen' genoemd. Inspreker schets vervolgen de duurzame voordelen. • Als export voor 'voorbereiding op hergebruik' niet is toegestaan ontstaat een heel ernstig probleem met de afzet van deze karkassen. Immers een groot deel van de bedrijfswagenbanden wordt door o.a. de nieuw-bandenindustrie (niet gevestigd in Nederland) voorzien van een nieuw loopvlak. Bandenvernieuwing vindt zowel in EU als daarbuiten in aanzienlijke mate plaats. • De mate van nuttige toepassing van deze 'Voorbereiding voor hergebruik' rechtvaardigt ons inziens de overbrenging in ruime mate.	In paragraaf 3 is aangegeven dat voorbereiden voor hergebruik is toegestaan als dit niet leidt tot een te storten fractie in het buitenland. Elke mate van storten van banden is te veel is (bezwaargronden 12 lid 1 onder b en i nEVOA (artikel 12 lid 1 onder g EVOA)). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	4	ja	029, 102	Inspreker verzoekt om UPV de eerste keer volledig uit te schrijven.	Inspreker verzoekt UPV uit te schrijven. Dit is een goede gewoonte om te doen ter verduidelijking en is daarom doorgevoerd in het plan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	4.3	nee	095	Inspreker vraagt zich af hoe het verbod op polymeer/rubber infill vanaf 2031 zich verhoudt tot een verplicht percentage gerecycled materiaal vanaf 2027.	Inspreker vraagt zich af hoe het verbod op synthetisch infill zich verhoudt tot het percentage gerecycled materiaal dat is afgesproken vanaf 2027. Het verplicht percentage gerecycled materiaal gaat over de plastic norm. Deze is momenteel van tafel hoewel nog wel wordt gekeken wat hierover de vervolgstappen zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	5.2	nee	129	Omdat bij 2.2 'minimumstandaard' geen compleet overzicht wordt gegeven van alle recyclingmogelijkheden, stelt inspreker voor om dit hier, in de inleidingstabel bij de toelichting te doen en bij recycling op te nemen: Bandenvernieuwing van bedrijfswagenbanden en vliegtuigbanden; Malen van (delen van) banden tot rubbergranulaat, rubberpoeder en rubbervezels; Devulkanisatie en Pyrolyse.	Inspreker benoemt een eventuele uitbreiding van de beschrijving van recycling mogelijkheden. Deze zijn ter verduidelijking grotendeels overgenomen in de paragraaf. Bandenvernieuwing is in de alinea vlak boven de door inspreker genoemde alinea al uitgebreid besproken en daarom niet toegevoegd aan de gedane aanpassing van de alinea. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	5.2.1	nee	024	Het is inspreker niet duidelijk of [*inzet in de*] cementindustrie valt onder de minimumstandaard 'andere nuttige toepassing'? Daarnaast merkt inspreker op dat pyrolyse nog geen bewezen techniek is voor banden en rubber binnen Nederland en Europa. Er is weinig tot geen recyclingcapaciteit voor banden rubber in Nederland. Veel gaat dus op export.	Inspreker vraagt over de inzet in de cementindustrie. Met de banden die niet voor recycling geschikt zijn is dit inderdaad een van de plekken waar ze belanden en dan met energieterugwinning worden verbrand. Het valt daarmee onder andere nuttige toepassing. Pyrolyse is toegestaan onder de voorwaarden die in de minimumstandaard zijn benoemt. Er is momenteel geen actie op handen om pyrolyse uit de minimumstandaard te halen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	5.2.1	nee	058	Inspreker verzoekt bij eventueel ophogen van de minimumstandaard naar voorbereiden voor hergebruik door loopvlakvernieuwing te borgen dat dit niet leidt tot meer emissie van microplastics dan het loopvlak van een nieuwe band. Daarnaast blijven alternatieve verwerkingstechnieken nodig als loopvlakvernieuwing niet meer mogelijk is.	De minimumstandaard waar de inspreker over spreekt is momenteel niet op handen om opgehoogd te worden. Wanneer dit gaat spelen zal er uitgebreid worden gekeken of de nieuwe minimumstandaard voldoet aan de verschillende eisen. Dat er alternatieve verwerkingsmogelijkheden nodig zijn als loopvlakvernieuwing niet meer mogelijk is, is een juiste opmerking van inspreker en zal wanneer dit speelt moeten worden bekeken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	5.2.1	nee	129	Inspreker doet een aantal tekstvoorstellen en maakt een aantal opmerkingen: 1. Eerste alinea, eerste zin: 'hergebruik van banden' vervangen door 'bandenvernieuwing van bedrijfswagenbanden en vliegtuigbanden'. 2. Tweede alinea: Inspreker mist 'busbanden en vliegtuigbanden' in deze zin. In het groen vlak zijn deze wel genoemd. 3. Helaas concludeert inspreker dat het vernieuwen van bedrijfswagenbanden (truck en bus) nog geen algemene praktijk is. In b.v. Duitsland (28%) en Frankrijk (35%) wordt een aanzienlijk hoger percentage vernieuwde banden onder voertuigen gemonteerd dan in Nederland (15 – 20%). De Duitse overheid stimuleert dit via een aanzienlijke subsidie vanuit de maut (vrachtwagenheffing). De Franse overheid stimuleert dit via tenders waarbij vernieuwde banden worden voorgeschreven. Wij pleiten er sterk voor dat de Nederlandse overheid de afzet van vernieuwde bedrijfswagenbanden stimuleert, bijvoorbeeld met de voorgenomen vrachtwagenheffing, zoals in Duitsland al vele jaren het geval is. 4. Derde (groene) alinea: In deze alinea staat nog dat 'Loopvlakvernieuwing steeds vaker gebeurt zowel binnen Nederland als in Europa. Helaas is het zo dat deze informatie inmiddels achterhaald is. De concurrentiepositie voor zowel nieuwe als vernieuwde banden geproduceerd in Europa is zodanig dat van groei geen sprake meer is. De import van bedrijfswagenbanden uit Azië is zo omvangrijk dat Europese	Inspreker benoemt verschillende punten: Punt 1, 2 en 4 zijn doorgevoerd in de betreffende zin/alinea. Punt 3 bevat een teken uit de sector en een vraag tot stimuleren. Het CMP is niet de plek voor een genoemde subsidie maar dit punt wordt wel meegenomen ter discussie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Banden en rubber					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				bandenfabrikanten hier en daar reeds fabrieken hebben gesloten of voornemens zijn te sluiten. Recent is ook een Nederlandse bandenvernieuwer gesloten vanwege de hoge energieprijzen. Inspreker verwijst naar haar opmerking over het concurrentievermogen van Nederland respectievelijk Europa. Inspreker brengt de voordelen van vernieuwde banden (voordelen van één vernieuwde bedrijfswagenband ten opzichte van één nieuwe band) nogmaals onder de aandacht.	
21.	5.2.1	nee	129	Inspreker heeft volgende vraag bij 'pyrolyse' onder de kop 'Tijdelijk gedeeltelijke recycling via pyrolyse toegestaan': Pyrolyse is toch ook een vorm van recycling?	Inspreker vraagt over pyrolyse als vorm van recycling. De output-stromen van vergassing en pyrolyse kunnen worden ingezet als of opgewerkt worden tot brandstof, maar kunnen ook in de maakindustrie worden omgezet tot nieuwe grondstoffen of producten. Is de output-stroom een (voorloper van een) brandstof dan worden vergassing en pyrolyse in het kader van de afvalhiërarchie aangemerkt als andere nuttige toepassing. Wordt de output-stroom omgezet tot nieuwe grondstoffen of producten dan worden vergassing en pyrolyse in het kader van de afvalhiërarchie ingedeeld als recycling. Zie voor de afvalhiërarchie ook hoofdstuk 'Instrumenten voor sturing'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	5.2.1	nee	129	Inspreker merkt het volgende op bij de tekst onder de kop 'Verwerkingsvormen vergeleken': Jammer dat de vergelijking op duurzaam/milieugebied in dit hoofdstuk slechts beperkt is. Inspreker adviseert om de conclusies van het rapport van SGS INTRON (2022) 'mLCA verwerkingsalternatieven banden' mee te nemen in deze paragraaf. Dan krijgt de lezer immers een completer overzicht van de voorkeursvolgorde hergebruik en recycling: • Loopvlakvernieuwing van bedrijfswagenbanden (truck en bus) en vliegtuigbanden • Vermaling tot rubbergranulaat, rubberpoeder en rubbervezels • Devulkanisatie • Pyrolse • Verbranding met energieterugwinning (in elektriciteitscentrales en cementindustrie).	Inspreker benoemt resultaten uit een rapport dat de overheid heeft laten uitvoeren. Voor de volledigheid is het goed deze toe te voegen en dat is dan ook doorgevoerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	5.2.2	nee	028	Inspreker vraagt over de eerste alinea onder het kopje "Tijdelijk gedeeltelijke recycling via pyrolyse toegestaan": Welke termijn is verbonden aan de tijdelijke afzet van de pyrolyse-olie als brandstof toegestaan? Welke termijn wordt bedoeld met afzienbare termijn voor recycling van de oliefractie? Van welke ontwikkelingen en voorwaarden hangt dit af?	Inspreker vraagt uitleg rond de begrippen ''tijdelijk'' en ''afzienbare termijn''. Ze zijn momenteel van kracht en komende jaren worden ontwikkelingen in de bedrijvensector en techniek op de voet gevolgd. Wanneer er op basis daarvan aanleiding is om de toegestane gedeeltelijke pyrolyse niet meer toe te staan, zal dit worden doorgevoerd in het CMP **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	5.2.2	nee	058	Inspreker geeft aan dat de toelichting onder het kopje 'tijdelijk gedeeltelijke recycling via pyrolyse toegestaan' mist dat de gasfractie (pyrolysegas) zo duurzaam mogelijk ingezet moet worden.	Inspreker benoemt de gasfractie. De huidige tekst is geschreven op basis van het rechtsoordeel en een daaruit volgend advies. Daaruit volgt dat de gasfractie buiten de scope van deze specifieke alinea gaat die gericht is op de pyrolyse olie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	5.2.2	nee	058	Inspreker geeft aan dat in de toelichting onder het kopje 'tijdelijk gedeeltelijke recycling via pyrolyse toegestaan' nuance ontbreekt. Er wordt vooral uitgegaan van het inzetten van pyrolyseolie als brandstof en recente marktontwikkelingen bij vervanging van aardolie(producten) in de (petro-)chemische industrie zijn onvoldoende meegenomen.	Inspreker geeft aan nuance te missen. De beschreven tekst bevat de uitleg van de tijdelijke aanpassing aan de minimumstandaard en probeert dit op een overzichtelijke manier weer te geven. De tekst is ook gebaseerd op onderzoek en zal waar nodig aangepast worden wanneer nieuw onderzoek daar aanleiding tot geeft. Wanneer de genoemde voordelen binnen de scope van het plan vallen, kunnen deze mogelijk ook worden meegenomen in een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	5.2.2	nee	058	Inspreker geeft de aanbeveling om het onderzoeksrapport 'Veilige en duurzame recycling: Casus pyrolyse van autobanden' uit 2023 te actualiseren zodra de huidige initiatieven op volle capaciteit draaien en ook de inzet van pyrolyse olie als chemische feedstock ter vervanging van aardolie mee te nemen.	Inspreker benoemt een goede aanbeveling om geactualiseerde versies van gebruikte rapporten door te voeren. Binnen het CMP wordt gestreefd om ontwikkelingen in nationaal/internationaal beleid en uitkomsten uit rapporten waar nodig mee te nemen. Wanneer een onderzoek dat is gebruikt bij totstandkoming van de tekst, nieuwe inzichten oplevert, worden de wijzigingen doorgevoerd en eventuele link naar het rapport aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	5.2.2	nee	127	Inspreker verwijst naar de tekst waarin staat dat exploitanten 'op afzienbare termijn' moeten zoeken om naar mogelijkheden om ook de oliefractie te recyclen bij pyrolyse. Dit is een onduidelijke doelstelling voor een verwerkingsvorm die nog niet heeft bewezen een lagere milieu-impact te realiseren dan mechanische recycling. Het is daarbij zinvol op een vergelijkbare wijze kwaliteitseisen aan de met pyrolyse geproduceerde rCB te stellen. Bijvoorbeeld dat de geproduceerde rCB toepasbaar is in banden.	Inspreker benoemt de tekst 'op afzienbare termijn' en benoemt kwaliteitseisen. Momenteel is deze specifieke toevoeging aan de minimumstandaard van kracht en komende jaren worden ontwikkelingen in de bedrijvensector en techniek op de voet gevolgd. Wanneer er op basis daarvan aanleiding voor is om de toegestane gedeeltelijke pyrolyse niet meer toe te staan, ofwel het aanleiding geeft om kwaliteitseisen over het rCB toe te voegen, zal dit worden doorgevoerd in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
28.	5.2.3	nee	007	Inspreker geeft aan dat voor banden die niet recyclebaar zijn en overige rubber de minimum-standaard 'andere nuttige toepassing' bijvoorbeeld hoofdgebruik als brandstof is. Het is niet duidelijk of de cementindustrie hieronder valt. Pyrolyse is nog geen bewezen techniek voor banden en rubber binnen Nederland en Europa, waarmee er weinig tot geen recyclingcapaciteit voor banden en rubber beschikbaar is in Nederland, wat leidt tot veel export.	Inspreker vraagt over de inzet in de cementindustrie. Met de banden die niet voor recycling geschikt zijn is dit inderdaad een van de plekken waar ze belanden en dan met energieterugwinning worden verbrand. Het valt daarmee onder andere nuttige toepassing. Pyrolyse is toegestaan onder de voorwaarden die in de minimumstandaard zijn benoemd. Er is momenteel geen actie op handen om pyrolyse uit de minimumstandaard te halen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
29.	5.3	nee	129	Inspreker geeft aan dat bandenfabrikanten reeds in de negentiger jaren zijn gestart met het vervangen van PAK-houdende oliën door andere oliën. Daardoor bevatten de banden al vaak ver voor 2010 heel weinig PAK's. Ook de banden van buiten EU moesten vanaf 2010 voldoen aan de Europese wetgeving. Ook die fabrikanten/importeurs, gevestigd buiten EU, wisten tijdig dat deze wetgeving per 2010 in werking zou treden en anticipeerden daarop meestal in ruime mate. Dit stuk wekt de indruk dat banden geïmporteerd van buiten EU ook nu nog te hoge PAK-gehalten bevatten. De huidige tekst suggereert in te grote mate dat	De 'ZZS in afval zoeker' is gelanceerd op de website 'risico's van stoffen' van het RIVM. Deze 'zoeker' is gebaseerd op de keten- en afvalplannen van het CMP en zal zo actueel mogelijk worden gehouden. Deze 'zoeker' zal op termijn de info over ZZS in de keten- en afvalplannen vervangen. Wel is het van belang om nieuwe informatie over ZZS en afval (zowel toevoegen als schrappen van ZZS) toe te voegen aan deze lijsten. Om die reden is het RIVM gevraagd deze lijsten bij te houden en te kijken op welke wijze zij dat vorm gaat geven.

Zienswijzen op het afvalplan Banden en rubber					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				bovengenoemde banden over het algemeen genomen aanzienlijk meer PAK's bevatten. Dit blijkt gelukkig niet uit de onderzoeken die regelmatig door onze leden worden gedaan.	Als gegevens/meetresultaten bekend zijn dan kunnen die gedeeld worden met het RIVM (contactgegeven over de Zoeker staan op de genoemde website) en gebruikt om de 'ZZS in afval zoeker' steeds beter te maken. Met voldoende onderbouwing kan dus ook de info over PAK en banden worden geactualiseerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
30.	6.1	nee	127	Inspreker geeft aan dat de referentie naar de AVV die van toepassing is, niet correct is. Deze geldt van 1 januari 2023 t/m 31 december 2027 en de beschikking is gepubliceerd in de Staatscourant van 30 december 2022, kenmerk 35213.	Inspreker benoemt een correcte aanvulling om de huidige versie van de AVV die van toepassing is te benoemen. Dit is doorgevoerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
31.	6.1	nee	129	Inspreker geeft aan dat in de laatste zin 'producenten' vervangen moet worden door 'producenten/importeurs'.	Inspreker benoemt een logische toevoeging die is doorgevoerd in de alinea. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
32.	6.2	nee	102	Inspreker reageert op p.15 par. 6.2 onder einde-afval. Er staat een zin voor infill van rubbergranulaat i.v.m. Reach. Daardoor is een verbod vanaf 2031. Wat betekent dit voor infill dat nog wordt verhandeld? Is dit nu al een afvalstof en moet een vergunning worden afgegeven voor het gebruik op kunstgrasvelden?	Om te beoordelen of sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof moet worden gekeken naar de voorwaarden van artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer. Beoordelingen moeten per geval plaatsvinden waarbij alle feiten en omstandigheden van het geval moeten worden meegenomen. Op grond van voorwaarde d mag het infill over het geheel genomen geen ongunstige effecten voor het milieu of de menselijke gezondheid hebben. Door het opgenomen verbod in REACH bijlage XVII die het gebruik van rubbergranulaat op kunstgrasvelden verbiedt vanaf 2031 lijkt het aannemelijk dat niet aan voorwaarde d van artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer zal kunnen worden voldaan bij een beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Zie voor meer informatie over de beoordeling van ongunstige effecten voor het milieu of de menselijke gezondheid bij de vraag afvalstof of niet-afvalstof paragraaf 4.5.4 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	6.2	nee	127	Inspreker geeft aan dat de opgenomen verwijzing naar REACH betreffende rubberinfill niet correct is. Op 26 april 2023 is gestemd over het EU-restrictievoorstel voor het gebruik van opzettelijk toegevoegde microplastics in o.a. infill voor kunstgrassystemen. Het advies van de REACH-commissie (verbod verkoop) is in september 2023 overgenomen en in plaats van een overgangstermijn van 6 jaar is gekozen voor 8 jaar. Dit betekent dat met inachtneming van de processen die nog moeten worden doorlopen vanaf 1 oktober 2031 er geen polymetrische infill-materialen < 5 mm op de Europese Markt mogen worden verhandeld. Er is geen besluit genomen over een verbod omtrent de toepassing op sportvelden of het aanvullen van sportvelden. Het spelen op sportvelden met rubberinfill is volgens RIVM volkomen veilig.	De opgenomen tekst in het CMP is correct. Zie voor de juistheid van dit antwoord Verordening - 2023/2055 - EN - EUR-Lex. Hier staat samengevat bij punt 78 dat synthetische polymeermicrodeeltjes niet in de handel mogen worden gebracht met ingang van 17 oktober 2031 voor granulaat voor gebruik op synthetische sportvelden en -vloeren (zie punt 6 onder j van kolom 2). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	6.2	nee	129	Inspreker doet de volgende tekstsuggesties/tekstcorrecties: 1. 5e regel onder hergebruik: 'chauffeur' wijzigen in 'transporteur/eigen vervoerder'; 2. 6e regel onder hergebruik: 'gerepareerd' wijzigen in 'vernieuwd'; 3. 5e regel onder einde-afval: 'recycling' wijzigen in 'recycling en devulkanisatie'.	Bij de eerste tekstsuggestie is gekozen voor 'houder'. De tweede suggestie is overgenomen. De derde suggestie wordt niet overgenomen, omdat devulkanisatie wordt toegepast bij rubberrecycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
35.	6.3	nee	127	Inspreker geeft aan dat wordt verwezen naar het hoofdstuk 'recycling van afvalstoffen' en dat dit hoofdstuk niet te vinden is.	Inspreker benoemt een terechte verkeerde verwijzing die is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
36.	7.1	nee	129	Inspreker betreurt dat 'karkassen' (bedrijfswagenbanden voor bandenvernieuwing) door de overheid nog steeds als afvalstof worden gezien. Graag benadrukken wij de kennis, ervaring, tijd en energie die nodig is om deze bedrijfswagenbanden te beoordelen op geschiktheid. Daarnaast hebben deze alle een aanzienlijke positieve waarde van globaal genomen 20 tot 50 euro per stuk. Door de afvalstatus voor 'karkassen', nemen de administratieve lasten voor export (ook binnen EU) door de nEVOA helaas nog verder toe. Dit terwijl deze banden moeten concurreren met nieuwe banden van buiten EU waarbij sprake is van [1] lage energiekosten (veel lager dan bij ons). Bovendien zijn de energietarieven in Nederland aanzienlijk hoger (o.a. als gevolg van de energiebelasting) dan in de ons omringende landen [2] veel minder administratieve lasten en [3] lage arbeidskosten. Graag verwijzen wij in dit kader naar de recente oproep (eind januari 2025) van de voorzitter van de EC om de concurrentiepositie van EU-bedrijven te verbeteren t.o.v. die in de VS en China/Azië. De huidige concurrentiepositie leidt reeds tot een aantal gesloten Europese bandenfabrieken (ook een in NL). Als karkassen, geschikt en bestemd voor bandenvernieuwing, als product (en niet als afval) zouden worden beschouwd) zouden in ieder geval de administratieve lasten bij export aanzienlijk worden verlaagd. Wij zijn graag bereid om in overleg met de overheid hiervoor goede afspraken te maken opdat de overheid ook voldoende zekerheid heeft dat van dergelijke afspraken geen misbruik wordt gemaakt.	Inspreker benoemt een vraag rond afval/niet afvalstof van 'karkassen'. Dit gaatverder onderzocht worden om te kunnen bepalen of een aanpassing nodig is. Op basis daarvan wordt bepaald of het CMP wordt aangepast. Op dit moment leid dit niet tot een aanpassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. p.s. Dit afvalplan heeft geen paragraaf 7.1 – vermoedelijk wordt gereageerd op paragraaf 6.1
37.	toekomst plannen	nee	058	Inspreker mist een beschouwing van de recente ontwikkelingen in de markt en geeft aan dat er nog te veel is gefocust op de afvalkant en te weinig op de voorkant van de keten. Sturing zou met name op Europees niveau gedaan moeten worden.	Deze zienswijze gaat in essentie over het verzoek tot het aanpassen van het afvalplan tot een ketenplan waar ook op de voorkant van de keten gefocust wordt. We hebben in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan kunnen we na vaststelling van het CMP toepassen op volgende ketenplannen. Om te beslissen of dit afvalplan daarvoor in aanmerking komt kijken we: -Of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is -Of het een stroom is van een groot genoeg volume -Of het een stroom is waarbij we kunnen aansluiten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan en het aanbod om mee te denken bij het maken hiervan, helpt bij deze beslissing.

Zienswijzen op het afvalplan Banden en rubber					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
38.	toekomst plannen	nee	127	Inspreker stelt dat devulkanisatie meer aandacht verdient in een CMP en niet slechts onder toekomstplannen. Inspreker stelt dat het hoofdstuk geen duidelijk beeld geeft van hetgeen in de sector gebeurt en verwijst naar een rapport over recyclingtechnieken met betrekking tot rubber.	Devulkanisatie is een hoopgevende techniek die veelvuldig in de toekomstplannen van het afvalplan wordt benoemd. Er wordt op de voet gevolgd of deze techniek uitgroeit tot een algemeen toepasbare vorm van recycling en uit mLCA onderzoek kwam deze vorm ook naar voren als hoogst scorend vergeleken met andere recyclingvormen. Devulkanisatie voldoet aan de minimumstandaard en is daarmee indirect genoemd en toegestaan als type recycling. Zie zienswijze 23 en 18 voor plekken waar op basis van inspraak is gekozen om devulkanisatie op meer plekken in het plan te benoemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
39.	toekomst plannen	nee	127	Inspreker verwijst naar het SGS-rapport (2022) betreffende pyrolyse en verzoekt te vermelden dat pyrolyse in dit rapport is onderzocht op basis van hypothetische prestaties en niet op basis van een operationele Nederlandse of Europese situatie. Inspreker raadt aan om RIVM (2023) als referentie voor de milieu-impact aan te houden voor de prestaties van pyrolyse in relatie tot onder andere mechanische recycling.	Inspreker benoemt een aanpassing rond hypothetische prestaties. In het rapport waar in het plan naar wordt verwezen staat duidelijk vermeld welke gegevens voor pyrolyse zijn gebruikt. Dit betreft een pilot en eerder gedane mLCA's. Het rapport van RIVM is waar nodig gebruikt en bevestigd de uitkomst tussen pyrolyse en mechanische recycling als wordt gekeken naar meerdere cycli en de circulariteits-indicatoren. Aangepaste inzichten in rapporten worden wanneer mogelijk doorgevoerd in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
40.	toekomst plannen	nee	129	Inspreker maakt een aantal opmerkingen per alinea. 1. Bij de 2e alinea verwijst inspreker naar haar zienswijze op pagina 12 in de paragraaf: 'Verwerkingsvormen vergeleken': inspreker mist één duidelijk overzicht. Nu worden op verschillende plaatsen in het document halve vergelijkingen gemaakt. 2. 3e alinea, 1e zin: Ons inziens zou het woord 'devulkanisatie' moeten worden vervangen door bandenvernieuwing omdat: ○ Er helemaal geen sprake is van devulkanisatie van complete vrachtwagen-, bus- en vliegtuigbanden. Wel wordt een deel van het materiaal dat bij het vernieuwen van deze banden vrijkomt gedevulcaniseerd. Dat betreft dus alleen loopvlakmateriaal (vakterm: ruwsel). Een band wordt eerst geruwd voordat deze kan worden voorzien van een nieuw loopvlak. Dit ruwsel wordt door een specialistisch bedrijf gezeefd en een deel daarvan wordt voor devulkanisatie aangeboden. ○ Reeds eerder in onze verbeterpunten hebben wij naar voren gebracht dat de toepassing van vernieuwde banden in Nederland niet groot is (wat wordt onder 'op grote schaal' verstaan?). Zeker niet in vergelijking met b.v. Duitsland en Frankrijk. 3. 3e alinea, 2e zin en vervolg: nu de eerste zin gewijzigd wordt moet de tweede zin: 'Voor autobanden…..' herzien worden omdat personen- en bestelwagenbanden slechts voor een heel klein percentage in het buitenland (o.a. in de EU) worden voorzien van een nieuw loopvlak. Bij het vernieuwen van banden vormt het feit dat personen- en bestelwagenbanden voor een groter deel uit synthetisch rubber bestaan overigens geen probleem. Er zijn andere redenen waarom van vernieuwing van personen- en bestelwagenbanden zo weinig sprake is. 4. Het klopt dat rubber dat voornamelijk bestaat uit synthetisch rubber moeilijker te devulkaniseren is dan rubber dat voornamelijk uit natuurlijk rubber bestaat. 5. 3e alinea 6e regel: Inspreker vraagt waarop 'Deze techniek groeit echter snel' is gebaseerd? Graag verwijzen wij u naar het in 2024 gestarte 4-jarige onderzoek, mede gefinancierd vanuit het Nationaal Groeifonds waarin onderzoek plaats vindt naar de devulkanisatiemogelijkheden van personen- en bestelwagenbanden. 6. 4e alinea, 1e zin: 'Pyrolyse .. milieuwinst.'. Zie onze bovenstaande opmerking op blz. 12, Paragraaf: 'Verwerkingsvormen vergeleken'. Wij missen één duidelijk overzicht. Nu worden op verschillende plaatsen in het document halve vergelijkingen gemaakt. 7. 4e alinea, 2e zin: Waarop is de samengevatte zin 'De pyrolyse techniek wordt al op aanzienlijke schaal toegepast' gebaseerd? Ons inziens vindt er nu niet of nauwelijks pyrolyse in Nederland plaats. Het is wel correct dat er op dit moment hard aan de bouw van twee pyrolyse installaties wordt gewerkt die vanaf zomer/najaar 2025 zullen starten.	Inspreker benoemt meerdere punten die 1 voor 1 worden beantwoord: 1. Zie het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel. 2. Zie het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel. De visie in de toekomstplannen bevat voor vrachtwagen-, bus- en vliegtuigbanden en autobanden de verwachting dat devulkanisatie een groeiende markt is waar ook andere delen dan het loopvlak kunnen worden verwerkt 3. Zie het antwoord op punt 2. Er is bewust gekozen om naast loopvlakvernieuwing wat op eerdere delen van het afvalplan is besproken, in deze paragraaf die toekomstplannen bevat de term devulkanisatie te benoemen omdat de Rijksoverheid deze techniek ziet groeien en stimuleert vanwege de hoogwaardigheid van de recycling. 4. Doordat eerdere punten van deze zienswijze niet tot verandering leiden in deze specifieke paragraaf (wel in andere paragraven van het plan) behoeft dit punt van de zienswijze geen aanpassing 5. Deze uitspraak is gebaseerd op gesprekken met de sector. Het genoemde onderzoek wordt gevolgd en kan in toekomstige wijzigingen van het CMP tot een gedetailleerde uitspraak leiden. 6. Zie het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel. 7. Dit punt heeft geleid tot een aanpassing van het CMP in de betreffende zin. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.51 Afvalplan Batterijen

Zienswijzen op Afvalplan batterijen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker geeft aan dat de consumptie van ion-lithiumbatterijen exponentieel stijgt, waarmee er ook steeds meer van dergelijke batterijen bij het afval terecht komen. Gezien het potentieel terugwinbare kritieke materialen, de groeiende problematiek, grote schade en risico voor omgeving en medewerkers van afvalbranden, vindt de inspreker een opname van een Ketenplan Batterijen in het CMP wenselijk. Daarin zou een circulaire benadering moeten worden gekozen met daarin onder meer aandacht voor ontwerp van batterijen en de wijze waarop zijn in producten verwerkt worden en communicatie en regelgeving rondom openmaken, repareren en afdanking van batterijen. Ook hogere inzameldoelen voor producenten en importeurs kunnen hieraan bijdragen.	Verordening (EU) 2023/1542 (Batterijenverordening) reguleert de volledige levenscyclus van batterijen en bevat zowel eisen voor het in de handel brengen of in gebruik nemen van batterijen als voor afgedankte batterijen. De verordening is direct werkend. Een ketenplan batterijen voor het CMP zal daarom naar verwachting geen meerwaarde hebben. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.

Zienswijzen op Afvalplan batterijen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	algemeen	nee	037	Bij beschadiging kunnen ion-lithium batterijen uit zichzelf ontvlammen en afvalbranden veroorzaken. Afvalbedrijven hebben op sommige van hun locaties wekelijks een afvalbrand waarbij naar schatting de helft van deze branden veroorzaakt wordt door een ion-lithiumbatterij. Gezien de groeiende problematiek, grote schade en risico op overlast in de buurt vraagt inspreker om het opnemen van een Ketenplan Batterijen in het CMP. Inspreker noemt ook een aantal aspecten die in een dergelijk ketenplan een plek zouden moeten krijgen	De problematiek rondom afvalbranden door onjuist ingezamelde lithiumbatterijen is bekend. In paragraaf 5.1.2 van het Afvalplan batterijen is dit onder de aandacht gebracht en gewezen op de verplichting voor de eindgebruiker om zich op te ontdoen van batterijen op een wijze dat ze gescheiden blijven van andere afvalstoffen, waaronder het gemengd stedelijk afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
3.	algemeen	nee	045	Inspreker heeft een aantal algemene opmerkingen over het plan: • een rendement indicatie ontbreekt: hoeveel batterijen worden er daadwerkelijk ingeleverd versus jaarlijks aan de markt toegevoegd. • Denk na over een manier waarop de "burger" zijn batterijen beter gaat inleveren: iets als 1 "Airmile" per batterij (BatterijMile), of 1 cent voor een goed doel.	De zienswijze bevat twee algemene opmerkingen. Hieronder wordt per opmerking een antwoord gegeven: • De jaarverslagen met cijfers over draagbare batterijen die op de markt zijn gebracht en het inzamelpercentage zijn te vinden op de website van Stichting OPEN. De inzamelingsdata van aandrijfbatterijen voor elektrische voertuigen en startaccu's staan op de website van Auto Recycling Nederland (ARN). • Producenten zijn verantwoordelijk voor het inzamelen van afgedankte batterijen op grond van de UPV. Voor 31 december 2027 doet de EC een onderzoek naar de haalbaarheid en potentiële voordelen van statiegeld voor draagbare batterijen voor algemeen gebruik. Verder zijn er diverse campagnes van Wecycle om inzameling van (onder andere) batterijen te stimuleren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
4.	algemeen	nee	082	Inspreker pleit voor het opnemen van een intentie voor een toekomstige Nederlandse Technische Afspraak (NTA) en een bijpassend vergunningenregime om te zorgen dat activiteiten voor voorbereiden voor hergebruik alleen plaats mogen vinden bij vergunde, gekwalificeerde bedrijven. Daarnaast stelt de inspreker voor om naar een (toekomstige) NEN-norm en mogelijk uitmondend in een Europese norm voor de correcte verwerking van batterijen te verwijzen.	Het ministerie is niet direct betrokken bij het opstellen van een Nederlandse Technische Afspraak (NTA). In de paragraaf toekomstplannen van het Afvalplan batterijen staan met name nieuwe beleidsintenties, wijzigingen van bestaand beleid of wijzigingen in wet- en regelgeving die kunnen leiden tot aanpassingen van het CMP in de toekomst. Het opnemen van de intentie tot het opstellen van een NTA past daarom niet direct in deze paragraaf. Wanneer een NEN- of CEN-norm is vastgesteld, kan hier ter zijner tijd mogelijk wel naar worden verwezen in het Afvalplan batterijen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
5.	algemeen	nee	082	Inspreker verzoekt zo snel mogelijk een producentenregister voor batterijen in te richten en pleit ervoor om deze taak te beleggen bij Stichting Nationaal (W)EEE Register (NWR).	De taak om een producentenregister in te richten voor batterijen is belegd bij Rijkswaterstaat-WVL. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
6.	algemeen	nee	084	Voor batterijen is onder meer een UPV-regeling van kracht. Inspreker ziet dat het CMP beperkt aandacht besteed aan extra sturing op de volgende punten: • Duidelijkere inzamelstructuren en recyclingdoelen. • Handhaving op inschrijf- en aanmelddragers (bijv. kleine e-batterijen en accu's, zoals van e-bikes). • Koppeling met producenten en detailhandel.	De zienswijze bevat drie punten. Hieronder wordt per punt een antwoord gegeven: • De Batterijenverordening stelt eisen aan inzameling en verwerking van batterijen. De Verordening is direct werkend, het CMP sluit aan bij de eisen in de Batterijenverordening. • De ILT wordt de handhavende instantie. • Producenten moeten zich registeren anders mogen zij geen batterijen op de markt brengen. Om aan te tonen dat ze voldoen aan de eisen van de Batterijenverordening moeten ze een goedkeuring aan vragen. Naar aanleiding van deze zienwijze zijn diverse aanvullingen of verbeteringen van de tekst in paragraaf 6.3 over UPV aangebracht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
7.	1	ja	102	Inspreker vraagt om in de toelichting in de tabel ook op te nemen dat batterijen een elektrolyt/oplosmiddel bevatten.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst in paragraaf 1 van het Afvalplan batterijen aangepast om te verhelderen dat batterijen een elektrolyt/oplosmiddel bevatten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
8.	2.2	ja	102	Inspreker merkt op dat onder a. is opgenomen dat zuur moet worden gerecycled. Onder b, c en d komt dit niet terug. Inspreker vraagt wat verder met de afgescheiden vloeistoffen dient te gebeuren van alle afgedankte batterijen.	Verwerking van batterijen moet plaatsvinden conform de eisen in Verordening (EU) 2023/1542 (Batterijenverordening). Naar aanleiding van deze zienswijze is de minimumstandaard en de toelichting daarop gewijzigd zodat deze beter aansluit op de Batterijenverordening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
9.	2.2	ja	160 (ILT-HUF)	Opmerking bij tabel bij C "eveneens toegestaan is om lithium-ion batterijen geschikt te maken voor gebruik als energieopslag." Deze zin is verwarrend. En zijn/komen ook batterijen met een andere samenstelling dan lithium-ion waarbij het ook toegestaan is om deze geschikt te maken voor energieopslag. En daarnaast zullen er ook andere toepassingen dan alleen energieopslag worden gevonden, deze toepassingen zullen ook toegestaan zijn.	De zin "Eveneens toegestaan is om lithium-ion batterijen geschikt te maken voor gebruik als energie-opslag" is naar aanleiding van deze zienswijze verwijderd. In paragraaf 5.2.1 en 6.1 zijn mogelijkheden voor verder gebruik van afgedankte en niet-afgedankte batterijen meer in zijn algemeenheid beschreven, los van het type batterij. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
10.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt over b. cadmium moet zoveel mogelijk worden gerecycled als technisch en financieel haalbaar is: Wat is het minimum aan recyclingspercentage wat haalbaar is?	Er is geen minimum recyclingpercentage te verbinden aan het recyclen van cadmium. Volgens de Batterijenverordening moet cadmium worden gescheiden in een identificeerbare stroom, waaraan een veilige bestemming wordt gegeven. Een veilige bestemming is ofwel recyclen voor de toepassingen waarvoor nikkel nog nodig is en is toegestaan ofwel veilig immobiliseren en verwijderden. De doelstellingen inzake recyclingrendement (bijlage XII Batterijenverordening) zijn leidend. Volgens de JRC is het halen van 80% recycling van het gemiddelde gewicht van nikkel-cadmiumbatterijen alleen mogelijk met de bijdrage van de massa van het gerecycled cadmium. Dit betekent dat recyclers die beslissen om cadmium veilig te immobiliseren en te verwijderen aan het einde van een recyclageproces voor afgedankte batterijen, wellicht andere fracties moeten terugwinnen. Een dergelijk scenario zal naar verwachting steeds vaker voorkomen in een toekomstperspectief waarin de vraag naar nikkel-cadmiumbatterijen hoe dan ook zal afnemen samen met de vraag naar cadmium.

Zienswijzen op Afvalplan batterijen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
11.	2.2	ja	102	Onder c. is opgenomen dat het eveneens is toegestaan om lithium-ion batterijen geschikt te maken voor gebruik als energie-opslag. Inspreker vraagt of dit niet een algemene opmerking zou moeten zijn voor alle batterijen die herlaadbaar zijn.	De zin "Eveneens toegestaan is om lithium-ion batterijen geschikt te maken voor gebruik als energie-opslag" is naar aanleiding van deze zienswijze verwijderd. In paragraaf 5.2.1 en 6.1 zijn mogelijkheden voor verder gebruik van afgedankte en niet-afgedankte batterijen meer in zijn algemeenheid beschreven, los van het type batterij. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
12.	3	ja	160	Opmerking bij: "invoer van buiten de Europese Unie en uitvoer naar buiten de Europese Unie, tenzij toetsing aan de EVOA al direct leidt tot bezwaar". Veel batterij afval is gevaarlijk: exportverbod buiten OESO. Dit geldt ook voor zwarte massa: vermelden in afvalplan schept duidelijkheid.	Voor de vraag of batterij afval gevaarlijk is of niet, zie de Handreiking Eural. De informatie over batterijen in deze handreiking zal worden geactualiseerd aan de hand van het Gedelegeerd besluit van de Commissie tot wijziging van Beschikking 2000/532/EG wat betreft de bijwerking van de lijst van afvalstoffen in verband met batterijafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan batterijen.
13.	3	ja	160	De zinsnede "wanneer een niet redelijk deel" geeft de aanvrager / vergunningverlener onvoldoende handvatten voor een objectieve beoordeling. Een kader waar parameters als schaarsheid, kosten, wijze verwijdering e.d. een rol zouden kunnen spelen, is hiervoor vereist.	In paragraaf 4.2.2 van het Hoofdstuk 'grensoverschrijdend transport' van het CMP staan parameters beschreven die de ILT kan gebruiken bij het beoordelen wat als een 'niet redelijk deel' kan worden aangemerkt. Onder andere kosten en wijze van verwijdering komen daarin terug. Naar aanleiding van deze zienswijze is een verwijzing naar paragraaf 4.2.2 van het Hoofdstuk 'grensoverschrijdend transport' van het CMP opgenomen in paragraaf 3 van de keten-en afvalplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
14.	4	nee	102	Inspreker merkt op dat de afbakening in 1 niet klopt met genoemde euralcodes in hoofdstuk 4 (090111* en 090112 (wegwerpcamera's met batterijen en 160606* (gescheiden ingezamelde elektrolyt uit batterijen en accu's). Er staat wel dat de afbakening gevolgd moet worden, maar dit zorgt voor inspreker voor verwarring. De euralcodes 090111*en 0901012 komen ook terug in het afvalplan elektr(on)ische appartuur. Onder welk afvalplan vallen deze euralcodes?	Batterijen vallen in zijn geheel onder de afbakening. Euralcode 16 06 06* is van toepassing op gescheiden ingezamelde elektrolyt uit batterijen en accu's. Deze fractie kan ontstaan bij het verwerken van batterijen en is daarom opgenomen bij de Euralcodes die een relatie hebben met dit plan. Wegwerpcamera's (onder euralcodes 09 01 11* en 09 01 12) vallen in de eerste instantie onder Afvalplan elektr(on)ische apparatuur. Naar aanleiding van deze zienswijze zijn de Euralcodes 09 01 11* en 09 01 12 verwijderd uit het Afvalplan batterijen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
15.	5.3 (en 2.2)	nee	135	Inspreker geeft aan dat alle nikkelcadmium batterijen ZZS zijn. Zonder nadere handvatten in dit Afvalplan is een ontvanger overgeleverd aan de onwerkbare Beslisboom uit het document ZZS en overige zorgstoffen.	Paragraaf 5.3 van het Afvalplan batterijen moet in samenhang gelezen worden met 'ZZS en overige zorgstoffen', de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking en 'Afvalstof of niet-afvalstof' van het CMP en is geen losstaande aanpak. Voor een overzicht over de samenhang van de verschillende toetsingskaders van het CMP over ZZS, zie het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
16.	6.1	nee	007	Inspreker citeert de tekst *"Als een houder zich van de batterijen ontdoet, wil ontdoen of moet ontdoen is er sprake van een afvalstof. Levert de houder de batterijen bijvoorbeeld in bij een inleverpunt? Dan is dit een aanwijzing dat de houder er van af wil en is er sprake van een afvalstof. Als de houder de batterijen wil doorverkopen, kan dat een aanwijzing zijn dat het niet gaat om een afvalstof, maar om hergebruik"* en geeft aan dit geen goed uitgangspunt te vinden. De vraag of sprake is van een afvalstof of niet, is afhankelijk van de inzet van de batterij en welke eisen voor hergebruik hieraan gesteld worden.	Het begrip 'afvalstof' is gedefinieerd als "alle stoffen, mengsels of voorwerpen, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen" (art. 3 Kra en geïmplementeerd in art. 1.1 Wm). Dus op basis van de definitie van het begrip afvalstof kan in beginsel elke stof of elk voorwerp een afvalstof zijn, wanneer de houder zich daarvan ontdoet, wil of moet ontdoen. Ook batterijen die voldoen aan de eisen voor hergebruik kunnen dus een afvalstof zijn wanneer de houder besluit zich daarvan te ontdoen, of wanneer hij zich daarvan wil of moet ontdoen. Bij de vraag of een afgedankte batterij na voorbereiden voor hergebruik weer hergebruikt kan worden via de route einde-afval, kunnen inzet van de batterij en eisen voor hergebruik wel een rol spelen bij de beoordeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
17.	7.2	nee	135	Inspreker geeft aan dat om kleine (vaak ook samengestelde) hoeveelheden kritieke materialen uit batterijen te krijgen, nader onderzoek en verdere investeringen nodig zijn. Het ministerie moet dit stimuleren en faciliteren.	Deze zienswijze gaat over het stimuleren en faciliteren van het terugwinnen van kritieke grondstoffen uit batterijen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Voor informatie over de inzet van het Ministerie van Economische Zaken op de verwerkingscapaciteit van kritieke grondstoffen, zie de Kamerbrief verwerkingscapaciteit kritieke grondstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/12/16/kamerbrief-verwerkingscapaciteit-kritieke-grondstoffen

2.52 Afvalplan Bioafval

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	030	Inspreker stelt ook dat het van belang is dat bij nieuwbouw de procedures en regelgeving moeten worden aangepast, zodat de toepassing van voedselvermalers mogelijk wordt en zelfs afgedwongen kan worden. Dit moet leiden tot betere kwaliteit van GFE en tot betere verwerking hiervan, minder GFE in restafval en minder verbranding van GFE.	De inbreng van de inspreker benadrukt het belang van het gescheiden inzamelen van GFE om te voorkomen dat het met het restafval wordt verbrand. Voor de verwerking van GFE geldt de minimumstandaard zoals opgenomen in het CMP. Het gebruik van voedselrestvermalers waarbij het maalsel wordt afgevoerd via het riool is daarbij niet toegestaan. Voor de voorwaarden bij het toepassen van voedselrestvermalers wordt verwezen naar hoofdstuk *Decentrale regels*. Van belang is dat rekening wordt gehouden met het toetsingskader (en dus de minimumstandaard) in het afvalplan Bioafval bij het toepassen van voedselrestvermalers als inzamelmiddel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	algemeen	nee	030	Monitoring bij GFT afval is goed is geregeld (Werkgroep Afvalregistratie), maar dat is bij de overige organische afval stromen niet het geval. Er is totaal geen zicht hoeveel bioafval vrijkomt en op welke wijze het wordt toegepast of verwerkt. Hierdoor kan geen toetsing plaatsvinden of de doelen van CMP worden gehaald. Voorstel is om alle bioafval, bijlage AA en groenafval centraal te monitoren en te toets aan het CMP en de meststoffenverordening.	Deze zienswijze gaat over het centraal monitoren van o.a. bioafval en groenafval. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de monitoring. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	algemeen	nee	055	Inspreker geeft aan dat het een goede samenvoeging is van meerdere sectorplannen en is het eens met de minimumstandaard en afbakening.	Prettig om te lezen dat de aanpassingen goed ontvangen worden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	algemeen	nee	137	Inspreker geeft aan dat een groot deel van het bioafval kan in de praktijk alleen als meststof gerecycled worden, dus is het in het afvalplan bioafval belangrijk dat de samenhang met de meststoffenwetgeving goed uitgewerkt is. Met name voor digestaat is dit nog niet helemaal het geval. Inspreker stuurt een bijlage mee en maakt enkele specifieke zienswijzen.	Voor een antwoord op deze zienswijzen wordt verwezen naar het antwoord op de zienswijzen 35 en 36 in deze tabel.
5.	algemeen	nee	102	Inspreker verzoekt een separaat materialen plan te maken voor niet minerale olie, (viel in LAP3 onder procesafhankelijk industrieel afval) nu onder bioafval wat qua minimumstandaard niet goed past gezien de toepassing in biobrandstoffen. In de minerale olie plannen wordt voor plantaardige olie verwezen naar de algemene afvalhiërarchie.	Inspreker constateert dat *plantaardige en dierlijke oliën en vetten* niet expliciet genoemd worden in het CMP. Wanneer deze afvalstoffen vrijkomen in de levensmiddelenindustrie vallen ze in het CMP als organisch afval onder het afvalplan Bioafval. Daarom wordt naar aanleiding van deze zienswijze een aparte minimumstandaard toegevoegd voor *plantaardige en dierlijke oliën en vetten*, te weten: 'Andere nuttige toepassing, waaronder energieterugwinning'. Hiermee wordt duidelijkheid gegeven en aangesloten op de staande praktijk (en beleid) voor deze afvalstof. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	nee	065	Het ontwerp Circulair Materialen Plan brengt volgens inspreker geen materiële verbetering of verduidelijking voor de verwerkers van biobased afval en reststromen ten opzichte van het LAP3. Concreet wijst inspreker daarbij op de regelgeving ten aanzien van het gebruik van afvalvetten, die zowel een afval- als een dierlijk bijproduct kunnen zijn. Het CMP biedt onvoldoende duidelijkheid en oplossingen voor deze grondstoffen in de factsheet dierlijk afval. Het "toepassen van een combinatie van onderdelen van beide categorieën" verduidelijkt bijvoorbeeld niet welke onderdelen moeten worden toegepast. Ook ziet inspreker dat het concept CMP niet consistent is met regelgeving ten aanzien van het "verbranden, storten, composteren of vergisten" van dierlijke bijproducten / afval. Ten slotte is het verwarrend dat sommige links in het ontwerp CMP lijken te verwijzen naar wetgeving die niet langer van toepassing is.	Met betrekking tot plantaardige en dierlijke oliën en vetten als afval uit de levensmiddelenindustrie wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. Verder wordt verwezen naar het antwoord op 1 in Factsheet dierlijk afval.
7.	inleiding Tkader	nee	137	In het geval van bioafval (gft, gfe, swill) zijn er naast bedrijven ook andere partijen die zich bezighouden met de verwerking. Het zou volgens inspreker goed zijn om de doelgroep breder te benoemen, namelijk iedereen die bioafval wil verwerken. Vooralsnog zijn er geen uitzonderingen voor bijvoorbeeld kleinschalige verwerking door buurten, scholen, etc. Inspreker geeft meer toelichting in de bijlage.	Inspreker geeft aan dat er naast bedrijven ook andere (kleinschalige) initiatieven zijn die hun organisch afval willen verwerken. Op basis van deze zienswijze is deze nuancering alsnog in het CMP opgenomen. Zie voor meer informatie en duiding met betrekking tot wet- en regelgeving voor deze initiatieven het antwoord op zienswijze 56 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	1	ja	007	Inspreker geeft aan er geen bezwaar tegen te hebben dat afbreekbare plastics onder het Afvalplan restafval of de afvalhiërarchie vallen. Aan de 'wel-kant' van de 'wel-niet-lijst' staan de composteerbare inzamelzakjes voor gft. Alleen voor deze toepassing hebben ze een plaats in het Afvalplan Bioafval. Inspreker doet nog nader onderzoek naar de gevolgen van composteerbare gft-inzamelzakjes voor de kwaliteit van gft en blijft hierover graag met het ministerie in gesprek.	Inspreker geeft aan nader onderzoek naar de gevolgen van composteerbare gft-inzamelzakjes voor de kwaliteit van gft te doen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	1	ja	007, 037	In dit afvalplan ontbreekt een normstelling voor de toegestane mate van vervuiling in bioafval. Inspreker 007 voegt hieraan toe dat centrale sturing op het maximale verontreinigingspercentage in gft een meerwaarde heeft zodat verwerkers nationaal onder dezelfde voorwaarden kunnen werken.	Een norm voor de toegestane mate van vervuiling in bioafval maakt geen deel uit van het CMP. Of een dergelijke norm er in de toekomst moet komen en of het CMP dan de juiste plek is om een toetsingskader vast te stellen is niet bekend. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	1	ja	039	Inspreker geeft met betrekking tot de eerste beschrijving in de tabel aan dat hij/zij van mening is dat koffiepads, theezakjes ed dragers zijn van bioa-afval. Inspreker is van mening dat deze apart benoemd moeten worden met de restricties die voortvloeien uit de PPRW en de green deal GFT-sector met de koffie- en thee-industrie.	Insprekers geeft aan dat koffiepads, theezakjes en speciale composteerbare inzamelzakjes dragers van gft zijn, en zelf verpakkingen zijn. Ketenpartijen hebben afspraken gemaakt in een Green Deal over koffiepads en theezakjes, wat heeft geresulteerd in plaatsing aan de wel-kant van de wel/niet lijst gft. Noot [1] bij de tabel met de afbakening waar de inspreker op doelt verwijst naar deze *wel/niet lijst gft*. De tabel zelf wordt daarom niet aangepast. Hierbij wordt ook verwezen naar het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel, als gevolg waarvan koffiepads en theezakjes een aparte bullit krijgen in hoofdstuk 4 *Toelichting op de afbakening* van dit afvalplan. **Conclusie:**

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	1	ja	137	Etensresten worden niet expliciet genoemd als 'vast' onderdeel van gft. De aanwezigheid van etensresten verklaart echter de status als categorie 3 dierlijk bijproduct, waardoor de eisen aan de verwerking streng zijn. Inspreker stelt voor om dit expliciet te maken.	Omdat etensresten een belangrijk onderdeel vormen van Gft-afval wordt het al wel expliciet genoemd in de *wel/niet lijst gft* en in hoofdstuk 4 *Toelichting op de afbakening* van dit afvalplan. Inspreker geeft aan dat het goed zou zijn om het ook expliciet te noemen in de tabel met de afbakening. Daarom wordt in hoofdstuk 1 *Afbakening toetsingskaders* van AP Bioafval in de tabel met de afbakening van *Gft-afval van huishoudens* toegevoegd 'inclusief etensresten'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	2.2	ja	007	Inspreker geeft aan bij de laatste deelzin van deelstroom a liever de volgende tekst te zien: 'in de vorm van een erkende meststof of mengen voorafgaand aan compostering'.	Inspreker stelt voor om de minimumstandaard alleen van toepassing te laten zijn op het toepassen als meststof of weer in te brengen in het composteringsproces. Ondanks het feit dat inspreker gelijk heeft dat dit de meest voorkomende toepassing is, zou dit de huidige minimumstandaard beperken en andere toepassing uitsluiten. Daar is in het CMP niet voor gekozen. Verder gebruikt inspreker in het tekstvoorstel de term 'erkende meststof'. Voor een toelichting op de toevoeging van het woord 'erkend', zie het antwoord op zienswijze 15 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	2.2	ja	007	Inspreker ziet in plaats van 'recycling' bij deelstromen b en d liever de volgende tekst: 'vergisten met gebruik van het gevormde biogas als brandstof gevolgd door recycling van het digestaat, in de vorm van een erkende meststof of mengen voorafgaand aan compostering'. Inspreker ziet namelijk twee wenselijke bestemmingen voor digestaat; ten eerste het mengen van digestaat in compost en ten tweede het recyclen van digestaat tot een erkende meststof. Daarnaast geeft de inspreker aan graag te zien dat andere wegen in de regelgeving worden uitgesloten, om de markt voor deze twee kwalitatief goede producten te beschermen en hierin duidelijkheid te creëren.	Inspreker geeft aan graag te zien dat de bestaande minimumstandaard wordt voorzien van een specifieke methodiek zoals bij deelstroom a. van dit afvalplan het geval is. Ondanks het feit dat dit een veel voorkomende vorm van recycling is, zou dit de huidige minimumstandaard beperken en andere vormen van recycling uitsluiten, zoals inzet als (grondstof voor) diervoeder, maar ook andere toepassingen. Daar is in het CMP niet voor gekozen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	2.2	ja	029	Inspreker reageert op deelstroom d; als dit plantaardige olie betreft dan zou andere nuttige toepassing dan biobrandstof de minimumstandaard moeten zijn. immers virgin plantaardige olie heeft ook deze toepassing.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
15.	2.2	ja	037	Ten onrechte wordt gesuggereerd dat GFT, organisch agrarisch bedrijfsafval en organisch afval uit de levensmiddelenindustrie altijd leiden tot een recyclebaar en gewenst product. Inspreker noemt een aantal voorbeelden waar het mis kan gaan. Voorstel is om het woord 'erkende' toe te voegen; (…) *bijvoorbeeld in de vorm van een <u>erkende</u> meststof*	Volgens de Meststoffenregelgeving mogen uitsluitend stoffen op de bodem worden gebracht die voldoen aan de definitie van een meststof met de bijbehorende kwaliteitseisen. Het woord 'erkend' voegt daarbij niets toe, iets is wel een meststof of niet. Naar aanleiding van deze zienswijze is wel de tekst van paragraaf 5.2.2.2 *Inzet als meststof* van dit afvalplan aangepast om dit te verduidelijken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
16.	2.2	ja	039	Inspreker geeft aan dat de term biociden bij deelstroom c om verduidelijking vraagt. Welke grenswaarden worden gehanteerd.	Inspreker vraagt welke grenswaarden bij deelstroom c moeten worden gehanteerd. Op dit moment zijn hiervoor geen grenswaarden beschikbaar. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	2.2	ja	084	Ondanks dat wordt verwezen naar 5.2 toelichting op minimumstandaard is inspreker het volgende niet duidelijk: Voor categorie a, b, d is de minimumstandaard recycling (waarin a. alleen een specifieke soort recycling; composteren/vergisten met doel om toegestane meststof te produceren.). Onduidelijk is wat bedoeld wordt met de andere soorten recycling (categorie b en d?). Composteren/vergisten zonder een meststof te produceren of verbranden anders dan verwijderen? Andere nuttige toepassing?	Inspreker vraagt zich af wat de andere vormen van recycling zijn naast composteren/vergisten met als doel een meststof te produceren. Als voorbeeld kan naast het produceren van een meststof ook gedacht worden aan recycling tot (grondstof voor) diervoeder. Als extra toelichting wordt in paragraaf 5.2.2.5 *Diervoeder* een verwijzing naar de *Handreiking plantaardige productieresiduen met toepassing diervoerder* opgenomen **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
18.	2.2	ja	102	Inspreker merkt op over deelstroom d: als dit plantaardige olie betreft zou andere nuttige toepassing als biobrandstof de minimumstandaard moeten zijn. Immers vrigin plantaardige olie heeft ook deze toepassing.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
19.	2.2	ja	102	Inspreker verzoekt om een seperaat materialenplan voor niet-minerale olie, (viel in LAP3 onder procesafhankelijk industrieel afval). Dat valt nu onder bioafval wat volgens inspreker qua minimumstandaard niet goed past gezien de toepassing in biobrandstoffen. In de minerale olie plannen wordt voor plantaardige olie verwezen naar de algemene afvalhierachie.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
20.	2.2	ja	137	Inspreker geeft aan dat in het afvalplan 'Groenafval' in artikel 5.2.2.4 wordt aangegeven dat er geen aparte minimumstandaard is voor afval waarin invasieve exoten aanwezig zijn. En vraagt of die informatie niet ook relevant is voor Bioafval.	Inspreker vraagt zich af of de informatie over invasieve exoten in het afvalplan Groenafval niet ook relevant is voor dit afvalplan Bioafval. Omdat de deelstromen a. en b. worden verwerkt via een gecontroleerd proces, mede vanwege de status van dierlijk bijproduct die dit vereist, wordt het risico op verspreiding van invasieve exoten voldoende ingeperkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
21.	2.2	ja	141	Inspreker mist maatregelen voor voedselverspilling in het plan. Inspreker geeft aan dat nu wordt toegestaan dat bedrijven bioafval verbranden wanneer recyclen technisch of economisch niet haalbaar is, waarbij een financiële drempel van €265 per ton wordt gehanteerd. Dit bedrag is volgens inspreker veel te laag en biedt onvoldoende prikkel om duurzamere alternatieven te overwegen. De wenselijke situatie zou volgens inspreker zijn dat het wordt verboden om voedseloverschotten te storten (zonder uitzonderingen) of verbranden die nog geschikt zijn voor consumptie.	Inspreker geeft aan maatregelen op het gebied van voedselverspilling te missen. Verwezen wordt naar paragraaf 6.2 *Voedselverspilling* in het afvalplan Bioafval. Daarnaast geeft inspreker aan het bedrag van €265 per ton als financiële drempel om uit te mogen wijken naar verbranden te laag te vinden. In het onderdeel 'Gebruik van kostencriterium' van het CMP staat uitgelegd dat, om ontdoeners te beschermen tegen onredelijk hoge kosten, in specifieke gevallen wordt ingestemd met een minder hoogwaardige vorm van verwerking. Dit zal vaak verbranding zijn. Daarbij wordt een grenswaarde van € 265,- per ton gehanteerd. In het document wordt ook de onderbouwing voor dit bedrag gegeven. Tot slot geeft inspreker aan dat het wenselijk zou zijn dat het wordt verboden om voedseloverschotten te storten. In reactie hierop wordt gewezen op het stortverbod voor bioafval in het BSSA, op grond waarvan het dus niet is toegestaan om voedselafval te storten (<u>Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen</u> - BSSA), no 18. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
22.	2.2	ja	141	Inspreker geeft aan dat om voedselverspilling structureel tegen te gaan, het essentieel is dat de voedselverspillingshiërarchie expliciet wordt verankerd in het CMP (Food waste measurement - European Commission). Deze internationaal erkende hiërarchie, die prioriteit geeft aan preventie, redistributie, recycling en pas als laatste optie vernietiging of verbranding, sluit aan bij de circulaire ambities van het CMP. Hoewel het plan gebruik maakt van circulaire principes, ontbreekt volgens inspreker een duidelijke verplichting om de voedselverspillingshiërarchie als leidraad te nemen.	Het belang van het tegengaan van voedselverspilling wordt ondersteund. De door inspreker aangehaalde voedselverspillingshiërarchie wordt echter niet overgenomen. Primair is het ministerie van LVVN namelijk verantwoordelijk voor het beleid rond het tegengaan van voedselverspilling. Wel wordt in de tabel bij paragraaf 5.2 bij 'Hergebruik (als vorm van preventie' een verwijzing opgenomen naar de paragrafen 6.1 *Afvalstof of niet afvalstof* en 6.2 *Voedselverspillin*g. Verder wordt in paragraaf 6.2 *Voedselverspilling* verwezen naar de [Bijlage Afvalpreventieprogramma]. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
23.	3	ja	084	Inspreker geeft aan dat gemeenten te maken hebben met vergunningverlening en handhaving rondom transport. Het afvalplan benoemt deze taken, erkent de rol van de ILT bij grensoverschrijdend transport, maar biedt geen concrete oplossingen om de administratieve lasten te verminderen. Zoals gestroomlijnde digitale processen of efficiëntere samenwerking met de ILT. Dat wordt niet uitgewerkt. Dit kan een belangrijk aandachtspunt zijn om de uitvoerbaarheid te verbeteren.	Het afvalplan beschrijft het toetsingskader voor de verwerking van bioafval. De inrichting van de procesmatige kant van afvaltransporten is geen onderdeel van het toetsingskader en de bevoegdheid hiertoe ligt bij het bevoegde gezag voor vergunningverlening en handhaving. Waar het grensoverschrijdend transport betreft worden er onder de gewijzigde EVOA verschillende trajecten gestart met betrekking tot digitalisering van de processen. Doel is onder andere om informatie makkelijker en efficiënter tussen de bevoegde gezagen beschikbaar te maken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
24.	4	nee	037	De tekst wekt de suggestie dat ook poep van anderen huisdieren bij het GFT mag. De wel/niet lijst is hierover duidelijk. Suggestie: beperk de zin tot strooisel van kleine knaagdieren	Om de mogelijke verwarring die inspreker schetst te voorkomen, wordt in de *Wel/niet lijsten afvalscheiding* bij het CMP bij het onderdeel *Gft-lijst* (ook wel: 'wel/niet lijst Gft') het woordje 'hun' toegevoegd. ("…..kleine knaagdieren, inclusief *hun* poep.") **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
25.	4	nee	039	Inspreker verzoekt om onder het kopje 'Gft-afval van huishoudens en gelijksoortig organisch bedrijfsafval' een apart bullet op te nemen voor theezakjes, koffiepads en eventueel de composteerbare GFT-inzamelzak.	Om, zoals inspreker suggereert, het verschil aan te geven tussen gft en een theezakje of koffiepad wat een drager is, inclusief inhoud van gft, wordt naar aanleiding van deze zienswijze in het hoofdstuk *Toelichting op de afbakening* van het afvalplan Bioafval een aparte bullit ingevoegd voor theezakjes en koffiepads. De gft-inzamelzak wordt niet toegevoegd aan de lijst. Dit is een hulpmiddel voor inzameling. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
26.	4	nee	039	Inspreker geeft aan dat onder het kopje 'Gft-afval van huishoudens en gelijksoortig organisch bedrijfsafval' dat bij de bullet 'strooisel…inclusief poep' de frase 'inclusief poep' moet worden weggelaten.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt allereerst verwezen naar het antwoord op zienswijze 24 in deze tabel. Aanvullend daarop is er niet voor gekozen om de door inspreker genoemde frase weg te laten omdat het bij kleine huisdieren heel lastig is om het strooisel en de poep te scheiden, vandaar dat er staat dat dit mee mag. Het noemen van alleen strooisel (en poep niet noemen) leidt naar verwachting tot meer verwarring. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
27.	4	nee	039	Inspreker verzoekt om 'fijn tuinafval' beschreven bij de laatste bullet onder het kopje 'Gft-afval van huishoudens en gelijksoortig organisch bedrijfsafval' te verduidelijken.	Als antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar de *Wel/niet lijsten afvalscheiding* bij het CMP bij het onderdeel *Gft-lijst* (ook wel: 'wel/niet lijst Gft'). Hier is 'Fijn tuinafval' verder toegelicht. Ook wordt verwezen naar de informatie op de website van VANG Huishoudelijk Afval: Wel/niet lijst gft - VANG Huishoudelijk afval. Daar staat de 'Q&A Wat mag wel en niet in de gft-bak' met meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
28.	4	nee	039	Inspreker verzoekt om verduidelijk waarom 'mest' in de zin 'Ook de verwerkingsroute via vergisten … (mest)stoffen..' tussen haakjes staat.	De minimumstandaard voor deelstroom a geeft aan dat "….gevolgd door recycling van het digestaat, bv. in de vorm van een meststof". Ook al is het recyclen tot een meststof het meest voorkomend, toch staat het er als voorbeeld genoemd, wat betekent dat het ook iets anders dan een meststof kan zijn. Dat is de reden dat 'mest' in de genoemde zin in de zienswijze tussen haakjes staat. Aangezien deze formulering vragen op roept, wordt genoemde zin als volgt aangepast: "Ook de verwerkingsroute via vergisten tot uiteindelijk compost **of een andere vorm van recycling van het digestaat is mogelijk**." **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
29.	4	nee	039	Inspreker geeft aan dat de euralcode 20 01 25 Spijsoliën en -vetten mist.	Inspreker geeft aan dat Euralcode 20 01 25 mist in het afvalplan Bioafval. Deze Euralcode wordt toegevoegd. Verder sluit deze zienswijze aan bij de ingebrachte zienswijze en het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
30.	4	nee	052, 052, 081	Inspreker maakt zich zorgen over de samenstelling (m.n. ZZS en microplastics) van biologisch afbreekbare inzamelzakjes aan de wel-kant van de wel/niet GFT-lijst en stelt voor om: • richtinggevende kwaliteitseisen voor de verschillende biotische inputstromen te formuleren, en • standaard EN 13432 onder toezicht van de overheid aan te passen.	Inspreker stelt voor om kwaliteitseisen voor inputstromen te formuleren en om de standaard EN 13432 onder toezicht van de overheid aan te passen. Deze voorstellen vallen niet onder de reikwijdte van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
31.	4	nee	137	Ook de verwerkingsroute via vergisten tot uiteindelijk compost en andere toegestane (mest)stoffen is mogelijk. Inspreker stelt voor 'en' te veranderen in 'of'.	Inspreker doet de suggestie om 'en' te veranderen in 'of'. De betreffende tekst wordt daarom veranderd in: "Ook de verwerkingsroute via vergisten tot uiteindelijk compost **of** andere toegestane (mest)stoffen is mogelijk". **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
32.	4	nee	137	Inspreker vraagt bij de paragraaf over wat niet onder het afvalplan valt over bioplastics: of alle afbreekbare plastics die niet op de wel-lijst staan bij het restafval moeten en niets bij het PMD. Over keukenafval van internationaal vervoer: of hier naast afvalplan restafval ook factsheet dierlijke bijproducten genoemd moet worden.	Deze vraag van inspreker heeft niet direct betrekking op het CMP, maar op de wel/niet lijst PMD (zie: wel/niet lijst voor PMD). Voor meer informatie hierover wordt ook verwezen naar het afvalplan Kunststoffen. Verder geeft inspreker aan een verwijzing naar de [Factsheet dierlijke bijproducten] te missen, aangezien keukenafval van internationaal vervoer volgens de wetgeving als categorie 1 dierlijk bijproduct benoemd wordt. De verwijzing naar deze factsheet wordt opgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
33.	4	nee	140	Inspreker reageert op de alinea met als kop Verpakt voedsel, de zin: 'Verpakkingen met een organische inhoud ….. hoeven formeel niet te worden gescheiden'. De PPWR stelt dat alle verpakkingen recycleerbaar (artikel 6) moeten zijn, waarbij de mogeliikheid bestaat deze verplicht composteerbaar te maken (artikel 9.3).	Inspreker haalt enkele bepalingen uit de PPWR aan. Aangezien de PPWR nog niet is geïmplementeerd, kan er nu niet op vooruit worden gelopen. Eventuele aanpassingen in het CMP volgen op de implementatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
34.	5.1.1	nee	084	Hoewel het afvalplan richtlijnen biedt voor het gescheiden inzamelen van bioafval, ontbreekt het naar mening van inspreker aan concrete ondersteuning voor gemeenten om verontreinigingen te voorkomen, zoals bijvoorbeeld verbeterde communicatiecampagnes richting huishoudens of technologische innovaties.	Deze zienswijze gaat niet over de inhoud van het CMP, maar betreft een specifieke vraag over het voorkomen van verontreiniging bij inzameling van bioafval. Voor instrumenten voor ondersteuning van gemeenten is er het programma VANG Huishoudelijk afval en VANG Buitenshuis voor vergelijkbaar organisch afval van bedrijven. Daarnaast zijn er de wel/niet lijsten voor gft en swill. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
35.	5.1.2	nee	137	• Als sprake is van vergisting tot EU-bemestingsproduct dan moet het mengen en alle te mengen afvalstoffen voldoen aan de Meststoffenverordening. Inspreker stelt voor om dit anders te formuleren. Bioafval kan niet vergisten tot een EU bemestingsproduct. Bij vergisten volgens CMC5 onder (EU) 2019/1009 mag het digestaat gebruikt worden als bestanddeel in een product (PFC) onder diezelfde verordening. Aan het product worden ook eisen gesteld, en ook aan verpakking, administratie, etc. Er komt dus meer bij kijken dan alleen vergisten om een EU bemestingsproduct te maken.	Inspreker doet een tekstvoorstel. Naar aanleiding hiervan wordt de tekst in paragraaf 5.1.2 van het afvalplan Bioafval als volgt aangepast: "Als sprake is van **verwerking door** vergisting **waarbij het ontstane digestaat een bestanddeel kan vormen van een** EU-bemestingsproduct dan moet het mengen en alle te mengen afvalstoffen voldoen aan de Meststoffenverordening." **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
36.	5.1.2	nee	137	Als sprake is van vergisting tot meststof (digestaat) die mag worden verhandeld, moeten alle te mengen afvalstoffen zijn vermeld op de bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling meststoffenwet. Inspreker vraagt waarom deze zin in dit afvalplan staat. Dit gaat alleen over digestaat zoals beschreven in Bijlage Aa, namelijk digestaat van covergisting met minimaal 50% dierlijke mest. Binnen de Nederlandse meststoffenwetgeving is er geen ander digestaat. Bioafval (etensresten, swill) staat niet op bijlage Aa maar kan wel worden vergist, en wordt dan digestaat.	Inspreker vraagt waarom de zin "Als sprake is van vergisting tot meststof (digestaat) die mag worden verhandeld, moeten alle te mengen afvalstoffen zijn vermeld op de bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet" op is genomen in het afvalplan. Reden is dat er in de praktijk regelmatig verwarring bestaat over welk digestaat op de bodem mag. Daarom is deze zin opgenomen in paragraaf 5.1.2 van het afvalplan Bioafval. Dit heeft met name betrekking op deelstroom b: *Organisch agrarisch bedrijfsafval en overig organisch bedrijfsafval.* Aanvullend wordt aangegeven dat op basis van de bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet *onderdeel IV. Eindproducten van bewerkingsprocédés die als meststof kunnen worden verhandeld - Categorie 2.: Product dat verkregen is door vergisting van uitsluitend plantaardige stoffen vermeld onder de categorieën A tot en met G1 onder categorie 1 (digestaat van plantaardige covergistingsmaterialen);* ook *digestaat van plantaardige covergistingsmaterialen* als meststof mag worden verhandeld. Het digestaat dat ontstaat bij vergisting van etensresten e/o swill mag alleen op de bodem worden gebracht als het voldoet aan de eisen uit de Europese meststoffenverordening of wordt nabewerkt tot een meststof, bv compost. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
37.	5.1.2	nee	139	Inspreker geeft aan dat de NVWA erkenning niet altijd vereist is in het geval van kleinschalige vergisting of compostering van bioafval. Zie vraag 5.7 in de FAQ van bioafval, opgesteld in opdracht van het ministerie van I&W. Een verwijzing naar deze FAQ zou ook goed passen hier.	Inspreker geeft aan een verwijzing naar het document *Veelgestelde vragen en antwoorden rond kleinschalig verwerken van gft/gfe/swill* te missen. Deze wordt alsnog opgenomen in het afvalplan Bioafval. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
38.	5.2 (tabel)	nee	039	Inspreker merkt bij de beschrijving van recyclen in de tabel op dat plantafval pathogenen, onkruidzaden of invasieve exoten kan bevatten die niet gecomposteerd of vergist mogen worden.	Inspreker merkt op dat plantafval pathogenen, onkruidzaden of invasieve exoten kan bevatten die niet gecomposteerd of vergist mogen worden. Het kan voorkomen dat plantafval pathogenen, zoals quarantaineziekten of quarantaine-organismen bevat. In dat geval zal er een melding gemaakt moeten worden bij de NVWA, waar dan besloten wordt of het vernietigd moet worden, zie Melden van een quarantaine-organisme op uw bedrijf, of als laboratorium | Plantenziekten en plagen | NVWA **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
39.	5.2 (tabel)	nee	084	Inspreker citeert de tekst uit de tabel bij recyclen. Inspreker leest hierin dat het bij vergisten alleen zou gaan om een toepasbare meststof te produceren en mist de optie brandstof (gas).	Inspreker geeft aan dat in de tabel in paragraaf 5.2 van het afvalplan Bioafval de omschrijving bij 'Recyclen' onvoldoende is. Deze wordt als volgt aangepast: "Het recyclen van bioafval is bijna altijd mogelijk en daarom is dat voor alle afvalstoffen in beginsel ook de minimumstandaard. Voor *Gft-afval van huishoudens (groente- fruit- en (fijn) tuinafval) en gelijksoortig organisch bedrijfsafval* is alleen een specifieke vorm van recyclen toegestaan, namelijk composteren en/of vergisten **met gebruik van het gevormde biogas als brandstof gevolgd door recycling van het digestaat, bv. in de vorm van een meststof.** **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
40.	5.2.2.1	nee	007	Inspreker geeft aan dat cascadering een nadrukkelijke rol mag spelen in het bepalen van de minimumstandaarden in het Afvalplan Bioafval. Dit kan bijvoorbeeld door ook aandacht te besteden aan andere hoogwaardige verwerkingsroutes (dan composteren en vergisten) of het produceren van hoogwaardige producten, zoals de productie van (micro)nutriënten, substitutie van veen, of koolstof voor gebruik in de chemische industrie, etc.	Het CMP heeft als belangrijkste instrument de afvalhiërarchie en de minimumstandaard. De door inspreker gevraagde aandacht voor het mogelijk maken van hoogwaardige verwerkingsroutes past al bij het toepassen van deze afvalhiërarchie. Meer nadruk voor cascadering is daarom niet nodig en kan vanwege de verschillende vormen van cascadering mogelijk zelfs tot verwarring leiden.

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
41.	5.2.2.1	nee	007	Inspreker geeft aan er weinig zicht is op de hoeveelheid bioafval die vrijkomt en op welke wijze het wordt toegepast of verwerkt. Een centraal monitoringkader voor bioafval en groenafval ontbreekt, waardoor geen toetsing kan plaatsvinden of de doelen van CMP worden gehaald. Om cascadering een grotere rol te laten spelen in de minimale verwerkingsstandaarden voor organische reststromen, zal ook de monitoring beter in beeld gebracht moeten worden. Dit kan gebeuren op basis van de registratie van afvalstromen via het LMA (Landelijk Meldpunt Afvalstromen).	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van een monitoringsmechanisme om de voortgang te meten. Het CMP is hiervoor niet het juiste instrument. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de monitoring. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
42.	5.2.2.1	nee	081	Inspreker geeft aan dat alleen verwijzen naar de pagina over het gebruik van afvalstoffen als erkende meststof van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland niet voldoende is en stelt voor om dit beleid duidelijker vast te leggen in het CMP.	Inspreker reageert op de verwijzing naar de RVO website over het gebruik van afvalstoffen als meststof en geeft aan dat dit beleid duidelijker vast te leggen in het CMP. Geldende wet- en regelgeving over het toepassen van meststoffen is echter een verantwoordelijkheid van het ministerie van LVVN. Informatie hierover wordt beschikbaar gesteld via RVO. In het CMP verwijzen we daarom naar de website van RVO. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
43.	5.2.2.1	nee	037	De tekst wekt ten onrechte de suggestie dat plantaardig materiaal makkelijker te verwerken is dan bioafval. Naast dierlijke bijproducten moeten namelijk ook onkruidzaden en plantpathogenen worden afgedood tijdens het composteringsproces. Doorgaans worden dierpathogenen zelfs sneller en makkelijker afgebroken dan plantpathogenen. Suggestie is om dit onderwerp te nuanceren en het belang van hygiënischeren te benadrukken.	Inspreker geeft het belang aan van hygiëniseren voor zowel dierlijke bijproducten als onkruidzaden en plantpathogenen bij sommige stromen uit het afvalplan Bioafval. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst hierover in paragraaf 5.2.2.1 *Algemeen* van dit afvalplan aangepast om dit te verduidelijken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
44.	5.2.2.1	nee	007, 037	Inspreker onderschrijft de wens naar cascadering en acht dat alleen haalbaar indien alle deelstromen integraal deel uitmaken van de businesscase. Het afromen van hoogwaardige deelstromen is geen oplossing voor het residu wat achterblijft. Daarnaast vindt inspreker het opmerkelijk dat het onderdeel over cascadering niet is opgenomen in het afvalplan groenafval terwijl in dat plan juist alle ruimte wordt geboden voor initiatieven die heel ver af staan van cascadering en hoogwaardige verwerking. Inspreker • vraagt of de overheid het realistisch acht dat nieuwe en hoogwaardige verwerkingsroutes leiden tot een hogere minimumstandaard. • adviseert om ook in het afvalplan groenafval te verwijzen naar de wens tot cascadering en er naar te handelen.	Inspreker geeft aan dat informatie over cascadering mist in het afvalplan groenafval. In het afvalplan groenafval wordt in paragraaf 5.2.2 verwezen naar de informatie over recycling in het afvalplan bioafval, waar cascadering aan de orde komt. Verder vraagt inspreker of het realistisch is dat nieuwe en hoogwaardige verwerkingsroutes zullen gaan leiden tot een hogere minimumstandaard. Dit valt op voorhand niet te zeggen en hangt ook af van de manier waarop alle deelstromen worden verwerkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
45.	5.2.2.1	nee	084	In deze paragraaf wordt gerefereerd aan cascadering als nadere uitwerking van de afvalhiërarchie. Inspreker vraagt wat de status is van cascadering in deze? Inspreker pleit voor het volgen van het principe 'hoe hoogwaardiger hoe beter'.	In het CMP is voor hoogwaardigheid de afvalhiërarchie leidend. De informatie over cascadering is in die zin informatief om de relatie met de afvalhiërarchie aan te geven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
46.	5.2.2.1	nee	084	Inspreker merkt op dat composteren en vergisten als standaardmethoden worden benoemd en de waardevolle componenten in bioafval, zoals organische stoffen, vezels en nutriënten worden erkend. Tegelijk wordt slechts algemeen gerefereerd aan toekomstige mogelijkheden binnen de biobased economy en wordt geen specifieke aandacht besteed aan innovatieve toepassingen zoals bioplastics, biochar of fosfaatterugwinning. Inspreker zou meer concrete voorbeelden en richtlijnen om deze technologieën lokaal te stimuleren handig vinden.	Inspreker vraagt aandacht voor toekomstige mogelijkheden en innovatieve toepassingen. Van belang is dat deze toepassingen minimaal even hoogwaardig zijn als de huidige minimumstandaard. Omdat deze vergelijking met composteren lastig te maken is wordt momenteel uitgezocht wat een goede methode is om deze vergelijking in het kader van het CMP uit te voeren. Dit onderzoek wordt toegevoegd aan de paragraaf *Toekomstplannen* in het afvalplan Bioafval. Opgemerkt wordt dat producten die toegepast worden op de bodem benoemd moeten zijn in de meststoffenwet en -regelgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
47.	5.2.2.1	nee	137	Inspreker merkt op over de tweede zin: 'Dat kan via recycling als biogrondstof voor diervoeders, geneesmiddelen, plastics, grondstoffen voor de industrie zoals bindmiddelen of kleurstoffen, als meststoffen, etc. Het aantal toepassingen en mogelijkheden zal in de toekomst naar verwachting alleen maar groter worden.' Het leest wat vreemd dat meststoffen hier achteraan staat, terwijl dit de minimumstandaard is.	Inspreker geeft aan dat in de opsomming in paragraaf 5.2.2.1 van het afvalplan Bioafval 'meststoffen' niet als laatste moet worden genoemd. De tekst in het afvalplan Bioafval wordt hierop aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
48.	5.2.2.2 (en 2.2 en 5.2)	nee	007	Inspreker geeft aan tevreden te zijn dat dat het mengen van digestaat voorafgaand aan het composteerproces is op grond van het CMP is toegestaan (Onderwerpen – Mengen en immobiliseren, Hst. 4.2.7 Mengen en meststoffen). Met betrekking tot digestaat met bestemming 'recyclen tot een erkende meststof' merkt de inspreker het volgende op: Deze 'erkende meststof' zal voor deelstroom a steeds een meststof zijn met een CE-markering op grond van de Europese meststoffenwetgeving (Fertilising Products Regulation, FPR), want op grond van de Nederlandse meststoffenwetgeving is digestaat uit deelstroom a (en delen van deelstromen b en d) geen erkende meststof. Dit volgt uit de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, Bijlage Aa, onderdeel IV, categorie 2, 3 en 4, wat bepaalt welke typen digestaat (als eindproducten van bewerkings-procédés) als meststof kunnen worden verhandeld. Dit gaat enkel om digestaat uit uitsluitend plantaardige stoffen. Deelstroom a (en delen van b en d) bevatten ook dierlijke stoffen (en vallen onder de Europese Animal By-Product Regulation). Inspreker heeft hier geen bezwaren tegen. Met de herziening en het ingaan van de Europese Meststoffenverordening (FPR) in 2022 bestaat de mogelijkheid om digestaat als bemestingsproduct toe te passen, mits deze aan bepaalde eisen voldoet. Door van afvalstoffen een erkende meststof te maken is sprake van recycling. Dit uitgangspunt ziet de inspreker graag explicieter verwerkt in de CMP-teksten.	Inspreker geeft aan het uitgangspunt dat sprake is van recycling bij het maken van een meststof uit afvalstoffen graag explicieter verwoord te zien in het CMP. Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 39 in deze tabel.
49.	5.2.2.2	nee	137	Inspreker merkt op dat het Besluit gebruik meststoffen is vervallen bij het in werking treden van de Omgevingswet. Zie eerdere opmerking van inspreker over digestaat: dit volgens EU wetgeving als bestanddeel gebruikt worden, mits zowel het digestaat als het bemestingsproduct aan alle eisen voldoen.	Het *Besluit gebruik meststoffen* is inderdaad vervallen en de tekst in het afvalplan Bioafval zal hierop worden aangepast. Generieke en specifieke regels voor gebruik van meststoffen zijn verwoord in de *Uitvoeringsregeling meststoffenwet* en in het *Besluit activiteiten leefomgeving* (Bal). **Conclusie:**

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
50.	5.2.2.2 en 5.2.2.4	nee	140	Inspreker reageert op de minimumstandaard GFT, toelichting op afbakening (gft-afval van huishoudens en gelijksoortig) en op de paragrafen inzet als meststof en kleinschalig verwerken van bioafval. Er zijn volgens inspreker geen eisen gedefinieerd voor compost. In de huidige Meststoffenwet staat dat dit een 'homogeen en stabiel eindproduct´ dient te zijn. In de EU Verordening 2019-1009 zijn de voorwaarden voor compost wel gedefinieerd (deel II, eisen met betrekking tot CMC's, CMC 3). In 5.2.2.4 (resp. het rapport van RWS) zijn de eisen voor kleinschalig verwerken van bioafval afgeleid van EU 2019-1009, CMC 5. Het is dus logisch om voor alle verwerkingsmethoden de eisen van CMC3 en CMC5 uit de EU Verordening 2019-1009 op te nemen zodat een gelijk speelveld ontstaat, en wordt voldaan aan de EU-eisen voor compost en digestaat als meststof	Over de eisen aan de meststoffen: momenteel bestaan de Nederlandse en EU Meststoffenwetgeving naast elkaar. Een producent van compost kan dus kiezen om te produceren met de criteria van de Nederlandse wetgeving of van de EU-wetgeving. In tegenstelling tot wat inspreker stelt staan ook in de Nederlandse wetgeving nadere eisen voor compost. Zie het *Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet* en de *Uitvoeringsregeling Meststoffenwet*. Het ministerie van LVVN gaat over de meststoffenregelgeving, het CMP is daarin volgend. Indien deze wetgevingen worden geharmoniseerd zullen de CMP teksten daarop worden aangepast. Dit zal worden opgenomen in de paragraaf *Toekomstplannen* van het afvalplan Bioafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
51.	5.2.2.3	nee	084	De richtlijnen voor de verwerking van bioafval met dierlijke bijproducten zijn gedetailleerd beschreven, maar de administratieve lasten voor gemeenten en afvalinzamelaars worden onvoldoende besproken. Uniforme procedures en een duidelijke taakverdeling zijn nodig.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
52.	5.2.2.3	nee	137	Inspreker merkt op bij de zin: 'Zo bevat keukenafval naast groente- en fruitafval ook vaak ander keukenafval zoals eierschalen, etensresten en vleesresten.' Dat etensreten ook veganistisch kunnen zijn.	Inspreker geeft aan dat etensresten ook veganistisch kunnen zijn. Keukenafval en etensresten (swill) worden onder de *Europese Verordening dierlijke bijproducten* echter aangemerkt als categorie 3-materiaal. Dat betekent dat op basis hiervan nog geldt dat ALLE keukenafval en etensresten als *dierlijk bijproduct* worden gezien. Dus ook veganistische etensresten worden nog als dierlijk bijproduct gezien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
53.	5.2.2.4	nee	037	De studie door RWS en Leaf geeft exact de problemen weer waarmee ook de professionele verwerkers mee kampen. Grote verwerkers zijn geen tegenstander van kleinschalige initiatieven en zien het ook niet als een bedreiging maar vinden het wel belangrijk dat men zich bewust is van de risico's en dat in zekere zin sprake is van Level Playing Field. Vraag is wel of het onderscheid tussen groot- en kleinschalige verwerking voldoende duidelijk is (welk jaarvolume is kleinschalig) en of de risico's bij een bepaalde omvang voldoende in beeld zijn gebracht.	Kleinschalig wordt in het afvalplan Bioafval beschreven als verwerking van afval van *Bijvoorbeeld bij grotere bedrijven, zorginstellingen, maar ook in woonwijken* Er is -zoals inspreker stelt- geen volumegrens aan verbonden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
54.	5.2.2.4	nee	039	Inspreker verwijst naar de tekst over het onderzoek naar kleinschalige verwerkingsmethoden voor gft en swill. Inspreker geeft aan de zinsconstructie vreemd te vinden van de zin waarin wordt aangegeven dat niet aan de minimumstandaard wordt voldaan. Inspreker verzoekt te verwijzen naar een factsheet.	In de versie van het afvalplan Bioafval van het Ontwerp-CMP is het eind 2024 afgeronde document *Veelgestelde vragen en antwoorden rond kleinschalig verwerken van gft/gfe/swill* nog niet verwerkt. Een verwijzing naar dit document wordt opgenomen en de tekst van paragraaf 5.2.2.4 wordt hierop ook aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
55.	5.2.2.4	nee	039	Inspreker verzoekt om naar een factsheet te verwijzen waar de specifieke verwerkingsmethode Voor de (kleinschalige) verwerking van bioafval zijn beschreven.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 54 in deze tabel.
56.	5.2.2.4	nee	084	De initiatieven voor kleinschalige verwerking, zoals wormencompostering en Bokashi worden erkend. Echter, er ontbreekt een duidelijke beschrijving van hoe gemeenten deze initiatieven praktisch kunnen ondersteunen en integreren in bestaande systemen.	Onduidelijk is waar inspreker leest dat wormencompostering en bokashi worden erkend. Zie voor regelgeving en conclusies hierover het document *Veelgestelde vragen en antwoorden rond kleinschalig verwerken van gft/gfe/swill* dat wordt genoemd in het antwoord op zienswijze 54 in deze tabel. Bokashi met gft/gfe/swill, dus stromen waar keukenafval en etensresten bij zitten (die worden geclassificeerd als dierlijke bijproducten), is als eindverwerking NIET toegestaan. Het is alleen toegestaan als inzamelmethode, om daarna verwerkt te worden via de minimumstandaard. Zie de factsheet https://lap3.nl/publish/pages/230367/bokashi-factsheet-rws-min-ienw-2021-06-07.pdf Verder is het CMP niet het juiste instrument om te beschrijven hoe gemeenten op dit vlak kunnen ondersteunen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
57.	5.2.2.4	nee	102	Inspreker vraagt of de resultaten van kleinschalig verwerken ook vertaald mogen worden naar grootschalig verwerken. Het maken van Bokashi is ook op grotere schaal getest en in sommige gevallen tijdelijk vergund. Bokashi is hiermee dan definitief niet toegestaan.	Momenteel loopt er nog een Wageningen Universiteit onderzoek naar o.a. bokashi bij maaisel en blad (groenafval). Het is mogelijk dat bokashi in de toekomst een meststof zal worden, daarvoor loopt er een traject via het ministerie van LVVN. Daarbij zal het uitsluitend gaan over bokashi van de groenafval (maaisel en blad) en niet van andere afvalstoffen, zoals gft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
58.	5.2.2.4	nee	126	Inspreker geeft aan dat het jammer is dat Bokashi wordt genoemd als voorbeeld van wat niet is toegestaan. Resultaten van pilots en het onderzoek van de Wageningen Universiteit rechtvaardigen het onder voorwaarden toestaan van gefermenteerd organisch materiaal als bodemverbeteraar.	Het door inspreker aangehaalde onderzoek van de Wageningen Universiteit richt zich uitsluitend op bokashi van maaisel en blad (dus groenafval, en niet voor de stromen in het afvalplan Bioafval). Zie ook het antwoord op zienswijze 57 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
59.	5.2.2.4	nee	126	Inspreker geeft aan dat organisch materiaal veel kansen biedt voor hergebruik in biobased materialen, maar er is ruimte voor experimenten nodig, die vaak niet wordt geboden.	Naar aanleiding van deze en diverse andere zienswijzen over proefnemingen is er voor gekozen een hoofdstuk proefnemingen toe te voegen aan het CMP. Het hoofdstuk proefnemingen bevat onder andere een verwijzing naar de Handreiking proefnemingen. Zie deze handreiking voor meer informatie over de mogelijkheden, procesbeschrijvingen en tips voor proefnemingen binnen de bestaande wettelijke ruimte. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
60.	5.2.2.4	nee	137	Inspreker vraagt bij het woord 'apparaten' of hier ook de compostmolen e.d. mee worden bedoeld. Anders beter spreken van 'methoden'. Inspreker geeft daarnaast aan: verwijs hier naar de FAQ voor de wetgeving. Wat er in dat rapport uit 2020 staat over wet- en regelgeving is niet op alle punten correct, het was een eerste inventarisatie van de wet- en regelgeving. Daarnaast maakt inspreker in de bijlage nog enkele tekstuele opmerkingen.	De door inspreker genoemde compostmolen wordt als een van de verwerkingsmethoden beschreven in het document *Veelgestelde vragen en antwoorden rond kleinschalig verwerken van gft/gfe/swill.* De verwijzing naar dit document wordt in het afvalplan Bioafval opgenomen naar aanleiding van zienswijze 54 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
61.	5.2.2.4	nee	149	Inspreker geeft aan te vinden dat wormencompost niet mag worden gezien als mest. Inspreker geeft aan dat het substraat waar worden in worden gekweekt bestaat uit organisch materiaal. Hierin zit geen keukenafval, niets dierlijks, dus ook geen mest. De grondstoffen die worden gebruikt voor de wormenkweek, zijn nu ook vrijgesteld van mestwetgeving. Wormencompost zit zeer laag in voedingswaarden ten opzichte van mest van vee. De meerwaarde zit in het micro-organisme. Als wormencompost, en alles waar wormencompost in zit, onder de mestwetgeving gaat vallen, dan betekent dit dat er extra transportbewegingen ontstaan, omdat er dan met mestauto's met GPS moet worden gereden. Er komen dan ook extra analyse- en administratiekosten bij kijken. De kleine sector in Nederland kan daardoor niet concurreren met andere landen.	Deze zienswijze gaat over het toepassen van de meststoffen wet- en regelgeving. Hiervoor is het ministerie van LVVN primair verantwoordelijk. Het CMP volgt hierbij deze wet- en regelgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
62.	5.2.2.4	nee	139	Inspreker verwijst naar de tweede alinea en geeft aan dat ze graag de kleinschalige lokale verwerking van organische reststromen tot compost of bodemverbeteraar (die slechts in eigen tuin wordt gebruikt), willen stimuleren door juridische drempels hiervoor weg te halen. Bijvoorbeeld door in het CMP of in wetgeving een uitzondering op de vergunningsplicht op te nemen, indien de compostering uitgevoerd wordt door een groep huishoudens. Een alternatief is dat in dit CMP (zie paragraaf 6.1) aandachtspunten worden geformuleerd voor de beantwoording van de vraag 'wanneer het afgeven van groente en fruitresten - ten behoeve van collectief gebruik van een composteermethode of wormenhotel in de wijk – werkelijk als het 'zich ontdoen van materialen' moet worden gekwalificeerd'. Met dan als achterliggende gedachte dat deze groente en fruitresten niet steeds klakkeloos als afval worden gekwalificeerd.	Inspreker verzoekt om in het CMP of in wetgeving een uitzondering op een vergunningplicht op te nemen. In de Omgevingswet en daarbij behorende besluiten is geregeld of een omgevingsvergunning nodig is. Het CMP heeft zich aan de geldende wet- en regelgeving te houden. Een uitzondering op de vergunningsplicht kan om deze reden niet via het CMP worden geregeld. Het CMP heeft ook geen invloed op eventuele aanpassing van deze regelgeving. Het CMP heeft met betrekking tot de wetgeving alleen een beschrijvende rol waarmee enerzijds wordt gericht op inspireren, en anderzijds op het geven aan beleidsrichting aan vergunningverleners en toezichthouders voor hun werkzaamheden. Daarnaast vraagt inspreker om in het CMP aandachtspunten te formuleren voor de vraag wanneer er sprake is van 'zich ontdoen' van materialen, en er dus sprake is van een afvalstof. De vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof wordt uitgebreid behandeld in het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof]. Daarnaast kan ook worden gekeken naar de handreiking afvalstof of niet-afvalstof.
63.	5.2.2.6	nee	084	Hoewel het afvalplan aangeeft dat voedselrestvermalers alleen onder strikte voorwaarden mogen worden gebruikt, mist een strategie om huishoudens in hoogbouw beter te betrekken bij het scheiden van bioafval. Dit kan bijvoorbeeld door de introductie van specifieke inzamelpunten in flatgebouwen of stimulering van collectieve initiatieven.	Voor een strategie over het beter scheiden van bioafval in de hoogbouw wordt verwezen naar het programma VANG Huishoudelijk Afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
64.	5.2.2.6	nee	139, 030	Inspreker geeft aan dat het verbod op de toepassing van voedselvermalers voor de gestapelde bouw voor het gescheiden inzamelen van Groente-, Fruitafval en Etensresten (GFE), zou (gedeeltelijk) losgelaten kunnen worden. Met de nieuwe generatie (LCA-rapport uit de voetnoot dateert uit 2015) voedselrestenvermalers en bijhorende ontwateringstechnieken kunnen de veronderstelde neveneffecten op onder meer de rioolwaterafvoer worden voorkomen. De huidige terughoudendheid in het CMP is daarmee voor een belangrijk deel overbodig. Daarom wordt voorgesteld om in de navolgende onderdelen uit het CMP de volgende wijzigingen door te voeren (in het kort opgesomd): - Het toestaan van de afvoer van het afvalwater uit de ontwateringsinstallatie via het riool is van groot belang om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. - Het toestaan van de afvoer van het vermalen GFE (maalsel) via het riool in gevallen waar gescheiden inzameling van GFE technisch niet mogelijk is of de kosten te hoog (overeenkomstig de huidige uitzonderingsgronden) zou uitkomst kunnen bieden. - Door het vereenvoudigen van vergunningprocedures en het bieden van duidelijke richtlijnen voor de installatie en het gebruik van voedselrestenvermalers kan de implementatie van deze technologie worden versneld. Inspreker benoemt de voordelen van bovengenoemde aanpassingen.	Voor een antwoord op de zienswijze over het toepassen van voedselrestvermalers wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
65.	5.2.3	nee	102	Inspreker vraagt je hoe weet of organisch agrarisch bedrijfsafval van teelt waarbij schadelijke biociden en/of gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt, aanwezig zijn. Is dit eenvoudig via monstername vast te stellen? Deze afvalstroom is moeilijk te controleren. Zijn hier andere of betere handvaten voor?	Deze zienswijze gaat over een specifieke vraag omtrent het vaststellen van een verontreiniging en heeft niet direct te maken met het Ontwerp-CMP. Specifieke vragen over afvalbeheer kunnen altijd gesteld worden aan de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
66.	6.2	nee	084	Het afvalplan benadrukt de rol van het verminderen van voedselverspilling, maar biedt geen concrete acties of instrumenten die gemeenten kunnen inzetten. Praktische tools zoals een stappenplan voor samenwerking met lokale ondernemers of scholen kunnen hier een toevoeging zijn.	Deze zienswijze gaat over praktische tools rond het verminderen van voedselverspilling. Hiervoor is het CMP niet het juiste instrument en wordt verwezen naar de menuaart afvalpreventie voor gemeenten waarin er aandacht is voor de reductie van voedselverspilling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
67.	6.2	nee	116	Inspreker geeft aan dat het voorkomen van voedselverspilling een belangrijke bijdrage kan leveren aan het Circulair Materialenplan (CMP). Inspreker noemt voorbeelden. In het Afvalplan Bioafval wordt hier al kort aan gerefereerd. Inspreker ziet tegelijkertijd mogelijkheden om meer impact te bewerkstelligen door de informatie in het plan aan te scherpen. Inspreker doet drie suggesties: 1. Voorkomen is de hoogste trede op de Ladder van Moerman. In de hoofdlijnennotitie wordt verwezen naar hoofdstuk 'Grondstoffengebruik en afvalpreventie'. Het lijkt ons zinvol om ook direct in het Afvalplan Bioafval expliciet op te nemen waarom voorkomen beter is dan genezen. Immers, afval dat er niet is, hoeft ook niet verwerkt te worden. Door de voedselverspillingshiërarchie uit de Ladder van Moerman	Inspreker geeft aan dat voedsel(rest)stromen altijd zo hoogwaardig mogelijk moeten worden ingezet, waarbij de meeste impact wordt gemaakt door preventie, het voorkomen dat voedsel afval wordt. Om hier meer aandacht aan te besteden in het afvalplan Bioafval wordt het tegengaan van voedselverspilling als vorm van preventie opgenomen in de tabel van 5.2 als vorm van preventie. Verder wordt voor een antwoord op deze zienswijze verwezen naar het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel. Wat betreft storten wordt aangegeven dat het niet is toegestaan om voedselafval te storten volgens het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (BSSA), no 18 (dus stortverbod voor Bioafval). Daar waar het om voedsel(reststromen) gaat is de minimumstandaard recycling en is vergisten, zonder recycling van het digestaat niet toegestaan.

Zienswijzen op het afvalplan Bioafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				expliciet op te nemen, geeft het CMP een duidelijk signaal dat voedselreststromen altijd zo hoogwaardig mogelijk moeten worden verwerkt. 2. Storten van voedsel is een verspilling van alle energie, water, grondstoffen en landgebruik. Biovergisting wordt regelmatig als alternatief gezien, omdat het nog biomethaan voor energieopwekking op kan leveren, veelal niet terecht, want het levert maar een fractie van de energie op die [*red. in de productie*] is gaan zitten. [*Red. Storten en vergisten*] zouden dus zo onaantrekkelijk mogelijk gemaakt moeten worden. In de markt zie je de beweging dat voor het verkrijgen van groen-gas certificaten grondstoffen die hoger te verwaarden zijn, bijvoorbeeld als veevoer, worden uitgesloten. 3. Het verwerken van bioafval wordt door gemeenten gedaan (al dan niet uitbesteed). Het voorkomen van voedselverspilling kan bijdragen aan het behalen van duurzame en circulaire doelen in gemeenten. Inspreker heeft concrete handvatten opgesteld die gemeenten daarmee verder kunnen helpen en zo, naast een bijdrage aan de circulaire economie, ook nog eens een beter rendement opleveren.	Voor een antwoord op het voorkomen van voedselverspilling wordt verwezen naar het antwoord op zienswijzen 22 en 66 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
68.	6.2	nee	139	Inspreker geeft aan dat een verwijzing naar paragraaf 3.5 Voedselverspilling, van het hoofdstuk Afvalpreventieprogramma, hier passend zou zijn om ook in dit hoofdstuk over bioafval, meer aandacht te vragen voor preventie.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel.

2.53 Afvalplan Bouw- en sloopafval gemengd

Zienswijzen op het afvalplan Gemengd bouw en sloopafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	126	Inspreker geeft aan dat het CMP prikkels moet bieden voor gescheiden inzameling en hergebruik. Het beleid bij slopen van objecten is gericht op het terugwinnen van hergebruikbare producten en materialen. Deze dienen gescheiden ingezameld en hergebruikt te worden buiten het regime van afvalstoffenwetgeving. Dat maakt hergebruik aantrekkelijk en leidt tot simpele procedures. Alleen gemengd bouw- en sloopafval, dat aangeboden wordt bij een puinbreker, valt dan onder het afvalstoffenregime.	Het gescheiden houden van afvalstoffen op bouw- en slooplocaties valt onder de verplichtingen uit het Besluit bouwwerken leefomgeving en onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van BZK. Materialen die vrijkomen bij sloop zijn afvalstoffen, tenzij ze voldoen aan de criteria voor niet-afvalstoffen die staan toegelicht in het hoofdstuk ‘afvalstof of niet-afvalstof’. Ook als ze dus gescheiden zijn gehouden bij sloopwerkzaamheden. Zo zit de wetgeving op dit moment in elkaar en het CMP heeft daarin geen rol. Een toets of vrijkomende bouwelementen of materialen aan de voorwaarden voor niet-afvalstoffen voldoen kan worden uitgevoegd door de houder van het materiaal en hoeft, zeker bij eventueel ‘hergebruik’ van intacte elementen die een volgende toepassing zullen krijgen, niet moeilijk te zijn. Voor materialen zoals metalen bestaat bovendien een Europese einde-afval verordening. Wellicht ten overvloede: dit afvalplan over ‘gemengd bouw- en sloopafval’ gaat niet over gescheiden gehouden materialen maar over het gemengde afval dat moet worden uitgesorteerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
2.	algemeen	nee	024	Het valt inspreker op dat nog geen verwijzing wordt gemaakt naar de ontwikkelingen voor de beschrijving van de BBW (Best Beschikbare Werkwijze). Ook hier wordt een opsomming gegeven van stromen die moeten worden gesorteerd. Deze lijsten komen niet met elkaar overeen [*red.: met de lijst van af te scheiden monostromen in de minimumstandaard*].	De BBW is opgenomen bij de ‘toekomstplannen’. Bij het opstellen van het CMP is er inderdaad voor gekozen om hierop niet vooruit te lopen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit afvalplan.
3.	algemeen	nee	102	Inspreker citeert delen uit het afvalplan over het Acceptatie- en verwerkingsbeleid afvalverwerkers, de toekomstplannen en over afvalstof of niet-afvalstof zonder een vraag te stellen of een advies te geven.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit afvalplan.
4.	5.1.1	nee	015	De strengere eisen voor restafval en bouw- en sloopafval zorgen ervoor dat afvalstromen op projectlocaties beter gescheiden moeten worden. Dit leidt tot hogere kosten en een toename van administratieve lasten. Daarnaast rijst de vraag hoe de controle op Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) binnen deze regelgeving wordt ingericht. Inspreker geeft aan dat er onduidelijkheid bestaat over de mate van handhaving en in hoeverre deze daadwerkelijk zal bijdragen aan het verminderen van bouw- en sloopafval.	Deze zienswijze is drieledig (strengere eisen m.b.t. afval gescheiden houden, ZZS en handhaving van regels). Op elke van deze drie wordt hieronder ingegaan. Inspreker duidt op strengere eisen die zouden bestaan voor het gescheiden houden van bouw- en sloopafval op projectlocaties. Onduidelijk is waarom inspreker van mening is dat hier strengere eisen gelden. Het is daarom niet mogelijk om op dit deel van de zienswijze in te gaan. Zie het eerste deel van het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel over de scheidingsregels op bouw- en slooplocaties. Deze regels zijn niet gewijzigd omdat daar geen aanleiding toe is. Gevaarlijk afval is een van de afvalstoffen die volgens bovenstaande bij de bron gescheiden moet worden gehouden. Ook dat is niet gewijzigd. Afval kan naast de concreet genoemde gevaarlijke afvalstoffen ook op basis van bepaalde ZZS gevaarlijk afval zijn als sprake is van relatief hoge concentraties aan die ZZS. Een voorbeeld waar dit kan spelen is bij PUR/PIR-isolatieplaten van oudere datum die nog geblazen zijn met CFK’s (zie het afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten). Of de regels worden nageleefd is ten eerste afhankelijk van bouw- en slooplocaties die zich hieraan moeten houden. Het bevoegd gezag dat toeziet op deze regels is verantwoordelijk voor het invullen van de handhaving, prioritering ervan en de tijd en middelen die zij daaraan besteed. Het CMP heeft hierin geen bepalende of sturende rol en kan handhaving dus niet opleggen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
5.	2.2	ja	102	Inspreker merkt op dat onder b wordt verwezen naar afvalplan residuen, maar onder a is al opgenomen dat het residu minimaal verbrand moet kunnen worden. Inspreker vraagt waarom dan onder b niet verbranden opnemen of onder a ook verwijzen naar het afvalplan residuen?	In dit afvalplan wordt aangegeven waar een residu kan of mag ontstaan en of er aan het residu eigen gesteld worden. Vooralsnog is er één eis en dat is dat het residu nog minimaal verbrand kán worden. Die eis bepaalt dus ook hoever gemengd bouw- en sloopafval uitgesorteerd mag worden: dus niet tot er een residu zou ontstaan dat alleen nog maar gestort kan worden en niet meer verbrand.

Zienswijzen op het afvalplan Gemengd bouw en sloopafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Het daadwerkelijk verwerken van de residuen valt (vervolgens) onder het afvalplan residuen (divers). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
6.	2.2	ja	007, 024	Inspreker citeert de minimumstandaard en vervolgt: In de tekst van de minimumstandaard staat aangeven dat het gaat om als gevaarlijk aangeduide afvalstoffen anders dan bedoeld in hoofdstuk 17 [*van de Eural*]. Het is niet duidelijk hoe dit precies bedoeld is.	Bij bouwactiviteiten komen ook afvalstoffen vrij zoals verf- en lijmblikken en kitkokers die gevaarlijk afval zijn maar niet vallen onder eural hoofdstuk 17. Deze komen vaak in het gemengd bouw- en sloopafval terecht. De verwarring, en onbedoelde afwijking van LAP3, komt uit het woord 'waaronder' dat 'alsook' had moeten zijn zoals in LAP3. Dit is gecorrigeerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
7.	2.2	ja	024	Inspreker schetst de praktijk bij het uitvoeren van de minimumstandaard als volgt: bij de processen van inspreker worden in ieder geval geen vlakglas en eigenlijk ook geen armaturen afgescheiden. Regelmatig ook geen kunststof fractie. Hier speelt ook dat folie en/of harde kunststoffen vrij gekregen worden. De vraag is hoe hier mee omgegaan moet worden. Overigens is dit niet nieuw voor het CMP. Dezelfde omschrijving staat ook al in LAP 3.	Het is enigszins onduidelijk wat inspreker bedoeld maar in de basis hoort gemengd bouw- en sloopafval volgens de geldende minimumstandaard verwerkt te worden. Er kunnen natuurlijk redenen zijn waarom dit niet gebeurt, bijvoorbeeld omdat dit afval niet in het GBSA zit wat inspreker ontvangt, omdat dit bij een volgende verwerker pas wordt afgescheiden of, omdat inspreker en bevoegd gezag gemotiveerd afwijken van het huidige LAP3. Het voldoen aan de minimumstandaard hoort bij het inwerkingtreden van het CMP opnieuw door het bevoegd gezag bekeken te worden voor lopende vergunningen. Vergunningen die afwijken horen te worden geactualiseerd. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen hoe ze omgaan met deze actualisatieverplichting. Vanaf het inwerkingtreden van het CMP geldt een informatieplicht voor het bevoegd gezag bij afwijken van het CMP. De minister zal hier vervolgens op adviseren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
8.	4	nee	055	Inspreker verzoekt in het overzicht van afvalstoffen die vergelijkbaar zijn maar onder andere plannen vallen bouw- en sloopafval, dat verontreinigd is met asbest op te nemen.	Suggestie is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
9.	5.3	nee	012	Inspreker geeft aan dat bij de tabel met de zorgstoffen (PAK en asbest) zou moeten worden opgemerkt dat hier vanuit verschillende beleidsvelden al veel aandacht voor is en er normaal geen sprake is van risico's bij toepassing van de uitkomende recyclaten. En dat er met deze vaststelling geen reden is om met andere ZZS rekening te houden (want als je dit niet kan stellen, dan heeft het geen zin om hier een tabel over op te nemen; dit leidt alleen maar tot onterechte verdachtmaking van de materiaalstroom).	Onderkend wordt dat er al veel aandacht is voor PAK's en asbest in steenachtig materiaal. Het doel van de tabel in paragraaf 5.3 is enkel om een overzicht te geven van ZZS waarvan bekend is dat ze kunnen voorkomen in concentraties boven de concentratiegrenswaarde in tabel 1 van hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen'. Het is vervolgens aan de afvalverwerker om in zijn acceptatie- en verwerkingsbeleid aan te geven hoe met PAK's en asbest wordt omgegaan moest dat toch bij inkomende partijen worden aangetroffen. Wellicht is dat voor deze twee stoffen reeds gangbare praktijk. Dat is echter geen reden om ze hier niet te noemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
10.	5.3	nee	012	In de tabel (bij ZZS-Asbestvezels) wordt gesteld dat als bij controle van binnenkomende vrachten GBSA verontreiniging met asbest wordt aangetoond, de gehele vracht/partij beschouwd moet worden als asbesthoudend afval en als zodanig verwerkt moet worden volgens de minimumstandaard [*red.: van het plan Asbesthoudend afval*]. Inspreker vraagt waarom niet meer wordt toegestaan dat de vervuiling na kennisgeving aan de ontdoener op zijn/haar kosten uit de vracht wordt gehaald en afgevoerd wordt volgens de minimumstandaard? In dit nieuwe afvalplan wordt een gehele vracht gemengd bouw- en sloopafval naar een stortplaats gedirigeerd met dito kosten en verlies van waardevolle grondstoffen.	Zoals in het plan staat aangegeven en door inspreker wordt geciteerd moeten deze vrachten bij constatering van asbestvervuiling worden verwerkt volgens de minimumstandaard van het afvalplan asbesthoudend. Daarin staat dat extractief reinigen is toegestaan. De lezing door inspreker dat dit afval dan gestort moet worden klopt dus niet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit afvalplan.
11.	5.3	nee	102	Inspreker verwijst naar p.13 Toegestaan is dat bodemassen worden gebruikt in materialen die vrijkomen als bouw- en sloopafval. Inspreker mist in toelichting hoe risico's van ZZS zijn meegenomen in de afvalfase. Dit is wel meegenomen in het plan steenachtig materiaal.	Ondanks de gegeven referentie naar p.13 is niet te vinden waar inspreker op reageert. Het woord 'bodemassen' komt in het hele afvalplan niet voor. Deze zienswijze wordt niet van een antwoord voorzien.
12.	toekomst plannen	nee	114	Inspreker vraagt wat de tijdsplanning is voor het onderzoeken van de mogelijkheid tot een verbrandingsverbod en sorteerverplichting voor gemengd bouw-en sloopafval. Inspreker geeft aan dat dit in de praktijk al kan maar dat de ambitie ontbreekt. Inspreker verzoekt duidelijk te stellen wanneer dit wordt ingevoerd.	De verkenning naar de implementatie van het sorteren volgens een Best Beschikbare Werkwijze loopt. Op dit moment is het niet mogelijk om een voorspelling te doen over de uitkomst of de planning. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in deze paragraaf.

2.54 Afvalplan Cellenbeton

Zienswijzen op het afvalplan Cellenbeton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan dat het overlaten aan de markt of cellenbeton wordt hergebruikt niet overeenkomt met het uitgangspunt van de circulaire economie om grondstoffen zo lang mogelijk in de kringloop te houden.	De zienswijze van inspreker is terecht, omdat recycling van cellenbeton mogelijk is. Echter, bij het ophogen van een minimumstandaard zijn ook de kosten van de verwerking van belang. Het recyclen tot cellenbeton of beton is economisch gezien nog geen interessante route, omdat zand een goedkope(re) grondstof is. Zie daarvoor ook [minimumstandaard voor verwerking]. Daarnaast geldt voor cellenbeton geen wettelijke verplichting om dit afval gescheiden te houden op bouw- en slooplocaties van bouwwerken. Daardoor is veel cellenbeton vermengd met bijvoorbeeld gips, steenachtig materiaal of dakleer. Vooralsnog zijn er dus vanuit economisch perspectief onvoldoende verwerkingsmogelijkheden om de minimumstandaard van cellenbeton te verhogen van storten naar recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Cellenbeton					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	5.1.1	nee	012, 064	Correct is opgemerkt dat cellenbeton niet gescheiden van overig puin behoeft te worden gesloopt, maar in de verdere keten van de reguliere puinverwerking is dit een stoorstof. In zeer beperkte mate kan dit zonder problemen, maar bij hogere gehalten is dit een probleem. Is het mogelijk om een gescheiden sloop en verwijdering op te nemen? De andere inspreker vraagt of het feit dat cellenbeton niet gescheiden hoeft te worden gehouden (Besluit bouwwerken leefomgeving) geen risico op vervuiling van de BSA-keten oplevert.	Doordat voor cellenbeton geen wettelijke verplichting geldt om dit afval gescheiden te houden op bouw- en slooplocaties van bouwwerken, raakt veel cellenbeton vermengd met bijvoorbeeld gips, steenachtig materiaal of dakleer. Het gescheiden houden van afvalstoffen op bouw- en slooplocaties is geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	5.2/2.2	nee	064	In 2.2 staat als minimumstandaard storten opgenomen, terwijl onder 5.2 ook andere verwerkingsmogelijkheden benoemd zijn. Inspreker vindt dat onduidelijk.	De minimumstandaard in het toetsingskader van het afvalplan schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. Doordat voor cellenbeton de minimumstandaard storten is, kan het bevoegd gezag vergunning verlenen voor storten van cellenbeton maar ook voor andere, hoogwaardigere verwerkingstechnieken voor dit afval. De hoogwaardigere verwerkingstechnieken die voor cellenbeton bekend zijn, zijn ter informatie beschreven in paragraaf 5 van de toelichting van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.55 Afvalplan Dakafval

Zienswijzen op het afvalplan Dakafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	115	Inspreker schetst het Bitumen Recycling Network (onder verantwoordelijkheid van de Stichting Dak en Milieu) waarmee jaarlijks ten minste 5.000 ton materiaal (snijresten en niet volledig gebruikte dakrollen) onttrokken aan de afvalstroom (storten of verbranden) [*Inspreker stuurt hierover een recent persbericht mee*]. Het project is ook toegankelijk gemaakt voor niet-leden van inspreker vanaf 1 maart 2025. Inspreker geeft aan dat in bitumineuze dakbedekking een toenemende percentage gerecyclede content zit (nu nog voornamelijk polyester dragers en vulstoffen, maar ook steeds meer bitumen als secundaire grondstof). Inspreker geeft aan namen haar leden positief te zijn over het feit dat snijresten van bitumineuze dakbedekking expliciet worden genoemd in het CMP. Het gaat om schoon materiaal dat aantoonbaar PAK-arm is (dit gehalte kan worden onderbouwd). Inspreker ziet ook gemiste kansen [*red.: zie andere zienswijzen bij het Afvalplan dakafval van inspreker*].	Het ministerie is blij dat de inspreker positief is over het expliciet benoemen van bitumineuze dakbedekking in het afvalplan Dakafval. Zie ook het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	1, 2.2	ja	047	Inspreker geeft aan dat onder de beschrijving van composiet dakafval staat aangegeven dat er sprake kan zijn van een mengsel van teerhoudend- en bitumineus dakafval. Omdat het hier gaat om twee types niet van elkaar te scheiden dakafval zou dit volgens inspreker getypeerd moeten worden als PAK-rijk dakafval. Met daarbij dezelfde regels als voor PAK-rijk dakafval. Inspreker verzoekt dit aan te passen.	Er bestaan verschillende vormen van composiet dakafval (zie de opsomming in de tabel bij ‘paragraaf 1 Afbakening toetsingskaders’). In ‘paragraaf 2.2 Minimumstandaard’ zijn verschillende minimumstandaarden opgenomen afhankelijk van het percentage aan ‘dakbedekkingvreemd’ materiaal. Het composiet materiaal kan een mengsel betreffen van PAK-rijk en PAK-arm dakafval (bijvoorbeeld omdat tijdens dakonderhoud één van beide vormen op de ander is aangebracht). In dit geval zal het PAK10 gehalte van het mengsel in nagenoeg alle gevallen boven de grens van 75 mg/kg liggen, waardoor het geheel verwerkt dient te worden volgens de minimumstandaard van PAK-rijk dakafval. Het ministerie is het er echter mee eens dat een extra toevoeging kan zorgen voor meer duidelijkheid. Daarom zal worden opgenomen dat een composiet materiaal bestaande uit een mengsel van PAK-rijk en PAK-arm dakafval verwerkt dient te worden volgens de minimumstandaard van PAK-rijk dakafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	2.2	ja	055	Inspreker pleit voor het aanpassen van de volgende tekst in de minimumstandaard voor dakgind, verkleefd met teer of bitumen (deelstroom e) als volgt: Dakgrind, verkleefd met teer of bitumen en verontreinigd met een hoger percentage dan 15% met andere (niet steenachtige) materialen of met asbest (geen percentage), waardoor het niet nuttig kan worden toegepast, mag worden gestort.	De mogelijkheid om dit materiaal te storten is alleen opgenomen in het afvalplan voor dakgrind, verkleefd met teer of bitumen die wegens verontreinigingen niet nuttig kan worden toegepast. Dit naar aanleiding van het onderzoek van RoyalHaskoning DHV (2022). Uit dit onderzoek is gevolgd dat dakgrind, verkleefd met teer of bitumen dat is verontreinigd met andere inerte materialen vaak een negatieve impact heeft op de geproduceerde bouwstoffen (mineraal aggregaat of cement) en daarom niet wordt geaccepteerd. Uit het onderzoek volgt dat ook een klein percentage verontreinigd materiaal ervoor kan zorgen dat de stroom geweigerd wordt. Daarnaast valt asbesthoudend dakafval onder het afvalplan asbest, dit staat in ‘paragraaf 4 Toelichting op de afbakening’ onder ‘Afvalstoffen die vergelijkbaar zijn, maar onder andere plannen vallen’. Met asbesthoudend dakafval wordt PAK-rijk of PAK-arm dakafval (of mengsels daarvan) bedoelt dat is vermengd/verkleefd met asbestcement waarin voor het totale mengsel de concentratie serpentijnasbest, vermeerderd met tien maal de concentratie amfiboolasbest, meer dan 100 milligram per kilogram droge stof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	2.2	ja	064	De minimumstandaard voor dakafval, afgescheiden fractie 'dakbedekkingvreemd materiaal' is verbranden als vorm van verwijderen. Afwijken (storten) kan als er te veel voor verbrandingsinstallaties ongewenste componenten inzitten. De daarbij gestelde voorwaarde zijn voor inspreker onduidelijk. In het CMP staat dat PVC ongewenst is in een AVI. Al het restafval bevat PVC in een grotere mate dan afgescheiden residu van dakafval. In het kader van een wijziging van LAP3 is hier al een zienswijze op ingediend. Inspreker verzoekt het ministerie om met een technische aantekening te komen over wat AVI’s wel en niet kunnen accepteren.	In ‘paragraaf 5.2.2.1 De verschillende minimumstandaarden’ van dit afvalplan wordt onder het kopje ‘Afgescheiden fractie dakbedekkingvreemd materiaal’ een toelichting gegeven op de minimumstandaard. Hier wordt ook iets gezegd over materialen die door een AVI geweigerd kunnen worden. We gaan in het CMP verder niet in op materialen die AVI’s wel en niet accepteren, dit zal namelijk per installatie afhankelijk zijn. Het is daarom aan de AVI’s om duidelijkheid te verschaffen op basis van hun vergunning en hun eigen acceptatiecriteria. Wanneer meerdere AVI’s de betreffende afvalstof niet kunnen accepteren mag worden uitgeweken naar storten.

Zienswijzen op het afvalplan Dakafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het CMP.
5.	2.2	ja	064	Voor dakafval [en shredderafval] bestaat nog steeds een stortverbod in het Besluit Bssa. Storten van deze reststromen kan alleen met een verklaring stortverbod Bssa, ook als storten volgens de minimumstandaards (beperkt) is toegestaan. De onduidelijkheid hierover komt dan terug bij het beoordelen van de verzoeken om een verklaring stortverbod Bssa. Wij verzoeken u het Bssa op dit punt in overeenstemming te brengen met de minimumstandaarden uit het CMP.	Op grond van de minimumstandaard en het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa), artikel 1, eerste lid, categorie 36, geldt voor dakafval een stortverbod. Uit dakafval afgescheiden 'dakbedekkingvreemd' materiaal bevat soms te veel componenten die ongeschikt zijn om te verbranden (denk aan PVC-delen, isolatiemateriaal of hoogcalorisch materiaal). Daarnaast kan het voorkomen dat dakgrind, verkleefd met teer of bitumen niet nuttig kan worden toegepast als gevolg van vervuiling met andere (niet-steenachtige) materialen. Onder voorwaarden mag dit materiaal gestort worden. Hiervoor is ook een ontheffing van het stortverbod noodzakelijk. Er mag dus enkel gestort worden in specifieke gevallen en hiervoor is een ontheffing van het stortverbod nodig. Het verlenen van ontheffingen door Gedeputeerde Staten is bedoeld voor specifieke, individuele en tijdelijke gevallen. Zie voor meer informatie paragraaf 5.2.3 Storten in het afvalplan en de Leidraad ontheffing stortverbod. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging in het CMP.
6.	2.2	ja	115	Inspreker (namens haar leden) is teleurgesteld in de geringe ambitie die uit het CMP spreekt. Behalve de inzameling en verwerking van snijresten nemen alle leden ook gebruikte dakbedekking in. Dat gebeurt weliswaar nu nog op bescheiden schaal, maar de verwerkingscapaciteit is met name de afgelopen twee jaar sterk gegroeid. Het recyclen van gebruikte dakbedekking is een zorgvuldig selectief proces waarbij wordt voorkomen dat dakbedekking wordt ingenomen, dat asbest uit kitten en pasta's uit daken van voor 1985 bevat, hoge PAK-concentraties als gevolg van contaminatie met oude teerlagen zijn ontstaan of waarin de dakbedekking is verkleefd met isolaties of andere dan bitumineuze producten. Die situaties komen steeds minder voor, waardoor er in toenemende mate gebruikte dakbedekking voor recycling in aanmerking komt. Het CMP laat het verbranden van dakbedekking nog ruimhartig toe onder de noemer van thermische recycling en hergebruik [*red. recycling*] van de minerale content. De in de dakbedekking aanwezige waardevolle bitumen gaat daarmee verloren. Inspreker stelt daarom de volgende aanpassing in het CMP voor: 1. Een verbod op het storten en verbranden van ongebruikte dakbedekking, zoals snijresten en restanten van dakrollen. 2. Een verbod op het storten en verbranden van gebruikte dakbedekking tenzij is aangetoond dat de dakbedekking niet geschikt is voor recycling.	Ten aanzien van punt 1: Het apart verwerken van ongebruikte dakbedekking zoals snijresten en restanten van dakrollen vergt dat deze materiaalstroom apart wordt ingezameld. Echter betreft dit een vrij kleine materiaalstroom waarbij het verplicht apart laten inzamelen (en de administratieve lasten die dit met zich meebrengt) van deze materiaalstroom naar mening van het ministerie niet opweegt tegen de milieuwinsten die dit oplevert. Daarnaast staat de afvalstatus van ongebruikte dakbedekking ter discussie. In 'paragraaf 6.1 Afvalstof of niet-afvalstof' is een passage opgenomen over dat er bij snijresten (die als restmateriaal vrijkomen bij het leggen van dakbedekking) mogelijk sprake kan zijn van een bijproduct en niet van een afvalstof. Voor de beoordeling of sprake is van een afvalstof of bijproduct zal per geval een afweging moeten worden gemaakt op basis van alle feiten en omstandigheden van dat geval en aan de hand van de voorwaarden van artikel 1.1 lid 4 Wet milieubeheer. Ten aanzien van punt 2: Het ministerie betreurt dat de inspreker van mening is dat er onvoldoende ambitie spreekt uit het CMP. In de 'toekomstplannen' paragraaf van het afvalplan Dakafval is opgenomen dat de minimumstandaard voor PAK-arm dakafval aangepast kan worden zodra zeker is dat er voldoende afzet is van secundair bitumineus dakbedekkingsmateriaal. Vanaf dat moment kan het dat alleen recycling van het materiaal als geheel (niet slechts de minerale fractie) nog wordt toegestaan. Daarnaast is er momenteel nog discussie over onder andere het gebruik van secundaire bitumen in asfalt. Het ministerie onderschrijft dus de wens om de minimumstandaard van PAK-arm dakafval te verhogen, maar kan dit pas doen zodra duidelijk is dat de nieuwe minimumstandaard ook haalbaar en uitvoerbaar is. Het is met de huidige minimumstandaard wel al mogelijk om PAK-arm dakafval hoogwaardiger te verwerken door het materiaal in zijn geheel te recyclen. Zie 'paragraaf 5.2.2.1 De verschillende minimumstandaarden' voor een toelichting op de minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	2.2	ja	139	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaard voor PAK-arm dakafval recyclen van de minerale fractie moet zijn overeenkomstig het uitgangspunt van een zo hoog mogelijke minimumstandaard. Thermisch verwerken frustreert dit beleid en zou dus niet moeten worden toegestaan.	Zie de het antwoord hierboven (ten aanzien van punt 2) op zienswijze 6 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	3	ja	ambtshalve	n.v.t.	In paragraaf 3 (EVOA) stond een fout die is hersteld: uit de tekst die als toelichting staat bij 'Alle vormen van (voorlopige) nuttige toepassing voor deelstroom f' is 'e en' geschrapt omdat deze rij alleen gaat over deelstroom f. **Conclusie**: De tabel met overbrenging voor nuttige toepassing die niet is toegestaan, is aangepast.

2.56 Afvalplan Drukhouders en brandblussers

Zienswijzen op afvalplan Drukhouders en brandblussers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1	ja	102	Dit afvalplan geldt zowel voor brandblussers tot 1 kg als brandblussers met een inhoud groter dan 1 kg. Inspreker vraagt waarom niet opnemen dat dit afvalplan geldt voor alle brandblussers ongeacht de grootte van de inhoud van de brandblusser.	De suggestie van inspreker is overgenomen. **Conclusie**: De tekst in paragraaf 1 is gewijzigd.
2.	1	ja	102	Inspreker vraagt over restanten van blusmiddelen of gassen of dit niet dient te zijn: Dit kunnen zowel niet-brandbare en niet-gevaarlijke gassen en blusmiddelen zijn, als brandbare en/of (milieu)gevaarlijke gassen en blusmiddelen. Ook merkt inspreker op dat (restanten van) blusmiddelen vallen onder dit plan, maar dat dit niet terugkomt in de naam van het afvalplan.	De suggestie van inspreker was niet geheel correct maar heeft wel geleid tot een verduidelijking van de afbakening. Verder wordt de titel niet aangepast. **Conclusie**: De tekst van de afbakening is gewijzigd.
3.	2.1.1	ja	102	In 2.1.1 is onder 110 en 111 opgenomen dat bluspoeders hier onder vallen. Inspreker vraagt of alleen het uit de brandblusser gehaalde bluspoeder hieronder valt. Voor schuimblusmiddelen is dit onder 112A en 112B wel zo specifiek aangegeven.	Onder afvalcategorieën 110 en 111 valt inderdaad uitsluitend het uit de brandblussers gehaalde bluspoeder (na verwerking volgens minimumstandaard d). **Conclusie**:

Zienswijzen op afvalplan Drukhouders en brandblussers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					De toelichting bij afvalcategorieën 110 en 111 is gewijzigd.
4.	2.2	ja	021	De beschrijving bij deelstroom b: SP6 moet SF6 zijn	Deze typefout is hersteld.
5.	2.2	ja	021	Inspreker verzoekt om bij de beschrijving ook een verwijzing naar de factsheet Ozon- en F-gassen op te nemen.	De beschrijving van de minimumstandaard is zo kort mogelijk gehouden. Wat de minimumstandaard betekent wordt toegelicht in paragraaf 5 van het plan en daar komt ook de Factsheet over Ozon en F-gassen aan bod waarin uiteen is gezet wat de genoemde verordeningen betekenen voor afvalverwerking. **Conclusie**: De tekst van de minimumstandaard is op dit punt niet gewijzigd.
6.	2.2	ja	102	In 4 wordt voor de verwerking van CFK's, HCFK's, Halonen, HFK's, PFK's en SF6 (van andere bronnen dan brandblussers) verwezen naar de factsheet ozonlaag aantastende stoffen en gefluoreerde broeikasgassen. In 2.2 alleen naar de Ozonverordening of de F-gassenverordening. Inspreker vraagt om in 2.2 ook te verwijzen naar de factsheet.	Zie het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
7.	2.2	ja	102	Onder a en d is opgenomen dat de metalen van gasflessen/drukhouders, eventueel vooraf gegaan door reinigen indien de gassen gevaarlijk zijn, gerecycled moeten worden. Inspreker vraagt: Wanneer moet deze reiniging in elk geval plaatsvinden? Bij welke (gevaarlijke) gassen is dit niet nodig? En waaruit bestaat zo'n reiniging? Wanneer is het voldoende gereinigd?	Bedoeld is dat gasflessen die gerecycled gaan worden omdat ze niet meer voor hervullen in aanmerking komen en die gevaarlijke stoffen bevat hebben, altijd worden gereinigd voordat het omhulsel (de fles) naar de metaalrecycling gaat. Dit staat ook zo in (de toelichting van) LAP3 en het ontwerp-CMP. Het gebruik van het woord 'eventueel' is ongelukkig gekozen. **Conclusie**: De tekst van de afbakening en van de minimumstandaard is aangepast.
8.	2.2	ja	102	De minimumstandaard voor de gassen is volgens inspreker nog weinig circulair. Is hergebruik van de bepaalde gassen niet mogelijk? Dit lijkt op basis van paragraaf 5.2.1 wel mogelijk. In plaats van gevaarlijke gassen te verbranden is ook het ontleden in niet gevaarlijke componenten in bepaalde gevallen mogelijk (bv. lachgas) en daarna aflaten in de atmosfeer een techniek. Inspreker vraagt waarom hier niet op wordt ingezet.	Conform de systematiek van de minimumstandaard is hoogwaardiger verwerken toegestaan tenzij de minimumstandaard aangeeft dat dat niet mag. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking'. Voor dit plan betekent dit (als reactie op de vraag van inspreker) dat hergebruik van gassen is toegestaan als de genoemde wetgeving voor bepaalde gassen dit niet verbiedt en, als de gassen voldoen aan de voorwaarden voor niet-afvalstoffen (zie het hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof). Ook het verwerken (als afvalstof) gericht op hergebruik of recycling is toegestaan als de genoemde wetgeving dit niet verbiedt. De mogelijkheden voor hergebruik en recycling zijn dus heel erg afhankelijk van het specifieke gas dat in de drukhouders aanwezig is. Pas als voorbereiden voor hergebruik en recycling altijd voor alle gassen mogelijk zou zijn, zou de minimumstandaard als zodanig kunnen worden geformuleerd en zou aflaten of verbranden niet meer zijn toegestaan (zie de criteria voor het instellen van een minimumstandaard in het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking'). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de (tekst van de) minimumstandaard.
9.	2.2	ja	102	In 2.2 is opgenomen onder e. dat overige blusmiddelen moeten worden gerecycled. Indien recycling niet mogelijk is dan zijn andere vormen toegestaan. Inspreker vraagt welke afwegingen/belangen meegewogen mogen worden om andere verwerking dan recycling toe te staan (mag bv. hier ook het financieel aspect worden meegewogen?)? In de toelichting onder paragraaf 5.2.2 is dit ook niet verder uitgewerkt.	Hier is bedoeld 'technisch niet recyclebaar'. Het financieel criterium speelt hierin geen rol. De tekst van de minimumstandaard is aangevuld. Er is op dit moment geen plan om nader te duiden wanneer niet gebruikte blusmiddelen niet recyclebaar zijn. **Conclusie**: Deze zienwijze heeft geleid tot aan aanvulling in de minimumstandaard.
10.	2.2	ja	007, 024	In de toelichting staat dat gasflessen en drukhouders per definitie niet leeg zijn. Voor de gevallen waar de drukhouders opnieuw worden ingezet waar ze voor zijn gemaakt, met name bij propaan en butaan flessen, is er weinig risico. Maar deze vallen niet onder de afvalwetgeving.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. Wellicht ten overvloede wordt inspreker erop gewezen dat dit inderdaad is wat in de paragrafen 5.2.1 en 6.1 wordt gemeld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft wel geleid tot een verbetering van de afbakening tot drukhouders die niet zijn bedoeld om te worden hervuld en tot optimalisatie van de tekst onder 5.2.1.
11.	2.2	ja	007, 024	Onduidelijk is wat te doen met drukhouders met exotische gassen en drukhouders die niet meer te openen zijn. Deze moeten naar een installatie in Duitsland waar de gassen worden verbrand. Het is niet duidelijk of dit nog blijft toegestaan.	Verwerkers die dergelijke cilinders innemen als afvalstof zijn verantwoordelijk voor een veilige verwerking of afvoer naar een installatie die deze drukhouders op een veilige wijze kan en mag verwerken. Veiligheid prevaleert boven circulariteit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan.
12.	4	nee	021	Inspreker verzoekt om ook kleine cilinders in de beschrijving op te nemen in de eerste alinea onder het kopje 'gasflessen en overige drukhouders'	Het afvalplan gaat over alle gasflessen en andere drukhouders tot max. 150 liter. Groot en klein dus. Voor al deze gasflessen en drukhouders gelden dezelfde bepalingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het afvalplan.
13.	4	nee	021	Inspreker verzoekt de medische sector op te nemen in de 2e alinea onder het kopje 'gasflessen en overige drukhouders' als bron van herkomst.	De suggestie van inspreker is overgenomen. **Conclusie**: De tekst in paragraaf 4 is gewijzigd.
14.	4	nee	021	Inspreker verzoekt de medische sector op te nemen in de laatste alinea onder het kopje 'gasflessen en overige drukhouders' en te verwijzen naar NEN 3545 voor de aansluiting van gasflessen voor medische toepassing.	De suggestie van inspreker is overgenomen. **Conclusie**: De tekst in paragraaf 4 is gewijzigd.
15.	4	ja	029	Inspreker geeft aan dat het CMP stelt dat afgedankte drukhouders per definitie niet geheel leeg zijn. Een door een verwerker volledig leeggemaakte drukhouder is volgens inspreker niet anders dan oud metaal dat uitstekend hergebruikt kan worden en zonder enig bezwaar met ander oud metaal, onverschillig de herkomst, kan worden gemengd. Het CMP houdt met dit feit onvoldoende rekening. Zijn advies is dit duidelijk te regelen.	De zienswijze van inspreker is correct en dit is verduidelijkt in de tekst van paragraaf 4. De aanduiding 'per definitie niet leeg' geldt voorafgaand aan de feitelijk verwerking. Door een verwerker worden de cilinders leeggehaald (zie minimumstandaard) en daarna kan de cilinder als metaal worden gerecycled.

Zienswijzen op afvalplan Drukhouders en brandblussers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: De tekst in paragraaf 4 is gewijzigd.
16.	5.2.1	nee	021	Inspreker geeft aan dat er ook niet-navulbare drukhouders bestaan en verzoekt dat op te nemen. Voor gefluoreerde broeikasgassen en ozonlaagafbrekende stoffen is het gebruik van niet navulbare flessen verboden, behalve voor essentiële laboratorium- en analytische toepassingen (EU) 2024/573 art 11 lid 3 resp. (EU) 2024/590 art 15 lid1.	Dit afvalplan gaat uitsluitend over drukhouders die afgedankt zijn door gebruikers en niet bedoeld zijn te worden hervuld en hoe deze verwerkt mogen worden. Regels voor het wel of niet mogen gebruiken van niet-navulbare drukhouders voor bepaalde gassen, vallen niet onder het doel van een afvalplan van het CMP. Daarvoor geldt de genoemde wetgeving door inspreker. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de tekst van deze paragraaf.
17.	5.2.1	nee	ambtshalve	n.v.t.	In de toelichting bij 'voorbereiden voor hergebruik' is de tekst geoptimaliseerd omdat het leek alsof teruggewonnen gassen uit gasflessen die kunnen worden ingezet als brandstof onder 'voorbereiden voor hergebruik' zouden vallen. Dat is uiteraard niet zo. **Conclusie**: De tekst van deze paragraaf is aangepast.
18.	5.2.2	nee	102	Inspreker vraagt of een acetyleenfles altijd aceton en asbest bevat.	Deze zienswijze gaat niet over de inhoud van het CMP is een specifieke vraag over de samenstelling van een acetyleenfles. Specifieke vragen over afvalbeheer kunnen altijd gesteld worden aan de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP.
19.	5.2.2	nee	021	De verordeningen waar naar wordt verwezen onder het kopje 'blusmiddelen en schuimen' zijn recent herzien (EU 2024/590 resp. 2024/573).	Deze fout is hersteld. **Conclusie**: De tekst in paragraaf 5.2.2 is gewijzigd.
20.	5.2.2	nee	007, 024	Het hele plan is geschreven op het hergebruik van het materiaal van de verpakking. Op pagina 9 wordt aangegeven dat drukhouders per definitie niet leeg zijn. Echter om onder de Opiumwet uit te komen, noemen we lachgascilinders wel leeg. Gezien de problemen in de ovens met dergelijke flessen moet je vaststellen dat die ook niet leeg zijn.	Voor het verwerken van de afgedankte cilinders (daar gaat het afvalplan over) wordt altijd uitgegaan van het feit dat drukhouders niet leeg zijn. Lachgascilinders zijn 'gevaarlijk afval' omwille van het feit dat aangenomen wordt dat ze pas echt leeg zijn nadat ze zijn leeggehaald bij verwerking en gereinigd (dit is de minimumstandaard). Dit wordt verduidelijkt in de paragraaf over lachgascilinders in 5.2.2. Bij het bestuderen van deze zienswijze is naar voren gekomen dat dit afvalplan uitsluitend gaat over het verwerken van lachgascilinders groter dan 600gr (conform de Toolkit) die niet navulbaar zijn. Lachgas*patronen* vallen niet onder dit afvalplan want zijn KCA. Dit wordt verduidelijkt in de toelichting op de afbakening in de tabel in paragraaf 4. De veronderstelling dat cilinders 'leeg' zijn, zoals staat aangegeven in de Toolkit lachgascilinders betreft cilinders die onbeheerd zijn achtergelaten in de openbare ruimte en terecht komen bij de milieustraat. Particulieren mogen volgens de Toolkit daarnaast ook niet-lege cilinders brengen. Onbeheerd achtergelaten cilinders en cilinders gebracht bij de milieustraat worden niet langer beschouwd als drug maar als gevaarlijk afval. Het doel is om het brengen van dergelijke cilinders naar de milieustraat te faciliteren zodat ze juist niet bij het restafval belanden en dus ook niet in de vuilophaalwagens en in de verbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het aanscherpen van de afbakening van dit afvalplan en de toelichting bij paragraaf 5.2.2 over lachgascilinders.
21.	5.2.2	nee	102	In 5.2.2 is opgenomen dat lachgascilinders aangetroffen in de publieke ruimte, leeg zijn. Dat kan volgens inspreker niet zo gesteld worden. Een verwerker van lachgascilinders heeft aangegeven dat deze vaak nog gedeeltelijk gevuld zijn of zelfs geheel gevuld. Ook afvalverbranders hebben grote problemen met de explosies van deze cilinders. Inspreker verzoekt om eens goed te kijken naar de opgenomen tekst, want voor een toelichting op nuttige toepassing is dit niet zinvol. Nu lijkt het erop of dat de cilinders alleen gerecycled hoeven te worden. Lachgas is echter een gevaarlijk gas ((p)ZZS) en sterk broeikasgas en dient dan ook zo behandeld te worden (kan wel ontleed worden).	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel over het wel of niet leeg zijn van cilinders. Het afvalplan werkt alleen door in de verwerking van wel gescheiden afgegeven/ingezamelde cilinders. Zoals te lezen in de *Toolkit lachgascilinders* spant het Rijk zich op verschillende manieren in om het aanbod van lachgascilinders die voor ontploffingen zorgen bij afvalverwerking te verminderen en de kans te verkleinen dat mensen lachgascilinders verkeerd weggooien. Over de verwerking: De minimumstandaard voor niet navulbare lachgascilinders die zijn ingeleverd op de milieustraat is de minimumstandaard onder a, namelijk recyclen van de cilinder voorafgegaan door leeghalen van (resten van) de inhoud van lachgas omdat lachgas inderdaad een gevaarlijke stof is. De formulering van de minimumstandaard was in het ontwerp-afvalplan echter niet geheel gelukkig omdat er niet helder stond dat cilinders die een gevaarlijk stof bevatten eerst geleegd en gereinigd moeten worden. In de toelichting staat dit beter verwoord. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een betere formulering van de minimumstandaard a.
22.	5.2.2	nee	012	In dit afvalplan is vreemd genoeg opgenomen dat cilinders met distikstofmonoxide (N_2O) (triviale naam lachgas) die onbeheerd in de publieke ruimte worden aangetroffen ledig zijn en geen drugs betreffen. Deze vooronderstelling is niet onderbouwd en niet in overstemming met de ervaringen. Deze materialen hebben veiligheidsrisico's en veroorzaken veel schade in recyclingbedrijven. Ze komen vaak gemengd (verstopt) binnen samen met andere afvalstromen. Dit zou op zijn minst mogen worden toegelicht met het oog op in te stellen beleid elders.	Zie het antwoord op de zienswijzen 20 en 21 in deze tabel.
23.	5.2.2	nee	007	Inspreker vraagt om in dit Afvalplan aandacht te geven aan lachgascilinders en ziet graag een inleiding op stoorstromen met aandacht voor de veiligheid van de medewerkers. Ten aanzien van lachgascilinders is van belang dat -bij voorkeur in Europees verband- een (andere) ontwerp-eis wordt gesteld met een overdruk- of smeltventiel.	Dit afvalplan gaat over het verwerken van cilinders die als afval zijn ingezameld. Het verzoek om in te gaan op stoorstromen i.r.t. medewerkers is niet geheel duidelijk. Voor het verwerken van allerhande soorten gassen in drukhouders is veiligheid de basis. Het leeghalen van afgedankte gasflessen, moet zorgvuldig gebeuren, door gespecialiseerde bedrijven. Als de vraag gaat over aanwezige gasflessen in bijvoorbeeld het restafval (zoals de problematiek rond lachgascilinders) wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel en de door de overheid ontwikkelde Toolkit. De tweede vraag van inspreker gaat over producteisen. Het CMP heeft geen rol in het stellen van producteisen. Bovendien zijn de niet-navulbare cilinders met lachgas die een probleem vormen bij de afvalverwerking illegale producten die niet op de markt mogen worden gebracht. Het stellen van producteisen aan illegale producten is sowieso met elkaar in tegenspraak. **Conclusie**:

Zienswijzen op afvalplan Drukhouders en brandblussers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					De zienswijze van inspreker heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.
24.	5.2.3	nee	021	Inspreker geeft aan dat er voor halonen, bepaalde ozonafbrekende of gefluoreerde stoffen afwijkende regelgeving geldt waarbij voorgeschreven verwerkingsmethoden zijn voorgeschreven (EU) 2024/590 art 20 lid 4 en lid 6. Idem voor HFCs (EU) 2024/573 art 8 lid 11. Inspreker verzoekt deze op te nemen.	De suggestie van inspreker is overgenomen. **Conclusie**: De tekst in paragraaf 5.2.3 is gewijzigd.
25.	2.2	ja	029	Inspreker geeft aan dat een milieuhygiënische onderbouwing ontbreekt in het CMP voor het vrijstellen van leegmaken en recyclen voor drukhouders minder dan 1 kg. Metalen drukhouders naar de verbrandingsoven brengen is zonde van de grondstoffen. Niet volledig geleegde kleine drukhouders kunnen in de oven exploderen wat het verbrandingsproces kan verstoren. Daarom wordt geadviseerd om de vrijstellingen die gelden voor kleinere drukhouders te herzien en waar mogelijk in te trekken.	Ter verduidelijking: alleen voor kleine *brandblussers* (inhoud max. 1 liter) geldt de door inspreker aangehaalde vrijstelling. Niet voor gasflessen of andere drukhouders. Die hebben altijd de verplichting tot eerst legen (zie de minimumstandaard). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het afvalplan.

2.57 Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur

Zienswijzen op Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	082	Inspreker verzoekt om het volgende punt op te nemen in het CMP: • Stel via de Cenelec preparation for reuse standaard technische randvoorwaarden centraal en laat dit tevens de basis vormen om “voorbereiden voor hergebruik” te formaliseren. Inspreker is van mening dat het doorlopen van deze standaard een uitstekende basis zou zijn om het juridische stempel “afval” te vervangen door “product”;	Of sprake is van (voorbereiden voor) hergebruik of niet moet per casus worden bekeken. Cenelec 50614 bevat normen voor voorbereiding voor hergebruik. Meer informatie die kan helpen bij het beoordelen of sprake is van een afvalstof of niet is te vinden in paragraaf 7.1 ‘Afvalstof of niet-afvalstof’ van het afvalplan elektr(on)ische apparatuur en in het hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof in het CMP. Daarnaast kan ook de handreiking Afvalstof of niet-afvalstof helpen bij het maken van een zelfbeoordeling. Sinds 14 april is ook de handreiking ‘Hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur’ beschikbaar. In deze handreiking is omschreven hoe beoordeeld kan worden of sprake is van (voorbereiden voor) hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur’. In deze handreiking is ook uitgelegd in welke situaties een Cenelec 50614 certificering verplicht is. Zie ook het antwoord op zienswijze 42 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	082	Inspreker verzoekt om het volgende punt op te nemen in het CMP: • Stel voorwaarden aan de verantwoorde export voor hergebruik van apparaten en handhaaf deze ook. Pas de voorschriften uit de WEEE Directive hiervoor toe en verwerk deze in het CMP.	Deze voorwaarden zijn al opgenomen in de Regeling AEEA. Hier staat ook iets over opgenomen in het afvalplan in paragraaf 7.1 ‘Afvalstof of niet-afvalstof’ onder het kopje ‘Internationaal transport en verwerking’. Zie ook paragraaf 3 en paragraaf 6 van het afvalplan electr(on)ische apparatuur voor meer informatie over grensoverschrijdend transport. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	084	De Regeling AEEA staat kleine bedrijven toe om e-waste in te leveren op de milieustraat, maar gemeenten zijn hiertoe niet verplicht. Duidelijker beleid is wenselijk.	Het afvalplan beschrijft in paragraaf 5.1.1 de wettelijke verplichtingen voor het gescheiden houden van AEEA. In de wetgeving zijn verantwoordelijkheden vastgelegd voor verschillende partijen zoals producenten en gemeenten. Verduidelijking van de rollen en verantwoordelijkheden is onderdeel van het traject doorontwikkeling UPV. Het CMP beschrijft de huidige verplichtingen en het afvalplan is daarom niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	1 en 2.1.1 en 2.2	ja	102	Opgenomen is dat ook gasontladingslampen vallen onder de Regeling AEEA. In principe valt alle verlichtingsapparatuur inclusief lamp en armatuur onder RAEEA (behalve gloeilampen en armaturen voor fluorescentielampen van huishoudens). Dit dient volgens inspreker aangepast te worden.	In het afvalplan is opgenomen dat in het afvalstadium geraakte elektrische en elektronische apparatuur onder de Regeling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur valt en onder het afvalplan. In het afvalplan wordt verduidelijkt dat ook gasontladingslampen onder het afvalplan en de Regeling vallen. Deze verduidelijking is opgenomen omdat gasontladingslampen in het Landelijk afvalbeheerplan nog niet onder het plan elektr(on)ische apparatuur vielen maar onder sectorplan Gasontladingslampen en fluorescentiepoeder. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	1 en 2.1.1 en 2.2	ja	102	Tevens is opgenomen in 1 dat het gaat om alle apparaten met een stekker of die op een batterij werken. Veel verlichtingsapparatuur werkt echter op een elektriciteitskabel zonder stekker (dit geldt mogelijk voor meer apparatuur zoals verwarmingsregelaars/thermostaten). Dit graag verduidelijken. 2.1.1 onder 79A en 79B en paragraaf 2.2 dient aangepast te worden op bovenstaande.	In paragraaf 1 is ter verduidelijking opgenomen dat met elektr(on)ische apparatuur in principe alle apparaten worden bedoelt waaraan een stekker zit of die op batterijen werken. Opnemen dat elektr(on)ische apparatuur ook elektriciteitskabels kan bevatten is een goede toevoeging, dit is aangepast in paragraaf 1 en 2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	2.1 en 5.1	ja	135	Inspreker geeft aan dat metaalrecyclingbedrijven metaalstromen sorteren en ‘mengen’ om te komen tot de internationaal erkende specificaties. Dit zijn standaardkwaliteiten, die worden gevraagd door metaalsmelterijen. Het verdient aanbeveling om dit scheiden, sorteren/‘mengen’/opbulken ook hier te benoemen, als niet zijnde een handeling die onder het hier gedefinieerde begrip ‘mengen’ valt. Dit geldt ook in het kader van AEEA, waar sortering dient plaats te vinden naar gedefinieerde soorten AEEA tbv de Cenelec-verwerkers. In 5.1.2 wordt verwezen naar hoofdstuk 4.1 (mengen) en specifieke paragrafen hier uit. Die paragrafen zijn niet in dit specifieke Afvalplan opgenomen.	In paragraaf 5.1.2 wordt verwezen naar paragraaf 4.1 ‘definitie van mengen’ van het hoofdstuk ‘mengen van afvalstoffen’. Voor de definitie van mengen wordt dus naar een ander hoofdstuk (namelijk het hoofdstuk ‘mengen van afvalstoffen’) verwezen en niet naar een paragraaf in het afvalplan elektr(on)ische apparatuur. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
7.	2.1 en 5.1	ja	135	We missen in dit Afvalplan een passage als in Afvalplan Batterijen over brandgevaar door in AEEA aanwezige lithiumbatterijen (Afvalplan Batterijen: Onbewust mengen voorkomen).	Het ministerie is het met de inspreker eens dat een dergelijke passage in het afvalplan elektr(on)ische apparatuur van toegevoegde waarde kan zijn. Daarom is een extra stukje tekst opgenomen over brandgevaar door onbewust mengen en lithiumbatterijen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	2.1.1	ja	029	Inspreker wijst op een typefout in de tabel.	**Conclusie**: De typefout is naar aanleiding van deze zienswijze hersteld.
9.	2.1.1	ja	102	Onder 80A en 80B is onder het tweede bolletje opgenomen "voorzover het gevaarlijke afvalstoffen (respectievelijk geen gevaarlijke afvalstoffen zijn)". Inspreker vraagt waarom niet opnemen voorzover het afvalstoffen zijn?	In de tabel zijn de afvalcategorieën uit bijlage II van het Bal opgenomen. Categorie 80A en 80B zijn hierbij samengevoegd omdat het enige verschil tussen de categorieën is dat categorie A gevaarlijke afvalstoffen betreft en categorie B niet. Dit verschil is aangegeven in de tabel met *"voor zover het gevaarlijke afvalstoffen (respectievelijk geen gevaarlijke afvalstoffen zijn)"*. In alle afval- en ketenplannen waar dit speelt is dit verschil op deze manier aangegeven. Omdat het onderscheid tussen gevaarlijke en ongevaarlijke afvalstoffen wel belangrijk is, is er niet opgenomen *"voor zover het afvalstoffen zijn"*. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.2	ja	102	De minimumstandaarden verwijzen naar Europese richtlijnen, zoals de CENELEC-normen, maar er is weinig aandacht voor praktische haalbaarheid in specifieke gevallen.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	2.2	ja	102	Een flexibele aanpak waarbij uitzonderingen mogelijk zijn voor innovatieve recyclingmethoden, mits goed onderbouwd zou een mooie aanvulling zijn.	De minimumstandaard stelt dat het verwerken van AEEA moet plaatsvinden op een wijze waarop ten minste wordt voldaan aan het gestelde in artikel 11 van de Regeling AEEA. Dit betekent dat alle manieren van verwerken die voldoen aan het gestelde in artikel 11 in principe zijn toegestaan. Het ministerie is van mening dat de huidige minimumstandaard voldoende mogelijkheden biedt voor innovatieve recyclingmethoden en dat hierbij geen uitzonderingen nodig zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	4	nee	009	Inspreker verzoekt te verduidelijken of een stroom AEEA die wel geshredderd, maar nog geen bewerking heeft ondergaan en dus te recyclen fracties bevat valt onder 'reststroom van AEEA' en dus onder afvalplan shredderafval of dat de stroom valt onder afvalplan AEEA.	Paragraaf 4. 'Toelichting op de afbakening' van dit afvalplan gaat in op de materialen en de handelingen die wel en niet onder dit afvalplan vallen. Hier is het volgende opgenomen: *"Na demontage wordt een deel van de afgedankte elektrische en elektronische apparatuur volgens de voorschriften van de Regeling AEEA geshredderd. Bij dit shredderen worden metalen afgescheiden (soms ook andere fracties) en blijft een reststroom 'shredderafval' over."* De reststroom van het shredderen van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur of onderdelen daarvan en ander metaalhoudend afval (met uitzondering van autoshredderafval) valt onder het afvalplan shredderafval. Het residu wat vervolgens overblijft ondergaat in het plan shredderafval nog een verdere verwerking waarbij de ferro en de non-ferro fracties worden afgescheiden ten behoeve van recycling. Omdat de onderlinge samenhang en afbakening van het afvalplan shredderafval met andere afvalplannen (waaronder elektr(on)ische apparatuur) soms voor verwarring kan zorgen, zal bij een eerste wijziging van het CMP worden gekeken hoe dit verder kan worden verduidelijkt. Dit voornemen is ook opgenomen in de 'Toekomstplannen' paragraaf van het afvalplan shredderafval naar aanleiding van onder andere deze zienswijze, zienswijze 16 en zienswijze 17 in deze tabel en zienswijze 13 in Afvalplan shredderafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	4	nee	029	Inspreker geeft aan het nut niet in te zien van het vermelden van de euralcodes die een relatie hebben met dit plan.	Om een beeld te schetsen welke Euralcodes onder een afvalplan vallen, zijn in alle afvalplannen Euralcodes als indicatie opgenomen. Dit biedt houvast aan ontdoeners, ontvangers, vergunningverleners en handhavers die niet helemaal ingewijd zijn in de werking van de Europese afvalstoffenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze is geen aanleiding om het afvalplan op dit punt te wijzigen.
14.	4	nee	102	Inspreker verzoekt om onder "Afvalstoffen die vergelijkbaar zijn, maar onder andere plannen vallen" op te nemen onder welk afvalplan de gloeilamp, de armaturen voor fluorescentielampen voor huishoudens en toners onder vallen.	In de Regeling AEEA (Artikel 2, lid 2, onderdeel c) staat dat gloeilampen niet onder de regeling vallen en daarmee dus ook niet onder dit afvalplan. Echter geldt deze uitzondering alleen voor gloeilampen. Overige verlichting, waaronder fluorescentielampen (categorie 3) en lichtarmaturen (categorie 4 en 5) vallen dus wel onder de Regeling. Ter verduidelijking zijn gloeilampen apart toegevoegd aan de tabel bij 'Afvalstoffen die vergelijkbaar zijn, maar onder andere plannen vallen' in paragraaf 4 van het afvalplan electr(on)ische apparatuur. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	4	nee	102	Hier zijn de euralcode 080317* en 080318* opgenomen. Inspreker vraagt: Vallen losse toners onder dit sectorplan? De printer wel, maar een losse toner toch niet? Bij 080318 is een * opgenomen, maar dit is ongevaarlijk afval.	Cartridges met een elektrische chip om te kunnen functioneren met de printer, vallen onder AEEA. Afhankelijk van de gebruikte inkt of toner, kunnen cartridges ook als gevaarlijk afval worden geclassificeerd. Deze zienswijze is geen aanleiding om de genoemde Euralcodes 080317* en 080318 uit de opsomming te verwijderen. Wel wordt de asterisk bij 080318 verwijderd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	4	nee	102	Het plan behandelt een breed scala aan AEEA, maar de overlap met andere plannen (zoals voor batterijen, zonnepanelen, en shredderafval) kan verwarring veroorzaken.	In Paragraaf 4 'Toelichting op de afbakening' van dit afvalplan is geprobeerd om het onderscheid tussen deze verschillende keten- en afvalplannen te verduidelijken. Naar aanleiding van onder andere deze zienswijze, evenals zienswijze 13 in Afvalplan shredderafval, zal bij een eerste wijziging van het CMP opnieuw worden gekeken naar de onderlinge samenhang en afbakening

Zienswijzen op Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					tussen het plan shredderafval en andere afvalplannen, waaronder het plan elektr(on)ische apparatuur. Dit voornemen is opgenomen in de 'Toekomstplannen' paragraaf van het afvalplan shredderafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	4 (en 1)	nee	135	Inspreker verwijst naar de toelichting op de afbakening waar is vermeld dat bij het shredderen van AEEA een reststroom overblijft, die valt onder het afvalplan 'shredderafval'. Het is niet duidelijk dat de geshredderde elektronica zelf nog altijd valt onder het Afvalplan 'elektr(on)ische apparatuur'. Op basis van de ontwerp CMP teksten is het voor bepaalde Omgevingsdiensten niet duidelijk welke Afvalplan moet worden genoemd bij het aanvragen van een kennisgeving voor geshredderde elektronica. Het is aan te bevelen om in de (toelichting op de) afbakening dan ook expliciet te vermelden dat geshredderde elektronica onder het Afvalplan elektr(on)ische apparatuur valt.	De reststroom van het shredderen van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur of onderdelen daarvan en ander metaalhoudend afval (met uitzondering van autoshredderafval) valt onder het afvalplan shredderafval. Het residu wat vervolgens overblijft ondergaat in het plan shredderafval nog een verdere verwerking waarbij de ferro en de non-ferro fracties worden afgescheiden ten behoeve van recycling. Omdat de onderlinge samenhang en afbakening van het afvalplan shredderafval met andere afvalplannen (waaronder elektr(on)ische apparatuur) soms voor verwarring kan zorgen zal bij een eerste wijziging van het CMP worden gekeken hoe dit verder kan worden verduidelijkt. Dit voornemen is ook opgenomen in de 'Toekomstplannen' paragraaf van het afvalplan shredderafval naar aanleiding van onder andere deze zienswijze, zienswijze 16 in deze tabel en zienswijze 13 in Afvalplan shredderafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	5.1.1 en 5.2.3	nee	102	In 5.1.1 en 5.2.3 komen alleen gasontladingslampen terug ipv alle verlichtingsapparatuur. Controleer het hele afvalplan hierop.	In het afvalplan wordt verduidelijkt dat ook gasontladingslampen onder het afvalplan en de Regeling AEEA vallen. Deze verduidelijking is opgenomen omdat gasontladingslampen in het Landelijk afvalbeheerplan nog niet onder het plan elektr(on)ische apparatuur vielen maar onder sectorplan Gasontladingslampen en fluorescentiepoeder. Dit is de reden dat gasontladingslampen apart worden genoemd en verlichtingsapparatuur niet. Verlichtingsapparatuur valt echter ook onder de Regeling en het afvalplan en wanneer over AEEA wordt gesproken wordt hiermee ook verlichtingsapparatuur bedoelt. De reden dat gasontladingslampen apart worden genoemd in paragraaf 5.1 is omdat deze een aparte afvalcategorie hebben in bijlage II Bal, afvalcategorie 84. Andere verlichting (met uitzondering van gloeilampen) valt onder afvalcategorie 79A of 79B. Afval van verschillende categorieën moet gescheiden worden gehouden van elkaar. De tekst van paragraaf 5.1 is mede gebaseerd op de afval categorieën van het Bal. De inspreker constateert echter terecht dat er bij 5.1.1 iets ontbreekt. Hier staat dat op bouw- en slooplocaties van bouwwerken een wettelijke verplichting geldt tot het gescheiden houden en gescheiden afvoeren van gasontladingslampen die vrijkomen bij het feitelijk verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden. Dit geldt ook voor armaturen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	5.2.5	nee	135	Inspreker verwijst naar de zienwijze op Afvalplan Shredderafval. Het opnemen van een maximum van 5% van de input voor AEEA is materiaal technisch en financieel-economisch niet is te realiseren. Nog meer dan welvaartsschroot in zijn algemeenheid kent AEEA een enorme diversiteit van materialen. Zeker nu de definitie van wat onder AEEA moet worden verstaan, steeds verder wordt opgerekt, wordt ook de bandbreedte van materialen en composieten die als AEEA in de shredder wordt gebracht steeds breder.	De minimumstandaard van overig shredderafval is naar aanleiding van verschillende zienswijzen gewijzigd. Hierbij is ervoor gekozen om voorlopig nog geen maximum te storten percentage op te nemen voor overig shredderafval. Deze wijziging is ook doorgevoerd in het afvalplan Elektr(on)ische apparatuur. Zie onder andere het antwoord op zienwijze 8 in Afvalplan shredderafval voor meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	5.3	nee	102	De aanwezigheid van ZZS in AEEA vraagt om zorgvuldige verwerking, maar de praktische invulling van ZZS-beheersing is volgens inspreker complex. Specifieke richtlijnen voor ZZS-beheersing in AEEA-stromen en deze integreren in de vergunningseisen zou volgens inspreker een optie kunnen zijn. Het ontbreken van actuele lijsten en kennis over ZZS kan namelijk leiden tot onvoldoende aandacht bij verwerking.	Onderkend wordt dat de ZZS-beheersing complex is. Voor een schets hoe het CMP m.b.t. ZZS in elkaar steekt en welke keuzes daarin zijn gemaakt, zie het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen Er wordt ingezet op het actualiseren van kennis over ZZS per afvalstof. De 'ZZS in afval zoeker' is in het eerste kwartaal van dit jaar is gelanceerd op de website 'risico's van stoffen' van het RIVM. Deze 'zoeker' is gebaseerd op de keten- en afvalplannen van het CMP en zal zo actueel mogelijk worden gehouden. Deze 'zoeker' zal op termijn de info over ZZS in de keten- en afvalplannen vervangen. Wel is het van belang om nieuwe informatie over ZZS en afval (zowel toevoegen als schrappen van ZZS) toe te voegen aan deze lijsten. Om die reden is het RIVM gevraagd deze lijsten bij te houden en te kijken op welke wijze zij dat vorm gaat geven. Als gegevens/meetresultaten bekend zijn dan kunnen die gedeeld worden met het RIVM (contactgegeven over de Zoeker staan op de genoemde website) en gebruikt om de 'ZZS in afval zoeker' steeds beter te maken. Met voldoende onderbouwing kan dus ook de info over ZZS in AEEA worden geactualiseerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
21.	5.3	nee	135	Inspreker geeft aan in discussie te zijn met overheden over de informatieplicht in het Besluit melden en Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP) m.b.t. ZZS. Het is wonderlijk te moeten lezen in deze paragraaf hoe precies die argumenten zoals deze door en namens de inspreker zijn aangedragen over controle op ZZS vooralsnog zijn afgewezen door rijks- en regionale overheden, hier compact worden geformuleerd door het ministerie ten behoeve van onder meer milieustraten. Het controleren van al die heterogene stromen, waarbij het niet aannemelijk is dat ZZS aanwezig zijn boven de concentratiegrenswaarden, is inderdaad niet doelmatig.	Inspreker verwijst naar de tekst onder het kopje 'overzicht van relevante ZZS' in paragraaf 5.3 van het Afvalplan AEEA. Bij een partij gemengd elektrisch en elektronisch afval is het niet aannemelijk dat ZZS aanwezig zijn boven de concentratiegrenswaarde in paragraaf 4.2 van 'ZZS en overige zorgstoffen'. Die relevantie is beoordeeld t.b.v. de nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS. Aldaar is ook aangegeven dat deze en andere ZZS ook in lagere concentraties wel van belang kunnen zijn voor emissies en lozingen en dus ook voor de VRP's. Het CMP doet verder geen uitspraken over de relevantie van ZZS in andere kaders dan waar het CMP zelf over gaat. Welke ZZS relevant zijn voor emissies, lozing en ZZS is te lezen in de daarvoor geldende wetgeving en beleidsstukken. In de begeleidende teksten bij het overzicht van ZZS is dit voldoende afgebakend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze paragrafen.
22.	6	nee	102	Het plan benadrukt het risico van illegale export van AEEA onder het mom van tweedehands apparatuur, maar biedt volgens inspreker weinig concrete maatregelen om dit te voorkomen.	Het afvalplan biedt een kader voor de beoordeling of AEEA afval is of niet. Dit maakt het duidelijker of AEEA een afvalstof is of blijft en biedt daarnaast een kader voor toezicht en handhaving. De Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT) is belast met toezicht en handhaving voor grensoverschrijdend transport. Het CMP biedt een toetsingskader, maar heeft geen invloed op het nemen van concrete maatregelen om illegale export te voorkomen omdat deze bevoegdheid bij de ILT is neergelegd.

Zienswijzen op Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Voor de beoordeling of sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof zal per geval een afweging moeten worden gemaakt over de afvalstatus van het materiaal, op basis van alle feiten en omstandigheden van dat geval. Voor AEEA zijn enkele specifieke aandachtspunten bij de beoordeling afvalstof of niet afvalstof beschreven in paragraaf 7.1 van het Afvalplan elektr(on)ische apparatuur. Naar aanleiding van deze zienswijze is onder het kopje 'Illegale export van AEEA' van paragraaf 6 een verwijzing opgenomen naar paragraaf 7.1 voor meer uitleg over (voorbereiden voor) hergebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP. Zie daarnaast ook het antwoord op zienswijze 24 in deze tabel.
23.	6	nee	102	Toezicht en handhaving zou volgens inspreker eenvoudiger zijn als er een verplicht certificeringssysteem voor tweedehands apparatuur dat in internationale handel wordt gebracht wordt toegevoegd	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van een verplicht certificeringssysteem voor tweedehands apparatuur dat in internationale handel wordt gebracht. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op dergelijke certificeringssystemen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
24.	6	nee	123	Ondanks dat inspreker ziet dat er beter gehandhaafd wordt bij grensoverschrijdend transport van AEEA lijkt er nog steeds best wat weg te lekken (legaal en illegaal). Het gaat daarbij om aanzienlijke hoeveelheden. Inspreker zou het verstandig vinden om in dit afvalplan de inspanningen te benoemen op het gebied van internationale samenwerking tegen illegale export van EU- en Nederlands AEEA. Inspreker beveelt aan het werk van Kaustubh Thapa te lezen: Closing the Circular Economy Loophole: On fair governance for European waste exports.	Deze zienswijze gaat over inspanningen op het gebied van internationale samenwerking tegen illegale export van EU- en Nederlands AEEA. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op dergelijke samenwerkingsverbanden. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
25.	7.1	nee	082	Inspreker verzoekt onder het kopje 'Internationaal transport en verwerking' de volgende zinsnede (cursief) toe te voegen aan deze zin: "Daarnaast moet de exporteur zich registreren *en jaarlijks het volume export hergebruik rapporteren aan het Nationaal WEEE Register* (artikel 19a Regeling AEEA)."	De inspreker constateert dat het nuttig kan zijn om onder het kopje 'Internationaal transport en verwerking' ook iets op te nemen over het rapporteren over hergebruik aan het Nationaal WEE Register. Alleen spreekt de wet over hoeveelheid en niet over volume. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	7.1	nee	135	Inspreker vindt de bedoeling van de tekst onder 'Deelstroom altijd afval' onduidelijk. Ook in relatie tot de kop van deze paragraaf.	In paragraaf '7.1 Afvalstof of niet-afvalstof' wordt toegelicht dat het begrip 'afvalstof' ruim moet worden uitgelegd en dat in beginsel elke stof of elk voorwerp een afvalstof kan zijn, wanneer de houder zich daarvan ontdoet, wil of moet ontdoen. Het kopje 'Deelstroom altijd afval' gaat in op situaties waarin de houder zich van een materiaal moet ontdoen op grond van geldende wetgeving. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
27.	7.1	nee	135	Inspreker geeft aan dat onder de kop 'Internationaal transport en verwerking' moet worden toegevoegd dat er een (tijdelijke) uitzondering voor GC010 GC020 is.	In paragraaf '6 Toelichting grensoverschrijdend transport' wordt uitgebreid ingegaan op de indeling bij overbrenging van afvalstoffen en op de uitzondering voor GC010 en GC020. Omdat het ministerie niet dubbel dezelfde informatie wil opnemen in het CMP wordt de informatie niet opgenomen in paragraaf 7. Wel zal er naar aanleiding van deze zienswijze in paragraaf 7 bij het kopje 'Internationaal transport en verwerking' een doorverwijzing worden opgenomen naar paragraaf 6 voor meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
28.	7.2	nee	082	Inspreker verzoekt in de paragraaf over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (bovenaan pagina 18) de volgende zinsnede [zie cursief] toe te voegen aan deze zin: "Producenten zijn verplicht te rapporteren over 1) de door hen op de markt gebrachte hoeveelheid elektrische en elektronische apparatuur, *2) de hoeveelheid elektrische en elektronische apparatuur die voor hergebruik is geëxporteerd* 3) en de door hun op basis van hun producentenverantwoordelijkheid ingezamelde, gerecyclede (waaronder ter voorbereiding op hergebruik), nuttig toegepaste of verwijderde afgedankte elektrische en elektronische apparatuur aan Stichting OPEN. Deze rapporteert dit aan de overheid."	De voorgestelde wijziging van inspreker is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
29.	7.2	nee	102	Het plan legt volgens inspreker sterke nadruk op uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV), maar de financiële prikkels voor ecodesign zijn beperkt. Als er gedifferentieerde producentenbijdragen geïntroduceerd zouden worden, waarbij producten die eenvoudiger te recyclen zijn minder bijdragen, zou dat ecodesign kunnen stimuleren.	Deze zienswijze gaat over de UPV en ecodesign. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het introduceren van gedifferentieerde producentenbijdragen. In het traject doorontwikkeling UPV worden de mogelijkheden van tariefdifferentiatie wel verder onderzocht. Dit traject kan leiden tot wijzigingen in beleid en wetgeving. Naar aanleiding van de zienswijze is er een korte toelichting over het traject doorontwikkeling UPV opgenomen in de paragraaf Toekomstplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
30.	7.2	nee	102	Er zijn volgens inspreker beperkte concrete KPI's voor de monitoring van recyclingpercentages en de naleving van de regels. Door meetbare doelen op te stellen, zoals recyclingpercentages per materiaalstroom en reductie van illegale export kan volgens inspreker de voortgang van de doelen worden beoordeeld.	Recyclingpercentages en de monitoring daarvan zijn onderdeel van de wetgeving voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). In het afvalplan wordt dit in paragraaf 7.2 kort toegelicht. Hoe doelen worden gesteld en gemonitord wordt niet in het CMP bepaald. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft daarom niet geleid tot wijziging van het CMP.
31.	7.2	nee	135	Inspreker verwijst naar de 3e alinea en stelt dat bij Ecodesign in de praktijk 'design for recycling' juist het ondergeschoven kind is. Met alle lichte en dus 'milieuvriendelijke' composietmaterialen die op basis van ecodesign zijn geïntroduceerd, is dat qua circulariteit een flinke aantal stappen in de verkeerde richting. Wij zouden de tekst om die reden graag genuanceerd zien. De Nederlandse overheidsinzet moet ook gericht zijn op 'design for recycling'!	Deze zienswijze gaat over ecodesign en de UPV. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en hier geen verdere invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**:

Zienswijzen op Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
32.	7.2	nee	026	Bij de tekst over UPV bepleit inspreker dat die verantwoordelijk zich ook uit moet strekken tot de sloopfase van AEEA. In de praktijk is dat niet consequent geregeld: per sloopproject bij inlevering aan Stichting OPEN wordt er rekening mee gehouden middels vergoedingen. Dit zou generiek voor alle projecten moeten gelden.	Deze zienswijze gaat over de UPV. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en geen invloed op de UPV. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	7.3	nee	007	Inspreker vindt deze paragraaf over kritieke materialen niet duidelijk en vraagt zich af wat het risico gaat zijn dat afvalverwerkers straks door de vergunningverlener verplicht gaan worden om kritieke materialen terug te winnen, terwijl dat technisch of economisch niet haalbaar is. Inspreker verzoekt dit expliciet te duiden.	De minimumstandaard is bedoeld als harmoniserend instrument. Het is niet de bedoeling dat individuele bevoegde gezagen bij vergunningverlening op eigen initiatief de lat hoger leggen dan de in het CMP opgenomen minimumstandaarden. Het zal niet voorkomen dat vergunningverleners afvalverwerkers verplichten om kritieke materialen terug te winnen omdat er in de minimumstandaard momenteel niets is opgenomen over de terugwinning van specifieke kritieke materialen. Daarnaast zal er niet iets in de minimumstandaard worden opgenomen wat technisch of economisch nog niet haalbaar is. Zie de 'Leidraad gebruik minimumstandaard' voor meer informatie over het instrument minimumstandaard. voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	7.3	nee	102	Inspreker merkt op dat het terugwinnen van kritieke materialen wordt genoemd, maar dat specifieke technische en economische randvoorwaarden ontbreken. Een nationale strategie voor het terugwinnen van kritieke materialen, met subsidies voor bedrijven die hierin investeren zou een mogelijkheid kunnen zijn. De economische haalbaarheid van het terugwinnen van kritieke materialen is overigens niet altijd duidelijk.	Het opstellen van een nationale strategie voor het terugwinnen van kritieke materialen, met subsidies voor bedrijven die hierin investeren valt buiten de reikwijdte van het CMP. De terugwinning van materialen wordt geregeld via instrumenten als de Nationale Grondstoffenstrategie en de implementatie van de Critical Raw Materials Act. In de paragraaf is een verwijzing opgenomen naar paragraaf 3.6 'Kritieke materialen en hoogwaardigheid' in hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' , daar is meer informatie te vinden over deze instrumenten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
35.	7.3	nee	123	Inspreker geeft aan dat de [huidige] doelstelling voor 'recovery' in principe goed zijn om hogere inzamelingspercentages te krijgen. Ze ondersteunen echter niet het terugwinnen van kritieke materialen. Daarvoor is aanpassing nodig. Inspreker citeert het plan-specifieke deel van deze paragraaf en geeft het volgende punt mee: • Ten aanzien van de genoemde kritieke materialen: het genoemde 'indium' is niet langer een kritiek materiaal (EU) en moet uit het lijstje geschrapt; de materialen koper, aluminium, magnesium, mangaan, neodymium, dysprosium, terbium, cerium, kobalt, strontium, gallium, palladium zouden aan het afvalplan moeten worden toegevoegd (Zie het TNO rapport dat aan deze paragraaf van het plan ten grondslag ligt) omdat het goed zou zijn ook deze te noemen om meer focus hierop te krijgen.	De inspreker constateert terecht dat 'indium' niet langer een kritiek materiaal is. Indium wordt naar aanleiding van deze zienswijze uit de opsomming verwijderd. Verder verzoekt de inspreker om naast antimoon, germanium, kobalt, lithium, PGM4, silicium, tantaal, titanium, vanadium, wolfraam en LZAM5, ook de volgende kritieke materialen op te nemen: koper, aluminium, magnesium, mangaan, neodymium, dysprosium, terbium, cerium, kobalt, strontium, gallium, palladium. De opsomming zoals opgenomen in het afvalplan is gebaseerd op het rapport van de TNO. Kobalt is al opgenomen in de huidige lijst, palladium is opgenomen in de lijst als onderdeel van platinagroep metalen en cerium en neodymium zijn opgenomen als onderdeel van Lichte zeldzame aardmetalen. Aluminium, magnesium, mangaan, dysprosium en terbium niet voor in tabel 2.2 en 3.1 van het rapport. Er is gekozen om strontium en gallium niet op te nemen omdat in het rapport is opgenomen dat de aanwezige concentratie van deze materialen in de stroom 'niet relevant' is. Koper kan echter in beperkte mate aanwezig zijn in de stroom en zal daarom worden toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
36.	7.3	nee	123	Inspreker geeft aan dat de [huidige] doelstelling voor 'recovery' in principe goed zijn om hogere inzamelingspercentages te krijgen. Ze ondersteunen echter niet het terugwinnen van kritieke materialen. Daarvoor is aanpassing nodig. Inspreker citeert het plan-specifieke deel van deze paragraaf en geeft het volgende punt mee: • Verder beveelt inspreker aan een specifiekere verplichting op te nemen om kritieke materialen terug te winnen uit AEEA of, om het scheiding van componenten met een hoog gehalte aan deze materialen te verplichten. Dergelijke verplichtingen bestaan al voor bepaalde componenten (vb. kwikhoudende apparaten). Componenten met een hoog gehalte kritieke materialen kunnen aan deze lijst worden toegevoegd.	De informatie in paragraaf 7.3 in het afvalplan is gebaseerd op het rapport van de TNO. De informatie uit het rapport is momenteel niet specifiek genoeg om per productgroep specifieke eisen te formuleren. Verder kan de terugwinning van materialen worden geregeld via instrumenten als de Nationale Grondstoffenstrategie en de implementatie van de Critical Raw Materials Act. In de paragraaf is een verwijzing opgenomen naar paragraaf 3.6 'Kritieke materialen en hoogwaardigheid' in hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' , daar is meer informatie te vinden over deze instrumenten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
37.	7.3	nee	135	Inspreker geeft aan dat veel kritieke metalen (vaak) in minieme hoeveelheden aanwezig zijn in o.a. AEEA. Om ook die kleine (vaak ook samengestelde) hoeveelheden uit het materiaal te krijgen, zijn nog veel nader onderzoek en grote investeringen noodzakelijk. Het ministerie zou dit moeten stimuleren en faciliteren.	De terugwinning van materialen wordt geregeld via instrumenten als de Nationale Grondstoffenstrategie en de implementatie van de Critical Raw Materials Act. In de paragraaf is een verwijzing opgenomen naar paragraaf 3.6 'Kritieke materialen en hoogwaardigheid' in hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen' , daar is meer informatie te vinden over deze instrumenten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
38.	7.3	nee	024	Deze paragraaf over kritieke materialen is voor inspreker te vaag. Wat is het risico dat verwerkers straks door de vergunningverlener verplicht gaan worden om kritieke materialen terug te winnen, terwijl dat technisch of economisch niet haalbaar is?	De minimumstandaard is bedoeld als harmoniserend instrument. Het is niet de bedoeling dat individuele bevoegde gezagen bij vergunningverlening op eigen initiatief de lat hoger leggen dan de in het CMP opgenomen minimumstandaarden. Het zal niet voorkomen dat vergunningverleners afvalverwerkers verplichten om kritieke materialen terug te winnen omdat er in de minimumstandaard momenteel niets is opgenomen over de terugwinning van specifieke kritieke materialen. Daarnaast zal er niet iets in de minimumstandaard worden opgenomen wat technisch of economisch nog niet haalbaar is. Zie de 'Leidraad gebruik minimumstandaard' voor meer informatie over het instrument minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
39.	7.3	nee	024	Er wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Recycling van afvalstoffen', maar dat kan inspreker niet vinden.	Deze opmerking is meegenomen in antwoord op zienswijze 20 in subonderdeel keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend) in de paragraaf met generieke zienswijzen.

Zienswijzen op Afvalplan Elektr(on)ische apparatuur					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
40.	toekomst-plannen	nee	082	Inspreker verzoekt om de volgende zin op te nemen aan de toekomstplannen: *'Voor de afgifteplicht, waarmee aangewezen ontdoeners van AEEA verplicht worden om AEEA af te geven voor gecertificeerde verwerking, wordt in de eerste helft van 2025 een voorstel naar de Tweede Kamer gestuurd'.*	De voorgestelde wijziging (betreffende de eerste helft van 2025) is niet meer actueel op het moment dat het CMP officieel in werking treedt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
41.	toekomst-plannen	nee	123	Inspreker vraagt om meer ambitie in het CMP, ook ten aanzien van de hogere treden op de R-ladder, en noemt de volgende opties om te overwegen (op zijn minst in de toekomstparagraaf): • Er bestaat meer en meer consensus over het feit dat de huidige doelstelling (65gew% van wat op de markt is gebracht over de afgelopen drie jaar) niet meer heel geschikt is. Inspreker stelt voor om de alternatieve EU-doelstelling, gebaseerd op de geproduceerde AEEA, aan te nemen. Er zijn reeds tools beschikbaar om dit te berekenen. • Huidige doelstellingen hebben betrekking inzameling en recycling van AEEA. Er zijn geen specifieke maatregelen en streefdoelen een hogere R-strategie. Bijvoorbeeld over hergebruik. Inspreker noemt voorbeelden in andere landen en vervolgt dat een dergelijke maatregelen wellicht nog niet concreet genoeg zijn om in het CMP te staan, maar dergelijke doelen en ambities zeker wel. • Inspreker stelt voor om tariefdifferentiatie aan het CMP toe te voegen als instrument om uitgebreidere reparatie- en recyclingactiviteiten te ondersteunen. Inspreker onderbouwd dit uitgebreid met argumenten en voorbeelden. Inspreker wijst op de wettelijke mogelijkheden daartoe. Dit zou naar mening van inspreker op zijn minst in de toekomstparagraaf kunnen terugkomen. • Frankrijk heeft geëxperimenteerd met R-use-fondsen of een reparatiebonus voor elektrische artikelen. Een dergelijke maatregel moet ook in het CMP worden opgenomen.	De paragraaf Toekomstplannen gaat over de toekomstige ontwikkelingen waardoor aanpassing van het CMP te verwachten is. De genoemde onderwerpen zoals doelstellingen, tariefdifferentiatie en reparatie zijn onderdeel van het traject doorontwikkeling UPV. Dit traject kan leiden tot wijzigingen in beleid en wetgeving. Naar aanleiding van de zienswijze is een korte toelichting over het traject doorontwikkeling UPV opgenomen in de paragraaf Toekomstplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de tekst van het CMP.
42.	n.b.	n.b.	069	Het is goed dat er aan producteisen wordt gewerkt die de repareerbaarheid en recyclebaarheid verbeteren. Als het aan Inspreker ligt houdt het kabinet hier vast aan ambitieuze doelstellingen, om elektronica zo lang mogelijk te kunnen blijven gebruiken. Ook op het gebied van (A)EEA is het belangrijk dat er een duidelijk en simpel kader is om vast te stellen of het om (voorbereiding voor) hergebruik of afval gaat. Een versimpeling die ruimte biedt voor meer reparatie en hergebruik zou de voorkeur hebben. Zie ook de zienswijze van inspreker 'Voortgezet gebruik en reparatie EEA' op het hoofdstuk Reparatie en hergebruik.	Het ministerie is ook van mening dat apparatuur zo lang en zo hoogwaardig mogelijk gebruikt moet blijven worden. Om te zorgen voor meer duidelijkheid betreffende het (voorbereiden voor) hergebruik van (A)EEA is sinds 14 april de handreiking 'Hergebruik en voorbereiden voor hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur' beschikbaar. In deze handreiking is omschreven hoe beoordeeld kan worden of sprake is van (voorbereiden voor) hergebruik van (afgedankte) elektrische en elektronische apparatuur'. Het ministerie zal in het afvalplan electr(on)ische apparatuur in paragraaf 7.1 en in paragraaf 5.2.2 een verwijzing opnemen naar deze handreiking ter verduidelijking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.58 Afvalplan EPS-piepschuim

Zienswijzen op Afvalplan EPS-piepschuim					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	073	Cruciaal element [*red.: voor het recyclen van EPS-bouwafval*] is de huidige grenswaarde van 100 mg/kg in Bijlage I van de EU POP Verordening. De Europese Commissie en enkele Lidstaten proberen al jaren deze waarde in de POP Verordening naar 10 mg/kg te verlagen. Mocht dat wet worden, dan kan naar mening van inspreker [*inspreker noemt een specifieke verwerker*] sluiten, met afschrijving van enige tientallen miljoenen aan EU-subsidies en investeringen van particuliere bedrijven. Ook vergelijkbare installaties, nodig om deze afvalstof in Europa circulair te verwerken, zullen er dan niet komen. Inspreker adviseert de minister en zijn staf zich tot het uiterste te verzetten tegen een mogelijke aanscherping van de grenswaarde van 100 mg/kg in de Verordening.	Deze zienswijze gaat over gaat over de bijlage I concentratiegrenswaarde van HBCDD. Dit is geregeld in Verordening (EU) 2019/1021 (POP-verordening). Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de hoogte van de concentratiegrenswaarde. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Nederland zet Europees in voor proportionele UTC-normen in de POP-verordening die in lijn zijn met niet-toxische recycle-doelstellingen en CE doelstellingen om zo veel mogelijk materialen opnieuw te gebruiken. Hierbij is er ook oog voor de technische limieten van innovatieve technieken om materialen hoogwaardig te recyclen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
2.	algemeen	nee	138	Inspreker geeft aan dat de benaming 'EPS-piepschuim' niet bestaat. De juiste afkorting en productnaam is 'EPS'. Inspreker verzoekt de titel en andere onjuiste benamingen van 'EPS-piepschuim' te vervangen door 'EPS'.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de benaming van het afvalplan gewijzigd in Geëxpandeerd polystyreen (EPS). Op de CMP-webpagina 'materialen' blijft 'piepschuim' wel gebruikt omdat dit een bekende term is voor EPS en herkenbaarheid en vindbaarheid belangrijk zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
3.	inleiding	nee	138	In de inleiding staat 'geëxpandeerd polystyreenschuim (EPS-piepschuim, EPS)'. Inspreker verzoekt in dit afvalplan de onjuiste benaming 'geëxpandeerd polystyreenschuim' te vervangen door 'geëxpandeerd polystyreen'.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de benaming 'geëxpandeerd polystyreenschuim' gewijzigd naar 'geëxpandeerd polystyreen'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
4.	1 en 2.2	ja	073	Inspreker is blij dat het CMP onderscheid maakt tussen EPS piepschuim van verpakkingen en dat van bouw- en sloopafval. Het is van groot belang om beide categorieën gescheiden van elkaar op te slaan, in te zamelen en te bewerken. Vooral EPS-sloopafval zal de komende tientallen jaren in grote hoeveelheden vrijkomen. Dat afval moet gescheiden van andere EPS-stromen verwerkt worden bij [*inspreker noemt een specifiek bedrijf*] dat met hun techniek bijdraagt aan een circulaire economie.	EPS-afval dat HBCDD bevat in concentraties gelijk aan of hoger dan de concentratiegrenswaarde uit bijlage IV van de POP-verordening moet worden verwerkt conform de bepalingen van Verordening (EU) 2019/1021 (POP-Verordening) (art. 7, lid 2 en bijlage V, deel 1) t.b.v. verwijdering/vernietiging van de HBCDD. Dat betekent dat slechts verwerken door D9 (fysisch-chemische behandeling), D10 (verbranden op land) of R1 (hoofdgebruik als brandstof of als ander middel voor energieopwekking) is toegestaan. De verwerking bij het bedrijf dat de inspreker noemt is inderdaad toegestaan onder de minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.

Zienswijzen op Afvalplan EPS-piepschuim					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
5.	1	ja	138	Inspreker geeft aan dat EPS-verpakkingsmateriaal nooit de brandvertrager HBCDD bevat omdat voor deze toepassing nooit HBCDD is gebruikt. Inspreker verzoekt de tweede bullet in de tabel bij toelichting EPS-verpakkingsafval aan te passen naar: EPS-verpakkingsmateriaal bevat nooit de brandvertrager HBCDD.	De kans dat EPS-verpakkingsmateriaal de brandvertrager HBCDD bevat is in de praktijk erg klein. Echter is het niet volledig uit te sluiten dat EPS-verpakkingsmateriaal HBCDD bevat daarom is de tekst niet gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
6.	1 (en 4)	ja	138	Inspreker verzoekt in de afbakening drie aparte rijen te maken voor 'EPS-verpakkingsafval', 'EPS bouwafval' en 'EPS sloopafval' en geeft verbetersuggesties voor de toelichtende tekst. EPS bouwafval wordt mechanisch gerecycled, in het geval van EPS sloopafval dienen de HBCDD's door fysische of chemische technieken uit het EPS te worden verwijderd of zal verbranding moeten plaatsvinden. Beide stromen (EPS verwerkingsrestanten op de bouwplaats en EPS uit sloopwerkzaamheden) komen niet tegelijktijdig vrij bij projecten. Ten onrechte is hiervoor op p. 8 dit argument gehanteerd: "Hiervoor is gekozen omdat het onderscheid bij en vooral ook na gescheiden inzamelen in de praktijk niet eenvoudig is te maken". Overigens vindt scheiding/ inzameling van EPS altijd aan de bron plaats, nooit is er sprake van nascheiding.	Naar aanleiding van deze zienswijze is in de afbakening onderscheid gemaakt tussen 'EPS-verpakkingsafval', 'EPS bouwafval' en 'EPS sloopafval'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
7.	1	ja	138	Inspreker merkt op dat sinds augustus 2015 de productie van HBCDD als stof niet meer is toegestaan en is bij alle nieuwe EPS-producten de vlamvertrager vervangen (= uiterlijk vanaf augustus 2015).	Vanaf augustus 2015 mocht HBCDD alleen worden gebruikt of op de markt worden gebracht als er een autorisatie was verleend onder de REACH-verordening (Verordening (EU) nr. 1907/2006). Het jaartal 2016 verwijst naar het in werking treden van Verordening (EU) 2016/293 waarmee HBCDD werd toegevoegd aan bijlage I van de POP-verordening (destijds Verordening (EU) 850/2004). Het jaartal is daarom niet gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
8.	1	ja	138	Inspreker merkt op dat de term 'afval' structureel wordt gebruikt. EPS wordt ook hergebruikt (m.n. in de GWW-sector, maar van verpakkingen zoals ook de Europese PWWR vereist), en dan is er geen sprake van 'zich ontdoen' van EPS. De term 'afval' kan dan afbreuk doen aan de mogelijkheid van hergebruik.	Het Afvalplan EPS geeft het toetsingskader waar bevoegd gezag rekening mee moet houden bij het verlenen van vergunningen voor afvalverwerking en het grensoverschrijdend transport van geëxpandeerd polystyreen dat een afvalstof is. Bij hergebruik is geen sprake van afvalverwerking. In paragraaf 6.1 staat meer informatie over het onderscheid tussen een afvalstof en een niet-afvalstof en mogelijkheden voor hergebruik van EPS. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van paragraaf 1 van het Afvalplan EPS.
9.	2.1.1	ja	138	Inspreker verzoekt onderscheid te maken in de tabel tussen 'verpakkingsafval' (nooit HBCDD's), 'bouwafval' (nooit HBCDD's) en 'sloopafval' (waarschijnlijkheid van HBCDD's).	Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 2.1.1 onderscheid gemaakt tussen 'EPS-verpakkingsafval', 'EPS bouwafval' en 'EPS sloopafval'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
10.	2.1.2	ja	138	Inspreker verzoekt de ondenkbare situatie voor het mengen binnen afvalcategorie 31 van recyclebaar EPS verpakkingsafval met EPS-verpakkingsafval waarvoor recycling niet mogelijk is te verwijderen en doet een verbetersuggestie.	In de minimumstandaard is aangegeven dat verpakkingsafval niet voor recycling geschikt kan zijn als het te sterk is vervuild of verontreinigd. Op basis van de gegeven zienswijze is niet duidelijk waarom de situatie voor het mengen binnen afvalcategorie 31 van recyclebaar EPS verpakkingsafval met EPS-verpakkingsafval waarvoor recycling niet mogelijk is ondenkbaar is. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien en heeft deze ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot beperkte aanpassing van het Afvalplan EPS.
11.	2.2	ja	138	Inspreker verzoekt onderscheid te maken tussen 'verpakkingsafval' (nooit HBCDD's), 'bouwafval' (nooit HBCDD's) en 'sloopafval' (waarschijnlijkheid van HBCDD's). EPS bouwafval bevat geen HBCDD's en vereist dus geen aantoonbaarheid. Overigens: het aantonen dat betreffende EPS een toegestaan HBCDD gehalte niet overschrijdt kan niet via een "eenvoudige bepaling" gedaan worden.	Naar aanleiding van deze zienswijze is in de minimumstandaard onderscheid gemaakt tussen 'EPS-verpakkingsafval', 'EPS bouwafval' en 'EPS sloopafval'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
12.	3	ja	138	Inspreker geeft aan dat de noodzaak voor het separaat benoemen van EPS bouwafval en EPS sloopafval ook het grensoverschrijdend transport betreft. Als onderdeel van internationale holdings hebben onze lidbedrijven te maken met intercompany-transporten van gerecyclede en te recyclen EPS. Als verwerkingsresten (van de bouwplaats) en sloopafval onder dezelfde noemer vallen, wordt grensoverschrijdend (intercompany) vervoer van de verwerkingsresten van EPS (van de bouwplaats) vrijwel onmogelijk gemaakt. Voor onze Europese (en ook daar buiten) opererende organisaties met grote betrokkenheid bij recycling van EPS (van de bouwplaats) gaat dit een groot negatief effect geven op de bedrijfsvoering.	Naar aanleiding van deze zienswijze is in de paragraaf grensoverschrijdend transport onderscheid gemaakt tussen 'EPS-verpakkingsafval', 'EPS bouwafval' en 'EPS sloopafval'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
13.	5.2.1	nee	064	Inspreker mist informatie over 'hergebruik van EPS bouw- en sloopafval' en doet de suggestie om hier kort iets over op te nemen.	De reactie van inspreker gaat over de toelichting die hoort bij het verwerken *als afvalstof*. In de volksmond wordt vaak over hergebruik gesproken terwijl het qua wettelijke definities dan niet om 'hergebruik' gaat maar bijvoorbeeld over recycling. Het CMP, als instrument voor het uitvoeren van wetgeving, houdt vast aan die wettelijke definities en gebruikt de termen overeenkomstig die definities. Daaruit volgt dat, zodra een materiaal afval is, 'hergebruik' niet aan de orde is omdat 'hergebruik' alleen voor niet-afvalstoffen kan. Daarom bestaat ook 'voorbereiden voor hergebruik'. Hergebruik kan alleen als eerst 'voorbereiden voor hergebruik' heeft plaatsgevonden en het materiaal na die handeling voldoet aan alle criteria voor einde-afvalstoffen. In paragraaf 6.1 van het plan staat informatie over niet-afvalstoffen in relatie tot EPS. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.
14.	5.1.1	nee	073	Inspreker houdt een betoog over het belang van het gescheiden inzamelen – van elkaar – van de beide EPS-stromen van dit plan. In de praktijk is die scheiding, met name op milieustraten, afwezig. Dat betekent dat het gehele mengsel, slim of niet, conform de POP Verordening verwerkt [*inspreker noemt een specifiek bedrijf*] of vernietigd (R1 verbranding) moet worden. R1 vindt dan plaats in afvalverbrandingsinstallaties die [*red.: naar mening van inspreker*] geen vergunning hebben voor het verwerken van POP-houdend afval. Het CMP erkent dit en geeft paragraaf 5.1.1 aan dat het wenselijk is beide stromen op de milieustraat gescheiden te houden. Vanwege het belang van circulariteit dient het woord 'wenselijk' veranderd te worden in 'noodzakelijk'.	In het CMP is gekozen voor het woord 'wenselijk' in plaats van 'noodzakelijk' omdat gescheiden houden van EPS-bouwafval, EPS-sloopafval en EPS-verpakkingsafval op milieustraten in de praktijk nog niet altijd mogelijk is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan EPS.

Zienswijzen op Afvalplan EPS-piepschuim					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker adviseert de minister en zijn staf in overleg te gaan met de bevoegde gezagen voor die van de vergunningen voor afvalverbrandingsinstallaties en die voor de gemeentelijke milieustraten.	

2.59 Afvalplan Fotografisch afval

Zienswijzen op het afvalplan Fotografisch afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	5.3	nee	ambtshalve	n.v.t.	De lijst met ZZS is aangepast omdat een deel van de ZZS uit het rapport 'Onderzoek lozing van zilverhoudende baden' (d.d. 18 mei 2018, kenmerk I&BBF6500-101-100R001F1.0) van RoyalHaskoning per abuis niet was overgenomen in het ontwerp-afvalplan. Daarin waren alleen de ZZS meegenomen die in ontwikkelaar en fixeer voorkomen, maar niet de ZZS die in de papiercoating of inkt kunnen voorkomen. Het gaat om 4,4'-bis(dimethylamino)benzofenon (Michler's keton), Ammoniumdichromaat, Loodnitraat en Bisfenol A (BPA). **Conclusie:** Deze zienwijze heeft geleid tot het opnemen van deze ZZS in de tabel van paragraaf 5.3. Ook de inleidende tekst van deze ZZS-paragraaf is als gevolg hiervan aangepast.

2.60 Afvalplan Gips

Zienswijzen op het afvalplan Gips					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	132	Inspreker geeft aan dat in het kader van het Bouwmaterialenakkoord gewerkt wordt aan een werken roadmap/ketenplan voor gips samen met de gipsproducenten, sorteerbedrijven en recyclaars. De inzet is om zoveel mogelijk gipsafval weer beschikbaar te maken voor toepassing in nieuwe bouwmaterialen van gips.	Het ministerie van IenW is mede-ondertekenaar van [de samenwerkingsverklaring van de verschillende partijen om te komen tot] het Bouwmaterialenakkoord. Het verduurzamen van de bouw en de bouwmaterialenindustrie is van belang om te komen tot een volledig circulaire bouweconomie. Met dit akkoord werken verschillende partijen samen om de verduurzaming van materiaalketens in de bouw te versnellen. Daarmee is het Bouwmaterialenakkoord, net als het CMP, een van de instrumenten om de doelstelling dat Nederland in 2050 circulair moet zijn, te behalen. Het ministerie van IenW zorgt er voor dat het CMP en dit akkoord in lijn blijven met elkaar. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	2.1.1	ja	004 126	Inspreker reageert op de afvalcategorieën die in de tabel genoemd zijn. Afvalcategorie 110 gaat over gevaarlijk afval. Afvalcategorie 111 gaat over niet gevaarlijk afval. Inspreker geeft aan dat afval niet én gevaarlijk én niet gevaarlijk kan zijn. Een andere inspreker geeft aan dat nummer 111 in de tabel niet klopt.	De toelichting bij de afvalcategorieën dat gips kan vallen onder afvalcategorie 110 en 111 is naar aanleiding van deze zienswijzen aangepast. Terzijde wordt nog opgemerkt dat de omschrijving van de categorieën is overgenomen uit de wet (Besluit activiteiten leefomgeving). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van paragraaf 2.1.1 van het CMP.
3.	2.2	ja	132	Inspreker vraagt waarom het vochtgehalte van gips niet meer dan 10% mag zijn. Inspreker geeft aan dat het inderdaad energie en dus geld kost om gips te drogen, maar de kosten voor recycling blijven ver onder de 265 euro per ton liggen. Extra droging kost in de orde van grootte 10 tot 40 euro per ton (afhankelijk van het vochtpercentage). Door deze zin komt er potentieel minder gips voor recycling beschikbaar.	De minimumstandaard voor niet voor recycling geschikt gips is storten. Dat betekent dat het bevoegd gezag ook vergunning kan verlenen voor hoogwaardigere verwerkingstechnieken. De grens van 10% vocht was in het ontwerp-CMP in de minimumstandaard opgenomen op basis van het rapport 'Concretiseren omstandigheden die recycling als minimumstandaard verhinderen' (RHDHV, 2022a). Inmiddels is gebleken dat recycling ook bij hogere vochtgehalten mogelijk is, zodat er geen reden is om de minimumstandaard op dit punt aan te passen ten opzichte van LAP3. Het is overigens wel wenselijk dat gips in de hele keten droog wordt opgeslagen, omdat bij hogere vochtgehalten het energieverbruik en de verwerkingskosten toenemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	4	nee	012	In paragraaf 4 wordt vermeld dat gipsplaten bijvoorbeeld glasvezel en siliconen kunnen bevatten. In par. 5.2.2.1 wordt vervolgens gemeld dat gips niet geschikt is om te verwerken tot bouwstof, vanwege de uitloging van sulfaat. Hoe verhoudt dit zich tot hetgeen beschreven in par 5.2.2.2 dat gipsafval kalk bevat waardoor het gipsafval tot meststof ingezet kan en binnen de meststoffenwet zonder aanvullende bewerking na recycling in of op de bodem mag worden aangebracht? Is de uitloging van sulfaat dan niet meer relevant? Net als de mogelijkheid tot aanwezigheid van glasvezel en siliconen in het gipsafval? Dit lijkt strijdig met de circulariteit van de keten waarbij grondstoffen verloren gaan terwijl er een (blijvend) mestoverschot is en glasvezel en siliconen mogelijk in het gewas ingebed worden.	Bij de toepassing van gipsafval als meststof is geen sprake van het verlies van grondstoffen als primaire grondstoffen worden vervangen. Het gebruik van gipsafval als meststof is in dat geval recycling en moet passen binnen de Meststoffenwet of de Meststoffenverordening. Bepaalde soorten gipsafval staan op bijlage Aa van de Meststoffenwet en mogen als meststof worden toegepast. Het op of in de bodem brengen van meststoffen moet voldoen aan §3.2.20 en §4.116 van het Bal. Het gebruik van gipsafval als meststof is niet vergunningplichtig. Daardoor is een toetsing aan de minimumstandaard voor gipsafval niet aan de orde. De vraag van inspreker om hergebruik van gipsafval binnen de gipsketen / bouwmaterialen de voorkeur te geven boven toepassing als meststof kan niet met het CMP worden geregeld. Bovendien is het nog de vraag of het één hoogwaardiger is als het ander. Voor het overige gaat deze zienswijze in feite over de meststoffenwetgeving. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het gebruik als meststof. Deze zienswijze kan daarom verder niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Gips					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
5.	5.1.1	nee	012	Inspreker geeft aan dat de BRL SVMS-007 voorschrijft dat de scheiding en afvoer van sloopmaterialen conform een projectwerkplan moet gebeuren, waarbij ten minste de categorieën van sloopmaterialen genoemd in de Regeling Bouwbesluit 2012 gescheiden worden gehouden en afgevoerd. Gips is daar een van, tenzij het minder dan 1 m^3 bedraagt. In afwijking van deze eisen kunnen sloopmaterialen op een andere locatie worden gescheiden indien het scheiden op de slooplocatie redelijkerwijs niet mogelijk is, onder de voorwaarde dat het bevoegd gezag op grond van het Bouwbesluit 2012 hiermee schriftelijk heeft ingestemd. De opslag van sloopmaterialen op de slooplocatie moet op een ordelijke wijze geschieden en mag geen verontreiniging van bodem en omgeving veroorzaken. Ondanks deze eisen bevinden zich nog relatief grote hoeveelheden gipshoudend materiaal als stoorstroom en lekstroom in gemengd puin en sorteerzeefzand. Inspreker vraagt hoe dit afvalplan er in voorziet dat het gescheiden houden bij sloopobjecten daadwerkelijk wordt gecontroleerd door het bevoegd gezag en hier op wordt gehandhaafd zodat zuivere stromen behouden blijven en het ontstaan van stoor- en lekstromen wordt voorkomen waardoor de circulariteit wordt tegengehouden.	Deze zienswijze gaat over welke afvalstoffen op bouw- en slooplocaties gescheiden moeten worden gehouden. Dat is geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving en valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Het bevoegd gezag dat toeziet op het gescheiden houden van afvalstoffen op slooplocaties is zelf verantwoordelijk voor het invullen van die taak, prioritering ervan en de tijd en middelen die zij daaraan besteed. Het CMP heeft hierin eveneens geen bepalende of sturende rol en kan handhaving dus niet opleggen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
6.	5.1	nee	024	Hoe ziet men het gescheiden houden van gips en ander steenachtig materiaal tijdens bouw -en sloopwerkzaamheden?	Zie het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
7.	5.2	nee	007, 024	Hier staat dat gipsafval in ieder geval niet recyclebaar is als dit afval een vochtgehalte van meer dan 10% bevat. Inspreker vraagt hoe men dit moet bepalen of meten. Per batch?	Naar aanleiding van zienswijze 3 in deze tabel is het criterium voor het vochtgehalte niet meer opgenomen in de minimumstandaard. Daarmee is ook de vraag hoe het vochtgehalte bepaald moet worden niet meer relevant. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
8.	5.2	nee	064	Inspreker wijst op toepassingen van gips waarbij gipsresidu (zelfs platen) gemalen wordt tot poeder en als bodemverbeteraar wordt toegepast. Daar wordt heel summier iets over vermeld (par 6.1). Brandvertragers in de coating van gips vormt mogelijk een risico bij de toepassing als bodemverbeteraar. Vragen hierover via de NVWA leveren weinig op.	Zie het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
9.	5.2.2.2	nee	132	Inspreker geeft aan dat in paragraaf 5.2.2.2 staat dat gebruik van gipsafval als meststof ook als recycling mag worden verstaan en zou graag zien dat hergebruik van gipsafval binnen de gipsketen / bouwmaterialen de voorkeur krijgt boven toepassing als meststof. Nu lekt een behoorlijk groot deel van het gipsafval weg uit de gipssector naar de landbouw. Doel van het ketenplan / Bouwmaterialenakkoord is om deze lekstroom tegen te gaan.	Voor wat betreft het gebruik als meststof wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel. De samenhang van het Bouwmaterialenakkoord en het CMP is beschreven in het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
10.	5.3	nee	029	Inspreker geeft aan dat het SGS Intron rapport ter onderbouwing wordt gebruikt ten behoeve van de onderbouwing over ZZS. Inspreker geeft aan dat dit rapport al 6 jaar oud is en dat gips tegenwoordig brandvertragend en waterafstotend wordt gemaakt met stoffen die ZZS zijn. Inspreker verzoekt een kanttekening te plaatsen dat bepaalde uitvoeringen van gipsplaten wel ZZS bevatten.	Bij het ministerie is niet bekend dat in gipsplaten ZZS kunnen voorkomen in concentraties boven de concentratiegrenswaarde (cgw) van tabel 1 van 'ZZS en overige zorgstoffen'. **Conclusie**: Gezien bovenstaande heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	5.2 en 6.1	nee	102	Inspreker citeert stukken over het materiaal gips, het gebruik van gips als meststof, wanneer gips niet recyclebaar is en over einde-afvalstof.	Het is op basis van de zienswijze verder niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.61 Afvalplan Glas

Zienswijzen op het afvalplan Glas					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	026	Op de tekst dat 'bij grootschalige aanlevering betaald moet worden voor glas' maakt inspreker de opmerking dat het niet nodig is dat te vermelden (de markt bepaalt prijzen) en het ook niet reëel is gezien de waarde van glas als grondstof.	Het is onduidelijk naar welke tekst de inspreker verwijst in het Afvalplan glas. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
2.	algemeen	nee	045	Inspreker heeft een aantal algemene opmerkingen over het plan: • Er is te weinig aandacht voor gas dat bij vlakglas wordt gebruikt zoals argon en krypton; • De verwerking is niet afgestemd op het voorkomen van breuk bij vervanging.	De edelgassen argon en krypton spelen met name een rol bij het produceren van isolerend dubbelglas. Wanneer vlakglas in de afvalfase terecht komt, worden deze gassen voor zover bekend niet afgevangen. De recycler verwerkt het vlakglasafval tot glasscherven die kunnen worden gebruikt in de glasindustrie. Hierbij is het niet vereist om vlakglas in te zamelen zonder dat het gebroken is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
3.	algemeen	nee	084	Inspreker meldt dat recycling de minimumstandaard is, maar dat vlakglas soms hoogwaardiger kan worden hergebruikt, bijvoorbeeld in de bouw (tweedehands bouwmaterialen). De omgevingsdienst wil vaak vooraf weten wie het glas waar gaat toepassen, wat hergebruik belemmert. UPV-organisaties zoals Vlakglas Recycling Nederland richten zich op materiaalrecycling, niet op producthergebruik. Inspreker beveelt daarom aan om	Voorbereiden voor hergebruik van vlakglas is op basis van de minimumstandaard reeds toegestaan. Het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) zet in op het bevorderen van circulair slopen en meer hergebruik en/of hoogwaardige recycling van bouwmateriaal. Hiervoor wordt onderzocht op welke manier er een eis (normering) ingevoerd kan worden voor circulair slopen in bouwregelgeving als onderdeel van de integrale milieuprestatie voor gebouwen

Zienswijzen op het afvalplan Glas					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				initiatieven te stimuleren waarbij vlakglas uit sloop of renovatieprojecten kan worden gecontroleerd en opnieuw verkocht.	(Maatregelfiches IBO-klimaat, annex 3, fiche 2.7). Het verwachtte effect hiervan is dat vlakglas in de toekomst vaker hergebruikt zal worden en meer hoogwaardig gerecycled wordt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
4.	1	ja	022, 015	Inspreker verzoekt de herkomst van vlakglas nader te specificeren met de toevoeging dat vlakglas binnen gebouwen als interieurbeglazing voor kan komen (glazen douchecabines, spiegels, glas uit meubels, glas van fotolijsten) omdat dit aanzienlijke hoeveelheden betreft.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de herkomst van vlakglas nader gespecificeerd in de afbakeningstabel in paragraaf 1 van het Afvalplan glas. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
5.	1, 5.1	ja	022, 015	Inspreker verzoekt toe te voegen dat vlakglas niet alleen via milieustraten wordt ingezameld. Inspreker geeft aan dat professionele ontdoeners geen vlakglas mogen afgeven op de milieustraat. Inspreker verzoekt toe te voegen dat het vlakglas voornamelijk via de (openbare) inzamelpunten van VlakglasRecyclingNederland wordt ingezameld.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst over inzameling van vlakglas via milieustraten in de afbakeningstabel in paragraaf 1 van het Afvalplan glas gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
6.	1	nee	082	Inspreker verzoekt in overweging te nemen om vanaf 2030 zonnepaneel glas toe te voegen aan het plan.	Er is een apart ketenplan voor zonnepanelen in het CMP en er is een UPV waar zonnepanelen onder vallen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
7.	2.1.1	ja	007, 024	In de tabel met afvalcategorieën moet bij de afvalcategorie “Vlakglas dat geen gevaarlijke afvalstof is” worden toegevoegd dat ook autoruiten (Automotive) onderdeel uitmaken van deze afvalcategorie.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de toelichting van de tabel van de tabel in paragraaf 2.1.1 met afvalcategorieën gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
8.	2.1.1	ja	102	Inspreker vraagt waarom wijnglazen, ovenschalen of siervoorwerpen niet onder dit afvalplan vallen.	Deze voorwerpen kunnen gemaakt zijn van andere materialen dan glas (zoals keramiek) of andere soorten glas dan verpakkings- of vlakglas. Glas met een andere samenstelling dan verpakkings- of vlakglas kan bij andere temperaturen smelten waardoor de scherven ervan ongesmolten in de glasoven blijven en daardoor het recyclingsproces van verpakkings- of vlakglas verstoren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
9.	2.1.1 en 1	ja	102	In 2.1.1 is opgenomen dat onder vlakglas ook glazen bouwstenen, gebogen glas en combinatieglas vallen. Inspreker vraagt of een andere benaming dan niet beter is dan vlakglas? Inspreker verzoekt ook combinatieglas te definiëren. Op de afvalscheider van Milieu Centraal is opgenomen dat een spiegel ook onder vlakglas valt. Ook valt volgens de website van Maltha glasrecycling autoruiten onder vlakglas. Maar dat komt niet vrij bij woon- en/of utiliteitsbouw zoals opgenomen onder 1 en 2.1.1. Inspreker verzoekt de toelichting onder 1 en de tekst in kolom 4 van 2.1.1 hierop aan te passen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de toelichting van de tabel in paragraaf 2.1.1 met afvalcategorieën gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
10.	2.2	ja	102	De minimale verwerkingsstandaard lijkt inspreker het opwerken van glas tot schuimglas in de weg te staan. Dit circulaire materiaal wordt thans toegepast als bouwstof bij met name weinig draagkrachtige ondergrond. Inspreker vindt dat we ons, als bovenstaande interpretatie juist is, hard moeten maken dat schuimglas in NL kan worden geproduceerd.	Op basis van deze informatie kan niet worden beoordeeld of het opwerken van glas tot schuimglas wel of niet voldoet aan de minimumstandaard. Specifieke vragen over afvalbeheer kunnen altijd gesteld worden aan de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
11.	3	ja	007, 024	In de eerste tabel van deze paragraaf staat tweemaal de zinsnedes: “*Als de mate van nuttige toepassing de overbrenging niet rechtvaardigt*” en ook ”*minder wordt gerecycled dan gangbaar is*”. Onduidelijk is welke mate van verontreiniging hier precies wordt bedoeld. Om rechtsongelijkheid te voorkomen is het voorstel om hier minimaal 60% glas (gewichtspercentage) te hanteren als uitgangspunt. Indien meer dan 60% (gewichtspercentage) wordt gerecycled bij de verwerking van verpakkingsglas en vlakglas is een overbrenging gerechtvaardigd.	Wanneer in de tekst wordt gesproken over ‘de mate van nuttige toepassing’ heeft dat betrekking op de afvalstof nadat niet-materiaaleigen afval is afgescheiden. Recycling van 60% van de glasfractie zou een lager recyclingpercentage zijn dan gangbaar is in Nederland. Er wordt in principe bezwaar gemaakt tegen een overbrenging van afvalstoffen voor laagwaardiger verwerking dan voor de betreffende afvalstof mogelijk is. Het voorstel is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
12.	4	nee	007, 024, 102	Insprekers vinden het onduidelijk wat precies wordt bedoeld met ‘holglas’. Hier wordt het voorbeeld van holglas gegeven onder “Glas dat geen verpakking is en geen vlakglas”. Dit is tegenstrijdig met 2de alinea van 4 waar staat dat verpakkingsglas ook wel holglas wordt genoemd.	Dit is inderdaad niet correct. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst in paragraaf 4 van het Afvalplan glas gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
13.	4	nee	007, 024	Volgens inspreker moeten de volgende euralcodes aan dit overzicht worden toegevoegd: 10.11.12, 19.12.05, 18.01.04, 15.01.06, 19.12.09, 16.01.20, 19.12.11* en 19.12.12	De afbakening van het Afvalplan glas omvat gescheiden ingezameld, dan wel gescheiden afgegeven vlakglas en gescheiden ingezameld verpakkingsglas. De voorgestelde Euralcodes passen niet binnen deze afbakening. Het voorstel is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
14.	4	nee	024	In de toelichting op de afbakening staat in de tweede alinea dat alleen ”verpakkingsglas dat via bronscheiding is verkregen (de glasbak of gescheiden bij bedrijven ingezameld) valt onder dit afvalplan”. De scope van dit afvalplan zou naar mening van inspreker breder moeten zijn en ook MRF glas uit het VK (Materials Recycling Facilities) moeten bevatten. Dit komt uit een vorm van nascheiding. Voorstel is om in dit kader aan te haken bij een mimimaal percentage van 60% (gewichtspercentage) aan glas dat aanwezig moet zijn in deze fractie om tot de scope van dit afvalplan te behoren.	De in het CMP opgenomen minimumstandaarden zijn met name gebaseerd op afval dat in Nederland ontstaat en wordt verwerkt. Het toevoegen van glas afkomstig uit nascheiding is overwogen tijdens het opstellen van het Afvalplan glas maar partijen uit de glasrecyclingsector gaven aan dat glas uit nascheiding vaak nog te veel verontreinigingen bevat waardoor dit niet wenselijk is. Een goede bronscheiding van glas wordt juist benadrukt in dit afvalplan. Het voorstel is daarom niet overgenomen. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Glas					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
15.	4	nee	102	In 4 is de euralcode 17.02.04* opgenomen. De minimumstandaard geeft niet aan hoe om te gaan met gevaarlijk vlakglas (behalve dan ZZS en calamiteiten). In 2.1.1 komt dit ook niet terug. In 5.2 is ook geen andere trede toegestaan dan voorbereiden voor hergebruik of recycling voor gevaarlijk glas. In Bal bijlage II is ook geen specifieke afvalcategorie voor gevaarlijk glas opgenomen. Valt deze stroom onder 112A en dient dit gescheiden gehouden te worden en dient dit nog terug te komen in 2.1.1?	Vlakglas dat gevaarlijk afval is valt niet binnen de afbakening van het Afvalplan glas. Naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 4 van het Afvalplan glas gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
16.	5.1.1	nee	102	Pagina 9 bovenaan: "Vlakglas mag in ieder geval niet gemengd met de restcontainer." Deze zin loopt niet en is onduidelijk volgens inspreker. Moet dit zijn?: Vlakglas mag op de milieustraat niet gemengd worden met fijn of grof restafval? Ook vraagt inspreker te definiëren wat wordt verstaan onder slim mengsel (ook voorbeelden geven). Eerst wordt gezegd dat vlakglas als een slim mengsel toe gestaan kan worden. Vervolgens is opgenomen dat dit alternatief geen soelaas biedt, gezien vlakglas niet geschikt is om na te scheiden en dat bronscheiding de enige optie is om recycling van glas te bewerkstellingen. Dit is niet met elkaar te rijmen en dient aangepast te worden/verduidelijkt te worden.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst over gescheiden houden van vlakglas op de milieustraat in tabel van paragraaf 5.1.1 verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
17.	5.1.1	nee	024	[*Met verwijzing naar de zienswijze weergegeven als nummer 11 in deze tabel*]: In de laatste rij van de tabel staat omschreven dat er "uitzonderingen mogelijk zijn als dat geen nadelige gevolgen heeft voor de omvang en kwaliteit van recycling of hergebruik (artikel 10 lid 3 onder a KRA)".	De standaard is dat gemeenten een plicht hebben tot gescheiden inzamelen van glas bij huishoudens. Afwijken van gescheiden inzameling van glas is onder bepaalde voorwaarden mogelijk. Glas mag niet worden nagescheiden uit het restafval. Gemeenten mogen glas wel in combinatie met metalen inzamelen, mits het wordt gevolgd door nascheiding, zie voor meer informatie Hoofdstuk gescheiden inzameling huishoudelijk afval van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
18.	5.1.2	nee	022, 015	Inspreker verzoekt de passage 'Er zitten bijvoorbeeld minder belletjes in' te schrappen omdat deze onjuist is.	Bij nader inzien en naar aanleiding van deze zienswijze is de zin "Er zitten bijvoorbeeld minder belletjes in" in paragraaf 5.1.2 van Afvalplan glas verwijderd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
19.	5.1.2	nee	102	Inspreker merkt op dat in 5.1.2 is opgenomen dat geen vergunning verleend kan worden voor het mengen van verpakkingsglas, vlakglas en overig glas. Op basis van de tabel onder 5.1.1 lijkt wel weer mogelijk te zijn (zie tweede, derde en vijfde rij van de tabel).	Tabel 5.1.1 geeft aan dat in sommige gevallen een vergunning voor het mengen nodig is. Een aanvraag wordt getoetst aan de toetsingskaders voor 'Mengen van afvalstoffen' en het Afvalplan glas. De toelichting in paragraaf 5.1.2 van het afvalplan geeft aan wat dit toetsingskader in de praktijk betekent. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst onder het kopje 'Aparte inzamelroutes voor en verwerking van vlakglas en verpakkingsglas' aangepast. In de aangepaste tekst staat dat het bevoegd gezag geen vergunning kan verlenen voor het mengen van verpakkingsglas (afvalcategorie 34), vlakglas (afvalcategorie 35) en overig glas door bedrijven die zich alleen met opslag, sorteren of reinigen bezig houden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
20.	5.1.2	nee	007, 024	Hier staat omschreven dat vlakglas (afvalcategorie 35), verpakkingsglas (afvalcategorie 34) en overig glas nooit gemengd mogen worden. Dit is naar mening van inspreker te stellig geformuleerd. Het is niet de gangbare praktijk, maar in de toekomst kunnen zich situaties voordoen dat eindproducten door menging van verschillende typen glas op specificatie kunnen worden gebracht. Voorstel is om mengen alleen toe te staan als dit niet leidt tot een laagwaardigere toepassing in de Afvalhiërarchie zoals beschreven in de overzichtstabel van paragraaf 5.2.	Zie het antwoord op zienswijze 19 in deze tabel.
21.	5.2.2	nee	007, 024	Onder het kopje "Verpakkingsglas" staat dat fijn glasstof kan worden toegepast in de baksteenindustrie als additief. Opgemerkt wordt dat deze toepassing niet limitatief is en niet beperkt is tot de baksteenindustrie. Er kunnen ook andere toepassingen zijn voor fijn glasstof zoals in de keramische industrie, straalindustrie, waterzuiveringsindustrie en de beton- en cementindustrie.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de zin "Fijn glasstof kan worden toegepast in de baksteenindustrie als additief" in paragraaf 5.2.2 van Afvalplan glas gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
22.	5.2.2	nee	015	Inspreker geeft aan een aanvulling gewenst te vinden bij de toelichting over het scheiden aan de bron. Hier dient expliciet te worden vermeld dat het volgens het Bouwbesluit verplicht is om vlakglas bij sloop en renovatie gescheiden in te zamelen. De handhaving hiervan behoort tot de verantwoordelijkheid van de bevoegde instanties.	Deze informatie staat in paragraaf 5.1.1 Gescheiden houden van afvalstoffen. Om dubbele informatie te voorkomen is het voorstel niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
23.	5.2.2	nee	022	Inspreker verzoekt om onder het kopje 'vlakglas' toe te voegen dat het volgens het Bouwbesluit verplicht is om vlakglas bij sloop en renovatie gescheiden in te zamelen.	Deze informatie staat in paragraaf 5.1.1 Gescheiden houden van afvalstoffen. Om dubbele informatie te voorkomen is het voorstel niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
24.	5.2.2	nee	024	Onder het kopje "Vlakglas" staat dat enkel een kleine hoeveelheid vervuiling (bijv. kitresten) anders worden verwerkt dan recycling. Opgemerkt wordt dat dit niet limitatief is en daarmee enkel beperkt wordt tot kitresten. Er kunnen ook andere stoorstoffen in zitten die anders worden verwerkt dan recycling.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst over vervuiling in paragraaf 5.2.2 onder het kopje 'Vlakglas' verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.
25.	5.2.2.	nee	029	Inspreker geeft aan dat fijn glasstof wordt benoemd wat ontstaat bij recycling. Er wordt een voorbeeld van de toepassing genoemd. Inspreker vraagt zich af of dit de enige toegestane toepassing is en tevens verzoekt inspreker aan te geven of er voor fijn glasstof een ander afvalplan geldt.	Voor fijn glasstof geldt geen ander afvalplan. De toepassing van fijn glasstof in de baksteenindustrie is niet de enige toepassing die is toegestaan. Naar aanleiding van deze zienswijze is de zin "Fijn glasstof kan worden toegepast in de baksteenindustrie als additief" in paragraaf 5.2.2 van Afvalplan glas gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan glas.

2.62 Afvalplan Groenafval

Zienswijzen op het afvalplan Groenafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	052, 052, 081	Inspreker verzoekt om in overleg met het Ministerie van LVVN te treden om de relevante regelgeving, zoals die over toepassing van erkende meststoffen, markimpulsen te laten geven die de vraag naar biogrondstoffen doen toenemen. Inspreker 081 voegt hier nog aan toe dat de behoefte bestaat aan beleid dat de gehele productieketen in kaart brengt.	Het ministerie van LVVN is primair verantwoordelijk voor het beleid en de regelgeving op het gebied van meststoffen. Daar waar beleidsterreinen elkaar raken wordt, als het nodig is, overleg gepleegd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	gehele plan	nee	077	Inspreker geeft aan dat de algehele strekking van het CMP is dat organisch materiaal (i.c. plantresten) die vrijkomen bij onderhoudswerkzaamheden aan sloten, wegbermen, ruigten en natuurterreinen, af moeten worden gevoerd ter verwerking tot compost of brandstof of anderzijds 'op te waarderen tot grondstoffen'. Inspreker zet het belang van het aanleggen van fauna-broedplekken uiteen en geeft aan van mening te zijn dat deze fauna-broedplekken kunnen worden aangelegd/ voortbestaan zonder dat dit strijdig is met regels gebaseerd op of voortvloeiend uit het CMP.	Het door de inspreker genoemde punt van het aanleggen van fauna-broedplekken is een goede suggestie die gezien kan worden als een incidentele nuttige toepassing zoals deze wordt genoemd in de minimumstandaard voor groenafval. Daarom wordt, als toelichting bij incidenteel nuttig toepassen, het aanleggen van fauna-broedplekken met plantresten als voorbeeld opgenomen in het bijschrift bij de tabel met de minimumstandaard voor groenafval in het afvalplan. Ter verduidelijking wordt ook nog aangegeven dat in geval van een van deze incidentele nuttige toepassingen wel een vergunning nodig is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	gehele plan	nee	106	Inspreker geeft aan dat in het CMP wordt gesteld dat maaisel, bladafval, hout-/houtsnippers en ander plantaardig (schoon) materiaal dat vrijkomt bij (reguliere) beheersmaatregelen behoort tot een afvalstroom, en derhalve afgevoerd dient te worden. Inspreker zet het belang van het aanleggen van fauna-broedplekken uiteen. Inspreker geeft aan dat dit type (gebiedseigen), schoon materiaal, mits op de juiste locatie en wijze wordt verwerkt, gezien kan worden als een grondstof die ten gunste van biodiversiteit ingezet kan worden. Inspreker geeft aan dat door dit materiaal niet te zien als afval, maar als waardevolle grondstof het mogelijk is om meer broedhopen te creëren.	Voor de door inspreker aangehaalde fauna-broedplekken wordt verwezen naar het antwooord op zienswijze 2 in deze tabel.
4.	algemeen	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om in het CMP een instructie of beleidsvoornemen op te nemen om een centraal monitoringinstrument voor groenafval op te zetten, waardoor ook toetsing kan plaatsvinden of de doelen van het CMP worden gehaald.	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van een monitoringsmechanisme om de voortgang te meten. Dit is echter geen onderdeel van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	algemeen	nee	084	Inspreker vraagt toe te lichten waarom het CMP onderscheid maakt tussen bioafval en groenafval terwijl dit in Europees verband allemaal onder de noemer 'bio waste' valt.	Groenafval overlapt met, maar is ook breder gedefinieerd dan, bioafval. Daarom wordt er gewerkt met een apart afvalplan voor groenafval. Waar 'bioafval' in relatie tot 'groenafval' wordt afgebakend tot tuin- en plantsoenafval, is 'groenafval' breder. Ook groenafval afkomstig uit bos- en natuurterreinen en maaisel van bermen en slootranden valt onder groenafval. Strikt genomen is dus niet al het 'groenafval' volgens de definitie ook 'bioafval'. Omdat groenafval als bestaande afgebakende term vanuit het LAP een eigen minimumstandaard kent en hier met de komst van het CMP niets in is aangepast is ervoor gekozen deze afbakening te behouden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	algemeen	nee	126	Inspreker geeft aan al jaren samen te werken met Circulair Terreinbeheer aan de pilot met bokashi en vanwege positieve effecten de oproep van Circulair Terreinbeheer ondersteunen om bokashi op te nemen in de Uitvoeringsregeling Meststoffen.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel.
7.	algemeen	nee	151	Inspreker geeft aan dat het belangrijk is om maaisel en blad op de ladder van Lansink en groen(rest)stromen waarvan bodemverbeteraars (geen meststoffen) worden gemaakt hoger te waarderen. Doel is om de gezondheid van de bodem te verbeteren en noodzakelijk voor onze voedselvoorziening, biodiversiteit en natuurherstel.	Het belang van het terugbrengen van stoffen op of in de bodem wordt onderschreven. Verder wordt opgemerkt dat de term 'bodemverbeteraar' niet als definitie is opgenomen in de meststoffen wet- en regelgeving. Een materiaal dat op de bodem gebracht wordt, moet voldoen aan definitie en eisen van de meststoffen wet- en regelgeving waar het ministerie van LVVN voor verantwoordelijk is. Het gebruik van deze term in de afvalplannen groenafval en bioafval en in het onderwerp 'Decentrale regels' is daarom ook geschrapt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de genoemde teksten van het CMP.
8.	algemeen	nee	151	Inspreker geeft aan dat naast bewerking ook het toevoegen van natuurlijke hulpstoffen als schelpkalk of micro-organismen hoort om mogelijke geurhinder als gevolg van een mogelijk rottingsproces te voorkomen.	Het CMP omschrijft onder andere de minimumstandaard van verwerking, maar regelt niet hoe bijvoorbeeld geurhinder te voorkomen. Hiervoor is de verwerker verantwoordelijk en kunnen er mogelijk eisen worden gesteld via de omgevingsvergunning. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	1	ja	033, 089	Inspreker mist de onderbouwing waarom in het afvalplan voor een andere term wordt gekozen dan de term die in de Europese kaderrichtlijn (bioafval) wordt gebruikt.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
10.	1	ja	033, 089, 151	Inspreker verzoekt een onderbouwing te ontvangen waarom bermmaaisel en blad als afvalstof gedefinieerd worden.	Zie het document 'Status ingangsstromen (berm)maaisel en blad voor deze onderbouwing. Naar aanleiding van deze zienswijze en andere vergelijkbare zienswijzen over dit onderwerp is in paragraaf 6.1 een verwijzing naar het document toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	2.1 en 2.2	ja	084	Beperkte definitie van incidentele nuttige toepassing (bv. schors). Bokashi en blad laten liggen vallen hierbuiten.	Inspreker constateert terecht dat het maken en toepassen van bokashi en het laten liggen van blad buiten de minimum standaard "Incidenteel nuttig toepassen op of in de bodem van niet-gevaarlijk groenafval" vallen. Deze aangehaalde minimum standaard is een uitwerking van de vroegere *specifieke* ontheffingsmogelijkheid van het stortverbod, die genoemd was in artikel 10.63 Wet milieubeheer, en geldt voor bepaalde stromen. Indien blad op de bodem blijft liggen wil de houder zich er niet van ontdoen, en is er in dat geval geen sprake van afval. Voor het maken van bokashi wordt verwezen naar de factsheet 'Status ingangsstromen (berm)maaisel en blad'. Verder wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel.

Zienswijzen op het afvalplan Groenafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	2.2	ja	029, 084	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard voor deelstroom a. Daarin is aangegeven dat de minimumstandaard composteren als vorm van recycling is, maar tegelijkertijd is ook hoofdgebruik als brandstof toegestaan. Hoofdgebruik als brandstof is een trede lager en zou moeten worden voorzien van een toelichting waarom deze lagere verwerkingsvorm nog mogelijk wordt geacht en zo ja, voor welke periode. Inspreker 084 benadrukt dat 'verbranden' haaks staat op de circulaire principes en materiaalbehoud de voorkeur heeft.	Dank voor deze zienswijze, inspreker maakt een terecht punt. Het is van belang dat groenafval zo hoogwaardig mogelijk wordt verwerkt. Verbranden heeft daarbij zeker niet de voorkeur, maar is op basis van de huidige minimumstandaard nog toegestaan. Onderzocht moet worden hoe op termijn de minimumstandaard op dit onderdeel zou kunnen worden aangepast. Dit punt zal opgenomen worden onder het hoofdstuk 'Toekomstplannen' in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	2.2	ja	055	Inspreker mist de scheiding van bermgras van de drukke N en A wegen en de minder drukke, lokale wegen. Om bermgras nuttig te kunnen gebruiken, is het verstandig deze tweedeling wel te maken, zodat het vervuildere materiaal voor verbranding ingezet kan worden en de rest voor recycling (compostering).	Inspreker stelt terecht dat er verschillen kunnen zijn in kwaliteit (door vervuiling) van bermgras. Het type weg lijkt daarvoor niet de enige bepalende factor te zijn, ook andere locatie specifieke eigenschappen kunnen een rol spelen. Daarom is het van belang per geval te beoordelen wat de kwaliteit van het bermgras is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	2.2	ja	064	Inspreker leest dat de minimumstandaard voor groenafval/maaisels nog steeds compostering/toepassen als energiedrager is. Fermenteren en vervolgens de geproduceerde bokashi als bodemverbeteraar toepassen, is niet toegestaan. Dit terwijl er al het nodige onderzoek door de WUR samen met circulair terreinbeheer (https://circulairterreinbeheer.nl/) is gedaan. Uit dit onderzoek blijkt dat als men aan bepaalde voorwaarden voldoet, het toepassen in/op de bodem van gefermenteerde (natuur)maaisels zeer positieve effecten op de bodem heeft. Zeker in de korte keten (maaisels komen vrij en worden binnen paar kilometer ook in gefermenteerde vorm toegepast op akkers) heeft bokashi een betere overall score dan compost of verbranding. Inspreker heeft er begrip voor dat de ontwikkeling van passende regelgeving rond fermenteren nog gaande is. Wel verzoekt hij om in het CMP handelingsperspectief en afwegingskaders mee te geven voor partijen die nu graag met deze techniek aan de slag willen.	Het is aan het ministerie van LVVN om te bepalen of en zo ja, op welke wijze fermenteren/bokashi van uitsluitend maaisel en blad opgenomen wordt in de meststoffenwet- en regelgeving. Pas daarna kan fermenteren/bokashi als vorm van verwerking voor maaisel en blad opgenomen worden in het CMP. Dit punt zal opgenomen worden onder het hoofdstuk 'Toekomstplannen' in het afvalplan. Op dit moment loopt er een traject onder leiding van LVVN over fermenteren als vorm van verwerken tot meststof. Slechts in het geval van een aantal erkende pilots die participeren in het Kennisprogramma Circulair Terreinbeheer onder leiding van de WUR, is verwerken via fermenteren en toepassen op de bodem op dit moment toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
15.	2.2	ja	133, 061	Inspreker beschrijft de minimumstandaard en stelt vast dat verwerkingsmethoden zoals fermenteren expliciet worden uitgesloten. Er wordt echter het "Afvalplan bioafval" onder organisch agrarisch bedrijfsafval en overig organisch bedrijfsafval de mogelijkheid geboden om groenafval gelijkende afvalstoffen te verwerken volgens de minimumstandaard recycling. Waardoor betreffende afvalstoffen alsnog volgens alternatieve methoden zoals fermenteren verwerkt kunnen worden. Hiermee wordt een ongewenste situatie gecreëerd, waarbij niet erkende meststoffen (ongereguleerd) vrijkomen. Het volgens alternatieve methoden verwerkt groenafval zoals fermenteren moet ons inziens gereguleerd worden overeenkomstig geldende kwaliteitscriteria voor erkende meststoffen.	Inspreker geeft terecht aan dat de minimumstandaard van 'Organisch agrarisch bedrijfsafval en overig organisch bedrijfsafval' uit het afvalplan Bioafval verschilt van die voor hierop gelijkend groenafval onder het afvalplan Groenafval. Dat hiermee een ongewenste situatie wordt gecreëerd waarbij "niet erkende meststoffen" door "alternatieve methoden zoals fermenteren" vrijkomen wordt echter niet gedeeld. Doordat een meststof moet voldoen aan de eisen van de meststoffen wet- en regelgeving is het (op dit moment) niet toegestaan om alleen door te fermenteren groenafval te verwerken tot meststoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
16.	2.2	ja	029	Inspreker geeft aan dat de nuttige toepassing van groenafval door de minimumstandaard teveel wordt beperkt. Inspreker ziet graag dat nuttige toepassingen zoals bijvoorbeeld in papier, materiaal voor vezelplaten, isolatiemateriaal of meubels wordt toegestaan. Inspreker geeft aan de discretionaire ruimte van het bevoegd gezag beperkt wordt door een strikte formulering van nuttige toepassing. Inspreker verzoekt het afvalplan minder strikt te maken, waardoor met motivering, meer mogelijk wordt.	Inspreker vraagt om een minder strikte formulering van de minimumstandaard om andere vormen van nuttige toepassing toe te kunnen staan. Voor het aanpassen van de minimumstandaard zoals deze nu is geformuleerd, naar een omschrijving die ook andere vormen van recycling toestaat, is een goede onderbouwing nodig. Daarbij moeten dan andere vormen van recycling vergeleken kunnen worden met de huidige minimum standaard. Een dergelijke onderbouwing ontbreekt vooralsnog. Onderzocht moet worden hoe op termijn de minimumstandaard op dit onderdeel zou kunnen worden aangepast. Dit punt zal opgenomen worden onder het hoofdstuk 'Toekomstplannen' in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	2.2	ja	029	Inspreker verzoekt om aan de minimumstandaard voor deelstroom a aan de tekst '.. incidenteel nuttig toepassen op of in de bodem..' aan te vullen met "tevens is toepassen mogelijk na een bestuurlijke afweging onder voorwaarden". Begrenzing tot alleen bodem is onnodig beperkend voor mogelijk creatieve toepassingen in de toekomst.	Inspreker vraagt om ruimte voor creatieve oplossingen in de toekomst. Wanneer de huidige minimumstandaard niet lijkt te volstaan zal enerzijds kunnen worden aangetoond dat een voorgestelde manier van verwerken minimaal even hoogwaardig is als de huidige minimum standaard. Zie voor meer informatie het hoofdstuk [Afwijken]. Anderzijds zal in het licht van nieuwe oplossingen in de transitie ook de minimumstandaard op termijn aangepast kunnen worden. Voor het op termijn aanpassen van de minimum standaard zal een gedegen onderbouwing nodig zijn. Aanvullend wordt ook verwezen naar het antwoord op zienswijze 16 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
18.	2.2	ja	029	Inspreker verzoekt het uitsluiten van groenafval of maaisel als meststof minder strikt te formuleren. Inspreker doet de suggestie om bij het underscript van de tabel de laatste zin te vervangen door; "deze bepaling is alleen bedoeld voor direct gebruik op de bodem zonder het wijzigen van de samenstelling van het groenafval."	De huidige formulering is gekozen om misverstanden in de praktijk te voorkomen. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel en de daar genoemde herkomst van deze bepaling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
19.	2.2	ja	102	Inspreker wijst op p5 "incidenteel nuttig toepassen op of in de bodem van niet gevaarlijk groenafval al dan niet na uitsluitend mechanisch verkleinen, t.b.v. de aanleg van voorzieningen die anders met ander materiaal zouden moeten worden gerealiseerd*. * Dit gaat uitsluitend om toepassingen zoals schors voor bospaden, wilgentakken voor functionele houtwallen of boomstronken als parkeerbegrenzers. Deze bepaling is nadrukkelijk niet bedoeld voor inzet als meststof, bodemverbeteraar, etc. Beoordeling: De vrijstellingsregeling plantenresten is in de minimumstandaard niet genoemd (wel in de toelichting van 5.2). Volgens inspreker zou je zelfs kunnen lezen uit het bovenstaande dat het niet is toegestaan, omdat het toepassen op de bodem …. nadrukkelijk niet bedoeld als inzet meststof, bodemverbeteraar.	Hier lijkt sprake van een misverstand. Het in de minimumstandaard genoemde "Incidenteel nuttig toepassen op of in de bodem van niet-gevaarlijk groenafval…..met ander materiaal zouden moeten worden gerealiseerd*" is een aanwijzing dat er in individuele gevallen een vergunning verleend mag worden voor nuttige toepassing van hout, schors etc. zoals er vroeger (voor de Omgevingswet) in individuele gevallen een ontheffing op grond van artikel 10.63 Wet milieubeheer kon worden verleend. Dit staat dus los van de vergunningsvrijstellingen in de Vrijstellingsregeling plantenresten. Dus ook los van of er sprake is van mechanisch verkleinen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.

Zienswijzen op het afvalplan Groenafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
20.	2.2	ja	151	Inspreker geeft aan dat hergebruik van maaisel en blad zeker als het schoon en onverdacht is, eigenlijk altijd mogelijk is en dat dit een minimumstandaard zou moeten zijn. Inspreker geeft aan dat maaisel en blad een natuurlijke oorsprong hebben en dat is wat anders dan de aanduiding: ‘’natuurlijk en onverdacht’’. Inspreker is sterk voorstaander om de huidige aanduiding: ‘’schoon en onverdacht’’ aan te houden.	Inspreker doet de suggestie om de aanduiding “schoon en onverdacht” te gebruiken in plaats van “natuurlijk en onverdacht”. Deze suggestie wordt overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
21.	3, 5.2	ja/nee	052, 052, 081	Inspreker haalt aan dat in het toetsingskader grensoverschrijdend transport en in de toelichting op de minimumstandaard staat dat voorbereiden voor hergebruik als gevolg van de aard van groenafval geen optie is. De inspreker stelt voor om deze beleidslijn te verduidelijken door aan te geven dat bij groenafval dus ook geen sprake kan zijn van voortgezet gebruik.	Naar aanleiding van deze en andere zienswijzen is in het [Hoofdstuk Afvalstof niet-afvalstof] van het CMP nu duidelijker uitgelegd wat voortgezet gebruik is en hoe hergebruik zich daartoe verhoudt. Ook wordt in de tabel bij paragraaf 5.2 van het afvalplan Groenafval nu een verwijzing naar het hoofdstuk Afvalstof niet-afvalstof bij de rij over ‘Hergebruik’ opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
22.	3	ja	084	Onvoldoende aandacht voor gemeentelijke impact bij grensoverschrijdend transport (administratieve lasten).	In deze paragraaf wordt het toetsingskader voor overbrengingsbeleid voor groenafval weergegeven. Grensoverschrijdend transport wordt gereguleerd door de Europese Verordening voor de Overbrenging van Afvalstoffen (EVOA). Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de administratieve lasten die hieruit voortvloeien. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
23.	4	nee	033, 089	Inspreker verzoekt verduidelijking van de keuze om het begrip ‘groenafval’ in het afvalplan breder te trekken. Inspreker geeft aan dat dit de route om tot indeling onder de begrippen grondstoffen of materialen belemmerd.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel.
24.	4	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om tuinbouwafval dat vrijkomt bij land- en tuinbouwbedrijven op in de definitie van “groenafval”.	Inspreker geeft aan dat heroverwogen moet worden om ‘Plantaardig afval dat vrijkomt bij land- en tuinbouwbedrijven’ onder afvalplan Groenafval te laten vallen in plaats van afvalplan Bioafval, zoals het nu geregeld is. Reden is dat in de praktijk tuinbouwafval dat vrijkomt bij land- en tuinbouwbedrijven voornamelijk wordt verwerkt bij groencomposteerders. Naar aanleiding van deze zienswijze zal bekeken gaan worden of het wenselijk is om op termijn deze wijziging door te voeren. Dit punt zal opgenomen worden onder het hoofdstuk ‘Toekomstplannen’ in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
25.	5	nee	102	Mengen: bioafval en groenafval mengen is toegestaan. Dit komt volgens inspreker in de praktijk bij de meeste composteerders voor. Dit zou ik in de tekst verwerken en voor het overige verwijzen naar het mengen van afvalstoffen.	Deze toelichting wordt al in hoofdstuk 5 van het afvalplan Groenafval gegeven. In paragraaf 5.2.1. staat namelijk aangegeven: “Voor het mengen van groenafval binnen afvalcategorie 12 of het mengen van groenafval en bioafval (afvalcategorie 13) kan het bevoegd gezag vergunning verlenen als het verwerken volgens de minimumstandaard mogelijk blijft.” Verder wordt in die paragraaf ook verwezen naar het hoofdstuk ‘Mengen van afvalstoffen’ van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
26.	5.2	nee	029	Inspreker verzoekt de uitleg bij ‘voorbereiden voor hergebruik’ minder strikt te formuleren. Inspreker doet de volgende tekstsuggestie: “gezien de aard van de afvalstof is hergebruik alleen een optie als het schoon en onverdacht materiaal betreft”. Dit ter beoordeling van het bevoegd gezag”.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 21 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
27.	5.2	nee	033, 089	Inspreker reageert op de tabel: • Waarom wordt ingegaan op ‘verwijderen’? • Recyclen is een laagwaardige verwerking, waarom wordt verwerken niet ingedeeld onder voedselvoorziening? • De duiding ‘compost (of een andere meststof)’ graag uniform in het plan verwerken • Indien fermenteren in het Uitvoeringsbesluit Meststoffen wordt opgenomen, graag bokashi onder “andere meststof” opnemen • Graag duiden wat wordt bedoeld met ‘natuurlijk en onverdacht’	In reactie op de door de inspreker opgesomde punten: • Verwijderen in het CMP moet gezien worden in het licht van de afval hiërarchie als laagste trede. • Wanneer sprake is van afval is recycling de meest hoogwaardige vorm van verwerking. Nog hoogwaardiger is het voorkomen van afval en bij voedsel het tegen gaan van voedselverspilling. • De genoemde duiding is uniform verwerkt in het afvalplan Groenafval. • Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel. Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
28.	5.2	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om in het CMP explicieter in te gaan op: 1) het strikt(er) naleven en handhaven van de regels voor groenverwerking, 2) het belang van vergunde verwerking van groenafval tot erkende meststoffen en 3) de noodzaak van het reguleren van nu nog ongereguleerde verwerkingstechnieken (zoals Bokashi/fermentatie, lokale kringloop/’compostering’ en shredderen/zeven tot biomassa en zeefgrond).	Wat betreft de onder punten 1) en 3) ingebrachte zienswijze wordt aangegeven dat het bevoegd gezag toeziet op handhaving en zelf verantwoordelijk is voor het invullen van die taak, prioritering ervan en de tijd en middelen die zij daaraan besteed. Het CMP heeft hierin geen bepalende of sturende rol en kan handhaving dus niet opleggen. Wat betreft de onder punt 2) ingebrachte zienswijze wordt het belang van een zorgvuldig opslag en composteringsproces onderschreven. Het is op basis van de huidige wet- en regelgeving mogelijk om tot 600 m3 groenafval te composteren op basis van een melding in plaats van een vergunning. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
29.	5.2	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om expliciet te benoemen dat een alternatief verwerkingsproces als Bokashi-fermentatie formeel nog geen erkende meststof oplevert, en dat de resulterende (afval)stof dus niet in of op de bodem mogen worden gebracht, maar dat die status wel kan worden aangevraagd plus toelichting van dit traject.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel.
30.	5.2.2	nee	084	Inspreker mist een uitgewerkte visie op innovatieve technieken (biochar, mycelium) en wil deze graag opgenomen zien.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijzen 14 en 17 in deze tabel.
31.	5.2.2	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om specifieker te maken dat *alleen* sprake kan zijn van recycling door van afvalstoffen een erkende meststof te maken.	Wat door inspreker wordt voorgesteld wordt niet overgenomen. Er kan bijvoorbeeld ook sprake zijn van het recyclen van bermmaaisel tot diervoeder (zie paragraaf 5.2.2.2 van het afvalplan Groenafval).

Zienswijzen op het afvalplan Groenafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
32.	5.2.2	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om een alinea toe te voegen over cascadering (zoals in het Afvalplan bioafval).	In het afvalplan Groenafval wordt in paragraaf 5.2.2 verwezen naar de informatie over recycling in het afvalplan Bioafval, waar cascadering aan de orde komt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
33.	5.2.2	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om te verwijzen naar de studie “kleinschalige verwerkingsmethoden voor gft en swill” als richtlijn voor handhaving.	De inspreker geeft het belang van hygiëniseren aan, om verspreiding van onkruidzaden en plantpathogenen te voorkomen. Naar aanleiding van deze, en andere zienswijzen, is de tekst hierover in paragraaf 5.2.2.1 van het afvalplan Bioafval (waar in dit afvalplan naar verwezen wordt) aangepast om dit te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
34.	5.2.2.1	nee	081	Inspreker geeft aan dat alleen verwijzen naar de pagina over het gebruik van afvalstoffen als erkende meststof van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland niet voldoende is en stelt voor om dit beleid duidelijker vast te leggen in het CMP.	Geldende wet- en regelgeving over het toepassen van meststoffen is een verantwoordelijkheid van het ministerie van LVVN. Informatie hierover wordt beschikbaar gesteld via RVO. In het CMP verwijzen we daarom naar de website van RVO. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
35.	5.2.2.3	nee	033, 089	Inspreker verzoekt een verklaring waarom nu in het CMP een meldingsplicht geldt. Daarnaast verzoekt inspreker om aan te geven of dit ook van toepassing is voor de Waterschappen bij de ontvangstplicht.	In de toelichting van het afvalplan Groenafval wordt slechts verwezen naar de Vrijstellingsregeling plantenresten en de meldingsplicht die daarin is opgenomen. Voor meer informatie en specifieke vragen over deze regeling kan contact op worden genomen met de Helpdesk Afvalbeheer via de website van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
36.	5.2.2.3	nee	033, 089	Inspreker verzoekt aan te geven waarom fermenteren niet onder de vrijstellingsregeling plantenresten valt zoals mechanisch behandelen. Inspreker geeft aan al langer de wens te hebben dat fermenteren wordt toegevoegd aan het Uitvoeringsbesluit Meststoffen en vraagt om daarop te anticiperen door de uitsluiting van fermenteren hier weg te halen. Inspreker doet daartoe alvast een aantal schriftelijke suggesties voor wijziging van de tekst.	De Vrijstellingsregeling plantenresten is er alleen voor onbewerkt materiaal. Er is geen voornemen om deze regeling op korte termijn aan te passen. Voor een reactie over bewerkt/gefermenteerde stromen maaisel en blad wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
37.	5.2.2.3	nee	052, 052, 081	Inspreker stelt voor om een beleidsvoornemen op te nemen om de Vrijstellingsregeling weer terug te brengen naar zijn oorspronkelijke doel; het beperkt toestaan van op of in de bodem brengen van eigen plantenresten. Inspreker 081 voegt hieraan toe dat verruiming van de huidige afstand van 5 km onherroepelijk leidt tot meer onveilige situaties dat steeds meer spelers organische reststromen zonder erkend certificaat en na ongecontroleerd composteren of fermenteren in de bodem brengen.	Zoals bij het antwoord op zienswijze 36 al is aangegeven, is er geen voornemen om deze regeling op korte termijn aan te passen. Wat betreft toezicht en handhaving hierop is het bevoegd gezag zelf verantwoordelijk voor het invullen van die taak, prioritering ervan en de tijd en middelen die zij daaraan besteed. Het CMP heeft hierin geen bepalende of sturende rol en kan handhaving dus niet opleggen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
38.	5.2.2.3	nee	052, 052, 081	Inspreker verzoekt om verduidelijking hoe verantwoordelijke instanties het beleid dienen te handhaven dat alleen plantenresten die mechanisch worden behandeld (zeven, verkleinen) onder de vrijstelling vallen.	Voor een antwoord op deze zienswijze wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 3714 in deze tabel.
39.	5.2.2.3	nee	102	Bokashi wordt genoemd in zoverre dat wordt gesteld dat het niet onder de vrijstellingsregeling valt. Maar niet als verwerkingsmethode in de minimumstandaard. Inspreker concludeert dat hiermee het toepassen van Bokashi dus niet is toegestaan.	Wat de inspreker stelt klopt. Momenteel is het resultaat van fermenteren/bokashi geen meststof en de toepassing op de bodem is dus niet toegestaan. Verder wordt ook verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
40.	5.2.2.3	nee	102	Inspreker citeert over de Vrijstellingsregeling plantenresten “En dat artikel verwijst weer naar de vrijstellingsregeling plantenresten, zoals die gewoon was.” Inspreker vindt deze zin onduidelijk en vraagt of hier bedoeld wordt dat deze ongewijzigd is.	Inspreker merkt op dat deze zin onduidelijk is. Het zinsdeel, “…, zoals die gewoon was.” wordt daarom verwijderd uit de tekst in het afvalplan Groenafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
41.	5.2.2.3	nee	151	Inspreker geeft aan dat het rechtstreeks opbrengen van onbewerkt maaisel of blad geen goed gebruik is omdat bij het onderwerken het maaisel en blad de vertering moeizamer plaatsvindt en leidt tot zuurstofgebrek en een verstoorde koolstof-stikstofverhouding. Onbewerkt maaisel of blad onderwerken is te vergelijken met het op kuilen onder de grond en gewassen ondervinden hiervan hinder in hun ontwikkeling. Inspreker verzoekt de zin ‘Om onder de vrijstellingsregeling te vallen mogen plantenresten uitsluitend mechanisch worden behandeld (zoals zeven, verkleinen)’’ laten vervallen” aan te passen naar “Om onder de vrijstellingsregeling te vallen mogen plantenresten worden bewerkt tot een goede bodemverbeteraar zoals fermenteren of composteren”.	De Vrijstellingsregeling plantenresten gaat alleen over onbewerkt materiaal. Het opbrengen van plantenresten na een andersoortige behandeling valt niet onder de Vrijstellingsregeling. Er zijn ook geen plannen om de Vrijstellingsregeling aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
42.	5.2.2.4	nee	033, 084, 089	Inspreker merkt op dat de oogstmethode van invasieve exoten ook van belang is. Inspreker 084 mist richtlijnen voor invasieve exoten.	Het ministerie van LVVN is primair verantwoordelijk voor het beleid en de regelgeving op het gebied van invasieve exoten. Voor meer informatie en specifieke vragen dit beleid kan contact opgenomen worden met RVO. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
43.	5.2.2.4	nee	033, 089	Inspreker vraagt waarom de BVOR hier specifiek wordt benoemd.	Inspreker geeft aan dat voorkomen moet worden om eigennamen van organisaties of bedrijven in het CMP te noemen. Daarom wordt de verwijzing aangepast in een link naar de website van de NVWA.

Zienswijzen op het afvalplan Groenafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
44.	5.2.2.4	nee	102	Over "Groenafval met invasieve exoten" merkt de inspreker op dat niet alleen de BVOR nastreeft om verspreiding van invasieve exoten te voorkomen. Ook andere organisaties zoals coöperaties streven dit na. Wordt het certificaat erkende verwerker invasieve exoten hiermee een wettelijke eis? Is de BVOR belanghebbende bij het verlenen van deze certificaten?	Het certificeringsschema betreft hier geen wettelijke eis. Verder wordt voor een antwoord op deze zienswijze verwezen naar het antwoord op zienswijzen 14 en 43 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
45.	5.2.2.5	nee	033, 089	Inspreker verzoekt om een onderscheid te maken tussen maaisel en blad en overige groene (rest)materialen, omdat in onderzoek van de WUR is aangetoond dat compost en bokashi gemaakt van maaisel en blad in de lokale kringloop Aspergillus fumigatus niet verder verspreiden.	Uit het door inspreker genoemde onderzoek van de WUR blijkt dat er weliswaar resistente *Apergillus fumigatus* gevonden is, maar dat er geen sprake is van hotspots. Verder lopen er voor groenafval nog andere onderzoeken naar resistente *Aspergillus fumigatus* waarbij maaisel en blad onderdeel uitmaken. Mogelijk levert dat nog aanvullende inzichten op. Er wordt geen aanleiding gezien om een algemeen onderscheid te maken tussen maaisel en blad en ander groenafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
46.	6.1	nee	033, 089	Inspreker vraagt om standaardisatie van de route 'Gebruik' via het CMP en verzoekt om in 2025 een handreiking of ketenplan voortgezet gebruik van maaisel en blad als lokale bodemverbeteraar op te stellen die gebruikt kan worden bij de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Inspreker biedt aan hierover mee te willen denken. Inspreker verzoekt ook om een standaardisatie van het rechtstreeks gebruik van maaisel, wat nu nog onder de vrijstellingsregeling plantentesten valt op te nemen.	Zie de factsheet 'Status ingangsstromen (berm)maaisel en blad voor een uitwerking van het standpunt van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat rond voortgezet gebruik van (berm)maaisel en blad. Naar aanleiding van deze zienswijze en andere vergelijkbare zienswijzen over dit onderwerp is in paragraaf 6.1 een verwijzing naar het document toegevoegd. Het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof en de Vrijstellingsregeling plantenresten zijn twee aparte onderwerpen. Het CMP heeft geen invloed op het aanpassen van ministeriële regelingen. Van het verzoek om een handreiking op dit onderwerp is kennisgenomen. Hier zal rekening mee worden gehouden bij de keuze voor het opstellen van nieuwe handreikingen voor het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
47.	6.1	nee	102	Het begrip 'afvalstof' moet ruim worden uitgelegd. Dit klinkt inspreker niet echt circulair. Naar mening van inspreker moet een circulair materialenplan juist het omgekeerde nastreven. Wel goed gemotiveerd natuurlijk, netjes volgens de regels, richtlijnen handreikingen die er nu zijn. Maar wellicht wordt in een ander document duidelijk gemaakt.	Dat het begrip afvalstof ruim moet worden uitgelegd volgt uit de wetgeving en jurisprudentie. Het begrip afvalstof is gedefinieerd in artikel 3 Kra en geïmplementeerd in artikel 1.1 lid 1 Wm. Op basis van de definitie van het begrip afvalstof kan elk materiaal een afvalstof zijn, wanneer de houder zich daarvan ontdoet, wil of moet ontdoen. Materialen met een positieve economische waarde en/of materialen die niet schadelijk zijn voor mens en milieu kunnen ook afvalstoffen zijn wanneer de houder besluit zich daarvan te ontdoen, of zich daarvan wil of moet ontdoen. Ook uit de jurisprudentie volgt dat het begrip afvalstof ruim moet worden uitgelegd. Hierin is aangegeven dat het niet mogelijk is om materialen vooraf van het begrip afvalstof uit te zonderen. De beoordeling van de afvalstatus moet steeds plaatsvinden op basis van de voor dat materiaal specifieke feiten en omstandigheden. Voor meer toelichting op dit onderwerp kan gekeken worden in het [Hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof] en de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
48.	6.1	nee	151	Inspreker geeft aan dat de naam van het ontwerp CMP verwarrend is omdat opnieuw uitgegaan wordt van: ''Afvalstof of niet- afvalstof''. Nederland wil van een lineaire economie overschakelen en een circulaire economie in jaar 2025 hebben. De naamgeving dient dan ook gewijzigd te worden van: ''Afvalstof of niet-afvalstof'' naar: ''Grondstof of niet- grondstof'' of vergelijkbare omschrijving waar in ieder geval uit blijkt dat het om circulariteit gaat. Inspreker is een sterk voorstander om schoon en onverdacht maaisel en blad niet langer als afval- of meststof te beschouwen maar als een bodemverbeteraar. Inspreker heeft beschreven op welke wijze zij thans het schone en onverdachte maaisel in de omgeving waar het gewonnen wordt ook weer afzetten en heeft een onderzoeksrapport van een pilot toegevoegd. Inspreker geeft aan dat de deelnemers uit de pilot het voorbehandelde maaisel of blad graag conform de beschreven werkwijze ontvangen voor verbetering van hun akkerlanden. Inspreker geeft aan dat standaardisering beslist noodzakelijk is en geen toenemende administratieve last. De aanpak van de inspreker van "Ja, mits", gaat uit van het principe dat alle vrijkomende materialen in hun oorsprong opnieuw hergebruikt kunnen worden zoals maaisel of blad onder de beschreven werkwijze. Het opstellen van een landelijke Handreiking kan hierin een ondersteunende rol vervullen. Een te ontwikkelen landelijke handreiking is een goede zaak. Maar het doen van een melding omdat het gaat om een milieubelastende activiteit bij opbrengen op akkerlanden gaat te ver en vormt een extra administratieve belasting en was tot op heden niet het geval.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat de naamgeving van 'afvalstof of niet-afvalstof' aangepast zou moeten worden naar een omschrijving waaruit de circulariteit blijkt. Voor de gekozen benaming is aangesloten bij de terminologie van de wetgeving. Loslaten van deze terminologie in het CMP verandert niets aan de wetgeving en hoe deze moet worden toegepast. Ook zou een andere benaming die niet aansluit bij de gebruikte terminologie in de wet alleen maar tot verwarring en onduidelijkheid leiden. Deze suggestie wordt om deze reden niet overgenomen. De inspreker wil graag schoon en onverdacht bermmaaisel en blad aanmerken als een niet-afvalstof. Het is niet mogelijk om materialen bij voorbaat van het begrip afvalstof uit te zonderen. Elke stof of elk voorwerp kan een afvalstof zijn, wanneer de houder zich daarvan ontdoet, wil of moet ontdoen. Zie voor meer informatie het [hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof] en de definitie 'afvalstoffen' van artikel 1.1 Wm. Aan het [afvalplan groenafval] is een verwijzing toegevoegd naar het document 'Status ingangsstromen (berm)maaisel en blad'. Dit document bevat de toelichting en het standpunt van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat rond voortgezet gebruik van (berm)maaisel en blad. Uit dit document blijkt dat het standpunt van het ministerie niet aansluit bij de wens van de inspreker. De inspreker praat over een 'ja-mits principe'. Dit principe strookt niet met de hiervoor genoemde wettelijke definitie van afvalstoffen. Het CMP heeft geen invloed op de formulering van deze wettelijke definitie. Het opstellen van een handreiking over een 'ja-mits principe' dat in gaat tegen de wettelijke regels omtrent het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof is onwenselijk. Tot slot gaat de zienswijze over de meldplicht bij een mba. Dit betreft een wettelijke verplichting onder het Bal. Het CMP heeft geen invloed op deze wetgeving. Dit onderdeel van de zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.63 Afvalplan Grond

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	gehele plan	nee	015	Inspreker geeft aan dat er verschillende positieve ontwikkelingen zijn in het afvalplan voor grond. De beperking op het toepassen van TGG wordt als een vooruitgang beschouwd, evenals de opname van PFAS verbindingen in de tabel van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Inspreker ziet ook negatieve effecten door strengere eisen (uitgebreidere toetsingseisen PFAS) aan de verwerking en het storten van sterk verontreinigde grond. Dit heeft gevolgen voor de sector, waaronder langere wachttijden, vertragingen en minder opnamecapaciteit. Er komt meer nadruk op directe verwerking of herbestemming, terwijl de regels voor scheiding en menging eveneens strenger worden. Dit kan leiden tot vertragingen, hogere kosten en extra administratieve lasten. Ook wordt het moeilijker om asbesthoudende grond af te voeren.	De minimumstandaard van het afvalplan voor grond is niet strenger geworden ten opzichte van LAP3. Het toetsingskader is gericht op het zoveel mogelijk nuttig toepassen van grond. Dat kan zijn op of in de bodem of op andere wijze. Storten van grond is niet mogelijk zonder verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid. De minimumstandaard sluit daarbij aan. De zienswijze over de strengere eisen voor PFAS en de controle voorafgaand aan storten heeft betrekking op bodembeleid en -wetgeving. Het nuttig toepassen van grond op of in de bodem is alleen mogelijk als wordt voldaan aan de algemene regels van het Bal. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Meer nadruk op herbestemming en directe verwerking is positief, aangezien dit betekent dat afval op een hogere trede van de afvalhiërarchie wordt verwerkt. Dat de regels voor scheiden en mengen strenger worden, onderschrijven wij niet. De regels voor het scheiden en samenvoegen tijdens het afgraven en opslaan van grond volgen in het algemeen uit het Bal. Alleen voor vergunningplichtige activiteiten geldt het CMP als toetsingskader. Om te verduidelijken wanneer de toetsingskaders van het afvalplan grond van toepassing zijn, is in paragraaf 1 een figuur opgenomen. Het is op basis van de zienswijze over de afvoer van asbesthoudende grond niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	050	Inspreker ziet de mogelijkheden om grond klasse industrie te gebruiken voor het verondiepen van zandwinputten en ontgrondingsplannen steeds minder worden. Het CMP zou hiervoor een oplossing moeten bieden. Inspreker vraagt waar deze grond dan wel kan worden toegepast.	Het gebruik van grond in zandwinputten en bij ontgrondingsplannen is alleen mogelijk als sprake is van nuttige toepassing. Uit zandwinplassen zijn in een eerdere fase primaire materialen gewonnen. Normaal gesproken worden die plassen niet weer met primair materiaal gevuld. Bij verondiepingen die nooit met primair materiaal zouden plaatsvinden, wordt door de inzet van grond geen primair materiaal uitgespaard dat anders zou zijn gebruikt. In dat geval is sprake van storten. Alleen in het geval dat inderdaad sprake is van nuttige toepassing gelden de regels over het toepassen van grond van het Bbk en het Bal. Dat kan dus aan de orde zijn wanneer verondiepen moet gebeuren in het kader van bijvoorbeeld natuurherstel, taludversterking of kwelwaterberging en de afvalstoffen geschikt zijn om ander gebuikte primaire opvulmaterialen te vervangen. Zie ook paragraaf 3.3.4 van [storten of nuttig toepassen]. Daarnaast moet het toepassen van grond op of in de bodem voldoen aan de algemene regels van het Bal. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het bodembeleid en -wetgeving. Het Bal kent diverse mogelijkheden voor het toepassen van grond. Meer informatie over het toepassen staat op https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/toepassen-grond-baggerspecie/. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	gehele plan	nee	015	Inspreker heeft een aantal algemene vragen over dit plan: • De beperking van maximaal 50% bodemvreemd materiaal: kan dit door zeven worden gereduceerd en wordt dit elders verder toegelicht? • Worden de regels voor POP- en ZZS-stoffen gelijk toegepast op bagger en grond, of ontstaan er verschillen bij de toepassing? • Waarom is grensoverschrijdend alleen bij baggerspecie benoemd en niet bij grond?	Reactie op de verschillende ingebrachte punten: • De grens van maximaal 50 gewichtsprocent bodemvreemd materiaal volgt uit artikel 2, lid 2, van de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond. Door bijvoorbeeld te zeven kan een bedrijf het percentage bodemvreemd materiaal onder de 50 gewichtsprocent brengen, zodat alsnog sprake is van grond. Dit staat in de toelichting van paragraaf 4 van het afvalplan. • De regels voor POP- en ZZS-stoffen zijn gelijk bij het toepassen van baggerspecie of grond op of in de (water)bodem. • De afvalplannen grond en baggerspecie bevatten in paragraaf 3 beide een toetsingskader voor grensoverschrijdend transport. Het verschil is dat het plan baggerspecie een toelichting op dit toetsingskader bevat, omdat baggerspecie afkomstig van bovenstroomse gebieden een bijzondere positie inneemt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	gehele plan	nee	015	Inspreker vraagt wat de concrete betekenis van ‘voorbereiden voor hergebruik’ is. Vallen bewerkingshandelingen hier ook onder?	Inspreker geeft niet duidelijk aan wat hij bedoelt met bewerkingshandelingen. Artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer bevat de volgende definitie van voorbereiding voor hergebruik: nuttige toepassing bestaande uit controleren, schoonmaken of repareren, waarbij producten of componenten van producten, die afvalstoffen zijn geworden, worden klaargemaakt zodat ze zullen worden hergebruikt zonder dat verdere voorbehandeling nodig is. Uitsluitend bewerking die bestaat uit controleren, schoonmaken en repareren valt dus onder de definitie van voorbereiden voor hergebruik. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	gehele plan	nee	015	Inspreker schetst het beleid dat volgt uit de minimumstandaard en de overbrengingsparagraaf voor het reinigen en het overbrengen van grond, maar stelt geen vragen.	Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	gehele plan	nee	060, 015, 025	Inspreker geeft aan begrip te hebben voor het tegengaan van verzilting (chloride boven pseudonorm van 200 mg/kg droge stof volgens inspreker 025), maar vindt hergebruik van zoute grond in bijvoorbeeld een zout of brak milieu belangrijk. Dit zou moeten worden gefaciliteerd door lokale beheerders.	De zienswijze over het toepassen van zoute grond heeft betrekking op bodembeleid en -wetgeving. Het Besluit activiteiten leefomgeving geeft aan wanneer het toepassen van zoute grond mogelijk is. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	gehele plan	Nee	015, 025, 060	Insprekers vragen aandacht voor de ontwikkeling dat er steeds meer aanvullende eisen worden gesteld aan het koppelen van concentraties in de grond aan de waterkwaliteitseisen. De koppeling van concentraties in de grond en baggerspecie aan waterkwaliteitseisen is onduidelijk. Inspreker geeft aan dat dit toetsingskader steeds belangrijker wordt, vooral bij toepassingen in diepe plassen, waar aanvullende, niet-genormeerde parameters zoals sulfaat, fosfaat en chloride een rol spelen. Hoe deze normen tot stand komen, verschilt per locatie en is niet transparant. De naderende deadline in 2027 van de Kaderrichtlijn water (Krw) maakt dit	Deze zienswijze gaat in hoofdzaak over de beoordeling van de lozing op een oppervlaktewater. Het op of in de bodem of in een oppervlaktewaterlichaam toepassen van grond moet voldoen aan de voorschriften van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en de Regeling bodemkwaliteit (Bbk). Het toepassen van grond als milieubelastende activiteit is niet vergunningplichtig. Het toepassen van grond in een diepe plas is wel een vergunningplichtige lozingsactiviteit (artikel 3.48p van het Bal). Het CMP bevat geen toetsingskader voor een lozingsactiviteit. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Doordat deze zienswijze over de beoordeling van de lozing gaat, kan deze niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien.

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				urgenter, aangezien tijdelijke verslechtering van waterkwaliteit aantoonbaar moet worden gemaakt om projecten doorgang te laten vinden. Dit bepaalt in hoeverre hergebruik bij grondverzet mogelijk blijft en het wel/ niet kunnen uitvoeren van een aantal projecten.	Inspreker merkt overigens terecht op dat het al dan niet mogen lozen bij een toepassing van grond in een diepe plas consequenties kan hebben voor de toepassingsmogelijkheden van grond. In hoeverre de Kaderrichtlijn water gevolgen heeft voor het toepassen van grond is nog niet duidelijk en wordt onderzocht. Mogelijke gevolgen zijn in elk geval beperkt tot de toepassingen in een oppervlaktewaterlichaam die op grond van artikel 3.48p Bal vergunningplichtig zijn. Vanwege de beschikbare alternatieven voor het nuttig toepassen van grond is er vooralsnog geen reden om de minimumstandaard aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	algemeen	Nee	90, 145, 146	Inspreker geeft aan dat het CMP ten opzichte van het LAP nog steeds geschreven is voor de doelgroep VTH en adviseert om het document te herschrijven voor een bredere groep en ook te richten op gebruikers en toepassers van grond zoals ontwikkelaars, grondverzetsbedrijven, onderhouds- en ontwikkelafdelingen van overheden zoals gemeentes, waterschappen en provincies. Het hoofdstuk kan volgens de inspreker meer gericht zijn op advies naar hoogwaardig gebruik van grond dan een juridisch kader voor het gebruik van grond zoals het nu lijkt. Dit juridisch kader heeft al een plek in het Bal, Bbk en Wm en de inspreker adviseert deze daar te laten om dubbellingen en onduidelijkheid te voorkomen.	Het afvalplan is inderdaad primair geschreven voor de doelgroep vergunningverlening en toezicht. Doel van een afvalplan is dat het een toetsingskader vormt voor vergunningverlening en overbrenging. Insprekers merken terecht op dat wetgeving al het kader vormt voor het gebruik van grond. Het op of in de bodem opslaan, samenvoegen en toepassen van grond en het verwerken van toepasbare grond is geregeld in het Bal. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol, maar het is wel belangrijk dat de doelgroep op de hoogte is van die informatie. Het afvalplan voor grond heeft wel een rol bij het voorkomen van laagwaardigere verwerking en het biedt ruimte voor andere vormen van nuttige toepassing van grond dan het toepassen op of in de bodem. Voor vergunningplichtige activiteiten, zoals het reinigen en het verwerken tot materiaal dat geen grond meer is, is de minimumstandaard van belang. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	algemeen	Nee	90, 145	Inspreker stelt voor om grond prioriteit te geven voor het omzetten van een afvalplan naar een ketenplan. Hiermee kan de huidige nadruk 'afval' van grond afraken en grond worden beoordeeld als hoogwaardige grondstof.	Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het aanpassen van het afvalplan tot een ketenplan. In het CMP is nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan zal na vaststelling van het CMP worden toegepast op volgende ketenplannen. Om te beslissen of dit afvalplan daarvoor in aanmerking komt, wordt gekeken naar de volgende zaken: - of het een stroom is waar maatschappelijke en politieke aandacht voor is; - of het een stroom is van een groot genoeg volume; - of het een stroom is waarbij kan worden aangesloten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan, helpt bij deze beslissing. De verwachting van inspreker dat een ketenplan ertoe leidt dat de nadruk 'afval' van grond afraakt, wordt niet onderschreven. Grond kan inderdaad een waardevolle grondstof zijn. Dat neemt echter niet weg dat het in beginsel een afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	algemeen	Nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat in het meeste beleid en wet en regelgeving grond en baggerspecie gezamenlijk worden behandeld en in de praktijk is er veelal een overlap tussen grond en baggerspecie. Inspreker adviseert om te overwegen om grond en baggerspecie in één hoofdstuk te combineren en in ieder geval bij het opstellen van ketenplannen grond en bagger deze met elkaar te combineren tot één ketenplan grond en baggerspecie.	Inspreker merkt terecht op dat de afvalplannen grond en baggerspecie grote overeenkomsten vertonen. Anderzijds zijn er ook relevante verschillen. Deze worden met name veroorzaakt doordat voor grond een stortverbod geldt en voor baggerspecie niet. Daardoor is ervoor gekozen om twee aparte afvalplannen aan te houden. De reactie op het advies om te zijner tijd voor grond en baggerspecie één ketenplan op te stellen staat bij zienswijze 9 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	algemeen	Nee	015	Inspreker constateert een aantal zaken: a. Immobilisatie van grond is niet alleen meldingsplichting, maar ook vergunningplichtig. b. Bij de toetsing van afvalstoffen met ZZS is het belangrijk dat niet alleen PCB's, POP's, asbestvezels en kwik worden meegenomen, maar ook andere ZZS die in de afvalstof aanwezig kunnen zijn. c. Het opvullen van diepe plassen met toepasbare grond wordt getypeerd als 'andere nuttige toepassing' en wordt volgens inspreker niet meer gekwalificeerd als hergebruik, dus er is sprake van afvalverwerking. Inspreker geeft aan dat de juridische implicaties daarvan onduidelijk zijn. d. De vergunningverlening voor PFAS-houdende grond loopt sterk uiteen tussen verschillende bevoegde gezagen. Inspreker geeft aan dat dit de noodzaak onderstreept van regie vanuit de centrale overheid, zowel voor de vaststelling van beleid als voor de harmonisatie van vergunningverlening.	Deze zienswijze puntsgewijs: Ad a. De vergunningplicht voor immobilisatie van grond volgt uit het Bal. Ad b. Inspreker merkt terecht op dat ook andere ZZS in grond aanwezig kunnen zijn. Het doel van de tabel in paragraaf 5.3 van het afvalplan is enkel om een overzicht te geven van ZZS waarvan bekend is dat ze kunnen voorkomen in concentraties boven de concentratiegrenswaarde in tabel 1 van hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen'. Als dat het geval is, moet bij het beoordelen van de vergunbaarheid van een nuttige toepassing van de afvalstof het toetsingskader van [hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen] betrokken worden. Deze en andere ZZS kunnen echter ook in lagere concentraties van belang zijn voor emissies en lozingen. Het CMP doet verder geen uitspraken over de relevantie van ZZS in andere kaders dan waar het CMP zelf over gaat. Welke ZZS relevant zijn voor emissies en lozing is te lezen in de daarvoor geldende wetgeving en beleidsstukken. Ad c. Hergebruik is elke handeling waarbij producten of componenten die geen afvalstoffen zijn, opnieuw worden gebruikt voor hetzelfde doel als dat waarvoor zij waren bedoeld (zie de begrippenlijst). Grond is in beginsel een afvalstof, omdat grondwerkzaamheden alleen worden uitgevoerd om ter plekke grond af te voeren. Dat volgt uit artikel 1.1. Wm en het CMP heeft dat niet veranderd. Dat bij grond in beginsel geen sprake is van hergebruik neemt niet weg dat het toepassen van grond in een groot deel van de gevallen onder de algemene regels van het Bal valt. Zie hiervoor het antwoord op zienswijze 2. Het nuttig toepassen van grond op of in de bodem volgens de algemene regels van het Bal, is juridisch gezien afvalverwerking. Daar is echter geen omgevingsvergunning voor nodig. Het CMP heeft op dit punt geen juridische gevolgen. Ad d. De bevoegdheid voor vergunningverlening voor PFAS-houdende grond ligt bij de bevoegde gezagen. Het CMP is een harmoniserend instrument op het gebied van afvalbeheer, maar niet op het gebied van bijvoorbeeld emissies en de wijze waarop bevoegde gezagen invulling geven aan hun taken. Knelpunten daarbij moeten bij het bevoegd gezag zelf worden aangekaart. Daar waar het CMP wel een rol in harmonisatie kan spelen, wordt die zoveel mogelijk ingevuld. Telkens zal wel de afweging worden gemaakt of het CMP hiervoor op dat moment het juiste instrument is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
12.	1	nee	060, 015, 025	Inspreker geeft aan dat de definitie van bodemvreemd in de eerste noot niet correct is. Inspreker geeft aan dat verwezen moet worden naar 4.1271 Bal.	Artikel 4.1271 Bal heeft betrekking op het toepassen van grond waar maximaal 20% bodemvreemd materiaal in mag voorkomen. De grens van 50% bodemvreemd materiaal in paragraaf 1 van het afvalplan geeft aan wanneer het toetsingskader van het afvalplan grond van toepassing is. Deze grens volgt uit artikel 2, lid 2, van de Regeling beoordeling reinigbaarheid

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					grond. Door bijvoorbeeld te zeven kan een bedrijf het percentage bodemvreemd materiaal onder de 50 gewichtsprocent brengen, zodat alsnog sprake is van grond. Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 1 een figuur opgenomen dat de relatie tussen het % bodemvreemd materiaal en het toetsingskader van het afvalplan baggerspecie verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
13.	1	nee	90, 145	Inspreker verwijst naar de *tekst "Het verwerken van grond bestaat voor het grootste deel uit het op of in de bodem toepassen van de grond conform de voorschriften van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Dit toepassen moet nuttig, functioneel en proportioneel zijn"* en geeft aan dat de term proportioneel voor de inspreker een nieuw begrip is en ook niet overeen komt met de omschrijving in het Bal. Inspreker adviseert dit uit het CMP te verwijderen en te verwijzen naar het Bal zodat het eenduidig en duidelijk blijft.	Op grond van artikel 4.1270 Bal moet de toepassing van grond functioneel zijn. Daarnaast mag een bedrijf niet meer grond toepassen dan nodig is om de functionele toepassing aan haar functie te laten voldoen. Dit met het oog op een zuinig gebruik van grondstoffen. De hoeveelheid grond die nodig is om een functionele toepassing aan haar functie te laten voldoen, verschilt van geval tot geval en wordt beoordeeld aan de hand van civieltechnische, bouwtechnische, ecologische of esthetische maatstaven. Deze uitleg van het begrip functioneel komt overeen met het voormalige begrip proportioneel. Aangezien het begrip 'proportioneel' niet meer wordt gebruikt in het Bal, is de tekst van de afbakening aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
14.	1	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat uit de gegeven toelichting onder [1] blijkt dat voor de begripsomschrijving van grond is aangesloten bij de Rbk2022. Het verdient aanbeveling dit nader uit te werken, bij voorkeur overeenkomstig de indeling zoals die oorspronkelijk in de NvT bij het Bbk uit 2008 is toegepast. Daarmee wordt ook inzichtelijk dat bepaalde afvalstoffen zoals (de inerte fractie uit) RKGV maar ook het zand uit zeefzand, TAG e.d. na reiniging als grond wordt aangemerkt.	De door inspreker gevraagd toelichting is opgenomen in een infokader in de toelichting van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de toelichting van de afbakening van het afvalplan.
15.	1	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat de term grondreinigingsresidu niet nader is uitgewerkt en ten onrechte alleen is gekoppeld aan extractieve reiniging. Ook andere grondreinigingstechnieken zoals droog/nat zeven of thermische reiniging echter leiden tot een residu, waarvoor in het CMP een nadere aanwijzing over de juiste verwerking daarvan op zijn plaats is.	De tekst is conform het verzoek aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de afbakening van het afvalplan.
16.	1, 2.2, 4, 5.2.2	ja/nee	015	Inspreker geeft aan dat er onduidelijkheid bestaat over wat er bedoeld wordt met 'opzettelijk' in relatie met de aanwezigheid van asbest in grond. Inspreker geeft aan dat het vragen oproept wanneer er nu sprake is van 'opzettelijk'.	Het Productenbesluit asbest kent een bijzondere positie toe aan asbesthoudende afvalstoffen waarvan de concentratie serpentijnasbest, vermeerderd met tien maal de concentratie amfiboolasbest weliswaar beneden of gelijk aan 100 milligram per kilogram droge stof is, maar waar sprake is van "opzettelijk toegevoegd asbest". Die partijen zijn in het besluit niet uitgezonderd van het verbod om daar handelingen mee te verrichten. Het doel van deze bepaling is het tegengaan van 'wegmengen'. Van 'opzettelijk' is sprake als een bedrijf asbest bewust toevoegt aan een partij grond. Het is wat anders als grond met asbest verontreinigd is geraakt door bijvoorbeeld een brand of verweerde dakplaten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
17.	2.1.1	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat bij de aangewezen menghandelingen nadrukkelijk dient te worden opgemerkt dat ook andere afvalstoffen na reiniging als grond worden beschouwd en om die reden -tijdens opslag en/of reiniging- gezamenlijk met 'ontgraven bodem' worden gereinigd. Daarmee zijn waarschijnlijk ook andere dan de in de tabel genoemde afvalcategorieën relevant. Subsidiair: waarom is categorie 87A/87b niet meegenomen?	Het klopt dat bepaalde afvalstoffen of reinigingsresiduen moeten worden beschouwd als grond. Dit is toegelicht in het antwoord op zienswijze 14 van insprekers 90, 145. Deze afvalstoffen, met uitzondering van reinigingsresidu van grond, vallen onder andere afvalplannen dan het plan voor grond. De te mengen afvalstoffen die inspreker bedoelt worden niet beschouwd als grond. Deze afvalstoffen vallen eveneens onder andere afvalplannen. In die afvalplannen zijn de afvalcategorieën te vinden die horen bij deze afvalstoffen. Het voert te ver om voor alle afzonderlijke afvalstoffen en afvalcategorieën specifiek aan te geven wanneer mengen wel en wanneer niet is toegestaan en onder welke voorwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar het algemeen beleid in hoofdstuk 'mengen van afvalstoffen'. Inspreker merkt terecht op dat afvalcategorie 87 ontbreekt in paragraaf 2.1.1. Deze afvalcategorie heeft betrekking op grond met een kwikgehalte van 0,1 tot 10 mg/kg droge stof. Deze categorie is toegevoegd aan de afvalplannen grond en baggerspecie. Op deze grond of baggerspecie met lage kwikgehalten is overigens ook altijd een van de overige afvalcategorieën van grond of baggerspecie van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot opname van afvalcategorie 87 in het afvalplan.
18.	2.1.2	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat §2.1.2 ten onrechte de indruk wekt dat compost wordt geproduceerd conform de beoordelingsrichtlijnen voor grond. Dat is niet juist. De strekking daarvan is dat gerede compost in een samengesteld grondproduct mag worden verwerkt.	De opmerking van inspreker klopt en de tekst van paragraaf 2.1.2 is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	2.1.2	ja	102	Indien grond conform BRL7500 en protocol wordt geclusterd (en gereinigd) is het een vergunningplichtige activiteit. Inspreker verzoekt deze BRL als toetsingskader toe te staan waarbij bevoegd gezag geen nadere toetsing uitvoeren op ZZS en categorie van afvalstoffen. De BRL7500 vraagt automatisch de mengactiviteit aan. Het toetsen aan categorieën van afvalstoffen voor mengbeleid versus de samenstelling van de niet toepasbare grond is zeer complex en wordt in de BRL gereguleerd. Als er meer onderzoek naar ZZS moet worden uitgevoerd, dient dat in de BRL te worden opgenomen. Inspreker licht dit verder toe.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in Onderdeel Mengen van afvalstoffen. Naar aanleiding van deze zienswijze is in de toelichting van de afvalplannen grond en baggerspecie een infokader opgenomen over de beoordelingsrichtlijnen voor grond of baggerspecie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
20.	2.2	ja	019	Inspreker verzoekt om in overweging te nemen om aan de minimumstandaard een voorkeursvolgorde op te nemen tussen enerzijds het reinigen van grond en het anderzijds (koude) immobilisatie. Inspreker verwijst naar haar inspraak voor het hoofdstuk Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. Gezien de beleidslijn in het CMP en de uitkomsten van de MER ligt het voor de hand dat immobilisatie pas mogelijk is als reiniging redelijkerwijs niet mogelijk is.	Met inwerkingtreding van het CMP wordt immobiliseren beperkt, te beginnen met AVI-bodemas. Omdat dat een specifieke casus is, is er voor gekozen dit te regelen via het mengbeleid van het CMP en de minimumstandaard voor bodemassen. Voordeel van die manier boven het verfijnen van de voorkeursvolgorde is ook dat het mengbeleid en de minimumstandaard direct toetsingskader zijn voor vergunningverlening. Op dit moment is het idee om bij toekomstige nieuwe casussen waarin dit beleid wordt ingezet dit ook op die manier te regelen en niet via een generieke aanpassing van de voorkeursvolgorde. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
21.	2.2	ja	029	Inspreker geeft bij deelstroom d aan dat deze al getoetst wordt aan de BRL. Deelstroom d heeft betrekking op grond met een gehalte aan kwik van meer dan 10 mg/kg droge stof. Inspreker verzoekt de BRL als toetsingskader toe te staan waarbij zij geen nadere toetsing uitvoeren op ZZS en categorie van afvalstoffen. Inspreker geeft aan het vreemd te vinden dat verlangd wordt om een extra analyse uit te voeren naast dergelijke BRL's. Inspreker voegt hier nog aan toe dat indien BRL's van toepassing zijn die middels een wettelijk kader zijn aangewezen en inhoudelijk ook eisen stellen over samenstelling, dat toetsingskader voldoende is qua toetsing.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in Onderdeel Mengen van afvalstoffen. Naar aanleiding van deze zienswijze is in de toelichting van de afvalplannen grond en baggerspecie een infokader opgenomen over beoordelingsrichtlijnen voor grond of baggerspecie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	2.2	ja	060, 025	Inspreker reageert op de tekst onder het kopje 'ZZS..'. Inspreker geeft aan dat bevoegde gezagen verschillend omgaan met het afgeven van vergunningen om PFAS-houdende grond te mogen ontvangen. Regie vanuit de overheid en het scheppen van kaders voor het opstellen van beleid (bijvoorbeeld tijdelijk handelingsperspectief) is wenselijk.	Zie het antwoord op onderdeel d van zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	2.2	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat niet nader wordt uitgewerkt voor *welke hoogwaardiger vormen van verwerken vergunning kan worden verleend*. Inspreker geeft aan dat die voor grond niet van toepassing zijn.	Inspreker reageert op een zin die het begrip minimumstandaard uitlegt. Het bevoegd gezag kan voor hoogwaardiger vormen van verwerken dan de minimumstandaard vergunning verlenen, tenzij de minimumstandaard hiervoor specifieke beperkingen bevat. Bijvoorbeeld als de minimumstandaard storten is, kan het bevoegd gezag voor hoogwaardigere verwerking vergunning verlenen tenzij bij de minimumstandaard vermeld is dat dit niet mag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het format.
24.	2.2	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat in de minimumstandaard nieuw is opgenomen dat regelgeving op het gebied van invasieve exoten in acht dient te worden genomen en dat volstrekt onduidelijk is op welke manier dit zou moeten worden geborgd.	De Europese exotenverordening en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) bevatten voorschriften voor het omgaan met invasieve exoten. Deze voorschriften gelden rechtstreeks. Bedrijven moeten zich hier dus aan houden. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Het infokader in de toelichting van het afvalplan bevat uitleg over invasieve exoten in grond. Doordat deze zienswijze over de beoordeling van het voldoen aan de regelgeving voor invasieve exoten gaat, kan deze niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
25.	2.2	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat juist met de toegenomen aandacht in het CMP voor (verspreiding van) ZZS, onder meer in immobilisaten, het de voorkeur zou hebben om 'immobilisatie' niet langer gelijk te stellen aan reiniging, net zoals dat voor pakweg 20- jaar het geval was.	Zie het antwoord op zienswijze 20 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	2.2	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat de meerwaarde van de extra regel onder d) ontbreekt en daarbij niet volledig is. Ook grond met > 50 mg/kg d.s. aan kwik zou in beginsel prima thermisch kunnen worden gereinigd, mits daarvoor de passende emissiebeperkende maatregelen in acht worden genomen.	Regel d van de minimumstandaard stelt grond met een gehalte aan kwik van meer dan 10 mg/kg droge stof verwerkt moet worden volgens de minimumstandaard van [Afvalplan kwik en kwikhoudend afval]. In dat afvalplan staat in regel a de minimumstandaard voor grond met een gehalte aan kwik van meer dan 50 mg/kg droge stof. Thermisch reinigen voldoet aan deze minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
27.	2.2	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat reinigingsresidu van extractieve reiniging (nb slibkoek) kan voorkomen in twee kwaliteiten: reinigbaar of niet reinigbaar, overeenkomstig de daarvoor geldende beoordelingsrichtlijnen en de Rbrg 2006. Dat onderscheid dient expliciet in kaart te worden gebracht, alsook het verschil in de dan geldende minimumstandaard(en).	Inspreker merkt terecht op dat grondreinigingsresidu reinigbaar en niet reinigbaar kan zijn. In het afvalplan is verduidelijkt dat alleen reinigingsresidu waarvoor de Minister van Infrastructuur en Waterstaat geen verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid heeft afgegeven onder het afvalplan grond valt. Anders is het afvalplan residuen van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de afbakening van het afvalplan.
28.	2.2	ja	102	De minimumstandaard voor grond meer dan 10 mg/kg ds kwik is verwerken volgens afvalplan Kwik. Maar voor "normale "toepassingen van grond als bodem is de grenswaarde kwik voor klasse Industrie 4,8 mg kg ds. Inspreker vraagt: Wat doe je met het materiaal dat tussen de 4,8 en 10 mg kwik zit?	De kwikconcentraties die inspreker noemt, zijn op verschillende wijze bepaald. De concentratie¬grenswaarde van 4,8 mg/kg ds voor kwik uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 (Rbk2022) heeft betrekking op het droge stof gehalte en 'standaard bodem'. De kwikgrenswaarde die in de afvalcategorie en in de minimumstandaard staat, heeft betrekking op het droge stof gehalte, maar is niet omgerekend naar 'standaard bodem'. Het berekenen van de concentratie van een verontreiniging gaat voor een afvalstof namelijk op een andere manier dan voor grond die getoetst moet worden aan de Rbk2022. Een toelichting hierop staat in paragraaf 4 van het afvalplan. Als in grond een kwikgehalte van meer dan 10 mg/kg ds wordt gemeten dan is dat vergelijkbaar met standaardbodem met een kwikgehalte van meer dan 4,8 mg/kg ds. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
29.	3	ja	90, 145	Inspreker geeft aan dat het niet juist is dat bij thermische reiniging de aanwezige o.s. altijd volledig zal verdwijnen. De 2e bullet kan geschrapt worden.	Deze informatie is afkomstig uit het rapport van RoyalHaskoning DHV (2022) met betrekking tot het 'Onderzoek concretisering mate van nuttige toepassing'. Inspreker heeft niet onderbouwd waarom het onjuist is dat dat bij thermische reiniging de aanwezige o.s. altijd volledig zal verdwijnen. De bullet is daarom niet geschrapt. **Conclusie**: deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
30.	3	ja	015	Inspreker geeft aan dat er mbt import en export nieuwe beperkingen zijn ingevoerd. Volgens inspreker is het niet langer toegestaan om asbesthoudende grond te im- of exporteren, zelfs niet voor extractieve reiniging. Hetzelfde geldt voor PCB- en POP-houdende grond, waarbij thermische reiniging niet langer als reden wordt geaccepteerd om export toe te staan.	Het toetsingskader geeft aan wanneer een overbrenging *niet* is toegestaan en of er specifieke bepalingen gelden. In alle overige gevallen is de overbrenging wel toegestaan. **Conclusie:** deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
31.	4	nee	029	In deze paragraaf wordt aangegeven dat omrekenen van concentratiewaarden uit rapporten van ontvangen grond naar de waardes die gelden voor categorieën van afvalstoffen moet worden doorlopen omdat hieruit de minimumstandaard wordt bepaald. Inspreker vraagt zich af of er een verschil is tussen de minimumstandaard en de BRL7500 die het clusteren, reinigen en toepassen beschrijft. Het toewijzen van een Euralcode aan een	Inspreker concludeert terecht dat de wetgeving voor grond complex is. De minimumstandaard en BRL7500 zijn echter verschillende zaken. De minimumstandaard is in ieder geval van toepassing als sprake is van een vergunningplichtige milieubelastende activiteit. Een bedrijf kan immers ook andere activiteiten met grond uitvoeren, dan de activiteiten die onder BRL7500 vallen.

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				partij grond waarop verschillende categorieën van afvalstoffen van toepassing kunnen zijn, afhankelijk van de samenstelling, is zeer complex en vraagt van vergunningverlening en toezicht zeer veel expertise en is daarmee zeer foutgevoelig.	Het werken volgens BRL7500 is een verplichting op grond van bodemregels en de algemene regels van het Bal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
32.	4	nee	029	Inspreker geeft aan dat verwezen wordt naar §3.5.11 Bal. Deze paragraaf is volgens inspreker niet van toepassing voor opslag en verwerking van grond. Bovendien is opslag en verwerking van niet toepasbare grond altijd vergunningplichtig en worden de algemene regels niet van toepassing verklaard als de activiteit vergunningplichtig is. Het gebruiken van een BRL dat middels een wettelijk kader is aangewezen moet dan voldoende toetsingskader bieden om de activiteiten acceptatie, ZZS-afweging, mengen en reinigen te vergunnen. Voorschriften beperken zich dan tot het voorkomen van emissies. Voor toepassen gelden wel de algemene regels.	De zienswijze van inspreker is niet correct, om de volgende redenen: • Paragraaf 3.5.11 Bal is van toepassing op het verwerken van grond tot een ander materiaal dan grond. Of als grond wordt gemengd met andere afvalstoffen dan grond of baggerspecie. • De algemene regels voor bijvoorbeeld het opslaan en samenvoegen van grond gelden voor de in de milieubelastende activiteit aangewezen afvalstoffen en dus ook voor de vergunningplichtige activiteiten (art.3.48l Bal). • Voor wat betreft de opmerking dat de BRL ander toetsingskader overbodig maakt, wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 2 in Onderdeel Mengen van afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	4	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat de gegeven voorbeelden van 'grond' (pag. 13, halverwege) ten dele onjuist en strijdig met hetgeen in of via het Rbk2022 is geregeld. Voor een juist overzicht wordt verwezen naar de NvT bij het oorspronkelijke Bbk.	Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat volgens inspreker onjuist of strijdig is. Ter verduidelijking is in de toelichting een infokader opgenomen met informatie die ook in de nota van toelichting van het Bbk staat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de toelichting van het afvalplan.
34.	4	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat de gegeven omschrijvingen onderaan pag. 14 ten dele onjuist zijn. De kern van de eerste bullet is dat (verontreinigde) grond tenminste wordt gereinigd tot klasse Industrie.	Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat volgens inspreker onjuist is. De vergunningplicht geldt alleen voor matig en sterk verontreinigde grond. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de toelichting van het afvalplan.
35.	4	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat het onduidelijk is waarom 'schone' grond niet tot een vormgegeven bouwstof zou mogen worden verwerkt. Of wordt hier bedoeld dat die grond sowieso niet onder het CMP valt?	De opsomming onder 'Relatie CMP en wetgeving over het verwerken en toepassen van grond' heeft betrekking op vergunningplichtige activiteiten. De inzet van grond van de kwaliteitsklasse 'landbouw/natuur' om deze te gebruiken als grondstof in een productieproces valt niet onder de vergunningplicht van paragraaf 3.5.11 Bal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de toelichting van het afvalplan.
36.	4	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat de onder de tabel op pag. 16 genoemde euralcodes onjuist zijn. Zo zouden de euralcodes 19.02.05*/06 naar het afvalplan procesafhankelijk industrieel afval moeten worden overgeheveld en dat geldt (wellicht) ook voor de euralcodes onder 19.13.01*/02.	Wij onderschrijven deze zienswijze niet. De door inspreker genoemde euralcodes kunnen betrekking hebben op grond die vrijkomt bij reiniging of bodemsanering. Deze euralcodes kunnen onder het afvalplan grond vallen, maar ook onder andere afvalplannen. De omschrijving van aard en samenstelling van een afvalstof is immers het belangrijkste bij het aanduiden van een afvalstof. De euralcode is daarbij slechts een hulpmiddel. Meer informatie daarover staat in hoofdstuk 5 van de [leidraad vergunningverlening afvalverwerking]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
37.	4	nee	102	Op pagina 14 staat dat grond sporadisch ander materiaal mag bevatten zoals plastic, piepschuim etc. Hier is de definitie sporadisch volgens inspreker weer niet goed uitgelegd, want qua gewicht kan het materiaal in volume veel aanwezig zijn maar toch voldoen aan sporadisch als je met een gewicht percentage bril kijkt.	De opmerking van inspreker is begrijpelijk, maar deze zienswijze is niet terecht. In artikel 4.1271 van het Bal staat dat met het oog op het beschermen van het milieu alleen grond of baggerspecie wordt toegepast als: a. daarin ten hoogste 20 gewichtsprocent steenachtig materiaal of hout voorkomt en dat bodemvreemde materiaal al voorafgaand aan het ontgraven of bewerken in de bodem aanwezig was en vermenging daarmee redelijkerwijs niet kon worden voorkomen; en b. daarin alleen sporadisch ander bodemvreemd materiaal dan steenachtig materiaal of hout voorkomt en dat bodemvreemde materiaal al voorafgaand aan het ontgraven of bewerken in de bodem aanwezig was, voor zover redelijkerwijs niet kan worden gevergd dat het uit de grond of baggerspecie wordt verwijderd voordat de grond of baggerspecie wordt toegepast. In lid b is bewust geen percentage in gewicht- of volumepercentages opgenomen. In de toelichting bij artikel 4.1271 Bal staat: "Plastics en piepschuim bijvoorbeeld zijn zeer lichte materialen waarvoor het gewichtspercentage geen geschikt criterium is. Bovendien wordt de inhoud van dit begrip ook bepaald door wat redelijkerwijs kan worden verwijderd bij het zorgvuldig ontgraven of voor het toepassen. Het gaat er echter in de praktijk niet zozeer om dat de grens wat in dit verband al dan niet sporadisch is scherp kan worden vastgesteld, maar dat doeltreffend kan worden opgetreden in gevallen waarin het evident is dat meer dan sporadisch bodemvreemd materiaal in grond of baggerspecie voorkomt". **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
38.	5.1.1	nee	007, 068	Inspreker vraagt hoe de tekst bij "gescheiden houden van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijk afval (voorafgaand aan inzameling of afgifte)" zich verhoudt tot de mogelijkheid om kleine partijen tot 25 m^3 samen te voegen zonder erkenningsplicht en verplichte kwaliteitsbepaling.	De milieubelastende activiteiten voor het graven in de bodem (§3.2.21 of §3.2.22 Bal) hebben alleen betrekking op volumes van meer dan 25 m^3. Dat staat in het Bal. Specifieke vragen over de Omgevingswet kan inspreker verder stellen aan het Informatiepunt Leefomgeving via het vragenformulier van iplo.nl. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
39.	5.1.1	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat in de tabel onder 5.1.1 het genoemde Bbl -voor zover het de genoemde artikelen betreft- alleen geldt voor bouw- en sloopafval, niet voor grond.	Deze zienswijze is correct. De tekst van paragraaf 5.1.1. is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
40.	5.2.1	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat het plan zich richt op grond als afval en dat de afvalstatus voor herbruikbare grond zorgt voor onduidelijkheid en discussie. Inspreker adviseert de stap 'hergebruik als vorm van preventie' verder	In het kader van het project van de herijking bodemregelgeving wordt ingezet op meer hoogwaardig hergebruik van gebiedseigen grond. Dat valt echter buiten de reikwijdte van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				uit te werken in een ketenplan. Hiervoor zijn de volgende onderdelen en onderwerpen van belang om aan te werken: - *Duidelijk kader voor hergebruik* De huidige beoordelings- en toepassings-systematiek van grond is te veel gericht op chemische kwaliteit van grond. Voor het invullen van vraag naar grond in projecten wordt vaak gekozen voor grond die voldoet aan kwaliteit 'landbouw/natuur'. Inspreker pleit voor een ruimer en landelijk hergebruikskader zodat er meer evenwicht kan ontstaan in vraag en aanbod in een gebied. - *Regionaal beschikbare grond eerst* Inspreker wijst op het belang dat alle betrokken partijen inzien dat het gebruiken van grond wat beschikbaar is boven het gebruik van primaire grondstoffen gaat en indien het gebruiken van klasse industrie grond mogelijk is die boven het gebruik van klasse landbouw/ natuur gaat en zich hier ook verantwoordelijk voor voelen. - *Hergebruiksladder* Inspreker pleit voor het invoeren van een hergebruiksladder voor grond. Omschrijf de mogelijke stappen in hergebruik op volgorde welke het meeste bijdraagt aan de landelijke circulariteit doelstelling.	Het antwoord op het advies om voor grond een ketenplan op te stellen staat bij zienswijze 9 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
41.	5.2.2	nee	019	Inspreker verzoekt om voor de kenbaarheid van het beleidsvoornemen zoals neergelegd in hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' om immobilisatie mogelijk in een toekomstige versie van het CMP in te perken, in deze paragraaf te duiden en te concretiseren.	In de toekomstplannen van het afvalplan grond staat al dat ontwikkelingen op het onderwerp immobiliseren van het CMP op termijn gevolgen kunnen hebben voor de toetsingskaders van het afvalplan grond. Zie verder het antwoord op zienswijze 66 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
42.	5.2.2	nee	060, 015, 025	Inspreker geeft met betrekking tot invasieve exoten aan dat verwijzen naar een website niet volstaat. Inspreker ziet graag een opsomming van de verwerkingswijzen opgenomen in deze paragraaf.	Zie het antwoord op zienswijze 24 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
43.	5.2.2	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat immobilisatie opnieuw tegen het licht moeten worden gehouden. Dat proces zou alleen moeten worden toegepast voor grond die niet reinigbaar is tot klasse industrie, en waarmee storten dus wordt voorkomen.	Met inwerkingtreding van het CMP wordt immobiliseren beperkt, te beginnen met bodemas. Naast dat dit één van de materialen is waarvan de toepassing al regelmatig discussies oproept, is dit een afvalstof waarvoor vrij goed is in te schatten hoeveel meer te storten residu gaat ontstaan bij alternatieve verwerking. Ook is veel aandacht besteed aan het aspect reinigbaarheid. Zoals aangegeven in paragraaf 5 van het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' zullen andere afvalstoffen naar verwachting volgen, maar hiervoor is vaak juist voor deze aspecten nog extra informatie nodig. In de toekomstplannen van het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' is expliciet aangegeven het voornemen om dit voor andere afvalstoffen ook te gaan doen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
44.	5.2.2	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat onder Asbesthoudende grond de term sorteerresidu wordt gebruikt. Sorteren is geen methode van reiniging: graag de term aanpassen in asbesthoudend reinigingsresidu.	In het rapport van Royal HaskoningDHV 'Onderzoek concretisering mate van nuttige toepassing' staat dat reiniging mogelijk via doorzeven, vaak gevolgd door natte extractieve reiniging. De term sorteerresidu is inderdaad onjuist en aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
45.	5.2.4	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat de term "verbranden" in relatie tot grond ongelukkig is, beter kan hier thermisch reinigen worden gebruikt.	Deze zienswijze gaat over het format van het afvalplan. In verband met de leesbaarheid is gekozen voor een gestandaardiseerde opzet van alle afvalplannen. De kopjes in paragraaf 5.2 zijn gebaseerd op de treden van de afvalhiërarchie. Het is niet wenselijk om voor het plan grond een afwijkende opzet/tekst te hanteren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het format.
46.	5.2.5	nee	007	Inspreker geeft aan dat indien grond, baggerspecie of bouwstoffen in strijd met het Bal op of in de bodem worden gebracht, sprake is van storten. Dit volgt uit artikel 3, eerste lid, van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa). Wat betekent dit voor duurzaam storten aangezien afvalstoffen die niet de kwaliteit hebben om buiten een stortplaats als bouwstof te worden ingezet ook op de stortplaats alleen kunnen worden gestort? Dit ook gelet op het huidige uitgangspunt dat het gebruik van grond op een stortplaats alleen nuttige toepassing kan zijn als de grond wordt gebruikt voor de aanleg van de bovenafdichting van de stortplaats (artikel 4.1269).	Als afvalstoffen die niet voldoen aan de kwaliteitscriteria voor bouwstoffen wel geschikt zijn om deze binnen een stortlichaam ter vervanging van bouwstoffen in te zetten dan is daar geen bezwaar tegen, er vanuit gaande dat deze activiteit voldoet aan de minimumstandaard. Integendeel, in paragraaf 3.3.2 van 'Storten of nuttige toepassing' van het CMP staat dat steunlagen en andere noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen primair dienen te worden aangelegd met afval dat toch al is aangeboden om te storten. Formeel is echter wel sprake van storten. Op grond van het Bal is het toepassen van grond in een stortlichaam niet mogelijk, zodat deze activiteit altijd onder storten valt. Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk waarom inspreker van mening is dat het aanmerken als storten consequenties zou kunnen hebben voor duurzaam stortbeheer. De aanpak bij duurzaam stortbeheer heeft immers betrekking op het stimuleren van biologische afbraakprocessen in de stortplaats. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
47.	5.2.5	nee	007	Inspreker vraagt zich af wat voor invloed de eindbestemming van een stortplaats heeft op de toepassingsmogelijkheden en beschikbaarheid van grond gezien de mogelijke aanwezigheid van POP en/of ZZS in grond.	Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. In het plan grond is gedefinieerd wat wordt bedoeld met POP-houdende grond. Deze grond moet thermisch worden behandeld/gereinigd, waarbij de PCB's en overige POP's worden vernietigd of onomkeerbaar worden omgezet. Voor grond met lagere POP-concentraties of ZZS-concentraties bepaalt het Bal of het toepassen van grond op of in de bodem mogelijk is. Storten van grond is alleen mogelijk indien de minister van Infrastructuur en Waterstaat een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid heeft afgegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Grond					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
48.	6	nee	102	Inspreker stelt een vraag over het alleen mogen toepassen van TGG (in het kader van zorgplicht) in zoute/brakke omgeving. Kan hier van af worden geweken zolang men aantoont dat alsnog wordt voldaan aan de zorgplicht wanneer men hier het materiaal niet toepast in zoute/brakke omgeving?	Deze zienswijze heeft betrekking op het bodembeleid en -wetgeving. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Vanuit de zorgplicht dient bij het toepassen van thermisch gereinigde grond (TGG) rekening te worden gehouden met de specifieke eigenschappen die TGG heeft en welke risico's dit heeft op de leefomgeving waar deze wordt toegepast. Bekend is dat vanuit TGG zouten uitlogen en dat het een hoge pH heeft. Dit kan beperkend zijn op de locatie waar de TGG wordt toegepast. De tekst van paragraaf 6 is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
49.	6	nee	90, 145	Inspreker geeft aan dat deze tekst niet klopt met de geldende wet- en regelgeving en de huidige kwaliteit van geproduceerde TGG. De gegeven beschouwing heeft betrekking op 'oud' TGG, dat pakweg tot 2018 is geproduceerd. De beperkingen gelden niet voor nieuw TGG of deelfracties daaruit die nuttig kunnen worden toegepast. Inspreker adviseert om dit niet in het CMP op te nemen, maar te verwijzen naar het Bal waar dit thuishoort en al in is opgenomen.	Zie het antwoord op zienswijze 50 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
50.	6	Nee	007, 024	Het is onduidelijk waarom in het afvalplan nagenoeg alleen op de oude situatie wordt ingegaan. Voor zover op de nieuwe (huidige) situatie wordt ingegaan, betreft dat ook nog eens een onvolledige beschouwing. Door deze insteek van het afvalplan wordt de circulariteit veeleer geremd dan dat het een impuls krijgt. Inspreker beargumenteert als volgt: In deze paragraaf is het onvoldoende duidelijk dat de TGG zoals die in het verleden werd geproduceerd (ca. voor 2018) en het gereinigde materiaal zoals dat nu geproduceerd wordt (inspreker noemt een bedrijf), verschillende materialen zijn. Het productieproces is volledig aangepast en dat gaat verder dan het afzeven van grind. Het gereinigde materiaal wordt in 3 fracties gescheiden, te weten grind, zand en fijne fractie. Deze fracties betreffen secundaire grondstoffen die geschikt zijn als vervanger van primair materiaal bij de productie van bouwstoffen (zoals beton). De zandfractie vind daarnaast ook nog steeds afzet in bodemtoepassingen. Deze ondergaat hiertoe nog een laatste processtap namelijk het verlagen van de pH. Door de aangepaste procesvoering is de grond zowel milieuhygiënisch als technisch sterk verbeterd. De grond is bijvoorbeeld zeer geschikt voor toepassing in grootschalige GWW-projecten, zowel als zand voor zandbed als zand voor ophoging. Hierbij wordt ook invulling gegeven aan de toepassingsladder van het RIVM. Deze grond kent geen beperking tot het toepassen in zoute/brakke gebieden. Dit geldt ook voor thermisch gereinigde grond welke ontstaat uit het gezamenlijk reinigen van TAG met grond.	Zowel in de oude als de nieuwe situatie is sprake van TGG met een zoute samenstelling en een hoge pH. Ook al wordt de verontreinigde grond nu thermisch gereinigd tot verschillende fracties nog steeds geldt dat de zandfractie die toegepast wordt als grond een hoge pH heeft en een samenstelling bestaande uit zware metalen en zouten die uitlogen. Ook voor de fracties die worden afgezet in de betonindustrie is de inzet beperkter door de aanwezigheid van zouten en de pH. Bovendien zijn bij het produceren van een bouwstof uit afvalstoffen de toetsingskaders van 'Mengen van afvalstoffen' van toepassing. Daarin staat dat partijen die afzonderlijk niet voldoen aan de kwaliteitscriteria voor bouwstoffen in beginsel niet mogen worden gemengd tot een bouwstof. Uitzonderingen hierop staan in 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' van het CMP. De tekst van paragraaf 6 is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
51.	6	nee	007, 024	In de toelichting is aangegeven dat als de grindfractie wordt afgescheiden van TGG, deze fractie kan worden gebruikt in de betonindustrie. Als voorgaand beschreven is deze informatie onvolledig. Middels het thermische reinigingsproces worden secundaire grondstoffen (grind, zand, fijne fractie) geproduceerd die kunnen worden ingezet voor de productie van bouwstoffen (zoals beton). Naast gebruik van de grind-, zand en fijne fractie in de betonindustrie kunnen deze secundaire grondstoffen ook worden ingezet voor andere toepassingen, zoals bijvoorbeeld (niet limitatief bedoeld) de productie van asfalt of de productie van kalkzandsteenproducten. Voorafgaand aan de toepassing van secundaire grondstoffen (in bv beton) worden uitgebreide geschiktheidsonderzoeken doorlopen, welke worden geborgd via diverse BRL'en. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de Regeling en het Besluit bodemkwaliteit van toepassing zijn op bouwstoffen die op of in de bodem worden toegepast. Bbk en Rbk zijn niet van toepassing op secundaire grondstoffen die toegepast worden in een vormgegeven bouwstof (bv het betonproduct).	Paragraaf 6 heeft enkel betrekking op het toepassen op of in de bodem van thermisch gereinigde grond. Voor het inzetten van grind, zand of fijne fracties bij het produceren van beton of asfalt zijn onder andere de minimumstandaarden voor grond en steenachtig materiaal en het algemeen mengbeleid van belang. Hiervoor wordt verwezen naar de betreffende onderdelen van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
52.	6	nee	007, 024	In de toelichting is aangegeven dat RIVM een eerste aanzet maakt voor een (generiek) toe te passen toepassingsladder. Deze toepassingsladder zou handvatten geven om TGG veilig te kunnen gebruiken. Uit de beschrijving wordt afgeleid dat de toepassingsladder alleen betrekking heeft op toepassing van TGG in de bodem. De scope van de toepassingsladder is daarmee beperkt. Zoals in voorgaand beschreven zijn grind, zand en fijne fractie secundaire grondstoffen die ook op een andere (hoogwaardigere) wijze ingezet kunnen worden, bijvoorbeeld voor de productie van beton. Als vervanger van primaire/traditionele materialen leveren deze secundaire grondstoffen een belangrijke bijdrage aan de transitie naar een Circulaire Economie. Het is opmerkelijk dat er in het CMP weinig aandacht is voor een hoogwaardigere toepassing.	Zie het antwoord op zienswijze 51 in deze tabel. Daarnaast staat in paragraaf 5.2.2 van het afvalplan grond dat het ook mogelijk is om toepasbare of niet-toepasbare grond te verwerken tot een ander materiaal dan grond, zoals keramische producten of een bouwstof. De opmerking van inspreker dat in het CMP weinig aandacht is voor een hoogwaardigere toepassing is dan ook niet juist. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.64 Afvalplan Kabels en kabelrestanten

Zienswijzen op het afvalplan Kabels en kabelrestanten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	082	Inspreker geeft aan dat kabels die zijn gebruikt bij apparaten of onderdeel waren van apparaten verwerkt moeten worden volgens Cenelec en verzoekt een verwijzing naar Cenelec op te nemen voor "AEEA" kabels.	Van apparaten afgeknipte kabels (ontstaan bij de verwerking van AEEA volgens het afvalplan AEEA) vallen noch onder het afvalplan AEEA noch onder dit plan over kabels- en kabelrestanten. Om dit te verduidelijken wordt de tekst in de niet-tabel die deel uitmaakt van paragraaf 4 aangepast. Een verwijzing naar Cenelec in dit afvalplan is niet nodig. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing in paragraaf 4.
2.	algemeen	nee	015	Inspreker constateert dat de strengere limieten voor kabels met PCB's en PAK zorgen voor een toename in onderzoeksvereisten en daarmee gepaard gaande kosten. Dit heeft gevolgen voor zowel de verwerking als de naleving van regelgeving, waardoor bedrijven mogelijk worden geconfronteerd met extra administratieve en operationele lasten. Het is belangrijk om duidelijkheid te krijgen over de exacte impact en implementatie van deze strengere eisen.	Het is niet duidelijk op welke 'strengere' limieten inspreker doelt omdat dit plan qua limieten voor PCB's en PAK niet gewijzigd is ten opzicht van het overeenkomende sectorplan in LAP3. Wel is bij herlezen van de toebedeling van bepaalde kabels als 'teerhoudend' en dus gevaarlijk afval (cat.7A in paragraaf 2.1.1) gebleken dat de toelichting helderder kon. Dat is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot kleine verduidelijking van de toelichting bij categorie 7A in paragraaf 2.1.1.

Zienswijzen op het afvalplan Kabels en kabelrestanten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
3.	2.1	ja	135	Inspreker geeft aan dat metaalrecyclingbedrijven metaalstromen sorteren en 'mengen' om te komen tot de internationaal erkende specificaties. Dit zijn standaardkwaliteiten, die worden gevraagd door metaalsmelterijen. Het verdient aanbeveling om dit scheiden, sorteren/'mengen'/opbulken ook hier te benoemen, als niet zijnde een handeling die onder het hier gedefinieerde begrip 'mengen' valt.	Bij het samenvoegen van verschillende typen metalen binnen de afvalcategorie 'metalen' (nr.24) is volgens het toetsingskader 4.1 van hoofdstuk 'mengen van afvalstoffen' sprake van 'mengen' als het gaat over metalen die verschillen qua aard, samenstelling of concentraties. Hier valt de handeling die de inspreker noemt dus ook onder, waardoor aan het verzoek niet kan worden tegemoet gekomen. Overigens is voor het mengen niet altijd een vergunning vereist. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing in paragraaf 2.1.
4.	5.1	nee	135	In 5.1 wordt verwezen naar 4.1 'definitie van mengen'. Die paragraaf bestaat niet.	De definitie van mengen staat in paragraaf 4.1 van het hoofdstuk 'mengen van afvalstoffen' zoals aangegeven. Op de website is dit een werkende link, dus kan inspreker de definitie altijd vinden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze tekst.
5.	5.3	nee	135	Inspreker geeft aan dat onder het kopje 'Overzicht van relevante ZZS' is aangegeven dat het niet aannemelijk is dat ZZS aanwezig zijn boven de concentratiegrenswaarden, gezien de heterogeniteit. Vervolgens staat er dat door sorteren sommige fracties wel weer boven ZZS concentratiegrenzen zouden kunnen uitkomen. Het is niet helder wat de bedoeling is van die opmerking.	Dit kan inderdaad beter opgeschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze tekst van paragraaf 5.3 onder het kopje 'overzicht relevante ZZS'.

2.65 Afvalplan Kunststoffen

Zienswijzen op het afvalplan Kunststoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	n.b.	n.b.	064	Er wordt verwezen naar 'verwerking volgens de [afvalhiërarchie] zoals beschreven in hoofdstuk 'instrumenten voor sturing'. Via 'Onderwerpen' -> Hoogwaardige verwerking' vind je 'Instrumenten voor sturing'. Dit sowieso niet makkelijk terug te vinden.	Zodra het CMP is vastgesteld wordt het ontsloten als een website en zullen alle teksten tussen [vierkante haakjes] werkende linkjes zijn. Dan komt een lezer als hij dat wenst vanzelf op de juiste plek terecht. Dit stond ook aangegeven in de leeswijzer bij het ontwerp-CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	007	Inspreker vraagt waarom in het CMP geen instrumentarium wordt benoemd om met vraagcreatie hogere marktprijzen voor recyclaat te bewerkstelligen.	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van een nieuw instrumentarium om hogere marktprijzen voor recyclaat te bewerkstelligen. Het CMP beschrijft geen nieuwe instrumenten. Dit behoeft nieuw beleid dat of nieuwe wetgeving die buiten het CMP valt. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op financiering. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	084	Inspreker geeft aan dat, ik het kader van kwaliteit van gerecyclede kunststoffen, behoefte is aan duidelijke normen om hoogwaardige recycling te borgen.	Voor het afvalplan kunststoffen is het lastig om generieke normen vast te leggen voor de kwaliteit van recyclede kunststoffen, gezien de veelheid aan verschillende kunststoffen en toepassingen waarvoor deze kunststoffen gebruikt worden. Generiek wordt in het plan verwezen naar het CMP onderwerp hoogwaardig verwerken waar op meerdere momenten beleid of informatieve tekst over hoogwaardigheid staat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
4.	algemeen	nee	084	Inspreker ziet te weinig aandacht in het plan voor complexe multilayer-kunststoffen, die recycling bemoeilijken.	Deze zienswijze heeft geleid tot een toevoeging van uitleg over multilayer-kunststoffen in paragraaf 5.2.2.
5.	algemeen	nee	102	Omdat gerecyclede kunststoffen momenteel duurder zijn dan nieuwe kunststoffen is het volgens inspreker van belang dat er beleid wordt ontwikkeld dat het gebruik van recyclede kunststoffen stimuleert. Hiervoor is het volgens inspreker van belang om ook een ketenplan kunststof op te stellen waarbij de producenten verplicht worden om goed te recyclen kunststoffen te produceren en gebruik te maken van recyclede kunststoffen van belang.	In volgende versies van het CMP zal worden gekeken welke stromen van afvalplan naar ketenplan moeten worden omgezet. Daarvoor is onder andere van belang dat hier vraag naar is vanuit de sector. De gemaakte opmerking van de inspreker zal dan mee worden genomen in de beslissing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
6.	algemeen	nee	154	Het CMP is niet geheel los te zien van het NCPN-voorstel zoals dat nu voor ligt. Hoewel zeker niet vaststaat dat deze Nationale Circulaire Plastics Norm ook daadwerkelijk wet wordt, vindt inspreker het belangrijk haar standpunt hierover te geven zodat waar mogelijk het CMP dit standpunt ondersteunt. 1. Een bijmengverplichting die geldt voor alle kunststofproducten die in Nederland *op de markt worden gebracht*, in plaats van kunststofproducten die in Nederland *worden geproduceerd*. Zo gelden de regels ook voor in het buitenland aangekochte kunststofproducten. 2. Voorwaarden stellen over de herkomst van het recyclaat. Anders wordt een norm ingevuld met de import van goedkoop recyclaat uit Azië en Amerika waardoor de Nederlandse kunststofrecyclers nog altijd niet geholpen zijn en draagt een norm niets bij aan de beoogde reductie van CO_2 emissie. 3. Kunststofproducten waarvoor juridische of technische belemmeringen bestaan voor het bijmengen van circulaire plastics, moeten worden vrijgesteld van een bijmengverplichting. De transitie naar een circulaire economie biedt zowel kansen als uitdagingen voor de kunststofverwerkende industrie. Inspreker is bereid actief bij te dragen aan het realiseren van de doelen van het CMP. Inspreker	Het kabinet heeft in de Voorjaarsbesluitvorming van 2025 [1] besloten om de circulaireplasticnorm in zijn huidige vorm niet te laten doorgaan. Via de Plastictafel is het kabinet rond de zomer 2025 in gesprek gegaan met (maatschappelijke) stakeholders om uitvoerbare en gedragen normerende en/of beprijzende voorstellen uit te werken. De tafel heeft op 1 juli haar 'Eindrapport Plastictafel' opgeleverd. Mede op basis van dit eindrapport zal het kabinet besluiten over het te voeren normerende, stimulerende en beprijzende circulaireplasticsbeleid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP. [1] Kamerbrief Pakket voor Groene Groei voor een weerbaar energiesysteem en een toekomstbestendige industrie | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

Zienswijzen op het afvalplan Kunststoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				verzoekt de overheid om rekening te houden met de bovengenoemde aandachtspunten en aanbevelingen, zodat de transitie op een eerlijke, haalbare en effectieve manier kan plaatsvinden.	
7.	1 en 4	ja	102	Het afvalplan geeft een gedetailleerde afbakening, maar sommige kunststoffen, zoals OXO-plastics en microplastics, vallen buiten de reikwijdte. Dit kan leiden tot interpretatieproblemen.	Zie het antwoord op zienswijze 17 in deze tabel.
8.	2.1.1	ja	140	Categorie 22: thermohardende afvalstoffen, elastomeren en biologisch afbreekbare kunststoffen (categorie 112). Inspreker vindt dat de rationele voor het indelen van biologisch afbreekbare kunststoffen in deze categorie ontbreekt. Aangezien op pagina 8 wordt gesteld dat biologisch afbreekbaar plastic niet onder de reikwijdte van dit plan vallen, kan de vermelding van biologisch afbreekbaar plastic in categorie 112 achterwege worden gelaten. Indien biologisch afbreekbaar plastic welt onder de reikwijdte van het afvalplan valt, dient volgens inspreker er een separate categorie te komen en een separaat plan te worden opgesteld.	Inspreker citeert tekst die is opgenomen in bijlage 2 van het Bal. Die kan in het CMP niet gewijzigd worden. Doel van die bepalingen in de wet is het aangeven van welke afvalstoffen onder welke categorie vallen. De regels voor mengen zijn op die categorieën gebaseerd. Deze informatie is één op één overgenomen in het CMP. Omdat de genoemde afvalstoffen nog geen minimumstandaard voor recycling hebben, vallen ze onder categorie 112 voor 'overige afvalstoffen die (…)'. Naar aanleiding van deze zienswijze is een informatiekader aan paragraaf 4 toegevoegd over (het verwerken van) biologische afbreekbaar en composteerbaar kunststof i.r.t. andere informatie in het CMP hierover. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling in paragraaf 4 van dit afvalplan.
9.	2.2	ja	007, 024	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard voor sorteerresiduen (deelstroom b) en geeft aan dat hoofdgebruik als brandstof niet mogelijk is voor alle residuen omwille van het te hoge halogeenaandeel. Inspreker verzoekt dit in het CMP te verhelderen.	Het is bekend dat te veel PVC in afvalstoffen die naar de verbranding gaan vervelend is voor de AVI's. AVI's hebben de mogelijkheid in hun acceptatiebeleid te regelen dat er niet te veel PVC aanwezig mag zijn in de residuen van de verwerking van kunststofafval. Daarnaast voorziet de huidige minimumstandaard voor gemengde kunststofafval al in de mogelijkheid om een uitzondering te maken als dat stromen oplevert die niet verwerkt zouden kunnen worden. Het is daarom niet nodig om in het CMP specifiek op dit voorbeeld in te gaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanvulling in dit afvalplan.
10.	2.2	ja	007	Inspreker verwijst naar de minimumstandaarden voor gemengd kunststof (deelstroom a en b) en vraagt: wanneer de verwerkingskosten voor de ontdoener hoger zijn dan € 265 per ton, omdat de opbrengstprijzen voor recyclaat of secundaire grondstoffen te laag zijn vanwege lage marktprijzen voor virgin kunststoffen, wat is dan daarvoor het referentiemoment? Is de ontdoener gehouden om kunststofafvalstromen op te slaan voor latere verwerking?	De aanbieder van de afvalstof moet bij het aanbieden van de partij afval aan een alternatieve verwerker – meestal verbranden - stukken overleggen waaruit blijkt dat de normaal voorgeschreven vorm van verwerking van de afvalstoffen – meestal recycling - in die specifieke situatie meer kost dan € 265,- per ton. Meer informatie hierover is te lezen in het CMP bij onderwerp Hoogwaardig verwerken paragraaf 3.3. ''Het gebruik van de grenswaarde van € 265,- per ton in praktijk''. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
11.	2.2	ja	084	Het plan spreekt over gemengd kunststof en residuen uit de sortering van gemengd kunststof. Inspreker ziet graag dat er een maximaal percentage sorteerbare stromen wordt vastgesteld.	De zienswijze vraagt om een maximaal percentage sorteerbare stromen. Het is niet mogelijk dit vast te stellen. Er wordt gestuurd op voorsortering en nascheiding om de kwaliteit van de afvalstroom te verhogen en het percentage gemengde kunststof zo klein mogelijk te maken. Daarmee is de recyclebare stroom kunststoffen zo groot mogelijk. Zie ook de uitleg bij a in de tabel waarop inspreker reageert. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
12.	2.2	ja	064	Inspreker schetst een casus waarbij mengsels van thermoplasten gepyrolyseerd worden. Dat proces is vergund. Gelet hierop zou een verduidelijking m.b.t. het begrip 'recycling' op o.a. gemengde kunststoffen en thermoplastische kunststoffen wenselijk zijn. Nu staat in het CMP dat alleen voor partijen thermoplasten waarvoor is gebleken dat recycling te duur is (meer dan €265,-/ton aan de poort van de verwerker) de minimumstandaard 'hoofdgebruik als brandstof' is. Inspreker ziet in pyrolyse een hoogwaardigere vorm dan verbranden/gebruik als brandstof. Inspreker verzoekt om pyrolyse toe te voegen als minimumstandaard voor dit soort mengsels van thermoplasten.	Als de pyrolyse leidt tot basischemicaliën die gebruikt worden voor het produceren van nieuwe kunststoffen dan kan het proces aangemerkt worden als recycling. In dat geval voldoet de verwerking aan de minimumstandaard. Als de pyrolyse leidt tot een output die dient als energiedrager, is *geen* sprake van recycling maar (meestal) van andere nuttige toepassing (R1). Dit voldoet alleen aan de minimumstandaard als recycling meer zou komsten dan de genoemde 265,- euro. Wanneer pyrolyse aangemerkt mag worden als recycling of aangemerkt moet worden als andere nuttige toepassing (R1), staat toegelicht in het hoofdstuk Thermische afvalverwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
13.	2.2	ja	084	Waarom geldt de €265/ton regeling alleen voor thermoplasten? Kan dit worden uitgebreid?	Deze uitzondering geldt voor thermoplasten (m.u.v. verpakkingen) en voor gemengd kunststof afval. Dit kan worden gelezen in deelstroom b van de minimumstandaard in paragraaf 2.2 van het afvalplan. Voor thermoharders geldt dit niet en heeft het ook geen meerwaarde omdat de minimumstandaard daarvoor niet recycling is, maar hoofdgebruik als brandstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
14.	2.2	ja	102	Om ontmoediging voor innovatie door kostencriterium van €265/ton tegen te gaan zou dit kostencriterium met specifieke data onderbouwd kunnen worden.	De achtergrond en onderbouwing van het door inspreker genoemde kostencriterium zijn te vinden in het CMP Onderwerp Hoogwaardige verwerking: Gebruik van kostencriterium. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
15.	n.b.	n.b.	064	Inspreker verzoekt om de zienswijze IL&T op het ontwerpbesluit PTC Kampen B.V. en het oordeel van de rechter in deze zaak te verwerken (de consequenties) in het CMP indien nodig.	De door inspreker aangehaalde casus gaat over de indeling van de verwerking bij PTC (zijnde pyrolyse). In deze reactienota kan niet worden ingegaan op deze specifieke casus. Pyrolyse in zijn algemeenheid, komt in het CMP aan bod bij 'Thermische afvalverwerking' in de paragraaf 3.1 onder 'Vormen van thermische verwerking en hun karakteristieken'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
16.	4	nee	007	Inspreker geeft aan dat Euralcode 50106 ontbreekt en verzoekt deze expliciet op te nemen. Alle Nederlandse gemeenten die bronscheiding toepassen, zamelen het PMD-volume in onder deze Euralcode.	De inspreker zal met 50106 bedoeld hebben 150106: gemengde verpakking. Deze euralcode is geen onderdeel van dit plan maar onderdeel geworden van afvalplan Verpakkingen dat ook in het CMP te vinden is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Kunststoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
17.	4	nee	064	Hier, maar ook in andere afvalplannen of ketenplannen, wordt vaak teruggevallen op het instrument ‘afvalhiërarchie’ voor de verwerking, waardoor veel ruimte ontstaat voor interpretatie door zowel private als publieke sector. Dat is wellicht een keuze omdat het een lastige afvalstroom is, maar of dit voldoende richting geeft om meer circulaire doelen te halen is maar de vraag. Alle concrete afwegingskaders die hierbij kunnen helpen zijn welkom.	Inspreker refereert wellicht aan de informatie uit paragraaf 4 van het afvalplan, specifiek de tabel die gaat over afvalstoffen die niet onder de reikwijdte van het afvalplan kunststoffen vallen. Dit zijn de afvalstoffen bioafbreekbaar kunststof, OXO-degradabele kunststoffen, microplastics en kunststof als onderdeel van samengesteld producten. Die hebben dus geen minimumstandaard. Het is dan aan het bevoegd gezag om te beoordelen of het op een bepaalde wijze verwerken van die afvalstoffen vergund kan worden. Dit staat ook beschreven in de paragraaf 3.3 afvalhiërarchie van ‘Instrumenten voor sturing’. Daar komt onvermijdelijk beoordelingsvrijheid van het bevoegd gezag bij kijken zoals inspreker ook aangeeft. Pas als duidelijk is hoe deze afvalstoffen verwerkt kunnen worden én er voldoende verwerkingscapaciteit voor is, kan een specifieke minimumstandaard worden overwogen. Op dit moment is dat nog niet het geval. Wel is besloten om ‘microplastics’ uit dit overzicht te halen omdat dit gezien de aard ervan geen te scheiden afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van paragraaf 4.
18.	4	nee	102	Een expliciete toelichting waarom bepaalde afvalstromen niet onder dit plan vallen en hoe deze wel worden aangepakt in andere plannen zou volgens inspreker verduidelijkend werken. Inspreker vindt ook dat de overlap met andere afvalplannen (bijvoorbeeld kunstgras, verpakkingen, en EPS) verwarrend is.	De uitleg die door inspreker wordt verlangd is veelal te vinden door de verwijzing te volgen binnen de tabel die aan paragraaf 4 van het afvalplan is toegevoegd. De reden voor het kiezen voor het opnemen binnen een bepaald plan is daar vaak uit af te leiden. Dit kan komen door een logische afbakening per materiaaltype, of doordat de afvalstroom voornamelijk aanwezig is als onderdeel van een afvalstroom waar een apart afvalplan voor is gemaakt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
19.	5.2	nee	082	Inspreker verzoekt de voorkeurshiërarchie (recycling boven nuttige toepassing) voor plastics met schadelijke toevoegingen zoals broomhoudende brandvertragers om te draaien omdat voor deze plastics niet aan de voorkeursvolgorde voldaan kan worden.	In de minimumstandaard is aangegeven dat ZZS een legitieme reden kunnen zijn om af te wijken van de minimumstandaard en de afvalstof laagwaardiger te verwerken. In paragraaf 5.3 staat een lijst met ZZS waarvoor dit mogelijk kan gelden. In het CMP-onderwerp ‘ZZS en overige zorgstoffen’ is het beleid ten aanzien van het verwerken van afvalstoffen met ZZS beschreven. De minimumstandaard zelf (paragraaf 2.2) en de toelichting daarop (paragraaf 5.2) houden hier bewust geen rekening mee maar gaan uit van de doorsnee afvalstof. Dit is een keuze die bij het opstellen van CMP (en zijn voorgangers LAP) is gemaakt en staat beschreven in ‘Instrumenten voor sturing’ en de Leidraad gebruik minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit afvalplan.
20.	5.2	nee	102	Recycling van thermohardende kunststoffen wordt slechts beperkt mogelijk geacht, wat de circulaire doelstellingen ondermijnt. Inspreker vraagt of technische mogelijkheden onderzocht zijn.	De door de inspreker genoemde technische mogelijkheden zijn onderzocht in o.a. het rapport: RoyalHaskoning DHV (2022a): Concretiseren omstandigheden die recycling als minimumstandaard verhinderen, waar in het afvalplan naar wordt verwezen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
21.	5.2	nee	102	Het onderscheid tussen "andere nuttige toepassing" en "recycling" is volgens inspreker niet altijd duidelijk, vooral bij gemengde kunststoffen.	Bij recycling blijft materiaal altijd behouden voor een volgende toepassing. De definitie voor recycling sluit ‘brandstof’ uit. Andere nuttige toepassing kan wel inzet als brandstof zijn. Het door inspreker genoemde onderscheid is te vinden door de alinea’s over gemengde stromen te lezen in de paragrafen 5.2.2 en 5.2.3. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
22.	5.2.2	nee	028	Inspreker reageert op de tekst onder het kopje “Thermohardende kunststoffen” De omschrijving over mogelijke recycling van alkyd- en polyesterharsen is onjuist. Hier worden trede c1 en c2 door elkaar gebruikt. Het is los van mogelijke energetische aspecten an sich geen probleem als er monomeren worden gevormd.	Inspreker geeft aan dat er onduidelijkheid is die leidt tot een verkeerde conclusie over de tekst en omdraaien van c1 en c2. Het was niet de bedoeling om de recycling van alkyd- en polyesterharsen te beschrijven in de zinnen die volgen op het noemen van deze stoffen. Ze dienden puur als voorbeeld van thermoharders die moeilijk te recyclen zijn. Om de verwarring weg te nemen is gekozen om de zin uit te breiden en eerder in de alinea te plaatsen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een verduidelijking en verplaatsing van de betreffende zin
23.	5.2.3	nee	102	De criteria voor wanneer "andere nuttige toepassing" toegestaan is zou van inspreker verder gespecificeerd mogen worden en er mogen meer voorbeelden toegevoegd worden.	De verwerker van gemengde fracties bepaalt of deze wel of niet technisch uit te sorteren zijn volgens de minimumstandaard. Dit uitsorteren mag ook niet onevenredig duur zijn, vandaar het grensbedrag van 265,- euro. Dit staat voldoende beschreven in de toelichting van dit afvalplan in paragraaf 5.2.3 ‘Andere nuttige toepassing’. Het is niet doenbaar dit met algemene voorbeelden te verduidelijken. Zie verder ook het onderwerp ‘Gebruik kostencriterium’ van het CMP waar in paragraaf 3.3 de praktijk wordt geschetst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
24.	5.3	nee	007	Inspreker vraag op welke wijze binnen de kaders van het CMP kan worden geborgd dat ZZS niet in zodanige hoeveelheden in flakes en granulaat aanwezig zijn dat er geen recyclaat van gemaakt mag worden. Op wat voor termijn mag volgens het ministerie verwacht worden dat de aanwezigheid van ZZS in primaire kunststoffen geen belemmeringen meer zullen opleveren bij de (mechanische) recycling van kunststofafvalstromen?	De eerste vraag van inspreker is in feite hoe het CMP bijdraagt aan het vermijden van ZZS in puur kunststofafval (gemalen tot flakes en granulaat). Voor het vermijden van te hoge hoeveelheden ZZS in producten/materialen bestaat de bronaanpak (product- en stoffenwetgeving). Zie hiervoor het antwoord op zienswijze 8 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. Op de tweede vraag van inspreker over de termijn waarop verwacht wordt dat ZZS die aanwezig zijn in primaire producten geen belemmering meer zullen zijn bij mechanische recycling is moeilijk antwoord geven. Veel hangt af van het tempo waarop in Europa beperkingen gesteld worden aan het gebruik van ZZS in kunststofproducten en de gemiddelde productleeftijd van de toepassing. Trouwens wordt hier wel bij opgemerkt dat niet alle ZZS in welke concentratie dan ook een belemmering zou zijn voor mechanische recycling. ZZS zijn pas een probleem bij het mechanisch recyclen van kunststofafval als het gaat om relatief hoge concentraties t.b.v. het gebruik van het recyclaat in toepassingen waar de ZZS een onaanvaardbaar risico zouden vormen. Bij het gebruik van kunststofrecyclaat voor een industriële toepassing leveren ZZS wellicht minder risico op dan bij het gebruik van recyclaat dat ZZS bevat bij de productie van kinderspeelgoed. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Kunststoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
25.	5.3	nee	ambtshalve	n.v.t.	De volgende standaardzin ontbrak in het Ontwerp-Afvalplan kunststoffen en is toegevoegd aan paragraaf 5.3 boven de tabel met ZZS: "*Het betreft een momentopname van beschikbare kennis. Op enig moment kan nieuwe informatie beschikbaar komen, door nieuwe of betere metingen maar ook doordat het gebruik van zorgstoffen in grondstoffen en producten verandert*." **Conclusie**: Paragraaf 5.3 is aangevuld.
26.	5.3	nee	099	Inspreker verzoekt 'weekgemaakt' toe te voegen bij de toelichting over ftalaten in de volgende zin: *"Deze weekmakers zijn met name toegepast in folies, kabelmantels en weekgemaakt PVC".*	Inspreker vraagt om een toevoeging van 'weekgemaakt' ter verduidelijking. Deze suggestie is overgenomen. Bij lezing van deze tabel met ZZS bleken 3 ZZS (ftalaten) dubbel genoemd te zijn. Dit is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassingen in de tabel met ZZS.
27.	5.3	nee	099	Inspreker verzoekt de specificering 'voor zover deze voor 2016 op de markt zijn gebracht' toe te voegen bij de toelichting over loodverbindingen: "*… met name partijen PVC of PVC-bevattend afval, voor zover deze voor 2016 op de markt zijn gebracht."*	Inspreker benoemt de wens om een zin uit te breiden met een jaartal. Voor dit plan is gebruik gemaakt van een onderzoek dat door SGS is uitgevoerd (zie verwijzing in plan). Daar wordt bij sommige stoffen een jaartal genoemd. In dit geval is dat niet gebeurd. Het jaartal 2016 betekent dat het nog niet verboden was wat problemen kan geven. Daarnaast kan er PVC van buiten de EU (bijvoorbeeld China) zijn binnengekomen waardoor dit jaartal ook niet zal gelden. Om deze redenen heeft deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
28.	5.3	nee	099	Inspreker verzoekt de specificering 'voor zover deze voor 2007 op de markt zijn gebracht' toe te voegen bij de toelichting over cadmiumverbindingen: "*… met name partijen PVC of PVC-bevattend afval, voor zover deze voor 2007 op de markt zijn gebracht*."	Inspreker benoemt de wens om een zin uit te breiden met een jaartal. Voor dit plan is gebruik gemaakt van een onderzoek dat door SGS is uitgevoerd (zie verwijzing in plan). Daar wordt bij sommige stoffen een jaartal genoemd. In dit geval is dat niet gebeurd. Het jaartal 2007 betekent dat het nog niet verboden was wat problemen kan geven. Daarnaast kan er PVC van buiten de EU (bijvoorbeeld China) zijn binnengekomen waardoor dit jaartal ook niet zal gelden. Om deze redenen heeft deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
29.	5.3	nee	102	Het plan benoemt relevante ZZS, maar het blijft volgens inspreker onduidelijk hoe bedrijven praktisch moeten omgaan met deze stoffen in afvalstromen.	De tabel in paragraaf 5.3 geeft een (niet-limitatief) overzicht van de meest gebruikte ZZS en is relevant voor het beoordelen of sprake is van doelmatig afvalbeheer. De tabel is een hulpmiddel voor verwerkers om te bepalen welke ZZS relevant kunnen zijn, rekening houdend met de herkomst van het kunststofafval dat zij verwerken. Zo is in dit overzicht waar mogelijk gespecificeerd welke herkomst (bijv. kunststofafval dat ontstaat na sloop-, demontage, sorterings- en scheidingsactiviteiten) of welk gebruik van een bepaald additief (bijv. vlamvertrager, weekmaker) aanleiding tot zorgt geeft. Van afvalverwerkers wordt verwacht dat zij aan ontdoeners de juiste vragen stellen over mogelijke additieven/gebruikte stoffen in het afval en eventueel vragen om analysegegevens. Deze lijst geeft daar richting aan. Zoals boven de tabel staat aangegeven is de ZZS vraag alleen relevant bij specifieke partijen kunststofafval (bijvoorbeeld productie-uitval van één producent). Een verwerker kan bovendien in haar acceptatiecriteria beperkingen of voorwaarden rond ZZS opnemen. Als een verwerker afval waarin ZZS voorkomt boven de concentratiegrenswaarde in tabel 1 van hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen' wil recyclen tot granulaat, dan moet bij het beoordelen van de vergunbaarheid van de verwerking worden getoetst of sprake is van doelmatig afvalbeheer (zie het toetsingskader in paragraaf 4.4 van het Hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen) of aan de toets voor einde-afval als de verwerker het granulaat als niet-afval wil vermarkten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
30.	6	nee	147	Inspreker geeft aan dat in afvalplan in de referenties voor ZZS verwezen wordt naar (oudere rapporten van RoyalHaskoning DHV en SGS Intron. Beter is het protocol van NRK in combinatie met de PRE 1000 aanpak van Plastics Recyclers Europe. Deze aanpak wordt ook door ILT geaccepteerd. Probleem blijft dat er geen officiële EU aanpak is. Het is nu ieder land voor zich en bij transport moet voor alle landen een verklaring aanwezig zijn.	Inspreker refereert aan het NRK-protocol 'Recycling en einde-afval' waar de genoemde PRE 1000 aanpak onderdeel van uitmaakt. Het protocol is te downloaden op de website van de NRK. Hierop staat dat het Protocol is opgesteld samen met de ILT en in afstemming met Rijkwaterstaat. Na lezing van het protocol is geconstateerd dat het protocol op punten niet in lijn is met het beleid uit LAP3 en met de komst van het CMP een update nodig heeft. Pas op het moment dat er een protocol ligt dat in lijn is gebracht met het CMP, zal worden overwogen om een verwijzing naar dit protocol in dit afvalplan op te nemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
31.	7.1	nee	064	Uit de tekst 'Wanneer een .... dat geval…' maakt inspreker op dat een kunststofrecyclingbedrijf zelf geen einde-afval-status kan aanvragen omdat per toepassing van kunststofgranulaat getoetst moet worden of dat kan. Inspreker pleit voor de mogelijkheid dat producenten van granulaat zelf en bij voorkeur gecombineerd voor meerdere toepassingen een einde-afvalstatus kunnen verwerven. Dit geldt overigens breder voor alle producenten voor secundaire grondstoffen uit afval.	Een formeel besluit van een overheidsorgaan over de (niet-)afvalstatus van een materiaal is alleen vereist, als een oordeel noodzakelijk is bij de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken. In Nederland oordeelt de houder van een materiaal verder zelf over de vraag of het materiaal een afvalstof of niet-afvalstof is. De houder kijkt daarbij of voldaan is aan de criteria uit een Europese verordening of nationale regeling, of de voorwaarden uit de Wm en de eventuele vereisten van het toetsingskader van het Circulair Materialenplan en verzamelt alle benodigde informatie om dit te kunnen bewijzen. Dit heet een zelfbeoordeling. Het is aan de houder zelf om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. Een formeel besluit van een overheidsorgaan over de (niet-)afvalstatus van een materiaal is niet vereist, tenzij een oordeel noodzakelijk is bij de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken. Zie voor meer informatie hierover het hoofdstuk afvalstof of niet afvalstof en het document zelfbeoordeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
32.	7.1	nee	147	Inspreker geeft aan dat het goed is om nog te kijken naar het rapport van JRC.	De actuele ontwikkelingen op het gebied van afvalstof of niet-afvalstof worden gevolgd. Wanneer deze ontwikkelingen tot nieuw beleid moet leiden, zal het CMP hierop worden aangepast.

Zienswijzen op het afvalplan Kunststoffen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				De voorwaarden voor 'einde afval' zijn identiek dan die in het 'oude' LAP3 en ook alle definities komen overeen. • Bij een snelle scan, zien we geen verschillen • Er staat heel weinig nieuws in dit rapport; het lijkt meer op een introductie in recycling omdat alle aspecten uitgebreid worden toegelicht.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
33.	toekomst plannen	nee	102	Stimuleringsprogramma's voor onderzoek o.i.d. naar chemische recyclingmethoden en hoe deze in de toekomst in de minimumstandaard kunnen worden opgenomen zou volgens inspreker kunnen helpen.	Inspreker wijst het ministerie op de mogelijkheid van Stimuleringsprogramma's voor onderzoek naar chemische recyclingmethoden. Het afvalplan kunststoffen focust op dit moment uitsluitend op afvalverwerking via het bieden van een toetsingskader voor het mengen en verwerken van kunststof afval. Het opzetten van eventuele stimuleringsprogramma's valt buiten de invloedsfeer van het CMP. Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
34.	toekomst plannen	nee	102	Het plan benoemt toekomstige ontwikkelingen zoals betere sorteertechnieken, maar er is weinig informatie over concrete stappen naar implementatie vindt inspreker. Een roadmap met korte- en langetermijndoelen voor innovatie en beleidsaanpassing zou verduidelijkend werken.	Inspreker suggereert om in het afvalplan een Roadmap op te nemen met daarin doelen voor innovatie en beleidsaanpassing. Het afvalplan kunststoffen focust op dit moment uitsluitend op afvalverwerking via het bieden van een toetsingskader voor het mengen en verwerken van kunststof afval. Het opstellen van een Roadmap valt buiten de invloedsfeer van het CMP. Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
35.	toekomst plannen	nee	102	Meer flexibele beleidskaders die inspelen op technologische en economische ontwikkelingen zou meer toekomstperspectief voor bedrijven geven.	Deze zienwijze wordt gelezen als een wens voor het inbouwen van voldoende flexibiliteit binnen de toetsingskaders van het CMP zodat sneller ingespeeld kan worden ontwikkelingen. Zie het antwoord op zienswijze 38 in subonderdeel status/rol CMP en overkoepelende aanbevelingen in de paragraaf met generieke zienswijzen.
36.	toekomst plannen	nee	102	Het plan bevat geen concrete KPI's of monitoringmechanismen om de voortgang te meten waardoor het lastig is om de effectiviteit van het plan te beoordelen.	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van concrete KPI's of montoringsmechanismen om de voortgang te meten. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op prestatie indicatoren en monitoring. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.

2.66 Afvalplan Kwik en kwikhoudend afval

Zienswijzen op afvalplan kwik en kwikhoudend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	ja	160	Toetsingskaders bieden ook kaders voor handhavers, omdat sommige normen uit algemene regelgeving (m.n. Omgevingswet) wordt verduidelijkt.	De zienwijze van de ILT dat informatie uit het plan ook een kader biedt aan handhavers is correct gezien het plan informatie bundelt en verduidelijkt. Handhavers kunnen bij het uitvoeren van hun taak echter uitsluitend handhaven op het voldoen aan regelgeving en afgegeven vergunningen. Daarom worden handhavers in de inleiding niet genoemd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het format.
2.	algemeen	nee	130	Inspreker 130 geeft aan dat de gekozen ondergrens in de praktijk grote gevolgen heeft. Omdat met de beste meetmethodiek niet bepaald kan worden of een partij staal een kwikgehalte heeft van 0,1 mg/kg droge stof of minder kan een ontdoener van dat afval strikt genomen niet verklaren dat het metaalafval niet kwikhoudend is. Een ontdoener die daarover volledig transparant is naar een inzamelaar van metaalafval, kan zijn metaal niet kwijt in de reguliere ('schone') schroothandel.	De problematiek van kwik op staal en het voldoende nauwkeurig kunnen meten hiervan blijft een discussiepunt zoals blijkt uit de inspraak. Het belang van inspreker om naar waarheid te kunnen verklaren dat staal afkomstig van de gaswinning een kwikgehalte van maximaal 0,1 heeft, wordt door het ministerie onderkend. Echter is de tijd tussen het inbrengen van zienswijzen en het vaststellen van het CMP te kort om hier gedegen onderzoek naar uit te voeren. Daarom wordt vooralsnog vastgehouden aan de grenswaarden van 0,1 mg/kg kwik om ook voor staal van kwikhoudend afval te spreken. Dit onderwerp wordt wel verder opgepakt om te kijken of de norm voor staal verhoogd zou moeten worden naar 1 mg/kg zoals inspreker vraagt en welke risico's daaraan kleven voor zowel het milieu als de menselijke gezondheid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het opnemen van een actie in de toekomstparagraaf van dit afvalplan.
3.	1 en 4	ja	113	Inspreker verzoekt de ondergrens van wanneer sprake is van kwikhoudend afval te wijzigen van 0,1 naar 1 mg/kg ds. Met name voor kwikhoudend staal heeft de ondergrens van 0,1 mg/kg grote gevolgen. Omdat met de beste meetmethodiek niet betrouwbaar bepaald kan worden of een partij staal een kwikgehalte heeft van 0,1 mg/kg ds of minder, kan een ontdoener van dat afval niet verklaren dat er geen sprake is van kwikhoudend metaalafval.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.
4.	2.2	ja	160	ILT geeft aan dat er maar 1 bedrijf in Nederland is dat kan ontkwikken. Bij het proces van ontkwikken blijft een afvalstroom over die niet of nauwelijks ontkwikt kan worden, de zogenaamde kwikboter (een destillaat met pasteus voorkomen) waarvan het gehalte aan kwik nog steeds boven 50 mg/kg ds kan zijn. Het steeds opnieuw door de installatie halen van deze stromen is niet alleen kostbaar maar levert nauwelijks een lager gehalte aan kwik op. Dit levert een uitdaging voor handhaving op omdat deze stroom nauwelijks verder ontkwikt kan worden, terwijl dit wel in het buitenland verwijderd kan worden. Het bedrijf moet zichzelf dan een verklaring verstrekken waarin wordt aangegeven dat niet verder ontkwikt kan worden. Dit maakt niet alleen handhaving lastig maar raakt het punt van fraudebestendigheid, want de slager keurt hier zijn eigen vlees.	Gezien de kosteneffectiviteit, energiegebruik en verdringing van capaciteit is als gevolg van deze zienswijze van ILT in de door haar uitgevoerde HUF-toets een minimumstandaard aan het afvalplan toegevoegd om de uitvoer van kwikboter (een van de fracties die ontstaat bij ontkwikken) voor permanente berging in het buitenland mogelijk te maken, zonder nogmaals ontkwikken. Uiteraard voor zover een dergelijke buitenlandse inrichting deze afvalstof accepteert. De minimumstandaard (paragraaf 2.2), de paragraaf voor overbrenging (paragraaf 3) de toelichting (paragraaf 5.2.2) zijn overeenkomstig aangevuld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan kwik en kwikhoudend afval.

Zienswijzen op afvalplan kwik en kwikhoudend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
5.	2.2	ja	068, 024, 007	Inspreker 068 geeft aan dat de opties storten voor kwikhoudend grond met >50 mg/kg ds kwik met een niet-reinigbaarheidsverklaring, dat voldoet aan het Bssa, als optie genoemd zou moeten worden conform toelichting in paragraaf 5.2.2. Inspreker 024 geeft ook aan dat wat hier staat niet juist is. Deze minimumstandaard (immobiliseren ten behoeve van storten) is alleen van toepassing op kwikhoudende grond die niet voldoet aan de in de bijlage van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen opgenomen waarden voor samenstelling en uitloging. De minimumstandaard voor kwikhoudende grond die wel voldoet aan de in de bijlage van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen opgenomen waarden voor samenstelling en uitloging, zou direct storten moeten zijn. Dit is nu niet opgenomen in de tabel. Inspreker wijst op de toelichting in paragraaf 5.2.2 waar dit wel juist staat.	De optie die inspreker 068 noemt staat in minimumstandaard a. Deze minimumstandaard vermeldt bij de afwijkingen het storten van kwikhoudende grond met een gehalte aan kwik van meer dan 50 mg/kg droge stof. Voor het storten van grond is altijd een verklaring vereist als bedoeld in de ministeriële regeling op grond van artikel 1a Bssa, waaruit blijkt dat de grond niet reinigbaar en niet koud-immobiliseerbaar is. Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 5.2.7 vermeld dat voor kwikhoudende grond een stortverbod geldt op grond van categorie 31 van het Bssa. Bij de zienswijze van inspreker 024 wordt opgemerkt dat op grond van artikel 11f, lid 1, Bssa het verboden is op een stortplaats afvalstoffen te accepteren die geen behandeling hebben ondergaan […]. In lid 2 staat dat dit verbod niet geldt ten aanzien van […]: b. andere (dan inerte) afvalstoffen: indien de behandeling niet bijdraagt aan het beperken van de negatieve gevolgen van het storten voor de volksgezondheid of het milieu. Daarnaast moet een stortplaats voldoen aan de uitloogwaarden (artikel 11f, lid1c). Deze situaties en omstandigheden bepalen of immobilisatie moet plaatsvinden. Als storten van kwikhoudend afval met > 50 mg/kg ds kwik zonder eerst immobiliseren voldoet aan paragraaf 2 van het Besluit Stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa), dan is dit toegestaan op basis van de minimumstandaard. Naar aanleiding van deze zienswijze is de minimumstandaard voor deelstroom a en de toelichting in paragraaf 5.2.2 gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan kwik en kwikhoudend afval.
6.	2.2	ja	130	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaarden niet goed passen voor kwikhoudende metaalafvalstromen die in de gasproductiesector vrijkomen bij de ontmanteling van voormalige gasproductielocaties. Het gaat daarbij om kwikzouten of kwik op staal. Inspreker geeft aan dit al eerder gedeeld te hebben. Als het kwikhoudend metaalafval na een uitvoerig reinigingsproces nog steeds slechts gerecycled moet worden in een installatie voorzien van een adequate rookgasreiniging, dan dragen die tussenliggende reinigingsstappen niet bij aan een efficiënte en zinnige verwerking van deze afvalstroom. Ook omdat bij reiniging grote hoeveelheden kwikhoudende waterige afvalstromen vrijkomen die moeten worden verbrand. Inspreker verzoekt daarom de minimumstandaarden voor het verwerken van kwikhoudende metaalafvalstromen afkomstig uit de aardgaswinning, de behandeling van aardgas of het transport van aardgas zodanig aan te passen, dat het is toegestaan deze afvalstromen te recyclen in een installatie met een adequate rookgasreiniging, ook als het kwikgehalte tussen 50 mg/kg en 1000 mg/kg droge stof bedraagt. Inspreker verwijst daarbij naar het afwijken van de verplichting tot ontkwikken die in paragraaf 5.2.2 is opgenomen.	In Nederland is geen installatie bekend die in staat is om kwikhoudende metaalafvalstromen te recyclen in een installatie met een adequate rookgasreiniging ook als het kwikgehalte tussen 50 mg/kg en 1000 mg/kg droge stof bedraagt. De inspreker heeft geen informatie gegeven over welke verwerker dit precies zou kunnen en de technische details van deze verwerking. Het verzoek is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan kwik en kwikhoudend afval.
7.	3	ja	160	Deze paragraaf richt zich primair op de kwikhoudende afvalstoffen. Na ontkwikken resteert veelal een stroom die niet kwikvrij is, soms dus nog een kwikhoudende afvalstof (>50 mg/kg ds Hg). Het nadrukkelijker duiden hoe met deze stromen omgegaan zou moeten worden bij grensoverschrijding is zinvol, desnoods onder verwijzing naar andere plannen. Bijv. kan Nederland een stroom laten invoeren om te ontkwikken als de resterende, ontkwikte stroom verbrand moet worden?	Zie het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel.
8.	3	ja	130	Inspreker geeft aan dat er in Nederland geen bedrijven zijn die kwikhoudende metaalstromen kunnen recyclen. Inspreker geeft aan dat er in de ons omringende landen enkele smelterijen zijn die metaal mogen verwerken met een kwikgehalte tot (in sommige gevallen) 1000 mg/kg. Deze verwerkers zijn uitgerust met adequate rookgasreiniging. Indien de minimumstandaarden gehandhaafd blijven, dient het metaal eerst ontkwikt te worden tot een waarde van ten hoogste 50 mg/kg droge stof omdat anders sprake zou zijn van overbrenging voor laagwaardiger verwerking. Inspreker verwijst daarom naar zijn verzoek om de minimumstandaard aan te passen, waarbij de bezwaren tegen ontkwikken voorafgaand aan recycling (omsmelten) zijn toegelicht. Een andere optie zou zijn om in het toetsingskader expliciet een uitzondering te maken voor de overbrenging ter recycling van kwikhoudende metaalafvalstromen met een kwikgehalte tussen 50 en 1000 mg/kg droge stof (onder voorwaarde dat die recycling plaatsvindt in een installatie met adequate rookgasreininging).	De inspreker heeft geen informatie gegeven over welke buitenlandse verwerker dit precies zou kunnen en geeft geen technische details van deze verwerking. Daarom is er onvoldoende informatie om dit verzoek te overwegen. Gezien het belang van het vermijden van emissies van kwik, is gedegen onderzoek noodzakelijk. Met verwijzing naar het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel is het nog te vroeg om een gewijzigde minimumstandaard en bijhorende beleid voor overbrenging in paragraaf 3 van het afvalplan te overwegen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan kwik en kwikhoudend afval.
9.	3	ja	130	Inspreker geeft aan dat niet duidelijk is hoe het overbrengingsbeleid en het hoofdstuk grensoverschrijdend transport zich tot elkaar verhouden. Inspreker geeft aan te concluderen dat in het specifieke toetsingskader voor dit afvalplan geen expliciete uitzondering gemaakt wordt op het algemene toetsingskader. Dit betekent volgens inspreker dat wordt teruggevallen op dat algemene kader.	In paragraaf 3 is aangegeven dat het overbrengingsbeleid is gebaseerd op het hoofdstuk grensoverschrijdend transport waarin het algemene toetsingskader staat, de bezwaargronden en de bijbehorende procedures voor het grensoverschrijdend transport van afvalstoffen vanuit of naar Nederland die de ILT hanteert in het kader van de Europese Verordening voor de overbrenging van afvalstoffen (EVOA). In dit afvalplan is bovenstaande uitgewerkt tot een specifiek toetsingskader voor het beoordelen of het overbrengen van kwik en kwikhoudend afval is toegestaan. Daarnaast is aangegeven dat indien dit specifieke toetsingskader afwijkt van het bepaalde in het hoofdstuk grensoverschrijdend transport, dan gaat het toetsingskader van dit afvalplan voor. De aanname dat in dit afvalplan geen expliciete uitzondering wordt gemaakt op het algemene toetsingskader en dat dit betekent dat dan wordt teruggevallen op dat algemene kader is dus onjuist. De inspreker verwijst naar paragraaf 4.2.1 Omgaan met de minimumstandaard van het hoofdstuk grensoverschrijdend transport. In deze paragraaf is onder andere beschreven dat in uitzonderlijke gevallen geen bezwaar wordt gemaakt tegen overbrenging ten behoeve van een minder hoogwaardige vorm van verwerken dan normaal voor de afvalstof mogelijk is. Deze uitzonderingen gelden alleen wanneer deze uitzondering expliciet is vermeld in paragraaf ‘grensoverschrijdend transport’ van de betreffende afval- en ketenplannen. Dat is in dit afvalplan niet het geval, dus geldt deze uitzondering voor dit afvalplan niet . **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	4	nee	130	Inspreker vraagt zich af waarom onder kwikhoudende materialen (in de zin van het Afvalplan) en voor kwikhoudend staal in het bijzonder wordt verstaan; materialen verontreinigd met kwik, voor zover het *gehalte* aan kwik ten minste 0,1 mg/kg droge stof bedraagt, terwijl uit de praktijk bekend is dat het kwikgehalte van 0,1 mg/kg droge stof niet makkelijk voldoende nauwkeurig meetbaar is voor alle type (kwikhoudende) afvalstoffen. Inspreker vraagt zich af waarom er voor kwikhoudend staal geen uitzondering wordt gemaakt op deze generieke ondergrens. Inspreker refereert aan het onderzoek van een onderzoeksbureau dat wordt aangehaald wat volgens inspreker gebaseerd is op de door inspreker ontwikkelde methode. Met deze methode	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.

Zienswijzen op afvalplan kwik en kwikhoudend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				kan een lagere gemiddelde aanwezigheid van kwik van 1 mg/kg droge stof in een partij staal (niet gevalideerd) worden aangetoond. Inspreker geeft aan dat daarom de grens op 1 mg/kg droge stof moet worden vastgelegd. Het aanhouden van een strengere ondergrenswaarde heeft immers geen betekenis als er geen meetmethoden zijn deze strengere waarde kunnen meten. Inspreker geeft aan graag informatie te willen delen en hierover in gesprek te willen gaan.	

2.67 Afvalplan Luiers en incontinentiemateriaal

Zienswijzen op het afvalplan Luiers en incontinentiemateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	013	Er wordt op dit moment gewerkt aan een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor luiers. In februari heeft hierover een consultatie plaatsgevonden. Het invoeren van een dergelijke UPV zou de mogelijkheden om luiers te recyclen voor inspreker sterk vergroten. Het is voor inspreker daarom van groot belang dat deze UPV er zo snel mogelijk komt, omdat anders de prikkel tot recyclen te vrijblijvend is en er te weinig beschikbare capaciteit is om de huidige minimumstandaard (verbranden) te kunnen verhogen naar recyclen.	Deze zienswijze gaat over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en is niet te plek om UPV in te stellen of de inhoud ervan te reguleren. Inspreker ondersteunt de ontwikkeling van een UPV, maar heeft verder geen kanttekeningen bij te tekst van het CMP. Deze zienswijze wordt daarom niet van een inhoudelijk antwoord voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	Gehele plan	nee	045	Inspreker heeft als algemene opmerking de tekst uit een online artikel over het recyclen van luiers toegevoegd zonder expliciete opmerkingen te maken bij de tekst van het afvalplan.	Er is kennis genomen van het artikel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	1	ja	037	Inspreker is blij dat in de definitie zowel benoemd is dat luiers en incontinentiemateriaal verkregen kan worden via gescheiden inzameling als via nascheiding. Uit proeven blijkt dat er met nascheiding hoge scheidingsresultaten en een hoge zuiverheid van nagescheiden materiaal behaald kan worden.	Goed te lezen dat inspreker tevreden is over de in het CMP gemaakte keuze. Verder heeft inspreker geen kanttekeningen bij de tekst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	2.1.1	ja	008	Inspreker verzoekt verwijzing naar afvalcategorie 37 te verduidelijken.	Luiers en incontinentiemateriaal dat cytostatica bevat mogen niet met andere luiers en incontinentiemateriaal worden aangeboden voor recycling. Deze moeten gescheiden worden gehouden als gevaarlijk afval. De meest passende afvalcategorie is dan 37A. De categorie wordt toegevoegd aan het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot toevoegen van categorie 37A aan de tekst van dit afvalplan.
5.	2.2.1	ja	008	Inspreker geeft aan dat de gevolgtrekking 'dit betekent in ieder geval' met betrekking tot voorgenoemde sturingsvoorschriften niet juist is. Inspreker verzoekt tevens om concreet aan te geven welke voorschriften de genoemde sturingsvoorschriften betreffen. In het verlengde van de opmerking over sturingsvoorschriften verzoekt inspreker om de term 'sensitieve materialen' te verduidelijken. Inspreker verzoekt daarnaast om aan te geven waarom 'direct contact met sensitieve materialen of voedsel' niet is toegestaan.	Met de passage 'Dit betekent in ieder geval' wordt het bevoegd gezag aangezet om in ieder geval via voorschriften in de vergunning voorkomt dat het vrijkomende plastic kan worden ingezet in voedselcontactmaterialen. Het bevoegd gezag gebruikt hiervoor sturingsvoorschriften. Dat begrip kom ook in de toelichting voor, maar kan beter worden uitgelegd. Hoewel het er wel staat heeft een iets betere uitleg waarom het gebruik in voedselcontactmaterialen niet wenselijk is meerwaarde. **Conclusie:** De tekst van paragraaf 2.2.1 van het afvalplan is aangepast ter verduidelijking en zonder de inhoud te wijzigen. Ook is in de toelichting een verwijzing opgenomen naar Leidraad gebruik minimumstandaard voor een nadere toelichting op het instrument sturingsvoorschriften.
6.	2.2.1	ja	084	Inspreker is van mening dat recycling de minimumstandaard moet zijn zodra er voldoende verwerkingscapaciteit is. Definieer 'voldoende recyclingcapaciteit' en koppel dit aan een tijdpad.	Onder de 'Toekomstplannen' aan het eind van dit afvalplan wordt al aangegeven dat het voornemen is om te zijner tijd de minimumstandaard op te hogen naar recycling. Voor de relatie tussen capaciteit en het aanpassen van minimumstandaarden wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' in het CMP. In de basis moet er voldoende capaciteit zijn om alle vrijkomende gebruikte luiers en incontinentiemateriaal volgens de nieuwe minimumstandaard te verwerken (paragraaf *3.1.3 Andere aspecten bij het vaststellen van een minimumstandaard* van dat hoofdstuk) tenzij gebuikt kan worden gemaakt van een vollastsystematiek (paragraaf *5. Toekomstplannen* van dat hoofdstuk). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	2.2.1	ja	084	De invloed van UPV op hogere recyclingpercentages ontbreekt.	Zie hiervoor het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Overigens merken we op dat in paragraaf 5 van het afvalplan de invloed van de UPV op hogere recyclingpercentages wordt genoemd.
8.	2.2.2	ja	008	Inspreker geeft aan dat in het interim protocol de stoffen Amoxiciline, Quaternary ammonium, Oligomeren zijn opgenomen en vraagt of deze stoffen in het CMP zijn komen te vervallen.	De stoffen quaternary ammoniumzouten en oligomeren van acrylzuur worden niet in het CMP benoemd en dat was ook al niet het geval in sectorplan 84 van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). Ten opzichte van het LAP is de stof amoxiciline komen te vervallen. De reden daarvoor is dat deze stof niet goed is te analyseren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	2.2.2	ja	008	Inspreker vraagt of er overleg met OVAM is geweest over dit protocol.	Bij het opstellen van het CMP heeft geen overleg met OVAM plaatsgevonden over dit afvalplan. Echter, bij de tweede wijziging van LAP3 – waarin het huidige beleid ook al op een vergelijkbare vorm werd opgenomen – heeft wel meerdere keren afstemming plaatsgevonden met OVAM.

Zienswijzen op het afvalplan Luiers en incontinentiemateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	2.2.2	ja	008	Bij stap 1 wordt gesteld dat de afbraak van een medicijn ten minste 99,9% moet zijn, en dat dit in lijn is met RIVM rapport 2019 'Beoordeling hergebruik van luier- en incontinentiemateriaal'. Dit is echter onjuist. Volgens dit rapport moet de afbraak in de waterfase 99,9% zijn. En voor materialen en slib 99%. Als je 99,9% voor de materialen zou moeten halen moeten we niet tenminste 100x verdunnen maar 1000x verdunnen. Tenminste 100x verdunnen is lastig (technisch en economisch). 1000X verdunnen is onmogelijk.	Het interim protocol volgt nadrukkelijk de lijn van RIVM, maar gezien de uitvoerbaarheid wordt alleen degradatietest 1 uit bijlage 5 van het RIVM-rapport gehanteerd. Deze test speelt zich af in de waterfase, daar hoort het genoemde afbraakpercentage bij. In het afvalplan is al expliciet aangegeven dat de 99,9% geldt voor de waterfase. In de tekst van het CMP is dit nog op 1 punt extra toegevoegd. Deze test wordt uitgevoerd op laboratoriumschaal en is reeds uitvoerbaar gebleken. In het interim protocol, maar ook in het rapport van RIVM, wordt niet gesproken over verdunning. Wel wordt aangegeven dat stoffen gespiked moeten worden met een factor >1000 maal de detectielimiet. Conform het RIVM rapport worden afbraaktesten uitgevoerd op laboratoriumschaal. Deze test is uitvoerbaar gebleken. Tot slot is niet duidelijk waarom 1000x vergunnen niet zou kunnen. Op laboratoriumschaal 3 keer een factor 10 verdunnen is een eenvoudige en veel gebruikte methode. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het afvalplan.
11.	2.2.2	ja	110	Door in het CMP het RIVM-stappenplan halverwege te 'amputeren' worden verantwoorde stappen voor een acceptabele risicobenadering afgesloten. Hierdoor kunnen geen vergunningen meer worden verleend voor een al bewezen veilige verwerking van luiers. Inspreker roept op om het originele RIVM-stappenplan van toepassing te verklaren. Inspreker doet ook een tekstvoorstel om dat in het afvalplan te verwerken. In aanvulling op dit generieke punt heeft inspreker nog de volgende specifieke punten a. Bij aansluiting op het RIVM-protocol moet tabel 1 uit het afvalplan wel gehandhaafd blijven. b. De PNEC-waarden in tabel 2 van het afvalplan zouden niet voor de waterstroom moeten gelden omdat door luier-verwerkers niet direct wordt geloosd op het oppervlaktewater. c. Inspreker stelt voor de verplichting om met enige regelmaat een bredere screening te doen dan alleen naar de indicatorstoffen te schrappen. d. Het argument dat het ontbreken van standaardisatie van analysemethoden het afwijken van het RIVM-protocol rechtvaardigt acht inspreker niet valide. Inspreker noemt meerdere voorbeelden waarbij via een theoretische berekening kan worden aangetoond dat luierverwerking veilig is	Deze zienswijze kaart een relevant punt aan. Ten tijde van het opstellen van het interim protocol was onvoldoende kennis en ervaring beschikbaar over de haalbaarheid van het stappenplan van RIVM. Om die reden is het interim protocol opgesteld. Met voortschrijdend inzicht is duidelijk geworden dat aanvullend een risicobenadering wenselijk is in die gevallen waar de veilige toepassing van teruggewonnen materialen niet persé met vrijwel volledige afbraak aangetoond hoeft te worden. Dit neemt niet weg dat een afbraaktest belangrijke informatie oplevert, dus deze blijft nodig. Daarnaast ontbreken op dit moment eenduidige methode hoe de risicobeoordeling uit te voeren en de beoordelen Verder zijn in de tussentijd door OVAM einde-afval criteria opgesteld voor teruggewonnen materialen uit luiers. Deze zijn voor een belangrijk deel afgeleid met de kennis die door RIVM is opgedaan. Bekeken zal gaan worden of de benadering van OVAM ook tot een andere of aanvullende benadering in het CMP kan leiden. De uitvoerbaarheid en toetsbaarheid van het interim protocol zal na het vaststellen van het CMP worden geëvalueerd. In aanvulling zal worden bekeken hoe een verantwoorde risicobenadering, zoals omschreven door RIVM in stap 6, kan worden toegevoegd aan het interim protocol. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van onderdeel 'Toekomstplanen' van het afvalplan. Ten aanzien van de specifieke punten van inspreker a. Dit spreekt voor zich b. Tabel 2 hoort nog bij de benadering "geen risico". Wanneer op termijn eventueel een risicobenadering wordt toegevoegd kan ook de emissie naar water op realistische wijze worden beschouwd. c. Vooralsnog is er geen reden om de screening te schrappen. Wel wordt de behoefte voor screening meegenomen in de evaluatie van de uitvoerbaarheid en toetsbaarheid van het interim protocol. d. Hier worden twee losstaande zaken gekoppeld. Enkele bepalingen (=testmethoden) zijn niet overgenomen van RIVM, zoals ER Calux (en dus amoxiciline nu). Een risicobenadering is geen bepaling.
12.	3	ja	008	Inspreker vraagt zich af of overbrenging naar Nederland of overbrenging vanuit Nederland voor recycling is toegestaan.	In paragraaf 3 is aangegeven voor welke overbrengingen het toetsingskader geldt; voor zowel overbrengingen binnen de EU, alsook invoer in en uitvoer uit de EU (tenzij toetsing aan de EVOA al direct leidt tot bezwaar). Het toetsingskader geeft vervolgens in de tabel alleen aan wanneer een overbrenging *niet* is toegestaan en of er specifieke bepalingen gelden. Er is aangegeven dat in alle overige gevallen de overbrenging *wel* is toegestaan. Ook is aangegeven welke specifieke bepalingen gelden. Overbrenging voor recycling van luiers en ander incontinentiemateriaal voor eenmalig gebruik is toegestaan tenzij de mate van nuttige toepassing de overbrenging niet rechtvaardigt. Voor luiers en incontinentiemateriaal geldt dat elke mate van storten of anderszins verwijderen te veel is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	5.1.1	nee	007	Inspreker verwijst naar de rij over gescheiden houden tijdens inzamelen en geeft aan dat een select deel van de bedrijven/instellingen er nu nog voor kiest om luiers en incontinentiemateriaal te scheiden aan de bron in afwachting van (meer) recyclingcapaciteit, omdat men dit al jaren doet (vanuit de tijd dat er wel een andere vorm van verwerking dan verbranding was toegestaan) en dit vanuit de motivatie wil blijven doen en hiermee ook incidenteel kan deelnemen aan testen van bedrijven die werken aan een recyclingoptie. Het materiaal wordt nu nog, buiten de testen, verbrand in een AVI met restafval. Conform 5.1.2. is mengen van dit materiaal met restafval dan ook toegestaan. Vanuit duurzaamheid (CO_2- besparing) is het dan wenselijk dit ook tijdelijk toe te staan voor inzameling in combinatie met restafval.	Als eerste wordt opgemerkt dat ook op dit moment andere vormen van verwerking dan verbranding zijn toegestaan. Verder is het CMP niet het instrument om mengen tijdens inzameling toe te staan. De verplichte scheiding volgt namelijk uit de wet (art 1b Besluit inzamelen afvalstoffen) en de wet kent alleen een mogelijkheid om hiervan af te wijken wanneer voor de inzameling een specifieke inzamelvergunning (krachtens artikel 10.48, eerste lid, van de Wet milieubeheer) vereist is. De ratio hier achter is dat het samenvoegen van aan de bron gescheiden houden alleen kan worden toegestaan met een vergunning waarin specifiek is getoetst of het samenvoegen de verwerking volgens de minimumstandaard niet doorkruist. Deze toets vindt plaats bij het verlenen van de inzamelvergunning of bij het verlenen van de vergunning aan de locatie waar de inzamelaar zijn lading gaat lossen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	5.1.1	nee	024	Inzamelaars moeten luiers en incontinentiemateriaal dat gescheiden wordt afgegeven altijd per afvalcategorie gescheiden houden (art. 1b. Besluit inzamelen afvalstoffen). Een select deel van de bedrijven/instellingen kiezen er nu nog voor om luiers en incontinentiemateriaal te scheiden aan de bron in afwachting van (meer) recycling capaciteit. Dit omdat men dit al jaren doet (vanuit de tijd dat er wel een andere vorm van verwerking dan verbranding was toegestaan) en dit vanuit de motivatie wil blijven doen en hiermee ook incidenteel kan deelnemen aan testen van bedrijven die werken aan een recyclingoptie. Het materiaal wordt nu nog, buiten de	Ontdoeners mogen luiers en incontinentiemateriaal bij het restafval doen tenzij in het hoofdstuk gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval staat aangegeven dat dat niet mag. Voor zorginstellingen en kinderdagverblijven die dagelijks luierafval hebben én de mogelijkheid hebben om het gescheiden aan te bieden, geldt dat ze het gescheiden moeten inleveren. Andere ontdoeners van luierafval hebben die verplichting niet. Verwerkers die partijen luiers die gescheiden zijn gehouden eerder in de keten voor verwerking ontvangen, mogen die niet zonder vergunning alsnog mengen met ander afval. Die vergunning kan wellicht gewoon worden verleend, maar er moet wel

Zienswijzen op het afvalplan Luiers en incontinentiemateriaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				testen, verbrand in een AVI met restafval. Conform 5.1.2. is mengen van dit materiaal met restafval dan ook toegestaan. Vanuit duurzaamheid (CO_2 besparing) is het dan wenselijk dit ook tijdelijk toe te staan voor inzameling in combinatie met restafval. Graag dit aanpassen in het afvalplan.	een beoordeling plaatsvinden. Dit is het gevolg van het feit dat luiers een eigen afvalcategorie hebben in het Bal. Je mengt dan afval van de cat. 31 met afval van cat. 112. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP
15.	5.2.2	nee	045	Inspreker verzoekt aan te geven waarop de verwachting is gebaseerd dat de capaciteit voor luierrecycling binnen afzienbare tijd wordt ontwikkeld.	Er zijn in de markt meerdere initiatieven in voorbereiding. Daarnaast zal het instellen van het systeem van producentenverantwoordelijkheid hier ook een stimulerende rol spelen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
16.	5.2.2	nee	045	Inspreker wijst er op dat de LCA-studie waarnaar verwezen wordt in 2021 is uitgevoerd.	Inspreker merkt alleen op dat de studie uit 2021 is zonder daar iets bij te zeggen. Er wordt geen reden gezien om te twijfelen aan de bruikbaarheid van de studie voor het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.68 Afvalplan Matrassen

Zienswijzen op het afvalplan Matrassen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	084	Inspreker vindt dat het CMP explicieter in kan gaan op circulair matrasontwerp: hoe stimuleren we demontage en hergebruik van schuim, textiel, metalen veren?	In het CMP is voor de meeste stoffen en materialen een afvalplan opgenomen. Voor een beperkt aantal stoffen of materialen is gekozen om een ketenplan op te stellen, waarin wordt ingegaan op de gehele keten van ontwerp tot en met afvalverwerking. Voor matrassen is de keuze gemaakt om een afvalplan op te stellen. De focus bij een afvalplan ligt op de fase dat een stof of materiaal al afval is geworden. Circulair ontwerp gaat over de productfase en komt dan ook niet aan bod in een afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	084	Inspreker vraag hoe een verbod op vernietigen van onverkochte voorraden zich tot de UPV-regeling verhoudt, waarin deze voorraden zijn uitgezonderd?	Deze zienswijze gaat onder andere over de UPV voor matrassen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de UPV voor matrassen. Deze zienswijze met betrekking tot de UPV kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Onverkochte voorraden die afval zijn geworden, vallen onder de afbakening van dit afvalplan. In de toelichting op de afbakening (paragraaf 4) is dit aangegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	126	Inspreker stelt dat het een interessante vraag blijft hoe we natte matrassen kunnen recyclen.	Het recyclen van natte matrassen is tot op heden technisch of economisch vaak niet haalbaar. Het CMP schrijft geen verwerking voor die in praktijk niet haalbaar zijn. Voor natte matrassen is verbranden de overblijvende toegestane verwerkingsmogelijkheid. Om deze reden is voor matrassen die niet te recyclen zijn een aparte minimumstandaard in het afvalplan opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
4.	1	nee	102	Inspreker vraagt of boxsprings ook onder dit afvalplan vallen onder 1.	Er is een verschil tussen een boxspring box en een boxspring matras. Een boxspring box is veelal een houten frame met een stoffen ombouw met pocketvering. Dit komt niet overeen met de samenstelling van een matras. Om deze reden wordt een boxspring box daarom niet beschouwd als een matras en valt daarmee dus niet onder de afbakening van dit afvalplan. De losse matras (boxspringmatras) die vaak bovenop de box wordt gebruikt, valt wel onder de afbakening van dit afvalplan. Dit is ter verduidelijking opgenomen in de niet-tabel in paragraaf 4 van het plan. In deze paragraaf wordt aangegeven welke afvalstoffen vergelijkbaar zijn met de afvalstoffen die onder de afbakening vallen, maar die niet onder de afbakening van het plan vallen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
5.	2.2	ja	084	Inspreker vindt het positief dat recycling de minimumstandaard is.	Deze zienswijze bevestigd de minimumstandaard voor matrassen. Deze uitspraak wordt gewaardeerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
6.	2.2	ja	007, 024, 117	Een kostengrens van € 265,-/ton lijkt voor matrassen erg onwenselijk. Het poorttarief ligt nu doorgaans al ver boven deze € 265,-/ton. Het belemmert de inzet om materialen te laten recyclen (ondanks de UPV). Inspreker 117 verzoekt om het prijsplafond van 265 euro per ton volledig te schrappen. Inspreker pleit voor beleid dat geen vast prijsplafond bevat, maar dat ruimte biedt voor prijsstelling die de werkelijke kosten van matrasrecycling weerspiegelt.	Naar aanleiding van deze zienswijze is het kostencriterium van €265,- per ton uit het afvalplan geschrapt. De UPV borgt, ondanks de stapsgewijze vergoeding, dat matrassen worden gerecycled tegen een marktconforme prijs. Gevolg is dus dat alleen matrassen die niet schoon en droog zijn voor verbranding in aanmerking komen. Overige matrassen moeten conform de minimumstandaard worden gerecylced. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Matrassen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
7.	2.2	ja	102, 117	Matrasrecyclers geven volgens inspreker aan dat het recyclingspercentage van 90% opgenomen in paragraaf 2.2 niet haalbaar is op dit moment. Inspreker 117 verzoekt om het percentage van 90% te schrappen. Uit de praktijk en gedegen audits blijkt dat het percentage dat daadwerkelijk gerecycled wordt, doorgaans rond de 80% ligt.	Naar aanleiding van deze zienswijze van een recycler en omgevingsdienst, maar ook een recent rapport van Royal Haskoning is gebleken dat het huidige recyclingpercentage inderdaad lager ligt dan de 90%. Het recyclingpercentage is daarom bijgesteld naar 80%. Het recyclingpercentage van 90% is in LAP3 geïntroduceerd. Naar aanleiding van wijziging in afzetmogelijkheden is gebleken dat de 90% onder het CMP niet meer haalbaar is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het CMP.
8.	4	nee	102	Inspreker vraagt of Euralcode 20.03.99 ook nog opgenomen moet worden onder 4.	Euralcode 200399 heeft betrekking op overige stedelijk afval. Dat past niet voor matrassen die onder de afbakening van dot afvalplan vallen. Inspreker heeft wel gelijk dat nagescheiden matrassen niet onder de in het afvalplan genoemde euralcodes vallen. Daartoe wordt euralcode 191212 aan het afvalplan toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het CMP.
9.	5.2	nee	102	In 5.2 is opgenomen dat hergebruik gezien de aard van de afvalstof geen optie is. Echter voorbereiden voor hergebruik door eenvoudig reinigen en controleren is wel toegestaan. Inspreker vraagt: Hergebruik kan toch makkelijk? Er worden ook vele matrassen via Marktplaats aangeboden voor hergebruik.	De matrassen die onder de afbakening van dit afvalplan vallen zijn afkomstig van gescheiden inzameling of afgifte, of het betreft matrassen die nagescheiden worden uit het restafval. Hergebruik is dan alleen mogelijk nadat er een controle of reiniging heeft plaats gevonden. Deze controle of reiniging wordt ingedeeld als een handeling van voorbereiden voor hergebruik. Van direct hergebruik kan dus geen sprake zijn voor de matrassen die onder de afbakening vallen. De matrassen die op marktplaats en andere platforms worden aangeboden vallen niet onder de afbakening van dit afvalplan. Deze worden immers niet gescheiden ingezameld of afgegeven of nagescheiden uit het restafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het CMP.
10.	5.2.4	nee	007, 024	Het aantoonbaar maken van niet-recyclebaarheid is discutabel, gezien het verschil in zienswijze op recyclebaarheid van met name natte matrassen. Dit ook in de wetenschap dat delen van matrassen daarmee alsnog richting verbranding gaan. De randvoorwaarden voor aantoonbaarheid mogen niet tot ongelijkheid in de markt leiden.	Het afvalplan kent inderdaad geen maximum percentages voor vocht of verontreiniging om dit onderscheid hard te kunnen maken. Uit overleg met recyclers is gebleken dat het recyclen van matrassen voordeliger is ten opzichte van verbranden, waardoor dit als een belangrijke incentive wordt gezien om matrassen die te recyclen zijn ook daadwerkelijk te recyclen. Uit dit overleg is ook gebleken dat er een klein percentage niet te recyclen of nuttig toe te passen materiaal overblijft wat mag worden verbrand. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.
11.	5.3	nee	102	Uit het rapport van Europur, Legacy Substances in Polyurethane and Latex Foam Recyclate from Post-Consumer Mattresses from The Netherlands, France and the United Kingdom, d.d. 28-10-2021 blijkt dat ook de volgende ZZS aanwezig kunnen zijn in vulling die volledig bestaan uit PU en een mix van PU en latex: tris(2-chloorethyl)fosfaat (TCEP) CAS-nummer 115-96-8, tris(2-chlooor-1 methylethyl)fosfaat (TCPP) CAS-nummer 13674-84-5, tris(2-chloor, 1-(chloormethy)lethyl)fosfaat (TDCP) CAS-nummer 13674-87-8. Inspreker vraagt dit ook te verwerken in 5.3.	In het rapport waar de inspreker naar verwijst is een referentie opgenomen naar RIVM-rapport Recycling van matrassen : analyse van risico's van verwerking en nieuwe toepassingen. In dit RIVM-rapport staat dat uit de metingen van TCEP geconcludeerd kan worden dat de concentraties TCEP onder de 0,1% massaprocent liggen. In de tabel in paragraaf 5.3 zijn alleen ZZS opgenomen die mogelijk kunnen voorkomen in matrassen *boven* de concentratiegrenswaarde. TCEP wordt daarom niet in het overzicht van relevante ZZS in paragraaf 5.3 van het afvalplan opgenomen. TCPP en TDCP zijn *potentiële* ZZS. De zogeheten 'potentiële ZZS' (pZZS) vallen niet onder de toetsingskader nuttige toepassing van afvalstoffen met ZZS van het Hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen' en worden niet opgenomen in het overzicht van relevante ZZS in paragraaf 5.3 van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit afvalplan.
12.	5.3	nee	102	Matrassen uit het VK en US bevatten grote hoeveelheden brandvertragers (ZZS) sinds 2022. Inspreker vraagt of hier rekening mee gehouden is.	Het huidige overzicht van relevante ZZS in paragraaf 5.3 van Afvalplan matrassen is grotendeels gebaseerd op het rapport 'ZZS in afvalstoffen' van SGS-intron uit 2019. Het gebruik van brandvertragers in het VK en de VS is daarom nog niet meegenomen in het overzicht. De 'ZZS in afval zoeker' is gelanceerd op de website 'risico's van stoffen' van het RIVM. Deze 'zoeker' is gebaseerd op de keten- en afvalplannen van het CMP en zal zo actueel mogelijk worden gehouden. Deze 'zoeker' zal op termijn de info over ZZS in de keten- en afvalplannen vervangen. Wel is het van belang om nieuwe informatie over ZZS en afval (zowel toevoegen als schrappen van ZZS) toe te voegen aan deze lijsten. Om die reden is het RIVM gevraagd deze lijsten te gaan bijhouden en gaat het RIVM in opdracht van het ministerie kijken op welke wijze zij dat vorm gaat geven. Als gegevens/meetresultaten bekend zijn dan kunnen die gedeeld worden met het RIVM (contactgegeven over de Zoeker staan op de genoemde website) en gebruikt om de 'ZZS in afval zoeker' steeds beter te maken. Met voldoende onderbouwing kan dus ook de info over ZZS in matrassen worden geactualiseerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
13.	5.3	nee	102	In 5.3 is Tris(2,3-dibroompropyl)fosfaat (TRIS) voor matrassen met latexvulling opgenomen. Betreft dit een alleen matrassen met een volledig latexvulling of ook voor een mix van latex en PU? Indien het laatste het geval is, dan dient een werkwijze toegevoegd te worden hoe hierin de praktijk mee omgegaan moet worden (omdat bij alle matrassen bestaan uit een mix van latex en PU en de werkwijze in het SGS rapport voor matrassen niet werkbaar is voor matrasrecyclaars). Recyclingspercentage staat dan ook onder druk.	Het huidige overzicht van relevante ZZS in paragraaf 5.3 van Afvalplan matrassen is grotendeels gebaseerd op het rapport 'ZZS in afvalstoffen' van SGS-intron uit 2019. In dit rapport is niet gespecificeerd of tris(2,3-dibroompropyl)fosfaat (TRIS) alleen boven de concentratiegrenswaarde kan voorkomen in matrassen met een volledige latexvulling of ook bij een mix van latex en PU. Er zijn meer gegevens nodig om deze info te kunnen verwerken in de overzichten ZZS. Als gegevens/meetresultaten bekend zijn dan kunnen die gedeeld worden met het RIVM (contactgegeven over de Zoeker staan op de genoemde website) en gebruikt om de 'ZZS in afval zoeker' steeds beter te maken. Met voldoende onderbouwing kan dus ook de info over deze ZZS in matrassen worden geactualiseerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.
14.	7.3	nee	084	Inspreker maakt de opmerking dat tussentijdse recyclingdoelen het proces meetbaar maken.	Uit onderzoek blijkt dat het recyclingdoel van 80%, zoals na wijziging van dit afvalplan geldt, voor de markt een haalbaar percentage is. Tussentijdse recyclingdoelen zijn daarom niet noodzakelijk om het proces van recyclen meetbaar te maken.

Zienswijzen op het afvalplan Matrassen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het CMP.

2.69 Afvalplan Metalen

Zienswijzen op het afvalplan Metalen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	082	Inspreker verzoekt op te nemen dat een ingangscontrole op het inkomende materiaal verplicht is en als AEEA en batterijen worden aangetroffen in het metaal dat deze separaat moeten worden gehouden en naar vergunde verwerkers moeten worden gebracht.	De eis om deze stromen te scheiden bestaat al. AEEA, batterijen en metaal hebben verschillende afvalcategorieën in bijlage II van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en dienen gescheiden te worden en verwerkt volgens de minimumstandaard voor de betreffende afvalstoffen. In het Bal staat ook wanneer bedrijven moeten beschikken over een beschrijving van de procedure van acceptatie van de afvalstoffen in het acceptatie en verwerkingsbeleid (A&V) en administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). Een van de minimale onderdelen van een A&V-beleid is een overzicht van de voorstelbare verontreinigingen die in de afvalstoffen kunnen voorkomen en die de verwerking kunnen verstoren. Het bedrijf moet de aanwezigheid van deze verontreinigingen in de te accepteren afvalstoffen dus uitsluiten en/of specifieke eisen stellen aan de verwerking. Voor meer informatie zie de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking van het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	123	Het behandelen van alle metalen in één document lijkt niet de meest overzichtelijke benadering. Het zou voor de inspreker logischer zijn om de grootste metaalstromen (zoals staal/ijzer en aluminium) in aparte afvalplannen te behandelen, zodat er meer focus en specificiteit kan worden aangebracht.	In de afval-en ketenplannen worden verschillende deelstromen van een materiaal in één document behandeld omdat veel informatie voor alle deelstromen geldt. Hiermee wordt voorkomen dat informatie dubbel is opgenomen in veel losse documenten. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	2.1	ja	102	De strikte regels voor mengen zijn begrijpelijk, maar kunnen in sommige situaties inefficiënt zijn, bijvoorbeeld bij kleine partijen metaalafval. Omdat gescheiden metaalstromen meer waard zijn worden deze verderop in de keten wel alsnog gescheiden.	Kleinere partijen metaalafval (dat niet gevaarlijk afval is) hoeven niet in alle gevallen gescheiden gehouden te worden door een bedrijf dat metaalafval uit categorie 24 of 25B opslaat. Om welke opslaghoeveelheden het gaat, staat in art. 3.185 Bal. Als een bedrijf grotere hoeveelheden metaalafval (cat.24 of cat.25B) opslaat, dan moet het bedrijf dat altijd gescheiden houden van elkaar en van ander afval, tenzij vergunning voor het mengen is verleend (art. 3.195 en art. 3.196 Bal en hoofdstuk ‘mengen van afvalstoffen’). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	2.1 en 5.1	ja	135	Inspreker geef aan dat metaalrecyclingbedrijven metaalstromen sorteren en ‘mengen’ om te komen tot de internationaal erkende specificaties voor de inzet van secundaire grondstoffen. Dit zijn standaardkwaliteiten, die worden gevraagd door metaalsmelterijen. Aan het slot van hoofdstuk 5.1 wordt dit duidelijk gemaakt. Het verdient aanbeveling om dit ook in H2 en eerder in H5.1 te vermelden.	Paragraaf 2.1.2 beschrijft uitsluitend de situaties voor het mengen van afvalstoffen die in afwijking van het algemene beleid wel of niet kunnen worden toegestaan. Met deze bepalingen moet het bevoegd gezag in afwijking van de algemene toetsingskaders rekening houden bij het verlenen van een vergunning. Voor het mengen van metalen geldt geen afwijkend toetsingskader, zodat aan het verzoek van inspreker niet tegemoet kan worden gekomen. Paragraaf 5.1.2 van het Afvalplan metalen licht toe wat zowel de wetgeving als de toetsingskaders van het CMP concreet betekenen voor het vergunnen van het mengen van metalen. Dat wordt voldaan aan internationaal erkende specificaties voor de inzet van secundaire grondstoffen betekent niet automatisch dat geen sprake is van ‘mengen’. Om te bepalen of sprake is van ‘mengen’, zie paragraaf 4.1 van ‘mengen van afvalstoffen’ van het CMP. Een juiste beoordeling of sprake is van mengen is van belang om te bepalen of een bedrijf voor deze activiteit een vergunning nodig heeft. Het bevoegd gezag toetst een vergunningaanvraag voor het mengen aan het ‘hoofdstuk mengen van afvalstoffen’ en de daarin opgenomen toetsingskaders. Naar aanleiding van deze zienswijze is geconstateerd dat de tekst van paragraaf 5.1.2 over het mengen van metaalafval van de afvalcategorieën 25A en 25B niet in overeenstemming was met paragraaf 2.1.2. Deze tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van paragraaf 5.1.
5.	2.2.2	ja	120	Mede naar aanleiding van het beleid voor mengen vraagt inspreker om de afvalcategorie 24 ‘metalen’ los te laten en te vervangen door de volgende 5 categorieën: ijzer / roestvrij staal / aluminium kneedlegeringen / aluminium wals-legeringen / aluminium gietlegeringen.	De afvalcategorieën uit bijlage II van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) vormen de basis voor de regels voor het gescheiden houden van afvalstoffen en voor de vergunningplicht voor het mengen van afvalstoffen. Bij het indelen van de afvalcategorieën is rekening gehouden met de minimumstandaarden. Voor alle genoemde categorieën metalen is de minimumstandaard ‘recyclen’. Het vervangen van de afvalcategorie 24 metalen door de vijf voorgestelde categorieën zou leiden tot een toegenomen complexiteit omdat het in de praktijk erg lastig zal zijn om de vijf voorgestelde categorieën gescheiden te houden. Er zou ook vaker een vergunning nodig zijn voor mengen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
6.	2.2	ja	007	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard voor deelstroom b en geeft aan dat de metalen uit de bodemasopwerking die onder de werking van dit afvalplan vallen (concentraten met meer dat 50% metalen) naast metalen ook uit bodemas bestaan. De bodemas wordt momenteel in veel gevallen na afscheiding van de metalen teruggevoerd naar de bodemasopwerking voor verwerking samen met overige bodemassen. Door deze bodemas te bestempelen als residu en het “Afvalplan residuen” van toepassing te verklaren, wordt bestaand hergebruik van deze stroom zonder een valide reden onmogelijk gemaakt.	Zie de antwoorden op de zienswijzen 12 en 17 in Afvalplan Assen van AVI’s Op basis daarvan valt het verwerken van het metaalconcentraat onder afvalplan ‘Assen van AVI’ en valt alleen de daarbij vrijkomende metaalfractie nog onder afvalplan ‘Metalen’. Hiermee is het probleem dat de inspreker beschrijft niet meer van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft – in combinatie met zienwijzen op afvalplan assen van AVI’s - geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.

Zienswijzen op het afvalplan Metalen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
7.	2.2	ja	055	Inspreker verzoekt om een nieuwe minimumstandaard toe te voegen voor de deelstroom metalen met Chrome VI. De minimumstandaard zou recyclen in een installatie die technisch in staat is om het Chrome VI te scheiden/neutraliseren van het metaal moeten zijn. Zo zal chroom-VI op dezelfde wijze worden behandeld als asbesthoudend schroot en dan hoeft niet meer eerst een gehalte te worden vastgesteld.	In Nederland is momenteel geen commercieel beschikbare installatie bekend die in technisch in staat is om het Chroom-VI te scheiden/neutraliseren van het metaal. Het verzoek is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
8.	2.2	ja	084	Met een minimumstandaard ‘recycling’ stimuleert het CMP hoogwaardig hergebruik onvoldoende (bv. schoonmaken, lichte reparatie of check).	De minimumstandaard schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. In veel gevallen zijn er hoogwaardigere methoden beschikbaar dan de minimumstandaard voorschrijft. Deze methoden zijn conform de systematiek van de minimumstandaard toegestaan tenzij de minimumstandaard aangeeft dat dat niet mag. Zie hiervoor het hoofdstuk ‘Minimumstandaard voor verwerking’. Voor dit plan betekent dit dat als metalen afvalstoffen zich daarvoor lenen, voorbereiden voor hergebruik op basis van de minimumstandaard reeds is toegestaan. Omdat vergunningen voor minder hoogwaardige vormen van verwerking dan de minimumstandaard in principe niet verleend mogen worden, is relevant dat verwerking conform de minimumstandaard ook daadwerkelijk mogelijk is, zowel technisch als qua capaciteit. Niet alle metalen afvalstoffen lenen zich voor voorbereiden voor hergebruik waardoor de minimumstandaard niet op voorbereiden voor hergebruik is vastgesteld. Zoals aangegeven in de Hoofdlijnennotitie van het CMP onderzoekt het ministerie de komende tijd of de minimumstandaard doorontwikkeld kan worden zodat het hoogwaardige recycling meer gaat stimuleren. Als de systematiek verder is uitgewerkt zal worden bezien welke afvalstoffen daarvoor in aanmerking komen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
9.	2.2	ja	102	Het plan legt terecht de nadruk op hoogwaardige recycling, maar biedt volgens inspreker beperkte flexibiliteit voor innovatieve verwerkingstechnieken. De nadruk ligt op traditionele recyclingmethoden, terwijl geavanceerde technieken zoals chemische recycling nog onderbelicht blijven. Wellicht kan een beschrijving hoe geavanceerde technieken gestimuleerd kunnen worden, bijvoorbeeld door subsidies of kennisdeling worden toegevoegd?	De minimumstandaard schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. Voor het beoordelen van de hoogwaardigheid van een initiatief in relatie tot de minimumstandaard is in beginsel de afvalhiërarchie uitgangspunt. Wanneer een afvalstof volledig op dezelfde of een hoger niveau van de hiërarchie wordt verwerkt als voorgeschreven, voldoet de betreffende verwerkingsvorm aan de minimumstandaard en kan de beoogde verwerkingswijze worden vergund. Zie voor meer informatie de ‘Leidraad gebruik minimumstandaard’. Wel wordt er momenteel gewerkt aan de doorontwikkeling van het instrument minimumstandaard, zie het antwoord op zienwijze 8 in deze tabel. Een beschrijving hoe geavanceerde technieken gestimuleerd kunnen worden, bijvoorbeeld door subsidies of kennisdeling past niet binnen het doel van deze paragraaf. De suggestie is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
10.	2.2	ja	120	De minimumstandaard a stuurt niet op kwaliteitsniveau (de legering) van het metaal na recycling. Daardoor zorgt de minimumstandaard naar mening van inspreker ervoor dat laagwaardige recycling grootschalig plaats kan vinden waar dat niet nodig is. Inspreker stelt de volgende minimumstandaard(en) voor bij a: • “Recyclen, met voorafgaand scheiden van metalen, daar waar dit visueel mogelijk is.” Andere metalen en/of organische stoffen kunnen in (zeer) beperkte mate in een deelstroom voorkomen, onder voorwaarde dat het niet leidt tot een laagwaardiger vorm van recycling waarbij het metaal niet weer voor een gelijkwaardige functionaliteit toepasbaar is.” • “Recyclen, met scheiden van een metaal in 3 deelstromen met dezelfde soort legeringen, daar waar dit visueel mogelijk is, namelijk: a. Deelstroom kneedlegeringen (hoogste in de hiërarchie) b. Deelstroom wals-legeringen c. Deelstroom gietlegeringen (laagste in de hiërarchie) Andere legeringen, andere metalen en/of organische stoffen kunnen in (zeer) beperkte mate in een deelstroom voorkomen, onder voorwaarde dat het niet leidt tot een laagwaardiger vorm van recycling waarbij het metaal niet weer voor een gelijkwaardige functionaliteit toepasbaar is. Iets mag pas beschouwd tot sorteerresidu als visueel scheiden niet meer kan leiden tot een deelstroom.” • “Recyclen, waarbij een metaal met een kneedlegering op het niveau van de kneedlegering van dat bewuste metaal blijft. Recyclen waarbij een metaal met een wals-legering op het niveau van wals-legeringen van dat bewuste metaal blijft.” Omdat aluminium in opgenomen op de Europese lijst met strategisch kritieke grondstoffen in de Europese verordening kritieke grondstoffen is het behoud van de kwaliteit via hoogwaardige vormen van recycling van wezenlijk belang. De minimumstandaard stuurt echter niet op het kwaliteitsniveau (de legering) na recycling en zorgt daardoor dat laagwaardige recycling plaats kan vinden. Daarom tot slot ook dit tekstvoorstel: • “Recyclen, met scheiden van een metaal in 3 deelstromen met dezelfde soort legeringen, daar waar dit visueel mogelijk is, namelijk: d. Deelstroom kneedlegeringen (hoogste in de hiërarchie) e. Deelstroom wals-legeringen f. Deelstroom gietlegeringen (laagste in de hiërarchie) Andere legeringen, andere metalen en/of organische stoffen kunnen in (zeer) beperkte mate in een deelstroom voorkomen, onder voorwaarde dat het niet leidt tot een laagwaardiger vorm van recycling waarbij het metaal niet weer voor een gelijkwaardige functionaliteit toepasbaar is. Iets mag pas beschouwd tot sorteerresidu als visueel scheiden niet meer kan leiden tot een deelstroom.” Met verwijzing naar de tekstvoorstellen van inspreker op het Afvalplan metalen meldt inspreker tot slot dat verdergaand scheiden middels nieuwe technologieën op legeringsniveau mogelijk is en interessant is om op een later moment in het kader van de vollastmethodiek te agenderen.	De minimumstandaard schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. In veel gevallen zijn er hoogwaardigere methoden beschikbaar dan de minimumstandaard voorschrijft. Deze methoden zijn conform de systematiek van de minimumstandaard toegestaan tenzij de minimumstandaard aangeeft dat dat niet mag. Zie hiervoor het hoofdstuk ‘Minimumstandaard voor verwerking’. Voor dit plan betekent dit dat recyclen op basis van kwaliteitsniveau (de legering) is toegestaan. Kwaliteiten geschikt voor hoogwaardigere recycling hebben normaliter ook een hogere opbrengst en dit maakt aanvullend sorteerstappen economisch interessant. Er zijn technieken in ontwikkeling om schroot zuiverder te maken door een combinatie van betere shreddertechnieken, de juiste voorbehandeling en sorteertechnieken. Zuiverder schroot kan vervolgens ingezet worden om hoogwaardiger staal te produceren waardoor hoogwaardigere recycling mogelijk wordt. Deze technieken zijn nog in ontwikkeling. Mochten die technieken daadwerkelijk inzetbaar blijken, dan is het mogelijk dat er extra sorteerstappen worden toegevoegd aan de minimumstandaard bij een actualisatie van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.

Zienswijzen op het afvalplan Metalen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
11.	3	ja	007	Inspreker geeft aan dat in het sectorplan bij de overbrenging bij 'voorbereiding voor hergebruik en (voorlopige nuttige toepassing gevolgd door) recycling' is aangegeven dat overbrenging niet is toegestaan als de mate van nuttige toepassing de overbrenging niet rechtvaardigt. Inspreker vraag in hoeverre is dit een verandering is ten opzichte van het bestaande beleid van LAP3 en of dit beleid voor alle afval- en ketenplannen van toepassing gaat zijn?	Voor het toetsingskader voor het overbrengen van metaalafval is geen wijziging beoogd ten opzichte van sectorplan 12 van LAP3. In artikel 12, lid 1, onder i, van de nEVOA is opgenomen dat een lidstaat bezwaar kan maken tegen een overbrenging van afvalstoffen wanneer de verhouding tussen wel en niet nuttig toe te passen afvalstoffen economisch of milieutechnisch oogpunt niet rechtvaardigen is. In het CMP is daarom gekozen voor de term 'mate van nuttige toepassing' om beter aan te sluiten bij de formulering van artikel 12, lid 1, onder i. De tabellen in paragraaf 3 van het Afvalplan metalen zijn alleen van toepassing op metaalafval en gelden niet voor afvalstoffen die vallen onder andere afval- en ketenplannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
12.	2 van hfst grensoverschrijdend transport	nee	026	Aanhakend bij de paragraaf 2 van hfst grensoverschrijdend transport. Belang voor de circulaire economie, is inspreker van oordeel dat het beleid in Nederland voor met chroom 6 verf bewerkt staalschroot niet in overeenstemming is met de circulaire economie. Volgens het NL beleid (beleidsregel van 21 februari 2022) wordt afgeweken van de Europese standaarden en wetgeving (EVOA) i.c. dient een Oranje Lijststofprocedure voor kennisgevingen te worden gevolgd bij overbrenging naar andere landen. In de nabije landen zoals Duitsland en België wel. Echter, door de complexe kennisgevingsprocedure in Nederland, kan deze uitvoer nauwelijks plaatsvinden terwijl het aantal sloopprojecten met dit staalschroot fors toeneemt. Inspreker is er voorstander van dit staalschroot volgens de EVOA code B1010 (Groene Lijststof) te kunnen uitvoeren voor verwerking op verantwoorde wijze. Hiertoe is in het kader van de informatieplicht een controle noodzakelijk of het materiaal voldoet aan de gevaaraspecten. Verreweg het meeste metaal is onder de veilige norm van 0,1% wat met testen kan worden vastgesteld. Bovendien leidt de meest voorkomende verwerking (metaal smelten) ertoe dat het Chroom 6 wordt omgezet in het ongevaarlijk Chroom 3. Bij de informatieplicht ingeval van uitvoer wordt de toepassing geduid waardoor veilige verwerking geborgd is. In voornoemde beleidsregel wijst inspreker daarbij op artikel 12 lid 4 om dit aan te tonen. Inspreker bepleit bovenstaande aan te passen in het beleid, in eerste instantie in dit document en ook in het afvalplan metalen bij het toetsingskader over grensoverschrijdend transport.	Chroom VI-houdend afval (metaal) staat in bijlage IV van de EVOA. Het gaat om afvalstoffen met een van de volgende bestanddelen: metaalcarbonylen en zeswaardige chroomverbindingen. Afvalstoffen met (een van) deze bestanddelen vallen onder Bazel-code A1040. Voor Bazel-code A1040 geldt dat als afvalstoffen met chroom VI zijn behandeld, het chroom VI onderdeel is van het materiaal. Het transport valt daarmee onder de kennisgevingsplicht. Voor meer informatie, zie de website van de Inspectie Leefomgeving en Transport. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
13.	3	ja	135	Inspreker verzoekt een passage toe te voegen over Europese einde-afval-criteria voor ijzer, staal, aluminium en koper en een passage over Beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving verontreinigd papier-, kunststof- en metaalafval (2022) met kwaliteitscriteria voor overbrenging.	Informatie over de Europese Verordening (EU) nr. 333/2011 met criteria voor wanneer schroot van ijzer, staal en aluminium, inclusief schroot van aluminiumlegeringen, niet langer als afvalstof wordt aangemerkt is opgenomen in paragraaf 7.1 van het Afvalplan metalen. Informatie over de beleidsregel bestuursrechtelijke handhaving verontreinigd papier-, kunststof- en metaalafval 2022 is opgenomen in paragraaf 6 van het Afvalplan metalen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
14.	4	nee	007	Inspreker verwijst naar de zin "De ferro- en non ferrometalen die uit de bodemas worden afgescheiden vallen wel onder dit afvalplan metalen" en geeft aan dat deze zin het Afvalplan onduidelijk maakt voor metaalconcentraten afgescheiden uit bodemas. Het afvalplan is afgebakend voor afvalstoffen met minimaal 50% metaalinhoud. Metaalconcentraten uit de bodemas- opwerking bevatten voor een deel minder dan 50% metalen. Vallen deze laatste afvalstoffen daarmee onder dit afvalplan?	Zie de antwoorden op de zienswijzen 12 en 17 in Afvalplan Assen van AVI's. Op basis daarvan valt het verwerken van het metaalconcentraat onder afvalplan 'Assen van AVI' en valt alleen de daarbij vrijkomende metaalfractie nog onder afvalplan 'Metalen'. De zin waar inspreker op reageert is op basis daarvan aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft – in combinatie met zienwijzen op afvalplan assen van AVI's - geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
15.	5.1.1	nee	126	Inspreker verwijst naar de zin "*gemeenten hebben de plicht metalen van huishoudens gescheiden in te zamelen*" en stelt dat het waarschijnlijk niet zo is bedoeld zoals het er staat, aangezien dit anders zeer lastig uitvoerbaar zou zijn.	Het Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen (Besluit GIHA) verplicht gemeenten om voor een aantal afvalstromen te zorgen voor een systeem van gescheiden inzameling, waaronder metalen. Gemeenten mogen onder bepaalde voorwaarden een eigen afweging maken tussen bron- of nascheiding voor metaal. Bij deze afweging dienen zij rekening te houden met het CMP (artikel 10.14 Wm). In paragraaf 4 van het hoofdstuk 'Gescheiden inzameling huishoudelijk afval' staan de voorwaarden voor het afwijken van gescheiden inzameling voor metalen (inclusief blik). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
16.	5.2	nee	056	Inspreker verzoekt om de tekst te wijzigen waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende vormen (of 'schalen') van recyclen van metalen.	De minimumstandaard voor metalen is 'recyclen'. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen of technieken. Het verzoek is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
17.	5.2.1	nee	135	Inspreker verzoekt een term als '… dezelfde toepassing als waarvoor het eerst bedoeld was' nader te definiëren. De huidige omschrijving laat teveel ruimte voor een onnodig beperkende interpretatie. Dat kan materiaalhergebruik onnodig belemmeren.	Bij voorbereiden voor hergebruik worden afvalstoffen klaargemaakt voor hergebruik. De definitie voor hergebruik is opgenomen in artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer: '*Hergebruik is elke handeling waarbij producten of componenten die geen afvalstoffen zijn, opnieuw worden gebruikt voor hetzelfde doel als dat waarvoor zij waren bedoeld.*' In het CMP is dit wettelijke begrip overgenomen. In welke situatie precies sprake is van '*hetzelfde doel als dat waarvoor zij waren bedoeld*' kan niet in zijn algemeenheid worden gesteld. Nadat het voorbereiden voor hergebruik is afgerond, kan aan de hand van de voorwaarden van artikel 1.1 lid 6 Wet milieubeheer (Wm) en Hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof van het CMP een beoordeling worden gemaakt of er sprake is van einde-afval, op basis van alle feiten en omstandigheden van dat geval. Zie ook paragraaf 7.1 van het Afvalplan metalen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
18.	5.2.2	nee	056	Inspreker verzoekt om voor aluminium het toepassen van een extra sorteerstap (d.m.v. Eddy Current Sorting) te verplichten.	De minimumstandaard schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. In veel gevallen zijn er hoogwaardigere methoden beschikbaar dan de minimumstandaard voorschrijft. Deze methoden zijn conform de systematiek van de minimumstandaard toegestaan tenzij de minimumstandaard aangeeft dat dat niet mag. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking'. Voor dit plan betekent dit dat het toepassen een extra sorteerstap reeds is toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.

Zienswijzen op het afvalplan Metalen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
19.	5.2.2	nee	123	Bij het bepalen welke verwerkingsstappen zinvol zijn bij het scheiden/sorteren van de metaalstromen voor het hoogwaardiger recyclen zou inspreker het zinvol vinden om dit te doen o.b.v. van de LCA gegevens.	De minimumstandaard voor metalen is 'recyclen'. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen of technieken. De minimumstandaard schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. In veel gevallen zijn er hoogwaardigere methoden beschikbaar dan de minimumstandaard voorschrijft. Deze methoden zijn conform de systematiek van de minimumstandaard toegestaan tenzij de minimumstandaard aangeeft dat dat niet mag. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking'. In het CMP wordt de methodiek van de Levenscyclus Analyse (LCA) reeds gehanteerd om te beoordelen of het verwerken van een afvalstof, of het inzetten van een afvalstof als grondstof, meer of minder hoogwaardig is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
20.	5.2.2	nee	123	Het afvalplan spreekt geen voorkeur uit voor closed-loop recycling van metalen, wat cruciaal is om vervuiling door legeringen te beperken. Het zou nuttig zijn dit te verwerken in het document om de circulaire aanpak verder te versterken.	De minimumstandaard voor metalen is 'recyclen'. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen of technieken. De minimumstandaard schrijft voor op welke manier afvalstoffen minimaal moeten worden verwerkt. In veel gevallen zijn er hoogwaardigere methoden beschikbaar dan de minimumstandaard voorschrijft. Deze methoden zijn conform de systematiek van de minimumstandaard toegestaan tenzij de minimumstandaard aangeeft dat dat niet mag. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking'. Wel onderzoekt het ministerie de komende tijd of de minimumstandaard doorontwikkeld kan worden zodat het hoogwaardige recycling meer gaat stimuleren. Als de systematiek verder is uitgewerkt zal worden bezien welke afvalstoffen daarvoor in aanmerking komen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
21.	5.2.2	nee	135	Inspreker beveelt aan om in overleg met de sector te komen tot nadere criteria om vast te stellen wat 'niet meer geschikt is voor recycling' en als sorteerresidu overblijft en dit niet over te laten aan het bevoegd gezag. Dit leidt tot ongewenste discussies op lokaal niveau. Daarbij bestaan de bij metaalrecyclingbedrijven aangeleverde materialen voor een steeds groter gedeelte uit composietmaterialen, die niet of slechts tegen economisch onaanvaardbaar hoge kosten te recyclen zijn. De oplossing daarvoor moet komen van de voorkant van de keten.	Sorteerresidu is de fractie waar geen recyclebare metalen meer inzitten. Op grond van de minimumstandaard moeten de metalen immers gerecycled worden. Sorteerresidu kan bestaan uit kunststof, hout, niet recyclebare composietmaterialen en een fijne fractie bestaande uit bijv. zand. In de zandfractie kunnen wel sporen metalen voorkomen. Naar aanleiding van deze zienswijze is de zin "*Wat 'niet meer geschikt is voor' is niet met criteria te beschrijven en is aan het oordeel van het bevoegd gezag*" verwijderd. Erkend wordt dat de oplossing voor recycleerbaarheid van composietmateriaal aan de voorkant van de keten ligt. Het op de markt brengen van composietmateriaal valt onder productnormering. Het CMP is geen instrument om de voorkant van de keten te reguleren en daar bepaalde verplichtingen op te leggen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de CMP tekst.
22.	5.3	nee	102	Het plan benoemt enkele specifieke ZZS, maar een volledige en actuele lijst ontbreekt. Een dynamische lijst of standaard procedures voor het omgaan met ZZS in metalen die regelmatig wordt geactualiseerd en richtlijnen voor detectie en verwerking zouden volgens inspreker kunnen helpen.	Het huidige overzicht van relevante ZZS in paragraaf 5.3 van Afvalplan metalen is grotendeels gebaseerd op het rapport 'ZZS in afvalstoffen' van SGS-intron uit 2019. De 'ZZS in afval zoeker' van het RIVM is in het eerste kwartaal van dit jaar gelanceerd op de website 'risico's van stoffen' van het RIVM. Deze 'zoeker' is gebaseerd op de keten- en afvalplannen van het CMP en zal zo actueel mogelijk worden gehouden. Deze 'zoeker' zal op termijn de info over ZZS in de keten- en afvalplannen vervangen. Wel is het van belang om nieuwe informatie over ZZS en afval (zowel toevoegen als schrappen van ZZS) toe te voegen aan deze lijsten. Om die reden is het RIVM gevraagd deze lijsten te gaan bijhouden en gaat het RIVM in opdracht van het ministerie kijken op welke wijze zij dat vorm gaat geven. Als gegevens/meetresultaten bekend zijn dan kunnen die gedeeld worden met het RIVM (contactgegevens over de Zoeker staan op de genoemde website) en gebruikt om de 'ZZS in afval zoeker' steeds beter te maken. Met voldoende onderbouwing kan dus ook de info over ZZS in metalen worden geactualiseerd. Het is op basis van de zienswijze verder niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of over richtlijnen voor detectie en verwerking in relatie tot het CMP. Wij kunnen ons voorstellen dat inspreker meer richtlijnen zou willen hebben voor analyse van ZZS waarvoor nog geen genormaliseerde analysemethoden beschikbaar zijn. In dat geval zal het bedrijf een alternatief aan het bevoegd gezag moeten voorleggen. Zie verder het antwoord op zienswijze 105 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
23.	5.3	nee	135	Inspreker geeft aan dat deze paragraaf niet volledig lijkt te zijn afgestemd op het hoofdstuk Zeer Zorgwekkende Stoffen maar dat dit beter uitvoerbaar is dan de procedure die is opgenomen in het CMP-document Zeer Zorgwekkende Stoffen. De aanpak in deze paragraaf is een gerichte benadering en biedt duidelijkere handvatten om inkomende stromen op relevante ZZS te controleren. Het 'overzicht van relevante ZZS' kan nog worden bediscussieerd. De gekozen aanpak (bijvoorbeeld metalen met Chroom-VI coating) is niet de juiste.	Paragraaf 5.3 van het Afvalplan metalen moet in samenhang gelezen worden met het hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen', de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking en het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof van het CMP en is geen losstaande aanpak. Voor een overzicht over de samenhang van de verschillende toetsingskader van het CMP over ZZS, zie de het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen Voor het eventueel actualiseren van het overzicht van relevante ZZS, zie het antwoord op zienswijze 22 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het CMP.
24.	7.1	nee	084	'Afvalstatus' moet volgens inspreker aan de voorkant geregeld kunnen worden, zodat metalen niet automatisch afval zijn als de ontdoener dat aangeeft. Intentie is relevant. Inspreker illustreert dit met een voorbeeld over een fiets.	Op grond van artikel 1.1 Wet milieubeheer zijn afvalstoffen "alle stoffen, mengsels of voorwerpen , waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen". Op basis van deze wettelijke definitie zijn de intentie van de houder, het gedrag van de houder en de wetgeving van groot belang voor de vraag of er sprake is van een afvalstof. Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
25.	7.1	nee	135	Inspreker geeft aan dat de gekozen aanpak in het CMP 'individueel vragen' om rechtsoordeel per stroom/batch is voor hoogwaardige homogene materiaalstromen als ferro en non-ferro metalen onwenselijk: niet doelmatig, niet effectief en creëert rechtsonzekerheid/rechtsongelijkheid. Daarbij geeft het een enorme hoeveelheid onnodig werk voor individuele ondernemingen, Omgevingsdiensten, alsmede ILenT. Gelukkig bestaan er Europese einde-afval-criteria voor ijzer, staal, aluminium en koper, voor de overige metaalstromen is het essentieel dat (nationale) Einde-Afvalcriteria via een Besluit/Regeling worden vastgesteld.	Een afvalstatusbeoordeling moet altijd 'per geval' plaatsvinden omdat steeds moet worden beoordeeld in het licht van de voor dat materiaal specifieke feiten en omstandigheden. Zie ook het document 'Afvalstatusbeoordeling per geval' voor meer informatie. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform Afval of Niet gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. Het is bedoeld voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is.

Zienswijzen op het afvalplan Metalen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Verder verzoekt de inspreker om voor overige metaalstromen (nationale) Einde-Afvalcriteria via een Besluit/Regeling vast te stellen. Deze Europese en nationale regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving op Europees of nationaal niveau. Let wel, ook bij Europese verordeningen en Ministeriele regelingen moet nog steeds per geval een beoordeling plaatsvinden over de vraag of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof. In dat geval is het toetsingskader voor de beoordeling per geval de betreffende verordening of regeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
26.	7.3	nee	102	Het terugwinnen van kritieke materialen wordt als belangrijk genoemd, maar concrete stappen of verplichtingen ontbreken. Inspreker doet de suggestie dat een roadmap voor het terugwinnen van kritieke materialen, inclusief financiering voor R&D en samenwerking met internationale partners misschien toegevoegd kan worden.	Het opstellen van een roadmap voor het terugwinnen van kritieke materialen, inclusief financiering voor R&D en samenwerking met internationale partners valt buiten de reikwijdte van het CMP. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. De Rijksoverheid volgt de ontwikkelingen voor kritieke grondstoffen echter wel nauwlettend en via de Nationale Grondstoffenstrategie worden hiervoor maatregelen uitgewerkt. In paragraaf 3.6 van het hoofdstuk 'vormen van recycling beoordelen' is dit nader toegelicht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
27.	7.3	nee	135	Inspreker geeft aan dat wat betreft de paragraaf BREF in relatie tot de minimumstandaard het niet helder is wat de gevolgen hiervan kunnen zijn en hoe zich dat verhoudt tot de diverse andere onderdelen van dit afvalplan.	De minimumstandaard mag niet in strijd zijn met de BREF's en de daarin opgenomen BBT-conclusies. Bij het verlenen van een vergunning voor het verwerken van metaalafval toetst het bevoegd gezag aan de toetsingskaders in het Afvalplan metalen. Daarnaast controleert de vergunningverlener ook of de afvalverwerking voldoet aan de BBT's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.
28.	Toekomst plannen	nee	102	Het plan bevat weinig concrete KPI's om de voortgang te meten. Door meetbare doelstellingen, zoals recyclingpercentages, reductie van CO2-uitstoot, of de hoeveelheid teruggewonnen kritieke materialen te introduceren, kan dit volgens inspreker wel.	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van concrete KPI's of monitoringsmechanismen om de voortgang te meten. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op prestatie indicatoren en monitoring. **Conclusie**: Deze zienswijze kan niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP.
29.	Toekomstplannen	nee	135	Inspreker geeft aan dat Europa een jaarlijks surplus kent van ruim 20 miljoen ton ferro en non-ferro schroot. Export buiten de EU is noodzakelijk voor de economische waarde van onze metalen. De exportrestricties op basis van de nieuwe EVOA-regels die feitelijk per 21 mei 2027 in werking treden, zullen een verstoring van die internationale markt veroorzaken. Voor de toekomst zal derhalve niet alleen de vraag en ambitie moeten zijn vanuit het ministerie 'hoe gaan we het schroot zuiverder maken'. Belangrijker nog is de vraag: 'hoe gaan we ervoor zorgen dat Nederlandse/Europese metaalsmelterijen (meer) schroot gaan inzetten als grondstof'. Want ook voor nog verder gezuiverd en gesorteerd schroot is binnen Europa volstrekt onvoldoende verwerkingscapaciteit. Daarnaast constateert de metaalrecyclingsector gedurende het afgelopen decennium dat steeds meer producten die bestaan uit composiet materialen op de markt worden gebracht. Composiet materialen belemmeren (hoogwaardige) recycling of maken deze zelfs onmogelijk. De oplossing ligt niet in zuiverder sorteren, zoals wij op diverse punten van dit document kunnen lezen (ook in Toekomstplannen). De oplossing ligt in het ontwerp. Alleen met verplichtingen op het gebied van 'design for recycling' kunnen we een stap verder komen richting circulaire economie. Daar moet de (beleidsmatige) inzet van het ministerie zich nu ook op gaan richten.	De exportrestricties op basis van de herziene EVOA (Verordening (EU) 2024/1157) zijn direct werkend. Het CMP is geen instrument om de voorkant van de keten te reguleren en daar bepaalde verplichtingen op te leggen. De aanbeveling is daarom niet overgenomen. Met behulp van productnormeringen wordt er wel voor gezorgd dat Nederlandse/Europese metaalsmelterijen (meer) schroot gaan inzetten als grondstof. Ook het verminderen van het op de markt brengen van composietmateriaal valt onder productnormering en eisen aan het op de markt brengen. Op 18 juli 2024 is de Verordening ecologisch ontwerp voor duurzame producten (ESPR) in werking getreden. De Verordening geeft een kader voor het vastleggen van eisen voor ecologisch ontwerp waar producten op de Europese markt aan moeten voldoen. De Europese Commissie werkt momenteel aan Ecodesign eisen voor onder andere ijzer, staal en aluminium, deze eisen worden naar verwachting in 2026 ingevoerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan metalen.

2.70 Afvalplan Oliehoudend afval overig

Zienswijzen op het afvalplan Oliehoudend afval overig					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1.1	ja	024	Inspreker geeft aan dat de waterfractie hier niet vermeld wordt. [*Inspreker vraagt dit op te nemen gelijk aan*] sectorplan 58 van LAP3: water moet gezuiverd worden voor lozing. Het kan niet zo zijn dat dit water zonder meer op riool geloosd wordt. Dit kan zeer belastend zijn voor de RWZI. Het geeft een ongelijk speelveld voor bedrijven die hun proces hebben aangepast aan SP58 van LAP3 en een additionele zuivering stap hebben gebouwd.	Dit afvalplan heeft alleen betrekking op het verwerken van oliehoudend afval voorafgaand aan het lozen. Daarmee is dus niet gezegd dat afvalstromen die vrijkomen bij het verwerken van oliehoudend afval, geloosd mogen worden. Het bevoegd gezag moet immers altijd beoordelen of lozen acceptabel is. Deze beoordeling valt echter buiten het toetsingskader van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.

2.71 Afvalplan Oliehoudende boorspoeling

Zienswijzen op het afvalplan Oliehoudende boorspoeling					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1 en 4	ja en nee	076	Inspreker geeft aan dat geothermie niet benoemd staat in het afvalplan terwijl deze boringen ook leiden tot afval in de vorm van oliehoudend boorgruis en oliehoudende boorspoeling.	De door inspreker aangehaalde herkomst wordt aan de afbakening toegevoegd. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Oliehoudende boorspoeling					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft tot aanpassing van dit afvalplan geleid.
2.	2	ja	076	Inspreker geeft aan het onduidelijk te vinden op basis van welke redenering destillatie zou gelden als 'minimumstandaard'. Inspreker verwijst naar het instrument minimumstandaard en het voornemen om in het CMP te verkennen hoe het CMP bedrijven die nieuwe technieken voor hoogwaardige verwerking ontwikkelen meer kan ondersteunen. Inspreker stelt dat de minimumstandaard voor oliehoudende boorspoeling en boorgruis niet verenigbaar is met dit voornemen. Het plan houdt volgens inspreker de situatie in stand dat slechts een verwerker actief is in Nederland aangezien nieuwe toetreders toestemming moeten verkrijgen van het bedrijf dat op dit moment alleenspeler is en niet genegen zal zijn om deze unieke positie te laten aantasten.	De minimumstandaard geeft de minimale hoogwaardigheid aan van de verwerking van een bepaalde afvalstof of categorie van afvalstoffen. De minimumstandaard is dus een invulling van de afvalhiërarchie voor afzonderlijke (categorieën van) afvalstoffen en vormt op die manier een referentieniveau bij de vergunningverlening voor afvalverwerking. In het hoofdstuk minimumstandaard voor verwerking wordt nader ingegaan op de wijze waarop de minimumstandaard wordt bepaald. Kern hiervan is dat het doel is om afvalstoffen op zo hoogwaardige mogelijke wijze te verwerken. Hoogwaardiger, in de vorm van voorbereiden voor hergebruik, is ook toegestaan. In paragraaf 5.2 wordt een toelichting op de minimumstandaard gegeven en is terug te lezen waarom destillatie een hoogwaardige vorm van verwerken is. Daarin is tevens aangegeven dat indien bedrijven oliehoudende boorgruis niet willen laten opwerken tot basisolie, bij het genoemde bedrijf na moeten vragen of een partij oliehoudende boorspoeling of boorgruis destilleerbaar is. Afwijken van de minimumstandaard is alleen mogelijk wanneer voor de betreffende partij een verklaring is verstrekt waaruit blijkt dat destillatie tot een basisolie technisch of economisch niet mogelijk is. Inspreker trekt uit deze paragraaf onterecht de conclusie dat de enige verwerker in Nederland toestemming zou moeten verlenen aan nieuwe bedrijven die volgens de minimumstandaard oliehoudende boorspoeling zou willen verwerken. Om de tekst te verduidelijken is een tussenkopje toegevoegd voor de tekst waarin ingegaan wordt op het niet destilleren en opwerken tot basisolie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
3.	3	ja	076	Inspreker vraagt zich af of export is toegestaan bij minimaal dezelfde of betere resultaten dan de minimumstandaard.	Het overbrengingsbeleid voor oliehoudende boorspoeling is in de tabel van paragraaf 3 weergegeven. Het toetsingskader geeft aan wanneer een overbrenging niet is toegestaan en of er specifieke bepalingen gelden. In alle overige gevallen is de overbrenging wel toegestaan, mits het land van bestemming daarmee instemt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot wijziging van dit afvalplan geleid.
4.	5.2	nee	076	Inspreker geeft aan het onwenselijk te vinden dat de verwerker van oliehoudend boorguis- en spoeling volledige zeggenschap heeft bij het oordelen of een partij destilleerbaar is of niet omdat er maar één actieve partij in Nederland is.	Boorolie kan op de boorlocatie verontreinigd zijn geraakt met hydraulische olie of brandstofresten enzovoorts. Daardoor kan die olie niet meer hergebruikt worden als boorolie. In die gevallen geeft het destillatiebedrijf een niet recyclebaar verklaring af. Vanwege de hoge kosten van aanschaf van nieuwe boorspoeling, gaat de boorspoeling vaak direct van het boorplatform terug naar de leverancier om opnieuw opgewerkt te worden. Als de boorspoeling wordt afgekeurd, dan wordt de boorspoeling gedestilleerd tot boorolie. De boorolie wordt terug geleverd aan de producent die er weer nieuwe boorspoeling van maakt. Vervuilde boorolie wordt vaak per leverancier of zelfs per merk gedestilleerd, omdat leveranciers van boorspoeling anders de gedestilleerde boorolie niet kunnen gebruiken. Andere bedrijven kunnen niet beoordelen of de afgewerkte boorspoeling geschikt is voor de productie van nieuwe boorolie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot wijziging van dit afvalplan geleid.
5.	5.2.2	nee	076	Inspreker geeft aan dat het onduidelijk is wat wordt bedoeld in de laatste alinea van paragraaf 5.2.2 over olie.	Deze alinea heeft betrekking op partijen oliehoudende boorspoeling die technisch of economisch niet opgewerkt kunnen worden tot basisolie. Naar aanleiding van eerdere inspraak van inspreker is er een tussenkopje toegevoegd aan deze alinea om duidelijk te maken dat deze alinea van toepassing is op partijen die niet opgewerkt kunnen worden tot basisolie. Naast dit tussenkopje is er ook tekst toegevoegd om de situatie te verduidelijken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.

2.72 Afvalplan Openbare ruimte

Zienswijzen op het afvalplan Openbare ruimte					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker vraagt waarom in het sectorplan [*red.: afvalplan*] niet specifiek aandacht besteed wordt aan het apart houden van lachgascilinders bij afvalstromen uit de openbare ruimte waarvoor verbranden als vorm van verwijdering de minimumstandaard is. De enorme consequenties die de afvalsector heeft moeten ervaren na het verbod op het recreatief gebruik van lachgas met ingang van 1 januari 2023, en daarmee de 'introductie' van wegwerpcilinders, rechtvaardigen dat.	Inspreker vraagt om specifiek aandacht te besteden aan lachgascilinders in het afvalplan. Om meer duidelijkheid te bieden wat er gedaan kan worden met lachgascilinders die in de openbare ruimte worden gevonden is er in paragraaf 4: Toelichting op de afbakening van het afvalplan, een alinea toegevoegd met een uitleg en verwijzing naar de Lachgastoolkit van de Rijksoverheid. **Conclusie:** In het Afvalplan is in paragraaf 4 een alinea opgenomen met verwijzing naar de Lachgastoolkit.
2.	5.2	nee	ambtshalve	n.v.t.	In de overzichtstabel in paragraaf 5.2 staat het beknopte overzicht van verwerken en wat volgens de minimumstandaard is toegestaan. Bij 'storten' stond aangegeven dat dit was toegestaan voor reinigingsresidu van veegvuil en RKG-slib. Dat is te kort door de bocht. Dit overzicht is in lijn gebracht met de minimumstandaard zelf. Voor afvalstoffen die verwerkt moeten worden volgens de bepalingen van dit afvalplan is storten niet toegestaan. Ook niet het storten van een residu. Voor de afvalstoffen van dit plan die moeten worden verwerkt volgens een ander plan moet worden gekeken bij de minimumstandaard (en het overzicht in 5.2) van dat andere plan. **Conclusie**: De laatste rij van de tabel in paragraaf 5.2 is gewijzigd.

Zienswijzen op het afvalplan Openbare ruimte					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
3.	7.1	nee	084	Het CMP behandelt afval dat gedeponeerd wordt in openbare afvalbakken en straatvuil 'altijd als afval' en geeft aan dat "de materialen behandeld in dit afvalplan altijd afval zijn". Daardoor is er weinig ruimte voor hergebruik of nascheiding van grondstoffen in openbare prullenbakken. Inspreker wijst om praktijkvoorbeelden (bijv. proef McDonald's en gemeente Den Haag) over nascheiden voor recycling en stelt dat het CMP open zou moeten staan voor nieuwe ontwikkelingen en technieken, in plaats van a priori te stellen dat straatvuil geen waardevolle stroom kan zijn.	Dat afval in openbare prullenbakken altijd (eerst) afval is volgt uit de wettelijke definitie van 'afvalstoffen' namelijk "alle stoffen, mengsels of voorwerpen, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen" (Wm. Art.1.1). De houder was in dit geval diegene die het weggooit in de prullenbak. Dit neemt niet weg dat uit dit afval via sorteren en scheiden materialen kunnen worden teruggewonnen die als grondstof worden gebruikt voor nieuwe, volgende toepassingen. Pas als die materialen voldoen aan de criteria voor einde-afvalstoffen, is wettelijk gezien niet langer sprake van afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.73 Afvalplan PCB-houdend afval

Zienswijzen op afvalplan PCB-houdend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	073	Inspreker schets de historie t.a.v. het saneren van PCB-houdende apparaten in Nederland en deadlines daarvoor in toen vigerende wetgeving en vervolgt daarna: Met programma 'Global Environment Facility approves landmark USD 206.8 million programme to eliminate PCBs (polychlorinated biphenyls) by 2028' willen de Partijen bij de Verdragen van Stockholm en Basel evalueren en vaststellen hoe effectief deze Verdragen zijn geweest in uitfasering van het gebruik en vernietiging van PCB's. Dat biedt een goede kans voor Nederland om de balans op te maken. Inspreker refereert aan het National Implementation Plan dat op 10 augustus 2011 is ingediend bij het Verdrag van Stockholm en toont tabellen met hoeveelheden uit dat plan. Inspreker betreurt het dat dit het laatste NIP was (2011). Na die datum is wel nog een keer geïnventariseerd hoeveel PCB's nog aanwezig zijn in Nederland. Inspreker vindt hierover geen details meer. Inspreker: • adviseert de minister en zijn staf om het overzicht te complementeren met de hoeveelheden PCB's die in de periode 2014 - 2025 in ons land nog zijn vrijgekomen, en • adviseert de minister om de ILT te verzoeken in het werkprogramma voor 2026 een onderzoek op te nemen naar het resterend gebruik van PCB-houdende vloeistoffen in transformatoren en daarop te handhaven.	Inspreker geeft aan geen informatie te kunnen vinden over de hoeveelheid aan PCB's die nog in Nederland aanwezig zijn. Inspreker adviseert de minister vervolgens om een dergelijk overzicht wel te maken en de ILT een werkprogramma dienaangaande te laten opstellen. Deze zienwijze is geen reactie op de inhoud van het CMP en wordt derhalve niet van een inhoudelijk antwoord voorzien. Het advies van inspreker is ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een bijstelling van dit afvalplan.

2.74 Afvalplan Procesafhankelijk industrieel afval

Zienswijzen op het afvalplan Procesafhankelijk industrieel afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	075	Inspreker vraagt zich af of LD-staalslakken wel onder dit CMP vallen. Gelet op de landelijke problematiek waar LD-staalslakken zijn gebouwd in werken, zouden de LD-staalslakken volgens inspreker een onderdeel moeten vormen in dit ontwerp-CMP. Inspreker refereert aan het rechtsoordeel over LD-staalslakken. Nu LD-staalslakken bestempeld zijn als bijproduct en geen afval zijn, maar wel milieuproblemen veroorzaken vraagt inspreker zich af wat de kaders zijn, en wie controleert en handhaaft binnen het proces van toepassing. Inspreker vraagt hoe de kern van dit CMP de bescherming van milieu en volksgezondheid door goed afvalbeheer wordt bewaakt als het gaat om een bijproduct en specifiek als het gaat om LD-staalslakken.	Inspreker uit terecht zorgen over de toepassing van staalslakken. De Staatssecretaris van I&W heeft dit aangegeven en toegelicht in de kamerbrief van 27 mei 2025: Hoorzitting met Rijkswaterstaat en de ILT over de besluitvorming rond het gebruik van vervuilende staalslakken | Tweede Kamer der Staten-Generaal. In deze brief staat ook meer informatie over de voornemens ter bescherming van het milieu voor de impact van fout gebruik van staalslakken. In de kamerbrief van 21 juli 2025 heeft hij bepaalde toepassingen van LD/ELO-staalslakken op land per direct en tijdelijk stopgezet om meer zicht om meer zicht en grip te krijgen op de risico's van de toepassing van staalslakken. Afgedankte staalslakken vallen onder het CMP, namelijk onder het afvalplan procesafhankelijk afval. Deze zienswijze gaat deels over het op of in de bodem brengen van staalslakken en dat dat een verwerking is die milieuproblemen veroorzaakt. Het toepassen van staalslakken als bouwstof op of in de bodem moet voldoen aan de algemene regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (§3.2.25 en §4.123). Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het bodembeleid. De algemene regels voor het toepassen op of in de bodem van een bouwstof zijn overigens in grote lijnen gelijk voor staalslakken met en zonder afvalstatus. Het enige verschil is dat bij het toepassen van een afvalstof het toepassen alleen mag als sprake is van een nuttige toepassing. Een essentiële voorwaarde om te kunnen spreken van nuttige toepassing is dat de inzet van de afvalstof het gebruik van ander primair materiaal overbodig maakt. Wie bevoegd gezag is, wordt bepaald door de activiteiten die worden uitgevoerd. Dat kan verschillend zijn voor het toepassen van bouwstoffen en voor het op of in de bodem brengen van afvalstoffen. Het betreffende bevoegd gezag is zelf verantwoordelijk voor het invullen van die taak, prioritering ervan en de tijd en middelen die zij daaraan besteed. Het CMP heeft hierin geen bepalende of sturende rol en kan handhaving dus niet opleggen. Specifieke vragen over afvalbeheer en de Omgevingswet kunnen overigens wel altijd gesteld worden aan het Informatiepunt Leefomgeving via het vragenformulier van iplo.nl. Voor het antwoord op de zienswijze over het rechtsoordeel wordt verwezen naar het antwoord bij zienswijze 4 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
2.	2	ja	113	Inspreker geeft aan dat de wijziging van het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen ervoor zorgt dat de informatie die ontdoeners aan afvalbedrijven moeten meegeven maar ten dele of geen relatie heeft met het aangeboden afval. Inspreker uit zorgen dat met de voorgenomen wijziging afvalbedrijven mogelijk onvoldoende invulling kunnen geven aan het toetsingskader ZZS en overige zorgstoffen en mengen van gevaarlijk afval. Deze toetsingskaders komen ook	In juni 2025 is de Leidraad ZZS Besluit melden gepubliceerd waarin de zorgen van inspreker zijn geadresseerd en een handelingskader is neergezet zodat er geen zogenaamde 'loze meldingen' aan afvalverwerkers worden gedaan. Deze Leidraad is opgesteld samen met een aantal externe vertegenwoordigers van de doelgroepen. In praktijk zal moeten blijken of deze Leidraad de zorgen van inspreker voldoende wegneemt.

Zienswijzen op het afvalplan Procesafhankelijk industrieel afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				terug in het Afvalplan procesafhankelijk industrieel afval. Inspreker vreest dat een gebrek aan informatie over ZZS een negatieve invloed gaat hebben op vergunningverlening van bestaande en nieuwe initiatieven.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
3.	4	nee	007	Inspreker geeft aan dat in dit afvalplan geen opsomming staat van de euralcodes die onder de werking van dit afvalplan vallen (conform sectorplan 3 in LAP3). Inspreker is van mening dat dit wel noodzakelijk is om houvast te geven voor het grootste deel van de afvalstromen die hieronder vallen en om (mis)interpretaties door bedrijven of bevoegde gezagen te helpen voorkomen.	De afbakening van een afvalplan bepaalt welke afvalstoffen onder dat plan vallen en welke niet. De omschrijving van aard en samenstelling van een afvalstof is het belangrijkste bij het aanduiden van een afvalstof. De euralcode is daarbij een hulpmiddel. Het is vaak niet goed mogelijk om een afvalstof uitsluitend met een euralcode te beschrijven. Meer informatie daarover staat in hoofdstuk 5 van de [leidraad vergunningverlening afvalverwerking]. Voor procesafhankelijk afval kunnen zoveel euralcodes van toepassing zijn, dat het niet zinvol is om die allemaal over te nemen in het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
4.	6.1	nee	075	Inspreker refereert aan het rechtsoordeel over LD-staalslakken. Nu LD-staalslakken bestempeld zijn als bijproduct en geen afval zijn, maar wel milieuproblemen veroorzaken vraagt inspreker zich af wat de kaders zijn, en wie controleert en handhaaft binnen het proces van toepassing. Inspreker vraagt hoe de kern van dit CMP de bescherming van milieu en volksgezondheid door goed afvalbeheer wordt bewaakt als het gaat om een bijproduct en specifiek als het gaat om LD-staalslakken. Inspreker refereert aan het rechtsoordeel en schetst verschillende aspecten van de problematiek. Inspreker vraagt zich af: moet het rechtsoordeel van 2017 in het kader van dit ontwerp-CMP niet herzien worden, nu er meer ervaring is opgedaan met het gebruik van LD staalslakken, door deze aan te merken als materiaal, zijnde afval in plaats van bijproduct? Immers dan is er sprake van een sluitende aanpak inzake het gebruik van LD-staalslakken waardoor het milieu proactief beter wordt beschermd. Anders geformuleerd geeft inspreker aan dat nadere criteria aan gebruik van LD-staalslakken ontbreken in het CMP en pleit ook voor het in ere herstellen van de 'Circulaire toepassing van staalslak en hoogovenslak(zand) in aanvullingen en ophogingen' en de route via een omgevingsvergunning. Volgens de Kaderrichtlijn afvalstoffen mogen in Europese of Nederlandse regelgeving nadere criteria gesteld worden aan 'bijproducten'. Thans is dat voor LD-staalslakken niet het geval en ook in dit ontwerp CMP komt dit in zijn geheel niet aan de orde, terwijl er ernstige nagenoeg onoplosbare milieuproblemen zijn met LD-staalslakken na toepassing als circulaire bouwstof in Nederland. Met bovendien ernstige uitloog naar grondwater/ lozing op oppervlaktewater waardoor het ecosysteem ernstig wordt verstoord en van invloed is op ons drinkwater schaars goed aan het worden. Wanneer gekeken wordt naar de ondertekening van het rechtsoordeel, blijkt dat deze is ondertekend door de staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu, namens deze, de directeur Duurzaamheid, mevr. Drs. J.C.W. Vlug. Onderzoek of een staatssecretaris of diens directeur Duurzaamheid een rechtsoordeel mag geven leert, dat een staatssecretaris en diens directeur geen formeel rechtsoordeel kan geven zoals een rechter dat doet. Een rechtsoordeel is voorbehouden aan de rechterlijke macht en wordt gegeven in het kader van juridische procedures. Wat een staatssecretaris wel kan doen, is een standpunt of beleidslijn formuleren over juridische of maatschappelijke kwesties binnen zijn of haar portefeuille. Dit kan betrekking hebben op de interpretatie en toepassing van wetten, maar dit heeft geen juridisch bindend karakter zoals een uitspraak van een rechter. De term rechtsoordeel is onrechtmatig gebruikt en wekt een veronderstelling alsof er een rechteroordeel aan ten grondslag ligt. Hier is gelet op de Algemene wet bestuursrecht sprake van dwaling, willekeur en onzorgvuldigheid en 'détournement de pouvoir en tart' en daardoor de beginselen van behoorlijk bestuur. Het genomen besluit en het handelen naar dit besluit is daardoor onrechtmatig.	Inspreker geeft aan dat LD-staalslakken door het afgegeven rechtsoordeel niet langer aangemerkt worden als afvalstof, maar als bijproduct. Deze zienswijze is onjuist. Een rechtsoordeel is casus specifiek en slechts van toepassing op een specifiek geval. Per geval zijn alle feiten en omstandigheden van belang. Zie voor meer informatie over een beoordeling per geval het document [beoordeling per geval]. Als er bij een afvalstatusbeoordeling sprake is van dezelfde intentie en gedrag van de houder, dezelfde herkomst en ingangsmaterialen, dezelfde aard en eigenschappen, dezelfde samenstelling, dezelfde verwerking, dezelfde toepassing, hetzelfde moment van toetsen in de keten, dezelfde wetgeving, beleid en private normen, dezelfde wetenschappelijke inzichten en dezelfde marktomstandigheden, dan is er sprake van hetzelfde geval. Bij afwijking op één of meer van deze punten is er sprake van een nieuw geval en zal een nieuwe afvalstatusbeoordeling moeten worden gemaakt. In de kamerbrief van 21 juli 2025 heeft de Staatssecretaris overigens aangegeven dat de rechtsoordelen van de betreffende site worden verwijderd. Dit om verwarring rondom, en het onterecht gebruik van, de adviezen te voorkomen. De weergegeven feiten en omstandigheden en wetenschappelijke kennis in het rechtsoordeel staalslakken zijn van het moment van opstellen van het rechtsoordeel. Of deze feiten en omstandigheden en wetenschappelijke kennis op het moment van opstellen nog overeenkomen met de huidige situatie is niet waarschijnlijk, gezien de nieuwe kennis die er is op dit onderwerp. De conclusie van dit rechtsoordeel zal dus zeer waarschijnlijk ook niet meer van toepassing kunnen zijn op de situatie zoals die nu in de praktijk is. Zie ook de kamerbrief van 27 mei 2025 Bodembeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal voor meer informatie over de voornemens ter bescherming van het milieu voor de impact van fout gebruik van staalslakken. Daarnaast vraagt de inspreker zich af of het rechtsoordeel LD-staalslakken moet worden herzien. Een formeel besluit van een overheidsorgaan over de (niet-)afvalstatus van een materiaal is niet vereist, tenzij een oordeel noodzakelijk is bij de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken. Het is in eerste instantie aan de houder van het materiaal om een compleet en kloppend zelfbeoordelingsdossier op te stellen. Dit dossier kan worden gebruikt om aan te tonen dat er geen sprake is van een afvalstof. De houder moet dit dossier aan het bevoegde gezag voorleggen als daarom wordt gevraagd. Het bevoegd gezag toetst of de zelfbeoordeling van een houder klopt op basis van het dossier. Het bevoegd gezag concludeert dat een materiaal een afvalstof is, indien: • ze van mening is dat de bewijsstukken en de informatie die zijn ontvangen tot die conclusie leiden, of; • de benodigde bewijsstukken om na te gaan of een materiaal geen afvalstof is, niet zijn verstrekt, of; • ze van mening is dat de bewijsstukken en de informatie ontoereikend zijn om tot een conclusie te kunnen komen. De door de inspreker aangehaalde circulaire bestaat nog en is hier te vinden. Naar deze circulaire werd ook verwezen in een uitspraak van de Raad van State (overweging 4.3 van ECLI:NL:RVS:2019:3232). Wat betreft de wens om hier iets mee te doen via de route van een omgevingsvergunning, dit zou een wettelijke wijziging betreffen. Het CMP heeft geen invloed op het wijzigen van wetgeving. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Het vaststellen van criteria, waar in de Kaderrichtlijn over gesproken wordt, heeft betrekking op het vaststellen van een ministeriële regeling (een algemeen verbindend voorschrift) voor een bepaalde stroom. Deze ministeriële regelingen moeten worden vastgesteld door middel van wetgeving (artikel 1.1 lid 5 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op het vaststellen van ministeriële regelingen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Tot slot gaat de zienswijze over de bevoegdheid van de minister om een rechtsoordeel af te mogen geven. Een bestuurlijk rechtsoordeel is een schriftelijke toelichting op hoe een bestuursorgaan bepaalde wetgeving ziet in een concrete situatie. Met deze toelichting geeft een bestuursorgaan zijn zienswijze. Hiermee wordt geen officieel besluit genomen. Volgens de Raad van State is een rechtsoordeel: "een zelfstandig en definitief bedoeld oordeel van een bestuursorgaan over de toepasselijkheid van een wettelijk voorschrift aangaande de toepassing waarvan dat orgaan bevoegdheden heeft." (Uitspraak 201607055/2/A3 - Raad van State). De zienswijze van de inspreker dat het afgeven van rechtsoordelen is voorbehouden aan de rechterlijke macht is dus onjuist. Ook is de zienswijze dat de term 'rechtsoordeel' onrechtmatig is gebruikt onjuist. Tot slot is hierdoor ook de opmerking dat sprake is van 'dwaling, willekeur en onzorgvuldigheid en 'détournement de pouvoir en tart' en daardoor de beginselen van behoorlijk bestuur' onterecht. Inspreker heeft gelijk dat een rechtsoordeel niet gelijk te trekken is met een besluit op grond van de Awb. Tegen een rechtsoordeel staat geen beroep of bezwaar open. Mocht de houder het bestuurlijk rechtsoordeel (in geval van een oordeel afvalstoffen) echter negeren, dan kan het bevoegd gezag er voor kiezen om handhavend op te treden. Tegen een handhavingsbesluit staat wel bezwaar en beroep open. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.

2.75 Afvalplan PUR/PIR-isolatie

Zienswijzen op afvalplan PUR/PIR-isolatie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007, 024	Inspreker heeft twee vragen over het plan:	Reactie op de twee vragen:

Zienswijzen op afvalplan PUR/PIR-isolatie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				• In hoeverre kan men recycling van PUR verplichten indien er niet voldoende verwerkingscapaciteit aanwezig is? • In hoeverre is er al helderheid over de toegestane hoeveelheden ZZS? Wanneer deze te hoog gaat zijn, wordt de route richting recycling namelijk uitgesloten.	- Recycling is niet verplicht: de minimumstandaard van het polyurethaan/polyisocyanuraat is nuttige toepassing. 'Nuttige toepassing' omvat volgens de definitie zowel 'voorbereiden voor hergebruik', 'recycling' als 'andere nuttige toepassing'. Dus ook R1 (verbranden met energieterugwinning) valt onder de minimumstandaard. De mogelijkheid voor recyclen van polyurethaanschuim (PUR) is afhankelijk van de samenstelling van de platen en de zuiverheid van de fractie PUR/PIR die overblijft. Gezien het gaat om 'nuttige toepassing' wordt geen tekort aan verwerkingscapaciteit verwacht. - Het aanwezig zijn van ZZS in een afvalstof hoeft niet te betekenen dat een materiaal niet meer te recyclen is. Als het technisch of economisch rendabel is om de ZZS verwijderen of te vernietigen voorafgaand of tijdens de recycling, dan geniet dit de voorkeur boven integraal verwijderen. De minimumstandaard voor PUR/PIR-isolatieplaten is dan ook deels gericht op recycling of staat recycling van het PUR/PIR toe. - Op dit moment is niet meer bekend over de ZZS die aanwezig kunnen zijn in de PUR/PIR-platen dan wat nu is opgenomen in paragraaf 5.3 van het plan en in de 'ZZS in afval zoeker' van het RIVM. Deze is in het eerste kwartaal van dit jaar gelanceerd op de website 'risico's van stoffen' van het RIVM. Deze 'zoeker' is gebaseerd op de keten- en afvalplannen van het CMP en zal zo actueel mogelijk worden gehouden. Deze 'zoeker' zal op termijn de info over ZZS in de keten- en afvalplannen vervangen. Wel is het van belang om nieuwe informatie over ZZS en afval (zowel toevoegen als schrappen van ZZS) toe te voegen aan deze lijsten. Om die reden is het RIVM gevraagd deze lijsten te gaan bijhouden en gaat het RIVM in opdracht van het ministerie kijken op welke wijze zij dat vorm gaat geven. Als gegevens/meetresultaten bekend zijn dan kunnen die gedeeld worden met het RIVM en gebruikt om de ZZS-overzichten up-to-date te houden. Met voldoende onderbouwing kan de info over ZZS in PUR/PIR-isolatie worden geactualiseerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van dit afvalplan.
2.	algemeen	nee	012	Inspreker geeft aan dat de genoemde Europese wetgeving (de Verordening 2024/573 betreffende gefluoreerde broeikasgassen en de Verordening 2024/590 betreffende stoffen die de ozonlaag afbreken) voorbijgaat aan de bestaande praktijk. Geschikte verwijderingsmethoden zijn niet voorhanden, de logistiek rondom de verwijdering en inzameling is niet beschikbaar en afzetmogelijkheden ontbreken. Hier moet naar mening van inspreker in het afvalplan meer aandacht aan worden besteed.	Deze zienswijze gaat over Europese wetgeving en de (on)mogelijkheden om deze volgens inspreker uit te voeren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en sluit met de minimumstandaard aan op deze Europese wetgeving. Er is minimaal 1 installatie bekend die PUR/PIR-isolatieplaten kan verwerken op een wijze die voldoet aan de bepalingen van de verordeningen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
3.	algemeen	nee	024	Inspreker geeft aan dat door de maximumprijs van € 265,- de deur voor gewone panelen (zonder metaalfacing) richting verbranding wagenwijd open staat.	Bij het formuleren van de minimumstandaard is rekening gehouden met de verwerkingscapaciteit die op dit moment beschikbaar is in Nederland voor platen die onder de afbakening van het plan vallen. Slechts in het geval dat die verwerking te duur is of wordt, kan worden uitgeweken naar verbranding onder voorwaarden dat er geen emissies van HFK, CFK of HCFK optreden. Omdat integrale platen daarvoor eerst gebroken zouden moeten worden is in de toelichting opgenomen dat dit voorbewerken moet plaatsvinden in een ruimte waar de gassen worden afgevangen conform de bepalingen van het Handboek van het Montreal Protocol. Zie verder bovendien het antwoord op de hiernavolgende zienswijze waarin staat aangegeven dat de minimumstandaard gesplitst is naar één voor platen geblazen met HFK, CFK en HCFK en één voor platen geblazen met pentaan. Hierdoor kan beter aangesloten worden bii de vereisten uit de Ozonverordening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
4.	algemeen	nee	035	Inspreker verzoekt te motiveren waarom ozonlaagafbrekende gassen (CFK's of HCFK's) moeten worden afgevangen tijdens verwerking terwijl dit bij hergebruik niet noodzakelijk zou zijn als de platen nog gebruikt kunnen worden. Het materiaal kan nog decennia lang bijdragen aan energiebesparing en aldus de verduurzamingsopgave. Inspreker is bezig met een plan om het hergebruik juist op te schalen.	De eerste vraag van inspreker gaat over het waarom van de verplichting tot afvangen van ozonlaagafbrekende stoffen (verder ODS) tijdens het verwerken van isolatieplaten. Als het gaat over 'verwerken' in de zin van afvalverwerking, dan spreekt het voor zich dat met het oog op het vermijden van emissies van deze ODS deze moeten worden afgevangen en niet worden geëmitteerd. Inspreker legt vervolgens de link naar 'hergebruik' van integraal gedemonteerde platen wat bijdraagt aan energiebesparing en waar bovendien geen emissies bij vrijkomen. In de ontwerptekst staat dat hergebruik en voorbereiden voor hergebruik niet is toegestaan. Inspreker ziet hergebruik als een zinvolle bijdrage aan de verduurzaamheidsopgave. Naar aanleiding van deze zienswijze is de minimumstandaard gewijzigd en is de mogelijkheid voor 'voorbereiden voor hergebruik' opgenomen als 'toegestaan'. Let wel dat dit alleen gaat over gehele, gedemonteerde isolatieplaten waarop geen andere bewerking dan schoonmaken en eenvoudig repareren nodig is. Er treden dan geen emissies van ODS of FGAS op. Deze handeling is voor ODS- en FGAS-geblazen platen opgenomen in de minimumstandaard zolang de verordeningen dit niet verbieden. Voor pentaan-geblazen platen is dit sowieso toegestaan. Let wel dat na voorbereiden voor hergebruik ook voldaan moet zijn aan de criteria voor einde-afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft er toe geleid dat de minimumstandaard geherstructureerd is om bovenstaande een juiste plek in de minimumstandaard te kunnen geven. Er is nu een minimumstandaard voor: • ODS- en FGAS-geblazen isolatieplaten die gericht is op het afvangen van ODS en FGAS en recycling van metalen; voorbereiden voor hergebruik wordt als alternatief toegestaan; • pentaan-geblazen platen waarvoor geldt dat voorbereiden voor hergebruik past op de beschreven minimumstandaard ; • afgevangen ODS of FGAS t.b.v. verwerking volgens de verordeningen. Ook is de minimumstandaard vereenvoudigd en bepaalde info naar de toelichting verplaatst.
5.	algemeen	nee	035	Inspreker geeft aan dat PUR/PIR uitermate geschikt is voor hergebruik, maar merkt op dat het afvalplan dit onmogelijk maakt door hergebruik van PUR/PIR platen die vóór 2004 geproduceerd zijn te verbieden. Inspreker verwijst naar het ketenplan dat momenteel in het kader van het Bouwmaterialenakkoord (ministerie VRO) door de NVPU wordt ontwikkeld waarin hergebruik van deze platen juist wordt georganiseerd en gefaciliteerd. Inspreker motiveert dat, gezien de levensduur van dergelijke platen, het nog tientallen jaren zal duren voordat deze platen mogen worden hergebruikt.	Zie allereerste het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel waarin wordt ingegaan op (voorbereiden voor) hergebruik. Wat dit betekent voor het opstellen van zogenaamde ketenplannen i.k.v. het Bouwmaterialenakkoord zal inspreker in dat proces moeten inbrengen en bespreken. De mededeling van inspreker dat het nog lang zal duren voordat platen vrijkomen voor mogelijk hergebruik is ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**:

Zienswijzen op afvalplan PUR/PIR-isolatie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet tot aanvullende wijzigingen in het plan geleid.
6.	algemeen	nee	045	Inspreker heeft een aantal algemene opmerkingen over het plan: • Het is niet mogelijk onderscheid te maken tussen panelen voor en na 2004; • Een analyse van het tijdperk van 'spouw-cowboys' die spouwen volspoten ontbreekt. Hiermee samenhangend mist pur-isolatie die aan steen is verbonden (door na-isoleren); • De reflectie ontbreekt met betrekking tot het ooit op de markt brengen van producten met grote milieu-impact. Inspreker legt de verbinding met stoffen als asbest, lindaan, maar ook met windmolenwieken. • Naleefbaarheid van regels ontbreekt (m.b.t. onderscheid voor en na 2004)	Reactie op de opmerkingen: • Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4 van het afvalplan een extra toelichting opgenomen. • Alleen PUR/PIR-isolatieplaten en panelen vallen onder de afbakening van dit afvalplan. Gespoten PUR/PIR valt niet onder de afbakening en de bepalingen van dit plan. • Dit plan is vooralsnog een afvalplan en focust op PUR/PIR-isolatieplaten *in de afvalfase*; het toetsingskader waar het bevoegd gezag rekening mee moet houden bij het verlenen van vergunningen voor afvalverwerking en het grensoverschrijdend transport van PUR/PIR-isolatieplaten die afval zijn. Het CMP kent ook ketenplannen waarin wel naar productie wordt gekeken. Voor de PUR/PIR-platen is vooralsnog geen ketenplan opgesteld. • Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4 een extra toelichting opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in paragraaf 4 het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
7.	algemeen	nee	064, 102	Positief dat er een apart afvalplan PUR/PIR isolatiemateriaal komt. Isolatie in het bouw- en sloopafval komt namelijk nog steeds vaak voor en het bouw- en sloopafval is veruit de grootste afvalstroom in Nederland. Het is daarom goed dat er ideeën zijn om de milieugevaarlijke stoffen (de blaasmiddelen) in die isolatiematerialen apart op te vangen om te voorkomen dat die naar de buitenlucht kunnen emitteren. Hoe dit er in de praktijk uit komt te zien is echter nog niet helemaal duidelijk. Wat in de praktijk vaak voorkomt zijn grote sloopwerkzaamheden waarbij dus ook isolatiemateriaal als PUR/PIR/EPS vrijkomt. Hoe moet dan geborgd worden dat pentaan (of een ander milieugevaarlijk blaasmiddel) vrijkomt? Hoe moet dit op een slooplocatie worden afgevangen? Het lijkt daarom zinvol dat het Rijk dat met sloopbedrijven overlegt en deze mogelijkheden in het plan aan gaat geven.	Het CMP en specifiek de afvalplannen hebben geen sturende rol in de wijze waarop gesloopt wordt. Daarom is het CMP ook niet het juiste instrument om te regelen dat emissies op de slooplocatie zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit ligt op het terrein van de bouw- en sloopregels. Het afvalplan PUR/PIR beschrijft die rol in paragraaf 5.1.1 bij de regels rond gescheiden houden van afvalstoffen. Het CMP beschrijft wel hoe gedemonteerde PUR-PIR-isolatieplaten verwerkt moeten worden. Verder dan dat gaat de invloed van dit afvalplan niet. Intacte demontage van bepaalde panelen is wel goed mogelijk. • Bij schuimpanelen die aan beide zijden metaal bevatten (of soms hout), zal intacte demontage vaak eenvoudig zijn. Deze worden bijvoorbeeld als vrijstaande muurpanelen (in een frame) gebruikt. Bij schuimpanelen die maar aan één zijde een onbuigzaam materiaal bevatten, is het afhankelijk van de toepassing: als de schuimkant verlijmd is of bespoten met ander materiaal, wordt intacte demontage lastig. Als de schuimkant vrij is (b.v. spouwmuur of los (niet hechtend) tegen een andere laag) is intacte demontage vaak wel mogelijk. • Gelamineerde platen zijn bedekt met een dunne laag van een buigzaam materiaal, zoals kunststof. Bij gelamineerde platen is de mogelijkheid tot intact demonteren afhankelijk van de toepassing. Losse toepassing kan wel plaatsvinden, maar bevestiging via verlijming, schroeven etc. waardoor de platen niet intact te verwijderen zijn, zal vaker voorkomen. Als het niet intact wordt gedemonteerd, maar bijvoorbeeld in een paar stukken, zal er nog nauwelijks sprake zijn van emissies, mits daarna de minimumstandaard wordt gehanteerd. **Conclusie**: Het CMP is niet het juiste instrument om de wijze van sloop te regelen. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
8.	algemeen	nee	144	Inspreker geeft aan graag te zien dat de aanwezigheid van PUR/PIR isolatie wordt aangestipt bij het vrijgeven van sloopvergunningen, zoals gebeurd met andere risicovolle afvalstromen als bijv. asbest. Daarmee zou de perverse prikkel om dat PUR/PIR isolatieplaten (on)bewust niet gescheiden worden op de slooplocatie in grote mate moeten worden voorkomen.	Deze zienswijze gaat over welke afvalstoffen op bouw- en slooplocaties gescheiden moeten worden gehouden. Dat is geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving en valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
9.	Titel	ja	021	Inspreker verzoekt PUR-isolatie in de titel te beperken tot platen/panelen om verwarring te voorkomen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de titel gewijzigd naar 'PUR/PIR-isolatieplaten'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
10.	1	ja	021	Inspreker doet redactionele voorstellen van de tekst.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst in paragraaf 1 gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
11.	1	ja	045	Inspreker vraagt om aan te geven hoe bij verwerking kan worden geconstateerd of het pur/pir platen van voor of juist na 2004 betreft.	Naar aanleiding van deze zienswijze is in paragraaf 4 een extra toelichting opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
12.	1	ja	102	Ook PUR/PIR isolatieplaten na 2004 zullen steeds meer vrijkomen bij renovatie- en sloopwerkzaamheden. Inspreker verzoekt om dit in de afbakening te verwerken.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de afbakening in paragraaf 1 van het Afvalplan PUR/PUR-isolatieplaten gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
13.	2.1	ja	102	PUR/PIR platen mogen/kunnen volgens 2.1 gemengd worden met andere afvalstoffen. Het gevaar bestaat dat de PUR/PIR platen breken en niet meer zijn te herkennen of het om gevaarlijke of ongevaarlijke PUR/PIR delen gaat of dat de PUR/PIR stukjes niet meer verwerkt kunnen worden. Inspreker vraagt: Waarom dit niet net als bij vlakglas niet toe te staan?	Paragraaf 2.1.2 beschrijft uitsluitend de situaties voor het mengen van afvalstoffen die in afwijking van het algemene beleid wel of niet kunnen worden toegestaan. Met deze bepalingen moet het bevoegd gezag in afwijking van de algemene toetsingskaders rekening houden bij het verlenen van een vergunning. Voor het mengen van vlakglas (als voorbeeld genoemd door inspreker) geldt geen afwijkend toetsingskader. PUR/PIR-isolatiemateriaal valt onder afvalcategorie 10 of 11. Daarvoor geldt wel een afwijkend toetsingskader, omdat onder deze categorieën een groot scala aan afvalstoffen valt. Het mengen binnen één afvalcategorie kan in dat geval niet zomaar vergund worden. Het bevoegd gezag kan alleen vergunning verlenen als het afval ook na mengen conform de minimumstandaard verwerkt wordt. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst in paragraaf 5.1.2 van het Afvalplan PUR/PUR-isolatieplaten gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.

Zienswijzen op afvalplan PUR/PIR-isolatie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
14.	2.1.1	ja	021	Inspreker heeft een vraag over afvalcategorie 10 uit het Bal; waarom is deze niet gevaarlijk?	Naar aanleiding van deze zienswijze is geconstateerd dat PUR/PIR productieafval/mis-charges ook gevaarlijk afval kan betreffen. Voor productieafval/mis-charges met pentaan als blaasmiddel in het schuim in daarom afvalcategorie 11 uit het Bal toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
15.	2.1.1	ja	021	Inspreker geeft aan dat afvalcategorie 112b in plaats van niet gevaarlijk afval, juist gevaarlijk afval zou moeten betreffen omdat eural-code 170603 gevaarlijk afval betreft. Inspreker motiveert verder dat de afvalstoffen die nu genoemd zijn in de tabel bij deze categorie juist onder een afvalcategorie zouden moeten vallen die als gevaarlijk gecategoriseerd is.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de toelichting welke afvalstoffen onder afvalcategorie 112b (niet-gevaarlijk afval) vallen gewijzigd. Het betreft PUR/PIR-isolatieplaten afkomstig van sloop/renovatie van gebouwen met HFK's en PUR/PIR-isolatieplaten waarvoor is aangetoond dat het niet-gevaarlijk afval is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
16.	2.1.1	ja	144	Inspreker geeft aan dat de strengere eisen voor de gescheiden PUR/PIR afvalstroom (en afvalcategorieën) en de daarbij hogere kosten, de onwensbare situatie in de hand kunnen werken dat PUR/PIR isolatieplaten (on)bewust niet gescheiden worden op de slooplocatie. In paragraaf 5.1.1 wordt hierop toegezien door de wettelijke verplichtingen te beschrijven, maar deze paragraaf maakt geen onderdeel uit van de toetsingskaders. Inspreker geeft aan te vrezen dat dit belangrijke punt daarom niet voldoende zal doorwerken in opvolgende besluiten van bevoegde gezagen. Inspreker verzoekt daarom de wettelijke plicht tot scheiden bij sloop ook wordt aan te stippen in 2.1.1, zodat dit ook onderdeel wordt van de toetsingskaders.	Deze zienswijze gaat over welke afvalstoffen op bouw- en slooplocaties gescheiden moeten worden gehouden. Dat is geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving en valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Deze informatie is daarom opgenomen in het toelichtende deel van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
17.	2.1.1	ja	144	Inspreker geeft aan dat veel gebouweigenaren en aannemers niet de expertise en capaciteit hebben om te kunnen bepalen of isolatie voor 2004 wel of geen (H)CFK's bevat. Dit kan voor verwarring zorgen bij het bepalen van categorie 112A of 112B. Ook zal er een perverse prikkel ontstaan om bij twijfel PUR/PIR isolatieplaten te bestempelen als zijnde 112B. Immers, gevaarlijk afval draagt vaak hogere verwerkingskosten met zich mee. Inspreker verzoekt om in 2.1.1 erop te wijzen, dat als niet bekend is of een afvalstroom gevaarlijke stoffen bevat, deze behandeld moet worden als zijnde gevaarlijk afval. Dit creëert duidelijkheid in de markt, voorkomt een perverse prikkel, en geeft aannemers de ruimte om bij onzekerheid uit te zoeken welk blaasmiddel bij PUR/PIR isolatie in een gebouw is toegepast.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de toelichting welke afvalstoffen onder afvalcategorie 112b (niet-gevaarlijk afval) vallen gewijzigd. PUR/PIR-isolatieplaten afkomstig van sloop/renovatie van gebouwen vallen alleen onder afvalcategorie 112b wanneer is aangetoond dat het niet-gevaarlijk afval betreft. Daarnaast is in paragraaf 4 een extra toelichting opgenomen over het onderscheid gevaarlijk afval of niet-gevaarlijk afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
18.	2.2	ja	021	Inspreker verzoekt om de beschrijving bij deelstroom a, de eerste bullet aan te passen. Inspreker geeft aan dat de laatste zin onder een nieuwe bullet zou moeten worden geplaatst.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de eerste bullet in paragraaf 2.2 van het Afvalplan PUR/PUR-isolatieplaten gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
19.	2.2	ja	021	Inspreker geeft aan dat aan de laatste alinea in de tabel, rechterkolom nog toegevoegd zou moeten worden dat verbranden als vorm van verwijderen alleen in een AVI toegestaan is.	De goedgekeurde vernietigingstechnieken voor verdunde bronnen (dilute sources) zijn verbranden in een afvalverbrandingsinstallatie (AVI) of een draaitrommeloven (DTO). De suggestie is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
20.	2.2	ja	102	In 2.2 is aangegeven dat hoogwaardiger verwerken alleen is toegestaan als de ozonlaagafbrekende gassen en gefluoreerde broeikasgassen worden verwerkt conform... Hierdoor lijkt voorbereiden voor hergebruik ook niet te zijn toegestaan. Inspreker vraagt dit te verduidelijken.	Zie het antwoord op zienswijzen 4 en 5 in deze tabel.
21.	2.2	ja	144	Inspreker geeft aan dat het percentage van 95 % ook voor het verwerken van de PUR/PIR isolatieplaten zelf zou moeten gelden omdat vanuit de beschreven verordeningen een percentage van 95% is voorgeschreven. Een percentage van 99,99% is technisch-economisch niet haalbaar voor de beschreven prijzen van 265,- EUR, waarmee de verwerking bij AVI's het automatische gevolg wordt, en alsnog een percentage van 95% het resultaat is van het materialenplan in huidige versie.	De 99,99% geldt inderdaad voor de afgevangen gassen en niet voor de isolatieplaten in zijn geheel. Naar aanleiding van deze zienswijze is 2.2 van het Afvalplan PUR/PUR-isolatieplaten verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
22.	3	ja	021	Inspreker geeft aan dat in de rechterkolom, eerste tabel in plaats van 'op basis van', 'ten behoeve van' zou moeten staan.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst in de tabel van paragraaf 3 gewijzigd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
23.	3	ja	021	Inspreker verzoekt om 'en' onder de tweede bullet te vervangen door 'of'.	Het woord 'en' is correct. De inspraakreactie is daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
24.	4	nee	021	Inspreker geeft aan dat waar in de laatste zin onder het kopje 'Euralcodes die..' 'gevaarlijk afval' staat, dit uitgebreid zou moeten worden met platen met pentaan (vanaf 2004) omdat deze ook een gevaarlijke afvalstof zijn.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de informatie in paragraaf 4 over wanneer wel of geen sprake is van gevaarlijk afval uitgebreid voor platen met pentaan als blaasgas en HFK's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
25.	4	nee	102	Inspreker wijst op een typfout: in 4 wordt voor EPS verwezen naar Afvalplan EPS-pierpschuim.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de typefout hersteld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
26.	4	nee	102	Inspreker verzoekt om in 4 ook nog euralcodes voor productie-uitval/mischarges op te nemen.	Isolatiemateriaal dat als productie-afval ontstaat, zou ook onder 170603* of 170604 kunnen vallen. **Conclusie**:

Zienswijzen op afvalplan PUR/PIR-isolatie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
27.	5	nee	045	Inspreker vraagt zich af of gebromeerde brandvertragers ook voor kunnen komen in pur/pir platen die na 2004 zijn geproduceerd.	Het is mogelijk dat gebromeerde brandvertragers ook voorkomen in PUR/PIR-isolatieplaten die na 2004 zijn geproduceerd. Naar aanleiding van deze zienswijze is het jaartal 2004 verwijderd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
28.	5.1.1	nee	021	Inspreker geeft aan dat in de tabel, eerste rij, rechterkolom toegevoegd zou moeten worden dat platen met pentaan ook vanaf 2004 als gevaarlijke afvalstof moeten worden ingedeeld.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de specificering '(dus platen geproduceerd vóór 2004)' verwijderd zodat het om alle PUR/PIR-isolatieplaten gaat die gevaarlijk afval zijn. In paragraaf 2.1.1 en 4 is gespecificeerd wanneer de PUR/PIR-isolatieplaten gevaarlijk afval zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
29.	5.1.1	nee	102	In 5.1.1 is in de tabel in de één na onderste rij aangegeven dat PUR/PIR platen gevaarlijk en ongevaarlijk altijd gescheiden moeten blijven tijdens het inzamelen. Hiervan kan niet worden afgeweken. In de rij eronder voor de milieustraat is aangegeven dat als er geen specifieke opslagvoorziening is voor PUR/PIR-platen dat dan een vergunning verleend moet zijn voor het mengen. Bij een milieustraat worden ook PUR/PIR platen ingezameld en dit is in strijd met de rij er boven.	De één na onderste rij van tabel 5.1.1 geldt voor inzamelaars. Een milieustraat is niet een 'inzamelaar' zoals bedoeld in het Besluit inzamelen afvalstoffen (Bia). Een milieustraat is een brengvoorziening voor grove afvalstoffen van huishoudens. Hiervoor gelden de regels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Zie ook het hoofdstuk Gescheiden inzameling huishoudelijk afval van het CMP. Met inzamelen wordt kortgezegd het verzamelen en het transporteren van deze afvalstoffen naar een afvalverwerkingsinstallatie bedoeld (voor uitgebreidere uitleg zie paragraaf 3.2.4 van de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking). Op grond van artikel 10.54 Wm is het verboden gevaarlijke afvalstoffen tijdens het inzamelen te mengen, daaronder mede begrepen verdunnen, met andere categorieën van afvalstoffen of niet-afvalstoffen. De afvalcategorieën staan in bijlage II bij het Bal. Een inzamelaar mag afvalstoffen tijdens het inzamelen verdunnen, mengen met andere categorieën van afvalstoffen of mengen met niet-afvalstoffen als een ontheffing is verleend op grond van artikel 10.63 lid 2 Wm. Een inzamelaar kan deze vergunning alleen aanvragen voor het mengen van inzamelvergunningplichtig gevaarlijk afval. Voor PUR/PIR-geldt geen inzamelvergunningplicht, waardoor het verlenen van een ontheffing voor het mengen tijdens inzamelen niet mogelijk is. Een inzamelaar moet PUR/PIR-isolatieplaten die gescheiden aan hem zijn afgegeven per afvalcategorie gescheiden houden tijdens het inzamelen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
30.	5.2	nee	102	In 5.2 is aangegeven dat voorbereiden voor hergebruik in de meeste gevallen niet is toegestaan. In welke gevallen is dit wel of niet toe te staan? In 5.2.2 is het helemaal niet toegestaan.	Zie het antwoord op zienswijzen 4 en 5 in deze tabel.
31.	5.2.1	nee	021	Inspreker geeft aan dat in beschrijving onder de laatste bullet toegevoegd zou moeten worden dat platen met pentaan ook vanaf 2004 als gevaarlijke afvalstof moeten worden ingedeeld.	Naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 5.2.1 gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
32.	5.2.1	nee	021	Inspreker verzoekt om aan de laatste zin op pagina 11 de zinssnede 'in ieder geval' toe te voegen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 5.2.1 gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
33.	5.2.1	nee	021	Inspreker verzoekt om aan de laatst zin van deze paragraaf toe te voegen dat de verplichting om ter vermelden op een etiket pas geldt vanaf 2014.	Naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 5.2.1 gewijzigd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het Afvalplan PUR/PIR-isolatieplaten.
34.	5.2.2	nee	026	Hier is gesteld dat "voorbereiden voor hergebruik" niet toegestaan is. Dit frustreert hergebruik en lijkt niet de bedoeling in het kader van het CKP hergebruik PIR/PUR. Ter informatie: bij hergebruik (in dezelfde functie als voorheen) komen er geen drijfgassen vrij. Wel is het belangrijk om hergebruikte platen goed te etiketteren. In opdracht van het **Ministerie van VRO loopt er een ketensubsidieproject** waarbinnen onderzoek gedaan wordt naar de mogelijkheden van hergebruik van PIR/PUR-platen. Naar het oordeel van inspreker moeten de EU-richtlijnen zodanig gelezen worden dat PIR/PUR-platen niet 'behandeld' zouden moeten worden als gevolg waarvan drijfgassen vrij kunnen komen. Hergebruik blijft daarmee een uitstekende en circulaire mogelijkheid. Zeker in het geval de capaciteit voor het verwerken (malen van platen en afzuigen van drijfgassen) volstrekt onvoldoende is in Nederland en daarbuiten. Onduidelijk is bovendien of in AVI's (momenteel het belangrijkste afzetkanaal) de drijfgassen afgevangen kunnen worden.	Zie het antwoord op zienswijzen 4 en 5 in deze tabel.
35.	6.1	nee	021	Inspreker geeft aan dat onder het kopje 'deelstroom' ook aangegeven zou moeten worden dat platen met HFK's, veel gebruikt vanaf 2004, altijd afval zijn als het vrijkomt bij renovatie en sloop, op grond van artikel 8 lid 8 en 9 van EU 2024/573 (F-gassenverordening).	Zie het antwoord op zienswijzen 4 en 5 in deze tabel.

2.76 Afvalplan Residuen divers

Zienswijzen op het afvalplan Residuen divers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	032	Inspreker geeft het aan dat de nuttige inzetbaarheid voor rookgasreinigingsresidu in Nederland sterk afwijkt van de ons omringende landen. Inspreker geeft aan dat dit komt doordat de handreiking afvalstof of niet-afvalstof onder het CMP van toepassing blijft, waardoor de beschikbaarheid van rookgasreinigingsresidu voor nuttige toepassing in andere sectoren onbevredigend is en ook afwijkt van de wettelijke mogelijkheden in de ons omringende landen.	In de eerste plaats wordt opgemerkt dat de minimumstandaard van verwerking voor rookgasreinigingsresidu is gericht op storten. Nuttige toepassing is nadrukkelijk niet toegestaan en mag uitsluitend als wordt voldaan aan de voorwaarden die minimumstandaard b noemt. Nuttige toepassing van rookgasreinigingsresidu zal daardoor vrijwel niet kunnen voorkomen. Inspreker geeft aan dat de verwerking van rookgasreinigingsresidu in Nederland afwijkt van andere Europese landen en dat dit komt door hoe in Nederland wordt omgegaan met het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. Alle landen binnen de Europese Unie moeten zich, net als Nederland, houden aan de regels die volgen uit de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra). De invulling van het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof in Nederlandse wetgeving en het CMP volgt uit de regels die vanuit de Kra zijn opgelegd. Andere EU landen geven op de door hun gekozen wijze invulling aan de regels uit de Kra. De manier waarop ze de regels implementeren kan verschillen, maar de wettelijke regels, voortkomend uit de Kra, zullen gelijk zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	102	Inspreker merkt bij het afvalplan over gemengd bouw- en sloopafval op dat daarin verwezen wordt naar het afvalplan residuen en vraagt: Heet het afvalplan Residuen of Residuen divers?	Het afvalplan heet ‘residuen’, omdat daar een groot aantal residuen onder valt. De verwijzing naar ‘residuen divers’ is komen te vervallen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	1	ja	012	Inspreker mist een verduidelijking van wat residu is van AVI bodemas-opwerking. Dit is in andere afval- en ketenplannen wel relevant. Graag een toelichting. Voorbeeld: (een deel van) de fijne fractie die resteert na de opwerking van de grovere fracties wordt wel als vulstof ingezet. Een deel wordt ook nog verder gemalen waarna er een filterkoek ontstaat die als vulstof wordt ingezet. Wanneer zijn deze een residu en wanneer niet?	AVI-bodemas en residuen daarvan vallen in zijn geheel niet onder het afvalplan residuen. Deze vallen onder het afvalplan ‘Assen van AVI’s’. Dit is verduidelijkt in de tabel met afvalstoffen die vergelijkbaar zijn, maar vallen onder andere plannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	1 en 4	ja	024	Inspreker geeft aan dat de toelichting op het residu van het reinigen van zeefzand onjuist is als sprake is van residuen die vrijkomen bij de reiniging van uitsluitend zeefzand. Het ministerie van IenW geeft in die gevallen geen verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid af.	Een onderscheid moet worden gemaakt in zeefzandreinigingsresidu dat te beschouwen is als grond en overig zeefzandreinigingsresidu. Zeefzand of zeefzandreinigingsresidu van het sorteren van gemengd bedrijfsafval is meestal geen minerale fractie of bevat teveel bodemvreemd materiaal. In dat geval is het niet te beschouwen als grond. De zienswijze dat het ministerie in bepaalde gevallen geen verklaring afgeeft, is beantwoord bij zienswijze 5. Alleen reinigingsresidu dat niet is te beschouwen als grond of residu waarvoor de Minister van Infrastructuur en Waterstaat een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid heeft afgegeven, valt onder het afvalplan residuen. Meer informatie over de verschillende soorten zeefzand staat in [Afvalplan zeefzand]. De tekst is verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
5.	1 en 4	ja	024	Er is sprake van residu dat afkomstig is van het reinigen van sorteerzeefzand tot een bouwstof. Het residu is niet als grond te definiëren. Er is sprake van residu dat conform het afvalplan, per definitie gestort moet worden. Het is niet doelmatig om het residu nogmaals te reinigen, omdat er geen minerale fractie meer aanwezig is die nuttig toegepast kan worden als bouwstof. Dit is ook bevestigd door Rijkswaterstaat: ‘Op basis van voortschrijdende inzichten over de fysieke samenstelling van deze partijen reinigingsresidu uit zeefzand, zijn wij tot de conclusie gekomen dat dit geen grond betreft volgens de definitie van grond uit de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond 2006.’	Het citaat van inspreker gaat over een specifieke casus. In die casus ging het om zeefzandreinigingsresidu dat slechts een beperkte hoeveelheid minerale delen bevat, waardoor is geoordeeld dat in dat geval geen sprake is van grond. Als het zeefzandreinigingsresidu niet wordt aangemerkt als grond dan is de minimumstandaard van het afvalplan residuen van toepassing. De minimumstandaard voor dit afval is storten. Doordat per casus moet worden beoordeeld of het residu niet moet worden beschouwd als grond, is de tekst niet aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
6.	1	ja	102	Inspreker vraagt om een betere toelichting bij het ‘residu van het verwerken van grotendeels uit metalen bestaande vaste stoffen’.	Het residu van ‘grotendeels (>50 gew.%) uit metalen bestaande vaste afvalstoffen’ blijft over als de metalen uit dit afval zijn gerecycled. De tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
7.	1	ja	102	Inspreker verzoekt te omschrijven waar het residu van het sorteren en reinigen van verpakkingsglas uit kan bestaan. Dit geldt ook voor het residu van het verwerken van baggerspecie en residu van het verwerken van PAK-rijk steenachtige afval.	Het soort residu is afhankelijk van het verwerkingsproces. Bij zeven, wassen, extractieve of thermische reiniging kunnen bijvoorbeeld residustromen ontstaan. De samenstelling van het verwerkte afval en het doel van de verwerking bepaalt de samenstelling van het residu. Informatie hierover staat in de toelichting van paragraaf 4 van het afvalplan. Het CMP kan daar verder geen algemene uitspraken over doen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
8.	1	ja	102	De huidige afbakening van rookgasreinigingsresidu is beperkt tot AVI, biomassa of energiecentrales. Inspreker geeft aan dat er beter voor kan worden gekozen om de afbakening te vergroten door al het rookgasreinigingsresidu onder dit afvalplan te scharen. Nu vallen de andere rooksgasreinigingsresiduen onder het vrij algemene afvalplan Procesafhankelijk industrieel afval. Hiermee wordt dit afvalplan uniformer en blijft de mogelijkheden voor recycling duidelijker. Andere types rooksgasreinigingsresiduen, zoals van een staalfabriek kunnen hier ook onder vallen, omdat de minimumstandaard ook betrekking heeft op terugwinning van metalen.	Het afvalplan ‘residuen’ heeft betrekking op residuen die: • vrijkomen bij het verwerken van afvalstoffen of vergelijkbare grondstoffen; én • gestort of verbrand (moeten) worden. Juist deze twee criteria zorgen ervoor dat het onderscheid met het afvalplan ‘procesafhankelijk afval’ moet worden aangehouden. Onder het [afvalplan procesafhankelijk afval] vallen geen residuen die vrijkomen bij afvalverwerking en de minimumstandaard van dit plan is juist gericht op zoveel mogelijk recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
9.	2.2	ja	007	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard verbranden als vorm van verwijdering voor residuen van verwerking van bioafval en vraagt waarom geen rekening wordt gehouden met residuen uit de verwerking van bioafval die vanwege een te hoog aandeel inerte materialen onbrandbaar zijn.	De minimumstandaard voor residuen van bioafval is niet gewijzigd ten opzichte van LAP3. In LAP3 was de minimumstandaard voor residuen die ontstaan bij het verwerken van gft-afval, organisch bedrijfsafval en groenafval ook al verwijderen door verbranden.

Zienswijzen op het afvalplan Residuen divers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze minimumstandaard betekent dat het bevoegd gezag ook vergunning kan verlenen voor hoogwaardigere verwerkingstechnieken, zoals het afscheiden van de inerte fractie. Storten van residuen of de deelfracties is echter niet toegestaan. Bedrijven moeten de acceptatie en verwerking zodanig inrichten dat geen te storten fracties overblijven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
10.	2.2	ja	018	Inspreker geeft aan het een zorgelijke ontwikkeling te vinden in het licht van de afvalhiërarchie dat de minimumstandaard voor afvalstoffen die vallen onder de definitie van 'vast stedelijk afval' op verbranden als vorm van verwijderen staat. Dit afval wordt in Nederlandse AVI's verwerkt die een R1 status hebben verkregen en met deze minimumstandaard lijkt de verwerking te worden gedegradeerd. Inspreker verzoekt om de minimumstandaard aan te passen.	Zie het antwoord op zienswijze 4 in Afvalplan Restafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van de minimumstandaard.
11.	2.2	ja	019	Inspreker geeft aan dat onder deelstroom b een restrictie is opgenomen met betrekking tot bewerken van residuen. Bewerking van residuen ten behoeve van nuttige toepassing is nadrukkelijk niet toegestaan, behalve voor een aantal specifieke uitzonderingen. Inspreker geeft aan dat deze zinssnede innovatieve reinigingstechnieken om residustromen hoogwaardig te kunnen toepassen in de weg staat. Inspreker geeft aan dat dit met betrekking tot de aanwezigheid van ZZS ook niet nodig is omdat het CMP hiertoe beleid bevat. Inspreker verzoekt dit expliciete verbod te schrappen, tevens in het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'.	De residuen die inspreker bedoelt zijn het resultaat van het concentreren van verontreinigingen uit meer volumineuze afvalstromen en het is ongewenst om de betreffende verontreinigingen vervolgens alsnog diffuus in het milieu te verspreiden. De minimumstandaard biedt wel ruimte voor innovatieve reinigingstechnieken waarbij geen diffuse verspreiding van toxische zware metalen optreedt. Het verzoek van inspreker geeft dan ook geen aanleiding om de minimumstandaard te wijzigen. De reactie op het verzoek van inspreker over het hoofdstuk 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal' staat in het antwoord op zienswijze 1 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	2.2	ja	019	Onder deelstroom b wordt verwezen naar 'brandbare verontreinigingen'. Inspreker verzoekt expliciet te maken wat hiermee wordt bedoeld.	Met 'brandbare verontreinigingen' worden organische verontreinigingen zoals PAK's bedoeld die in een verbrandingsinstallatie worden omgezet in kleinere, minder gevaarlijke bestanddelen. Indien het residu ook verontreinigingen bevat die niet verbranden, zoals toxische zware metalen, dan voldoet thermische reiniging niet aan de minimumstandaard. Dit is vermeld in de toelichting. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
13.	2.2	ja	037	In het gehele CMP heeft inspreker de stroom 'Refuse Derived Fuel (RDF)' niet gevonden. Op veel EVOA kennisgevingen wordt deze terminologie wel gebruikt voor residu wat na een mechanische verwerkingsstap overblijft en geschikt wordt gemaakt voor transport en voor verwerking in een AEC in een ander land. Inspreker stelt voor om Refuse Derived Fuel toe te voegen aan deelstroom a.	RDF is een uitgesorteerde fractie van restafval die veel brandbare bestanddelen bevat, zoals papier-, karton-, plastic-, rubber-, en houtresten. RDF valt daardoor onder het afvalplan 'restafval'. Soms wordt restafval op een eenvoudige wijze verwerkt om dit afval vervolgens onder de noemer 'RDF' af te voeren. Dat verwerkte afval valt eveneens onder het afvalplan 'restafval'. RDF is geen residu dat overblijft na een verwerking die is gericht op het zoveel mogelijk sorteren of anderszins verwerken van restafval met als doel om die afgescheiden fracties nuttig toe te passen. Het voorstel van inspreker om RDF te beschouwen als residu is dus niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	2.2	ja	037	Onderzoek in opdracht van het Britse Ministerie DEFRA toont aan dat residuen met POP's goed vernietigd worden in afvalenergiecentrales (Persistent Organic Pollutants Destruction Efficiency in UK Energy from Waste - CX0111). Inspreker stelt voor om de minimumstandaard op basis van dit onderzoek op afvalverbranding te stellen.	De minimumstandaard voor POP-houdend residu is verwerken overeenkomstig de POP-verordening waarbij de PCB's en/of overige POP's worden vernietigd of onomkeerbaar worden omgezet. De Verordening (EU) 2019/1021 (ook wel POP-verordening) stelt regels over de verwerking van POP-houdende afvalstoffen. Deze regels houden in dat de verwerking moet leiden tot het vernietigen of onomkeerbaar omzetten van die POPs. Daarbij staat de POP-verordening, onder voorwaarden, alleen de verwerkingsmethoden toe die vallen onder D9, D10, R1 of R4. R1 is niet toegestaan voor afvalstoffen die PCBs bevatten. Daarnaast is voorbehandeling van POP-houdend afval voorafgaand aan de verwerking van de POPs door een van deze vier verwerkingsmethoden toegestaan. Tot slot mag ook het opnieuw verpakken en tijdelijk opslaan voorafgaand aan een dergelijke voorbehandeling of voorafgaand aan definitieve verwerking plaatsvinden. Dit staat in bijlage V van de POP-verordening. Het verbranden valt onder R1 of D10. Het verzoek van inspreker zou inhouden dat verwerking van POP-houdende residuen met een verwerking die is ingedeeld in R4 of D9 niet meer is toegestaan. Dat is niet gewenst. Aan het verzoek is niet tegemoet gekomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
15.	2.2	ja	102	Inspreker doet een suggestie voor de tekst onder 2.2: onder a laatste bolletje en tussen haakjes en onder b laatste bolletje en tussen haakjes, bovenaan zetten en haakjes weghalen.	Het exacte voorstel van inspreker is niet duidelijk. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst van het onderste bolletje niet meer als opsomming opgenomen in minimumstandaard a en b. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	2.2	ja	102	Inspreker reageert op de eerste uitzondering van minimumstandaard b.: "Recycling van componenten van het afval (bijvoorbeeld door metaalterugwinning) onder voorwaarde dat via de residuen hiervan geen diffuse verspreiding van toxische zware metalen plaatsvindt én de zware metalen ook niet worden verdeeld over een substantieel groter volume". Volgens inspreker moet het niet "én" zijn maar "of" omdat het over twee verschillende verwerkingsroutes gaat. De minimumstandaard is niet ondubbelzinnig verwoord. Voor elke verwerkingsroute is het niet toegestaan. Daarnaast is het onduidelijk wat er wordt bedoeld met substantieel groter volume. Tot slot is een verhoging van de puntemissie ook niet wenselijk bij de herinzet van bijvoorbeeld rookgasreinigingsresidu.	Voor alle verwerkingsroutes die leiden tot recycling van componenten geldt dat aan beide voorwaarden moet zijn voldaan. Dat houdt in dat via de residuen van de recycling geen diffuse verspreiding van toxische zware metalen mag plaatsvinden én daarnaast mogen de zware metalen ook niet worden verdeeld over een substantieel groter volume. Het is niet zo dat elke voorwaarde bij een andere verwerkingsroute hoort. Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. Minimumstandaard b heeft met name betrekking op residuen die het resultaat zijn van het concentreren van verontreinigingen uit meer volumineuze afvalstromen en het is ongewenst om de betreffende verontreinigingen vervolgens alsnog diffuus in het milieu te verspreiden. Inspreker heeft echter een terecht punt dat substantieel niet voldoende eenduidig is. Dit is aangepast Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies opmerkt over rookgasreinigingsresidu. De minimumstandaard van dit residu is storten. De uitzonderingssituaties die minimumstandaard b biedt, richten zich juist op het voorkomen van verspreiding van toxische zware metalen. Om die reden heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Residuen divers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft voor wat betreft het woord substantieel geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	3	ja	037	Inspreker meent dat import van restafval naar een AVI kan worden tegengehouden omdat er altijd wel iets wordt gestort (bijvoorbeeld de restfractie uit de opwerking van de bodemas). Dit vindt inspreker ongewenst.	Zie het antwoord op zienswijze 10 in Afvalplan Restafval **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	3	ja	029	Inspreker verzoekt om naar aanleiding van de beschrijving van de gewijzigde EVOA specifiek bij alle bepalingen aan te geven of het de gewijzigde of de oude EVOA betreft.	Inspreker verzoekt om bij de verwijzing naar artikelen specifiek aan te geven of het de gewijzigde of de huidige EVOA betreft. In paragraaf 3 is aangegeven dat als het specifiek artikelen uit de gewijzigde EVOA betreft deze aangeduid worden met nEVOA, aangevuld met het artikel uit de huidige EVOA. Staat er alleen EVOA, dan geldt de verwijzing naar het desbetreffende artikel voor zowel de huidige als de gewijzigde EVOA. Voor de leesbaarheid is ervoor gekozen om niet bij elk specifiek artikel te duiden wat het artikel in de huidige alsook de gewijzigde EVOA betreft. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
19.	4	nee	007, 068	Inspreker geeft aan residu uit grond zonder niet-reinigbaarheidsverklaring te missen. Daar is nu geen minimumstandaard voor benoemd.	De minimumstandaard die inspreker mist, staat in het afvalplan grond. Residu van de reiniging van grond voldoet aan de definitie van grond als bedoeld in artikel 1 van het Besluit bodemkwaliteit. Het afvalplan grond is op dit residu van toepassing zolang de minister van Infrastructuur en Waterstaat nog geen verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid heeft afgegeven voor dit residu. Dit staat in paragraaf 4 van het afvalplan grond en in 'Afvalstoffen die vergelijkbaar zijn, maar onder andere plannen vallen' van paragraaf 4 van het afvalplan residuen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van de minimumstandaard.
20.	4	nee	102	Inspreker wijst op een typefout: onder 4 is PCT-houdend residu opgenomen, onder paragraaf 2.2 PCB-houdend residu. Dit dient PCB-houdend residu te zijn.	Deze opmerking is terecht en de tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	4	nee	102	Op pagina 12 wordt bij destillatieresidu van oliehoudende boorspoeling en boorgruis verwezen naar het afvalplan grond. Dit klopt niet volgens inspreker.	De zienswijze van inspreker klopt niet. Paragraaf 6.3.4 van het SIKB-protocol 7510 noemt afvalstoffen die na reiniging (alsnog) als grond worden aangemerkt, mits wordt voldaan aan de eigenschappen die aan grond blijkens het Bbk worden toegekend. Destillatieresidu van oliehoudende boorspoeling en boorgruis is één van die afvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	5.1.1	nee	102	Op pagina 14 is aangegeven dat residuen binnen afvalcategorie 112A of 112B ook met niet afvalstoffen gemengd mogen worden om te verbranden. Inspreker geeft aan dat het niet circulair is om een niet afvalstof te mengen met een residu om te verbranden.	Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen of het mengen doelmatig is. Indien het bedrijf in de vergunningaanvraag aangeeft dat mengen van residuen met niet-afvalstoffen noodzakelijk is voor afvoer naar een verbrandingsinstallatie, dan zijn daar vanuit het mengbeleid van het CMP geen bezwaren tegen. Een voorbeeld kan zijn het mengen met niet-afvalstoffen om afval steekvast te kunnen transporteren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	5.2.4	nee	102	Afval is PCB-houdend wanneer het totale gehalte aan polychloorbifenylen, polychloorterfenylen, monomethyltetrachloordifenylmethaan, monomethyldichloordifenylmethaan en monomethyldibroomdifenylmethaan hoger is dan 0,5 mg/kg (as received) per congeneer 28, 52, 101, 118, 138, 153 en 180. Inspreker vraagt wat deze getallen inhouden. Moet daar nog een eenheid bij?	Een congeneer is een bepaalde variant van een bepaalde stof met soortgelijke chemische structuur en meestal soortgelijke eigenschappen. Voor pcb's geldt dat onder het gehalte aan polychloorbifenylen wordt verstaan het gehalte aan de volgende afzonderlijke polychloorbifenyl-congeneren: 28, 52, 101, 118, 138, 153 of 180 (de nummers staan voor een bepaalde vorm van het pcb-molecuul). Een congeneer heeft dus geen eenheid. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	5.3	nee	102	In het oude sectorplan 26 werd rekening gehouden met een hoog kwikgehalte van 0,1% (1000 mg/kg) in deze stroom. Dat komt inspreker in dit afvalplan niet tegen. Zij vraagt zich af of dat klopt en of er dan geen problemen kunnen ontstaan. Of maak je voor een dergelijke partij een individuele toetsing noodzakelijk terwijl nu al op voorhand duidelijk is wat de uitkomst gaat worden, namelijk storten.	Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Bij de minimumstandaard van LAP3 stond dat rekening is gehouden met het feit dat rookgasreinigingsresidu mogelijk meer dan 0,1% kwik bevat. Dat is niet meer expliciet vermeld in het CMP. De minimumstandaard van deze afvalstroom is in het CMP echter hetzelfde als die van LAP3. Daarnaast staan kwik en kwikverbindingen in het 'Overzicht van relevante ZZS' van paragraaf 5.3 van het afvalplan residuen genoemd als ZZS die kunnen voorkomen in rookgasreinigingsresidu. Het CMP is dus niet gewijzigd ten opzichte van LAP3. Om die reden heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	5.3	nee	032	Inspreker geeft aan dat er voor de kwalificatie einde-afval voor rookgasreinigingsresidu geen eenduidige probleemeigenaar is bij de overheid waardoor rgr-residu nu teveel gestort wordt.	Inspreker legt een verband tussen de kwalificatie einde-afval, een probleemeigenaar bij de overheid voor rookgasreinigingsresidu en storten. Echter wordt niet duidelijk hoe deze drie onderwerpen zich tot elkaar verhouden volgens de inspreker. Als een houder van een materiaal wil beoordelen of een materiaal een afvalstof of einde-afvalstof is, moet eerst beoordeeld worden of het materiaal onder een Europese of nationale regeling voor einde-afval valt. Is dit het geval, dan geldt deze als het enige beoordelingskader om vast te stellen of het materiaal een afvalstof of einde-afvalstof is. Is dit niet het geval, dan moet de houder op grond van de voorwaarden in artikel 1.1 lid 6 Wm en de vereisten uit het toetsingskader van het CMP beoordelen of er sprake is van een afvalstof of einde-afvalstof. Zie voor meer informatie over dit onderwerp het [hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof] en de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. Het bevoegd gezag toetst of er sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof op basis van de verstrekte relevante informatie. Meer informatie over welk bevoegd gezag wanneer bevoegd is om te oordelen staat in de Handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen. Zolang niet is aangetoond dat rookgasreinigingsresidu een einde-afvalstof is, geldt de minimumstandaard storten. Nuttige toepassing is alleen in uitzonderingssituaties toegestaan.

Zienswijzen op het afvalplan Residuen divers					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
26.	gehele plan	nee	029	Inspreker geeft aan dat niet bij alle verwijzingen duidelijk is of het verwijst naar een ander document of naar een hoofdstuk in het afvalplan.	In het definitieve CMP zijn de verwijzingen digitaal aangebracht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.77 Afvalplan Restafval

Zienswijzen op het afvalplan Restafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker vraagt aandacht voor medisch afval en veiligheid bij restafval. Medisch afval vanuit de thuiszorg met onder meer een toegenomen hoeveelheid injectienaalden leidt helaas tot meer prikincidenten bij medewerkers in de sector. Ook het aandeel bloedzakken neemt in dit verband toe. Dit vraagt ook om een zorgvuldiger omgang met zorgafval bij de ontdoener.	Het CMP geeft het beleid en de regels weer die gelden voor het gescheiden houden van afvalstoffen bij bedrijven en geeft de taken weer die gemeenten hebben ten aanzien van gescheiden inzameling van afvalstoffen bij huishoudens. Het afvalplan restafval geeft vervolgens weer hoe restafval verwerkt mag worden. Het Uitvoeringsprogramma VANG – Buitenshuis en het programma VANG – Huishoudelijk Afval van het ministerie van IenW zetten zich in voor het beter en juist scheiden van afvalstoffen door bedrijven en burgers. Het CMP heeft hierin geen stimulerende of handhavende rol. Wel gaat het ministerie vanuit VANG Huishoudelijk Afval kijken naar de KCA-lijst. Nu is het al zo dat injectienaalden als KCA afgegeven moeten worden en niet in het restafval thuis horen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan restafval.
2.	1	ja	037	De definitie van 'Sorteerresidu' is onvolledig en zou moeten worden uitgebreid met het residu dat ontstaat bij het sorteren en recyclen van gescheiden inzamelde en nagescheiden afvalstromen, zoals bouw- en sloopafval, gft-afval, pmd-afval, gesorteerde plastic afvalstromen, etc.	De afbakening van sorteerresidu die in het plan wordt gegeven is de afbakening in relatie tot het plan restafval. Sorteerresidu van het verwerken van ander afval hoort thuis in de daarbij horende plannen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan restafval.
3.	2.2	ja	012	De minimumstandaard voor fijn huishoudelijk restafval en fijn restafval van bedrijven is in dit afvalplan een meerkeuzemenu. Waarom wordt niet circulair doorgepakt en wordt verbranden als vorm van verwijderen de vervolgstap op de echte minimumstandaard: sorteren, nascheiden of anderszins verwerken gericht op nuttige toepassing van het residu van het restafvalsorteerproces?	Een van de criteria voor het formuleren van de minimumstandaard is dat al het afval dat in Nederland vrijkomt op deze wijze verwerkt kan worden. Gezien er nog onvoldoende capaciteit is om al het huishoudelijk restafval eerst na te scheiden, is de minimumstandaard daarom nog steeds 'verbranden als vorm van verwijdering'. In de toekomstplannenparagraaf van het hoofdstuk 'minimumstandaard voor verwerking' wordt geschetst dat het ministerie manieren onderzoekt om minimumstandaarden te verhogen zonder dat aan dit criterium van 'voldoende capaciteit' is voldaan. Zodra die plannen zich uitkristalliseren zal worden bezien voor welke minimumstandaarden dit in praktijk kan worden gebracht. Het is nu nog niet te zeggen of het verwerken van restafval daar een van zal zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van de minimumstandaard.
4.	2.2	ja	018	Inspreker geeft aan het een zorgelijke ontwikkeling te vinden in het licht van de afvalhiërarchie dat de minimumstandaard voor afvalstoffen die vallen onder de definitie van 'vast stedelijk afval' op verbranden als vorm van verwijderen staat. Dit afval wordt in Nederlandse AVI's verwerkt die een R1-status hebben verkregen en met deze minimumstandaard lijkt de verwerking te worden gedegradeerd. Inspreker verzoekt om de minimumstandaard aan te passen.	Zie allereest het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. De minimumstandaard is slechts een ondergrens van wat vergunbaar is. Dat betekent dat ook AVI's die geen R1-status hebben fijn restafval van burgers en bedrijven zouden mogen verbranden. Het klopt echter dat op dit moment alle AVI's wel de R1-status hebben. Toch is de minimumstandaard niet vastgelegd op 'verbranden als vorm van nuttige toepassing (R1)' omdat vanwege de heterogeniteit van fijn restafval R1 niet altijd mogelijk is (zie de toelichting in paragraaf 5.2.3 van het plan). Om die reden is de minimumstandaard dus 'verbranden als vorm van verwijderen'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijzigingen van de minimumstandaard.
5.	2.2	ja	055	Inspreker geeft aan dat de minimumstandaard voor deelstroom a en c 'verbranding voor nuttige toepassing' zou moeten zijn, met als escape 'verbranding voor verwijdering' als er niet genoeg verbrandingscapaciteit is bij de R1 verbrandingsovens. Dit geldt ook voor het residu bij deelstroom b. Ook dient deze eerst aangeboden te worden bij een R1 afvalverbrander. De toelichting in paragraaf 5.2 en 5.2.3 moet conform bovenstaande gewijzigd worden.	Zie de antwoorden op zienswijzen 3 en 4 in deze tabel.
6.	2.2	ja	064	Inspreker schetst een casus van het verwerken van huishoudelijk restafval via scheiden (voor recycling) en het maken van pellets van het residu. Deze pellets gaan naar een pyrolyse-proces voor de productie van waterstof. De minimumstandaard is verbranden. Inspreker vraagt om pyrolyse voor deze specifieke situatie toe te voegen als minimumstandaard dan wel, handelingsperspectief aan het bevoegd gezag te verschaffen hoe het verbranden van deze pellets in dit geval voorkomen kan worden.	De door inspreker geschetste werkwijze past in de minimumstandaard zolang er niets wordt gestort. Bij 'niets storten' bedoelen we zowel dat er uiteindelijk geen pellets worden gestort maar ook dat tijdens de productie geen residuen ontstaan die wel gestort zouden worden. Niets storten is dus een belangrijke voorwaarde om op deze wijze aan de minimumstandaard te voldoen. **Conclusie**: Deze zienswijze behoeft geen aanpassing aan de tekst van het afvalplan.
7.	2.2	ja	084	De minimumstandaard stelt dat residu ten minste moet kunnen worden verbrand. Inspreker vraagt of dit kan worden geconcretiseerd?	Dit betekent dat eventueel uitsorteren of nascheiden van restafval niet mag leiden tot een residu dat niet meer verbrand kan worden maar moet worden gestort. Dat betekent dat er misschien minder ver gesorteerd mag worden dan technische mogelijk zou kunnen zijn. Dit wordt ook beknopt toegelicht in paragraaf 5.2.1 van het afvalplan. **Conclusie** De minimumstandaard voor het verwerken van fijn restafval is ongewijzigd vastgesteld.

Zienswijzen op het afvalplan Restafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
8.	3	ja	037	Voorstel is om bij 'Andere vormen van (voorlopig) verwijderen anders dan verbranden als vorm van verwijderen of storten voor deelstroom a en c' toe te staan dat dit afval ingezet kan worden voor nascheiding om materialen terug te winnen voor mechanische dan wel chemische recycling. De Nederlandse industrie heeft namelijk behoefte aan import van veel plasticafval om de grondstoffentransitie naar secundaire grondstoffen te kunnen realiseren (verwezen wordt naar een studie en een PowerPoint).	Import van afvalstoffen die leiden tot een te storten restfractie is op basis van nationale zelfverzorging niet toegestaan. Dit betekent dat buitenlands afval niet in Nederland mag worden gestort. Het toestaan van het nascheiden van restafval uit het buitenland om plasticafval af te scheiden zal onvermijdelijk leiden tot een te storten restfractie. Om deze reden kan het nascheiden niet worden toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	3	ja	037	Voorstel is om naast een importplafond ook een exportplafond te introduceren. Het is ongewenst als Nederlandse afvalenergiecentrales met een tekort aan te verwerken afval zitten doordat Nederlands afval in het buitenland verwerkt wordt (bijvoorbeeld doordat daar de belastingen of verwerkingsstandaarden lager zijn dan in Nederland).	Zie het antwoord op zienswijze 8 in Onderdeel Beperken import brandbaar afval.
10.	3	ja	037	Inspreker meent dat import naar een AVI kan worden tegengehouden omdat er altijd wel iets wordt gestort (bijvoorbeeld de restfractie uit de opwerking van de bodemas). Verzocht wordt de tekst anders te formuleren zodat deze beperking van import niet aan de orde is	Indien afvalstoffen naar een AVI worden overgebracht, wordt de overbrenging ingedeeld als een handeling van hoofdgebruik als brandstof of een andere wijze van energieopwekking of verbranden als vorm van verwijderen. De afvalstof wordt in dat geval volledig verbrand. De verwerking van het restafval is na verbranding voltooid. Na het verbranden is AVI-bodemas als afvalstof ontstaan. Voor de verwerking van AVI-bodemas is het afvalplan assen van AVI's van toepassing. De verwerking van AVI-bodemassen valt niet onder dit afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	5.1.2	nee	ambtshalve	n.v.t.	Als relevant toetsingskader was in het ontwerp-CMP abusievelijk 'Mengen voorafgaand aan of tijdens storten' terecht gekomen. Gezien storten voor restafval geen optie is, is deze verwijzing weggehaald. **Conclusie**: Paragraaf 5.1.2 is aangepast.
12.	5.2	nee	084	Inspreker vraagt welke voorwaarden gelden voor het uitsorteren [*red. van restafval*] en waar deze staan beschreven? Inspreker wil deze ook hier graag terugzien.	De voorwaarden voor uitsorteren staan beschreven in paragraaf 5.2.1. Het is onduidelijk welke informatie inspreker daarin mist en waar 'hier' is waar inspreker ze precies wil lezen? **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassingen geleid.
13.	5.2.1	nee	037	Inspreker wijst op de mogelijkheid om restafval met organische inhoud (zoals bijvoorbeeld voedselresten) – ook uit internationaal opererende middelen van vervoer – na te scheiden door de organische fractie uit te zeven en daar door middel van vergisting groengas/biomethaan uit te produceren. Het digestaat uit deze vergisting wordt vervolgens alsnog verbrand zodat er geen milieurisico's kunnen ontstaan. Deze duurzame verwerkingsmogelijkheid wil inspreker graag continueren en uitbreiden.	Het is de verantwoordelijkheid van inspreker om te toetsen of deze verwerking is toegestaan volgens de bepalingen van de Verordening dierlijke bijproducten. Daarbij geldt dat als het restafval zelf classificeert als categorie 1 materiaal, dat label ook geldt voor het materiaal na verwerking. Zie voor meer informatie over welke verwerking is toegestaan de website van de NVWA. Deze zienswijze heeft geleid tot het specificeren van deze afvalstof tot restafval dat keukenafval bevat van internationale vervoermiddelen die van buiten de Europese Unie komen. Dit conform de bepaling zoals weergegeven in de Verordening dierlijke bijproducten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in de afbakening en in de toelichting van het afvalplan.
14.	5.2.1	nee	084	Inspreker citeert dat de restcontainer van de milieustraat mág worden nagescheiden om monostromen af te scheiden, maar dat het niet verplicht is. Inspreker vindt het goed dat dit niet verplicht is, maar vraagt wel om duidelijke richtlijnen.	De keuze om de restcontainer van de milieustraat naar de afvalverbranding te brengen of naar een sorteerder is aan de gemeente of reinigingsdienst die de bedrijfsvoering van de milieustraat verzorgd. Het CMP geeft daarvoor geen verdere richtlijnen omdat de samenstelling van die container ook afhankelijk is van wat burgers brengen, hoe goed de overige afvalstoffen op de betreffende milieustraat gescheiden worden (adequaat beheer) en of de milieustraat misschien ook meer dan de verplichte 18 afvalstoffen inneemt (keuze). Afhankelijk van de inhoud hangt er wellicht ook een verschillend prijskaartje aan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassingen geleid.
15.	5.2.3	nee	037	Inspreker meent dat AVI's in de tekst onder "AO/IC beleid van de AVI grof huishoudelijk restafval" worden neergezet als handhaver/politieagent op gemeenten. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om gemengd grof huishoudelijk afval te sorteren.	De zienswijze van inspreker heeft geleid tot een wijziging in de deze tekst in paragraaf 5.3. AVI's mogen grof huishoudelijk afval dat gemengd is aangeboden of bij inzameling niet naar soort gescheiden is gehouden (denk aan route-inzameling, het gebruik van (kraak)perswagens, etc.) niet accepteren omdat dit afval eerst uitgesorteerd moeten worden conform de minimumstandaard. Dit hoort de AVI op te nemen in haar acceptatiecriteria. **Conclusie**: De tekst van deze paragraaf is naar aanleiding van deze zienswijze gewijzigd.
16.	5.2.3	nee	007	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard sorteren voor deelstroom b (grof huishoudelijk afval dat gemengd is aangeboden of bij inzameling niet naar soort gescheiden is gehouden) en vraagt zich af hoe dit in verhouding staat tot het AO/IC beleid van AVI's waaruit moet blijken of gemengd grof huishoudelijk afval al dan niet wordt geaccepteerd. Is hier een risico van overtreding van dat beleid?	Zie het antwoord op zienwijze 15 in deze tabel.
17.	5.3	nee	007	Inspreker heeft twee zienswijzen op ZZS: • Nu staat er dat voor restafval van huishoudens en bedrijven geen ZZS zijn gevonden die in concentraties boven de aangegeven concentratiegrenswaarde kunnen voorkomen. Indien ZZS in de toekomst worden aangetroffen in restafval omdat het gebruik van ZZS en / of zorgstoffen in grondstoffen en producten is veranderd of anders is dan tot heden bekend is, heeft dat de nodige consequenties. • Verwacht het ministerie dat als gevolg daarvan extra aanbod van restafval te verwachten is, omdat deze grondstoffen en producten niet langer gebruikt mogen worden? Indien in restafval hogere concentraties aan ZZS aanwezig blijken te zijn, betekent het dan ook dat andere vormen van verwerking anders dan	Inspreker heeft een punt dat dit beter geformuleerd kan. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst in paragraaf 5.3 gewijzigd. Bij gemengde afvalstoffen zoals restafval hoeft geen rekening gehouden te worden met ZZS in de doelmatigheidstoets bij vergunningverlening. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijzigingen van dit afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Restafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				verbranding niet langer worden toegestaan? Moet daar in het CMP en de onderdelen met betrekking tot thermische verwerking in het bijzonder, rekening mee worden gehouden?	

2.78 Afvalplan Reststoffen drinkwaterbereiding

Zienswijzen op het afvalplan Reststoffen drinkwaterbereiding					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	2.2	ja	103	De huidige minimumstandaard is overgenomen in het concept CMP. Deze is voor de niet-hoog arseenhoudende reststoffen recycling, zoals gebruik voor zwavelbinding of inzet als bouwstof. Op basis van de nieuwe CMP definities van "recycling" en "overige nuttige toepassing" [*red. zie de zienswijze hierop van inspreker op het hoofdstuk 'vormen van recycling beoordelen'*] zijn de toepassingen van waterijzer geen recycling meer, maar andere nuttige toepassing. Als dat inderdaad zo is moet naar mening van inspreker de minimumstandaard aangepast worden. Inspreker geeft hierover ook technische details.	Voor het antwoord wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 14 in Onderdeel Vormen van recycling beoordelen. Bij de voorbeelden die inspreker noemt worden de reststoffen door een bewerking geschikt gemaakt voor afzet en gebruik elders. Bijvoorbeeld de inzet van waterijzer voor zwavelbinding in een vergister of RWZI, het verwerken van waterijzer tot coagulant en het verwerken van kalkkorrels voor gebruik in cosmetica of veevoer. In die gevallen is sprake van recycling. Het is dan ook niet nodig dat de minimumstandaard wordt aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.
2.	2.1	ja	103	De mengregels voor toepassen als bouwstoffen zijn aangepast t.o.v. LAP3. Inspreker geeft aan dat dit niet met de sector besproken is en dat de huidige opzet niet werkbaar is, sterk kostenverhogend en zinloos vanuit het oogpunt van milieubescherming. Inspreker wil graag in overleg met IenW over een werkbaar systeem. Om haar punt te onderbouwen geeft inspreker een uiteenzetting over arseen in water en waarom inspreker vindt dat de gemaakte keuze in het CMP om gebruik te maken van de arseenemissiewaarde in plaats van de samenstelling niet de juiste is. Inspreker maakt ook de kosten die dat met zich meebrengt inzichtelijk. Inspreker geeft aan dat overstappen op een emissiewaarde geen enkele meerwaarde heeft vanuit het oogpunt van milieubescherming. Het arseen in drinkwaterreststoffen is sterk gebonden aan ijzer en loogt niet uit. Er is nog nooit een partij afgekeurd vanwege een te hoge emissiewaarde van arseen bij de AP04 keuring. Ook niet bij arseengehaltes >1000 mg/kg ds. De arseenemissie bepalen voor het samenvoegen tot een grotere partij heeft geen enkele meerwaarde. Een zinvolle aanpak zou volgens inspreker zijn om net als nu aan de verwerker informatie te verstrekken over het arseengehalte gebaseerd op de beschikbare analyses van de productielocatie. Locaties waar regelmatig slib vrijkomt worden minimaal 1 per 2 jaar geanalyseerd én bij een tussentijdse wijziging in het productieproces. Voor locaties waar incidenteel, < 1 per 2 jaar, slib vrijkomt wordt geanalyseerd voorafgaand aan afvoer. Als er zekerheid is dat het arseengehalte minder is dan 500 mg/kg ds kan direct worden opgebulkt. Als er onvoldoende informatie is of bij twijfel wordt de batch apart gelegd en indicatief bemonsterd op arseengehalte conform het SIKB protocol 9335-1 (10 grepen etc.). Als de analyse <500 mg/kg ds arseen aantoont kan de batch met andere batches <500 mg/kg ds worden opgebulkt. Als de analyse >500 mg/kg ds arseen aantoont mag alleen worden opgemengd met andere batches >500 mg/kg ds. Hiermee blijft in beeld welke partijen hoge arseengehaltes bevatten en dit kan eventueel ook in het partijkeuringsrapport vermeld worden. De partijkeuring borgt dat voldaan wordt aan de emissiewaarden.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst aangepast, zodat de arseenconcentratie moet worden bepaald in plaats van de arseenemissie. De reden hiervoor is dat informatie aan de toepasser van een bouwstof moet worden verstrekt als deze informatie relevant is om (bij een normale toepassing) aan de zorgplicht te kunnen voldoen. Dit is een verplichting op grond van artikel 4.11 van de Rbk2022. De aanwezigheid van arseen in bouwstoffen kan bij sommige toepassingen tot verontreiniging van de bodem leiden. Dit kan gebeuren als arseen weer in oplossing komt. Daardoor is het van belang dat informatie over de arseenconcentratie beschikbaar is en wordt verstrekt aan degenen die de bouwstof maken en toepassen. Voor het bepalen van de arseenconcentratie blijft het plan aansluiten bij het SIKB-protocol 9335-1. De analysekosten zijn beperkt en geen reden om over te stappen op een lagere frequentie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het wijzigen van paragraaf 2.1.2, 5.1.2 en 5.2.2 van het afvalplan.
3.	2.1.2 en 5.2.2.2	ja	103	Inspreker citeert het mengbeleid dat geldt voor afvalcategorie 18 in afwijking van het algemene mengbeleid en geeft daarbij aan dat zij dit niet kan volgen. Het huidige sectorplan gaat uit van een indeling op samenstelling en niet op emissie. Met een verwijzing naar de toelichting in paragraaf 5.2.2.2 stelt inspreker vragen over wat bedoeld is met de termen 'aanvullend' in relatie tot de uitleg die gaat over het toepassen van het algemene mengbeleid en het meten van de emissie van arseen. Tot slot stelt inspreker een aantal verduidelijkende vragen over de informatie in het kader over hoe een bedrijf de tot bouwstof te mengen reststoffen moet analyseren op arseen. Inspreker vindt de tekst over 'in beide gevallen' onduidelijk. Zij gaat er vanuit dat alleen bij de indicatieve keuring voor samenvoegen van partijen van max 100 ton tot 2.000 ton de arseen onderzocht moet worden en niet op elke kleine batch voor het samenvoegen tot 100 ton. Daarnaast is het verwarrend dat er staat dat monstername en analyse zowel moet plaatsvinden volgens SIKB 9335-1 als het SIKB 1001 protocol.	Voor het antwoord op de zienswijzen over het bepalen van de arseenemissie zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. Deze teksten zijn aangepast. Bij het produceren van een bouwstof uit afvalstoffen zijn de toetsingskaders van [Mengen van afvalstoffen] van toepassing. Daarin staat dat partijen die afzonderlijk niet voldoen aan de kwaliteitscriteria voor een niet vormgegeven bouwstof in beginsel niet mogen worden gemengd tot een bouwstof. Het mengen van arseenhoudende reststoffen tot een bouwstof mag op grond van deze toetsingskaders en minimumstandaard b alleen als het de inzet van functionele hoeveelheden (ongeacht arseengehalte) betreft als vulstof voor of toeslagmateriaal in een vormgegeven bouwstof. De toelichting bij afvalcategorie 18 is verduidelijkt in paragraaf 5.1.2. Daarnaast is de toelichting van 5.2.2.2 ingekort. Inspreker merkt terecht op dat alleen bij de indicatieve keuring voor het samenvoegen van partijen van max 100 ton tot 2.000 ton de arseenconcentratie onderzocht moet worden in de partijen van 100 ton. Het SIKB 1001 protocol is dit van toepassing, omdat in SIKB 9335-1 een verwijzing staat naar dit protocol. Het is echter niet nodig om in het afvalplan apart naar het SIKB 1001 protocol te verwijzen. Deze verwijzing is dan ook vervallen. Daardoor is er ook geen verwarring meer over mogelijke analyse van partijen kleiner dan 100 ton. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een verduidelijking van de toelichting van het afvalplan.
4.	6.1	nee	103	Het grootste deel van de drinkwaterreststoffen, namelijk de kalkkorrels (80.000 ton/jaar) en het merendeel van het waterijzer (80.000 ton/jaar) wordt sinds 2010 op de markt gebracht als Reach geregistreerd bijproduct. Daarbij worden de eisen uit het afvalplan t.a.v. arseengehalte overeenkomstig toegepast. De toepassing als zwavelbinder in biovergisters en op de rioolwaterzuivering gebeurt met bijproducten, niet met afvalstoffen. Dit zou niet mogelijk zijn als het geleverde waterijzer de status van afvalstof had. Ook alle huidige toepassingen van kalkkorrels zijn niet mogelijk met afvalstoffen. Het zou goed zijn om in de aanhef van het sectorplan of onder 6.1 te verduidelijken dat drinkwaterreststoffen ook als bijproduct op de markt worden gebracht.	Dat een afvalstof op de markt wordt gebracht overeenkomstig de regels van REACH wil nog niet zeggen dat geen sprake is van een afvalstof. Een REACH-registratie kan vereist zijn voor de beoordeling van de niet-afvalstatus en is daarom een relevante factor, maar het is niet bepalend. Dit blijkt onder meer uit het arrest TPS NOLO (Geobal) (HvJ-EU 14 maart 2019, C-399/17, ECLI:EU:C:2019:200), waarin het HvJ-EU oordeelt dat de REACH-registratie relevant is maar niet uitsluit dat het toch om een afvalstof gaat. Hierbij wordt bijvoorbeeld gewezen op de situatie waarin een stof ten onrechte geregistreerd kan zijn, waarbij is voorbijgegaan aan de afvalstatus van de stof. Ook in een rapport van RIVM staat in hoofdstuk 6 dat het hebben van een registratie voor REACH niet betekent dat wordt voldaan aan andere verplichtingen van REACH of andere Europese wetgeving of aan productwetgeving. Een beoordeling afvalstof of bijproduct voor de kalkkorrels en waterijzer moet per geval worden gemaakt aan de hand van artikel 1.1 lid 4 Wet milieubeheer en het toetsingskader in het CMP. Zie voor meer informatie over dit onderwerp het [hoofdstuk Afvalstof of niet-afvalstof]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het afvalplan.

2.79 Afvalplan Reststoffen kolencentrales

Zienswijzen op het afvalplan Reststoffen kolencentrales					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	5.2.1	nee	029, 102	Inspreker verzoekt om aan de beschrijving onder het kopje voorbereiden voor hergebruik '…en kunnen per definitie niet geschikt worden gemaakt voor hergebruik...' de term 'als brandstof' toe te voegen.	Bij voorbereiding voor hergebruik worden producten of componenten van producten, die afvalstoffen zijn geworden, door controleren, schoonmaken of repareren klaargemaakt voor hergebruik zonder dat verdere voorbehandeling nodig is. Reststoffen komen bij een proces vrij, zijn niet eerder gebruikt en kunnen dus ook niet worden hergebruikt. Voorbereiden voor hergebruik van reststoffen van kolengestookte energiecentrales is per definitie niet mogelijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.80 Afvalplan Shredderafval

Zienswijzen op het afvalplan Shredderafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1	ja	160	In de tabel zijn de stromen Reststroom 'autoshredderafval' en Reststroom 'overig shredderafval' opgenomen. Opgemerkt wordt dat bij het huidige sectorplan 27 na publicatie nog een stroom shredderafval hieraan is toegevoegd: gemengd shredderafval. In de praktijk blijkt dat er in het buitenland shredderstromen vrij kunnen komen die bestaan uit zowel autoshredder- als overig shredderafval. Niet duidelijk is of deze stroom ook onder dit afvalplan valt en waaraan dient te worden getoetst.	In het sectorplan shredderafval wordt in paragraaf 4 aangegeven dat er geen minimumstandaard voor gemengd shredderafval is opgenomen en dat deze stroom niet onder het sectorplan valt. Volgens het afvalplan moet deze fractie verwerkt worden volgens de minimumstandaard van overig shredderafval. Zie paragraaf 6 'Toelichting grensoverschrijdend transport' van het afvalplan shredderafval voor uitleg over gemengd shredderafval en hoe hiermee om dient te worden gegaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	2.1, 2.2, 3 en verder	ja	088, 135	Inspreker merkt op dat in het afvalplan wordt gesproken over inert residu. Gezien de herkomst van het bedoelde "inert residu" zal volgens de inspreker nooit sprake kunnen zijn van volledige inert materiaal. Het bedoelde inert residu zal altijd niet inerte delen bevatten die aanwezig zijn in het oorspronkelijk geshredderde ingangsmateriaal. Inspreker geeft in overweging om de term inert niet te gebruiken.	De term 'inert' is uit het afvalplan gehaald en in plaats daarvan wordt de term 'sorteerresidu' gebruikt. Dit is ook doorgevoerd in het afvalplan autowrakken en elektr(on)ische apparatuur. Zie de begrippenlijst in het CMP voor meer informatie over een sorteerresidu. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleidt tot een wijziging van het CMP.
3.	2.2	ja	064	Voor [dakafval en] shredderafval bestaat nog steeds een stortverbod in het Besluit Bssa. Storten van deze reststromen kan alleen met een verklaring stortverbod Bssa, ook als storten volgens de minimumstandaards (beperkt) is toegestaan. De onduidelijkheid hierover komt dan terug bij het beoordelen van de verzoeken om een verklaring stortverbod Bssa. Wij verzoeken u het Bssa op dit punt in overeenstemming te brengen met de minimumstandaarden uit het CMP.	Op grond van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa), artikel 1, eerste lid, categorie 27, geldt voor 'shredderafval' en voor 'gemengde deelstromen of residuen van de handmatige en mechanische verwerking van de stromen van shredderafval' een stortverbod. Echter is in de minimumstandaard voor autoshredderafval opgenomen dat uitsluitend een inert residu gestort mag worden als dit residu beperkt wordt tot maximaal 5% van de input van de eerste shredderinstallatie. (De minimumstandaard voor overig shredderafval is gewijzigd naar aanleiding van o.a. het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel) Er mag dus enkel gestort worden in specifieke gevallen en hiervoor is een ontheffing van het stortverbod nodig. Het verlenen van ontheffingen door Gedeputeerde Staten is bedoeld voor specifieke, individuele en tijdelijke gevallen. Zie voor meer informatie paragraaf 5.2.6 Storten in het afvalplan en de [Leidraad ontheffing stortverbod]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	2.2	ja	007	Inspreker verwijst naar het maximale percentage van 5% van het input-residu dat gestort mag worden. Inspreker geeft aan dat de controle hiervan niet bij de stortplaatsexploitant kan liggen en vraagt expliciet te duiden wie voor de handhaving verantwoordelijk wordt.	Het is aan het bedrijf om aan te tonen aan de vergunningverlener dat een verwerking voldoet aan de minimumstandaard. Dit is verduidelijkt in paragraaf 5.2.6 van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	2.2	ja	029, 102	Inspreker vraagt of de genoemde 5% in volume of gewichtsprocenten is?	De 5% is voor autoshredderafval gebaseerd op het besluit beheer autowrakken en betreft gewichtsprocent. Ook de percentages voor overig shredderafval hebben betrekking op gewichtsprocent. Dit is verduidelijkt in het afvalplan shredderafval en de afvalplannen elektr(on)ische apparatuur en autowrakken. **Conclusie:** Naar aanleiding van deze zienswijze zijn wijzigingen opgenomen in het CMP.
6.	2.2	ja	029, 102	Bij beoordeling aanbod aan een stortplaats voor een verklaring Bssa is de controle niet meer uitvoerbaar op de 5%.	Zie de beantwoording op zienswijzen 7 (van 064 bij 2.2) en 4 (van 007 bij 2.2) in deze tabel.
7.	2.2	ja	064	Inspreker wijst erop dat het gelijktrekken van het maximaal percentage storten (5%) aan dat van autoshredderafval problemen oplevert bij vergunningverlening. Het percentage is geen indieningsvereiste voor vergunningverlening. Het vereist inzicht in de keten om van oorspronkelijke input tot residu te bepalen of sprake is van toelaatbare percentages. Het shredderresidu dat niet geschikt is voor verbranding, kent als enige verwerkingsmogelijkheid storten. De vraag is of de grens van maximaal 5% voor alle overige shredderafval stromen haalbaar is. Wij verzoeken u het percentage bij overig shredderafval te verwijderen.	Het is aan het bedrijf om aan te tonen dat een verwerking voldoet aan de minimumstandaard. Daarnaast constateert de inspreker terecht dat maximaal 5% storten voor overige shredderafval stromen mogelijk niet haalbaar is. De minimumstandaard is daarom naar aanleiding van onder andere deze zienswijze en zienswijze 8 aangepast. Zie ook zienswijze 8 voor meer informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	2.2, 5.2.3	ja	088, 135	Inspreker verzoekt om de opgenomen minimumstandaard verwerking voor overig shredderafval niet op deze wijze op te nemen. De aanpassing betreft een hoogwaardigere verwerking dan momenteel beschikbaar is. De belangrijkste reden hiervoor is dat de beperking van het te storten materiaal tot maximaal 5% van de input van de eerste shredder volgens inspreker in de praktijk niet te realiseren is. De inspreker geeft hiervoor de volgende argumenten: • De inspreker geeft aan dat het toch opnemen van deze 5% zou betekenen dat binnen Nederland circa 600 ktn metaalhoudende afvalstoffen per jaar niet meer hoogwaardig kunnen worden verwerkt. Dit doordat het	Het ministerie is vanwege deze zienswijze opnieuw in gesprek gegaan met de insprekers. Naar aanleiding van dit gesprek en deze zienswijze is besloten om de minimumstandaard voor overig shredderafval voorlopig nog niet te wijzigen, en momenteel de minimumstandaard zoals opgenomen in het LAP3 aan te houden. De belangrijkste reden hiervoor is dat verschillende insprekers hebben aangegeven dat het maximaal te storten percentage van 5% voor overig shredderafval in de praktijk niet uitvoerbaar is. De insprekers hebben aangegeven hierin de voorkeur te geven aan de minimumstandaard voor overig shredderafval zoals opgenomen in het LAP3.

Zienswijzen op het afvalplan Shredderafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				interessant wordt voor bepaalde afvalverwerkers om deze metaalhoudende afvalstromen te mengen met exportmateriaal. De metaalhoudende afvalstromen gaan dan buiten de EU verloren in ijzerproductieprocessen, ondanks potentiële overschrijding van de wettelijke grenzen. • De consistente samenstelling van auto shredderafval is niet te vergelijken met de grote diversiteit complexe shredderafvalstromen die ontstaan uit de vele verschillende te shredderen metaalhoudende afvalstromen. De minimumstandaard van autoshredderafval is gebaseerd op een hiervoor specifiek ontwikkelde PST installatie. Een speciaal ontwikkelde PST-installatie voor overig shredderafval is niet beschikbaar. Op basis hiervan wordt gesteld dat de resterende fractie van overig shredderafval met een deeltjesgrootte groter dan 2 mm moet worden verbrand als vorm van verwijdering. De 2 mm grens ligt op grond van technische verwerkbaarheid buiten de acceptatiewaarden van de Nederlandse avi's. • In het afvalplan staat dat uit onderzoek naar voren is gekomen dat niet alle fracties geschikt zijn voor verbranding, waardoor fracties moeten worden gestort. Dat is correct. Bij het shredderen van diverse complexe afvalstromen (inspreker geeft een lijst) en het toepassen van de beschikbare nascheidingstechnieken blijft in praktijk circa 20% aan afvalstromen over waarvoor geen andere verwerking beschikbaar is, en die dus alleen in aanmerking komen voor eindverwerking (verbranden en storten). Vrijkomende afvalfracties die in aanmerking komen voor verbranding worden door de beschikbare afvalverbrandingsinstallaties (avi's) geweigerd om verschillende redenen. Deze fracties worden via een ontheffing van het stortverbod gestort omdat er geen andere verwerking mogelijk is. Uit de praktijk weten wij dat het verzorgen van deze ontheffingen voor de betreffende decentrale bevoegde gezagen een administratieve last is die niet aanwezig zou zijn als de Avi's de brandbare fractie zouden accepteren. Het verbranden van een niet meer verwerkbare brandbare fractie in de Nederlandse Avi's wordt aangemerkt als een nuttige toepassing, het storten hiervan niet. Het kan toch niet zo zijn dat door de weigerende houding van de Avi's de recyclingbedrijven het probleem moeten oplossen. Inspreker licht in de zienswijze diverse aspecten toe. Aan het einde van de zienswijze geeft de inspreker aan de onderbouwing te missen in het CMP en stelt een vraag over de wijzigingsprocedure. Inspreker biedt aan om in overleg te gaan met inspreker en MRF om een andere minimumstandaard op te stellen.	Omdat uit het onderzoek RoyalHaskoning DHV (2022) naar voren is gekomen dat niet alle fracties geschikt zijn voor verbranding, waardoor altijd een deel gestort moet worden, zal bij een eerste wijziging van het CMP opnieuw worden gekeken naar een eventuele wijziging van de minimumstandaard voor overig shredderafval. Het zou kunnen dat er dan alsnog een maximum te storten percentage wordt opgenomen voor shredderafval. Hierbij zal ervoor worden gezorgd dat dit percentage goed aansluit op de uitvoeringspraktijk. Dit voornemen is ook opgenomen in de 'Toekomstplannen' paragraaf van dit afvalplan. **Conclusie**: Naar aanleiding van onder andere deze zienswijze is de minimumstandaard voor overig shredderafval gewijzigd. Dit heeft geleid tot wijzigingen in de volgende paragraven van dit afvalplan: 2.1.2, 2.2, 3, 5.1.2, 5.2, 5.2.3, 5.2.4, 5.2.5, 5.2.6, 6 en de toekomstplannen paragraaf.
9.	2.2	ja	102	In 2.2 wordt onderscheid gemaakt tussen de minimumstandaard voor reststroom autoshredderafval en reststroom overig shredderafval. Maar eigenlijk is de minimumstandaard hetzelfde, en inspreker vraagt waarom niet samenvoegen? Op pagina 8 is daar nog wel een toelichting over opgenomen. Maar het splitsen kan altijd nog.	Naar aanleiding van andere zienswijzen is de minimumstandaard voor de reststroom van overig shredderafval aangepast. De minimumstandaarden zijn hierdoor niet meer gelijk aan elkaar en worden dus ook niet samengevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt hoe om te gaan met de minimumstandaard van reststroom overig shredderafval bij vergunde bedrijven en dan met name het laatste bolletje? Dit is niet te actualiseren omdat inspreker geen vergunningaanvraag heeft en geen inzicht heeft in de hele keten of deze 5% gehaald wordt.	Zie beantwoording zienswijze 7 (van 064 over 2.2) in deze tabel.
11.	2.2	ja	102	• Waarom wordt deze 5% niet aangehaald bij het afvalplan Elektr(on)ische apparatuur? Daar is wel een sturingsvoorschrift opgenomen, maar deze 5% is niet handhaafbaar. • In het afvalplan metalen is geen sturingsvoorschrift opgenomen, zoals dat bij Elektr(on)ische apparatuur wel is gebeurd, hierbij kan toch ook een reststroom shredderafval vandaan komen (metaalshredders)?	De minimumstandaard voor overig shredderafval is gewijzigd naar aanleiding van o.a. zienswijze 8 in deze tabel. Het maximaal te storten percentage is hierbij voorlopig nog niet opgenomen en daarom ook niet aangehaald bij het afvalplan Elekt(on)ische apparatuur. Het klopt dat er in het afvalplan metalen ook een reststroom ontstaat die verwerkt moet worden volgens het afvalplan shredderafval. Echter heeft het ministerie geen signalen ontvangen dat dit geshredderde materiaal niet (gelijkmatig over het jaar) zou worden aangeboden. Voorlopig is daarom besloten om geen sturingsvoorschrift op te nemen in het afvalplan metalen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	4, 1	ja	009	Inspreker verzoekt te verduidelijken of een stroom AEEA die wel geshredderd wordt, maar nog geen bewerking heeft ondergaan en dus te recyclen fracties bevat, valt onder 'reststroom van AEEA' en dus onder afvalplan shredderafval of dat de stroom valt onder afvalplan AEEA.	De reststroom van het shredderen van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur of onderdelen daarvan en ander metaalhoudend afval (met uitzondering van autoshredderafval) valt onder het afvalplan shredderafval. Het residu wat vervolgens overblijft ondergaat in het plan shredderafval nog een verdere verwerking waarbij de ferro en de non-ferro fracties worden afgescheiden ten behoeve van recycling. Omdat de onderlinge samenhang en afbakening van het afvalplan shredderafval met andere afvalplannen soms voor verwarring kan zorgen zal bij een eerste wijziging van het CMP worden gekeken hoe dit verder kan worden verduidelijkt. Dit voornemen is ook opgenomen in de 'Toekomstplannen' paragraaf van dit afvalplan naar aanleiding van deze zienswijze en zienswijze 13 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	4	nee	029	Inspreker geeft aan dat de uiteenzetting wat er wel/niet onder het afvalplan valt in LAP3 helderder vond.	Het ministerie betreurt dat de inspreker de uiteenzetting wat er wel/niet onder het afvalplan valt in LAP3 helderder vond. Naar aanleiding van onder andere deze zienswijze zal bij een eerste wijziging van het CMP opnieuw worden gekeken naar de uiteenzetting wat er wel/niet onder het afvalplan valt, evenals naar de onderlinge samenhang en afbakening tussen dit plan en andere afvalplannen. Dit voornemen is ook opgenomen in de 'Toekomstplannen' paragraaf van dit afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
14.	4	nee	029	Inspreker verzoekt een tekstuele aanpassing, namelijk het weghalen van het woordje 'dat' zodat de zin beter loopt.	Het ministerie vindt de voorgestelde wijziging wenselijk en het woord is weggehaald. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
15.	4	nee	102	Dienen euralcodes 19.12.11* en 19.12.12 ook niet opgenomen te worden op pagina 10?	Het ministerie vindt de voorgestelde wijziging wenselijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Shredderafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
16.	5.1	nee	029	De verwijzingen naar de desbetreffende paragrafen zijn niet helemaal helder. De toevoegingen zoals die in andere paragrafen staan missen hier.	Deze opmerking is meegenomen in antwoord op zienswijze 20 in subonderdeel keten- en afvalplannen algemeen (plan overstijgend) in de paragraaf met generieke zienswijzen.
17.	5.2.3	nee	029	Inspreker verzoekt een tekstuele aanpassing waardoor de zin beter loopt.	Het ministerie vindt de voorgestelde wijziging wenselijk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
18.	5.2.3	nee	088, 135	Inspreker verwijst naar de laatste alinea van autoshredderafval en constateert dat volgens de wijze waarop deze tekst is geformuleerd geen afvalstoffen mogen worden gestort. Dit is onjuist; de minimumstandaard verwerking luidt ook anders. Wij geven u in overweging de tekst aan te passen door de juiste cijfers te gebruiken en de correcte doelstelling weer te geven.	Paragraaf '5.2.3 Recyclen' geeft uitleg over recycling en gaat niet in op vormen van verwijdering. In [paragraaf 5.2.5] wordt wel informatie gegeven over verbranden als vorm van verwijderen en [paragraaf 5.2.6] geeft uitleg over storten. Naar aanleiding van deze zienswijze is wel een verwijzing in de tekst opgenomen naar deze paragraven ter verduidelijking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.

2.81 Afvalplan Sloopschepen

Zienswijzen op het afvalplan Sloopschepen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	3	ja	160	De opsomming van welke schepen onder het toetsingskader van het afvalplan vallen moet worden aangepast.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van het CMP

2.82 Afvalplan Steenachtig materiaal

Zienswijzen op het afvalplan Steenachtig materiaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	032	Inspreker geeft aan dat fabrikanten van bouwkeramiek reststromen als bouwpuin, gebruikte dakpannen en oud glas, vergunningsvrij als secundaire grondstof voor nieuwe producten kunnen inzetten. Inspreker geeft aan dat het afvalplan daar onvoldoende rekening mee houdt.	De minimumstandaard voor steenachtig afval en voor glas is recycling en dat is ook precies wat inspreker schetst aan gangbare praktijk. Dus als daarvoor een vergunningplicht geldt dan kan deze toepassing vergund worden. Of een vergunningplicht geldt is afhankelijk van het Besluit activiteiten leefomgeving en de bepalingen daarin voor het verwerken van afvalstoffen, waaronder mengen als milieubelastende activiteit. Dat is ter beoordeling aan het bevoegd gezag en daarop wordt hier verder niet op ingegaan. Wel biedt het CMP – in de vorm van een beslisboom 'mengen en vergunningplicht' een hulpmiddel om dat te bepalen. Daarbij spelen ook de afvalcategorieën en eventuele vervuilingsgraad van de te gebruiken afvalstoffen (als grondstof) een rol. Het afvalplan geeft alleen aan of (en eventueel onder welke voorwaarden) een vergunning voor het verwerken van afvalstoffen op de gevraagde wijze kan worden afgegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het Afvalplan.
2.	algemeen	nee	032	Inspreker geeft aan dat bouwpuin onder bepaalde technische voorwaarden als secundaire grondstof in het keramisch proces toegepast kunnen worden door te mengen met klei. De individuele, producent-gebonden kwaliteitsbewaking in functie van economische en ecologische waarden en berekening van de MilieuKostenIndicator (MKI) biedt hier volgens inspreker voldoende waarborg tegen gebruik van inferieure reststromen.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Zie voor de |MKI de antwoorden op zienwijzen 59 en 60 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en zienswijzen 4 en 5 in Ketenplan Beton
3.	1	ja	029, 102	Insprekers wijzen op tekstuele fouten 'overstenen' en 'overpuin'.	Deze typefouten zijn hersteld.
4.	1	ja	012	Inspreker vraagt of 'vormzand' onder 'ovenpuin' valt?	Nee, vormzand valt niet onder ovenpuin en ook niet onder dit afvalplan omdat niet zonder onderzoek besloten kan worden dat de minimumstandaard voor het verwerken van steenachtig materiaal ook geschikt is voor het verwerken van ovenpuin. Vormzand is procesafhankelijk industrieel afval en valt daarom onder dat afvalplan. **Conclusie**: Vormzand is toegevoegd aan het overzicht van afvalstoffen die onder andere plannen vallen.
5.	1	ja	007, 068	Inspreker geeft aan dat de beschrijving vormgegeven bouwstoffen/immobilisaten 'waarin in het verleden specifieke zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) zijn verwerkt' onduidelijk is en stelt voor om deze zinsnede te vervangen door 'ZZS in het materiaal worden aangetroffen die…'. Daarnaast is onduidelijk waar in dit plan of een ander afvalplan Vormgegeven bouwstoffen / immobilisaten onder vallen waarin geen afvalstoffen zijn verwerkt die specifieke ZZS bevatten en waarvoor dus niet geldt dat deze op basis van huidige internationale wetgeving of de toetsingskaders van het niet nuttig mogen worden toegepast.	De suggestie van inspreker om de omschrijving om te bouwen naar 'die in het materiaal worden aangetroffen' wordt niet overgenomen omdat dit uitsluitend zou volgen op een analyse naar de feitelijke aanwezigheid van ZZS. Het kan namelijk ook op basis van herkomst/fabrikant helder zijn dat er bij productie afvalstoffen zijn gebruikt als vulstof of toeslagstof die destijds wellicht in hogere mate ZZS bevat hebben. Wel is n.a.v. inspraak op 'ZZS en overige zorgstoffen' en keuzes aldaar gemaakt de formulering van deze afvalstoffen in zowel de afbakening van het plan, de minimumstandaard als in de toelichting daarbij de formulering van deze afvalstoffen aangepast. Vormgegeven bouwstoffen waarin in het verleden *geen* afvalstoffen zijn verwerkt die (…) vallen gewoon onder de minimumstandaard (algemeen) voor steenachtig materiaal. Dit behoeft geen wijziging. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in paragraaf 4 van dit afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Steenachtig materiaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
6.	1	ja	061, 156, 157	De zienswijze van insprekers is identiek. In afwijking van het sectorplan steenachtig materiaal uit LAP3 is in het afvalplan steenachtig materiaal uit het ontwerp-CMP geen beton(werk) meer vermeld. Waarschijnlijk in relatie tot het "Ketenplan beton". Beton maakt echter onlosmakelijk onderdeel uit van (gemengd) steenachtig materiaal en daarmee ook van recyclinggranulaten geproduceerd uit (gemengd) steenachtig materiaal. Een bepaald aandeel beton in recyclinggranulaat geproduceerd uit (gemengd) steenachtig materiaal is bovendien noodzakelijk om aan specifieke (sterkte)eigenschappen van deze niet-vormgegeven bouwstof te kunnen voldoen. • Insprekers vragen om in het CMP beton(werk) in het Afvalplan steenachtige materiaal op te nemen, als onderdeel van steenachtig materiaal.	Het voorstel van inspreker om puin dat *niet* uitsluitend uit beton bestaat expliciet op te nemen in het Afvalplan steenachtig materiaal, is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de afbakening van dit plan.
7.	1	ja	078	Inspreker vergelijkt de afbakening van sectorplan 29 LAP3 en het Afvalplan steenachtig materiaal CMP en constateert dat onder sectorplan 29 'hoofdzakelijk beton- en metselwerk' valt. In het CMP steenachtige materialen is beton niet opgenomen. Bouw- en slooppuin bevat in praktijk altijd een percentage aan betonpuin. Dit kan niet 100% uitgesloten worden.	Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel.
8.	2.1.1	ja	012	Om onnodige onrust die het opsommen van lijstjes van ZZS teweeg brengen te temperen verzoekt inspreker te vermelden dat PAK goed beheersbaar is en in principe geen probleem vormt voor de kwaliteit van het eindproduct. Inspreker onderbouwt dit met de mogelijkheden en gang van zaken in praktijk.	De boodschap van inspreker over de beheersbaarheid van PAK-verontreiniging in steenachtig materiaal is toegevoegd aan de toelichting op de ZZS in paragraaf 5.3 van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van paragraaf 5.3 van dit plan.
9.	2.1.1	ja	012	Er is verwarring in de markt over de status van materialen met meer dan 50 mg/kg d.s. PAK. Deze zijn niet toepasbaar volgens het Bbk, maar zijn niet altijd meteen gevaarlijk afval. In deze tabel is dat wel zo aangegeven: op zich prima, maar asfalt als zodanig mag volgens het Bbk 75 mg/kg PAK bevatten. Maak duidelijk dat > 50 mg/kg d.s. resp. > 75 mg/kg d.s. PAK(10) gelijk staat aan gevaarlijk afval.	Inspreker maakt terecht de opmerking dat dit niet helder is opgeschreven. Wanneer afval gevaarlijk afval is, wordt bepaald door de definitie voor gevaarlijk afval. Voor PAK-houdend afval betekent dit dat afval pas gevaarlijk afval is op basis van het gehalte aan teer of het gehalte aan een andere gevaarlijke stof. Afval met PAK10 concentratie boven de 50mg/kg droge stof is niet perse gevaarlijk afval. Dit kan beter geformuleerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing in paragraaf 2.1.1 van dit afvalplan.
10.	2.1.2	ja	012	Over de info in de tabel vraagt inspreker om duidelijk te maken of het gestelde over PAK10 niet geldt voor andere ZZS?	In deze paragraaf van de verschillende afvalplannen worden alleen bepalingen opgenomen als het van belang is om af te wijken van de algemene toetsingskaders van het hoofdstuk 'mengen van afvalstoffen'. Voor het (niet) mengen van afval met ZZS gelden algemene toetsingskaders die erop neerkomen dat 'niet gemengd mag worden tenzij …' als partijen ZZS bevatten boven de aldaar genoemde grenswaarden. De grens van 50mg/kg is lager dan de aldaar genoemde grenswaarden en dus bevat dit afvalplan een bepalingen over mengen van partijen met 50mg/kg PAK of meer met partijen van minder dan 50mg/kg PAK om het wegmengen van PAK tegen te gaan. Deze bepalingen stond ook al in LAP3 als onderdeel van de minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
11.	2.2	ja	139	Inspreker geeft aan dat onder deelstroom b (PAK-rijk steenachtig materiaal >50 mg/kg) o.a. tegels en dakpannen vallen die zich goed lenen voor hergebruik i.p.v. recycling. Daarom advies om minimumstandaard deels aan te passen naar ten minste 'Voorbereiden voor hergebruik' (of 'hergebruik'). Mocht dit op bepaalde gronden onwenselijk zijn dan adviseren wij om een 'voorkeursstandaard' (wenselijke strategie) toe te voegen naast de minimumstandaard, om aan te geven welke R-strategie de voorkeur heeft.	Op de vraag over 'hergebruik': hergebruik is geen handeling met afvalstoffen maar met producten. Tegels en dakpannen waarvan niemand zich ontdoet zijn geen afvalstof als voldaan is de voorwaarden voor niet-afvalstoffen (zie hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof). De minimumstandaard speelt geen rol bij handelingen met niet-afvalstoffen. Op 'hergebruik' wordt ingegaan in paragraaf 6.1 van het afvalplan. Over voorbereiden voor hergebruik: De minimumstandaard legt de ondergrens vast voor het verwerken van materiaal dat afval is. Hoogwaardiger verwerken is toegestaan en dus is 'voorbereiden voor hergebruik' gewoon toegestaan. Verwerken kan een eenvoudige handeling inhouden van controleren, schoonborsten of zelf eenvoudig stapelen. De reden dat de minimumstandaard niet op dit niveau ligt is omdat dat alle vrijkomende dakpannen en tegels volgens de minimumstandaard verwerkt moeten kunnen worden. Dit is een nobel streven en inderdaad wenselijk richting een circulaire economie maar nog geen haalbare praktijk. Daarom is de minimumstandaard 'recycling'. Dit is ook toegelicht in paragraaf 5.2 van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
12.	2.2	ja	012	ZZS houdende afvalstromen (ZZS boven een bepaalde concentratie) mogen niet nuttig worden toegepast. Dit zou consequenties moeten hebben voor de initiële productie van deze materialen. Deze worden feitelijk voor de stort geproduceerd en dat is lineair.	Zie in eerste instantie de antwoorden op zienwijzen van diverse insprekers ten aanzien van 'bronaanpak' (zienswijzen 3 en 8 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen). De perceptie van inspreker dat ZZS-houdende afvalstoffen niet nuttig mogen worden toegepast is bovendien niet persé juist. Of dit mag is afhankelijk van de aard van de toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
13.	4	nee	007, 068	In het plan staat aangegeven dat in principe al het steenachtige afval onder dit plan valt, behalve als het onder een ander plan valt. Dat vindt inspreker onduidelijk en is bovendien van mening dat niet alles onder 'een' plan van het CMP valt (vb. gravel, kleikorrels, basalt, kunststeenmaterialen, OIP-puin, enz.). Inspreker raadt daarom aan om de beschrijving van sommige steenachtige materialen algemener en dus veelomvattender te houden omdat niet alle steenachtige materialen die als afvalstof worden beschouwd, in dit plan of andere plannen te noemen.	Inspreker heeft een punt. Dit is onduidelijk en niet geheel juist geformuleerd. De gegeven voorbeelden zijn voorbeelden en niet alles wat 'steenachtig' is valt onder dit plan. De gegeven voorbeelden zijn enerzijds niet-uitputtend bedoeld en anderzijds ook slechts voorbeelden. **Conclusie**: Deze bepaling in het plan is geherformuleerd omdat inderdaad niet alles wat 'steenachtig' is onder dit plan valt.
14.	4	nee	012	Inspreker vraagt het gestelde over mobiel breken te schrappen omdat het niet klopt en licht dat als volgt toe: Bij mobiel breken worden steenstromen eerder minder dan meer gescheiden dan bij de vergunde activiteit en in praktijk wordt vrijwel alle mobiel gebroken materiaal als funderingsmateriaal gebruikt. Een grote bijdrage aan circulair beton, baksteen en dergelijke wordt daarom door mobiel breken niet bereikt. Bovendien is de vergunde inrichting (activiteit) veel beter uitgerust voor het bereiken van hoogwaardige producten, zowel qua mechanisatie als qua bescherming voor het milieu. Voor circulaire verwerking van steenstromen is de inzet nodig van een bedrijf dat is gecertificeerd voor Recyclinggranulaat volgens BRL 2506-1 en als het gaat om toeslagmaterialen voor beton dan is ook de toevoeging nodig dat het gaat om het certificaat volgens BRL 2506-1 voor toeslagmateriaal in beton. Dat geeft veel meer mogelijkheden tot hoogwaardig hergebruik en controle daarop.	Dat op locatie mobiel gebroken wordt blijft behouden in de tekst maar de toevoeging over vooraf scheiden van beton (dat dit vaak gebeurd) is op basis van deze zienswijze weggelaten in de definitieve tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van de tekst van paragraaf 4.

Zienswijzen op het afvalplan Steenachtig materiaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
15.	4	nee	012	Hier wordt gesteld dat al het steenachtig afval onder dit plan valt, tenzij.... Dit impliceert dat bijvoorbeeld betonpuin er niet onder valt. Inspreker geeft aan dat dat niet kan. Er zit altijd beton in de steenstroom en ook als deze niet gemengd zou zijn, dan zou dit afvalplan toepasbaar zijn. Dus dit moet genuanceerder worden opgenomen. Dit geldt ook bij de tabel in deze paragraaf.	Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel.
16.	4	nee	ambtshalve	n.v.t.	In tabel met afvalstoffen die onder andere plannen vallen ontbreekt een verwijzing naar het Afvalplan procesafhankelijk industrieel afval bij de rij over bodemassen en slakken. Staalslakken vallen namelijk expliciet onder het Afvalplan procesafhankelijk industrieel afval. **Conclusie**: Deze verwijzing is aan de tabel toegevoegd.
17.	5.1.1 (tabel)	nee	012	Een groot deel van het in Nederland vrijkomend puin wordt mobiel gebroken, dus zonder vergunning. Hoe grijpen de genoemde verplichtingen hier op aan en zo niet, kan dat niet geregeld worden zodat bevoegd gezag hetzelfde mandaat heeft voor een gelijk speelveld (specifieke zorgplicht)?	Artikel 7.27 van het Bbl heeft betrekking op mobiel breken. In dit artikel staat: Deze afdeling is van toepassing op het breken van *steenachtige* bedrijfsafvalstoffen, bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover afkomstig van het bouwen en slopen van bouwwerken of wegen, met een mobiele installatie voor het bewerken van bouw- en sloopafval, met inbegrip van alle daarbij gebruikte overige installaties en toestellen, gedurende een periode van ten hoogste drie maanden en in de directe nabijheid van het bouwwerk of de weg waar het te breken afval vrijkomt. Hieruit volgt dat alleen steenachtige bedrijfsafvalstoffen in een mobiele breker mogen worden verwerkt en dat geen afval van een andere locatie mag worden gebroken. • Als voorafgaand aan het breken steenachtige bedrijfsafvalstoffen met niet steenachtig afval wordt gemengd, dan is wellicht geen sprake meer van steenachtig afval en is artikel 7.27 Bbl dus niet van toepassing. • Ook tijdens het breken mag het puin niet worden gemengd met andere, niet steenachtig afval. Dan is immers paragraaf 3.5.11 van het Bal van toepassing (art. 3.39 lid 2 onder b, Bal) en niet artikel 7.27 Bbl. Conclusie is dat op grond van de Omgevingswet in de mobiele breker uitsluitend steenachtig afval van het betreffende sloopproces mag worden verwerkt. Zouden er andere activiteiten plaatsvinden (zoals mengen met ander afval dan steenachtig materiaal of met materiaal afkomstig van een andere locatie) dat valt de activiteit onder paragraaf 3.5.11 Bal en is voor de activiteit mogelijk een vergunning vereist. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het opnemen van bovenstaande bij de toelichting op mobiel breken in paragraaf 5.2.2. en overeenkomstig in paragraaf 13.2.2 van het ketenplan beton.
18.	5.1.1 (tabel)	nee	012	In deze tabel is sprake van het gescheiden houden van steenachtig afval, maar volgens het Bbl moeten ook gevaarlijke afvalstoffen apart worden gehouden, dus zou er moeten staan dat het gaat om het gescheiden houden van niet-gevaarlijk steenachtig afval.	De opmerking van inspreker klopt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing in de tabel van paragraaf 5.1.1.
19.	5.1.1 (tabel)	nee	012	In de derde regel van deze tabel is sprake van "onderstaande regels". Op welke regels wordt gedoeld?	Er wordt gedoeld op de regels die in dit tekstvak worden beschreven en die dus gelden voorafgaand aan inzameling of afgifte. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze zinsnede in alle afval- en ketenplannen.
20.	5.1.1	nee	102	Onder 5.1.1. zou een aanwijzing om grond en steenachtige materialen zo veel mogelijk gescheiden te houden toegevoegd kunnen worden, dit als een van de voorbeelden voor de geldende verplichtingen.	Het doel van deze paragraaf is overzicht bieden over de regels die gelden omdat die regels te weinig bekend zijn. Het opnemen van voorbeelden is op dit moment geen onderdeel van het format dat ik elk plan wordt gebruikt. Dit invullen bij het ene plan vraagt om dit ook bij alle andere plannen te doen. Op dit moment ontbreekt de tijd om hier invulling aan te geven. Als blijkt dat hier bij meerdere plannen vraag naar is of komt en dit meerwaarde heeft, zal dit worden meegenomen in de doorontwikkeling/ optimalisatie van het format. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
21.	5.1.2	nee	012	Volgens het ZZS beleid is naast vernietigen ook de mogelijkheid aanwezig dat ZZS immobiel zijn en niet meer vrijkomen. Dat wordt hier gemist.	Deze lezing van inspreker klopt niet. Als sprake is van mengen moet uitsluitend worden getoetst aan het mengbeleid van hoofdstuk ‘mengen van afvalstoffen’. Alleen bij nuttige toepassing waar geen sprake is van mengen volgt de verwerker het toetsingskader 4.4 van hoofdstuk ‘ZZS en overige zorgstoffen’. Zie verder de antwoorden op diverse zienswijzen hierover bij dat hoofdstuk. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
22.	5.1.2	nee	012	In het laatste aandachtsbolletje is sprake van mengen ... onder c en andere.... Hier moet staan: ...onder c *met* andere....	Deze voorgestelde wijziging is overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van paragraaf 5.1.2.
23.	5.1.2	nee	102	Ondanks een vergunningplicht raken grond en steenachtig materiaal veel vermengd met elkaar. Een verwijzing naar deze vergunningsplicht voor het mengen van afvalstoffen zou volgens inspreker kunnen helpen om dit te verduidelijken.	De regels, en ook wanneer een vergunning is vereist, staat weergegeven in de tabel van paragraaf 5.1.1. Voor bouw- en slooplocatie van ‘bouwwerken’ gelden specifieke regels voor het gescheiden houden van afvalstoffen, voor bouw- en sloopactiviteiten van andere zaken dan bouwwerken gelden de regels van het Bal voor ontdoeners. Voor het eerste staan de regels in de wet en voor het laatste staan de regels in het CMP. Voor niet-gescheiden houden (dit heet mengen) geldt vaak, maar niet altijd, een vergunningplicht. Dit is dus niet in zijn algemeenheid te zeggen want dit is situatie-afhankelijk. Daarom is voor het CMP een beslisboom ontwikkeld ‘vergunningplicht en mengen’ die de lezer wegwijst maakt in de regels en eventuele vergunningplicht. Naar deze beslisboom wordt reeds veelvuldig verwezen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.

Zienswijzen op het afvalplan Steenachtig materiaal					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
24.	5.2	nee	078	Inspreker geeft aan dat in paragraaf 2.2 'Minimumstandaard' thermisch reinigen ook wordt genoemd maar dat dit ontbreekt in paragraaf 5.2 'Toelichting op de minimumstandaard'.	Thermisch reinigen wordt als optie wel genoemd in paragraaf 5.2.2. maar inderdaad niet verder toegelicht. Dit is niet nodig omdat dit voor zich spreekt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
25.	5.2.2	nee	012	Het is goed te lezen dat ZZS in bepaalde mate aanwezig kunnen zijn. Dit geeft besef dat een 0-optie niet realistisch is en dat is terecht.	Deze zienswijze behoeft geen antwoord.
26.	5.3	nee	012	Bij de tabel met de zorgstoffen (PAK en asbest) zou moeten worden opgemerkt dat hier vanuit verschillende beleidsvelden al veel aandacht voor is en er normaal geen sprake is van risico's bij toepassing van de uitkomende recyclaten. En dat er met deze vaststelling geen reden is om met andere ZZS rekening te houden (want als je dit niet kan stellen dan heeft het geen zin om hier een tabel over op te nemen; dit leidt alleen maar tot onterechte verdachtmaking van de stroom).	Onderkend wordt dat er al veel beleidsmatige aandacht is voor PAK's en asbest in steenachtig materiaal en het toepassen van recyclaten. Het doel van de tabel in paragraaf 5.3 is enkel om een overzicht te geven van welke ZZS bekend is dat ze kunnen voorkomen in concentraties boven de concentratiegrenswaarde in tabel 1 van hoofdstuk 'ZZS en overige zorgstoffen'. Om onterecht verdachtmaking te voorkomen is gespecificeerd dat alleen in bepaalde gevallen aandacht dient te zijn voor PAK's en asbest in steenachtig materiaal. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
27.	5.3	nee	102	Inspreker merkt op bij pagina 14: omdat op grote schaal bodemassen zijn verwerkt in bouwstoffen/immobilisaten kan meer worden ingegaan op de relevante ZZS voor deze afvalstoffen.	De ZZS die verwacht worden in AVI-bodemassen te zitten, zijn weergegeven in het Afvalplan Assen van AVI's. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van dit afvalplan.
28.	6	nee	012	Deze paragraaf is volgens inspreker grotendeels overbodig. Hier wordt terecht verwezen naar de Regeling einde afval Recyclinggranulaten en mogelijk de regeling voor einde afval kalkzandsteen. Dat is volgens inspreker voldoende.	Het is fijn om te lezen dat de inspreker de verwijzing naar de Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat bruikbaar vindt. Welke regeling voor einde-afval kalkzandsteen de inspreker bedoeld is helaas niet duidelijk. Dat niet alle opgenomen informatie voor de inspreker bruikbaar zal zijn kan natuurlijk voorkomen. Dit wil echter niet zeggen dat andere lezers geen belang hebben bij de hier opgenomen informatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.
29.	6.1	nee	012	Onder ... is vermeld dat "Al het granulaat (gekorrelde massa) van bewerkt steenachtig afvalmateriaal...". Dit is een wel erg ruime scope. Beter is om dichter bij de Regeling einde-afval te blijven en duidelijker te maken dat bijvoorbeeld AVI-bodemassen er niet onder vallen (gevaarlijk afval als ingangsmateriaal is niet toegestaan en de herkomst moet steenachtig afval uit bouwen en slopen zijn of vergelijkbaar).	De zienswijze van inspreker dat de scope breder lijkt dan waar de Regeling voor bedoeld is, is terecht en daarom is dit aangepast in deze paragraaf van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van deze paragraaf.

2.83 Afvalplan Steenwol

Zienswijzen op het afvalplan Steenwol					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	4	nee	041	Inspreker geeft aan dat de zinsnede 'Dat is doorgaans een fenol-formaldehydehars' onder het kopje 'steenwol' kan komen te vervallen omdat deze informatie niet relevant is voor afvalbehandeling, het ook andere hars kan zijn en er bovendien een programma loopt ter substitutie van deze hars.	Zolang afgedankte steenwol met fenol-formaldehydehars kan vrijkomen, is dit relevante informatie voor afvalverwerking en mogelijk nieuwe toepassingen van dit afval. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst genuanceerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	4	nee	007, 068	Inspreker vraagt waarom er geen afvalplan glaswol is. Steenwol en glaswol worden vaak samen aangeboden aan verwerkers.	Bij de keuze om wel of geen afvalplan op te stellen, spelen veel zaken een rol. Het betreft onder meer (niet limitatief) de omvang van de afvalstroom, in hoeverre deze apart beschikbaar komt (inzameling), welke verwerkingsmogelijkheden er zijn en of het zinvol is om hier beleidsmatig in te sturen, bepaalde marktomstandigheden (is er voldoende recyclingcapaciteit en afzet), etc. Bij de tweede wijziging van LAP2 is geoordeeld dat het voor steenwol voldoende meerwaarde had om een sectorplan op te stellen. Steenwol is een afvalstof die goed recyclebaar is. Voor glaswol was het nog niet mogelijk om een minimumstandaard te formuleren die voldoet aan de criteria die nu staan in het hoofdstuk [Minimumstandaard voor verwerking]. Op dit moment is er geen reden om anders te oordelen. Dit neemt overigens niet weg dat afgedankte glaswol wel onder het CMP valt. De verwerking van afgedankte glaswol moet worden getoetst aan bijvoorbeeld de afvalhiërarchie van [Hoogwaardige verwerking]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	5.1.1	nee	041	Inspreker verzoekt om aan de wettelijke verplichting op de eerste rij toe te voegen dat een verplichting tot een pre-demolition audit en een verplichting tot scheiden of nasorteren van bouw- en sloopafval wordt opgenomen. Als geen verplichting geldt om redelijkerwijs te scheiden en te sorteren, belandt in principe alles op de stort.	Deze zienswijze gaat over welke afvalstoffen op bouw- en slooplocaties gescheiden moeten worden gehouden. Dat is geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving en valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Steenwol hoeft niet gescheiden te worden gehouden op de bouw- en slooplocatie. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	5.2.2	nee	041	Inspreker verzoekt de zin over dure verwerking te herschrijven, aangezien deze niet goed loopt. Inschrijver verwijst ook naar typefout op pagina 8.	Beide teksten zijn aangepast.

Zienswijzen op het afvalplan Steenwol					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	5.3	nee	041	Inspreker verzoekt om de tabel te verwijderen onder het kopje 'overzicht van relevante ZZS'. Inspreker geeft aan dat voor snijafval/ off-spec een aparte interne route geldt waardoor het materiaal het terrein niet verlaat en het dus geen afval is. Om die reden is het geen afval dat extern behandeld moet worden conform CMP.	De conclusie van inspreker dat snijafval en off-spec partijen die intern worden verwerkt geen afval zijn, kan niet in algemene zin worden onderschreven. Dit is afhankelijk van de specifieke situatie. In beginsel is het immers materiaal waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen" (Art.1.1 lid 1 Wm). Inspreker benoemt de situatie dat de verwerking van afvalstoffen op dezelfde locatie plaatsvindt als waar de afvalstoffen zijn vrijgekomen. In die situatie moet de verwerking eveneens worden getoetst aan het CMP, indien sprake is van een vergunningplichtige activiteit. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de inhoud van het CMP.
6.	Toekomst-plannen	nee	041	Inspreker verzoekt 'nieuwe' toe te voegen aan de zinssnede 'geen concrete initiatieven', omdat bij inspreker continu aan opschaling en verbetering wordt gewerkt.	De tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.84 Afvalplan Straalgrit

Zienswijzen op het afvalplan Straalgrit					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	gehele plan	nee	068	Inspreker geeft aan dat de regeling niet-reinigbaar straalgrit aangepast moet worden aan de huidige stand der techniek. De huidige regeling is gebaseerd op het wassen van straalgrit maar er is geen reiniger die dat nog doet. De enige nog enigszins beschikbare recyclemethode is immobiliseren, daar zou de regeling op gebaseerd moeten zijn.	Deze zienswijze gaat over de regeling niet-reinigbaar straalgrit. In die regeling wordt aangegeven wanneer straalgrit niet-reinigbaar is en mag worden gestort. Het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa) heeft een stortverbod voor straalgrit, met uitzondering van straalgrit dat is aangewezen als niet reinigbaar in de Regeling niet-reinigbaar straalgrit. Het CMP gaat niet over de inhoud van die Regeling. De minimumstandaard van dit afvalplan volgt de bepalingen uit het Bssa en de Regeling. Dat de Regeling volgens inspreker aangepast zou moeten worden is ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan.
2.	gehele plan	nee	029, 102	Inspreker geeft aan dat voor niet-reinigbaar straalgrit met chroom VI concentratie hoger dan 75 mg/ kg ds storten is toegestaan (conform bepalingen van de Regeling niet reinigbare straalgrit). In het praktijk accepteren verwerkers geen straalgrit met concentratie lager dan 75 mg/kg ds omdat het boven de detectiegrens ligt.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Chroom VI is een van de verontreinigingen die genoemd zijn in de Regeling vanaf 75 mg/kg ds. De aanwezigheid van Chroom VI onder die grenswaarde is volgens de Regeling geen reden om straalgrit als niet-reinigbaar te verklaren. Strikt genomen betekent dit dus een stortverbod. Echter, als geen enkele verwerker (reiniger/recycler) straalgrit met chroom-VI accepteert, ook al blijft Chr-VI onder de concentratiegrens van de Regeling, dan sluit de minimumstandaard 'reinigen gevolgd door recycling' niet meer aan op de praktijk en rest wellicht uitsluitend de mogelijkheid voor storten met ontheffing. Zolang echter de Regeling is zoals die is, kan de minimumstandaard niet aangepast worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot een wijzing van de minimumstandaard.
3.	2.2	ja	024	De minimumstandaard is gebaseerd op ouderwetse regelgeving en voor chroom-6 houdend straalgrit is dit achterhaald. Het afvalplan moet aangepast waarbij storten als minimumstandaard voor Chroom6-houdend straalgrit wordt opgenomen.	Zie de antwoorden op zienswijzen 1 en 2 in deze tabel.

2.85 Afvalplan Tapijt

Zienswijzen op het afvalplan Tapijt					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	5.2.5	nee	007, 068	Inspreker merkt op dat er voor snijresten en productie-uitval uit de tapijtproductie geen direct werkend stortverbod is.	In het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa) is inderdaad geen direct stortverbod voor snijresten en productie-uitval uit de tapijtproductie opgenomen. Dat betekent niet dat storten is toegestaan. De minimumstandaard voor snijresten en productie-uitval uit de tapijtproductie is andere nuttige toepassing, waaronder hoofdgebruik als brandstof. Storten is laagwaardiger en is dus niet toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan tapijt.
2.	5.2.2	nee	007, 024	Inspreker vindt het opvallend dat paardenbakvulling als storten buiten een inrichting gezien wordt. Een iets verdere kijk in de keten zou goed zijn, aangezien het materiaal daar niet definitief ligt, maar na gebruik verbrand zal worden. Is een duiding als laagwaardige vorm van hergebruik [*red.: nuttige toepassing*] dan niet beter op z'n plaats? Met als kanttekening dat na gebruik het materiaal verplicht verbrand moet worden (minimumstandaard)? Risico is nu dat er hoogwaardiger materiaal dat ook anders ingezet kan worden dan voor een relatief laagwaardige toepassing ingezet moet worden.	In paragraaf 5.2.2 van het Afvalplan tapijt is het gebruik van tapijtsnippers in paardenbakken gekwalificeerd als de milieubelastende activiteit (mba) die is aangewezen in artikel 3.40 b van het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze aanwijzing bevat zowel het op- en in de bodem brengen van bedrijfsafvalstoffen en het storten van gevaarlijk afval. Het op- en in de bodem brengen van bedrijfsafval kan een nuttige toepassing zijn. Hergebruik betreft een handeling met een product dat geen afval is. Zie daarvoor de definitie van hergebruik in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer. Een kwalificatie als 'laagwaardige vorm van hergebruik' is niet in gebruik in de Wet milieubeheer. Een vorm van overige nuttige toepassing kan afhankelijk van de omstandigheden aan de orde zijn.

Zienswijzen op het afvalplan Tapijt					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					In het afvalplan is een verwijzing opgenomen naar de IPLO website waarom de tapijtsnippers waar het hier over gaat als afval worden aangeduid. Het afvalplan beschrijft de kwalificatie van deze milieubelastende activiteit in het algemeen. De concretisering zal per geval door het bevoegd gezag worden bekeken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan tapijt.
3.	5.2.2	nee	102	Tapijtsnippers toepassen in paardenbakken? Het toepassen van (zand gemengd met) tapijtsnippers/polyvlokken betreft het toepassen van een afvalstof en deze milieubelastende activiteit valt in het Bal onder paragraaf 3.2.14 'Op of in de bodem brengen van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen buiten stortplaatsen'. Op grond van artikel 3.40b en 3.40c van het Bal is voor het op of in de bodem brengen van afval een omgevingsvergunning milieubelastende activiteit vereist. Zie de IPLO-website voor meer informatie over deze toepassing en de wenselijkheid daarvan. Het bevoegd gezag moet terughoudend zijn met het verlenen van omgevingsvergunningen voor deze nuttige toepassing. Indien er geen sprake is van nuttige toepassing, is het storten en hiervoor kan geen vergunning worden verleend (zie het [hoofdstuk in een circulaire economie]). 5.2.3 Andere nuttige toepassing De minimumstandaard voor tapijt is andere nuttige toepassing (bijvoorbeeld hoofdgebruik als brandstof). Hoewel recyclen van tapijt de voorkeur heeft, is het toegestaan om tapijt thermisch te verwerken in bijvoorbeeld een AVI met energieterugwinning of in een cementoven. Oud tapijt wordt doorgaans vervoerd naar Duitsland waar het in de cementindustrie wordt verbrand voor energieterugwinning (R1) en het restproduct (de verbrandingsas) wordt verwerkt in het cement.	Inspreker heeft de tekst onder de kop 'Tapijtsnippers toepassen in paardenbakken?' en paragraaf 5.2.3 Andere nuttige toepassing gekopieerd en hier geen verdere reactie op gegeven. Het is op basis van de gegeven zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan tapijt.
4.	toekomst plannen	nee	102	Op pagina 14 is opgenomen dat productieafval van tapijt in veel gevallen wel homogeen is, niet vervuild is en een bekende samenstelling heeft. Dit maakt het eenvoudiger om productieafval te recyclen dan tapijten afkomstig van consumenten. Volgens bovenstaand onderzoek is het gescheiden inzamelen momenteel het grootste knelpunt voor het uiteindelijk recyclen van tapijt. Het gescheiden inzamelen van productieafval en tapijtafval dat vrijkomt bij het aanbrengen (zoals snijresten) biedt op korte termijn de meeste kansen voor hoogwaardige recycling. Waarom wordt niet ingezet op gescheiden inzameling en recycling van het productieafval en tapijtafval dat vrijkomt bij het aanbrengen? De minimumstandaard is op dit moment laag.	Bij het vaststellen van een minimumstandaard spelen verschillende aspecten een rol (zie Hoofdstuk minimumstandaard voor verwerking van het CMP). Een van die aspecten is voldoende capaciteit en een structuur van verwerkingsmogelijkheden die naar behoren functioneert. Momenteel lijkt de markt nog niet zodanig te zijn ontwikkeld dat de minimumstandaard kan worden vastgesteld op recyclen van tapijt productieafval. In paragraaf 3.2 van het onderzoek eindrapportage Moonshot Circulaire Vloerbedekking (2022) staan de nodige uitdagingen voor recyclen van tapijt productie- en installatieafval waarmee aan de slag kan worden gegaan in pilots en recyclingproeven. Ook in het rapport Onderzoek concretisering mate van nuttige toepassing staat dat indien post-industrial tapijt aan de bron gescheiden wordt, dit (deels) kan worden opgewerkt voor de recycling en dat als door de samenstelling en kwaliteit recycling van een deel niet mogelijk is, dat het tapijt dan gebruikt kan worden voor de productie van secundaire brandstoffen. De minimumstandaard andere nuttige toepassing, waaronder hoofdgebruik als brandstof kan momenteel dus nog niet worden vervangen door recyclen. Recyclen van het productieafval en tapijtafval dat vrijkomt bij het aanbrengen is overigens op basis van de minimumstandaard wel toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het Afvalplan tapijt.

2.86 Afvalplan Verpakkingen

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker geeft aan dat deze stroom een ketenplan verdient.	Deze zienswijze gaat over het verzoek tot het aanpassen van het afvalplan tot een ketenplan. Er is in het CMP nu van een beperkt aantal plannen (6) een ketenplan gemaakt. De ervaring die hierbij is opgedaan zal na vaststelling van het CMP worden toegepast op volgende ketenplannen. Om te beslissen of dit afvalplan daarvoor in aanmerking komt wordt gekeken: • Of het een stroom is waarvoor maatschappelijke en politieke aandacht is; • Of het een stroom is van een voldoende groot volume; • Of het een stroom is waarbij kan worden aangesloten bij reeds ingezette beleidsontwikkelingen waaronder prioriteiten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). Het verzoek dat vanuit de zienswijze van de inspreker is gedaan, helpt bij deze beslissing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	062	Inspreker vraagt om ervoor te zorgen dat de Europese normen en doelstellingen die er voor verpakkingen zijn op een correcte wijze in de afval- en ketenplannen terechtkomen voor verpakkingen, maar ook voor de plannen die gaan over de materialen waar verpakkingen uit worden gemaakt. Inspreker geeft twee aandachtspunten met uitgebreide toelichting: • Het is voor de ketenregisseur noodzakelijk om nu én in de toekomst de keten zo in te richten dat we kunnen blijven voldoen aan de ambitieuze wet- en regelgeving op het gebied van circulaire economie. • Aandachtspunt voor het kaderstellende CMP is het integreren van Europese wet- en regelgeving in de afval- en ketenplannen. Zorg voor integratie van ambitieuze Europese wet- en regelgeving in de afval- en ketenplannen. Alleen zo kan op een goede wijze invulling gegeven worden aan de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid. Inspreker geeft aan dat de ketenplannen daar een mooi instrument voor zijn maar dat er dus oog moet blijven voor de integrale keten, inclusief dus de materialen. Ook moet de rijksoverheid zorgen dat de integrale ketenregie bij de daarvoor aangewezen partijen blijft liggen.	Inspreker pleit voor het goed bewaken van het integreren van Europese normen doelstellingen in de afval- en ketenplannen van het CMP en noemt daarin een aantal aandachtspunten. Inspreker geeft echter niet aan waar inspreker de aandacht voor die aansluiting mist (of waar het misgaat) waardoor het invullen van de ook door hem genoemde UPV bemoeilijkt zou kunnen worden. Ook geeft inspreker niet aan waar hij een risico ziet ten aanzien van de ketenregie van de UPV bij de daarvoor aangewezen ketenpartijen. Deze zienswijze is daarom ter kennisgeving aangenomen. Wellicht ten overvloede wordt benadrukt dat zowel de UPV als de CMP-instrumenten er zijn om de circulaire economie te bevorderen. Uiteraard wordt het CMP in lijn gehouden met de UPV en met Europese regelgeving, normen en doelstellingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	algemeen	nee	092	Inspreker geeft aan dat het CMP sterke focus heeft op recycling. Inspreker benadrukt dat het belangrijk is om de milieu-impact van verschillende verpakkingsmaterialen te beoordelen. Drankenkartons hebben een zeer lage CO_2-voetafdruk en zijn een efficiënte keuze binnen een circulaire economie. Het is cruciaal dat beleid niet	Inspreker benoemt duurzaamheidscriteria die gehanteerd zouden moeten worden bij de keuze van materialen die als verpakking worden gebruikt. Dit valt onder bronaanpak. Het CMP heeft daarin geen rol. Op dit moment is voor verpakkingen alleen een zogenaamd afvalplan opgesteld dat focust op de afvalbeheerfase van gebruikte verpakkingen.

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				uitsluitend gestuurd wordt op recyclingpercentages, maar ook op bredere duurzaamheidscriteria zoals CO_2-reductie en materiaalbesparing.	**Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	algemeen	nee	092	Inspreker geeft aan dat de in het CMP opgenomen definitie van hoogwaardige recycling rekening zou moeten houden met de realiteit van multilayer-verpakkingen zoals drankenkartons. Hoogwaardige recycling zou niet beperkt moeten worden tot hergebruik in dezelfde productcategorie, maar ook toepassingen ondersteunen die het beste milieurendement opleveren.	In de definitie van hoogwaardige recycling wordt precies gezegd wat inspreker suggereert namelijk dat hoogwaardige recycling niet per definitie betekent dat gerecycled moet worden tot dezelfde toepassing (de zogenaamde close loop). Hoogwaardige recycling betekent ook recyclen waarbij het materiaal gebruikt wordt voor toepassingen die dezelfde kwaliteit aan materiaal nodig hebben. Dat kan ook een andere toepassing zijn. Zie verder de definitie van hoogwaardige recycling in paragraaf 3.3 in hoofdstuk 'Vormen van recycling beoordelen'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	algemeen	nee	092	Inspreker geeft aan dat verdere investeringen in inzameling, sortering en recycling noodzakelijk zijn om voor drankenkartons een zo hoog mogelijke recyclinggraad te realiseren. Inspreker pleit ervoor dat het Circulair Materialenplan ruimte biedt voor ondersteuning van infrastructuur-verbeteringen, bijvoorbeeld via gerichte investeringsprogramma's en innovatiesubsidies.	Deze zienswijze gaat over het toevoegen van gerichte investeringsprogramma's en innovatiesubsidies voor ondersteuning van infrastructuurverbeteringen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op dergelijke instrumenten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	algemeen	nee	092	Inspreker pleit ervoor dat het CMP duidelijke richtlijnen biedt voor bevoegde instanties, zodat materialen die geschikt zijn voor recycling niet onnodig als restafval worden geclassificeerd.	Gescheiden ingezameld verpakkingsafval moet worden gerecycled. Dat is ook de inzet van de minimumstandaard in dit afvalplan. Daarvan kan niet zomaar worden afgeweken. Vermijden dat verpakkingen/materialen die geschikt zijn voor recycling niet als restafval verwerkt worden start bij gescheiden houden en gescheiden inzamelen. In paragraaf 5.1.1 van dit afvalplan staan de regels voor gescheiden houden van verpakkingen toegelicht zoals die op dit moment bestaan. Via uitvoeringsprogramma's voor huishoudelijk afval (VANG-HHA) en bedrijven (VANG-BHS) worden zowel consumenten als bedrijven gestimuleerd de gescheiden inzameling en vervolgens de recycling van de gescheiden stromen te verbeteren. Niet alleen in de hoeveelheid gescheiden materiaal maar vooral ook in de kwaliteit van de materialen. Dit leidt vervolgens tot meer recycling en dus een afname van de verwerking van te recyclen materialen als restafval. Ook de scherpe doelen vanuit de UPV-verpakkingen zijn een duidelijke stimulans voor de producenten van verpakkingen om de verpakkingen weer terug in handen te krijgen voor recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	algemeen	nee	122	Inspreker wijst op het recent van kracht worden van de Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) waarin ambitieuze doelen zijn vastgesteld. Dit zorgt voor harmonisatie binnen Europa. Inspreker ziet geen reden om parallel in andere regelingen nieuwe doelstellingen op te nemen, dit zou voor verwarring zorgen. Een verwijzing naar de tekst van de PPWR moet volstaan. Door de PPWR is voor bedrijven actief in Nederland en Europa een single market en een gelijk speelveld gecreëerd. Voor verpakkingen van buiten Europa is het ook helder welke regelgeving binnen Europa wordt gehanteerd.	In paragraaf 6 (Ontwikkelingen beleid en wetgeving) is de alinea over de Verpakkingsrichtlijn gewijzigd in een alinea over de PPWR en worden de doelstelling daarin kort beschreven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een actualisatie van paragraaf 6.
8.	algemeen	nee	122	Inspreker wijst op het belang van gescheiden inzameling van recyclebare materialen omdat dit leidt tot een hoogwaardigere recycling. Dit is een voorwaarde om circulariteit te bevorderen. Daarom is het van belang dat de gescheiden inzameling van recyclebare verpakkingen optimaal plaatsvindt en deze zodoende niet in de verbrandingsovens terechtkomen. Een optimale inzameling en sortering is hier cruciaal om een verdere verwerking tot nieuwe producten te kunnen realiseren zonder verlies van kwaliteit.	Inspreker benoemt het belang van gedegen inzameling en sortering om zoveel mogelijk recyclebare materialen te behouden. Dat belang wordt onderschreven. Inspreker stelt daarbij geen vraag of geeft geen advies ten aanzien van het CMP of dit afvalplan. . Deze zienswijze wordt daarom ter kennisgeving aangenomen. Zie verder het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel over afvalscheiding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	algemeen	nee	140	De EU Verordening (EU) 2025/40 betreffende verpakkingen en verpakkingsafval (PPWR) is op 19 december door het Europees parlement goedgekeurd. Conform Artikel 42 van dit voorstel dienen meerdere artikelen uit de PPWR in de plannen voor preventie en beheer van verpakkingen te worden opgenomen. De introductie van het CMP lijkt het beste moment om daar op dit moment aan te voldoen, resp. daar invulling aan te geven. Bijvoorbeeld in Artikel 48.1 wordt vermeld dat er systemen moeten worden opgezet voor al het verpakkingsmateriaal, recycleerbare verpakkingen worden ingezameld voor recycling en storten en verbranden van deze verpakkingen verboden is. Dit heeft o.a. impact op de minimumstandaard voor inzameling en verwerking (paragraaf 5.1.1. en 5.2), de indeling van de categorieën in het CMP, niet recycleerbare verpakkingen (5.2.2), verbranden als vorm van verwijderen (5.2.4), Zeer zorgwekkende stoffen (5.3)	Inspreker verwijst naar de Verordening betreffende verpakkingen en verpakkingsafval. Inspreker verwijst daarbij specifiek naar verplichtingen die voortvloeien uit artikel 42 en verzoekt om daar via het CMP invulling aan te geven. Het betreft de verplichting om in de afvalbeheerplannen en afvalpreventieprogramma's (opgesteld voortvloeiend uit artikel 28 en 29 van Richtlijn 2008/98/EG (Kra), hoofdstukken op te nemen betreffende het beheer van verpakkingen en verpakkingsafval en de preventie van verpakkingen, verpakkingsafval en verpakkingen die als zwerfvuil worden weggegooid. Inspreker somt vervolgens een aantal paragrafen op die volgens inspreker gewijzigd zouden moeten worden. De PPWR wordt 12 augustus 2026 van kracht. Dat is ook het moment waarop diverse nieuwe artikelen geland moeten zijn in de plannen voor preventie en beheer van verpakkingen. • Een actualisatie van het Nederlandse preventieprogramma is voorzien in de eerste helft van 2026. Daar zal vervolgens o.a. rekening gehouden worden met de verplichtingen vanuit Artikel 42 van de PPWR. • Artikel 48.1 uit de PPWR gaat over het opzetten van systemen voor inleveren en gescheiden inzamelen van al het verpakkingsafval. In Nederland is er een gedecentraliseerde infrastructuur voor afvalinzameling bij en nabij de woning, waarbij gemeenten verplicht zijn om gescheiden in te zamelen bij en nabij de woning. Daarnaast stelt artikel 48.1 dat recyclebare verpakkingen niet meer verbrand of gestort mogen worden, met uitzondering voor verpakkingen waar recycling niet haalbaar voor is. Dit komt dus overeen met de zin uit 5.2.2: "Uitsluitend wanneer gemengde verpakkingen of uitgesorteerde drankenkartons echt niet recyclebaar zijn, bijvoorbeeld omdat het afval te sterkt vervuild of verontreinigd is, mogen partijen op een nadere wijze nuttig worden toegepast" **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het afvalplan.
10.	1	ja	056	Inspreker stelt voor om de volgende categorie toe te voegen aan de afbakening: "Gescheiden ingezameld of via nascheiding verkregen verpakkingen die niet leeg of schud-, schrap- of schraapleeg zijn".	Niet-lege verpakkingen zijn deze die in de afbakening genoemd worden als verpakkingsafval *met* resten kit, hars, gevaarlijke stoffen, etc. Hier zijn dus niet-lege verpakkingen bedoeld. Dit is verduidelijkt, want deze verpakking met resten inhoud vallen inderdaad ook onder dit plan. Vaak is omwille van de resten inhoud zelfs sprake van gevaarlijk afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een verduidelijking in de afbakening in paragraaf 1.

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
11.	1 en 2.2	ja	084	Inspreker vindt de volgende zaken onduidelijkheid: • 'schud-, schrap- of schraap leeg' en; • classificatie van spuitbussen (gevaarlijk afval?).	Inspreker vraagt om duidelijkheid over 'schud-, schrap- of schraap leeg' en de classificatie van spuitbussen als gevaarlijk afval. • Aan schud-, schrap- of schraapleeg in relatie tot gevaarlijk afval wordt voldoende aandacht besteed in de toelichting op het plan (paragraaf 4). Dit behoeft geen aanvulling. • Of spuitbussen gevaarlijk afval zijn is afhankelijk van verschillende factoren en is niet in zijn algemeenheid te zeggen. Voor de minimumstandaard maakt dat niks uit. Die is hetzelfde voor alle spuitbussen. • LAP3 had in de toelichting een schema om te bepalen welke minimumstandaard (*in LAP3: welk sectorplan*) op een partij verpakkingen van toepassing was. Na vaststelling van het CMP zal worden gekeken of een gelijkaardig schema toegevoegd kan worden aan de toelichting van dit afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	1 en 2.1.1	ja	007	Inspreker mist de verpakking 'lachgascilinder' in het CMP. Gezien de enorme impact van deze verpakking en inhoud ervan op de afvalketen, verdient dit een expliciete plek, bv. in de afbakening als verpakking met een gevaarlijke stof in tabel 2.1.1. bij nr. 112A.	Niet navulbare lachgascilinders (dus groter dan de kleine patronen) vallen onder de reikwijdte van afvalplan drukhouders (houders vanaf 600 gram) en horen te worden ingeleverd bij de milieustraat (particulieren) of door bedrijven gescheiden te worden gehouden als ze niet navulbaar zijn. Lachgascilinders worden niet beschouwd als verpakkingen. In dit afvalplan is voor lachgascilinders in paragraaf 4 een verwijzing opgenomen naar het Afvalplan drukhouders. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	2.1.1	ja	007	Inspreker verzoekt om nadrukkelijk te benoemen dat ook lachgascilinders onder de categorie 'gevaarlijk afval' vallen en dit ook toe te voegen aan de Factsheet gevaarlijk afval.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in Factsheet gevaarlijk afval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	2.1.1	ja	084, 102	Bij afvalcategorie 31 wordt gesproken over EPS-verpakkingen van elektronica. Inspreker geeft aan dat er meer EPS-verpakkingen zijn dan voor elektronica.	Inspreker geeft terecht aan dat er meer EPS-verpakkingen zijn dan voor elektronica. Er is ter verduidelijking een aanpassing gedaan aan de beschrijving bij afvalcategorie 31. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van deze paragraaf.
15.	2.1.1	ja	084	Bij categorie 112A: Spuitbussen staan nu onder gevaarlijk afval (112A). Inmiddels is bekend dat lege spuitbussen voor huishoudelijk gebruik niet meer als gevaarlijk aangemerkt hoeven te worden en prima gerecycled kunnen worden. Later in dit hoofdstuk wordt hierop ingegaan (zoals bij de minimumstandaard e) maar het is goed om ook in deze tabel die kanttekening te plaatsen.	Zie het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel (2de bullet over spuitbussen). Uit voorzorg én voor de uitvoerbaarheid blijven spuitbussen daarom staan bij afvalcategorie 112a. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het afvalplan.
16.	2.1.1	ja	102	Inspreker wijst op een tekstuele fout: in 2.1.1 onder 112B worden drankenkartons 2x genoemd.	Inspreker verwijst terecht naar een tekstuele fout. Die is gecorrigeerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	2.2	ja	007	Inspreker verwijst naar de minimumstandaard van deelstroom b en vindt dat moet worden aangegeven in welke deelstromen de sortering minimaal zou moeten plaatsvinden. Inspreker is van mening dat de sortering moet plaatsvinden in de deelstromen zoals genoemd, tenzij het uitsorteren van een deelstroom economisch onhaalbaar is. Metalen verpakkingen zouden in alle gevallen onderdeel moeten zijn van de 'Niet naar soort gescheiden ingezamelde verpakkingen van particulieren en bedrijven' met als doel te worden uitgesorteerd en gerecycled volgens de minimumstandaarden.	Wat inspreker wil, namelijk het altijd uitsorteren van metalen uit ongesorteerd verpakkingsafval, is reeds de minimumstandaard. Ook de andere aangegeven fracties moeten worden uitgesorteerd t.b.v. recycling. Alleen als (verder) uitsorteren niet zou leiden tot meer recyclebare fracties, hoeft niet verder gesorteerd te worden. De formulering van de minimumstandaard kan scherper wat dat betreft en is aangepast. Er is geen economisch criterium benoemd om af te zien van uitsorteren t.b.v. recycling. Deze zienswijze is aanleiding geweest om de minimumstandaard scherper neer te zetten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijzigingen van de beschrijving van de minimumstandaard.
18.	2.2	ja	024	Inspreker heeft diverse opmerkingen en wensen t.a.v. de minimumstandaard: • Bij deelstroom b zou moeten zijn aangegeven in welke deelstromen de sortering minimaal zou moeten resulteren. Dat zouden naar mening van inspreker alle deelstromen moeten zijn die onder a worden genoemd, tenzij het uitsorteren ervan niet economisch haalbaar is. • Metalen verpakkingen zouden in alle gevallen onderdeel moeten zijn van de 'Niet naar soort gescheiden ingezamelde verpakkingen van particulieren en bedrijven' met als doel uitgesorteerd te worden en gerecycled volgend de minimumstandaarden. Het terugwinnen van metalen via de bodemassen van de AVI levert namelijk kwaliteitsverlies op terwijl metalen er bij alle sorteerinstallaties uit kunnen worden gesorteerd en volgens de minimumstandaard verwerkt. • Bovenstaande heeft ook impact op deelstroom g: Als metalen worden uitgesorteerd, dan vervalt de voorwaarde dat de installatie die het residu verwerkt de metalen uit de bodemassen terug moet winnen. • De UPV-uitvoeringsorganisatie zou de inzameling van verpakkingen die volgens de minimumstandaard gerecycled moeten worden, niet mogen uitsluiten per contract voor inzameling als daarvan uit kwaliteitsperspectief geen reden voor is. Inspreker noemt het voorbeeld van blik/metaal dat bij gemeentelijke inzameling wel in het PMD van de burgers mag zitten, maar niet in het PD dat bij bedrijven wordt ingezameld terwijl de minimumstandaard voor metalen recycling is.	Voor het antwoord op de verschillende punten van inspreker wordt verwezen naar de antwoorden op de volgende zienswijzen: • Zie het antwoord op zienswijze 17 (over verplicht uitsorteren) in deze tabel. • Zoals aangegeven in het antwoord op zienswijze 17 in deze tabel, is metalen inderdaad een van de materialen die moet worden uitgesorteerd uit gemengd verpakkingsafval t.b.v. recycling. • Ondanks dat metalen uit gemengd verpakkingsafval moeten worden uitgesorteerd, blijft er altijd metaal achter in het residu. Het voorschrift dat dit residu alleen verbrand mag worden in een installatie waar de metalen uit de reststoffen worden afgescheiden blijft daarom overeind. De inzet van beleid is om bodemassen (de materialen waar bodemas uit bestaat) te recyclen. Zie verder het Afvalplan Assen van AVI's van het CMP. • Zie het antwoord op zienswijze 35 in deze tabel. De inbreng daar is identiek aan deze zienswijze en wordt daar beantwoord. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
19.	2.2	ja	056	Inspreker stelt voor om niet meer toe te staan om spuitbussen te verbranden in een installatie waarbij zeker is dat de metalen uit de reststoffen worden teruggewonnen t.b.v. recycling (vb. AVI's). De inspreker geeft aan dat aluminium uit bodemas een inferieure vorm van recycling betreft en dat moet worden vermeden dat aluminium in een AVI beland door nascheiding voorafgaand aan verbranding.	De minimumstandaard stuurt voor spuitbussen op recycling van de metalen, ongeacht de wijze waarop dit gebeurt. Een van de uitgangspunten voor het vaststellen van een minimumstandaard is namelijk dat zeker moet zijn dat het grootste deel van deze afvalstof op die wijze verwerkt kan worden. Voor spuitbussen is voor zover bekend niet aan die voorwaarde voldaan op een andere wijze dan via (ook) het terugwinnen uit reststoffen. Daarom blijft verbranden in een installatie waaruit metalen via de reststoffen worden teruggewonnen toegestaan en mogen AVI's deze afvalstoffen ontvangen.

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
20.	2.2	ja	084	De minimumstandaard noemt specifiek drankenkartons. Er zijn echter ook andere laminaat en multilayer verpakkingen. Die worden hier niet genoemd maar dat zou naar mening van inspreker wel moeten. Bijvoorbeeld door de toevoeging van en 'soortgelijk'.	Inspreker vraagt om het toevoeg van multilayer verpakkingen. Drankenkartons worden gezamenlijk met ander verpakkingsafval ingezameld en het uitsorteren ervan is technische goed mogelijk. Daarom worden ze als aparte stroom genoemd. Ze zijn ook herkenbaar als drankenkartons. De minimumstandaard is daarom uitvoerbaar. Dit geldt niet volledig voor alle multilayer verpakkingen. Daarom kunnen deze niet worden toegevoegd als uit te sorteren stroom en kan er nog geen minimumstandaard voor gelden. Wel wordt opgemerkt dat binnen de PPWR wordt gesteld dat alle verpakkingen recyclebaar moeten zijn en op grote schaal gerecycled moeten worden. Het is op dit moment niet te zeggen of dit in de toekomst tot een wijziging van de minimumstandaard zou kunnen leiden. Te meer omdat de PPWR over samengestelde verpakkingen (gelamineerd/multilayer) aangeeft dat "de voorkeur wordt gegeven aan het gebruik van monomaterialen of eenvoudig van elkaar te scheiden combinaties van materialen, die gegarandeerd grote hoeveelheden secundaire grondstoffen opleveren." **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de minimumstandaard.
21.	2.2	ja	074	Inspreker verzoekt een extra sorteerstap en/of gescheiden inzameling voor koffiecapsules in te bouwen. Inspreker motiveert dat de techniek voor het scheiden van aluminium en plastic, gericht op pyrolyse of smelting, beschikbaar is in de vorm van Eddy Current- en NIR-technologieën. Maar dat er door verwerkers in geïnvesteerd moet worden. Door de implementatie van een extra sorteerfase kan de verbranding van klein non-ferro en klein plastic worden voorkomen. Er is dan geen noodzaak meer voor terugwinning via bodemas voor aluminium. Hiermee is er minder verlies in grondstoffen en wordt CO_2-uitstoot beperkt.	Het is onduidelijk wat inspreker bedoeld met 'een extra stap toevoegen'. De minimumstandaard vraagt reeds om het sorteren in de verschillende fracties zoals genoemd bij minimumstandaard a. Metalen (ferro/nonferro) is een van de fractie die moet worden uitgesorteerd. De plicht tot uitsorteren is er dus al. Hier kan slechts onder voorwaarden van worden afgezien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt of de minimumstandaard onder d in 2.2 ook geldt voor gescheiden ingezamelde verpakkingen met gevaarlijke stoffen die uitgehard zijn.	Zoals is aangegeven in de toelichting op de afbakening worden verpakkingen die niet schud-, schrap- of schraapleeg zijn en dus resten gevaarlijke stoffen bevatten beschouwd als gevaarlijk afval. Ook als het zou zijn uitgehard. De inhoud is dan namelijk nog steeds wellicht meer dan (het materiaal van) de verpakking. Deze verpakkingen vallen dan inderdaad onder minimumstandaard d en veilige verwijdering prevaleert boven recycling van het verpakkingsmateriaal. Zie ook het antwoord op zienswijze 11 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt over 2.2 onder f, wanneer zijn drankkartons te sterk verontreinigd?	Inspreker vraagt om verduidelijking over te sterk verontreinigd. In Nederland worden er in verhouding veel drankenkartons met viskeuze middelen gevuld zoals vla of yoghurt. Daardoor kan mede door vocht en schimmel een te sterk verontreinigd drankenkarton ontstaan. Zie voor meer info het Rapport Recycling van Nederlandse drankenkartons (WUR 2022) dat in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is gemaakt. Deze informatie is aan paragraaf 5.2.2 toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling in paragraaf 5.2.2.
24.	2.2	ja	102	Volgens inspreker wordt nu in de minimumstandaard verwoord wat destijds met LAP3 actualisatie is voorgeschreven.	Het is onduidelijk wat inspreker met deze zienswijze vraagt of adviseert. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijke reactie worden voorzien en wordt als kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	4	nee	102	Inspreker merkt bij pagina 9 bij het kopje 'Specifieke details verpakkingen van papier en karton, hout en EPS", op dat EPS niet terugkomt in de tekst.	Scherp opgemerkt dat EPS in deze alinea ontbreekt. Een verwijzing naar het Afvalplan EPS-piepschuim is toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in deze alinea.
26.	5.1.1	nee	007, 037	In de tweede rij van de tabel (Gescheiden houden van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen (algemeen)) ontbreekt de mogelijkheid om verpakkingsafval na te scheiden. Deze mogelijkheid is in dezelfde tabel wel opgenomen voor huishoudelijk afval en moet worden uitgebreid naar bedrijfsafvalstoffen. In LAP3 (FAQ Bedrijfsafval scheiden - LAP3) is de mogelijkheid van nascheiding van verpakkingsafval vanuit bedrijfsafval wel duidelijk opgenomen.	Inspreker vraagt om de mogelijkheid tot nascheiden op te nemen in deze tabel voor bedrijfsafval. Deze tabel is echter niet bedoeld om alle verwerkingsopties op te nemen. Deze staan in paragraaf 5.2 'Toelichting op de minimumstandaard'. In de tabel van paragraaf 5.1.1 staan alleen de wettelijke verplichtingen tot gescheiden houden, samengevat als hulpmiddel voor het bevoegd gezag. In 'Gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval' van het CMP staat uitgebreide uitleg over de regels rond gescheiden houden van bedrijfsafvalstoffen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	5.1.1	nee	062	De plicht die genoemd is voor gescheiden inzameling door gemeenten betreft alleen de zorgplicht en is daardoor onvolledig. De plicht tot inzameling geldt ook voor producenten en importeurs van verpakkingen, zoals geregeld in de UPV-verpakkingen. Inspreker citeert hierover uit het Eindrapport UPV-onderzoek: Universiteit Utrecht (18 maart 2022) waarin die plicht vanuit de UPV en de relatie ervan tot de algemene zorgplicht van gemeenten om bepaalde afvalstoffen gescheiden in te zamelen wordt geschetst.	Inspreker mist de UPV-verpakkingen in tabel 5.1.1 en wijst op de verplichtingen voor producenten en importeurs t.a.v. inzamelen. Ondanks dat op de UPV wordt ingegaan in 'Gescheiden inzameling huishoudelijk afval' van het CMP en in paragraaf 6 van het Afvalplan verpakkingen is onder de tabel van 5.1.1 een verwijzing naar de UPV toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 5.1.1.
28.	5.1.1	nee	084	Bij de milieustraat: Voor EPS kan met een maatwerkvoorschrift een aparte inzamelvoorziening worden aangewezen. Inspreker vraagt of dit ook voor andere afvalstoffen kan, zoals bijvoorbeeld voor puin.	In paragraaf 3.3.1 van het hoofdstuk afvalscheiding van het CMP kan inspreker teruglezen wat er rond de maatwerkvoorschriften mogelijk is. Puin valt onder gemengd steenachtig materiaal (niet zijnde asfalt en niet zijnde gips). Voor puin kan er in principe ook met een maatwerkvoorschrift worden gewerkt. Voorwaarde blijft dat er dan na de nascheiding eenzelfde mate van recycling mogelijk blijft van het gemengd puin en de afvalstof die gezamenlijk met puin wordt ingenomen dan bij bronscheiding. Let wel op de toelichting bij het artikel in het Besluit activiteiten leefomgeving waar het hier om gaat:

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Het is niet de bedoeling dat hierdoor op een milieustraat zondermeer alle stromen samengevoegd mogen worden (…). Met een maatwerkvoorschrift kan het bevoegd gezag toestemming geven een of meer van de inzamelvoorzieningen achterwege te laten mits een gelijk niveau van afvalscheiding bereikt wordt door nascheiding of andere maatregelen. Het ligt voor de hand dat degene die de activiteit verricht (als gewenst) een maatwerkvoorschrift aanvraagt. Diegene zal daarbij moeten aangeven hoe het gelijkwaardig niveau van afvalscheiding bereikt wordt. Als onvoldoende duidelijk is hoe de nascheiding of andere verwerking zal gebeuren, kan het bevoegd gezag het verzochte maatwerkvoorschrift weigeren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
29.	5.2	nee	056	Inspreker stelt voor om het terugwinnen van metalen uit reststoffen niet meer toe te staan en de toelichting op de minimumstandaard hiertoe conform te wijzigen.	Zie het antwoord op zienswijzen 17 en 21 in deze tabel.
30.	5.2.2	nee	007, 037	Dat zwarte kunststoffen als niet-recyclebaar worden benoemd, vindt inspreker niet meer van deze tijd. De combi NIR-laser in de meeste state-of-the-art sorteerinstallaties bewijst al vele jaren dat zwart sorteerbaar is en met de opkomst van AI wordt dit alleen nog maar veel beter.	Inspreker geeft aan dat zwarte kunststoffen onterecht als voorbeeld worden genoemd bij 'niet-recyclebaar'. Daarom is het voorbeeld van zwarte verpakkingen als niet-recyclebaar geschrapt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 5.2.2.
31.	5.2.2	nee	084	Onder recyclen staat dat dit het doel is voor verpakkingen van glas, papier en karton en EPS. Inspreker vraagt of dit niet hoogwaardig zou moeten zijn.	Inspreker vraagt of recyclen wel genoeg ambitie is voor het verwerken van verpakkingen. Wat in paragraaf 5.2.2 wordt toegelicht is wat de minimumstandaard is én betekent voor het verwerken van de afvalstoffen van dit plan. Een minimumstandaard geeft de minimale hoogwaardigheid aan. Dus deze verpakkingen moeten minimaal gerecycled worden. Hoogwaardiger verwerken mag dus ook. Voorbereiden voor hergebruik van verpakkingen is daar een voorbeeld van. Dat staat aangegeven in 5.2.1. Omdat niet alle verpakkingen zich lenen voor hergebruik, kan voorbereiden voor hergebruik geen minimumstandaard zijn. De informatie in paragraaf 5.2.1 over voorbereiden voor hergebruik is aangevuld om dit duidelijker neer te zetten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van paragraaf 5.2.1 van dit plan.
32.	5.2.2	nee	084	Onder de beschrijving van niet-recyclebare verpakkingen wordt gesproken van een "verpakking die een combinatie is van materialen die samen niet te recyclen zijn en mechanisch ook niet te scheiden zijn". Hiervoor zouden naar mening van inspreker ontwerpeisen geformuleerd kunnen worden.	Inspreker suggereert het opstellen van ontwerpeisen voor verpakkingen. In de PPWR (Europese regelgeving) staat een visie op het ontwerp van verpakkingen die van toepassing gaat worden op de producenten van verpakkingen. Hieronder vallen ook eisen dat alle verpakkingen recyclebaar en op schaal gerecycled moeten worden. Zie ook een toevoeging van de PPWR in het afvalplan verpakkingen en het antwoord op zienwijze 20 in deze tabel. Het CMP richt zich voor verpakkingen vooralsnog alleen op het verwerken van verpakkings*afval* (dit plan is daarom een afvalplan). In ketenplannen van het CMP komt ook het ontwerp aan bod. Als in de toekomst eventueel een ketenplan voor verpakkingen wordt opgesteld, zal ontwerp daar een onderdeel van zijn. Let wel, de ketenplannen van het CMP hebben alleen een kaderstellende werking voor afvalbeheer. Overige inhoud van de ketenplannen is informatief. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	5.2.2	nee	084	Voor partijen verpakkingsafval die nog niet naar soort gescheiden zijn is andere nuttige toepassing (bijvoorbeeld hoofdgebruik als brandstof) alleen toegestaan als is aangetoond dat uitsorteren t.b.v. het verkrijgen recyclebare fracties niet mogelijk is. Dit geldt ook voor het verwerken van drankenkartons die niet voor recycling geschikt zijn. Inspreker vraagt voor welk percentage recyclebare fracties uitsorteren niet mogelijk wordt geacht.	Het is niet in zijn algemeenheid te zeggen voor welk percentage geldt dat uitsorteren/recyclen van gemengd verpakkingsafval niet mogelijk is. Dat is partij-afhankelijk en de ontvanger bepaalt in zijn acceptatiecriteria wanneer gemengd verpakkingsafval en/of reeds uitgesorteerde drankenkartons wel gesorteerd en/of gerecycled kunnen worden. Zie verder paragraaf 2.4.2 'De minimumstandaard kent (technische of financiële) uitzonderingsmogelijkheden' in de Leidraad gebruik minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	5.3	nee	007, 037	Inspreker onderschrijft dat het niet doelmatig is om op huishoudelijk PMD-afval een meting te doen m.b.t. ZZS. Verpakkingen uit de nascheiding van KWD-bedrijfsafval zijn soortgelijk aan die van huishoudelijk PMD-afval. Inspreker vraagt daarom te specificeren dat de gewenste toets op ZZS niet geldt voor PMD-afval van de kantoren-, winkel- en dienstensector.	Voor PMD-afval van de kantoren-, winkel- en dienstensector is toegevoegd dat gezien de herkomst en aard van dit afval geen risico op relevante hoeveelheden ZZS bestaat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling in deze paragraaf.
35.	6	nee	007	Inspreker geeft aan dat de UPV-uitvoeringsorganisatie de inzameling van verpakkingen die volgens de minimumstandaard gerecycled moeten worden, niet zou mogen uitsluiten per contract voor inzameling als daar vanuit kwaliteit perspectief geen reden voor is. Dit gebeurt nu echter wel voor blik/metaal dat bij gemeenten wel in het PMD-afval van de burgers mag zitten, maar niet in het PD-afval dat bij bedrijven wordt ingezameld.	Inspreker vraagt waarom metalen/blik door de UPV-uitvoeringsorganisatie wordt uitgesloten van de inzameling van verpakkingsafval bij bedrijven terwijl de minimumstandaard recycling is. Deze zienswijze gaat over de (uitvoering van de) UPV Verpakkingen. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op (de uitvoering van) een UPV. Deze zienswijze heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. De keuze om metalen voor bedrijven niet in te zamelen via PD-afval ontslaat de UPV-uitvoeringsorganisatie niet van de verplichting deze metalen verpakkingen conform de minimumstandaard te laten verwerken. Het is aan het bedrijfsleven te voldoen aan de wettelijke UPV-doelstellingen voor verpakkingen, waaronder recycle- en hergebruikdoelstellingen voor aluminium en metalen. Wat hiervoor de beste inzamelmethode is, is aan het bedrijfsleven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
36.	6	nee	007	Inspreker geeft aan dat de richtlijnen PPWR inmiddels zijn gepubliceerd.	Dat is correct. Aan paragraaf 6 is een alinea over de PPWR toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een toevoeging in paragraaf 6.

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
37.	6	nee	007	Inspreker reageert op de tekst onder het kopje “Verplicht percentage recyclaat en NPCE”: Deze norm is nog niet definitief maar op dit moment nog een voorstel. Vervolgens vraagt inspreker: Op grond van welke overwegingen zijn er geen uitgangspunten in het ontwerp CMP opgenomen ten aanzien van de verplichting om plastic recyclaat te gebruiken? Hoe gaat de verplichting borgen dat er voldoende vraag is naar recyclaat uit de verschillende kunststofafvalstromen tegen een prijs die minimaal kostendekkend is? Ten aanzien van bijmengverplichtingen merkt de inspreker op dat het alleen effectief gaat zijn wanneer de verplichting wordt gelegd bij het op de markt brengen van producten en niet bij de productie ervan.	Inspreker merkt terecht op dat de genoemde percentages prematuur zijn. Deze zijn afkomstig uit het voorstel voor een Nationale Circulaire Plastic Norm, waarover het kabinet in het voorjaar heeft besloten deze niet in de huidige vorm door te laten gaan (https://open.overheid.nl/documenten/9f4fb688-968a-414e-94f5-b3fe3cb74154/file). Daarom is t de betreffende alinea geschrapt. In de Europese verpakkingenverordening (PPWR) zijn wel verplichtingen opgenomen voor het toepassen van percentage recyclaat in plastic verpakkingen. Daarom is hierover een tekst toegevoegd over de PPWR en op hoofdlijnen bijbehorende eisen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot het schrappen van deze info uit paragraaf 6 over verplicht percentage recyclaat en het NPCE.
38.	6	nee	028	Inspreker reageert op de tekst onder het kopje “Verplicht percentage recyclaat en NPCE”: Dit is een premature formulering aangezien de precieze minimum aandelen nog niet zijn vastgesteld. De norm is van toepassing op een specifiek polymeertype en mogelijk zijn er uitzonderingen voor sommige productgroepen. Suggestie van inspreker is om de formulering hierop aan te passen. Tevens is onjuist dat producten die worden gemaakt voor de export niet onder de verplichting vallen. De toevoeging dat deze bedrijven zullen worden ondersteund is volgens inspreker niet relevant vanuit de context van het CMP.	Zie het antwoord op zienswijze 37 in deze tabel.
39.	6	nee	037	Er wordt een percentage van 50% genoemd voor kunststof verpakkingen. In de tekst erboven wordt voor drankenkartons benoemd dat het percentage oploopt tot 55% in 2030. Dit geldt ook voor kunststoffen. Het lijkt inspreker goed als dat ook toegelicht wordt.	Inspreker refereert aan de genoemde doelstelling onder ‘meer en betere recycling’ en ‘recyclepercentage drankenkarton’ geeft aan dat er duidelijker over de recycledoelstelling van kunststof verpakkingen en drankenkartons kan worden geschreven. De datum ‘2025’ is voor de duidelijkheid toegevoegd aan de alinea met doelstelling ‘meer en betere recycling’. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de alinea met recyclingpercentage-doelstellingen.
40.	6	nee	037	NCPN wordt voorgesteld als definitief maar dit is toch nog “slechts” een voorstel. Er is immers veel kritiek op door de significante weglekeffecten die kunnen oplopen tot een faillissement van 36% van de Nederlandse producenten van plastic producten.	Zie het antwoord op zienswijze 37 in deze tabel.
41.	6	nee	037	Er wordt gesproken over een “Verordening (EU) Verpakkingen” waarvan de tekst nog niet beschikbaar is. Volgens inspreker hebben we het hier over de PPWR.	Zie het antwoord op zienswijze 36 in deze tabel.
42.	6	nee	037	Het is essentieel om voor kwaliteitsnormen voor sortering (momenteel DKR) als Nederland aan te blijven sluiten bij Europese normen. Als er afgeweken wordt van Europese gangbare normen komt de sortering en recycling in het gedrang. De te sorteren PMD-stromen van Nederlands verpakkingsafval worden namelijk ook voor een deel in het buitenland gesorteerd. Daarnaast zijn Nederlandse recyclers afhankelijk van gesorteerde plasticstromen uit binnen- en buitenland om nieuwe grondstoffen van te maken. Het afwijken van marktstandaarden lijkt tot een significante verstoring van de sortering en recycling.	Inspreker stelt geen vraag over of geeft geen advies voor het afvalplan. Het pleidooi van inspreker om aan te blijven sluiten bij Europese normen voor sortering wordt ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
43.	6	nee	056	Inspreker geeft aan dat een verwijzing naar de Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) ontbreekt en verzoekt de tekst aan te vullen met de procedure bij een geschil over interpretatie van de PPWR.	Zie allereerst het antwoord op zienswijze 36 in deze tabel. Het verzoek van inspreker om tekst op te nemen over de te volgen procedure bij een geschil over interpretatie wordt niet ingewilligd. Het CMP is daarvoor niet het juiste instrument. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanvulling van de ingevoegde tekst over de PPWR.
44.	6	nee	062	De verwijzing naar ‘Afvalfonds verpakkingen’ als uitvoerder van de UPV moet ‘Verpact’ zijn.	De uitvoerder UPV is gewijzigd in de tekst naar ‘Verpact’. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging in de tekst.
45.	6	nee	084	Inspreker adviseert om onder het kopje inzameling en UPV, waar wordt gesproken over kunststof verpakkingsafval, aan te geven dat dit als PMD wordt ingezameld of nagescheiden.	De suggestie van inspreker is overgenomen. PMD is toegevoegd bij de bullet over kunststof verpakkingsafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een aanvulling van de betreffende bullet.
46.	7.1	nee	084	Onder hergebruik wordt de intentie van de houder genoemd. Bij statiegeld is de intentie van de houder ‘hergebruik’.	In het algemeen dienen statiegeldsystemen om gebruikers ertoe aan te zetten lege verpakkingen te retourneren voor verder gebruik of recycling, in plaats van ze gewoon weg te gooien. Het doel van het invoeren van statiegeld voor verpakkingen is het voorkomen van zwerfafval en het stimuleren van recycling (Staatsblad 2014, 409 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen). Het invoeren van statiegeldsystemen leidt niet automatisch tot hergebruik. Hergebruiksystemen kunnen wel gebruik maken van een statiegeldsysteem. Producenten en importeurs kunnen er bij statiegeld immers voor kiezen verpakkingen eenmalig te gebruiken (Staatsblad 2021, 305 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen). Bij statiegeldsystemen wordt aangenomen dat de intentie van de houder (de consument) is om zich te ontdoen van de verpakking en deze in te leveren als afvalstof. Het statiegeld kan de ontdoener stimuleren om zich op een bepaalde locatie te ontdoen; bij een inzamelpunt waar hij het statiegeld terugkrijgt. Mocht er geen statiegeld op de verpakkingen zitten dan zou de houder zich waarschijnlijk nog steeds willen ontdoen, maar dan bij het restafval of op straat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van deze paragraaf.
47.	7.2	nee	084	Er wordt gesteld dat er naar verwachting in verpakkingen geen kritieke materialen zitten. Zouden (non-)ferro stromen niet dusdanig aangemerkt moeten worden?	Inspreker vraagt of ferro/non-ferro niet ook als ‘kritieke materialen’ zouden moeten worden aangemerkt. De Europese Commissie bepaalt wat voor Europa ‘kritieke grondstoffen’ zijn. Ferro-metalen zijn dat niet. Alleen aluminium is een aangewezen kritiek materiaal. Zie voor meer informatie de pagina ‘Een verordening kritieke grondstoffen voor de toekomst van de Europese toeleveringsketens’ op de website van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland voor meer informatie. Met die lijst als basis heeft TNO vervolgens een onderzoek uitgevoerd naar kritieke materialen in afvalstoffen. Het resultaat is weergegeven in paragraaf 7.2 van dit afvalplan. TNO heeft ‘verpakkingen’ niet als kansrijke afvalstof geïdentificeerd voor het terugwinnen van kritieke materialen (in dit geval dus mogelijk aluminium). Voor meer informatie wordt verwezen naar het afvalplan en het rapport van TNO.

Zienswijzen op het afvalplan Verpakkingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.87 Afvalplan Waterzuiveringsslib

Zienswijzen op het afvalplan Waterzuiveringsslib					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	133	Het plan heeft betrekking op slibben van afvalwater dat biologisch is gezuiverd. De vraag is onder welke categorie slibben/reststoffen van fysisch-chemische zuiveringen vallen? Er wordt namelijk voorzien dat waterschappen in de toekomst meer met fysisch-chemische processen gaan werken.	Het afvalplan gaat over waterzuiveringsslib dat vrijkomt bij de biologische zuivering van afvalwater dat op het openbare riool is geloosd. Dat afvalwater kan voorafgaand aan de biologische zuivering fysisch-chemisch worden gezuiverd. Reststoffen die vrijkomen bij de fysisch-chemische zuivering vallen niet onder dit (of een ander) afvalplan. Dat betekent dat de verwerking van die reststoffen moet worden getoetst aan de afvalhiërarchie van [Instrumenten voor sturing]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	2.2	ja	053	Inspreker spreekt zijn waardering uit voor het CMP als opvolger van LAP3. Inspreker refereert aan de recyclingstandaard die in het CMP wordt beschreven en vraagt zich af of dit voor dit afvalplan eigenlijk ook niet geldt, omdat er specifieke technieken worden beschreven waarop de afvalstoffen moeten worden bewerkt in bijvoorbeeld deelstroom a van de minimumstandaard.	Wij danken inspreker voor zijn waardering. Minimumstandaard a noemt verschillende verwerkingstechnieken. Thermische verwerking kan een vorm van recycling zijn, maar is dat meestal niet. In LAP3 is minimumstandaard a uitgebreid, waardoor deze ook ruimte biedt voor het terugwinnen van stoffen uit het slib (bijv. fosfaat, bioplastic, alginaat, etc.) met de kanttekening dat het verwerkingsresidu niet mag worden gestort. Dat zijn meestal wel recyclingstechnieken. De minimumstandaard voor zuiveringsslib is dus wel gebaseerd op de meest hoogwaardige verwerkingstechnieken, maar het is geen recyclingstandaard. Bij een recyclingstandaard komt slechts één vorm van recycling in aanmerking voor vergunning, omdat deze de voorkeur heeft boven andere vormen van recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	2.2	ja	043	Inspreker verwijst naar de inspraak op het afvalplan assen van slibverbranding met betrekking tot de terugwinning van fosfaat.	Zie het antwoord op de zienswijze 3 in Afvalplan Assen slibverbranding.
4.	2.2	ja	053	Inspreker heeft een beschrijving van een verwerking (MIDMIX) toegevoegd en vraagt zich af of de verwerking zoals door inspreker bijgevoegd voldoet aan deze minimumstandaard (deelstroom a). Meer specifiek wil inspreker graag weten of, wanneer er een specifieke verwerkingsmethode wordt genoemd in de minimumstandaard, er dan wel ruimte is voor vergelijkbare of betere / hoogwaardigere verwerkingsmethoden en –technieken.	Minimumstandaard a voor waterzuiveringsslib, niet zijnde slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie, is thermisch verwerken. Dit kan zowel verbranden als vorm van verwijderen als verbranden als nuttige toepassing zijn (zie het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel). Volgens de systematiek van de minimumstandaard kunnen vormen van verwerking die volledig op een hogere trede van de afvalhiërarchie plaatsvinden worden vergund tenzij dat expliciet is uitgesloten (zie ook de leidraad [gebruik minimumstandaard] van het CMP). Zie verder ook het antwoord op zienswijze 18 in deze tabel voor de vraag of/wanneer de techniek van inspreker voor een vergunning in aanmerking komt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	2.2	ja	055	Inspreker stelt voor om de tekst bij deelstroom c als volgt aan te passen (aanpassingen zijn cursief gedrukt): Slibben als bedoeld onder *a en* b, waarvoor recyclen *(milieu)*technisch niet mogelijk is. Voor een indicatie wanneer het slib *of het vervolgproduct van het slib (milieu)*technisch in ieder geval niet geschikt is voor recycling *of nuttige toepassing*, *zoals bij een slibverbrandingsinstallatie.* Indien deelstroom c aangepast wordt, is het probleem bij de assen van de slibverbranding, andere dan verbranding voor verwijdering, ook beter te beheersen.	Inspreker stelt voor om minimumstandaard c zo te wijzigen dat ook voor waterzuiveringsslib dat niet afkomstig is van de voedings- en genotsmiddelenindustrie verbrand kan worden als vorm van verwijdering. Minimumstandaard a benoemt een aantal verwerkingstechnieken expliciet. Doordat minimumstandaard a niet iedere thermische verwerkingstechniek toestaat kan aan dit verzoek niet worden tegemoet gekomen. Het CMP bevat immers regels voor de manier waarop een initiatiefnemer in het kader van een vergunningprocedure kan aantonen dat een niet expliciet in de minimumstandaard opgenomen verwerkingswijze op zijn minst gelijkwaardig is aan de minimumstandaard. Het bevoegd gezag beoordeelt op basis hiervan of de betreffende verwerkingswijze voor vergunningverlening in aanmerking komt. Terzijde wordt opgemerkt dat in de minimumstandaard onder a geen onderscheid wordt gemaakt in verbranden als verwijdering en verbranding als nuttige toepassing. Dit wordt n.a.v. deze zienswijze in de toelichting van het afvalplan toegevoegd. Voor waterzuiveringsslib dat wel afkomstig is van de voedings- en genotsmiddelenindustrie is er geen noodzaak om minimumstandaard c aan te passen. De toevoeging van *(milieu)* heeft geen gevolgen. De minimumstandaard voor deelstroom b is recycling, zodat een uitzondering voor *nuttige toepassing* niet zinvol is. Het is niet duidelijk wat inspreker met *vervolgproduct van het slib* bedoelt. De verwerking van zuiveringsslib moet volledig aan de minimumstandaard voldoen. Op de verwerking van assen die logischerwijs bij thermische verwerking ontstaan, is een ander afvalplan van toepassing. Aan het verzoek van inspreker is dus niet tegemoet gekomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een kleine aanpassing in de toelichting van het afvalplan.
6.	2.2	ja	102	Inspreker vraagt of het terugwinnen van fosfaten niet onderdeel zou moeten zijn van de minimumstandaard ook na verbranding (dus uit de verbrandingsassen)? In de EU is een groot tekort en in Duitsland reeds verplicht (2017).	De verwerking van assen van thermische verwerking valt onder het afvalplan ‘assen van de slibverbranding’. Zie verder het antwoord op zienswijze 3 in Afvalplan Assen slibverbranding.
7.	2.2	ja	102	Extra toegevoegd als minimumstandaard in het CMP: Verbranden als vorm van verwijderen is mogelijk. Slibben als bedoeld onder b waarvoor recyclen technisch niet mogelijk is. Voor een indicatie wanneer het slib technisch in ieder geval niet geschikt is voor recycling.	De zienswijze van inspreker dat sprake is van een extra toevoeging is niet correct. In LAP3 waren de minimumstandaarden voor recyclebare en niet-recyclebare slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotmiddelenindustrie in dezelfde rij vermeld. Daar staat dat voor slibben van de afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotmiddelenindustrie waarvoor recycling technisch niet mogelijk is of waarvoor de kosten voor afgifte van deze partijen aan de poort van de verwerker door de ontdoener meer zouden bedragen dan €205,-/ton, de minimumstandaard ‘verbranden als vorm van verwijdering’ is. In het CMP is in minimumstandaard c overigens wel het kostencriterium komen te vervallen, omdat het recyclen van slibben uit de

Zienswijzen op het afvalplan Waterzuiveringsslib					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					VGI via vergisten en/of composteren altijd economisch voordeliger is dan voorbereiden op thermische verwerking, mits vergisten en/of composteren wettelijk is toegestaan. Dit blijkt uit het rapport van RoyalHaskoning DHV (2022a). [*Concretiseren omstandigheden die recycling als minimumstandaard verhinderen*]. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 5 in deze tabel voor het expliciet toevoegen van 'verwijderen' aan de minimumstandaard. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	2.2	ja	102	Bij diverse zuiveringen wordt het slib eerst afgevoerd naar zuiveringen met vergisting en daarna afgevoerd naar GMB (voordrogen) en vervolgens verbrand. Inspreker suggereert eventueel de stap van vergisting benoemen.	Uit de zienswijze blijkt niet of deze betrekking heeft op slibben van de afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie of op andere afvalwaterzuiveringsslibben. Het produceren van compost na vergisten van slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie voldoet aan de minimumstandaard recycling. Dit staat in de toelichting (paragraaf 5.2.2.2) van het afvalplan. Voor het vergisten van slibben van afvalwaterzuivering, niet zijnde de voedings- en genotsmiddelenindustrie, wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 12 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	2.2	ja	103	Inspreker verwoordt de essentie van de minimumstandaard van de plannen waterzuiveringsslib en assen slibverbranding waaruit inspreker concludeert dat ook bij het terugwinnen van componenten uit de slibben of uit de assen van de verbranding er geen residu over mag blijven dat gestort moet worden. Inspreker ziet daarin een belemmering voor de terugwinning van grondstoffen zoals fosfaat uit de verbrandings-as. Met name in de opstartfase van innovatieve technieken (pilot- en demofase) kunnen echter nog reststromen ontstaan die gestort moeten worden. Dit mag niet belemmerend zijn voor de vergunningverlening. Het afvalplan zou hier ruimte voor moeten bieden. Bovendien is fosfaat een kritieke grondstof (er is ook een EU-terugwinningsverplichting in de maak waar de sector zich op voorbereid). Inspreker onderschrijft het uiteindelijk doel om ook bij fosfaatwinning te komen tot 0% storten, maar wijst erop dat in een buurland wel een residu van een terugwininstallatie gestort mag worden.	Het CMP bevat een hoofdstuk 'Proefnemingen'. Hierin staat dat het onder voorwaarden mogelijk is om proeven uit te voeren die niet passen in de geldende minimumstandaard. Indien het technieken betreft waarbij het de bedoeling is dat bij reguliere verwerking (fracties van) assen van slibverbranding worden gestort, dan zijn proeven niet zinvol. Vanwege het stortverbod kan voor reguliere verwerking dan immers geen vergunning worden verleend. Inspreker vraagt om storten van een fractie van assen van de slibverbranding toe te staan. Vanwege het stortverbod is het echter niet mogelijk om deze minimumstandaard aan te passen. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 3 in Afvalplan Assen slibverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.2	ja	133	Toegestane technieken worden met dit artikel beperkt tot alleen thermische verwerking/verbranding en vergassing. Drogen voorafgaand aan storten is niet toegestaan. De vraag is hoe gehandeld dient te worden in noodsituaties.	Het hoofdstuk 'calamiteiten' van het CMP beschrijft hoe om te gaan met onvoorziene situaties, waarbij tijdelijk wordt afgeweken van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	2.2	ja	137	In de tabel bij deelstroom a is het voor inspreker niet duidelijk wat de minimumstandaard is. Er staat een aantal verwerkingsmethoden die toegestaan zijn. Pas in de toelichting bij 5.2 is te lezen dat thermisch verwerken de minimumstandaard is. Bij de toelichting in 5.2 staan dan weer methodes die niet in de tabel op blz. 5 staan ('Een vorm van nuttige toepassing die wel aan de orde kan zijn is het verwerken in de bovenlaag van stortplaatsen.' -sectie 5.2.2.3, blz. 13). Het is voor inspreker niet duidelijk waarom sommige nuttige toepassing wel in de tabel staan en niet de toelichting, en andersom.	In minimumstandaard a staat dat de *volgende* verwerkingsmethoden zijn toegestaan […]. Andere technieken dan beschreven zijn dus niet toegestaan. Inspreker merkt terecht op dat de toelichting niet alle technieken beschrijft die in de minimumstandaard staan. Dit geldt vooral voor waterzuiveringsslib, niet zijnde slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie. De omschrijving van de minimumstandaard is voor die slibben op zich duidelijk genoeg. Voor waterzuiveringsslib uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie is de minimumstandaard ruim geformuleerd op het niveau van recycling. De toelichting beschrijf in dat geval voorbeelden van verwerking die is aan te merken als recycling. Voor waterzuiveringsslib, niet zijnde slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie, staat in paragraaf 5.2.2.3 dat recycling als compost of bodemverbeteraar op basis van de minimumstandaard op zich wel toegestaan, maar dat deze zelden voorkomt omdat niet wordt voldaan aan de wettelijke eisen voor meststoffen met name zware metalen. Uit de STOWA 'verkenning circulaire slibketen 2050' blijkt dat rwzi-slib niet in de landbouw wordt afgezet, omdat dit niet voldoet aan de normen voor zware metalen. Vandaar dat recycling als meststof niet is genoemd in de minimumstandaard. De toelichting van het plan is naar aanleiding van deze zienswijze verduidelijkt en de tekst van paragraaf 'Inzet als meststof of voor de productie van compost' is geschrapt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	2.2	ja	137	Bij de minimumstandaard voor deelstroom a staat vergisten niet genoemd. Dit is een veel voorkomende verwerking van zuiveringsslib van RWZI's, voordat het wordt verbrand. Vergisting staat in het hele plan alleen genoemd bij de toelichting voor het recyclen van slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie (5.2.2.2). Inspreker vraagt of vergisting niet zou moeten worden genoemd als (onderdeel van) de verwerkingsmogelijkheden.	Bij de door inspreker beschreven verwerking wordt zowel het biogas als het digestaat verbrand. Vergisten is in dat geval een voorbewerking voor de thermische verwerking. Dat past binnen de minimumstandaard: *Thermisch verwerken, al dan niet na voordrogen, leidend tot oxidatie van het organisch materiaal*. Dit is vermeld in de toelichting. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	2.2	ja	137	Inspreker geeft aan: Het zou goed zijn de methode 'vergassen gevolgd door nuttige toepassing van het verkregen gas.' toe te lichten.	Minimumstandaard a noemt verschillende verwerkingstechnieken. Deze zijn gebaseerd op het MER (2002) van LAP1. Vergassen is in dat MER gedefinieerd als: *Omzetting van vaste brandstoffen in een energetisch laagwaardig gas, door reactie bij gloeitemperatuur met lucht, zuurstof, stoom of andere reactieve gassen of mengsels hiervan*. Doordat vergisting een zuurstofloos proces is waarbij biogas ontstaat, valt dat proces niet onder vergassen. Deze definitie van vergassen staat in de begrippenlijst van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op het afvalplan Waterzuiveringsslib					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
14.	2.2	ja	137	Bij deelstroom a staat: 'Terugwinnen van stoffen uit het slib (bijv. fosfaat, bioplastic, alginaat, etc.) met de kanttekening dat het residu dat overblijft na terugwinning niet mag worden gestort.' Inspreker vraagt: Wat is dan de minimumstandaard van het residu? Geldt daarvoor hetzelfde als voor zuiveringsslib?	Het residu mag niet worden gestort. De minimumstandaard voor waterzuiveringsslib, niet zijnde slibben van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotsmiddelenindustrie, geeft voor het overige niet aan hoe het residu wel verwerkt moet worden. Dat betekent dat de verwerking van dit residu moet worden getoetst aan de afvalhiërarchie van [Instrumenten voor sturing], met als kanttekening dat storten dus niet is toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	2.2	ja	137	Inspreker maakt twee tekstuele opmerkingen: In de tabel bij deelstroom c: 'Voor een indicatie wanneer het slib technisch in ieder geval niet geschikt is voor recycling, zie [paragraaf 5.3.2]'. Dit moet 5.2.3 zijn. Tekst onder tabel: 'In [paragraaf 5.2 van dit plan] staat meer informatie en een overzicht van ZZS die in de afvalstof aanwezig kunnen zijn.' Dit moet 5.3 zijn.	Inspreker merkt terecht op dat de verwijzingen niet kloppen. De verwijzing in minimumstandaard c is aangepast in [paragraaf 5.2.2.2] van dit afvalplan. De verwijzing naar informatie over afvalstoffen met ZZS staat in [paragraaf 5.3] van dit afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de verwijzingen.
16.	4	nee	055	Inspreker mist de scheiding van slib naar de slibverbranding, waar niet-verbrandbare gevaarlijke stoffen in zitten. Dit is zeker belangrijk wel te doen, omdat de output van een SVI nuttig moet worden toegepast en deze stoffen wel eens in de weg daarvan kunnen zitten. Verbranden voor verwijderen is wel een goede volumereductie, maar dan moet het as worden gestort.	Zie het antwoord op zienswijze 7 in Afvalplan Assen slibverbranding.
17.	5.2	nee	007, 070	Inspreker verzoekt om in de tabel bij 'verbranden als vorm van verwijderen' het volgende toe te voegen; al dan niet in combinatie met biologische dan wel thermische voordroging.	De tekst is conform het verzoek van inspreker aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
18.	5.2	nee	102	Inspreker merkt op dat slib kan ook worden verwerkt tot bouwstof als nuttige toepassing: https://www.vsgm.eu/ (in Gorinchem loopt een vergunningaanvraag voor een dergelijk project).	Voor het verwerken tot bouwstof kan vergunning worden verleend als dit: • leidt tot 100% recycling en er niets wordt gestort; en • past binnen het toetsingskader van het hoofdstuk [mengen van afvalstoffen]. Zie verder voor het gebruik van de minimumstandaard en het al dan niet kunnen vergunning van vormen van verwekring die zich volledig op een hogere treden van de afvalhiërarchie bevinden ook de leidraad [gebruik minimumstandaard] van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
19.	5.2.3	nee	102	Voor inspreker wordt niet duidelijk waarom en wanneer slib vanuit voedings- en genotsmiddelenindustrie verbrand mag worden als vorm van verwijdering en niet 'thermisch verwerkt' met nuttige toepassing zoals RWZI slib.	Het verwerken van afvalstoffen kan op twee manieren: in de vorm van nuttig toepassen of in de vorm van verwijderen. Deze leidraad [indeling van verwerking] helpt bij het op de juiste manier indelen van de verwerking van afvalstoffen als één van deze twee vormen en bevat hiervoor een toetsingskader. De minimumstandaard voor afvalwaterzuiveringsslib uit de voedings- en genotmiddelenindustrie is recyclen. Dat betekent dat laagwaardigere verwerking zoals verbranden niet is toegestaan. Voor slib van afvalwaterzuivering uit de voedings- en genotmiddelenindustrie waarvoor recyclen technisch niet mogelijk is, is de minimumstandaard verbranden als vorm van verwijderen. Hoogwaardigere verwerking zoals verbranden als vorm van nuttige toepassing is dan wel toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
20.	5.2.4	nee	133	Omdat er voldoende mogelijkheden zijn om mechanisch ontwaterd en gedroogd zuiveringsslib binnen dan wel buiten Nederland thermisch te verwerken, is het storten van bewerkt zuiveringsslib niet meer toegestaan. Er is in Nederland onvoldoende verwerkingscapaciteit voor zuiveringsslib en bewerkt/gedroogd zuiveringsslib beschikbaar. Dit betekent dat toestemming nodig is voor het overbrengen van deze stroom voor verwerking in het buitenland.	De informatie van inspreker wordt ter kennisgeving aangenomen. Indien toestemming nodig is voor het overbrengen van deze afvalstroom voor verwerking in het buitenland dan is de EVOA van toepassing. Het toetsingskader hiervoor staat in paragraaf 3 van het afvalplan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
21.	6.2	nee	043	Inspreker geeft aan dat wordt aangegeven dat waterzuiveringsslib geen kritieke materialen bevat. Dit is in tegenspraak met hetgeen op blz. 7 van sectorplan 16 in LAP3 staat. Inspreker geeft aan dat het beschreven afbreuk doet aan de inspanningen van inspreker om waardevolle stoffen uit het zuiveringsproces terug te winnen. Inspreker verzoekt om hetgeen in sectorplan 16 is opgenomen in het afvalplan op te nemen.	TNO heeft potentiële stromen bekeken die vallen binnen de scope van het onderzoek en daarnaast op de CRMA lijst (Critical Raw Materials Act) staan die de EU aanhoudt. Zij heeft fosfaathoudende assen niet betrokken in het onderzoek, omdat dit geen fosfaaterts is. Fosfor wordt echter wel als kritieke grondstof genoemd in deze verordening. De tekst is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
22.	6	nee	103	Fosfaat is door de EU aangemerkt als kritieke grondstof maar fosfaaterts valt buiten de scope van de genoemde TNO studie. Nederlands rioolslib bevat 25 miljoen kilo fosfaat (per jaar). Dat is meer dan het huidige gebruik van fosfaat kunstmest in Nederland. Er is dus sprake van een aanzienlijk potentieel voor terugwinning van kritieke materialen uit waterzuiveringsslib (en/of de assen ervan).	Voor wat betreft de aanmerking als kritieke grondstof wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 21 in deze tabel. De verwerking van assen van thermische verwerking valt onder het afvalplan 'assen van de slibverbranding'. Zie verder het antwoord op zienswijze 3 in Afvalplan Assen slibverbranding. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.88 Afvalplan Zeefzand

Zienswijzen op het afvalplan Zeefzand					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	029	Inspreker geeft aan een duidelijke uitleg te missen wat de uiteindelijke toepassing is van dit circulaire product. Circulair gebruik is afhankelijk van de toepassing.	Het beleid voor zeefzand is gericht op het recyclen van de minerale fractie. Dat staat in paragraaf 5.2.2 van het afvalplan. Wel is verduidelijkt dat alleen de minerale fractie van zeefzand wordt verwerkt tot bouwstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	064	Het zou goed zijn om een analyse te maken wat de ontwikkelingen door de CE inhouden voor de stromen zeefzand. Dat geldt overigens voor meer stromen, maar verdere zeeftechnieken/stappen kunnen ervoor zorgen dat er meer verontreinigingen in zeefzand terecht gaan komen. Mogelijk geen direct onderdeel van het materialenplan, maar misschien iets voor de instrumenten/onderwerpen.	Zeefzand is een afvalstof die vrijkomt bij het verwerken van andere afvalstoffen. Door betere scheiding van gemengd bouw- en sloopafval en gemengd bedrijfsafval kan sorteerzeefzand met meer niet-inert materiaal. Anderzijds kan betere scheiding op de slooplocatie ook leiden tot een betere kwaliteit van de minerale fractie van het zeefzand. Bouw- en sloopafval wordt veelal gemengd op de bouw- en slooplocatie. Het CMP heeft echter slechts een beschrijvende rol bij het gescheiden houden van afval op deze locaties en heeft geen invloed op deze scheidingsplicht of op de handhaving daarvan. Indien vanuit de markt signalen komen dat recycling van de minerale fractie van zeefzand niet meer mogelijk is, moet onderzocht wordt of de herziening van de minimumstandaard nodig is. Op dit moment zijn er geen plannen om de minimumstandaard voor zeefzand aan te passen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	2.1.1 (en 5.1.2 en 5.2)	ja	007, 024	Inspreker geeft aan dat paragraaf 2.1.1 samen met 5.1.2 en 5.2 nog onvoldoende beperkingen biedt op mengen. In de praktijk wordt PAK-arm zeefzand nu in voorkomende gevallen gemengd of verwerkt met andere deelstroom-materialen uit sorteerinstallaties voor bouw- en sloopafval, bijvoorbeeld puin. Dit gebeurt om te hoge sulfaatconcentraties uit gips of cellenbeton weg te mengen. Dit is niet wenselijk.	PAK-arm steenachtig materiaal valt onder afvalcategorie 55 van bijlage II Bal (zie het afvalplan steenachtig materiaal). PAK-arm zeefzand valt onder afvalcategorie 43 of 112B. Voor beide afvalstromen is de minimumstandaard recycling. Bij toetsing aan [mengen van afvalstoffen] blijkt dat partijen die afzonderlijk niet voldoen aan de kwaliteitscriteria voor bouwstoffen in beginsel niet mogen worden gemengd tot een bouwstof. Het mengen van sulfaathoudende zeefzand met puin tot een bouwstof mag op grond van het algemeen mengbeleid in ieder geval alleen in de volgende gevallen: • mengen tot niet vormgegeven bouwstof of mengen/immobiliseren tot vormgegeven bouwstof als de sulfaatuitloging in de te mengen reststof voldoet aan Regeling bodemkwaliteit voor een niet vormgegeven bouwstof; en • gebruik als vulstof of toeslagmateriaal of immobiliseren tot vormgegeven bouwstof als de activiteit voldoet aan hetgeen is opgenomen in hoofdstukm 'Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal'. Voordat zeefzand met puin wordt gemengd, moet dus vastgesteld zijn dat beide voldoen aan de kwaliteitseisen van de Rbk2022. Dit is toegevoegd aan paragraaf 5.1.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een verduidelijking van de toelichting op mengen van afvalstoffen.
4.	2.1.1	ja	029	Inspreker geeft aan dat de beschrijving van de afvalcategorieën verwarrend is en verzoekt deze beter te omschrijven. Waardoor is categorie 112a gevaarlijk?	Dat afvalcategorie 112A betrekking heeft op gevaarlijk afval volgt uit de omschrijving in bijlage II Bal. De omschrijving van de afvalcategorieën in de derde kolom van de tabel is letterlijk overgenomen uit bijlage II Bal. Het is op basis van de zienswijze verder niet duidelijk wat volgens inspreker verwarrend is. Om die reden heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	2.1.1	ja	007, 024	Inspreker mist een categorie voor zeefzand met niet meer dan 50 mg/kg PAK, dat geen gevaarlijke afvalstof is en ontstaan is bij een ander proces dan bouw- en sloopafvalverwerking.	Insprekers merken terecht op dat afvalcategorieën voor zeefzand van het sorteren van gemengd bedrijfsafval en grof huishoudelijk afval ontbreken. Bijlage II Bal bevat geen specifieke afvalcategorieën voor dit zeefzand. Derhalve is afvalcategorie 112B toegevoegd aan paragraaf 2.1.1.
6.	2.1.2	ja	007, 024	Er is geen specifieke bepaling opgenomen voor de categorieën 42 (nga) en 43 (nga). Wij gaan er daarom van uit dat deze categorieën niet zijn opgenomen, omdat de betreffende handeling is toegestaan binnen het hoofdstuk over het mengen van afvalstoffen, onder de voorwaarde dat het mengen doelmatig is en niet primair is gericht op het verlagen van de PAK10-concentraties door mengen of verdunnen.	De conclusie van inspreker klopt voor afvalcategorie 43. Het toetsingskader van [Mengen van afvalstoffen] is van toepassing op het mengen van zeefzand. Paragraaf 2.1.2 beschrijft uitsluitend de situaties voor het mengen van zeefzand die in afwijking van het algemene beleid wel of niet kunnen worden toegestaan. Met deze bepalingen moet het bevoegd gezag in afwijking van de algemene toetsingskaders rekening houden bij het verlenen van een vergunning. Voor het mengen binnen afvalcategorie 43 geldt geen afwijkend toetsingskader. Het bedrijf dient op grond van het [Mengen van afvalstoffen] na te gaan of het mengen binnen afvalcategorie 43 kan worden toegestaan. Voor afvalcategorie 42 vermeld paragraaf 2.1.2 wel een afwijking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	4	nee	007, 068	Inspreker geeft aan dat het voorbeeld in het kader 'De relatie tussen zeefzand en grond' over het afzeven van aanhangende grond uit groenafval niet duidelijk is. Gezien de korrelgrootte-overlap is het praktisch zeer onwaarschijnlijk dat bodemdeeltjes uit zeefzand afgezeefd kunnen worden.	Insprekers merken terecht op dat de tekst over het afzeven van bodemdeeltjes geen betrekking heeft op sorteerzeefzand of brekerzeefzand. Dit is verduidelijkt in het infokader. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	4	nee	068, 019, 007	In het kader staat dat zand dat vrijkomt bij een zandscheidingsinstallatie of extractieve reiniging van zeefzand eveneens wordt beschouwd als grond. Inspreker geeft aan dat het cruciaal is om dit niet als grond te beschouwen om recycling van de mineralen die het bevat te waarborgen. Inspreker 019 vult aan dat indien dit zand als grond wordt aangemerkt, het dus ook als dusdanig moet worden getoetst en het dan mogelijk niet altijd aan de normen voor recycling kan voldoen vanwege bijvoorbeeld overschrijding van de normen voor sulfaat. Om het materiaal hoogwaardig toe te kunnen passen, is het daarom volgens inspreker cruciaal om het gereinigde zeefzand niet als grond te toetsen. Dit voorkomt volgens inspreker bovendien de onwenselijke en onnavolgbare situatie dat PAK-arm sorteerzeefzand wel als bouwstof mag worden toegepast, terwijl een schonere, gereinigde minerale fractie volgens een definitiekwestie niet mag worden hergebruikt.	Voor het verwerken van zeefzand en zeefzandreinigingsresidu zijn de minimumstandaarden van de afvalplannen zeefzand en residuen van belang. In deze plannen is ter informatie aangegeven dat zeefzandreinigingsresidu en zand van de reiniging van zeefzand in beginsel moeten worden beschouwd als grond in de zin van het Besluit bodemkwaliteit. Dat is van belang omdat het storten van grond alleen is toegestaan indien de minister van Infrastructuur en Waterstaat een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid heeft afgegeven. Die verklaring is ook vereist voor het storten van zand van de reiniging van zeefzand of zeefzandreinigingsresidu die worden aangemerkt als grond. Het afvalplan residuen heeft betrekking op zeefzandreinigingsresidu dat gestort moet worden. In de afbakening van het afvalplan zeefzand is verduidelijkt dat dit plan betrekking heeft op zeefzandreinigingsresidu van gemengd bouw- en sloopafval dat niet gestort mag worden. Zeefzandreinigingsresidu valt immers onder het plan zeefzand totdat is vastgesteld dat dit residu vanwege de samenstelling niet kan worden beschouwd als grond of een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid. De minimumstandaard van zeefzand is recycling. Daardoor is het mogelijk om zeefzand te verwerken tot bouwstof en dan is natuurlijk geen sprake meer van grond. De tekst in het infokader heeft dus geen gevolgen voor de recycling van zeefzand. Ter verduidelijking is het infokader aangepast. **Conclusie**:

Zienswijzen op het afvalplan Zeefzand					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	1, 4, 5.2.5	nee	007, 024	In meerdere passages van het afvalplan wordt vermeld dat zand dat vrijkomt uit een extractieve reiniging eveneens als grond moet worden beschouwd. Dit is onjuist. Zand dat vrijkomt uit extractieve reiniging waarin uitsluitend zeefzand (afkomstig van het afzeven van fijn materiaal in sorteerinstallaties voor onder andere gemengd bouw- en sloopafval, eerder in het plan gedefinieerd als bouwstof) wordt gereinigd, moet namelijk als bouwstof worden aangemerkt. Een materiaal dat bij de invoer als bouwstof wordt beschouwd en niet is vermengd met grond, kan bij de uitvoer niet anders worden gedefinieerd dan als bouwstof.	De zienswijze van inspreker klopt niet. In de nota van toelichting van het Besluit bodemkwaliteit (Staatsblad 2007, pag. 70-72) staat *dat zand dat vrijkomt bij de afscheiding in een zandscheidings- of reinigingsinstallatie van zeefzand voldoet aan de definitie van grond. Het zand is immers gebruikt om beton en bakstenen te maken, waarbij het zand dus in een product is opgesloten en het zand komt na een bewerkingsproces weer vrij. Dit zand kan normaliter gewoon een bodemfunctie vervullen.* Paragraaf 6.3.4 van het SIKB-protocol 7510 noemt eveneens afvalstoffen die na reiniging (alsnog) als grond worden aangemerkt. Sorteerzeefzand is één van die afvalstoffen. In het CMP sluiten wij hierbij aan. Dat is van belang omdat het storten van grond alleen is toegestaan indien de minister van Infrastructuur en Waterstaat een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid heeft afgegeven. De tekst van het infokader is wel verduidelijkt. Zie hiervoor het antwoord op zienswijze 8 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	4	nee	102	Inspreker vind het gebruik van de term ‘zeefzand’ verwarrend. De ene keer wordt geschreven over zeefzand van brekerzeefzand en is het een bouwstof. De andere keer gaat het om zeefzand van een zandscheidingsinstallatie of extractieve reiniging. Daardoor varieert het of het om grond of niet vormgegeven bouwstof gaat.	De constatering van inspreker is terecht. De uitleg van wanneer sprake is van grond of een bouwstof volgt uit het Besluit bodemkwaliteit. Mede naar aanleiding van zienswijzen 8 en 9 in deze tabel is de tekst van het infokader op dit punt verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	4	nee	060, 015	Inspreker geeft aan dat zand uit zeefzand zowel grond als bouwstof kan zijn afhankelijk van het ingangsmateriaal (BRL7500).	Het protocol7510 van BRL7500 volgt de tekst van de nota van toelichting van het Besluit bodemkwaliteit (Staatsblad 2007, pag. 70-72). Deze tekst staat ook in het infokader. Zie verder het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	4	nee	019	Inspreker geeft aan dat hetgeen in de laatste alinea in het groene kader is weergegeven in strijd is met de minimumstandaard. Daar is immers onder a aangegeven dat ‘Het recyclen van PAK-rijk zeefzand tot grond of bouwstof zonder voorafgaande vernietiging van de aanwezige PAK is niet toegestaan, ook niet in combinatie met immobilisatie’.	Het infokader geeft alleen aan in welke situaties zand afkomstig van zeefzand als bouwstof of als grond wordt aangemerkt. Zand van de reiniging van zeefzand moet in beginsel worden beschouwd als grond in de zin van het Bbk. Van grond kan geen sprake zijn als het zand geen minerale fractie is of als het teveel bodemvreemd materiaal bevat. De minimumstandaard van zeefzand is recycling. Daardoor is het mogelijk om zeefzand of zand van de reiniging van zeefzand verder te verwerken tot bouwstof en dan is natuurlijk geen sprake van grond. Ter verduidelijking is het infokader aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	4	nee	007, 024	Hoewel de euralcodes die genoemd worden niet-limitatief zijn, vraagt inspreker toch om ook 19.12.12 toe te voegen. Dit is in lijn met de complementaire GA-variant die wel vermeld staat (19.12.11*) en sluit vanuit het sorteerzeefzand van BSA/Grof BA beter aan.	Als sorteerzeefzand veel isolatiemateriaal en ander materiaal dan zand bevat, is 19.12.12 inderdaad een geschiktere euralcode. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
14.	5.1.1	nee	078	Inspreker verwijst naar de tweede rij van de tabel en stelt dat gescheiden houden niet realiseerbaar is. Inspreker vraagt zich af waarom dit is opgenomen en of er sorteerbedrijven zijn die dit meten/bemonsteren.	De tweede rij van de tabel van paragraaf 5.1.1. ‘gescheiden houden van afvalstoffen’ volgt uit het Bal. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op welke afvalstoffen op grond van het Bal gescheiden moeten worden gehouden. Als sorteerbedrijven PAK-arm zeefzand, PAK-rijk zeefzand en zeefzand dat gevaarlijk afval is gezamenlijk verwerken, moeten zij daarvoor een vergunning hebben. Zie verder het antwoord op zienswijze 15 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	5.1.1	nee	102	Gescheiden houden van sorteerzeefzand uit sorteerinstallaties voor bouw- en sloopafval wanneer de sorteerlijn grof-stedelijk afval sorteert. Om de kwaliteit van sorteerzeefzand te bevorderen zou volgens inspreker in het bouw- en sloopafval deze maatregel geborgd moeten worden. Deze maatregel komt niet in het CMP terug.	Inspreker stelt feitelijk voor om in het afvalplan op te nemen dat gemengd bouw- en sloopafval gescheiden van ander gemengd afval moet worden gesorteerd. Dat zou een optie kunnen zijn. In de paragraaf toekomstplannen van het afvalplan gemengd bouw- en sloopafval staat echter dat een onderzoek wordt uitgevoerd naar het instellen van wat genoemd wordt de ‘best beschikbare werkwijze’ voor de verwerking van gemengde afvalstoffen. De gedachte is dat als sorteerbedrijven werken volgens deze best beschikbare werkwijze (BBW) de hoeveelheid recyclebare afvalstoffen in het residu verder afneemt. Mocht dit op termijn leiden tot een aanpassing van beleid, dan is het mogelijk dat de minimumstandaard in het CMP conform die beleidswijziging wordt aangepast. Gelet op dit onderzoek is het niet gewenst om op dit moment de door inspreker gevraagde wijziging door te voeren in het afvalplan voor zeefzand. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	5.3	nee	102	Sorteerzeefzand kan behalve PAK’s ook asbest, ZZS en veel sulfaat bevatten (zie “Onderzoek concretisering mate van nuttige toepassing” RHDV). In deze rapportage worden twee maatregelen voorgesteld voor PAK rijk sorteerzeefzand. Deze zijn ook van toepassing op PAK-arm sorteerzeefzand, zoals een maximale zeefmaat van 10 à 15 millimeter hanteren voor sorteerzeefzand bij sorteerinstallaties voor bouw- en sloopafval. Deze maatregel komt niet in het CMP terug.	Inspreker verwijst terecht naar de verschillen in kwaliteit tussen zeefzand van bouw- en sloopafval en overig sorteerzeefzand. Dit is tevens beschreven in paragraaf 5.2.2 van het afvalplan. Het bevoegd gezag kan deze informatie betrekken bij de beoordeling of zij vergunning voor het mengen van sorteerzeefzand kan verlenen. Het is niet wenselijk om dergelijke gedetailleerde of middelvoorschriften in de minimumstandaard of het mengbeleid op te nemen. Het effect is immers afhankelijk van het afval dat wordt verwerkt. Daarnaast wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 15 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	toekomst-plannen	nee	007	Inspreker heeft een aantal vragen over immobilisatie van zeefzand: a. Op grond van welke overwegingen blijft immobilisatie van zeefzand al dan niet mogelijk en welke afwegingen bepalen of het toetsingskader met betrekking tot immobilisatie in de toekomst gewijzigd kan worden. b. Waarom is er geen ruimte meer om zeefzand in te zetten om bodemassen te immobiliseren? c. Zijn er ontwikkelingen in technologie die het mogelijk maken zeefzand als vrij toepasbare bouwstof toe te passen?	Ad a. Paragraaf [toekomstplannen] van het hoofdstuk ‘immobilisaat, vulstof en toeslagmateriaal’ beschrijft dat het CMP beperkingen bevat voor het toepassen in/als vormgegeven bouwstof van AVI-bodemas die niet aan de kwaliteitseisen voldoet. Overwogen wordt om dit bij toekomstige wijzigingen van het CMP ook voor andere afvalstoffen te gaan doen. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan zeefzand. Voor die afvalstoffen wordt eerst nog beter in kaart gebracht in welke mate sprake is van reinigbaarheid en tot hoeveel te storten niet reinigbare partijen en reinigingsresiduen dit kan leiden. Ad b. De minimumstandaard voor AVI-bodemas is gewijzigd in het CMP. Voor opgewerkte AVI-bodemas die zelf niet voldoet aan de kwaliteitseisen voor niet-vormgegeven bouwstoffen uit de Regeling bodemkwaliteit 2022 is immobilisatie tot een vormgegeven bouwstof niet toegestaan vanaf de dag dat het CMP twee jaar in werking is. Daardoor kan zeefzand ook niet

Zienswijzen op het afvalplan Zeefzand					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				d. In welke mate kan er extra besparing plaatsvinden op het gebruik maken van primaire grondstoffen als de minimumstandaard in de toekomst wordt aangepast. e. Op welke wijze kan het beleid m.b.t. ZZS leiden tot aanpassing van de minimumstandaard?	meer gezamenlijk met deze AVI-bodemas worden geimmobiliseerd. De minimumstandaard is mede aangepast op basis van het milieueffectrapport van het CMP. Reinigen van de afvalstof draagt bij aan het vermijden van de risico's voor het verspreiden van schadelijke stoffen en aan de kwaliteit en terugneembaarheid van het secundaire materiaal ten behoeve van een eventuele volgende gebruikscyclus. Ad c t/m e. Aanpassing van extractieve reinigingsinstallaties voor sorteerzeefzand om de minerale fractie als toepasbare bouwstof af te kunnen zetten, vindt in de praktijk plaats. Op dit moment zijn er geen plannen om de minimumstandaard voor zeefzand aan te passen. De minimumstandaard is immers al gericht op de recycling van de minerale fractie van zeefzand en dus hoogwaardig. Naast de minimumstandaard is ook het algemeen toetsingskader van het CMP van belang, zoals bijvoorbeeld het meng- en ZZS-beleid. Bij vergunningverlening moet met beide rekening worden gehouden. Aanpassing van de minimumstandaard vanwege het ZZS-beleid is dan ook niet nodig. Bedrijven en branches kunnen daarnaast zelf maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat een beter beeld ontstaat van de verontreinigingen die voorkomen in zeefzand en dat zeefzand schoner wordt. Dat leidt immers tot meer recycling tot bouwstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.89 Afvalplan Zorgafval

Zienswijzen op het afvalplan Zorgafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker vraagt aandacht voor medisch afval en veiligheid bij restafval. Medisch afval vanuit de thuiszorg met onder meer een toegenomen hoeveelheid injectienaalden leidt helaas tot meer prikincidenten bij medewerkers in de sector. Ook het aandeel bloedzakken neemt in dit verband toe. Dit vraagt ook om een zorgvuldiger omgang met zorgafval bij de ontdoener.	Deze zienswijze gaat over medisch afval dat in het restafval terecht komt vanuit thuiszorg en veiligheid van medewerkers die daardoor onder druk staat. Inspreker geeft aan dat een zorgvuldiger omgang met zorgafval bij de ontdoener nodig is. Medisch afval dat bij thuiszorg vrijkomt valt onder de afbakening van dit afvalplan (extramurale zorg). Dat betekent dat het toetsingskader van toepassing is op afvalstoffen die onder dit afvalplan vallen en bij thuiszorg vrij komen. In de praktijk is het vaak onduidelijk wat wel en wat niet tot speciaal ziekenhuisafval behoort. Daarom is het hulpmiddel wel/niet-lijst SZA opgesteld. Deze heeft als doel om duidelijk te maken waar het onderscheid ligt en daarmee afvalscheiding binnen zorginstellingen te verbeteren. De wel/niet-lijst kan door zorginstellingen als leidraad gebruikt worden voor meer toegespitste scheidingswijzers per afdeling. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol. Het CMP geeft het beleid en de regels weer die gelden voor het gescheiden houden van afvalstoffen bij bedrijven en geeft de taken weer die gemeenten hebben ten aanzien van gescheiden inzameling van afvalstoffen bij huishoudens. Het afvalplan restafval geeft vervolgens weer hoe restafval verwerkt mag worden. Het Uitvoeringsprogramma VANG – Buitenshuis en het programma VANG – Huishoudelijk Afval van het ministerie van IenW zetten zich in voor het beter en juist scheiden van afvalstoffen door bedrijven en burgers. Het CMP heeft hierin geen stimulerende of handhavende rol. Wel gaat het ministerie vanuit VANG Huishoudelijk Afval kijken naar de KCA-lijst. Nu is het al zo dat injectienaalden als KCA afgegeven moeten worden en niet in het restafval thuishoren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan.
2.	algemeen	nee	098	Inspreker verzoekt in het CMP een nieuwe paragraaf op te nemen waarin het proces van decontaminatie van zorgafval wordt beschreven, met specifieke technische en certificeringseisen, en waarbij de overgang van 18.01.03 (medisch afval)* naar 18.01.04 (bedrijfsafval) na decontaminatie wordt verduidelijkt, zoals beschreven in LAP3 Sectorplan 19.	In paragraaf 5.2.2 wordt onder het tussenkopje 'Decontaminatie van infectieus afval' ingegaan op het decontamineren van infectieus afval. In deze paragraaf wordt verwezen naar de 'Richtlijn decontaminatie apparatuur ziekenhuisafval', waarin de voorwaarden worden beschreven voor decontaminatie. Inspreker vraagt om aan te geven op welk punt afvalstoffen vallend onder euralcode 180103* door decontaminatie onder euralcode 180104 kunnen vallen. Het CMP heeft met betrekking tot de systematiek van de Eural een beschrijvende rol. In paragraaf 6.2 wordt ingegaan op de euralcodes die betrekking hebben op de afvalstoffen die onder de afbakening van dit afvalplan vallen. Het CMP heeft geen invloed op de overgang van gevaarlijke afvalstoffen naar niet-gevaarlijke afvalstoffen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Door deze zienswijze werd ook duidelijk dat het 'erratum' dat bij de Richtlijn decontaminatie hoort, niet in het afvalplan genoemd werd. Dit is aangevuld op diverse plekken in het Afvalplan zorgafval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft uitsluitend geleid tot het noemen van het 'Erratum' in dit plan.
3.	algemeen	nee	098	Inspreker geeft aan dat het van belang is om de criteria binnen het CMP te herzien, zodat circulaire verwerkingsopties zoals decontaminatie en recycling van specifiek ziekenhuisafval SZA breed toegepast kunnen worden en geeft aanvullende voorstellen mee: • Herziening van de Grenswaarde van € 265 per ton; • Erkenning van Innovatieve Recyclingtechnologieën; • Flexibiliteit bij Verwerkingsopties; • Transparante Toetsingscriteria voor Alternatieve Verwerkingsmethoden; • Maatwerk voor de Zorgsector; • Bewijs van Gecertificeerde Verwerkingsmethoden.	De notie dat circulariteit in de zorgsector van groot belang is wordt gedeeld. Inspreker doet daarbij een aantal suggesties voor het CMP in zijn algemeenheid en ook specifiek voor het afvalplan zorgafval. Dit afvalplan geeft het toetsingskader waar bevoegd gezag rekening mee moet houden bij het verlenen van vergunningen voor afvalverwerking en grensoverschrijdend transport. De voorstellen die door inspreker worden gedaan gaan echter voor een deel over zaken waar het CMP alleen een beschrijvende rol heeft. Het CMP, noch het afvalplan, is de plek om recyclingtechnologieën te erkennen, maatwerk voor de zorgsector te beschrijven of verwerkingsmethoden te certificeren. Een aantal andere voorstellen wordt in verschillende hoofdstukken van het CMP beschreven. De achtergrond voor het gebruik van de grenswaarde van €265,- per ton wordt beschreven in het hoofdstuk 'Gebruik van kostencriterium'. In dit hoofdstuk is aangegeven dat een hoogwaardige verwerking van afvalstoffen hogere kosten met zich kan meebrengen dan een laagwaardige verwerking. Om ontdoeners te beschermen tegen onredelijk hoge kosten, wordt in specifieke gevallen ingestemd met een minder hoogwaardige vorm van verwerking, vaak verbranden in plaats van recycling. Bij iedere aanpassing van het CMP wordt overwogen of het bedrag van € 265,- per ton moet worden geïndexeerd.

Zienswijzen op het afvalplan Zorgafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Met betrekking tot alternatieve verwerkingsmethoden wordt in het hoofdstuk minimumstandaard voor verwerking en het hoofdstuk 'Instrumenten voor sturing' beschreven hoe het instrument minimumstandaard werkt en hoe alternatieve verwerkingsmethoden moeten worden beoordeeld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan zorgafval.
4.	1	ja	102	Inspreker vraagt voor de duidelijkheid de * plaatsen bij gevaarlijke afvalstoffen.	Inspreker wijst terecht op een verschrijving. Het afvalplan is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
5.	2.2	ja	119	Inspreker haalt deelstroom a aan (Thermisch verwerken in vergunde installaties) en deelstroom b en c (Verbranden als vorm van verwijderen; zonder opgave van in welke installatie). Inspreker stelt voor om ook voor deelstroom a. de term 'verbranden' te hanteren en aan deelstroom c. toe te voegen 'in vergunde installaties'. Inspreker wijst hiervoor ook op § 5.2.4 'Verbranden als vorm van verwijderen'. Dit zou in lijn zijn met hetgeen in document 'Thermische afvalverwerking' onder 3.1 staat verwoord: 'Verbranden van afval vindt plaats in AVI's. Naast AVI's vindt verbranden van specifieke stromen (bijvoorbeeld zuiveringsslib en ziekenhuisafval) plaats in specifiek daarvoor opgerichte installaties).	Inspreker vraagt of de minimumstandaard van deelstroom a kan worden gelijkgetrokken met de minimumstandaard van deelstromen b en c. Thermisch verwerken is een overkoepelende term voor verwerking van afval en bevat onder andere verbranden, maar ook vergassen en pyrolyse. De term is bewust gekozen om de minimumstandaard niet te beperken tot alleen verbranden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan.
6.	2.2	ja	119	Inspreker geeft aan dat de toevoeging onder a *Gelet op de aard van het afval is nuttige toepassing niet toegestaan. Alleen 'infectieuze afvalstoffen' mogen worden gedecontamineerd, mits hierbij een volledige vernietiging van alle infectieuze materialen plaatsvindt. Vervolgens moet het gedecontamineerde afval verwerkt worden in overeenstemming met de minimumstandaard b*. ook voor deelstroom c. van toepassing is omdat evenals in de humane gezondheidszorg, ook onderzoek en diagnostiek met pathogenen plaatsvindt bij dieren in onderzoekcentra en laboratoria.	Inspreker vraagt of de minimumstandaard voor deelstroom c kan worden uitgebreid met de toevoeging over decontaminatie van afval onder deelstroom a omdat deze toevoeging ook geldt voor afval uit de gezondheidszorg voor dieren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
7.	2.2	ja	007, 014	Infectieuze afvalstoffen mogen worden gedecontamineerd, maar vervolgens moet het afval conform minimumstandaard b worden verbrand. Op deze wijze is het onmogelijk om materiaal circulair te maken. Op pagina 11 wordt aangegeven dat recycling wel is toegestaan. Dit is onduidelijk.	Inspreker geeft aan het onduidelijk te vinden hoe de minimumstandaard werkt. De minimumstandaard beschrijft de minimale hoogwaardigheid van de verwerking van een bepaalde afvalstof of categorie van afvalstoffen. De minimumstandaard is dus een invulling van de afvalhiërarchie voor afzonderlijke afvalstoffen en vormt op die manier een referentieniveau bij de vergunningverlening voor afvalverwerking. In de inleiding van paragraaf 2.2, minimumstandaard, is aangegeven dat het verwerken van zorgafval moet plaatsvinden in overeenstemming met minimumstandaarden uit het afvalplan. Dit betekent dat het bevoegd gezag ook voor hoogwaardiger vormen van verwerken vergunning kan verlenen, tenzij de minimumstandaard hiervoor specifieke beperkingen bevat. In (de toelichting op) de minimumstandaard is aangegeven dat infectieuze afvalstoffen altijd eerst gedecontamineerd moeten worden. Vervolgens geldt de minimumstandaard voor deelstroom b; verbranden als vorm van verwijderen. In de toelichting op de minimumstandaard is aangegeven dat recyclen voor gedecontamineerd afval (minimumstandaard b) in principe is toegestaan als daar mogelijkheden voor zijn. Recyclen is een hoogwaardiger vorm van verwerken dan de minimumstandaard en zoals in het afvalplan is aangegeven is dit toegestaan als daar mogelijkheden voor zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan.
8.	2.2	ja	007, 024	Er moet naar mening van inspreker onderscheid worden gemaakt in gedecontamineerd afval waarin menselijke resten aanwezig zijn geweest en gedecontamineerd afval waarin geen menselijke resten aanwezig zijn geweest. Afval waar menselijke resten in aanwezig zijn geweest moeten worden verbrand. Afval waarin geen menselijke resten aanwezig zijn geweest mag worden gesorteerd en gerecycled. Op deze wijze kan veel kunststof uit dit afval worden gerecycled. De veelgebruikte polypropyleen van de verpakkingen kan dan circulair ingezet worden.	Niet al het zorgafval mag worden gedecontamineerd. Alleen 'infectieuze afvalstoffen' mogen worden gedecontamineerd mits hierbij een volledige vernietiging van alle infectieuze materialen plaatsvindt. Lichaamsdelen en organen (euralcode 180102) mogen (kunnen) nadrukkelijk niet worden gedecontamineerd. Gedecontamineerd afval moet minimaal worden verbrand als vorm van verwijdering. Hoogwaardige afvalverwerking, zoals recycling, is ook toegestaan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het afvalplan.
9.	2.2	ja	119	In het verlengde van haar zienswijze 13 in deze tabel geeft inspreker aan dat Sectorplan 65 'Dierlijk afval' (LAP3) voor inzameling en verwijdering verwijst naar SP19 (Afval van gezondheidszorg bij mens of dier). CMP verwijst naar Factsheet Dierlijk afval. Nu humaan- en dierlijk afval separaat onder deelstroom a. en c. zijn ondergebracht, mist inspreker de aansluiting. Inspreker vraagt om § 2.2 en gerelateerde paragrafen hierop aan te passen.	Dit afvalplan heeft, zoals in de afbakening is aangegeven, uitsluitend betrekking op afval van de gezondheidszorg voor mens en dier en is expliciet niet van toepassing op dierlijke bijproducten, kadavers of onderdelen van dieren. Hiervoor wordt in paragraaf 4, toelichting op de afbakening, verwezen naar de factsheet dierlijk afval die dient ter vervanging van sectorplan 65. Inspreker haalt sectorplan 65 uit LAP3 aan, maar daarin wordt gelijk aan dit afvalplan van het CMP aangegeven dat sectorplan 19 uitsluitend van toepassing is op afval van gezondheidszorg van mens en dier voor dierlijk afval waarvan inzameling en verwijdering zijn onderworpen aan speciale richtlijnen teneinde infectie te voorkomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
10.	3	ja	007, 024	Tot op heden was bij grensoverschrijdend transport van dierlijke bijproducten de EVOA leidend. Dat wordt nu omgedraaid bij alleen dierlijke bijproducten, maar niet als is gemengd met ander afval. Aangezien dit meestal in dichte verpakkingen zit die niet zijn te openen is dit niet te handhaven.	Deze zienswijze gaat over de Verordening dierlijke bijproducten. In de Verordening dierlijke bijproducten is in artikel 41, lid 2 onder b opgenomen dat dierlijke bijproducten en afgeleide producten die zijn gemengd of verontreinigd met gevaarlijk afval met de procedures van de EVOA moeten worden overgebracht. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de procedures die hierin zijn uitgelegd. Overigens bevat sectorplan 19 van LAP3 dezelfde beschrijving. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
11.	4	nee	098	Inspreker geeft aan dat de afbakening onvoldoende detaillering bevat voor de praktijk in ziekenhuizen en zorginstellingen en stelt voor deze afbakening uit te breiden, inclusief een koppeling aan de indeling in LAP3 sectorplan 19 waarbij de verwerkingseisen en circulaire mogelijkheden per type afval duidelijk worden aangegeven.	De afbakening van dit afvalplan is bedoeld om aan te geven welke afvalstoffen er onder het toetsingskader van dit afvalplan vallen. De afbakening is niet bedoeld om een koppeling te leggen met verwerkingsmogelijkheden. In de afbakening wordt verwezen naar de toelichting op de afbakening, maar ook naar de wel/niet lijst. Het is bekend dat het in de praktijk vaak onduidelijk is wat wel en wat niet tot SZA behoort. Daarom wordt er in paragraaf 6.1 ingegaan op de wel/niet lijst. Deze lijst

Zienswijzen op het afvalplan Zorgafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					biedt meer inzicht in de afbakening en de verwerkingsmogelijkheden van specifiek ziekenhuisafval. De wel/niet-lijst SZA heeft als doel om dat duidelijk te maken en daarmee afvalscheiding binnen zorginstellingen te verbeteren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
12.	4	nee	102	In 4 is bij afval dat vrijkomt bij intra- en extramurale instellingen en thuiszorginstellingen, anders dan afval van de gezondheidszorg en/of verwacht onderzoek, vooral kantoor- en kantineafval, valt onder het afvalplan restafval. Inspreker verzoekt hierbij ook bioafval, glas, papier en karton, matrassen, etc. op te nemen.	Naar aanleiding van deze opmerking is het afvalplan aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
13.	4	nee	119	In § 4 wordt verwezen naar 'Verordening dierlijke bijproducten (DBP)' en de 'Wet dieren'. Het feit dat 'lichaamsdelen en organen' niet in deelstroom c. zijn meegenomen kent hoogstwaarschijnlijk zijn grondslag in de Verordening DBP. In de Wet Dieren en onderliggend Besluit/Regeling Diergeneesmiddelen wordt echter geen enkele aanwijzing gegeven hoe om te gaan met infectieus afval en scherpe voorwerpen afkomstig vanuit research en diagnostiek (o.a. via onderzoekcentra en laboratoria). Dit terwijl ook daar i) afval wordt afgevoerd onder de noemer SZA, ii) infectieus afval wordt gedecontamineerd (autoclaaf) waarmee een afvalstroom b. wordt gegenereerd en iii) zeker ook wordt gewerkt met scherpe voorwerpen. Gesteld wordt dat 'Op basis van art. 22.1 van de Wet milieubeheer is het CMP niet van toepassing als de Wet *dieren van toepassing is voor zover de gedragingen gedekt zijn in de Wet dieren*.' Naar mening van inspreker worden de gedragingen wat betreft infectieus afval en scherpe voorwerpen niet gedekt door de Wet dieren, noch door de Verordening DBP en dient het CMP hierop te worden aangepast. Inspreker wil (ondanks de verwijzing naar toelichting § 4) hierbij het verzoek doen om dit, haar inziens essentiële, punt mee te nemen in de reactienota.	De inspreker geeft aan dat de minimumstandaard verwijst naar de Wet dieren (deelstroom c), maar dat deze geen aanwijzing geeft hoe om te gaan met infectieus afval en scherpe voorwerpen afkomstig vanuit research en diagnostiek. De tekst is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
14.	5.2	nee	102	In tabel van 5.2 is opgenomen dat recycling voor gedecontamineerd afval is toegestaan. Inspreker verzoekt om voor de duidelijkheid hier op te nemen dat lichaamsdelen, organen en cytotoxische en cytostatische geneesmiddelen niet gerecycled mogen worden.	Naar aanleiding van deze opmerking is het afvalplan aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
15.	5.2.2	nee	119	Inspreker vraag om grote terughoudendheid voor wat betreft recycling van gedecontamineerd afval (minimumstandaard b). Met name daar waar het gaat om infectieus materiaal van risicogroep 3 (ongeacht wel of geen dubbele asterisk markering) en risicogroep 4.	In het afvalplan is in de minimumstandaard aangegeven dat 'infectieuze afvalstoffen' alleen mogen worden gedecontamineerd als hierbij een volledige vernietiging van alle infectieuze materialen plaatsvindt. Alleen in dat geval is het geschikt verbranding in een AVI of mogelijk recycling. Hierdoor is er geen risico meer aanwezig voor eventuele recycling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van dit afvalplan.
16.	2.2 en 5.2.4	ja	119	Over 'voorkomen van prikgevaar' gaat inspreker er van uit dat hier wordt gedoeld op het gebruik van naaldencontainers. Echter, de tekst 'Deze techniek wordt, voor zover het gaat om de risico's op infectie bij inzameling en transport, beleidsmatig gelijkgesteld aan decontaminatie' wordt door ons niet gedeeld. Wij vragen dan ook deze deelstroom 1 uit euralcodes 180103 en 180202 te beschouwen als SZA en voor verbranding af te laten voeren naar een vergunde installatie. Dit wordt vergelijkbaar verwoord in de tekst op pag. 17 § 6.2 punt 3, 4 en 5.	Inspreker merkt terecht op dat het afvalplan een inconsistentie over het voorkomen van prikgevaar bevat. De paragraaf 5.4.2 is daarom aangepast en strookt inhoudelijk met de tekst op paragraaf 6.2 punt 3, 4 en 5. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
17.	6	nee	011	Inspreker geeft aan dat euralcodes voor afval van dierlijke zorg ontbreken.	Inspreker geeft aan dat er euralcodes missen, maar geeft niet aan welke dit specifiek betreft. In de afbakening van het afvalplan is aangegeven dat het plan betrekking heeft op afval van de gezondheidszorg voor mens of dier. Daarnaast bevat paragraaf 6.2 een tabel met een overzicht van welke afzonderlijke afvalstoffen onderscheiden kunnen worden binnen het afval van de gezondheidszorg bij mens of dier volgens de Handreiking Eural. In deze tabel zijn, onder verwijzing naar hoofdstuk 18, titel 2 van de Eural-lijst, codes opgenomen die betrekking hebben op afval van de gezondheidszorg voor dieren inclusief een uitleg over de indeling van de codes. Tevens wordt verwezen naar de Handreiking Eural. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan.
18.	6.1	nee	098	Inspreker verzoekt paragraaf 6.1 uit te breiden met een tabel die de Euralcodes koppelt aan de aan de meest duurzame verwerkingsopties en de circulaire doelstellingen die hiermee behaald kunnen worden, zoals beschreven in LAP3 Sectorplan 19.	De verwerkingsopties voor verschillende Euralcodes volgen uit de minimumstandaard die in paragraaf 2.2 is toegelicht. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan.
19.	6.1	nee	119	Over 'afval uit de patiëntenzorg' meldt inspreker het volgende: In het CMP wordt "Afval dat in direct contact is geweest met patiënten met een infectieziekte van pathogeniciteitsklasse 1, 2 en 3 (met dubbele asterisk)" beschouwd als niet NIET-Specifiek Ziekenhuisafval. Wij vragen patiëntenzorg afval van in ieder geval klasse 3 met dubbele asterisk (op basis van risico-inschaling) te beschouwen als Specifiek Ziekenhuisafval (Inzamelen conform UN code 3291 ADR en Verwerken volgens minimumstandaard a. van afvalplan 17).	Naar aanleiding van deze opmerking is overleg geweest met twee microbiologen. Hierop hebben we besloten de wel/niet lijst niet aan te passen. De virussen en micro-organismen in categorie C met dubbele asterix geven geen risico op overdracht naar mens en milieu. Dit komt omdat als voldaan wordt aan de criteria van SZA anders dan het specifieke organisme, zoals vloeistof of aangerijkt in een laboratorium dan blijft geen risico over voor de rest van de materialen. Een aantal voorbeelden: - Liquor van een patiënt met prionziekte is SZA vanwege het feit dat liquor een vloeistof is en niet omdat het een prionziekte betreft. - Dit anders benaderen is ook stigmatiserend. Neem HIV dit is niet besmettelijk via afval. - Materialen die aangerijkt zijn zoals kweek zijn sowieso SZA dus deze vallen buiten beschouwing, zoals kweek op Salmonella typhi. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan.
20.	6.2	nee	098	Inspreker verzoekt paragraaf 6.2 uit te breiden met een beslisboom en praktijkvoorbeelden die helpen bij het correct classificeren van grensgevallen voor ziekenhuisafval, en aansluiten bij de richtlijnen in LAP3 Sectorplan 19.	Deze zienswijze gaat over het correct classificeren van grensgevallen voor ziekenhuisafval. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het correct scheiden van ziekenhuisafval. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. De inspreker vraagt om meer hulp bij afvalscheiding. Het CMP zal hier aandacht aan blijven besteden in samenwerking met het programma VANG-Buitenshuis.

Zienswijzen op het afvalplan Zorgafval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van dit afvalplan.
21.	6.2	nee	119	Bij Euralcode 180202 is de volgende tekst opgenomen: “Afval waarvan de inzameling en verwijdering zijn onderworpen aan speciale richtlijnen teneinde infectie te voorkomen”. Volgens inspreker mist hier een asterisk (*) om aan te geven dat er sprake is van een gevaarlijke afvalstof.	Inspreker merkt terecht op dat een asterix ontbreekt. De tekst is hierop aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.
22.	6.2	nee	119	Bij punt 12 staat “*Op grond van de huidige definitie in het ADR kunnen cultures alleen voorkomen in labsituaties en niet in afval*”. Dit laatste is volgens inspreker geen correcte weergave, want ook cultures uit labsituaties kunnen immers uiteindelijk in afval terecht komen. Derhalve doet inspreker een tekstvoorstel om dit te wijzigen in: ‘*Op grond van de huidige definitie in het ADR worden cultures gegenereerd in labsituaties’.*	Naar aanleiding van deze opmerking is de tekst in paragraaf 6.2 verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot wijziging van dit afvalplan.

2.90 Afvalplan Zwavelhoudend afval

Zienswijzen op het afvalplan Zwavelhoudend afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	5.2	nee	007, 068	Inspreker reageert op de zin “voor zwavelzuur, zuurteer en overig zwavelhoudend afval geldt een stortverbod” op pagina 10 en 11: Het stortverbod geldt alleen als de afvalstof meer dan 5% zwavel bevat. In paragraaf 5.2.6 staat het wel goed.	De tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.91 Leidraad bepalen R1-status

Zienswijzen op de Leidraad bepalen R1-status					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	Inspreker geeft aan dat exploitanten expliciet worden geïnformeerd wanneer exploitanten niet in aanmerking komen voor de R1-status of een ‘waarschuwing’ krijgen dat men deze status mogelijk bij een volgende beoordeling kan verliezen. Rijkswaterstaat WVL zorgt tevens voor publicatie van de status van alle installaties. Inspreker vraagt zich af welke termijnen worden gehanteerd voor de beoordeling en het openbaar maken van de beoordelingen van de R1-status op basis van een kalenderjaar.	Op dit moment zijn er geen vastgestelde termijnen voor de beoordeling en openbaarmaking van de beoordeling. Zolang er geen nieuwe beoordeling openbaar is gemaakt, blijft de eerdere beoordeling van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	6.1	ja	160	Uit de publicatie (https://lap3.nl/lap/achtergronddocumenten/status-avi-r1-d10/statusbepaling-avi-basis-kaderrichtlijn/) volgt dat wel jaarlijks herbeoordeling plaatsvindt. Gelet op koppeling met WAR enquête die jaarlijks plaatsvindt, zou het duidelijker zijn dat het altijd jaarlijks plaatsvindt.	Het hoofdstuk ‘Bepalen R1-D10 AVI’s’ en de leidraad ‘Bepalen R1-status’ zijn de vervanger van wat hierover in het LAP staat. De praktijk is dat het in enkele jaren niet gelukt is om een volledige beoordeling uit te voeren. Daarom is in de Leidraad opgenomen dat dit in principe jaarlijks plaatsvindt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	6.2.2	ja	114	Inspreker verwijst naar de vierde alinea in paragraaf 6.2.2 over dat bestaande AVI’s de vergunningen niet mogen aanpassen om door de elektriciteitsproductie binnen/buiten het systeem te plaatsen de R1-status te halen. Inspreker vindt het bijzonder dat modificaties ten gunste van de energie efficiëntie niet mogen worden meegenomen.	De tekst waar de inspreker naar verwijst heeft als bedoeling om aan te geven dat het niet de bedoeling is dat door middel van een aanpassing van de vergunning waarbij enkel een turbine binnen of buiten de vergunde installatie komt, er een verbetering komt van de R1-waarde. Er zijn dan verder geen fysieke wijzigingen bij of om de installatie. Aanpassingen van de installatie die leiden tot verbeteringen van de energie-efficiëntie zullen in de bepaling van de R1-waarde gewoon worden meegenomen. De tekst op dit punt is te stellig over enkele zaken die niet zouden mogen en niet duidelijk waar het om gaat. De tekst wordt aangepast zodat het in lijn komt met de hiervoor beschreven bedoeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een andere formulering van de tekst van de leidraad.
4.	6.2.2	ja	007	Hier wordt gesteld: *Standaard is een aanwezige turbine voor elektriciteitsproductie ook onderdeel van een AVI. Als bij een bestaande AVI de turbine buiten de vergunning valt, wordt de energieproductie van de turbine niet meegenomen in de berekening van de R1-waarde. Bestaande AVI’s mogen niet de vergunningen aanpassen om door de elektriciteitsproductie binnen/buiten het systeem te plaatsen de R1-status te halen. Het verbod op het aanpassen van de vergunning waardoor de elektriciteitsproductie binnen/buiten de installatie valt, is ook opgenomen in paragraaf 2.3 van ‘de guidelines’.* Inspreker vindt het hoogst opmerkelijk dat modificaties ten gunste van de energie-efficiëntie niet mogen worden meegenomen en maken hier ernstig bezwaar tegen, omdat een objectieve onderbouwing ontbreekt en inspreker zich niet aan de indruk kan onttrekken dat het beleid er op deze wijze op aanstuurt dat AVI’s zo snel mogelijk hun R1-status moeten verliezen.	Zie het antwoord op voorgaande zienswijze (3) in deze tabel.

2.92 Leidraad gebruik minimumstandaard

Zienswijzen op de Leidraad gebruik minimumstandaard					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	ja	080	Inspreker pleit voor een andere wijze van neerzetten van de afvalhiërarchie. Nu wordt nog steeds uitgegaan van de hiërarchie uit de jaren 90. Inspreker pleit ervoor om de meer recente en gedetailleerde classificatie van 'value retention options' voor de circulaire economie (10Rs) als uitgangspunt te gebruiken. Inspreker verwijst naar een studie waarin dit uiteengezet wordt. Inspreker geeft aan dat producenten hun producten pas op de markt zouden mogen brengen als de opties R1 tot en met R6 (van de hierboven aangehaald 10 Rs) maximaal zijn benut. Inspreker geeft aan dat de leidraad richtlijnen geeft voor het beoordelen van individuele aanvragen voor verwerkers, maar het ontbreekt aan sturing op systeemniveau, dat wil zeggen hoe de collectieven van producenten, die onder de UPV vallen, worden aangestuurd.	De afvalhiërarchie is nog actueel en staat zowel in de kaderrichtlijn afvalstoffen als in de Wet milieubeheer. Los van 2 verfijningen sluit het CMP volledig aan bij deze wettelijke kaders. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	1	ja	102	In 1 wordt verwezen naar een instrument voor sturing. Het document in de CMP dat hier over gaat heet volgens inspreker hoogwaardige verwerking. Wellicht beter om overal dezelfde benaming aan te houden.	Het hoofdstuk waar naar wordt verwezen heet wel degelijk 'Instrumenten voor sturing'. Op de website van het ontwerp CMP was dit de vinden onder thema 'hoogwaardige verwerking' maar dat is niet de titel van het specifieke onderwerp waar naar wordt verwezen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	1.1	ja	102	Bij 1.1 onder vergunningverleners wordt aangegeven dat deze leidraad voor vergunningverleners aangeeft in welke gevallen dan een mLCA nodig is. Maar het gaat toch ook over het begrip minimumstandaard in zijn geheel. Niet enkel of een mLCA nodig is. In 1.2 wordt hier wel op een juiste manier naar verwezen.	Wat inspreker opmerkt staat al in de zinnen voorafgaand dan de zin waar inspreker op reageert. Toch is ter extra verduidelijking in de laatste zin van dit tekstblok het woord 'ook' toegevoegd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
4.	2.1	ja	110	Op de onderverdeling van recycling in c1 en c2 merkt inspreker het volgende op: In de specificering van recycling in deze hiërarchie tussen c1 en c2 kan onduidelijkheid ontstaan over de interpretatie van "vergelijkbare vereiste kwaliteit van het materiaal", gecombineerd met technieken zoals "mechanische en chemische (monomeer/solvolyse) recycling". Dit geldt ook voor de relatie van deze tabel met de andere Leidraad indeling verwerkingstechnieken 1.7.4.1, waar "voorbereiding tot hergebruik" als "definitieve handeling van nuttige toepassing" toch ook weer in verband wordt gebracht met de R3- tot 5-codes, waar ook de in de tabel genoemde specifiekere technieken in vallen (zie ook de zienwijze van inspreker aldaar). In deze hiërarchie die gericht is op maximaal hoogwaardige benutting van materiaal en dus minimale emissies en milieu-impact, lijkt de kwantitatieve mLCA-systematiek beter bruikbaar dan deze toch vaak ambigue kwalitatieve duiding. Inspreker adviseert om installaties binnen deze hiërarchie eenvoudiger via de mLCA-systematiek te waarderen en dus bijvoorbeeld anaerobe vergisting tot bodemverbeteraar ook op de c1 trede binnen de R3 te beschouwen, omdat het beter presteert dan compostering die immers ook op c1 staat.	Zoals uitgewerkt in hoofdstuk 'Instrumenten voor sturing' is de afvalhiërarchie de basis en wordt een mLCA alleen ingezet wanneer dat geen uitsluitsel geeft of wanneer men denk dat een verwerking deels op een lagere trede van de afvalhiërarchie over het geheel genomen toch hoogwaardiger is. Deze aanpak is ook in lijn met de plek die het 'levenscyclusdenken' heeft in de kaderrichtlijn afvalstoffen. Daarnaast kent het gebruik van het instrument LCA juist voor de productie van compost beperkingen omdat lang niet alle positieve effecten van compost goed in een LCA zijn mee te nemen. Tot slot wordt gewezen op deze zin uit hoofdstuk 'vormen van recycling beoordelen' van het ontwerp CMP: *Het omzetten van biologisch afbreek materiaal in bruikbare compost wordt hiermee gelijkgesteld en valt ook onder c1*. Hoewel deze zin op basis van andere zienswijzen iets wordt aangepast blijft de essentie overeind. Hier uit volgt dat ook de anaerobe verwerking van biologisch afbreekbaar materiaal onder c1 valt wanneer dat leidt tot een afzetbare compost. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	2.2	ja	007, 024	Inspreker citeert punt a. en vervolgt: Conclusie lijkt te zijn dat de afvalstroom ook 100% zuiver moet ontstaan om voor 'recycling' in aanmerking te komen. Dit is in de praktijk veelal niet mogelijk.	Dat is niet bedoeld en ook niet wat er staat. Wanneer een minimumstandaard 'recycling' is betekent dit dat de hele afvalstof – inclusief aanwezige onzuiverheden – moet worden ingezet voor recycling. Ook scheiden in deelfracties die allen apart worden gerecycled is mogelijk. Daar waar een voorbehandeling die leidt tot een te verbranden of te storten residu noodzakelijk is, is de minimumstandaard niet geformuleerd als recycling, maar bijvoorbeeld als 'sorteren, gevolgd door recycling van deelstroom x'. In het algemeen bevatten dergelijke minimumstandaarden ook een aparte regel voor wat er met een eventueel residu zou moeten gebeuren. De tekst geeft dus uitsluitend aan hoe een minimumstandaard die is geformuleerd als 'recycling' en verder geen nuanceringen bevat moet worden gelezen. Op basis van deze zienswijze is de betreffende tekst iets aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	2.2	ja	102	In 2.2 is in de tabel upcycling niet verwerkt. Dat zou tussen b en c kunnen worden opgenomen. Bijvoorbeeld restafval (RDF) dat geupcycled wordt naar composietmateriaal.	De begrippen up- en downcycling zijn niet eenduidig vast te stellen. Deze worden daarom nergens in het CMP gebruikt. Verder lijkt inspreker de punten a t/m i in paragraaf 2.2 te lezen als een voorkeursvolgorde waar diens suggestie op één van de hoogste plekken zou moeten komen. De opsomming in deze paragraaf betreft echter een aantal aspecten die bij het gebruik van de minimumstandaard een rol spelen. Deze is niet bedoeld als een hiërarchische rangschikking. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
7.	2.2	ja	102	Op pagina 6 wordt in het eerste voorbeeld nuttige toepassing aangegeven dat het restdeel ingezet mag worden als brandstof. In het tweede voorbeeld over nuttige toepassing is aangegeven dat verbranden niet is toegestaan. Inspreker vraagt om deze zaken te verduidelijken.	In het eerste voorbeeld gaat het om een minimumstandaard 'nuttige toepassing'. In dat geval zijn alle vormen van nuttige toepassing toegestaan. Omdat het inzetten als brandstof ook een vorm van nuttige toepassing is, komt dat bij deze minimumstandaard dus in aanmerking voor een vergunning. In het tweede voorbeeld is de minimumstandaard 'recycling'. Dat is een specifieke vorm van nuttige toepassing. Dit betekent dat – anders dan in het eerste voorbeeld – niet alle vormen van nuttige toepassing voor een vergunning in aanmerking komen. Inzet als brandstof valt onder 'andere nuttige toepassing' en komt bij de minimumstandaard 'recycling' niet voor een vergunning in aanmerking. Dit volgt direct uit de in het CMP gebruikte afvalhiërarchie. Naar aanleiding van deze zienswijze is het kader met voorbeelden iets uitgebreid. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	2.2	ja	102	Inspreker vindt de 2de zin onder e op pagina 7 onduidelijk.	Ter toelichting is een verwijzing naar paragraaf 2.3 ingevoegd waar hier verder op in wordt gegaan.

Zienswijzen op de Leidraad gebruik minimumstandaard					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
9.	2.2	ja	102	Op pagina 7 wordt onder de eerste voorbeelden aangegeven dat minimumstandaard nuttige toepassing 100 % nuttige toepassing betekent, vervolgens wordt een voorbeeld aangehaald over deels inzetten van als brandstof. Is dit dan niet een vorm van andere nuttige toepassing of afvalverwijdering? En staat dus lager in de afvalhiërarchie?	Op pagina 7 van de leidraad staan geen voorbeelden van 100% nuttige toepassing. Inspreker doelt vermoedelijk op pagina 6 van de leidraad. Zie dan verder het antwoord op zienswijze 7 in deze tabel.
10.	2.2	ja	102	De tekst N.B.: is om te benadrukken dat voor sommige afvalstoffen bijvoorbeeld verbranden de meest hoogwaardige verwerking is, als een andere vorm niet mogelijk of wenselijk is. Daarmee is niet gezegd dat verbanden per definitie een hoogwaardige vorm van afvalverwerking is komt voor inspreker in dit onderdeel een beetje de lucht vallen. Er wordt onder sub c toegelicht over het vergunnen volgens de minimumstandaard en eventueel meer hoogwaardig vergunnen. Bij de nb wordt ineens ingegaan op het verbranden als hoogwaardige vorm van afvalverwerking. En daarnaast klopt de opbouw van de zin niet, de zin begint met is. Dit lijkt dus in het midden van een zin te beginnen.	Inspreker heeft hier een goed punt. De tekst is verplaatst naar paragraaf 2.1 en iets aangepast om de context beter uit de verf te laten komen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	2.2	ja	102	Onder punt d is het volgende aangegeven: *Uitzonderingen op deze regel staan onder punten f t/m i.* Inspreker vraagt is sub e ook niet als uitzondering te bestempelen?	Punt e gaat over het gebruik van een LCA om de hoogwaardigheid goed te kunnen beoordelen. Dit punt is echter – anders dan de punten f t/m/ i – geen uitzondering op de algemene lijn dat minder hoogwaardig dan de minimumstandaard niet kan worden vergund, en net zo of meer hoogwaardig dan de minimumstandaard wel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	2.2	ja	102	Op pagina 7 onder e staat: *Dit geldt bijvoorbeeld wanneer de minimumstandaard niet is geformuleerd dat trede van de afvalhiërarchie maar als een specifieke invulling van die trede.* Deze zin klopt niet.	Dit is juist opgemerkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
13.	2.2	ja	102	Op pagina 7 staat de zin: *De vorm van de minimumstandaard heeft gevolgen voor de vormen van verwerking van een afvalstof die op basis van een dergelijke minimumstandaard voor kunnen worden vergund.* Het woord voor dient hier volgens inspreker weg te worden gehaald.	Dit is – voor het tweede gebruik van het woord 'voor' in deze zin - juist opgemerkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
14.	2.2	ja	102	Onder 2.2. onder voorbeelden van het gebruik van de minimumstandaard klopt de eerste zin niet: *en minimumstandaard 'nuttige toepassing' betekent dat vergunningen voor storten of verbranden niet worden verleend, ook niet wanneer een deel van de afvalstof wordt verbrand of gestort.* De eerste en moet worden vervangen voor de.	Dit is juist opgemerkt. Het woord 'en' is echter niet vervangen door 'de' maar door "Een'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
15.	2.2	ja	110	Inspreker citeert de tekst van punt e (mLCA) en vervolgt: In de hantering van deze methodiek lijkt sprake van doel/middel-verwarring. Want de mLCA-vergelijking toetst kwantitatief in hoeverre een middel het doel bereikt (minder milieuschade), terwijl de hiërarchie meer ideologisch of intuïtief alleen de middelen beschouwt. Inspreker adviseert daarom om de mLCA primair te hanteren ter beoordeling in hoeverre een voorgenomen verwerkingsvorm hoogwaardiger is dan de minimumstandaard.	In het CMP wordt het instrument mLCA exact gebruikt zoals inspreker vraagt. Het is een instrument om te beoordelen hoe de hoogwaardigheid van een voorgenomen verwerkingsvorm zich verhoudt tot de minimumstandaard. Niet duidelijk is waarom inspreker een andere indruk lijkt te hebben. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
16.	2.2	ja	110	Inspreker citeert de tekst onder punt i en vervolgt: Logisch dat alleen een vergelijking nog geen vergunning garandeert, maar als een nieuwe techniek beter uit de vergelijking komt, moet deze toch vergunbaar zijn? Het creëren van monopolies voor standaard-technieken met uitsluiting remt vooruitgang en lijkt in tegenspraak met algemene principes van onze vrije samenleving. Inspreker adviseert om de minimumstandaard als ondergrens te beschouwen, waarboven mLCA's die beter presteren ook vergunbaar zijn. Dit lijkt inspreker ook meer in lijn met de Minimumstandaardtoets stap XII.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 16 in Onderdeel Minimumstandaard voor verwerking. Als aanvulling op dit basisantwoord hier nog als opmerkingen: - Om te komen tot een circulaire economie is het soms nodig is om expliciet te sturen op die vorm van verwerking die daar het meest aan bijdraagt. De minimumstandaard is als instrument bedoeld om te sturen en het is daarbij onvermijdelijk dat de vrijheid om afval op bepaalde vormen te verwerken beperkt wordt. Dat is dus niet nieuw met de introductie van de recyclingstandaard. - Er kunnen ook andere redenen zijn dan een goede LCA-score om iets als recyclingstandaard vast te leggen. Bijvoorbeeld het voorkomen van verspreiding van verontreinigingen. Het past dan niet om dit met een LCA te omzeilen. - Er is bewust voor gekozen om in stap VIII eerst te toetsen of de betreffende minimumstandaard is aangemerkt als recyclingstandaard. Is dat het geval dan komt stap XII niet aan de orde. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
17.	2.2 en 2.3	ja	102	In 2.2 en 2.3 wordt gesproken over LCA, moet dit niet mLCA zijn?	Niet strikt nodig want in de betreffende teksten gaat het over de LCA in het algemeen. Inspreker heeft wel gelijk dat het in het kader van het CMP uiteindelijk gaat om een mLCA zoals bedoeld in de leidraad 'maken van een mLCA'. Op basis van deze zienswijze is overal van LCA toch mLCA gemaakt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
18.	2.3	ja	102	Op pagina 8 staat onder de voorbeelden onder de laatste bullit: *Is de minimumstandaard storten, dan mogen alle verwerkingsvormen worden vergund, tenzij de minimumstandaard specifieke beperkingen kent.* Je kunt hier dan ook verbranden bij benoemen.	Dat zou kunnen, maar ook 'recycling', 'andere nuttige toepassing' en 'voorbereiden voor hergebruik' zouden kunnen worden genoemd. Daarom staat er expliciet dat alle verwerkingsvormen mogen worden vergund. Dat heeft de voorkeur boven het noemen van 1 specifieke vorm zoals 'verbranden'. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op de Leidraad gebruik minimumstandaard					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
19.	2.3	ja	102	Op pagina 8 staat onder 3. Als een niveau van de afvalhiërarchie, maar bedoeld wordt eigenlijk dat er meerdere treden binnen de afvalhiërarchie mogelijk zijn, mits dit zo wordt uitgelegd in de minimumstandaard.	De essentie van punt 3 is dat in de minimumstandaard – ook al is die geformuleerd als een trede van de afvalhiërarchie – wel specifieke voorwaarden of beperkingen kunnen zijn opgenomen en die die als harde eis zijn bedoeld. Dat het – als die harde eis die ruimte biedt - soms nog mogelijk is om ook treden hoger op de afvalhiërarchie te vergunnen is correct, maar is niet de essentie van deze tekst. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
20.	2.4.1	ja	102	Inspreker vraagt zich af of de zin: 'Bevoegde gezagen zorgen... vorm van verwerken' wel klopt of dit niet ipv de genoemde AVI (soms dus de stortplaats) de ontdoener/verwerker moet zijn en het AV-beleid hier wordt bedoeld.	De zin klopt want is bedoeld als instructie voor de vergunningverlener. Die moet toetsen of dit in de AO/IC goed en handhaafbaar is geregeld en anders zelf voorzien in passende vergunningvoorschriften. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
21.	2.4.1	ja	102	Er wordt gesproken bij het aantonen en in aanmerking komen voor alternatieve verwerkingsmethodes gewezen naar houder en verwerker maar de rol van het bevoegd gezag wordt hierin niet meegenomen. Enkel wordt gesproken over het vastleggen door het bevoegd gezag in de voorschriften. Een dergelijke toetsing lijkt inspreker niet alleen te liggen bij houder en verwerker.	Het aantonen dat er geen alternatieve verwerking mogelijk is ligt bij de houder van de afvalstof en de ontvanger dient dit te toetsen omdat hij het afval anders niet mag accepteren. Om toezicht door het bevoegd gezag mogelijk te maken dient de verwerker de verwerking vooraf te melden. Dit is opgenomen in hoofdstuk ‘Gebruik van het kostencriterium’. Hiermee zijn de rollen van alle betrokken partijen in het CMP beschreven. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
22.	2.4.2	ja	102	Hier wordt gesproken over sturingsvoorschriften. Inspreker vraagt wat de grondslag is voor het sturingsvoorschrift onder de Ow.	De grondslagen voor de sturingsvoorschriften in het CMP zijn momenteel artikel 10.14 Wm en artikel 8.9 Bkl (rekening houden met het CMP). De Rechtbank Rotterdam heeft in een uitspraak van 11 april 2023 (ECLI:NL:RBDHA:2023:5287) het gebruik van sturingsvoorschriften conform LAP3 erkend als een rechtmatig instrument van het bevoegd gezag teneinde het doelmatige afvalbeheer in een concreet geval te realiseren. Per 2026 is aan artikel 8.29 Bkl een lid 3 toegevoegd dat rekening wordt gehouden met het CMP bij het verbinden van voorschriften aan een omgevingsvergunning over het voorkomen van het ontstaan van afvalstoffen of, als dat niet mogelijk is, een doelmatig beheer van afvalstoffen. De grondslag voor het actualiseren van een vergunning volgt uit artikel 8.98 en 8.99 Bkl. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een toevoeging over de grondslag in het betreffende kader van de leidraad.
23.	2.4.5	ja	102	In 2.4.5 staat onder de 2e bullit Voor afvalstoffen die niet onder een specifiek plan vallen geldt het beleidskader. Welk beleidskader wordt hiermee bedoeld?	De term beleidskader was in het LAP3 gebruikelijk, maar wordt in het CMP minder gebruikt. Wat wordt bedoeld zijn de toetsingskaders uit de generieke onderwerpen van het CMP of Nederlandse wetgeving. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
24.	2.5	ja	102	Onder 2.5 staat dat in de eerste alinea dat aangevraagde wijze van verwerken toch even goed of beter is dan de minimumstandaard. In de alinea eronder wordt vermeld dat het meestal gaat over gevallen die op een lager niveau dan de afvalhiërarchie worden verwerkt. Inspreker vraagt zich af: maar dit mag toch juist niet? Als je dit wil moet je juist een afwijkingsprocedure volgen?	Het gaat hier om gevallen waarin met een mLCA is aangetoond dat over het geheel genomen de voorgestelde vorm van verwerken niet slechter scoort dan de minimumstandaard. Binnen de systematiek van het CMP mag dit dan worden vergund en dat is ook exact de startzin van de tweede alinea. In het geval een vergunning binnen de systematiek van het CMP kan worden verleend is geen sprake van afwijken en hoeft de afwijkingsprocedure ook niet te worden gevolgd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
25.	3	ja	007	Inspreker geeft aan dat in figuur 1 bij stap II in de beslisboom de stap ‘Nee’ ontbreekt en vraagt af de intentie was.	Dit ontbreekt inderdaad in de figuur en is hersteld. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
26.	3	ja	029, 102	Inspreker wijst op een tekstuele fout in het schema; er moet ‘aan’ staan, ipv ‘een’ bij ‘..voldoet de minimumstandaard..’.	Dit is inderdaad een typefout in de figuur en is hersteld. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het CMP.
27.	3	ja	102	In het eerste vak van stap II op pagina 12 kan alleen ja gevolgd worden. Niet voor alle afvalstoffen gelden rechtstreeks werkende regels, toch? Ook goed om hier voorbeelden van te noemen in het schema, dus POP, kwik, ozonafbrekende stoffen, batterijen, etc.	Zie als eerste het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel. Voor voorbeelden van dergelijke regelgeving wordt verwezen naar kader in paragraaf 3.3 van de leidraad. **Conclusie:** Naast de aanpassing als bedoeld in het antwoord op zienswijze 25 in deze tabel leidt deze zienswijze niet tot aanvullende aanpassingen van de tekst van het CMP.
28.	3.1	ja	102	Eerste zin pagina 13 zegt: Het gaat in deze leidraad alleen gaat om de toets aan de minimumstandaard. Deze zin klopt volgens inspreker niet.	De inspreker heeft gelijk, de zin is aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
29.	3.1	ja	102	Onder 3.1 staat: Enige uitzondering is het mengbeleid voor afvalstoffen die zeer zorgwekkende stoffen bevatten. Dat komt bij het doorlopen van het schema wel aan de orde. Inspreker vraagt waarom dit zo is.	Dat is gedaan omdat in de minimumstandaard niet altijd met alle ZZS rekening is gehouden, maar dat het ZZS-beleid in specifieke gevallen wel tot een beperking van de vergunbaarheid kan leiden die vóórgaat op de minimumstandaard. Het is daarom van belang om hier bij het gebruik van de minimumstandaard altijd bewust van te zijn. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op de Leidraad gebruik minimumstandaard					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
30.	3.3	ja	102	Inspreker verzoekt in 3.3 een volledige lijst op te nemen van rechtstreeks werkende regels waarbij in stap II en III rekening mee moet worden gehouden.	Het verzoek is begrijpelijk, maar niet uitvoerbaar omdat een limitatieve lijst zou betekenen dat het CMP op dit punt voortdurend moet worden geactualiseerd. Met de hier opgenomen lijst zijn de belangrijkste direct werkende regels zoals die gelden op het moment van inwerkingtreding gedekt. Direct werkende regels gaan echter altijd voor op een beleidsplan als het CMP, dus het gaat hier om een principe met een aantal voorbeelden als illustratie en niet om een limitatieve lijst. Vanzelfsprekend wordt bij iedere tussentijdse aanpassing va het CMP wel bezien of dit kader met voorbeelden aanpassing behoeft. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een kleine aanpassing van de tekst van het CMP.
31.	3.3	ja	102	Bullit 1 onder 3.3 zegt: *Dit kan dus betekenen dat voor het recyclen van een afvalstof waarvoor de minimumstandaard recycling is, toch geen vergunning kan worden verleend.* Maar hier wordt geen relatie gelegd met ZZS. Terwijl dit wel de context is bij deze bullit.	Inspreker is mogelijk op het ZZS-spoor gezet door de formulering van het meest linkse blok van stap II in het schema en door het feit dat de tekst onder de figuur en de tweede zin van de eerste bullit alleen over ZZS gaan. Uit het kader met voorbeelden van direct werkende regels blijkt echter dat de context van stappen II en III breder is dan ZZS. Om dit te verduidelijken zijn zowel het schema als de tekst aangepast. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.
32.	3.3	ja	102	Er wordt in 3.3 gesproken over zorgstoffen. Terwijl eerder werd gesproken over ZZS. Inspreker vraagt wat het verschil is en waarom 2 verschillende termen worden gebruikt?	Ook op het hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen is het voor lezers verwarrend gebleken dat beide begrippen door elkaar worden gebruikt. Zie het antwoord op zienswijze 2 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen over de wijze waarop aan deze zienswijzen invulling is gegeven. **Conclusie**: Deze zienswijze en de zienswijze waarnaar wordt verwezen, hebben geleid tot een aanpassing van de tekst van deze paragraaf in de Leidraad minimumstandaard.
33.	3.3	ja	102	Bij de verwijzing naar ZZS in het stroomschema zit geen verwijzing naar de situatie waarin algemene regels zijn opgenomen voor ZZS. Er wordt alleen een relatie gelegd met de minimumstandaard.	Zie het antwoord op zienswijze 31 in deze tabel. De algemene regels van de stappen II en III uit het schema kunnen – en zullen zelfs vaak maar niet altijd – betrekking hebben op ZZS. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
34.	3.6 en 3.8	ja	110	Inspreker citeert *"in principe 100% recycling" toegelicht als "de voorgenomen verwerkingsoptie richt zich op 100% recycling van de afvalstof" en "Alle combinaties waarbij al het afval ten minste op dezelfde trede wordt verwerkt of zelfs op een hogere trede wordt verwerkt komen voor een vergunning in aanmerking, los van de vraag via welke methode/techniek" en "Alle combinaties waarbij al het afval wordt verwerkt precies volgens de in de minimumstandaard beschreven verwerkingstechniek en/of op een hogere trede wordt verwerkt komen voor een vergunning in aanmerking* en vervolgt: Dit bewonderenswaardige absolutisme kan bevreemding wekken in de praktijk van recycling, waarin zich door menselijk gedrag en statistische uitzonderingen altijd stoorstoffen kunnen voordoen. Werkende technieken zijn daarom altijd robuust ontworpen, om incidenten te voorkomen en maximale benutting van recyclinginstallaties te borgen. Dit leidt dus tot 'ook op uitzonderingen gerichte' installaties, om de kwaliteit van recyclaat zo hoogwaardig mogelijk te houden. Hierdoor kan mogelijk verwarring ontstaan in vergunningverlening, zelfs als het maar om 5% van een afvalstroom zou gaan die gericht wordt uitgezonderd om 95% hoogwaardig te recyclen (c1). Inspreker adviseert om ruimte te laten voor een redelijke marge om in de praktijk ook op 'rejects' in afvalstromen te richten voor voldoende hoogwaardig recyclaat. Beschouw weer met mLCA-onderbouwde per saldo milieuverantwoorde verwerking.	Wanneer een minimumstandaard 'recycling' is betekent dit dat de hele afvalstof – inclusief aanwezige onzuiverheden – moet worden ingezet voor recycling. Ook scheiden in deelfracties die allen apart worden gerecycled is mogelijk. Daar waar een voorbehandeling noodzakelijk is die leidt tot een te verbranden of te storten residu, is de minimumstandaard niet geformuleerd als recycling, maar bijvoorbeeld als 'sorteren, gevolgd door recycling van deelstroom x'. In het algemeen bevatten dergelijke minimumstandaarden ook een aparte regel voor wat er met een eventueel residu zou moeten gebeuren. De tekst geeft dus uitsluitend aan hoe een minimumstandaard die is geformuleerd als 'recycling' en verder geen nuanceringen bevat moet worden gelezen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
35.	3.8	ja	102	Onder bullit 2 staat een zin met daarin de tekst zelfs wanneer die andere techniek zich op dezelfde trede van de afvalhiërarchie bebindt als de minimumstandaard. Het woord bebindt dient te zijn bevindt.	Dit is juist opgemerkt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
36.	3.8	ja	102	Onder 3.8 staat de zin: *Voor voorbeelden van het toetsen aan dit type minimumstandaarden wordt verwezen naar eerdere toelichtende kaders in deze leidraad en dan met name de kaders.* Inspreker vraagt welke kaders hiermee worden bedoeld.	Deze zin was niet af en dat is hersteld. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.
37.	3.9	ja	102	De tekst over minimumstandaard als techniek in 3.9 komt niet overeen met de tekst van 3.8 tweede bolletje. Dit lijkt inspreker tegenstrijdig.	De tekst in het CMP is correct, maar ter verduidelijking is toch een zin toegevoegd aan het tweede bolletje van paragraaf 3.8 om de link met 3.9 meer expliciet te maken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van CMP.

2.93 Leidraad indelen verwerkingshandelingen

Zienswijzen op de Leidraad indelen verwerkingshandelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	037, 102	Her en der staat: "*Fout verwijzingsbron niet gevonden*". Verzocht wordt dit te herstellen.	De verwijzingen zijn aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
2.	algemeen	nee	102	Inspreker reageert op de opbouw en inhoud van de leidraad. Van hoofdstuk 2, 3 en 4 is voor inspreker de nut en noodzaak van deze hoofdstukken niet duidelijk. Paragraaf 2.1 is een soort leeswijzer. Paragraaf 2.2 is een herhaling en paragraaf 2.3 is een definitie (waarom niet in de algemene definitielijst opgenomen). Hoofdstuk 3 toekomstplannen is een soort inleiding.	De manier waarop de indeling van een verwerking moet plaatsvinden wordt grotendeels bepaald door wetgeving en jurisprudentie. De twee onderwerpen waarvoor Nederland de ruimte heeft om bepaalde aspecten van de indeling van verwerking zelf in te vullen staan in paragraaf 2.2. Dit betreft het toetsingskader waarmee het bevoegd gezag rekening moet houden. De definitie van vast stedelijk afval betreft eveneens toetsingskader, omdat in wetgeving niet is vastgelegd wat wordt bedoeld met vast stedelijk afval. De beschrijving van de toekomstplannen in hoofdstuk 3 is beperkt, omdat toetsingskader alleen nodig is als wetgeving of jurisprudentie daarom vraagt. Op dit moment zou alleen de herziene EVOA daar aanleiding toe kunnen geven. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	inleiding	nee	102	Op pagina 5 wordt onderscheid gemaakt in het verwerken van afvalstoffen op twee manieren. Hierbij dient nog een derde manier toegevoegd te worden namelijk het voorbereiden van afvalstoffen voor hergebruik.	De leidraad vermeld dat het verwerken van afvalstoffen op twee manieren kan plaatsvinden, namelijk in de vorm van nuttig toepassen of in de vorm van verwijderen. Het voorbereiden voor hergebruik is een vorm van nuttige toepassing (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer). Zie ook figuur 1 van het hoofdstuk Instrumenten voor sturing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
4.	1.1.1	nee	102	Onder 1.1.1 staat: Op grond van artikel 1.1, zesde lid, Wm worden afvalstoffen die een behandeling van recycling of andere nuttige toepassing hebben ondergaan, niet langer als afvalstoffen beschouwd. Hoe zit het dan met de categorie voorbereiding voor hergebruik?	Bij voorbereiding voor hergebruik worden producten of componenten van producten, die afvalstoffen zijn geworden, door controleren, schoonmaken of repareren klaargemaakt voor hergebruik zonder dat verdere voorbehandeling nodig is. Het voorbereiden voor hergebruik is een vorm van nuttige toepassing waardoor het mogelijk is dat een afvalstof niet langer als afvalstof wordt beschouwd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
5.	1.1.1	nee	102	De definitie verwijdering in 1.1.1 en 1.7.3.2 lijkt volgens inspreker niet overeen te komen met de definitie van R1 op pagina 15 en 16 en de tekst op pagina 18 onder 'Het oogmerk van het ontwerp van de installatie'.	R1 is hoofdgebruik als brandstof of als ander middel van energieopwekking. R1 is een vorm van nuttige toepassing en dus niet van verwijdering. Het is op basis van de zienswijze verder niet duidelijk wat volgens inspreker niet klopt. Om die reden heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	1.1.1, 1.7.4.1	nee	110	De definitie van recycling van organische stoffen valt begrijpelijk terug op de R3-code van de Kra. Daarin wordt uiteindelijk ook gesproken over een uitsluiting waar het gaat om het "bewerken tot" (materiaal bestemd als brandstof). Hierdoor kan enige onduidelijkheid ontstaan over vergisting van organische stromen tot bijvoorbeeld compost. Bij anaerobe vergisting, mits het eindproduct een bodemverbeteraar is, geldt in heel Europa al decennia dat het terugwinnen van biogas een extra bijvangst is bij deze recycling van organisch materiaal tot bodemverbeteraar. In het geval van GFT verwerking en co-vergisting is vergisting dus geen primair "bewerken tot … brandstof" in de zin van de uitsluiting van Kra art. 3 lid 17. Het is een bewerkingstechniek welke al dan niet na compostering tot een bodemverbeteraar leidt. Dat blijkt ook uit het feit dat deze bijvangst van biogas, ten opzichte van direct composteren waarbij de damp minder benut wordt, een milieuvoordeel oplevert. Als composteren dus R3 is, dan anaerobe vergisting tot bodemverbeteraar zeker ook. Geef dit dus ook aan in het CMP om verkeerde interpretatie en verwarring te voorkomen. Inspreker adviseert de ingaande stroom van anaerobe vergisting met als resultaat bodemverbeteraar ook expliciet als recycling (R3) te beschouwen. Dit is zowel conform de Europese handleiding Waste Treatment Statistics (Eurostat 2010), als de uitleg van toepassing van de Recovery codes (EPA, vermeldt expliciet 'Anaerobic digestion' in de lijst technieken onder R3) en de recente update over kwantificeren van kwaliteit van recycling (EEA, 2024, p.13, 37, 38, 39).	Deze zienswijze gaat over het vergisten van afvalstoffen waarna het digestaat als meststof op het land wordt gebracht. Bij de indeling van de verwerking is de belangrijkste vraag wat het doel is van de vergistingsinstallatie en met welk doel de installatie is ontworpen. Het doel van een vergistingsinstallatie waarvan het digestaat conform de meststoffenwetgeving als meststof wordt afgezet, is de productie van dat digestaat. Deze verwerking moet worden ingedeeld als R3-handeling (Recycling/terugwinning van organische stoffen niet zijnde oplosmiddelen (R3)). Dat bij het vergisten tevens biogas wordt geproduceerd, is voor de indeling niet relevant. Dit is vermeld in paragraaf 1.8.4. Aan het verzoek van inspreker is tegemoet gekomen door het vergisten te benoemen. Naar aanleiding van deze zienswijze is tevens in paragraaf 1.8.3 van de leidraad opgenomen dat het verwerken tot biogas moet worden ingedeeld als R1. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
7.	1.2.4	nee	102	Onder 1.2.4 is een uitspraak m.b.t. een watervergunning opgenomen. Inspreker verzoekt het kenmerk van de uitspraak op te nemen.	Het kenmerk van de uitspraak staat op het einde van paragraaf 1.2.4. Het betreft de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak RvS 201804135/1/A1, 12 februari 2020. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
8.	1.2.4	nee	160	Onduidelijk is wat beoogd is met deze paragraaf. In deze alinea wordt alleen een deel van de uitspraak geciteerd. Of is bedoeld aan te geven dat niet 100 % sluitend hoeft aangetoond te worden dat recyclaat aantoonbare afzet heeft, maar wel aannemelijk? Dan zou dat de tekst moeten zijn.	De paragraaf over jurisprudentie beschrijft alleen de inhoud van de uitspraak. Wij trekken echter geen vervolgconclusies uit de uitspraak. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 1.2.4 van het CMP.
9.	1.4.1	nee	102	Inspreker vraagt of bij R7 op pagina 16 één of meerdere voorbeelden gegeven kan worden.	R7 betreft terugwinning van bestanddelen die worden gebruikt om vervuiling tegen te gaan. Een voorbeeld is de reiniging van actief kool. Dit is vermeld in paragraaf 1.8.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 1.8.2 van het CMP.
10.	1.7	nee	102	In paragraaf 1.7 (beperkte beoordeling bij milieuvergunningverlening en monitoring) wordt verwezen naar par 1.2.2. In die paragraaf wordt verwezen naar par 2.4.2 leidraad gebruik minimumstandaard, die verwijst weer naar minimumstandaard voor verwerking, die weer naar de leidraad gebruik minimumstandaard verwijst. Verwijzingen verwijzen weer naar elkaar.	Deze zienswijze heeft betrekking op de leidraad gebruik minimumstandaard. De verwijzing in paragraaf 1.7 naar paragraaf 1.2.2 is bedoeld als toelichting en duidelijk. De leidraad 'Gebruik minimumstandaard' bevat geen verwijzing naar een ander onderwerp. Het is verder niet duidelijk wat inspreker wil met deze zienswijze.

Zienswijzen op de Leidraad indelen verwerkingshandelingen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	1.7	nee	102	Inspreker merkt op dat het schema op pagina 20 niet goed doorloopt.	Het schema is beter in beeld gebracht. Naar aanleiding van deze zienswijze is tevens de verwijzing naar de bijlage van de POP-verordening gecorrigeerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	1.7.3.3	nee	102	Eerste zin van paragraaf 1.7.3.3 "in een aantal gevallen staat in wet- en regelgeving hoe de verwerking van bepaalde afvalstoffen moet plaatsvinden. Het indelen van de verwerking mag niet strijdig zijn met deze regelgeving." In een leidraad verwacht inspreker dan ook een uitputtende lijst. Nu zijn voorbeelden gegeven. Inspreker vraagt waarom niet een uitputtende lijst is opgenomen.	Bekende gevallen staan in de tekst. Daarnaast willen we niet de suggestie wekken om volledig te zijn, omdat dan door wijziging van wetgeving de tekst niet meer zou kloppen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
13.	1.7.4.1	nee	160	"Als is aangetoond dat de afvalstof of deelfracties daadwerkelijk toegepast of verwijderd kan worden, dan is geen sprake van een voorlopige handeling". Niet duidelijk is of dan een andere code gebruikt moet worden of dat wel de code R12 kan worden gebruikt, die in dat geval als definitieve handeling kan worden aangemerkt.	Als is aangetoond dat de afvalstof of deelfracties daadwerkelijk toegepast of verwijderd kan worden, dan is geen sprake van een voorlopige handeling (RvS 202202044/1). In dat geval is de code R12 niet van toepassing. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 1.7.4.1 van het CMP.
14.	1.8.3.2, 1.8.3.3	nee	018	Inspreker verzoekt om aan de eerste beschreven situatie in deze paragraaf toe te voegen dat een voorbeeld van thermisch verwerken het verbranden van afvalstoffen kan zijn met als hoofddoel het terugwinnen van anorganische stoffen zoals NO_x die vervolgens in industriële processen kunnen worden toegepast. Dit kan een voorbeeld zijn van thermische verwerking en worden ingedeeld als een handeling van nuttige toepassing onder R4, R5 of R8. Inspreker verzoekt dit te verwerken in figuur 2.	De betreffende passage staat al in figuur 3. Aangezien wij geen productieprocessen kennen waarbij teruggewonnen NO_x als grondstof wordt ingezet, komen we niet tegemoet aan het verzoek van inspreker. Dat neemt niet weg dat als sprake is van een dergelijke inzet, wel sprake kan zijn van R5. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
15.	1.8.4	nee	102	Onder 'Toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen' is opgenomen dat de toepassing niet in strijd mag zijn de afval- en ketenplannen opgenomen minimumstandaard van verwerking. Verder is opgenomen dat de regels voor het toepassen staan in het Bal. Bij een melding Omgevingswet kom je volgens inspreker niet toe aan het toetsen aan de minimumstandaarden van het CMP.	Inspreker merkt terecht op dat voor het toepassen geen vergunning nodig is. Echter op grond van de algemene regels worden bouwstoffen, grond of baggerspecie, voor zover sprake is van een afvalstof, alleen toegepast als sprake is van een nuttige toepassing (artikel 4.1260 lid 2 en 4.1269 lid 4 Bal). Dat betekent dat de toepassing niet strijdig mag zijn met de in de afval- en ketenplannen opgenomen minimumstandaard van verwerking. Deze artikelnummers zijn toegevoegd aan de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 1.8.4 van het CMP.
16.	1.8.4.2	nee	143	Onderdeel 2 van paragraaf 1.8.4.2 verwijst naar [paragraaf 3.3.6 'bergen in de diepe ondergrond']. Het voorstel is om deze tekst te wijzigen naar [paragraaf 3.3.6. 'bergen in de diepe ondergrond' van het onderdeel storten of nuttig toepassen].	Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk waarom inspreker deze vraag stelt. Op de website komt de lezer via de link direct terecht bij het juiste hoofdstuk. Een uitgebreidere verwijzing is in verband met de leesbaarheid niet gewenst. Om die reden heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	4	nee	102	Inspreker mist een stappenplan. Er staat wel een stappenplan (figuur 1) voor de EVOA-beoordeling, maar niet voor vergunningverlening.	Het gevraagde stappenplan is toegevoegd in de vorm van figuur 2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.

2.94 Leidraad maken van een mLCA

Zienswijzen op de Leidraad maken van een mLCA					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	123	Omdat een mLCA de mogelijkheid biedt om af te wijken van een minimumstandaard is dit best een gevoelig document en zouden de rekenregels beter uitgewerkt moeten worden. De keuzevrijheid bij het opstellen van de mLCA kan naar mening van inspreker leiden tot cherry picking. Bijvoorbeeld het voorschrift om de Ecoinvent-database te gebruiken, maar cruciale specificaties zoals de versie en allocatiemethode (bijv. cut-off, EN15804, consequential) worden niet benoemd. Ook is niet benoemd of je wel of geen kapitaalgoederen moet meenemen of hoe om te gaan met aannames (helemaal relevant voor dingen die in de toekomst plaats vinden). Dit kan significante variatie in de resultaten veroorzaken waardoor door de opsteller gestuurd kan worden naar de gewenste resultaten. Dit kan voorkomen worden door het specifieker uit te werken, zie als voorbeeld de bepalingsmethode van de nationale milieudatabase (bepalingsmethode van NL)	De hele leidraad is er op gericht om zoveel mogelijk aan te sturen op een correcte uitvoering. Meerdere opmerkingen van inspreker worden niet herkend. Zo - staat er expliciet dat het moet gaan om de meest actuele versie van EcoInvent, - wordt voor allocatie aangegeven dat bij voorkeur gebruikt wordt gemaakt van 'vermeden emissies', dat energie opbrengst plaatsvindt op basis van de lower heating value van het materiaal, dat geen emissies worden toegekend die wel bij de installatie horen, meer niet bij het betreffende afval, etc. - wordt expliciet aandacht besteed aan onzekerheden en het uitvoeren van zwaartepunts- en gevoeligheidsanalyses. Wel is op basis van deze zienswijze een extra sub paragraaf toegevoegd over het al dan niet in rekening brengen van kapitaalgoederen en het onderscheid attributional LCA en consequential LCA. Verder verwijst inspreker naar bepalingsmethode die heel expliciet is afgestemd op de milieuprestatie voor bouwwerken en GWW-werken en bovendien tot doel heeft alles uit te drukken in 1 getal. Voor het meenemen in aanbestedingen een begrijpelijke aanpak, maar een vorm weging die niet past bij de ISO-richtlijnen voor het uitvoeren van LCA's en die bewust niet wordt gevolgd in het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

Zienswijzen op de Leidraad maken van een mLCA					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	algemeen	nee	102	Inspreker geeft aan dat het document geen conclusie bevat over wanneer de resultaten uit een mLCA kunnen leiden tot het verlenen van een vergunning of tot het accepteren van een alternatieve methode of werkwijze.	Dit klopt, en is ook niet de bedoeling van dit document. Het document beschrijft hoe een LCA moet worden uitgevoerd om te kunnen gebruikt voor toetsen aan de minimumstandaard. Ook wordt aangegeven hoe de resultaten moeten worden gepresenteerd en welke thema's in welke gevallen de voorkeur hebben. Samen met de leidraad 'Gebruik minimumstandaard' geeft dit veel richting aan de vergunningverlener over hoe een LCA te beoordelen en te gebruiken in relatie tot de minimumstandaard. Het eindoordeel is echter casus specifiek en een bevoegdheid van het betreffende bevoegd gezag. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	1.4	ja	029	Inspreker geeft aan dat er in de tekst al vanuit wordt gegaan dat een mLCA al wordt gedeeld met de omgevingsdienst voordat er een vergunningaanvraag wordt ingediend. Dit zal niet altijd het geval zijn. Inspreker verzoekt dit in de tekst op te nemen, want er gaan dan termijnen spelen.	Bij complexe vergunningprocedures waarbij een andere wijze van verwerken gaat worden aangevraagd dan de minimumstandaard is het zaak om dat al in het vooroverleg te onderkennen. Hierbij is het ook zaak dat de aanvrager kenbaar wordt gemaakt dat een mLCA onderdeel moet zijn van de aanvraag. Het is ook verstandig om de aanvrager aan te geven dat bij het ontbreken daarvan de aanvraag buiten behandeling zal worden gelaten (zie paragraaf 3.9 van de leidraad 'Gebruik minimumstandaard'). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	1.4	ja	102	In 1.4 staat de zin: *Bij voorkeur wordt Rijkswaterstaat zo vroeg mogelijk betrokken en niet pas wanneer de vergunningaanvraag al is ingediend.* Gezien de inrichting van de procedures onder de Ow is betrokkenheid in het voortraject volgens inspreker juist minder waarschijnlijk.	Zie als eerste het vorige antwoord (nummer 3) in deze tabel. Het bevoegd gezag wordt geadviseerd om Rijkswaterstaat al in de fase van het vooroverleg te betrekken wanneer men gebruikt wil maken van haar expertise op het gebied van LCA's. Dat is onder de Ow niet anders dan in de periode vóór de Ow. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
5.	2	ja	024	De verschillende elementen waar de mLCA aan moet voldoen staan goed beschreven, ook de verschillende elementen die onderdeel moeten zijn van de LCA zijn duidelijk beschreven en laten goed zien waar deze componenten aan moeten voldoen. Een mLCA zal altijd de meest eerlijke vergelijking opleveren en resulteren in de meest hoogwaardige toepassing van een materiaalstroom (recyclaat).	Inspreker wordt bedankt voor deze positieve feedback. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
6.	3	ja	029	Inspreker geeft aan dat de eerste zin in het groene kader niet goed loopt en doet een suggestie voor een betere formulering	De suggestie van inspreker is overgenomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
7.	3.2.1	ja	058	Inspreker verzoekt scherper te verwoorden wat de minimale eisen zijn om te komen tot een motivering die acceptabel is om te kiezen voor de 'meest waarschijnlijke wijze van inzet' in de volgende cycli.	Hiervoor zijn niet in generieke zin eisen te geven. Het kan gaan om ervaringen in de praktijk, maar ook om een inschatting op basis van de kwaliteit van het verkregen recyclaat, de prijs van het te vervangen primair materiaal, de omvang van de afzetmarkt voor diverse mogelijke toepassingen, etc. Om die reden is een goede motivering in combinatie met zwaartepunts- en/of gevoeligheidsanalyses belangrijk. Deze zienswijze is wel aanleiding geweest om dit belang nog meer expliciet te benadrukken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
8.	3.2.1	ja	029	Er wordt verwezen naar een schema, wordt daarmee figuur 1 bedoeld? Het is niet duidelijk welk schema wordt bedoeld.	Hier wordt inderdaad gedoeld op figuur 1 en dat staat niet aan het begin van de paragraaf zoals de tekst van het ontwerp-CMP ten onrechte stelt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
9.	3.3	ja	024	Er staan enkele vuistregels beschreven, welke minimumstandaard moet worden gebruikt. Inspreker vindt het onduidelijk wie/wat de minimumstandaard bepaalt voor de LCA-studie. Hier kan het risico ontstaan betreft willekeur? Er lijkt de minimumstandaard gekozen te kunnen worden waaruit de grootste (positieve) klimaatimpact kan worden berekent. Daarnaast moet een eventuele nieuwe "minimumstandaard" wel voldoende capaciteit hebben, anders ontstaat mogelijk een verdringer effect, en inspreker als afvalinzamelaar niet aan deze minimumstandaard kan voldoen.	Evenals bij het kiezen van een toepassing in de tweede en derde cyclus (zie antwoord op zienswijze 7 in deze tabel) is een goede motivering hier essentieel en ook hier kan het mogelijk leiden toe meerdere invullingen van de minimumstandaard om mee te vergelijken. Uiteindelijk is het aan het bevoegd gezag om te beoordelen of met de juiste invulling van de minimumstandaard is vergeleken. Indien meerdere invullingen van de minimumstandaard realistisch zijn kan de initiatiefnemer zijn initiatief vergelijken met die vorm die hem het beste past. Ook hier is de tekst iets aangepast om dit meer expliciet te maken. **Conclusie:** Dit deel van deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP. Ten aanzien van de capaciteit wordt verwezen naar hoofdstuk 'Minimumstandaard voor verwerking' van het CMP. Hierin is aangegeven dat naast de beoordeling van de hoogwaardigheid ook aanwezige capaciteit één van de aspecten is die ook wordt meegewogen bij het vaststellen of aanpassen van een minimumstandaard. Dat is echter geen onderwerp voor in deze leidraad. **Conclusie:** Dit deel van deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
10.	3.3	ja	102	Onder 3.3 wordt de nieuwe/alternatieve verwerkingswijze vergeleken met de gebruikelijke Nederlandse situatie. Er worden daarna voorbeelden genoemd waar dit anders zou kunnen zijn. Inspreker vraagt: maar hoe bepaal je of een andere referentiesituatie passender is?	Naar aanleiding van deze zienswijze is in de tekst van het CMP 'voor de Nederlandse situatie' veranderd in 'voor Nederlands afval'. Dit geeft al enige extra duiding. Daarnaast is een goede motivering en het eventueel doorrekenen van meerdere opties essentieel (zie het antwoord op zienswijze 9 in deze tabel). **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
11.	5	ja	029	Inspreker wijst op een tekstuele fout in voetnoot 4.	Inspreker heeft hier een terecht punt.

Zienswijzen op de Leidraad maken van een mLCA					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
12.	5	ja	123	Inspreker ziet geen aansluiting met de methodieken van PEF, EN15804 en de NL-bepalingsmethode voor bouwwerken. Dit leidt tot moeilijkheden bij het uitwisselen en vergelijken van LCA's tussen verschillende sectoren. Een aanpassing om een consistentere methodiek te volgen, zou naar mening van inspreker de bruikbaarheid van de mLCA verbeteren. Ook wordt in verschillende ketenplannen de MKI genoemd. Ook die heeft geen aansluiting bij de in deze paragraaf genoemde RECIPE methode.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Daarnaast wordt de MKI in andere delen van het CMP genoemd in een toelichtend kader als een mogelijkheid om als overheid het gebruik van recyclaat te stimuleren. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op het instrument zelf. Verder wordt verwezen naar de antwoorden op zienswijzen 59 en 60 in Onderdeel Immobilisaat, vulstof of toeslagmateriaal en 4 en 5 in Ketenplan Beton. **Conclusie:** Dit deel van deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
13.	6.1.1	ja	123	De Leidraad vereist dat altijd een gevoeligheidsanalyse wordt uitgevoerd met betrekking tot de energie-mix en de impact van 100% hernieuwbare energie. Dit wordt echter niet verder gespecificeerd, bijvoorbeeld welke energiemix wordt verondersteld (zon, wind, biomassa, waterkracht, kernenergie). Cruciaal is ook of dit effect door de gehele database heen moet worden verwerkt, waarvoor een prospectieve LCA nodig zou zijn, wat enerzijds voor een eerlijker vergelijk zorgt maar anderzijds een stuk meer werk betekent.	Het belangrijkste is dat – als gevoeligheidsanalyse - het effect van het sterk afbouwen van respectievelijk stoppen met fossiele brandstoffen voor het opwekken van energie in beeld wordt gebracht. Vanzelfsprekend zal het iets uitmaken welke mix aan duurzame energievormen wordt gebruikt, maar dat is niet het belangrijkste. Aan de tekst wordt wel toegevoegd dat de opsteller van de mLCA de gebruikte energiemix moet motiveren. Daarnaast is het in de meeste LCA-software niet moeilijk om een specifieke proceskaart de maken die wordt gekoppeld aan proceskaarten van de gekozen vormen van duurzame energie en die te gebruiken voor alle te gebruiken of geproduceerde energie. Hiermee is nog niet altijd het energiegebruik van andere gebruikte proceskaarten ook meteen aangepast, maar voor processen met veel energiegebruik of -productie is dit als gevoeligheidsanalyse in het algemeen voldoende. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
14.	7.3	ja	007, 024	a. Inspreker kan zich vinden in het feit dat er naast een LCA analyse ook andere aspecten een belangrijke rol kunnen spelen. Maar geef je met deze toevoeging de gevraagde mLCA niet gelijk een zeer "vrijblijvend karakter"? b. Daarnaast zal inspreker mogelijk deze methodiek gebruiken om toekomstige verwerkingstechnieken te analyseren. Tegelijkertijd laten nieuwe verwerkingstechnieken zich vaak nog moeilijk analyseren door het gebrek aan beschikbare data. Inspreker vraagt zich af, hoe het meer grip zou kunnen krijgen op LCA-studies voor toekomstige technieken? Immers gaat het vaak om grote investeringen, waar een LCA studie steeds meer sturing aan zal geven.	a. Nee. Waar volgens de leisdraad 'gebruik minimumstandaard' een mLCA nodig is om aan te tonen dat en initiatief voor een vergunning in aanmerking komt, dient deze bij de vergunningaanvraag te zitten. Dat bij het vaststellen of wijzigen van minimumstandaarden ook andere aspecten (zoals kosten, aanwezige verwerkingscapaciteit, etc.) een rol spelen doet hier niets aan af. b. Op het moment dat men tot aanvragen van een vergunning over gaat zal er vaak wel een pilot hebben gedraaid of kan worden teruggevallen op data van vergelijkbare processen in het buitenland. Het probleem van vergelijken van nieuwe innovatieve technieken met een minimumstandaard die is gebaseerd op bestaande technieken kan echter niet geheel worden weggenomen. In de leidraad wordt daarom expliciet aandacht gegeven hoe om te gaan met onzekerheden, het gebruik van gevoeligheids- en zwaartepunt analyses, etc. **Conclusie:** Dit deel van deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.95 Leidraad ontheffing stortverbod

Zienswijzen op de Leidraad ontheffing stortverbod					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007	a. Inspreker merkt op dat gezien de verzwaarde procedure voor het aanvragen van een ontheffing, de beperking van de mogelijkheden tot weigeringen van reguliere verwerking en het afzien van repeterende ontheffingen, veel meer administratieve lasten bij de stortplaatsen die de ontheffingen moeten aanvragen ontstaan. b. Inspreker verzoekt te overwegen om het Bssa aan te passen en de verantwoordelijkheid voor de aanvraag voor een ontheffing neer te leggen bij de houder van de afvalstoffen (net als bij niet reinigbare grond), omdat deze verantwoordelijk is voor het ontdoen van de afvalstoffen. Wanneer het aanvragen om een landelijke heffing vanuit de Rijksoverheid concreet wordt geaccommodeerd, kan de ontdoener vervolgens bij iedere exploitant een offerte opvragen, wat de doelmatigheid vergroot. Ook kan dan de ontheffing verlenende instantie de ontdoener evt. 'aanspreken' op de te storten volumes en een mogelijk hoogwaardiger wijze van verwerking.	a. Allereerst wordt opgemerkt dat de leidraad niets verandert aan de procedure. Wel moet de leidraad bijdragen aan een meer uniforme uitvoering, de bevoegde gezagen in staat stellen aanvragen kritischer te beoordelen en bijdragen aan eenduidiger ontheffingen (niet te vel afval te gelijk) voor een niet onnodige lange duur. Dit is allemaal in lijn met het feit dat storten moet worden beperkt tot gevallen waarin andere vormen van verwerking geen optie zijn en dat storten met ontheffing sowieso meer uitzondering dan regel moet zijn. b. Zie voor het centraliseren van het verlenen van ontheffingen het antwoord op zienswijze 3 onder a in deze tabel. Zie voor de rollen van de ontdoener en de exploitante van de stortplaats het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	algemeen	nee	037	Waarom legt de overheid niet direct contact met het bedrijf dat afvalstoffen wil storten, maar via de beoogd verwerker van de afvalstoffen (de exploitant van de stortplaats)? Het kost de exploitant van de stortplaats veel tijd (en geld) om als doorgeefluik voor gegevens te fungeren. Het gesprek over het ontstaan van te storten afvalstoffen moet toch plaatsvinden tussen de overheid en het bedrijf dat (een deel van) hun afvalstoffen wil storten. De exploitant van de stortplaats speelt geen rol in het ontstaan van de afvalstroom. Aanvullend vraagt inspreker of de ontdoener dan eigenlijk de aangewezen partij is om de ontheffing aan te vragen.	Deze zienswijze betreft in de basis de rolverdeling zoals die wettelijk is geregeld. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Terzijde wordt opgemerkt dat het wel de exploitant van de stortplaats is die met ontheffing wil afwijken van een wettelijk verbod om bepaalde afvalstoffen op zijn stortplaats te accepteren. Tegen die achtergrond is het logisch dat de exploitant ook fungeert als aanvrager van de ontheffing. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	037	De Omgevingsdiensten zijn de aangewezen partij voor het verlenen van een ontheffing op het stortverbod. Sommige provincies (zoals bijvoorbeeld Limburg) hanteren eigen voorwaarden waaraan een ontheffingsaanvraag moet voldoen. De leidraad is opgesteld om bij te dragen aan een gelijke beoordeling van verzoeken om ontheffing van het stortverbod door de diverse bevoegde gezagen. Diverse Omgevingsdiensten kampen met een tekort aan personeel en kennis. a. Waarom wordt de beoordeling van verzoeken om ontheffing van het stortverbod niet gedaan door één centrale organisatie die wel de kennis in huis heeft? Zoals Rijkswaterstaat nu ook doet voor grond, met het uitgeven van een verklaring namens de minister dat de grond niet reinigbaar is.	a. Met het verzoek om het verlenen van ontheffingen van het stortverbod de centraliseren vraagt inspreker om een wijziging van de bevoegdheidsverdeling die wettelijk is geregeld. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. Terzijde wordt nog wel opgemerkt dat centralisatie niet voor de hand ligt in het licht van de systematiek van de omgevingswet. b. De voorwaarden voor een aanvraag om een ontheffing zijn deels wettelijk geregeld. Daar dient ieder bevoegd gezag zich in ieder geval aan te houden. Verder zijn bevoegde gezagen op basis van de wet ook verplicht om rekening te houden met de inhoud van de leidraad van het CMP. Het blijft echter wel mogelijk voor bevoegde gezagen om zaken aanvullend zelf uit te werken zolang deze niet op gespannen voet staan met wet en leidraad.

Zienswijzen op de Leidraad ontheffing stortverbod					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				b. Komen de eigen voorwaarden van de provincie automatisch te vervallen met de leidraad?	**Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	algemeen	nee	037	Er kan op twee manieren worden afgeweken van het stortverbod: op grond van een Ministeriele regeling en op grond van een ontheffing van Gedeputeerde Staten. De regeling is bedoeld voor situaties waarin voor langere tijd en vrij generiek moet worden teruggevallen op storten. De stortverboden zijn ingegaan op 1 januari 2013. Er zou nu toch een goed beeld moeten zijn van de situaties waarin voor langere tijd en vrij generiek moet worden teruggevallen op storten. Toch moet de exploitant van de stortplaats steeds weer verzoeken om ontheffing van het stortverbod indienen voor steeds weer dezelfde bedrijven die steeds weer dezelfde afvalstoffen willen storten. Inspreker noemt ook voorbeelden zoals het inert residu van het verwerken van shredderafval en niet-recyclebare steenwol uit bouw en sloop. a. Gaat de overheid deze bedrijven nog actief benaderen? b. En gaat de overheid er dan ook voor zorgen dat op grond van de Ministeriele regeling afgeweken kan worden van het stortverbod, als inderdaad blijkt dat er voor langere tijd geen andere optie is dan teruggevallen op storten? c. Is het dan niet zinvol een algemene ontheffing af te geven, op grond van artikel 5 van het Bssa, voor alle afvalstromen in het CMP die “storten” als minimumstandaard voor het verwerken hebben en die onder een stortverbod in het Bssa vallen? Inspreker noemt als voorbeelden het inert residu van het verwerken van shredderafval en niet-recyclebare steenwol uit bouw en sloop.	De inleiding van de zienswijze en de onderdelen a en b gaan over de wettelijke regelingen rond stortverboden Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. c. In principe kent het CMP geen minimumstandaarden die storten toestaan voor afvalstoffen die onder een wettelijk stortverbod gevallen. Het zou immers vreemd zijn om iets beleidsmatig toe te staan terwijl dat wettelijk verboden is. Inspreker noemt net enkele uitzonderingen waar het in het om een specifieke kleine hoeveelheid gaat ten opzichte van de hele stroom en waarvoor de wetgever er voor heeft gekozen hiervoor geen generieke ontheffing te verlenen. Een ander geval waar dit speelt is bijvoorbeeld gips. In die gevallen staat er in het CMP expliciet bij dat het hier gaat om storten met ontheffing. Op basis van deze zienswijze is wel geconstateerd dat die opmerking ontbrak in het ontwerp van afvalplan Steenwol. Dat is gecorrigeerd. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot het toevoegen van een zin aan afvalplan steenwol van het CMP.
5.	algemeen	nee	037	Bij een verzoek om ontheffing moeten verklaringen zitten van bedrijven waarvan mag worden aangenomen dat zij de betreffende afvalstoffen kunnen verwerken, waarin zij verklaren dat zij de betreffende afvalstoffen niet gedurende de periode waarvoor de verklaring wordt aangevraagd kunnen accepteren en de reden van deze weigering. Niet alle potentiële verwerkers van afvalstoffen zijn genegen om een verklaring op te stellen die aan de gevraagde eisen voldoet. a. Is het mogelijk om ergens een verplichting op te nemen voor potentiële verwerkers om een officiële verklaring uit te geven als daar om gevraagd wordt? b. Kan hiervoor wellicht een standaard template aangeleverd worden waarin slechts enkele gegevens nog hoeven te worden aangevuld zodat het de verwerkers minimale tijd doen om bij te dragen aan een vlot en zorgvuldig proces?	a. Deze suggestie wordt overgenomen. In de leidraad wordt opgenomen dat bedrijven die op de vollastlijst willen komen moeten toezeggen in ieder geval een verklaring af te geven, ook als zij het afval niet kunnen verwerken. b. Deze suggestie in interessant, maar vraagt iets te veel werk en afstemming om in deze versie van de leidraad op te nemen. Het wordt overwogen bij een toekomstige update van de leidraad. **Conclusie:** Onderdeel a van deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van de leidraad.
6.	algemeen en 2.1	nee	007, 024	In het stuk is niet opgenomen op basis waarvan het bevoegd gezag het verzoek in behandeling neemt en op basis waarvan het verzoek beoordeeld wordt. Voor het in behandeling nemen van het verzoek en voor de beoordeling daarvan moet toepassing gegeven aan Artikel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht. Bij het nemen van een besluit tot het afgeven van een verklaring, moet invulling gegeven aan artikel 3:46 Algemene wet bestuursrecht, een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering.	Zie het antwoord op zienswijze 12 in Onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden.
7.	algemeen		024	Waarom wordt de ontheffing niet verstrekt aan de bemiddelaar/ontdoener, zoals ook bij bijvoorbeeld niet reinigbaar verklaring van grond?	Met deze zienswijze reageert inspreker op de manier waarop de procedure en de rolverdeling van partijen in we wet zijn geregeld. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	algemeen	nee	029, 102	Insprekers geven aan dat beoordelingen in hoeverre iets arbo-technisch niet wenselijk is, niet door het bevoegd gezag gemaakt kunnen worden. Als voorbeeld noemt inspreker of grove afvalstukken die GA zijn mogen worden verkleind.	Deze zienswijze is gehonoreerd. **Conclusie:** Op basis van deze zienswijze is de tekst van de leidraad op 2 plaatsen aangepast.
9.	algemeen	nee	114	Inspreker geeft aan het in de praktijk niet werkbaar is dat storten van materiaal dat nog geen ontheffing heeft verkregen niet gestort mag worden omdat aanvragen en beoordelingen tijd vragen. Bovendien niet praktisch aangezien, in het geval van afvalstromen die al jarenlang onder ontheffing worden gestort, de verwerkingsketen reeds zo is ingericht.	Wat inspreker stelt is dat afval dat onder een stortverbod valt toch zou mogen worden gestort, ook als er geen ontheffing is verleend. Hiermee wordt gehandeld in strijd met de wet en in strijd met de vergunning van de exploitant van de stortplaats en kan en mag vanzelfsprekend niet via het CMP worden toegestaan. Als er gestort zou moeten worden is het aan de exploitant om tijdig een ontheffing aan te vragen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	3	ja	007, 024	Bij de eerste bullet merken insprekers op: Indien BG de aanvraag om ontheffing buiten behandeling laat, dient dit teruggekoppeld te worden. Een definitie van “niet tijdig” dient in reactie naar de aanvrager gedefinieerd te worden (wat is niet tijdig) met een redelijkheid waarop reactie gegeven kan worden. Wellicht een idee om “niet tijdig” te vervangen voor binnen een “redelijke termijn”. Tevens is de term “voldoende informatie” subjectief. Hierin verwijzen naar “Regeling verklaring stortverbod afvalstoffen 2013” Artikel 1 is noodzakelijk.	Welke termijn als redelijk en welke informatie als voldoende wordt gezien is afhankelijk van de specifieke casus. Deze invulling moet door het bevoegd gezag per geval worden bepaald. Die stelt binnen de procedure de termijn om aanvullende gegevens te leveren bij de aanvraag, die beoordeelt of er voldoende informatie is voor het nemen van een besluit, etc. Bij dit alles is de Algemene wet bestuursrecht het kader voor de procedure. Dit ligt buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een kleine tekstuele aanpassing van het CMP.
11.	3	ja	024	Bij de derde bullet merkt inspreker het volgende op: Wanneer wordt gesproken van “langere tijd”: Er zijn nu al stromen die zeker > 5 jaar onder ontheffing gestort worden en bij herhaling ontheffingen voor aangevraagd worden.	Deze zienswijze betreft de vraag of en wanneer afvalstoffen worden toegevoegd aan de minsteriele regeling bedoeld in artikel 5 Bssa. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft hier geen invloed op. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
12.	3	ja	007, 024	Bij de vierde bullet merken insprekers op: In sommige gevallen is er geen betere techniek beschikbaar voor de deelstromen uit sortering. Denk hierbij aan niet verkleinbare materialen als scheepstouwen, vrachtwagenzeilen etc. Deze zijn niet recyclebaar en niet brandbaar. Hiervoor zal wel een uitzondering mogelijk moeten blijven.	Dat het verlenen van een ontheffing mogelijk moet blijven wanneer er echt geen alternatieve vormen van verwerking mogelijk zijn wordt onderschreven. Dit is ook onderdeel van de systematiek van de leidraad, zit in het stappenplan van figuur 2 van de leidraad en de uitwerkingen in de bijlage van de leidraad. De Leidraad moet vooral bevoegde gezagen stimuleren en in staat stellen om kritische te beoordelen of er echt geen alternatieve vorm van verwerking is.

Zienswijzen op de Leidraad ontheffing stortverbod					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Inspreker 024 voegt hieraan toe: De stortmarkt in nationaal. Als alleen lokaal bekijkt kant dan van invloed zijn op de markt. Niet elke stortplaats is hetzelfde.	Dat Nederland voor storten één markt is wordt onderschreven. In de leidraad staat ook nergens dat lokaal moet worden gekeken. Wel is relevant dat een verzoek om ontheffing komt van een specifieke stortplaats en ook door diens bevoegd gezag wordt beoordeeld. De leidraad moet echter juist bijdragen aan een zo uniform mogelijke beoordeling van vergelijkbare verzoeken om ontheffing door de diverse bevoegde gezagen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
13.	3	ja	007, 024	Bij 'afwijken van de minimumstandaard' vraagt inspreker het volgende op te nemen: Dat, indien er sprake is van een verzoek tot verklaring ontheffing stortverbod, waardoor wordt afgeweken van de minimumstandaard, de Regeling verklaring stortverbod afvalstoffen 2013 moet worden gevolgd in de afwijkingsprocedure. Alleen op deze manier is er sprake van minimale extra administratieve lasten.	De regeling moet altijd gevolgd worden, los van de afwijkingsprocedure. In de leidraad wordt al verwezen naar het hoofdstuk 'Opstellen en uitvoeren stortverboden' waarin al wordt ingegaan op het beperken van de administratieve lasten voor het bevoegd gezag. Voor (de leden van) insprekers leidt het volgen van de afwijkingsprocedure bovendien helemaal niet tot extra administratieve lasten. Zie verder ook het antwoord op zienswijze 11 in Onderdeel Opstellen en uitvoeren stortverboden. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	4	ja	114	Inspreker geeft aan dat in de leidraad een erg uitgebreid onderzoek van bevoegd gezag wordt gevraagd en dat deze daar in de praktijk te weinig tijd en expertise voor hebben. Inspreker heeft een voorstel om alle verzoeken om en afgegeven ontheffingen openbaar toegankelijk in een database.	Deze suggestie is begrijpelijk, maar is niet iets om in het CMP te regelen. Het is aan de bevoegde gezagen om hier onderling eventueel afspraken over te maken. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
15.	5.1	ja	007	Inspreker geeft aan dat het voor een stortplaats niet haalbaar is om de aanvraag voor ontheffing te doen voor slechts één categorie van afvalstoffen of deel van deze categorie uit het Bssa en de bijbehorende Euralcode(s) omdat het veel categorieën betreft. Dit zal bevoegde gezagen een enorme werkdruk en gebrek aan overzichtelijkheid geven. Inspreker verzoekt te verkennen of een digitale omgeving kan worden gecreëerd, in bv. het DSO.	Uit een inventarisatie en analyse van afgegeven ontheffingen bleek juist dat het combineren van meerdere afvalstoffen in 1 ontheffing de overzichtelijkheid niet ten goede kwam. Omdat de afwegingen per afvalstof gemaakt moeten worden is het ook voor het goed doorlopen van de procedure niet handig om verschillende afvalstoffen te combineren. Er staat in de leidraad overigens niet dat het slechts mag gaan om 1 euralcode – er wordt een link gelegd met de categorieën uit het bssa en er wordt daarbij aangesloten bij het feit dat in de wet ook sprake is van 'categorie' in enkelvoud. Het eventueel creëren van en digitale omgeving, bijvoorbeeld via het DSO ligt buiten het CMP. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	5.2	ja	024	Soms is het enige bedrijf dat het zou kunnen verwerken onderdeel van hetzelfde bedrijf/ concern. Deze verklaring moet dan wel degelijk meegenomen worden in de beoordeling.	In de Leidraad staat al expliciet: *Het is aan de behandelaar van het verzoek om een ontheffing om voor specifieke gevallen te besluiten dat van dit criterium kan worden afgeweken. Denk aan situaties waarin het aantal verwerkers heel beperkt is en de eis van twee verklaringen van verschillende bedrijven/concerns beide van buiten het eigen concern niet reëel is.* Hiermee wordt volledig aan de vraag van inspreker tegemoet gekomen. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	6	ja	007, 024	Bij punt 1: E-mails hebben een wettelijke rechtsgeldigheid. Dit uitsluiten druist in tegen geldende wetgeving.	In de Leidraad staat niet dat e-mails per definitie zijn uitgesloten. Het gaat er om dat duidelijk is wie de zender is en dat deze ook bevoegd is. Dit is in de tekst nog iets meer expliciet gemaakt. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van het CMP.
18.	7.2	ja	007, 024	Belangrijk is dat ook de OD's een gefundeerde terugkoppeling geven als men geen ontheffing wil afgeven, als uit de geleverde bewijstukken en onderbouwing blijkt dat hoogwaardiger verwerking (tijdelijk) niet mogelijk is. Een OD dient dan met technische onderbouwing en gerichte suggesties te komen welke alternatieven nog onderzocht moeten worden. Indien een aanvraag voor ontheffing voldoet aan alle criteria vermeld in paragrafen 5 en 6, zou een OD een ontheffing niet mogen weigeren.	Beschikkingen van bevoegde gezagen moeten deugdelijk gemotiveerd zijn. Dat volgt uit de wet en hoeft niet in het CMP herhaald te worden. Daarnaast is van belang dat de leidraad geen aanvullende eisen stelt ten opzichte van genoemde artikelen van het Bssa. De leidraad moet bevoegde gezagen helpen om een goede afweging te maken of aan de wettelijke eisen is voldaan. Nevendoelen zijn zorgen voor een zo uniform mogelijke uitvoering en het beperken van afgeven van ontheffingen tot die situaties waarvoor het echt nodig is. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
19.	7.4.1 (e.v.)	ja	007, 024, 068	Er wordt aangegeven dat cementovens ook onderdeel van de beoordeling zullen vormen. Binnen Nederland zijn deze er niet. Dit conflicteert met artikelen 5 en 6 Bssa (zie ook paragraaf 2.1, pagina 6 van dit afvalplan). Hooguit kan hiertoe teruggevallen worden op de mitigerende maatregelen (bijvoorbeeld shredderen of anders zins). Het is daarom niet logisch om cementovens op te nemen.	Het punt van insprekers is terecht en is overgenomen. **Conclusie:** Op basis van deze zienswijze is de leidraad op meerdere plaatsen aangepast.

2.96 Leidraad vergunningverlening afvalverwerking

Zienswijzen op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	102	In deze Leidraad wordt alleen de geldende wet en regelgeving genoemd. Dit geeft voor inspreker geen aanleiding tot opmerkingen. De scope is gelegd op Seveso en IPPC-installaties. Inspreker merkt op dat ook bedrijven met activiteiten die betrekking hebben op verwerking van afvalstoffen die niet onder de Rie vallen, maar wel vergunningplichtig zijn volgens het Bal een bijdrage kunnen leveren aan de circulaire economie.	De leidraad is bedoeld voor alle bedrijven die vergunningplichtige activiteiten met afvalstoffen uitvoeren. Dus niet enkel Seveso of IPPC-installaties. De tekst maakt die beperking ook niet. Naar aanleiding van deze zienswijze is wel geconstateerd dat 'afvalbeheer ippc-installaties' juist ontbreken in paragraaf 2.1.1. Deze zijn in de vorm van milieubelastende activiteit 3.10.10 Bal toegevoegd aan de tekst.

Zienswijzen op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					De opmerking dat ook andere bedrijven dan Rie-installaties een bijdrage aan de circulaire economie kunnen leveren, onderschrijven wij. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.1.1.1 van het CMP.
2.	1.1	nee	102	Onder 1.1 staat de zin: Dat komt doordat zij specifieke wettelijke taken en bevoegdheden hebben voor afvalstoffen. Dit is volgens inspreker onvolledig.	In dezelfde paragraaf staat dat in de inleiding van elk hoofdstuk uitgebreider is beschreven waarom dat hoofdstuk van belang is voor deze doelgroepen. Het is op basis van de zienswijze verder niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
3.	2	ja	102	Onder 2 staat onder doelgroep: De omgevingsdiensten handelen namens gemeenten en provincies meldingen en vergunningaanvragen op grond van de Omgevingswet af en houden toezicht. Dit insinueert volgens inspreker dat alle vergunningsaanvragen onder de OW door de omgevingsdienst wordt afgehandeld. Maar dit ziet niet op alle gevallen. Het gaat hier specifiek over milieuaspecten.	De door inspreker geciteerde tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2 van het CMP.
4.	2	ja	160	Met betrekking tot de handhaafbaarheid van de opslagtermijn geeft ILT aan dat in de praktijk blijkt dat het lastig is op opslagtermijnen te handhaven in situaties waarin partijen afval vlak voor het aflopen van de opslagtermijn tijdelijk naar een andere locatie worden verplaatst om vervolgens weer terug geplaatst te worden. Dat is problematisch omdat voor de meeste afvalstoffen geldt dat hoe langer het opgeslagen blijft, hoe lastiger het is om hoogwaardig te verwerken. Daarom het advies de relatie tussen verplaatsen en de activiteit opslag duidelijk te omschrijven en criteria te geven voor het weer op “nul” gaan van de opslagtermijn.	Paragraaf 2.2.4 bevat uitleg van de maximale opslagtermijn. Naar aanleiding van deze zienswijze is aan deze uitleg toegevoegd dat deze ook gaat over nieuwe opslag op dezelfde locatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.1.1.1 van het CMP.
5.	2.1.1	ja	102	Inspreker verwijst naar de tweede bullit onder 2.1.1: Paragraaf 3.5.11 van het Bal voor het opslaan van afvalstoffen na inzameling of afgifte. Inspreker merkt hierbij op dat deze paragraaf gaat over het verwerken van afvalstoffen en niet over het opslaan.	Verwerking van afvalstoffen is in bijlage I onder A van het Bal gedefinieerd als verwerking als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer. In de Wet milieubeer staat bij het begrijp ‘verwerking’ de uitleg ‘nuttige toepassing of verwijdering, met inbegrip van aan toepassing of verwijdering voorafgaande voorbereidende handelingen’. Hieruit volgt dat opslaan een vorm van verwerking is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
6.	2.1.1.1	ja	102	Eerste bullit onder 2.1.1.1. benoemt paragraaf 3.2.13 van het Bal voor het opslaan van afval voorafgaand aan inzameling of afgifte waarbij de opslag op een andere locatie plaatsvindt dan waar het afval is ontstaan. Het gaat niet alleen om opslaan van afval, maar wordt breder uitgelegd. Die paragraaf gaat over opslaan, mengen, scheiden en verdichten van bedrijfsafval of gevaarlijk afval voorafgaand aan inzameling of afgifte. Ook wordt in paragraaf 2.1.1.1. gezegd dat 3.2.13 Bal alleen geldt als een bedrijf geen andere activiteiten met het afval uitvoert dan mengen, opbulken, opslaan, scheiden, herverpakken of verdichten (artikel 3.39 Bal) maar dit is volgens inspreker ook te kort door de bocht omdat het afhankelijk is van de soort afvalstof en of het om mengen, opslaan enz. gaat.	Inspreker merkt terecht op dat paragraaf 3.2.13 Bal betrekking heeft op meer activiteiten dan alleen opslaan. Aangezien het hoofdstuk waarop inspreker reageert alleen betrekking heeft op opslaan, is ook de uitleg van de milieubelastende activiteiten in dit hoofdstuk beperkt tot het opslaan van afvalstoffen. Naar aanleiding van deze zienswijze is de door inspreker geciteerde zin wel aangepast in de zin dat opslag ook kan plaatsvinden op de locatie waar het afval is ontstaan. De tweede zienswijze van inspreker is ook terecht. De tekst is aangevuld. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot twee wijzigingen van paragraaf 2.1.1.1 van het CMP.
7.	2.1.2.1	ja	102	Onder 2.1.2.1 wordt verwezen naar 2.2.5. Dit moet zijn 2.2.4.	Deze zienswijze is terecht. De tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.1.2.1 van het CMP.
8.	2.2.1	ja	102	Inspreker vraagt waar de definitiebepalingen zoals genoemd in 2.2.1 op zijn gebaseerd.	De definitie van opslaan is uniform voor het CMP en staat ook in de begrippenlijst. Deze definitie is conform de definitie van LAP3, maar wel aangepast aan de Omgevingswet. Daardoor valt opbulken niet onder opslaan en overslaan wel. Dat opbulken is uitgezonderd van de definitie van opslaan komt doordat artikel 3.185 Bal onderscheid maakt tussen opslaan en opbulken. De Omgevingswet kent het begrip overslaan niet. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
9.	2.2.1	ja	102	In 2.2.1 worden voorbeelden gegeven van opbulken. Inspreker vraagt in de toelichting duidelijk aan te geven dat het niet gaat om het samenvoegen van gevaarlijk afval met niet gevaarlijk afval (gevaarlijk metaalafval dient dus gescheiden gehouden te worden van niet gevaarlijk metaalafval, dit is mengen).	Voorbeelden over het mengen van afvalstoffen staan in het hoofdstuk mengen. Naar aanleiding van deze zienswijze is aan dat hoofdstuk toegevoegd dat het samenvoegen van gevaarlijk afval met niet gevaarlijk afval mengen is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
10.	2.2.2.1	ja	102	In 2.2.2.1 is aangegeven dat brandbaar afval alleen opgeslagen mag worden op de locatie van de AVI of het bufferen van een stortplaats en dat hier ook alleen een opslagvergunning voor verleend kan worden. In de praktijk komt ook voor dat restafval bijvoorbeeld bij een milieustraat/gemeentewerf maar ook bij afvalverwerkers opgeslagen wordt of ergens tijdelijk opgeslagen moet worden. Er wordt geen onderscheid meer gemaakt in opslag en overslag zie 2.2.1, dus zou dit ook opslag zijn. Zijn uitzonderingen te maken om wel een vergunning te verlenen voor de opslag van brandbaar afval?	Milieustraten en afvalverwerkers mogen brandbaar afval tijdelijk en voor korte tijd opslaan. Dat is onderdeel van hun reguliere bedrijfsvoering. Paragraaf 2.2.2.1 heeft betrekking op grote opslagen van brandbaar afval die plaatsvinden vanwege een tijdelijk tekort van verwerkingscapaciteit bij een AVI. Die opslag van brandbaar afval mag alleen plaatsvinden op de locatie van de AVI of een stortplaats. Bij een dergelijke grote opslag van brandbaar geldt als uitgangspunt dat het om een tijdelijke situatie gaat. Het afval zal binnen afzienbare tijd verbrand moeten worden als vorm van verwijdering of nuttige toepassing, of moeten worden gerecycled. Te allen tijde moet voorkomen worden dat opslag leidt tot storten. Dat opslag op milieustraten en bij afvalverwerkers ook is toegestaan, is toegevoegd aan de tekst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
11.	2.2.2.1	ja	102	Inspreker vraagt: 2.2.2.1 spreekt over bufferen en opslag van brandbaar afval, maar hoe zit het dan met het overslaan van dit afval?	Het onderscheid tussen 'opslag' en 'overslag' van afvalstoffen komt niet terug in de milieubelastende activiteit van paragraaf 3.5.11 ‘verwerken van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen’ van het Bal. Overslag is een vorm van opslag. Dit is vermeld in paragraaf 2.1.1.2 van de leidraad. **Conclusie**:

Zienswijzen op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
12.	2.2.3	ja	102	Inspreker wijst er op dat in 2.2.3 wordt verwezen naar 2.2.2.1 'duur van inzamelen'. Dit dient paragraaf 3.2.4.1 te zijn.	Deze zienswijze is terecht. De tekst is aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.2.3 van het CMP.
13.	2.2.3	ja	102	De tekst in de tweede alinea van 2.2.3 klopt niet volgens inspreker. Eerst wordt gezegd dat het toetsingskader 1.2.2 geldt en vervolgens is een apart toetsingskader opgenomen.	De tekst klopt wel, omdat het eerste deel van de tekst gaat over het opslaan in een inzamelvoertuig en het tweede deel over de opslag in een inzamelvaartuig. De verwijzing in de tweede alinea is wel aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.2.3 van het CMP.
14.	2.2.3	ja	160	Het is onduidelijk waarom de opslagtermijn op inzamelvaartuigen bij incidentele gevallen wordt terug gebracht van 6 naar 5 maanden. Gemiddeld één keer per jaar ontstaan er maar problemen met de verwerking van met name oliehoudende afvalstoffen waardoor inzamelvoertuigen gebruik moeten maken van die opslagtermijn.	Als afvalstoffen aan boord van een inzamelvaartuig worden ingenomen, is eerst sprake van inzamelen en daarna van opslag. - Op grond van het toetsingskader van paragraaf 2.2.3 kan de vergunning voor de opslag op het inzamelvaartuig voor maximaal 5 maanden worden verleend. - Tijdens het inzamelen vindt nog geen opslag plaats, maar zijn de ingezamelde afvalstoffen wel voorhanden in het inzamelmiddel. Het inzamelen kan maximaal 30 dagen duren. In totaal kan het scheepsafval dus maximaal 6 maanden aan boord zijn. Deze termijn van 6 maanden is dus hetzelfde als in LAP3. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst wel verduidelijkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.2.3 van het CMP.
15.	2.2.3	ja	102	In 2.2.3 wordt alleen een uitzondering gemaakt voor scheepsafvalstoffen om langer dan 30 dagen in een inzamelvaartuig te verlenen. Inspreker vraagt: kan ook een vergunning worden verleend voor afvalstoffen langer dan 2 maal 24 uur aanwezig te zijn in een inzamelmiddel?	Ja, voor het opslaan van afvalstoffen in een inzamelvoertuig geldt het toetsingskader van [paragraaf 2.2.2 'opslaan van afval op een vaste locatie']. Welke milieuhygiënische voorzieningen nodig zijn voor de opslag is ter beoordeling aan het bevoegd gezag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
16.	2.2.3	ja	102	Onder 2.2.3 wordt gesproken over opslag van afvalstoffen in een vaartuig langer dan 30 dagen. Hierbij wordt de link gelegd met 3.5.11 en 3.8.6 van het Bal. Deze bepalingen lijken inspreker echter meer toe te zien op activiteiten aan land en niet in een vaartuig. Inspreker vraagt of dit op elkaar is afgestemd.	De door inspreker gevraagde afstemming heeft plaatsgevonden. De Omgevingswet gaat over het opslaan van afvalstoffen na inzameling. Het maakt niet uit of de opslag op een vaste locatie of een vaartuig plaatsvindt. Meer informatie hierover staat in het groene kader 'verwerken van afvalstoffen in een transportmiddel' van paragraaf 3.1.1.2. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
17.	2.2.2.3	ja	102	Onder 2.2.2.3 worden specifieke opslagvoorzieningen genoemd met de zin 'Andere dan de hiervoor genoemde instanties en bedrijven mogen deze afvalstoffen daarom niet opslaan'. Inspreker vraagt waar wettelijk is vastgelegd dat dit zo is.	Dat anderen afvalmunitie, vuurwerkafval of overig explosief niet mogen opslaan volgt deels uit wetgeving, maar staat ook al jarenlang in het toetsingskader van het LAP. Op grond van dit afvalbeheersplan kunnen anderen geen vergunning krijgen voor de opslag van afvalmunitie, vuurwerkafval of overig explosief afval. Vanwege de vereiste voorzieningen voor een veilige opslag is het ook niet te verwachten dat anderen een omgevingsvergunning zouden willen aanvragen voor de opslag van afvalmunitie, vuurwerkafval of overig explosief afval. Daarnaast bevatten de Wet wapens en munitie, Wet explosieven voor civiel gebruik, Vuurwerkbesluit en de Omgevingswet regels die van belang zijn voor de opslag. Naar aanleiding van deze zienswijze is de tekst van het infokader in een aparte paragraaf opgenomen. Daarmee wordt duidelijk dat deze tekst een toetsingskader is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
18.	2.3	nee	102	In 2.3 wordt verwezen naar het werkprogramma storten. Dit werkprogramma ziet enkel toe op storten en verbranden van afval, terwijl de paragraaf spreekt over opslagtermijnen van 1 en 3 jaar in relatie tot opkomende recyclingtechnieken. Dit zijn volgens inspreker twee verschillende dingen.	De verwijzing naar het werkprogramma storten is geschrapt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 2.3 van het CMP.
19.	2.2.3	ja	146	Inspreker is een voorstander van de mogelijkheid om in de gevallen dat het echt nodig is, de maximale opslagtermijn op inzamelvaartuigen te verlengen. De voorgestelde oplossing om dit middels een omgevingsvergunning mogelijk te maken is echter niet werkbaar en niet realistisch. Het valt namelijk niet in te zien dat een omgevingsvergunning binnen minder 30 dagen wordt verleend en de aanvrager ook nog eens binnen die termijn kan aantonen dat aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan. De inspreker geeft aan dat een eenvoudigere, flexibelere oplossing nodig is en stelt daarvoor een verplichte meldingsregeling voor. Daarvoor kan aangesloten worden bij de in de inzamelvergunningen opgenomen verplichting om overschrijding van het PCB gehalte van 0,5 mg/kg per congeneer aan de Inspectie Leefomgeving en Transport te melden. Ten aanzien van de bezwaren (schuingedrukt) die het ontwerp-CMP noemt tegen de opslag langer dan 30 dagen op inzamelvaartuigen merkt de inspreker het volgende op: • *Een groter risico op calamiteiten* Inzamelvaartuigen varen 24 uur per dag, 7 dagen in de week en 365 dagen per rond gevuld met afvalstoffen. Het risico op calamiteiten is er dus altijd. Een kortere of langere opslagtermijn verandert ons inziens niets aan het risico op calamiteiten. Daarnaast kleven er ook risico's aan het alternatief zoals het herhaald overpompen van gevaarlijke afvalstoffen (uitspraak ECLI: RVS:2008:BF02989). • *Een groter risico op ongewenst samenvoegen van afvalstoffen* Met de voorgestelde meldingsplicht is bekend wat de samenstelling/verontreiniging van de afvalstoffen aan boord van een inzamelvaartuig is zodra de afvalstoffen langer dan 30 dagen aan boord zijn. Ongewenst samenvoegen kan naderhand dan eenvoudig worden vastgesteld. • *Bemoeilijkt een effectief toezicht* Met de voorgestelde meldingsplicht wordt effectief toezicht juist vergemakkelijkt. Verder is in al de jaren	Inspreker is van mening dat het verlenen van een omgevingsvergunning voor de opslag van scheepsafvalstoffen niet werkbaar en niet realistisch is. Hij stelt voor om het verlengen van de maximale opslagtermijn op een inzamelvaartuig te regelen met een melding. Aan dit verzoek kan niet worden tegemoet gekomen. Door de komst van de Omgevingswet en de daarmee samenhangende wijziging van de Wet milieubeheer is het niet meer mogelijk om met het verlenen van een inzamelvergunning tevens een ontheffing op grond van de Wet milieubeheer te verlenen voor het opslaan van afvalstoffen aan boord van een inzamelvaartuig. Het opslaan van afvalstoffen op een vaartuig valt niet meer onder de Wet milieubeheer, maar onder de Omgevingswet. Op grond van paragraaf 3.5.11 van het Bal geldt voor de opslag van gevaarlijke afvalstoffen een vergunningplicht (artikel 3.185 Bal). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

Zienswijzen op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				dat de PCB meldingsplicht bestaat in de inzamelvergunningen nog nimmer vastgesteld dat deze niet effectief is. • *Onnodig lang rondvaren met afvalstoffen/extra energieverbruik* Een inzamelaar vaart alleen indien dat nodig is voor het inzamelen of afvoeren van afvalstoffen. Niet met een geladen schip als er geen bestemming is. • *Minder laadruimte beschikbaar voor inzamelactiviteiten* Voor zover dit al aan de orde is kan een inzamelaar dit eenvoudig oplossen door extra inzamelmaterieel in te huren. De inzamelvergunningen voorzien hierin. De argumenten die in § 2.2.3 worden genoemd ondersteunen juist de hiervoor bepleite meldingsregeling bij overschrijding van de 30 dagen termijn.	
20.	3.2.4	ja	097	In de leidraad wordt een onderscheid gemaakt tussen beroepsmatig inzamelen en niet beroepsmatig inzamelen. Ter illustratie van deze beide begrippen is een aantal voorbeelden opgenomen (zie pagina 17 en pagina 18). Deze voorbeelden verduidelijken de verschillen tussen beroepsmatig - en niet beroepsmatig inzamelen volgens inspreker niet, in het tegendeel. Inspreker ziet dit graag verduidelijkt in het definitieve CMP.	Inspreker geeft aan dat de voorbeelden niet duidelijk zijn, maar onderbouwt dit verder niet. Het is op basis van de zienswijze niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. **Conclusie**: Gelet op het voorgaande heeft deze zienswijze niet geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	3.2.5	ja	160	Onduidelijkheid over definities en begrippen. Verschil eigendom en bezit afval niet helder genoeg (§ 3.2.5).	De vervoerder heeft het afval niet in eigendom, maar wel fysiek in bezit. Dat het om fysiek bezit gaat is verduidelijkt in de tekst. Naar aanleiding van deze zienswijze is tevens de tekst over het fysiek bezit van afvalstoffen door een handelaar aangepast. Op grond van artikel 10.37 lid 2 Wm mogen afvalstoffen aan een handelaar worden afgegeven. Het is echter alleen mogelijk om afval fysiek af te geven aan een handelaar, indien hij over een locatie beschikt, waar hij deze afvalstoffen op grond van een vergunning of op grond van algemene regels mag accepteren. Dit is aangepast in figuur 1 en de tekst van paragraaf 3.2.1. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 3.2.5 van het CMP.
22.	3.2.4.1	ja	146	Inspreker geeft aan het bij het inzamelen van scheepsafvalstoffen veel voor komt dat vrijdagavond en zaterdagochtend wordt ingezameld. Aangezien bij de meeste verwerkers tijdens het weekend geen of beperkt afval kan worden aangeleverd, kan dan pas op z'n vroegst op maandag worden aangeleverd. Dan wordt al heel snel de maximale opslagtermijn van 2 x 24 uur voor inzamelvoertuigen overschreden. Inspreker verzoekt toe te voegen dat aan de termijn van 2 x 24 uur wordt toegevoegd dat daarbij het weekend en zon- en feestdagen niet worden meegerekend.	De inzamelvergunningen gaan voor het inzamelen met een voertuig uit van een termijn van maximaal 2x 24 uur. Als afvalstoffen langer aanwezig zijn in het inzamelvoertuig is sprake van opslag, omdat het afval dan langer in het inzamelmiddel aanwezig is dan nodig is voor het transport. Het is ook niet gewenst om de termijn van 2x24 uur op te rekken. Tijdens het stallen van voertuigen met gevaarlijk afval kan het afval immers zonder visuele controle en zonder administratief en/of analytisch onderzoek op een locatie worden gebracht. Indien stalling langer dan 2x24 uur nodig is, dient die plaats te vinden binnen een locatie waar opslag van gevaarlijke afvalstoffen is toegestaan. De termijn wordt voor gevaarlijk afval dan ook niet verruimd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
23.	4.1.1.1	nee	037	Naar aanleiding van de laatste alinea in het kader "Informatie over zeer zorgwekkende stoffen" merkt inspreker op dat dit een verstrekkende verplichting voor de afvalverwerker is. Vraag is wat zwaarder weegt: informatieplicht van de ontdoener of onderzoeksplicht van de verwerker?	De ontdoener is op grond van artikel 10.39 Wet milieubeheer verplicht om informatie over de aard, eigenschappen en samenstelling van die afvalstoffen aan te leveren. De verwerker mag geen afvalstoffen accepteren in strijd met zijn vergunning, algemene regels of andere direct werkende wetgeving. Beide personen hebben een eigen verantwoordelijkheid en verplichtingen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	4.1.1.1	nee	102	Inspreker vraagt of in 4.1.1.1 onder a de hoeveelheid in tonnen de maximale opslag op enig moment is of de maximale verwerkingscapaciteit per jaar of moet beide inzichtelijk zijn.	Deze zienswijze gaat niet over de inhoud van het CMP maar betreft een specifieke vraag over de Omgevingsregeling. Specifieke vragen over de Omgevingswet kunnen altijd gesteld worden aan het Informatiepunt Leefomgeving via het vragenformulier van iplo.nl. Overigens wordt de informatie die inspreker noemt ook gevraagd in artikel 4.1.1.1 onder e van de Omgevingsregeling. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
25.	4.1.1.2	nee	102	In 4.1.1.2 staat dat een aantal bedrijven ook geen werkinstructie voor de acceptatie- en controleprocedure hoeft te gebruiken. Enkele voorbeelden daarvan zijn: •kringloopbedrijf en bedrijf voor reparatie van gebruikte producten (paragraaf 3.5.2 Bal) •rubberrecyclingbedrijf en kunststofrecyclingbedrijf (paragraaf 3.5.3 Bal) •recyclingbedrijven voor papier, karton, textiel, glas, hout of puin (paragraaf 3.5.5 Bal). Inspreker vraagt waarom deze bedrijven hiervan zijn uitgezonderd.	Inspreker stelt terecht een vraag over deze tekst. Voor de milieubelastende activiteiten van paragraaf 3.5.2, 3.5.3 en 3.5.5 Bal gelden namelijk ook de algemene regels van paragraaf 3.5.11. Die paragraaf gaat over het verwerken van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen. Op grond van 3.5.11 moeten deze bedrijven wel een werkinstructie te gebruiken. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 4.1.1.2 van het CMP.
26.	4.1.2.3	nee	160	Het benoemen van de stofnaam (voor een ZZS) is in de praktijk te verwarrend omdat er heel veel gebruikelijke namen zijn voor stoffen. Beter: EC of CAS nummers benoemen (voor zover voor de ZZS aanwezig).	Inspreker heeft een goede suggestie voor het benoemen van ZZS. Echter, in sommige gevallen gaat het om stoffengroepen, zoals bij PCB's, met verschillende moleculen. Het is dan niet werkbaar om een limitatieve lijst van EC of CAS-nummers te verschaffen. Bovendien gaat deze zienswijze over het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen. In de bijlage 1 van dit besluit staat welke benaming van ZZS moet worden gebruikt. Het CMP heeft hierin alleen een beschrijvende rol en heeft geen invloed op de inhoud van dit besluit. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie:** Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
27.	4.2.1.1	ja	102	Paragraaf 4.2.1.1 stelt dat het bevoegd gezag, als de beschrijving van de risico's daar aanleiding toe geeft, aan bepaalde minimale onderdelen specifiekere eisen kan stellen. Het is inspreker onduidelijk wat hiermee bedoeld wordt.	Het bedrijf dient een risicoanalyse van de acceptatie en verwerking afvalstoffen op te stellen. De paragraaf 'minimale onderdelen' benoemt een aantal elementen voor het beheersen van die risico's en voor het controleren en/of borgen van de genomen maatregelen. Indien het bevoegd gezag van mening is dat het bedrijf op grond van de risicoanalyse aanvullende maatregelen moet treffen, dan kan zij die van het bedrijf verlangen.

Zienswijzen op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
28.	4.2.1.2	Ja	102	Inspreker vraagt: Welke informatie dient de risicoanalyse te bevatten genoemd in 4.2.1.2? Kan een voorbeeld opgenomen worden?	Een risicoanalyse bevat een overzicht van de risico's, de maatregelen die het bedrijf treft voor het beheersen van die risico's en de wijze van controleren en/of borgen van de genomen maatregelen. In grote lijnen kan gedacht worden aan het risico dat het bedrijf afval in strijd met de vergunning inneemt, het risico dat de ontdoener ander afval aanbiedt dan is afgesproken, het risico dat het bedrijf het afval in strijd met de vergunning of wetgeving verwerkt of het risico dat de administratie niet klopt. Deze risico's kunnen verschillen per afvalstof, verwerking, ontdoener, ontvanger en locatie. Het opstellen van een risicoanalyse is dus maatwerk. Uit de in paragraaf 4.2.1.2 genoemde risicoanalyse zal moeten blijken dat bepaalde maatregelen niet nodig zijn, omdat geen risico's hoeven te worden afgedekt of omdat de risico's met andere maatregelen voldoende worden afgedekt. In dat geval kan het bedrijf onderbouwen dat bepaalde maatregelen die genoemd zijn bij de minimale elementen niet nodig zijn. Ter verduidelijking is in paragraaf 4.2.1.1 uitleg over de risicoanalyse opgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 4.2.1.1 van het CMP.
29.	4.2.2.3	ja	037	Naar aanleiding van de zin ""*Het idee dat er een ondergrens zou gelden van 0,1 gewichtsprocent is een misverstand*." vraagt inspreker of dit überhaupt te meten is voor alle ZZS en voor wiens rekening deze onderzoeken zijn. Inspreker wijst op het adagium dat de vervuiler betaalt.	Het is bekend dat niet voor alle ZZS analysemethoden beschikbaar zijn. Dat neemt niet weg dat zowel de ontdoener als de ontvanger van afvalstoffen zich moeten inspannen om zoveel mogelijk informatie over ZZS in afvalstoffen te verzamelen als dat van belang is voor de verwerking. Beide personen hebben daarbij een eigen verantwoordelijkheid en verplichtingen. Kosten die de afvalverwerker moet maken zouden volgens het principe «de vervuiler betaalt» doorberekend moeten worden aan de ontdoener(s), via een hoger innametarief van het afval. Het stellen van aanvullende informatievragen door de verwerker aan de ontdoener moet gebaseerd zijn op een gemotiveerde zorg dat een bepaalde ZZS een risico kan vormen in het verwerkingstraject. Dat kan gaan om blootstelling van medewerkers aan ZZS of emissies naar het milieu vanuit het afvalbedrijf of vanuit circulaire materialen die nieuwe toepassingen krijgen. Het vaststellen van een dergelijk risico in het verwerkingstraject is op de eerste plaats de taak van de afvalverwerker, vanuit het zicht dat hij heeft op zijn eigen bedrijfsproces. Dit blijkt uit de 'Leidraad voor de uitvoering van de informatieverplichting over ZZS in afvalstoffen in het Besluit melden' en is overgenomen in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 4.2.2.3 van het CMP.
30.	4.2.2.3	ja	037	Naar aanleiding van de voorlaatste alinea van deze paragraaf wijst inspreker op de mogelijkheid dat de ontdoener geen, onjuiste of onvolledige info overlegt. Als het te veel bij de verwerker komt te liggen kan het leiden tot een zero-tolerance op ZZS. Dan worden afvalstoffen niet verwerkt.	De voorspelling dat afvalstoffen niet zullen worden verwerkt, wordt ter kennisgeving aangenomen. Zie verder het antwoord op zienswijze 29 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP
31.	4.2.2	ja	160	Zowel ontdoeners als verwerkers hebben weinig tot geen bedrijfseconomisch belang in het verkrijgen van een volledig zicht op de ZZS die in afvalstoffen voorkomen. Dit terwijl het niet alleen voor de doelmatigheid van de verwerking maar ook voor het zicht op de ZZS die tijdens de verwerking geloosd en/of geëmitteerd worden van belang is dat de verwerker weet welke ZZS er in de afvalstoffen aanwezig zijn. Zolang de informatie vanuit de ontdoener niet afdoende is om dat volledige zicht te krijgen, is bemonstering en analyse van afvalstoffen op mogelijke aanwezige ZZS noodzakelijk. Niet alleen de leidraad maar ook het hoofdstuk ZZS geeft onvoldoende duidelijkheid over de situaties waarin bemonstering en analyse door (of op aangeven van) de verwerker is vereist. Het is daarom lastig het AV en AO/IC waarvan monstername en analyse een verplicht onderdeel is vanuit die invalshoek te beoordelen in het kader van de omgevingsvergunningverlening. Er zouden ten minste uitgangspunten voor bemonstering en analyse van ZZS in afvalstoffen moeten worden benoemd. Bijvoorbeeld: monstername en analyse van ZZS dient door de verwerker georganiseerd te worden in situaties waarin redelijkerwijs niet verondersteld kan worden dat de informatie vanuit de ontdoener een volledig zicht geeft op de ZZS die in de afvalstoffen aanwezig kunnen zijn. Monstername en analyse dient zodanig te worden uitgevoerd dat ze representatief, risicogericht, kosteneffectief en redelijk is. Idealiter worden de situaties waarin monstername en analyse van ZZS is vereist gespecificeerd.	Inspreker benoemt een terecht punt. Voor zowel de ontdoener als de verwerker is er, afgezien van hun eventuele beleid voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, geen voldoende sterke drijfveer die borgt dat de verwerker informatie krijgt over schadelijke stoffen in afval. Daarom is er een aanvullende informatieverplichting in het Besluit melden opgenomen. Deze wijziging beoogt de aanpak van het informatietekort over ZZS in afval te versterken en daarmee de informatie te verbeteren. Voor wat betreft de bemonster- en analysemethode zie het antwoord op zienswijze 105 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen. Naar aanleiding van deze zienswijze is in de minimale elementen voor het acceptatie- en verwerkingsbeleid toegevoegd dat monstername en analyse zodanig dienen te worden uitgevoerd dat ze risicogericht, representatief, kosteneffectief en redelijk zijn. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking.
32.	4.2.2.3	ja	102	Inspreker geeft aan dat ZZS niet alleen zorgt voor gezondheidsrisico's voor werknemers maar ook voor de omgeving.	De gevolgen van afvalverwerking voor de omgeving staan in de eerste bullit van paragraaf 4.2.2.3. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
33.	4.2.2.3 en 4.2.2.4	ja	102	De tekst in de laatste alinea van 4.2.2.3 en in 4.2.2.4 komt niet terug in de minimale onderdelen van het AV-beleid of AO/IC	Hoofdstuk 4 bevat het toetsingskader en beschrijft aan welke eisen het A&V en de AO/IC moeten voldoen. Dat geldt niet alleen voor de minimale onderdelen van het A&V en AOIC maar ook voor de andere aspecten die beschreven zijn in hoofdstuk 4, zoals ZZS. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
34.	4.2.2.4	ja	160	Is een genoemd geldbedrag inclusief of exclusief BTW?	Het bedrag van €265,- per ton is inclusief btw. Dit is het bedrag dat de ontdoener betaalt bij aanlevering aan de poort (dus exclusief transportkosten). **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
35.	4.2.2.5	ja	037	Naar aanleiding van de vierde bullit vraagt inspreker of het de bedoeling dat het ganse SGS-intron rapport wordt opgenomen. Inspreker wijst op een aantal praktische problemen en wijst op het risico dat afval soms helemaal niet meer wordt verwerkt.	In het A&V-beleid moet per afvalstof een overzicht worden opgenomen van de ZZS die in dat afval kunnen voorkomen *als deze ZZS een risico kunnen vormen in het verwerkingstraject*. Dit laatste is toegevoegd aan de tekst. Tijdens de acceptatieprocedure moet de afvalverwerker immers nagaan of deze ZZS al dan niet in het afval kunnen voorkomen. Als het bedrijf geen vergunning heeft om ZZS-houdend afval te verwerken, moet zij voorkomen dat dit afval wordt geaccepteerd. Als het bedrijf wel vergunning heeft om ZZS-houdend afval te accepteren, moet zij voldoen aan de vergunningvoorschriften en

Zienswijzen op de Leidraad vergunningverlening afvalverwerking					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					algemene regels voor ZZS. De ‘ZZS in afval zoeker’ van het RIVM (voorheen het SGS-Intron rapport) kan als basis worden gebruikt voor het verzamelen van informatie over ZZS, maar dit instrument bevat nog geen volledig beeld van alle ZZS in afval. Door bijvoorbeeld het opvragen van informatie bij ontdoeners en het uitvoeren van testen kan de afvalverwerker meer inzicht verkrijgen in de mogelijke aanwezigheid van ZZS in afvalstoffen. De voorspelling dat afvalstoffen niet zullen worden verwerkt, wordt ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van het CMP.
36.	4.2.3.2	ja	102	Onder 4.2.3.2 wordt onder de eerste bullit gesproken over een risicoanalyse. Inspreker vraagt wat deze analyse moet inhouden en gelden hiervoor eisen of voorwaarden.	Ter verduidelijking is in paragraaf 4.2.1.1 uitleg over de risicoanalyse opgenomen. Zie verder het antwoord op zienswijze 28 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot een wijziging van paragraaf 4.2.1.1 van het CMP.
37.	4.4	nee	102	Paragraaf 4.4 verwijst naar het rapport 'De verwerking verantwoord'. Dit rapport is uit 2002. Inspreker vraagt in hoeverre dit rapport nog actueel is.	De uitgangspunten voor het A&V en AOIC die het rapport 'De verwerking verantwoord' beschrijft, zijn nog steeds bruikbaar. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
38.	5	nee	087	Inspreker merkt op dat in het CMP in verschillende afvalplannen euralcodes worden genomen, die betrekking hebben op het desbetreffende afvalplan. Er zijn echter ook euralcodes die niet terugkomen in een afvalplan. Bij de aanvraag om een Omgevingsvergunning voor de opslag en/of verwerking van afvalstoffen wordt de initiatiefnemer gevraagd om de afvalstof, gebaseerd op een euralcode te toetsen aan het afvalplan. Omdat niet alle euralcodes gekoppeld zijn aan een afvalplan is dit voor sommige Euralcodes niet mogelijk. Daarom ziet inspreker graag aan het CMP toegevoegd een complete lijst waarin alle euralcodes gekoppeld zijn aan een of meerdere afvalplannen. Inspreker verzoekt een dergelijke lijst in het CMP op te nemen.	Bij de beoordeling van een vergunningaanvraag is de omschrijving, aard en samenstelling van de afvalstof van belang. Indien deze afvalstof niet onder een van de afval- of ketenplannen valt, dan moet de aanvraag worden getoetst aan het beleidskader van het CMP. Dat betekent in feite een toetsing aan de afvalhiërarchie van de Wet milieubeheer. Bij een afvalstof kunnen één of meerdere euralcodes horen. Het is niet wenselijk om bij de beoordeling van een aanvraag alleen van euralcode uit te gaan, omdat het niet altijd mogelijk is om een afvalstof uitsluitend met een euralcode te beschrijven. Derhalve is de door inspreker gevraagde lijst niet opgenomen in het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.

2.97 Handreiking afvalstof of niet-afvalstof

Zienswijzen op de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	126	Inspreker stelt dat of iets een grondstof is, je niet zelf kunt bepalen. Dat hangt niet van de aard van het materiaal of, maar van de toestemming, die de ontdoener geeft. Dit wordt gezien als een gemiste kans.	Deze zienswijze ziet op de gebruikte begrippen en de invulling daarvan bij het onderwerp afvalstof of niet-afvalstof. De handreiking afvalstof of niet-afvalstof heeft geen invloed op deze begrippen, of de invulling hiervan. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof.
2.	2	nee	012	Bij het derde en vierde aandachtsbolletje moet duidelijk gedefinieerd worden wat "onvoldoende" is. Zoals nu geformuleerd werkt het willekeur in de hand en dat is bij zelfbeoordeling niet werkbaar. Hier wordt een deur open gezet voor oneindig soebatten tussen bedrijven en bevoegd gezag over de juridische status einde-afval en dat is precies wat in de praktijk gebeurt. De handreiking zou daar juist een einde aan moeten maken.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
3.	3	nee	037	Er wordt een opsomming gegeven middels bullits. Vervolgens wordt er nadere uitleg gegeven middels nummering. Bullits vervangen door letters?	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
4.	3	nee	139	Inspreker verwijst naar de zin *“Als er sprake is van een niet-afvalstof, dan kan de route bijproduct of voortgezet gebruik van toepassing zijn”* en geeft aan dat dit grammaticaal niet klopt. Het volgen van de route bijproduct of voortgezet gebruik, kan leiden tot de conclusie dat geen sprake is van een afvalstof.	Deze zienswijze is correct. Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
5.	4.1	nee	029	Inspreker geeft aan dat bij ad3 een lege verwijzing staat; (zie…).	Deze zienswijze is correct. Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.

Zienswijzen op de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
6.	4.1.1	nee	037	De laatste alinea van deze paragraaf is volgens inspreker te vrijblijvend. Het kennisniveau van houder van te beoordelen materiaal c.q. bevoegd gezag kan behoorlijk verschillen wat mogelijk leidt tot verschillende beoordelingen van hetzelfde materiaal binnen Nederland. Dat is onwenselijk.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
7.	4.1.1	nee	058	Inspreker geeft aan dat het uitgangspunt dat de beoordeling van de status afvalstof of niet alleen voor Nederland geldt zorgt voor een barrière tegen opschalen van circulaire initiatieven.	Deze zienswijze gaat over het vaststellen van een afvalstof of niet-afvalstof beoordeling op Europees of mondiaal niveau. Binnen de Europese Unie zijn alle EU-landen gebonden aan dezelfde Europese wetgeving. Elk land heeft echter het exclusieve recht om in eigen land te bepalen of in een specifiek geval sprake is van een afvalstof of niet-afvalstof op basis van deze Europese wetgeving. Buiten de EU geldt deze wetgeving niet en zal de wetgeving van dat betreffende land van toepassing zijn binnen de eigenlandsgrenzen. Daar zal op basis van de daar geldende wetgeving een afvalstatusbeoordeling worden gemaakt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
8.	4.1.2	nee	029	Inspreker wijst op een typefout en een zin die niet lekker loopt.	Deze zienswijze is correct. Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
9.	4.1.2	nee	037	Naar aanleiding van de definitie van afvalstoffen uit de Wm merkt inspreker op dat elke fabrikant/producent (houder) materialen (producten) maakt met de intentie om zich daarvan te ontdoen (lees 'verkopen'). Het is onzin om te schrijven dat dit ook afvalstoffen kunnen zijn. Verzocht wordt dit te nuanceren.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer). Het CMP heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Zie voor de betekenis van het begrip ontdoen ook de begrippenlijst van het CMP. Hier staat: *Ontdoen**:** een handeling waarbij de houder het materiaal afdankt, waardoor het afval wordt. Een stof wordt afval als iemand het voornemen heeft om zich te ontdoen, door de handeling zelf en door de plicht om zich te ontdoen. Dit leidt tot verwijdering of nuttige toepassing van de afvalstof.* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
10.	4.1.2	nee	037	Naar aanleiding van de laatste alinea van deze paragraaf vraagt inspreker hoe het dan zit met bijvoorbeeld huis-aan-huis ingezameld plastics waarvan eveneens granulaten worden gemaakt waar nieuwe (plastic) producten van gemaakt kunnen worden? Herkomst is zeer divers en derhalve per definitie niet eenduidig, de eindproducten voldoen echter wél aan eisen voor hergebruik.	De inspreker verwijst in de zienswijze naar twee verschillende momenten in de keten. Hierbij kan elk een beoordeling plaatsvinden waarbij de feiten en omstandigheden van de verschillende momenten verschillend kunnen zijn. Zie ook het document 'Afvalstatusbeoordeling per geval' voor meer informatie. Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
11.	4.1.3	nee	037	Naar aanleiding van het kader onder ad. 1 wijst inspreker opnieuw (zie ook zienswijze 118 in Onderdeel Afvalstof of niet-afvalstof) op het probleem van meerdere betrokken gezagen. Inspreker voegt er aan toe dat een meer centrale beoordeling ook kan leiden tot meer rechtskracht voor een bestuurlijk rechtsoordeel. Dit zou ook in lijn zijn met overweging 1 van richtlijn 2018/851 (*Red: de kaderrichtlijn afvalstoffen*)	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal orgaan. De handreiking afvalstof of niet-afvalstof heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform 'Afval of Niet' gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
12.	4.1.3	nee	012	Volgens inspreker wordt de fout gemaakt dat de algemene doelstelling van de Kra wordt verward met de in de Kra opgenomen criteria voor vaststellen van einde afval. Dat zijn er 4. Dit document voegt voorwaarden toe, die onnodig verzwarend zijn. Zoals inspreker ook heeft opgemerkt bij het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof is het criterium 'dat de omzetting van de status afval naar de status niet-afval geen negatieve gevolgen mag hebben voor milieu en gezondheid' een ander criterium dan 'dat er in het geheel genomen geen gevolgen mogen zijn'. Bij het verlaten van de afvalstatus is er nog steeds een regelgevend kader en als dat kader de nadelen van de toepassing van de stoffen ondervangt, dan is er niet meer risico en is de einde-afvalstatus mogelijk. Dat kader is hetzelfde als voor producten. Dit is bij minerale stromen onder andere het Besluit bodemkwaliteit. De wijd verbreide verkeerde interpretatie van deze regel maakt einde-afval onmogelijk. Alle producten kunnen door de ruime interpretatie van wat afval is ook weer afval worden en dit levert samen met de regels voor producten een duidelijk vangnet op. Daarom is er geen reden om erg bang te zijn voor het toekennen van de status einde-afval. Deze handreiking maakt de vaststelling van Einde afval niet makkelijker en dat zou je wel mogen verwachten van een handreiking die onderdeel is van het Circulair Materialen Plan. Graag een grondige en praktische herziening.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
13.	4.1.4	nee	139	Inspreker geeft aan dat de het kopje van paragraaf 4.1.4 doet vermoeden dat aandacht wordt gevraagd voor 'de intentie en het gedrag'. Maar uit de toelichting blijkt dat met name aandacht wordt gevraagd voor het begrip 'de houder'. Dit zet de lezer van deze paragraaf op het verkeerde been en werkt dus verwarrend.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP.

Zienswijzen op de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
14.	4.1.4	nee	139	Inspreker geeft aan dat onder b. op pagina 14 het volgende staat: 'Deze bewijslast mag niet tot gevolg hebben dat het voor de houder ‘buitensporig moeilijk’ is om te bewijzen dat geen sprake is van een afvalstof. Onder ad c. (pagina 15) staat dat het belangrijk 'dat de houder van een materiaal sluitend en inzichtelijk bewijs heeft dat het materiaal geen afvalstof is'. Deze twee uitgangspunten kunnen opgespannen voet met elkaar staan, juist omdat het afvalvraagstuk tot op zekere hoogte een interpretatievraag is en afhankelijk is van 'de omstandigheden van het geval'.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
15.	4.1.7	nee	037	Inspreker wijst opnieuw op het probleem van meerdere betrokken gezagen.	Deze zienswijze gaat over het opstellen van een centraal orgaan. De handreiking afvalstof of niet-afvalstof heeft geen invloed op het opstellen van een dergelijk orgaan. Op 27 maart 2025 is het Kennisplatform ‘Afval of Niet’ gestart. Dit Kennisplatform, voor en door overheden, gaat overheden helpen bij de beoordeling of een materiaal wel of geen afvalstof is. En dan speciaal voor overheden die een bevoegdheid hebben voor het beoordelen of een materiaal wel of geen afvalstof is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
16.	4.1.8	nee	139	Inspreker verwijst naar het kopje: Het materiaal houdt in beginsel de status van afval als (...). Dit lijkt de onjuiste suggestie te wekken dat materiaal altijd ‘afval is, tenzij’. Het woord 'houdt' zou hier vervangen kunnen worden door het woord 'krijgt'.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
17.	4.1.8	nee	139	Inspreker merkt op dat de geciteerde bewijslast positie uit de KRA enkel ziet op de situatie bijproduct (art 5 KRA) of einde afval status (art 6). Omtrent de situatie 'voortgezet gebruik' is hier ogenschijnlijk niet zo'n bewijslast opgenomen in de KRA. Dit onderscheid in bewijspositie mag duidelijker blijken in het CMP.	Deze zienswijze is niet juist. De Kra is een richtlijn die niet rechtstreeks van toepassing is binnen Nederland. De bewijslast, ook voor voortgezet gebruik, is gebaseerd op Nederlandse wetgeving en de toepasselijke jurisprudentie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
18.	4.2	nee	087	Inspreker geeft aan dat in de handreiking Afvalstof of niet-afvalstof (januari 2025) onder 4.2 lid 8 het volgende is opgenomen: “Het bevoegd gezag moet, gelet op het voorzorgsbeginsel, het uitgangspunt hanteren dat bij afwezigheid van, of een onvoldoende onderbouwing, of twijfel daarover, een materiaal beschouwd dient te worden als een afvalstof.” Hoewel het voorzorgsbeginsel een juist uitgangspunt is, past het uitgangspunt ‘bij twijfel is het afval’ volgens inspreker niet bij de geest van het CMP, dat immers een stimulerende rol heeft in de transitie naar een circulaire economie. Ook past het niet bij de Omgevingswet, in werking sinds 1 januari 2024, dat erop voorstaat een verandering teweeg te brengen van ‘nee tenzij’ naar ‘ja mits’. Inspreker verzoekt daarom, in de handreiking afvalstof of niet-afvalstof deze benadering over te nemen.	Het bevoegd gezag moet, gelet op het voorzorgsbeginsel, het uitgangspunt hanteren dat bij afwezigheid van, of een onvoldoende onderbouwing, of twijfel daarover, een materiaal beschouwd moet worden als een afvalstof. Daarnaast kan een bevoegd gezag concluderen dat sprake is van een afvalstof, als de bewijsstukken en de informatie die is ontvangen tot die conclusie leiden. In het arrest PVC Recycling I (ABRvS, 4 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4838, overweging 4.3 en 4.4) is dit uitgangspunt ook terug te vinden. Doordat de houder onvoldoende informatie heeft aangeleverd om te kunnen beoordelen of aan de einde-afvalcriteria is voldaan, heeft de houder niet bewezen dat er sprake is van een niet-afvalstof. In dat geval moet het bevoegde gezag er van uitgaan dat er sprake is van een afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
19.	4.2.4	nee	037	In 5e alinea ontbreekt de afkorting Kra (… handelingen genoemd in bijlages I en II van de Kra zijn niet altijd…).	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
20.	6.2	nee	102	Inspreker citeert verschillende delen over afvalstof of niet-afvalstof en stelt vragen over de invulling in rechterlijke uitspraken en het CMP voor bijproduct. Inspreker beschrijft vervolgens een casus over een melding “graven in de bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit” en vraagt hoe hier op moet worden toegezien.	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
21.	7.1	nee	037	Naar aanleiding van de tekst onder kop “*Nieuwe wetenschappelijke inzichten en zorgplicht*” stelt inspreker dat niet van bedrijven kan en mag worden verwacht dat zij kennis hebben van de "nieuwe inzichten in de wetenschap". Dit lijkt op afschuiven naar bedrijven omdat "het opstellen van een norm voor een niet-gereguleerde stof voor een specifieke casus te arbeidsintensief is met hoge kosten en lange doorlooptijd".	Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
22.	n.b.	nee	064	Inspreker wijst op typefouten in de volgende zinnen: • “kwaliteitscriteria voor eindeafvalmaterialen die ~~die~~ het resultaat zijn van de handeling voor nuttige toepassing overeenkomstig de toepasselijke productnormen”; • “Als het bevoegd gezag daar om vraagt, moet de houder ~~gezag~~ alle benodigde informatie leveren die bewijst dat aan de voorwaarden is voldaan”;	Deze zienswijze is correct. Het actualiseren van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking afvalstof of niet-afvalstof is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.

2.98 Handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen

Zienswijzen op de Handreiking Bevoegdheid bevoegde gezagen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	102	Inspreker mist in dit document de handhaving van de keten. Hoe kunnen bevoegde gezagen beter samenwerken in de afvalstoffenketen?	Deze zienswijze ziet op de samenwerking tussen bevoegde gezagen in de afvalstoffenketen. De handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen heeft geen invloed op de vormgeving van deze samenwerking. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen.
2.	algemeen	nee	143	Inspreker geeft aan dat het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) en het Staatstoezicht op de mijnen (SodM) niet zijn genoemd. Dit lijkt een omissie want op onderdelen zijn we namelijk wel het bevoegd gezag. Voor wat betreft (SodM) verzoekt inspreker het volgende op te nemen: *Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) is door verschillende ministers aangewezen als toezichthouder. Zo heeft de minister van Klimaat en Groene Groei SodM aangewezen voor het toezicht op de naleving van o.a. de Gaswet en de Mijnbouwwet. De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft SodM o.a. aangewezen voor het toezicht op de naleving van de Wet milieubeheer en van enkele delen van de Omgevingswet.* *Bij verschillende mijnbouwactiviteiten worden delfstoffen uit de ondergrond gehaald, maar worden ook afval(water)stromen en hulpstoffen teruggebracht in die ondergrond. Hierin onderscheiden we het afval dat ontstaat bij olie- en gaswinning en zoutwinning. Hiervoor zijn meerdere kaders met afwegingen geformaliseerd en deze kaders zijn elders in het CMP beschreven. SodM houdt toezicht op deze afvalstromen en adviseert het ministerie van Klimaat en Groene Groei bij vergunningaanvragen."*	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
3.	2	nee	029, 102	Inspreker geeft aan dat de laatste zin van de 5e alinea verwarrend is. Er staat 'Wanneer een afvalverwerker stelt dat een afvalstof als gevolg van de verwerking binnen zijn milieubelastende activiteit een einde-afvalstatus heeft, moet dit binnen het Acceptatie- en verwerkingsbeleid (AV beleid) aangetoond worden.' Inspreker vraagt zich af of er dan een apart rechtsoordeel moet komen omdat in de voorgaande zin staat dat er in een vergunning geen voorschriften mogen worden verbonden aan de afvalstatus van het uitgaande materiaal.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
4.	2	nee	055	Inspreker geeft aan dat het niet duidelijk is waarom de tekst in hoofdstuk 2 "college van B&W" anders is dan in hoofdstuk 3 "Gedeputeerde Staten". Bij de beoordeling afvalstof of niet zou de tekst gelijk moeten zijn.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
5.	2	nee	102	Een afvalverwerker kan via het av/aoic aantonen dat een afvalstof door zijn bewerking eind-afval bereikt (pg 4, 5e alinea). Inspreker keurt die goed en is het daarmee een besluit. Inspreker vraagt of dat is bedoeld.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP en heeft op dat moment niet tot aanpassing van de handreiking geleid.
6.	2	nee	102	Hier staat dat de bevoegdheid in mandaat bij de omgevingsdiensten ligt. Dit is volgens inspreker niet correct geformuleerd. Een omgevingsdienst is niet het bevoegd gezag maar verrichten aangewezen werkzaamheden. Dit kan onder mandaat zijn maar is niet altijd het geval. Dit komt ten dele ook terug op pagina 6 onder 3.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
7.	2	nee	102	'In het algemeen is de inhoud van de bevoegdheid voor de beoordeling van de aanvraag van een omgevingsvergunning milieu geregeld in artikel 8.9 Besluit kwaliteit leefomgeving' vindt inspreker een lastig leesbare zin. De inhoud van de bevoegdheid voegt niks toe aan het feit dat het beoordelingskader van de aanvraag geregeld is in artikel 8.9 Bkl.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
8.	2	nee	102	Bij de beoordeling van de aanvraag kan niet beoordeeld worden of het uitgaande materiaal een afvalstof is of niet. Inspreker vraagt wat het aantonen van de einde-afvalstatus in het AV-beleid dan toevoegt als deze niet beoordeeld wordt in die procedure?	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
9.	3	nee	102	Inspreker vraagt waarom komen hier niet ook dezelfde onderdelen terug als bij het college van B&W mede omdat zij ook bevoegd gezag zijn voor VTH taken. De informatieplicht staat hier wel genoemd en niet bij het college.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
10.	3	nee	139	Inspreker geeft aan dat in deze handreiking de route van 'voortgezet gebruik' van een materiaal compleet ontbreekt, terwijl dit wel een belangrijke beoordelingsroute is om (relatief laagdrempelig) tot minder afval te kunnen komen. Het bevoegd gezag speelt ook een belangrijke rol bij deze route. Immers, de vraag of een materiaal wegens voortgezet gebruik de status van 'geen afvalstof' kan krijgen, is relevant bij de vraag of sprake is van een milieubelastende activiteit waar een vergunning voor aangevraagd zou moeten worden bij het bevoegd gezag. Ook rondom de handhaving (Pag. 5) speelt dit een rol.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP en heeft op dat moment niet tot aanpassing van de handreiking geleid, omdat op de eerste pagina van de handreiking, in de vierde alinea, is te lezen dat de bevoegdheden voor de beoordeling ook betrekking hebben op de route voortgezet gebruik.

Zienswijzen op de Handreiking Bevoegdheid bevoegde gezagen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
11.	4	nee	102	Aan de tweede zin moet volgens inspreker na 'Een lozingsactiviteit' op een oppervlaktewaterlichaam worden toegevoegd. Dit komt ook terug op p8 onder 6.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen wordt meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.
12.	5	nee	102	Inspreker vraagt waar dit is geregeld. Wanneer één van de autoriteiten oordeelt dat er sprake is van een afvalstof, moet het materiaal als afvalstof behandelt worden. Ook wanneer het andere bevoegd gezag oordeelt dat er sprake is van een niet-afvalstof. Het oordeel van de autoriteit dat er sprake is van een afvalstof, is dus doorslaggevend ten opzichte van het oordeel van een autoriteit waarbij sprake is van een niet-afvalstof.	Het actualiseren van de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op de handreiking bevoegdheid bevoegde gezagen is meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de handreiking.

2.99 Handreiking voortgezet gebruik bij milieustraten

Zienswijzen op de Handreiking Voortgezet gebruik bij milieustraten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	069	Inspreker ziet de Handreiking voortgezet gebruik bij milieustraten die naar aanleiding van motie Bouchallikht is opgestelde, als een belangrijke aanvulling voor het stimuleren van hergebruik. Toch wil inspreker meegeven dat het jammer is dat deze handreiking niet is meegenomen in de scope van de inspraakprocedure, aangezien de sector hier al lang op wacht.	Dit is een handreiking voor de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Het document is opgesteld binnen een ander kader maar wordt een onderdeel van het Circulair Materialenplan (CMP). Bij de inspraakprocedure was aangegeven dat hier geen zienswijzen op konden worden ingebracht. Het actualiseren van de handreiking Voortgezet gebruik bij milieustraten volgt een eigen tijdpad. Deze zienswijze van inspreker wordt meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van dit document.
2.	algemeen	nee	026	Alvorens inhoudelijke opmerkingen te maken, vindt inspreker het bijzonder dat er geen zienswijze mogelijk is op dit onderdeel van het CMP omdat het al een bestaande handreiking is. Door het onderdeel te maken van het CMP, gaat er toch een werking van uit in het beleid en voor de bevoegde autoriteiten. VERAS hecht er toch aan om hier een zienswijze op te plegen.	Dit is een handreiking voor de beoordeling afvalstof of niet-afvalstof. Het document is opgesteld binnen een ander kader maar wordt een onderdeel van het Circulair Materialenplan (CMP). Bij de inspraakprocedure was aangegeven dat hier geen zienswijzen op konden worden ingebracht. Het actualiseren van de handreiking Voortgezet gebruik bij milieustraten volgt een eigen tijdpad. Deze zienswijze van inspreker wordt meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van dit document.
3.	algemeen	nee	082	Inspreker geeft over de Handreiking voortgezet gebruik bij milieustraten het volgende mee: • Graag duidelijker aangeven dat geen vergunningenaanpassingen nodig zijn als ingeleverde apparaten op de milieustraat aan de kringloopbedrijven wordt overgedragen die gelieerd zijn aan de gemeente. • Graag duidelijker aangeven dat de acceptatie van AEEA afkomstig van KWD (kantoren, winkels, dienstenbedrijven) is toegestaan en gewenst op milieustraten, ongeacht er wel of geen aanvullend bepalingen in de milieuvergunning zijn opgenomen. Daarnaast geeft de inspreker aan dat de handreiking aansluit bij de wijze van samenwerking met verschillende partijen om hergebruik van elektrische apparaten te faciliteren en onderschrijft enkele aandachtpunten die worden genoemd in de handreiking.	Deze zienswijze ziet op de aanpassing van vergunningen en de acceptatie van AEEA afkomstig van KWD op milieustraten. De Handreiking voortgezet gebruik milieustraten heeft geen invloed op deze onderwerpen. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.
4.	algemeen	nee	126	Inspreker stelt dat of iets als grondstof wordt beschouwd, niet door de gebruiker zelf kan worden bepaald. Dit hangt niet af van de aard van het materiaal, maar van de toestemming die de ontdoener verleent. Dit wordt gezien als een gemiste kans.	Deze zienswijze gaat over de wettelijke definitie voor het begrip afvalstoffen (artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer). De Handreiking voortgezet gebruik milieustraten heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.
5.	algemeen	nee	026	Hoewel deze handreiking zich specifiek richt op voortgezet gebruik bij milieustraten, kunnen de beschreven omstandigheden ook van toepassing zijn op kringloopwinkels en andere tweedehands zaken. Daarnaast is de handreiking ook van toepassing op milieustraten die onderdeel zijn van een circulair ambachtscentrum. VERAS is van oordeel dat circulaire hubs en opslagplaatsen in de bouwbranche op gelijkwaardige manier beschouwd dienen te worden. Anders is er sprake van een ongelijk speelveld in het voordeel van publieke organisaties en dat kan niet de bedoeling zijn.	Deze zienswijze is correct. De Handreiking voortgezet gebruik milieustraten is specifiek geschreven voor milieustraten, maar de uitgangspunten kunnen breder worden toegepast. Zie voor deze uitgangspunten paragraaf 4.7 van het hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof van het CMP en de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.
6.	2.1	nee	097	In de handreiking wordt het volgende aangegeven: “Enkel materialen die de houder afgeeft met de intentie dat deze opnieuw worden beruikt worden, kunnen in aanmerking komen voor voortgezet gebruik” (zie pagina 6). Deze richting vindt inspreker wat smal. Hieraan zouden volgens inspreker twee elementen moeten worden toegevoegd, namelijk de staat van het materiaal waarvan iemand zich wil ontdoen alsmede de kwaliteit van het materiaal waarvan iemand zich wil ontdoen.	Deze zienswijze is correct. Deze elementen sluiten aan bij de toetsingsgronden zoals uitgewerkt in de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.
7.	2.2.4	nee	055	Inspreker geeft aan dat anders dan vermeld in 2.2.4. onder 'Vastleggen acceptatie- en verwerkingsbeleid', ook bij de meldplicht een AV beleid opgesteld moet worden.	De meldplicht in het Bal is minder breed dan het acceptatie en verwerkingsbeleid bij een vergunningplichtige activiteit en richt zich specifiek op afvalstoffen en de ontvangst daarvan. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.
8.	2.2.5 en 4.1	nee	007, 024	In paragraaf 2.2.5. UPV staat beschreven dat materialen die onder een UPV vallen ook in aanmerking komen voor voortgezet gebruik. In paragraaf 4.1 ‘Checklist toetsingsgronden voor voortgezet gebruik’ staat beschreven dat een concrete afnemer, mist dit voldoet aan de beschreven voorwaarde, het materiaal weer op de bestaande markt kan brengen. Onduidelijk is of deze afnemer ook moet voldoen aan de regels van de UPV en dan de verantwoordelijkheid overneemt wanneer het materiaal alsnog in de afvalfase terecht komt of dat dit de primaire verantwoordelijkheid blijft van de producent of importeur die het materiaal als eerste op de markt heeft gebracht.	In deze zienswijze wordt aangegeven dat onduidelijk is of de afnemer ook moet voldoen aan de regels van de UPV en dan de verantwoordelijkheid overneemt wanneer het materiaal alsnog in de afvalfase terecht komt, of dat dit de primaire verantwoordelijkheid blijft van de producent of importeur die het materiaal als eerste op de markt heeft gebracht. Zolang een materiaal niet wordt afgedankt of (ingrijpend) wordt gewijzigd dan verandert de regeling voor UPV niet. Als een materiaal wel een afvalstof wordt, kan afhankelijk van de regeling voor UPV een nieuwe UPV gaan gelden. Dit is per productgroep verschillend. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.

Zienswijzen op de Handreiking Voortgezet gebruik bij milieustraten					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
9.	4.1	nee	126	Inspreker constateert dat een aantal maal een bestaande markt wordt genoemd, om iets aan te merken voor voortgezet gebruik. Stel dat je die markt aan het ontwikkelen bent, mag je het dan ook aanmerken als bestaande markt?	In deze zienswijze wordt de vraag gesteld of een markt in ontwikkeling ook mag worden aangemerkt als bestaande markt. Voor het antwoord op deze vraag wordt verwezen naar paragraaf 3.2.3 van de handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van de Handreiking voortgezet gebruik milieustraten.

2.100 Handreiking bepalen euralcodes

Zienswijzen op de Handreiking bepalen euralcodes					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	102	Inspreker mist de relatie met de categorieën van afvalstoffen uit bijlage II in het Bal.	In het BAL zelf zijn geen Euralcodes opgenomen voor de verschillende categorieën. In de individuele afvalplannen zijn indicatieve Euralcodes opgenomen die onder dat afvalplan zouden kunnen vallen. De Euralcodes die indicatief genoemd worden in een afvalplan, kunnen ook gebruikt worden voor de afvalcategorieën die in datzelfde afvalplan genoemd worden. Euralcodes die respectievelijk gevaarlijk afval of niet gevaarlijk afval aanduiden, dienen wel aan de juiste categorie van het BAL gekoppeld te worden. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
2.	6.13	nee	102	Dit is volgens inspreker meer een éénrichtingsverkeer document; een uitleg waarom welke codes worden gehanteerd. Maar voor grond is het niet heel eenduidig. Welke gebruik je nu wanneer? Met tarragrond kun je dus in 02 04 01 belanden. En grond van saneringen? Zit je dan bij 17 05 03*? Of bij 19 13 01*?	Het actualiseren van de Handreiking Eural volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op Handreiking Eural wordt meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. Voor vragen over her gebruikt van Euralocdes in een specifiek geval kan ook contact worden opgenomen met de helpdesk afvalbeheer. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
3.	6.13	nee	102	Inspreker vraagt over groenvakken die in steden/parkeerplaatsen worden vervangen. Is dit 17 05 04 of toch 20 02 02?	Het actualiseren van de Handreiking Eural volgt een eigen tijdpad en is niet afhankelijk van formele inspraak op het CMP. Deze zienswijze op Handreiking Eural wordt meegenomen in het reguliere traject van aanpassing en optimalisatie van de informatieve documenten van het CMP. Voor vragen over her gebruikt van Euralocdes in een specifiek geval kan ook contact worden opgenomen met de helpdesk afvalbeheer. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.

2.101 Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie

Zienswijzen op de Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	2	nee	064	In de 'stappen' de volgende passage onder de 2e bullit opnemen 'Daarnaast kan een milieueffectrapportage of mededeling voor een mer-beoordeling gevraagd en getoetst worden', daar dan van maken ', 'indien voor een vergunningaanvraag een milieueffectrapportage ..... '	In de tekst is inderdaad bedoeld dat: *als* een mer of mer-beoordeling van toepassing is, hierbij naar grondstoffengebruik en afvalpreventie gekeken kan worden. In het hoofdstuk en de handreiking is dit verduidelijkt. **Conclusie**: De tekst is naar aanleiding van deze zienswijzen verduidelijkt.
2.	5.2	nee	029, 064	In de handreiking wordt verwezen naar de BBT-conclusie voor Voedingsmiddelen, dranken en zuivel van 4 december 2023. Deze datum klopt niet. Dit is 4 december 2019.	De datum is inderdaad 4 december 2019, dit is aangepast in de tekst. **Conclusie**: Het CMP is naar aanleiding van deze zienswijze aangepast.
3.	5.2	nee	029, 064	Aandacht voor de logica in het stuk over het toepassen of afwijken van BBT. En met betrekking tot van toepassing zijnde BBT wordt verwezen naar de websites van de EU en IPLO. Maar de ervaring leert dat die weinig/beperkt aanknopingspunten bieden voor grondstofefficiëntie en afvalpreventie. Mochten deze er wel zijn, geef in de handreiking een concreet overzicht met relevante BBT-kaders. Onderzoek de bruikbaarheid van het onderdeel preventiemaatregelen in de RIE en neem deze op in de handreiking.	In de handreiking worden enkele voorbeelden gegeven van BBT-conclusies relevant voor grondstoffengebruik en afvalpreventie. Als de gebruiker van de handreiking een vergunningaanvraag moet beoordelen, dan zal het gehele BBT-document bekeken moeten worden voor de specifieke sector. Er is voor gekozen om te verwijzen naar de brondocumenten van de EU, omdat daarmee de juiste en actuele informatie op één plek staat. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van de zienswijze.
4.	5.2	nee	102	Indien BBT's worden geactualiseerd als gevolg van een nieuwe conclusie, moet het CMP ook worden geactualiseerd en dienen bevoegde gezagen hun besluiten vervolgens weer te actualiseren binnen 4 jaar. Voor verleende vergunningen is het ook mogelijk te actualiseren, mits de grond van de aanvraag niet verlaten wordt. Indien een verwerkingstechniek is vergund kan er niet altijd een nieuwe verwerkingstechniek/BBT worden voorgeschreven. Hierbij kan dus het idee ontstaan dat vanuit het beleid en wet- en regelgeving veel moet, maar voor de bedrijven hier enige vrijblijvendheid in zit. In optiek van inspreker zou het gevoel van vrijblijvendheid mogelijk baat hebben bij actievere betrekking van de bedrijven en ketendeelnemers door	De conclusie van de inspreker in de zienswijze over actualisatie en het verlaten van de grondslag is niet correct. Bij actualisatie op grond van nieuwe BBT-conclusies mag de grondslag *wel* worden verlaten. In de handreiking is dit toegelicht in paragraaf 3.1: "Als een nieuwe BBT-conclusie wordt gepubliceerd, hebben bedrijf en bevoegd gezag vier jaar de tijd om te voldoen aan de nieuwe BBT-conclusie. Dit volgt uit de actualisatieplicht in artikel 8.98 en 8.99 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Als maatregelen in een BBT-conclusie zijn vastgelegd, dan moet het bedrijf deze toepassen. Kosten voor het toepassen van de maatregelen kunnen slechts in een uitzonderlijk geval aanleiding geven om BBT niet toe te passen. Het bevoegd gezag mag in dit geval deze maatregelen voorschrijven (ofwel: de grondslag van de aanvraag van de vergunning verlaten)." Naast deze wettelijke verplichtingen ziet het ministerie de huidige toevoeging van het onderwerp en handreiking voor grondstoffengebruik

Zienswijzen op de Handreiking grondstoffengebruik en afvalpreventie					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				middel van betere communicatie en steun. In ruil daarvoor zouden bevoegde gezagen stelliger mogen zijn in het vereisen van preventieve maatregelen zoals BBT's en alternatieve grondstoffen.	en afvalpreventie aan het CMP als een stap in de communicatie om vergunningen hierop te beoordelen en voorschriften voor op te nemen. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van de zienswijze.
5.	5.2	nee	029, 064	Start ook met de gezamenlijke centrale ontwikkeling van BBT specifiek voor grondstofefficiëntie en afvalpreventie. Volgens inspreker is het meest effectief om, daar waar BBT nog ontbreekt, dit gezamenlijk (en niet per bevoegd gezag) te ontwikkelen zodat tijd en kennis effectief worden benut en er een gelijk speelveld ontstaat. Het zou mooi zijn als IenW en RWS daar het initiatief voornemen.	Zoals genoemd in de paragraaf Toekomstplannen volgt het ministerie de ervaringen van omgevingsdiensten met grondstoffengebruik en afvalpreventie in de vergunningverlening en toezicht. Het ministerie gaat graag met het bevoegd gezag in gesprek over het concretiseren van kaders en handvatten. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.
6.	5.2	nee	029, 064	Graag in EU verband agenderen om een BREF Grondstof Efficiëntie Afvalpreventie te ontwikkelen. Dit in analogie met de BREF Energie Efficiëntie. Met daarbij meteen de kanttekening dat bij energie efficiëntie kosteneffectiviteit (veelal) leidend is. Terwijl bij grondstof efficiëntie meer aspecten een rol spelen zoals leveringszekerheid, afhankelijkheid/flexibiliteit, effecten in de keten, schadelijkheid van stoffen.	De BREF's zijn onderdeel van de Europese Richtlijn industriële emissies. Het ministerie is bezig met de implementatie van de wijziging van deze richtlijn. Onderdeel van de wijziging is meer aandacht voor innovatie, onder andere gericht op technieken die bijdragen aan hulpbronnenefficiëntie en circulaire economie. Deze informatie zal ook gebruikt worden bij BREF-herzieningen. Zie ook: De herziening Richtlijn industriële emissies is aangenomen | Informatiepunt Leefomgeving. Het opstellen van BREF's is geen onderdeel van het CMP. **Conclusie**: Het CMP is daarom niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.
7.	5.3	nee	029, 064	Inspreker herkent een zekere analogie met energie-efficiëntie: onderzoeksplicht en het opleggen maatregelen in de vergunning (BBT). Volg deze volledig en start naast bovenstaande met het centraal ontwikkelen van erkende maatregelen voor grondstofefficiëntie en afvalpreventie voor alle bedrijven (ook bedrijven die vallen onder algemene regels). Graag aandacht vanuit het CMP voor samenhang met het pakket dat al is ontwikkeld binnen de brede energiebesparingsplicht. In het ideale geval worden energie-efficiëntie en grondstofefficiëntie geïntegreerd in één aanpak.	Dit is verkend voor het opstellen van het CMP. Zoals aangegeven in de handreiking blijkt het moeilijk om grondstoffengebruik en afvalpreventie een standaard set aan specifieke maatregelen vast te stellen die voor alle bedrijven even effectief is. De reden hiervoor is dat de verschillen tussen sectoren en bedrijven groot zijn. **Conclusie**: Het CMP is daarom niet gewijzigd naar aanleiding van deze zienswijze.
8.	6	nee	029, 064	Er wordt gesproken over een 'Vergunningvoorschrift onderzoek'. Een voorgeschreven onderzoek vraagt ook om een 'Beoordeling voorgeschreven onderzoek'. Help vergunningverleners bij het beoordelen van de resultaten van een grondstoffen/afvalpreventie-onderzoek met een beoordelingskader voor de door de bedrijven aangeleverde onderzoeken.	Zoals genoemd in de paragraaf Toekomstplannen volgt het ministerie de ervaringen van omgevingsdiensten met grondstoffengebruik en afvalpreventie in de vergunningverlening en toezicht. Als best practices beschikbaar zijn voor het meenemen van preventie in de omgevingsvoorschriften, dan kunnen deze in de handreiking worden opgenomen. **Conclusie**: Het CMP is niet gewijzigd naar aanleiding van de zienswijze.
9.	6	nee	029, 064	Er is vanuit het werkveld een initiatief ontstaan om een pakket met vergunningvoorschriften te ontwikkelen voor grondstof efficiëntie en afvalpreventie. Omarm dit vanuit de een overheid gedachte en sluit aan en verwijs hiernaar (onderdeel 6 hulpmiddelen) vanuit het CMP (suggestie om deze voorschriften na toetsing in het LRSO te plaatsen).	Het initiatief is bekend. Zodra voorschriften uitgewerkt zijn, neemt het ministerie hier graag kennis van en wordt bekeken of dit kan worden opgenomen in het CMP. **Conclusie**: Het CMP is nu niet gewijzigd naar aanleiding van de zienswijze.

2.102 Handreiking risicoanalyse ZZS bij nuttige toepassing

Zienswijzen op de handreiking risicoanalyse ZZS bij nuttige toepassing					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	007, 012, 037, 064	Diverse insprekers geven aan dat nog veel wordt verwezen naar onderdelen van het LAP, verouderde wet-en regelgeving of oudere (niet-bestaande) informatiebronnen.	Naar aanleiding van inspraak op het onderwerp ZZS en overige zorgstoffen is besloten om de risicoanalyse bij vergunningverlening te laten vervallen. Als gevolg daarvan komt deze Handreiking ZZS ook niet meer terug in het CMP. De risicoanalyse bij afvalstof of niet-afvalstof beoordelingen is wel gehandhaafd. Die heeft uitwerking gekregen in de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof. **Conclusie:** Deze zienwijze behoeft geen verdere reactie.
2.	algemeen	nee	037	Wat is de relatie van de informatieplicht van ZZS-en in afvalstoffen uit de handreiking met Besluit Melden. Vanwege uitstel van het Besluit kan een betere aansluiting worden gemaakt.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
3.	algemeen	nee	064	Het is goed om naar een document in het CMP te verwijzen waar 'ruimte voor proefnemingen' verder uitgewerkt wordt. Vooral experimenteerruimte met afvalstoffen met ZZS voor toepassing in producten/gebruik van materialen zal een uitdaging zijn. Hier moet goed en duidelijk beleid voor vastgesteld zijn.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Aan het CMP is het onderwerp 'Proefnemingen' toegevoerd als gevolg van meerdere zienswijzen. Daarin worden de mogelijkheden voor proefnemingen die in de wetgeving bestaan toegelicht. Ook is de Handreiking proefnemingen op de website van het CMP beschikbaar gemaakt. **Conclusie**: Deze zienwijze heeft samen met andere zienswijzen tot deze aanvulling geleid.
4.	algemeen	nee	095	Inspreker biedt aan bij te dragen aan een herziening van de Handreiking Risicoanalyse ZZS in afvalstoffen.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Deze zienwijze behoeft daarom geen verdere reactie.
5.	2	nee	012	De afbakening mag ook bevatten dat pZZS niet zijn beschouwd omdat het niet mogelijk is (voor overheid en bedrijven) hier iets zinnigs over te zeggen. Daarom mag dit niet via regelgeving op het bordje van bedrijven worden gelegd.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. In de tekst in 'ZZS en overige zorgstoffen' wordt in voldoende mate op potentiële ZZS ingegaan.

Zienswijzen op de handreiking risicoanalyse ZZS bij nuttige toepassing					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Conclusie: Deze zienwijze heeft niet geleid tot aanpassingen van de tekst.
6.	3.1	nee	012	Ten aanzien van de info in de tabel: Het onderscheid tussen c. en d. is erg onduidelijk. Wanneer maak je, zoals onder c. een materiaal dat geen product, halffabrikaat of afvalstof is dat niet zal worden toegepast? Dat is alleen bij verbranden of storten?	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
7.	3.2	nee	012	Gesteld is dat de handreiking niet gaat over het bepalen of een ZZS in de afvalstof zit. Dit is wel een zeer wezenlijke vraag. Men lijkt er van uit te gaan dat de ZZS-lijsten van RIVM en REACH bruikbaar zijn om te bepalen of deze stoffen in een afvalstroom zitten, maar dat zijn ze allerminst. Want hoe op basis van een ingewikkelde chemische stofnaam te bepalen of deze in het afval zit? Graag bijlage I uitbreiden met kolommen met benoeming van materialen waarin deze stoffen zijn gebruikt en hoe deze in de afvalfase te herkennen en vermijden. Zonder dit beginpunt is er geen redelijke verdere beoordeling mogelijk. De navigator van RIVM staat wat dit betreft te ver van de praktijk.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Zie verder de beantwoording van zienswijze 34 in Onderdeel ZZS en overige zorgstoffen op de vraag over welke ZZS in welke afvalstoffen (kunnen) zitten.
8.	3.3	nee	012	In deze paragraaf is beschreven dat als er in de minimumstandaard sprake is van ZZS de risicoanalyse niet van toepassing is. We mogen aannemen dat als in het afvalplan of ketenplan ZZS zijn besproken, er verder niet naar andere ZZS hoeft te worden gekeken en dus ook de risicoanalyse achterwege kan blijven. Zonder deze duidelijke afbakening blijft de controle op ZZS een open einde. Want wanneer heeft de ondernemer voldoende gedaan om aan te tonen dat ZZS geen risico zijn (iets wat buitengewoon moeilijk is te bepalen). Dit nog los van het feit dat het de slager is die zijn eigen vlees keurt. Op deze manier is het ZZS-beleid erg destructief voor circulariteit.	Deze vraag van inspreker is beantwoord bij zienswijze 77 in 'ZZS en overige zorgstoffen'. Zie verder het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel over het schrappen van de risicoanalyse ZZS bij afvalverwerking. Op de consequentie voor circulariteit gaat het antwoord op zienswijze 16 van 'ZZS en overige zorgstoffen' in. Deze zienwijze behoeft daarom geen verdere reactie.
9.	3.4	nee	012	De concentratiegrenswaarde wordt door sommige OD's genegeerd vanuit het standpunt dat bepaalde stoffen ook bij lagere concentraties risico's kunnen bevatten. Deze opstelling is niet werkbaar: want wanneer is het dan wel goed? Om dat te kunnen beoordelen is zeer hoogwaardige wetenschappelijke kennis nodig van verschillende thema's. Ook vanuit de wetenschap zijn vervolgens niet alle antwoorden te geven. Dit probleem kan en mag niet bij bedrijven worden neergelegd. Daarom is het noodzakelijk dat duidelijk wordt gemaakt wanneer een risicobeoordeling voldoende betrouwbaar wordt geacht en dat dit zodanig wordt opgesteld dat dit in de redelijke competentie ligt van de adressant. Alvorens verder paragrafen van dit hoofdstuk te kunnen becommentariëren is duidelijkheid over dit aspect noodzakelijk.	De bevoegdheid voor de uitvoering van het ZZS (op de verschillende terreinen) ligt bij de bevoegde gezagen. Het CMP is hiervoor een harmoniserend instrument op het gebied van afvalbeheer, maar niet op het gebied van bijvoorbeeld de bronaanpak en emissies uit het Bal rond de VRP's en de wijze waarop bevoegde gezagen invulling geven aan hun taken. Zie verder het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel over het schrappen van de risicoanalyse ZZS bij afvalverwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot wijzigingen geleid.
10.	3.5	nee	007	Inspreker vraagt zich af wie formeel de toetser is van het één jaar criterium en wie is verantwoordelijk voor het leidende overzicht van binnen één jaar ten behoeve van de toetsing.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Dit aspect van de risicoanalyse is onderdeel geworden van het toetsingskader 4.1 (Nuttige toepassing van ZZS houdend afval) van 'ZZS en overige zorgstoffen'. Op het moment een bedrijf vergunning aanvraagt voor het nuttig toepassing van ZZS-houdend afval is deze toetsing onderdeel van het vergunningverleningsproces tussen bedrijf en haar bevoegd gezag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanvullende wijzigingen geleid.
11.	3.5	nee	007	Inspreker vraagt zich wie verantwoordelijk is voor het leidende overzicht van voldoende, huidige en toekomstige verwerkingscapaciteit om te toetsen.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Dit aspect van de risicoanalyse is onderdeel geworden van het toetsingskader 4.1 (Nuttige toepassing van ZZS houdend afval) van 'ZZS en overige zorgstoffen'. Als er installaties operationeel of in oprichting zijn die de ZZS uit een afvalstof kunnen verwijderen betrekt het bevoegd gezag beschikbare kennis hierover bij het vergunningverleningsproces. Hoe dat te doen valt onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanvullende wijzigingen geleid.
12.	4.3	nee	012	De wettelijke kaders zouden in de afvalplannen en ketenplannen moeten staan: dan is het geen zoekplaatje maar draagt dit bij aan de vraag: wanneer is het goed (zie voorgaande).	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
13.	5	nee	012	Deze zou een invulling moeten zijn van bovenstaande wens maar daar is niet in geslaagd. Het gaat om termen als "de mogelijkheid dat" en "kan", etc. Graag herzien en veel meer duidelijkheid geven.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.
14.	5.4	nee	012	De basis moet natuurlijk zijn dat er een verbod is op initieel gebruik van ZZS bij nieuwe producten. De gedachte dat een retoursysteem of statiegeld zou helpen is mooi, maar nogal theoretisch. En waarom zijn deze ZZS niet schadelijk in de gebruiksfase van de producten en in de afvalfase ineens wel?	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.

2.103 Begrippenlijst

Zienswijzen de begrippenlijst					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	Nieuwe begrippen	ja	102	Begrippen die nieuw zijn in het CMP, ten opzichte van het LAP3, graag helder definiëren.	Nieuwe begrippen, waarvoor een definitie gewenst is, zijn opgenomen in de bijlage [begrippenlijst]. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
2.	Afdanken	ja	125	Inspreker mist het begrip 'Afdanken' en stelt de volgende beschrijving voor: "*Het niet meer nodig hebben of willen gebruiken en niet als product of materiaal kunnen doorverkopen van een stof, materiaal, product of reststroom*." Consequentie is dat men het materiaal zelf moet verwerken of zich tegen betaling of (uitgestelde) wederdienst moet ontdoen van het materiaal of product.	Deze zienswijze ziet over het toevoegen van het begrip afdanken. De teksten van het CMP zijn nageslagen op het gebruik van dit begrip. Dit begrip wordt niet gebruikt in het CMP. In het CMP spreken we over 'ontdoen'. Zie voor de definitie bij het begrip ontdoen de [begrippenlijst]. Op basis hiervan is besloten dit begrip niet op te nemen in deze begrippenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen de begrippenlijst					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
3.	Afvalstof	ja	125	Bij het begrip 'afvalstof' zou inspreker graag zien dat producten, materialen of stoffen die een positieve waarde vertegenwoordigen (voor gebruik, hergebruik, als reststroom of als grondstof voor nieuwe producten) niet als afval beschouwd worden. Alleen in situaties waar de 'ontdoener' moet betalen om van zijn materiaal of product af te komen kan volgens inspreker gesproken blijven worden van het begrip 'afval'. Inspreker stelt de volgende definitie voor: "*Alle stoffen, mengsels of voorwerpen waarvan de houder zich tegen een vergoeding of wederdienst ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen.*" Inspreker voegt daar nog aan toe dat hij de termen reststof (of reststroom), bijproduct, grondstof of einde-levensduur-product in veel gevallen duidelijker vindt. Een reststof, restmateriaal of in jullie definitie afval afkomstig van het ene proces kan een grondstof zijn voor een ander proces.	Deze zienswijze gaat over het begrip afvalstoffen. Dit betreft een wettelijke begrip. Deze is te vinden in artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
4.	Biogas	ja	125	Inspreker mist het begrip 'biogas' en stelt de volgende beschrijving voor: "*Een gas voornamelijk bestaande uit methaan en CO_2 gevormd door bacteriën in een bio-vergistingsinstallatie.*" Inspreker geeft aan dat er eventueel grenzen aan percentages genoemd kunnen worden namelijk: 50% tot 90% methaan, 10% tot 50% CO_2.	Deze zienswijze gaat over het begrip biogas. Het CMP stelt geen eisen aan biogas en heeft hierin alleen een informatieve rol. Invulling van het begrip biogas ligt bij het Ministerie van Klimaat en Groene Groei. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
5.	Bouwstof	ja	079	Inspreker geeft aan dat bouwstoffen veel breder zijn dan steenachtige materialen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan belangrijke materiaalstomen zoals: kunststoffen (kozijnen), bitumen (asfalt, dakbedekking), metalen (kozijnen, damwanden, bevestigingsmiddelen etc.) en hout (wanden, vloeren, hekken, kozijnen, bruggen).	Deze zienswijze gaat over de afbakening van het begrip bouwstof. Dit betreft een wettelijke begrip. Deze is te vinden in artikel 1 lid 1 Besluit bodemkwaliteit. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
6.	Biokool of Biochar	ja	125	Inspreker mist het begrip 'biokool of biochar'. De definitie zou moeten aangeven dat het product het resultaat is van een technische handeling waarbij (voornamelijk) biomassa omgezet wordt in een vast product, arm aan vluchtige bestanddelen. Inspreker refereert aan de ook door hem voorgestelde begrippen "roosteren of torrefactie". Er kunnen grenzen gesteld worden met betrekking tot een minimum aandeel van oorspronkelijk organisch materiaal en een maximum aan nog aanwezige vluchtige bestanddelen.	Deze zienswijze gaat over de begrippen biokool of biochar. Het CMP stelt geen eisen aan biokool of biochar en heeft hierin alleen een informatieve rol. Invulling van deze begrippen ligt bij het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
7.	Chemische recycling	ja	079	Inspreker geeft aan dat chemische recycling verder gaat dan het geschetste. Ook bij inzet van afvalstoffen voor de productie van glas, portlandklinker (halfproduct cement) en keramiek is sprake is van chemische recycling. Daarnaast kan het zeer wel zijn dat van afbreken op moleculair niveau geen sprake is maar wel opsplitsen in delen alvorens verder te reageren zoals bij thermische productieprocessen, of bijvoorbeeld betreffende stof een reactie met andere stoffen aangaat bij de vorming van het gewenste product of stof zoals bij carbonateren van staalslak.	Niet ieder proces waarbij een chemische reactie plaatsvindt wordt aangeduid als chemische recycling. Die term is beperkt tot de in de definitie bedoelde gevallen. Inzet van afvalstoffen voor de productie van glas of cement valt in het CMP gewoon onder 'recycling'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
8.	Chemische recycling via basis-chemicaliën	ja	125	Inspreker verzoekt om aan het einde van de definitie voor 'chemische recycling via basischemicaliën' het begrip 'thermolyse' toe te voegen en verwijst voor de uitleg ervan naar het door hem voorgesteld begrip 'thermolyse'.	Zie het antwoord op zienswijze 41 in deze tabel.
9.	DOPS-feed of DCI™-feed	ja	125	Inspreker mist het begrip DOPS-feed of DCI™-feed en stelt de volgende beschrijving voor: "*Elk materiaal of stof (vast, vloeibaar of gasvormig) of mengsel van stoffen (reststoffen, bijproducten, einde-leven-producten of wat in de volksmond "afval" genoemd wordt) met een (eventueel na droging) vocht- of watergehalte lager dan 20% en een verbrandingswaarde groter dan 5 MJ/kg waarvoor geen nuttiger en/of minder belastend gebruik beschikbaar is dan het terug te brengen tot de opbouwende elementen en gescheiden kleine moleculen. Uitzondering zijn van radioactieve materialen en vooralsnog kadavers.*"	Deze zienswijze ziet over het toevoegen van het begrip DOPS-feed of DCI-feed. De teksten van het CMP zijn nageslagen op het gebruik van dit begrip. Dit begrip wordt niet gebruikt in het CMP. Op basis hiervan is besloten dit begrip niet op te nemen in deze begrippenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
10.	Energiebalans	ja	125	Inspreker mist het begrip 'energiebalans' maar doet geen voorstel voor de invulling ervan.	Deze zienswijze ziet over het toevoegen van het begrip energiebalans. De teksten van het CMP zijn nageslagen op het gebruik van dit begrip. Dit begrip wordt niet gebruikt in het CMP. Op basis hiervan is besloten dit begrip niet op te nemen in deze begrippenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
11.	Gemengde fractie	ja	125	Inspreker stelt voor om aan het begrip 'gemengde fractie' het volgende toe te voegen: "*… in beginsel geschikt voor verdere sortering/scheiding in materialen die apart voor recycling geschikt gemaakt kunnen worden*". Of, zo zegt inspreker, die met een zelfde technische handeling zijn om te zetten in nieuwe secundaire materialen.	Naar aanleiding van deze zienswijze is gekeken waar in het CMP het begrip 'gemengde fractie' wordt gebruikt waarvoor opname van dit begrip in de begrippenlijst noodzakelijk is. Geconcludeerd is dat dit begrip werd gebruikt in LAP3, maar niet is overgenomen in het CMP. Om deze reden is er voor gekozen dit begrip van de begrippenlijst te schrappen.
12.	Gewoon materiaal	ja	125	Inspreker mist het begrip 'gewoon materiaal' en duidt dit als volgt: materiaal dat nog een (rest-)waarde vertegenwoordigt maar wat de oorspronkelijk houder of gebruiker zelf niet meer nodig heeft, wil houden of wil gebruiken (en niet valt onder specifieke categorieën als kadavers of nucleair materiaal).	Deze zienswijze ziet over het toevoegen van het begrip gewoon materiaal. De teksten van het CMP zijn nageslagen op het gebruik van dit begrip. Dit begrip wordt niet gebruikt in het CMP. Op basis hiervan is besloten dit begrip niet op te nemen in deze begrippenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
13.	Immobilisatie (voor koolstof)	ja	125	Inspreker mist het begrip 'immobilisatie (voor koolstof)' en duidt dit als: Technologische ingreep waarbij de koolstof die aanwezig is in andere stoffen (met name biomassa, plastics en koolwaterstoffen) zodanig als vast koolstof wordt vastgelegd dat het niet op spontane wijze oxideert of door biologische activiteit wordt omgezet in CO_2. De technologische ingreep moet erop gericht zijn de emissies van CO_2 te voorkomen of te beperken.	De definitie van immobiliseren in het CMP is: *"een technologische ingreep waarbij de fysische en/of chemische eigenschappen van een afvalstof worden gewijzigd, zodanig dat de kans op verspreiding van milieuverontreinigende stoffen door uitloging, erosie of verstuiving op de korte en lange termijn wordt verminderd."* Immobilisatie is dus gericht op het binden van de aanwezige verontreinigingen in afvalstoffen door het mengen met een bindmiddel. De afvalstof wordt daarmee als geheel omgezet in een vormgegeven bouwstof. De suggestie die inspreker doet gaat over het dusdanig vastleggen dat koolstof door oxidatie of biologische activiteit niet wordt omgezet in CO2 om daarmee

Zienswijzen de begrippenlijst					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					emissies te voorkomen of te beperken. Koolstof valt niet onder milieuverontreinigende stoffen waarvan verspreiding door uitloging, erosie of verstuiving voorkomen moet worden. Het voorstel van inspreker wordt daarom niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
14.	Levensmiddelenafval	ja	125	Volgens inspreker zou dit moeten gaan om 'levensmiddelenrestant' of 'levensmiddelenreststof', of 'grondstof uit levensmiddelen restant'. Levensmiddelen hoeven volgens inspreker nooit afvalstof te worden en verwijst naar zijn visie op de definitie van afval.	Deze zienswijze gaat over de term levensmiddelenafval. Dit betreft een wettelijk begrip. Deze is te vinden in artikel 3 lid 4 Kaderrichtlijn afvalstoffen. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op de gebruikte terminologie. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
15.	Massabalans	ja	125	Inspreker mist het begrip 'massabalans' maar doet geen voorstel voor de invulling ervan.	Deze zienswijze ziet over het toevoegen van het begrip massabalans. De teksten van het CMP zijn nageslagen op het gebruik van dit begrip. Dit begrip wordt op verschillende plekken in het CMP gebruikt, maar in alle gevallen blijkt uit de context wat daar met het begrip wordt bedoeld. Op basis hiervan is besloten dit begrip niet op te nemen in deze begrippenlijst. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
16.	Mate van nuttige toepassing	ja	125	Inspreker verwijst naar zijn zienswijze bij het begrip 'recyclingpercentage'. In de definitie die nu gegeven wordt wel aangegeven dat het aandeel "nuttige toepassing" versus "verwijderen" relevant is, maar worden hier geen handen en voeten aan gegeven.	Dit begrip is voornamelijk relevant bij de uitvoering van afvalstoffen (EVOA). Waar dit speelt in de afval- en ketenplannen is geprobeerd dit daar zoveel mogelijk te concretiseren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
17.	Meestoken	ja	079	Inspreker geeft aan dat sprake is van een niet-eenduidige definitie. Meeverbranden gaat over het verbranden van een afvalstof om zich ervan te ontdoen. Je kunt niet stellen dat in het geval van het meestoken van houtpellets om een deel van de steenkool te vervangen, de houtpellets als een afvalstof dienen te worden gezien. De definitie is niet correct en moet gescheiden worden in twee definities, namelijk meestoken en meeverbranden. Beide moeten vervolgens gescheiden worden gezien van thermische productieprocessen waarbij een afvalstof zowel een brandstof als grondstof functie kan hebben zoals bij de cementproductie.	De zienswijze van de inspreker is onjuist. Het kan in het geval van bij- en meestoken zowel om verwijderen als nuttige toepassing gaan. Het verschil is dat de afvalstof in geval van meestoken direct wordt toegevoegd aan de verbranding (de houtpellets lopen bij wijze van spreken samen met de kolen over de opvoerband de kolencentrale in). Bij bijstoken vindt er eerst een voorbewerking plaats, dit is meestal in de vorm van vergassen, waarna het verkregen gas wordt verbrandt met als doel energieopwekking. Bij meestoken komen niet brandbare verontreinigingen die in het afval zitten hierdoor ook in het as van de verbrandingsinstallatie terecht. Zij kunnen zo dus de kwaliteit van de as van bijvoorbeeld een energiecentrale nadelig beïnvloeden. Bij bijstoken speelt dat probleem niet want daar blijven die verontreinigingen in de afvalstof achter in de voorbewerking en komen niet in de feitelijke verbrandingsinstallatie. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
18.	Meestoken	ja	125	Dit begrip zou naar mening van inspreker in het nieuwe CMP niet mogen voorkomen.	In de zienswijze wordt niet aangegeven waarom de inspreker dit vindt. Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
19.	Monostroom	ja	125	De definitie voor monostroom wordt opgehangen aan afval en afvalstoffen terwijl de definitie ook reststromen, bijproducten en grondstoffen zou moeten omvatten.	Naar aanleiding van deze zienswijze is gekeken naar het begrip monostroom en hoe deze gebruikt wordt in het CMP. Op basis hiervan is besloten het huidige begrip in de begrippenlijst op te splitsen naar monostroom (algemeen) en monostroom (bij oplosmiddelen en glycolen). De gebruikte definities zelf zijn niet aangepast, omdat deze passen bij de invulling die wordt gegeven aan het begrip zoals gebruikt in het CMP.
20.	Niet-afvalstof	ja	125	Naar mening van inspreker zijn dit alle materialen of producten, reststromen, bijproducten en/of grondstoffen die een positieve waarde vertegenwoordigen voor verdere verwerking.	Voor de formulering van dit begrip is aangesloten bij de wettelijke definitie van het begrip afvalstoffen. Hier heeft het CMP geen directe invloed op. De zienswijze van de inspreker wordt ter kennisgave aangenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
21.	Nuttige Toepassing	ja	125	In bijlage II bij de Kaderrichtlijn afvalstoffen ontbreekt (hoge temperatuur langzame) thermolyse, of meer concreet DOPS' DCI™-proces. Zie ook de door inspreker voorgestelde definities van 'thermolyse' en van 'DOPS-feed'.	Deze zienswijze gaat over bijlage II van de Kaderrichtlijn afvalstoffen. Het CMP heeft geen invloed op de formulering van deze bijlage. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
22.	Ontdoen	ja	125	Inspreker doet het volgende voorstel voor de beschrijving van 'ontdoen': Het tegen betaling of (weder-)dienst of ruil afstand doet van een product of bij-product, materiaal, rest- of nevenstroom of (secondaire) grondstof. Dus niet het verkopen van deze producten. Inspreker licht dit als volgt toe: Afdanken is een problematische term. Je kan iets (een product, materiaal, etc.) "afdanken" omdat het voor jou (de oorspronkelijke houder) geen (gebruiks-)waarde meer heeft, daarmee is het nog niet "weg". Dat wil ook niet zeggen dat het geen (positieve) waarde meer vertegenwoordigt. Je kan een product of materiaal verder wel willen "afdanken", maar waar het om gaat is dat het van de ene 'houder' naar de andere 'houder' overgaat, al dan niet tegen betaling enerzijds of voor een vergoeding anderzijds.	Voor het begrip 'ontdoen' is aangesloten bij de wettelijke definitie van het begrip afvalstoffen. De voorgestelde wijzing wordt niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
23.	Ontdoener	ja	125	Inspreker stelt de volgende beschrijving voor 'ontdoener' voor: "*Degene die tegen betaling of (weder-)dienst of ruil afstand doet van een product of bijproduct, materiaal, rest- of nevenstroom of (secondaire) grondstof. Dus niet zijnde de verkoper van deze producten*."	Voor het begrip 'ontdoener' is aangesloten bij de wettelijke definitie van het begrip afvalstoffen. De voorgestelde wijzing wordt niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen de begrippenlijst					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
24.	Pyrolyse	ja	125	De definitie van pyrolyse is onvolledig en deels onjuist. Pyrolyse betreft niet alleen organische afvalcomponenten maar ook het thermo-chemisch kraken van plastics en andere koolwaterstoffen. Verder is pyrolyse niet beperkt tot afval, ook grondstoffen (bv biomassa) kunnen gepyroliseerd worden (tot bv houtskool). Inspreker stelt de volgende definitie voor: "Pyrolyse of thermisch kraken": "*Verhitten van biomassa, plastics en/of andere koolwaterstof-houdende stoffen tot temperaturen tussen de 400 ºC en 900 ºC bij afwezigheid van vrije zuurstof of voldoende vrije zuurstof.*" Inspreker licht dit vervolgens nog verder toe: Hierbij worden polymeren gekraakt tot monomeren en worden organische moleculen afgebroken tot kleinere (organische) moleculen. Inspreker verwijst naar zijn definities van 'roosteren', van 'thermolyse' en van 'vergassen'. Gevormde producten (afhankelijk van de ingevoerde producten), de hoogst bereikte temperatuur, de snelheid van opwarmen en de duur van de verhitting: Koolstof vermengd met zware, moeilijk te kraken koolwaterstoffen, (mengsels van) monomeren en niet-vluchtige koolwaterstoffen ("pyrolyse olie"), gasvormige koolwaterstoffen (waaronder vaak propaan, butaan, pentaan en andere vluchtige koolwaterstoffen). Met name (poly-)cyclische en persistente koolwaterstof(-molecul)en blijven behouden in een van de drie fracties (vast, vloeibaar, gasvormig).	De zienswijze van de inspreker lijkt onjuist. Inspreker lijkt organisch ten onrechte gelijk te stellen aan biotisch. De heeft inspreker heeft wel gelijk dat pyrolyse niet beperkt is tot afvalstoffen. Binnen het CMP wordt deze afbakening echter wel gehanteerd, omdat het hier specifiek gaat om afvalverwerking. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
25.	Recyclaat	ja	125	Ten aanzien van dit begrip meldt inspreker het volgende: Stof of materiaal ontstaan door een technische handeling uit andere materiaalstromen (restproducten, restmaterialen, bijproducten) waarvoor geldt dat deze zonder verdere verwerking toegepast kan worden als (secundaire) grondstof.	De voorstellen van de inspreker zijn vergeleken met de huidige definitie van recyclaat zoals deze gedefinieerd wordt in het CMP. Hierbij zijn de volgende verschillen: - In de definitie van het CMP staat niet 'door een technische handeling'. Er is besloten deze toevoeging niet over te nemen, omdat tot vragen en onduidelijkheid kan leiden wat dan precies een 'technische handeling' is. - In het voorstel staat 'uit andere materiaalstromen (restproducten, restmaterialen, bijproducten)', in het CMP staat 'uit afvalstoffen'. De gekozen afbakening in het CMP sluit aan bij wat we in de tekst bedoelen als we spreken over recyclaat. - In het voorstel staat 'als (secundaire) grondstof', in het CMP staat 'als grondstof'. Toevoeging van '(secundaire)' zou eventueel kunnen, maar wordt niet nodig geacht. Er is besloten de voorstellen niet over te nemen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
26.	Recycling	ja	125	Ten aanzien van dit begrip meldt inspreker het volgende: Recycling is geen nuttige toepassing maar een technische handeling (technologische ingreep), en niet alleen "afvalstoffen" kunnen recyclet worden maar ook reststromen, bijproducten of secondaire grondstoffen.	Deze zienswijze gaat over de het begrip recycling. Dit betreft een wettelijk begrip. Deze is te vinden in artikel 1.1 lid 1 Wet milieubeheer. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
27.	Recyclingpercentage	ja	125	Inspreker mist het begrip 'recyclingpercentage' en meldt daarbij het volgende: Bij afvalcontracten tussen gemeenten en afvalverwijderaars wordt dit begrip vaak (maar fout) gehanteerd. Een wettelijk kader is hier echt van belang. Inspreker noemt als voorbeeld dat composteren als 100% recyclen wordt aangemerkt maar dat uiteindelijk slechts 50% van het gewicht overblijft aan het einde van het proces. Het recyclingpercentage zou op basis van de massabalans (ook een ontbrekend begrip volgen inspreker) moeten worden bepaald. Inspreker suggereert deze definitie: "*Het percentage van de droge massa van een materialen stroom dat na een op recycling gerichte technologische ingreep terugkomt in nieuwe, bruikbare producten, materialen of grondstoffen of anderszins een nuttige toepassing kan krijgen.*"	Begrippen worden alleen toegevoegd aan de begrippenlijst als deze in het CMP worden gebruikt en hier toelichting behoeven. Voor dit begrip is dit niet het geval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
28.	Recyclingstandaard	ja	125	Door alleen te spreken van een recyclingstandaard wanneer een verwerkingsvorm in de keten- en afvalplannen bij dit CMP expliciet als zodanig is aangemerkt, ontstaat naar mening van inspreker een statische situatie waarbij nieuwe ontwikkelingen mogelijk geremd kunnen worden. Nieuwe verwerkingsmethoden (bijvoorbeeld DOPS' DCI™-proces van inspreker) zouden zich ook na vaststelling van dit CMP moeten kunnen aanmelden om tot recyclingstandaard te worden erkent, zonder te hoeven wachten op een nieuw CMP.	Zie het antwoord op zienswijze 16 in Onderdeel Minimumstandaard voor verwerking.
29.	Rekening houden met	ja	125	Dit is naar mening van inspreker een gevaarlijk en potentieel tot veel conflict leidende definitie. Hij geeft hiervoor twee argumenten: • Het bevoegd gezag heeft de wet te volgen. • Dit is alleen gericht op afvalstoffen maar er zijn veel meer producten en materialen in het CMP waarbij het bevoegd gezag rekening moet houden met het CMP. Ik denk dat het bevoegd gezag bij afwijking dit bij een 'derde partij' (rechter of nog op te richten onafhankelijk toetsingsinstrument) moet neerleggen en niet zelfstandig / eigenhandig moet optreden.	Voor de formulering van deze definitie is aangesloten bij de toelichting op dit begrip in de wetgeving. Zie bijvoorbeeld paragraaf 2.3.2.3 van de nota van toelichting bij het Besluit kwaliteit leefomgeving. Als in het CMP wordt aangegeven dat rekening moet worden gehouden met het betreffende toetsingskader, dan moet dit op grond van artikel 10.14 Wet milieubeheer. Hier staat: *Ieder bestuursorgaan houdt rekening met het geldende circulair materialenplan bij het uitoefenen van een bevoegdheid krachtens deze wet of bij het uitoefenen van een taak of bevoegdheid krachtens artikel 4.1 van de Omgevingswet, voor zover de taak of bevoegdheid wordt uitgeoefend met betrekking tot afvalstoffen.* Ten aanzien van de opmerking over het melden van een afwijking is er een verstrekkingsverplichting in de wet opgenomen waarbij een bevoegd gezag een afwijking moet melden aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
30.	Residu	ja	128	Juist nu er voor residuen een apart (nieuw) Afvalplan is samengesteld is het noodzakelijk dat er een nadere begripsomschrijving voor 'residu' aan het CMP wordt toegevoegd. Inspreker doet een voorstel: "Materiaal dat overblijft (na een productie- of bewerkingsproces) en waarin in voorkomende gevallen de oorspronkelijk aanwezige verbindingen zullen zijn geconcentreerd"	Deze zienswijze ziet over het toevoegen van het begrip residu. De teksten van het CMP zijn nageslagen op het gebruik van dit begrip. Dit begrip krijgt op verschillende plekken een verschillende invulling. Op basis hiervan is besloten dit begrip geen algemene afbakening krijgt in de begrippenlijst, maar in plaats daarvan in de tekst wordt toegelicht waar dit nodig is. Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de begrippenlijst. Deze zienswijze heeft er wel toe geleid dat het begrip 'residu' beter is toegelicht in het ketenplan beton en de afvalplannen shredderafval, autowrakken, elektr(on)ische apparatuur, grond, zeefzand en residuen.

Zienswijzen de begrippenlijst					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
31.	Restafval van bedrijven	ja	125	Inspreker verwijst voor dit begrip naar zijn inbreng bij de definitie van 'afval'.	Zie het antwoord op zienswijze 3 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
32.	Rie-biomassa	ja	125	De zin "dat gebruikt kan worden als brandstof om de energetische inhoud ervan te benutten" zou volgens inspreker moeten worden aangevuld met "omgezet kan worden in syngas en biochar, ofwel nieuwe grondstoffen voor nieuwe producten (secondaire materialen)". Daarbij merkt inspreker op dat definities van syngas en biochar ontbreken [*red.: zie aldaar voor het voorstel van inspreker*].	Deze zienswijze gaat over de het begrip Rie-biomassa. Dit betreft een wettelijk begrip. Deze is te vinden in artikel 3 lid 31 Richtlijn industriële emissies. Het CMP heeft hierin alleen een informatieve rol en heeft geen invloed op de formulering van dit begrip. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. Zie het antwoord op zienswijze 39 in deze tabel voor een reactie op het begrip syngas. Zie het antwoord op zienswijze 6 in deze tabel voor een reactie op het begrip biochar. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
33.	Roosten of torrefactie	ja	125	Inspreker mist een definitie voor 'roosten of torrefactie' en doet de volgende suggestie: "*Verhitten van biomassa en biomassa-houdende reststoffen (lees "afval" in het CMP-begrippenkader) tot temperaturen tussen de 200 °C en 400 °C bij afwezigheid van vrije zuurstof of voldoende vrije zuurstof. Hierbij verdampen de vluchtige bestanddelen en worden met name de cellulose, hemicellulose en lignine gekraakt tot kortere koolstofketens. Hierbij worden gassen gevormd (oa methaan en CO_2).*" Gevormde producten zijn: Biokool [*zie voorstel in inspreker voor een ontbrekend begrip/definitie*], waterdamp, methaan, CO_2, een breed pallet aan vluchtige koolwaterstoffen.	Deze zienswijze gaat over de begrippen roosten of torrefactie. Het CMP stelt geen eisen aan roosten of torrefactie en heeft hierin alleen een informatieve rol. Invulling van deze begrippen ligt bij het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Deze zienswijze kan daarom niet van een inhoudelijk antwoord worden voorzien en heeft ook niet geleid tot een wijziging van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
34.	Scheiding na een op recycling gerichte technologische handeling	ja	125	Inspreker mist een beschrijving van 'scheiding na een op recycling gerichte technologische handeling' en stelt voor: "*Het scheiden van vaste residuen die kunnen ontstaan bij het recyclen van restmaterialen, einde-leven producten, nevenstromen, etc.*" Vervolgens licht inspreker dit als volgt toe: Veel reststoffen zijn met de huidige stand der techniek niet te scheiden in materialen die een nuttige toepassing hebben. Het vaste residu dat na bijvoorbeeld een thermolyse stap overblijft is echter wel weer goed te scheiden in verschillende componenten met een nuttige toepassing.	Begrippen worden alleen toegevoegd aan de begrippenlijst als deze in het CMP worden gebruikt en hier toelichting behoeven. Voor dit begrip is dit niet het geval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
35.	Secundaire materialen	ja	079, 103	Inspreker geeft aan dat de CMP-definitie afwijkt af van de definitie die het Planbureau en CBS hanteren. De CMP-definitie sluit bijproducten uit. Bijproducten hebben net als einde-afvalstoffen te maken met alle beperkingen en nadelen van een secundaire grondstof waardoor deze op achterstand staan t.o.v. primaire grondstoffen (ook vaak qua imago). Door bijproducten uit te sluiten van de definitie van secundair materiaal kunnen ze geen gebruik maken van de positieve factoren die gelden voor secundair materiaal. Inspreker vraag zich af welke overwegingen hieraan ten grondslag liggen.	In deze inspraakreactie wordt aangegeven dat de afbakening van het begrip 'secundaire materialen' in het CMP afwijkt van de definitie zoals deze gebruikt wordt door het Planbureau en CBS. Er wordt gevraagd naar de redenen hiervoor. Wanneer er in het CMP gesproken wordt over secundaire materialen worden hier alleen materialen die zijn ontstaan uit afvalstoffen bedoeld. Dit wijkt af van de manier waarop het CBS het begrip gebruikt. De gekozen afbakening voor het CMP sluit daarom aan bij wat er met dit begrip bedoeld wordt in de teksten van het CMP. Bijproducten zijn een opzichzelfstaand begrip en worden niet onder 'secundaire materialen' geschaard. Mocht zich in een onderdeel van het CMP de situatie voordoen dat er naast secundaire materialen (materialen die zijn ontstaan uit afvalstoffen) ook bijproducten bedoeld worden, dan wordt dit expliciet in de tekst opgenomen door te spreken over 'secundaire materialen en bijproducten'. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP. zs
36.	Secundaire materialen	ja	079	Inspreker vraagt zich af hoe de beschrijving over secundaire materialen afgestemd wordt met de lopende analyse van I&W over secundaire bouwstoffen. Verschillende definities in parallel ontwikkeld beleid kunnen tot conflicterende en praktisch onwerkbare situaties leiden.	In deze inspraakreactie wordt aangegeven dat verschillende definities in parallel ontwikkeld beleid tot conflicterende en praktisch onwerkbare situaties kunnen leiden. De gekozen afbakening voor het CMP sluit aan bij wat er met dit begrip bedoeld wordt in het CMP. Voor het CMP is er voor gekozen om in de tekst, waar het begrip wordt gebruikt, ook de omschrijving van het begrip te tonen. Dit maakt meteen duidelijk wat er precies met een bepaalde tekst wordt bedoeld. Om deze reden worden er geen problemen verwacht met de toepassing van dit begrip. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
37.	Secundaire materialen	ja	125	Inspreker definieert dit als volgt: "Stof of materiaal ontstaan door een op recycling gerichte technische handeling waarvoor geldt dat deze zonder verdere verwerking toegepast kan worden als nieuwe (secundaire) grondstof."	In deze inspraakreactie wordt een alternatieve definitie geboden voor het begrip secundaire materialen. De gebruikte afbakening voor het CMP sluit aan bij wat er met dit begrip bedoeld wordt in het CMP. Zie ook he antwoord op zienswijze 36 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
38.	Slim mengsel	ja	125	Inspreker stelt voor aan de beschrijving toe te voegen: "*Mengsels die met eenzelfde technologische handeling te verwerken zijn tot nieuwe nuttige materialen*." Inspreker licht toe dat slimme mengsels niet altijd voor nascheiding in aanmerking hoeven te komen. Gezamenlijke verwerking kan ook een nuttige toepassing zijn.	Het begrip 'slim mengsel' is een begrip dat alleen in het CMP wordt gebruikt voor het doel dat in de begripsbeschrijving staat. Om deze reden wordt het voorstel van de inspreker niet overgenomen. Op basis van deze inspraakreactie is wel besloten dit begrip te herzien en te zorgen voor een betere afbakening. Aan de afbakening van het begrip is toegevoegd dat deze goed na te scheiden gemengde stromen in het CMP slimme mengsels worden genoemd. Zie de [begrippenlijst] voor de volledige afbakening van het begrip.
39.	Syngas	ja	125	Inspreker mist 'syngas' in de begrippenlijst en stelt de volgende omschrijving voor: "Gas voornamelijk bestaande uit waterstof en koolmonoxide, eventueel met beperkte hoeveelheden methaan, CO_2 en andere gasvormige componenten (halogenen, H2S, etc.)." Inspreker voegt nog toe dat het misschien goed is om een maximum aan de hoeveelheid gas dat niet waterstof en niet koolmonoxide is aan te geven.	Begrippen worden alleen toegevoegd aan de begrippenlijst als deze in het CMP worden gebruikt en hier toelichting behoeven. Voor dit begrip is dit niet het geval. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
40.	Thermisch verwerken van afvalstoffen	ja	125	Inspreker mist in de definitie 'roosten (torrefactie)' en 'thermolyse' [*red.: inspreker geeft ook definities voor deze beiden – zie aldaar*].	Het voorstel van de inspreker is deels overgenomen.

Zienswijzen de begrippenlijst					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
41.	Thermolyse	ja	125	Inspreker mist de term 'thermolyse' en doet de volgende suggestie: "*Verhitten gedurende langere tijd van reststoffen, einde-leven producten en materialen, materialen, afval, biomassa, plastics en/of andere koolwaterstof-houdende stoffen tot temperaturen tussen de 900 °C en 1200 °C bij afwezigheid van vrije zuurstof of voldoende vrije zuurstof, zodanig dat de koolwaterstoffen volledig kraken tot elementair koolstof, koolmonoxide en waterstof.* *Voor thermolyse als recycling oplossing is het van belang dat de verblijftijd van de materialen op de bewuste temperaturen voldoende lang is om de reacties volledig te laten verlopen*." Inspreker geeft een toelichting bij 'thermolyse' en schets de voordelen van het proces [*red.: technische uitleg hier niet overgenomen*].	Thermolyse, zoals omschreven door de inspreker, is een overkoepelende term voor vergassen (te weinig zuurstof) of pyrolyse (zonder zuurstof). Deze beide termen worden al toegelicht in de begrippenlijst. Het voorstel van de inspreker wordt om deze reden niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
42.	Verbranden	ja	125	Verbranden is de combinatie van thermolyse en oxidatie. Verbranden is nooit een nuttige toepassing. Door de oxidatiestap verliezen veel van de in de materialen aanwezige stoffen hun waarde (inspreker noemt voorbeelden). Het energetisch rendement van afvalverbrandingscentrales is laag vergeleken met andere energieopwekkingstechnieken, de ontstane energie weegt niet op tegen de energie die nodig is om de uitstoot van CO_2 weer te verwijderen. Voor het verwijderen van afvalstoffen zijn andere technieken beschikbaar met minder schade voor mens en milieu.	De zienswijze van inspreker is onjuist. Verbranden kan een vorm van nuttige toepassing zijn. Zie bijlage II van de Kaderrichtlijn afvalstoffen voor een niet-uitputtende lijst van handelingen van nuttige toepassing. Verbranden staat in deze lijst aangeduid als R1. Deze vorm van afvalverwerking wordt momenteel alleen ingezet voor het verwerken van afvalstoffen die niet gerecycled kunnen worden of waarvan recycling niet wenselijk is. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het CMP.
43.	Vergassen	ja	125	Vergassen is de combinatie van thermolyse en partiele oxidatie met lucht of zuurstof maar ook vaak met stoom of andere reactieve gassen of mengsels hiervan. Bij vergassen ontstaat een laagwaardig synthese gas dat rijk is aan CO_2.	Deze zienswijze is voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van het CMP.

2.104 Beslisboom vergunningplicht mengen

Zienswijzen op de beslisboom vergunningplicht mengen					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	120	Inspreker geeft aan dat het mengen van metalen als vergunningplichtig moet worden toegevoegd aan de beslisboom mengen.	Deze beslisboom geeft weer wat er in de wetgeving staat over wanneer 1) mengen een milieubelastende activiteit is en 2) of voor die activiteit een vergunning is vereist. Of mengen van metalen vergunningplichtig is wordt dus niet in de Beslisboom bepaald. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van de Beslisboom.
2.	1	nee	102	Op pagina 6, in de algemene Conclusie wordt verwezen naar het LAP, dit moet volgens inspreker het CMP zijn.	Vanaf het moment dat het CMP is vastgesteld moet dit inderdaad CMP zijn. Tot dat moment kon de Beslisboom worden gebruikt in relatie tot het LAP3. Daarom stond vooralsnog LAP3 in deze tekst. **Conclusie**: Met het inwerkingtreden van het CMP is deze tekst gewijzigd.
3.	2 en 3	nee	102	Inspreker vraagt of in het schema niet ook de mogelijkheid moet worden verwerkt dat het mengen plaatsvindt in een complexe installatie.	Inspreker merkt terecht op dat mengen van afvalstoffen ook kan plaatsvinden in een complexe installatie. In dat geval is paragraaf 3.3.10 van het Bal voor een 'afvalbeheer IPPC-installatie' van toepassing. Bij een dergelijke installatie is het opslaan altijd vergunningplichtig, omdat de vergunningplicht immers voor de hele installatie en alle functioneel ondersteunende activiteiten. Naar aanleiding van deze zienswijze is ook het samenvoegen van grond en baggerspecie opgenomen in de beslisboom. Dat ontbrak. **Conclusie**: De beslisboom is aangepast.
4.	3	nee	102	Inspreker merkt op dat bij de vraag of het mengen van gevaarlijk afval betreft dat behoort tot dezelfde categorie van bijlage II Bal 2 x nee is aangegeven.	Scherp gezien van inspreker. De pijl omlaag vanaf deze vraag moet 'ja' zijn. **Conclusie**: de tekst bij de pijl omlaag is aangepast.

2.105 Factsheet dierlijk afval

Zienswijzen op de Factsheet dierlijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	065	Het ontwerp Circulair Materialen Plan brengt volgens inspreker geen materiële verbetering of verduidelijking voor de verwerkers van biobased afval en reststromen ten opzichte van het LAP3. Concreet wijst inspreker daarbij op de regelgeving ten aanzien van het gebruik van afvalvetten, die zowel een afval- als een dierlijk bijproduct kunnen zijn. Het CMP biedt onvoldoende duidelijkheid en oplossingen voor deze grondstoffen in de factsheet dierlijk afval. Het "toepassen van een combinatie van onderdelen van beide categorieën" verduidelijkt bijvoorbeeld niet welke onderdelen moeten worden toegepast. Ook ziet inspreker dat het concept CMP niet consistent is met regelgeving ten aanzien van het "verbranden, storten, composteren of vergisten" van dierlijke bijproducten / afval. Ten slotte is het verwarrend dat sommige links in het ontwerp CMP lijken te verwijzen naar wetgeving die niet langer van toepassing is.	Zoals bij het document dat in de inspraak is gebracht is aangegeven, zou de Factsheet dierlijk afval worden vormgegeven op basis van het LAP3-sectorplan dierlijk afval, samen met het verwerken van de zienswijzen op het Ontwerp-CMP. Het LAP3-sectorplan dierlijk afval vervalt namelijk bij het inwerkingtreden van het CMP en wordt dus vervangen door een Factsheet. Dierlijke (en plantaardige) vetten zijn naar aanleiding van ingediende zienswijzen meegenomen in het Afvalplan bioafval (zie aldaar). **Conclusie**: Deze zienswijze wordt meegenomen bij het opstellen van deze factsheet.

Zienswijzen op de Factsheet dierlijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
2.	algemeen	nee	102	Inspreker vraagt zich af of deze nog wel ge-update moet worden. LAP en SP waar naar verwezen wordt vervallen straks.	Zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.

2.106 Factsheet gevaarlijk afval

Zienswijzen op de factsheet gevaarlijk afval					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	102	De definitie van 'gevaarlijk afval' staat in de Wet milieubeheer en luidt: "Gevaarlijke afvalstoffen zijn afvalstoffen die één of meer van de in bijlage III bij de Kaderrichtlijn afvalstoffen genoemde gevaarlijke eigenschappen bezitten." In bijlage III van de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra) staan 15 gevaarlijke eigenschappen benoemd (oftewel H-zinnen; de H staat voor 'hazard). Voorbeelden zijn: ontplofbaar, ontvlambaar, kankerverwekkend en infectueus. Elke genoemde afvalstof heeft in de Eural een code. Deze 'euralcode' wordt bepaald door de herkomst, de aard en de samenstelling van de afvalstof. Gevaarlijke afvalstoffen zijn aangeduid met een asterisk (*) achter de euralcode. De afvalstoffenlijst maakt onderscheid in drie situaties: 1. Afvalstoffen die altijd gevaarlijk afval zijn. Ze hebben altijd een euralcode met een asterisk. Hiertoe behoren ook afvalstoffen die bepaalde persistente organische stoffen bevatten in concentraties die hoger zijn dan de grenswaarden in bijlage IV bij de POP-verordening. 2. Afvalstoffen die behoren tot een complementaire of spiegelcategorie. Deze afvalstoffen hebben twee euralcodes: één met en één zonder een asterisk. Als wordt vastgesteld dat ze een of meer eigenschappen bezitten als bedoeld in bijlage III bij de Kaderrichtlijn afvalstoffen zijn de afvalstoffen 'gevaarlijk afval' en vallen ze onder de code met de asterisk. 3. Afvalstoffen die altijd niet-gevaarlijk afval zijn. Ze hebben altijd een euralcode zonder asterisk.	Deze zienswijze is een integraal citaat uit de factsheet zonder vraag of opmerking van inspreker. Het is op basis van de gegeven zienswijze dan ook niet duidelijk wat de inspreker precies vraagt of adviseert in relatie tot het CMP. Om die reden kan deze zienswijze niet van een antwoord worden voorzien.
2.	algemeen	nee	007	Inspreker verzoekt om nadrukkelijk te benoemen dat ook lachgascilinders onder de categorie 'gevaarlijk afval' vallen en dit ook toe te voegen aan de Factsheet gevaarlijk afval.	Welke concrete afvalstoffen wel of niet gevaarlijk afval zijn (of kunnen zijn) is opgenomen in de paragrafen 2.1.1 van de diverse afvalplannen of paragraaf 10.1.2 van de diverse ketenplannen. Zo ook voor drukhouders van bepaalde gassen. Het is ondoenlijk om alle gevaarlijke afvalstoffen in deze factsheet concreet te benoemen. **Conclusie**: Aan de factsheet is een alinea toegevoegd die voor specifieke afvalstoffen verwijst naar de hierboven genoemde paragrafen.

2.107 Wel/niet lijsten afvalscheiding

Zienswijzen op de wel/niet lijsten afvalscheiding					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	1	Nee	007, 097	In de wel/niet lijsten met betrekking tot de KCA-lijst, mist de inspreker een aantal gevaarlijk afvalstromen, waaronder: a. Gasflessen (drukhouders). b. Lachgascilinders. c. Brandblussers. d. Spuitbussen. Deze afvalstromen dienen volgens inspreker aan deze KCA-lijst te worden toegevoegd.	De KCA lijst wordt opnieuw bekeken en aangepast. Deze opmerking nemen we daarin mee. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft op dit moment niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
2.	2	nee	052, 081	Inspreker maakt zich zorgen over de samenstelling (m.n. ZZS en microplastics) van biologisch afbreekbare inzamelzakjes aan de wel-kant van de wel/niet GFT-lijst en stelt voor om: - richtinggevende kwaliteitseisen voor de verschillende biotische inputstromen te formuleren, en - standaard EN 13432 onder toezicht van de overheid aan te passen.	Inspreker stelt voor om kwaliteitseisen voor inputstromen te formuleren en om de standaard EN 13432 onder toezicht van de overheid aan te passen. Deze voorstellen vallen niet onder de reikwijdte van het CMP. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
3.	2	nee	102	Inspreker vindt het bijzonder dat tuin- en potgrond wel weer als fijn tuinafval wordt gezien en daarmee GFT kan zijn. Hoeveelheden worden niet gegeven. De disclaimer is echter wel dat het van huishoudens moet komen, dus niet dat er bulkpartijen zullen ontstaan	In de Q&A Wat mag wel en niet in de gft-bak staat een verdere toelichting op wat er wel/niet in het gft mag, daarin staat beschreven dat het hier om niet te grote hoeveelheden moet gaan **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.
4.	2	nee	140	De GFT wel/niet lijst is in 2020 opgesteld. Ondanks het goede voornemen om hiermee de contaminatie van het ingezameld GFT te verlagen, echter ondanks een eerste daling is de contaminatie in 2024 toch weer toegenomen (bron VANG HHA). De lijst dient volgens inspreker te worden herzien. Inspreker geeft hiervoor diverse uitgangspunten en geeft concrete suggesties voor bepaalde elementen in de wel/niet-lijst GFT.	De zorgen die inspreker uit over de (toegenomen) vervuiling in het gft-afval en de consequenties daarvan voor de kwaliteit van de uit de gft geproduceerde meststoffen worden gedeeld. Het opstellen en uitdragen van de wel/niet lijst voor gft voor burgers is de eerste stap in de keten die kan helpen schoner gft in te zamelen. Inspreker wordt uitgenodigd om, samen met alle andere partijen, deze lijst voortdurend onder de aandacht te brengen bij de doelgroepen. De toegenomen contaminatie kan echter niet volledig toegeschreven worden aan de wel/niet lijst, daarmee zal aanpassing van de wel/niet lijst geen groot effect hebben. Andere factoren zullen ook een grote rol spelen, zoals de locaties waar ingezameld wordt. Betere communicatie en meer controle op de kwaliteit lijken dan effectievere maatregelen. De suggesties die inspreker doet zijn hetzij opgenomen als minimumstandaard of de (bovenwettelijke) eisen aan compost. De eisen uit de PPWR zullen opgenomen worden, zodra de PPWR van kracht is.

Zienswijzen op de wel/niet lijsten afvalscheiding					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
					Uit de presentatie van de uitkomsten van de sorteeranalyses (op het gft- congres van 2024) bleek dat slechts een kleine 20% van de vervuiling afkomstig is van verpakkingen. De rest zijn overig stromen en gemengd restafval. Het WUR overzicht van welke verpakkingen het meest voorkomen is daarmee niet representatief voor de gehele vervuiling van gft, maar geeft zeker aanknopingspunten die meegenomen zullen worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van de tekst van het CMP.

2.108 Bijlage monitoring en prognose afvalbeheer

Zienswijzen op Bijlage monitoring en prognose afvalbeheer					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	algemeen	nee	064	Inspreker vraagt om duidelijk te maken wat het t-jaar is: het jaar van rapporteren of het jaar waarover gerapporteerd wordt?	"De cijfers van het jaar t-2 in de rapportage van het jaar t zijn wel definitief. Dit betekent dat alle cijfers van twee jaar en ouder definitief moeten zijn." Het jaar t is het jaar van rapporteren, dus het jaar van publicatie. Het jaar t-2 is het jaar waarover gerapporteerd wordt. Voorbeeld: In het jaar 2025 komt een publicatie waarin over 2023 gerapporteerd wordt. **Conclusie**: Omdat dit een gebruikelijke aanduiding is leidt deze zienswijze niet tot aanpassing van het CMP
2.	algemeen	nee	064	Inspreker adviseert het ministerie om na te denk hoe de 'transitie' van 'afvalstoffen' naar 'einde-afvalstatus' impact heeft op monitoring. Als steeds meer afvalstoffen de status niet-afvalstof krijgen, dan worden ze niet meer gerapporteerd. Op zich prima, maar wat zeggen de cijfers in de transitie van de CE?	Als voormalige afvalstoffen de status "einde-afval" krijgen betekent het voor de monitoring: een deel van de stromen blijven zichtbaar omdat zij via hoogwaardige verwerking de "einde-afval" status krijgen en tot en met deze verwerking blijven zij als afvalstof zichtbaar in de monitoring. Een ander deel verdwijnt uit het zicht voor afvalmonitoring omdat het gelijk de status "einde-afval", "bijproduct" of "voortgezet gebruik" kreeg. Deze stromen kunnen primaire grondstoffen substitueren. De totale hoeveelheid afval is een indirecte meetmethode voor verminderen, substitutie en levensduurverlenging. Omdat het ontbreken van de afvalstatus betekent dat het op enig moment verdwijnt uit de monitoring van afvalbeheer wordt onder de vlag van het NPCE gewerkt aan andere manieren om de transitie naar een CE in beeld te brengen. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.
3.	algemeen	nee	064	Inspreker geeft aan dat het voor de volledigheid goed zou zijn als aangegeven wordt op welke manier de gegevens over grond, baggerspecie, mest e.d. gerapporteerd worden.	Grond- en baggerspecieverwerking wordt jaarlijks gerapporteerd in de publicatie "Afvalverwerking in Nederland" (WAR). De jaarlijkse dierlijke mest productie wordt door het CBS bijgehouden. **Conclusie**: Dit antwoord is als toelichting opgenomen in de tekst van het CMP.
4.	n.b.	n.b.	123	The following section reflects on the reporting requirements for WEEE. In general, it proposes a number of measures of how Rijkswaterstaat can better use the CMP to promote transparency and the better recovery of CRMs from WEEE. Some general insights are also applicable to plans that relate to EPR, e.g. cars and batteries. On the reporting requirements for waste, specifically related to critical raw materials, there is no specific requirement to report the quantities or components of critical or strategic materials recovered. The critical raw materials act (2024) states the following "*Member States shall identify separately, and report, the quantities of components containing relevant amounts of critical raw materials removed from waste electrical and electronic equipment and the quantities of critical raw materials recovered from such equipment.*". Point 5, article 26 CRMA (2024). Therefore, a simple proposal is to for more detailed reporting requirements from Stichting OPEN of CRMs they recover. For example, they already have data on copper and aluminium. But broadening the scope of CRMs (including the list already proposed in section 7.3 and those from the 2024 TNO report shared with RWS titled "activating strategic raw materials recovery"). In addition, perhaps adding a sentence for organisations involved to engage in systematic lab testing for CRMs to build up a more comprehensive knowledge picture. Based on previous research (TNO 2024) we recommend to ask for the following CRMs and/or specific components: - Components: printed circuit board, hard disk drives (from small It and screens and monitors, e.g. desktop computers, and professional IT, permanent magnets from large equipment (e-bikes, automatic washing machines, tumble driers, dishwashers, fluorescent powders), magnets in lamps, sealing rings from lamps, - Specific critical materials to focus on within WEEE include, copper, aluminium, magnesium, manganese, neodymium, dysprosium, terbium, cerium, cobalt, strontium, gallium, palladium (See TNO report). One further reflection on this. There is quite some sensitivity in the reporting of these components and materials from recyclers, e.g. mechanical processors, who earn some of their revenue from the selling of these specialised materials. One reporting options, which is less sensitive, is that CRMs should be reported (on a aggregated basis) to the National WEEE Register as opposed to Stichting OPEN. Moreover, the level of transparency and reporting for recyclers only extends to the 'first tire', e.g. the mechanical recyclers. We propose increasing the level of reporting transparency to level final processors, e.g. energy incinerators, final smelters, to gain a more comprehensive understanding of where CRMs/ and waste WEEE and materials end up.	De monitoring focust op afvalbeheer. In deze zienswijze worden aanbevelingen voor verplichte rapportages van producenten gegeven met het doel om meer inzicht in zeldzame grondstoffen te krijgen voor put on market en in de afvalfase. Als er geen eenduidige, betrouwbare en nauwkeurige gegevens uit rapportageverplichtingen zijn, dan kan niet daarop gemonitord worden. Het CMP is niet het instrument voor het opnemen van verplichtingen voor het terugwinnen en/of monitoren van zeldzame grondstoffen in het kader van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. **Conclusie**: Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het CMP.

Zienswijzen op Bijlage monitoring en prognose afvalbeheer					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				On the reporting requirements for WEEE put on the market. One of the biggest issues in setting long-term recovery targets for CRMs is understanding what materials and products are actually there. Stichting OPEN collects data on 15/16 mass fractions (plastics, copper, ferrous, non-ferrous etc) from the recyclers. However, the put on market requirements are limited to the volumes of products an individual producer places on the Dutch market. One simple way to increase knowledge on the composition of CRMs in WEEE is to set an obligation for all producers who bring electronic products onto the market to declare which CRMs and their quantities present within the products. This can be done via several different routes: 1) Providing information on CRMs is included in voluntary standard EN 45558. This could be made mandatory; 2) adjust Stichting OPEN's AVV, to oblige all producers to report to them the CRM contents of specific products and components; 3) introduce a labelling route (currently done in France, Decree No. 2022-748 and Article L541-10-1 of the environmental Code, which ask for the labelling of CRM contents on products).	

2.109 Bijlage verplichtingen wetgeving

Zienswijzen op Bijlage verplichtingen wetgeving					
Nr.	Par. van onderdeel CMP	Tkader (ja/nee)	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	nvt	nee	102	P 6 bij lid 5 is geen toelichting opgenomen	Op basis van deze zienswijze is verduidelijkt dat de toelichting hieronder, per artikel, is uitgewerkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het CMP.

2.110 Milieu Effect Rapport (MER)

Zienswijzen op het Milieu Effect Rapport (MER)				
Nr.	Onderdeel en paragraaf van onderdeel MER	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	MER algemeen	161	Het MER geeft geen beschrijving van alle milieueffecten van het gehele CMP1. Het MER beperkt zich tot het in beeld brengen van de milieueffecten van zes specifieke onderwerpen. Belangrijke maatschappelijke en milieukundig relevante onderwerpen, zoals schaarse en kritieke grondstoffen en ruimtebeslag komen niet of beperkt aan bod. Ook blijft de relatie tussen het afvalstadium en de daaraan voorafgaande schakels in de materialenketen grotendeels onderbelicht. Het MER geeft daarmee weinig inzicht in de samenhang binnen het plan en in hoe verschillende beleidskeuzes op elkaar inwerken. Daardoor blijft onduidelijk hoe het CMP1 bijdraagt aan het behalen van de eigen gestelde doelen van de overheid. De Commissie vindt de gekozen benadering te beperkt. De invoering van de circulaire economie heeft directe gevolgen voor de te maken keuzes in het afvalbeheer en hangt er dus onlosmakelijk mee samen. Daarnaast ontstaan in een economie gebaseerd op volledig circulair materialenbeheer nieuwe bedrijfstakken met mogelijk grote milieugevolgen (bijvoorbeeld voor ruimtebeslag en leefomgevingskwaliteit). De Commissie acht het noodzakelijk dat de samenhang tussen en de cumulatie van milieueffecten van het CMP als geheel in beeld worden gebracht. Er is meer inzicht nodig in de 'knoppen waaraan gedraaid kan worden' om de doelen voor circulariteit te halen, en wat dit voor de milieueffecten betekent. Hierbij mist een analyse van een aantal onderwerpen met mogelijk grote milieueffecten en/of waarover maatschappelijk debat ontstaat. De Commissie kan zich daarom niet vinden in de onderbouwing in het MER dat het volstaat om onderwerpen te beschrijven waarover die kaderstellend zijn voor besluiten over mer-(beoordelings)plichtige projecten. Verder ligt de aandacht in het MER nog vooral op de achterkant van de keten en wordt circulair materialenbeheer, de samenhang tussen en de cumulatie van milieueffecten onvoldoende inzichtelijk gemaakt.	De Commissie mer heeft gelijk dat de transitie naar een circulaire economie bij kan dragen aan bredere milieueffecten. Het CMP is echter niet een allesomvattend plan dat over de gehele linie de kaders stelt voor de transitie naar een circulaire economie. De bredere visie over hoe de Rijksoverheid de circulaire economie wil bevorderen is neergelegd in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE). In het NPCE worden de doelen en de verschillende maatregelen en instrumenten beschreven die bij moeten dragen aan het bereiken van een circulaire economie in 2050. Het CMP is een van de instrumenten die hieronder vallen, maar zeker niet het enige. Het is belangrijk om de plaats en functie van het CMP en de verhouding tot het bredere beleidskader zoals neergelegd in het NPCE, goed te beschrijven. Om dit te verhelderen zal dit in het definitieve CMP beter worden toegelicht. Het CMP richt zich, net als het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP), voor een belangrijk deel op uniform afvalbeheer in Nederland. Dat is immers ook waar de vergunningverlenende taken van het bevoegd gezag op gericht zijn. Het CMP geeft hiervoor de toetsingskaders. Waar het CMP verschilt van het LAP, is dat het meer overzicht biedt van andere stappen die in de keten (ontwerp, productie en gebruik) kunnen worden genomen om circulair te handelen. Hierin beschrijft het van toepassing zijnde beleid en regelgeving, relevante ketenpartijen, suggesties voor maatregelen en andere aspecten die een rol kunnen spelen bij de vraag of iets in meer of mindere mate circulair is. Deze teksten zijn informatief van aard. Er worden geen richtinggevende of kaderstellende uitspraken gedaan over ketenstappen die voorafgaan aan de afvalfase. Informatieve en beschrijvende teksten hebben naar hun aard ook geen milieueffecten. Deze onderdelen zijn daarom niet meegenomen in het MER, in lijn met de hiervoor geldende regelgeving onder de Omgevingswet. De reikwijdte van het MER is daarmee een direct uitvloeisel van de aard en de reikwijdte van het CMP zelf. De keuze voor de reikwijdte is uiteengezet in hoofdstuk 3 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), waar het MER op is gebaseerd. In de NRD is ervoor gekozen om het MER alleen te richten op potentieel nieuw beleid (ten opzichte van het Landelijk Afvalbeheerplan) dat mogelijk kaderstellend zou kunnen zijn voor het beheer van afval in Nederland. Slechts een aantal onderdelen van het CMP is daadwerkelijk kaderstellend doordat zij bijvoorbeeld doorwerking hebben in vergunningverlening. Dit zijn de delen die in de NRD zijn opgenomen en daarmee ook in het MER terugkomen. Op een aantal punten is die reikwijdte die voortkomt uit het Besluit mer toch iets breder genomen dan puur nieuw kaderstellend beleid. Zo is er ook gekeken naar richtinggevende keuzes voor het instrument minimumstandaard. Er wordt overwogen om in het kader van het CMP het instrument minimumstandaard anders te gaan inzetten. Het gaat hier om een instrumentkeuze die niet direct tot nieuwe toetsingskaders leidt. Desondanks is dit wel in het MER meegenomen, omdat het op termijn zou kunnen leiden tot een ander gebruik van het instrument en daarmee ook tot nieuwe toetsingskaders.
2.	MER algemeen	161	In het algemeen mist een goede kwantitatieve beschrijving van de referentiesituatie en van de alternatieven. Er ontbreekt daarmee een goede basis om alternatieven mee te vergelijken.	De onderwerpen in het MER zijn primair gefocust op instrumentontwikkeling en niet op het maken van concrete beleidskeuzes voor specifieke afvalstoffen. Zo staat in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) bij onderwerp V (*onderscheid tussen vormen van recycling*) bijvoorbeeld expliciet dat het hier gaat om uitwerking op een hoger abstractieniveau dan bijvoorbeeld een LCA-vergelijking tussen verwerkingsopties en dat de specifieke casussen slechts voorbeelden zijn en niet zijn bedoeld om op basis van het MER specifieke minimumstandaarden aan te passen. Ook voor andere onderwerpen speelt dit. Het is daarom niet noodzakelijk geacht om de referentiesituatie te kwantificeren bijvoorbeeld in tonnen afval of emissies CO_2. Daar waar het kwantitatieve aspect wel relevant was – bijvoorbeeld bij de vraag om hoeveel terug te voeren residu het zou kunnen gaan bij onderwerp III in het MER (*import/export, terugvoer van residu*) - heeft dit wel degelijk aandacht gekregen.

Zienswijzen op het Milieu Effect Rapport (MER)				
Nr.	Onderdeel en paragraaf van onderdeel MER	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Vanuit de visie van de Commissie dat in het MER de cumulatie van milieueffecten van het CMP als geheel in beeld moeten worden gebracht (zie het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel) is de wens tot kwantificering begrijpelijk. Echter is verder kwantificering niet nodig geacht vanwege de gekozen afbakening van het MER en omdat het vooral gaat om keuze op instrumentniveau, niet op inzet van het instrument in specifieke situaties. Het kwantificeren van deze effecten zou veel capaciteit hebben gevraagd, zonder dat het CMP voor deze onderwerpen anders zou zijn geworden.
3.	MER algemeen	161	De informatie is op onderdelen onvolledig en beschrijvingen zijn te kwalitatief. Dit geldt bijvoorbeeld voor de doelen en ambities en voor het onderwerp gezondheid. Gezondheid is een van de redenen voor een goed afvalbeleid en dit moet zorgvuldig in beeld zijn gebracht. Ook bevat het MER over verschillende onderwerpen, zoals hout, plastic verpakkingen en beton onjuiste informatie. Dit maakt het lastig om de resultaten goed te duiden.	• Zie voor meer aandacht voor kwantificering het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. • Zie voor het aspect gezondheid het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel. • Zie voor hout, plastic verpakkingen en beton het antwoord op respectievelijk de zienswijzen 31, 30 en 29 in deze tabel.
4.	MER algemeen	161	Er ontbreekt een uitgewerkt monitoring- en evaluatie programma. Dit is van belang om te beoordelen of de doelen en ambities van het CMP1 worden gehaald en om de milieueffecten van de plannen te beoordelen.	Het is absoluut waar dat monitoring essentieel is in het bereiken van de circulaire economie. Dit gebeurt ook, alleen niet binnen het instrument CMP. Allereerst is relevant dat – anders dat in het LAP – het CMP geen eigen doelstellingen bevat. De overkoepelende circulaire economie doelstellingen horen in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) thuis. In dit kader wordt er ook gemonitord door het Planbureau voor de Leefomgeving in de tweejaarlijkse Integrale Rapportage Circulaire Economie (ICER). Daarnaast is relevant dat het CMP één van de instrumenten is om de transitie naar een circulaire economie te realiseren. Het is in het algemeen lastig om vast te stellen in welke mate welk instrument heeft bijgedragen. Voor het kwantificeren van milieueffecten van de plannen wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel. Tot slot wordt het afvalbeheer (productie, verwerking, import, export) al jaren gemonitord en zowel nationaal als internationaal gerapporteerd. Dit gebeurt separaat van het LAP/CMP en de gevonden effecten en trends zijn ook het gevolg van alle inspanningen en programma's samen en niet alleen van het LAP/CMP.
5.	MER algemeen	161	Refererend aan de punten 1 tot en met 4 in deze tabel adviseert de Commissie deze punten op te lossen en in een aanvulling op het MER op te nemen, voorafgaand aan het nemen van een besluit over CMP1.	Zoals al aangegeven in het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel voldoet de afbakening van het MER aan de wettelijke eisen en bevat het CMP geen nieuw en kaderstellend beleid voor projecten die zelf ook MER-plichtig zijn en waarvoor een ruimere reikwijdte van het MER nodig is. Onder verwijzing naar ook de antwoorden op zienswijzen 2 en 3 in deze tabel, wordt aanpassing van het MER niet noodzakelijk geacht.
6.	MER algemeen	161	De afval- en ketenplannen zijn opgenomen in het CMP1 en niet in het MER. Het CMP1 bevat zes ketenplannen (hout, kunstgras, textiel, papier en karton, beton, zonnepanelen). Keuzes in deze plannen hebben mogelijk grote milieugevolgen. Analyses en beschrijvingen hiervan horen dan ook zeker binnen de reikwijdte van het MER.	Er is bij het opstellen van het MER bewust gekozen om ook bij de afval- en ketenplannen alleen die plannen mee te nemen in het MER waarin nieuw kaderstellend beleid is opgenomen door middel van toetsingskaders voor het bevoegd gezag. Een groot deel van de ketenplannen bestaat uit toelichtende teksten zonder directe milieugevolgen. Deze onderdelen hoeven daarom niet te worden meegenomen in het MER, zoals toegelicht is in het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Onder de afval- en ketenplannen zijn er ook die wel toetsingskaders bevatten, maar waarin niets is gewijzigd ten opzichte van het LAP. Omdat hier geen sprake was wijzigingen in het beleid, zijn deze niet meegenomen in het MER. Niet al deze bestaande afval- en ketenplannen zijn eerder in een MER meegenomen. Dit gaat in sommige gevallen om toetsingskaders die al vele jaren bestaan en er zijn geen vragen vanuit bedrijven of bevoegd gezag om deze aan te passen. Zoals aanbevolen door de Commissie mer, gaan we deze bestaande toetsingskaders uit de afval- en ketenplannen wel alsnog mee te nemen in het MER. Dit zal komend jaar worden opgepakt, na invoering van het CMP.
7.	MER algemeen	161	De begrippen materialen en afvalstoffen worden niet consequent gebruikt (in een voetnoot noemt de Commissie voorbeelden). Dit is onwenselijk, gezien de bestaande maatschappelijke en juridische discussies over de kwalificatie van afval of geen afval (reststof, restroom).	In het CMP gaan sommige teksten expliciet alleen over de afvalfase en andere teksten juist over de fase er voor of over de hele keten. Met de overgang van LAP naar CMP speelt dit vaker dan vroeger. Er is in het CMP zoveel mogelijk geprobeerd om waar het over de afvalfase gaat dan ook expliciet de term afval(stof) te gebruiken en juist te vermijden wanneer het (ook) over de niet-afvalfase gaat. De Commissie noemt luiers als voorbeeld. Dat is een lastig voorbeeld omdat in het afvalplan wordt gesproken over 'luiers en incontinentiemateriaal' en in dat geval de term *materiaal* ook voor de afvalfase gebruikt wordt. Specifiek voor dat afvalplan is er in een aantal gevallen ter verduidelijking het woord 'gebruikte' toegevoegd aan het begrip luiers en incontinentiemateriaal.
8.	MER algemeen	161	Preventie van het gebruik van grondstoffen wordt alleen ingevuld met de term afvalpreventie. Dat is maar een deel van preventie van het gebruik van grondstoffen. Bijvoorbeeld bij textiel staan geen maatregelen voor het beperken van 'fast fashion' maar alleen iets over verwerking van textielafval.	Textiel komt in het MER aan de orde als voorbeeld bij onderwerp V in het MER en daar gaat het primair om de ontwikkeling van het instrument minimumstandaard en dus over de afvalfase. Mocht de Commissie zich hier niet beperken tot het MER, maar de vrijheid nemen om te reageren op het CMP zelf dan wordt er op gewezen dat zowel in het hoofdstuk als in de bijhorende handreiking naast afvalpreventie ook grondstoffengebruik een prominente plek heeft gekregen.
9.	MER algemeen	161	Het MER, inclusief de deelrapporten behandelt weliswaar de import- en export van diverse afvalstoffen, maar gaat niet in op de vraag of de import of export van deze afvalstoffen in milieuhygiënisch opzicht ook doelmatig is. Milieueffecten van verwerkingsmethoden in het buitenland komen niet aan de orde.	Allereerst wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. De doelmatigheid van import en export in het algemeen is geen onderdeel van het MER omdat het CMP daarvoor geen nieuw en kaderstellend beleid bevat voor projecten die zelf ook MER-plichtig zijn. Daar komt bij dat op basis van Europese regelgeving en jurisprudentie de milieueffecten van de verwerking van afval in het buitenland primair ter beoordeling is van de overheid van het land van bestemming. Op basis daarvan zijn de mogelijkheden om hier via het CMP op te sturen beperkt.
10.	MER algemeen	161	Het MER hanteert voor de uitgewerkte alternatieven de huidige wijze van verwerking en het bestaand beleid als referentiesituatie. Ze doet dit voor de behandelde generieke onderwerpen en specifiek voor het instrument minimumstandaard. Er ontbreken in de referentie echter concrete cijfers, en een kwantitatieve duiding van trends en ontwikkelingen (autonome ontwikkeling bij onveranderd beleid). Zo bevat het MER geen scenario's voor de ontwikkeling van het afvalaanbod en de afvalverwerking tot 2030 en 2050. Dit betekent dat de referentie kwalitatief is bepaald. De basis voor een goede beoordeling en vergelijking van de toegekende scores is daardoor onvoldoende.	Zie het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.
11.	MER algemeen	161	Het MER geeft alleen een algemene beschouwing over circulair materialenbeleid vanuit een aantal deelonderwerpen. Een helderder redeneerlijn zou zijn om achtereenvolgens uit te werken: 1) een evaluatie van het huidige beleid, 2) het vaststellen van een referentiesituatie kwantitatief), 3) het vaststellen van kwantitatieve doelen en doelbereik, 4) het bepalen van realistische alternatieven om de doelen te halen en 5) de effectbeschrijving. Door de gekozen, beperkte reikwijdte ontbreken ook scenario's voor verschillende beleidskeuzes in het CMP (CMP-breed) en gevoeligheidsanalyses. Hierdoor zouden consequenties van verschillende keuzes beter in beeld	Zie de antwoorden op de zienswijzen 1, 2 en 4 in deze tabel.

Zienswijzen op het Milieu Effect Rapport (MER)				
Nr.	Onderdeel en paragraaf van onderdeel MER	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
			zijn gekomen. Deze interactie was van meerwaarde geweest bij het opstellen van het CMP1 en zou ook waardevolle informatie hebben gegeven voor het monitoring- en evaluatieprogramma.	
12.	MER algemeen	161	De analyses van de onderwerpen en alternatieven zijn in het MER vooral kwalitatief uitgewerkt. Dit geldt zowel voor informatie over de hoeveelheden afval en de toepassing daarvan in de gepresenteerde referenties en de alternatieven, als voor de beschrijving van de milieueffecten. Een meer kwantitatieve onderbouwing van de analyses is nodig. Dit geeft een beter inzicht in de omvang van de milieueffecten van de alternatieven. Ook geeft dit inzicht in welke mate alternatieven bijdragen aan de doelstellingen voor de circulaire economie en eventueel aan andere beleidsdoelstellingen.	Zie de antwoorden op de zienswijzen 1 en 2 in deze tabel.
13.	MER algemeen	161	Werk de zorgstoffen concreter uit en geef aan: a. In welke typen afvalstromen een bepaalde categorie zorgstoffen al dan niet een probleem vormt. b. In welke mate bestaand (ander) beleid borgt dat zorgstoffen bij hergebruik/recycling in producten niet in concentraties voorkomen die tot risico's leiden. c. In hoeverre zorgstoffen ook aan de voorkant van de keten voorkomen, zodat de milieueffecten beter in beeld komen.	Ten tijde van het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) was de beeldvorming over wat te doen met zorgstoffen (anders dan ZZS) in het CMP nog niet zover gevorderd dat er al zicht was op specifieke zorgstof/afvalstof combinaties die mogelijk aandacht zouden moeten krijgen in (de minimumstandaarden van) het CMP en dus ook in het MER. Destijds was wel bekend dat als hierin risico's zouden zitten, deze via het formuleren van een minimumstandaard zouden moeten worden beperkt. Parallel met het opstellen van het MER is wel gestart met onderzoek naar mogelijk risico's van zorgstof/afvalcombinaties door het RIVM. Gezien het tijdpad heeft dit nog niet geleid tot gewijzigde minimumstandaarden in het CMP. Er is namelijk nog geen goed beeld of door de aanwezigheid van bepaalde zorgstoffen (anders dan ZZS) de recycling van afvalstoffen (die gerecycled kunnen worden) moet worden ontraden vanwege milieu- of gezondheidsrisico's. Daar is meer onderzoek voor nodig. Zover is het proces nog niet op dit moment. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat er wel reeds zorgstof/afvalstof combinaties in het CMP zitten, namelijk hoe luiers veilig te recyclen zijn i.r.t. medicijnresten. Dit zat echter ook al in LAP3 en is geen nieuw beleid en daarom ook geen onderwerp van het MER.
14.	MER algemeen	161	Kwantificeer en beoordeel voor de belangrijkste zorgstof-afvalcombinaties de risico's voor mens en milieu. Breng ook de gezondheidswinst door de afname van het gebruik van (schadelijke) materialen en grondstoffen door het uitvoeren van het CMP1 in beeld.	Zie als eerste de antwoorden op zienswijzen 1 en 2 in deze tabel. In het MER is het risico op verspreiding van zorgstoffen een terugkerend aspect om alternatieven op te scoren. Binnen het CMP is er daarom zeker aandacht voor een verwerking die veilig is voor mens en milieu, een voorwaarde voor een circulaire economie. Het CMP is echter niet het aangewezen instrument om in kwantitatieve zin in te gaan op de gezondheidsvoordelen van een circulaire economie.
15.	MER algemeen	161	Op een aantal plaatsen bevat het MER feitelijk onjuiste en soms verouderde informatie, zoals over plastic verpakkingen, hout en recycling. Daarbij mist ook de uitwerking van belangrijke milieukundige aandachtspunten. De Commissie geeft in een bijlage een aantal voorbeelden (*Red: zie zienswijzen 30 en 31 in deze tabel*). Advies is de onjuiste informatie te verbeteren.	Zie voor een reactie op de door de Commissie genoemde voorbeelden de antwoorden op zienswijzen 30 en 31 in deze tabel. Zoals uit de antwoorden blijkt wordt het verbeteren van de informatie in ieder geval niet nodig geacht om het CMP te kunnen vaststellen omdat ze niet essentieel zijn voor het abstractieniveau van de onderzoeksvraag in het MER.
16.	MER algemeen	161	In verschillende deelrapporten van het MER wordt verder slechts zeer beperkt gerefereerd aan literatuur of andere bronnen (dit geldt bijvoorbeeld in het rapport over immobilisatie). Hierdoor is onduidelijk in hoeverre de analyses zijn gebaseerd op 'harde data' of andere informatie van derden, of dat sprake is van aannames of inzichten van de auteurs van het MER.	Het deelrapport over immobilisatie bevat 29 voetnoten en dat zijn (op 1 na) allemaal bronverwijzingen. In andere deelrapporten is het aantal bronverwijzingen soms nog veel groter (93 voetnoten in deelrapport V, ook hier op 1 na allemaal bronverwijzingen). De opmerking van de Commissie wordt daarom niet herkend.
17.	MER algemeen	161	Het MER geeft per onderdeel aan of er sprake is van een (zeer) positief, een neutraal of (zeer) negatief effect. In veel gevallen is niet goed navolgbaar waarom een bepaalde score is gegeven. Specifiek voor het criterium realiseerbaarheid onderbouwt het MER vaak niet hoe de score voor dit onderwerp tot stand is gekomen en op basis van welke criteria de mate van realiseerbaard is beoordeeld.	Deze opmerking van de Commissie wordt niet herkend. In de deelrapporten wordt vrijwel iedere score gemotiveerd. Ten aanzien van realiseerbaarheid wordt hier voor ieder alternatief expliciet tekst aan gewijd, soms 1 alinea maar niet zelden meer dan een pagina per alternatief.
18.	MER algemeen	161	De Commissie adviseert om een monitoringprogramma uit te werken dat het mogelijk maakt te toetsen of de feitelijke milieueffecten overeenkomen met de in het plan beschreven milieueffecten. Doe dit zo kwantitatief mogelijk en breng ook maatregelen in beeld om bij te sturen als er sprake is van ongewenste milieueffecten.	Zie het antwoord op zienswijze 2 en 4 in deze tabel.
19.	over het CMP (i.r.t. het MER)	161	Uitwerking van beleid voor de circulaire economie vindt in verschillende plannen plaats en besluitvorming vindt door verschillende bevoegde gezagen plaats. Het CMP1 is één van de beleidsinstrumenten. De samenhang tussen de relevante plannen en de (omvang van de) bijdrage die het CMP1 levert aan het behalen van de doelen van de circulaire economie is in het CMP1 niet beschreven. Het gaat hier in ieder geval om de relatie met het Nationaal milieubeleidsplan (NMP) en het Nationaal programma Circulaire Economie (NPCE) en de lessen die getrokken worden uit de Integrale Circulaire-Economie Rapportages (ICER). Niet duidelijk is welke kwalitatieve én kwantitatieve bijdrage de verschillende plannen moeten leveren aan het behalen van de doelstellingen van de circulaire economie. Op basis van deze documenten is bovendien niet transparant wie voor welk onderdeel verantwoordelijk is, hoe afstemming plaatsvindt en welke planning wordt aangehouden. Er ontbreekt een agenda met daarin opgenomen hoe het halen van de doelen georganiseerd en geborgd wordt. Dit bemoeilijkt zowel een goede toetsing van het halen van de doelen van het CMP1 en de circulaire economie als het prioriteren van maatregelen. Dit is essentiële informatie voor bestuurders om besluiten te kunnen nemen.	Om de transitie naar de circulaire economie te bereiken en verder vorm te geven heeft het Rijk diverse instrumenten ter beschikking. De visie, doelen en bijbehorende maatregelen zijn opgenomen in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) waarover periodiek door het PBL wordt gerapporteerd. Het NPCE zet de grote lijnen uiteen, geeft aan waar de inspanningen van de rijksoverheid op zijn gericht en welke specifieke maatregelen daarbij horen. De ICER-rapportages horen bij de beleidscyclus van het NPCE. In 2025 vindt de actualisatie van het NPCE plaats. De onderwerpen die in het NPCE zijn opgenomen overstijgen de focus van het CMP. Het CMP is niet het hoofdinstrument om uit te leggen wat de stand van de circulaire economie is en ook niet de plek om de samenhang tussen de diverse instrumenten te schetsen en hun bijdrage aan de transitie te duiden. In het hoofdstuk 'Wat is het CMP' is de samenhang tussen het NPCE en het CMP kort toegelicht. In het hoofdstuk 'Over de toetsingskaders' wordt uitgelegd hoe het CMP doorwerkt in verschillende besluiten van overheden, zoals vergunningen of decentrale regels. Dit is naar aanleiding van de reactie van de commissie verduidelijkt. Voor het al dan niet kwantificeren van effecten in het MER wordt verder verwezen naar het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.
20.	over het CMP (i.r.t. het MER)	161	Het huidige CMP1 wordt gezien als een groeidocument, maar heeft de focus nu nog vooral op de afvalketen. Daarmee past het in de lijn van de eerdere afvalstoffenplannen (LAP 1-3). Een volwaardig CMP1 omvat de hele materialenketen. Echte vraagstukken over circulariteit blijven daardoor onderbelicht. Gelet op de urgentie om doelen voor circulariteit te behalen, moet wel duidelijk zijn hoe en in hoeverre (kwantitatief) deze doelen zullen worden gehaald. Het geeft hiervoor slechts zeer beperkt handvatten. Vanuit het Rijk vraagt dit om een goede coördinatie tussen de verschillende betrokken ministeries. Geadviseerd wordt de doelen te kwantificeren en concreet te maken.	Dat het CMP vooral focust op de afvalketen is vanuit het MER bezien een beeld dat kan blijven hangen (zie ook het laatste deel van het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel). Echter is het CMP wel degelijk breder en wordt er veel aandacht besteed aan andere ketenstappen, zij het informerend. Voor de relatie van het CMP met CE-doelen zie het antwoord op zienswijze 4 in deze tabel. Verder is het CMP niet de plek om een overzicht te schetsen van de stand van de circulaire economie is en ook niet de plek om de samenhang tussen de diverse instrumenten (zie antwoord op zienswijze 19 in deze tabel). Conclusie: Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
21.	over het CMP (i.r.t. het MER)	161	Het is niet duidelijk in hoeverre bij het afbakenen van onderwerpen en het maken van keuzes gebruik is gemaakt van de ervaringen in het LAP3, evaluaties van het PBL over de circulaire economie (ICER), input van stakeholders en mogelijke andere bronnen. Dit zou volgens de reactienota via een stakeholderenquête uit 2021 worden behandeld. In het CMP1 is hierover geen informatie opgenomen. Deze informatie is behalve voor	In de reactienota op de NRD is aangegeven dat aan de evaluatie van LAP3 invulling is gegeven door middel van de stakeholdersenquête die in 2021 is afgenomen. Via de enquête is om inbreng gevraagd van bedrijven en overheden voor zowel een evaluatie van het LAP als voor de ontwikkeling van het CMP. De conclusies uit de enquête zijn te downloaden op de website op de pagina 'Hoe komt het CMP tot stand'. In de hoofdlijnennotitie bij het Ontwerp-CMP is ook de totstandkoming van

Zienswijzen op het Milieu Effect Rapport (MER)				
Nr.	Onderdeel en paragraaf van onderdeel MER	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
			het CMP1 ook voor het MER van belang om zinvolle beleidsalternatieven te kunnen afwegen en deze te vergelijken met de referentiesituatie.	het CMP toegelicht en zijn voor de belangrijkste onderwerpen voor het CMP de overwegingen beschreven. Hierin zijn per onderwerp van de MER ook de resultaten en overwegingen toegelicht. Het wordt niet noodzakelijk geacht om deze procesinformatie ook in het CMP zelf op te nemen.
22.	over het CMP (i.r.t. het MER)	161	Het realiseren van een circulaire economie is een langjarig cyclisch, adaptief proces waarin op basis van tussentijdse resultaten bijgestuurd zal worden. Niet duidelijk is hoe monitoring en evaluatie als instrument zullen worden ingezet. De Commissie wijst erop dat monitoring en evaluatie belangrijk zijn om bij te houden in hoeverre de doelen worden gehaald en om -als ze niet worden gehaald- te bepalen aan welke knoppen kan worden gedraaid om ze alsnog te behalen, en wat daarvan de milieueffecten zijn. Dit ondersteunt een goede en continue wisselwerking tussen planvorming en het in beeld brengen en houden van alternatieven en milieueffecten.	Zie het antwoord op zienswijzen 2, 19 en 20 in deze tabel.
23.	over het CMP (i.r.t. het MER)	161	Ook in de ketenplannen ligt de nadruk nog steeds op de achterkant van de keten. Een ketengerichte benadering van grondstoffen en afvalstoffen ontbreekt. De ketenplannen gaan over prioritaire afvalstromen en niet over prioritaire grondstoffen en materialen in de economie. Dit zorgt ervoor dat belangrijke informatie over de milieueffecten van de hele keten nu niet in beeld is.	De ketenplannen maken – zie ook de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) – geen onderdeel uit van het MER. Het CMP bevat kennis en kaders voor 60 specifieke materialen in ketenplannen en afvalplannen. De afvalplannen bestaan uit een toetsingskader en een toelichting voor de verwerking van de afvalstof. In de ketenplannen staat ten opzichte van een afvalplan extra informatie. Een ketenplan beschrijft de hele keten van ontwerp, productie, gebruik en verwerken. Het geeft naast de toetsingskaders voor vergunningverlening van afvalstoffen kennis over circulaire economie en de relevante wetgeving door de keten heen voor dat materiaal of product. Deze extra informatie bevatten echter geen kaderstellend of richtinggevend beleid voor MER-plichtige projecten die in het MER aan de orde moet komen. De reden dat het CMP alleen informatie en geen toetsingskaders geeft bij de wetgeving aan de voorkant van de keten, is dat daar ander type wetgeving geldt, waarbij geen afwegingsruimte wordt geboden via vergunningen of kennisgevingen. Denk bijvoorbeeld aan de Europese regels voor producten en stoffen. Dit is toegelicht in het hoofdstuk 'Wat is het CMP'. De relevante wetgeving door de keten heen en de rol van het CMP is verder toegelicht in het hoofdstuk 'Overzicht wetgeving'. Deze zienswijze heeft niet geleid tot een wijziging van het CMP.
24.	1.3	059, 094	In de "*reactienota zienswijzen – NRD ten behoeve van de Milieueffectrapportage voor het Circulair Materialenplan, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, januari 2023*" zijn vele reacties van belanghebbenden niet overgenomen. Waarom en met welke motivatie (en bevoegdheden) is dit gedaan? Tevens impliceert dit dat de opstellers van deze reactienota een eigen wens/visie willen neerzetten zonder voldoende input van de belanghebbenden mee te nemen.	Er is in de reactienota gekozen voor een thematische bespreking op hoofdlijnen en niet voor een reactie per inspreker. In hoofdstuk 2 van de reactienotie is wel in algemene zin besproken.
25.	1.5	059, 094	Een kwalitatieve beoordeling is gestoeld op meningen. Het is onwenselijk dat een kwalitatieve beoordeling, ten koste van een meetbare kwantitatieve beoordeling, de boventoon voert bij een MER. Voordat deze MER goed en zonder discussie gebruikt kan worden in het verdere CMP zal de milieu impact gekwantificeerd moeten worden.	Zoals aangegeven in het antwoord op zienswijzen 16 en 17 in deze tabel wordt in de deelrapporten vrijwel iedere score gemotiveerd. Voor de vraag in hoeverre kwantificering van alle milieueffecten nodig is voor de onderzoeksvragen zoals die in het MER aan de orde zijn wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel.
26.	2.3.2	161	De tekst *Het vaststellen van minimumstandaarden voor zorgstof-afvalstof combinatie heeft een (sterk) positief effect voor de indicator 'risico's voor mens en milieu', in gevallen dat er risico's zijn dat de zorgstoffen in het milieu kunnen verspreiden en op kortere of langere termijn een gevaar voor de volksgezondheid en het milieu kunnen vormen.* acht de Commissie onvoldoende onderbouwd en zou bovendien ten onrechte suggereren dat er geen andere milieuregelgeving zou zijn die voorkomt dat risicostoffen zo maar in het milieu terecht kunnen komen.	Zie allereerst onze reactie op zienswijze 13 in deze tabel. Zoals daar gemeld moet nog een beoordeling plaatsvinden of het überhaupt noodzakelijk is om nieuwe minimumstandaarden vast te stellen voor het verwerken van concrete afvalstoffen met specifiek benoemde zorgstoffen (anders dan ZZS). Als dat wordt overwogen voor een specifieke afvalstof, zal altijd eerst in kaart worden gebracht of er andere mechanismen zijn die eventuele risico's ondervangen. Alleen als het nodig wordt geacht dat een minimumstandaard hiervoor noodzakelijk is, kan deze worden opgesteld. Dit speelt ten vroegste bij een eerste wijziging van het CMP. Wellicht ten overvloede wordt vermeld dat bijvoorbeeld productregelgeving bij lange na niet alle risico's van zorgstoffen afdekt omdat die vaak nog uitgaat van productie met primair materiaal. Hier zijn wel ontwikkelingen in te verwachten gezien de doelstelling (zeker ook Europees) om toe te werken naar een circulaire economie.
27.	deelrapport 5, paragraaf 5.3	161	Het wordt niet duidelijk wat de asfaltbranche (VBW-5 Asfalt) en bijvoorbeeld Rijkswaterstaat in zijn geheel van deze techniek (*Red: inzet van bitumen uit dakafval in asfalt*) vindt. Een verwijzing naar één bedrijf geeft onvoldoende onderbouwing van de potentiële toekomstige verwerking van bitumineus dakafval.	De uitwerking van asfalt als onderdeel van deelproject V is bedoeld als een voorbeeld om op instrumentniveau (de minimumstandaard) iets te kunnen zeggen over de meerwaarde van het sturen op een specifieke vorm van recycling (zie ook het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel). Het is niet de bedoeling geweest om op basis van het MER de minimumstandaard voor specifieke afvalstoffen aan te passen. De vraag naar de potentie van de vormen van recycling komt pas aan de orde wanneer wel wordt overwogen om voor een specifieke vorm van recycling de minimumstandaard aan te passen. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor aspecten als kosten, beschikbare verwerkingscapaciteit en de wijze van verwerking in de ons omringende landen. Dit zijn allemaal aspecten die bij het eventueel aanpassen van een specifieke minimumstandaard in beschouwing worden genomen maar die niet passen bij het abstractieniveau van de in het MER gestelde onderzoeksvraag.
28.	deelrapport 5, paragraaf 5.4	161	Voor de uitwerking van bitumineus dakafval is de (kwalitatieve) analyse is navolgbaar, maar kwantitatieve milieu-informatie ontbreekt terwijl wel wordt aangegeven dat deze beschikbaar is in uitgevoerde mLCA's.	De uitwerking van dakafval als onderdeel van deelproject V is bedoeld als een voorbeeld om op instrumentniveau (de minimumstandaard) iets te kunnen zeggen over de meerwaarde van het sturen op een specifieke vorm van recycling (zie ook het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel). In dat antwoord is ook al ingegaan op de vraag in hoeverre kwantificering van alle milieueffecten nodig is voor de onderzoeksvragen zoals die in het MER aan de orde zijn. Hoewel niet strikt nodig voor de uitwerking in het MER wordt wel onderschreven dat een link naar de betreffende studie in het MER had moeten worden opgenomen. In het definitieve CMP komt deze link in het afvalplan dakafval.
29.	deelrapport 5, paragraaf 6	161	De onderbouwing is op enkele punten onvoldoende: a. Door de beknoptheid van de analyse in het MER zijn de getrokken conclusies moeilijk navolgbaar. Zo wordt voor de milieueffecten verwezen naar 'recente mLCA's' die in het MER verder niet zijn toegelicht. De analyse en de conclusies zouden beter navolgbaar zijn als de gehanteerde uitgangspunten, de mLCA's zouden zijn opgenomen. b. Uit Het MER blijkt niet welke stappen kunnen of moeten worden gezet om betonpuin op een hoogwaardiger wijze te kunnen verwerken en inzetten. Het ketenplan beton geeft hierover ook geen duidelijkheid. Ook is hier onduidelijk wat het standpunt is van bijvoorbeeld de Betonvereniging en Bouwend Nederland en de BRBS. c. Een link naar de gebuikte studie "Betonketenanalyse voor CMP". ontbreekt. d. Het MER noemt een persoonlijke communicatie met de BRBS als bron voor de verwachting wel dat de markt slim breken technisch snel kan oppakken.' Uit betreffende voetnoot in het MER volgt echter niet wat het standpunt is van de BRBS.	a. Zie het antwoord op de het antwoord op zienswijzen 16 en 17 in deze tabel. De mLCA waar naar wordt verwezen is inmiddels gepubliceerd en de link zal worden opgenomen in het definitieve ketenplan beton. b. De uitwerking van beton als onderdeel van deelproject V is bedoeld als een voorbeeld om op instrumentniveau (de minimumstandaard) iets te kunnen zeggen over de meerwaarde van het sturen op een specifieke vorm van recycling. De vragen die de Commissie heeft passen dan ook niet bij het abstractieniveau van de in het MER gestelde onderzoeksvraag. c. Zie onder a. d. Het gaat hier om feitelijke informatie over een te verwachten marktontwikkeling. Het standpunt van de BRBS over deze verwerkingswijze van beton wordt niet relevant geacht voor de vraag of het inzetten van de minimumstandaard voor het maken van onderscheid tussen vormen van recycling hier wenselijk is.

Zienswijzen op het Milieu Effect Rapport (MER)				
Nr.	Onderdeel en paragraaf van onderdeel MER	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
30.	deelrapport 5, paragraaf 7	161	De Commissie heeft meerdere opmerkingen bij deze paragraaf die kort samengevat neerkomen op: • De gebruikte cijfers over hoeveelheden zijn niet de meest recente. • Er zijn wel degelijk cijfers voor nascheiding. • De omschrijving genoemde producten van vergassing en pyrolyse kan beter. • In figuur 7.1 staan bij solvolyse en magnetische depolymerisatie de pijlen verkeerdom. • In tabel 7.1 mist een aantal recente ontwikkelingen. • Paragraaf 7.3 spreekt nog van het Afvalfonds terwijl dat hernoemd is tot “Verpact”. • Bij duiding van chemische recycling is geen onderscheid gemaakt tussen korte keten en lange keten technieken en ook niet tussen de verschillen in CO_2 scores tussen deze twee categorieën. • Het MER noemt niet dat diverse initiatieven in Europa op het gebied van pyrolyse of vergassing van afval uiteindelijk niet levensvatbaar bleken en onderbouwt de passage over pyrolyse voor wat betreft de technische en economische haalbaarheid onvoldoende.	De uitwerking van kunststof verpakkingen als onderdeel van deelproject V is bedoeld als een voorbeeld om op instrumentniveau (de minimumstandaard) iets te kunnen zeggen over de meerwaarde van het sturen op een specifieke vorm van recycling. Hoewel de opmerkingen van de Commissie deels correct zijn betreft het geen zaken die essentieel zijn voor het abstractieniveau van de onderzoeksvraag in het MER.
31.	deelrapport 5, paragraaf 9	161	De analyse gaat voorbij aan het feit dat A- en B-hout in de praktijk grotendeels afzonderlijke afvalstromen zijn met verschillende toepassingsmogelijkheden. Daarnaast is de praktijk dat een groot deel van het A- en B-hout niet wordt gerecycled, zoals de analyse stelt, maar als biomassa brandstof wordt gebruikt voor energieproductie. De beleidsvraag gaat dus niet (alleen) over verschillende vormen van recycling, maar vooral ook over de concurrentie tussen energietoepassingen en materiaalrecycling.	Het is niet duidelijk waarom de Commissie meent dat A- en B-hout in praktijk grotendeels afzonderlijke stromen zijn. Beide soorten hout worden namelijk meestal als 1 afvalstroom verzameld en verwerkt. Ook in bijlage II van het Besluit activiteiten leefomgeving – de basis voor het gescheiden houden van afvalstoffen – vallen A- en B-hout onder dezelfde categorie. Daarnaast is de uitwerking van hout als onderdeel van deelproject V bedoeld als een voorbeeld om op instrumentniveau (de minimumstandaard) iets te kunnen zeggen over de meerwaarde van het sturen op een specifieke vorm van recycling. Inzet van hout als brandstof en concurrentie van die route met recycling is zeker relevant, maar niet voor de vraag die voorligt in het MER.
32.	deelrapport 5, paragraaf 10	161	De paragraaf over luiers gaat alleen over recycling of verbranding en mist de meer circulaire optie van herbruikbare luiers of hybride (deel herbruikbaar). Op basis van de LCA van wasbare en eenmalige luiers (CE Delft in opdracht van RWS) had de beschouwing circulariteit beter kunnen dekken met aandacht voor deze optie.	De uitwerking van luiers als onderdeel van deelproject V is bedoeld als een voorbeeld om op instrumentniveau (de minimumstandaard) iets te kunnen zeggen over de meerwaarde van het sturen op een specifieke vorm van recycling. Hergebruik van luiers is voor de transitie naar een circulaire economie zeker relevant, maar hoort niet binnen dit onderdeel van het MER omdat het geen recycling betreft.
33.	deelrapport 6, algemeen	161	Hier wordt het minder storten door vermijden van primaire materialen in het buitenland betrokken als criterium in de milieuvergelijking. Los van de vraag of het aannemelijk is dat in het buitenland minder primair materiaal wordt gestort als huishoudelijk afval hier beter wordt nagescheiden, is de vergelijking met afval/CE effecten in het buitenland elders in het MER niet gemaakt.	Wat er wordt uitgewerkt in het deelrapport is dat recycling in Nederland leidt tot minder gebruik van primaire grondstoffen. Hierdoor is minder winning van delfstoffen nodig en daarmee is er ook minder afval dat bij deze winning vrij komt en wordt gestort. Deze winst vindt voor een groot in het buitenland plaats omdat daar een groot deel van de in Nederland gebruikte en afgedankte grondstoffen gewonnen worden. Recycling in Nederland in de studie waar naar wordt gerefereerd leidt dus indirect tot minder storten (van winningsafval), maar voor een deel in het buitenland. Verder meent de commissie dat het storten in het buitenland door het MER heen op verschillende manieren wordt betrokken. Dat is echter niet het geval. Het enige wat gebeurt is dat op pagina 18 van deelrapport VI wordt opgemerkt dat in de eerdere studie ook minder storten van winningsafval in het buitenland een rol heeft gespeeld. Dit is vermeld om aan te geven dat wanneer wordt aangesloten bij die eerdere studie positieve effecten in het buitenland deels de scores bepalen en we ons niet rijk moeten rekenen in eigen land.
34.	deelrapport 6, paragraaf 4.7	161	Bij de uitwerking van alternatief VI.e wordt voorbijgegaan aan de hoogwaardige manier van verbranden van afvalstoffen in Nederland met energieopwekking en een adequate rookgasreiniging versus de verspreiding van diffuse emissies en eeuwigdurende nazorg bij stortplaatsen.	Het gaat bij dit alternatief om het voorkomen van verbranding van recyclebaar materiaal door het stellen van eisen aan de sortering van gemengd afval. Dit moet leiden tot meer recycling en minder integrale verbranding van de afvalstof of delen daarvan die nog recyclebare delen bevatten. Dit kan betekenen dat een klein en inert (niet brandbaar, niet biologisch afbreekbaar) deel van de afvalstof verschuift naar de stort. Binnen de transitie naar een circulaire economie is het onvermijdelijk dat bepaalde residuen of verontreinigde stromen zullen moeten worden gestort. Dit moet wel zo veel mogelijk worden vermeden. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat de stort van inert residu nog leidt tot diffuse emissie. Het is ook niet nodig om hier op emissieniveau op in te gaan, gezien de systeemkeuze die in het MER voorligt (zie ook het antwoord op zienswijze 2 in deze tabel).
35.	CMP, afvalplan kunststoffen	161	Hierin staat geen informatie over het maken van kunststof (de voorkant van de keten). Zo wordt niet inzichtelijk dat kunststoffen uit India komen, die gemaakt zijn uit Russische olie. Ook komt het grotere upstream methaan lek bij olie en gaswinning voor kunststoffen en de afhankelijkheid van China niet aan bod.	Voor de reden waarom het MER focust op de afvalfase wordt verwezen naar de laatste alinea van het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Daarnaast wordt verwezen naar het antwoord op zienswijze 23 in deze tabel. Daar wordt in gegaan op het feit dat alleen in ketenplannen informatie wordt gegeven over de gehele keten en in afvalplannen niet. Ten derde ligt de vraag of kunststoffen in India worden geproduceerd uit Russische olie buiten de reikwijdte van het CMP, evenals de vraag of het Ministerie daar beleidsmatig op wil sturen. Hetzelfde geldt voor upstream methaanlek of de afhankelijkheid van China.
36.	CMP, ketenplan kunstgras	161	Het MER beschrijft vrijwel alleen wat er moet gebeuren met kunstgras dat als afvalstroom wordt afgevoerd na gebruik. De grote lekkage van infill kunststof naar omgeving gedurende het gebruik van kunstgrasvelden komt nauwelijks aan de orde. Een afweging over een alternatieve maatregel zoals verbod op infill van versnipperde autobanden die veel vervuiling geven wordt niet gemaakt.	Voor de reden waarom het MER focust op de afvalfase wordt verwezen naar de laatste alinea van het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel. Daarnaast wordt in het CMP zowel in het afvalplan ‘banden en rubber’ als in het ketenplan ‘kunstgras’ ingegaan op infill. In beide plannen wordt aangehaald dat dit wordt verboden. Dit is echter geen kaderstellende of richtinggevende beleidskeuze in het CMP, maar volgt uit bijlage XVII Reach. Zolang het nog wordt gebruikt, is de gebruiker verplicht om verspreiding naar de omgeving te voorkomen. Ook dit volgt niet uit het CMP, maar uit het zorgplichtartikel van de Omgevingswet. Er is dus geen sprake van een nieuwe beleidskeuze die kaderstellend is voor een MER-plichtig project en dus ook geen reden dit in het MER mee te nemen.
37.	zorgstoffen in het MER	161	Vanwege het sterk heterogene karakter van het onderwerp zorgstoffen vindt beoordeling op een hoger abstractieniveau plaats en kent een grote bandbreedte. De analyse blijft daarmee een beoordeling op hoofdlijnen en is naar de mening van de Commissie incompleet. Het gaat hier om problematische stoffen voor mens, dier en milieu, zoals PFAS, microplastics maar ook toxische stoffen als benzeen. Daarom geeft de beoordeling onvoldoende informatie over de milieueffecten. Ook vindt onterecht een verdere inkadering plaats naar alleen zorgstoffen in afvalstoffen. De Commissie geeft voorbeelden waarin verspreiding juist in de gebruiksfase een aandachtspunt is.	Het was, gezien het tijdpad, niet anders mogelijk dan dat de beoordeling op dit abstractieniveau heeft plaatsgevonden. Zie ook de reactie op zienswijze 13 in deze tabel. Voor wat betreft de voorbeelden die de commissie noemt: • alle PFAS zijn ZZS en vallen onder het beleid dat al van kracht is voor het verwerken van afvalstoffen met ZZS • voor benzeen geldt hetzelfde als voor PFAS. • voor microplastics is er slechts een eerste begin van regelgeving, zoals beperkingen op toevoegen aan cosmetica. Veel microplastics komen echter vrij tijdens de gebruiksfase van producten en omvang en effecten daarvan vragen nog veel onderzoek. Risico’s voor mens en milieu en mogelijke lange termijn effecten van microplastics (als nanodeeltjes met vaak veel zzs-stoffen in de matrix) zijn nu nog niet voldoende goed in beeld en/of te kwantificeren. Het CMP is niet te plek om hier op dit moment beleidskeuzes over in op te nemen en daarom komt het ook niet terug in het MER. Voor de reden waarom het MER focust op de afvalfase wordt verwezen naar de laatste alinea van het antwoord op zienswijze 1 in deze tabel.

3. Bijlage 3; Consultatie leidraden injectie

In het CMP komen aparte leidraden voor respectievelijk ‘injectie-activiteiten bij de winning van gas en olie’ en ‘injectie activiteiten bij de winning van zout’. Voor het vaststellen van deze leidraden is een apart consultatie georganiseerd buiten de consultatie op het CMP zelf. In deze bijlage staan partijen die hebben ingesproken (paragraaf 3.1) en de ingebrachte zienwijzen met de reactie daarop (paragraaf 3.2).

3.1 Overzicht insprekers op de leidraden injectie

Nr.	Inspreker
01	Anoniem
02	VEWIN (Vereniging van waterbedrijven in Nederland)
03	NOBIAN

3.2 Zienswijzen op de leidraden injectie

Zienswijzen op de leidraden injectie				
Nr.	onderdeel van leidraad	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
1.	Algemeen	01	Overheid en bedrijven beloofden eerder dat mijnbouw veilig was, maar dat leidde tot schade voor burgers en natuur. Nu wordt opnieuw beweerd dat het injecteren van afvalwater geen risico’s zou hebben, vooral omdat het goedkoper is. Er zijn geen harde garanties en eerdere fouten maken wantrouwend. Waarom weer risico nemen voor industriële winst? Zet mens en natuur dit keer voorop.	Dat een eventuele toestemming voor de beoogde activiteiten enkel kan worden gegeven wanneer dit veilig en verantwoord kan, wordt gedeeld. Juist daarvoor dienen de leidraden met daarbij de afwegingskaders. **Conclusie**: De zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
2.	Algemeen	02	De drinkwatersector vindt het niet gewenst om primaire grondstoffen, afvalstoffen en afvalwaterstomen in verlaten zout-cavernes en oude reservoirs gas en olie te injecteren die liggen naast gebieden die gebruikt worden voor de zekerstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Risico’s op lekkages van zeer zorgwekkende stoffen moeten worden uitgesloten in waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringvrije zones en Aanvullende Strategische Voorraden.	De bescherming van grondwater voor drinkwaterwinning is een belangrijke maatschappelijke opgave. De taak om grondwater voor drinkwaterwinning te beschermen ligt op grond van de Omgevingswet bij de provincies. Het provinciaal beschermingsbeleid ligt buiten de scope van onderhavige kaders en leidraden, maar bij de voor de injectie benodigde omgevingsvergunning zal daarmee rekening gehouden moeten worden. In drinkwatergebieden vindt geen injectie in oude olie/gas reservoirs dan wel het vullen van cavernes plaats. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
3.	Algemeen	02	De drinkwatersector stelt dat de drinkwatervoorziening als nationaal belang is aangemerkt en daarom voorrang verdient boven een aantal andere activiteiten in de diepe ondergrond, zoals het injecteren van primaire grondstoffen, afvalstoffen en afvalwaterstoffen.	De prioritering van activiteiten in de diepe ondergrond is geen onderwerp van de geconsulteerde leidraden. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft systeemverantwoordelijkheid voor de publieke drinkwatervoorziening op basis van de Drinkwaterwet en heeft de taken ter bescherming van het grondwater voor drinkwaterwinning bij de provincies belegd via de Omgevingswet. De belangen van drinkwaterwinning en ander gebruik van de (diepe) ondergrond worden nu afgewogen binnen de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) waaraan de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Klimaat en Groene Groei zich verbinden. De toekomstige nationale programma’s Bodem, Ondergrond en Grondwater (BOG) en Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond (DGDO) zullen STRONG gaan vervangen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
4.	Algemeen	02	De drinkwatersector vindt het gewenst om afvalwaterinjectie en injectie van primaire grondstoffen en afvalstoffen uit te sluiten in alle gebieden die voor de waterwinning van belang zijn: waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringvrije zones en Aanvullende Strategische Voorraden.	Het belang van waterwinning wordt volledig onderschreven. Tegelijkertijd is de vraag wat wel of niet is toegestaan in drinkwaterbeschermingsgebieden niet aan de orde in de geconsulteerde kaders en leidraden. Deze regels zijn vastgelegd in provinciale verordeningen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
5.	Algemeen	02	De drinkwatersector stelt dat bij injectie van afvalwaterstromen en het opvullen van zoutcavernes met primaire grondstoffen de randvoorwaarde is dat er adequaat gemonitord wordt en een calamiteitenplan wordt opgesteld voor incidenten waarbij onverhoopt grondwaterverontreiniging ontstaat.	Er is begrip voor de zorgen rondom de mogelijke effecten van zoutwinning. Bij de behandeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning bij olie- en gas wordt om een monitoringsplan gevraagd. Ook voor zoutwinning is seismische monitoring reeds een vast onderdeel. Voor de volledigheid is het woord ‘seismische’ tussen haakjes gezet zodat verduidelijkt wordt dat monitoring bij zout verder (kan) gaan dan seismische monitoring. Daarnaast wordt opgemerkt dat op basis van de Mijnbouwwet en de Arbeidsomstandighedenwet mijnondernemingen over “calamiteitenplannen” dienen te beschikken (: Rapport inzake grote gevaren, rampenbestrijdingsplan plan, veiligheids- en gezondheidsdocument, noodplan). Dit ligt buiten de scope van de kaders en leidraden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
6.	Algemeen	02	De drinkwatersector vindt het gewenst dat de drinkwatersector in het voortraject bij de vergunningprocedure wordt geconsulteerd en stelt dat de adviesrol van drinkwaterbedrijven in de leidraad verankerd dient te worden.	Op grond van artikel 16.15 van de Omgevingswet, is in afdeling 4.2 van het Omgevingsbesluit geregeld welke bestuursorganen om advies moeten worden gevraagd bij de beoordeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning. De provincie is een wettelijke adviseur die een advies van de drinkwaterbedrijven kan meenemen. Het aan dit artikel toevoegen van een adviseur ligt buiten de scope van de kaders en leidraden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
7.	Algemeen	03	Het document van CE Delft richt zich te sterk op het specifieke geval van terugvulling van zoutcavernes in het Twenthe-Rijn-veld door Nobian. Het gebruikt bovendien termen als "inherent veilig", die vooral van toepassing zijn op deze specifieke situatie en moeilijk toepasbaar zijn op andere toekomstige situaties waarin injectie in zoutcavernes speelt.	In de praktijk zijn er verschillende type cavernes. Dit doordat de drie in Nederland aanwezige zoutbedrijven (in Twente, Groningen en in Friesland) op verschillende wijze zout winnen. Het uitgangspunt bij al deze methodes is dat alle cavernes inherent veilig zijn of dat moeten worden. Dit betekent dat er geen sprake is van gevaar op sinkholes en dat de cavernes veilig afgesloten zijn of worden. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
8.	Algemeen	03	In beide documenten bestaat er verwarring over de definitie van "afvalwater", vooral in de Leidraad. Het verschil tussen "injectieafvalwater" en "retourstroom" moet duidelijker worden gedefinieerd. Momenteel lijkt de definitie uit de olie- en gasindustrie te zijn overgenomen. Het voorstel is om heldere definities op te nemen en per term aan te geven welke richtlijnen van toepassing zijn.	De documenten zijn aangepast om de opmerking te verwerken door onder andere daar waar dit juister is de term “afvalstroom” te hanteren. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
9.	Algemeen	03	Het mLCA-gedeelte (milieulevenscyclusanalyse) in het CE Delft-document is vaag en tegelijkertijd gedetailleerd. Het is lastig om te beoordelen of een aanpak effectief uitvoerbaar is of zo complex dat het praktisch onhaalbaar wordt om nieuwe opvulmaterialen goedgekeurd te krijgen.	Het CMP bepaalt wanneer en onder welke omstandigheden een mLCA moet worden uitgevoerd. De specifieke afwegingskaders voor zout en olie & gas bevatten aanvullende eisen op grond waarvan de bestaande systematiek ook kan worden toegepast op afvalstoffen die onder deze afwegingskaders vallen. De eisen aan de mLCA zijn iets uitgebreid om het bevoegd gezag meer informatie te geven voor de afweging. De resultaten kunnen worden berekend met hetzelfde LCA model.

Zienswijzen op de leidraden injectie				
Nr.	onderdeel van leidraad	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
				Conclusie: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
10.	Leidraad zout p. 2	03	De "Leidraad" vermeldt in een voetnoot (p. 2) dat het kader voor "inherent veilige" cavernes ook gebruikt kan worden om risico's op milieu- en oppervlakte-impact te beperken. Voorgesteld wordt om dit op te nemen in de hoofdtekst en te verduidelijken dat de richtlijnen breder toepasbaar zijn op het verminderen van risico's bij oude cavernes. Gebruik de bredere term "verminderen risico's mbt oude cavernes".	De suggestie om *inherent veilig* nader toe te lichten in de hoofdtekst is overgenomen. De term *verminderen van risico's* is echter te algemeen om over te nemen. Het gaat om specifiek gedefinieerde gevallen waarbij door het vullen de risico's van die oude cavernes worden verminderd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de leidraad geleid.
11.	Leidraad zout 1.1 p. 3	03	Er zijn slechts twee verkeerslichten in de figuur, terwijl het document verwijst naar drie verkeerslichten. Dit is waarschijnlijk een typefout.	De constatering is juist en gecorrigeerd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de leidraad geleid.
12.	Leidraad zout 1.2b onder 7 p. 7	03	Er moet een duidelijke definitie komen van 'injectie afvalwater' die onderscheid maakt van 'retourstroom'. Deze definities moeten passen bij het specifieke geval van zoutwinning. Momenteel is het onderscheid tussen de twee termen vaag en lijkt het op de definitie in de olie- en gasindustrie, die niet echt van toepassing is op zoutwinning.	De term 'afvalwater' is vervangen door 'afvalstroom'. Zie tevens de beantwoording op zienswijze 8 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de leidraad geleid.
13.	Kader zout p. 5	03	"Inherent veilig maken zoutcavernes" moet worden vervangen door "verminderen van risico's rond oude zoutcavernes".	Het uitgangspunt is het inherent veilig maken van zoutcavernes. Dit stond al in het LAP 3 (: B.12.13.4, Pagina 179 van 419). Er moet in dit kader sprake zijn van een opvulnoodzaak om de caverne inherent veilig te maken. Het verminderen van risico's is een verzwakking van die eis en wordt niet overgenomen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
14.	Kader zout 1.1 p. 7	03	Naast Kalkslurry moet boorgruis worden beschouwd als een "bodemeigen opvulmateriaal"	Boorgruis is niet afkomstig uit de zoutcaverne. Voor nieuwe vergunningen moet voor boorgruis dus het afwegingskader worden doorlopen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
15.	Kader zout 2.4 p. 15	03	Onder definitie 'bodemeigen' moet boorgruis worden beschouwd als "bodemeigen" samen met calciumcarbonaat/kalk.	Zie het antwoord op zienswijze 14 in deze tabel. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
16.	Kader zout 2.4 p. 16	03	Definitie 'Opvulplicht': vervang "instabiel en/of niet-inherent veilig" door "inherent veilig en/of veilig afsluitbaar te maken.	Zie het antwoord op zienswijze 1314 in deze tabel. Aanvullend hierop is de definitie van opvulplicht aangevuld met de zin: "ook kan een opvulplicht gelden om een caverne veilig af te sluiten". **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
17.	Kader zout 3 p. 17	03	De twee opties voor grondstof en afvalstof in het kader zijn verwarrend en de relatie tussen de items is onduidelijk. Voorgesteld wordt deze te vervangen door in een matrix aan te geven dat een primaire grondstof wordt gebruikt voor het vullen ofwel niet wordt gewonnen. Een afvalstof wordt verwerkt of nuttig toegepast.	Het voorstel is overgenomen. De zinnen: 'de primaire grondstof (…) mee op te vullen' zijn verwijderd en in een matrix verwerkt. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
18.	Kader zout 3.3 p. 20	03	Vervang in de tweede alinea "of dat er signalen zijn dat de stabiliteit afneemt" door "dan wel het risico waarvoor de opvulplicht is opgelegd tot een acceptabel niveau is teruggebracht".	In hoofdstuk 6 van het CMP is onder 3 Beleid en wetgeving opgenomen: "*Dit kan aan de orde zijn wanneer zoutcavernes potentieel instabiel en/of niet inherent veilig zijn of wanneer er signalen zijn dat de stabiliteit afneemt*." Het afwegingskader voor zout hoeft dan ook niet te worden aangepast. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft niet tot aanpassing van de kaders en leidraden geleid.
19.	Kader zout 3.4.2 p. 29	03	Het is in het document niet duidelijk hoe de kosten van het afvalmateriaal in aanmerking moeten worden genomen. De formulering lijkt tegenstrijdig.	Het kader gaat om de vergelijking tussen verschillende verwerkingsroutes. In die verwerking moet hoe dan ook het afval verwerkt worden. Als daarbij wordt betaald voor dat afval, maakt dat niet uit voor de maatschappelijke effecten van de afvalverwerking. Het hoeft dan ook niet te worden meegenomen in de afweging. In paragraaf 3.4.1 Kosten wordt de volgende zin toegevoegd: *"De kosten van het afval zijn niet belangrijk in de vergelijking tussen de verschillende verwerkingsroutes. Om die reden worden kosten (of mogelijke baten) van het afval zelf niet meegenomen."* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
20.	Kader zout 4.3.2 p. 39	03	Het idee van verslechtering van de pekelkwaliteit is te vaag en zou kunnen worden geïnterpreteerd als dat alleen "bodemeigen" materialen in zoutcavernes mogen worden geïnjecteerd. Voorstel is om expliciet te vermelden dat andere materialen dan "bodemeigen" mogelijk zijn als is aangetoond dat de injectie ervan het milieurisico niet vergroot.	Het kader is bedoeld om na te gaan of een stroom kan worden gebruikt om een caverne te vullen. Het bevoegd gezag gebruikt het kader om vast te kunnen stellen of goedkeuring kan worden verleend om materialen in cavernes toe te passen. Ter verduidelijking wordt in de laatste alinea van paragraaf 4.3.2 na de zin "*Er zijn geen normen bekend over het verslechteren van de kwaliteit van de ontvangende ondergrond."* de zin *" De injectie van niet-bodemeigen materialen kan na het doorlopen van dit afwegingskader vergund worden als ten genoegen van het bevoegd gezag aangetoond wordt dat dit het milieurisico niet vergroot*." toegevoegd. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
21.	Kader zout 4.4.1 p. 37	03	Het aanbieden van drie alternatieve opties voor de verwijdering van materialen kan voor bepaalde materialen moeilijk of zelfs onmogelijk zijn. In veel gevallen is storting momenteel de enige beschikbare oplossing.	Van belang wordt geacht dat alternatieve verwerkingsopties beschouwd moeten worden. In het geval dit er redelijkerwijs minder dan drie zijn, dan is het niet noodzakelijk om drie alternatieve verwerkingsopties te benoemen. Het afwegingskader wordt hierop aangepast door aan te geven dat er drie verwerkingsopties moeten worden genoemd, tenzij dit niet mogelijk blijkt te zijn. In dat geval moet het bevoegd gezag daarmee wel instemmen. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
22.	Kader zout 4.4.2 p. 37	03	Recycling heeft een hogere minimumnorm, als dat aan de orde is, is injectie in de ondergrond niet toegestaan. Dit zou dus nooit nodig zijn?	De zienswijze geeft aanleiding om de tekst onder het kopje "Levenscyclusanalyse (LCA)" in paragraaf 4.4.2 van het afwegingskader als volgt te verduidelijken: *"De milieueffecten van de te vergelijken verwerkingsroutes van de afvalstoffen moeten in kaart worden gebracht met een LCA. Voor het uitvoeren van de LCA wordt de leidraad uit het CMP gevolgd ('Leidraad maken mLCA'). Deze leidraad schrijft voor dat er een mLCA wordt uitgevoerd. Als afvalstoffen worden hergebruikt (gerecycled), kijkt een mLCA naar meerdere levenscycli. Als afvalstoffen niet naar een volgende levenscyclus gaan (zoals bij stort), dan volstaat één cyclus.* *Voor productieafval uit zoutwinning geldt dat één cyclus volstaat bij:* *- injectie van afvalstoffen in de diepe ondergrond;* *- lozing van gezuiverd afvalwater op het oppervlaktewater.* *Voor andere verwerkingsroutes moet worden gemotiveerd hoeveel levenscycli relevant zijn."* **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.
23.	Kader zout A.1.1	03	Er wordt ten onrechte gesteld dat bromide een ZZS is. Bromide is geen ZZS.	Bromide is per abuis benoemd als ZZS. De zienswijze geeft daarom aanleiding om de tekst aan te passen. De zin is aangepast tot: Een van deze ionen is bromide, dat moeilijk uit de pekel te verwijderen is. Bij het afwegingskader: 'injectie productieafval'

Zienswijzen op de leidraden injectie				
Nr.	onderdeel van leidraad	Inspreker(s) (nr, nr, nr)	Samenvatting zienswijze(n)	Reactie op zienswijze(n)
	p. 44			gaat het afwegingskader voornamelijk in op het injecteren van deze bromiderijke stroom. **Conclusie**: Deze zienswijze heeft tot aanpassing van de kaders en de leidraden geleid.